Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

Liber Leody monasterii ... illustris dd. Hermanni de Lynden quondam Barom... de Hakem beneficio Remigij viduæ illustris dd. Mariæ de Haltmal...

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ,

Ἐπιγεγραμμένοι Μούσαις.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIB. IX,

IX Musarum nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita Homeri.

Cum Vallæ interpret. Latina historiarum Herodoti, ab Henr. Stephano recognita.

Item cum iconibus structurarum ab Herodoto descriptarum.

Ctesiæ quædam de reb. Pers. & Ind.

EDITIO SECVNDA.

Excudebat Henricus Stephanus

ANNO M. D. XCII.

NOBILISS. PRVDENTISS. ET EGREGIIS DOTIBVS ORNATISSIMIS VIris, illuſtriſſimi principis FRIDERICI IIII, electoris Palatini, ſeptemuiri imperii, conſiliariis intimis,

GEORGIO LVD. HVTTENO,
OTTHONI A GRVNRAD,
VOLRADO A PLESSEN,

HENR. STEPH. S. D.

HERODOTVS, cui patria fuit Halicarnaſſus, pater, nomine Lyxes, mater, Dryo, fuiſſe feruntur, (quum alioqui meminerit ipſe & Herodoti filii Baſilidis) ex officina mea, in quam velut poſtliminio redierat, diſcedens, ſpatioſiſſimum illud totius orbis theatrum percurrere iterum velle ſignificauit. Atque in animo ſibi eſſe addidit, in iſtius aulæ pariter & academiæ theatro, paruo quidē illo, verùm percelebri, nō interquieſcere tantùm ſed intermorari, tātiſper dum de tota ſua peregrinatione, tam longa futura, rationē iniiſſet. Quamobrem vt ſibiſuiſque nouem muſis, quas vbique locorum, tanquam is Apollo qui à Græcis muſegetes vocatur, aſſectatrices haberet, de commodis hoſpitibus proſpicerem (ſciebat enim mihi notitiam iſtic cum multis intercedere) rogauit. Ego verò quum ſtatim veſtri qualem decebat mentionem, id eſt perhonorificam, feciſſem, is de aliis vllis hoſpitibus cogitandum vel mihi vel ſibi negauit. Hoſpitalem igitur teſſeram continuò illi dedi, quòd dubitarem an & abſque illa eum agnituri eſſetis. Eum enim non eadem qua prius veſte, ſed longè alia, & ea quidem multo magis pretioſa, ornatum dimiſi. Poterit autem, vt ſpero, hic ornatus meam in dimittendo illo tarditatem compenſare: ac, quoniam ipſum diu ſecundum iſtud munus meum morari coegi, habebit ſaltem cur donum hoc, grande ſibi moræ pretium eſſe dicat. Vt interim taceam, alia eſſe quæ illi meæ tarditati apud quemlibet æquum iudicem queant patrocinari. Adeo vt nequaquā timendum mihi ſit ne hæc ab vllo eiuſmodi iudice damnetur: dummodo tamen meam apud eum cauſam agant qui, quod fuerit ab annis aliquot meum vitæ genus, vel potius, quæ fuerint mea vitæ genera, comper-

tum habeant. Duo enim hæc fuerunt, vnum, aulicum, alterum, peregrinatorium: vtrunque illi duplici operæ quam Herodotus ſibi à me præſtari volebat, valde aduerſarium. Reſtare curioſus aliquis & polypragmon diceret, vt etiam mei in ſequendis illis vitæ generibus cõſilii rationem redderem: ſed his ille paucis verbis contentus ſit, optimam à me poſſe reddi, & quæ prudentibus viris omnibus ſit ſatiſfactura. Prudentum enim è numero eximo eos, qui (quæ maxima turba eſt) de conſiliis ex euentu demum iudicant: perinde acſi omnipotentiam & omniprudentiam diuinam humanarum virium humanæque ſolertiæ cancellis circumſcriberent.

Herodotus interim, ſi verũ more ſuo fateri velit, (non more ſuo, ſed contra morem ſuum, debuiſſe à me dici, occlamabunt eius aduerſarii) ſe incommodũ quidem ex illa mea in regis mei aula mãſione diuturna ſenſiſſe, ſed aliquo me cõmodo id ſarciſſe dicet. Haud enim eũ celaui quàm multa mihi ea aula ad locupletãdam quam antea ſcripſeram eius apologiam (de Latina autem, non de Gallica, loquor) ſuppeditauerit. Verùm, quum exponerem ei quanto ingenio, quanto iudicio, quanta præditi eruditione ſitis, continuò intellexit, ex eorum vos eſſe numero apud quos apologia minimè opus haberet. Quinetiam, quum vos talis tantíque principis conſiliarios eſſe accepit, (huius enim ſolùm dignitatis mentionem feci) & quidem ex iis qui intimi appellantur, valde ſibi gratulatus eſt. hoc enim ſibi ſermonis hoſpitibus ſuis non iniucundi materiã prębiturũ reſpondit. Nec iſtud affirmare dubitabo, eum, etiamſi nihil ad ea quæ ſcripſit adiiciat, ſed eorum recitator tantùm, ne ſyllaba quidem adiecta, eſſe velit, tamen quæ libentiſſimè audiatis (illo memoriam eorum quæ olim legiſtis renouante) narraturum. Ac, quemadmodum illum ſibi de vobis gratulatum eſſe dixi, ita viciſſim, (ſi me ſpes non fallet) quidam hiſtoriarum eius loci vobis non ſolùm iudicium quod ad rite fungẽdum munere veſtro requiritur augebunt, ſed etiam quæ vobis gratulandi occaſionem præbeant ſuppeditabunt. Vel vnus certè, qui mihi primus in mentem venit, ex iis eſt. In ea enim libri parte quam Polymnia (niſi potius Polyymnia vocãda eſt) ſibi vindicat, audimus Demaratum ſciſcitantem è Xerxe,

antequam reſponſum ea de re ipſi reddat ſuper qua fuerat ab illo interrogatus, *Veráne an iucunda, ô rex, vis tibi loquar?* Ac memini idem ex alio quodam rege apud alium ſcriptorem quæri. is eſt Amyntas apud Curtium. in ea ſiquidem oratione qua ſe ſuúmque fratrem Alexandro purgat, dicentem ei, poſt alia non pauca, audimus, *Tu hercule (ſi verum audire vis) rex, huius nobis periculi cauſa es.* Quòd ſi ab hoc Amynta ad Demaratum reuertendũ eſt, in iis quę regerit aduerſus reſpõſum regis, animaduertimus, hunc, quamuis malle ſe vera audire dixiſſet, ea parũ æquis auribus accepiſſe. Demaratus enim ſuam oratiunculam poſteriorem his à verbis orditur, *Iam ab initio ſciebam, rex, me, veritate apud te vtentem, minimè tibi iucunda loquuturum.* Adeo nimirum veritatis erat rex ille impatiens. Quum autem veritatis impatientẽ appello, iis vtor ipſis verbis quibus Latinus ille hiſtoricus de Dario, *Itaque veritatis impatiens hoſpitem ac ſupplicem, tunc maximè vtilia ſuadentẽ, abſtrahi iußit ad capitale ſupplicium.* Verùm, antequam ab illo Herodoteo loco longius diſcedam, quo vetus illud dictum confirmatur, veritatem odium parere, quídnam is habeat quod à vobis lectum & perpenſum facere poſſit ac debeat vt vobis gratulemini (quemadmodum modò dixi) exponendum cenſeo. Amplam igitur huius gratulationis materiam fore dico, ſi, quæ præ illius Demarati cõditione, ſit veſtra, cogitabitis: & hoc mentes veſtras ſubibit, rem cõtrà vobis eſſe cũ eiuſmodi principe, vt ei conſiliũ ſalubre, etiamſi auribus accidat iniucũdum, dare, tam ſit tutum, quàm Demarato cæteríſque eius cõſiliariis periculoſum erat, in dãdo principi ſuo cõſilio, vera quidẽ ſed auribus vel minimã offenſiunculã præbẽtia, proloqui. Nec verò deſunt hodie (expertus loquor) principes, erga quos eadẽ cautione vtendũ ſit qua Demaratũ erga Xerxem vti videmus. id eſt, quorum vnuſquiſque ab eo quem pronuntiare ſuam de re quapiam ſententiam iubet, interrogandus ſit, Vtrum vis faciam? vera tibi an iucunda loquar? Hoc tamen quid aliud eſt quàm dicere principi, Vis amici veri & fidi, an aſſentatoris, officio fungar? Ac principes qui in audiendæ veritatis impatientia ita xerxizant, vel darizant, vel alexãdrizant (quibus verbis addi quamplurima & propè infinita poſſent, ex alio-

rum regum,aut principum regibus minorum, nominibus ficta) digni certè qui pro veris illis & fidis amicis adulatores nanciſcantur, & in retia eorum tandem incidant. Cæterùm cum illa Demarati interrogatione conueniunt ea verba quibus quidam Græcus & Græcorum imperator,ad ſuos ſcribẽs, literas clauſit: ſe magis quidem iucũda illis futura, ſed quæ non itidem vera eſſent, potuiſſe ſcribere. Nec dubito quin idem plurimi conſiliarii,aut alioqui amici, plurimos ad principes ſcripſerint. Ideo autem ſic loquor, quia quicunque alicuius principis ſunt amici,& quidem fidi, non protinus & conſiliariorum obire munus poſſunt. Hoc enim vt præſtent,& amicos illi eſſe & prudentia valere oportet. Quorum vtrunque quum vobis adſit, eo etiam magis veſtrum principem viciſſim de vobis ſibi gratulari decet. Quamuis porro omnes amici in conſilium non vocentur, ſi tamen Herodoto, vel potius Dario apud eum, fidem habeamus, non quiuis amicus poſſeſſionis pretioſiſſimæ loco habendus eſt, (etiamſi plerique ſcriptores amico cuilibet tantum honoris deferant) ſed is demum qui prudentes inter locum habere poteſt. Ac quum poteſt dico,meretur intelligo.

Cæterùm, vt paulo vlterius in iis Herodoti pergam quæ vobis iudicium circa ea quæ ad munus veſtrum pertinent augere queunt, non minus quo ſe Artabanus erga regem modo gerat in dando cõſilio,quàm quomodo Demaratus, conſiderãdum vobis eſt. Ille (inquit Herodotus) cæteris Perſis tacentibus, miniméque ſententiam ei quæ propoſita erat aduerſariam ferre audentibus,(erat autem Mardonius qui eã in mediũ protulerat) Artabanus,Hyſtaſpis filius,Xerxis patruus,hãc apud regem orationem habuit, *Fieri non poteſt, ô rex, quum ſententiæ ſibi aduerſariæ non fuerunt propoſitæ, vt quis meliorem eligat, ſed ea quæ lata fuerit vtendum eſt: at quum aduerſariæ propoſitæ fuerunt, optio illa datur: quemadmodum aurum purum haud per ſe dignoſcimus, ſed tum demum quum alij affricuerimus.* Qua is maiore modeſtia, qua magis appoſita ſimúlque ſplendida (vt ita dicam) vti comparatione poterat? quo magis apto orationis exordio attentionem ſibi parare? Quidni verò hodie aliquis conſiliarius principis, tum præſertim quum eò ſe redactum videt quò metus omnes

redegerat, excepto vno Artabano, (cui hoc etiam, quòd patruus Xerxis esset, aliquid fiduciæ dabat) hac ipsa cõparatione vtatur? Sed auditorũ quispiam fortasse, qui eã apud hunc nostrum historicum legerit, se vel apud hunc vel alium quempiã eam legisse recordabitur. Quid tum? debet certè pro dicto quopiam prouerbiali istud haberi: in prouerbia autem vsurpationis ius cuiuis esse par est. Nec verò minus laudandum istud Artabani dictum censeo, quo aliam orationem auspicatur, *Duo hac, rex, à me paris esse momenti iudicantur, bene sentire, & alteri bonam in medium proferenti sententiam accedere.* Obseruãdum porrò hîc, ab illo parem locum ei rei dari, cui Hesiodus proximum tantummodo dederit. Quòd si parem ea locum meretur, eo minus in consiliariis contemni talis assensus debet: præsertim si, qui alterius sententiæ assentitur, is vel aliquid ad eam adiicit, vel ratione assensus sui reddit. Plerique tamen consiliarii, dum ea ex re contemptum timent, quasi videri queãt, alteri ideo assentiri quòd è suo depromere penu nihil possint, plerunque aliud quodpiam consilium, qualecunque sit, proponere malunt. Verùm id etiam perpendamus quod ab Artabano subiungitur: ac de Xerxe quod dicit, illum (vt credibile est) miserans, multi multis in principibus consiliarii miseratione saltem prosequantur: *eos, alioqui probos, ab iis quæ cum improbis habent colloquijs pessumdari.* Atque hoc dictum pulcherrima & aptissima comparatione illustrat: *quemadmodum* (inquit) *mare, quod hominibus vtilissimum est, venti in ipsum ingruentes natura vti sua non permittunt.* Idem Artabanus ea in oratione quæ hanc præcedit, rationem optimam istius voti reddit, *-careat successibus opto*

Quisquis ab euentu facta notanda putat.

quum alioqui haud sint vlli quorum calumniis magis expositos videamus consiliarios, quàm eorum qui ex euentu de factis iudicium ferendum censent. Quid quòd eo vsque progredi audet hic cõsiliarius, vt etiam periculum illi arrogantiæ regis à potentia diuina imminere innuat? Huc enim pertinent illa de prægrandibus animantibus, de altissimis tum ædificiis tum arboribus, fulmini magis obnoxiis. Quinetiã in iis quæ proximè subiungit, non cætera quæ modũ excedunt enumerans, sed de iis ge-

neratim loquens, ſolere deũ illa deprimere dicit. Atque hanc fuiſſe priſci ſeculi opinionem, ex Héſiodi etiam verſibus apparet. Valde autem neceſſaria erat his Perſarũ regibus hęc admonitio: quum & prouerbium illud, *Regum pralonga ſunt manus* (niſi dicendum potius eſt, *Regum pralonga ſunt brachia*) quod ipſe Herodotus affert, à Perſis originem habere videatur. Verùm eò tãdem ventũ eſt vt ori Chriſtianorũ etiam, non regum duntaxat ſed principum quoque illis minorum, atque adeo quorundam qui infra principes ſunt procerum, redditum ſit familiare. Atque hinc factũ eſt vt mea muſa monitrix principũ de hac etiã re quoſdã illorũ monẽdos cẽſuerit, his verſibus,

Sed iſta quoties verba ſpiritus dabũt Elatiores, omnis aula quæ ſonat, *Solis data haud ſunt regibus longa manus, Tales eorũ ſunt manus & principũ, Inferior illo regio queis eſt gradus:* Aduertat aurẽ his vocibus muſæ meæ, *Princeps, ſcio manus eſſe longas regibus, Principibus etiã dignitas queis eſt minor: Manus ſed ipſi longiores ſunt deo, (A quo ſuas hi poßident precariò) Multíſque ei ſunt longiores partibus. Quòd ſi recuſas hoc monẽti credere, Caue ſentientem cogat is te credere, Lõgis abuti manibus vbi te viderit.* Sedenim, ad Herodotũ vt reuertar, quotuſquiſque talia ex eius lectione, qualia ſunt quæ propoſui, reportat? Vix quartus quiſque, interrogatus quidnã apud Herodotũ legerit quod ad conſiliariorũ munus, aut (quod generalius eſt) ad cõſilia capienda pertineat, aliud reſpõdebit quàm hoc, Perſas nõniſi ebrios de rebus maximè ſeriis cõſultare. Atqui, nõ addẽs quod ab Herodoto additur, tũ illi tum ipſis Perſis iniuriã facit. vt omittã, ſecus quàm *ebrios* poſſe, ac debere (meo quidẽ iudicio) Græcã vocẽ reddi: vt in mea ad lectorẽ præfatione exponã. Vnde quũ & alia de hac librorũ Herodoti editione intelligi queãt multa, quæ ne vos quidẽ latere cupio, finem huic epiſtolæ imponã: ſi tamen prius hoſpitẽ & hoſpitas vobis commendauero: quæ quũ nouẽ ſint, ab vnoquoque tres excipi rationi cõſentaneũ eſt. Sed quoniã vereor ne illã quę Erato vocatur, & ita *nomen amoris habet* (vt Naſo de ea loquitur) vnuſquiſque ſua è cateruula eſſe vnã cupiat, & ita hãc muſam, μὴ λίαν Ἔρωτος (quod minimè velim, minimè illa muſa velit) eſſe cõtingat: hoc ego conſiliũ dabo (quod forſitã, tacente etiã me, vobis, vtpote nõ conſiliariis ſolùm ſed prudẽtiſſimis, in mentẽ veniret) vt iſta hoſpitarũ diſtributio ſorti cõmittatur. Valete, & veſtri amantiſſimum redamate.

HENRICVS STEPHANVS LECTIO-
nis Herodoti ſtudioſis S. D.

HERODOTI editionem ſecundam, diu à te, contrà quàm cupiebam, deſideratam atque exſpectatam, tandem accipis. Faxit autem Deus Opt. Max. vt quam illa ſui concitauit exſpectationem, ſuſtinere ac tueri poſſit. Tanta quidem certè cum acceſſione illa prodit, vt hæc ſaltem ſpes me ſoletur, fore vt grandé moræ pretium accipere te fatearis. Sicut enim in priore editione multiplex fuerat meum tuis ſtudiis commodandi ſtudium, ita multiplicem & variam eſſe hanc acceſſionem cognoſces.

Ac primùm quidem, ad eos quod attinet quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγοῦ cuiuſdam, non requirunt, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum ſatis ſit) ſed cæteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diuerſas ſcripturas (vt Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, ſed tantùm vt loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (vt hodie moris eſt vocare) in marginem trāſtuli. Sed quaſdam viciſſim maiore dignas honore iudicaui, ideóque eas hinc illuc tranſtuli. Iam verò & pleroſque locos emendaui, qui tibi faceſſere alioqui negotiū poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe legitur, ἐπιὼν τοῦ σημαίνουσι τῆσι, ἢ ἐπιὼν ἐξετύχαμεν, θύουσι τοιὼν βῶν. Quem enim illa vocula τῆσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidētiæ (dices) vt eas voculas τῇ Γῦσι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniā Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mauis) Herodotum eſſe ſuiipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in muſa, paucarum paginarū interuallo, ἐς δὲ Βουσίριν πόλιν ἀναίρουσι τῇ Γῦσι τὴν ὀρτήν, εἴρηται πρόσθεν μοι. τύπτονται γὰρ δὶ μὲν τοιὼν θυσίων, πάντες δὲ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinam adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectēt. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulū, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens fururum, reſtituendo. id autem eſt ἀλογώσας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſsim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quū eodem & ipſe vocabulo vtatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Hero-

dotum habuiſſet,dans ei vſum. Vt taceam, non abſimile vero eſſe, vtrunque ab illo, Hippocrate inquã, datum ei vſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus,qui vocabulũ quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vſitatum requirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obſtat quominus iam nunc illam ſaltem libri illius portiunculam (aut ſiquid portiuncula minus dici poteſt)repræſentem? Scito igitur agi de hoc loco,quẽ habes pag. 122, οἱ ὑπὸ ἀπόρων, ὑπ' ἀσθενείης βίου ζωγρηθέντες πλάσσωσιν ὗς, καὶ ὀνομήσωσι ζωὸν, φύσιν. Nam quum in Aldina iſta pariter & Baſilienſi editione habeamus, ὑπ' ἀσθενείης βιοῦ τινὰς πλάσσωσιν ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιοῦ ſcribendum βαγοῦ ſuſpicetur? Saltem è ſcriptura qua nihil ſignificari poteſt,aliã quæ nõ incommodum ſenſum habeat,efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem,id eſt minimam ſiue leuiſſimam, quũ ſufficere ad quorũdam locorum emendationem viderem,pro religioſo ſuperſtitioſus eſſe nolui. Atque hinc factum eſt vt in hac poſteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπιπτοῦσι ſcribere ἀπιποῦσι non dubitauerim, pag. 139. quum manifeſtum ſit ἀπιποῦμαι eſſe quod Dioſcorides ἐξιποῦμαι dicit. Adſcripta autem margini lectio ἀπιπτοῦσι, quæ nihil poteſt ſignificare, fieri poteſt vt ex alia manarit, aliis literis ſcripta, ſed eandẽ tamen pronuntiationem (vt iampridem literis diuerſis eadem pronuntiatio dari cœpit) habente: ac audiẽs aliquis verbum ἀπηθοῦσι (quod eſſe poterat expoſitio illius ἀπιποῦσι)nõ illo modo ſcripſerit,ſed hoc, ἀπιτοῦσι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodaſſe,& labore illos leuaſſe, ex ipſa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligẽtiæ hoc reliqui, vt quam interpũctionem in annotatione margini adſcripta ſequutus eſſem, eam in ipſis Herodoti verbis (niſi fortè à me diſſentirẽt)ſequerẽtur. Ac huius etiam rei exemplum ſuggeret illa ipſa quæ modò propoſita fuit pagina. In eadem enim,circa finẽ,legitur, τὸν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπάνεται κοίτῃ· ἐκεῖ ζωὸν ἴσχει τὸ ἀμφίβληστρον: ſed tamen ſequẽdo ea quæ margini adſcripſi,poſt χρᾶται ponẽda eſt τελεία στιγμὴ, at poſt κοίτῃ, tantùm ὑποστιγμὴ. Fateor interim me ſimul etiam mutaturum libenter αὐτῷ in οὗτω.

Quiddam etiam præſtiti quo me lectionem illis iucundiorem reddidiſſe nemo negauerit. Eſt autẽ idipſum quod in aliis quibuſdam hiſtoricis (de Dione, & de Xiphilini ex Dione eclogis, necnõ de Appiano loquor) nuper præſtiti. In certa enim velut tmemata (cuiuſmodi ſunt quæ vulgo capita nominantur) ſiue tmematia, vnumquenque librum diſtribui. Qua diſtributione quũ lectio,quæ alioqui nimis longa videri poſſet, in certa interualla,ceu lõga quædam via,diuidatur, vbi commodè,ſi viſum fuerit,liceat interquieſcere: non ſolùm iucundior illa redditur, vt paulo antè dixi,aut ſaltẽ tædium illius vitatur, ſed etiam memoria plurimum iuuatur. Quo fit vt non dubitem quin meum hac in re exemplum typographi ſint

ſequuturi: (quemadmodum alia ſunt in quibus viam vel à me vel à patre meo oſtenſam, hodie, tanquã rectam & tutam, ſequuntur) ego certè in Diodori Siculi & in Polybii editione idẽ præſtare conſtitui.

Ad eos autem vt veniã, quibus contrà ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione eſt negatum, eos qui ſine Theſeo è multis illorum locis emergere nõ poſſunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, ſua ponere veſtigia neceſſe habẽt: multo plus & ipſi huic editioni, quàm priori, ſe debere, meritò fatebuntur: quũ me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendaſſe, in quibuſdam in meipſum etiam, ad emendationem quod attinet, inquiſiuiſſe animaduerrent. Hoc enim de quibuſdam locis poſſe mihi videor dicere, vbi quæ me non ſatis tum temporis oculatum ſubterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehenſa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commiſſi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum ſunt eorum è genere quos μεταμορφώσεις ſiue μεταμορφωτικοὺς appellare ſoleo, quòd metamorphoſes, & miras quidem eas, in quibuſdam ſcriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus eſt vbi nomen ἤονες, quod ſonat *inferiores*, ſeu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomẽ populi omnibus geographis, omnibus hiſtoricis incogniti: quum is ab illo vocetur *Heßones*. Locus ille eſt in Polymnia, pag. 446, ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα ἀρήγματα τοῦ ἡσύνου. vbi vide quæ margini adſcripta ſunt. Ac eodem modo pag. 471 nomen vel potius pronomen relatiuum οἵτινες, quod reſpondet Latino *qui*, videbis tranſformatum in quendam populum: ita enim ille, *quos prius appellatos fuiſſe Hætines, dictum eſt*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc ſint, οὗτοι δέ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id eſt, quo nomine) *prius vocarẽtur, dictum eſt*. Sic pag. quoque 81, vides, ex ἰστίων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰστιῶν, ab ἰστίη, (cuius nominatiuus ſingularis eſt ἰστίη, quo ſignificatur *familia*) quendam populum ſeu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen ſit *Iſtiai*. Atque his adiiciendus eſt mons Hirus, per eandẽ metamorphoſin factus, pag. 36. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus*. vbi admonitiunculam margini adſcriptam vide. Quòd ſi ad aliud genus errorũ interpretis à me emendatorum veniendum ſit, illi non cedens, quin potius id ſuperans, de nullo potius hoc dici poſſe exiſtimo quàm de eo vbi contrarium omnino ſenſum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, eſt in Euterpe, pag. 175. hæc enim exhibet iſta Herodoti verba, ἴσχυσα δὲ Κορίνθιοι δοκέουσι τοὺς τεχνήτας, à Valla ſic interpretata, *Corinthij quoque minimi faciunt opifices*: quum Herodotus cõtrarium de Corinthiis teſtetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομα vſu: ſicut nec compoſitum ex hoc factum κατονομάζειν intellexit pag. 161: vbi exſtat inſcriptio, cuius principium hoc eſt, ΜΗ' ΜΕ ΚΑ-

ΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS COMPARES. Vbi illum videri aliud verbum quàm κατανοήσῃς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt : sed quum ne illius quidem verbi ὁμοιότητα significationē assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionē illic sequutū esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est vsuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRAE LAPIDEIS PYRAMIDIBVS. Vel, Ne me asperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quē Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κοσμουργῶν (eo modo quo Ἀτθικουργῶν, & Μιλησιουργῶν, & Ναξιουργῶν) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum apostolicorū capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio procudendi templa Dianæ argentea (siue thecas templi effigie, aut scriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubiū igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librū hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidē interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione cōtraria nostræ contigerit, eíque imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectoni acquiescēdum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis: vbi de Arione legimus, καὶ Ἀρίονος ὄφιν ἀνάθημα χάλκεον, οὐ μέγα, ὅτι Ταινάρῳ. contrà enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At pag. 16, viciſsim negationē ille habet vbi nullā habemus. nam pro ἀπεχρεωμένων lectum ab illo fuit οὐκ ἀπεχρεωμένων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nōnulli sunt vbi hoc inde contigit, quòd non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt pag. 19, συγγινώσκεσθαι. Nam & actiuam vocem συγγινώσκειν lōgè aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστολέω reddidisse *epistolam*, pag. 398, quū potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocē ἐπιστολέω, quæ apud AEschylum id sonat, pro ἐπιστελέω positam esse, adiectione literæ σ. quasi verò à verbo ἐπιτέλλομαι, quod Homero vsitatissimū est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλειν quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum vsum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat,

omnem vtrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationē tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam vsus præpositionis ἐκ, qui non animaduersus fecit vt in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, pag. quinta, aliquid sit absurdi: ex eo quòd, vbi dicitur, μαθοῦσα δὲ Ὃ ποιῇ ἐκ τῦ ἀνδρός, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τῦ ἀνδρός, sed Ὃ ποιῇ ἐκ τῦ ἀνδρός: vt ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum huius scriptoris subiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, pag. 63, μεθυσκόμενοι δὲ ἐσθαι βουλεύεσθαι τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν πραγμάτων. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subiungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrij*; vt intelligamus, Persas, quū iam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatē iter facit, eúmque qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquā hoc effecit, iam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον esse fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vsus*. Nec verò videtur contra me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum vtebātur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideóque illorum quæ à se statuta fuerint, recordari haud queant. at nihil obstat interim (meo quidē iudicio) quin intelligamus, illis inter larga pocula, & tamē antequā essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam superuenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subiungitur, & quomodo illud quoque factum ostēdi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν νήφοντες ἐπεβούλευσαν, μεθυσκόμενοι ὑπεδέχοντο.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exspectatio fecit vt editionē huius scriptoris differrē) video me ante bellorum nostrorū finem potiri haud posse. Atque vt huius quoque operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, pag. 241, proponam. Nam ibi pro ἐπιτοπόλουσα scribo ἐπικωμάζουσα, leui cum mutatione, sed eiusmodi tamen, vt quum ex illo ἐπιτοπόλουσα nihil nisi ineptum

elici possit,(præsertim si quis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐπικώπτουσα non dubitem quin Herodoti mentẽ habeamus.

Eodẽ in opere, eadémq; opera, de illa quoque scripturæ diuersitate agam, qua fit vt eiusdẽ vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est Ionicæ, legẽ seruare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribúsve (tot enim sunt interdũ) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, vt in ipso etiam principio ἀλικαρνασσῆος retinuerim, & in ἀλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamuis sit ἀλικαρνησσεῖς p. 183, & ἀλικαρνησσοῦ pag. 565. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria nõ me fallit) genitiuo Ionico, id est, in εω desinente, vtatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, nõ Ἡροδότιο, sic alibi alia virorũ nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, ποταμοῦ itidem, non ποταμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, nõ dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, si εἰ δόκει λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Ioachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidẽ ea inparte quæ mea est: at quæ subiũcta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM AEGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adiecta sunt. At poterãt tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædã sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

Quoniam autem nonnullos versibus partim Græcis, partim Latinis, de Herodoto à me scriptis, & priori editioni præfixis, delectatos esse scio, ne peior sit eorum conditio quorum in manus posterior hæc veniet, non solùm illos sed plures etiam proponendos hîc tibi censui.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ.

Ἡρόδοτος λιγυρῇσιν ὅπι μούσησιν ἄξια Μουσῶν,
Τοῦδε βίβλοις σφετέρας δῶκεν ἐπωνυμίας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου τὸ φθέγμα μελισσαγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Οὐ δεῖ Μουσάων, ἰὼ λαλῆ Ἡρόδοτος.

Ἢ οὕτω, Καλλίοπη σύγα, ἢν λ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λαλέοντος ἀκὴν ἔσω Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σε μὴ εἴπῃ Μοῦσάν μ' ἀμοῦσον ἔμυν.

Ἢ οὕτω, Μὴ φθὰς πάντ' ἀκὴν ἔσω Μοῦσα ἄμουσος ἔμυν.

ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟΝ.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων τάδε ἰῶ, ἀλλ' Ἡροδότιο,
Φοίβου ἀϋτ', ὃς μίαν τὴν Ἑλικωνιάδων.

ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟ'Ν.

Ἡροδότου λεγόμεθα πάνυ θ' ἅμα ἐννέα Μουσῶν·
Κλέμμα δὲ Μουσάων χίλλιον ἅμμε λέγει.
Εἰ δίκαι σ' ἰῶ γεγραφώς, δικάπλιον ἦς αὐ ἑκάστου Μούσῃ,
Ὄφρα μὴ ἡ δικάπη βίβλος ἄμουσος ἔοι.

ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟ'Ν.

Ἐστὶ μοὶ, ἔστιν ἰὰς λιγυρὴ ἀμφήλεκτος ἀπασῶν
Ἔξοχα, καὶ μαλακοὺς ὄζα φίσσα θεούς·
Ἀλλὰ γὰ ὄσσον ἰὰς πασῶν περιφερεστάτη ὀστὶ,
Τόσσον ἰαζόντων Ἡροδότου περιφέρη.

Hactenus epigrammata Græca, in laudem librorum Herodoti à me ſcripta, & nominatim in titullum quem quiſque ex vnius è muſis nomine, ſeruato ordine, capit, luſa: quæ ſequuntur partim Græca, partim Latina, iis qui Herodotum accuſant fabuloſitatis, reſpondent. Sunt autem duo poſteriora Græca, necnon tria Latina, in perſona Herodoti.

ΤΟΥ ΑΥ'ΤΟΥ Ε'Ρ' Ρ. ΤΟΥ ΣΤΕΦΑ'ΝΟΥ
εἰς τὸν αὐτόν.

Ἄφρων ὃς ψεύσῃν σε καλεῖ ὅτι πεύθεται ἄλλου.
Καὶ τί γὰ εἰ ψεύσῃν ψεύδεται ὃς σὲ καλεῖ;
Εἰ δὲ παλαιὰ λέγει δεδαηκέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἄφρων καὶ ψεύσης βίβλος ἄλωκεν ἐών.

ΕΙ'Σ ΤΟΝ ΑΥ'ΤΟΝ,
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύματα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δὲ ἄπιστος ἔῃ ὃς μὲ ἄπιστον ἐρεῖ.

ΕΙ'Σ ΤΟΝ ΑΥ'ΤΟΝ
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἰστορίη φθονερὴ τάδε τῶνδε καλεύμην.
Φεῦ πόσον ἰοβόλον θῆρα τὴν φθονερὴν.
Ἀλλὰ γραφὴν τάδε δόξα πολλοί μὲ λέγουσι καὶ ἄλλοι.
Ἦ τάδε δόξα γραφὴν, μυθικὰ ὀστὶ γραφήν;
Ἰστορικοὶ πολέες τάδε δόξα γράφουσι καὶ ἄλλοι,

Καὶ τῶνδ' οὐ λέγεται μυθικὴ ἱστορίη.
Ὅσσ' ἐοίοις τῷδ' ἀοιδοῖς δοκεῖ, δοκεῖ οὐ πᾶσι.
Καὶ τιν' ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον οὔ.
Ἡ ἐμὴ ἱστορίη, τῷδ' ἀοιδοῖ γραφοῦσα, καλείσθω·
Ἡ τῷδ' ἀοιδογράφος, μύθου δὲ μυθογράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ,
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Ἔκλυον εἰν ἀίδαο ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἱστορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Πλούταρχος, Βοιωτὸς ἀνήρ, τῷδ' ἄρχος ἀπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμοῦ φησὶ τὸ ἱστορικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν ἀίδαο παρρησίη ἔστί μοι οἴκῳ,
Ἦθος οἱ βύθιες, κ' ὃ κακόηθες ἐμοί.

HENR. STEPH. EPIGRAMMATA
in eos qui Herodotum fabulositatis accusant. Sunt autem in persona eius scripta.

I.

Mendacem historicum quónam me teste probabis,
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantùm quod potes, vt non
Me, quæ visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui famæ pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, liuide, iudice te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama sinistra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus & volo non sis:
Hîc volo tu discas posse tenere modum.

EX IOACHIMI CAMERARII procœmio in hiſtorias Herodoti.

QVVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam aduenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam priuata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix peruenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegãtia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diuerſitatem quandam ſermonis, quam Ἀφέλειαν vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeueraui, vt qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non vnquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii iucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλυπον οὐδ' ἀτέλεστον ἰδεῖν ἢ ἰδέσθαι, lætor. Autorem autem iſtum tãti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo poſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi vſurpant, τὴν φιλίαν καὶ τὸ μῖσος ἐλαχίστου τὰ μέγιστα, καὶ μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſas exponere cur tãti facerẽ illũ, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpõdere iis quæ reſciuiſſemus aduerſus ipſum dici ſolere: vt intelligi poſſet neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadã illũ celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimẽ quandã etiã imprudẽtiæ ignominiã ſibi accerſere. Ac noſtra ſententia paucis illa quidẽ cõfirmabitur. reſpõſio erit lõgior, vt neceſſe eſt: de qua tamẽ & ipſa, inductio animi mei & rationũ concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quũ igitur in quocũque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendũ, & ipſa expoſitio, cõſiderari ſoleat: in priori hæc ferè ſpectanda ad laudẽ exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adiuuari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videãtur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſque apta atque conſentanea. Quæ breuiter dicta latè patẽt ad intelligẽdum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel nõ præſtitit potius, quominus præclariſſimꝰ & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantúmque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium cõſenſu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorũ temporum hiſtorias, variarum quidem gẽtium, ſed potiſſimum Perſarũ & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nõnne potius præcipuas & præclaras res complexus eſt expoſitione ſua, quàm nihili atque futiles? vaſecere, fortaſſe & veteres aliqui, certè poſteriorũ ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos leuium quorundam afficere ſtuduerunt. ſicut ille AEthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minimè equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fũdationes, euerſiones, mutationes regnorum maximorũ, opulentiſſimarũ vrbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum ciuitatũ fortunæ & imperia. Oratio verò nõnne placidiſſimè decurrens, omnibus ornamentis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione (vt Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen

numerorum modulatio insit, à quo ipso etiam præstantia quædam non abest. Narrationes sunt disertæ: indicationes expressæ & speciosæ: explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum gestarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura sagax, fabulosorum verecunda commemoratio, mira vbique simplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia historiæ potissimùm famã, dignitatem, virtutem constituunt & perficiunt.

His breuiter & strictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quórúmque nomine vituperari à quibusdam ille solet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ posuimus paulo antè, tractabuntur copiosius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & sanè veteri accusatione mendaciorum pauca disseramus, non enim certè res ipsa multa desiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam sunt illa obsecro mendacia? Quidam sanè profitentur ea se annotasse & confutasse: quæ vtinam peruenissent in manus nostras. ita enim futura esset responsio copiosior. Neque
Iuuen. sat. 10. desunt qui Herodoti potissimum scripta illi satyræ insectationi occasionem præbuisse perhibeant, vt audaciã mentiendi in historia Græcorum exagitaret. Nam Athos (vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Hellesponti, epotáque flumina Medo. Nonnulli fabulosas quasdam narratiunculas insertas passim historiæ, vt huius grauitate indignas, reiiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquũ fuerit iudicium, si non vera esse ideo statuemus quòd notis cuique rebus, moribus, disciplinæ non similia, neque rationibus nostris congruentia esse videantur, sique nonnisi iis quæ facilè intelligere & animo complecti possimus, fidem habendam esse ducemus. Quàm multa illi ipsi qui hæc antiquiora falsa fictáque esse affirmare audent, se vidisse referunt & pro certis commemorant, à quibus assensio legentium refugit? Etiam posteris hoc nostris accidet, vt multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expositione inflata & amplificata esse suspicentur. Sunt sanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuso summouet oceano, sermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuersum genus narrationũ istarum semel abiicere vt futile & vanum? Quod si fiat, omnem historiæ rationem cõfundi, habitúmque peruerti necesse sit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non est ignotum. Hæc nobis scilicet probabuntur de sensu & cognitione oppidulorum nostrorum. Quid enim ad illa spa-
Polit. 3. tia, vel maximæ vrbis omnium quas nouimus ambitus? Itaque & Aristoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & siqua alia æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, censet. Quid? de fertilitate soli Assyrii quæ narrat,
In Clione. an nos credere poterimus de nostris aruis? Quo tamen loco ipse ignorantiæ incredulitatem refutauit. sic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges vt nunquam non reddat ducena: si autem quàm potest optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata nascuntur digitis commodis quatuor. At milij & sesami quàm procerae arbores exeant, in scientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modò diximus.* Sũt autem hæc etiam distinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent: vt Babylonis descriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorũ altero facilè perClione. Polymnia. spiceretur, meritò fuisse securo & ciues in tali & ita munita vrbe: alterum & potentiam regni Asiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonstrat. Vtrunque autem documentum quoddam dat, nullas, quamuis magnas, vires, infractas, neque opes inuictas esse. In aliis nihil quæritur, nisi vel delectatio, vel
Thalia. vt audientium animi moueantur noua mirabilique narratione: vt de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his similibus. Horum, vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè concesserò, in horum vllo mendacii manifesti autorem redarguendum esse: quum tot derisa quondam & exibilata, penè iam comperta esse existimentur: quúmque non minus istis à veritate abhorrentia multa asseuerentur ab iis, qui non audiuisse de aliis, sed seipsos aspexisse dictitent: vt nihil tam sit absurdum quin fidem reperire posse videatur.

Sed ab his recedamus.

Ob fabulosas quidem narratiunculas tantum abest vt quasi mendacé inceſſi vituperarique autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptissimè illas inſeruerit, & belliſſimè concinnarit, & venustissimè composuerit, admirandus: quúmque inſtructionem in ſingulis aliquam vitæ, cõſiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoque ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem ſuam in his fere liberat, cauétque nequis ſimplicior decipiatur, quũ addit ſemper huiuſmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod veri mihi quidem ſimile nõ ſit.* In Euterpa verò planè refutat illam fabulã de præciſis ancillarũ manibus. Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur. Item Melpomene, fabulã de Pſyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant ſe memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminiſſe in tota hiſtoria vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fanda cognoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem eſſe vera omnia, non debeo.* In cõiecturis quidé ſequẽdis, quũ de apparentibus (vt ipſe ait) obſcura colligere ſtuderet, ſi falſus eſt, cui obſecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in ſcriptis veterũ animaduertit, ſibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores iſti facere conſueuere, qui exultant ad hos notationum & reprehenſionum ſucceſſus, non ſecus ac ſi theſaurum inueniſſent: quum hic verè tum theſaurus (ſecundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obſecro, cur offendant animum cuiuſquam, quum veritati & integritati hiſtoriæ minimè officiant? Sed vt inſertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, ſed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas eſſe videt) illæ tamen vt in grauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine noſtri, fabellæ voluptatem habent. At egreſſiones, & nihil ad rem pertinentium quaſi inculcationes, ab hiſtoria alienæ ſunt. De quo equidem aliter ſentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quaſi in anguſtum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, ſi libeat, longius. Immo vel ſolus hic fructus eſt ingenii & induſtriæ ſtudiorum, vt veluti oſtentatione iactantiá que ſui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis iſta: incorruptam, ſanctam, caſtam, vt virginem, debere eſſe hiſtoriam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: ſed exornant, vt aurum & gemmæ pudiciſſimarum quoque corpora, puriſſima illa quidem. Nã vt malæ & profligati pudoris fœminæ inſigniorem reddunt comptu turpitudinem ſuam: ita, quamuis varia copioſáque ſit quaſi emblematis quibuſdam, ſumma hiſtoriæ falſa & commentitia, meritò in ſua hæc infamia quaſi ſuperba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, ſed ſplendidá, veſtitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) decet eſſe hiſtoriam. Cuius fidem omnem nónne in temporũ indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibuſque ſuſceptarum atque geſtarum certa enarratione, in occaſionum cõſiliorúmque prudenti perſecutione omnes poſitam eſſe ſentiunt? Quæ vniuerſa noſtrum autorem exiſtimo & cuſtodiſſe diligenter, & præſtitiſſe præclarè. Quæ enim tempora indicauit falſo, quæue confudit? Quorum hominum locorúmve nomina poſuit perperam? Res autem ab iis geſtas quos complexus fuit narratione ſua, accuratè illas quidem retuliſſe non dubitarim aſſeuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus aſſenſio quodammodo refugiat. In conſiliis profectò & occaſionibus recenſendis qui circumſpectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem eſſe faſtidioſus mihi videtur. Ad hæc, ſi, vt in tabula magni & memorabilis argumẽti, adiuncta ſunt veluti παρεργα, quibus vndique illa inſignis & conſpicua reddatur, cuius quæſo vel rationis vel ſapientiæ, ne dicam incogitantiæ & ſtultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem hiſtoria non ſolùm delectationem cognitionis, ſed inſtructionem etiam animorum continere debeat, vt & voluptatem & vtilitatẽ afferat legentibus: ſi his ipſis quæ vt fabuloſa notantur, etiã monita vtilia atque ſalutaria multa inſunt, quis iã eos non modò qui vituperent, ſed qui laudẽt, iniquius ferre omnino poſſit? Fuit Cãdaules rex Lydorũ: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc tẽpore in aliã familiam tranſlatũ fuit regnũ Lydiæ. an quiſquam

Euterpe.

Clione.

falsō hoc proditum dicit? Cur igitur illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam peruersionem animorū, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus casibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere.

Clione. Expugnari præter omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinorū vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi, non vera esse potius, id

Polymnia. est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus

Calliope. Macedonum, déque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimē hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mollius dicam) animi certa quædam destinatáque inductio quosdā ad huiusce modi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factā accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorē acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, cōcedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quàm nobis ipse est, antiquiorē Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorē multis nominibus virtutū. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini nō infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè AEneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret conuitia vterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbisque redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum; nequid vel inscitè vel etiā malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu cōpositum epigramma Græcum Eueni veteris poetæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quū collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suam applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidē neque texit causā iræ ac odii sui: nā suam ciuitatē, id est Bœotos,

ſgnominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & doléter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hinc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione ſit, quam non veritatis ſed vltionis cupiditas expreſſerit, apparet, vt illius quaſi filum ſequentes, refellere quæ congeſſit ſingula nihil ſit neceſſe. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd verò huic incipiens, ſuauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud reſpondendum cenſeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui ſibi in iurgio formoſitatem obiecíſſet, ὅτι τοι δοτὸν ἐστ' ἰσὰν ἰεμεῖν δῶρα. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vſu nominum aſperiore, déque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, ſi extra hiſtoriæ ſeriem alicuius vitia, vel ſi in hac laudes ieiunius commemorentur. Præterea, quum plurium fortè ſermones referantur, aſſentiri deterioribus. omnino enim coniecturas ſequi ad peiora, eſſe malitioſi & infenſi animi. Poſtremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. eſſe enim ſimplicitatis hanc ſimulationem peſſimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto iſta Plutarchus, ſed animo ſuo conquiſita in illum intulit. Quare enim vſum nominum verborúmque in hoc autore non probat? qui quidem (vt exiſtimo) vſus eſt diſerta & accurata oratione ætatis ſuæ, quam à poſterioris ſeculi forma differre nos quoque intelligere poſſumus. Quid autem cauſæ fuerit cur non potius illa verè & ſimpliciter, quàm mendaciter & inuidè, dici ſentiamus? Egregium eſt quod conquerenti Laſthenis factioni, (quorum ſcelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſè à Macedonibus ſe nefarios proditores appellari, reſpõdiſſe Philippum regem accepimus, *Macedonas eſſe indoctam nationem ac inciuilem, ſoleréque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obſecro) Plutarchũ, quòd Herodotus protulit aſperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Viſum enim ſcilicet illi fuit id dicere quod eſſet. nam de coniecturis ſequendis déque laude & vituperatione vniuerſa hoc licebit vnum iterum atque iterum reſpondere: de ſuo illum iudicio hiſtoriam ſuſceptam expoſuiſſe: neque rectè facere eum qui ingenii ſui vires in alieno opere explicare velit, præſertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, ſic ſenſiſſe, audiiſſe, comperiſſe exiſtimo. Et cur non in hac potius perſuaſione perſeuerem quàm illam inducam maleuolentiæ, peruerſitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuina & humana, ſacra & profana: Si vera ſunt, quæ eſt contumelia? (rectè enim ille in comœdia negat ſe maledicere, quum, quæ vera ſint, dicat) ſin falſa, oſtendatur falſitas. Sed quomodo oſtendit? ratiunculis quibuſdam & concluſiunculis leuiſſimis. Quod quaſi ipſe ſentiret, ne hoc quidem agere ſe ait, vt mendacii, ſed vt malignitatis rẽum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, ſi poſſumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (vt vult Plutarchus) quot poſſunt opponi præclarè, & pleno ore (vt dicitur) enuntiatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos ſcimus hominum primi Athenienſes curſu illati in hoſtes ſunt: omnium primi ſuſtinuere veſtitus Medici & hoc ornatorum aſpectum: ad illud autem vſque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro ſcripſit. Ac nequis Athenienſes tantùm laudatos benignius credat, (in quo neſcio quam ſuſpicionẽ corruptæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus, temerè quidem, vt videtur, neque ipſe quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonij in certaminibus ſingularibus haud vllis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præſtantiſſimi.* Quid? horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione ſua ornauit? Sed hæc innumerabilia ſunt. Atque in nomen ſophiſtæ etiam inuehitur quaſi probroſum: quũ profectò eos qui veluti opifices quidam eſſent ſapientiæ, & artem quandam facerent illius, ſophiſtas, vt citharíſtas & grãmatiſtas, vocatos, & poſtea vitio hominum, (vt in aliis pluribus euenit) nomen quoque malè audiiſſe conſtet. Nam quòd exagitat præclaram ſententiam de inſtabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem ſimiles & alibi leguntur) nimiæ ſapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus ſit, ne ſi ita de deo loquamur, vt humanus intellectus quæ dicũtur percipere poſſit, parum pii eſſe videamur. Cur ergo deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur

Eratone, pag. 424.

Polymnia, pag. 474.

Pol. pag. 474.

Hoc nomine vſus eſt Herod. in Clione, pag. 12.

dicimus Deum irasci? cur vlciſci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόῤῥω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἴδρυται τὸ θεῖον. ſine quibus illa ne intelligi quidem poſſunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obſeruantior, nemo impietatis erga Deum acrior hoſtis) nónne eandem ſententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere ſuo hiſtoriæ rerum Græcarũ? ſic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ἦ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλοις ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικροῖς. Hæc igitur ſacrilega eſt in Herodoto ſententia, quia ſecundum hominum intelligẽtiam φθονερὸν dixit eſſe τὸ θεῖον. Sed hæc quàm ſint futilia quis non videt? Omiſſam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: ſeque hoc conſoletur, quòd, vt ait, tot alias expoſuerit non magis profectò fabuloſas. Sed prætereunda ſunt certè aliqua, indigna quæ refutentur: Crœſi quidem annon ſatis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ aduerſæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγένετο. Neque Xenophõ ſapientiſſimus vir dubitauit ſimiliter poſt amiſſum regnum prudentiorem Crœſum producere. Ad alias argumẽtationes illius de Epheſiis, Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione, quòd Lampſacenus Charõ, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non ſcripſerit. Quaſi nihil oportuerit narrare Herodotum niſi quod in literas iam eſſet relatum. Quod dictu eſt perquam ridiculum: præſertim quum ipſe profiteatur, eorum quæ alii non comprehendẽrint, mentionẽ facere decreuiſſe. Sed cùm de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Iſagora, Ariſtogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ diſputat, patiamur ſanè illum vincere. Quis enim, qui aduertere animum paulum modò voluerit, non perſpecturus facilè eſt victoriæ iſtius præclarum ſucceſſum?

Hellenicorũ libro 5.

Eratone.

Venio igitur ad plenã lunam: de qua ingenuè fateor non intelligere me quæ à Plutarcho diſputantur. Herodoti luculentiſſima narratio, quum nemini non ſit cuidens. Dicit enim, *negaſſe Lacedæmonios, poſſe contra legem ante plenam lunã in expeditionem ſeſe proficiſci, & remanſiſſe in patria dum luna orbis compleretur: ac poſtea profectos, ita acceleraſſe vt tertio die in Atticam Lacedæmone peruenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem, cælum ipſum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prælii die, ſua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris ſibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc ſibi eſſe ſequendum putauerit. De Phidippide etiam obſcura eſt inſectatio: & erat hic locus in noſtro libro corruptior.

Reliqua ſunt calumniis manifeſtis referta, & vbique conſperſa nigro ſale, & atrocibus quidem illis ſed infirmis criminibus referta. Sanè Thebanos, vt ciuitatem ſuam, (notum enim, fuiſſe hunc Chæronenſem Bœotum) exquiſita & per accurata defenſione propugnauit, & in hac parte admodum vexauit autorem noſtrum. In quo quidem ignoſcendum eſt dolori ipſius, ſed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleſtè fert & indignè læſos oratione ab Herodoto ſuos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tãgi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facilè liberat non modò fama illis temporibus longè latéque vagata, ſed conſeruata etiam ad poſteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demoſthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis: & illud in ſermonibus hominum ſemper permanſit, decimam à Thebanis Apollini perſolui oportere. Cuius mentionem à Xenophõte ſcimus ſemel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto ſtatuiſſent Græciæ ciuitates, quæ aduerſum barbaros conſenſerant, ab iis qui nulla neceſſitate coacti Perſæ ſe ſubieciſſent, Delphico Apollini bello confecto decimã exigi debere, Thebani quidem potentia ſua reſtitere decreto: ſed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum conſtantiſſimè perdurauit.

Philippica 2.

Hell. 5.

Decretum fœderis extat in Polymnia.

Præterea quamuis malitioſum & prauum Plutarchus faciat Herodotum, nõ ſtultum tamen fuiſſe neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuiſſet, & in ſumma audacia amẽtius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, ſi falſa eſſent, non modò paulo antè defunctorum dictis atque relationibus, ſed memoriæ, viuorum propemodum, teſtimonio refutari atque redargui poſſent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconſentanea expoſitione, cum narratione tam diſſidente, in celeberrimum frequentiſſimúmque totius

Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa vaniſſima atque leuiſſima ſcripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inſcriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & friuolum facis autorem, contra tuam quoque exiſtimationem. Non audiuiſſent ac potius exibilaſſent, vel malè etiam multatum illo tãto theatro eieciſſent eum, qui planè ad irridendum & eludendum auditores, quíque in communi Græciæ ſolenníque cœtu ad nomen Græcum proſcindendum lacerandúmque adeſſet. De conſilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etſi aſtutè diſſerit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi poſſit narratio. Adduxerat inuitos, ſed ſic vrà ciuitate delectos: ergo non modò illius, ſed ſuorum quoque metus hos continuit. Dimiſit alios, quos minus alacres in aperto eſſe diſcrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos ſolùm haberet ipſe ſecum? Primùm voluiſſe Leonidam perdere iſtos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cũ illo fuere. Nam præter Theſpienſes, etſi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis ſequutos alios plures ditionis ipſorum intelligere debemus. Ita enim fieri ſolitum ſcimus, vt Spartani nequaquam veluti ſolitarii, ſed quodã ſatellitio ſuorum ſtipati in expeditionem proficiſcerentur, quum ſinguli interdum ad ſeptenos adducerent eorum quos εἴλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis anguſtiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tẽpus omnino videtur fuiſſe vel defectionis, vel fugæ, vel tranſitionis, quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim ſcribit nonnullos, & vel de geſtu intellectum fuit ſupplices hos eſſe. Notas quidem cur impudentiſſimè confingere voluerit, cauſam equidem nullam reperio. Accuſat paulo pòſt aſperitatem vocabuli, quòd de fuga conſuluiſſe dixerit Græcos. Nimis eſt ſeuerus noſter Ariſtarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum cenſet aufugiendum de Troia. non enim (vt opinor) mollius eſt φεύγωμεν, quàm ἁρπασθῆναι βουλεύεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themiſtocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempeſtate barbaricæ claſſis ingruente, incredibile fuerit, inſulanos homines non ad eos proficiſci voluiſſe quibus nemo non interitum aut ſeruitutem impendêre exiſtimaret. Themiſtocli verò indecorum aut turpe fuerit, adiutum ipſum alterius conſilio, non ſolùm omnia commẽtum fuiſſe: at Agamemnonem, non vnum aut alterum, ſed decem συμφεσίδμονας optare non puduit. Nam in Artemiſia quòd facetias conſumit ſuas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius. Calliope.

In iis quæ ſequuntur, quòd non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cætera inuoluta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmãtia, vel relinquamus ſanè, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim fermè reſponderi dicíque idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non peruerſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuiſſent, hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diffidere & cõtraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odioſúmque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, vt neſcio quo pacto, quanuis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus, Iliad. ν.

--- σὺ μὲν οὐ κακὰ πάντ' ἀγορεύεις.
Οἶδα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τῶδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἔτεόν δὴ τοῦτον ἐμοὶ καὶ δοτὸν ἀνωγὲν ἀγορεύειν,
Ἐξ ἀρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello differuiſſe, ſed

vel aliorum voluntati aſſentatus eſſe: vel quid in mala cauſa poſſet, oſtendere voluiſſe. Quòd ſi de animi ſui iudicio & inductione illa ad talem modum diſputauit, profectò in hac parte receſſit à ſe ipſe. Non enim aliter exiſtimo quàm fuiſſe Plutarchum, virum non modò eruditum & ſapientem, ſed etiam bonum, quam famam, præſertim probitatis, vt tueretur, minus curaſſe illum apparet in propoſito accuſationis huius. Sed finem faciamus. non enim iucunda nobis fuit quaſi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt neceſſariam, omittere non potuimus, & in officii (vt rati ſumus) cuſtodia, & in ſtudio nomini bonitatíque autoris excellentiſſimi debito.

Thucyd. lib. 1, κτῆμα τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

OBIICITVR autem & hoc nobis, quod quidã volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabuloſis narrationibus & hiſtoriis confictis ad auditorũ voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præſentia quidem iuuarent, ſed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri poſſe puto, quàm in quemlibet priorum de ſcriptoribus hiſtoriarum. Et (vt verum fatear) illas planè priſcas expoſitiones antiquiſſimarum rerum oratione & verbis ad venuſtatem, & iucũditate quadam animos perfundendum, compoſitas (quales potiſſimùm Pherecydis Syrii fuiſſe accepimus) grauiſſimum autorem exiſtimo veritati rerum geſtarum non oportere præferri cenſuiſſe: ac hilaritatem hiſtoriæ cedere ſeueritati, neque ſuauitatis cuiuſdam lenitatem, conſtantiæ & dignitati narrationis anteponi voluiſſe. Sed de hoc quiſque, vt lubuerit, ita ſtatuat atque ſentiat. Nos autem hoc teneamus: nõ modò propter ſermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quaſi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus ſemper habẽdum eſſe: ſed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium ſententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honeſtè dicta, magnifaciendum nobis, vel in ſuo potius genere anteponendum vniuerſis. Nota ſunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclariſſima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, ſatis indicat inſcriptio nominum Muſarum, quibus omnem ſapientiam & doctrinam & ingenii præſtãtiam, antiquitatem ſignificaſſe notum eſt. Et quicunque meminere ipſius, honoris & laudis præfationem ſemper vſurpaſſe reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ poſitæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt ſtudio ſingulari in hoc autore verſari, & illum præcipuo amore cõplecti velint. Nam & mihi fructuoſam fuiſſe lectionem huius videor ſentire, & aliis item futuram eſſe confido. Viſum autem, *&c.*

DE HERODOTO, EX EODEM.

HERODOTI patrem fuiſſe Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnaſſenſem: quod præſcriptum nunc etiam in hiſtoria illius legitur. Parentes in ſua ciuitate bono loco natos tradunt, ipſúmque fratrem habuiſſe Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnaſſus à Lygdamide tyranno, nepote Artemiſiæ reginæ Cariæ, ſeceſſit Herodotus in Samum inſulam: atque ibi lingua Ionica hiſtoriam magna cum cura compoſuit, relatam in libros nouem: quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauiſſet, ſic placuit vniuerſis vt ita audirent quaſi Muſas loquentes: ideóque libris qui nouem (vt diximus) eſſent, Muſarum nouem indidere nomina. Quum reuerſus in patriam autor fuiſſet ciuibus ſuis tyranni expellendi, ſucceſſit quidem res, ſed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri ſolet vt periculorum metum parta ſecuritate obtrectationes ferè ſequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Atheni enſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, ſua ſponte illis ſe colonis ſocium addidit: & ibi finiuit vitam ſuam: ſepultúſque fertur in foro. etſi quidam Pellæ mortuum fuiſſe tradidere. Ipſe facit mentionem λόγων Λοξυείων & λόγων Λιβυκῶν, quos cõſcripſerit: de quibus tamen hæc mẽtio ſolummodo reſtat. Herodotum, ſcribunt, quũ recitaret in Olympiis (vt ſuprà retulimus) hiſtorias ſuas, audiuiſſe Thucydidẽ qui adhuc ætate puer eſſet: quúmque Thucydides tum quaſi diuinitus commotus lacrymas profudiſſet, animaduertiſſe hoc Herodotũ, & gratulatũ fuiſſe patriipſius Oloro:

Lucian Herodoto, vel Eetione.

Clione.
Euterpe.

hortatúmque vt erudiendum curaret filium diligenter: gliſcere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque diſciplinarum. De Herodoto Græcũ epigramma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & diſceſſio in Thurios,

Ἡρόδοτον Λυξέω κεύθεες κόνις ἥδε θανόντα
Γᾶδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Θουρείων πάτρης βλαστόντ' ἄπο. τὸν δὲ ἄπληστον
Μῶμον ὑπεκφυγόν, θοὐρανιον ἔχει πτέρυξιν.

Extat apud Stephanum: ſed magis integrum in ſcholiis Nebularum Ariſtoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, fatum Herodotum Lyxe, tegit iſta ſepultum,
Qui priſcæ Ionicæ laudem habet hiſtoriæ.
Dorica produxit tellus hunc: vnde fugatus
Inuidia, hac patria Thuride ſedit humo.

Ex eo factum eſt vt aliqui præſcriptionem Halicarnaſſenſis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non diſſentit quod traditur, floruiſſe Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebeno diſſerit, Herodotum ſcribit Thuriis condidiſſe hiſtoriam anno ab v. c. trecenteſimodecimo. Quod & ipſum cum numero LXXXVII olympiados conſentit, quo aliqui floruiſſe Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam eſſe circiter olympiada VI. Sanè cum Hellanico vixiſſe fuiſſéque apud Archelaum, traditum eſt: quod tempus & EVripidis poetæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Perſæ fuere à Græcis fuſi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum hiſtorias & fabulas componere primi oratione ſoluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam ſcriptor Lydus, quem in Lydorum hiſtoria ſequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampſacenus paulo hoc ſuperior, qui & ipſe bellum Perſicum deſcripſit. Sed & Hellanicus ſuas hiſtorias ante Herodotum edidit, quas ipſe ſe legiſſe ſignificat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & ſacris ſcripſit: & alius, medicus. Eratone.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans eſt, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, ſine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id eſt peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nã & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt ſonus vocis & forma ſermonis in alieno ſcilicet ſolo Aſiæ atque inſularum mutaretur. Traditum autem eſt, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelaſgi adhuc Græciam tenerent: regnãte deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum ſucceſſiſſet Erechtheus, tum illis fuiſſe inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poetæ) filius, ſuſceptus ex Creuſa Erechthei filia: & AEgiali ac Helices regnum tenuit. Cuius gens poſtea à Dorienſibus pulſi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuere. Pauſan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ ferè annotantur. Α in η mutatur, niſi Doricum fuerit α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diuiſa diphthõgo, itémque in genitiuis nominum ος. ὢν mutatum eſt ex εων. Craſſæ mutantur in tenues. Attica mutatio eſt α in ε. Vſurpant Iones & ε cum ο, in genitiuis nominum ις, vbi Attici ω ponunt: quum ως quoque communis ſit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accuſatiuo faciunt ουν. Duo σ in ξ mutant. Metaplaſmus α, in ες, Ionicus eſt. ſimiliter & aliæ quædam ſuæ huius dialecti formæ ſunt. Eſt & mutatio η in α. Mutant ου in ο. item ε in α. Addunt Iones finali σ, literam ι, & in verbis, σι. Syllabam ω circumflexam, εω faciũt. Interdum & non circumflexum ω primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in ευς, de ως, proferunt. ω faciunt οϊ. Geminant conſonãtes, vt σσ, ττ, πππ. Inſerunt ε, item σ. nam ῃς primæ perſonæ pluralis, θα, & ῆν dualis, θον faciunt. Inſerunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibúſque & participiis aduerbiiſque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant εω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. Τ nominum in ας in declinatione elidunt.

Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam literarum quàm syllabarum. Abiiciunt ι de diphthongo ει. Initiales literas abiiciunt. Ex ω faciunt ο longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita litera α ante ντ finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam μεν producunt. Sũt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotauimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis: Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀποδεικτις. ‖ Θωυμασὰ, pro θαυμασά. ‖ Ἰουῖ τῷ Ἰνάχου, pro Ἰοῖ. ‖ Πλοῦνας, pro πλέονας. ‖ Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμβροι, pro ἀφελόμβροι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. ‖ Διαπεξαμβούς καὶ τἄλλα τῷ εἵνεκεν, pro διεξεξαμβούς καὶ τἆλλα ὧν ἕνεκα. ‖ Ἐγενέες, pro ἐγένοντο. Ἤδεα, pro ἤδη. ‖ Δεατότεα, pro δειατότητι. ‖ Μίδης, pro Μίδας. ‖ Θεόνεν βασιλήϊον, pro βασίλειον. ‖ Ἐρέμβμαι, pro ἐρέομαι. ‖ Ἐπικρέτιον, pro ἐπικρέτουν. ‖ Κυείλιν τῷ ἡμερέων, pro κυείλιαν τῷ ἡμερῶν. ‖ Κιθῶνας, pro χιτῶνας. ‖ Ἐπὶ νόον ποιεῦσι, pro ὀπὶ νοῦ ποιοῦσι. ‖ Περέασε, pro παρεῖσι. ‖ Ἰ'ερὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. ‖ Ἐὼν, ἐοῦσα, pro ὢν, οὖσα. ‖ Κεχωρίδατο, pro κεχωρισμένοι εἰσί. ‖ Ἐπιπάχατο, pro πεπαγμένοι ἦσαν. ‖ Τὠρχαῖον, αὐθρωπε, ὦναξ, ὠνὴρ, ἄπερος, τὠνθρώπου, pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ αὐθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερος, τοῦ ἀνθρώπου. quæ Atrica synalœpha & in aliis reperitur: vt ἅτερου, τἄτερου. ὕβρεος, πόλιος, pro ὕβρεως, πόλεως. ‖ Ἐγχειρεΐδιοισι pro ἐγχειρεδίοις. ‖ Ἐπαὶ, ἀδελφεὸς, pro ἐπεὶ, ἀδελφός. ‖ Τοὔνομα, μοιῦνος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. ‖ Ποιεῦσι, pro ποιοῦσι. ἐδικαίδυν, pro ἐδικαίουν. ‖ Μέγαθος, τίμεεν, pro μέγεθος, τίμεον. ‖ Ὀπίωνες, pro ὀπάονες. ‖ Ὀρέων, pro ὀρῶν. ραθμεώμβροι, pro ραθμούμβροι. χρεωμβόων, pro χρεωμβῶν. ‖ Κυυέη, pro κυνῆ. αὐθρωπίη, pro ἀνθρωπῆ. ‖ Τυφὼ, ἄθρα, pro τυφὼν, ἄθρον. quod planè Atticum est. ‖ Πλοῦν, pro πλέον. ‖ Περοδέκεο, pro προσδέχου. ‖ Ὦρεα, pro ὤρεα. ‖ Διξὰ, τριξὰ, pro διττὰ, τριττά. ‖ Ατ' τοῦτεω, pro αὐτοῦτου. ‖ Ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. ‖ Ἄδρηστα, pro ἄδραστα, quæ non solerent aufugere. ‖ Ἐπιβατίων, pro ὑπιβατῶν. ‖ Ὀκόσον, ὄκου κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, ποτε. ‖ Βουβάλιες, ὄφιες, pro βουβάλεις & ὄφεις. ‖ Ἑστωτῆντες, pro ἑστωτῆντες: & ἕστονες, pro ἕστωνες. ‖ Ἀδαίες, pro ἀδαῆς. ‖ Οἴκασι, pro ἐοίκασι. ‖ Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέρεα, elisoτ. ‖ Ἐστελάδατο, ἐσταλμβόοι ἦσαν. ‖ Κατεγράφατο, καπεγραμμβόοι ἦσαν. ‖ Τεῶμα, pro θεῶμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factũ quod τεόων illi dicunt. id est, πεπεώκειν. ‖ Apud Homerum Ἐέρμες, pro ἐείπερ positum volunt: Ἐρυσάρματες ἵπποι. Herodotus ΑΤ' τοκέλεις pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυροι & Φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & Φύλακες. ‖ Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. ‖ Ἀπικοίατο, pro ἀφίκοιντο. ‖ Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. ‖ Μανασέων, pro Μηνασσῶν. Λᾶξις, pro λῆξις. ‖ ΟΤ in ου solutio, & ωθα, ac ωθον, πιθανικώτερον videtur. ‖ Τ' περοῖον, λωΐον, pro ὑπερῷον, λῷον. ‖ Κεραδίη, pro καρδία. κραπεὸς, pro καρπεός: vt Homero Κρέπαθος, pro Κάρπαθος. ‖ Reduplicationes sunt Homericæ, Τετύκοντο, ἐκλέλαθον, τετιγών. ‖ Herodotus Ἀραιρημβόοι dixit pro ἠρημβόοι. ‖ Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. ‖ Ἀποθανεύμβροι, pro ἀποθανούμβροι. ‖ Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poeticæ, vt Ὅσσοι φίλτεροί εἰμι. Ὅτ[ι] τοι ἐν μεγάροισι. Ὁππότ' αὖτε ἐθέλοι.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τοὺς μὲν αὐασήσειν, ὁ δ' Ἀτρεΐδην ἐναρέξοι, pro ἐναρέξαι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μὲν τι ἐνῆεν σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τοῦ μὲν ἔλεγεν οὐδέν, ὁ δὲ τὸ δυνάμενον ἐκλεγόμβρος, siquid ineras quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.

Est autem & aliorũ pronominũ hic usus, εἰ δὴ τῶν τε ὑποδύνειν σὺν ἐθελήσεις, σὺ δὴ πάντως τράπεμμα αὐάξειν, pro ἀλλὰ πάντως αὐάξεις. Et rursũ, ἦ σέ γε, pro ἦ γε. Il. ρ.

Ὅστ' ἐπὶ δρῦν κλίνῃσι κάμῃσι κεκύας τ' αὖθρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τ' ἐπὶ μὲν σὺν εἰώσι βοὸς σὺν πίαρ ἑλέσθαι,
Πολὺν τοι ἰσχέμεν ἐσσὶ, ὁ δὲ κρειῶν ἐρατίζων Ἰ'ῦσι.

Ionum sunt anastrophæ. vt, ὄρνιθας ὥς. Il. β, -οὔ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι. Sic ὦ ἔπι, pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νυῦ μοὶ αὐθρωπίης πέρι. Il. β, τότε δ' ἤδη ἔχεν κῆρ γαῖα μέλαινα, i. κατέχει.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substatiui. vt, ἔνι pro ἔνεστι, μέτα pro μέτεστι. Hom. πάρ ἔμοι γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεσσιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interpoſito ὧν dirimunt coniungenda. μέχρι μὲν ὧν τούτων. & βύβλῳ σὺ τὰ κάρια ἐλίσσων, id eſt, σὺ ἐλίσσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά με ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξάς με. & εἶπε τῷ τις Βαβυλωνίων, pro τῷ Βαβυλωνίων τις. Sic ὡς ἦ αὔτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν ἀχαιοὺς. & Il. ε, --ἀπὸ ἦ μελιηδέα θυμὸν ἔλωμαι, pro κεν ἦ ἀχαιοὺς, & ἀφέλωμαι θυμόν. Il. α, ἐκ δ' ἔλον Ἀτρείδῃ. i. ἐξ ἐλον δέ. Sic ὑπὸ δ' ἤρυον, pro ὑφήρουν. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, id eſt ἀποάγων.

Præpoſitiones abſolutè, quaſi aduerbialiter, ſæpe ponunt: μὴ ἦ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδις, poſtea verò, quum exercitus Sardis veniſſet. Sic, καὶ ὡς ἀνεπιζήμονες ἔσαν, præterea Iliad. χ, πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔπι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐν δ' αὖ τὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, Δρὼ ὡς ἦ εἵστο καὶ τῆς. Herod. Polymnia, ἐν ἦ Ἀρτέμιδος ἱρὸν, *in illo littore eſt factum Dianæ.*

Ionicum eſt caſum ad præpoſitionem referri quæ cum verbo adiuncto compoſita eſt. νι, ὅπι οἱ ἐνορώη, id eſt ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in ſe animaduerteret.* Il. β, -πρὸ δ' αὖ ὄπιμέμφεται, id eſt, ὅτι τινὲς μέμφη. Et ὥμοισιν ἐπιών. i. εἰὴ ὅτι τοῖς ὤμοις. Item Il. ν, θρῃσσὶ Ἕκτορα εἶπε Δρησσούς. i. ἐς Δρὼ τὸν Ἕκτορα. Herod. Clione, τρίτα γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὸν Σαρδίων ἅλωσιν, id eſt, ἐς τρίτα ἔτεα, *in tertium annum diſtulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπίζει τῆς χώρης τῆς Ἀσσυρίης, id eſt ὄζει ἀπὸ τῆς χώρης.

Singularis vſus infinitiui ἦ, Ionicus eſt, hoc modo, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν ἰδιωτικῷ λόγῳ ποιεύμενος τιὼ πρότιμα ἦ, *vt hæc prima quidem cura eſſet.* Et, οὐδὲ ὁμολογήσαντι ἐμοὶ ἑκόντι ἦ, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ ἦ σύμπαν ἦ, *In quo totum verteret* aut *Re ipſa.*

HERODOTI VOCABVLA IONIca, & quædam loquendi genera, illi cum Homero magna ex parte communia: necnon alia.

Collecta & Latinè reddita partim ab Ioachimo Camerario, partim ab Henrico Stephano: litera C illius nomen, H huius nomen indicante. à quo & addita nũc fuerunt aliquibus Camerarii interpretationibus exempla.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti studiosis.

Si vulgo receptum morem vsurpare, quàm meum tenere, maluissem, Ioach. Camerarii nomen silentio præteriissem: ac titulum huic opusculo præfixissem quo hanc recensionem pariter & interpretationem vocabulorũ, quæ quum Herodotus sibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum cæteris Ionibus, & nominatim cum ipso etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam suscepissem & in me recepissem. Nec tamen magnum onus humeris meis imposuissem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea scripserat, meis infarciendo, eáque pro meis ostentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebam. Præsertim verò quũ multo plures à me quã ab illo voces recenserentur & exponerentur, sub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vsurpare, res fuisset quæ multorum exemplis defendi (si exempla malam defendere causam queunt) potuisset. Verùm ego non solùm, alienis tantummodo plumis se vestire, cornicula in morẽ, sed etiam vel miscere suis alienas, atque id dissimulare, vix ingenui esse hominis, semper existimaui. Atque hoc & meus Thesaurus testari abundè potest. Quinetiam Paralipomena tantùm institutionis grammatices (aut saltem eorum partem) scribere malui, quàm meam institutionem grammatices ad tam multas aliorũ addendo, in aliena plurima manum immicere, simúlque miseros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen sum nescius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarij sint: id est, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris consarcinata, siue cõsuta, aut (sicui Græca vox magis placet) σιωρραμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia consarcinandi, siue consuendi, siue τὸ συῤῥάπτειν, calleant) impudentissimo noui tituli libri, aut noui saltem nominis autoris, mendacio, pro suis obtrudentes, & obtrusa venditantes, fucum faciunt: etiamsi nulla futura sit quæ vel χρῆ tam multis alienis οἴκοθεν (id est, de suo) insuisse dici possint.

Cæterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarij sunt, ita meis inseruerim (appositò vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuisse

tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocum aliquid adiícere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam aliâs (deo fauente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimque eius valde ſtudioſos, amplius iuuabo. Sed malui exemplorum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camer. nullum attulerat, contentus eſſe. Nec hoc quidem tacebo, me in quibuſdam vocabulis exempla Homeri, in quibuſdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, deſtinaueram) in nonnullis, vtriuſque, attuliſſe.

Ἄγειν καὶ φέρειν, Ionicum eſt de hoſtilibus direptionibus. Herodot. φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Et rurſum pag. 76, καὶ ἄγον δὴ ἤδη ἔφερον τοὺς ἐπιοίκους ἅπαντας. Iliad. ι, οἷόν κ' ἠὲ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἦγεν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vſurparunt. vtriuſque enim linguæ eadem (vt ſuprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγνίειν vide in Ἀπαγνίειν. Paſſ. Ἀγνιόμβυος actiua ſignif. *Adducens*, p. 452, ἀγνιόμβυος γυναῖκας. H.

Ἀγορεύομαι, ῶμαι, *Concionor, Concionem habeo.* Vnde ἠγορέωντο, pag. 384. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορέωντο. Sic Hom. Il. σ, verſu 1, Οἱ δ' ἄλλοι πᾶς ζωὸν ἀγὴν καθήμενοι ἠγορέωντο. Sed hîc eſt potius *Concilium habebant, Conſultabant.* At quum dicit, ἀγορήσαντο καὶ μετέστη, eſt *Concionem habuit.* Verbum autẽ Ἀγορεύω apud hunc (ſicut apud Thuc. & Ariſtoph.) eſt, *In foro verſor.* H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria.* ἀγχίστροφα βουλεύομαι, p. 444. Propriè autem Ἀγχίστροφον q.d. Cõuerſionem, id eſt, mutationem, propinquam habens, ſiue Mutationi propinquum. H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, ſed paſſiua ſignificat. pro *Decertati ſunt*: pag. 595, πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ δὴ ἤγοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, multa certamina decertata ſunt. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες ſcriptum eſt. H.

Ἀδαεῖς, *Ignari, Imperiti.* pag. 605, ἡμεῖς ἄπειροί τε ἐμεῦ καὶ ἀδαεῖς τουτέων τῶν ἐπέων. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt p. 149, ἀδαήμονα τῶν ἱερῶν. Quinetiã verbum ἀδάηκε, didicit. H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ ἁγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θάνατός μοι ἀδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἔαδε.

Αἶμασιαι, *Septa.* Sed addit Herod. in primo, αἱ μὲν ἀπὸ πολιορκίων ἐπῆσαν. Odyſſ. σ, αἱ μὲν ἀπὸ σταθμοῦ τε λίθων, *Septa ſtruens.* C.

Αἴνη *Exiſtimatio.* C.

Αἰχμὴ κακῶς ἐσηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rariſſimo ſed elegantiſſimo loquendi genere, lib. 7, p. 493, de Argiuis, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσήκει, hoc ſenſu, *Quũ minimè ſecundum iis aduerſus Lacedæmonios præliũ fuiſſet.* Quam interpretationẽ etſi apertè præcedentia & ſequentia cõfirmant, poſſit tamen ea & Euſtathii teſtimonio comprobari: qui poſtquam dixit δόρυ nonnunquã ſignificare πόλεμον, id eſt bellum, (veluti quú aliquis vocatur δουρὶ κλυτὸς) itidémque vocem αἰχμὴ vſum iſtũ habere: vnde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος ſignificare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς: ſubiungit, λέγει δέ που καὶ Ἡρόδοτος περὶ Ἰώνων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἐσήκει πρὸς τοὺς θεῖνα, ἤγουν ἐδυσχόλη αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Addítque, hoc ex conſequenti eſſe dictum. ἀκολουθεῖ γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυστυχοῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἐσήναι τὴν αἰχμήν. Cæterùm in compoſitione quoque nomen hoc pro bello vſitatum eſſe apud Iones ſciendum eſt, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. vt p. 580, ὁμαιχμίην συνῆψαν. Ab eadem voce eſt μεταίχμιος. vnde μεταίχμιον γῆν legimus, pag. 581, μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti.* Et Ἀλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* ſeu *Congregari.* Et Ἀλίη, *Cœtus.* C. Exemplum verbi Ἀλίζεσθαι, p. 36, ἀλίζεσθαι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἀλίζω apud Herod. pag. 444, necnon cõpoſitum Συναλίζειν, p. 60. Ad nomen autem ἀλέες quod attinet, ſciendum eſt, ἄλες quoque apud Hipp. exſtare: atque alicubi ἄλες & πολλὸν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρη, *Calidar gio.* Et Ἀλέη, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remediũ*, p. 586,

ὡς καὶ αὐτοὶ ἴνα ἀλκωμὲν δέηται. Propriè autem ſonat *Euitatio, Declinatio, Effugium.* Ac redditur etiam *Leuamen,* & *Laxamentum,* necnon *Solatium.* Hippocr. ἐν ἐπιδημίαις vtitur, Ἄνισος γὰρ νόσου πνεῦ καὶ μικροῦ παρέχει μεγάλων ἀλκωμὲν.

Ἀλκὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herodoto, quibuſdam loquẽdi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur ſignificari quod vulgò dicimus. *Se mettre en defenſe.* Hoc autem exiſtimatur dici à Liuio, Vim parare: veluti quum ſcribit, Alios vim parantes occidit. pag. 219, ἀνάτε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ πρηγμένον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis ſubiungit, ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα καταλόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὸν αἰχμὴν ἐτράπετο. (vbi obſerua ſimul eundem vſum verbi τρέπεσθαι cum alio accuſatiuo.) Eſtque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tãquã genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut ſpecies. Paulo pòſt τῇ χερὶ χρᾶσθαι hac in ſignif. vſurpat: ὁρέων δέ μιν ἐργὸν ἐστῶτα ὁ Γοβρύης εἴρετο ὅτι οὐ χρᾶται τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρᾶσθαι reddi etiam poteſt *Manũ conſerere.* Fortaſſis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cæperunt,* vel, *Vim moliti ſunt,* aut *Totis viribus obſiſtere cæperunt.* Nam illud *Vim parare,* minus eſt in quibuſdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio pag. 121, dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo, Contemno.* Vnde ἀλογήσας, pag. 238. Sic & compoſ. Καταλογέω: vnde καταλογέωντα, p. 237. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτόν, Peccatum. vt p. 76, in fine, ἀκέεσθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, pag. 40, in fine. H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipſos vicerunt.* C.

Ἀμφισβασίη, *Diſceptatio,* vel *Diſſenſio.* C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, Perſuadeo,* (quemadmodum πείθω vtrunque vſum habet) vt pag. 443, γόντα ἐπ' οἷσι αὐδρας ἀναγνώσκοις βασιλῆα στρατεύεσθαι. vbi eſt potius *ſuades,* quàm *perſuades:* quamuis poſtea perſuaſerit. At p. 313, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν: non ſolùm *ſuaſerunt,* ſed etiam *Perſuaſerunt.* Sic etiam p. 41, Ἵνα σὺ αὐθρώπων ἀνέγνωσι, ſequente infinitiuo καταῆναι. Itidem paſſ. Ἀναγνωσθεὶς, *perſuaſus,* in fine p. 318, ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον εἶχε ὅσον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῷ γαμβρῷ, *Is autẽ, ab vxore perſuaſus, rem nefariam aduerſus filiam moliri cæpit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptus.* Omnémque illi excuſationem præripit verbum πείθω, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν αὐδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. Quinetiam lib. 3, p. 210, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit ſignificationem idem interpres: τοῦτον τὸν αὐδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit.* Quum debuiſſet ita vertere, *Huic viro quum perſuaſiſſet magus Patizithes fore vt ipſe illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ ſe ferre videtur altera interpretatio. Vt autem Ἀναγνώσκω ſic etiam Συγγνώσκω apud Herodotum à vulgari vſu diſcedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto vtente & ipſum, non πεῖσαι, id eſt, *Perſuadere,* ſed μεταπεῖσαι, (id eſt, *Diſſuadere,* vel *De ſententia deducere, A ſententia dimouere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus ἢ καὶ σὺν ἠδυσμῷ (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὖθις ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τόθ' ὧδε τοιόνδε. Suſpicor, vnũ ex altero ſumpſiſſe, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus ſit, αὖτους ἀναγνῶναι: (ac non horum etiam quæ ſubiunguntur, ὅτι τόθ' ὧδε τοιόνδε) ſimúlque præpoſitionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ vſum cum imaginatus ſit quem habet in aliis quibuſdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipſum Herodotum.

Hoc etiã addo, perperã Galenũ, & Erotianũ ἀναγνῶναι, nõ ἀναγνῶσαι legiſſe apud Hippocratem: & quoſdã malè lectionem hanc in illam mutandam cenſuiſſe. Nam & hîc ex pag. 41 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem pag. 408. Eodémque modo exſtat ἀνέγνωσαν pag. 35. Sic autem & pag. 39, ἄλλον γνώσας: vbi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη. vt in fine pag. 5, μὴ μὲν ἀναγκαίη ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide pag. 548, in fine, & quæ adſcripſi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt pag. 32, πέντε ἡμέρας ἀναισιμοῦνται, *Quinque dies inſumuntur.* ſiue *impenduntur.* H.

Ἀναχὰς ἔχειν, Φεύγειν, ſeu Ἀπημελῶς ἔχειν. p. 567, ἀπ' ἐμοῦ ἀναχὰς ἐχέτω. C.

Ἀναπλῶσαι pro ἀναπλῶσαι. C.

Ἀνάπυστον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* Pag. 404, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο τοῦτο. Sed malè in Ald. & Germ. edit. ἀνάπειστα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, ἀνάπυστα γενόμενα τοῦτο. H.

Ἀνήλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit.* Pag. 483, ὅ, τι ἦ τοῖσι Ἀθηναίοισι τοῦτο πεποιῆσαι τοὺς κήρυκας σφι νεικεῖσαι ἀνήλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid aduersi illis contigerit.* Et ἀνήλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulum συμφορὰ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνεμμένος. pag. 175 τοὺς ἐς πόλεμον ἀνεμμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέωντας ἐς τὸ μέσον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. malè ἀνέοντας. H.

Ἀνέλλειν, est Respondere, vt de oraculis Latini dixere. ἐπεὶ μέντοι γε τὸ χρηστήριον ἀνέλλῃ μιν βασιλέα ἔσεσθαι τῆς Λυδῶν. Si oraculum responderit, ipsum regem Lydorum esse. Euterpe, αἰνέεις ὡς δέοι αὐτὸν Ἀλυάττεω βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωντας, vide in Ἀνεμμένος.

Ἀντάω, οὗ, *ex quo* ἐπύθησε pro ἔτυχε. p. 149, καὶ ξεινίων ἐπύθησε μεγάλων. quum præcedenti pag. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α, αὐτάσας dixit pro τυχών, siue ἐπελαύσας, aut μετασχών: vbi canit, Αἴ κέν πως δρυῶν κείοντες ἀγλαὸν τε τελεῖον βούλεσθ' αὐτάσας, ἡμῖν δέπας λοιβὴν ἀμῦναι. Facit autem illud αὐτᾶν vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἀλλ' ἐπιλοιπότητος ἀπαντήσαντες ἑκόντος Περσικοῦ, δι' ὅσης ἤλθετε τυραννίδος. vel περσικόλας, vt alibi legitur. pro quo tamen malim περσικόλα. Suspicor autem priorē illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. 3. pag. 232, meæ editionis, Ἦν νέον ἡδέσαντο δεσποτικὸν ἐρατεῖ. H.

Ἀντίξοος, *Aduersarius, Hostis,* ἐναντίος, πολέμιος. In fine pag. 518, ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι αὐτίξοον, ἐνεκήρυσσον στρατῷ. Et adiectiuè, γνώμη ἀντίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans,* p. 572. H.

Ἀντόμενοι sunt Ionibus qui aliis ἐναντιούμενοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιουμένους. Paulo pòst, ὡς ἐγὼ γνοὺς ἀντιουμένῳ σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. At verò alibi cum accus. personæ, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere seu obuiam venire hostiliter.* H.

Ἀντιπάλεμοι, *Hostes, Aduersarij,* πολέμιοι. p. 525. H.

Ἀνωσάμενοι, pag. 486, in fine, καὶ βασιλῆα μετὰ θεοὺς ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt,* pro ἀπωσάμενοι. nisi fortè hoc ipsum reponendum sit. H.

Ἀξιοῦμαι, actiua signif. pro ἀξιοῦσαι. P. 92, πολλοὶ ἦ ἐόντες οὐκ ἀξιοῦμαι ἀναμίσγεσθαι τῆσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item pag. 445, ἀξιούμενος actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιούμενος ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans sedere*, vel *rem se dignã*, aut, *Indignum se iudicans qui sederet.* Pag. sequente tamen voce actiua dixit ἀξιώσει, *Dignabitur.* H.

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* siue *Deportare.* Ἀγινέειν, *Apportare:* & simpliciter ἄγειν. C. Frequens vsus horũ verborum est pag. 225, 226, 227, 228.

Ἀπαδέειν, *Displicere:* vt Ἀδέειν, *Placere.* H.

Ἀπεμπαταίησε significat apud Herodotũ, *Crepitum emisit.* Pag. 174 ὁ δὲ Κροῖσος (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καταπύμενος) ἐπάρας ἀπεμπαταίησε. C.

Ἀπιστὸ, *Absentia,* (vt Democrito εὐιστὸ, *Bona constitutio*) Pag. 620, ἐπαγαγόμενος τῇ ἀπιστοῖ τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθνεα pro ἀπέθνεα μέν, pag. 559. Sic multa composita diuidit, inserta particula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν: & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. H.

Ἀρδις, *Genus teli,* & (vt volunt) *Pharetra:* sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagittæ.* C.

Ἄρθμιος, *Concors, Benenolus, Amicus.* p. 472, in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et pag. 587, Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur, p. 411, τάχα μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat.* Item ἀρθμίη, *Concors, Amica.* p. 601. H.

Ἄρθρα de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄση, *Molestia.* Et Ἀσᾶσθαι, *Molestia & dolore offici.* C. pag. 64, μηδεμίαν ἄσην αἰδοῖ τῷ πατρὶ παρεσχέσθην. vbi videri possit necesse minimè fuisse addere αἰδοῖ. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirũ de stomachi fastidio, necnon de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis iactatione quæ ægrotis contingit. Vnde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀσωάδεις gemino ω scribitur. Sic verò & Ἀσᾶσθαι apud eundem, non solùm Ἀσᾶσθαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illesus*, *Incolumis*. Pag. 585, ἀσίνεμψαν ἀσινίαι, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες μάξιες, *innoxiæ*. Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè*.

Ἀτὰρ, ficut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in vſu eſt) pro *Autem*, vel *Sed*. Pag. 431 reſpondet particulæ μὲν, cui paſſim apud alios reſpondere ſolet δέ: ac interdum apud hunc quoque: vt p. 633.

Ἀτάσθαλα, *Neſaria*, *Neſanda*, *Sceleſta*. pag. 617, & aliis pleriſque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, vt pag. 633. Frequens eſt & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes*. Eſt & Homerus ſimiliter vſus. C.

Ἀτρεκέως, *Verè*. vel *Certò*. vt p. 23, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic pag. 175, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc aduerbium frequẽs eſt apud Homerum etiam & Hippocratẽ: apud Homerũ pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò*, *Exploratò*: & plerunque pro ἀκριβῶς, *Exactè*. vt in Prognoſt. οὐ δυνατὸν ἀριθμῆσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκείη apud Herodotum, quo ſignificatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη ſcribitur: & ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*. Pag. 607, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, ſeu *Loqui*. C.

B

Βαθυπάτη αὐτὴ ἐωυτῆς, *Vbi profundiſſimum eſt*. Ità de Iſtro ἴσος αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει. id eſt *AEquabili flumine fertur*. C.

Βάρις, in Euterpe, Nauigium AEgyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος αὐθρώπων, pag. 19, id eſt, βαρείας συμφορὰς αὐθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρέως συμφορώ. *Qui omnium hominum maximè graues calamitates eſt perpeſſus*. ſiue *grauem calamitatem*. Vel vna voce, *Miſerrimus*. H.

Βασίλεια, *Regina*. Pag. 5, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι. At verò βασιλεία, cum accẽtu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. vt ibidẽ ſequitur proximè βασιληίλω. H.

Βεβωμδία, id eſt, τελεότητα, *Celebria*. C. Vide Βῶσαι.

Βωηθῶν pro βοηθῶν, (id eſt *Auxiliari*) apud hunc ſcriptore, teſte Euſtathio: affertúrque & ab Heſychio. Legimus tamen & cũ οη, vt βοηθησάντων, in fine pag. 69. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (vt proximè præcedit βωηθῶν pro βοηθῶν) *Clamare*. At in fine p. 68, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare ſuum maritum*. Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. vnde ἀνέβωσαν p. 5, *exclamauit*. Sic alibi ἀμεβώσας pro ἀναβοήσας & ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι. Paſſiuum autem particip. βεβωμδία pro βεβοημδία habuiſti paulo anté.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Vrania. Alioqui vulgo recepta ſignificatione eſt *pater*. H.

Γένεα AEgyptiorum eſſe ait ſeptẽ, pag. 174: & alios, ſacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Vbi valla interpr. *Septem genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem claſſes*. Sic alibi aliquot γένεα Perſarum eſſe ſcribit. At verò pag. 23 legimus τῆ Δωρικοῦ γένεος, & τῆ Ἰωνικοῦ. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere ſuas vires, quæ inferiores ſint aduerſariorum viribus*. Itaque poſſet accipi Thalia, εἰ μὴ νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχησε, Significare videtur ſimpliciter, τῇ γνώσῃ μάχεσθαι. hoc eſt, *Mutare ſentẽtiam, & perpendere*. Vrania, γνωσιμαχέετε μὴ ἐξ ὑμέων ἡμῖν. At Polymnia, γνωσιμαχέοντες καὶ ταῦτα, καὶ ὅτι χείρω ἄεθλα εἶχον ἀνῃρέθην. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui ſimul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον ſimpliciter cibum ſignificat, atque etiam equorum pabulum. vt Νῶϊ δ' ἔρχεσθ' ὅτε δεῖπνον. & Εὖ δὲ ἵππους ἴσασιν δεῖπνον δόντα.

Δένος, *Dedecus*, *Opprobrium*. Vnde & verbum Δενάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc ſcriptorem, ſicut apud Homerum: vt Euſtathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, Il. α, Οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωλιανόρῃ Καρπὸν ἀδηλήσουτ'. ἐπεσθ', *&c.* Apud hunc legitur & δεδήληται, paſſiua ſignif. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια φάρμακα, perniciosa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitiuo, vſum habens diligenter notandum, hoc in loco, in fine p. 10, & principio pag. 11, Σείης ἄξιον ἀπὸ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ ſunt Delphis donaria*. H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Inſectari*, & *Fallere*, & *Verba dare*. C.

Δίαιτα

Διαιτᾶν ποιέεσθαι, *Diuersari, Habitare, Commorari.* Sic pag.206, ἢ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πῶς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum est, nō inter πῶς & δίαιταν, vt in Ald.&Germ. editione) id est, Vbi diuersabatur. seu, Apud quos domicilium habebat. At verò pag.619, circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam:* de rege Persarum, ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρῶς ἔχοντας ἀπαρηκόμους. Sed malim, Cui quū talis sit ratio victus, siue, Qui quum tali victu vtatur.

Cum hoc autem vsu nominis δίαιτα, non cum illo, conuenit ille qui passim apud Hippocratem occurrit, quinetiam apud medicos eius posteros, qui ex eo sunt mutuati: nisi quòd multorum ægrotorū δίαιτα, cum illa regis Persarum comparata, planè est ὀϊζυρὴ (vt loquitur illic Pausanias) præsertim si verum est illud, Qui medicè viuit, miserè viuit.

Διασφάξ, Crepido rupium. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, *Aeuum transigere,* seu *Aeuum agitare.* Perinde ac si diceretur, Perdurare in vita. Apud Hippocr. διαφέρουσι exponitur etiam Morbum perferunt. Atque idem & voce pass. Διαφέρεσθαι vtitur pro *Durare:* si mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro simplici χρῆσθαι. vt pag. 385, εἰ ὁ μαλακίη τι καὶ ἀταξίη διαχρήσεται. In fine autem paginæ præcedentis dixerat, ἀγνωμοσυνή τι διεχρέωντο. Sic pag.217, οὔτε ψυχρόσιτοι καὶ οἱ τῇ ἀληθινῇ διαχρεώμενοι. At verò pag.473, cum eodem dativo vtitur & composito illo & simplici verbo, ὦ βασιλεῦ κόπρος ἀληθινῇ χρήσομαι πρός σε, ἢ ἡδονῇ. Et sequitur, ὁ μὲν ἀληθινῇ διαχρησάμενος ἐκέλευε. Paulo pòst, ἀληθινῇ διαχρήσασθαι. Et mox, τῇ (videlicet δὲ στῇ) διαχρεωμένῃ ἡ Ἑλλάς. H.

Verùm alicubi pro *Interficere.* vt pag. 10. sed ibi διαχρᾶσθαι, non διαχρῆσθαι. Quin etiam compositū Καταχρῆσθαι vsum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certè eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκαιαι ὀργαί, *Quæ sunt iustæ magnitudinis.* Vtitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in signific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur κατὰ λόγον: quod non solùm rationi consentaneū, sed proportioni consentaneum, alicubi interpretandum esse videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quasdam exposit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιοῦν pro ἀξιοῦν, sequente infinitiuo. Propriè autem sonat perinde ac si quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id est, *iudicare rem esse iustam.* Pag.249, ὃς λαβεῖν μὲν δίδωμι σὸν ἐδικαίου. vbi Valla, *recipienda non putauit:* sed malim, *recipere iustum esse non putauit.* Vel potius, *par esse non putauit.* H.

Διφάσιον. *Geminum:* seu *Duplex.* C.

Item plur. Διφάσια, *Duplicia.* vel *Bina.* aut *Duo.* Vt διφάσια τρώματα, *Duo vulnera.* Et διφάσιαι αἰτίαι. Et διφάσιαι εἰκόνες, 181. *Binæ imagines.* seu *bifariæ.* Suspicor autem ex hoc δίφασος Latinos mutuatos esse suum Bifarius, itidémque Trifarius ex Τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per ph. H.

Δοξοῦσθαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. pag.606, ἐπί τι δεδόξωσθε εἶναι ἄμεινον, existimati estis. Et pag.573, ὁμοίως Θεμιστοκλέης ἐδόθη τι καὶ ἐδοξώθη εἶναι αὐτὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος αὐτὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξώθη vt ἐδόθη scribendum putet. Sed quid si ἐδόθη malè pro ἐδώθη scriptum est? & scribēdum est ἐδώθη, factum ex ἐδοήθη, (vt antea βάσαι pro βοῆσαι, βεβωμμένα pro βεβοημμένα, atque alia huius ipsius familiæ habuimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, vt ἐχρυσώθη absque litera illa scribitur? H.

Δουλόπρεπος, Magis seruus. Et Δουλοπρεπῶς, magis serua 438. H.

Δωτίναι, δῶρα, seu δόσεις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit.* Il.τ, οἵ κέ οἱ ἐδωτίνησι θεὸν ὣς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, Dona corrogare pag. 180. H.

E

Ἔαδε, *Placuit:* ea signifi. qua dicitur Placuit ita facere. pro Visum est. P.307, Λακεδαιμονίοισι ὃ ἔαδε δίκαιον τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι ἤλασαν αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίην χρήσασθαι. Item ἐαώδεσι, circa principium Calliopes, pag. 585, sine infinitiuo, ἔστι οἱ καὶ τοῦτο ἐαώδεσι, Siue hæc illi placebant, Siue hæc sentiebat.

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro κότον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγκυρεῖν vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum est.* Pro quo & φιλέει dicitur. Vtrunque eodem loco habes, pag. 458. Quum autem videamus Herodotū in priore quidem membro dicere φιλέει, in posteriore autem, ἐθέλει: minime dubium esse cuiquam debet quin ita sit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύναται H.

Ἐκ Præpositio hæc apud Herod. vsum quēdā habet, qui nō animaduersus fecit vt huic loco absurda interpretatio daretur, μαθοῦσα ἢ τὸ πιηθὲν ἐκ ἑ αὐθρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ τῦ ἀὐδρὸς, pro τὸ πιηθὲν ἐκ ἑ αὐθρός. id est, ὑπὸ τῦ ἀὐδρός: vt alibi docebo, simúlque alia huius vsus exempla proferam. H.

Ἐκαςέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum positiuum sit ἑκάς) *Longius, Remotius, Vlterius:* & Ἐκαςάτω, *Longissimè* H.

Ἐκγένεσθαι. *Licere, Facultatem esse.* Sic p. 246, τῷ δικαιοτάτῳ αὐδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non est, siue, concessum. H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, & ad stuporem vsque.* Pag. 605, ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγειν ἐκ πολέμου. Deriuatum ex Ἔκπαγλος. vnde & aduerb. Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, nō simpliciter *Mirum in modum*, sed *Stupēdum in modum.* Nisi quis *Ad stuporem vsque* malit dicere. H.

Ἐκπλαγῆναι τῦ φρενῶν, *De statu mentis deiectum esse.* Pag. 251, πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῦ φρενῶν; Alibi in propria signif. ἐκπλώσας, pag. 12, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσουσι, p. 138. vbi proximè præcedit & ἐκπλώσαντες. Inuenitur tamē alicubi in hoc verbo, & apud hūc, diphthongus ου, more linguæ communis, non ω. sed ex errore, vt opinor. Eorum locorum vnus est pag. 180, πρὸς ἀνέμους αὐτίους πλέειν.

Ἐκπῆσαι, pro κεκπῆσαι, vt apud Homerum. vnde ἐκπεπωμένων, p. 781. Sic & Hom. Il. Ε, - - οὐδ' ὅσα Φασὶν Ἴλιον ἐκπῆσαι δύναμιν πολέμοιο πολίεθρον. Vult tamen Eustathius non minus Atticum esse quàm Ionicum. Quamuis autem hoc ex aliorum (vt credibile est) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non est, aut exemplaribus Aristophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus esse quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, Acquiescere. C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλήψεσθαι. vt τῷ δύτοι καὶ ἐπῖχε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœsi. Quo (inquit) & ipse Cyrus oppressum iri se verebatur. Et Melpom. καταλαμφθεὶς, pro καταληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ἀποδέχεσθαι id est, accipere, illis significat. C.

Inuenitur & λάμψεται, p. 454. Quinetiam compositum φοινικόλαμπος pro φοινικόληπτος, p. 259. Cum hoc autem vsu huius verbi conuenit quod & pag. 284 legitur, νῦν ὅδε ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Rostrum in naui, & veluti clau strum regionis*, Et de portis, χαλκόδυτ' ἔμβολα, Phœnissis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐναέες, Scythæ euirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. sed ibi αὐανδρίης vocat. Aliqui annotarūt ἐναέας esse *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκαι, est ἐνέγκαι. C.

Ἐννώσας, id est ἐννοήσας, *Quum intellexisset*, Clione. Et, ἐνίνωτο, τὸν χαμαιδὰ παρεὸς, ἅμα τῷ ἧπερ γραπτύειν, *in animo habebat.* Et, ἐνενώκασι, *Animaduerterunt.* C.

Ἔξεσις de dimissione seu amandatione vxoris. Vide Eustathium, qui & vno verbo ἀφιέναι exponit. H.

Ἐπαΐσας, *De quo auditum est aliquid.* vt pag. 150, ὡς ἐπαΐσας ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος. Postquam auditum fuit eum hoc fecisse, vel Innotuit, Compertum fuit, siue Compertus est. Sic pag. 574, ἐπαΐσας ἐγένετο προδιδούς. H.

Ἐπείτε, pro ἐπεί, vacante particula τε, passim. H.

Ἐπὶ ξυρῷ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπί, cum genitiuo quoque Ad significat. vt ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Quod & ipsum planè Atticum est. vt ἀπῆλθον ἐπὶ Φυλῆς. Calliope, ἀπαλλάσσεσθαι ὀπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. H.

Hæc ipsa præpositio ὀπὶ cum datiuo interdum vbi potius moris est vti præpositione ὑπὸ cum suo genitiuo. vt pag. 7, καλέεται Γυγάδες ὀπὶ τῦ ἀναῤῥέντος ἐπωνυμίῃ, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam ὑπὸ τῆς τοῦ ἀναῤῥέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis huius vsum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαζόμενον ὀπὶ μιᾶ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc

præpoſitio genitiuo iuncta huic rei ſignificandæ adhibetur, ibi certum eſt mendoſum eſſe locum. H.

Ἔπαλα, *Supellex.* C.

Ἐπίσασθαι non ſolùm pro *Scire*, *Noſſe*: ſed alicubi & pro *Exiſtimare*. In quibuſdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur *Νίνασθαι*, vbi tamen non video quid obſtet quominus ſignificationem ſuam retineat. H.

Ἐπίσιος, ἐφέσιος. Et Iupiter ὀλύσιος. C.

Ἐπισταφίως, *Accuratè, Vehementer.* Item *Obliquè*, C.

Ἐπίτηξ, Vicina partui. C.

Adiuuat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum oſtendat legi perperam apud eum ὀλιτήξη, & ab aliis ἐπιτήξη, pro ὀλιτήξη, in hoc Περὶ γυναικ. loco, φημὶ δὲ γυναῖκα, ἰὼ ὀλιτήξ ἦ. H.

Ἐπιφρεάζεσθαι, *Excogitare, Perſpicere, Animaduertere*: in fine Polymniæ, & in 3. pag. Terpſich. Et Καταφρεασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, pag. 282, Quum animaduertiſſet illum hæc facere. H.

Ἔρχομαι φεύγων, Ἔρχομαι ἰθέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere.* Virg. *Sic contrà eſt ingreſſa Venus.* C.

Ἑ'ς τὸ, ἕως, οὗ, Donec. C.

Ἐτεῶ, ea forma qua alibi ἀτειῶ. Videtur autem datiuus illius nominis Ἐτεός, videlicet Ἐτεῷ, quod margini adſcriptũ eſt, vera eſſe lectio: & Ἐτήσιαι quod in ipſo textu eſt, ad illius expoſitionem poſitum, eò irrepſiſſe. H.

Ἔτμαιή, *Stercus.* C.

Ἔτ' αὖ pro ἐπειδ' αὖ. C.

Ἐτέφρη, *Nox.* vt 601, ὡς δ' ἐφρὴ ἐγένετο. Itidémque Ἐτέφραι, *Noctes.* H.

Ἐτεχαείσως, idem quod κεχαεισμένως. pag. 15. H.

Ἔφησε λέγων pro ἔφη, pag. 433, Sic ἔφασαν λέγοντες pro ἔφασαν, circa initium Calliopes. H.

Ἔχων cum præpoſ. ὀλί. vt ἔχοντες ὀλὶ σφίσι, eo fortaſſe modo quo dicimus, *Ils en ont à moy.* item, *A qui en auez vous?* Vide inter Galliciſmos Ionicos. H.

Z

Ζόη, id eſt, βίος, *Vita.* Et Ζωὸς, *Viuus.* vt & Odyſſ. λ, Ζωὸς ἰὼν. Et Ζωάγρια, Odyſſ. ϑ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη eſſe Ionum dicatur, ab ipſo etiam Euſtathio, tamen & ζωὴ alicubi ſcriptum eſt: vt pag. 17 genitiuus ζωῆς. H.

Ζώνη, eſt Herodoto παρυφὴ ἱμάτιον, teſte Suida. H.

H

Ἤθεα, *Domicilia*, Id eſt, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere ſolent. C.

Ἠμείψιν, *Indignari, Offendi.* C. Vide Περιημείψιν.

Θ

Θαλία, *Conuiuium lautum & opiparũ.* Si à θάλλω deriuatur, ſonabit quaſi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Theſauro ſcripſi: ſed addidi vocem *lætum.* Dixi enim poſſe videri reſpondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα, perinde acſi diceretur *Conuiuiũ lætum & quaſi florens.* Verùm apud Herodotum (vt & Bud. ſcribit) non tãtùm eſt Epulum ſed etiam *Dies feſtus.* Sic autem in iſto ſcriptoris huius loco in principio pag. 195, καὶ ἦσαν ὁν θαλίῃσι, Valla vſus eſt hac interpretatione, *& celebrando feſto operam dabant.* Non video tamen cur altera ſignificatio locum habere hic nõ poſſit. H.

Θοινίζειν, *Cibo, Paſco.* Factum ex θοίνη, ita vt ſonet quaſi quis dicat, Θοίνην παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clione, pag 61, cũ accuſ. perſonæ & datiuo rei, πρὸς τὸ ἑωυτῆ δεῖπνον τόμιν ἐκεῖνος παρὲξ τῆ παιδὸς ἐθοίνησε. Vbi fortaſſe rectius πρὸ quam τὸ poſt δεῖπνον ſcriberetur. Alioqui ſubaudiẽdum fuerit χρῆ. H.

Θοιὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θοιὸ non Θοιὸς habet editio Baſilienſis Heruagii, vnde ſumpta hæc Camerarii fuerũt: ſed hunc tamẽ θοιὸς ſcripſiſſe mihi perſuadeo. Nam illud θοιὸ ne ſpeciem quidem vocabuli Græci præ ſe fert: at θοιὸς ſignificans σπέρμα, id eſt, *ſemen* (ſed intellige *ſemen genitale*) legitur apud hunc noſtrum ſcriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt p. 138, διαῤῥαίνοντες τῶ θοιῶ: apud Hippocratẽ, vt quum ſcribit libro De morbis ſecundo, πρὸς ἀρχὰς οἱ θοιὸς πουλὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuiſſe qui aliquantulum diſcriminis inter θοιὸν & σπέρμα ponẽdum exiſtimarint. Obſeruandum eſt autem, non ſimpliciter σπέρμα, ſed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, pag. 405. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens.* vt θυμαλγέα ἔπεα. pag. 61, *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Aegritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius.

Possis & ita reddere, *Verba quæ animus aegrefert.* Quoniam autem Homerus quoque isto compositio vtitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis magis poeticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud cæteros vsitatum, quēdam vsum habet qui apud cæteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum pag. prima dicit, ἀνίεσθαι τῆς φορτίου τῆς σφὶν ἐῶ θυμὸς μέλιστα. id est, quorum maximè (vel potissimùm) erat illis cupido.

Θύσανοι, id est κρωσσοὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσανος geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima breuis sit apud poetas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producant, vt metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa litera in quibusdam exemplaribus. H.

I

Γηγενὲς, *Germanum. Natiuum.* οὐκ ἰθαγενέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτά, Non sunt ostia natiua, sed fossilia. C.

Vsus est hoc vocabulo non solùm Homerus, sed Hippocrates quoque: sed vterque paulo alia signif. quàm in loco qui modò ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim ὀδ. ξ,

— ἀλλά μοι ἶσον ἰθαγενέστιν ἐπίμε.

vbi ἰθαγενέστιν sonat γνησίως: apud Hippocratem verò ἰθαγενὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim cōceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula Genuinus & Germanus & hîc & illic habere locum possint. H.

Γῆν & Γῆ pro Δῆν & Δῆ, itidémque Γῆα pro Δῆα, sicut apud Homerū & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆς ἰθείας exponit ἐκ τῆς ἀφανοῦς & παρὰ δύ: hunc eius locum afferens, ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείας ἔφασαν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδύνατο πίπτειν, ἅτε οἰδεόντων ἐπὶ τῆ θεράπαινα. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδεόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, Οἰδέοντα πρήγματα. H.

Ἰκνεομένως, vnde Οὐκ ἰκνεομένως & Οὐκ ἰκνεόμενος. *Non debitè.* & μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου. *Magis quàm conueniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes pag. 404, φασὶ αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῆς Σπαρτιητέων. Paulo pòst, ἔτι ἰκνεομένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbii istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνεομένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit*, (litera i ex fine ad principium trāseunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται. perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioquí & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.*

Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου, exemplum tibi suppeditat pagina 411, ὁμιλέοντα μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου dixisset μειζόνως: vtens his verbis, ὁμιλέειν σφι μειζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου, id est, magis quàm cōuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud πιέειν μειζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. q. d. maiorem in modum quàm oporteat. Sed Valla malè hunc locum vertit, non secus quàm si verba illa μᾶλλον τῦ ἰκνεομένου non ad ὁμιλέειν sed ad ἀκριτοποτεῖν, siue ad ἀκριτοποσίῃ (vt ibi legimus) referrentur.

Addam & hoc, Hippocratem quoque illo aduerbio vsum esse & quidem alicubi significare apud illum Quantum par est, Quantum satis est. vt quum dicit, χάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, Debito tempore, Conueniēti tempore, Suo tempore. Miror autē afferri ex illo loco scripturam ἰκνεομένως; è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνεόμενον χρόνον non minus quàm ἰκνεόμενον, in vsu esse. quasi verò illam quoque scripturā Græca lingua possit admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνεομένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Cæterùm huius generis loquēdi aptum habemus hoc quoque exemplum, παραγηράσκειν τῦ χρόνου τῦ ἰκνεομένου, Senescere ante debitum tēpus. Et quasi quis dicat, Ante legitimum tempus. Alioqui & simpliciter, Ante tempus, dici potest. Poetæ autem dicerent e-

tiam (vt opinor) Ante ſuum tempus. Ex eodem affertur & hoc, Φερενίδης οὐχ ἱκανόμβμαι (ſed malo ἱκνόμβμαι) pro curis intempeſtiuis. at verò illud, ἐν τῷ ἱκνουμβμῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exſtat.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι ſæpe apud hunc ſcriptorem occurrunt, præſertímque illa vox actiua. Eſt autem Ἱστορέειν, *interrogare, Sciſcitari, Percontari, Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari, Inquiri*. Pag. 108, Ἱστορέων αὐτοὺς λίθινα δυνάμιν ἔχῃ ὁ Νεῖλος τὰ ἴματα φυκάνειν ἢ ἄλλων τοταμῶν. Et paulo poſt, τῶν τά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱστορέων. Sic pag. 26, μὴ ἢ, εἴτε ἱστορέσῃ, εἴτε καὶ οὔ, Φερίζει τῇ ἑωυτῆς μητρί. Dicit matri ſiue percontanti ſiue nō. Sed Valla longè ἱστορέειν hic eſſe putauit Enuntiare, idcóque alienum ab hoc loco ſenſum cōmentus eſt: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quæ margini adſcripta ſunt. At verò paſſ. vox ἱστορέεσθαι pag. 10 legitur, ſed ita vt actiuam potius ſignific. habere videatur. H.

K

Καὶ δὴ frequens eſt apud hunc, in narrationis velut incremento: vt quum Latinè dicitur Atque etiam, vel Tum, vel Tú etiam, & ſimiliter. C.

Κάρτα, πάνυ, admodum. C.

Aliquando & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, ſiue τοκάρτα. Euſtathius tamen in librum ιωτα Iliadis, non Ionum ſed Dorum eſſe dicit articuli pleonaſmū ante aduerbia. H.

Καταγίζειν, vt καθαγίζειν πυρὶ, *Igni cōſecrare*. Item, *Immolare & ſacrificare*, Clione & Melpomene. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, ὡς ἤρωσι ἐναγίζουσι. C.

Illi autē Καθαγίζειν addēdum eſt Καταγαγίζειν: ſi quidem emendatè ſcriptum eſt καταγαζομβμου, pag. 93. Sed (verum vt fatear) ſuſpicione apud me ſcriptura hæc non caret: præſertim quum & Erotianus, ſuo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non ἐναγαίζειν, ſcribat, exponens, τοῖς κατοιχομβμοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. ſicut Heſychius, χοὰς ἀποφέρειν, vel θύειν τοῖς κατοιχομβμοις. Sed magis priorem probo expoſitionem quàm poſteriorem: & in poſteriore placet quòd κατοιχομβμοις tātùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις: quoniam hoc de diis inferis dici ſolet. Non ſolùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, ſed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδέχεσθαι vſurpat vt alii καταγῶναι. H.

Καταπαίζεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè latūros eſſe*. ἀπὸ τῆς παροιμίας deducto vocabulo. vt Thalia: οὐ καταπαίζεσθαι, de iis qui Crœſum conſeruaſſent. Et non minus in fine eiuſdem libri, & Polym. Sed Terpſich. poſſe ita accipi videtur vt ſit à verbo ἰκάνειν Ionico, & ſignificet, *Progredi longius* aut *effugere*, ſimiléve aliquid. C.

Καταφεύζομαι, vide in Ἐπαφεύζομαι. H.

Κατύπερθε φῶρα αὖ, metaphora reſpōdente ei quam habet ἀπίλυσαι. H.

Καταλογάδην vide in Ἀλογάδην.

Κείρειν apud Herodotum, Vaſtare, Populari, veluti quum dicit, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et ἔκειρε τοὺς χείρους. itidémque paſſiuè, ἐκείρετο ἡ Ἀσίη. Quem verbi huius vſū ſumpſit Herodotus ex Homero, vtente non ſolùm ſimplici, ſed & compoſito Κατακείρειν: vt Odyſſ. χ, —ὅτι μοι κατακείρετε οἶκον, *Depredabamini domum, Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo vſurparunt etiam Thucyd. & Plato. H.

Κεραΐζειν, *Diripere, Sternere*. Pag. 148, ἀλλὰ καὶ οἰκία τῶν ξείνων κεραΐσας ἥκεις. Et Homer. --- ὅτι πῦρ Τρῶας κεραΐζει καὶ ἄλλους. C.

Κῆ, vt πῆ, item Κῃ ſine accentu, quum eſt particula ἀναπληρωματική, id eſt expletiua. Exemplum illius exſtat pag. 15, σκοπέειν ἔχῃ παντὸς χρήματος τὸ τελευτῶν κῆ ἀποβήσεται. At huius exemplū cùm alii plerique præbent loci, tum hīc, p. 299, ἐσθίουσι ὡς ἐξήκοντα μάλιστά κη. H.

Κληδών & Κληδών, *Rumor, Fama, Omē*. χαῖρε ἢ κληδόνι. Odyſſ. υ. C.

Κνυζημάτων, Euterpe, *Vagitus puerilis*: ſignificatio παραπεμφώς, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Baſilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe παραπεμφήν, non παραπεμφώς. aut ita, παραπεμφώς (vt videtur) facta. vel potius huic vocabulo data. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo, Ratio*. κόσμον τόνδε ὁ Δηΐοκης πρῶτος ἔστι καταπησάμενος, *Hanc rationem primus inſtituit*, vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ, *de effuſa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἀμ' ἠγαμόνεσσιν ἕκαστοι. C.

Κουρίδιος ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc eſſet κούρη, id eſt *virgo*, & quidem *iuuencula*, ſiue *iuuenilem ætatē non excedens*. Sic in Clione p. 64, Γαμέυ-

οι δ' ἴκαρος αὐτῶν πολλὰ μᾶλλον κουρίδιος γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κουριδίη dicitur. Sic Il. ν, οἳ μεῦ κουριδίην ἄλοχον καὶ κτήματα πολλὰ μάλ' οἴχεσθ' ἀνάγοντες. Sic Iliad. τ, --Ἀχιλλῆος θείοιο κουριδίην ἄλοχον θήσειν. Verùm & κουρίδιος πόσις (id est maritus) vicissim ab Homero dicitur. H.

Κυρῆσαι, cum genit. τυγχάνειν, siue τυχεῖν. Item κυρῆσαι. vt pag. 24, circa finē, ἐδέετό τευ τῆς δήμου φυλακῆς ἑνὸς ἄν τεο αὐτὴν κυρῆσαι. *aliquam custodiam ab illo consequi*, vel *obtinere*. Hinc & κυρήσας, pro τυχών.

Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε vel τυγχάνει plerūque illi iungi videmus. Legimus enim apud illū, ἓν μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id est, *nequedum corpus mortuum fuerit*. Vbi alioqui τύχῃ dici potuisset.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, vt in extrema pag. 518, ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*.

Extat verò & aliud compositum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν: vt in libro De morb. συγκυρέοντι ὥσπερ μιχθῆναι μεθύοντα. sed hoc est pro συμβῆναι, id est, *euenire*.

Κώμῳ χρᾶσθαι, *Comessationem exercere*, vel potius *comessationes*. in Clione, pag. 9, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. vbi interpres vertit, *Et interse comessationibus vterētur*. Ab hoc nomine est Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequēs est a pud Hippocratem, quamuis cōsequi illas τοὺς κωμάζοντας compotationes plerunque videamus, mirū tamen est si Galenus κωμάζειν prius esse quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus cōsentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id est, non minus præposterè illud quàm hoc posse fieri.

Κῶς, & Κως enclitice, pro πῶς & πως enclitico, passim apud hunc scriptorē, præsertimque hoc posterius: vt in extrema pag. 249, καὶ κως τῶν τε πιεῦντος ἐλάσσων.

A

Λαβέειν, vnde Διαλαβέειν, pag. 54. Et Λελάβηκε, p. 284, νυῦν δέδοκται ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάβῃ, cùm alibi, tum p. 51.

Λαμπάδια, *Parmæ*, aut *Peltæ*. C.

Λαύρα, *Angiportum*. vt & Odyss. χ. C.

Λέσχη, *Sermo*, *Colloquium*. In Euterpe, pag. 113, ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, mentionem factam dicit Nili. Et Calliope, γνωμένης λέσχης, verba quum fierent. Et Ἔλλεσχα: vt οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσχον ἔλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis sed de suis fabulabuntur*. Et Περιλλεσχήνδυτος, *Celebris*. Et apud Hesiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, *dictus*. Odyss. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὖδειν χαλκήιον ἐς δόμον ἐλθών, Ἠέ που ἐς λέσχην. C.

Λῃΐζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀστεπῆ, *Constantia* (seu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρέετε μένοντες, *durate*, Calliope. Et Euterpe, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perseueraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id est, μῦθον, significat. vt Clione, ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Αἰσωπος λογοποιός. & Ἑκαταῖος λογοποιὸς, Euterpe. C.

Λόγον ἑωυτῷ δι δόναι, *Reputare aliquid*, seu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdauit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud nostrum scriptorem Zopyrus seipsum λωβᾶται, pag. 138. Atque vt hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβην ἀνήκεστον) sic paulo pòst, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo sequitur λελωβημένον signif. passiua. Apud Homerum Il. β, Ἦ γὰρ ἂν Ἀτρεΐδῃ νεμεσίζεται λωβήσομαι, Nunc postremum me iniuria affecisses. *vel*, contumelia.

Λωβᾶσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac significationem passiuam habet λωβώμενα in hoc eius loco, ἄλγεα πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβώμενα. vbi redditur, Probro & dedecore afficiuntur.

M

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui cura rei alicuius demandata est*, *Præfectus alicui rei*, *seu alicui negotio*. Pag. 128. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χοιρίς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι, τῷ Αἰγυπτίων. Paulo pòst, τῇ μελεδωνῷ θηρίων. Item, τῷ οἰκηίων μελεδωνὸν, pag. 210. quod repetitur & pag. seq.

Sed & ipsum verbum Μελεδαίνειν habes pag. 570, Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς νοσέοντας. H.

Μέμονα, sequēte infinitiuo, *fert animus hoc facere*, *Animatus sum ad hoc faciēdum*. In Eratone. pag. 411, μὴ ταῦτα μεμονέναι μιν ὑποδύεσθαι. Sic Homerus Il. σ, --μάλιστα δ' Φαίδιμος Ἕκτωρ Ἑλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitiuo, & ad eandē rem significandā, paulo antè, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutauit sen-*

tentiam, ſeu *quem pœnituit*. H.

Μετήχμιος γῆ, vide in Αἴχμή.

Μετηξέτεροι, id eſt, ἑαυτούς. Pag. 116. ζεαὶ μετηξέτεροι καλέουσι. C.

Μῆνις, νότος & ἄγκοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. vt p. 180, τῶτο γάρ οἱ κακοῦ ἦεν μῆχος. Eſtque reponendum hoc ipſum verbum & pag. 309, verſu tertio à fine. Vtitur & Homerus: vt Il. β, --οὐδέ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc ſcriptore dicitur, ita viciſſim πάθη pro πάθος.

Μὲν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens maſſa*. vt μύδερον σιδήρεον. vel λίθος Διόπυρος: vt ille philoſophus dixit ſolem eſſe μύδερον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Diſſecare*. Hom. μισιλλόν τ' ἄρα πάλλα. In Clione, Διαμυσίλας κῦ μέρεα τὰ ἱερήϊον, *ſecta in partes victima*. C.

N

Νεωχμοῦν, *Nouare*, id eſt, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* ſignificat: vt, Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις καλὸν ἔθεσι, νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *inſtituta*: quæ & νόμιμα: vt Thalia, οὕτω νομίζουσι πολὺ μᾶλλον καλλίστας τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἔχειν ἑωυτῶν. In Melpom. ξεινικοῖσι ἢ νομαίοισι καὶ οὗτοι μούνοισι χρᾶσθαι Φθέγγουσι. *Et conſuetudinem ac morem*. Εἰ δὲ ἐξαπαλᾶν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ὄζιν οἱ, in Clione. Significat & *Paſcua*: vt apud Homer. quoque, ἐπεί κε νομῶ μεγάωσι. Et *regio*: vt νομὸς Θρηϊκίοις μουσικήσιος. Et Claſſis: vt νομοὶ Φόρκυν, in Thalia. Atque hæ poſteriores duæ ſignificationes ſũt acuti nominis. Eſt & *modorum* appellatio: vt de Arione, νόμον τὸν ὄρθιον διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuiſſe, & concini ſolitos voce altiore. Ἐν χερσὶν νόμῳ, ſignificat, *In conflictu*, *Conſertis manibus*. C.

Νυν, particula ἀναπληρωματική, id eſt, expletiua, paſſim apud hunc ſcriptorem, poſt μήν. Ac ſtatim initio primæ mu ſæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ ἀρχὴν διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μὴν νυν reſpondet δὲ in altero membro. vt pag. 181, circa finem. H.

Ξ

Ξεινίην & Φιλίην & ὁμηχμίην συνάψαι & διαλύσασθαι, Hoſpitii amicitiæque & belli coniunctionem & diſſolutionem ſignificat. C.

Ξυνὸν, *Nouacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur pag. 384, ὅτι ξυνοῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχομεν ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἔστι ἐλευθερίοισι ἢ δούλοισι. Exſtat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quòd ἴσασιν eſt apud eum, non ἔχομεν. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυνοῦ ἴσασιν ἀκμῆς Ἠμὲν μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vſurpari ſolet vox Diſcrimẽ: quæ tamen vtrique parti conuenire non poteſt. neque enim dicet aliquis ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita, vt dicet diſcrimẽ de amittenda: neque diſcrimen de libertate ſubeunda, vt diſcrimen de ſubeunda ſeruitute. Hoc conſtat, eos dici ὅτι ξυνοῦ τῆς ἀκμῆς ἴσασθαι, vel, ὅτι ξυνοῦ τῆς ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorũ qui ab ipſo temporis articulo velut opprimũtur, quo vel proſperã vel aduerſam fortunam experiantur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alii ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladii admota, leui manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe*. Vnde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit*. H.

O

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſiue quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, quarũ tumor nondum reſedit. In Thalia, pag. 239, ἔτι οἱ οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod malè reddit interpres, *Vtique rebus nondum ſatis fundatis*. Sic autem & p. 218, vbi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margini adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἴχεται, pro οἴχετο. Et Il. β, ὅτι σῆμος σινοχωρεῖτο. C.

Ὅκως pro ὅπως. quomodo. vt pag. 234, ὅκως μὴ γνώσεται. & paulo antè, ὅκως ἥλωσαν ὅτι τῷ ἐπίκεινα. Sed alium etiam vſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. vt in Clione, pag. 5, ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ὀλοιτρόχους, ſubaudito nomine πέτρους, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes proiici vel potius deuolui ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidã crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Il. ν, quadriſyllabè, ὁλοίτροχος ὡς λίθος πέτρης, vbi ſubauditur πέτρος. Quidã tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquã ita dicatur quaſi

ὁλοὸς ἐν τῷ ξείχῳ. Fusius de hac voce disseritur in meo Thesauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt pag. 175, ἵνα μὴ ὦ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χαλκοτύπας. vbi interpres contrario sensu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοτο. Il. υ, & Od. ξ. Et ὄνοντο, Od. φ.

Ὅκου interdum pro ἀλλ' ὅκου. vt pag. 220, εἰ ἔστι ὅτι οὐ χρῆται τῇ χώρῃ. Sic pag. 108, circa finem, καὶ ὅτι αὖτις ἀποπνεύσας μοῦνος πάντων περιαμᾷ οὐ παρέχεται. H.

Ὅτι ξείχεος, pro ὅτι ξείχισα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitissimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, pag. 586, in fine. H.

Ὅτι μὴ significat εἰ μὴ, *Nisi*, *Præterquam*, & similia. C.

Οὐδαμοί, id est, οὐδένες. C.

Π

Παραγκτῶσαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro simplici μέμνημαι, sicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compositum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπιμιμνήσκω. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρίχθαί μοι, sequente infinitiuo pro ἔξεστί μοι, *Licet mihi*, *Penes me est*, *In me situm est*. pag. 247. H.

Παροιδῶν, pag. 17, οὔτε τινὰ δειλίην μοι παροιδών. Et paulo pòst, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παροιδών τοι. Vtrobique pro ἐνιδών positum quidam existimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, pag. 415, Αἰγινητέων οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam sæpe hi sunt ex illorum numero. H.

Περιμαχτίω, ἄ, idem cum simplici Ἠμαχτίω significare videtur: videlicet AEgrè ferre, Grauiter ferre, Indignari: atque adeo magnam indignationē præ se ferre: quod fit querendo, siue quiritando: Vnde factum est vt pag. 212, περιμαχτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ reddiderim, De tota calamitate questus. Sed pag. 567, absque vllo casu ponitur περιμάχτεον. Apud Suidā & Περιμαχτήσας (non περιμαχτήσας) & Περιμάχτεον, non περιμάκτεον. At vero illius περιμαχτῶν plura tibi exempla Thesaurus meus suppeditabit.

Περιλεχήνδυος, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: vt Arboribus clausi circum. *vel* Circa: vt Corpora multa virûm circa. C.

Περιόμματα σιλία, id est ὀπιώμματα. πίσσειν enim *Coquere & Conficere*. vt Homero quoque, metaphoricè, γέρα πεπείμμα. C.

Πίσσωος, id est, πεποιθώς, *Fretus*: vt & Hom. ἠνορέῃ πίσσωοι καὶ κάρτεϊ χερῶν. Sed & Eurip. Oreste, θαρσῶ τε πίσσωος καὶ μαθεῖν παῤῥησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subitò*. Pag. 549, καὶ πρόκα τὴν φωνῆς ἀκούειν. C.

Σ

Σαγάρεις, *Secures*, aut *Bipēnes*, aut aliud barbarici teli genus. Ita Camer. siquidem fides habenda est illi Basilienſi editioni: ac non potius credendum est illum σαγάρεις scripsisse. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* significat seu *Vellere*. vt Melpom. Σαρκάσας βοὸς τὴν δορήν. Atque id & Hippocrati significat verbū, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, α'. C.

Σακκέω, *Excolo*, in Melpom. pag. 263, τῶν ἑπταὺ ῥήτας πίσσειν, σακκέουσι ἱματίοισι. vbi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vsus est. Sed Eustathius, vel potius Dionysius apud Eustathium, ex hoc nostro historico Herodoto affert etiā χρήματ' ὑποσακκίζόμενοι. Quinetiam ὑποσακίζειν τῆς ὁδοῦ esse ait τὸ πεζεύειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (subaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac significatione respici fortasse ad saccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiā saccularii fures, siue sacculorum fures: quum Hesychius σακίζειν exponat, τὸ ἐκκενῶσαι λάθρα κλοπῇ τοὺς σάκκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine litera σ geminatur (sicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum AElius Dionysius σάκκος etiam non σάκκος ab Atticis scriptū fuisse testetur.

Σπέρχειν, *Aduersari* & *offendi*. Et Σπερχθείς, *Perturbatus*. C.

Συγγινώσκω (vt admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari vsu & ipsum discedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. Pag. 444, νῦν μὲν τοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. vbi συγγνοὺς est, *Postquam mecum reputaui hanc rem*. vel, *consideraui*, *seu perpendi*. Sic in fine pag. 255, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & pag. quæ eam sequitur. (Talem autem vsum esse verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Thesauro docui.) Aliter in fine pag. 270, vbi infinitiuo iungitur, Ξέρξης δὲ οἱ οὐ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα. q. d. *Non assentiens ipsi vera dicere*, ipsum videlicet. Q. d. Non conscius ipsi veritatis. In hoc tamen loco pag. 365, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς, magis propriè reddi potest, *Conscii nobis sumus*. Quinetiā voce passiua vtitur alicubi hac in signif. vt, ἐόντες συγγινωσκόμενοι ἑωυτοῖσι,

καὶ τοῦτο

καὶ τοῦτο εἶχεν. Vbi autem dicit, οὔτε συνεγνώσκοντο, ἢ καὶ τι αὐτοὺς διέφερε, signif. *Nõ agnoscebant culpam.* H.

Συμψήσας interpretantur συντρίψας, Clione. Significat autem correptionẽ. C.

Σιναλίζω, vide in Ἁλίης.

Σιναμωρέειν, *Vastare, Perdere.* Et Σινάμωρος, *Noxius.* C. Sed scribitur etiam Συναμωρέειν. H.

Συνοίη ἐχόμενος, pag. 41, *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione versaretur.* H.

Συρμαΐζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ: quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii succum quempiam fuisse putauerunt. C.

Συνεθέλω τινὶ, sequente infinitiuo, pag. 44, *Studio meo & opera aliquẽ adiuuo ad ali quid efficiendum*, vel, *Studium meum alicui ad aliquid præsto.* At verò Ἐπιεθέλω & Ἀπιεθέλω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

ΣΦι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T

Τάφους καλάμων, Clione, interpretantur *Areolas arundineas, super quibus latentes arescerent.* Sunt & ταφοὶ πτερῶν. Et remigia ταφοῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταφοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Euidens.* δι' ὄψιν ἀνέρος οὐ τελείου. Et, ὦ τέλεα τῆς περιόντων, *grandes oues.* C.

Τέλη, *Impensa, & Ordines.* C.

Τέῳ interrog. vt pag. 55, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατειργάσατο; *Qua morte interfeceris?* Eodem modo τοῖσι ὄμμασι, principio pagina 17. H.

Τετρύφαται, *Afflictum est.* C.

Τὸ, *passim* pro ὃ, id est *quod* relatiuum, Sic pag. 21, εἴδωλον τὸ λέγουσι ἔμ. Et paulo ante, τῷ Ἁλικαρνησσεῖ τὸ οὔνομα. pro οὗ, *cuius nomen quamuis sciam.* Sic alibi ἐς τοῦ pro ἐς ὦ, *in quo.* Pluralis autem genitiuus τῶν, quum est articulus præpositiuus, interdum voculam ἰὼς interiectam habet inter nomẽ cum quo iũctus est. vt pag. 21, τῶν τὸς Δελφῶν, pro ἰὼς τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν ἰὼς.

Τριφάσιον, *Triplex*: vt διφάσιον, *Duplex.* C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, Veritate vsus, Eo quod res erat. Et τοῦ ἐόντι γε, Reuera. Et κατὰ τὸ ἐὸν, Secundum veritatem. C.

Τὸν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita sunt.* vsitata parenthesis Herodoto. C.

Τοὐυτὸ, id est τὸ αὐτὸ, similitudinem & æqualitatem & coniunctionem significat. κατὰ τοὐυτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, *idem ipsum quod Graeci memorant.* Κῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τοὐυτὸ Ἀραλέγοντι, *eadẽ lingua vtuntur.* Item τοὐυτὸ φρονήσαντες, de consensione & concordia, in Clione. Et in Polym. συλλεγομένων ἐς τοὐυτὸ, quum conuenissent. C.

T

Τρῆις, Petulãtia & lasciuia: vt de equis, Clione: de mulis, Melpom. C.

Τρηχὲς, id est ὑγιὲς, *Sanus.* C.

Τρυπεθέσκειν, Superfilire, vt pag. 129, ὑπερθεόσκοντες τοὺς αὐθέσμους. Apud eundem legimus & Καταθεόσκω. apud Homerum autẽ & Ἀνθεόσκω & Ἐπιθεόσκω legimus.

Τρῶμα vsum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in signif. qua dicimur consiliũ nostrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriusque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De societate multa inter se communicarẽt.* Pag. 338, circa finem, νυῦν ὦν, ὅπως ἐγὼ δὲ πρήγματα μεγάλα κατεργάσωμαι, ἐπίκυρέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeã, fac omnino ad me accedas, vt tecum de iis cõmunicem.* sed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interpr. reddidit Aperiam. Sic pag. 438, διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam pag. 4, τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ ἀπορρητότερα τῆς πρηγμάτων ὑπερῴητο. Vtitur verò & actiua voce ὑπερῴημι eadem in signif. vt videbis pag. 251, & 341. H.

Φ

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores.* Clione, σωμαχῶνες λιθισμῷσι εἰσὶ φαρμάκοισι, nitent coloribus. Et φαρμακόειν, *Tingere.* C.

Φάρσος, *Portio.* C.

Φερέγγυος, δυνάμενος, *Sufficiens.* C.

Φρενήρης, *Mentis compos.* C.

Φῶρ, *Fur.* C.

X

Χεὶ χεῖσθαι, seu τῇ χεῖ, Vide in Ἁλῆσι.

Χρᾶν, *Respondere*, id est, Oraculum reddere. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, responsum Pythia hoc reddidit. Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ,

Clione, *Quum oraculum redditum mihi sit.* Inde & Χρηστήριον : sed hoc communius. C.

Χρῆμα. vt, συὸς μέγα χρῆμα. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. Et, χρῆμα χιμῶνος ἀφόρητον. C.

Ψ

Ψῆνες, Quæ in caprificis bestiolæ nascuntur. C.

Ὄρην ἔχειν, *Respectum habere*, aut *curam*. Et, οὐδεμίην ὥρην ἔσχεν, *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit*. C.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti studiosis.

QVANTA sit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicũ sermonem ita verti possint vt verbum verbo reddatur, (quum Latina contrà Græcis nullo modo respondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus est, *De la conformité du langage Francois auec le Grec:* id est, De conformitate (si ita loqui licet) Gallici sermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non parum exemplorum suppeditare animaduerti. Quum autẽ ea illi editioni præfixissem, ne in hac quidem prætermittenda, sed potius cum aliquo auctario exhibenda censui.

IONISMI GALLICI, siue IONICI GALlicismi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀποβαλέεις πὼ κεφαλὼ, Tu perdras la teste. P. 550
Καμβύσεα ἔπυθε ἡ ἀληθείη τῆς λόγου, Cela luy touche le cœur. 212
Τὰ μὲν ἄνω, κάτω ἔσω, τὰ δὲ κάτω, ἄνω, Ie mettray œ que dessus, dessous. id est, Ie renuerseray tout l'ordre qui y est estably. 183
Οὐκ ὀρθῶς σωφρονέοντες οἰκέετε, Vous ne vous gouuernez pas bien. 177
Κόσμον τόνδε Δαρείους πρῶτος ὅδε ὁ καταστήσαμενος, Il fut le premier qui estably ceſt ordre. 47
Μωρίη πολλὴ λέγειν, C'est une grande folie de dire cela. 68
Ἔρχομαι φράσων, Ie vien à dire. Vtitur autem illo genere loquendi frequẽtissimè: sed mutato interdũ partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. 89
Σωυτὸν ἔχεσθαι, S'attacher, de conserẽtibus manus.
Ἵνα ἴδω ἢ κατὰ καὶ λέξει, Pour voir qu'il dira. 147
Ἔλαβε τὸν μισθὸν, Il a receu son salaire, vel son payement. de eo qui punitus fuit pro meritis: seu, pœna quam meruit affectus fuit. 189
Ὡς ἦλθε τὸν εἶπον ἀπικέσθαι. Quand il uint au uin, pro Quand il uint à parler du uin. 192
Τὸν ταῦτα ὀπισθόμενον εἰπεῖν, Qui a donné charge de dire ceci. 212
Ἀπήνεικε Καμβύσεα, Il emporta Cambyses. vt dicitur, Ceſte maladie l'emporta. Alibi, λοιμὸς ἀπολέσων ἀπήνεικε. 213.
Ἐπί τε ἦ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο μέλλων ἀποφαίνεσθαι, Quãd il uint à Darius de dire ſa ſentence. 216
Ἀπῆκε ἑωυτὸν ὀπὶ κεφαλὼ φέρεσθαι ἀπὸ τῆ πύργου κάτω, Il ſe laiſſa tomber. etiam de eo qui præcipitem ſe dederit. 218
Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, Ayez bon courage. 223
Προσφέρε Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, Porta ceſte parole à Darius. 242
Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, Ils eſtoyent ſur leurs gardes. 250
Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. vt dicimus, Que veut dire cela? pro, Quid hoc ſibi vult? 302
Ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀσσυρίη τῆ Ἀγχίπου βάσι λεῖ, vt dicimus, Ils ſe donnerent à un tel prince. 313
Εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, S'il vous plaiſt. quum rogamus vt aliquid fiat. 336
Οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας; Qu'auez vous faict? cũ increpatione. 337
Ἐκ νέης, De nouueau, pro Deintegro, Rurſ. 378
Ἀταξίη, Deſordre. 385
Οὐκ ἀπέδοσαν πὼ ὁμοίως, Ils n'ont pas rendu la pareille, vel, Ils ne rendirent pas. 387
Τρίτῳ ἔπει πυθέων, Il y a trois ans de ceci. pro Trois ans depuis ceci. 394
Ἐπὶ σφέων ἔχοντας. vt dicitur, A qui en auez-vous? pro A qui en voulez-vous? 397
Ἐς τὸν ἰσχίεται ἔχειν, A qui il vient, pro A qui il appartient. Huc pertinent quæ de aduerbio ἰσχιομένως dixi in recenſione vocab. Herodoti. 401
Τοῦτο ἀπέρρηξε τὸ ἔπος, Il ietta ce propos. 406
Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, On ne le peut dire autrement. id eſt, On ne le peut nier. 427
Οὐκ ἔλασσον ἐς τοῦτον τὸν λόγον ὥστε μάχεσθαι, Ils n'en vindrent pas à ces termes. 440
Τοὺς πρόσθε ἡμέρας, Ces iours paſſez, ſ. Nuper. 445
Νομίζων Ξέρξεα ὑποδέξεσθαι λέγοντα οὐδέν. vt Gall. Ce n'eſt rien dict. 446
Γρῆγμα αὖ εἴη μοῦνον, ſequẽte infinitiuo, On n'auroit autre choſe à faire que, &c. 483
Πρῶτον χρημάτων πάντων, Deuãt toutes choſes. 489
Εὐεπίκλοπα συμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, Ie trouue par mon compte. 508
Διέξοδοι βυλεύσασθαι, vt dicimus, Diſcours. 524
Ἀριθμὸν ποιέεσθαι, Faire le compte. 530
Ἥκιστα δὲ ἔφερε πὼ ἀληθείην πάσων. Tale eſt in noſtro ſermone, On luy apporta toute la verité du faict. 556
Φέρει καὶ ἐς πάσαν πὼ Ἑλλάδα, Il emporte à toute la Græce. 581
Ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐὸν, Ils ſceurent tout ce qui en eſtoit. 588
Ἑκατὸν ὀργυιὰς δίκαιαι, vt Gall. Iuſtes, id eſt, De iuſte meſure. Iuſtæ menſuræ.
Δέσποτα, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus Sire: pro quo ſcribi Cyre, poſtularet deriuatio à voce κύριος (id eſt, domine) quæ poſtea deprauata fuit in κῦρε.

HENRICVS STEPHANVS
lectionis Herodoti ſtudioſis.

DIVTIVS in locupletanda illa vocum Herodoti recenſione (cui & Ioniſmos Gallicos, ſiue Ionicos Galliciſmos, tanquã corollariũ, ſubiunxi) immorari volebam: vt iſta editio, quamuis ὑστέρα, magnũ hac etiã in parte πρωτότυπα haberet: ſed non, ſine aliqua iactura tua, eáque fortaſſe non leui, poterã. Nec enim ad ediſſerenda alia, quibus te ad lectionem Herodoti magis ac magis inſtructum reddam, ſatis temporis ſuperfuiſſet. Ea autem quæ ſint, ne præfari quidem volo, ne vel tantillum temporis illa mihi præfatiuncula detrahat.

Rationi autem cóſentaneum mihi videtur vt à quibuſdam illius recenſionis locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneã. Primus erit vbi vocabulum ἀτίοντας Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe vſum. Nam ἀτίοντα quidem legimus apud Homer. Il. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſiue τὴν φρένα. vnde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτίοντα, ego vel ἀτέοντα (fuit autẽ facilis lapſus ex ἀΐοντα in ἀτίοντα) vel ἀΐζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditauit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις πλούσιον αὖδες ἴσα, ἀτίει ἢ πενιχρόν.

At verò ἀΐζων, pro καταφρονῶν apud Homerum exſtat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camer. in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀτίοντας vſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitaui, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare iudicio neceſſe habeas, hæc ſunt, αἰγανίδι, mutatum in αἰγανέαι: & ὀμφείη, in ὀμφαίη: necnon θοῦδ', (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in θοός. Item χῆνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine καταῤῥέκτας, tanquam ſuſpecto, pro καταῤῥάκτας: quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum iniicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt ὀμφείη, quod ille interpretatus eſt ſtercus: quum potius vẽtris exoneratio ſignificetur: ſicut & ὑπόπατος (quo illud exponitur) hoc ſonat. In vocabuli Ἐπιῤῥιφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina Obliquè, poſita inter haſce duas Accuratè & Vehemẽter: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, Obnixè eum ſcripſiſſe: ſed quũ poſtea cogitaui, Suidam teſtari, Herodotũ eſſe vſũ pro ἀπατητικῶς, id eſt Fallaciter, Deceptoriè (ſi & hac vti voce licet) Fraudulenter, illud Obliquè retinendum, & tantùm ſedem ei ſuam mutandã cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis vſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorũ, quæ proponit, primũ ei eſt hic locus, σὺς μέγα χρῆμα: ſecundum, iſte, τυφωνὶς, χρῆμα σφαλερόν: tertium, χρῆμα πολλῶν νεῶν: quartum, χρῆμα χθμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco vbi dicitur, τυφωνὶς, χρῆμα σφαλερόν, non idem eſt vſus vocabuli χρῆμα, qui in cæteris tribus: adeo vt hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυφωνὶς, πρᾶγμα σφαλερόν: at in cæteris illis locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideóque lector eam ſe à me expectare non immeritò dicturus eſt, oro vt meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimúlque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde diſces, nõ minus Atticis quàm Ionibus vſitatum illud loquendi genus fuiſſe, quũ & Ariſtophanes eo vtatur. Ac ſunt certè & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo ſequuntur (pauca enim tantùm verba interiecta ſunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam ſcriptum eſſe χῆνες in editione Baſiliéſi, paulo antè dixi) poſtquam ὦρλω ἔχειν, interpretatus eſt Reſpectum habere aut curam: ſubiungit, Et, οὐδεμίη ὦρη ἔσαι, Nihil momenti attulerit. Quæ tamen interpretatio conuenire loco non poteſt. Sunt enim verba illa ex hoc paginæ 251, loco, τῆς σεωυτοῦ γραπτῆς τῆς οὐδεμίη ὦρη ἔσαι ἀποπλυμβήσης. Sonant autē hæc, Cuius amiſſionem nemo curabit, vel, De cuius amiſſione nihil penſi cuiquam erit.

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non ſatis attentionis attuliſſe videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Theſauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipſa recēſione (ne, ſi forte diutius differam obliuiſcar. Id autem eſt de vocabulo ἔγκοτος. Dixi enim me vix perſuadere mihi poſſe, ἔγκοτον in duobus quos legiſſem Herodoti locis, pro κότον poſitum eſſe. Ideo autem à me dictum hoc eſt, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantùm nomine habeam, & nihilomagis ſubſtantiuum eſſe nomen poſſe exiſtimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmāt autē mihi hanc opinionem quatuor noſtri ſcriptoris loci: quorum primus ſit hic, δεινὸν πιὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν ἀσπαλιεισμὸν ἔχων. Secundus autem hic, ἀτὰρ πιὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius ſit iſte, ἔγκοτον σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, conſiderare te iubebo in duobus locis ſequi participium ἔχων, in vno ipſum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico ſcriptam ab Herodoto fuiſſe præpoſitionem ἐν ſeorſum ab illis duabus ſyllabis quæ ſunt ſecūda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpoſitionem per tmeſin à participio & alibi à verbo ſeparaſſe, remanēte in medio voce κότον. vt perinde ſit acſi ſcriptū eſſet, δεινὸν πιὰ σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν πιὰ σφι κότον ἐνέχων. Item. ἀτὰρ πιὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc ſuſpicionem, vel potius ſententiam (omnino enim illud mihi perſuadeo) adducit? Locus ille qui ſupereſt ex iis quos me allaturum promiſeram. Is legitur in Clione, pag. 56, Ἀρνάγης ἦ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Eſſe enim ſcribendum ἐνεῖχε, vt habet poſterior hæc editio, non ἐνέχχε, vt in priore legebatur, (Aldinam & Baſilienſem perperam ſequente) luce clarius eſt. Quomodo enim ab ἐνέχω eſſe ἐνέχχε poſſit? Iam verò & abſque adiectione dici ἐνέχειν τινί, Theſaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vſus verbi ἐνέχειν Euſtathius quoque: ſcribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyſſea eſſe κῆρ τινὸς ἔχειν: atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odyſſeæ locus eſt hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κακοπότμῳ θυμῷ;

Vbi poſtquam dixit idem ſcholiaſtes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idē eſſe quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpoſitione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibuſdam docuit, tandem ſubiungit, ſimile verbo ἐνέχειν eſſe hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm ſupereſt nunc vt videamus an Herodotus libenter tali tmeſi vtatur ſeu dialeſi ſeu diæreſi qualem haberet illa quam apud eum repono ſcriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem ſcholiaſtæ loco huius figuræ exemplum ex hiſtorico, δῆλοι σφίσιν ἔχοντες τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέχοντες (nam hoc eſſe dictum διαλελυμβύως ſcribit: & alicubi διημελυμβύως eadem de re dicit) alia paſſim apud eum occurrunt. vt αὐάτ' ἔδραμον, pro αὐέδραμον: & ἀπὸ μὲν ἔθανε, pro ἀπέθανε: & κατὰ μὲν ἔκτανε, pro κατέκτανε. Ac (vt de alia dialyſi loquar quæ illi vel potius dialecto illi eſt peculiaris) interiicitur & vocula ὦν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν: & κατ' ὧν ἐκάλυψε. pro κατεκάλυψε. Hæc autē quū ita ſint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem ſubſtantiui, non adiectiui tantùm, ſedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum eſt tamē tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctiſſimo & huius linguæ peritiſſimo, (ſcribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, Vehemens ira) non mihi tantùm, vocem illam fucum feciſſe, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potiſſimùm Suidæ: qui eo etiam magis eſt reprehendendus quòd ex hoc epigrammatis loco, — Ὡς φθόνος αἰὲν Θησείδας ἀναιδῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος αὖῳ ἡ ὀλίμονος ὀργή; & non animaduertat, ἔγκοτος vt adiectiuum, iungi cum ſubſtantiuo φθόνῳ.

Libet autem eadem opera & de quibuſdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt ſcripta ſunt in typographicis editionibus, ſuſpicione tamen haud carent, præſertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his eſt verbum ἀλαφήϊσι, in hoc paginæ 41 loco, πόλιν τε τὴν οὐκ ἀλαφαίζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ ἀλαφήϊσι. Quamuis enim primo aſpectu videri poſſit verbum illud ἀλαφήϊσι admitti poſſe (vt ex nomine ἀλαφήϊος factum) tamen Herodoti ſeculo in vſu fuiſſe, vix credibile eſt. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀλαφήϊσι ſed ἀλαφείσι legitur. Quòd ſi ſiquis aliud exemplum afferat eodem è ſcriptore, videlicet, ἀλαφήϊος δ' μῦθος ἐστὶ κλυεῖν: is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀλαφήϊος δ' μῦθος, ſed ἀλαφεὸς δ' μῦθος legi. Hunc autem verbi iſtius vſum exprimere videtur voluiſſe Horatius Latino illi omnino reſpondente, quum dixit, *Pòſt inſepulta membra differrent lupi.*

Sic autem, quum ὑποθήμενος apud hunc ſcriptorem habeamus pag. 50, vbi ſcriptum eſt, ὑποθήμενος ἢ πρὸ μόγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. ſequi oporteat, ex quibus annotatum eſt ὑπερθήμενος pro ὑποθήμενος, in eo qui hunc non magno interuallo ſequitur, ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποθήμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑπερθήμενος ſcriptum erat: ſed quum hîc ex vet. exempl. adſcriptum marginì inuenirem ὑπερθήμενος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hîc fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, ſcribendo, ὑπερθήμενος ἢ πρὸ μόγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco appoſita ex iiſdem veteribus libris illa lectionis diuerſitas non eſſet, eo in libro (ſcriptus autem & ipſe erat, ſed minus vetuſtatem præ ſe ferens) quem poſterior in margine ſibi appoſitum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑποθήμενος, at in poſteriore ὑπερθήμενος nobis exhibet. Eſtque & hoc ſciendum, fuiſſe repertum exemplar, quod viciſſim pro illo ὑπερθήμενος haberet idem illud ὑποθήμενος, quod nõ longo interuallo præceſſerat. Quorſum tam multa? vt oſtendam, quàm veriſimile ſit quædã vocabula, præſertim que verba, ob ſignificationẽ quæ pleriſq; lectoribus inſolẽs videbatur, ab eorũ aliquo (nimirũ eo qui cæteris audacior erat) mutata in alia fuiſſe, hunc etiã apud ſcriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑπερτίθεσθαι ita vnquam vſus eſt? nimirũ ſignificare volens, cõmunicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt ſimul eius ſuper eo cõſilium audire cupiamus. Ipſemet Herodotus (inquã) ita eſt alibi vſus, nõ vno in loco. E duobus ſaltẽ vnus quidem p. 216 exſtat, ἐπεί τοι ἢν ὑμῖν αἰναφέρῃ ἐς πλεῦνας ἰδόντι, καὶ ἐμοὶ ὑπερθέσθαι, ἢ ποιέωμεν σήμερον, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam ſtatuiſti is ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicẽs autem, non omnino malè hunc locum ab eo eſſe redditum, hoc addo, dummodo verba iſta quibus vtitur, *& me adhibendum*, rectè intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in conſilium.* Alioqui non dubium eſt quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus eſt hic, ex pag. 251, εἰ μοὶ τοι ὑπερτίθεσθαι τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἄν μιν τοιεῦδε νυῦ δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἔπεμψα. Vbi interpres tandem animaduertit quod alibi animaduertere non potuerat: videlicet ὑπερτίθεσθαι (nam hîc voce actiua vtitur, quum potius paſſiuæ vſum hunc dare ſoleat) eſſe quod Latini *communicare* dicunt. Vt autẽ minus mirer iſtum verbi ὑπερτίθεσθαι vſum non tantùm nouum & mirum viſum fuiſſe, ſed etiam mendi ſuſpectam ſcripturam habuiſſe, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπίθεσθαι quum apud quendam hiſtoricum ſignificationem iſtam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπερτίθεσθαι hunc vulgo vſum habet. Iam verò & quum apud Appianum ἀναπίθεσθαι τὸ κεκαλὸν σωμάτιον, ſonaret *renocare*, ſeu *retractare*, interpres *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuerſitatis lectionum redeam, ſciendum eſt, ſicut in præcedente loco pro ὑπερθήμενος ſcriptum in quibuſdam fuiſſe dixi ὑποθήμενος, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuſcripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπεραίρεσθε: quam ſi loco huic accommodare lector velit, valde ſuum ingenium, & quidem fruſtra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigiſſe idem videmus. Nec dubito quin eorum ſit è numero iſte, è pag. 368, περὶ Ἀμπλάσαντος τὸν βίον &c. Suſpicor enim è lectoribus quempiam, cui inſolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam Ἀμπλάσαντος in hanc quam margini adſcriptam vides, Ἀμπλέξαντος, mutaſſe. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiuſmodi, & quæ quũ in aliis tãtùm ſcriptoribus verſato, mira & pluſquam mira videri queant, eſſe tamen ſuſpecta non debeant. Ad hoc quidem certè Ἀμπλάσαντος quod attinet, talem eius vſum apud hunc ipſum animaduertiſſe mihi videor: quòd ſi tamen nullũ aliud apud eũ exſtaret huius phraſis exemplũ, ſaltè non minus admitti poſſe quiuis conceſſerit quàm quod alibi apud eũ legitur, videlicet p. 151, πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενῶν, σαωτὴν Ἀμφιθέαν; Nam (vt dixi in recenſione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλαῆναι τῆς φρενῶν eſt De ſtatu mentis deiectum eſſe: ſi quidem ad illud ἐξέπλωσας reſpiciamus. Alioqui, ſi præſentis ſignificatio alicubi huic aoriſto detur, ſignificat De ſtatu mẽtis deiici. vel breuius, De mente exire. vel, è mente. Aut elegantius, E poteſtate mentis exire. Quòd ſi verbum verbo reddatur, E mente enauigare. nam ἐκπλαῆναι τῆς φρενῶν, quid aliud eſt? Eſt autem ἐκπλαῆναι pro ἐκπλαθῆναι. nec dubito quin pro illo Ἀμπλάσαντος Herodotus Ἀμπλώσαντος itidem ſcripſerit. Sed de hac apud illum ſcripturæ inconſtantia dicendum in ſequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præſertim ad ſcripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modò illud verbum iis eſſe adhibitum videamus, nõ ſine diſſenſione exemplarium. Horum vnum eſt ἀεικίῃ πειρᾶσθαι cum accuſatiuo perſonæ, & interdum τρηχέως πειρᾶσθαι. Nam & πειρᾶσθαι huic loquendi generi adhibetur. Ac pag. 54 legimus quidem, τὸν τῇδε παῖδα ἀεικίῃ τοιῇδε πειρᾶσθαι, in Aldina etiam editione: ſed paulo antè, vbi habes itidẽ τρηχέως κάρτα πειρᾶσθαι, in Aldina legitur πεῖσαι. at πειρᾶσθαι è vet. exempl. eſt ſumptum. Sed tamen initio libri 182 occurrit, πειρήσαντες πρότερον καὶ τὸν παῖδον τρηχέως. quod eſt à πεῖσαντες. Quinetiam pag. 148 habemus ἄτε πολεμίους πειρήσαντας.

Ac ſunt è diuerſis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομῆσι pro νόμοισι. nam vt in hoc paginæ 229 loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. νομῆσι pro νόμοισι. ſic & alibi hæc diuerſa lectio in iiſdem libris ſe offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adſcriptæ, quæ germanæ eſſe videntur: quum illæ quæ in textu ſunt, videãtur eſſe vocabula quæ margini expoſitionis loco adſcriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis ſuggerit pagina 39. vbi pro Δηνίᾳ margini adſcriptum eſt Δεῖνι. nam illud Δηνίᾳ fuiſſe adſcriptum margini, ad exponendum illud Δεῖνι, & ex margine (vt fit) in contextum irrepſiſſe verſimile eſt.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò ſuſpectæ eſſe videantur, tamen eadem illa vocabula non vno in loco leguntur. Ex his eſt verbum ποιῆναι pro ποιῆσαι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per ſe nullo admitti modo queant, ſi aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendãdo) dignæ ſunt quæ magis aut ſaltem non minus quàm quæ in textu ſunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

VT autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen inſigne exemplum occurret, pag. 5. nam ibi ſi Vallæ interpretationem ſequeris, & totum locum attentè conſiderabis, Herodotum ſibi non conſtare, ſed apertè ſibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri hiſtoria de Cãdaule malè merito de vxoris ſuæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα· οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum eſſet, neque præ pudore exclamauit, neque viſa eſt percepiſſe.* Quid (reſpondebunt hîc plerique) peccatũ à Valla dici poteſt? Nónne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ſignificat id quod apud

eum legitur *vt didicit à viro*. siue, *vt didicit ex viro*. Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, οὔτι ἔδοξε μαθέειν; & quam quū in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse aio: nec tamen aliam (meo quidam iudicio) excogitari posse quàm hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ἐκ cum ποιῆσαι iungis, perinde acsi dictum esset ποιῆσαι ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atque planè nouum in Græca lingua hoc esse arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea nouū est, mihi nouum esse nego: atque adeo talis vsus præpositionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus est, ex pagina in vltimo versu, εἰ μὴ οἱ μεγαλεσμόν ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur pag. 54, non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐπίστασθαι τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpositione ita esse vsum. Iam considera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vsus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem sequuntur loco addere. Quum igitur hæc subiungātur, οὔτι ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamauit*, quasi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, esse video mētem Herodoti, ita eam expressi, *neque exclamauit, vtpote pudore retenta.* Quinetiam, vt lectori hanc esse mentem Herodoti subindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionē posui. Illa autem verba, οὔτι ἔδοξε μαθέειν, quæ vertit, *neque visa est percepisse*, maluissem vt vertisset, *neque visa est animaduertisse*: aut neque *præ se tulit animaduertisse*: vt habes margini à me cum præcedentibus adscriptum.

Alia exempla maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nōnulla haud minus fortasse insignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies: atque in iisdem plurimarum eius emendationūm, margini adscriptarū (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cū aliis. Sic enim pag. 19, ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & in fine pag. 117, pro τῆσι repositum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσις pro Ἰσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiā vocabula Herodoto dabunt: (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώμους & διαπρησσόμενον. sed de illo quidem ἀλλογνώμους vix vlla dubitatio relinquitur: at de hoc διαπρησσόμενον relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc διαπρησσόμενον pro διαπασσόμενον, quod legitur pag. 24, adiunctum participio καταχόμενον interposito particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerum tum in Dionysii de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumētur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versa.

Qvod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam literæ aut literarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocū quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini ap-

posuissent. Vt enim à métione verbi ἐκπλεῦσαι (quod sermonis huius occasioné mihi præbuit) initiũ sumam, quis credat Herodotũ ita inconstanté fuisse vt modò πλεῦσαι, aut ἐκπλεῦσαι, aut ἀποπλεῦσαι, modò πλεῦσαι, vel ἐκπλεῦσαι vel ἀποπλεῦσαι diceret? Atque, vt de hac ipsa litera ω loqui pergã, in eiusdé formæ vocabulis, aut etiam iisdé, modò literam illam ω, modò ο habemus. haud enim χρέωντας tantùm, sed χρέοντας etiam legitur: itidémque ὁρέωντες & ὁρέοντες. illud, pag. 252: hoc, pag. 300. Ac scimus tamen à Corintho scribi, Iones ὁρέω pro ὁράω, itidémque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiã modò hæc litera α, modò η, in vno eodéq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis διήκασθαι & ἀφίκεσθαι pro διάκασθαι & ἀδίκεσθαι scriptum sit, cùm alibi cùm pag. 4, itidémq; ἀφικόμενος, nõ ἀφικούμενος, p. 24, itẽ alibi ἀξιοθήητον pro ἀξιοθέατον: quúmque in his non alia sit mutatio quàm literæ α in η, tamen ἐθήητο, non ἐθᾶτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, vt in mentione mutationis literæ α in aliam maneam, quamuis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodémque modo alicubi ἁρμογάθεας pro ἁρμογέθεας legamus: tamen & μέγαθος locis aliquot scriptum est: vt pag. 25. Sic etiam πίμπρω dicit, pro πίμπρω, vocali α locum vocalis ε tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

A vocali α vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorúdam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ὤρεον pro ἐώρεον, sed etiam hoc ipsum ἐώρων apud eum legimus. Ac ne ὀρτὴ quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Vtque loquar de iis quoque locis vbi contrà inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciẽdum est, non μηχανεώμενος tantùm sed μηχανώμενος etiam, itidémque μηχανεόντως, legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hîc quidem constantiam seruari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, non minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας, quàm νῆα seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἤσαν & ἠσαῴην legimus ἔσαν & ἐσαῴην multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Valla interpres, vt pag. 446, ex genitiuõ plurali ἐσσόνων, dicto pro ἠσσόνων, fecerit gentem quæ Hessones diceretur) sed non tamen in omnibus. Quúmque pro οἰκεῖος scribi debeat οἰκῆος, tamé & illud interdũ occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήϊον: nec solũ ἀτρεκείη, sed & ἀτρεκέη. Atque adeo p. 266, ἀσφαλείης, nõ ἀσφαλέης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti seruatur. Nã haud tantùm οἰκῷ sed ἐσῷ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores πεζηλήσιος, pro πεζηλήϊος. vt alibi κατηφείσιος. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inseratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen eiusmodi vocabulis id factum non videmus. Quumque vicissim in multis detrahatur ι, veluti in ἀπηλιώτεω (item in ἔων, in ἐώμεσαν, atque aliis) tamen & ἀπηλιώτεω legitur. Et alicubi αὐλίες, alicubi αὐλέες legitur. Vocalé ο plerique loci habẽt in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadé pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodémque modo participii ποιεόμενος locum sæpe à ποιεύμενος occupari, idémque in aliis huiusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ nõ minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodã suo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorũ numero est οὔνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω, communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non οὐνομάζων, pag. 18.

Nec melior est vocalis ω, quàm aliarum cõditio: quum eam ex verbo πλέω, superueniens ε sæpe expellat, vt dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerunque ζόη, scribatur.

In vltima vocali vltimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionismi violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura supereresse dicenda video) donec non solùm has lectiones διαφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, sed de iis iudicium ferre vacet. Vale.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυπλίοισι μακρῆσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. ἦν δὲ Ἄργος τότε τοῦτον τὸν χρόνον πάντων ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διαπραθῆναι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τήνδε θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλάς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα. τὴν δὲ οἱ οὔνομα εἶναι κατὰ τὠυτὸ καὶ Ἕλλησι λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρυμνήσιον τοῦ πλοίου, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τὸ σφὶν ἐν θυμῷ μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλείστας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἁρπασθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἰχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἴγυπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ-

ψ' ἐπολέμησαν

HERODOTI Halicarnassei historia: siue Historiarum libri nouem, Musarum nominibus inscripti.

LIBER PRIMVS, qui inscribitur CLIO.

HERODOTI Halicarnassei [a]historiæ explicatio hæc est: vt neque ea quæ gestasunt, ex rebus humanis obliterentur [b]ex æuo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, [c]gloria fraudentur, cùm alia, tum verò [d]qua de re isti inter se belligeraverunt. Persarum [e]eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum [f]proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis cõtinuò nauigationibus incubuerunt: faciendísque AEgyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cùm in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tẽpestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nũc Græcia nominatur, antecellebat. Hucporro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextóve quã appulissent die, cũctis fere diuẽditis, fœminas ad mare venisse cũ alias multas, tũ verò regis filiã, cui nomen esset idem quod Græci tradũt, Io filiam Inachi. Dúmque hæ fœminæ puppi nauis assistentes ea mercarẽtur quæ cuiusque auiditas maximè ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarũ plerisque aufugientibus, Io cũ aliis aliquot raptam fuisse: eísque in nauẽ impositis Phœnices in AEgyptum vela fecisse. Hunc itaque in modũ Io in AEgyptum peruenisse me-

a.b.c.d.e. Historiæ editio. *Totum hoc principiũ postea reddis*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominũ memoria temporis longinquitate deleãtur, neque magnorum & admirandorũ facinorũ, quæ partim Græci partim barbari ediderũt, fama extinguatur, cùm circa alia *quæ de eis cognitu digna sunt*, tũ verò *circa hoc*, quæ nã belli inter eos causa fuerit. Persarum quidẽ certè sermones memorant diff. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι.

f Profecti, & positis sedibus in ea regione quã, &c.

morant Persæ, non quemadmodum [a] Græci: & hoc iniuriarum principiũ extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorũ nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) [b] illisque par pari repensum. Verùm postea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse. longa enim nauc [c] in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quum cætera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcẽdam, pœnásque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respõdisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi nõ dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secũda dehinc ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparãdæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primùm missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos verò [d] tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipuè autores extitisse, qui priores in Asiam quàm ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidẽ sentire iniuriorum virorum factũ esse rapere fœminas: amentium verò, raptis vlciscendis operam dare: prudentium autẽ, [e] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubiè raptæ non fuissent. [f] Eóque suarum fœminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllã se habuisse rationem: Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingẽtem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse

a Phœnices. *Sed alteram lect. sequuntur.*

b Et ista quidem pari compẽsatione inter eos esse facta.

c Æam Colchicam aduectos.

d Medeæ raptũ ipsis obiecisse, ista prætexendo, quũ nec ipsi pœnas, &c.

e Raptas nihil curare.

f Se itaque Asianos raptarũ mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr.

A χοισι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τὴν ἀδικημάτων τοῦτο ἀρχὴν ποιῆσαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων ἴωας (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τὴν Φοινίκην ἐς Τύρον ποιησαμένην, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τοῦ Ἰναχείου θυγατέρα. ἦν δὲ οἶμαι Κρῆτες) ταῦτα δὴ ἴσα σφι ποιεῦσι ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐπειδὴ τὰ περ ἦλθον ἐπὶ τοῦτο, ἄλλα τε εἵνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τοῦ Αἰήτεω θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκόατα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, εἰδότα μὲν πρήσσοντα ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτὸν Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προφερόντων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατο σφι πρὸς B ἄλλων δίκας γίνεσθαι; μέχρι μὲν ὦν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι πρὸς ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότεροι γὰρ ἄρξαι στρατεύσαντες ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. δικαιολογίην μὲν ἁρπαγὰς γυναικὸς, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δὲ ἁρπαγεισέων ἀσυνδίκως ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπαγεισέων, σοφέων. δῆλον γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοῖς ἐκ τῆς C Ἀσίης λέγοισι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι. Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δυνάμιν κατελεῖν· ἀπὸ τούτου τ' αἰεὶ νομίσαι τὸ

τῶν Φοίνικες·

τῶν μὲν δὴ

τῶν κατὰ τοῦτο αἰεὶ

Ἑλλωικὴν σφίσιν εἶ) πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειοῦνται ⓐ Πέρσαι, τὴν δὲ ΕΥ̓ρώπην καὶ τὸ Ἑλλωικὸν πᾶν φασὶ κεχωρίσθαι. οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γεγενῆσθαι, καὶ ἀρχὴν τὴν Ἰλίου ἄλωσιν βδελύσσεσθαι σφίσιν ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηὸς· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς μὴ καταδηλος γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἐρέω ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῆγμα ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὦν εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τωὐτῷ μένουσαν, ἐπιμνησόμεθα ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Κροῖσος μὲν νυν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων τε καὶ Παφλαγόνων, ἔξίει πρὸς Βορέην ἄνεμον ἐς τὸν ΕΥ̓ξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τοὺς ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ, φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ γὰρ τῆς Κύρου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, ἀλλ' οὐ κατεστροφὴν ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. ἡ μὲν ἡγεμονίη οὕτω προεκύλισε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. λέγεται ΚΑΝΔΑΥ̓ΛΗΣ, τὸν οἱ

sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiã & barbaras gẽtes quæ illam incolunt, [a] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam verò & Græcos à se esse disiũctos. Hũc in modũ Persæ rem gestã esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cũ Græcis extitisse principium comperiũt. Cũm quibus non cõsentiunt de Io Phœnices, quam negant se in AEgyptum abduxisse raptu vsos, sed eã apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quũ se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [b] sic voluntariã cũ Phœnicib⁹ nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicésque referunt: ego verò, vtrum sic gesta sint nécne, [c] non pluribus persequar. Cæterùm quem ipse noui primùm cœpisse inferre Græcis iniuriam, [d] hũc indicabo, longius oratione pergens, tã paruas vrbes ciuitatésque cõmemorando quàm magnas. Nam quæ olim magnæ erãt, earũ permultæ factæ sut paruæ: rursus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerãt paruæ. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquã in eodẽ tenore perstare, [e] vtriusque fortunæ mẽtionem habebo.

a *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa verò & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse commune.

b Tum demum vltro cum Ph.

c Dicere non constitui. *Q.d.* nõ me comparo ad dicendum.

d Hunc vbi indicauerim, vlterius progrediar, tam p.

e De vtrisque ment.

Croesvs genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum verò nationum [f] tyrannus quæ intra Halym amnẽ sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra vẽtum Aquilonem, in mare quod vocãt Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habem⁹, primus Græcorũ [g] alios ad tributũ pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Iones, AEoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorũ aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamẽ [h] vrbes expugnauit, sed per incursiones prædas abegit. Cæterùm principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: Candavles, is quẽ

f Regnator. *Vel* rex. *aut*, dominator. *Suo & alijs in locis.*

g *Vel*, Alios subactos, *siue* [subiugatos] pendere sibi tributum coegit.

h Vrbes subiugauit. *Vel*, pati iugum coegit.

Græci Myrſilum nominant, Sardiũ fuit [a] tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriũdus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argõ, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouiſſimus, Candaules Myrſi filius: quũ ante Argonẽ qui in ea regione regnauerant, fuiſſent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus eſt Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his [b] ſuccedentes Heraclidæ, imperium ex oracvlo adepti ſunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorũ ætates, tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens, vſque ad Cãdaulem Myrſi filium. Hic igitur Cãdaules vxorem adamabat, eámque præ amore arbitrabatur omnium fœminarũ eſſe pulcherrimã. Hoc ita eſſe ſibi perſuadens, apud Gygem, Daſcyli filium, ex ſatellitibus ſuis (erat enim is maximè ipſi acceptus, [c] eóque miniſtro in rebus magis arduis vtebatur) ſpeciem vxoris ſupra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (neceſſe nanque erat ei malè euenire) inquit his verbis, Gyges, [d] neque enim videris mihi fidem habere referenti de cõiugis ſpecie: (quòd magis incredulæ ſunt hominibus aures quàm oculi) fac illam conſpicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quémnam, inquit, here ſermonem profers haudquaquam ſanum, qui me iubes inſpicere heram meam nudã? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominibus ſunt honeſta excogitata, [e] vnde diſcere debemus: ex quibus hoc vnum eſt, Quæ ſua ſint, quéque inſpicere debere. Ego verò tibi fidem habeo, illam eſſe fœminarum omniũ ſpecioſiſſimã, téque oro ne me ores illicita. Atque hęc dicendo Gyges repugnabat, pertimeſcẽs nequid ſibi ex ea re mali cõtingeret. Cui viciſſim ille his verbis, Fidens, inquit, eſto Gyges: caue timeas aut me, tãquam hoc te ſermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim [f] ſic ego machinabor, vt illa ne

a *Subſtitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

b Autem educati Heracl.

c Eíque res magis ſerias communicabat) ſpec.

d Quia non videris m.

e Vnde diſcere oportet. *Q. d. Iã olim compertum fuit quænam honeſtatis eſſent conſentanea, & inde nobis petenda diſciplina eſt. Vnum autem eorum eſt,*

f Tali artificio vtar, vt

Ἕλληνες Μυρσῖλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄργεω βασιλεύσαντες τούτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς τοῦτο, πρότερον Μῆων καλεόμενος. τῶν δὲ τούτων δὲ Ἡρακλείδαι ὑπεξαφέντες, ἔσχον τὸν ἄρχιον οὐκ θεοπροπίου, οὐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες ὅτι δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὸν ἄρχιον, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζε οἱ ἔχειν γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ τοῦτα νομίζων· ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ κατυδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ἐπετρέπετο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ἐπετρέπετο. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρεὼν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε, Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως ἐκείνην θήσεαι γυμνήν. οἴ, μέγα ἀμβώσας, εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἓν τόδε ἐστί, τὰ σφέτερα σκοπέειν πρήγματα. ἐγὼ δὲ πείθομαί σοι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. ὁρῶ δὲ, λέγων ταῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μή τι ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβεται τοιάδε, Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμὲ, ὡς σέο πειρώμενον λόγον τόνδε μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕ-

ὀνομάζοισι

Ἄργων

3

Ἀργεῖοι

Ἄργιος

ἀπουδαιότερα

ὀρρωδέων

ἀμείβετο

πειρώμενος λόγον

» τως ὥστε μηδὲ μαθεῖν μὲν ὀφθεῖσθαι τοῦ A deprehẽdere quidem posſit se abs
» σεῦ. ἐγὼ γὰρ σε ἐς ὃ οἴκημα ἐν τῷ κοιμῶ- te fuisse inspectam. Te nãque secũdum fores cubiculi in quo cubamus, quũ apertæ fuerint, collocabo. Vbi ergo fuero ingressus,
» μεθα, ὅπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης θήσω.
» μετὰ δὲ ἐμὲ ἐσελθόντα, πρέσας καὶ ἡ γυνὴ ἡ
» ἐμὴ ἐς " κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσό- aderit & vxor mea in cubiculum:
» δου θρόνος· ἔπι τοῦτον τὰ ἱμάτια κατ' ἓν ἕ- iuxta cuius introitum sella posita
» καστον ἐκδυομένα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίαν est, super quã vestes illa, vt quamque exuet, reponet, sese per mul-
» πολλὴν παρέξει τοι θήσασθαι. ἐπειὰ δὲ ἀπὸ tum otium spectãdam præbens:
» τοῦ θρόνου στείχῃ ἔπι τὴν βύνην, κατ' νώτου τε quæ quum à sella cubitum per-
» αὐτῆς ἠμὴ, σοὶ μελέτω ὅ τι οὐδέτερον ὄκως μή get, [a] ostendens inuicem terga, curæ tibi sit deinceps ne te per fo-
» σε ὄψεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. ὁ μὲν δὴ, B res abeuntem conspiciat. Gyges
ὡς οἱ ἠδυώατο διαφυγέειν, ἐπὶ ἕτοιμος. igitur, vbi effugere nó potuit, fuit paratus: quem Cãdaules, posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculũ duxit: statimque
ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης pòst & vxor adfuit. quam introeuntem ac vestimenta deponentẽ Gyges intuitus, vbi auersa fuit
εἶναι, ἤγαγε ὁ Γύγεα ἐς ὃ οἴκημα· καὶ μετὰ illa cubitum vadens, ipse è loco
τοῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθούσῃ prorepens foras abiit: & inter exeundum à muliere cõspectus est.
δὲ καὶ πλησίον τὰ εἵματα ἐθήκατο ὁ Γύ- [b] Hæc, vt didicit à viro quid actũ
γης. ὡς δὲ κατ' νώτου ἐγίνετο, ἰούσης τῆς γυ- esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem vlciscí. Apud Lydos enim, & fere apud cæteros quoq; barbaros, magno probro est etiam virum cõspici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, silentiũ tenuit: mox autem vbi dies illuxit, quos domesticorum maximè sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, accersitus venit: quippe qui antea solitus esset ad reginá concedere, quoties ab ea vocaretur. Vt venit, ad eum his verbis mulier inquit, [c] Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, offero electionem, in vtram malis diuertere. Aut enim me pariter ac regnũ Lydorũ habe, vbi Candaulẽ interfeceris, aut teipsum cõtinuò occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, [d] posthac scias quæ te scire nõ decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est: aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita feciſti. Ad hæc verba Gyges primùm obstupefactus, posteà obsecrare illam ne se ad talem necessitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessita-

a Et ei fueris à tergo, curæ ti.

b *Vel*, Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ se tulit animaduertisse.

c Nunc quú duæ viæ in tua sint potestate, G.

d Posthac videas quæ te videre nõ decet.

" κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσό-
δου θρόνος· ἔπι τοῦτον τὰ ἱμάτια κατ' ἓν ἕ-
κάστον ἐκδυόμενα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίαν
πολλὴν παρέξει τοι θήσασθαι. ἐπειὰ δὲ ἀπὸ
τοῦ θρόνου στείχῃ ἔπι τὴν βύνην, κατ' νώτου τε
αὐτῆς ἠμὴ, σοὶ μελέτω ὅ τι οὐδέτερον ὄκως μή
σε ὄψεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. ὁ μὲν δὴ,
ὡς οἱ ἠδυώατο διαφυγέειν, ἐπὶ ἕτοιμος.
ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης
εἶναι, ἤγαγε ὁ Γύγεα ἐς ὃ οἴκημα· καὶ μετὰ
τοῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθούσῃ
δὲ καὶ πλησίον τὰ εἵματα ἐθήκατο ὁ Γύ-
γης. ὡς δὲ κατ' νώτου ἐγίνετο, ἰούσης τῆς γυ-
ναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω.
καὶ ἡ γυνὴ " ὁρᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ
ὃ ποιηθὲν ἦν τῷ ἀνδρός, οὔτε ἀνέβωσεν, αἰ-
σχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθέειν, ἐν νόῳ ἔχου-
σα πίσασθαι τὸν Κανδαύλεα. παρὰ γὰρ
τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοι-
σι βαρβάροισι, καὶ ἀνδρα ὀφθῆναι γυμνόν,
" αἰσχύνη μεγάλη φέρει. τότε μὲν δὴ οὕ-
τως, σιγῇ δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχεν· ὡς δὲ
ἡμέρη πάγχυ ἐγεγόνεε, τοὺς οἰκετέων τοὺς
μάλιστα ἐώσα πιστοὺς εἶναι ἑωυτῇ, ἑτοίμους
ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν
δοκέων αὐτίκα τοῦ παρεόντος ὕβρεος θήσα-
σθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅ-
κως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύ-
γης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν τοι
δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν,
ὁκοτέρην βούλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Καν-
δαύλεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασι-
ληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕ-
τως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ πάντα πειθό-
μενος Κανδαύλῃ, τὰ λοιπὰ ἴδῃς τὰ μή σε
δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κείνον γε τὸν ταῦτα " βουλευ-
σάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυ- E
μνὸν θηησάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμε-
να. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθαύμαζε
4 τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγ-
κὴν ἐν δεῖν σχεῖν τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκων
δὲ ἔπειθεν, ἀλλ' ἐώσα ἀναγκαίην ἀληθέως

tem cernit aut interimendi herũ, aut per alios pereundi, elegit vt ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidé me adigis inuitum ad herũ meũ occidẽdum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriẽdus erit vnde ille me nudam ostendit. in sopitum autem impetus dabitur. Posteaquam igitur insidias instruxerũt, & nox aduenit, Gyges [a] nihil cunctatus est: quippe cui nulla deuitandi facultas esset, sed necesse aut perire, aut Cãdaulem perimere. mulierem in thalamum sequitur, quẽ illa, dato pugione, subter easdem fores occulit. Vnde postmodum iste procedens, quiescẽtem Candaulem obtruncat, vxoréque eius & regno potitus est. [b] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autẽ regnum Gyges & in eo fuit confirmatus ex Delphico oracu lo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Cãdaulis casum, atque in armis essent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, si oracu lum respondisset hunc esse regem Lydorum, ipse regnaret: sinminus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oracu lo Gyges ita regnauit. [c] Sed demũ Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis esse venturã. quod carmen neque Lydi neque ipsorum reges vllius momẽti fecerunt, priusquam exitu cõprobatum est. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, sublatis Heraclidis. Gyges, [d] tyrãnide occupata, Delphos donaria misit non pauca, [e] vbi quæ ex argento donata visuntur, eorum pleraque istius sunt. Et præter argentum, immensam vim auri dedicauit: posuítque cùm alia, tũ verò (quod præcipua mentione dignum est) pateras aureas, numero sex, pondo triginta talẽtorum: quæ in Corinthiorum thesauro collocata sunt. licet is thesaurus (si vera loqui volumus) non Corinthii populi sit, sed Cypselli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipsi nouimus pri-

a Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, sed cui necesse esset aut per.

b Cuius, *videlicet Gygæ*, mem.

c Sed id demum tamen Pythia erat loquuta,

d regno occupato.

e Sed cũ alia plurima ex argento Delphis sunt ab eo posita, tum verò etiam præter arg.

A τοῦ ἀποκτείναι, ἢ τὸν δεσπότεα ἀποκτεῖναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἀλλων ἀπόλλυσθαι. αἱρέεται αὐτὸς τοῦτο ἐξεῦραι. ἐπιπρώτα δὴ λέγων τάδε, Ἐ- « πεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτεί- « νειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ καὶ τῷ « πῇ ὁρμήσομεν αὐτόν. ἢ ὅ, ὅκου λακέδου- « σα ἔφη, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μιν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔ- « σται ὅθωνπερ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδείξατο γυ- « μνὴν· ὑπνωμένῳ ὅ γε ἐπιχείρησις ἔσται. Ὡς « δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν, νυκτὸς γινομέ- B νης, (οὐ γὰρ μετῆτο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλ' ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρείδιον δόδσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, αἰσθομένου Καν- δαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύ- γης· τῷ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γεγονώς, ἐν ἰάμβῳ τετραμέτρῳ ἐ- C πεμνήσθη. ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἔνοπλοι ἦσαν, στασιάζοντες ἐς τωὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω συμπεσόντες καὶ οἱ λοιποὶ Λυ- δοί, ἐνταῦθα μὲν δὴ τὸ χρηστήριον αἱρέλη μιν βασι- λέα εἶναι τῶν Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ἐὰν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. αἱρέλε τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβα- σίλευσεν οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπεν ἡ D Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι πέμπτῃσι ἥξει ἐς τὸν πέμ- πτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέοντο. τὴν μέντοι δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον ἀπὸ Μερμνάδαι, τοῦ Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυ- ραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελ- φούς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μέν ἐστι ἀργύρεα ἀνα- θήματα ἐστὶν οἱ πλέξα ἐν Δελφοῖσι πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθη- E κεν, ἄλλον τε, καὶ τὸν μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστί, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑξάσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τεσσεράκοντα τάλαν τα. ἀληθείῃ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δήμου ἐστὶν ὁ θησαυρός, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. Οὕτω δὴ ὁ Γύγης, πρῶτος

τοῦ ἀποκτεῖναι,

τοῦ ἐν ὅπλοις

τοῦ δημοσίου τῶν ἐσσόνων

βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀ- A
νέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδεω τοῦ Γορ-
δίεω, τὸν Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ
Μίδης τὸν βασιληΐον θρόνον, ἐς τὸν τοῦτον
πίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ
θρόνος ὅπου περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ
χρυσὸς οὗτος ὁ ἄπλυτος τοῦ Γύγεω ἀνέθηκεν,
κατὰ Δελφοὺς καλέεται Γυγάδας, ἐπὶ τοῦ
ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐστόλισε μέν νυν οὗτος
στρατιὴν, ἐπεί τε ἦρξεν, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς
Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος ὁ ἄστυ εἷλεν. ἄλλ' B
οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο,
βασιλεύσαντος δυοῖν δέοντα τεσσεράκοντα
ἔτεα. τοῦτον μὲν πρήσσομεν, πρὸς ὀλίγα μνησθέντες.

Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγεω καὶ Γύγεω βασι-
λεύσαντος μνήμην ποιήσομεν. οὗτος δὲ Πρι-
νέας τε εἷλε, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε. ἐπὶ
τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέ-
ριοι ὑπὸ ἠθέων τῶν ἑωυτῶν ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων
ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ
Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρ- C
δυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα
ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος,
καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω
δὲ, Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ
Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοι-
σι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε·
Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτι-
σθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε.
ἀπὸ μέν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελε ἀπήλ-
λαξε, ἀλλὰ πολλῇσι μάχῃσι μεγάλῳσι. ἄλλα D
δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξια-
πηγητότατα τάδε· ἐπολέμησε Μιλησίοισι,
5 τῶνδε δεξάμενος πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλη-
τον ὧδε τοιῶνδε· ὅκως μέν εἴη ἐν τῇ γῇ καρ-
πὸς ἀδρὸς, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρα-
τιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ
πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀν-
δρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰ-
κήματα μέν τα ἔπι τῆς ἀρούρης οὔτε κατέ- E
βαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέ-
σσα, ἔα δὲ κατὰ χώρην ἑστάμεναι· ὁ δὲ πατὰ τε
δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως
ἀφανιεῖ ἔφθειρεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ
θαλάσσης κρατέοντες Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε
ἐπὶ ἔδρης μὴ ἐλθὸν ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰ δὲ οἰ-

mus, munera apud Delphos po-
suit, secundum Midam Gordii fi-
lium, Phrygiæ regem. Nã & Mi-
das obtulit regiam sellam, in qua
sedens iura solitus dicere erat, rẽ
spectaculo dignam: [a] quod tri- a Quæ sella eo-
bunal eodem quo Gyges obtulit dem loco posita
loco, vocitatur à Delphis Gyga- est quo Gygis pa
das, eius *videlicet* qui obtulit co- teræ: vocatúrque
gnomine. Is igitur postquam im à Delphis hoc au
perio potitus est, arma intulit Mi rum & argentum
leto & Smyrnæ, vrbémque Co- à Gyge oblatum,
lophonem vi cepit. Nec aliud vl- Gygæum, eius *vi-*
lum præclarum facinus ab eo ge- *delicet*.
stum est, quũ duodequadraginta
annos regnauerit. Et hunc quidẽ
nos, his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus.

ARDYIS autem eius filii faciemus mẽtionem, qui post Gygem regnauit. Hic Prienenses expugnauit, & Miletum inuasit: quo [b] Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus eiecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardísque præter arcem ceperunt. Quum autem vndequinquaginta regnasset annos, successit SADYATTES Ardyis filius, regnaúitque annis duodecim. Sadyattæ successit ALYATTES, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis: Cimmeriósque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit. [c] Vnde nõ quemadmodum optabat discessit, sed vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum tibiarum, fidiúmque, ac tibiæ tã mulièbris quàm virilis. Quúmque in agrum Milesium peruenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modò fructibúsque regionis peruastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, vt opus nõ esset hosti illic considere. AEdificia

b Sardium regno potiente,

c Vnde nõ cum eo quem optabat exitu discessit,

autem idcirco Lydus non excidebat, vt [a] & Milesii habẽtes vnde procederent, humum fererẽt colerẽtque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc faciens, vndecim oppugnauit annis: per quos [b] duo ingentia vulnera accepere Milesii: vnum, in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna cõmissa, alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat: quinque reliquis eius filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (vt à me superius cõmemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: reddentes vicem [c] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autẽ anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [d] valido vigente vento, celerrimè peruaserunt Mineruæ tẽplum, cognomine Assesiæ, quo incendio templum deflagrauit. [e] Neque vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniúsq; ægrotaret, Delphos misit ad deũ de sua valetudine scisciatum, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autẽ, quũ Delphos peruenissent, se redditurum responsum Pythia negauit, priusquam templũ Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassẽt. Ita actũ esse ego [f] Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periãdrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditum, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc [g] Milesiorũ tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitũ vt aliquid prospiciẽdo sibi cõsuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorãt. Alyattes autem, vbi hæc ipsi nũciata sũt, cõfestim

a Vt postea prodeuntes Milesii possent terram serere & colere: & quum, &c.

b Duas ingentes clades acc.

c Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent.

d Vi venti adactæ, celerr.

e Neque res hęc eo ipso tempore cõsideratu digna visa est:

f Ego ex Delphis auditi.

g Milesiorum regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm.

A κίας δ' κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅτεως ἔχοιεν ἐνδυτὸν ὁρμεώμενοι τὸν γῶν σπείρῃ τε καὶ ἐργάζεσθαι Μιλήσιοι· αὐτοὺς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβαλλων. ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἕτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διέφασια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἕτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἦρχε Λυδῶν ἦρ-
B χε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τὴν ἐς τὸν Μιλησίων τὸν γραπτὸν (Σαδυάττης γὰρ οὗτος ἦν ὁ τὸν πόλεμον τῷδε συνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπόλεμα τοῖσι ἐξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε, ὃς τὸν ἀδελφεὸν μοῦνον ἐόντα (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) τῶνδε εἵνεκα πρῆγμα πόλεμον, προστίχε σὺν τάχεϊ μεγάλῳ. τοῖσι μὲν Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ ὅμοιον αὐτὰποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον
C Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λήϊα ἐμπιπραμένου ἐστρατεύετο τοῦ γραπτοῦ, συμπνεύσαν τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθη πάλιξα ὁ λήϊος αὐτόματος βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ὀπίσω Ἀσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοπραυτίκα μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόησεν ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νούσου, πέμ-
D πει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθὶη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκηκοὼς γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσέθεσαν τοῖσι τούτοισι, Περίανδρον Κυψέλου, ἐόντα Θεσπρωτοῦ τῷ τότε Μιλήτου τυ-
E ραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως αὐτί τι προειδὼς πρὸς τὸ παρὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα

ἐπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος ἀνορδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αὐτὸν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τ' Μίλητον ἰὼν· Θρασύβουλος δ' σαφέως προπεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν σὺν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἑωυτοῦ καὶ ἰδιωτικός, τοῦτον ἅπαντα σύμφορον ἐς τὴν ἀγορὴν, ὡς ἔφη Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πρὸς ἅμα καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ ὡς ἐσηγήσατο Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως αὐτὰ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιήιος, ἰδών τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ σφέας αὐθαδέστερον ἐν ὑπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τὰς Λυδὸς, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' ὧνδε ἄλλο ἐγίνετο ἢ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείῃ τε ἰσχυρῇ ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς ὅ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοσήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοιαῦτα λόγου ἦσι καὶ αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἤ τε διαλλαγὴ σφι ἐγίνετο, ἐπ' ᾧτε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε αὐτοῖσι νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ ὠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἄσσῳ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέζη. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε.

Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον παραστῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ὅτι δελφῖνος ἐξενεχθέντα ὅτι Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων δεύτερον, καὶ διθύραμβον, πρῶτον αὐθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ· τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ὑπεριέμενον πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέεσθαι. ὁρμᾶσθαι μὲν οὖν ἐκ Τάραντος,

A caduceatores Miletum mittit, ad inceũdas cum Thraſybulo & Mileſiis pactiones tantiſper dũ templum ædificaretur. [a] Dum caduceator Miletum venit, Thraſybulus (vt qui omnem ſermonem planè perſẽſerat, norátque quidnã Alyattes facere ſtatuiſſet) huiuſcemodi rẽ machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel ſuum ipſius vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Mileſiis vt quum ipſe ſignum dediſſet, cuncti potarẽt, & inter ſe comeſſationibus vterentur. Hæc Thraſybulus ea gratia fecit præcepitq; vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruũ effuſum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conſpexit caduceator, Thraſybulóque Lydi mandata expoſuit, reuerſus eſt Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum eſt. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti eſſe, & populum ad extremum vſque malorum deueniſſe, reuerſo illinc caduceatore, audiebat contraria atq; ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conuẽtum eſt vt mutuò hoſpites eſſẽt ac ſocii: próque vno duo delubra apud Aſſeſum ædificauit. Alyattes ipſe ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinẽt, ita habuere.

Periãder autẽ Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Leſbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidẽtem ad Tænaron fuiſſe euectum, qui erat citharœdorum ſui ſeculi nulli ſecundus: quíque primus hominũ quos nouimus, & fecit & nominauit & docuit Corinthi dithyrambũ. Hunc Arionem ferũt, quũ permultum tẽporis triuiſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliámq; nauigare: rurſúſque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthũ reuerti: &, quũ profecturus Tarento eſſet,

[a] Dum caduceatores Mil. veniũt Thraſ. *ſequendo præcedentia.*

[b] *Hic ὀπίσω eſt potius* retro, *vel* retrorſum.

quia nullis magis quàm Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum cõduxisse. Quum igitur altum teneret, [a] istos Arioni insidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tãtùm fuisse deprecatũ. Non persuadenti nautas iussisse vt aut sibi manus inferret, vt sepulturã in terra nãcisceretur, aut illico in mare desiliret. Arionem ad hãc [b] difficultatem redactum, obsecrasse vt quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu coopertum, stantémque super foros, cantare: & quum decãtasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (inuaserat enim eos libido audiendi præstantissimũ inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem cõcessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: cóque decantato, sese, vt erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum verò aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuisse trãsuectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia nó crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: cæterùm curauisse vt nautas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt, percontatũ siquid de Arione memorarẽt: & referẽtibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatúmque Tarẽti se reliquisse, Arionem apparuisse eodẽ quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod cõuicti inficiarẽtur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiũt: extátque apud Tænarum [c] ingẽs Arionis ex ære donarium, super delphinum sedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quũ septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grãdem ex argento pateram: itemque alterum ex ferro paruulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia

a Istos machinatos esse vt Arione deturbato, pec.

b Consilii inopiam.

c *Legit μέγα, nõ οὐ μέγα. id est,* non magnũ. *Deinde*, omittitur ἄνθρωπος, *id est* homo, *post* sedẽs. *Nisi quis malit,* delphino insidẽs homo.

A πιστεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίτεσθαι, χρήματα μὲν προϊέντα σφι, ψυχὴν δὲ παρατέμνυον. ἔχων δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὴ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παρατήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι, πρὸ ἐμεῦ αὐτὸν ἐν τῇ σκηνῇ πάσῃ σὺν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀείσαντα. ἀείσας δὲ, ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐστελλειν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τῶν ἀρίστου ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδυτά τε πασάμενον τὴν σκηνὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάριν, στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκηνῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβαίνοντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκηνῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμοῦ μετιέντα, αἰσιώτερον δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων· ὡς δὲ ἀρα παρῆσαν αὐτοὺς καλεόμενοι, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν διὰ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Ταράντῳ, ὑπερφανῆναι σφι Ἀρίονα, ὡσπερ ἔχων ἐξεπίδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἐρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ὑπὲρ Ταινάρου, ὑπὲρ Δελφῖνος ἐπεὼν ἄνθρωπος. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τοὺς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπεσε τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκ φυγῶν τὸν νοῦσον διώτερος σεύτ τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θηητὸν ἄξιον ὑπὲρ πάντων

τῷ ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου A quæ sunt Delphis donaria: opus
τοῦ Χίου πρῆνμα, ὃς μούνος δὴ πάντων ἀν-
θρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξα-
το τὸν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάτ-
τεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερά-
κοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων τοὺς μὲν πρώτους ἐπεθήκατο Ἐφε-
σίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι
ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέ-
μιδι, ἐξάψαντες σχοινίου ἐς τὸ τεί-
χεος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἣ τό- B Hos primos Crœsus aggressus est,
τε ἐπολιορκέετο, καὶ τὸ νηός, ἑπτὰ στάδιοι. deinde verò carptim singulos Io-
πρὸς δὲ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κρῆ- num AEolúmque, alias in alios
σος μὲν δὲ, ἐπ' causas prætendēs, vt in quosq; ma-
7 μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ ximas reperire poterat: in quos-
Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, dam etiam friuola causatus. Po-
τοὺς μὲν ἐδυνάτο μέζονας προφανείσκειν, stea verò quàm Græcos in Asia
μέζονα ἐποιεύμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων καὶ φαύ- subegit ad tributum pendēdum,
λας ἐπιφέρων. ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλ- tunc constituit ædificatis nauibus
λήνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, aggredi insulanos. Ad quas com-
ὁ δὲ ἐβούλευε ἐπινοέων, νέας ποιησάμενος, ἐπι- pingendas, quum omnia in ex-
χειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων C pedito essent, dicunt alii Biantem
ἑτοίμων ἐς τὸν ναυπηγίην, ἀπικόμενόν Prienæum, alii Pittacum Mity-
τὸν Βίαντα λενæum, quum se Sardis contu-
τὸν Κροῖσον, λέγεται Γνώμην ἀποδέξασθαι ἐς Σάρ- lisset, interrogatū à Crœso num-
δις, οἱ δ', Πιτταχὸν τὸν Μιτυληναῖον. εἰρομένου δὲ Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλ- quid apud Græciam noui esset:
λάδα, εἰ πόνῳ τοῦδε, καταπαύσας τὸν ναυ- respōdisse quod illum à compin-
» πηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιώτας ἵππον στέρνω- genda classe inhibuit. Inquit e-
» νέοντας μυρίους, ἐς Σάρδις τε καὶ σὲ αὐτὸν ἐ- nim, Insulani, ô rex, [a] decē mil-
» λόντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπί- lia equorum coemerunt, haben-
» σαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἰ γὰρ tes in animo aduersus Sardis at-
» τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν, ὥστε νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν D que te exire in expeditionem. Et
» ὥστε Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τοὺς δὲ, ὑπο- Crœsum vera loqui ratum, dixis-
» λαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, τοιαῦτά μοι se, Vtinam dent dii hanc insula-
» φρονέεις βύζας νησιώτας ἱππευομένους λα- nis mentem Lydos inuadendi cū
» βεῖν ἐν ἠπείρῳ· εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας γὰρ equis. Atque hunc excipientem
» τί δοκέεις βούλεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐ- dixisse, Videris mihi, ô rex, cupi-
» πίστασθαί σε μέλλοντα ὥστε σφίσι ναυπηγέσθαι dē vota facturus vt insulanos in
» νέας, λαβεῖν Σάρδας Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, continente adipiscaris equitātes,
» ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλ- haud absurda spe. Verùm quid a-
» λήνων τίσωνταί σε, ὃν σὺ δουλώσας ἔχεις; liud insulanos optare cēses [b] quā, b Quàm, quo-
καίρια τε ἠθέλησε Κροῖσον τῷ ὥστε λόγῳ· E simulac audierint constituisse te niam audiuerunt
καὶ οἱ (τοῦ θεοῦ φυέως γὰρ δόξαι λέγειν) πείθε- aduersus se classem ædificare, vt const.
σθαι, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ οὕτω nacti Lydos in mari intercipiant,
τοῖσι μὲν νήσους οἰκημένοισι Ἕλλησι συνε- téque pro his Græcis quos tu in
θήκατο. χρόνου δὲ ὥστε γενομένου, καὶ κα- cōtinēte [c] tibi adiecisti, vlciscan-
τεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κι- tur? [d] Hoc sermone delectatum
admodum Crœsum, atque in-
ductū (est enim visus ille perquā
scitè dixisse) ab ædificanda classe
destitisse, atque ita cum Ionibus
qui insulas incolerent, hospitium
contraxisse. Interiecto autem tē-
pore, subactis fermè omnib. qui
intra Halym colūt. nā præter Ci-

a *Vel*, Infinitum equitatum coemunt.

c In seruitutem redegisti.

d Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vel*, His verbis quibus sermonē ipsius exceperat. Alioqui ὥστε λόγῳ. esset pro

lices ac Lycios, cæteros omnes Crœsus in ſuam poteſtatem redegit, qui ſunt, Lydi, Phryges, Myſi, Mariãdyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thyníque & Bithyni, Cares, Iones, Dores, AEoles, Pamphylii.

A λίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπ' ἑωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, (α) Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι.

His inquam ſubactis, & potentia Lydorum per Crœſum aucta, contulerunt ſe Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia ſophiſtæ, qui ea tempeſtate erant, pro ſe quiſque proficiſcentes: tum verò Solon, vir Atheniẽſis, qui quum leges iubẽtibus Athenienſibus tuliſſet, decem annos per cauſam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienſes ipſi facere nequibãt, maximo iureiurãdo adacti ad eas decem per annos ſeruandas quas ipſis Solon condidiſſet. Harú itaque legum ac contemplandi gratia Soló peregre profectus, in AEgyptum ad Amaſim ſe contulit, & Sardis ad Crœſum. Eò quum peruenisſet, hoſpitaliter in regiam à Crœſo exceptus eſt: tertióque aut quarto quàm venerat die, iuſſu Crœſi, miniſtri circumduxerút hominẽ circa theſauros: omniáque quæ illic inerant magna ac beata, oſtentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt ſibi opportunum fuerat intuitum, talibus percõtatus eſt Crœſus, Hoſpes Athenienſis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuã ſapiẽtiam, tuámque[a] diſcurſationem, qui philoſophãdo permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido inceſſit ſciſcitandi ex te [b] ecquem vidiſti omnium beatiſſimum. Sperans videlicet ſe inter homines beatiſſimum eſſe, ita ſciſcitabatur. Soló autem nihil admodum aſſẽtatus, ſed vt res erat reſpondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatiſſimum Tellũ Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello republ. bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, [c] corúmque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quũ

a Vagam peregrinationẽ [*propriè* vagationem] quam, vtpote philoſophari volẽs, multa videndi ſtudio confeciſti.

b An quempiam vid.

c Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eóſque ὅτε.

Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσθετικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμάζουσας πλούτῳ· ἄλλοι τε (β) σοφισταὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφίζαι, οἳ τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης προφάσιος ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοῖσι ἂν σφίσι Σόλων θῆται. ἦν δὲ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δέ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, (γ) Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησαμένῳ δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψαμένῳ ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, πρὸς ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσόφεων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπεληλύθας· νεῦ ὦν ἵμερος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, τοῦτο ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας δὲ Κροῖσος ὃ λεχθὲν, εἴρετο ὀπισταμένως, Κοίῃ δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἡκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμείναντα· ἐς τοῦτο δὲ

(α) Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί] Θυνοὶ καὶ Βιθυνοὶ Ald. Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ Cant. Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ Gryn. Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ Wech. Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ Steph.

(β) σοφισταὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφίζαι] σοφισταὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφίζαι Ald. σοφισταὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφίζαι Cant. σοφισταὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφίζαι Gryn. σοφισταὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφίζαι Wech. σοφισταὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφίζαι Steph.

(γ) Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε ὄλβια. θεησαμένῳ δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψαμένῳ ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν] Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε ὄλβια. θεησαμένῳ δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψαμένῳ ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν Ald. Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε ὄλβια. θεησαμένῳ δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψαμένῳ ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν Cant. Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε ὄλβια. θεησαμένῳ δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψαμένῳ ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν Gryn. Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε ὄλβια. θεησαμένῳ δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψαμένῳ ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν Wech. Σόλωνα θεράποντες περιῆγον καὶ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα μεγάλα τε ὄλβια. θεησαμένῳ δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψαμένῳ ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν Steph.

(δ) ἦν δὲ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον] ἦν δὲ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον Ald. ἦν δὲ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον Cant. ἦν δὲ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον Gryn. ἦν δὲ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον Wech. ἦν δὲ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον Steph.

» τῷ βίου θῶ ἥκοντι, ὡς τὰ πρὸ ἡμῶν, τελευτὴ τοῦ A hoc vitæ, quantum in nobis situ
» βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. ἠγωνίσατο est, bene traduxisset, obitus splē-
» γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀσυγεί- didissimus ei obtigit. Siquidem
» τονας ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν prælio quod Athenienses tum fi-
8 » ποιήσας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε καλλίστα. nitimis gessere apud Eleusinem,
» καὶ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ quũ auxilio venisset, hostémque
» τῆπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. ὧδε in fugã vertisset, pulcherrimam
δὲ τῷ χρᾷ Τέλλον προεφέρετο ὁ Σό- oppetiit mortem. Quem Athe-
λων Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλ- nienses, quo loco occubuerat, eo
βια, ἐπηρώτα τινα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἰ- ipso publicè humarunt, magni-
δοι· δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. B ficéque honorarunt. Tum verò
ὁ δὲ εἶπε Κλέωβίν τε καὶ Βίτωνα. Τούτοισι multa de Tello ac beata Solone
» γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑ- referente, excitatus Crœsus, in-
» πῆν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος τοιήδε, terrogat quémnam secundum ab
» ἀεθλοφόροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ illo vidisset: putãs haud dubiè se-
» δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος ἐούσης ὁρτῆς τῇ cundas se partes esse laturũ. Cleo-
» Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὸν μη- bin, inquit ille, & Bitonem: quip-
» τέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν· pe his & genus Argiuum erat, &
» οἱ δὲ σφι βόες οὐκ ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο victus suppeditabat: adhæc cor-
» ἐν ὥρῃ. ἐκκλησιζόμενοι γὰρ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, poris robur tantum vt & in cer-
» ὑπεδύοντο αὐτοὶ ὑπὸ τὸν ζυγόν, C taminibus ambo pariter victores
» εἷλκον τὸν ἅμαξαν. ὑπὸ τῆς ἁμάξης δὲ extiterint: & de his etiam ista me-
» σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ morentur: Quum dies festus Iu-
» τεσσερήκοντα διήκοντες, ἀπίκοντο nonis apud Argiuos esset, opor-
» ὅτι τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι, καὶ ὁ- terétque omnino matrē horum
» φθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος, τελευτὴ τοῦ ad templum ferri bobus iunctis,
» βίου ἄριστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε ἐν τούτοι- hique boues ex agro eis ad ho-
» σι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι ram præstò non essent: tunc iu-
» μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περισταντες uenes excluſi tempore, iugũ sub-
» ἐμακάριζον τῶν τοκήων τὸν μόχλον· αἱ eũtes, plaustrum pertraxerũt quo
» δὲ Ἀργεῖαι, τὸν μητέρα αὐτῶν, οἷον τέκνων D mater vehebatur, & quinque ac
» ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ quadraginta per stadia trahentes
» τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα αὐτίον τὸ ἀγάλ- ad templum peruenerunt. Qui-
» ματος, εὔχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι bus quum hæc feciſſent, & ab o-
» ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, mni cœtu conſpecti fuiſſent, o-
» δοῦναι τὸν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἀ- ptimus obtigit vitæ exitus: & per
» ρίστου ἔστι. τοῦ τοῦτον δὲ τὸν εὐχὸν, ὡς hæc deus iudicauit, Satius homi-
» ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθησαν, καθεζόμενοι ni esse mori quàm viuere. Nam
» ἔκειντες τὸ αὐτῷ τῷ ἱρῷ τῆς Ἥρης, οὐκέτι quum circumstantes Argiui, lau-
» ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἀρ- dibus tollerent, viri quidem, cõ-
» γεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθε- E silium filiorũ: fœminæ verò, ma-
» σαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενο- trem eorum, quòd talibus filiis
» μένων. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτε- prædita esset: mater gaudio per-
ρεῖα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ ἀπερχθεὶς, fusa cùm liberorum facto tum fa-
» εἶπε, Ὦ Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐ- ma, ante simulacrum stans, pre-
» δαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν, cata est eam vt Cleobi & Bitoni
filiis suis daret id quod optimum
esset homini cõtingere. Post hãc
precationẽ, vbi sacrificarũt epu-
latique sunt, quiescentes in ipso
delubro, non sunt amplius exci-
tati, sed hoc vitæ exitu perfuncti.
Quorum effigies, tanquam viro-
rum qui præstãtissimi extitissent,
Argiui factas, apud Delphos col-
locarũt. Et his quidem Solon se-
cundas beatitudinis partes attri-
buit. [a] Crœsus autem cõturba-

a Cr. autem *hoc responso* offensus. *vel*, in iram concitatus.

tus, inquit, Hospes Athenienſis, adeóne à te deiicitur in nihilum nostra felicitas,

vt ne priuatis quidem viris nos æquiparãdos ducas? Cui ille, Me Crœse gnarum omne numẽ inuidum esse & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tẽpore multa vidẽtur quæ nemo velit videre, & tolerãtur multa quæ nolit quispiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad septuaginta annos, qui anni constant ex viginti quinque millibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito. [a] Quòd si velis alternos istorum annorum addito mense prolixiores fieri, vt tempora opportunè incidentia congruant, menses quidem intercalares per annos septuaginta, fient triginta quinque, dies autem ex his mensibus mille [b] quingenti. Horum dierum omnium, qui sunt in septuaginta annos, numero viginti sex millia ducenti quinquaginta, [c] nullus prorsus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœse, omnino calamitosus est homo. Cę terùm tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominum rex esse: sed id de quo me interrogasti, nondum te esse dixero priusquam te bene vita defũctum esse audiero. Neque enim beatior est qui magnis opibus prædituſ est, eo qui [d] diurnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis prædito, fortuna cõcesserit bene vita defungi. Etenim complures homines sunt perquam locupletes, minimè tamen beati: complures item mediocria habẽtes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, sed non beatus est, duabus tãtummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offẽsam superandam validior est: [e] hic, etsi illo inferior est in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quòd illorum inexpertus est, quòd prospera fruitur valetudine, quòd malorũ expers, quòd bonorum liberorum parens, quòd formosus est. Quòd si præter hæc, diem quoque suum rectè obierit, is est (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quàm ad obitum peruenerit, nequaquam beatus apellandus, sed fortunatus.

a Quòd si volet annum vnum esse quàm alterũ vno mense maiorem, vt tempora eodẽ opportunè recurrant, mens.

b Quinquaginta. *sequendo nostram lectionem.*

c Alter nihil affert quod alteri sit prorsus simile. Ita igitur, Crœse, omnis homo est ipsa calamitas.

d Viuit in diẽ.

e Hic verò istis illũ superat, quòd damnum quidem ferre & desideriũ explere non ita potest vt ille: sed hæc ab eo arcet felicitas, expers autẽ est malorũ, sanus, felix sobole, & formosus.

A ὥστε σοὶ δὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐ-
πόησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν
με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταρα-
χῶδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρηπίων πρηγμά-
των πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ
μὲν ὄψι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ
καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὗρος
τῆς ζόης ἀνθρήπῳ τετέλεσται. οὗτοι ἐόν-
τες ἐπιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡ-
μέρας διακοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ
B δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομέ-
νου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοῦτέων τῶν ἐτέων
μηνὶ μακρότερον γενέσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι
συμβαίνωσι τοῖσι γινομένοισι ἐς ὃ δέον, μῆ-
νες μὲν τοῖσι τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμ-
βολιμοι γίνονται τελάκοντα πέντε· ἡμέραι
δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντή-
κοντα. τούτων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς
τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκον-
τα καὶ διακοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισ-
C μυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ ὁ-
μοίη σοὶ φανήσεται ἐοῦσα τῶν πρηγμάτων. οὕτω ὦν, ὦ Κροῖσε πᾶς ἐστὶ ἄνθρω-
πος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀν-
θρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἰρέο με, οὐκω σε ἐγὼ
λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσωμαι καλῶς τὸν
d αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος
μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός
ἐστι· εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπιτύποιτο, πρόπαντα καλῶ
D ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ
ἄφλυτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ
δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέ-
γα πλούσιος, ἀνόλβιος δέ, δυοῖσι τοῖσι ἕτερος
εὐτυχέος μοιρῶν ἐστὶ δέ, τῷ πλουσίου καὶ ἀνολ-
βίου πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσας,
καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεγκὼν, δυ-
νατώτερος· ὁ δέ, τοῖσι δὴ προέχει ἐκείνου, ἄτην
μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ
ἐνεγκεῖν, τοῦτα δέ οἱ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπαρύκει. ἄπειρος
E ρος δέ ἐστι, ἀνούσου, ἀπαθὴς κακῶν, εὔπαις,
εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ τελευτήσει τὸν
βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, ὃν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κα-
λεόμενός ἄξιός ἐστι. πρὶν δὲ ἂν τελευτήσῃ, μὴ
λέγε, μηδὲ καλέε κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα.

A so that you can't even count us worthy to be ordinary men? He answered, Because I know the divine power to be envious and troublesome, you ask me about human affairs? In a long time one sees many things one would not wish to see, and suffers many things one would not wish to suffer. For seventy years are the limit of a human life. These years make twenty-five thousand two hundred days, not counting the intercalary month. But if you want one of these years to be longer than another, so that the seasons may fall in their proper time, the intercalary months in the seventy years will be thirty-five, and the days from these months one thousand fifty. Of all these days in the seventy years, twenty-six thousand two hundred and fifty, one will be like nothing else. So, Croesus, man is entirely chance. You seem to me very rich and king of many men, but I cannot call you happy until I learn that you have ended your life well. For the rich man is not more fortunate than the man who has enough for the day, unless luck attends him and he ends his life well while still possessing all his blessings. Many men are very rich and unfortunate, many of moderate means and lucky. He who is very rich and unfortunate has only two advantages over the lucky man, but the lucky man has many over him. The rich man can satisfy his desires and bear a great misfortune better than the lucky man, and the latter is better than the rich man in that misfortune and desire are kept from him by his luck, he is not crippled, healthy, free from misfortune, has fine children and is handsome. If in addition to all this he ends his life well, he is the man you are looking for, he deserves to be called happy. But before he dies, don't call him happy, only lucky.

τὰ πάντα μᾶλλον νῦν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπου ἐόντα, ἀδύνατόν ἐστι· ὥσπερ χώρη οὐδεμίη πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἡ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, ἀρίστη αὕτη. ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὐτάρκες ἐστί· ὃ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐπιδέες ἐστί. ὃς δ' ἂν αὐτέων πλεῖστα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὖ ἀγαθείως τὸν βίον, οὗτος, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦτο, ὡς βασιλεὺς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῇ ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς, ἐκ ῥιζέων ἀνέτρεψε. ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος ἐδίδου ὁ, ἀποπέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.

A Sed hęc omnia conſequi homini impoſſibile eſt: ſicut nec vna regio cūcta ſibiipſi ſuppeditat: ſed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea eſt optima. quēadmodum etiam hominis corpus vnum aliquod non eſt conſummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quiſquis horum plurima, conſtanter habuerit, & poſtea placido animo è vita exceſſerit, [a]hìc apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autē rei B oportet inſpicere exitum, quò ſit euaſura: quoniā multos deus, quibus [b]fortunas ſuppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque aſſentando Crœſo, neque vllius eum momenti faciēdo, loquutus dimittitur: ſanéque eſt viſus eſſe indoctus, qui bonis præſentibus prætermiſſis, iuberet omnium rerum inſpicere exitum.

a Is (meo quidē iudicio) dignus eſt, ô rex, qui nomen illud ferat. ſcribendo ὦ βασιλεῦ, pro ὡς βασιλεύς.

b Felicitatem oſtentarat.

Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε C κακὸν θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἑωυτὸν ἐκείνῳ ἐνόμισε ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τῶν ἀληθείων ἐφαίνετο τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῷ ἑτέρῳ μὲν διέφθαρτο· (ἐὼν γὰρ δὴ κωφὸς) ὁ δὲ ἕτερος, τῷ ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος. οὐνόμα δὲ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν σημαίνῃ ὦν Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀποβλήσει μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθεὶς τα. ὁ δ' ἐπεὶ τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἐωυτῷ λόγον ἔδωκε, καὶ τὸν D ὑρωδήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐὼν δὲ τὸ πρὶν γε ἀπὸ τούτου μὲν τὸν Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δόρατα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνδρες, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους ἐσώρησε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. ἐόντος δὲ οἱ ἐν χερσὶ τοῦ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰ Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γλῶσσαν, γένεος δὲ τοῦ βασηίου. παρελθὼν δὲ τοῦτο ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο ἐπιχειρήσας. Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι,

E Sed quum omnia conſequi homini impoſſibile ſit, ſicut nec vna regio cūcta ſibiipſi ſuppeditat: ſed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea eſt optima. quēadmodum etiam hominis corpus vnum aliquod non eſt conſummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quiſquis horum plurima, conſtanter habuerit, & poſtea placido animo è vita exceſſerit, hìc apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autē rei oportet inſpicere exitum, quò ſit euaſura: quoniā multos deus, quibus fortunas ſuppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque aſſentando Crœſo, neque vllius eum momenti faciēdo, loquutus dimittitur: ſanéque eſt viſus eſſe indoctus, qui bonis præſentibus prætermiſſis, iuberet omnium rerum inſpicere exitum.

Post abitum Solonis ingēs deorum indignatio Crœſum excepit, quòd (vt coniicere licet) ſeipſum omnium hominū beatiſſimum arbitraretur. Statim igitur ei quieſcenti ſomnium oblatum eſt, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autē Crœſo liberi duo: quo rū alter [c]qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longè primus, nomine Atys. Hūc itaque Atym Crœſo ſignificat ſomnium, fore vt ferrea cuſpis traiectum interimeret. Experrectus, & ſecū rem verſans, ſomnio territus, accipit filio vxorem: & quum ſolitus eſſet præeſſe copiis Lydorum, nuſquā eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & haſtas, omniáque huiuſcemòdi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid ſuſpenſum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate poſitus, manibúſque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœſi veniſſet, ex ritúq; domeſtico, vt ſibi expiari liceret, oraſſet, Crœſus expiauit. Modus autē expiādi propemodum is eſt apud Lydos qui apud Græcos.

c Vitio corporis laborabat: erat enim ſurdus:

Vbi verò legitima peregit Crœsus, percõtatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygię loco profectus, domesticus mihi factus es? & quę virum aut quam fœminã interemisti? Ad quę ille respondit, [a] Midæ; Gordio prognati, sum filius, nomine Adrastus: quia fratrẽ meũ ipsius imprudẽs interemi, adsum ejectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœsus autem inuicẽ ad eũ his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos venisti: hîc in nostris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Istam porro calamitatem quam leuissimè ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœsum domicilium habuit.

a *Midæ μὲν τοῦ Γορδίεω. Sic etiã infrequentibus.*

Verùm per hoc idem tempus apud Olympum mõtem Mysiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Mysorũ opera peruastabat: quémque sæpenumero Mysi aggressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperãt. Ad extremũ igitur missis ad Crœsum nũciis, ita dixêre, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agrestia corrumpit opera: quem studiosissimè captantes, interimere tamen nõ valuimus. Nunc itaque te obsecramus vt nobiscum filiũ tuum ac delectos iuuenes canésque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precãtibus, Crœsus somnia memoria repetens, ita respondit, Filii quidé mei nolite amplius facere mẽtionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam est nouus maritus, & ista nunc sunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vnà mittam, mandabóque euntibus vt promptissimè vobiscum belluam de regione summoueãt. Hæc Crœsus respõdit. Cuius verbis quum cõtenti [b] non essent Mysii, interuenit Crœsi filius, auditísque quæ Mysii précarentur, & Crœso negante cum illis missurũ se filium, hæc inquit ad eũ adolescẽs, [c] Pater, quæ nobis antehac aliquando honestissima ac magnificentissima erãt, vel in bella vel in venationes eũdo, specimẽ sui dare,

b *Legit οὐκ ἀποχρεωμένων. quæ esse vera lectio videtur.*

c Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generosis, nempe bella & venationes frequentando, nomini celebritatem quærere. at tu nunc vtroque istorum excl.

A ἐπεὶ τε ἦ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπεπυθάνετο ὁκόθεν τε ἐὼν τις εἴη· λέγων τάδε, Ἄνδρα, πρηκτῆρα, τίς τε ἐὼν, καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης ἦλθες, ὦ ἄριστος ἐμοὶ ἐφάνης; πίνα τε αὐδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δ' ἀμείβετο, Ω βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ Ἄδρηστος. φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωυτοῦ ἄκων πάρειμι, δεξελασθεὶς μέν τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐστερημένος πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἔκγονος ἐών, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενός, μέχρις ἂν ἐμὲ ἐόντα ἀμπέχωνται· συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς κουφοτάτην φέρων, κερδανέεις πλῆστον. ὁμοῦ δὲ διαιτᾶτο εἶχε ἐν Κροίσου.

χρ. ἡμετέρου.

χρ. ἐν Κροίσου.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ ΟΥ̓ λύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώμενος δὲ οὗτος ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διέφθειρε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἰόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπασχον δὲ τοιαῦτα ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον οἱ Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ω βασιλεῦ, υἱὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἐλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά σεο, τὸν παῖδα σὺν λογάδας νεηνίας καὶ κύνας σὺν πέμψαι ἡμῖν, ὡς αὐτὸν ἐξελασόμεθα ἐκ τῆς χώρης. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐδεήθη· Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα, ἔλεγέ σφι τάδε, Παῖδός μοι τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι· (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει.) Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ ὅσην κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω. καὶ διαπρεπέα λύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἰ ὡς προθυμοτάτοισι σφι ἐξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. Ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὼς τὴν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαλλόν δὲ τοῦ Κροίσου τὸν γε παῖδα σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης παῖς, Ω πάτερ, τὰ κάλλιστα πρότερόν κοτε ἐγὼ ἐνάσκεον ἡμῖν ἐὼ, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέων εὐδοκιμέων·

» νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκλήσας
» ἔχεις, οὔτε τινα δόλον μοι παιδὸς, οὔτε ἀ-
» θυμίαν. νῦν τε τοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἐς τε
» ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι;
» κοῖός μοὶ τις τοῖσι πολίηισι δόξω εἶναι; κοῖος
» δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῃ δὲ ἐκείνη
» δόξῃ αἰδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ μὴ μίθῃς ἰέ-
» ναι θηρεύσοντα τινα, ἢ λόγῳ ἀναπεῖσον ὅκως
» μοι ἀμείνων ἔσῃ ταῦτα οὕτω ποιεόμενος. Ἀ-
» μείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δει-
» λίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄγαγε παιδιόν τοι,
» ποιέων ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ
» ὕπνῳ θεσπίσασα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ἐτεὸν γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι.
» τοῦς ὦν τινα ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι
» τοῦτον ἔσπευσα, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα μεμελετη-
» μένα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἰ
» κως δυναίμην ὅτι τῆς ἐμῆς σε ζωῆς ἀφε-
» λέσθαι. εἰς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν
» παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τινὰ ἀ-
» κοὴν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ
» νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμην μοι ὦ πάτερ τοι,
» ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, τοῦτο ἐμὲ φυλακὴν
» ἔχειν. Ὅ δὲ οὐ μαντεύεαι, ἀλλὰ λέληθέ σε
» ὁ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φυλάσσειν. φὴς τοι
» ὁ ὄνειρον ἐτεὸν αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ
» τελευτήσειν· ὑὸς μὲν κοίας μοῦνον εἶναι χεῖρες, κοίῃ
» δὲ αἰχμῇ σιδηρέῃ, τίνα σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ
» ἐτεὸν ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλ-
» λου τευ ὅ, τι τούτῳ ἔοικε, χρεὼν δή σε ποιέειν
» τὰ ποιέεις· νῦν δὲ ἐτεὸν αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν
» οὐ τοῦς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέ-
» ηες με. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ,
» ἕστι τῇ με νικᾷς γνώμῃ ἀποφαίνων τοῦ
» τὸ ἐνύπνιον. ὡς ὦν νενικημένος ἐτεὸν σέο,
» μεταγινώσκω, μετίημί τέ σε ἰέναι θηρεύσοντα
ἀγρην. Εἱπὰς δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μετα-
πέμπεται Ⓦ Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ
» δέ οἱ λέγει τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφο-
» ρῇ πεπληγμένον, οὐδένα λόγον ποιεύμενος,
» ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ἐτεὸν δεξάμε-
» νος ἔχω, πάντα ἔχων πάσῃ δαπάνῃ· νῦν ὦν
» (ὀφείλεις γάρ, ἐμεῦ τοι ποιήσαντος χρη-
» στά ἐς σε, χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλα-
» κα παιδός σε τοῦ ἐμεῦ χρήζω γενέσθαι, ἐς ἄ-
» γρην ὁρμεωμένου· μή τινες κατ' ὁδὸν κλω-
» πες κακοῦργοι ὅτι δηλήσει φανέωσι ὑμῖν.

A horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forũ, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quòd ignauiam, neque quòd aliud quippiam iniucũdum mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te breuis æui futurum: quippe ferrea periturũ cuſpide. Cuius viſi gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſeruans ſiquo pacto queã te, dum viuo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi vnicus es. nanque alterum auribus captum pro nullo existimo. Ad quem viciſſim adoleſcens, Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem videris viſionem: verùm tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnum oſtendiſſe, me ferrea periturum cuſpide. At verò quænam manus ſunt, quęve cuſpis ferrea quã tu pertimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo huius ſimili periturum me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare quum non ſit nobis pugna cum viris, ire me ſinas. Et Crœſus, Euincis me (inquit, fili, iſta loquens de ſomnio intelligendo. Quapropter, vt abs te victus, muto ſententiam, & tibi veniam do eũdi ad venationem. Hæc loquutus, Crœſus, Adraſtum Phrygem accerſit, éique, vbi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte [a] calamitate prædituin (nõ ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſũ, debes inuicẽ bene merereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, venatum proficiſcentis, nequi inter viam occulti graſſatores in veſtram perniciem prodeant.

a Calamitate perculſum (quod non dico vt quis quam ingratum tibi exprobrem)

Ad hæc, tua interest cò te ire vbi splendor ex rebus gestis paratur: quod tibi paternum est: & præterea tibi robur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô rex, in istud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, [a] aut velle inter eos adesse. & frequēter meipsum cōtinui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo est, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, istud exequi paratus sum: filiumque tuum, qué me custodire iubes, expecta incolumē redditurum [b] custodis causa. Posteaquā his verbis Adrastus Crœso respondit, mox instructi viris delectis, iuuenibúsque & canibus, discedunt. Qui vbi ad montem Olympum peruenere, bēlluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis incessunt. Ibi hospes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprū iaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Crœsi adeptus est. Iste, cuspide ictus, vocem somni impleuit. Quod factum quidā Crœso nunciaturus cucurrit, peruenientsque Sardis, pugnam illi & filii necem indicauit. Crœsus autē morte filii perturbatus, eo grauius eam ferebat quòd is eum necasset quem expiasset à cæde. Et pergrauiter cladem suam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, testificās quæ ab hospite passus esset. [c] Inuocabat etiam hospitalem & familiarem, hunc eūdem nominans deum: hospitalē quidem, quòd quum domū excepisset hospitem, per cuſſorem filii sui imprudens aluisset: familiarem verò, quòd quem pro illius custode misisset, eum comperisset maximum hostem. Secūdum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuū adferebāt: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadauer, sese Crœso tradebat, manus protendens, iubénsque vt se super cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum etiam expiatorem interemisset, sibi viuendum amplius non esse. Hæc Crœsus audiens, etsi in tanto domestico luctu positus, tamen Adrastum

a Neque mihi ea est voluntas.

b Quod ad custodem attinet.

c Hospitalem & sodalitium, eundem illum deum appellans.

A τοῖς δὲ τοῦτο, καὶ σέ τοι χρεὼν ἐστὶ ἰέναι ἐν- «
θα [1] ἀπολαμπρυνέεαι τοῖσι ἔργοισι. πα- « [1] ἀπολαμπρυνέεται
τρώιόν τε γάρ τοι ἐστὶ, καὶ τοῖσι τοιούτοισι ῥώμην ὑ- «
πάρχει. Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, «
ἄλλως μὲν ἔγωγε οὐκ ἂν ἤια ἐς ἆεθλον τοι- «
όνδε· (οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον «
εἰκὸς ἐστὶ ἐς ὁμήλικας δαίνυσθαι ἰέναι, «
οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρεστι) πολλαχῇ τε αἰνί- «
χον ἐμεωυτόν· νῦν δέ, ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ «
δεῖ τοι χρήζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμεί- «
B ψεσθαι χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. «
παῖδά τε σὸν, τὸν ἐμοὶ καλύβεαι φυλάξειν «
ἀπήμονα, τῷ φυλάσσοντος εἵνεκεν ὡρμήθην· «
καὶ τοι ἀπονοστήσειν. τοιούτοισι ἐπεί τε σοὶ ἀ- «
μείψατο Κροῖσος, ἧσθη μὲν ταῦτα ἐξηρ-
τυμένοισι λογάσι τε νεηνίῃσί τε καὶ κυσί. ἀ-
πικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ὄλυμπον τὸ ὄρος, ἐ-
ζήτεον τὸ θηρίον· εὑρόντες δὲ, καὶ περισάν-
τες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσκόπτιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεί-
νος ἐκεῖνος δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεό-
C μενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τοῦ μὲν
ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός.
οὗτος μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ἐξέπλησε τοῦ ὀ-
νείρου τὸν φῆμιν. ἔθεε δή τις ἀγγελέων
τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς
τὰς Σάρδις, τόν τε μάχλον καὶ τὸν τοῦ παι-
δὸς μόρον ἐσήμαινέ οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανά-
τῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι
ἐδυνολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς II
φόνου ἐκάθηρε. περιεκτεόντων δὲ τῇ συμφο-
D ρῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μάρ-
τυρόν τε τὸν τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἴη.
ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν
θεὸν ὀνομάζων ἑκάτερον· τὸν μὲν ἑταίριον καλέων, [2] ἑταίριον δὲ ὅτι δὴ
" ὅτι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, οἰκίοισι ἀ-
φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ πιδέξ.
ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ,
" δύσκοι πολεμιώτατον. πρῆσσόν μὲν [3] δύσκοι
τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέεσκον τὸν νεκρὸν, ὀπισθεν ὃ
εἵπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ ἔμπροσθε τοῦ νε-
E κροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων
τὰς χεῖρας, ὀπίσω ἀπασφάξαι μιν κελεύων
τῷ νεκρῷ· λέγων τήν τε πρότερον ἑωυτοῦ
συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα
ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον.
Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον [4] ἀκούσας,

» κατοικτείρει, κἀμοῦ ἐὼν ὃν κακῶ οἰκτίω A miseratus est, & ad eum inquit,
» τοσοῦτῳ, καὶ λέγει τοῦδε αὐτὸν, Ἔχω σ' ὦ ξεῖνε Habeo abs te hospes omnem sa-
» τῶνδε σεῦ πάσαν τὴν δίκην, ὅτι σεωυτοῦ tisfactionem, quoniam teipsum
» κατέδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε morte condemnas. Neque verò
» τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργά- tu huius mihi cladis autor es, nisi
» σαο· ἀλλά τεῶν τινὰ θεῶν τοῦ πις, ὅς μοι καὶ πάλαι quatenus id fecisti imprudēs: sed
» προεσήμηνε τὰ μέλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν deorum quispiam, qui iāpridem
νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἑωυτοῦ τὸν παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, mihi ventura significauit. Crœ-
κτείνας δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ sus ergo filium pro dignitate se-
ἐὼν ὁμόμνιος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί peliuit. Adraſtus autem [a] Midæ
τε ἠσυχίη παρῆν αἰνέσασθαι ἐλήφθη, ἐπὶ τὸ filius, Gordii nepos, is qui tū fra-
σῆμα, συλλινωσκόμενος αἰνέσασθαι εἰ τῶν tris tum expiatoris interfector ex-
αὐτὸς εἶδε βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐπι- titerat, vbi silentium hominum
καταστάξῃ τῷ τύμβῳ. fuit, ad sepulcrum, [b] ignoscenti-
bus ei hominibus ob quę ipse gra
uissimè afflictabatur, sese super
buſtum transſodit.

a *Legit, ὁ Μίδεω τῦ Γορδίεω, & in præcedentibus.*

b Sese existimās omnium hominū quos vnquam vidisset, esse miserrimum, seipsum sup.

Κροῖσος δὲ ὅτι δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ με- Porro Crœsus, filio orbatus,
γάλῳ καθῆτο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ ingenti in luctu duos annos egit.
δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη κα- [c] Quem luctum postea finiuit A-
ταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ στyagis Cyaxaris filii dominatio à
τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα, Cyro Cambysis filio sublata, &
πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ res Persarum augescentes: atque
ἐς φροντίδα, εἴκως δυνατὸν, πρὶν μεγάλους in solicitudinem venit, siqua ra-
γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτῶν tione posset, potētiam Persicam,
αὐξομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὴν priusquam magna efficeretur, oc-
διάνοιαν ταύτην ἀντίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν cupare. Sub hanc ergo cogitatio-
μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τὸ ἐν Λι- nem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæq; in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, [d] quibusdā Dodonam: nonnulli etiā ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sūt Græca ad quæ cōsulenda Crœsus misit oracula. In Africa verò ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: vt, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secūdò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiscerentur ex Sardibus; ab ea reliquum tempus supputantes, [e] quotidie oraculis vterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattæ filius: & quod singula oracula responsa dissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cætera responderint oracula, à nemine

μεγάλους αὐξηθῆναι τοὺς

d Quibusdā ad Phocensium vrbem, Abas, quibusdam.

τῶν τὸν Ἄ. τοὺς Φ.

e Singuli eodem die oraculū consulerent.

commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & scisciturí quod sibi esset iniũctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris esse spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infrà strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis, Lydi digressi, Sardis redière. Quúmque alii quos circumsiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignãs, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autẽ illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculũ: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicãdum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum concisos in aheno coxit, operculo aheneo impositò. Atq; ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quàm quòd & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. Post hæc autem ingentibus hostiis deũ qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argẽteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquãto magis his rebus posse deum illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque, immolaret. [a] Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos late-

[a] Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnã auri vim liquefecit, & ex ea dim.

A Θεσπίσοι, ὑ λέγε) ὡς ἐς ὐδαμῶν· ἐν ᾗ Δυ-
φοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς ὃ μέγαρον ④
Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπιρώτεον
ὃ ἐπιταλμῶον, ἡ Πυθὶη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης, "
Καὶ κωφοῦ σύνίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω. "
Ὀδμὴ μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρὴ οἷα "
B χελώνης "
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν, "
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται. "

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συλλεξάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὦλλοι οἱ ἀπεσταλμένοι παρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκλεσε ἀναπτύσσων ἑπόμενος τῷ 14
συγγράμματι. τῶν μὲν δὴ ἄλλων οὐδὲν προσίετο· ὁ μὲν ὡς, ὡς ὁ ἐκ Δελφῶν ἦκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μούνων εἶ) μαντήιον ὃ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε δὲ τὰ διέπεμψε πρὸς τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπτήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ὀπτῆσαι ἄλλα χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμοῦ ἕψε αὐτὰς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χαλκέον ὀπτήμα ὀπτήσας. τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὔτε τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη πρὶν ἢ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, ἐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρήσε, ποιήσασι τοιοῦτο τὸ ἱερὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς ἐκ τῆς. μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τελεσχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ὑπὶ χρύσους καὶ ἐπὶ χρύσεα, D καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, νήσας πυρὶῳ μεγάλῳ, κατέτεκμε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι ἀδακτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα ὁκόσα αὐτῶν τοῦτο ὅ, τι ἕκαστος εἶχοι ἔκλεσε. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγίνετο, καὶ τὰ χαλκώματος χρυσὸν ἀπλέεσθαι, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ

χρ' ἐπιπλέ

χρ' κεραμηρίοιο

χρ' ἐμηχανήσατο

χρ' νήσας

ἐξηλαύνε· ὅτι μὲν δὴ μακρότερα, πολέων A
ἐξαπάλαιστα, ὅτι δὲ τὸ βάθος παχύτερα, τρι-
πάλαιστα· ὕψος δὲ, πάλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ,
ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τουτέων, ἀπέ-
φθου χρυσοῦ τέσσερα, τὰ μὲν ἡμιτάλαντα
ἕκαστον ἔλκυσε· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια,
λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν δυτάλαντα. ἐποίεε
δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλ-
κουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. ἔπεσε ὁ λέων,
ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ὑπὸ Δελφοῖσι νηός, κα-
τέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ὅτι γὰρ τού- B
τοισι ἵδρυτο) καὶ νεῦ κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων
θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλα-
ντον. ἀπεπάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλα-
ντον. ὅτι τελέσας δὲ ὁ Κροῖσος τοῦτο, ἀπέ-
πεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα
τοῖσι, κρητῆρες δύο μεγάθεϊ μεγάλοισι, χρύ-
σεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο
ὅτι δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος,
ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησάν γε καὶ οὗτοι ὑ-
πὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος
κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλ- C
κων σταθμὸν ἕνατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι
δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτι τῦ παρο-
νητίου τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακο-
σίους. ὅτι κίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεο-
φανίοισι. φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τῦ
Σαμίου ἔργον εἶναι). καὶ ἐγώ δοκέω· οὐ γὰρ δὴ
στόμυχόν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι). καὶ πίθους
τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν
τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περῤῥαν-
τήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, D
τὸ μὲν τῷ χρυσέῳ ἐπιγράψαι, Λακεδαι-
μονίων Φαληνῶν εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς
λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπέγρα-
ψε δὲ τὸ τῆς Δήλφων, Λακεδαιμονίοισι βου-
λόμενος χαρίσασθαι· τὸ ἐπισάμενος ὃ
οὐ φοιτᾷ, οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς
δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμο-
νίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε περῤῥαντηρίων γ'
ἕκατερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα E
πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι Κροῖσος,
καὶ χύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ
καὶ γυναικὸς εἰδωλον χρύσεον τρίπηχυ, ὃ
Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα
λέγουσι εἶναι). περὶς δὲ, ἢ τῆς ἑωυτοῦ γυναι-
κὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ

res conflauit, longiores quidem, sex palmorum, breuiores autem, trium, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: cæteri verò, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nũc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœsus vbi perfecit, Delphos misit, cúmq; eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteámque: quarum aurea intrantibus templũ ad dexteram posita erat, argẽtea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureáque in Clazomeniorũ thesauro posita, pondo talentorũ octo & dimidii, præterea minarũ duodecim: argentea ad suggrundam anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quã miscebatur vinum à Delphis theophaniæ festo: opꝰ (vt Delphi aiũt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nõ enim mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteúmque: quorum in aureo inscriptum est, donariũ esse Lacedæmoniorum: non rectè, quoniã & hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volés, hoc inscripsit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promã. Verùm puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donauit vxoris suæ monilia à collo pendentia, ac

zonas, [a] quæ Delphos Crœsus trãsmisit. Amphiarao insuper, cuius & virtutem audierat & cladẽ, donauit clypeum ex auro totum, totámque ex auro solido hastã, & [b] xystum cum suis iaculis aureũ. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis tẽplo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœsus iniũxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adsciscceret. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerũt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarúmque nationum rex, [c] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiẽs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vósque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquẽ exercitum sibi adiũcturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusque in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium everteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorũ ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se eversurum esse imperiũ Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydísque donarunt primas in consulendo [d] oraculo partes, primúmque in sedẽdo locum, & ius perpetuum cuique volẽti adscribi in numerum Delphorum.

Cæterùm donis Crœsus prosequutus Delphos, tertiò vaticinium consuluit, [e] quòd videlicet illud verax sibi esse comperisset. Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Lydæ fugam mollis scrupeſum corripe ad Hermum,

a Et hæc quidẽ Delphos Crœs.

b Hastile cum suis spiculis.

c Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conueniẽtia.

d Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπαλίῳ, pro ἀγχιάλῳ.*

e Postquã enim oraculũ illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad satietatem vsque implebat.*

A Τὰ ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεϊ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὸ πάθος, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ ἀγχύλην στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ ὄξυσον τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἐπὶ ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἔτι κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνος. τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλοισι τοὺς Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, ἐπετέλεα ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν B τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν αὐξόμενος προσθήκηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν Λυδοὶ, αἰ ἐθεσπίσθησαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τοῦδε μαντήια εἶναι μούνα τὰ ἐν θεοῖσι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν αὐξόμενος προσθήκηται σύμμαχον. C Οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῷ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς ταὐτὸ αἱ γνῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. Τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον Λακεδαιμονίους, φίλους προσθέσθαι. ἐπεί τε δὲ ἀμενηνὰ ἐνόησε τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ἐχάρη τε τοῖσι χρηστηρίοισι, πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ D Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ αὐτὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἔξοδον τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεί τε γὰρ δὴ τὸ μαντήιον ἀληθήιον, ἐνόμιζε τῷ μαντηίου ἀληθηίῃ, ἐνεφορέετο αὐτῷ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μουναρχίη. E ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψήφιδα πρὸς Ἕρμον

Φθόγγειν· μηδὲ μλύξη, μηδ' αἰδεῖσθαι χρηὸς εἶναι.

A *Neve mane: ignauus posito sis Lyde pudore.*

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ αὐτὸν αὐτοῦ βασιλεύειν Μήδων· οὐδὲ ὧν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ τοῦτο, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τοὺς ἀνὰ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας τοιοῦτους προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τὸ Ἰωνικοῦ. τοῦτο γὰρ ἦν τὰ προσκεχριμένα ἔθνεα τὸ ἀρχαῖον· ὁ μὲν, Πελασγικόν, ὁ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ ὁ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· ὁ δὲ, πολυπλανήτον κάρτα. ὅτε μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ὅτε δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ Καδμείων, οἰκέων ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν ἦν αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. γλῶσσαν δὲ τίνα γλωσσέων ἱεσαν Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμηριοῦσθαι λέγοντι τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ποτε ὅμουροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον ἤ τὴν νῦν καλεομένην Θεσσαλιώτιν καλεομένην, ἔτι τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔθνεα πολίσματα, τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμηριοῦσθαι δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον ὁ Πελασγικόν, ὁ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε ὅτι τὸν εἰνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς τοῦτο τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν

His ex versibus, quũ allati essent, multo magis quàm ex cæteris voluptatem Crœsus accepit, sperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipse nec posteri sui principatu abrogarẽtur. Post hæc putauit sibi curandum vt potentissimos Græcorum sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienses, eos esse: quòd alteri in Dorico B genere, alteri in Ionico antecellerent. [a] Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Hellenica, *hoc est Græca*: quarum hæc nunquam solum mutauit, illa assiduè multúmque est peruagata. Etenim sub Deucalione rege orã Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Ossam & Olympum iacet, nomine Istiæotim: vnde à Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locũ quem vocant Macednum. Inde rursus C in Dryopidem commigrauit, atque ita in Peloponnesum venit, Doricáque cognominata est. Cæterùm qua lingua Pelasgi sint vsi, pro certo affirmare non possum: [b] sed coniectura signorum licet dicere eandem qua nunc Pelasgi vtuntur qui supra Tyrrhenos vrbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolẽtes regionem quæ nũc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacen: quum Pelasgi habitarẽt D ad Hellespontum, qui conterminі Athenienſium erant: aliáque omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectãtes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gẽs Pelasgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelasgicam, quum in Hellenes, *id est Græcos*, transiit, linguam simul istorũ perdidisse. Etenim neque Crestoniatarum loquela cum vllo circà populorum E consentit, & Placianorum ne secum quidem ipsa. Per quod declarant, quam linguæ figurã obtinebãt quum in hæc loca transierunt, eandem se nunc con-

a Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelasgica, altera verò Hellenica: quarum ista quidem nunquã aliò demigrarit, illa verò valde multúmque sit vagata.

b *Tertũ hunc locum sic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorsus est perturbatus.* Sed ex cõiectura licet dicere, eius linguæ fuisse cuius sunt hodie ii ex Pelasgis qui supra Tyrrhenos Crotona ciuitatẽ incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eã quam nunc appellant Thessalicam regionem incolebant: & ii quoq; Pelasgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſiũ contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelasgos olim barbarè fuisse loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem dissident

14

à suis vicinis, inter se verò conueniunt & satis ostendunt se eam ipsam linguæ formam conseruasse quam habebant quum in eas regiones migrarét. Itaque si tota gēs Pelasgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelasgi, & quæcúque aliæ Pelasgicæ ciuitates nomē mutarunt, quum in Hellenas mutarētur, suam etiam linguā dedidicerunt. Gens autē Hellenica semper ex quo extitit, eadem lingua vsa est, vt mihi videtur: quúmque à Pelasgis abscissa, imbecilla esset, à tenuibus quibusdam principiis progressa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cū ea sese coniungētibus, in multitudinem excreuit. Et sic quoq; mihi videtur Pelasgica gens, quum barbara esset, magnopere non creuisse.

seruare. At natio Hellenica, *id est*, *Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſēper eſt vſa, vt mihi videtur: ideó imbecillis, quòd ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipuè barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſa mihi videtur fuiſſe cur gēs Pelaſgica, quòd Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit.

Ex his igitur gētibus, Atticam quidē Cræſus audiebat obtineri, oppreſſámq; eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tēpeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quū hoſtiam immolaſſet, ahena (vt impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum cōſpicatus Chilon Lacedæmonius, quifortè aderat, ſuaſit ei primùm, ne vxorem fœcundam duceret domum: ſecūdo loco, ſi vxorem haberet, eiiceret: & ſiquidem ex ea filiū ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans: cōtractiſque ſeditioſis, per cauſam tutandi montanos, huiuſcemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquā elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quū prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Atheniēſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu

A ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀποκριθὲν μὲν τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τέως τοῦ ἀρχαίου ὁρμεώμενον, αὐξηθὲν ἐς πλῆθος, τῶν ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσεκεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ οὐκ ἐμοί γε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι.

B Τούτων δὴ οὖν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατειλημμένον τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τύραννον τὸν τότε χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ, καὶ λέβητες ἐπεστεῶτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, αὐτόματα ἐξέσαντα, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παραστὰς

C καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, δούτερα τοῦ γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπειπασθαι. οὐκων ταῦτα πραμένεσθαι Χείλωνος πείθεσθαι φέλοντα Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μὴ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, σασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν πρεσβεστέρους

D Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀρισταΐδεω, καταφρονήσας τοῦ τυραννίδα, ἤνειρε πείσῃ σάσιν. συλλέξας δὲ ἑωυτὸν σασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται τοιάδε· τρώματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὸ ἀγορὴν ὁ ζεύγνυς, ὡς ἐκπεφυγὼς τοὺς ἐχθροὺς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἤθελησάν ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδέετο τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ χυρήσαι· πρότερον βουλομένους ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας

E ἡγεμονίῃ στρατηλάτην, Νίσαιάν τε ἑλόντα, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκέν οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τούτους, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγίνοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δὲ. ξύλων γὰρ κορυνέας ἔχοντες εἵποντο οἱ ὄπισθεν, σινεπισπασάμενοι ἅπαντας

τοὺς

ὅτοι ἅμα Πισιστράτῳ, ἔχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πισίστρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, ὔτε λιμαῖ τοὺς ἐούσας συντεταγμένας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅπῃ τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔμενε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετ' οὐ πολλὸν δὲ χρόνον τοῦτον φρονήσαντες οἵ τε τοῦ Μεγακλέος ἐστασιώτας καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσι μιν. οὕτω μὲν Πισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κάρτα ἐρρίζωμένην ἔσχον, ἀπέβησαν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πισίστρατον, αὖτις ἐν νέης ἐπ' ἀμηλοισιν ἐστασίαζον. περιελαυνομένου δὲ τῇ στάσει τοῦ Μεγακλέος, ἐπεκηρυκεύετο Πισιστράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ὅπῃ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογησάντων ὅπῃ τούτοισι Πισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ὅπῃ τῇ κατόδῳ ἁρμῆνα θήσεται. ἐν Παλληνίδι τοῦ Βαρβάρου ἦθος τὸ Ἑλληνικόν, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ ἀπλοΐστερον ἢ εἰ ἀπὸ Ἀθηναίων τοῖσι τοῦτο λεγομένοισι εἶναι Ἑλλήνων σοφίην, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέι ἐστὶ γυνὴ τῇ οὔνομα ἐστὶ Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εἰδυῖα. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσεβίβασαν, καὶ προσδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἐμέλλετο ἀπαρεπίστατον φανεῖσθαι ἔχουσα, ἧλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας πρὸ πέμψαντες, οἳ τὰ συντεταλμένα ἀγορεύοντες ἦλθον ἐς τὸ ἄστυ ἀπιόντες λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῇ νόῳ Πισίστρατον, τὸν αὐτὸς ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν μάλιστα, καταγει ἐς τὸ ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πισίστρατον κατάγει· καὶ οἳ τῆς ἀστοὶ πειθόμενοι τῇ γυναικὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον, προσευξάμενοί τε τῇ ἀνδρεσπον, καὶ δέξαντο τὸν Πισίστρατον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τῷπερ τῆς εἰρημένῳ ὁ Πισίστρατος, καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα ἐμνήσθη, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τέοι ὑπαρχόντων ἐνηβέων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων,

facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio potitus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, neque legibus mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, vrbem bene ac pulchrè exornauit. Sed non multo pòſt tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eũ eiecerunt. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primùm obtinuit Athenas, & tyrãnidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cuius iectores rurſus inter ſe ſeditiones redintegrarunt. Hæ autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorẽ, addita tyrãnidis cõditione. Accipiente verò conditionem Piſiſtrato, machinati ſũt ad illũ reſtituẽdũ, rem (vt ego cõperio) longè ſtultiſſimã: (quãdoquidẽ iã olim diĩ dicatũ eſt Græcã gentẽ dexteriorem eſſe quàm barbarã, & magis ab ineptiis abhorrentem) præſertim ſi iſti ex Athenienſium numerò, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſũt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currúmque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitũ quo venuſtiſſima videnda eſſet, in vrbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præconibus, quique quum in vrbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerua ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicauerũt: & ſtatim rumor in tribus emanauit, Piſiſtratũ à Minerua reduci. Qui verò in vrbe erãt, perſuaſi hãc mulierẽ eſſe deã ipſã, fœminæ ſupplicarũt pariter, & Piſiſtratũ acceperũt. Hũc in modũ quẽ diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quã inierat cũ Megacle, filiã eius duxit vxorem. Verùm quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerẽtur obnoxii eſſe crimini piaculari,

nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [a] haud legitime coibat cũ vxore. Quam ré quum inter illicita occultasset, postea ad matrẽ retulit, enuntiaret id nécne. Mater viro indicauit. Iste verò iniquo animo ferens se à Pisistrato contumelia affici, vt erat iratus, [b] milites homini infensos reddidit. Quæ fieri Pisistratus contra se animaduertens, regione prorsus abscedit: & vbi Eretriam peruenit, vnà cum filiis deliberat. Quũ autem sententia Hippiæ præualuisset, de tyrannide rursus recuperãda, [c] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et cùm aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tũ verò Thebani plurimum. [d] Post hæc nõ ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro aduenies, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, anno vndecimo vertente redierũt, & primùm in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cùm seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quàm libertas iucundior: atque ita congregabantur. Cęterùm Pisistratus, quandiu pecuniã cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: sed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domũ ad se defendendos obuiam tendunt. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebãt. Quum autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi simul contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerũt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [e] altrinsecúsque arma posuerunt. Hìc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [f] Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

a Non coibat cũ vxore vt moris est. Et illa quidẽ initio hoc tegebat, postea verò matri, siue percõtanti, siue minus, expositum: & ista rursus marito.

b Positis inimicitiis in gratiam redit cum seditiosis.

c Munera collegerũt ex vrbibus antea sibi vtcunque cognitis.

d Postea verò (vt paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata.

e Peruenit, & arma ex aduerso posuit. Ibi verò diuino impetu fretus Amph.

f Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex.

A οὐ βουλόμενος οἱ γίνεσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἐκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἱστορέουσα, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργὴ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τῷ ἔρδοντι τοῖσι πρήγμασι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ πεπραγμένα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης ταχέως πάνυ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισί. Ἱππίεω δὲ γνώμην νικησάντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρε δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινες σφι προεφείλατο κου τι. πολλῶν δὲ μεγάλα προσόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τὰ χρήματα. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιος σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, ἕβδομον ἐνδέκατον ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς προσηδέως ἐλευθερίης ἦν ἀσπασιωτέρη. οὕτω μὲν δὴ συνελίζοντο· Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μετέωροι ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγου οὐδενὸς εἶχον· ἐπείτε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ὅτι τάχιστα, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πρηγματίην ἦσαν ὅτι τοῦ κάλλιστα· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ὅτι τάχιστα ἐς τωὐτὸ στείλαντες, ἀπικνέονται ὅτι Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρὸν, καὶ αὐτίκα ἕζοντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείη πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

γαμίην

γνώμην

στρατώτας

χώρην

παρίεσθαι

Ἐρρίπτας δὴ ὁ βόλος, ὃ δὲ δίκτυον ἐκπε-
πάτασται
Θωῦσι δ' οἱ μήσοισι σελασσαίης ἅμα νυ-
κτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐσθιάζων χρᾷ τάδε· Πεισί-
στρατος δὲ, συλλαβὼν ὃ χρηστήριον, καὶ φὰς
δέκεσθαι ὃ χρηθὲν, ἐπῆγε τῷ στρατιῷ. Ἀθη-
ναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος ἐπὶ ἄριστον
τετραμμένοι ἦσαν δὴ τὸ παράπαν· καὶ μετ'
ὃ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, ἢ μὰν, ἐπὶ
κώπας, οἱ δὲ, ἐπὶ ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισί-
στρατον, ἐσπεσόντες, ἔδωκαν Ἀθηναίοις τρέπεσθαι.
φυγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐσθαῦτα σο-
φωτάτην Πεισίστρατος ὧδε τεχνᾶται, ὅκως
μήτε ἀναθεῖεν ἔτι Ἀθηναῖοι, διεσκεδα-
σμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ὀπὶ
ἵππους, ἐπεμπε· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες
τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα
ὑπὸ Πεισιστράτου, παρσέφην τε κελεύ-
οντες, καὶ ἀπιέναι ἔκαστον ὀπὶ τὰ ἑωυτῶν. πει-
θομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισί-
στρατος τοιόνδε τινὰ Ἀθηναίων, ἐρρίζωσε
τὴν τυραννίδα, ὀπικούροισί τε πολλοῖσι,
καὶ χρημάτων σεσυλλογισμῷ· τῷ μὲν, αὐτόθεν,
τῷ δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ σεσιόντων·
ὁμήρους τε τῶν παραμειναντων Ἀθηναίων
καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν,
καὶ καταγήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ
Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολεμῳ, καὶ ἐ-
πέταξε Λυγδάμει. τοῖς γε ἔτι τούτοισι,
τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων.
καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἐποψις τοῦ ἱεροῦ εἶ-
χεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πάντας ἐξορύξας
τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς
Δήλου. ἡ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννίδευεν Ἀ-
θηναίων. Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐ-
πεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμαιωνί-
δεω ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης.

Τοῖς μὲν νυν Ἀθηναίοισι διαῦτα τὸν χρό-
νον τοῦτον ἐπιτυθαίνετο ὁ Κροῖσος καὶ ἔσχον τὰ-
χιστοι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἐκ κακοῦ τε με-
γάλου πεφυγμένοι, καὶ ἐόντες ἤδη τῶν πο-
λέμῳ κατυφέστεροι Τεγεητέων. ὀπὶ γὰρ
Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν
Σπάρτῃ, τοῖς ἄλλοις πολέμοις εὐτυχέοντες
οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοῖς Τεγεήτῃσι μούνοισι
τοῖσι πάντων ἐχθίστοισι ἦσαν χαλεπώτατοι
τοῦτο δὲ ἔτι τοιόνδε τούτων, καὶ κατακεκομμένοι ἦσαν χαλκῷ πάντων

A *Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

a Verriculum iacti est, expansáque retia, nocte. Mox aderût thynni cl.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus verò, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pi-
B sistrato erant, eos in fugã vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, [b]vt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos conscendere equos, præmisit, qui assequédo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, iuberéntque eos bono animo esse, & ad sua quemq; abire. Ita audientibus dicto Athenien-
sibus, Pisistratus tertiò potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorũ copiis, tum
C pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenien-sium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hãc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, catenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum transfatis. Ita-
D que Pisistratus tyrannide potitus est, Athenien-sium aliis in prælio cæsis, aliis vnà cum Alcmæonidis domo profugis.

b Ne dispersi Athenienses, ampliùs conglobarentur.

c Croesus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag.

c Hunc ita Athenien-sibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam
E Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnãtibus, Lacedæmonii quũ cæterabella prosperè gessissẽt, aduersus solos Tegeates cladẽ acceperãt. Et antea fere ex omnibus

Græcis pessimè morati fuerant, [a] tam circa se quàm circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quæ instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculũ profecto: cui, simulatque in ædẽ ingressus est, Pythia hæc inquit,

Admea veniſti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cũctis qui tecta tuẽtur olympi.
Ambigo vaticiner ſis vtrum, vírne deuſne:
Sed multo magis eſſe deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quũ esset tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis, è Creta hæc attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea trãsgrederetur: deinde verò quæ ad bellum pertinent, [b] enomotias, triacadas, & syssitia: super hæc instituit *tribunos plebis*, ephoros ac senatores. Ita illi ad rectum vitæ genus translati sunt à Lycurgo: quẽ vita defunctum, delubro ædificato egregiè colunt. [c] Ex quo, cùm bonitate soli, tum nõ exigua hominum copia, discurrerunt statim, ac benignè rem gesserunt. Nec amplius contenti otio frui, quum se Arcadibus præstantiores esse arbitrarentur, de omni illorũ terra *occupãda* oraculum Delphicum consuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reiicient. tibi egò haud inuidero quicquam,
Sal'andã Tegeam planta plaudẽte datorus:
Vtque queas campum metiri fune feracem.

Hæc respõsa vbi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes secum compedes: videlicet captioso freti oracuło,

a Nullo neque inter se neque cũ peregrinis commercio. sed ad quam & honestis legibus institutã gubernationẽ sic transierunt.

b *Enomotiæ erãt Gigintiquinque Gerorum collegia, & secundum alios plurium: erãtque hic sextus à rege magistratus. Triacades, TregintaGerorũ collegia. Syssitia, cœtus in quos distributi cives, cibum communiter capiebant.*

c Quúmque in fertili & populosa regione versarentur, excurrerunt statim, ac prosperè rẽ gess. Vel, secunda fortuna vsi sunt. Sed αὐτά τε ἕδραμον *exponitur etiam* succreuerunt, *ex Suida: quem vide.*

A Ἑλλήνων, καὶ τὰ σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀνεπιμίκτους. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς νόμιμα. Λυκούργου τοῦ Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς, ἐπὶ ὃ χρηστήριον, ὡς ἐσῆιε ἐς τὸ μέγαρον, βοᾷ ἡ Πυθίη λέγουσα τάδε,

Ἦλθες ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πολυπίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλυμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἦε καὶ ἀνδρα. [χ] ἢ ἄνδρων.
B Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί ὦ Λυκόεργε.

Ταύτην δή τινες τοῖς τοῦτον λέγουσι καὶ φοιτῶσαν αὐτῷ τὸν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτῃσιν· ὡς δὲ ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, [χ] Λεωβότεω. βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, πάC χισα μετέῃσε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλασσε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τοῖσι ἐς πόλεμον ἔχουσι, ὁπωσοῦν ἔχει, τριηκάδας καὶ συσσίτια· τοῖσί τε τοῦτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔῃσε Λυκοῦργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἵη δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ [χ] εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι [χ] ἀθηνήθησαν. D ἀπέχρη ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων χρέωνες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι περὶ πάσης τῆς Ἀρκάδων χώρης. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ τι μεγαίρω.
E Δώσω τοι Τεγέην ποδὶ κρότον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τὴν ἀλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγέτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι,

ὡς δὲ ἐξανδραποδίσεσθαι τοὺς Τεγεήτας. ἑωυτοῖσί τε τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες ἐς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῳ ἡμετρημένοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν Τεγέῃ, ἔνθα τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τέως Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντος, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τοῦ πολέμου ἐγεγένεσθαι, τόδε τοιῷδε χρώμενοι· ὅκως αἰεὶ τοῦ πολέμου ἐκράτεον οἱ Τεγεῆται, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τοῦ πολέμου Τεγεητέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνθρώπῳ οὐκ οἷοί τε ἐγίνεατο τέως μάλιστα τὸν Ὀρέστεω, ἔπεμπον αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπερησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λιπαρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, κ' πῆμ' ὀπὶ πήματι κεῖται·
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φίλα γαῖα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπατάρροθος ἔσῃ.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἡβαίων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τότον οἰσταυτὸν αὖ ἐξιέναι ἐκ τῶν ἡβαίων, Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ἁμαρτιοδίκους, μὴ ἐλλιπέειν ἄλλοις ἄλλη. τουτέων ὦν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐοῦσης γὰρ τότον τοῦ χρόνου ὑπομιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας,

tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verùm congressi prælio ac fugati, quicúque eorum viui sunt capti, eisdē quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti funē coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram vsque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Alcæ *apud Tegeam* suspensæ. Atque superiore quidem bello Lacedæmonii aduersus Tegeatas assiduè semper malè pugnauerant: Crœsi tamen ætate & Anaxandridæ Aristonísque, regum suorum, longè superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarentur, missis Delphos cōsultoribus, oraculum sunt sciscitati quémnā deorum placarent vt Tegeatum victores existerēt. His Pythia respondit, id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quum nequirent inuenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatū in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi perurgemēte coacti,
[a] Forma hostis forma, & plagæ superindita plaga,
Hīc Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor:

Vbi hæc audierūt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [b] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui bene-meriti vocātur, comperit. [c] Sunt autē benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfūctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeūt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [d] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent,

a Hīc typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.*

b Ab inuentione aberant.

c Benemeriti autem isti (seu bene fici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maximè proiecti, qui singulis annis exeūt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, cōmuni consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere.

d Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset.

commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniũctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris esse spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infrà strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis, Lydi digressi, Sardis redière. Quúmque alii quos circummiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignãs, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autẽ illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculũ: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicãdum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum concisos in aheno coxit, operculo aheneo imposito. Atq; ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quàm quòd & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. Post hæc autem ingentibus hostiis deũ qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argẽteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquãto magis his rebus posse deum illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque, immolaret. [a] Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos latere-

a Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnâ auri vim liquefecit, & ex ea dim.

A Θεσπίοισι, ἃ λέγῃ τοῖς δόλαμῶν· ὡς δὲ ἄρα Δυδοὶ Δυδῶν ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπηρώτεον τὸ ἐπετελμμένον, ἡ Πυθίη σφι ἐξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ σύνοιμι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω.
Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρὴ οἷα χελώνης
Ἐψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέρωται, χαλκὸν δ' ἔπιέσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συλλεξάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκαιε ἀναπτύσσων ἐπῴκεε τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ ἄλλων οὐδὲν προσίετο· ὁ δ', ὡς ὁ ἐκ Δελφῶν ἦλθε, αὐτίκα προσηύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μούνων εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξεῦρε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεὶ τε δὲ δὴ διέπεμψε τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπινήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ὀπτεφάσασθαι χελώνῃ καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμοῦ ἕψειε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ὀπίθημα ὀπιθεὶς. τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· ὡς δὲ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ,τι τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρήσατο, ποιήσασι τοῦ ἱροῦ τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς εἶναι τῷ Λυδῷ. μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τελείοισι χίλια ἔθυσε, κλίνας τε παντοίας χρυσοῦς καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ χιτῶνας, νήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι οἷά τε ἀνακτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα ὁκόσα αὐτῶν τοῦτο ὅ,τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐχώνευτο, κατακεάμενος χρυσὸν ἀπλέθον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ

χη' ἐθέσπιζε

χη' κραταιρὴ οἷα

χη' ἐμηχανήσατο

ἐξήλαυνε· ὅτι μὲν τῶν μακρότερα, ποδέων ἑξαπάλαιστα, ὅτι δὲ τὰ βραχύτερα, τετραπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τούτων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τὰ μὲν ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἐλάγιστα· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν δίτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἑλκυσθὲν σταθμὸν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεί τε καὶ τετήκετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ὅτι γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νεῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. ὅτε τελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρες δύο μεγάθεϊ μεγάλοισι, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ὅτι δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησάν γε καὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν νηοκόρων. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἑλκων σταθμὸν ἕνατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτι τὸ χρονιώτατον τῆς χωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ὅτι κίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανήσι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ δή σεω τυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περιῤῥαντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τὸν τῷ χρυσέῳ ὅτι ἐγγεγράπται, Λακεδαιμονίων φαμένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπιγράψαι δὲ τὸν τὶς Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι· τὸ ὄνομα δὲ οὐ μνήσομαι. ἐγὼ γὰρ οἶδα· ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὖ τῆς χειρὸς ῥεῖ τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε περιῤῥαντηρίων γε ἕτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ὀλίγα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰκόνα χρύσεον τρίπηχυ, τὴν Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. περὶ δὲ, τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ

res conflauit, longiores quidem, A
sex palmorum, breuiores autem, trium, craſſitudine palmari, numero centum decem & ſeptem: quorum quatuor erant auri excocti, ſinguli pondo duorum & dimidii talenti: cæteri verò, auri albidi, pōdo binūm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagrauit, à ſemilateribus decidit: (ſuper illos enim erat collocatus) & nūc in Corin- B
thiorum theſauro repoſitus eſt, pondo ſex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœſus vbi perfecit, Delphos miſit, cúmq; eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteámque: quarum aurea intrantibus templū ad dexteram poſita erat, argētea ad ſiniſtram. Quæ & ipſæ, quum templum incenſum eſt, amotæ fuerunt, aureáque in Clazomeniorū C
theſauro poſita, pondo talentorū octo & dimidii, præterea minarū duodecim: argentea ad ſuggrundam anguli templi, ſexcentarum amphorarum capax: in quā miſcebatur vinum à Delphis thcophaniæ feſto: op⁹ (vt Delphi aiūt) Theodori Samii, vt & ego arbitror. nō enim mihi videtur opus vulgare. Miſit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum theſauro ſunt collocata. Donauit item aquiminaria duo, D
aureum argenteúmque: quorum in aureo inſcriptum eſt, donariū eſſe Lacedæmoniorum: non re-tè, quoniā & hoc Crœſi eſt. ſed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volēs, hoc inſcripſit: cuius nomen ego cognitum habens, non tamen promā. Verùm puer per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum eſt: ſed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his permulta Crœſus dona miſit non inſignia: E
item fuſilia ex argento orbiculata: nec non mulieris ſimulacrum tricubitale, quod Delphi narrant eſſe effigiem piſtricis Crœſi. Super hoc donauit vxoris ſuæ monilia à collo pendentia, ac

zonas, [a] quæ Delphos Crœsus trãsmisit. Amphiarao insuper, cuius & virtutem audierat & cladẽ, donauit clypeum ex auro totum, totámque ex auro solido hastã, & [b] xystum cum suis iaculis aureũ. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis tẽplo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœsus iniũxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adscisceret. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerũt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarúmque nationum rex, [c] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiẽs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vósque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquẽ exercitum sibi adiũcturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusque in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorũ ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperiũ Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydísque donarunt primas in consulendo [d] oraculo partes, primúmque in sedẽdo locum, & ius perpetuum cuique volẽti adscribi in numerum Delphorum.

Cæterùm donis Crœsus prosequutus Delphos, tertiò vaticinium consuluit, [e] quòd videlicet illud verax sibi esse comperisset. Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Lydæ fugam molli scrupeum corripe ad Hermum,

a Et hæc quidẽ Delphos Crœs.

b Hastile cum suis spiculis.

c Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conueniẽtia.

d Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπελίλιν, pro ἀγγελίλιν.*

e Postquã enim oraculũ illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad saturitatem vsque implebat.*

A Τοὺς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεϊ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὸ πάθος, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ ὃ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἐῶν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνος. τοῖσι δὴ ἄγειν μέλλουσι τοῦ Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱερά, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν B τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν αὐξόρων προσθήται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τῶνδε μαντήια εἶναι μούνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἀξια δῶρα ἔδωκε τοῦ ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν αὐξόρων προσθήται σύμμαχον. Οἱ μὲν C ταῦτα ἐπειρώτεον. τῷ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. Σφὶ δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον Οἱ ἐξευρόντα, φίλους προσθέσθαι. ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ D Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ αὐτὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀγγελίην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξουσίην τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεί τε γὰρ δὴ τὸ προέλαβε τοῦ μαντηίου ἀληθήιον, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μουναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψήφιδα πρὸς
Ἕρμον

Φθόγγων· μηδὲ μόνον, μηδ' αἰδεῖσθαι κα- A *Neve mane: ignauus posito sis Lyde pudore.*
κὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλὸν τι μᾶλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ αὐτὸν ἀνδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὧν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ ἐκείνου, παύσεσθαι κοτε τῆς ἀρχῆς. μᾶλλον δὲ τούτων, ἐφρόντιζε ἱστορέων τοὺς ἀνὰ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὴ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τὸ Ἰωνικοῦ. Τούτω γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· ὁ μὲν, Πελασγικόν, ὁ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ ὁ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· ὁ δὲ, πολυπλανήτον κάρτα. ἔστι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ἔστι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσην τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ ὀξυβέης ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν ἦν αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως C ἐς Πελοπόννησον ἐλθὼν, Δωρικὸν ἐκλήθη. ἓν μέν νυν δέ γλῶσσάν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, ὡς ἐγὼ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὸν ἐστὶ τεκμηρίοισι λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ποτε ὅμουροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὴ τηνικαῦτα χώρην τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, ἔστι τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πε- D λασγικὰ ἔοντα πολίσματα, ὄνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμηρίοισι δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἓν καὶ πᾶν τοιοῦτον ὂν Πελασγικὸν, ὁ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν καὶ, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε ὅτι E
14 τὸν εἰνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβάλλοντες ἐς τοῦτο τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν

His ex versibus, quũ allati essent, multo magis quàm ex cæteris voluptatem Crœsus accepit, sperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipse nec posteri sui principatu abrogarẽtur. Post hæc putauit sibi curandum vt potentissimos Græcorum sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienses, eos esse: quòd alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. [a] Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Hellenica, *hoc est Græca*: quarum hæc nunquam solum mutauit, illa assiduè multúmque est peruagata. Etenim sub Deucalione rege orã Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Ossam & Olympum iacet, nomine Istiæotim: vnde à Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locũ quem vocant Macednum. Inde rursus in Dryopidem commigrauit, atque ita in Peloponnesum venit, Doricáque cognominata est. Cæterùm qua lingua Pelasgi sint vsi, pro certo affirmare non possum: [b] sed coniectura signorum licet dicere eandem qua nunc Pelasgi vtuntur qui supra Tyrrhenos vrbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolẽtes regionem quæ nũc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacen: quum Pelasgi habitarẽt ad Hellespontum, qui conterminiAthenienſium erant: aliáque omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectãtes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gẽs Pelasgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelasgicam, quum in Hellenes, *id est Græcos*, transiit, linguam simul istorũ perdidisse. Etenim neque Crestoniatarum loquela cum vllo circà populorum consentit, & Placianorum ne secum quidem ipsa. Per quod declarant, quam linguæ figurã obtinebãt quum in hæc loca transierunt, eandem se nunc con-

a Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelasgica, altera verò Hellenica: quarum ista quidem nunquã aliò demigrarit, illa verò valde multúmque sit vagata.

b *Totũ hunc locum sic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorsus est perturbatus.* Sed ex cõiectura licet dicere, eius linguæ fuisse cuius sunt hodie ii ex Pelasgis qui supra Tyrrhenos Crotona ciuitatẽ incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eã quam nunc appellant Thessalicam regionem incolebant: & ii quoq; Pelasgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſiũ contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelasgos olim barbarè fuisse loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem dissidẽt

seruare. At natio Hellenica, *id est*, *Græca*, ex quo existit, eadem lingua semper est vsa, vt mihi videtur: ideó imbecillis, quòd ex Pelasgica fuit abscissa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augescens, tum aliarum, tum præcipuè barbararum frequentia se ad illam conferente. Quæ causa mihi videtur fuisse cur gẽs Pelasgica, quòd Græca esset, nequaquam magnos profectus fecerit.

Ex his igitur gẽtibus, Atticam quidẽ Crœsus audiebat obtineri, oppressámq; esse à Pisistrato Hippocratis filio. Hic enim ea tẽpestate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus spectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quũ hostiam immolasset, ahena (vt imposita erant) plena & carne & aqua, absque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum cõspicatus Chilon Lacedæmonius, quifortè aderat, suasit ei primùm, ne vxorem fœcundam duceret domum: secũdo loco, si vxorem haberet, eiiceret: & siquidem ex ea filiũ sustulisset, abdicaret. Huius consilio non persuasus Hippocrates, hunc postea Pisistratum filium sustulit, qui in seditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campestrium, quibus præerat Lycurgus Aristolaidis filius, tertiam seditionem excitauit, tyrannidem affectans: cõtractisque seditiosis, per causam tutandi montanos, huiuscemodi rem machinatur: Seipsum ac mulos quum vulnerasset, agitauit vehiculum in forum, tanquã elapsus ex hostibus, quem rus proficiscentem illi prorsus interimere voluissent: & populum precatus est vt aliquid custodiæ circa se obtineret, quũ prius specimen sui edidisset in expeditione contra Megarenses, cui præfuerat, capta Nisæa, aliisque præclaris operibus editis. Populus igitur Atheniẽsis, ita deceptus, dedit ei quosdam è ciuibus delectos pro satellitibus, non qui hastas sed clauas ferrent, Pisistratum sectantes. Cum quibus ille impetu

à suis vicinis, inter se verò conueniunt & satis ostendunt se eam ipsam linguæ formam conseruasse quam habebant quum in eas regiones migrarẽt. Itaque si tota gẽs Pelasgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelasgi, & quæcúque aliæ Pelasgicæ ciuitates nomẽ mutarunt, quum in Hellenas mutarẽtur, suam etiam linguã dedidicerunt. Gens autẽ Hellenica semper ex quo extitit, eadem lingua vsa est, vt mihi videtur: quúmque à Pelasgis abscissa, imbecilla esset, à tenuibus quibusdam principiis progressa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cũ ea sese coniungẽtibus, in multitudinem excreuit. Et sic quoq; mihi videtur Pelasgica gens, quum barbara esset, magnopere non creuisse.

ἐν φυλακῇ. Ὁ δὲ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μοῦ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι. Ἀποκλαδὲν μὲν τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τέος τὸ ἀρχαῖον ὁρμεώμενον, αὔξηται ἐς πλῆθος, πολλῷ ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσεκχωρησάντων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ καὶ ὧν ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων ὁ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε ὑπὸ διεπασμένων ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τύραννον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ, οἱ λέβητες ἐπεξεώτες, καὶ χρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, αὐτόματα ἐξέζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος θωυμάσας, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἀγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, δύτερα τῇ γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οἰκῶν τοίνυν πολυανέσθμους Χείλωνος πείθεσθαι φάσκει ὁ Ἱπποκράτεα. γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παραλίων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τοῦ μὲν πρόσεδρος Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤλειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ [α] στασιώτας, καὶ τοῦ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται τοιάδε· πρωματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν ὁ ζεύγνυς, ὡς ἐκπεφυγὼς τοὺς ἐχθροὺς, οἵ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἤθελησάν ἀπολέσαι δηθέν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ χυρῆσαι· πρότερον βιβλοκλυσάμενος ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας ἡμοιμάχῃ τρατηγέων, Νίσαιάν τε ἑλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκέν οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τινὰς, οἵ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγίνοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δὲ. ξύλων γὰρ κορυνέας ἔχοντες εἵποντο οἱ ὄπισθεν, συνεπισπασάμενοι [β] τοῦτοι

[α] τοὺς στασιώτας
[β] τούτους

ὅτοι ἅμα Πισιστράτῳ, ἔχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πισίστρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, ὅτε τοὺς τε ἐούσας συντεταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅτι τε τοῖσι καθεστεῶσι ἔμενε, τήν τε πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετ' οὐ πολλὸν δὲ χρόνον τῶν αὐτῶν φρονησάντων οἵ τε τῶν Μεγακλέους στασιῶται καὶ οἱ τῶν Λυκούργου ἐξελαυνόμενοι μὲν, οὕτω μὲν Πισίστρατος ἔσχε τὸ δεύτερον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὐκω κάρτα ἐρρίζωμένην ἔχων, ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πισίστρατον, αὖτις ἐν νέῳ ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίαζον. πεξελαυνόμενος δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πισιστράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ὅτι τῇ τυραννίδι. ἐδόκεε μὲν δὴ τὸν λόγον, τὸ ὁμολογήσαντος ὅτι τούτοισι Πισιστράτου, μηχανῶν τινὰ δὴ ὅτι τῇ καταδοῦναι τὸν ἀπῆκε θυμὸν τὸν πρῶτον, ὡς ἐγὼ εἰκάσαι, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τὸ βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλληνικὸν, εὐηθέστερον, καὶ ἀπλοϊκώτερον, καὶ ἀβελτερίῃ ἧσσον ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗτοι τοὺς Ἀθηναίοισι τοῖσι τὰ φρόνιμα λεγομένοισι τῶν Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. τὸν τοῦ δήμου τοῦ Παιανιέως ἐοῦσαν γυναῖκα τῇ οὔνομα ἦν Φύη, μέγαθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδέα. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσεβίβασαν, καὶ προσδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἐμελλε εὐπρεπέστατον φανεεσθαι ἔχουσα, ἦλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ συντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῇ νόῳ Πισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα αὐτῶν περ πάντων μάλιστα, κατάγει ἐς τὸ ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πισίστρατον κατάγει· καὶ τῶν ἀστῶν πειθομένων τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτόθι τὴν θεὸν, προσευξάμενοί τε τὸν δαίμονα, καὶ δεξάμενοι τὸν Πισίστρατον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα ᾧπερ τῶν εἰρημένῳ ὁ Πισίστρατος, καὶ τὸν ὁμολογίῃ τὴν πρὸς Μεγακλέα γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων ἡβώντων, καὶ λελεγμένων ἐναγέων ἐς τοὺς Ἀλκμεωνίδας,

A facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio potitus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, neque legibus mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, vrbem bene ac pulchrè exornauit. Sed non multo pòſt tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eũ eiecerunt. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primùm obtinuit Athenas, & tyrãnidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cuius eiectores rurſus inter B ſe ſeditiones redintegrarunt. Hac autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorẽ, addita tyrãnidis cõditione. Accipiente verò conditionem Piſiſtrato, machinati ſũt ad illũ reſtituẽdũ, rem (vt ego cõperio) longè ſtultiſſimã: (quãdoquidẽ iã olim dictũ eſt Græcã gentẽ dexteriorem eſſe quàm barbarã, & magis ab ineptiis abhorrentem) præſertim ſi iſti ex C Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſũt. Erat in tribu Pæanica mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currúmque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitũ quo venuſtiſſima videnda eſſet, in vrbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præD conibus, quique quum in vrbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerua ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicauerũt: & ſtatim rumor in tribus emanauit, Piſiſtratũ à Minerua reduci. Qui verò in vrbe erãt, perſuaſi hãc mulierẽ eſſe deã ipſã, fœminæ ſupplicarũt pariter, & Piſiſtratũ acceE perũt. Hùc in modũ quẽ diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quã inierat cũ Megacle, filiã eius duxit vxorem. Verùm quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerẽtur obnoxii eſſe crimini piaculari,

nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [a] haud legitimè coibat cũ vxore. Quam ré quum inter illicita occulta ſſet, poſtea ad matrẽ reculit, enuntiaret id nécne. Mater viro indicauit. Iſte verò iniquo animo ferens ſe à Piſiſtrato contumelia affici, vt erat iratus, [b] milites homini infenſos reddidit. Quæ fieri Piſiſtratus contra ſe animaduertens, regione prorſus abſcedit: & vbi Eretriam peruenit, vnà cum filiis deliberat. Quũ autem ſentẽtia Hippiæ præualuiſſet, de tyrannide rurſus recuperãda, [c] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipſis nonnihil beneuolæ erant. Et cùm aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tũ verò Thebani plurimum. [d] Poſt hæc nõ ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneſo Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro aduenies, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, anno vndecimo vertente redierũt, & primùm in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi caſtra habentes cùm ſeditioſi ex vrbe ſe conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quàm libertas iucundior: atque ita congregabantur. Cęterùm Piſiſtratus, quandiu pecuniã cogebat, & poſtea Marathonem tenebat, Athenienſes qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: ſed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem verſus mouere, ita domũ ad ſe defendendos obuiam tendunt. Iſti igitur cum omnibus copiis infeſti in illos redeuntes tendebãt. Quum autem qui cum Piſiſtrato erant è Marathone digreſſi, ſimul contra vrbem irent, & in eundem locum conueniſſent, perrexerũt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [e] altrinſecúſque arma poſuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [f] Piſiſtratum cui aſſiſtebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus eſt, inquiens,

a Non coibat cũ vxore vt moris eſt. Et illa quidẽ initio hoc tegebat, poſtea verò matri, ſiue percõtanti, ſiue minus, expoſuit: & iſta rurſus marito.

b Poſitis inimicitiis in gratiam rediit cum ſeditioſis.

c Munera collegerũt ex vrbibus antea ſibi vtcunque cognitis.

d Poſtea verò (vt paucis abſoluam) tempus emerſit, & omnia ad reditum fuerunt ipſis parata.

e Peruenit, & arma ex aduerſo poſuit. Ibi verò diuino impetu fretus Amph.

f Piſiſtrato adfuit, & ad eum accedens, hex.

A οὐ βουλόμενος οἱ γυνέσθαι ἐκ τῆς νεογαμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρόσθε ἐκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐρωτωσα, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχεν, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργὴ δὲ ὡς εἶχε καταλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι περὶ Πεισιστρατον. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ πεπραγμένα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης ταχυ πάνυ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλευετο μετὰ τοῖσι παισίν. Γνώμεων δὲ γνωμέων νικησάντων, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα Ἡγήσιλεως δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινες σφι προσεθήκατο κου τι. πολλῶν δὲ μεγάλα προσαχθέντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερέβαλοντο τῇ δόσει τὸν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίῃ πλείστην παρείχετο, καὶ ἰσχύι καὶ χρήματα καὶ ἀνδρας. ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, ἅμα ἐνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσεφέρεον, οἵσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀπασάτερον. οὕτω μὲν δὴ συνηλίζοντο· Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μετέωρος ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπείτε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος ὡρμῆσθαι "στρατεύσοντα ὅτι ὄψε, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πορευσάμενοι ἵζουσι ὅτι κατὰ κολωνοὺς καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἵζουσι ὅτι ὄψε ἐς τοῦτο συνιόντες, ἀπικνέονται ὅτι Γαλλιλωίδος Ἀθηναίης ἱρὸν, καὶ αὐτία ἕστασαν τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ τοῖσι χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

τὴν ρ' ἐρασιώτησι.

τὴν γ' ὑμῖν

τὴν χ' ἐόντα

τὴν π' παρίεσθαι

Ἐρρίπται φησὶ ὁ βόλος, ὁ δὲ δίκτυον ἐκπε-
πέτασται

Θωῦσι δ' οἱμήσουσι σελαγαίης ἅμα νυ-
κτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐχρᾶ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρηστὸν, ἐπῆγε τῷ στρατιῷ. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσάν δὴ τὰ ἐπὶ τοῖσι δεῖπνα· καὶ μετ' ὀλίγον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύνας, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοῖσι Ἀθηναίοισι τρέπουσι. Φυγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐβάλετο σοφωτάτην Πεισίστρατος ὅπως τε μὴ ἀναθαρσέωσι ἔτι Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ὅπη ἵππους, προσέπεμπε· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ὅπῃ τὰ ἑωυτοῦ. πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τοιῇδε ἐκράτησε Ἀθηναίων, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, δορυκτήτοισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συρροῇσι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν προσαμειναντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ τούτους ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. προσῆγε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λεγίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἔπ' ὅσον ἑόψιος τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πομπὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννεύεν Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμαιωνίδεων ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης.

Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι διαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπιπωλάνετο ὁ Κροῖσος καταστρεφόμενος· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακοῦ τε μεγάλου πεφυγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῶν πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ὅτε γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μούνους προσέπταιον. ὁ δὲ ἐπὶ πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν πάντων

A *Est nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

a Verticulum iactū est, expansáque retia, nocte Mox aderūt thynni cl.

Hoc illo oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus verò, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pi-
B sistrato erant, eos in fugā vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, bvt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos conscendere equos, præmisit, qui assequēdo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, iuberéntque eos bono animo esse, & ad sua quemq; abire. Ita audientibus dicto Athenienſibus, Pisistratus tertiò potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorū copiis, tum
C pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenienſium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hāc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus
D est, Athenienſium aliis in prælio cæsis, aliis vnà cum Alcmæonidis domo profugis.

b Ne dispersi Athenienſes, ampliùs conglobarentur.

c Croesus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag.

cHunc ita Athenienſibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam
E Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnātibus, Lacedæmonii quūcæterabella prosperè gessissēt, aduersus solos Tegeates cladē acceperāt. Et antea fere ex omnibus

Græcis pessimè morati fuerant, [a] tam circa se quàm circa hospites nullo consuetudinis conuersationisque commercio. quæ instituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculũ profecto: cui, simulatque in ædẽ ingressus est, Pythia hæc inquit,

Admea veniſti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cũctis qui tecta tuẽtur olympi.
Ambigo vaticiner ſis vtrum, vírne deúſne:
Sed multo magis eſſe deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quũ esset tutor & idem patruus Leobotæ Spartiarum regis, è Creta hæc attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea trãsgrederetur: deinde verò quæ ad bellum pertinent, [b] enomotias, triacadas, & syssitia: super hæc instituit *tribunoſplebis*, ephoros ac senatores. Ita illi ad rectum vitæ genus translati sunt à Lycurgo: quẽ vita defunctum, delubro ædificato egregiè colunt. [c] Ex quo, cùm bonitate soli, tum nõ exigua hominum copia, discurrerunt statim, ac benignè rem gesserunt. Nec amplius contenti otio frui, quum se Arcadibus præstantiores esse arbitrarentur, de omni illorũ terra *occupãda* oraculum Delphicum consuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reiicient. tibi egò haud inuidero quicquam,
Saltandã Tegeam planta plaudẽte daturus:
Vtque queas campum metiri fune feracem.

Hæc respõsa vbi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes secum compedes: videlicet captioso freti oracuło,

a Nullo neque inter se neque cũ peregrinis commercio. sed ad æquam & honestis legibus institutã gubernationẽ sic transierunt.

b *Enomotiæ erãt Viginti quinque Virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eratque hic ſextus à rege magiſtratus. Triacades, Trigenta Virorũ collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi cives, cibum communiter capiebant.*

c Quúmque in fertili & populosa regione versarentur, excurrerunt statim, ac prosperè rẽ gess. *Vel*, secunda fortuna vti sunt. Sed ἀνά τε ἔδραμον *exponitur etiam* ſuccreuerunt, *ex Suida: quem vide.*

Ἑλλήνων, καὶ τὰ στρέφας αὐδιοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀστρέμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς νόμιμα. Λυκούργου τοῦ Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσῆιε ἐς τὸ μέγαρον, ἀνέδην ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἥκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πότι πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἦε καὶ ἀνέρα. [ἢ ἀνθρωπον.]
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί σ' ὦ Λυκόεργε.

Ὣς μὲν δή τινες τοῖσι τούτοισι λέγουσι καὶ φοιτῶσι αὖτις τὸν νεὼν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δ' αὖ οἱ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτῦ, [ἢ Λεωβάτεω.] βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, πάντα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τοῖσι ἐς πόλεμον ἔχουσι, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοῖσι ἐφόροις καὶ γέρουσι ἔστησε Λυκοῦργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. [ἢ ἀθηνήθησαν.] τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷά δὲ ἐὸν τε χώρη ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρη ἡσυχίῃ ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι περὶ πάσης τῆς Ἀρκάδων χώρης. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέην ποδὶ κρότον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ ἀμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ὡς τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ καὶ δηλῳ πιστεύοντες,

ὡς δὲ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσιόντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες ἐς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐμέτρεον. αἱ δὲ πέδαι αὗται
χ' ἐμοὶ ἐν τῇσιν ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἥσθη σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. χρῦ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον
17 πρὸς τοὺς Τεγεήτας. χρῦ δὲ τὸν χρῦ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὸν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντα, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη ἐόντες Σπαρτιῆται καὶ τυπέρτεροι τοῦ πολέμου ἐγεγένεσθε, ὥστε τοιῶδε γνώμῃσι χρεώμενοι· ὅκως αἰεὶ τοῦ πολέμου ἐκράτεον τῶν Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα αὐτῶν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τοῦ πολέμου Τεγεητέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνθρώπῳ οὐκ οἷοί τε ἐγένεατο τὸν ἡρῶα τὸν Ὀρέστεω εὑρεῖν, ἔπεμπον αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χῶρον ἐν τοῦ κέεται ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

χ' λαύκᾳ Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λαύρῃ ἐν χώρῳ,
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,

χ' πήμασι Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται·
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ἐπιπάρροθος ἔσῃ.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τοῦτον ὃν οἰωνὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ διαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλοις ἄλλη. τουτέων ὦν τῶν ἀνδρῶν
χ' Λίχης Λίχης ἀνεύρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συμπαντὶ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τότον τὸν χρόνον ὁπλομιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας,

A tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verùm congressi prælio ac fugati, quicúque eorum viui sunt capti, eisdé quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram vsque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ *apud Tegeam* suspensæ. Atque superiore quidem bello Lacedæmonii aduersus Tegeatas assiduè semper malè pugnauerant: Croesi tamen ætate & Anaxandridæ Aristonísque, regum suorum, longè superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarentur, missis Delphos cõsultoribus, oraculum sunt sciscitati quémnã deorum placarent vt Tegeatum victores existerẽt. His Pythia respondit, id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quum nequirent inuenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatũ in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi peruehemẽte coacti,
[a] *Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,*
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor:

a Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponetur.*

Vbi hæc audierũt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [b] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocãtur, comperit. [c] Sunt autẽ benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfũctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeũt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [d] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent,

b Ab inuentione aberant.

c Benemeriti autem isti (seu bene fici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maximè prouecti, qui singulis annis exeũt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, cõmuni consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere.

d Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset.

& iſte in ærariam officinam venisset, intuebatur ferrum dū procudebatur. Quo in ſpectaculo admirabundum animaduertens faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon hoſpes, inquit, admirarêre, fidē quod ego tu noſſes, qui tātopere admiraris ferrarium opificiū. In hac enim cotte puteum facere quū vellēm, incidi in loculum ſeptem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuiſſe maiores quàm nūc ſunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo lōgitudine: quam vbi meſus ſum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches conſiderans, coniectauit hunc ex oraculo eſſe Oreſtem, hac videlicet coniectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem comperit eſſe ventos; incudem verò & malleum, [a] formam formæ hoſtem: ferrum verò quod procuderetur, [b] plagam ſuperinditam plagæ: hac ratione id coniectans, quòd in plagam hominis ferrum inuentum ſit. Hæc itaque ſecum agitans, Spartam regreſſus, rem omnem Lacedæmoniis refert. [c] Illi ex compoſito hominem criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatē ſuam referens fabro ferrario, [d] cōduxit ab eo nolente vēdere cortem. Ibique aliquandiu habitās, vbi rem cognouit, effoſſo ſepulchro oſſa collēgit, eāque portans, Spartam rediit. Quo ex tēpore Lacedæmonii quoties cū Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitêre: præterea verò magna etiam pars Peloponneſi iam eis parebat. Hæc itaq; omnia Crœſus audiens, miſit nuntios Spartam cum muneribus, ad rogandā belli ſocietatē, iuſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquā peruenerūt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarúmque gentium rex, ita inquiēs, Lacedæmonii, quoniā deus oraculum reddidit vt Græcā mihi ſocietatem adſciſcerem, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo prouocādos ad ineundā mecum quam cupio amicitiā

a Typum eſſe & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum Græciſſim repellat incus, antitypum vocatur, quaſi Græciſſim ferions.*

b Noxam ſuperinditam noxæ: hac rat. id conquòd in damnū hominis fer.

c Per ſimulationem hominem crimine intētato, exiit.

d Conducebat, (id eſt, conducere cōnabatur) à non locante (id eſt, à nolente cōducere) cortem. Vbi verò tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eſſ. ſep.

A ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο οἰδηρεον ἐξελαυνόμενον καὶ τὸ θωύματι ἴω, ὁρέων ὃ ποιεόμενον. μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε· παυσάμενος τοῦ ἔργου, Ἦκουσάς μου, ὦ ξεῖνε Λάκων, εἰ τοῦ εἶδες τόν τε ἐγὼ, καὶ τὰ αὐτὰ ἐθωύμαζες, ὅκου νεῦ οὕτω τυγχάνεις θωῦμα ποιεόμενος· τὸν ἐργασίμην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ὢν τῆδε θέλων τὴν αὐλὴν φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. ἀπιστίῃσι μὴ μὲν ἐμεῦ ἀνθρώπους μεγάθεα μείζονας ἀνδρὸς τοῦ νεῦ, ἀνοίξας αὐτὸν, καὶ εἶδον νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἑωυτῷ τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε τάδε ὁκοῖός τις ἦν· ὁ δὲ, συνώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα εἶναι τοῦτον τὸν ὑπ' αὐτοῦ, τῇδε συμβαλλόμενος· τὼ χαλκέε δύο ὀρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εὕρισκε ἐόντας· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τὴν σφύρεαν, τόν τε τύπτοντα καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ὅτι πήματι κείμενον· τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ὅτι καὶ κακῷ ἀνδρὸς ὁ σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πρὸς ὃ τι ῥῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλασαὶ ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φοιτέων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο πρὸς οὐκ ἐθέλοντος τοῦ ἀνδρὸς. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσαν, οἰκία κάθη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκως ἐπειρώατο πολλάκις, πολλῷ κατυπέρτεροι τοῦ πολέμου ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ὑπετεταγμένη. τούτων δὴ ὧν πυθόμενος ὁ Κροῖσος, ἐπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ὑποτελὴς τε τὰ λέγειν χρέων. οἱ δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσμος τοῦ θεοῦ ἐκέλευε Ἕλληνα φίλον ποιεύμενον ἐπιέναι· ὑμέας γὰρ πυθόμενος ποιεῦμαι (ὑμέας γὰρ πυθόμενος ποιεῦμαι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν καὶ ὁ χρησθεὶς ποιεύμενος, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ

B

C

D

E

18 » σύμμαχος αὐθύ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κεῖ- A atque societatem, citra dolũ fraudémque. Crœsus hæc per legatos
σος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύε-
το: Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ
θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἤσθησάν
τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρ-
κια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ πά-
σας αὐτοὺς ὑπερφίαλα εἶχον Κροίσου χρό-
τερα ἐπὶ γενεήν. πέμψαντες γὰρ ⓐ Λα-
κεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς
ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τοῦτο, τὸ
νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀ- B
πόλλωνος. Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδω-
κε δωτίνην. τουτέων τε ὦν εἵνεκα ⓐ Λακε-
δαιμόνιοι τῷ συμμαχίῃ ἐδέξαντο, καὶ ὅτι
ἐκ πάντων σφέας τῶν κατὰ Ἕλλησι, ἀρέσ-
το φίλους. καὶ τόδε μάλ', αὐτοὶ ἔσαν ἕτοι-
μοι ἐπαλλάξασθαι· τόδε δὲ, ποιησάμενοι χρη-
τῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαν-
τες τὸν κύκλον, καὶ μεγάθει τεσσεράκοντα
ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμε-
νοι σφίσι δωτίνην Κροίσῳ. τοῦτον ὁ χρητὴρ ἔσχε C
ἀπικόμενος ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας δίφασίας λε-
γομένας τάσδε· ⓐ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέ-
γουσι φάσιν ἐπεὶ τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ
χρητὴρ ἐγένετο ὑπὸ τῶν Σαμίων, πυθόμενοι
τῶν ἀπαλοί- Σάμιοι ἀπελπίσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι
κων ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς
ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαι-
μονίων τὸν χρητῆρα, ἐπεπυθάνοντο δὲ Σάρδις
τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν χρη-
τῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ ἄνδρες πρια- D
μένοις αὐτὰ θεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· πάλιν δὲ
αὖ καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγειν ἀπικόμενοι ἐς
Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σα-
μίων. καὶ μὲν νεὼν τὸν χρητῆρα οὕτω ἔχε.

Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐπυνθάνε-
το στρατιὴν ἐς Καππαδοκίαν, ἐλπίσας κατα-
στρέψειν Κύρου τε καὶ τὴν Περσέων δύνα-
μιν. ὡς δὲ παρεσκευάζετο δὴ Κροίσου στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τὸν τῆς Λυδῆς, νομιζό-
μενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ τού- E
της τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὐνόμα ἐν Λυ-
δοῖσι ἔχων, παρεβούλευσε Κροίσῳ τάδε,
» (ὀνόμα δὲ οἱ ἦν Σανδάνις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ'
» ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευά-
» ζεαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην
» δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ ἐκ

atque societatem, citra dolũ fraudémque. Crœsus hæc per legatos nuntiauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipsi oraculum audierant, gauisi, fœdus cum eis hospitii societatisque inierunt. Etenim iam antea intercedebant nonnulla Crœsi in Lacedæmonios beneficia. Nam quũ illi misissent Sardis ad aurum coemendum, quo vsuri erant in id simulacrum Apollinis quod nũc positum est [a] apud Laconicam in Thornace, eo auro sunt à Crœso donati. Qua de re Lacedæmoniũ, quódque se amicos ille præ omnibus Græcis delegisset, societatem admiserunt, & hoc denuntiãti se se paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinsecus fecerunt, pateram ahenea labiorũ tenus frequentibus animalibus extrinsecus calatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebãt, volentes Crœsum remunerari: sed eã Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ ferũtur causarum. Lacedæmonii quidé aiunt hanc pateram, dum ferretur Sardis, [b] quum Samum appulsi essẽt, à Samiis fuisse interceptam: qui, cognita re, nauibus illos lõgis aggressi fuêre. Ipsi verò Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, serò venientes, quum audissent Crœsum captum esse cum Sardibus, illam in Samo vendidisse viris priuatis, qui eam Iunonis templo dedicauêre: & illos qui vendidissent, Spartam reuersos, forsitan dixisse à Samiis sibi fuisse ereptam. Ac de patera ita res se habet.

a Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunt. sese par. exhibuerunt: tum etiam fabricati erat.

b Quum circa Samum essent.

Crœsus autem elusus oraculo, aduersus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertendi. Cui in hac apparãda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit, Aduersus tales viros expeditionem paras, rex, qui [c] coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt ci-

c *Vel*, Coriacea femoralia. Intelligere *autem videtur quæ & bracæ dicuntur.*

bis vescuntur, sed quos habēt, vtpote regionē asperam incolētes. Ad hæc potu non vini vtuntur, sed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil sit quod eripias, si viceris: sin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, [a] circumsistēt nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerūt in animum Persis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus, non tamē Crœsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum: tūc autem Cyro parebāt. Siquidem imperium Medicum ac Lydum disterminābat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primùm Cilicas, dehinc Matienos qui sunt ad dexteram, & Phrygas qui sunt ad lævam: tum boream aduersus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonesq; interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta ferè superiora Asiæ, à mari quod Cypro obiectū est, ad Euxinum vsque Pontum dirimit. Est autem dorsum totius huius regionis, lōgitudine quinque dierum itineris viri expediti. Itaq; aduersus Cappadociā Crœsus cum exercitu profectus est, cupidus cùm hanc partē soli fœcundi suo adiiciēdi, tum vel magis, fiducia oracularum, Cyrum vlciscendi: propter Astyagem, Cyaxaris filium, Medorū regem, affinē suum, quem Cyrus Cambysis filius prælio victum ceperat. Erat autem Crœso Astyages hūc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterua quædam eorum [b] secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote [c] supplices, initio benignè alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo vt pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tū artificio

a Pertinaciter eo retinebunt.

b Subduxit se

c Legit παῖδας αφιὶ παρ. Sic autem sequitur παίδων.

A ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρῃσι ἔχον- «
τες τραχείῃσι. τοῖσι δὲ, οὐδὲ οἴνῳ ὄψα χρέων- «
ται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι «
πρώγειν, οὐδ' ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν «
δή, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσι «
ὄυδ' μηδέν; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀ- «
γαθὰ ἀποβαλέεις. γλυσάμενοι γὰρ τῶν ἡμε- «
τέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐξοναι, οὐδὲ ἀπωσόμεθ' ἔ- «
σονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ «
ὀπὶ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ὀπὶ «
Λυδούς. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖ- «
B σον. Πέρσησι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψα-
σθαι, ἦν οὔτε ἁβρὸν οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Τοὺς
δὲ Καππαδόκας τοὺς Ἕλληνες Σύριους
ὀνομάζουσι. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν
πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατή-
κοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ οὗρος οὗτος τῆς τε
Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς
ποταμός, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὔρεος ἀμφὶ
Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν τὸ δεξιὸν
ἔχει ῥέων· τὸν δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παρα-
μειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων αὖτω πρὸς
C βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππα-
δόκας ἀπέργει, ἐξ βιωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν
πᾶσαν τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης
τῆς αὐτίου Κύπρου ἐς τὸν ΕΥξεινον πόντον.
ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἀπά-
σης, μῆκος ὁδοῦ βώζωνι ἀνδρὶ, πέντε ἡμέραι
ἀναισιμοῦται. ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ὀπὶ
τὸν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, καὶ γῆς ἰ-
μέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τὸν ἑωυτοῦ
μοῖρον βουλόμενος, καὶ μάλιστα τὸν χρη-
D στηρίῳ πίσυνος ἐὼν, καὶ τίσασθαι ἐθέλων ὑ-
πὲρ Ἀστυάγεος Κύρον. Ἀστυάγεα γὰρ
Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν,
Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω 19
καταστρεψάμενος εἶχε, ἀμύνων γαμβρῷ
Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων ἦλθε ἀν-
δρῶν στάσις ἀνάστασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μη-
δικήν· ἐτυγχάνοντο δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων
Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς
Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον πρῆξιν οὐ-
E ὡς ἐόντας ἱκέτας· ὥστε δὲ παῖδας πολλοὺς παρε-
μένους αὐτοῦ, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν
γλῶσσάν τε διδάσκειν, καὶ τὴν τέχνην

τ' ἀξόνων. χρόνῳ δ' ὑστέρῳ, καὶ ἀεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ ἀεί τι φερόντων, καί κοτε συμβαίνοι σφέας μηδὲν νοσφισάμενος ἢ αὖτις κενῇσι χερσί, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς διέδοξε, ὀργῇ οὐκ ἄκρος) τηνικαῦτα καρτερὸν ἐποιήσατο ἀχθος. ⓐ δὲ, ταῦτα τοὺς Κυαξάρεω παθόντες, ὡς τε ἀναξίως σφέων ἐωυτέων πεπονθότες, ἔδοξε λυσασθαι τῶν παρ' σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα καταχρᾶσθαι. σκευασάμενοι δὲ αὐτὸν ὡς περ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρεϊ δωρεὴν φέροντες, ὡς ἄγρην δῶρον δόντες δὲ, τῷ τε χρόνῳ κομιζόμενοι παρὰ Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τουτέων ἐπάσαντο· καὶ ⓐ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. μετὰ δὲ ταῦτα (ἐπεὶ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτεόντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν ⓐ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. συμφερόντως δὲ σφι ἔπεσε τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, στρατοπεδευομένων σφέων ἀντίον ἀλλήλων, τοῦ περ ἡμέρῃ ἐξαπίνης νὺξ ἐγένετο. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προεμήνυσε ἔσεσθαι, ὅρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. ⓐ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἐωυτοῖσι γενέσθαι. ⓐ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἔσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ καὶ Λαβυνήτος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοι σφι καὶ ὅρκιον οἱ ἐπεύσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμον ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δούναι τὴν θυγατέρα Ἀρτυήνην Ἀστυάγει τοῦ Κυαξάρεω παῖδα. αἰεὶ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ ἐγένοντο ἑλλησι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλλωνες· καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν ἴδωσι βασιλέος βασιλέα ὑπερπάμενον, ὃς τὴν ὁμοζωίην τὸ αἷμα ἀναλείχεσι ἀλλήλων.

A arcus vtēdi. Interiecto deinde tēpore, quum Scythæ venatum assiduè irēt & semper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus

a Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi, vt se indignū, à Cyaxare pati nō ferentes, consilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorū quos docerent, trucidarēt: apparatúmque vt feras apparare consueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quū obtulissent, quàcelerrimè se ad Alyatté Sadyattis filiū Sardis conferrent. Quod & factum est. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuæ, ex his carnibus gustauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti se supplices præbuerunt. Quos postea reposcenti Cyaxari (quòd Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatū est. Quo in bello sæpe Medi, sæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnū quoddā prælium gesserunt. Sexto autem anno signis collatis, quū æquo marte certarent, b stante pugna contigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat, hūc ipsum annum præfiniens quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem noctescere viderunt, à pugnando destiterunt: eóque propensiùs ad pacem inter se cōstituendam festinauerunt: autoribus conuentionis Syennesi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iusiurandum intercederet & recōciliatio affinitate fieret, c properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam sine vehementi necessitudine conuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cùm cætera ritu Græcorum, d tum feriendo brachia quâ illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo.

b Inter pugnandum.

c Operam dederunt.

d Tum secando brachia vsquedū sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur αἱμαῤῥοίτην, pro ὁμαιχοίτην. Vide Tacitum, lib. 12.*

Hunc igitur Astyagem auum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula cõsulenda miserat. Et quũ respõsum reddidisset [a] haud syncerum, [b] secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est [c] aduersus quãdam Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidẽ sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: vt autẽ Græci dicitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tẽpestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiã ad dexteram. Fecisse autẽ hũc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quã quum traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum refũderet. Itaque quũ celerrimè fluui diuisus esset, vtrinque vado meabilis effectus est. Quidam verò aiunt veterem etiam omnino exaruisse alueum. Cui rei equidẽm non accedo. quo enim modo qui rursũ redierunt, illũ trãsiuissent? Crœsus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopem, ferè ad pontum Euxinum sitam. Hìc statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbem Pterio rum expugnat diripitque. Cepit quoque cũctas circà vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptísque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tamen, antequã exercitum educeret, caduceatoribus ad Ionas tentandos vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra cõtra Crœsũ posuit:

Captiosum,

b A se facere

c In Persarum fines.

A Τοῦτον δὴ ὦν ὁ Ἀστυάγεα Κῦρος ἐὼν τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ὑπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας ἐπιὼν· καὶ δὴ ἐκ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλου, ἐλπίσας τοὺς ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν ἔλαβε), ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖρην. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, ὅδε οἶμαι στρατὸν, ὡς μοὶ ἐγὼ λέγω, διεβίβασε τοὺς ἐούσας γεφύρας· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασε αὐτόν. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τότε τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέῃν. ποιήσαντα δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἐξ ἑνὸς μέλλοντα ὀρύσσειν, ἄλλοντα μέλλοντος ὄπισθε, ὅκως αὖ ὁ στρατοπεδεύων ἰδρυμένου καὶ νέου λάβοι· ταύτῃ καὶ τοῦτο διώρυχα ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου, ἐς αὖτις τὸ Δημεινόμενος τὸ στρατοπέδου, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐς ἄλλοι. ὥστε ἐπεί τε καὶ ἐφάνη πάλιν ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τοῦτο φάσκουσι λέγεσι καὶ ὁ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ παραδιήγημαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἔστι δὲ Πτερίη ὄρεσι τῆς χώρης ταύτης ὁ ἰσχυρότατον, πρὸς Σινώπην πόλιν τὸν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην) ἐνταῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τοὺς Συρίων τοῦ κλήρους· καὶ εἶλε μὲν τὴν Πτερίων τὴν πόλιν, καὶ ἠνδραποδίσατο, εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε οὐδὲν ἐόντας αἰτίους, αἰχμαλώτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν, καὶ προσβαλὼν τοῖσι μεταξὺ οἰκέουσι πόλισι, ἠνδραποδίσατο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀποστάντας.

B

C

D

E

Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ,

ἐνταῦθα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο πρὸς τὸ ἴσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. Ὁ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφότερα οὕτως ἠγωνίσατο. A ibidémque in regione Pteria pro se vterque alterũ lacessere. Commissáque acri pugna, & multis vtrinque cadẽtibus, ad extremum noctis interuẽtu dirimũtur neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerũt.

Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς τὸ ὀλίγον τοῦ στρατεύματος τὸ ἑωυτοῦ· οὐ γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἦν ἢ ὁ Κύρου· ὕστερον μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὀπίσω ὁ Κῦρος, ἀπῆλασε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ ὅρκια. (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ πρὸς Λακεδαιμονίους) μετὰ πέμψασθαι δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ τοῦτοι τότε ἐπεκράτεε τῶν κατὰ τὴν Ἀσίην τύραννος Λαβύνητος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις πρῆξαι ἐς χρόνον ῥητόν· ἁλίσας δὲ καὶ τούτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιὴν, ἐνόστησε, B C ἐν νόῳ ποιεύμενος, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύσειν ὅτι τάχιστα ἐπὶ Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τὰς συμμαχίας, τὰς περὶ τὰς ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ πρεσβύτατα καὶ μεγεσάμβιον στρατὸν Πέρσης, ὃς καὶ αὐτὸς ξεινικὸς, πρώτιστα ἀφεὶς, διεσπέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσσοι τὴν Σάρδις. ταῦτα δὴ πρὸ τοῦ γενομένου D Κροίσῳ τὸ πρηγμάτειον πᾶν ὀφίσιν ἐπλήσθη. φασέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατὰ θείον. ἰδὼν δὲ ὁ Κροῖσος τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἐν, ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τοὺς ἀζωνητέας Τελμισσέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ θέλγητρον σημαῖνον τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἥλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν οὖν τὰδε ἐγνώσθη, γράτον ἄλλο δέγον τὸ σεσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ὅτι τὴν χώρην ἀπαχήμενον δὲ τὸν καταιρέψειν τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππων δὲ, πολεμίον τε εἶναι καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεχρίναντο Κροίσῳ E. Crœsus, à suo exercitu incusatus quòd cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die quum Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habẽs in animo euocare AEgyptios ex fœdere: quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedæmoniis, societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percusserat: (erat autem Babyloniorum tyrãnus ea tempestate Labynetus) denuntiare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præsto essent: hísque & suis copiis coactis, vbi per hyemem quieuisset, initio statim veris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Crœsus, abiit Sardis; dimisitque caduceatores ad socios, edicẽs vti ad quintũ mensem Sardis conuenirent. Exercitum verò qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minimè sperans vnquam fore vt Cyrus, qui sic æquo marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hæc Crœso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: b quos, vt existimabãt, equi inter ambulãdum, quũ ad pascua irent, comedebãt. Id Crœso cernenti visum est (vt erat) esse portentum: ideóque mittendum ad coniectores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas: vbi accepêre responsum, didicerẽque quid sibi vellet significarétque portentum, non contigit vt Crœso renuntiarent. Nam priusquam retro Sardis reuecherentur, Crœsus est captus. Telmisses ita cognouerant exercitum externũ Crœso illac affuturũ, qui quũ afforet, indigenas subigeret: quòd dicerent colubrum terræ filium esse: equũ, hostẽ & aduenam. Hæc Telmisses Crœso sũt interpretati,

a Crœsus autem causatus sui exercitus paucitatem: (erát enim ipsius copiæ multo minores quàm Cyri) hoc, inquam, causatus, quum postero die Cyrus non descenderet in certamẽ, regress. &c.

b Quos prodeuntes equi relictis pascuis, pascua comedebãt.

sed iam capto: nondum tamen gnari eorũ quæ Sardibus ac Crœso euenerãt. Cyrus certior factus, Crœsum, qui statim post prælium apud Pteriam gestum abscesserat, cõstituisse dispergere copias, consilio inito, comperiebat operæpretium esse quàm celerrimè posset promouere exercitũ Sardis, vt hostem, prius quã ille contraheret iterum Lydorũ copias, occuparet. Hoc vbi probauit, statim exequut' est: properéq; ducto in Lydiam exercitu, ipsemet nun cius Crœso aduenit. Vnde Crœsus in magnã sollicitudinẽ adductus, quòd præter opinionẽ prætérque expectationem suam seres haberét, tamẽ Lydos in prælium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tẽpestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnabat, equitandi sanè perita, hastas perlõgas gestans. Cam pus in quo concursum est, ante vrbem Sardensem iacet, magnus & editus: quẽ cũ [a] alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatũ reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit vt prærirent cæteras copias aduersus Crœsi equitatum: peditatum, vt hos subsequeretur. post hũc collocauit omnẽ equitatũ. Postquam omnes cõstituit, imperat eis necui cæterorũ Lydorũ parcerent: sed quẽlibet occiderét obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec speciẽ eius intueri, nec odorẽ sentire sustineat. Id ideo cõmẽtus est vt equitatũ Crœsi,

a Cũ alii amnes permeant, tũ verò etiam Hellus in omnium maximum influẽs, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infũditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur & Hyllus: quod affertur ex Homero & Strabone.*

ἤδη ἡλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τὰ περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δέ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος δύναμιν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος ὅκως τάχιστα τοῖσι Σάρδις, ὅκως πρὶν ἢ συλλέξαι δεύτερον ἀλισθῆναι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἔλθοι καὶ προσβάλοι. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε μετὰ τάχεος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὸ Λυδίου, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐλήλυθε. συνταῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ τὰ δόξαντα ἔχειν τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἔξεργε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν 21
τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηιότερον οὔτε ἀλκιμώτερον τῶν Λυδίων. ἦν δὲ μάχη σφέων ἵππων ἀπὸ ἵππων· δούρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί. ἐς δὲ πεδίον συνελθόντων τοῦτο δὴ τὸ περὶ τὸν ἀστυ ὄρος τοῦ Σαρδιήνου, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, (ῥέουσι δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕλλος συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ οὔρεος ἐρχόμενος μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκίλην πόλιν) συνταῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταρρωδήσας τὴν ἵππον, ἐποίησε, ἀρπάσας ὑποζυγίου αὐτοῦ Μήδου, τοιόνδε· ὅσα ὦν στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ εἵποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι καὶ καμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, αὐτοὺς ἐπ' αὐτῶν ἔβησε ἱππάδα στολὴν σκευάσας δὲ αὐτοῖς, παρεστάξε τῆς ἄλλης στρατιῆς παρεξιέναι παρὰ τὴν Κροίσου ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὄπισθε δὲ τούτου ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πρῶτοι διετετάχατο, προαγορεύσας τοῖσι μὲν ἄλλοισι Λυδῶν μὴ φείδεσθαι κτείνων τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δ' αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβάνηται. ταῦτα μὲν προαγόρευσε. τοὺς δὲ καμήλους ἔταξε αὐτὰ τῆς ἵππου τῶν δὲ εἵνεκα· καμήλου ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, οὔτε

τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. ταύτης δὴ ὦν τούτου εἵνεκα ἐστρατοφίσιο ἵνα οἱ Κροίσῳ ἄχρηστον ἡ ἵππικόν,

ἢ τὸ ἱππικὸν, τῷ δὴ καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψειν ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ συνῆσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ἔφραστο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. οὐ μὴν οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δηλοὶ ἦσαν. ἀλλ' ὡς ἔμαθον ὃ γινόμενον, ἀποθοεόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων. τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δακέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔστεται τὸ πολιορκίῳ, ἔπεμπε ἐκ τῶν τείχεος ἀγγέλους ἐς τοὺς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ τέσσερσι διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα παρεόντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τοῦτοις δὲ ἐξέπεμπε τότε τάχιστα δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένῳ Κροίσου. ἐς τε δὴ τῶν τότε ἀγγέας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπώκεε ἔρις ἐοῦσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. τὰ γὰρ Θυρέας τοῦτο, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐπὶ δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλέων ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιεόντων, τούτοισι εἶναι τὸν χῶρον. τὸ δὲ πλῆθος τὸ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὠυτοῦ, μηδὲ παρεῖναι ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἑσσωμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνωσι. συνέθεντο ὧν τοῦτα ἀπαλλάσσοντο. λοχάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολιφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελείποντο δὴ ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκήνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ ἔτι τυγχάνοντες ἐπελθόντες. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, συλλέξας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ καταφορήσας τὰ ὅπλα κατὰ τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἔστη τῇ παρῆν ἐὸς ἑωυτῶν.

A quo ille se prævaliturum confiderabat, inutilem redderet. Simúlatque igitur in pugnam itum eſt, equi, olfactis protinus conſpectiſque camelis, retro ſe auertũt. vnde ſpes Crœſi interiit. Verùm non protinus Lydi ob id exterriti ſunt, ſed cognita re, ab equis deſiluntq; ac pedites cum Perſis cõfligunt. & tandem, multis vtrinque cadentibus, vertuntur in fugam: [a] ac muros ingreſſi, à Perſis obſideri cœperunt. Quam obſidionem in longius proceſſuram ratus Crœſus, alios nuncios è muris mittit ad ſocios. nam qui antea dimiſſi erant, hi conuentum Sardis ad quintum menſem indixerant. Ad hos dimittebat, oratum quàm celerrima auxilia mitti ſibi, vtique iam obſeſſo. & cùm ad alios ſocios miſit, tũ verò ad Lacedæmonios. Cæterùm per id tẽpus & ipſis Spartiatis inciderat cũ Argiuis contẽtio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etſi terræ Argolicæ partẽ, tamen Lacedæmonii [b] interciſum tenebãt. Etenim Argiuorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tũ aliæ, tũ verò Cythera. Quũ ergo Argiui ſuo territorio [c] interciſo auxiliũ ferrent, ibi ab vtriſque in colloquiũ vẽtũ eſt vt triceni vtrinque dimicarent: & vtri ſuperiores extitiſſẽt, eorũ regio foret: atque ambo exercitus in ſuam vterque terrã diſcederẽt, nec permanerẽt dũ dimicaretur: ea ſcilicet cauſa, ne, ſi adeſſẽt, parti ſuccũbẽti auxilium ſui ferrent. His cõuentis, in diuerſa digrediũtur. Ex vtriſque delecti viri qui relicti ſunt cõflixerunt: atque illis quidẽ, vt æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interuentu. ex Argiuis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquã victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis vnus Othryades, qui ſpoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit.

a Ac muris incluſi,

b Interceptum

c Intercepto

χρ' μακρὸν

χρ' Κυθηρίη

22

Postero die vtrique re audita adfuerunt, sibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quòd suorũ plures superfuisse dicerent: Lacedæmonii verò, quòd qui eorum superfuerant, fugissent: suus autem perstitisset, & hostium cæsos spoliasset. Ex contentione tãdẽ concurrentes pugnãt: ac postquam permulti vtrinque cecidêrunt, Lacedæmonii vincũt. Quo ex tempore Argiui tonsis capitibus, quum antea necessariò criniti essent, legem condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, néue mulieres aurũ ferrent, quàm Thyreas recuperassent. His è diuerso legẽ tulere Lacedæmonii, vt in posterũ comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortẽ sibi cõsciuisse. Quum hæc esset apud Spartiatas rerum cõditio, aduenit caduceator Sardianus precatũ Crœso obsesso auxilia. Illi, caduceatore audito, statuerũt Crœso statim succurrẽdũ. Quibus iá se apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murũ Lydorũ expugnatum, Crœsúmque viuũ esse captũ. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimẽto rati, supersederũt. Sardis autẽ hunc in modũ sunt expugnatæ: Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscẽdisset. Postea quã id conato exercitu res nõ processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam, cui nomẽ erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubãdũ erat collocatus, quia illic nequãdo vrbs caperetur haud suspectũ erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quáque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex nõ circũtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerãt. Eum Melès per cæteram partem murorum circumduxit,

A ἡμέρῃ ὁ δεύτερη παρῆσαν πεπυθαμένοι ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἐωυτῶν πλέονες περιεγένοντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφυγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἕδρης συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν

B ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου καταξεσάμενοι τὰς κεφαλάς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψαι κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσαι, πρὶν αὖ Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰναντία τούτων ἔθεντο νόμον. οὐ γὰρ κομῶντες πρὶν τοῦτον, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλελειμμένα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδεα, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτὸν μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσασθαι ἑωυτῶν. τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι

C ἐνισταμένων τῶν πρηγμάτων, ἦλθε ὁ Σαρδιήνος κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπύθοντο τὸν κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἁλώκοι ὁ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν

D συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυντο. Σάρδιες δὲ ἥλωκεσαν ὧδε· ὑπὲρ τεσσερεσκαιδεκάτην ἐγένετο ἡμέρην πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ διαπέμψας ἱππέας, περιῆγε, καὶ περιῆγε τὸ ἐπὶ παντὶ τοῦ τείχεος δῶρα διδούς. μέχρι μὲν δὴ τοῦτο, πειρησάμενος τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τῶν ἀμφ' αὐτὸν παυσαμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο περιβαίνων, τὰ οὐνόμα ἐὼν Ὑροιάδης, μέχρι μὲν τοῦ τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς

E ἐτετάκτο φύλακος. οὐ γὰρ ἦν δεινὸν μὴ ἁλῶναι τοῦτο μὴ ἁλῶναι κατά. ἀπότομος τε γὰρ ἐς ταύτην ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ γὰρ δὴ Μέλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μοῦνη οὐ περιῆγε τὸν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τμωλιτέων δικασμένων, ὡς περιενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσοιτο Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ μὲν δὴ Μέλης τοῦτο μὲν τὸ τεῖχος περιεῖκε,

τῇ ἰῷ ἐπιμαχον δ' χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τοῦτου, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπόρμον. ἔστι δὲ τοῦτος τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὧν δὴ Υρκιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τὴν τοιαύτην τὴν πρὸ Λυδῶν καὶ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβαίνοντα ἐπὶ κυνέλιον αἰώρημα κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφρόντισε, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτὸς τε ἀναβεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. τοιούτων δὲ συχνῶν, οὕτω Σάρδιές τε ἡλώκεσαν, καὶ πᾶσα ὁ ἀγὼν ἐπορεύετο. κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον παῖς ἐγίνετο. ἰῷ οἱ παῖς, (τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην) τἄλλα ἐπιφανὴς, ἄφωνος δέ. ἐπὶ τῇ ὧν πρεσβυτάτῃ οὐσίῃ Κροῖσος ὁ πᾶν ἐς ἑωυτὸν ἐπεποιήκεε, ἀλλά τε ὀπιφρασσόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς τοῦτον ἀπέπεμπε χρησόμενος. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ ἔθνος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολύευκτον ἰῆναι ἐς δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φωνήεντος. τόδε σοι πολὺ λώιον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. αὐτίκα γὰρ σὲ πατὴρ πεφήσεται αἰόλος.

ἀλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος (ἦν γάρ τις Περσέων ἄλλον γνώμας Κροῖσον) ὡς ἀπέκτεινε. Κροῖσος μὲν νεῖν ὁρέων ὀπίσω, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, ὡς δὲ τί οἱ διαφέρει παραυτίκα ἀποθανέειν. ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ὀπίσω τὸν Πέρσην, ὑπὸ δείους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνήν. εἶπε δὲ, Ἄνθρωπε, μὴ κτείνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ οὕτω πρῶτον ἐφθέγξατο. μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. ὁ δὲ Πέρσης ἔλαβέ τε δὴ Σάρδις ἔχοντα, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζωγρησε, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα καὶ ὃ χρηστήριόν τε, καὶ καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. ὁ δὲ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια τῶνδε κατανεῖν θεῶν ὅτεῳδή, εἴτε καὶ βούλων ἐκπιτελέσαι θέλων,

A quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circũducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus cõspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeã illuc deuolutam, aduertit animũ, atque considerauit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta est, atque omnis direpta. Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionem, habilis ad cætera, sed mutus. [a] ad cuius vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cũ alia excogitando, tum verò Delphos mittendo ad oracultum scisciturandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde insciæ Crœse,
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: fine qua potior tibi longé.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum [b] sibi ignotũ vt occisurus vadebat. Quem inuadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aspexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœsum. Atque hoc ille primùm effatus, postmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Crœso viuo, quum regnasset annos quatuordecim, totidemque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, vt ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circáque eum bis septem Lydorum filios: siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue volens votum persoluere,

a Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius causa, cùm alia excog. &c.

b Pro ἄλλον γνώμας suspicor scribendum ἀλλογνώμας. & ita legisse videri hic potest.

siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quē religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus viuus concremaretur. hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quòd ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viuentibus beatum esse neminē. Quod dictum vbi [a] subiit Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpretes eum percontari quémnam inuocaret. Illósque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatū silentium tenuisse. Deinde quum loqui cogeretur, dixisse, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingētem pecuniam præoptassem. Eū non planè loquentem, rursus interrogāt quidnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, [b] inquit quemadmodū Solon, qui esset Athenien sis, ad ipsum à principio veniisset, & intuitus omnes eius opes coràm, pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat, ea omnia euenisse: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibi ipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrum, auditis per interpretem quæ Crœsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui se inferior nō fuisset opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile, iussisse ignem celerrimè extingui iam incensum, Crœsúmque deponi & quæ cū eo erant. Verùm eos qui iussi fuerāt, non potuisse amplius vim ignis superare. Ibi ferūt Lydi Crœsum cognita Cyri sētētiæ mutatione, quum cerneret vnumquéque extinguendo deuoluendóque igni incumbentem, nihil tāmen profici, exclamādo inuocasse Apollinem, vt ipsi adesset, si quod ab eo donū illi gratum fuisset oblatum,

a *Hæc interpretatio conuenit potius verbo* θαρσῆναι; *Et* ἐπιστο *legendum.*

b Inquit Solonem Athenien sem olim ad ipsum venisse, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxisse.

A εἴτε καὶ πυθόμενος Κῦρος τὸ τέλος ἐβούλετο θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκα ἀνεβίβασε τὸν τέω πυρόν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωντα κατακαυθῆναι. Κροῖσος δὲ μαθὼν ταῦτα ποιέοντα τὸν Κῦρον. τὸ δὲ Κροίσῳ ἐξεωθὲν ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν (κήρυκος ἐν καιρῷ ἐόντι τοσούτῳ) ὁ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σεωθεὶς εἰρημένον, ὃ μηδένα ἐν τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς ὁ ἄρα μιν κατιδόμενος τοῦτο, ἀμενηκέμονόν τε ἐόντα ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς λαπτοψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸν Σόλωνα. καὶ Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι Κροῖσον, τίνα τοῦτον ὀπτικαλέοιτο. καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπείρεσθαι. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεόμενον· μετὰ δ', ὡς ἀναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν αἰεὶ ἐγὼ πᾶσι τυραννοισι ἐθέλων μνησθεὶς μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δέ σφι ἄσημα ἔφερε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὁμίλου παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς ἦλθε ἀρχαίω ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειε οἱ. ἃ δὴ εἰπὰς, τῇ αὐτῇ πάντα ἀποβεβήκεε τῷ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδὲν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμφὶ μήκεα κεκαῆσθαι τὰ ἔσχατα. καὶ Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ συνιδόντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐών, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζωντα πυρῇ διδοῖ· πρός τε τούτοισι, δείσαντα τὸ πῖον, καὶ βουλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεῦσαι σβεννύναι τὸ τάχιστα τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ κατιζάνειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, πειρωμένους οὐ δυνασθῆναι ἔτι τοῦ πυρὸς κρατῆσαι. ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὸ Κύρου μεταγνῶσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄιδρα σβεννύοντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, βοᾶσθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ὀπτικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, θαρσῆναι,

χὴ αὐτὸν ... χὴ ῥύσασθαί μιν ἐκ τῆς παρεόντος κακοῦ. A
τὸν μὲν, δακρύσαντα ὅτι κάλλιστα τὸν θεὸν
ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμέειν
ἐξαπίνης νέφεα, & χειμῶνά τε καταῤῥαγῆναι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβροτάτῳ καὶ κατασβεσθῆναί τε τὸν πυρκόν. οὕτω δὴ μαθόντα Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος τε θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πυ-
ρῆς, εἴρεσθαι τάδε, Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων
ἀνέγνωσε, ὅστι γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσά-
μενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ κατα-στῆναι; B
ὁ δὲ, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγώ σοι ταῦτα ἐποίησα
τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακο-
δαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλή-
χ στρατιὴν διώσειν. νων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ
οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον τοῦ εἰρή-
νης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πα-
τέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς
χ δαιμόνιόν παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαιμονίου φίλον
ἦν οὕτω γενέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.
Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυ- C
τοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ θωωμαζόμενος εἶχε. ἀ-
πεθώυμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ
ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, σιωπῇ ἐχόμε-
24 νος, ἦν σύννους ἐν. μετὰ δὲ, ὡς τραφείς τε καὶ
ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄφυκτον
ἐσαίρουσας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερα λέ-
γω πρὸς σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾷ ἐν
χ τί ποιέω; τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα
ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὖτον εἰ-
ρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί D
ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶ-
πε, πόλιν τε τὴν ἂν διαρπάζῃ, καὶ χρήματα
χ ἡμέρα τὰ σὰ ἀξιοφορέει. Κροῖσος δ' ἀμείβετο, Οὔ-
τε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰμὰ
διαρπάζει (σοῦδεν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέτα)
ἀλλὰ φέρεταί τε καὶ ἄρδην τὰ σά. Κύρῳ
δὲ βᾶσσον μελέως ἐγένετο τὰ Κροίσου εἶπε· μέλα-
γησαμένου δὲ τοῦ ὄχλου, εἴρετο Κροῖσον ὁ, τι
οἱ ἐπορέγει ἐν τοῖσι παρεοῦσι. ὁ δὲ εἶπε,
Ἐπεί τέ με θεοὶ δοῦλον ἔδωκαν δούλῳ σοι, δίκαιόν μοι, εἰ E
τι ἐπορῶ πλέον, σημῆναι σοι. Πέρσαι, φύσιν
ἐόντες ὑβριστὰι, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὧν σὺ
τούτους ταύτης διαρπάσῃς καὶ κατασχὼν
τὰς χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτέων
ἐπιδόξαι γένοιτ' ἂν ὅς ἂν αὐτέων πλήσας κοιλά-
χῃ, μὴ τοι ἐπιμασησόμενον.

ipsúmque præsenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœso deũ inuocante, nimbos repente, quũ serenum ac tranquillũ esset, [a] confractos esse, imbresque erupisse, ac vehementissima aqua pluisse, & rogum extinxisse. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum esse Crœsum, è pyra depósuisse: atque hũc in modum interrogasse, Crœse, quisnam tibi hominum persuasit vt cum exercitu inuaderes fines meos, ex amico factus hostis? Cui Crœsus, Ego (inquit) rex, istud fẽci tuo prospero, meo infausto fato, Græcorũ deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est vt bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii patres, in bello patres filios sepeliunt. Sed vt ista fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœsus loquutus est: quem Cyrus solutum iuxta se collocauit, ac in multa sanè obseruantia habebat: intuénsque eum admirabatur, tã ipse quàm omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox cõuersus, ac cernens Persas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus verò eum, quæcunque liberet, audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrum percontatur, [b] Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuásque opes absumit. Atqui (Crœsus excipit) neque vrbem meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cum istis rebus est: sed tua ferunt agúnteque. His verbis iniecta cura, Cyrus Crœsum semotis arbitris interrogat quidnã in his quæ fierent, sibi constituẽdũ cẽseret. Ad quẽ Crœsus, Quoniã me dii seruũ tibi tradiderunt, iure debeo, siquid amplius animaduertero, id tibi indicare. Persæ, ait, natura proterua sũt, & iidẽ inopes. Quos si diripiẽtes tu ac potiẽtes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile est euenturũ, vt quisque istorum plurimis opibus potietur, ita maximè in te rebellaturum, esse expectandum.

[a] Concurrisse, Gelingruisse.

[b] Quidnam, inquiens, tanta ista turba tanto studio agit?

Nunc igitur, si tibi placet hæc quę ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui necessariò reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem in modum gauisus est tali admonitu, eáque vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset: his verbis eum affatus est, [a] Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quę Crœsus, [b] Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græcorum, quem ego maximè omnium veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis perconter nũquid ei fas sit bene de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum apertuit animum, redditáque sibi oracula, & præcipuè donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridés Cyrus, Et hoc, inquit, Crœse à me impetrabis, & quicquid aliud: [c] atque id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, iussos, quum ad limen tẽpli vincula deposuissent, sciscitari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendũ, tanquam Cyri potentiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo. & sciscitari cùm hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mãdata executis, Pythia fertur ita respõdisse, Sorté fato destinatã defugere, deo quoque est impossibile. Crœsus autem quintæ retro ætatis crimẽ luit, [d] hoc est abauí: qui quũ esset satelles Heraclidarũ, mulieris dolo inductus, dominũ interemit: illiúsque dignitate potitus est, nihil ad ipsum

a Crœse, quũ sis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c.

b Here, inquit, maximè gratum mihi feceris, si permiseris vt deũ Gr. q. c. max. o. veneratus sum, missis, &c.

c Et quicquid aliud tibi opus erit.

d Tritaui. i. Cygi, à quo quinta erat Crœsus.

A νιῶ ὧν ποίησον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκοι τὰ ἐγὼ λέγω· κάτισον τῶν δορυφόρων ὅτι πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέρεσθαι τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διΐ. καὶ σὺ τέ σφι σὸν ἀπεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα, καὶ ἐκεῖνοι συνιέντες ποιέειν σε δίκαια, ἐκόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ἐχαρήδετο, ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλὰ, B καὶ συντελέσμιον τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κρῖσος ὑπεθήκατο ὅτι τελέοι, εἶπε πρὸς Κρῖσον τάδε, Κρῖσε, ἀπαρτημόριον σεο αἰδρὸς βασιλέος χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέοντος, αἴτεό τεο δόσιν τεοῦ τινα βουλεύεσθαί τοι ἥδεται πρήσσοντι. ὁ δ' εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας με χαρῆναι μάλιστα τῶν θεῶν τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἐπιμήσας ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεον, πέμψαντα ταύτας τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατᾶν τοὺς δοκοῦντα εὖ ποιοῦντας νόμος ἐστὶ οἱ. Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ,τι C οἱ τοῦτο ἐπηρτῆσθαι πρήγμα εἴη. Κρῖσος δὲ ἐπιμηλόγησε πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, καὶ ἐπέβαινε αὖτις πρήγματος, ἐπεῖναί οἱ τὰ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτο τεύξεαι παρ' ἐμεῦ Κρῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ αἰεὶ ἐκάστοτε δέῃ. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κρῖσος, D πέμπων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐκέλευε ἐπὶ τοὺς πυλωροὺς, ἐπιθέντας τὰς πέδας ὅτι τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν, εἰρωτᾶν εἰ οὕτι ἐπαισχύνεται, τοῖσι μαντηίοισι ἐπάρας Κρῖσον στρατεύεσθαι ὅτι Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς ἀκροθίνια τοιαῦτα ἥδεται δεικνύμενος τὰς πέδας. τοιαῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμοισι ἔστι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ συντεταλμένα, τὴν Πυ- E θίην λέγεται εἰπεῖν τάδε, Τὴν πεπρωμένην μοίρῃ ἀδύνατα ἐστὶ ἀποφυγέειν καὶ θεῷ. Κρῖσος δὲ πέμπτου ἡμέος ἀμπράδην ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλείδεων, δόλῳ γυναικηίῳ ὅτι ἀνώμοτος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔσχε τοῦ ἐκείνου ἐμπύριον θρόνον οἱ

» τοῦ σπήγυσθαι. τοῦ δὲ μεμφομένου δὲ Λοξίεω
» ὅκως αἱ χ τοὺς παῖδας τῦ Κροίσου ἠρώτα
» ὁ Σαρδίων πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κρῆ
» σον, ὅτι οἷόν τε ἐγίνετο τὸν θεὸν ἀμύνειν μοίρης
» ὅσον δὲ ἐπέδωκαν αὐτῇ, ἰώσατο, καὶ ἐχρέι
» σατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπιμισθάλλετο τὴν
» Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ὑπεξάσθω Κροῖ
» σος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἀλοὺς τῆς
» πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, καὶ ὁμοίως
» αὐτῷ ἐπήρκεσε. χ δὲ ὁ μαντήιον τὸ γενό
» μενον, ὅτι ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. τοῦ γὰρ
» θεοῦ λέγοντος οἱ Λοξίης, ἰὼν στρατεύηται ὅτι
χ ἀρχὴν αὐτὸν μέλλ. » Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει. τὸν
» δὲ, τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρχήν. ὑ συλ
» λαβὼν δὲ ὃ ῥηθὲν, ὑ σφι ἐπιμελήσατο, ἑωυ
» τὸν αἰτιον ἀποφαινέτω. ὧ καὶ ὁ τελευταῖον
» χρησμὸς ξυμβαίνει εἶπε τά εἶπε Λοξίης τοῦ
» ἡμιόνου. τοῦτό τοῦτο σημήνασε. ἰὼν γὰρ δὴ ὁ
» Κῦρος τοῦ ἡμιόνου. οὐ γὰρ δυοῖν ὁμοε
» θνέοιν ἐγένετο, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ
» χείρονος δεξιτέρου. ἦν μὲν γὰρ ἰὼ Μηδὶς, καὶ Ἀ
» στυάγεος θυγάτηρ τῦ Μήδων βασιλέως ἐοῦσα,
» Πέρσης τε ἰὼν, καὶ ἀρχόμενος οὐδαμοῦ ἐκεί
» νοισι καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνη τῆ
» ἑωυτοῦ σημήνασε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ὑπε
κρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι. οἱ δὲ ἀπικόμενοι ἐς
Σάρδις, καὶ ἀπήγγελαι τὰ Κροίσῳ. ὁ δὲ,
ἀκούσας, σημαίνω ἑωυτοῦ ἐς τὴν ἁμαρ
τάδα, καὶ οὐ τῦ θεοῦ. χ μὲν δὴ τὴν Κροί
σου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην κα
ταστροφὴν, ἔχει οὕτω.

Κροίσῳ δὲ ὅσα καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν
τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, οὐ μὰ τὰ εἰρημένα μοῦνα.
ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους
χρύσεος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰ
σμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύ
σεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί· ἐν δὲ τῷ Πρω
νηίῳ τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη με
γάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἰὼν ἕστηκότα, τὰ δὲ ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δὲ ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀνα
θήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸ Ἀμφιάρεω,

A pertinēte. Verùm Apollo, quum ſtuduerit vt hæc Sardium clades liberis Crœſi, non ipſi Crœſo cōtingeret, tamē transferre fata nō potuit: ſed quatenus illa permiſerūt, annixus eſt, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœſus diſcat, tribus annis ſerius quàm fata deſtinarāt, ſe fuiſſe captum. Secundo loco, quòd ipſi
B ardenti opem tulit. nam quod ad oraculū pertinet, haud rectè Crœſus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum eſſe magnū imperium, ſi bellum Perſis inferret, euerſurum: de qua re ipſum conſultare volentem, decuerat mittere ſciſcitatum vtrum ipſius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quòd dictum erat: nec conſiderans, nec interrogans, ſibiipſi acceptum referat. Quod autem vltimo reſponſo ait Apollinem
C dixiſſe de mulo, ne hoc quidem diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuerſarum gentium parētibus ortus ſit, generoſiore matre quàm patre. Nam illa quidem, Meda erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic autem, Perſa, & Medis ſubiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam ſuam in matrimoniū duxit. Hæc Lydis Pythia reſpondit: quæ illi Sardis reuerſi Crœſo nunciarūt. Quibus auditis Crœ-
D ſus ſuam ipſius agnouit culpam eſſe, non dei. De Crœſi igitur imperio & prima Ioniæ ſubactione ita res ſe habent.

Porrò Crœſi non hæc ſolùm quæ iā diximus, ſed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidē apud Thebas Bœoticas tripus eſt aureus, quem illic Apollini nuncupauit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque.
E Quinetiā in veſtibulis templi apud Delphos clypeus viſitur aureus ingens. Atque hæc etiānum ad noſtra vſque tempora ſupererant: nonnulla tamen intercíderunt. Ac verò quæ apud Branchidas Mileſiorum à Crœſo dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ ſunt Delphis. Cæterùm ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai miſit

templum, hæc sibi, veluti domestica bona; paternarúmque facultatum primitias, diuis consecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduersarii, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impedire studebat: hunc in regni potestatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipse, Alyattis filius erat, Crœsi frater, at non germanus: *matres enim habebat diuersas*. Nã Crœsus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex [a] Iade fuit susceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum qui antè sic pertinaciter sibi restitisset, in fullonis officinã pertractum interemit. Bona autem eiusdem iam antè diuis destinata, tunc vti diximus iis locis cõsecrauit. Atque de donariis hactenus dictum sit.

a Ionici

Porro Lydia quod scribatur nihil sanè mirãdum habet, provt aliæ regiones, præter auri rameñtà è Tmolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter AEgyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim est Alyattis Crœsi parentis sepulcrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus: reliqua sepulcri pars, [b] aggestio est terræ. Quod sepulcrum cõstruxisse feruntur homines [c] emptitii atque operarii, & vnà cum his adiuuantes ancillæ. Cæterùm ad nostram vsque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus literæ insculptæ indicant quæ singuli elaborauerint: apparebátque ex mẽsura, ancillarum opus esse maximum. Lydorũ enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæstu tantisper dotem colligunt dum nupserint: se autem ipsæmet locant. Sepulcri huius ambitus, stadiorum est sex, & duorum [d]. iugerum: latitudo, [e] iugerum trede cim. Confinis est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referũt esse perennem. vocatur autẽ Gygæus. Atque hoc quidẽ sic habet, Lydi legibus propemodũ vtuntur Græcorũ simili[b]e, nisi quòd Lydi filias suas prostituũt. Hi, primi eorũ quos nouimus, nummũ aureũ argenteúmq; ad vtendum percusserunt, & primi caupones institoréque extiterunt. Aiunt &

b Terræ aggestæ moles est.

c Circumforanei.

d Plethrorum.

e Plethrorum.

A αἰέθηκε, οἰκήια τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπάρχιμα· τὰ δὲ ἄλλα ἀνάθηματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐνδοξοτάτης, ὃς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτης κατεστήκεε, συναιρεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τῆς Λυδῶν ἀρχῆς. ὁ δὲ Πανταλέων, τῷ Ἀλυάττεω μὲν πατὴρ, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καρίης τῆς γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεί τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε

B τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, καὶ ἀνδρα τὸν αἰτιώτατον ἐπιστάντα ὅτι κυναφίου ἕλκων διέφθειρε. τῷ δὲ οὐσίαν αὐτοῦ ἔτι πλέω τῶν εἰρημένων ἀνέθηκε ἐς τὰ ἱρήματα. καὶ τοσαῦτα μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θωῦμα δὲ γῆ Λυδὴ ἐς συλλογὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, πρὸς τοῦ ἐν τῷ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος· ἔργον δὲ ἔργων πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς

C τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χώματος γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι καὶ πόρνοι, καὶ οἱ χειρώναξ τες, καὶ αἱ οἰκέτιδες αἱ ἔργα ζόμεναι παιδίσκαι. οὖροι δὲ πέντε ἑόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ὅτι τοῦ σήματος αὖαι· καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παι-

D δισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. τῶν γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τῷτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐτὰς ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ στάδιοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρος, ὅσον πλέθρα τεσσαράκοντα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν τοῖσι

E αὐτοῖσι χρέωνται καὶ Ἕλλησι. χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα πορνεύουσι· πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοπάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ

αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ ταῖς παιγνίαις ταῖς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεσκεύασαν, ἐσυτῶν ἐξθύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ ταῦτάς τε ἐξθυρεθλῶσαι φασὶ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίαν ἀποικῆσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ὅτι Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλέος στυγερώτερον ἀχθος αὐτοῖς Λυδίοις πᾶσιν γενέσθαι· καὶ σφεῖς Λυδοὺς τέως μὲν ἀφόρητον λιμὸν φέρειν τοὺς, μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἄκεα δίζεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξθυρεθῆναι δὴ ὧν τότε τὴν κύβων καὶ τῆς ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ ἄλλων παντοίων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεττῶν. τούτων γὰρ ὧν τὴν εὕρεσιν σφᾶς οἰκηίην οὐκ ἐθέλουσι Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε τοὺς τὸν λιμὸν ἐξθυρέοντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῆς ἡμέρης παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτο τῷ τρόπῳ διαγαγεῖν ἐπ' ἔτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ σφι οὐκ ἀπίεναι ὁ κακὸν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπιβιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλέα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι τὴν μὲν ὅτι μενῇ, τὴν δὲ ὅτι ἐξοδίην ἐκ τῆς χώρης· καὶ ὅτι μὲν τῇ μενεῖν αὐτὸς λαγχάνουσι τῶν μοιρέων, ἑωυτὸν τὸν βασιλέα καταστάσειν, ὅτι δὲ τῇ ἀπάλλαξομένῃ, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τὸν οὔνομα ἦν Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθέμενοι τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ὁπλίσασθαι, ἀποπλέειν καὶ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν. ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμείψαμενοι, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἐνθαῦτα σφέας ἐωυτοῖσι πόλιας, καὶ οἰκέειν ὁμοίως τοῦτο. αὐτὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ὅτι τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, τοῦ οὔνομα ἦν Τυρσηνοῦ. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι δεδούλωντο.

ΕΠΙΔΙΖΕΤΑΙ δὲ δὴ τὰ ὀνηλατέειν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε ΚΥΡΟΝ, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ κατήσαντο τῆς Ἀσίης. ὡς μὲν οὖν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οὐ μὴ βουλόμενοι σημανέω τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα

ipsi se ludos inuenisse qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt: simul autē hæc inuenisse, & in Tyrrheniam, *hoc est* [a] *Thusciam*, colonos deduxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per vniuersam Lydiā valde grassatam esse, & initio quidem Lydos vitam assiduis laboribus tolerasse, postea verò, quum non cessaret *malum*, remedia quæsiuisse, & alium aliud excogitasse. Tū igitur inuentum ab iisdem [b] aleæ tesserarúmque ludum, & pilæ, cæterorúmque ludorum omniū genera, præter quam [c] talorum: horum enim inuentionem sibi non vendicāt Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupatos fuisse, ne videlicet ciborum quæ rendorū solicitudine distorquerentur: altera verò à lusibus abstinentes, vesci consueuisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeuiginti. Vbi autē malū non remitteret, sed magis etiā sæuiret, tū regē vniuersos Lydos bifariā diuisisse, [d] & hos quidem in sedibus suis permisisse, illos verò aliquò ablegasse colonos. Ac verò iis qui in sedibus suis permanerent, regem ipsum perrexisse imperare: illis autē qui deducēdæ coloniæ destinati erant, filium suum præfecisse, cui nomē Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primùm diuertisse Smyrnam: & mox fabricatis nauigiis, nimirum quibus ea quę nauigationi accommoda videbantur, imponerēt, ad victum sedesque quærendas oram soluisse: donec varias nationes præterueēti, ad Vmbros peruenissent: vbi ciuitatibus cōstructis, ad hūc vsque diem habitauerint. Atque pro Lydis, prōpter regū filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuisse Tyrrhenos. Lydi itaque à Persis in seruitutē redacti fuerūt.

HINC iā nobis exequetur oratio, tum quisnā fuerit CYRVS ille qui Crœsi euertit imperiū, tū quomodo Persæ Asiæ imperio potiti sint. [e] Igitur quemadmodum quidam memorant Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se ha-

a Hetruriam.

b Tesserarum & talorum.

c Calculorum.

d Et forte legisse, alteram quidē partem ad manēdum, alteram verò ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui fortitò obtigisset vt maneret, seipsum regem, migranti autē, suum filium præfecisse, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus forte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam descendisse. Hic mox, &c.

e Ita autem de his scribā vt Persæ quidam narrant, qui res Cyri gestas verbis augustiores reddere nolūt, sed id quod res est dicere: gna-

rus triplicem aliā esse de Cyro narrandi viam.

bent, referre studēt, ita ego conscribā: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quū Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate præliati, strenuè se gesserunt: excussoque seruitutis iugo, in libertatē sese asseruerūt. Post quos & aliæ nationes idē fecerūt quod & Medi. Cæterùm quum iā per continentem in vniuersum propriis vterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quædam excogitauit. Quum Medi per vicos passim habitarent, Deioces [a] cùm antè apud suos probatus, tū magis studiosiúsque æquitatem affectabat venditabátque, quòd videret apud Medos vniuersos magnam quandā licentiā: sat sciens æquitati iniquitatem esse inuisam. Medi verò qui eundē habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarum sibi constituūt. Hic, vt qui principatū ambiret, rectū se æquúmque præbuit. Quæ quum faceret, laudē apud populares suos obtinuit haudquaquam exiguā: [b] adeo vt hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorruptè iudicaret, læti vndique affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremò nulli alii hanc prouinciam permitterēt. Quū verò numerus accurrētiū crescret, vtpote quī intelligerēt sententias iustè terminari, Deioces, animad uertens, vniuersa in se vnum incumbere, neque amplius illic cōsidere vbi prius ius dicere consueuerat, volebat, neque omnino iu dicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies, rebus suis domi neglectis, dirimē dis aliorū litibus operā impenderet. Quum igitur rapinæ scelerá-

a Ipse, quū iam antè apud suos celebris esset, tūm verò magis etiam quàm antea iusti tiam sectari aggressus est: quòd videret apud Medos vniuersos mag. q. licētiam, & satis sciret iuri iniuriam aduersari.

b Adeo vt quū in alijs pagis intellexissent Deiocem solū esse qui incorruptè iudicaret, qui prius iniqua iudicia experti erant experti, ad Deiocem disceptaturi vltro accurrerent: postremò nulli alii arbitrium deferrent. Quum autem in dies ventitarent plures, vtpote q-

A τα λέγειν λόγον, κ᾽ ταῦτα γράψω· ἁπτσάμενος δὲ Κύρου ἡ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φήνας. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ᾽ ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, τοῦτοι ἀπ᾽ αὐτῶν Μῆδοι ἦρξάντο ἀπίστασθαι· καὶ κως οὗτοι δὲ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐλάμποντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τἆλλα ἔθνεα ἐποίεε τοῦτο Μήδοισι ἐόντων δὲ αὐτο-
B νόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας τραπέλθον· ἀνὴρ σὺν τοῖσι Μήδοισι ἐλάμπετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δ᾽ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τὴν Μήδων κατὰ κώμας, " ὁ μὲν ἐν τῇ ἑωυτοῦ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ προθυμότερον δικαιοσύνῃ ἐπιθέμενος, ἤσκεε. ἐν ταύτῃ μάλιστα, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικήν, ἐποίεε,
C ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. ἐς δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρώντες αὐτὸν τοῦτον τρόπον, δικασθῆναι μὲν ἑωυτῶν αἱρέοντο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. πολλῶν τε ταύτῃ, ἔπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτέων ἅτε, ὡς τε " πεπυθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκης εἴη ἀνὴρ μουνοῦς κ᾽ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον προσεπίποντες ἀδίκοισι χρήμασι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν,
D ἀσμενοι ἐφοίτεον πρὸς τὸν Δηϊόκεα ἐς αὐτὸν δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο. πλῆθος δὲ ἀεὶ γινομένου τῶν ἐπιφοιτεόντων, οἷα πεπυθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸν ἐόν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πρῆγμα ἀπαχθὲν ἔμελλον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθαπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ᾽ ἔφη δικάζειν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τὰ ἑωυτοῦ ἀμελέοντα, τοῖσι πέλας δὲ ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνο-
E μίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἐγίνετο, συνελέχθησαν Μῆδοι ἐς τὠυτὸ, καὶ ἐδίδοσάν σφισι λόγον, λέγοντες 27
τὰ κατηκόντων. ὡς δ᾽ ἐγὼ δοκέω, " κάλλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, ΟΥ᾽ γὰρ

ἐν τῇ ἑωυτῶν

πεπυθανόμενοι ἐν τῇσι

μάλιστα

cusque prædibus ita ego conscribam: gnarus trifarias alias esse de Cyro narrandi vias. Quū Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate præliati, strenuè se gesserunt: excussoque seruitutis iugo, in libertatē sese asseruerūt. Post quos & aliæ nationes idē fecerūt quod & Medi. Cæterùm quum iā per continentem in vniuersum propriis vterentur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quædam excogitauit. Quum Medi per vicos passim habitarent, Deioces [a] cùm antè apud suos probatus, tū magis studiosiúsque æquitatem affectabat venditabátque, quòd videret apud Medos vniuersos magnam quandā licentiā: sat sciens æquitati iniquitatem esse inuisam. Medi verò qui eundē habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarum sibi constituūt. Hic, vt qui principatū ambiret, rectū se æquúmque præbuit. Quæ quum faceret, laudē apud populares suos obtinuit haudquaquam exiguā: [b] adeo vt hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorruptè iudicaret, læti vndique affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremò nulli alii hanc prouinciam permitterēt. Quū verò numerus accurrētiū crescret, vtpote quī intelligerēt sententias iustè terminari, Deioces, animad uertens, vniuersa in se vnum incumbere, neque amplius illic cōsidere vbi prius ius dicere consueuerat, volebat, neque omnino iu dicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies, rebus suis domi neglectis, dirimē dis aliorū litibus operā impenderet. Quum igitur rapinæ scelerá-

c Hic (vt ego quidē existimo) Deiocis amici bellissimum sermonem sunt exorsi. Enimuero (inquiebant) si pergamus his moribus viuere, hanc nostram regionē diu non poterimus incolere.

que passim per vicos multo etiam magis quàm prius patrarentur, Medi habito cōcilio, de cōmuni rerū statu colloqui cœperunt. [c] Et quātū mihi videtur, Deiocis amici ex cōposito in hāc sentētiā loquebātur, Nequaquā, inquientes, hisce

» δὴ ὅπῳ τᾷ πρόσθεν χρεώμεθοι, δυνατοὶ
» εἰμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε σφι ἀρξωμεν ἡμέων
» αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω ἢ τε χώρη βυνομή-
» σεται, καὶ αὐτοὶ τοῖς ἔργα τρεψόμεθα, οὐ-
» δὲ ὑπ' ἀνομίης ἀπάσεται ἐσόμεθα. ταῦτα δὲ
» καὶ λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.

ΑΥτίκα δὲ τοῦ βαλλομένων ὄνομα ἐποιεῦντο βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν παῖς Φραόρτεω, ὁ δὲ Φραόρτης ἦν πάντως ἀνὴρ καὶ τοῦ βαλλόμενος καὶ ἀγαθόμενος· ἐς ὃ τότον καταινέσαντες βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δὴ ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τειχοῦν τῷ ἄξια τῆς βασιληΐης οἰκοδομήσαντας, καὶ κατατῦναι αὐτὸν δορυφορέοισι. ποιέουσι δὲ ταῦτα καὶ Μῆδοι. οἰκοδομέουσί τε δὴ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφερσε τῆς χώρης· καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τινὰ δύναμιν, ἐπῆρε Μήδους ἀναγκάσας ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο τοῖσι ἄλλοισι ἁπάσης ἐπιμελέεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῷ Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστῶτα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω ὁ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισι ὑψηλότερος. ὁ μὲν τι κου, καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε οὕτω εἶναι· ὁ δὲ ἐς μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν στεφανούντων ἐπ' ἀλλήλοισι, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. ὁ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος, ἴσον τῷ Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη ὁ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου δ', κυανέοι· πέμπτου δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἐστεμμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ἐστὶ ὁ κατα-

modis vsuri hanc nostrã regionẽ poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobisipsis regẽ, vt videlicet ditio nostra bonis legibus administretur [a] & nos, ad sua quisque opera diuertẽtes, nusquam impunitate sceleratorum violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subiiciunt.

a Et nos res nostras agamus, neque malè agendi licẽtia nostris sedibus pellamur. His verbis persuasi Medi regio imperio se subiicere, statim consultant quemnam regem creent. Tũ Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo vt omnium tandem suffragio rex approbaretur.

Continuò cõsultatũ est quemnam regem crearẽt. Deioces adeo ab omnibus commendatus, productúsque in medium vt omnium suffragio rex comprobaretur. At ille iussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoréseque ad custodiam corporis sui adiungi. [b] Huic Medi hæc præstiterunt, eíque ædificia ingentia probéque munita extruxerunt in ea quam designauerat regione: permiserũt quoque satellites ex vniuersis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidum cõdere: vt hoc vno communito exornatóque, aliorum nõ ita magnam curã haberent. Obsequentibus quoq; hac in re Medis, mœnia construit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellãtur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, [c] vt ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solísque pinnis prominerent. [d] Adiuuabat huc loci ipsius commoditas, vt qui collis instar esset eleuatus. Sed accessit etiam maius quiddam data opera factum. siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenienſium æquãt ambitum. *Atque singula quidem pinnæ suis atque huic in modum distinctis fulgent coloribus. Nempe* primi ambitus pinnæ colore sũt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi verò duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suámque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare iussit. Cæterùm vniuersis hoc ornatu constructis, primus Deioces ca-

b Hæc in eius gratiam Medi fecerũt, eíque, &c.

c Ita vt ambitus alter alterum amplectatur.

d Adiuuãte ipso loci situ, vt qui collis esset. Sed accessit maior etiam ars & industria, factis septẽ ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autem amplissimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Súntq; primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ.

uit necui ad regem ingredi liceret, sed per internuntios cuncta transigerentur: adeo vt nec conspici regem à quoquam fas esset. a ad hæc, nec ridere, nec expuere (propterea quòd omnibus factu deformia essent) coràm liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vnà cum eo educati strenui & fortes, indoleant atque insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuersũ ipsis esse videatur, si coràm ipsum nó intueantur. Quibus quũ sese Deioces iã adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda iustitia valde seuerum se præbuit. Etenim litigantes causas suas cõscriptas intro per internuntios mittebãt, quas ille decisas remittebat. Et hæc quidem in iudiciis factitabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset iniuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vsum exploratores auscultatoresque per vniuersam suam ditionem disposuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gẽtes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnauit, filius eius PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellũ ante omnes intulit Persis, eósque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliã inuadendo gẽtem: donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebãt, quondam omnium principes, sed tũc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Aduersus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitũ eius, CYAXARES filius, Deiocis nepos, successit: qui dicitur multo maiorib. suis fortior fuisse, & primus Asiaticos

a Præterea ne ridere coràm vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hęc à Medis apud regem obseruãtur, ne videlicet, &c.

A σπασάμβυς, μήτε ἐσέναι τῶνδε βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα οὐκ μηδενός. τοῖς τε τούτοισι ἐπὶ γελᾶν τε καὶ πτύειν αἴτιον, καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. ταῦτα δὲ τοῖσι ἐωυτῶν πυνθάνεται, ὅκως μὴ ὁρέωντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ συντροφοι, ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι, λυπεοίατο, καὶ ὅτι οὐ βουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖόν σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὁρέωσι. ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἐωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἐὼ τὸ δίκαιον

B φυλάσσων καὶ ἐπ' ἐκείνου ἐστὶ πέμπτον ἔτος ἐὼν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ. καὶ τάς τε δίκας γράφοντες, εἶσω πρὸς ἐκεῖνον ἐστὶ πέμπτον ἔτος ἐὼν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ. καὶ ἐκεῖνος διέκρινεν, τὰς ἐς Φερεκλέα ἐκπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διέκρινεν, τὰς ἐς Φερεκλέα ἐκπέμπεσκον. ταῦτα μὲν τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεχοσμέατο οἱ· εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδίκαζε. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀμὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε. Δηϊόκης μὲν νυν ὁ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τάδε ἔθνεα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρουχάτες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. ἔθνεα μὲν Μήδων ἔστι τάδε. Δηϊόκεω δὴ παῖς

C ΦΡΑΟΡΤΗΣ, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεῖα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. παρεδέξατο δέ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μοῦνον ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, τούτοισί τε τούτοισι ἐπεδήκατο, καὶ τοὺς Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο τούτων ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά,

D ἐπὶ κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἱ Νῖνον ἔχον, καὶ ἦρχον τοτὲ μὲν πρότερον πρότερον, τότε, ὦν ἦσαν μεμουνωμένοι μὲν συμμάχων ἀπὸ ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι ἐωυτῶν εὖ ἔχοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ὃς δεξάμενος

E ΚΥΑΞΑΡΗΣ ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. τοῦτον λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερον τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε τὰ

E ἐσάμυνον τῶνδε εἴ τινα, ὅκως μὴ ὀφθήσεται, ὅκως μὴ ὀφθήσεται σωτροφοι τε ἐκείνῳ καὶ οἰκίης οὐ φαυλοτέρης, οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λειπόμενοι, λυπεοίατο,

28

τέλεα δὴ ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέτα- A populos [a] in prouincias distinxis- a In turmas de-
ξε χωρὶς ἑκάστους ἕκαστα), τοὺς τε ἀγχιμοφόρους, se, primúsque in suum quosque curiasse,
καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. πρότερον ordinem distribuisse, hastatos, e-
δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως διαπεφυρμένα. ἔστι quites, sagittarios: quum prius o-
δὲ ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ὅδε μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. καὶ ὁ τὸν Ἅλυος ποταμὸν ἄνω mnia [b] promiscua fuissent atque b Promiscuè
Ἀσίῃ πᾶσαν συνήσας ἑωυτῷ. συλλέξας implicita. Hic est qui cum Lydis fuissent confusa.
δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, bellum gessit: quo tempore in i-
ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν Νῖνον, ἀμφέων τε τοῦ πατρὸς, καὶ τὸν πόλιν ταύτην θέλων B pſa pugna dies in noctem est con-
ἑλεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε uersus: quique tota supra Halym
τοὺς Ἀσσυρίους, τοῖς κατημένῳ τὸν Νῖνον, flumen Asia sibi conciliata, col-
ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτοὺς lectis suis omnibus, copias duxit
βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐστρέβαλον μὲν ἐς τὸν Ἀσίην, aduersus Ninum, simul & patrē
Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ διὰ πολλὸν φεύγουσι, vlturus, & ciuitatem ipse euersu-
οὕτω ἐς τὸν Μηδικὸν χῶρον ἀπίκοντο. rus. Ipsi porro, Assyriis prælio su-
ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ peratis, Ninum obsidenti ingruit
Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τεσσεράκοντα C ingens Scytharum exercitus, du-
ἡμερέων ὁδὸς ζώῃ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος ce Scytharum rege Madye Pro-
οὐ πολλὸν διαβολὴν ἐς τὴν Μηδικὴν, μεταξὺ tothyæ filio: qui Cimmeriis ex
λαβὲν τὸ Σάσπειρες μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστί, Σάσπειρες. τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι, οὐκ ἐς Europa iectis in Asiā eruperunt:
τὴν Μηδικὴν. οὐ μέντοι οἵ γε Σκύθαι ταύτῃ & dum illos fugientes persequūtur, ita in Mediam penetrarunt.
ἐστρέβαλον, ἀλλὰ τὸν κατύπερθεν ὁδὸν πολ- Est autē à lacu Mæotide ad Pha-
λῷ μακροτέρην ἐκτεραπόμενοι, ἐν δεξιῇ sim vsque & Colchos, expedito
ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνταῦτα οἱ μὲν viatori iter triginta dierū: è Col-
Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· D chis verò non ita longo itinere
οἱ δὲ Σκύθαι τὸν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον. perueniri potest in Mediam: sed
καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βα- vna duntaxat natio interiecta est,
σιλεὺς αἰτήσας δώρῳσί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ προβαίνειν. ἐνθαῦτα Saspires: quos vbi transieris, con-
δή, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς tinuò occurrit Media. Scythæ ta-
Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει τὴν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν E mē hâc non irruperunt, sed alia
τοῦ Οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πευσάμενος εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα Κύπρου ἐστί. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύθροισι ἱρὸν ἐνθεῦτεν via superiore & multo longiore
ἐλθόν, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύθριοι, καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, deflectentes, Caucaso monte ad
ἐκ τούτης τῆς Συρίης ὄντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, dextram relicto. Hîc Medi cum
Scythis congressi, prælióque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc rectà in AEgyptum contēdūt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens AEgypti rex, muneribus precibúsq; effecit ne vlterius progrederentur. [c] Scythæ, vbi retrocedentes in vrbe essent Palæstinę Ascalone, bonáq; parte Scytharū nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantū equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac verò dea ipsa templi spoliatoribus

c Scythæ verò regredientes, quū in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nullo illato dāno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidem intelligo) huius deæ templorum vetustissimum.

corúmque posteris morbum immisit fœmineum: quemadmodũ & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare.[a] & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Postquam verò iã vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniáque iam penè ex negligentia licentiáque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebántque à quibuslibet quæcũque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatámque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriósque, excepta Babylonica quapiã portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis[b] vnà cũ Scythis imperasset, vita functus est.

a Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enareas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tẽpore omnia iniuriosè & superbè imperitando vastarunt. Siquidẽ præter tributa, tantum à singulis exigebant quantum iis imposuissent: & tributis non contenti, singulorum etiã bona passim prædabantur. Plerosq; igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerũt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo.

b Comprehẽso Scytharum imperio, regnasset.

Cuius regnũ suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen: quæ visa est ei per quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somniũ quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideóque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, cæterùm ingenio sedato, [c] gerentémque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiã iam prægnantẽ & partui vicinã ex Persis accersit, éique, quum venisset, custodiã apponit,

c Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret.

A καὶ τοῖσι Σκυθέων ἀεὶ ἐκγόνοισι ἐπέσκηψε ὁ θεὸς θήλεαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφέας νοσεῖν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διάκεινται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. ὀκτὼ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐκ τοῦ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἐφοίτων παρ' ἑκάστους οἱ ἐκείνοισι

B ἐπιβάλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ὅσ' ἔχοιεν ἕκαστοι. τὸν τούτων μὲν τοὺς πλουσίους Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξείνισάμενοι καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω δὴ ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν τε καὶ τῶν ἐτέρων· καὶ τήν τε Νῖνον εἶλον, (ὡς δὲ εἶλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα,

C Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσερεσκαίδεκα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἤρξε, τελευτᾷ.

Ἐκδίκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. καί οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἦν Μανδάνη. ταύτην ἐδόκεε Ἀσυάγης ἐν τῷ ὑπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπερκατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἐνδόμυχος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι

D ἐγκρύπτουσι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα σκοπεόμενος. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ δίδει γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· τὸν δὲ Πέρσην δίδωσι, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης· ἐὼν δὲ οἰκίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, ἥσυχον δὲ νομίζων πολλῷ ἔνερθε ἀγαν αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀσυάγης

E τῷ μετέπειτα ἐτεῖ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς φύναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ὑπερσχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑποθήμονας τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε,

βουλόμενος τὸ γινώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· καὶ ὅτε γάρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τοὺς μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμηνον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντ' ἐκείνου. Θεώμενος δὴ ὧν Φυλακοσύρμιος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγήρασε ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ὅστις οἱ ἦν τὰ ἐωυτοῦ, ἔλεγε οἱ τοιάδε, Ἅρπαγε, πρῆγμα τὸ ἂν τοι προσθέω, μὴ δαμῇ παραχρήσῃ· μηδὲ ἐμέ τε παραδοκήσῃ, καὶ ἄλλους ἐλπίσας, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ πέμψῃς. λάβε τὸν αὐ Μανδάνης ἔτεκε παῖδα. φέρων δὲ ἐς ἐωυτοῦ, ἀπόκτεινον μιν δή, θάψον δ' ὅπῃ ὄτεῳ αὐτὸς βούλεαι. ὁ δὲ ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, ἔτε ἄλλοτε κω πρὸς δεὸς ἀνδρὶ τῷδε ἀχάρι ἔσσῃ, φυλακὸς ἐμεῦ δὴ δὲ ἔς σε ἔς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμπτεῖν. ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ πρῶτα ἐμὲν ὑπηρετέεσθαι ὅτιτηδέως. τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον πρὸς ὅτι θανάτου, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκία. προσελθὼν δὲ ἔφρασε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὰ πρῶτα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγῳ. ἡ δὲ ἐς αὐτὸν λέγει, Νεῦ ὧν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν; ὁ δ' ἀμείβεται οὐκ ἡ ἐπετέλεστο Ἀστυάγης, ΟΥ'δ' εἰ παραφρονήσειέ τε καὶ μανείη κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὔ οἱ ἑπόμενος θεράπων τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενὴς ἐστὶ ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστὶ γέρων, καὶ ἄπαις ἔρρενος γόνου· εἰ δὲ θελήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὴν θυγατέρα τὴν οἰκείην ἐλθεῖν καὶ ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν υἱὸν κτείνω δι' ἐμέ, ἄλλο τί ἢ λείπεται ὅ τε ἐστὶ ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τῷ μὲν ἀσφαλέος εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μέντοι τῷ τινα Ἀστυάγεος, αὐτοῦ φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν. Θεώμενος εἶπας, αὐτίκα ἀγγελον ἔπεμπε ὅτι τὸν βουκόλον τὸν Ἀστυάγος, τὸν ἠτήσατο νομάς τε ὀπιτηδειοτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα· τὸν οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ σιρῒδδύλῃ. οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνώ,

volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruãs Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori; hęc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi supersedeas: [a] néue committas vt alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mãdane peperit puerum, in domúm que tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [b] Neque aliâs vnquã rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterũ dabimus operam nequid in te delinquamus. Quòd si tibi cordi est hoc ita fieri, [c] mea interest id industriè exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, éique [d] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens: adiénsque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonẽ. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego verò (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiúsque insaniet quàm nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem obsequar: idque multis de causis, tum quòd puer ipsi mihi cognatus est, tum quòd Astyages grandis natu est, & virili prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quàm periculum maximum? Enimuero securitatis meæ causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, evestigio nuncium mittit ad bubulcũ Astyagis, qué norat [e] pascuorũ maximè idoneorũ, & mõtium feris frequentissimorum esse gnarissimũ: cui nomẽ erat Mitradates: cuius cõtubernalis & eadem cõserua erat, nomine Cyno,

a Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis, tandem tibi ipsé malum crees.

b Neque aliâs vnquã animaduertisti in hoc viro quidquam iucundum [vel molestum] & in post. vt παρ' ὃς *enim vsum habeat quem antea* παρεδόθη. *Legit autem in proximè sequenti hæc interpr.* φυλαξόμεθα.

c Meum est.

d Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

e Pascua & montes feris oppletos quàm opportunissimè incolere.

Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus vbi boũ pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua verò tota admodũ plana. Hic itaque accersitus, properè quum venisset, inquit ad eũ Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, vt celerrimè pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris, [a] pessimo exitio te occubiturum. cui expositioni infantis inspector ego præpositus sũ. Hæc vbi audiuit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat [b] ad bouile suum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diẽ parturiens, è volũtate dæmonis enixa est filiũ. Absente marito vtrique mutua tenebantur sollicitudine: hic quidem vxori parturienti metuens, illa vicissim marito timẽs, propterea quòd præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, eum vxor, vtpote eximprouiso cernẽs, prior interrogauit quid ita studiose ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbẽ veni, & vidi & audiui [c] quod nec vidisse oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio positum, palpitantem vagiẽtémque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrimè sumere, atque exponendum asportare in montem quammaximè feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerẽ. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illũ domesticorũ esse, [d] nõ autem illius generis. Admirabar tamẽ quòd videre auro vestibúsque ornatũ: præterea quòd

a Fore vt pessimo supplicio te interficiat. Expositum autẽ intueri sum iussus.

b Ad casam suã. Huic porro etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc fortè numinis voluntate filium peperat, dum ipse in vrbem proficisceretur: eránteque alter de altero sollicíti.

c Quod vtinam neque vidissem, neque vnquam dominis nostris eueniat.

d Nunquã enim cogitassem ex eo genere esse.

A χῦ πλὸ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· χῦ δὲ πλὸ Μηδικλὸ, Σπακὸ. πλὸ γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσὶ τῶν οὐρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε σοῦς δὲ ὁ βυκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τὸ πόντου τὸ ΕΥξείνου. Ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπειρέων ὀρεινή ἐστι κάρτα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἴδησι συμπεφυής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἀπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βυκόλος
B σὺν δὴ πολλῇ καὶ ἐρόμβῳ ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης ὃ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς ὃ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅκως αἶ τάχιστα ἀπολῇ φθαρείη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλά τεῳ ζώπυρῳ πείσῃσι, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀπολέσθαι. ἐπορᾶν δὲ ἐκκείμενον ἀπετάγμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βυκόλος, καὶ ἀναλαβὼν ὃ παιδίον, ἦιε πλὸ αὐτλὸ ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸ ἔπαυλιν. τῷ δὲ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ὠδίνεσε ἐοῦσα πάσῃσι ἡμέρῃσι, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει, οἰχομένου τὸ βυκόλου ἐς
C πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φρενὶ ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τὸ τάχιστα τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἐωθὼς ὁ Ἅρπαγος μετεπέμψατο αὐτὸς ἄνδρα· ἐπεί τε δὲ ἐπονοήσας ἐπέιρε, οἷα δὴ ἀέλπτως ἰδοῦσα ἡ γυνή, εἴρετο πρωτέρη ὅ τι μιν
D οὕτω σπουδῇσι Ἅρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν οὐκ ἐκέουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτέ κοτε ἡμέας δεσπότας ἡμετέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἅρπαγου κλαυθμῷ κατέχετο· ἐγὼ δὲ ἐσπλαγχνίς, ἧια ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα εἰσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκείμενον, ἀσπαίρον τε καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἑαθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε τλὸ ταχίστην ἀ-
E ναλαβόντα ὃ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν οὐρέων· ὡς Ἀστυάγεα εἰ τοιαῦτα ὀπτὶ θύμιόν μοι πολλ' ἀπειλήσας εἰ μή σφεα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶ). οὐ γὰρ ἂν κοτε κατὰ δόξαν ἔνθεν ἦλθον. ἐθάμβεον δ' ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον παῖδα,

χῦ τοιοῦτο.

χῦ ἔνθεν ἦλθον.

καὶ κλαυθμὸν κατεῖδε ἐμφανέα ἐν Ἁρπάγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πεύθεται μιν πρῶτα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ τοῦ παιδὸς ἔξω πόλιος, ἐξενείκαντα τὸ βρέφος· ὡς δὲ ἐκ Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρός, καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. κελεύειν τε Ἀστυάγεα ἐκτεῖναι ἀποκίδναι· νῦν τε ὧδε ἔχει. ἅμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε ἐὸν, καὶ εὐειδὲς, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐξενίζειν μηδαμῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι ὡς αὐτὰ ποιέειν. διαφορτίσειν γὰρ καθορώμενος ἐξ Ἁρπάγου κατοφθαλμούς. ἀπολέεσθαί τε κακίστῳ θανάτῳ, εἰ μὴ σφέα ποιήσει. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει πρὸς γυναῖκα τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δυνάμεθά σε πεῖσαι μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀμήχανον ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρουσα τεύξῃς· σὲ δὲ τὸν Ἀστυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα τρέφωμεν. καὶ οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τοὺς δεσπότας, οὔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται· ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βασιλικῆς ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ τῶνδε οὐκ ἀπολεσθήσεται τῷ ψυχῇ. καὶ τότε τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ τοῖσι τὰ παρεόντα βουλεύεται ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν γὰρ ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν οὐ παραδιδοῖ τῇ ἑωυτοῦ γυναικί· τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸ ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ πάντι τῷ ἑτέρου παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων ἔθηκε· ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦλθε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν ἄλλα τοισι φυλάκοισι φυλάκων αὐτὸν καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τὰ Ἁρπάγου, ἀποδεικνύναι ἔφη ἑτοῖμος εἶναι τὸ παιδίον τὸ νεκρόν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους, εἶδέ τε καὶ ἔθαψε τὸ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐθάπτετο· τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομαθέντα, τῷ ἄλλα τε οὖσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὔνομα ἄλλο κου τι καὶ οὐ Κῦρον θέμενοι. ἐπεὶ δὲ ὅτε δὴ ἐν δεκαέτης ὁ παῖς, τάδε ἐγένετο ἐς αὐτὸν γενόμενον ἐξέφηνέ μιν.

A plancus manifeſtus fiebat in Harpagi domo. [a] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Aſtyagis natæ & Cábyſis Cyro geniti eſſe filium, & ab Aſtyage iuſſum interfici. atque is hic eſt. Hæc loquēs bubulcus, puerum detectum oſtendit: quem illa intuita procerum ac ſpecioſum, genua viri cum lacrymis amplexa, obſecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter iſta fieri poſſe: ſuperuenturos enim ab Harpago ſpeculatores ad rem explorandam: ſeque, niſi id exequatur, miſerrimè periturum. Mulier vbi id viro non perſuadet, [b] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod ſecundum eſt facito, ſi modò neceſſitas prorſus eſt aſpici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & iſtum ex Aſtyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu iniurius in dominos eſſe deprehenderis, neque nobis malè conſuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale ſepulchrū nanciſcetur, & iſte qui ſupereſt, animam non amittet. Sanè quā commodè viſa eſt bubulco mulier loqui pro præſenti cōditione: atque ita cōtinuò fecit. Igitur quē necaturus attulerat, eum vxori tradidit: ſuum autē, qui mortuus erat, acceptū, collocauit in eo vaſe in quo alterū portauerat. Omnique alterius pueri cultu ornatum, in deſertiſſimo monte expoſuit. [c] Ideóque poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorum pro ſe illic vicario, in vrbem ſe contulit, & ad domū Harpagi: aítque ſeſe paratum illi oſtēdere pueri cadauer. Harpagus, miſſis ſuorum ſatellitum fideliſſimis, rē per eos inſpexit, ac bubulci filium ſepeliuit. Et hic quidem infans humatus eſt. Alterū verò, qui poſtea Cyrus appellatus eſt, vxor bubulci ſibi ſumptū, educauit, impoſito illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui poſteaquam decennis fuit, eū res iſta quæ illi contigit, palàm fecit:

[a] Cæterùm in via rem totam ex miniſtro intellexi, qui mihi extra vrbem de ducto puerulum in manus tradidit: filiū eſſe videlicet Mándanes Aſtyagis filiæ, & Cambyſis Cyri filii: & Aſtyagem iubere illum interfici. Nunc igitur hic eſt.

[b] Secundò hæc dixit, Quādoquidē igitur tibi non poſſum perſuadere vt nō exponas, tu ſaltem hoc facito: ſi quidem omnino neceſſe eſt expoſitum cerni.

[c] Tertio verò die quàm puer expoſitus fuerat.

Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludẽdum cæteri pueri quum pro rege sibi elegissent, cognominatũ bubulci filium, [a] ipse eos muniis distingue bat: vt alii domorum structores essent: aliis, vt satellites: alii, vt oculus regis esset: alii, vt mandatorum renunciator, tãquam suum singulis munus assignãs. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quòd imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, vbi primùm dimissus est, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deplorauit: nõ tamen Cyrum nominans (nondum enim eius hoc erat nomen) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquiens, eiúsque humeros ostẽdens, Siccine indignè (ait) accipimur, rex, [b] à filio bubulci serui tui? Audiẽs hæc atque cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlciscì puerum, iussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Túne (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem suum ludentes constituerãt: quippe qui videbar eis ad hoc maximè esse idoneus. At iste, quũ cæteri pueri iussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quòd si ego propterea vllo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum. Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio eius, visáq; est figura oris referre ac repræsentare ipsum, & gestũ esse liberaliorem,

a Ipse quibusdã eorum præcipiebat vt domorum str.

b A serui tui, & quidem bubulci, filio?

Α ἐπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἤσθμῳ καὶ
αἱ βουκολίαι αὗται· ἐπαιζε δὲ μετ' ἄλλων
ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵ-
λοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶ), τὸν δὴ τὸν τῦ
βουκόλου ὑπέκλινον παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων
διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, 31
δορυφόρους εἶ)· τὸν δέ κου τινὰ αὐτέων, ὀ-
φθαλμὸν βασιλῆος εἶ)· τῷ δὲ τὴν, τοὶ ἀγ-
γελίας ἐσφέρῃ ἐδίδου γέρεα, ὡς ἑκάστῳ
ἔργον παρέχοιεν. εἷς δὴ τούτων τῶν παι-
Β δίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς,
ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐπ-
οίησε ὃ παρεσκεύαζε ἐκ τῦ Κύρου) ἐκέ-
λευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας ἀμφιλα-
βέειν. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κύρος τὸν
παῖδα ῥηχέως κάρτα παρείπετο μαστιγέων·
ὁ δὲ, ἐπεί τε ἐμετρίῃ τάχιστα, ὡς γε δὴ αἰά-
ξια ἑωυτοῦ παθών, μᾶλλόν τι παρεσπέκτε.
κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν, παρὰ τὸν πατέρα
ἐπικτίζετο τῶν ἐπὶ Κύρου ἐωυτῷ. λέ-
C γων δὲ οὐ Κύρου, (οὐ γὰρ κω ἐῴ τῦτο τοὔνο-
μα) ἀλλὰ παρὰ τὸν βουκόλου τὸν Ἀστυάγεος
παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλ-
θὼν παρὰ Ⓜ Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμε-
νος τὸν παῖδα, αἰάζοντα ῥήματα ἔφη πε-
πονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ τῷ σοὶ
δούλου, βουκόλου δὲ παιδὸς, ὧδε παρεῦβε-
σμεθα (δείκνυς τῷ παιδὸς τοὺς ὤμους) ἀ-
κούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμω-
ρῆσαι τῷ παιδὶ ὑμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεω
D ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ Ⓜ
παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι,
βλέψας πρὸς Ⓜ Κῦρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη,
Σὺ δὴ ἐὼν τῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλ-
μησας Ⓜ τῦδε παῖδα ἐόντος παρόντου πρ-
ἐμοὶ ἀρχὴν τοιῆδε παρεῦσαι; ὁ δὲ ἀμείβεται
ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα
σεῦ δίκην. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες,
τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν
ἐξήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶ) ἐς
Ε τῦτο ὀπιτηδειότατος. Ⓐ μὲν νυν ἄλλοι
παῖδες τὰ διεπαιτήσαντο ἐπετέλεον, τοῦτ
δὲ αἰνικούστε τε καὶ λίην εἶχε ὑβριστέα· ἐς ὃ
ἔλαβε τινὰ δίκην. εἰ ὧν δὴ τῦδε εἵνεκα ἀ-
ξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδε τοι πρήγμα. ταῦτα
λέγοντος τῦ παιδὸς, Ⓜ Ἀστυάγεα ἐσῆλθε ἀναγνώσις αὐτῦ· καὶ οἱ ὅ, τε χαρακτὴρ τῦ
παρεσώπου παρεφέρεσ ἐδόκεε ὡς ἑωυτῦ εἴη, καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθεροπρεπεστέρη εἶναι,

ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκει συμβαίνειν. Θωπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὅτι χρόνον ἄφθογγος ἐὼν μοῦνος δὴ οὐκοτε αἰνείξαιτο, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοιρίδιον λάβωσι βασάνῳσι) Ἀρτεμβάρες, ἐγώ σοι ταῦτα ποιήσω, ὥστε ἐς παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ὀπιμέμφεσθαι. τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελάμφθη ὁ βουκόλος μοιρίδιος, μοιρωθέντα τάδε αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ τεθεωδώς. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τιτθεύσαν αὐτὸν ἔτι ζώειν πρὸς ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δὲ μιν οὐκ οἷός τε ἐγένετο ἁλῶναι ἔφη, ὅτι γε μέλλοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμηνε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. Ἀρπάγου δὴ ἀπ' ἀρχῆς, διεξιὼν τὴν ἀληθείην τεθεωμένος καὶ κατέβαινε ἐς λιγυρά τε, καὶ σὺν νόμῳ ἑωυτῷ κελεύειν ἔλεγε αὐτόν. Ἀστυάγης δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείην οὐκ φθείναντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο· Ἁρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὐτὸν τὸν δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ τῷ πρῶτον ὁ Ἅρπαγος, εἴρετο μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἐόντα, οὐ τρέπεται ὅτι ψευδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβουλεύετο σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ τοῦ σε θυμόμενος αἱματος μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοι εἶναι αὐθέντης. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε, παραδίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό γε, οὐκ ἐψευδόμην, σὺ γὰρ ἐκέλευες οὕτω παραδιδόναι τῷδε, ἐντειλάμενος δεῖναι μὲν ἐς ἔρημον οὔρεος, καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄλλης τελευτήσει· ἀπειλήσας πολλὰ τῷδε, ἢν μὴ τάδε ὅκως ἐλέα ποιήσῃ. ἐπεί τε τὰ ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἴσω δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψά μιν.

& tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit. vixque tandem ad se reuersus, volens à se Artembarem dimittere, [a] vt bubulcum submotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiá vt filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri possit. Dimisso igitur Artembare, & ejus iussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur vnde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respõdere, & genitricem eius apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere qui [b] cuperet ad ingétes deuenire necessitates. Simúlque hæc dicens, satellitibus innuit vt caperét ipsum. Hic autẽ ad necessitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initióque exorsus, vera referendo, descẽdit ad preces & ad petendam sibi veniã. [c] Bubulco veritatem eloquuto, Astyages pauciora iam verba fecit: sed Harpagũ, cui valde succensebat, vocari à satellitibus iussit. Quem, vbi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quem tibi tradidi puerũ è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit pastorem interesse) noluit tergiuersari médacio, ne argumẽtis cõuinceretur: sed ita respõdit, Ego, posteaquã infantẽ accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui sententia facerẽ: & [d] tamẽ, quũ apud te innoxius extitissem, ne forẽ aut filiæ tuæ aut tibiipsi carnifex. eóque ita statui agẽdũ: Accersito huic bubulco in fãtem tradidi, inquiés te esse qui iuberes illũ interfici. In quo dicẽdo mẽtitus nõ sum. tu enim ita præceperas. [e] Atque huic, dũ puerum trado ex tuo præcepto, iussi exponeret in deserto monte, perstarétque in eo obseruando tantisper dũ expirasset: cõminatus isti extrema quæque nisi hæc effecta reddidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, rem cognoui, & per eosdem mortuum sepeliui.

a Vt de bubulco seorsum accepto quæstionem haberet, Ego, &c.

b Ac si vitro vellet in maximas angustias sese dare.

c Astyages bubulci veritatẽ eloquuti nõ magnã rationem habuit: sed Harp.

d Et tamen, quũ in te nihil peccassem, neque filiæ tuæ, neque tibiipsi essem carnifex.

e Tradidi igitur isti hoc modo: addito mandato vt eum expon.

Itares habet, rex: atque hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem * directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat causa, ob id quod contigerat, primùm rem ei enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. Deo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam, & à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebã. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuũ mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum verò ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quòd peccatum suum cõmodè cessisset, & propter sortem prosperam ad cõuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiés, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probè condîtum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquã adfuerũt cùm cæteri cõuiuæ, tum verò Harpagus, conuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nã illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se verò valde oblectatũ dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectũ: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit,

a Simplicem

A οὕτως ἔχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ παρήγματος τούτου· καὶ τοιούτῳ μέρει ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸν ἴδιον ἔφαινε λόγον. Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐτύγχανε χόλον ἐπὶ τῷ γεγονότι, πρῶτα μὲν καὶ κατὰ τὸν ἤκουσε παρὰ τοῦ βουκόλου ὁ παρήγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἅρπαγι· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλέγητο, καὶ σαφέως λέγων ὡς περίεστί τε ὁ παῖς, καὶ ὁ γεγονὼς ἔχει καλῶς. Τῷ τε γὰρ πεπαι-
B μένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἐλάμβανον μεγάλως, καὶ δυσχερεΐ τῇ ἐμῇ ἐπεβεβλήθη, οὐκ ὀλίγα ἐλαφρῷ ἐπιβύμιλλον. ὡς δὲ τῆς τύχης δῖ μετεξεώσης, τοῦτο μὲν, τὸν σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον πρὸς τὸν παῖδα τὸν νεηλυδα· τοῦτο δὲ (σάφρα γὰρ παρ-
C δὸς γὰρ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) πάρειμι δεῖπνον. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς οἱ ἐς δέον ἐγένετο, καὶ ὅτι ὀπτὸς τύχοι χρηστὸς ὀπτὸς δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦιε ἐς τὰ οἰκία. ἐστελλὼν δὲ τὸν ταχίστην, ὡς γάρ οἱ παῖς εἷς μούνος, ἔτεα τε ἤδη καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονώς, τοῦτον οἱ πέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ,τι καὶ ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐὼν, φορέζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ,
D ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. ὡς δὲ τὰ τε ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γενομένης δεῖπνου, ἧκε πάντα οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος. τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετίθετο τράπεζα ὀπτοῦ κρέος μηλείου· Ἅρπάγῳ δὲ, πλὴν ἑωυτοῦ παιδὸς, πλέω τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ὀπτὰ κανέῳ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἀλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ
E ἡδείη τι τῇ δοίη. Φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ κάρτα ἡδέως, τότε φέρον τοῖσι προσέκειτο τῷ κεφαλῇ τε παιδὸς κατακεκαλυμμένῳ, καὶ τῇσι χερσὶ καὶ τοῖσι πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσιόντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν ὃ βούλεται αὐτέων. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων,

τράπεζα ὀπτοῦ κρέος μηλείου

ὁρᾷ τῶ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε A
ἐξεπλάγη, ἐτός τε ἑωυτοῦ γίνεται. εἴρετο
δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτευ θηλέ-
ος βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ
ἀρεστόν οἱ (πρὸς θεῶν) πρῆγμα ἔρδοι. τού-
τοισι δὲ ἀμείβετο μῦθος, καὶ αἰνὰ λαβὼν τὰ
λοιπὰ τῶν κρεῶν, ᾔιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν
ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας θάψειν τὰ
πρώτα. Ἁρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοι- τῶ πατρὶ
αύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ περὶ βουλεύων, B
ἐκάλεε σὺν αὐτοῖς τῶν μάγων οἵ τε σύνιστον
τὰ τοιαῦτα ἐκρίνεσκε· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ
Ἀστυάγης τῇ ἔκρωσαι οἱ τὸν ὄψιν. οἱ δὲ κατὰ
ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύσαι χρεὼν
τὸν παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρό-
τερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοῖς τοῖσδε, Ἐστί τε ὁ
παῖς καὶ ταρίεσι καὶ μιν ἔτι ἀγρὸν διαπω-
μῦνον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐπισπόμε-
βασιλέα. ὁ δὲ, πρήσσει ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λό-
γῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε πομπάς. καὶ γὰρ δο-
ρυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελιηφόρους, C
ἄλλα τε λοιπὰ πρήγματα ἄξια ἤρχε. καὶ νῦν
ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἶπαν οἱ
μάγοι, Εἰ μὲν ταρίεσί τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ
παῖς μὴ ἐκ προνοίης τινός, θάρσει τε τοῦ-
του εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι
τοσοῦτόν ἀρχή. πάρα δὲ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν
λογίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε. καὶ τά γε τῶν ὀ-
νειράτων ἐκβήματα, τελέως ἐς ἀφανὲς ἔρχε-
ται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε· ὦ αὐτὸς, 33
Ὦ μάγοι, ταύτῃ πλέῖστος τῇ γνώμῃ εἰμί, τῇ γνώμῃ
βασιλῆος ὀνομαζόντος τὸν παῖδος, ἄρχειν D
τε τὸν ὄψεσθαι, καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι
δεινὸν σόδεν ἔτι. ὅμως μῦθοι συμβουλεύ-
σατέ μοι, ὡς πρόσκε φάμενοι, τὰ μέλλῃ ἀ-
σφαλέστατα ἔσεσθαι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.
εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πρὸ πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι
ἀρχὴ τὸ σόν. κεινῶς μὲν γὰρ ἀλλοτρεοῦ-
ται, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον πρεπόντως ἐόντα
Πέρσην· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι, δουλού- E
μεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς
Πέρσεων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δὲ σωζομένου
βασιλῆος, ἐόντος πολιήτεω, καὶ ἄρχομεν τὰ
μέγιστα, καὶ ἡμεῖς πρὸς σέο μεγάλως ἔχο-
μεν. οὕτω ὦν πρήσσοντας ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς
σῆς ἀρχῆς προνοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἴ φοβε-

cernit reliquias filii. non tamen
eo spectaculo consternatus est,
[a] sed apud seipsum mansit. Et per- a Sed mentis
contanti Astyagi nũquid agno- compos fuit.
sceret cuius feræ carne pastus es-
set, se agnoscere respondit: sibi-
que quicquid rex ageret, placere.
Hoc reddito respõso, receptisque
reliquiis carnium, domum abiit,
eas (vt ego opinor) illinc colle-
ctas humaturus. Et Harpagũ qui-
dem hac vltione Astyages prose-
quutus est. De Cyro autem deli-
berans, eosdem ex magis accer-
siuit qui fuerant ipsius somnium
sic interpretati. Postquam vene-
runt, sciscitatur eos [b] quid cen- b Quomodo si-
seant de visione sibi agendum. Il- bi visum illud es-
li necessariò fore inquiũt vt puer, sent interpreta-
si superstes esset, nec hactenus per- ti. Illi idem respon-
iisset, regnaret. Atqui puer & vi- sum reddiderunt
uit & incolumis est, (Astyages ex quod amica, opor
cipit) & quum ipsum ruri agen- tere puerum re-
tem pueri eius pagi, regem dele- gnare, si superstes
gissent; quæ faciunt qui reuera esset, nec prius
sũt reges, ea omnia hic fecit. Nã obiisset. Atqui,
satellitibus, ianitoribus, internũ- &c.
ciis, ac cæteris muniis institutis,
imperium exercuit: quæ vobis
quónam videntur spectare? Si su
pereſt puer (Magi respõdent) at-
que regnauit [c] nulla ex prouidẽ- c Non de indu-
tia, confidito ob id, ac bono sis a- stria & absque vl
nimo, iam non eũ regnaturum lo consilio, con-
iterum. Nam quædam vaticina- fid.
tiones nostræ in exigua recide-
rũt, [d] & velut insomnia in imbe- d Et quæ ex in-
cillum quiddam tandem redactæ somniis pendent,
sunt. Ego (inquit Astyages respõ- prorsus ad leue
dẽs) istius vestræ, magi, ferè sum quidpiam deue-
sententiæ, [e] me somnio esse defũ- niunt.
ctum, puero iam rege nomina-
to, nihilque mihi amplius eum
esse reformidandum. Vos tamen
probè considerantes, quæ nam
futura sint & meę domui & vobis
tutissima consulite. Ad hæc ma- e Hunc esse so-
gi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) mnii exitum, pue
magni interest, tuum stare prin- ro, &c.
cipatum: [f] qui si immutetur, & f Alioqui enim
ad hunc puerũ qui Persa est trã- alienatus, ad hũc
sit, nos quoque qui Medi sumus, puerum qui Per-
in seruitutẽ redigemur apud Per- sa est, deueniret:
sas, & extranei nullius erimus pre ac tũ nos qui Me-
tii: te verò regnãte, cuius popu- di sumus, in ser-
lares sumus, tum ex parte impe- uitutem redigere
ramus, tum magnos apud te ho- mur, nulliúsque
nores obtinemus. Quo magis per pretii essemus a-
nos & tibi & regno tuo prospiciẽ- pud Persas, vtpo-
dum est: & nunc, siquid cernere- te extranei. At
permanenterege,
cuius pop.

mus quod timendum esset, tibi aperiremus: verùm quum in rem friuolam nunc euaserit somniũ, & ipsi confidimus, & te itidẽ confidere iubemus, & hunc ablegare puerũ ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages gauisus est: accitóque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem iniurius, tuo tamẽ ipsius fato superstes es. Nũc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eò perueniens, parentes tuos offendes: patrem, nõ qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, nõ qualis est vxor eius. Hęc loquutus Astyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambysis reuersum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt, vt quem statim mortem obiisse crediderant. Sciscitabátur igitur quónam modo superstes esset. Hic se verò ait eos antea non nouisse, [a] & ob id maximè errasse. Inter viam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verùm in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomẽ accipientes eius parentes, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. vnde hæc fabula emanauit.

a Et *in maximo* errore versatum fuisse.

VBI Cyrus in virilẽ adoleuit ætatem, & inter æquales viridissimus euasit & idem dilectissimus, [b] constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi sociũ cõparabat. Præterea verò hæc ab eo facta erant. Quũ esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorũ se insinuãs primoribꝰ, persuadebat oportere Astyagem à regno sũmoueri, Cyro delecto.

b Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel, Eius studiosus erat.*

A εἰ τί ἐωρᾶμεν, πρὸ αἰ σοι προεφεσάζομεν· νεῦ δὲ ἀποσκήψαντος ἐς σὲ ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐξοί τε θαρσέομεν, καὶ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα ὀφελλόμεθα. Ⓐ δὲ παῖδα τὸν ἐξ ὀφθαλμῶν ἀποπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεναμένους. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε· καὶ καλέσας Ⓚ Κῦρον, ἔλεγε οἱ τοιάδε, Ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέως ἠδίκεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ σῴζεις· νεῦ ὧν ἰὼν χαίρων ἐς Πέρσας (πομποὺς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ, B πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ τοὺς Μιτραδάτεω τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα τὴν αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει Ⓚ Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεναμένοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ ὀπισάμενοι αὐτίκα πρότερον τελευτῆσαι· ἰδόντες τε ὅτεῳ τρόπῳ σῳζέγενετο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ C εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμιβρωτικέναι πλεῖστον· κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην. ὑπίσασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δ' ἧς κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τροφεῦσαι δὲ ἔλεγε σφέας τοῦ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· οὔνεκά τε ταύτην αἰνέων διαπρήσσετο. ἐκ τε οἱ τοῦ λόγου τὰ πρῶτα ἡ Κυνὼ. Ⓐ δὲ τοκέες τῶν ἀγγελεόντες τὸ οἰκῶμα τοῦτο, (ἵνα θειοτέρως δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι τραφῆναι σφέας ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε.

D ΚΥΡΩ δὲ αὐξομένῳ, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προφιλεστάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, ἅτε πασάμενος Ἀστυάγεα ὀπιθυμέων. ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἐόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα τιμωρέειν ἐπιβουλεύων ἐς Ἀστυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτροφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τοῦ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸς E ἢ ἐπὶ τούτῳ τάδε οἱ κατήργασο· ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀπέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσποιησαμένους, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης.

χρ. καὶ τὴν μητέρα αὐτὸν λεγόμενον, γυναῖκα δ' αὐτῆς.

κατεργασμένου δὲ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοί- A
μου, ὥτω δὴ ᾧ Κύρῳ διαπτωμένῳ τὸ Πέρ-
σησι βουλεύμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν
ἐωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῇ εἶχε,
ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ὧδε τεχνᾶ-
ται τοιόνδε. Λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ αἱ-
ρήσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ σφέων ἀπο-
τείλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐπέθηκε βιβλίον,
καὶ οἱ ἐδόκεε ἐλεφάντας. Ἀπορράψας δὲ τοῦ
λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἅτε
θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέ- B
στειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενος οἱ, ἀπὸ
γλώσσης, δοῦναι τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπιστεῖ-
λαι, ἀυτὸν χειρὶ μὴν διελεῖν, καὶ μηδένα ἄ
ἄλλον παρεῖναι παρεῖναι. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν ὑπο-
τιλέα ἐγίνετο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν
λαγὸν αὐέσχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον
ἐνεὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα
» ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ
» ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν κοτὲ ἐς τοσοῦτον τύχης ἀ-
» πίκεο.) σὺ νῦν Ἀστυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα C
34 » πίσας. κεῖ μὲν γὰρ τὰ τούτου παρεθυμέω
» τέθηκας, ὃ δὲ κεῖ θεούς τε καὶ ἐμὲ παρεῖς.
» τά σε καὶ πάλαι δικαίως πάντα ἐκμεμαθη-
» κέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι, ὡς ἐτράφης, καὶ οἷα
» ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ
» ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ. σὺ
» νῦν ἢν βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς τοῦ Ἀστυά-
» γεος ἀρχῆς χώρης, ταύτης ἁπάσης ἄρξεις.
» Πέρσας γὰρ αἰσχύνεσθαι ἀπίσασθαι, πρατη-
» λάτεε ὅτι Μήδους. καὶ ἢν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀ- D
ἀπὸ σοῦ, » στυάγεος ἀποδεχθῶ πρατηγὸς αἰτίη σεῦ, ἔ-
» σαι τοι τὰ σὺ βούλεαι, ἢν τε τῶν τις δοκίμων
» ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες
» ἀπ' ἐκείνου, ἢ ἠνώμυοι πρὸς σέο, Ἀστυά-
» γεα κατιμῆσαι πειρήσονται. ὡς ὧν ἑτοίμου τῦ
» γε σήμα δὲ ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κεῖ
» τάχος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε
ὅτεῳ δρηστῷ σοφωτάτῳ Πέρσας αἰσχύνοιτο
ἀπίσασθαι. φροντίζων δὲ, εὕρισκε ταῦτα
κατιστάτα εἶ· ἐποίεε δὴ τάδε· γράψας ἐς E
βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλλίην τὴν Περσέων ἐ-
πεποίητο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, καὶ
ὑποθεμένου, ἔφη, Ἀστυάγεά μιν πρατηγὸν
» Περσέων ἀποδεχθῆναι. Νῦν, ἔφη τε λέγων,
» ὦ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν, πρῆγμα ἔχετον
» ἕκαστον δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα παρε-

Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſentẽtiam, quum aliter non poſſet, vtpote itineribus cuſtoditis, huiuſmodi rem comminiſcitur: [a] Exẽterato quem ſolerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino reſcinderẽtur, indidit libellũ in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutóque ventre, leporem vnà cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorũ fidiſſimo: miſitque ad Perſas, [b] præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipſe ſuis manibus aperiret, idque ſine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptũ leporem aperuit, inuentúmque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambyſis, quẽ dii reſpiciunt (nam aliter nunquã in tantum fortunæ peruenifſes) vlciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem ſtudio perieras, deorũ tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim iam reſciuiſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quòd te nó occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem. Nunc, ſi mihi auſcultare vis, omni tu cui Aſtyages imperat regioni imperabis. Quũ enim Perſis vt deficiant perſuaſeris, expeditionem aduerſus Medos ſuſcipe: vtpote ad votum tibi re ſucceſſura, ſiue ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſiue alius quiſpiam Medorum illuſtrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Aſtyagẽ conabũtur euertere. Tanquam igitur cũcta tibi ſint hîc in expedito, iſta exequere ſine mora. Cyrus, his auditis, conſiderabat quónam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Perſarũ coegit. Deinde reſignato libello atque lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum. Et nunc Perſæ (ait) edico vobis vt præſtò mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præce-

a Quum leporẽ arte compoſuiſſet, eiúſque ventrem reſciſſiſſet, nihil lacerando, indidit libell.

b *Vel*, Præcipiẽs vt quum leporẽ Cyro daret, ſuo ore diceret vt, &c. *Vel*, *Cyrum admoneret etiam vt*, &c.

pit: quorum complura ſunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [a] ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt, Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphii, Maſii. Sed horum Paſargadæ ſunt præſtantiſſimi, in quibus & Achæmenidarum [b] cognatio eſt, vnde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alii Perſæ hi ſunt, Panthelæi, Deruſiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii verò, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cùm adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumoſum (erat in Perſide is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem vt lauti adſint. Interim coactos in vnũ caprarum, ouium, boum greges patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum accepturus vinóque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die vbi conuenerunt Perſæ, iubet eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrũ pridianam an præſentem conditionem præoptarent. Illis reſpõdentibus, multum eſſe inter hæc duo [c] interualli: pridianam en im omnia mala habuiſſe, præſentem verò omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Perſæ, ita res veſtræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda aderunt ſine vllo ſeruitutis labore: nolentibus verò, innumerabiles, quales heſternæ, ærumnæ. Nũc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam ſorte ipſe genitus hæc bona videor in manus veſtras eſſe allaturus, & vos non arbitror inferiores eſſe Medis, cùm in aliis tum verò in bellicis rebus. Quæ quum ita ſint, rebellate quamprimum ab Aſtyage. Perſæ, vt qui iampridem [d] dedignarẽtur parere Medis, nacti [e] præſidem, libenter ſe in li-

a Sunt autẽ hæc, à quibus alii omnes *dependent.*

b Tribus

c *diſcriminẽ:*

d Grauiter ferrent:

e Ducem,

A γόρυσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· ἐκ τῶν μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ἄλλοι πάντες, Ἀρτεᾶται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μεραφίοι, Μάσιοι. τουτέων Πασαργάδαι εἰσὶ οἱ ἄριστοι· ἐν τοῖσι δὲ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύτρη, ἔνθεν οἱ βασιλέες ⓐ Περσεῖδαι γεγένασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Παν-

Μάσιοι.

Θηλαῖοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι. ⓐ δὲ ἄλλοι, νομά-

B δες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σαγάρτιοι. ὡς δὲ πρῆσσον ἅπαντες ἔχοντες τὸ προσφερόμενον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ἐκέλευε τὰς γυναῖκας τῆς Περσικῆς ἀγορηδὸν ὅσον τε ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντη τοῦτον σφι τὸν χῶρον προεῖπε [f] ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ὑπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην πρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια

[f] ἐξημερῶσαι

C καὶ τοὺς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ παντὸς συνάλισας ἐς ταὐτό, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων ⓐ στρατόν· τοῖς δέ, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ὑπιτηδειοτάτοισι. ἀπικομένοισι δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, ἐδαίνυε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦρος πότερα τὴν προτεραίην εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα· ⓐ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶ-

D ναι αὐτέων ὁ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἐγεγόνεε, τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα λαβὼν δὲ τοῦτο ὁ ἔπος ὁ Κῦρος, παραμύθιον ⓐ τοῖσι λέγει· λέγων, Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔξεστι τά τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, καὶ οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχοισι· μὴ βουλομένοισι δὲ, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι πρὸς τοὺς χθιζοὺς παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νυνὶ ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐ-

E τός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, τά δὲ ἐς χεῖρας ἀγαθὰ· καὶ ὑμέας ἤγημαι ἀνδρας Μήδων οὐ φαυλοτέρους, οὔτε τἆλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπίσασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην. Γέρσας μὲν νῦν προσάτεω ὑπιλαβόμενοι, ἅσμενοι ἐλεύθεροι ἔσεσθαι, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων

ἄρχεσθαι.

ἐξικέσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦ- A bertatem vindicarũt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio accersiit. Iste nuntiũ iubet renunciare, se prius illuc venturum quàm Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cũctos armat, hîsque [a] aduerso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Cõparato exercitu, vbi Medorum copię [b] cum Persicis prælium conseruerunt, quicunque eorum [c] sermonis Harpagi erant expertes, præliabantur: qui verò participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebãt, fugámque faciebãt. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primùm rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorũ interpretes qui suasissent ipsi Cyrũ dimittẽdum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes, armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: viuúsque capitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eúmque dicteriis lacessiuit, cùm alia quæ homini dolerent, dicens, tum verò percontando eũ de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filii pauisset: [d] quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset. Eum intuẽs Astyages, vicissim interrogat nũquid [e] ipsius foret Cyri opus. Harpagus verò, suum esse dicere: idque meritò, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [f] Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat vt rex efficeretur, alteri tribuerit imperium, si modò illa per ipsum gesta essent: iniquissimum verò, quòd cœnæ causa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorũ alicui id bonum comparare quàm Persarum. Nunc Medos, qui huius peccati affines non extitissent,

a Tanquam diuinitus mente captus, Harp.

b Cum Persicis iunctæ fuerunt. *Vel*, Persicis occurrerunt.

c Propositum Harpagi ignorabant, præliabantur: cæt. ad Pers.

d Quòd esset illius seruitus pro regno. *Idest, Quòd propter illud ex re ge seruus factus esset.*

e Sibi vendicaret Cy.

f Tum Astyages demonstrare cœpit illum omniũ hominum & stultissimum esse & iniquissimũ. Stultissimum quidẽ, quòd quum ipsi liceret regẽ esse (si modò per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimũ, &c.

ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt. Iidem sequentibus tẽporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerũt: sed prælio victi, iterum subacti sunt, Persæque qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerũt. Cyrus nullo alio malo afficiés Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatúsque, regno potitus est. Et mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est.

A δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἐόντας τυγχάνειν Μήδων, νεῶν γεγονέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νεῶν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσεράκοντα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι μετὰ τὸν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πλέξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον.

ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τε σφι B ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. πρότερον δὲ ὅτε Ἀστυάγεος Cyaxares Πέρσας τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπεμψάν τεοῖσι Μήδοισι, ἦρχον ὑπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν δικαίῳ ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ βασιλεύσας, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδίκως, κατεστρέψατο, ὡς εἰρηταί μοι C πρόσθεν. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

Porro ritus quibus vtuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere cõsuetudo est, quinimo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opinio) quòd nõ, quemadmodum Græci, sentiũt deos ex hominibus esse ortos. Moris habẽt, editissimis quibusque conscensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem D gyrum cæli, Ioué appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciũt iam inde ab initio. [a] Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirũ ab Assyrijs Arabibúsque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylitram, Arabes eandem Alittã appellant, Persæ Metrã. Sacrorum autem ritũ circa hosce iã dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignẽ incendũt prorsus: sed neque libamentis vtũtur, aut tibiis, aut infulisue, aut molis: verùm, vt quisque diuis hisce sacra facere statuit, in locũ mũdũ victimã sistens, deũ illũ implorat, myrto maximè cinctã gestãs tiaram.

a Postea verò dicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιέουσι μωρείλω ὅτι φέρεσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας νομίσαντας τοὺς θεοὺς, καθάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὅτι τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, κύκλον πᾶσαν τὴν οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσυρίοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτρην. θύουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τάδε τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἥδε κατεστήκεε. οὔτε E βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδὴν χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῇσι. τῶνδε ὡς ἕκαστος θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν ὁ κτεῖνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάρην μυρσίνῃ μάλιστα.

ἑωϋτῷ μόνῳ δὴ τῷ θυομένῳ ἰδίῃ μοιρίῳ οὐ Ⓐ
ἐγκίνεται εὔχεσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι
Πέρσῃσι κατθύεται οὐ γένεσθαι, καὶ τῷ βα-
σιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἄπασι Πέρσῃσι καὶ αὐ-
τὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ ἀμφιμυσήλας κρέα
36 ὁ ἱρήϊον, ἐφίησι τὰ κρέα, στοιεῦσας
πολλὴν ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα δὲ
τριφύλλιον, ἐπὶ τούτῳ ἐθηκε ὧν πρώτα
κρέα. ἀμφιθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος αἰνὴν πα-
ρεσκευάσατο ἐπαείδειν θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι
λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν. οὐ γὰρ δὴ μά- Β
γου οὐ σφι νόμος ἄτερ ἐστὶ θυσίης ποιέεσθαι. ἐπι-
χὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἐκφορέεται ὁ θύσας
τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ᾧτινι μιν ὁ λόγος αἱρέει·
ἡμέρῃσι δὲ ἀπασέων μάλιστα ἐκείνῃσι ἁμᾶ
νομίζοισι τῇ ἑκαστος ἐγήρετο. ἐν ταύτῃ δὲ
πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιοῦσι τιθεῖσθαι· ἐν τῇ οἱ βιδάμμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ
ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον τεθηπότα
ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· Ⓒ οἱ δὲ πένητες C
αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων τεθη-
πότα, σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ὀπτοφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλοῖσι. καὶ δι᾽
τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δεί-
πνου τράπεζα φορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ
δέ τι προσφέροιτο, ἐδιόντας ἂν οὐ παύε-
σθαι. οἶνον δὲ κάπρια τρεφόμενα· καὶ σφι
οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι αἴτιον ἄλλο.
ταῦτα μὲν νῦν οὕτω φυλάσσεται. μεθυ-
σκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ συμ- D
φορώτατα τῷ πρήγματί· τὸ δ᾽ ἂν ἄδην
σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι
προτίθεῖ ὁ οἰκήτωρ, ἐν τῷ αὐλεῶντι βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέω-
νται αὐτίῳ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετίασι. τοὺς δ᾽
ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκό-
μενοι ὑπ᾽ ἐκείνων κρέονται. συντυχόντες δ᾽ συμπε-
ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἂν τις ἀμφι- χόντες
γνοίη εἰ ὁμοιοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες. οὐτὶ
γὰρ τὸ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέου- E
σι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ἢ οὔτεος κατωδεέστερος ὀλίγῳ, τοῖσι παρειῇσι φιλέονται· ἢν δὲ
πολλῷ ἢ οὔτεος ἀγχοτέρω, προσπίπτων
προσκυνέῃ τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ καὶ πολ-
λῶν τῶν ἀγχιστα ἑωϋτῶν οἰκεόντας, μετὰ
μὲν ἑωϋτούς· δευτέρους δὲ, τοὺς δευτέρους·

a Sacrificans autē, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidē regi; quoniam b inter Persas omnes idem quoque cōprehenditur. Vbi verò iam in minutas portiunculas membratimque hostiam consecidit, carnibus elixis herbam susternit quampollissimā, maximè trifoliū. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniā accinit. siquidem hanc illi dicunt esse incantationē efficacissimam. Citráque magum nullū illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunque vsum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipuè colendum censent suum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborū apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, cósq; in fornacibus tostos, isto die in mēsam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodū bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, c Græcos pastos iam demū non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponūtur pretii nullius, & siquid apponatur, non cessant quin edant. Vinū largius illis apponitur. Eisdē nec vomere corā, nec vrinam facere licet: quæ etiā nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maximè seriis consultare cōsueuerūt. d nā siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die ieiunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus fortè cōsultatur præest: &, si placuerit, atque ieiunauerint, vtūtur ipso: sin minus cōprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdē poti pronuntiant. Quum in via inuicē sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quòd si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur dūtaxat: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autem illos obseruant reuerēter qui proximè habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi:

a Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun.

b Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend.

c Græcos finem edēdi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quòd si quid tale apponeretur, non esse finē facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt.

d Quod autem ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint? & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minus, relinquunt. De quibuscúque autem sobrii cōsultauerint, inebriati ea in disquisitionē reuocant. Si in vita, &c.

arque ſic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori neceſſitudine iunctos exiſtimant: ſe nimirum omniũ longè optimos arbitrãtes: [a] alios verò, quo remotius diſſiti ſunt, hoc à virtute magis eſſe alienos. atque illos demũ ſecũdum dictam proportionem peſſimos eſſe colligẽtes qui à Perſis abſint quam remotiſſimè.

Sub Medis imperiũ obtinẽtibus, plerq; nationes quoque imperitabãt: ſed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Perſæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, latè progreſſa fuit. Externorũ autẽ morũ Perſæ maximè omniũ hominum ſunt ſtudioſi, nam & Medicam veſtem propria elegãtiorem arbitrantes, geſtant: & in pugnis thorace vtũtur AEgyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas ſemel reſcire potuerunt, frui ſtudent. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducũt vxorum loco, ſed multo plures pallacas habent. Secundũ bellicam fortitudinem potior ducitur numeroſæ ſobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, [b] huic rex tãquam ſtrenuũ quippiam præſtiterit, ſingulis annis munera mittit. Liberos ſuos, à quinto anno incipientes vſque ad viceſimũ, tribus duntaxat inſtituunt, equitare, arcu ſagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conſpectum patris non venit, ſed apud fœminas degit. Quod ea gratia ſic fit vt ſi inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat moleſtiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantùm culpam liceat vel ipſi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Perſarũ atrocius aliquid in familiam ſuam exercere ob vnum ſolum delictum: [c] ſed expẽdere iubetur quiſque, ſi plura ac magna patrarit, atque tum demum iuſta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidiſſe: verùm quotquot horum fortè acciderũt, omni neceſſitate excuſſa,

a Minimè autẽ eos qui ſedes à ſe remotiſſimas incolunt, *honore* afficiunt: ſeipſos omnium hominum longè præſtantiſſimos eſſe arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum eſt) virtutem amplectũ. At qui lõgiſſimè ab ipſis habitẽt deterrimos eſſe. Porro Medis imperium obtinentibus, quædã etiam gentes mutuò imperabant, *id eſt, imperium in quaſdam obtinebant, & Græciam aliarum imperio ſuberant.* Medi enim vniuerſis imperabant, & maximè ſibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: iſti verò, iis qui maximè vicini erant. Eadem autẽ ratione & Perſæ vicinos ſuos colunt. Latè enim progrediebatur illa gens, imperãs & præfecturas obtinens. Externorum aut.

b Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem poſitum eſſe robur exiſtimant. Lib.

c Sed vbi conſideraverit, ſi peccata cõmiſſa plura maioráque eſſe comperiat quàm obſequia præſtita, tum demum iram ſuã exercet. Suum autẽ patr. aut matrem aiunt nem. vnq. occidiſſe: ſed quicunque tales fuerint *filii* neceſſe eſſe vt ſi de illis inquiratur, aut ſuppoſititii, aut ſpurii comperiantur. Quippe veriſ.

A μὴ δὲ, κατ' λόγον τοιεύμενοι ἀμύνεσθαι. ἤκουσα δὲ τοὺς ἑωυτῶν ἐπαιρόμενος οἰκηματίους ἐν ἀμυνῆ ἀγῶνται, νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πρῶτα ἀρίστους· τοὺς δ' ἄλλους, κατ' λόγον τοῦ λεγομένου τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τοὺς δὲ ἐγγιαίτατα οἰκέοντας ἀπ' ἑωυτῶν, καὶ πλείστους εἶναι). ὅτι δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, σχεδὸν πάντων μᾶλλον Μῆδοι, καὶ τῶν ἀγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων

B οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατ' ἀυτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι ἀμύνονται. τοιεύμενοι γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ὀπιθεν πολλὸν. ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι τοιέονται αἰδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τῷ Μηδικῷ ἐσθῆτα νομίσαντες τὴν ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ ὑπαθείας τε πάντα-

C δαπὰς πιοζανόμενοι ὀπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλείονας παλλακὰς κτῶνται. ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ δὲ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποφαίνῃ, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡλικίη ἰσχυρὸν εἶναι). παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦ-

D να, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐνδιᾶν τῆσι γυναιξὶ διαιτᾶσθαι ἔχει. τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέεται, ἵνα εἰ ἀποθανὴν τυγχάνοι τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀνδρὶ τοῦ πατρὸς τοιήσηται ἀλλη. αἰνέω μὲν νυν τόνδε νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ὅτι μὴ κατὰ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἐὼ δίεισιν πλέω τε καὶ

E μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν κακουργημάτων, οὕτω τῇ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτείναι τε γοῦν καὶ λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσιν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα

37

τοῦτα ἀνθρεθιῶαι ἢ τοι ὑποβολιμαῖα A hos tandem deprehenſos tradunt
ἐόντα, ἢ μοιχίδια. οὐ γὰρ δὴ φασι εἰκὸς εἶ- aut ſubdititios, aut ſpurios. Quip-
τόν γε ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ πατ- pe veriſimile nequaquam videri
ἢ ἄσπ. δὸς ἀποθνήσκειν. ὁκόσα δὲ σφι ποιέειν οὐκ aiunt vt is qui verus parens ſit, à
ἔξεστι, τοῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ proprio filio interimatur. Quæ-
αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δέ, cunque apud eos fas non eſt face-
ὃ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵ- re, ea nec dicere. Turpiſſimũ a-
νεκα, μάλιστα δὲ ἀναξηρίου φασὶ εἶ- pud eos ducitur, mentiri: ſecũdo
ναι τὸν ὀφείλοντα, καί τι ψεῦδος λέγειν. ὃς ἂν δὲ τ loco, æs alienum debere, cùm ob
ἀξῶν λεπρὸν ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν οὔτε alias multas cauſas tum quòd ne-
οὐκ ἐσέρχεται, οὐδὲ συμμίσγει τοῖσι ἄλ- ceſſum ſit eũdem qui debet, mẽ-
λοισι Πέρσησι. φασὶ δὲ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁ- dacio quoque obnoxium eſſe. Si-
μαρτόντα τι, τοῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα, B quis è ciuibus lepra aut vitiligine
λεπρὸν νόμιμον ὑπὸ τουτέων, πολλοὶ ἐξελα- infectus ſit, huic in ciuitatem ac-
ύνουσι καὶ τῆς χώρης· καὶ τοὺς λευκὰς cedere non conceditur, neque cũ
περιστερὰς, τὸν αὐτὸν αἰτίην ὑποφέροντες, alijs Perſis conſuetudinem habe-
ἐς ποταμοὺς δὲ οὔτε οὐρέουσι, οὔτε ἐμπτύ- re. Dicunt enim hos morbos illis
ἢ ἄλλον ῥέ- ουσι, οὐ χεῖρας ὑπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο immiſſos quòd in ſolẽ peccauerint. Externum verò qui iiſdem
θρα οὐκ ἐῶσι τι ποιεῦσι, ἀλλὰ στέγοντας πολλοὺς correptus fuerit, è regione ſua
μάλιστα. καὶ τόδε ἄλλο σφι exigũt: atque [a] ob eandẽ cauſam albas columbas in regionẽ illam
ὧδε συμπέπλωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν C afferunt. In flumen nec immei-
ἀνοσιωτάτους λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα unt, nec inſpuunt, nec manus ab-
σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγα- luunt, nec denique ſimile quip-
λοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠὐτὸ piam faciunt, ſed flumina inter
γράμμα, ὃ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, omnia religioſiſſimè colunt. Hoc
Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τοῦτο δὲ ζητήσαντι εὑρήσεις quoque Perſis accidit peculiare,
τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, quod quanquam illos lateat, no-
οὐ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. bis minimè eſt obſcurum: nem-
τοῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν pe quæcunque apud illos nomi-
εἰδὼς εἰπεῖν. τὰ δὲ μέλλοντι ὡς χρυπτόμενα na vel corporibus vel magnificẽ-
λέγεται, καὶ οὐ σαφέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· tiæ ſunt ſimilia, ea omnia in eadẽ
ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνὴρ Πέρσεω ὀνήκης, terminari litera, quã Dores ſan
πρὶν ἄν τις ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀ- appellent, Iones ſigma. Et, ſi ani-
τρεκέως οἶδα τοῦτα ποιεῦντας· ἐμφανέως maduertas attentius, deprehẽdes
γὰρ δὴ ποιεῦσι. καὶ ταριχεύσαντες δὴ ὦν D hæc probè ſciés de Perſis poſſum
νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ indubitatò affirmare. at iſta quæ
κεχωρίδασται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀν- de mortuis prodũtur, obſcuriora,
θρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. neque perinde certò: cadauera
μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἐμψυχον μηδὲν κτεί- videlicet defũctorũ Perſarũ non
νειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· τοὺς δὲ δὴ μάγους αὐ- E prius humari quàm aut ab alite
τοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, aut cane trahantur. [b] Magos ta-
κτείνουσι. καὶ ἀγῶνισμα τοῦτο μέγα men ſat ſcio hæc factitare: quan-
ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε doquidem apertè faciunt. Perſæ
καὶ ὄφις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. igitur mortuum [c] cera inuoluẽtes
καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ in terram condunt. Magi verò
reptilia atque volatilia plurima necauerint. cùm ab aliis hominibus tum à ſa
Atque de horum ritibus hunc in

a Columbas *eiiciunt, vel expellunt* eandem cauſam prætendentes. In flum.

b Magos quidẽ certè ſat ſc.

c *Vel, Cera circumlinentes, aut* integentes.

modum dictum sit: nos ad institutam narrationem recurrimus.

Porro Iones atque AEoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, [a] vltrò postulantes vt iisdem conditionibus eos admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verùm Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando nō libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus AEolibúsque ideo dixit, quòd Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitāte vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: ac tum demum, [b] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quique ciuitates reuertūtur, mœniáque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & [c] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbātur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nuntiarent &* auxiliū rogarent.

Iones verò illi ad quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cùm cæli bonitate tum montium commoditate omniū optimè sitas quas nos nouerimus, adeo vt neque superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtūtur non eadem, [d] sed eius quatuor proprietates ducūt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiē vergens. Post hanc Myus & Priene:

a Volētes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subiecti. Verùm Cyr.

b Rebus consectis.

c *Legit his interpres Lydos, nō Lydis.*

d *Ad Verbum*, Sed quatuor modos deductionum vsurpant, i. *Ea vtiuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

A ἀρχὴ νομίζοντι. αὐδημι δὲ ὅτι τὸν πρότερον λόγον.

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς ἐπύθοντο Λυδοὺς τάχιστα καταστρέφαντο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι ἐπὶ τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ πρεσβύτερα, ἔλεξέ σφι λόγον, αὐδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντα σφέας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· B ὡς δὲ ψευσθεῖεν τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξέρυσαι. ἰδόντα δὲ πάλλοντας, εἰπεῖν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίκοντο σφέας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ C ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι ταῦτα. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, αὐτίκα θέοντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον. ἄλλοι πλὴν Μιλησίων (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδὸς) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἐδόκεε καινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι D ἀμυνέειν.

Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τὴν καὶ ὁ Πανιώνιος ἵδρυται, τοῦ μὲν οὐρανοῦ, καὶ τὴν οὐρέων ἐν τοῖσι καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τοῦτο ἐποιέετο Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιέζοντα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τέσσερας τραπέζας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη·

38

αὗται μὲν δὴ τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, καὶ τὰ A
ῥώπια ἀφιλέχθωσι σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ
Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως,
Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες
τῇσι πρώτῃσι λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ
γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ
τρεῖς ἀποδεδέχαται Ἰάδας πόλιας, τῶν αἱ δύο
μὲν νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ
μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι
μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ ταὐτὰ ἀφιλέ-
ονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μούνοι. οὗτοι B
χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται.
Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων Μιλήσιοι μὲν ἦσαν
ἐν σκέπῃ τῇ Φρύγου ὄρεια ποιησάμενοι·
τοῖσι δὲ αὐτέων ποιητῆσι ἐς δεινὸν οὐδὲν οὐ-
τε γὰρ Φοίνικες ἦσαν οὔτε Περσέων κατήκοοι,
οὔτε αὐτοὶ Πέρσαι ναυβατέουσι. ἀπεχάθησαν
δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ὅτοι καὶ ἀλ-
λο μὲν οὐδέν, ἀθηναίους δὲ ἐόντας τὸ πρωτοτόκους
τότε Ἑλλήνων ἡγέοντο. πολλῷ δὲ ἐς ἀσθε-
νέστατον τῶν ἐθνέων ὁ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐ- C
λαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἐς οὐδὲν ἀξιό-
πλοιμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ
Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, καὶ βαλόμενοι Ἴω-
νες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι
οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχυνέσθαι τὸ ὀνόματι·
αἱ δὲ δυώδεκα πόλες αὗται τῷ τε οὐνόμα-
τι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ὅτεῳ τε
σφέων αὐτέων ζωὸν ἔσεσθαι Πανιώνιον ἐ-
βουλεύσαντο δὲ αὐτῷ μεταδώσειν μηδα- D
μοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδὲ ἐδεήθησάν γε οὐ-
δαμοὶ μεταλλεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. κατά-
περ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δω-
ριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς
ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὦν μη-
δαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν περιοίκων Δω-
ριέων ὃ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων
αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν νομίσαντας ἐξε-
κλείσθη τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ
Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐπῆγε τοπάλαι τρίπο-
δας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρεὼν E
ἦν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν,
ἀλλ' αὐτοῦ ἀναθεῖναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἁλικαρ-
νησσεὺς, τῷ ὄνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν

hæ in Caria sitæ sunt, eadē lingua vtentes. Illæ verò in Lydia, Ephesus, Colopō, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, quæ cum iā dictis ciuitatibus, quātum ad linguam attinet, non conueniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres ciuitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitāt, Samum videlicet & Chium: tertia in cōtinenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii verò ab his discrepātes propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprietates. Ac verò ex iisdem Ionibus Milesii erāt qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerant. Insularibus autem nihildū grauius fuit metuendum, quòd Persis Phœnices nondum essent subiecti, & ipsi Persæ nauigiis non vterētur. Porro hi non aliam ob causam ab Ionibus defecerūt quàm quòd cùm imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quàm infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter vnas Athenas, nulla vrbs alia insignis erat. [a]Iam etiam alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionū nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Cæterùm duodecim istæ ciuitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine cōstruxerunt Panioniū. Cuius nullos participes facere in animum sibi induxêre: nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tātùm Smyrnæis. Tale quippiā Dorien sibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ antè Hexapolis vocabatur. nam & hi cauent ne quem è finitimis Dorien sibus ad Triopium [b]sacrum admittāt: adeo vt etiam ex popularibus suis, qui sacri legē transgressi essent, à ludorū communicatione excluserint. Nā in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur æreī: quos acceptos non è [c]sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus,

a Adeo quidem vt cùm alii Iones tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerēt, Ionésque appellari nolent. Sed etiamnū multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit.

b Templum.

c Templo.

ausus est legē hanc violare, tripodémq; domū ferēs[a] sibi asseruare. Propter quod cōmissum, quinq; hæ ciuitates, Lindos, Ialysius, Camirus, Cos atque Cnidus, sextā ciuitatem Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt: hac videlicet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sanè videntur Iones duodecim fecisse ciuitates: nec voluisse plures recipere, propterea quòd eorundem Peloponnesum habitantium totidē fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerūt, duodecim sunt partes. Nēpe prima ante Sicyonem est Pellena, deinde AEgiræ & AEgæ, ad quā Crathis fluuius pérennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est. Post AEgas Bura est & Helice: quò ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Post hanc AEgion est, & Rhypes, & Patrenses, & Pharenses, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Postea Dyma & Tritæenses, qui soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque causa fuisse videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates constituere placuerit. Nam istos præcipuè magisque aliis Iones esse, aut præstātius quippiam gessisse, magna insania esset asseuerare: quum ex his Abantes sint, Euboeæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomenius sint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, [b]Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter se cōmixtæ sint. [c]Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progressi, nobilissimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarum iam antè parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradiderūntque suis deinceps filiabus, quòd videlicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quòd eorum patres, mari-

a Ad clauū suspendere. Propt.

b Omittit καὶ Δωσιάδαμιοι.

c Ex quorū numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti sunt, & se Ionum nobilissimos existimarunt, hi vxores secum nō adduxerunt quū in coloniam migrarent, sed Caricas habuerunt, quarum, &c.

νόμον καὶ τηλόγησε. Φέρων δὲ τοὺς τὰ ἑωυτῆς οἰκία προσεπαναλθυσε τὸν ῥίπτοδα. Διὰ τοῦτο τὸ αἰτίου αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισαν τὲ μετοχῆς τὲ ἔκτην πόλιν Ἁλικαρνησσόν. Τούτοισι μὲν νυν τοῦτο τὸ ζημαίων οὔτοι ἐπέθηκαν. δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθελήσας πλεύνας ἐσδέξασθαι, τὸν δὲ εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα καὶ αὐτῶν μέρεα, καταπερ νῦν Ἀχαιῶν, τοὺς ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα ἐστὶ μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρὸς τὴν Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἴγαι· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀέναός ἐστι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔλαβε· καὶ Βούρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν καταφυγόν Ἴωνες ἐκ τῶν Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἐστί· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέοντες. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστί, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦσαν. Τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γέ τοι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ καλλίον τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἄβαντες μὲν δὴ Εὔβοίης εἰσὶ σὺκ ἐλαχίστη μοῖρα, οὐδὲν Ἰωνίης μέτα σὺδὲ τῷ οὐνόματος σὺδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων. οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καρίας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν σφέων τοὺς γονέας. Διὰ τοῦτο δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκοισι ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή ποτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι σῶσαι τοὺς ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἀν-

39

ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπί τε τοῖσι τοκεῦσι ποιη- A
σάμενοι, αὐτοῖσι συνοίκεον. τοῦτο δὲ ἐκ γενόμενον ἐν Μιλήτῳ. βασιλέας δὲ ἐπ-
οιήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λύκιοι, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότες· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφότερους. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο μᾶλλον τοῦ ὀνόματος ἐχόμενοι τοῦ ἄλλων Ἰώνων. ἔθυσαν δὲ καὶ οἱ καθαροὶ γενόμενοι Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων B
καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μούνοισι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι φόνου τινὰ σκῆψιν. ὁ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χώρης ἱερόν, τετραμμένον πρὸς ἄρκτον τε καὶ βορηίην ἄνεμον, κοινὴν ἅπασι μούνοισι Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, τετραμμένη πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεχθέντες ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγουσι ὁρτήν, τὴν ἐκάλεσαν ὠνώνυμα Πανιώνια. πεπύσθαι δὲ οὔτι μούνας αἱ Ἰώνων ὁρτὰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων C
ὁμοίως πάσας ἐς τὠυτὸ γράμμα τελευτώσας, καὶ πάντων τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μέν, αἱ Ἰάδες πόλιες εἰσί.

Αἱ δὲ δή, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγίροεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἔνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων ἐξελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ D
Αἰολέες χώρῃ μὲν ἐτύγχανον κτίσαντες ἀμείνονι Ἰώνων, ὡρέων δὲ οὐκ ὁμοίως ἔσχον. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους αὐδρας φάσι ἐστασιωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξασθαι. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλήσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐ- E
χρήσαντο, τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιη-

tos atque filios trucidasset, & quū hæc patrassent, simul orbas ad cōcubitū violenter rapuissent. Hæc Mileti fiebant. Reges autē creauerant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriūdos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partī ex vtrisque. Sed nomen Ionum inter cæteros maximè amplectuntur. Et sunt quidē illi veri atque genuini Iones: omnes tamē Ionum nomenclaturæ communicāt quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrāt autem omnes, præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ causā. Porro Panionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod quâ zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificium celebrabant quod Paniopia vocant. Accidit hoc sanè nō Ionum sacris duntaxat, verùm communiter omnibus Græcorū festiuitatibus, vt in eandem literā finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ sunt ciuitates.

AEolicæ autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Nouus murus, Tenus, Cillą, Notium, AEgiroessa, Pitana, [a] AEgæa, Myrina, Crynia. Atque hæ x i AEolicæ fuerunt priscæ ciuitates. Vna autem Smyrna (AEolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus [b] diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præstātiorem, at quæ tamen ad illius cæli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam verò hac occasione amiserunt AEoles, quòd Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissēt: qui postea Smyrnæos obseruantes, dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarēt, occlusis portis vrbem occuparunt. Succurrentibus autem AEolibus vniuersis, sic inter eos trāfigebatur, vt si Iones vtensilia bonáque mobilia AEolibus redderent, AEoles Smyrna cederēt. Hanc

a Ægæa, αἰγᾶαι.

b Direpta fuit.

cõditionem quum Smyrnæi accepissent, [a] distributæ sunt vndecim hæ ciuitates, suos quæque cõstituens cives. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares verò quinque ciuitates Lesbum colebant. sextam enim in Lesbo Arisbam Methymnæi iã sibi subiecerant; tanquam consanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in centum appellatis insulis. Iam verò Lesbiis Tenedisque [b] nihil grauius, perinde atque cæteris Ionibus insulas tenẽtibus, erat metuendum: at reliquis ciuitatibus cõmuniter placuit Iones sequi, quocunque illi duxissent.

a Distribuerũt, vel inter se partita sunt ipsos illæ vndecim, &c.

b Nihil periculi, per.

Porro vbi Ionum AEolúmque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properãter) ex omnibus delegarũt Phocensem quendã, cui nomẽ Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, [c] in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat, processit: hortatúsque est Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendũ. [d] Illi, quamuis Ionũ legatos repulissent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus instructũ qui rerũ Cyri Ionúmque successum explorarẽt. Hi Phocæam appulsi, Sardis mittũt spectatissimũ ipsorũ, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorũ mandata perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnũ inferret: vtpotę se id minimè toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogasse fertur circumstantes Græcos quinã homines essent Lacedæmonii, & quàm multi numero. Mox vbi hæc cognouisset, ad Spartiatã dixisse, Equidem nõ extimui vnquam homines illos quibus locus est in media vrbe vacuus, in quem collecti mutuis ipsi sibi iuramẽtis imponũt. Atq; his, (si modò superi me seruauerĩt incolumẽ) non Ionũ, sed propria sua incommoda erũt deplorãda. Hæc in vniuersos. Græcos verba detorsit Cyrus: quòd fora ampla haberẽt in quibus negotiationes

c Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerẽt, processit, hort.

d *Adde ex Vet. cod. Græco*, Lacedæmonii verò illis aurem præbere noluerũt, imò non ferẽdum esse auxilium Ionibus statuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, &c.

A σφῶν δὲ τῶν τῶν Σμυρναίων, ὅτι διείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολήτας. αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρωτίδες πόλιες, ἔξω τοῦ ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τῶν νήσων ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. πλὴν γὰρ ἕκτεω ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένῃ Ἀρίσβην ὑπ' ἐωυτῶν ὑπεδέξαντο Μεθυμναῖοι, ἐόντες ὁμαίμοες. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν τὸ μὴ οὐ φοβέεσθαι· τῆσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔα δὲ χοινῆ Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται.

Ὡς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Σπάρτην οἵ τε Ἰώνων καὶ Αἰολέων ἄγγελοι, (ἦν γὰρ δὴ πάγχυ ἐν τοῦτο τῷ πρήγματι) εἵλοντο τοὺς πρώτους λέγειν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφυρέην τε εἵμα περιβαλλόμενος, (ὡς ἂν πυθανόμενοι πλῆθοι σύλλογον ἐλθοιεν Σπαρτιητέων) ἐς καταιγίδα, ἔλεγε πολλὰ, ὑμφορέην ἑωυτοῖσι χρηίζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκωσ ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τοὺς Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὥρμεον πέντηκοντέρῳ ἀνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀναβάντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σίνασθαι μεμφόμενον, εἰ αὐτῶν οὐ παύσεται ἀδικεόντων. ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρεόντας Ἕλληνας, τίνες εἶεν οἱ ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἐωυτὸν προανερεύσασι. πυνθανόμενον δὲ μιν εἰπεῖν τοιάδε τὸν κήρυκα· Σπάρτην οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὁμοιοῦντες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, νὴ ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἄλεκτα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς μὲν τοὺς Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὴν κτησαμένοις, ὧνῆ τε καὶ πρήσει

Λίσηλα πόλις.

χρέωντας. αὐδὶ γὰρ ⓐ Πέρσας ἀγορῆσι οὐ- A
δὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδὲ σφι ἔστι τοῦτο
ἐμπόριον. μετὰ ταῦτα ὑπερέλπιδα τὰ
μὲν Σάρδις Τάβαλον ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ
χρυσὸν τὸν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυ-
δῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλασε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἄμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας οὐ τοῦδε λόγου ποιησάμενος τιμωρέσασθαι εἰ). Ἐπὶ τε γὰρ Βαβυλῶνα οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ ὁ Βακτρίων ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς B
ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ὀπίσω δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν.

Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τὸν Λυδὸν ἀπέπεμψε ὁ Πακτύης ἐπὶ τὸν Τάβαλον καὶ Κῦρον· καταβὰς δὲ ὅτι θαλασσεύσει, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ὑπικούρους τε ἐμισθοῦτο, καὶ τοὺς ὑπιθαλασσίους αὐθρώπους ἔπειθε σὺν ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἑλόμενος δὲ ὅτι τάχιστα Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀ- C
ραρημένον ἐν τῇ ἀκροπόλι. πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖ-
» σον τάδε, Κροῖσε, τί ἔσται τὸ τέλος τῶν γινο-
» μένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς
» εἰκὸς, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔ-
» χοντες. φρονέω μὲν ἄμεινον ἢ ὀξυδερκο-
» δίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαί-
» νομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀπο-
» κτείνας, τῶν παίδων αὐτὸς φείσαιτο. ὡς δὲ
» καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα
» ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν D
» πόλιν παραδέδωκα· καὶ ἔπειτα θωυμάζω εἰ
» μοι ἀπεστᾶσι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα νόεε, ἔλεγε
ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ αἰσχάτους
» ποιήσῃ τοὺς Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰ-
» κότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ
» χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσῃς,
» αἰτίην τε ἐούσαν καὶ τῶν πρότερον, καὶ
» τῶν νῦν ἐκτεόντων. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ
» τε ἔπρηξα, καὶ ἐμοὶ κεφαλῇ αἰτίας
» φέρω· τὰ δὲ νῦν πρήσσοντα, Πακτύης γὰρ E
» ἐστὶ ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις,
» τοῦτον δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγινώμην
» ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ὑπότασσε, ὡς μήτε ἀπο-

exercerent. nam Persæ ipsi horũ nullo distinentur, neque illis vlum est forum. Post hæc Sardis Tabalo homini Persæ commisit: Crœsi autem cæterorúmque Lydorum thesaurum Pactyæ Lydo tradidit deferẽdum. Ipse versus Ecbatana cõtendit, Crœsum vnà secum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, [a] etiamsi primi adoriẽdi fuissent. quandoquidem Babylon ei obstaculo esse videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque AEgyptii, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere.

a *Hic mendosum esse videtur Græcum exemplar.*

[b] At verò vbi Cyrus è Sardis Lydos exegisset, Pactyas à Tabalo atque Cyro defecit. Et quia Lydorum thesaurum habebat, conscensis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimísque omnibus persuasit vt cõmunem secum expeditionem susciperent. Atque *his succedentibus*, Sardis castra mouit, Tabalúmq; in arce vndique conclusum obsedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Crœsum hunc in modum alloquutus est, Quisnam, inquit, Crœse, finis erit eorum quæ nũc mihi accidunt? [c] quando nõ cessabunt Lydi (vt videntur) tantisper & sibi & mihi negocium facessere, dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde fecisse atque is qui occiso patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quàm Lydorum pater eras, ipsis autem vrbẽ suam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hác suam sententiam Cyrus exposuisset, Crœsus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectéque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cùm superiorum tum eorum quæ nunc acciderũt, rea non est. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præsens factum Pactyas designauit, cui tu Sardis commiseras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. ne *videlicet aliquando viri-*

b Verùm simulatque Cyrus Sardibus est profectus, Pactyas Lydos ad desciscendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium thesaur.

c Non videntur Lydi facessendi mihi & sibi negotium finem facturi. Cogito nunquid maximè expediat eos in seruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde fecisse, &c.

hos auctis, vel defectionem meditari ausint, vel molesti esse possint. Interdicito illis ne arma bellica possideant, iubetóque supra tunicam pallium gestare, induere item cothurnos. Adhæc impera vt liberos citharam pulsare, psallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degenerasse, nihilque metuendum ne rebelles vnquam à te desciscant. Hæc ideo Crœsus suggessit, quòd optabiliorem Lydis hanc esse conditionem existimaret, quàm semel subactos venundari: sat sciens se, nisi prætextum idoneum cõminiscceretur, non persuasurum illi vt institutũ detrectaret. Adde etiam quòd formidabat ne in posterum aliquãdo Lydi, si imminentem calamitatẽ effugissent, rebellãtes à Persis funditus extinguerẽtur. Cyrus hac Crœsi admonitione gauisus, remissáque iracúdia, respõdit ei se pariturum. Accersitóque continuò Mazare, homine Medo, eadẽ illi præcepit, quæ Crœsus suggessérat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandauit, illos omnes sub corona venundari, quotquot vnà cum Lydis Sardis oppugnassent: Pactyam autem viuum ad se perduci. Et ista quidem ex itinere quum præcepisset, Lydos compulit ad Persarũ mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumam. Mazares verò nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quam secum ducebat, Sardis promouit. Verùm vbi Pactyam iam vnà cũ suis cõmilitonibus Sardis abiisse cognouit, primùm Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem vitæ rationẽ cõmutarunt. Deinde Mazares nuntios Cumã misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi verò cõsilio inito statuerũt ad deum apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculũ peruetustũ quo AEoles Ionésq; cõmuniter vti cõsueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est situm supra Panormum portũ. Missis igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi essent.

A σέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἀπεὶπε μὲν στρατόπεμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ ἐκτῆσθαι· κέλευε δὲ στρεας κιθωνάς τε ἐμπροσθίους τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι. τοιεῖτε δὲ αὐλητῆσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ τάχεως στρεας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας αὐτ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγενημένας. ὥστε οὐδὲν δεινοὶ τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα οἱ ὑπεπίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα βουλόμενος Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας φονεύεσθαι ὑπὸ

B τῶν στρεας· ἐπιστάμενος ὅτι νῦν μὴ ἀξιόχρεων τοιοῦτον φανεὶς τοιήσει, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε ⓐ Λυδοὶ, νῦν ὃ πρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, τοῦτον οἱ ἐπετέλλετο τοιεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπεπίθετο· καὶ τοιέειν ἀνδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ

C μὴ Λυδῶν ὅτι Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζωὸν ἀγαγεῖν πρὸς ἑωυτόν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἑλάσας ὅτι τάχιστα Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατοῦ μοίρην ὁσηνδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἔτι ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδι-

D σι, τοιῆτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τοιέειν Κύρου ἐντολὰς ὅτι τελέωι· ἐκ τούτου δὲ κελεύσμασι τοιούτοισι Λυδοὶ τῷ πάσῃ διαίτῃ τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· ⓐ δὲ Κυμαῖοι ἐγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνοῖσαι ⓦ ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τὸ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐωθασι χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτος, ὅστις ἐστὶ Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγ-

E χίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μάλιστα χαριεῖσθαι.

a In Persiam ad sedes suas perrexit. Pact.

ἐπειρωτῶσι

ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγέ- A
νετο, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. ταῦ-
τα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι,
ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ τούτῳ
τῷ πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω,
ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆ-
σαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρη-
σμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν
ἀληθέως. ἐς ὃ, τρίτου τε περὶ Πακτύεω
ἐπειρησομένου, ἤισαν ἄλλοι θεοπρόποι,
τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. ἀπικομένων δὲ ἐς B
Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων
Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ,
ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυ-
δός, φεύγων θάνατον βίαιον παρὰ Περσέων·
οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, παραδοῦναι κελεύον-
τες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες πάλιν
Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τε-
τολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν σὺ ὅ τι
σοὶ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὀκότερα ποιέ-
ωμεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δὲ αὖτις C
αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων
ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. παρὰ ταῦ-
τα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ προνοίης ἐποίεε τάδε·
περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαιρέεσκε στρθοὺς,
καὶ ἄλλα ὅσα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγε-
ται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἠμέαθαι, φέρου-
σαν μιν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσάν τε
τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολ
μᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κε-
σαίρῃς; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα, D
πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕ-
τω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέῃς, Κυμαίους δὲ κε-
λεύῃς τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δ' αὖτις ἀ-
μείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀ-
σεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τοῖσι-
τὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε ὅτι τὸ
χρηστήριον. ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσε
οἱ Κυμαῖοι, βουλόμενοι ἔτε ἐκδόντες ἀ-
πολέσαι, ἔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορ-
κέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. E
οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ὡς πέμποντος τοῦ Μα-
ζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην,

Conſulentibus reſpõdebatur Pa-
ctyam Perſis eſſe permittendum.
Quæ quum relata audirent [a] Cu-
mæi, putauerunt oraculo acqui-
eſcendum, Pactyámque redden-
dum. Cæterùm quum huc bona
pars propenſa eſſet, Ariſtodicus,
Heraclidis filius, vir inter cæteros
Cumæos clarus, ſeu oraculo pa-
rum fidens, ſiue ipſos conſulto-
res oraculi reſponſum non rectè
perferre exiſtimans, conſtanter
obſtabat quominus oraculo Cu-
mæi obtemperarent. Vnde factũ
eſt vt iterum de Pactya interro-
gaturi alii mitterentur ſacerdotes
conſultores, inter quos ipſe quo-
que Ariſtodicus erat. Hi quum ad
Branchidas peruenifſent, vnus ex
omnibus Ariſtodicus conſulebat
oraculum, ſciſcitans in hæc ver-
ba, O rex, venit ad nos ſupplex
Pactyas Lydus, mortem fugiens
violentam: Perſæ eundem repo-
ſcentes, iubent Cumæos hominẽ
dimittere. Nos Perſarum poten-
tiam formidantes, tamen ſuppli-
cem nõdum reddere auſi ſumus,
donec intelligeremus ex te indu-
bitatò quid facere nos conueni-
ret. Hũc in modũ ſciſcitanti Ari-
ſtodico, idem rurſus reſpõdebā-
tur quod priores retulerãt, nem-
pe Pactyam Perſis permittendũ.
Poſt hęc Ariſtodicus tale quippiã
de induſtria aggreditur: Tẽplum
circumiens, paſſeres aliáſque aui-
culas quæ fortè in templo iſtic ni
dulabantur, è nidis exemit. Quæ
quum ille faceret, memorant vo-
cem ex adyto auditam quæ ad A-
riſtodicum ferretur, atque huiuſ-
modi quædam ſonaret, Hominũ
ſceleſtiſſime, quænam libido te
inceſſit vt auderes meos ſupplices
diripere? Ariſtodicum nihil dubi
taſſe ad hunc modum reſponde-
re, Tũne rex ſic auxiliũ fers ſup-
plicibus, & Cumæos iubes ſuppli-
cem Pactyam tradere Perſis? Cui
deus reſpondens, Equidem, in-
quit, iubeo vt impii malè pereā-
tis, neque deinde oraculum hoc
de reddendis veſtris ſupplicibus
laceſſatis. Porro vbi reſponſum
hoc poſtremum relatum audiue-
runt Cumæi, neque volentes Pactyã Perſis tradere interimendũ, neque eundẽ
penes ſe detinendo, Cyrũ ad ciuitatis ſuæ expugnationẽ excitare, hominẽ ablegant in Mitylenã. Mitylenæi, quũ Mazares ſubinde per nũtios Pactyã flagitaret,

[a] Cumæi, Pactyam tradere detreuerant. *Vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreuiſſet, Ariſtod.

paciſcuntur pro certa mercede mittendum: [a] quod tamen nolim indubitatò aſſeuerare, quandoquidem nõ fuit perſoluta. Cumæi, cognoſcentes ea quæ circa Pactyã à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Leſbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidé verò ex Mineruæ tutelaris deę templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiæ, eregione Leſbi ſitus. Et ſic quidẽ in cuſtodia Perſæ habebant Pactyam, vt Cyro quũ primùm liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, [b] neque ſecundæ menſæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à ſacrorum vſu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. Poſtquã verò Pactyas iã à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos caſtra promouit qui vnà cum Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienẽſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſauit, [c] frumẽtationẽ militibus faciẽs: Magneſiam etiam pari modo. Poſtremò Mazares morbo correptus, vita defungitur.

a Haud enim poſſum id certò dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit.

b Neque bellaria ex fruge inde collecta pinſebantur. Denique omnia, &c.

c Illo in prædam ſuis militibus expoſito: Magneſ.

In defuncti verò locũ ſuffectus Harpagus, & ipſe Medus: nimirũ quem Medorum tyrãnus Aſtyages indignis epulis exceperat, quique [d] Cyrum in regni poteſtatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro inſtitutus dux, ſimulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit. [e] Nam vbi mœnia ciuéſque vndique exercitu clauſiſſet, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque ſic [f] Phocæa prima Ionum ciuitate potitus eſt.

d Cyrum ad regnum obtinendũ adiuuerat. Hic, &c.

e Poſtquã enim ciues intra mœnia compulerat, aggere, &c.

f Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc.

Hi Phocenſes, primi Græcorum [g] longis nauibus vſi ferũtur: Adriámque ſimul & Tyrrheniã, Iberiam atque Tarteſſum [h] occupauerunt. Nauigiis autẽ vtebantur non roſtratis, ſed penteconteris, *hoc eſt lembis quinquagenũm remorum*. Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat.

g Longinquis nauigationibus vſi ſunt: Adr.

h Oſtenderunt, vel, Patefecerunt.

Α παρεσκευάζοντο ὅτι μιαθῶ ὁσιωδέϊ. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα τραπόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκ κομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱεροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθεὶς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὅτι τῷ Ἀταρνεῖ μιαθῷ· τῷ δὲ Ἀταρνέως τούτου ἔστι χώρης τῆς Μυσίης, Λέσβου αἴτιος. Πακτύην μὲν νυν ὧδε δεξάμενοι οἱ Γέρραι εἶχον Β ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἐπὶ δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος ἐγένετο, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τούτου, οὔτε οὐλὰς κριθῶν προέχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενί, οὔτε πέμματα ἐπέσκετο καρποῦ τῶ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πολλῶν ἱρῶν τὰ πολλὰ ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύῃ ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ὅτι τοὺς 42
συμπολιορκήσοντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Περσέων ἐξεωδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, C λείπων ποιεύμενος τὰ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ.

Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίης, ἦμος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ὃν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαρσε, ὁ τὸν Κύρῳ τὼ βασιληίῳ συγκατεργασάμενος. οὗτος ὦν τότε ὑπὸ τοῦ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὅκως γὰρ ἰσχύρεας ποιήσαιτο, ὃ ἐνθεῦτεν χώματα χοῦν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε.

Οἱ δὲ Φωκαιέες ὅτι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. σκαφίῃσι γὰρ οὐ χρησάμενοι ἀλλὰ πεντηκοντέρῳσι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, πρὸς φιλέες ἐγένοντο τοῦ βασιλέι τῷ Ταρτησσίων, τῷ ὄνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα,

ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Τούτου δὴ τοῦ ἀνδρὸς τοσαύτην φιλίαν Φωκαιέες οὕτω δή τι ἐθηήσαντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δὲ, ὡς τούτου οὐκ ἔπιθε σφέας, ὁ δὲ πυθόμενος Μῆδον περὶ αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τείχεα τοσαῦτα βαλέεσθαι τῇ πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγους σταδίους εἰσὶ· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαεῦσι ἔτυπτε τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπῆλασε τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προεῖπε μύθους ἔπεα, ὡς οἱ καταρρᾷ εἰ βούλονται Φωκαιέες τοῦτο μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν κατρᾶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, προεπιμαχτέοντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ἀποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τῆς στρατιῆς ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὐ τὰ ἐκείνοισι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δὲ σφι παραινέσαι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ δὴ ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τῆς στρατιῆς, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταπρήσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τἆλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἦν γραφῆ ἐων, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσβάντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ὀπὶ Χίου. τῇ δὲ Φωκαίῃ ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν εἶχον οἱ Πέρσαι. οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας ἐπωλέοντο οὐκ ἐβούλοντο ὠνεῖσθαι μὴ σφίσι μὴ ἐμπόριον γένηται, ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐξέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου οἰκίσαντο πόλιν τῇ οὐνόμα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τυραννεύσας ἤδη τετελευτήκεε. πυνθόμενοι δὲ ὅτι τῇ Κύρνον, πρότερα καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, καταφόνευσαν τοὺς Περσέων

Vixit autem annos cētum viginti. Atque [a]Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quòd videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione ſedes deligere vbicunque illis liberet. Verùm quũ hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligerétque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorũ eſt ſtadiorum, totúſque à maiuſculis lapidibus, iiſque affabrè cõcinnatis. Et murus quidem ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quũ [b]poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocẽſes vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cætera illis ſe permiſſurum intacta*. Phocenſes ſeruitutem auerſantes, reſponderunt diem vnum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illùm exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis vt conſultarét permittere. Simulatque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuò lembos inſtruxerunt, quibus liberos vnà cum vxoribus atque ſupellectile vniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoque templorum & cætera donaria, niſi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. quas & ipſi conſcendentes, ſoluerunt, traiecerúntque in Chium. Phocæam autem iam deſertam hominibus occupauerunt Perſæ. Phocẽſes autem, quum ipſis Chii inſulas quæ OEnuſæ vocantur, licitantibus addicere nollẽt, metuentes ne illuc emporium tranſferretur, óbque hãc cauſam hæc eorũ inſula excluderetur, cõceſſerũt in Cyrnũ. Hîc enim iam ante viginti annos ciuitatẽ ex vaticinio condiderant, nomine Alaliã. Interea autẽ Arganthonius fatis cõceſſerat. Porro Cyrnũ traiecturi Phocẽſes, prius diuerterunt Phocæã, præſidiáque illic Perſarũ

a Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, vt primũ quidem ipſos relicta Ionia quam vellent ſuæ regionis partem incolere iuſſerit: deinde verò quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad vrbem muro circumuallandam dedit: & quidem largè. Siquidem, &c.

b Propoſuiſſet *illi*.

quæ ab Harpago fortè cuſtodiæ cauſa relicta fuerant, trucidarũt. Quibus patratis, [a] quotquot ex claſſica ſodalitate ſupererant, cõmuni conſilio ſeſe mutuis execrationibus diriſque deuotionibus aſtringunt. Ad hæc grande ſaxum in mare demergunt, iuramentóque confirmant nó prius ſe de repetenda patria cogitaturos, quàm ſaxum vadis imis leuatum renarit. [b] Commodùm verò, profectionem molientibus, pluſquam medietatẽ deſiderium cepit ingens paterni ſoli morúmque Phocenſium: & plerique etiã violato iuramẽto remigrarũt in Phocæam: alii autem iureiurando ſatiſfaciẽtes, ſoluentéſque ex OEnuſis, Cyrnum rectà petierunt. Quò quũ appuliſſent, communiter habitarunt vnà cum ſuperioris temporis colonis, annis quinque, ſacráque erexerũt. Cæterùm quum iam vicinos circũquaque hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenſes, vtrique ſexaginta nauibus inſtructi. Phocenſes ex aduerſo ſexaginta & ipſi naues milite implent, obuiámque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commiſſa nauali pugna, Phocẽſibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierũt, reliquæ viginti contuſis roſtris factæ inutiles. Regreſſi igitur Alaliam, ſumptis liberis vxoribúſque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt Rhegium. Verùm è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginẽſium Tyrrhenorúmque manus peruenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps verò quæcũque ex Agylléſium vel pecoribus vel iumẽtis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenſes lapidati fuerãt, cõtinuò [c] morbida fiebant, ſtupore atque igne corripiebantur ſacro. Quare Agyllenſes Delphos miſerũt, volentes cómiſſum illud expiare. Pythia hæc iuſſit facere, quæ etiã núc ab Agyllæis obſeruãtur. nã & iuſta illis perſoluũt magnificè, & gymnicũ celebrãt certamen.

a Diras atroces imprecati ſunt omnibus ſuæ claſſis qui illic rema nerent. Ad hæc ferri maſſam candentem in mare proiecerunt, ſéq; nó prius Phocęã reuerſuros iurarunt quàm hæc maſſa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba*, Saxũ vadis imis leuatum renarit, *ſumpſit Valla ex Horatio.*

b At quum Corſicam naugarent, maiorem illorum partem deſiderii ac commiſeratio cepit ipſius vrbis, ac ſedium ſuæ regionis. Quare violato iureiurãdo Phocæam remearunt. Alii autem iur.

c Mente alienabantur.

A τῷ φυλακίῳ, ἢ ἐφεύρεε τοὺς Φωκαιέας ἐοῦσα ἐρήμη τοὺς δὲ Ἁρπάγου τῷ πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τάχιστα σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τοῖσι ἑωυτῶν τὸν σόλον. τοῖσι δὲ ταύτησι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσάν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ ὁ μύδρος τοῦτον ἀναφήνῃ. τελομένων δὲ αὐτῶν ὅτι τῷ Κύρνον, ἐπῆλθε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν
B ἡθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ ἐγένοντο, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῆς Οἰνουσσέων, ἔπλεον. ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· καὶ ἱερὰ 43
συνιδρύσαντο. καὶ ἄστυ μὲν ἤδη καὶ ἔφερον τοῖσι προτέροισι ἀποικίῃσι· στρατεύονται δὲ ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα.
C οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγίνετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ πρῶται ἐοῦσαι, ἦσαν ἄχρηστοι. ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κλῆσιν ὅσην
D οἵη τε ἐγίνετο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἐπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. τῶν δὲ ἁλισκομένων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τούτους ἀξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ, Ἀγυλλαίοισι πρῶτα τὰ παριόντα τὸν χῶρον ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες καταλυθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο ἅμαξαι καὶ ἐμπυρεύματα ἐπὶ πλεῦνα ὁμοίως τοῖσι καὶ ἱππασίη καὶ ἀθλήσιες.
E οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὸ ἀμπλάκημα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι τελέουσι. καὶ γὰρ σφάγια σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέουσι. γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἀγ.

καὶ οὗτοι μὲν τὴν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον κατα- A
φυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἔκτισαν πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης τῆσδε, ἥτις νεῦ Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ τῆσδε, τοῖς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς ἡ Κυρνὸν σφι ἡ Πυθὶη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐοῦσαν, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νεῦ περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε.

Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων εἶλε χώματι B
ὁ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβαίνετε πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ὅπῃ τῆς Θρηϊκίης. καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἀβδηρα· τὴν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθεὶς, ὑμαὶς νεῦ ὑπὸ Τηίων ἐν Ἀβδήρεισι ὡς ἥρως ἔχει. οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μούνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. ὁ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μι- C
λησίων, ἁψαμένης μὲν ἀπὸ ἐόντος Ἅρπάγου, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἀνδρες ἐγίνοντο ἀγαθοὶ, ὡς τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἑωυτῶν δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστος, καὶ πᾶν ὅτι τὰ ἀνώμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἄγον. οὕτω δὴ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοῖς ἐν D
τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες τοῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. κακωθέντων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ἐνθεῦ ἦσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυθόμενοι γνώμην Βίαντα ἀνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, ἔμελλε αἰεὶ σφι βεβαιοῦσθαι Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω E
ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, βεβαμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μυθεῦσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη συμφορὴν ἐλευθερίην ἐπὶ ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος ἡ Πριηνέος γνώμη ὅτι διεφθαρμένοισι Ἴωσι ἐγίνετο.

Et Phocenſes quidem huiuſmodi fato vſi ſunt. Illi autē qui hinc progreſſi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur [a] Hyela. Atque Phocenſiū in Ionia res ſic habent.

a Hyela. Eam autem condiderūt, à quodam Poſidoniate edocti, Pythiæ oraculo iuſſos fuiſſe Cyrnum cōdere, qui heros eſſet, non ipſam inſulam. Atque Phoc.

Simile quiddam accidit Teiis, quos ſimulatque aggerum beneficio cepiſſet Harpagus, omnes conſcenſis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidémque vrbē condiderūt Abdera, cuius fundamēta prius iecerat Temeſius Clazomenius: ſed nihil pro hac ſua opera fructus reportans, à Thracibus expulſus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum ſoli ſeruitutem non ferentes, patrium ſolū reliquêre. [b] Verùm alii Iones, præter Mileſios, prælio ſuperati tandem, acceſſerūt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viróſque ſe ſtrenuos declararunt, pro ſuis quiſque fortiter pugnans. Superati autē & capti in ſua quiſque patria remanſerunt: eáque quæ imperabantur ſubibant. Mileſii qui iam Cyro fœdere aſtricti erant, (quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia ſecundò in ſeruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus eſſet Harpagus qui continentem habitabant, inſulani horū exemplo conterriti, vltro ſeſe dediderunt Cyro. Iam verò Ionibus, etiamſi afflictis, nihilominus ſeſe ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum ſaluberrimum dediſſe conſilium: cui ſi obtemperaſſent, licuiſſet Græcorum omnium feliciſſimos viuere. Siquidē ille ſuadebat vt communi claſſe ſoluentes, Sardiniam peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum conſtruerent. Hoc enim pacto eos ſeruitute liberatos feliciter eſſe victuros, omnium inſularum maximā incolentes, & cæterarū imperio potiētes. Sin autē manerēt in Ionia, nullam inquit ſibi apparere libertatis ſpem. Hæc Biātis ſententia ipſis Ionibus ſubactis prodita fuit.

b At cæteri Iones (exceptis Mileſiis) prælio quidem & ipſi cum Harpago commiſerūt, ſicut & qui *ſolum patrium* reliquerunt: ſéque fortiter geſſerūt: pro ſua quiſque patria pugnantes: ſed ſuperati captíque, in ſuis ſedibus remanſerunt, imperata facientes. Mileſii autem, qui, &c. *Fortaſſe tamē poſſit & aliter exponi ἔμενον κατὰ χώρην.*

Verùm Thaletis quoque ſanum illud conſilium, iam ante ſubactã Ioniam datum, nempe qui iuſſerit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eámque eſſe in Teo: propterea quòd Teos in media eſſet Ionia: cæteras autẽ ciuitates habitatas, [a] nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem huiuſmodi cõſilia dederunt.

[a] Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed νομιοῦσιν aliam etiam interpretationem admittit.*

Harpagus, ſubacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vnà ducẽs Ionas atque AEoles. [b] Nam Cares ab his oriundi ex inſulis progreſſi ſunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabantúrque Leleges, & inſulas habitabãt. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem poſſum ſuperiora repetendo è longiſſimo auditu coniectare: ſed [c] quum Minos flagitabat, naues ei implebãt.

[b] Inter hos autẽ Cares ex inſulis in continentem venerunt. Olim, &c.

[c] *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues, &c.

[d] Illo felici vſus belli ſucceſſu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium quæ illis temporibus claruerunt ingenioſiſſimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis criſtas imponendas primi oſtenderunt Cares, clypeis [e] ſigna adiunxere, poſtremò lora [f] quoque ſcutorum excogitauerunt. antea nanque citra habenas geſtabant quotquot clypeis vtebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo ſiniſtróque humero ſuſtinebant. Poſt Caras verò tempore longo ſuccedẽte, Dores atque Iones ex inſulis egredientes, in cõtinenti ſedes poſuerunt. Hunc in modum Cretẽſes de Caribus referunt. Quanquã his non aſſentiuntur Cares qui ſe aborigines atque indigenas eſſe memorant, eodémque nomine vſque vſos. atque apud Mylaſſos Iouis Carii delubrum oſtentant veteſtiſſimum, quo communiter quoque Myſi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus ſint germani. Quippe Lydum & Myſum Caris fratres eſſe dicunt, atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius ſunt gentis, etiamſi Carum lingua vtantur, non tamen ſacro participant.

[d] Quum autem Minos magna ditione potitus eſſet, proſperáque in bello fortuna vteretur, longè Carica gens ſupra omnes alias celebris erat. Tribúſque rebus quas illi excogitarant, vſi ſunt Græci.

[e] Vel inſignia, *picta videlicet.*

[f] Anſas quoque ſcut. excog. Antea nanque abſque anſis geſtab. clypeos quicunque illis vti ſoliti erãt: collóque & dextro humero circumpoſitos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Poſt Caras, &c.

A χρηστὴ δὲ, καὶ πρὶν ἢ ἀναφανδὸν ἁλῶναι Ἰωνίην, Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν ἐὸντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας ἐκ τῆσδε· ὁ δὲ εἶναι τὸ Τέῳ. Τέως γὰρ, μέσην εἶναι Ἰωνίης ἁπάσης ἢ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, καὶ πάσας εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀμφοτέρους καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ οὗτοι Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. ὁ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνα κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρου μὲν οὐδένα οὐδαμοῦ τελέοντες, ὅσον γε καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέεσθαι ἀκοῇ· ὁκόσα δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρεσιον οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστραμμένου χώρῃ πολλῇ, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὁ Καρικὸν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐνέων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι Ἕλλησι ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὅτι τὰ κράνεα λόφους ὑποδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ὅτι τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι, καὶ ὄχημα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ αὐθι ὀχέων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱ περ ἐώθεσάν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὠμοῖσι παρεκείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ὁρμηθέντες ἐκ τῶν νήσων, καὶ οὕτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, ἔν τε Μυσοῖσι μέντοι καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς καὶ συγγενήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κάρος ἀδελφεούς. τούτοισι μέν νυν μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμογλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα.

44

τὸν ὀπταλέοντες,

Ⓚ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέϝ ἐμοὶ, εἰσί. A
ἀυδὶ μὴν οἱ μὲν Κρήτης φασὶ εἶ). προσκε-
χωρήκασι δὲ γλώσσαν μὲν πρὸς ὃ Κα-
ρικὸν ἔθνος, ἢ Ⓚ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικόν·
τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διαγρίναι.
νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν
τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. ὅσοι
γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλό-
τητα ἁλιδὸν συλλίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀν-
δράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων
δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀ- B
πέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον
χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδυνύτες τὰ ὅπλα ἅπαν-
τες Καύνιοι ἤνδανδον τύπτοντες δούρασι τὸν
ἠέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἔπεμπο,
καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς.
καὶ οὗτοι μὲν τοιούτοισι χρέωνται.
Ⓛ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγό-
νασι· πάλαι γὰρ Κρήτη εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶ-
σαν βάρβαροι. διενειμένων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληΐης τῶν Εὐρώπης παίδων, C
Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε
τῇ στάσι Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπη-
δόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ. Ⓛ δὲ, ἀπω-
θέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς χώρην τὴν
Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται,
αὐτὴ τοπάλαι ἐὼν Μιλυάς. Ⓛ δὲ Μι-
λύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν
δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέον-
το τόσῳ τε ἰωθείκεσαν οὐνόματι, καὶ νῦν ἔτι
καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων Ⓛ Λύκιοι, D
Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ
Πανδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ
ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμί-
λας τοὺς Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατ' τοῦ
Λύκου τὸν ἐπωνυμίην, Λύκιοι αὖτις χρό-
νου ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητι-
κοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε
ἴδιον νενομίκασι, τὸ οὐδαμοῖσι ἀλλοισι συμ-
φέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν
μητέρων ἑωυτούς, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέ-
ρων. εἰ δέ τις ἄλλον τὸν πλησίον τῆς E
εἴη, καταλέξῃ ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μη-
τρὸς ἀναμέσσεται τὰς μητέρας. τὸ δὲ μὲν γυ-
νὴ αὐτὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γνώσιμα τὰ τέκνα
νενόμισται· τὸν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, τὸ δὲ θεσπέσιος αὐ-
τέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄλλα

Caunii verò, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sanè aũt ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [a] id quod ægrè diiudicari posset. At legibus vtuntur cùm ab aliis gentibus tum à Carum moribus multùm diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, [b] iuuentutem frequéter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quàm mulieres atque pueros. Sacra principio sibi cõstituerãt externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur vtẽdum diis, Caunii [c] omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos vsque montes persequebantur, fustibus cædentes, exclamantésque externos se exigere deos. Et huiusmodi moribus illi vtebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primùm vniuersam barbari incolebant: deinde cõtendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos superior factus expulit Sarpedonem [d] eiúsque conspiratores. Hi expulsi, Asiæ regionem occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerãt nomine vocabantur, & nũc adhuc vocãtur à vicinis, Termilæ. Quũ verò Lycus Pãdionis filius à fratre AEgæo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretensium partim Carum. [e] Quãquam hoc vnum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quòd à matribus nomina sibiipsis induunt. Et siquis obuium percontetur quisnam sit, quáue familia ortus, à matribus auiisque protinus genus suũ repetet. Adde quòd siqua ingenua seruo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir ingenuus, & quidé inter eos primarius, vxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti

a Haud enim certò diiudicare possum.

b Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros.

c Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. vsque montes peruenerunt, se expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, huiusmodi vtuntur. At Lycii, *&c.*

d Et quos habebat suæ conspirationis, *vel factionis*, socios.

e Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quòd se de nominib⁹ matrum appellent, non patrũ. Adeo vt si quis vicinum suum roget quis sit, recenseat se ipsum, *id est*, *genus suum*, *vel gentem suã*, à matre: matrísque suæ matresenumeret. Adde quòd, *&c.*

ex his liberi reputabuntur[a] minimè ingenui. Enimuero huius tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantùm nullú ediderunt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cùm alii tũ Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nã quum initium Byblesiæ ex peninsula auspicetur, sintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem verò Symanũ Rhodiúmque mare) reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque stadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam euerteret, volentes suam ditionem in insulæ formam redigere.[b] Erátque hic isthmus quem perfodere statuerãt, ea parte qua continentem spectat Cnidia. Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirũ omnes qui manum admouerent læderet, cùm alias corporis partes, tum præcipuè oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quídnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referũt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite:
Iupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & inuadẽti cum exercitu Harpago, vltro sese non commisso prælio dediderunt. [c] Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, alíque vicini maximã diligentiam adhibere feruntur vt eorum sacerdos Palladis sacrã barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multúmque negocii exhibuerũt, [d] montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Cæterùm vbi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contrà procedentes, paucíque

a Infames. *Vel, Honoribus indigni.*

b Erat autẽ intra *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte in continentem desinit, isthmus est, quem perfodere statuerãt. Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & diuinius quàm vt commune quiddam id videri posset, tum alius corporis partibus, tum præcipuè circa oculos, dum rupes ferirentur, vulnerari videbantur, Cnid.

c Porro Pedasei, *Vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Mineruæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vsu venit. Hi soli, &c.

d Munito operibus monte.

τὰ τείχεα γίνεται. Ⓐ μὲν νυν Κᾶρες τοῦτον τὸν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησάν τε ὑπὸ Ἅρπαγον· οὔτε αὖτοὶ Ⓐ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι τοῦτον, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων τὴν τότε τὸν χώρην οἰκέοντες, οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃν δὴ Τριόπιον καλέεται. Ἐρχμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλαισίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, θαλάσσης· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέω αἴεμον, ὁ Κεραυνικὸς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ τε Σύμη καὶ Ῥόδος θάλασσα) ὃ ὧν δὴ ὀλίγην ταύτην, ἐὸν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὤρυσσον Ⓐ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὸν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὸν χώρον ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ πᾶσά σφι ἐχώρεε. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὸν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὀρύσσουσι. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἔργα ζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο πρήσσεσθαι Ⓐ ἔργα ζόμενοι τοῦ εἰκότος, τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, θρασυνομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὃ τι πάθοιεν. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὖτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τετράμετρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ὡς τὰ τῆς Πυθίης ἐχρησάτην, τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπαγῳ ὕστερον σὺν τῷ στρατῷ, ἅμα τῷ σφέας αὖτοὺς παρεδόσαν. ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκοῦντες ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὀκώς τι μέλλοι αἰεπιτήδεον ἔσεσθαι, ἀμφὶ τῇσι σφέων αὖτῶν θύρῃσι πρήθεται. ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκοῦντες ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὀκώς τι μέλλοι αἰεπιτήδεον ἔσεσθαι, ἀμφὶ τῇσι σφέων αὖτῶν θύρῃσι πρήθεται, καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἢν ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τοῖς σφι τοῦτο ἐγένετο. ὅτε τὴν περὶ Καρίην αἰεὶ ἀνδρῶν μούνοι τε αὐτέων χρόνον Ἅρπαγῳ, καὶ τρήματα πλέον πλεῖστα, ὄρεος τειχίσαντες, τῷ οὔνομα ἐστὶ Λύδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὑπερέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξανθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι

πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐσ- A
σωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς ὃ ἄστυ,
σὺν εἰλησθῶ ἐς τὴν ἀκρόπολιν τά τε γυ-
ναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ
τὸν οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπὲρ ἁπάντων τὴν ἀκρό-
πολιν πᾶσαν τούτῳ φράξεσθαι. ταῦτα δὲ
ποιήσαντες, καὶ σὺν ὁμόσαντες ὅρκους δει-
νοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πρῶτοι
Ξανθίων μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φα-
μένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγ-
δώκοντα ἱστέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώ- B
κοντα ἱσταὶ αὐτοὶ ἔτυχον πλησιαίτατα οἰκη-
μέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν
δὴ Ξανθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. τὴν δὲ
πλησίος δὲ καὶ τὴν Καύνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ
Καύνιοι τὸν Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

Τὰ μὲν νῦν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος
αἰρέσατο ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς
Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐ-
δὲν παρεὶς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρή-
κομεν· τὰ δὲ οἱ πρῆξαι πόνον τε πλεῖστον καὶ C
ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνησό-
μεθα. Κῦρος δὲ, ἐπεί τε τὰ πρῶτα τῆς ἠπείρου
ὑποχείρια ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι
ἐπεστήλετο.

Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι μὲν καὶ
ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δὲ ὀ-
νομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, ἔνθα σφι,
Νίνου οἰκιστέω γενομένης, τὰ βασιλήια
κατεσκέετο, ἦν Βαβυλών, οὖσα τοιαύ-
τη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, D
μέγαθος ἐοῦσα, μέτωπον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ
ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. οὗτοι
στάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συν-
άπασαι ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. ὃ
μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ
Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλ-
λο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν
πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕ-
δατος περιῆκε· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα
μὲν πηχέων βασιληίων εὖρος ἦν, ὕψος
δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆ- E
χυς ἔστι μέτρου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δα-
κτύλοισι. δεῖ δή με πρὸς τούτοισι δηλῶσαι
ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη,
καὶ τὸ τεῖχος ὅντινα τρόπον ἐργάσατο. ὀρύσσοντες

cum multis confligétes, strenuè
sese gesserunt. Superati autē prælio fugatíque, in vrbem sese receperunt, vxores, liberos atque pecunias vnà cum familia tota in arcem cogentes: admotóque igne arcem vnà cum cæteris rebus incenderunt. Quæ vbi fecissent, ipsi regressi iureiurando se mutuò astringentes, eóque horrendo, cum hostibus iterum cōgressi sunt, fortitérque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autē, qui Xanthii dicuntur esse, hi omnes, [a] præter octoginta quosdam, Istiæorum sunt conuenæ. qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthū igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nā Caunii Lycios insequuti sunt magna ex parte.

a Sunt aduenæ, præter octoginta familias: quę tum in vrbe non erāt, atque ita superstites fuerunt. Xan. *Ego Decepit autē Vallam istaſiōn, quod pro istiēon perperam scriptū fuisse, manifestissimum est ex his proximè sequētibus,* αἱ δὲ ἱσταί.

Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus euertebat, superiorem ipse Cyrus, vniuersam gentē subigens nihílque relinquens. At ego in præfātia illorum gestorum pleraque prudens omittam, ea dūtaxat prodituras quę illi quàm plurimo constiterūt labore, sūntque memoria dignissima. Quum igitur Cyrus continentem vniuersam suæ ditionis fecisset, Assyriis bellum intulit.

Assyriae autem cùm alia multa sunt magna oppida, tum verò celeberrimi nominis ac validissimum est Babylon, vbi post euersam ab ipsis Nīnum, regia erat. quod oppidum situm est in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquouersus centenūm vicenúm stadiorū, in summa quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum vrbis. Tanta est Babylonicioppidi magnitudo: quod ita exornatum est vt aliud nullum eorum quæ nos nouimus. Iam primùm fossa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm is quo pro mēsura vtimur, tribus digitis maior. Operæ pretiū certè est me præter hæc [b] disserere in quem vsum sit consumpta terra ex fossa egesta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ

b Exponere vbi sit cons.

46

a In effodienda ad fossam faciendam terra, effer.

a in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnā vim duxissent, eos in fornacibus coquebāt. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quēque laterum ordinem b summitates arundinum instipatas conglutinabant. & primùm labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis reliquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibúsque. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus, eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is, vnà cum aqua per multos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modū Babylon extructa est. Eius duæ sunt c plagæ, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc vterque murus lacertos exporrigit, d incuruæ ripæ coctilibus lateribus pro macerie prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarū quaternarúmque cōtignationum, secta in vias cùm rectas tum verò transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sequebatur, & ipsæ æreæ, & ad flumen idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius verò intus nó multo quàm hic debilior, sed exilior: inque vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiā comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero verò Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum vndecunque stadiorū amplitudine, figura quadrata.

b Quas vocat summitates arundinum, quidam ex Corintho interpr. æreolas arundinum, siue arundineas. Super his autem lateres ficcabantur.

c Portiones. siue partes.

d Incuruæ ripæ pro ὀπτοπλινθίαι: quæ vox sonat q.d. incuruatuæ. sed esse irreptitia videtur.

ἅμα τῷ ἀσφάλτῳ, ἐπλίνθευον τὸν χλιὸν τὴν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένῳλιν· ἑλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλμασι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τεσσεράκοντα δόμων πλίνθου ἁρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ ὁ τεῖχος αὐτὸν δή. ἐπῴκεον δὲ τοῦ τείχεος τοῦδε τὰ ἔχατα, οἰκήματα μονοώροφα ἔδμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. ὁ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τετράπηχυν τὸ εὖρος πεποιέαται. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἶς οὔνομα αὐτῇ. ἔνθα δὴ ποταμὸς οὐ μέγας Ἶς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς ΕΥφρήτεω ποταμὸν ὁ ῥέει ἐς θάλασσαν. οὗτος ὦν ὁ Ἶς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμοὺς ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλοὺς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς Βαβυλῶνα τεῖχος ἐκομίζετο. ἐτετείχιστο δὲ καὶ ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. διείργει γὰρ τὸ μέσον αὐτῆς ποταμὸς, τῷ οὔνομά ἐστι ΕΥφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, εὐρὺς μέγας, καὶ βαθὺς, ἐς θάλασσαν. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὁ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τοῦ ἀγκῶνος ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. ὁ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὀπτοπλινθίαι τοῦδε χείλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ, ἀμασιὴ πλίνθων ὀπτέων περιτείνει. ὁ δὲ ἄξυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τεσσεράφων τε καὶ τετρωόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὀπταπροίας τὰς ὅπῃ ὁ ποταμὸν ἀπούσας. κατὰ δὴ ὦν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ ἀμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαπερ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. τοῦτο μὲν δὴ ὁ τεῖχος, φύρηξ ἐστί. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τείχος παρῆκται, οὐ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ ἑκατέρῳ τῶν φαρσέων ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλήια, περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον.

ὁ μέσῳ δὲ τῷ ἱερῷ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ ὁ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀναβάσις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ πρὸς πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δὲ κου τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ δῶμοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατιζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρωμένη· καὶ ἡ τράπεζα παρακέεται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐπίδρυμον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς διαυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αὐτὴ ὁ θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖ τὰ χρηματα ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Γ[illegible]σι τῆς Λυκίης, ἡ προφήτις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ δὴ αἰεί ἐστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακλίνεται τοῖσι νύκτωρ ἔσω ἐς τὸν νηόν. ἔστι δὲ τῷ ἐν Βαβυλῶνι ἱερῷ καὶ ἄλλος κάτω νηὸς, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη, καὶ ὁ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσέος ἐστί· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ὅτι γὰρ τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μούνα. ὅτι δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰ τὴν ὁρτὴν ἄγουσι τοῦ θεῷ τούτῳ. ἐν δὲ τῷ προθύρῳ τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἦν ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν ἰδεῖν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλ-

A [a] In ſacri medio turris ſolida, craſſitudine ſimul & altitudine ſtadii, cui alia rurſus ſuperimpoſita turris & huic ſubinde alia, ad octauam vſque. His forinſecus ſcalæ ſũt in circuitu adhibitæ, per quas ad ſingulas conſcenditur turres. [b] In mediis gradibus ductus, ſellæque in hoc factæ, in quibus [c] aſcenſuros liceat ſedere ac conquieſcere. In poſtrema turri ſacellũ eſt aliud, in quo lectus eſt ſplendidè ſtratus, & appoſita mẽſa aurea. Statua tamen in hoc ſacello nulla eſt: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei ſacerdotes. Narrant enim illi (tametſi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipſum ingredientẽ templum, in hoc cubili conquieſcere, perinde atque Thebis AEgyptiacis, vt ferunt AEgyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: [d] quæ vtraque mulier cum viris putatur nõ habere conſuetudinem: ſicut etiam dei antiſtita Pataris Lyciæ ciuitate, [e] quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuò: vbi autem id futurum eſt, antiſtita noctu in templum concluditur. [f] Porro in Babylonis tẽplo aliud etiam eſt ſacellum inferius, quod [g] magnam habet Iouis ſtatuam, eámque aureã, [h] ponè menſam, & ipſam auream, ſimul & ſuſtentaculum cum ſella, omniáque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æſtiment. Extra ſacellũ altare eſt, & ipſum aureum: atque præter hoc, aliud altare ingẽs, in quo integræ ætatis [i] hoſtiæ immolantur: quandoquidem ſupra aureum illud non licet [k] hoſtias mactare, præterquam lactẽtes. Inſuper in hoc maiuſculo altari Chaldæi quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic ſuo deo [l] ſacra faciunt. Erátque in hoc templo etiamdum illo tẽpore ſtatua duodecim cubitorum è ſolido auro: quanquam ego hanc non viderim, ſed ea referam quæ à Chal-

a In templi m. & in præced.

b In med. gr. ſtatio.

c Aſcendentes.

d Quarum mulierum vtraque cum v.

e *Intellige, Quãdo contingit vt antiſtita debeat fungi munere.*

f Porro illo Bab.

g Magnum hab. Iouis ſimulacrum ſedens. *Vel* ſedentis, legendo καθημένου.

h Et illi magna menſa adiacet aurea: cuius ſcamnũ & ſella ſunt ex auro.

i Pecudes imm.

k *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent.

l Feſtum diem celebrant.

47

dæis referuntur. Hanc ſtatuã Darius Hyſtaſpis filius inſidioſe captans, non auſus tamen fuit diripere: ſed eam poſtea Xerxes Darii filius abſtulit, ſacrificio, qui prohibuerat ſtatuam loco dimouendam, interempto. Atque illud tẽplum hocpacto conſtructum fuit ornamentis: etiamſi alia ſint peculiaria pleraque eiuſdẽ donaria.

Huius Babylonis multi quoque aliquãdo reges extitêre, (quorum in exponendis rebus Aſſyriis mentionẽ faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harũ prior, quæ quinque ætatibus ante poſteriorem regnauit, vocata eſt SEMIRAMIS. Hæc per planitiẽ aggeres extruxit ſpectaculo dignos, quum antehac flumẽ cã omnem reſtagnare ſolitus eſſet. Poſterior regina, NITOCRIS nomine, extitit ſuperiore ſolertior. cuius cùm alia monumenta extiterunt, quæ ego cõmemorabo, tũ verò hoc, quòd animaduertens imperium Medorũ ingens ac pacatum, ſubactáque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit ſe omnibus quàm potuit maximè. Ante omnia fluuiũ Euphratem, qui prius mediam ipſorum vrbẽ interfluens, rectus erat, tortuoſũ reddidit, foſſis ſuperius depreſſis, adeo vt quẽdam Aſſyriæ pagum, nomine Ardericam, ter influat, & qui nũc è mari per Euphratem Babylonem verſus ſubuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hũc quidem talem reddidit. Aggerem verò ex vtroque fluminis labro aggeſſit viſu mirãdũ: tantæ eſt & magnitudinis & ſublimitatis. Multo ſupra Babylonem, aliquantulum ſeorſum à flumine, effodit [a] paludis eluuiem, profunditate quidem [b] ad aquã vſque ſemper ducta: latitudine verò eius quoquouerſus [c] trecentorum viginti ſtadiorũ. Hac foſſitia humus ad fluminis ripas aggeſta eſt. Quẽ locũ vbi depreſſit, crepidiné ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo,

a Paludis receptaculum.

b *Id eſt, Quoad aqua fodiendo inueniretur.*

c Quadringentorum vig.

A δαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τοι αἰδριαίτη Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν αἰδριαίτα. ὁ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τοὺς ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμης ποιήσομεν) οἱ τά τε τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον ἐγένοντο πέντε γενεῆσι πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν ΣΕΜΙΡΑΜΙΣ. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀξιοθέητα· πρότερον γὰρ ἐὸν τὸ πεδίον ἐὸντα ἀξιοθέητα· πρότερον ἦν ἐόν ὁ ποταμὸς αἰεὶ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζεν. ἡ δὲ δὴ δευτέρη γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν ΝΙΤΩΚΡΙΣ (αὕτη ἦν σοφωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἀλλά τε ἀραιρημένα ἄστεα αὐτῶν, οὐ δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, πρόσεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὃς σφι μέσης ῥέων τῆς πόλιος, τορτὸν, αἰώρην διὰ ῥυχὸς ὀρύξασα, οὕτω δή τι ἐποίησε σκολιὸν, ὥστε δὴ τρὶς ἐς τὴν τινα κωμέων τὴν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομα ἐστὶ ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδερικά. καὶ νῦν οἱ αὖ κομίζοντες ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην τρέπονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ πρὸ ἐχώσατο πρὸ ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ ὃ χεῖλος, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξε ἕλυδρον λίμνης, ὀλίγον τι τοῦ ποταμοῦ ἀποτείνουσα· βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, βῦρος δὲ τὸ ἐξεμάσσετο αὐτὸ ποιοῦσα, εἰκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. τὸ δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν τοῦτον τοῦ ὀρύγματος αἰεὶ ποιέεσκον παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παρὰ ἑκάτερα. ἐπεί τε δὲ οἱ ὤρυκτο, λίθους ἀγόμενοι, περιπίδα κύκλῳ περὶ αὐτὸν ἤλασε. ἐποίεε δὲ

καὶ μάλιστα ῥέοντα

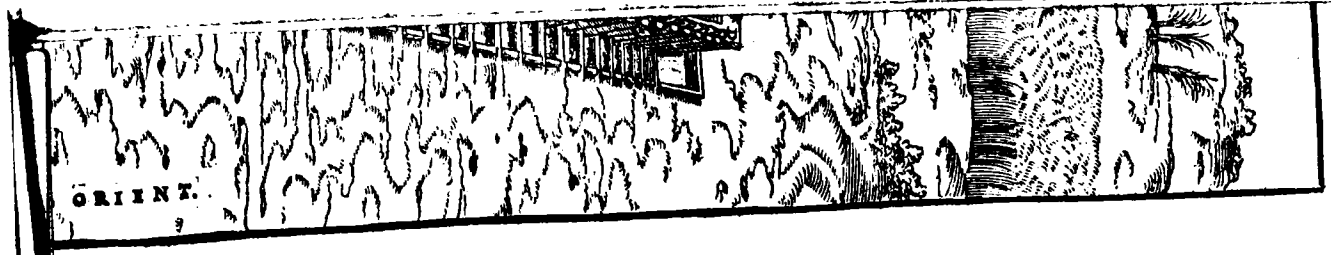
ORIENT.

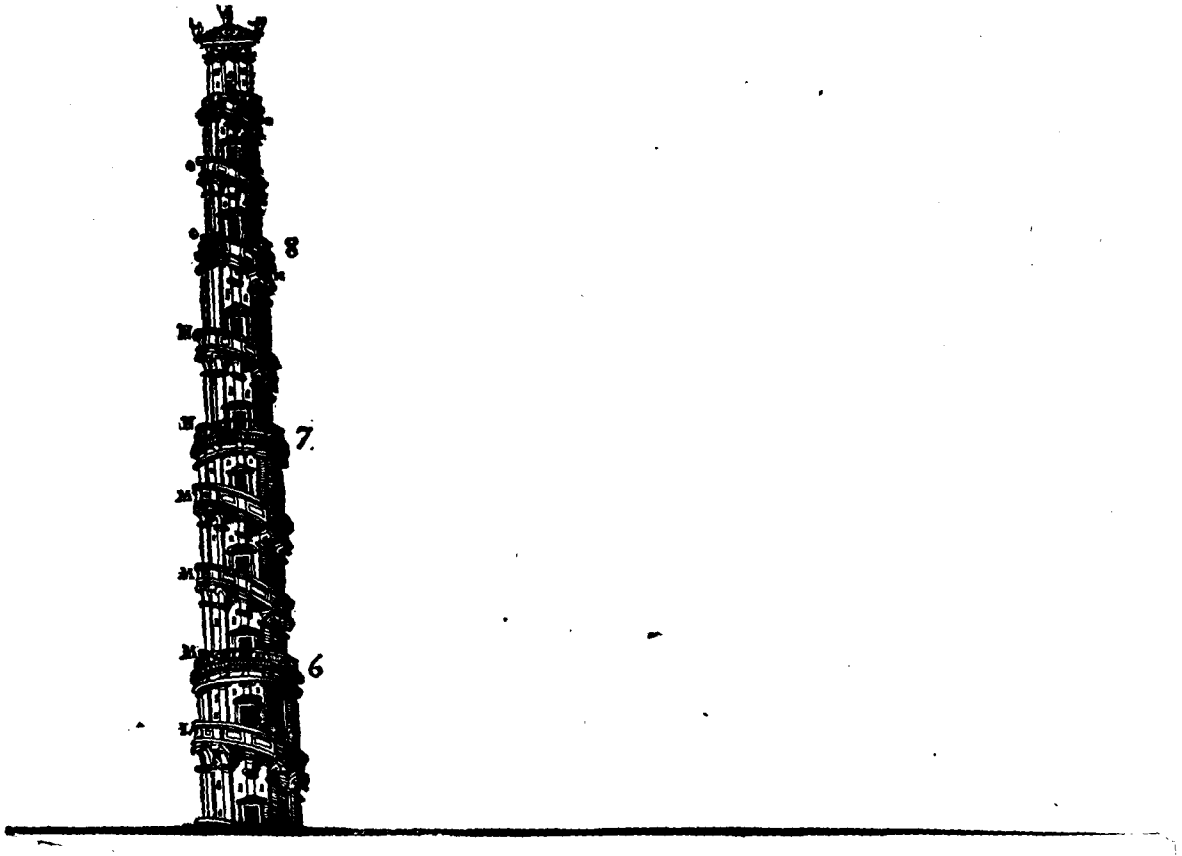
8
7
6

ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, A καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται περίοδος τῆς λίμνης μακρή. κατὰ τοῦτο δὲ εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο. τοιήνδε δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσατο· τῆς πόλιος ἐούσης B δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φάρσεος ἐς τοὔτερον διαβῆναι, χρῆν πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο. αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυσσε τὸ ἔλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθους περιμήκεας· ὡς δέ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τοῦ πο-

48 ταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυσσε χωρίον, C ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηρασμένου τοῦ ἀρχαίου ῥεέθρου, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοὺς ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτὴν, ὅκως μὲν ἡμέρη γίνοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν D τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκον, τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν ΕΥφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε· καὶ οὕτω τὸ ὀρυχθὲν ἕλος γινόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι, καὶ τοῖσι πολιήτῃσι γέφυρα E ἦν κατεσκευασμένη. ἡ δ' αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος, τάφον ἑωϋτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων. ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον

γρ. ἥμερα,

γρ. ἀπαιρέσκον

γρ. διαφοιτέοντες

vt flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & nauigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. [a] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compẽdiaria ex Medis via, hanc intersepsit, ne Medi cõmercio Assyriorum ipsius negotia cognoscerent. [b] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Cæterùm ex eis talem fecit communitionẽ, Quum sit vrbs in duas dirempta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem vbi effodit [c] effluuium paludis, aliud opere eodem monumẽtum sui reliquit. Lapides prægrãdes incĩdit, qui vbi parati fuerũt, & locus depressus, in locũ ipsum quem depresserat, omnem fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit itẽ circa mediam fermè vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plũbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu committebat, easdem noctu tollebat: hac videlicet causa ne per noctem transeuntes mutua furta exercerẽt. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatũ, tunc fluuium EVphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat, [d] visa est necessariò facta, & pons in vsum ciuium extructus. Eadẽ autẽ regina hũc etiã machinata est dolũ: Supra portas vrbis celeberrimas, loco edito atq; cõspicuo, sepulcrũ sibi extruxit, atq; his

a Hæc autẽ extruxit qua parte aditus erãt & viæ compendia quæ ex Medis ducit, ne Medi, &c.

b Et his quidẽ munitionibus ab imo vsque vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hũc vsum accommodauit: Quum sit, &c.

c Receptaculũ

d Cõperta fuit opportunè facta & pons, &c.

literis inscripsit, SICVI REGVM BABYLONIS POST ME FVTVRORVM FVERIT PECVNIAE PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIAE. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc sepulcrum tam diu fuit immotum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque vti quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [a] quòd supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum prouocãtes, reserauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [b] sed literas ita dicẽtes, NISI PECVNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur.

a Quod trãsiens habiturus esset ca dauer supra caput suum situm.

b Sed cadauer, & literas quibus hoc dicebatur,

Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomẽ & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [c] Ducit autem rex magnus exercitum, probè domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argẽtea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarũ, mulis trahentibus, assiduè comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonẽ tendens, vbi venit ad Gyndẽ amnẽ (qui in Mantienis ortus montibus, [d] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabẽs, rubro infunditur mari) conabatur hùc traijcere, quum non posset nisi nauibus traiici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulãter ingressus fluuiũ, transire conabatur.

c *Hæc verba, Ducit autẽ rex, &c. vsque ad, Cyrus igitur, &c. paulo inferius videntur collocanda.*

d Per Darneos. *Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ Vrbes mediterraneas.*

χράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ, ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. οὗτος μὲν ὁ τάφος ἐν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον κατέλθῃ ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ καὶ δι' ὀνείρου ἐδόκεε ἐπὶ τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρέεσθαι, καὶ χρημάτων κεισομένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ὑπεκκλεομένων, μὴ οἱ λαφύσσῃ αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τῶνδε εἵνεκα, ὅτι οἱ κατὰ κεφαλῆς οἱ ἐφοίτα ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, οὗρε χρήματα μὲν οὔ, νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ὅτι ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ παιδὸς τὸ ἑωυτοῦ τοὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν· στρατιὴ δὲ βασιλέος ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἔξ οἴκου, καὶ ποτοῖσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τῷ περ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μόνου πίνει βασιλεύς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος, ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετρακύκλοι ἡμιόνεια κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅποι αἱ ἐλαύνοι ἑκάστοτε. ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ὅτι τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ὅτι Γυνδὴν ποταμὸν, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι οὔρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγρην, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ Γυνδέα ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπιεζέτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ πορπητὸν, ἐνθαῦτα οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τὸν λευκὸν ἅτε ὕβριος ἐσθὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπιεζέτο.

ὁ δὲ μὶν συμψήσας, ἴσοβρύχιον ποιέει φέρων. χάρτα δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος οὕτω ὑβρίσαντι· καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τὸν λοιπὸν καὶ γυναῖκας μιν βαπτίσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεὶς τὴν ὅτε Βαβυλῶνα στρατεύσοιτο, διαίρεε τὸν στρατιὸν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε χοινοτενέας ἴσους δέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, πρὸς ἑκάτερα τὸ χεῖλος τῦ Γυνδέω τετραμμένας πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἔργα ξυμβαίνει, ἤνυτο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτὴν ταύτην διέτειναν ἔργα ξύμβιοι. ὡς δὲ τὸν Γυνδέω ποταμὸν ἐπήλασε Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα μὶν διώρυχας διαλαβὼν, τὸ δεύτερον ἦρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλασνε ὅτε τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκ τῶν στρατευσάμενοι, ἐμάνυον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐλήλυθέτο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἑσταθέωντες τῇ μάχῃ, κατειλήφασι ἐς ὃ ἄχυ. οἷα δὲ ἐξεπισταμένοι ἔτι πρότερον Κύρου ἐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν πάντι ἔθνεϊ ὁμοίως ὅτι χειρέοντα, πρησσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐσάντα οὗτοι μὲν λόγων εἶχον τῆς πολιορκίης ἕνεκα· Κῦρος δὲ ἀπορείσι συνείχετο, ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, καὶ οὐτέρω οἱ ἐόντων τῶν πρηγμάτων προκατημένων. εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε ταῦτα ποιητέα οἱ ἐών, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὸν στρατὸν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσέβαλλε, καὶ ὅπισθε αὐτῆς τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξίσι ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προσέπεμπε τὸν στρατὸν, ὅτεω βαθὺν ἴδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω δὴ τάξας, καὶ ταῦτα προαγορεύσας, ἀπῆλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τῦ στρατῦ. ἀπικόμενος δὲ ὅτε τὴν λίμνην, τὰ περ ἡ τῶν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐπέκεινα κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἐξηύρισκε, καὶ ἐποίησε, ἰσωθέντος τῦ ποταμοῦ. ἁλωμένου δὲ τῦ τοιούτου, ἡ Περσέων

A Hunc fluuius vorticibus contorquens, ſubmerſũ abripuit. Cyrus autem perquam ægrè ferens hãc fluminis iniuriam, illi comminatus eſt, ſe ſic redditurum eum tenuem vt in poſterum facilè vel à mulieribus tranſiri poſſet, ne genua quidem tingẽtibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonẽ intermiſſa, copias ſuas bifariam diuiſit. Dehinc alueos ad funicu-
B lum deſignauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuerſos: quos diſtributis copiis effodi iuſſit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamẽ in eo faciendo eam æſtatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem multaſſet in trecentos & ſexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxiſſet, ita porro ire Babylonem pergit, Babyloniis
C cum producto exercitu præſtolãtibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum cõpulſi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum iampridẽ animaduerterant inquietum eſſe, viderántque omnes pariter gentes aggredientẽ, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obſidionem nihili faciebãt. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipſius
D proficerent, inops conſilii erat. Tandem, ſiue alius ei anxio ſuggeſſit, ſiue ipſi in mentem venit quid in rem eſſet, ſic ſtatuit faciẽdum: Inſtructis vniuerſis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum poſſe tranſiri, illac vrbem inuaderent. Ita inſtructis atque admonitis ſuis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eò vbi peruenit, quæ Babylo-
E niorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipſe fecit. [a]Nam reuocato flumine, alueum eius priſtinum vado tranſibilem reddidit. Quod quum ita factum eſſet, Perſæ

a Nam fluuio in paludem, *ſiue ſtagnum*, ducta foſſa immiſſo, priſtinũ eius alueum, fluuio ſubſidente, *vel abſcedẽte*, pertuium rẽddidit.

qui ad hoc ipsum instructi erant, per alueũ vnde fluuius EVphrates abscesserat, [a] mediorum ferè femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factũ Cyri prius aut audissẽt aut sensissent, haud dubiè [b] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stãtes illos progressos veluti in cauea excepissent. Nunc ex inopinato eis Persæ astiterũt: & quum capti essent [c] qui media vrbis incolebant Babylonii, propter eius tamen magnitudinem non sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabãt. Sed quòd fortè dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciuerunt. Atque ita primò capta est Babylon.

a Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit.

b Ingredi non permisissent, sed pess.

c Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantáque vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodũ narrant atcolæ) quum captiessent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent, id nescirent. Sed quòd, &c.

Cvivs ciuitatis quãta sit potentia, cùm ex aliis multis declarabo, tum verò ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit [d] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentũ, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo reliquis eũ omnis Asia alit. Ita huius regionis potẽtia tertiã Asiæ partẽ æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omniũ prouinciarum lõgè est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio ([e] qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quàm Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebãtur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebãtur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. [f] Atque hæc præfidis Babylonis peculiaria erant.

d *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & eius copiis persoluere.*

e (Quem rex huic tractui præfecerat)

f Atque hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro, &c.

τετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα.

οἱῶν ἐτετάχατο ἐπ' αὐτῷ τοῦτο καὶ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω πορθμοῦ, κατανενοημότος αὐδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, καὶ τοῦτο ἐσπεσόν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν παρεφυλάσσοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' ἂν παρείδοντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειρον κακίστα. κατακλήσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῇσι αἰμασιῇσι ἀναβάντες τῇσι παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλήλατο μυλίας, ἑλάβομεν ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ· νῦν δὲ ἐκ ἀπροσδοκήτου σφι παρέσχησαν οἱ Πέρσαι. κατὰ δὲ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται κατὰ τὸν τῶν τῇδε οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλωκότων, τοὺς δὲ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, οὐ μανθάνειν ἐαλωκότας, ἀμφὶ (τυγχάνειν γὰρ σφι ἑορτὴν ἐοῦσαν ὁρτὴν) χορῇσί τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν οὕτω τὸ πρῶτον ἀναιρητο.

Τὴν δὲ δυνάμιν τῆς Βαβυλωνίων πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃσι δηλώσω ὅσην τινὰ ἔχει, ἐν δὲ καὶ τῇδε βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς ἐσφορὴν αὐτός τε καὶ τὰ τραπέζης ἀπαιρήσεται παρέξ τοῦ φόρου πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα γὰρ μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τοὺς τέσσερας ῥέφει μούνη ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ τοὺς μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τριτημορίην ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. ταύτης δὲ τῆς ἀρχῆς τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηίην καλέουσι, ἔστι ἀπὸ τῶν ἀρχέων πολλὸν τὶ χρατίστη, ὅκου Τριταίχμης ὁ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νομὸν τοῦτον, ἀργυρίου μὲν τοσούτου ἐκάστης ἡμέρης ἀρτάβην μέζω ἢ ἓν ἀρτάβῃ, μέζον Περσικόν, χωρέον μεδίμνου Ἀττικοῦ πλέον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵππους δὲ οἱ αὐτῷ ἥσθην ἰδίῃ, παρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· οἱ δὲ βαινόμενοι, ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες μὲν ἐν τῷ πεδίῳ κώμας μεγάλας, τὰς δὲ μέζονας ἐοῦσας ἑπτὰ ἐξ, τοῖσι κυσὶ παρεσ-

τὴν πόλιν

ἐὸν Περσικὸν χωρέον Ἀττικῆς

πολεμιστήρων

50

Ἡ γῆ τῆ Ἀσσυρίων ὑετὸν μὲν ὀλίγον, καὶ A
τὸ ἐκπεφυκὸς τοῦ σίτου, ὅτι τοῦτο ἄρδεται ποταμοῦ ῥεύσαντος· ἄρδεται δὲ οὐ τοῦ πολεμοῦ ἀδρύνεται τε ὁ λήϊον, καὶ βλαστάνει ὁ σῖτος, ἢν καταβῇ ἐς τὴν Αἴγυπτον, αὐτῇ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τοὺς ἀρούρας, ἀλλ' ἀνθρώπους τε καὶ χερσὶ καὶ λεκάνῃσι ἄρδεται. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καθάπερ ἡ Αἴγυπτος, καὶ κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ τοιαύτη περιπλώς, ὡρὸς ἥλιον τεταμμένη τὸν χειμερινόν. ἐστόμωται δὲ ἐς ἕλος πολεμίου ἐκ τοῦ Εὐ- B
φρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέα. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μαχρῷ ἀρίστη, τὴν ἡμεῖς ἴδμεν, δημητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὸν ἐκφέρειν ἐστί, ὥστε ἑκατοστὴν μοῖραν τοῦ σπόρου ἀποδιδόναι· ἐπεὰν δὲ ἄρίστα αὕτη ἑωυτῆς ἀνείκῃ, τότε τεσσερακοστὰ ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυ- C
ρῶν καὶ τῆς κριθέων ὁ πλάτος γίνεται τεσσάρων ὑπερτέων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ὀξέως ἐπισάμενος, μνήμης οὐ ποιήσομαι· ὧν εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῆς σησάμου ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πανταχόθεν ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῖ- D
στοι αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῆς καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τοὺς συκέων τρόπον θεραπεύουσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τῷ τὸν καρπὸν τοῦ ἐδίουσι τῆσι βαλανηφόροισι τῆς φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐς δλυσίων, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῆς φοινικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καθάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι. ὁ δὲ ἁπάντων θωῦμα μέγιστόν μοι ἔστι E
τῆς χώρης ταύτης, μετὰ γε τὴν πόλιν αὐτήν, ἐρχομαι φράσων.

Τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ σανίσι τοῖσι Ἀρμηνίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ἁμάμενοι ποιήσωσι,

A Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autē seges prouenitque frumentū, nō quemadmodum in AEgypto, flumine sua sponte in arua ascendēte, sed manibus [b] atq; scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodū AEgyptiaca) dissecta est in fossas, quarū maxima nauibus transiri potest, [c] ad solē hybernum vergens: B [d] exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omniū quas nos vidimus, [e] longè optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferēdis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autē fructu procreādo adeo ferax est vt nusquā non ad ducenā reddat: vbi autē bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricenā. Quaternum autē digitorum maximorū latitudo est tritici atque hordei foliis. [f] Milii verò ac sesami proceritatē instar arborū, etsi mihi cōpertā, tamē memorare supersedeo, probè sciens, iis qui nunquā Babylonicam regionem adierūt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquā incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnē regionē palmæ sua spōte nascentes, pleræque fructiferæ: D ex quibus & cibos & vinū & mel conficiūnt, colentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occasuras. Masculæ enim in fructu culices [g] ferunt, quemadmodum caprificī. Venio ad id quod ex omnibus quæ sunt in ea regione, secūdum ipsam vrbem, mihi summo miraculo est differendum. E

[h] Nauigia illorum quæ per flumē cōmeant Babylonē, omnia sūt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui supra Assyrios in colūt, ex cæsis salicib⁹ faciūt, coaptarunt, obtē-

a Porro in Assyriorum regione parū pluit: & hoc ipsum est quod frumēti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitque, &c.

c *Id est, Ad solstitium hybernum.*

d Pertingit autem ab Euphrate.

e Longè præstātissima est ferēdo quidem certè frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest: veluti ficum, vitem, oleam. Cereris, &c.

f In quam autē altitudinem milium & sesamum arboreſcant, etsi probè norim, tamen id non referam: quum sciā, iis qui n.

g Producunt.

h *Hūc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Nauali,* Nauigia illis sūt quæ secundo flumine deferuntur Babylonem versus, omnia circulari forma, eáq; ex aluta. Vbi enī Armenii qui supra Assyrios habitāt, ligna circularia è salice

dunt extrorsus tegumenta è pellibus, quibus soli vice vtuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ forma discreta, verùm scuti instar, in orbem composita: deinde stipula referciunt, illúdque nauigium flumini permittunt, mercibus onustũ: præcipuè autem bicos è palmarum foliis comportãt vino refertos. Regunt autem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui stant: quorum alter introrsum trahit, alter extrinsecus propellit. Fiúntque hæc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talẽtorum quinque millium. Ineſt & in vnoquoque nauigio asinus viuus, in maioribus etiam plures. *Pro Bicos è palmarum folijs, alij Dolia palmea interpretantur.*

instruúntque pellibus, nudo illarum extrinsecus posito in modũ soli: neque puppe discreta, neque prora acuminata, sed in speciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatum fluuio deferendum permittũt, cùm aliis rebus, tum verò doliis è palmularum vino onustum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis e quorum alter introrsum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, singula singulos asinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Postquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onúsque exposuerunt, lignis nauigii atque omnibus stramentis venundatis, pelles asinis imponunt, eósque in Armeniam agitant. aduerso enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim non ex lignis, sed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi asinos agitando in Armeniam redierũt, alia ad eundem modum nauigia comparant. Et naues quidem eorum tales sunt.

Amictu autem tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vsque ad pedes demissa, cui alteram laneam superinduunt: postremò candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, soleis Thebanis penè similes. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Annulũ signatorium singuli gestant, & sceptrum affabrefactum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas est. Atque hic eorum corporis est cultus.

Leges verò quæ constitutæ ab ipsis, hæ sunt: Vna quidem, prudentissima, altera autem (quantũ ego sentio) qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio vti per singulos pagos. Semel enim quotannis ista fiebant. Vbi virgines effectæ

A τοῖσι τοιούτοισι διφθέρας τεταγρίδας ἔξωθεν, ἐδάφεος δὲ τρόπον, οὔτε πρύμνῃσι ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῴρῃσι σιυάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιησάμενοι, ἐς καλάμης πλήσαντες πρῶτα τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι ἐπὶ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλησάμενοι· μάλιστα δὲ, βίκους φοινικηίους καταγέσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται δὲ ὑπὸ τε δύο πλησίστων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἕτερος ἕλκει ὄπιθεν,

B ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα τοιαῦτα τὰ πλοῖα, ἐς ἐλάσσω δὲ τὰ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων φόρτον ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλέονες. ἐπεὰν οὖν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὸν καλάμινον πάντα ἀπεκήρυξαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ὅπισθε τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τὸν Ἀρμηνίους. αὐτὰ δὲ ποταμὸν μὲν δὴ οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ἕνεκα τοῦ χέος τοῦ ποταμοῦ. διὰ μὲν γὰρ ταῦτα, οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων· ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τὸν Ἀρμηνίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τοιαῦτα.

Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται· χιτῶνι ποδηνεκέι λινέῳ· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἄλλον μείνεον χιτῶνα ἐπενδυτέ. καὶ κεκαλυμμένοι λευκὸν πε-

D ριβάλλονται εἵρεσι ὁκτωδήμοισι ἐγγεσι ὁκτωχόα, τὰ δὲ πλησία τῆσι Βοιωτικῆσι ἐμφερέα. κεφαλὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι 51
αἱ ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποικιλμένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλο τι. οὐ γὰρ ὁσιόν σφι νόμος ἐστὶ ἄνευ σκήπτρου.

E αὕτη μὲν δὴ σφι ἀρτιστὶ περὶ τὸ σῶμα ἐστί.

Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἐμεωυτοῦ, ὃν καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὶ πιυθάνομαι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἕκαστον ἐποιέετο τάδε· ὡς αἱ παρθένοι ἡλικίας

γάμων ὑραῖαι, τὰς ἁλοὺς ὅκως σύλλαγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγουσιν ἀλέας· περιὼν δὲ αὐτὰς ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν βασιλέϊ ἐν παστέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὐτὴν θεήσαιτο πολλοῦ χρεισόμενον παρὰ ἑωυτοῦ, ἄλλῃ αἰεὶ κήρυσσε, ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε βασιλέϊ. ἐπωλέοντο δὲ ὅτι σοφωτάτῃ. ἐπωλέοντο δὲ καὶ σοφοὶ ἀνθρώπων, ὅσοι μὲν δὴ ἔσχον βασιλεύοντες τῶν Βαβυλωνίων ὑπάγαμοι, ἐξωνέοντο ἀλλήλους ἐξαγορεύοντες· ὅσοι δὲ δὴ δήμου ἔσχον ὑπάγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρησθαι, οἱ δὲ αὖ χρήματα τοῖσι αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εἰδεσάτας τὰς παρθένους, αὐτὰς αὖ τὴν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλοι ἐλαχίστου χρεισόμενος γαμέων, σὺν οἷσι κέοι αὐτῇ ἐς ὃ τι δ' ἐλαχίστου ὑπεσχημένῳ τοῦτο ἐτίθετο. ὁ δὲ αὖ χρεισόμενος ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. οὐκ ἐξῆν δὲ τὸν ἐόντα βουλόμενον τῷ πρώτῳ ἐπιτυχόντα ἄγεσθαι τὴν παρατύχοι, οὐδὲ αὖθις ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὸν πρῶτον παριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρὴ καταστῆσαι, ἢ μὴν σὺν οἷσι κέεσθαι αὐτῇ, οὕτω ἀπάξεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερέοιτο, ἀποφέρειν τὸ χρεισόμενον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὴν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νῦν κάλλιστος νόμος, οὗτος ἔσφι ἐν· ἤδη τινὰς καὶ οὗτοι νῦν γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς, μηδὲ ἐς ἑτέρην πόλιν ἀπαγωνται. ἐπεὶ τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίᾳ ἀσαρίζων κατεπορνεύετο τὰ θήλεα τέκνα.

Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε· τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέεσι (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι) παριόντες ὧν παρὰ τὸν κάμνοντα, συμβουλεύουσι περὶ τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε οἷον ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα παριόντες συμβουλεύουσι, καὶ προαγορεύουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε

effent nubiles, eas quum cõgregaſſent, vniuerſas vnum in locũ recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vẽdebat: ſed primùm pulcherrimam omnium, [a] ſecũdum hanc (vt quamplurimo vẽditur auro) aliam euocabat quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vẽdebatur autem in cõtubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidem cælibes erãt, pulcherrimas quaſque mercabantur, vtquiſque licitando alterum ſuperauerat. At iis ex plebe qui eſſent cælibes, his nõ opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines ſimúlque pecunias accipiebant. Nam præco, vbi virginum ſpecioſiſſimarũ peregiſſet venditionem, [b] excitabat deformiſſimam, ſiquis illorum mercari volens exiſteret: edicebátque quiſquis vellet quamminimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus eſſet, fœmina addiceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac [c] debiles collocabant. [d] Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fideiuſſoribus abdũcere, ſed datis fideiuſſoribus de ducenda illa in vxorem, ita demum licebat abducere. ſi de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorem mercàri ſi vellent. [e] Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, quæ tamẽ nõ perſeuerauit. Sed nouiſſimè aliud quiddam excogitauerunt, ne quis fœminas iniuria afficiat, néue quis aliam in vrbem abducat. Nã poſteaquam expugnati malè accepti ſunt, rémque domeſticam abſumpſerunt, vnuſquiſque plebeius qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciẽdum. Alteram item ſapienter condiderunt legem, ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore conſulant [f] qui eos adeunt, ſiquis & ipſe eundem paſſus eſt morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt conſulunt, hortantúrque ad ea quæ ipſi faciendo effugerint ſimilem morbum, aut alium nouerint

a Vbi autem hęc auro multo vendita erat, aliã addicebat, quæ ſecundum illã effet ſpec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores eſſent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, *&c.*

b Surgere iubebat.

c Debilitas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent.

d Nec verò cuique ſuam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori ſine fid.

e *Videntur in Gr. exemplaribus præpoſterè collocata eſſe quædam verba, & eſſe hic ſenſus*, Et hæc quidẽ apud illos honeſtiſſima conſuetudo erat, ne iniuria illas afficerẽt, neque in aliam vrbem abducerent. Verùm ad hæc vſque tẽpora nõ permanſit: ſed noſſ. aliud q. excogitauerunt. Nam poſteaquã in *ſuam vrbẽ* expugnatione vexati fuerunt & bonis euerſi, vnuſquiſ.

f Accedentes igitur ad ægrotũ ſiqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem alium viderint, de illo conſilium dant, hortant.

effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam explorauerit quónam ille morbo laboret. Sepulcra eisdē in melle sunt: luctus funebres AEgyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigeniscōmune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cū externis viris cōsuetudinem habere. Cæterùm quum pleræque sint diuitiis tumentes, [a] quæ sui copiā facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistūt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciūt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tépora reuinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic cōsederint, non prius domum regrediūtur quàm hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum iniecerit, & cū eadē à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illū qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittā enim Assyrii Venerem appellant. Ac verò pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere, [b] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiā permittitur hospitem aliquē repudiare: sed quicunque is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremò vbi iā congressa fuerit cū externo muliер, [c] dea expiata, domū reuertitur. At deinceps [d] haud ita multo conduxeris. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ verò deformes, diutius coguntur desidere pro téplo antequā legi faciāt satis. Fitq; interdū vt vno atque altero anno aut etiā triennio atque diutius expectare oporteat miseras. [e] Alicubi, nempe in Cypro,

a Quæ se aliis immiscere dedignātur, hæ veh.

b Siquidem illa sit sacra.

c Rite factis deę sacris.

d Nihil tā magnum est quo dato potiri illis possis.

e Sed & in aliqua Cypri parte simil.

A οὐκ φυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κόμμοντα οὔπω σφι ἔξεστι, πρὶν αὐτὸν ἐπείρηται ἑωυτῷ νοῦσον ἔχει. ἔφασαν δὲ σφι τὸ μέλιτι. θρῃῴοι δὲ μᾶλλον πλήσιοι τῶν τὸ Αἰγύπτιοι. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τὴν ἑωυτοῦ αὐτὸς Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταγίζομενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ πρὸς τῷ τοίχῳ. ὄρθρου δὲ ἀμφοτέροι ἀγίζονται ἀπλυτοι· ἀγίζεος γὰρ θεοῖσι ἅπτονται πρὶν ἂν λουσωνται. ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ Ἄραβιοι ποιέουσι. ὁ δὲ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τῶν

B Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πάσῃσι γυναῖκα ἐπιχωρίοισι ἱζομένῳ ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιθύμφαι ἀναμίσγεσθαι τῶν ἄλλων, οἷα πλούτῳ ὑπερφερέουσαι, ὅτι ζευγέων οὐ κεκμαρῶσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑκάστη θεραπηίη δὲ σφι ἕπεται πολλὴ ὀπίσω. αἱ δὲ πλόκιες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τελετῇ Ἀφροδίτης κατίαται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι γυμνοὶ πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παρέρχονται, αἱ δὲ

C ἀπέρχονται. φοινικτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες οὐκ λέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, πρίν τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γοῦνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμ- 52

βαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Τὸ δὲ ἀργύριον, μεγάθεος ὅτευ ἔστω ὧν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γὰρ θέμις ἐστί. χρῆσθαι γὰρ ἱρὸν

D τοῦτο τὸ ἀργύριον· τὴν δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσωσαμένη τὴν θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τῷ ἀπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τι οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψῃ. ὅσαι μὲν νυν εἶδός τε ἐπαγλαΐαν εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσί, χρόνον πολλὸν παρ- ἔμοισι, οὐ δυνάμεναι νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριετέα καὶ τετραετέα μετὰ ξέτεραι

E χρόνον μένουσι. σπανίζει δὲ καὶ τῆς Κύπρου

ἔστι παραπλήσιος τούτῳ νόμος. νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστᾶσι.

Εἰσὶ δὲ αὐτέων πατριαὶ τρεῖς, αἳ οὐδὲν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε ἂν θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὅλμον, καὶ λεήναντες ὑπέροισι, σῶσι διὰ σινδόνος. καὶ ὃς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἅτε μᾶζαν μαξάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτου τρόπον ὀπτήσας.

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ᾽ ἑωυτὸν ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἵτινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δὲ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας συχνάς φασι εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἳ σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν κατατίθεσθαι ὡραίους, καὶ τούτους σιτέεσθαι τὴν χειμερινήν. ἄλλα δέ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρποὺς τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς, ἐπεί τε ἂν ἐς τὠυτὸ συνέλθωσι κατὰ εἴλας, καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται, κύκλῳ περιιζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταγιζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, κατάπερ Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλεῦνος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Μαντιηνῶν, ὅθεν περ ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα, τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς, ἐς ἕλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικεῖσθαι λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἓν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ Κασπίη θάλασσά ἐστι ἐπ᾽ ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν, καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη,

γρ. Ματιηνῶν

similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt [a] familiæ, quæ nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos vbi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam coniiciunt, ac pistillis pinsunt: [b] deinde linteis conseruant, vnde quisquis vult conspergit, offámque facit quam in modum panis torreat.

a Tribus

b *Legit* σώζουσι, *quum* σῶσι *sit scriptura. id est,* incernunt per linteum.

Cyro, post hanc gentem ab eo subactam, incessit cupido Massagetas in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & strenua, ad auroram solísque ortum sita, trans Araxem fluuium eregione Issedonorum. Sũt etiam qui eam Scythicæ nationis esse dicãt. Araxes Istro maior & idẽ minor esse memoratur: & in eo frequẽtes insulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolũt, æstate vesci radicibus quibus libet quas ipsi euellunt: arborũ autẽ fructus quos maturos comperiũt, in cibum reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inuentas etiam esse arbores talem fructum ferentes, qui iactus ab illis in ignẽ quem turmatim collecti accenderint, odore suo eos circumquaque considentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehemẽtius quo plus eius fructus fuerit iniectum, donec ad tripudiandũ cantandúmque consurgant. Atque hæc fertur eorum esse viuendi consuetudo. Araxes porro fluuius à Mantienis quidem, vnde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos) fluit, sed per sexaginta ora prorũpens, quæ, vno excepto, in paludes eluuiésque euoluuntur. vbi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestibus vtantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertũ fluit in mare Caspiũ, quod mare per sese est, nec vllo cum alio commiscetur. Nam & illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & ru-

brum idē est mare. Caspiū verò est alterum, ac per seipsum, longitudinis quindecim dierū, cursui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso prætentum monte, cuius cùm maxima vastitas tum summa est altitudo, multásque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agresti materia victitātes: vbi arborum frōdes [a] iis quæ sunt apud nos similes ferūtur esse. quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eáque animalia nūquā elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoque hominum concubitus, sicuti pecorum, in propatulo esse. Et huius quidem maris quod Caspium vocatur, partem quæ ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua verò parte vergit ad auroram orientémque solem, planities excipit prospectu immensæ magnitudinis. Quam spatiosam planitiem non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis solicitatus incitatúsque causis. Primùm sua genitura, quòd videbatur maius quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat vsus aduersus hostes. quācunque enim gentē Cyrus inuaserat, ea gens nullo pacto poterat euadere.

a *Græca verba suspecta hic sunt.*

Erat autem Massagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [b] ad quam in coniugiū petendam Cyrus misit verbo dūtaxat, volens eam habere vxorē. at illa animaduertens non se in coniugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus vsque ad Araxem, apertè infesto cū exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factisque nauibus turres desuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem misit, qui

b Hanc Cyrus per quosdā quos miserat, simulatis verbis ambiebat, vxorem sibi habere volens. At Tomyris vbi nō se sed Massagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, accessū &c.

A καὶ ἡ Εὐρώπη, μία τυγχάνουσα οὖσα· ἐς δὲ Κασπίην, ἐστὶ ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, οὖσα μῆκος μὲν πλόου, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέρουσα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος περιτείνει, ἐὼν ὀρέων καὶ πλήθει μέγιστος, καὶ μεγάθεϊ ὑψηλότατος. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πόαι ἄγριαι ἔτεα. ἐν ὄρ. ἐστὶ πλ. μέγιστον, καὶ μεγ. ὑψηλότατον.

B ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα λέγεται, τὰ τρίβοντά τε καὶ τῷ θαμίζοντι ὕδωρ, ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὸ ἐσθῆτα ἐγγράφειν. τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἵματι, καὶ ἅπερ ἐνυφασμένα ἀρχῆθεν. μίσγεσθαί τε τούτων τὰ ἀνθρώπων ἐμφανέα, καὶ ἅπερ τοῖσι πρόβασι. τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον οὐκ δέκεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τῶν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοίρην μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἐπὶ τοῦτον μᾶλλον ἡ ἔξις, ὃ δοκέειν πλέον τι ἢ ἀνθρώπου δύτεσθαι δέ, ἡ δυτυχίη ἡ κατ' ἐκεῖνον πολέμους γενομένη. ὅκη γὰρ ἐθύσατο στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

C

53

D

Ἦν δὲ τῷ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυριν οἱ ἦν ὄνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τὰ λόγῳ, θέλων γυναῖκα οἱ ἑωυτῷ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σοφίης οὐκ αὐτῷ μιν μυρίμνων, ἀλλὰ τῷ Μασσαγετέων βασιληίῳ, ἀπείπατο τῷ πρήσσοντι. Κῦρος δὲ μὴ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ οὐ προσεχώρεε, ἐλάσας ὅτι τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὅτι τοῦ Μασσαγέτας στρατῷ, γεφύρας τε ζευγνύων ὅτι τοῦ ποταμοῦ ἵστα τὰ πύργους ὅτι πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομέοντο. ἔχοντι δὲ τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε

» παῖδι, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σεαυ- A
» δῶν τὰ σαυτοῦ εἰς. οὐ γὰρ αὐτὸ εἰδείης εἴ τοι ἐς
χ πολέ- » χεῖρα ἔσται ταῦτα τελεόμενα. παῦσαι μέ-
μεται. » νος δὲ, βασιλεῦ τῶν σεαυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέ-
» χευ ὁρέων ἀρχοντας τῶνδε ἀρχόμενοι. οὕτω
» ἐθελήσεις ὑποθήκησι τῇσιδε χρέεσθαι,
χ πάντων » ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι;
» σὺ δὲ εἰ μεγάλως προθύμεαι Μασσαγε-
» τέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν, ὃν ἔχεις
» ζεύγνυς τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀ-
»ναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τεσσεράκοντα ἢ- B
» μερέων ὁδὸν, πρόβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ
» δὲ ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς
» τὴν ὑμετέρην, σὺ τοῦτο τὸ ποίεε. Ταῦ-
τα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περ-
σέων τοὺς προφάτους· συναγείρας δὲ πάντας,
ἐς μέσον σφι προέβαλε ὃ τι χρῆμα, συμ-
βουλευόμενος ὁκότερα ποιέῃ. τῷ δὲ κατὰ
ταὐτὰ αἱ γνῶμαι συνεξέπιπτον, κελευόντων
ἐς δέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
τῆς ἐς τὴν χώρην. πρέων δὲ, καὶ μεμφόμε- C
νος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς,
χ φαν. ἀπεδείκνυτο σφὶ αὖτις τῇ προτεραίῃ, λέ-
γων τάδε, » Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ
» πρότερόν τοι, ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, ὃ αὖ
» ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἴκῳ τῷ σῷ, κατὰ δύνα-
» μιν ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα τὰ
χ ἐκάεις » ἐόντα ἀκαίρισα, μαθήματα γεγένηε. εἰ μὲν
» ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατιῆς τοιαύτης
» ἄρχειν, οὐδέν αὐ εἶπα πρῆγμα γνώμης ἐμῆ
» σοι ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἐγνωκας ὅτι αὐτὸς θεό- D
» πος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἀρχεις πε-
» χεῖνον πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν αὐθρώ-
» πηίων ὄβδι πρημάτων. πρὸς φερόμενος δὲ,
» οὐκ ἐᾷ ἀεὶ σοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἔνδη ὦν γνώ-
» μην ἔχω πρὸς τὸ προκειμένου πρήγμα-
» τος τὰ ἐμπαλίν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν
» ἐσδέξασθαι σοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην,
χ ἴδιόν τι » ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔσται· ἐκστῆναι μὲν,
» πρόσω πολλοὺς πάσσῃ τὴν ἀρχήν. νῦν γὰρ
» δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπί- E
» σω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐ-
» λάσει. νικᾶν δὲ, οὐ νικᾶς ἀσσύτερον, ὅσον εἰ ἔλθε-
» σαι ἐς τὴν ἐκείνων, νικᾶν Μασσαγέτας, ἔ-
» πειτα φεύγοισι. τοῦτο γὰρ αὖτις ἐκεί-
» νῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀνταιωμένους, ἐλαφρὸς ἐγὼς τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριδος.

diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incumbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verùm tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quàm quietem. a Quòd si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste iungere fluuiũ: à quo nobis tridui itinere digressis, traiicito in nostram regionem: aut, si mauis, nos excipere in vestram, tu hoc idẽ facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Persarum primoribus coactisque, in medium rem proponit, consulens vtrum sibi agendum constituerent. Illorum in idem conuenêre sententiæ, iubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, in contrarium disserens his verbis, Equidem tibi, rex, etiã antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animad uertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auersurum. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamen extitere disciplinæ. Si tibi esse videris immortalis, & eiusmo di exercitũi præesse, nihil est opus vt meam tibi dicam sententiam: sin verò te quoque agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulũm esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideóque dè hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubiè victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorientur. Victor autem tu non adeo multũ vincis quàm multum si traiiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. b Hoc enim pro illo substituito consilio, c vt victo hoste, rectà pergas ad subigẽdum Tomyridis regnum,

a Quid? admonitionibus his vti noles? & omnia quieti antepones? Atqui, si tanto lacessendi Massagetas desiderio teneris, agedũ omitte quem fers in cõsternendo pontibus fluuio laborẽ: & nobis trid.

b Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixit, tibi, si vicerint, aduersus tuos prouincias*, fore vt victo hoste, &c.

c Te, victo hoste, recta porrectum ad Tomyridis regnũ. Ac præter illud quod est cõmemoratum, turpe est atque intol.

& quidem sine duce. Turpe est enim atque intolerabile, Cyrum, Cambysis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc [a] ita faciendo, dare operam vt illos superemus. Namque, vt ego audio, Massagetæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum cõmodorum expertes. his ergo viris propone in nostris castris magnam instructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecillissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea cõuertent: vnde nobis supererit facultas magnas res perpetrãdi. Atque hæ quidem [b] in discussionem venere sententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Crœsique probata sententia, indixit Tomyridi vt retrocederet, vtpote se aduersus illam traiecturo. Illa, quemadmodum à principio spopõderat, retrocessit. Cyrus in Cambysis filii sui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœsum, ac maiorẽ in modum vt hominem honore beneficiisque prosequeretur, præcepit, si sua aduersus Massagetas traiectio non rectè cederet. Hæc vbi præcepit, eósque remisit in Persidem, ipse cum copiis suis flumen traiecit. Trãsmisso Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietem talem visionem: Videbatur Cyrus in somnis cernere maximum natu filiorum Hystaspis, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hystaspi (qui Achæmenides erat, [c] Arsamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc fermè vicesimum ætatis annum agens, in Persida relictus quòd non maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus visum suum [d] intra se retractabat: quod quum ei magnimomenti videretur, vocato Hystaspi remotis arbitris, in-

a Ita vt dicam fac.

b Propositæ fuerunt sent.

c Arsacis. nam & Ver. cod. prẽ ἀρσάμους habent ἀρσάκους.

d Apud se examinabat. Vel, in disquisitionem vocabat. Ad verbum sibi ipsi rationem illius visi reddebat.

A χωρεῖς τε τῷ ἀπηνηθμένῳ, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ ἀνασχετόν, ἢ Κῦρον γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἴξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς μάχης. νυνὶ ὦν μοι δοκέει, διαβαίνοντα τὸν ἐλθεῖν ὅσον ἀπ' ἐκείνων διεξίωσι· σὺ δὲ τάδε ποίεε. ἐγὼ γὰρ πυθόμενος, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ κηλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τὴν στρατὸν ἀφθόνως πολλὰ κατακόψαν-
B τας, καὶ σκευάσαντας, προθεῖναι σφι ὡς πλεστοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· στρατὸν δέ, καὶ κρητῆρας ἀφθόνου οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία πάντοια. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, καὶ τοὺς λειπομένους τῆς στρατιῆς ὃ φλαυρότατον, σὺν λοιποὺς αὐτῆς ἐξαναχωρέειν ὡς τὸν πόταμον. ἢν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἀμάρτω, κείνοι ἰδόντες ἀγαθὰ πολλά, πρέψονταί τε τοὺς αὐτοὺς, καὶ ἡμῖν ὃ εὐθύστεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων. γνώμην μὲν αὕτην
C σκεψάσθω. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν πρεσβυτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, πρηγόρευε Τόμυριν ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτὸς ἐπ' ἐκείνους. ἡ μὲν δὴ ἐξεναχώρεε, κατὰ ὑπέσχετο πρῆγμα. Κῦρος δὲ Κροίσου ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τὸν ἑωυτοῦ παῖδα Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληΐην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενος οἱ ἤρατο τε αὐτῶν καὶ οὖ ποιέειν, ἢν ἡ στρατιὴ ἡ ὑπὸ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλά-
D μενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε σὺν στρατιῇ, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ.

Ἐπεί τε δὲ διεβεβήκεε τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν οὐδὲν σὺν τῷ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος σὺν τῷ ὑππίῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσπεος παῖδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ὦμοισι πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ὑπεσκιάζειν. Ὑστάσπεα δὲ τὸν Ἀρσάμεος, ἐόντα ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἤδη τὸν
E παίδων Δαρεῖον πρεσβύτατον, ἐὸν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσι κου μάλιστα ἔτεα. καὶ σφεα κατὰ λέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, (οὐ γὰρ εἶχε κω ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλην εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπαλαιῶν μούνων,

εἶπε,

» εἶπε, Ὑστασπες, παῖς σὸς ὑπὸ βουλεύων A
» ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δ' ἀ-
» πρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμοὶ
» θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα τορεδηλούσι
» τὰ ὑπὸ φερόμενα. ἤδη ὧν ἐν τῇ παροιχο-
» μένῃ νυκτὶ εὕδων, εἶδον τῶν σῶν παίδων
» τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ὑπὲρ τῶν ὤμων πτέρυγας·
» καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν
» Εὐρώπην ὑπεσκιάζειν. ὄκως δὴ μηχανὴ
» ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης ξυνέρχεται, ὃ μὴ κεί-
» νων ὑπὸ βουλεύσῃ ἐμοί. σὺ δὴ νῦν τὴν ταχί- B
» στην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅ-
» κως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλ-
» θω ἔχων, ὡς μοι καταφήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔ-
» λεγχον. Κῦρος μὲν δὴ τοιαῦτα Δαρεῖον οἰ ὑπε-
ὑπὸ βουλεύσῃ, ἔλεγε τάδε· τὸν δ' ὑπὸ δαίμονων τορεύ-
ἐφαίνετο ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσοι αὐτοῦ ταύ-
τῃ μοίρῃ, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ τορεχωρέοι ἐς
Δαρεῖον. ἀμείβετο δὲ ὧν δὴ ὁ Ὑστασπες τοιοῖσ-
» δε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γε-
ὑπὸ βουλεύων· » νοῦς, ὅστις τοι ὑπὸ βουλεύοι· εἰ δ' ἔστι, ἀ- C
» πολοιτο ὡς τάχιστα· ὃς αὐτὶ μὲν δούλων, ἐ-
» ποίησας ἐλευθέρους Πέρσας τοῖσι· αὐτὶ δὲ ἀρ-
» χεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἀρχὴν ἀπέφηνας. εἰ
» δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν
» νεώτερα βουλεύειν τοῦ σέο, ἐγώ τοι παρα-
» δίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅ, τι σὺ βούλεαι.
Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, καὶ
διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἦιε ἐς Πέρσας, φυ-
λάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

Κῦρος δὲ τορεβεβηκὼς ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω D
ἡμέρης ὁδὸν, ἐποιέετο τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω ὑπὸ τὸν Ἀράξεα, λοιφὴν δὲ τοῦ ἀρχαίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λοιφοὺς τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὰ τορεσκευασμένα ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἀνδρηίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. E
οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ ἔτι πλείονας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ τῆς βασιληίης Τομύριος τῆς Τομυρίδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τοῦ οὔνομα ἦν ΣΠΑΡΓΑΠΙΣΗΣ. εἰ δὲ, πυθομένη τὰ τορὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τορὶ τὸν παῖδα,

quit, Filius tuus, Hystaspes, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc [a] vnde procul dubio nouerim, per me noscas licet. Dii mihi, quòd mei curam gerũt, quæcunque euentura sunt, ostendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorũ tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso [b] nulla tergiuersatio est quin ab illo mihi tendantur insidiæ. Quapropter tu quam primum in Persidem reuertere: facitóque vt quum ego subactis Massagetis illuc rediero, filiũ tuũ mihi sistas ad causam dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus est, scilicet quòd sibi insidiari Darium suspicabatur. At dæmon ei portendebat ipsum ibi morte oppetiturum, & eius regnum ad Darium esse peruenturum. Respondens illi Hystaspes, Absit, inquit, rex, vt quispiã vir genere Persis, tibi moliatur insidias: quòd siquis sit, is primo quoque tẽpore morte mulctetur. tu enim Persas ex seruis liberos, ex subditis, aliorum hominũ dominos effecisti. Quòd siqua tibi visio filiũ meum indicat rebus nouis contra te studere; ego tibi eum [c] exhibeo pro tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito responso, Hystaspes traiecto Araxe in Persidẽ cõtendit, Cyro filiũ suum Darium custoditurus.

a Vnde certò compererim,

b Nulla ratione negari potest quin, &c.

c Id est, Offero. Vel, exhibere paratus sum.

Cyrus autẽ Araxe traiecto progressus vnius diei iter, quæ Crœsus admonuerat exequitur: relictáque illic imbelli parte copiarum, mox cũ expedita manu ad Araxẽ reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadẽ, cõspecto epularũ apparatu, post aduersariorũ cædem, ad epulandum discumbit: refertáque cibo ac vino soporatur. Persæ superueniẽtes horũ multos occidũt, multóque plures viuos capiunt, cũ alios, tũ verò ducẽ eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu,

missoad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne ſpiritus tollas ex hoc quod actũ eſt. Si fructu vitino, quo ipſi diſtenti adeo deſipitis vt deſcendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, ſi tali veneno filium meum viciſti, dolo, non prælio, es ſuperior. Quare meum admitte conſilium, bene tibi cõſulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impunè quòd tertiam Maſſagetarum partem profligaſti. Quæ niſi feceris, per Solem iuro Maſſagetarum dominum, fore vt ego te, etſi inſatiabilem cruoris, tamen ſatiem.

Hæc verba ad ſe perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapiſes, vbi à vino relaxatus didicit [a] ſe in malo eſſe, exorauit à Cyro vt vinculis ſolueretur. Statimque quum ſolutus eſt ac manuum compos effectus, ſeipſum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem.

a In quod malũ incidiſſet. *Vel, Quantum malum ſibi accidiſſet.*

Tomyris autem, quum Cyrus ipſi non auſcultaret, cõtractis ſuis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam cenſeam extitiſſe. Eam autem ita geſtã fuiſſe accipio: Primùm vtroſque ſpatio inter ſe diſtantes, ſagittas miſiſſe: deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lãceis pugionibúſque [b] fuiſſe cõſertos: ac diu pugnantes perſtitiſſe, neutris fugere volentibus: ad extremum Maſſagetas ſuperiores extitiſſe ibíque cùm permagnã exercitus Perſici partem tum verò Cyrum ipſum occubuiſſe, quum vnũ de triginta omnino, regnaſſet annos. Cuius cadauer inter cæſorum Perſarum ſtragẽ Tomyris perquiſitum quum inueniſſet, caput in vtrem demiſit quem humano cruore cõpleuerat: mortuó que inſultans inquit, Tu quidem meũ viuẽtis & in pugna victricis filiũ perdidiſti dolo captũ: at ego te (prout interminata ſũ) cruore ſaturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quũ multa referãtur, is qui mihi maximè veriſimilis videtur à me commemoratus eſt.

b Manus conſeruiſſe.

A πέμψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπὶ-
θῇς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἐμπε-
πλήκῃ καρπῷ, τῷπερ αὐτὸς ἐμπιπλάμενοι
μαίνεσθε οὕτω, ὥστε καὶ ὑπὸ τοῦ οἴνου ἐς σὸν
σῶμα, ἐπόμενα πλέξαν ὑμῖν ἔπεα κακὰ ἔοιν-
τα, φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς
τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ καὶ τῷ καρτερῷ. νῦν
ὦν μευ θὲς παραγενόμενος ἐκ τούτου τὸν λό-
γον. ἀποδιδοῖ μοι παῖδα, ἀπιὼν ἐκ τῆς-
B δὲ τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τρι-
τημορίδι τῇ σῇ κατυβρίσας. εἰ δὲ μή
τοῦτα σὺ ποιήσῃς, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι
Μασσαγετέων δεσπότην, ἢ μάλ' σε ἐγὼ καὶ
ἀπλησίην ἐόντα, αἵματος χορέσω. Κῦρος
μὲν ταῦτα, τὰ ἐπέων τουτέων ἀμενηνὰ ἐόντων, οὐ-
δένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης
Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν
ὁ τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἑωυτὸν ἐὼν ἐν κακῷ,
δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔ-
τυχε. ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τῶν χειρῶν
ἐκράτησε, διεργάζετο ἑωυτόν. καὶ δὴ οὕτω
μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δέ,
ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐπήκουσε, συλλέξασα πᾶ-
σαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύ-
ρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δι' καὶ πιφαύσκομαι
οὕτω ταῦτα μὲν δὴ λέγεται ἀπ' ἀλλήλων διαστάντας, ἐς ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ
δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετοξεύατο, συμπε-
σόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι
συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ὀπὶ πολλὸν συνεστά
ναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύ-
γειν· τέλος δέ, οἱ Μασσαγέται ἐπεκράτησαν.
ἔπεσε δὲ πολλῇ τῇς Περσικῆς αὐτῇ στρατιῇς
τοῦτο διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τε-
λευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τρι-
ήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος
ἀνθρωπηίου Τόμυρις, ἐνίζετο ἐν τοῖσι τε-
θνεῶσι τῶν Περσέων τῶν Κύρου νέκυν. ὡς δὲ βύρσι;
E ἀναπῆναι αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυ-
μαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν
ἐμοῦ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην, ἀπώ-
λεσας παῖδα τὸν ἐμόν, ζῶν δόλῳ. σὲ δὲ ἐγὼ,
καθὰ προεῖπα, ἐμπλήσω αἵματος κορέσω. τὰ μὲν
δὴ κατὰ τὸν Κύρου τελευτὴν τοῦτον ἔσχε, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὁ δέ μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίαν τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ διαιτᾶσθαι ἔχουσι. ἵπποι δὲ εἰσὶ καὶ αἰπόποδες· ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε ἱκανοὶ αἰχμοφόροισι, σαγάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πρώτα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ πρώτα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δὲ αὖτως τοῖσι ἵπποισι τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκέους θώρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ τόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδὲν ἀργύρῳ χρέωνται οὐδενί· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος. νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, τῇσι δὲ ὅτι κοιναὶ χρέωνται· ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ὑπερυμήσῃ γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεὴς. οὗτος δὲ ἡλικίης σφι πρόκειται ἄλλος μὲν οὐδεὶς, ἐπεὰν ὑπὸ γήρεος γλήνηται κέρτα, οἱ προσήκοντες οἱ πρώτης σύνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται. ὃς δὲ νούσῳ τελευτήσαι τὸν κάρτα στέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. ἀπείρεσι δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων. ὃ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἡλίου σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης· τῷ θεῷ τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν ἐόντων τὸ τάχιστον δωτέονται.

Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico similem. Ex equis præliantur, [a] & pedibus. vtroque enim genere valet. Sagittarii item sunt atque hastati, sagares, [b] *hoc est pugiones*, è more gestantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtuntur nanque ære in omnibus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarũ ornamentum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circũdant. [c] Circa frenum, frenáque & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prorsus vtentes: nam quum in eorum regione immensa sit auri atque æris copia, ferri tamen atque argẽti nihil est. Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, sed ea communiter vtũtur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetæ. siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra, sine pudore cõcumbit. Terminus vitæ nullus eis propositus est: sed vbi quis admodum senuit, conuenientes propinqui cũ immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarũ carnibus pro epulo, vbi coxerũt, vescuntur. quod genus obitus apud eos beatissimum habetur. Languore extinctos nõ edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quòd ad immolationem non peruenerint. Nihil omnino serũt: sed pecoribus victitant, piscatúque, quem eis abundè Araxes fluuius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis vnum Solem venerantur, cui equos immolant. [d] Hic autem est eis mos sacrificandi, vt deorum perniciſſimo è quadrupedibus omnibus perniciſſimum mactent.

a Et absque equis. *Gallicis combatent à pied & à cheual.*

b *Alii sagarin scutis genus esse putant, & ipsemet Valla sic alibi vertit.*

c Circum habenas fr.

d Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciſſimo omnium mortalium perniciſſimum mactent. *Sed Valla κτηνῶν legit pro ἐόντων.*

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber secũdus, qui inscribitur EVTERPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων δευτέρα, ἡ καλεομένη Εὐτέρπη.

CYRO vita functo, regnum suscepit CAMBYSES, eius & Cassandanæ Pharnaspo genitæ filius: quam ante virum defũctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est, & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His parentibus ortus [a] Cambyses, quum Iones & AEoles pro hæreditariis suis seruis haberet, aduersus AEgyptios fecit expeditionem, comparato cùm ex aliis tum verò è Græcis quibus dominabatur, exercitu.

AEgyptii autem, priusquam apud eos regnaret PSAMMETICHVS, omnium hominũ se primos extitisse arbitrabantur: verùm Psammetichо regnum adepto, quum incessisset cupido noscendi quinam primi hominum extitissent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quàm se priores extitisse, se verò quã cæteros. Enimuero Psammetichus, quum scisciтando quinam primi hominum extitissent, [b] nullum exitum inuenire posset, huiusmodi rẽ machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora educandos hunc in modum: iubens *videlicet* neminem coram eis vocẽ vllam edere, sed in deserta casa ambos seorsũ collocari, [c] eisdémque in tpẽore capras adduci: vbi autem lacte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebátq; [d] Psammetich⁹, quòd quæ vox prima ex his pueris erũperet, vbi inarticulatè vagire desissent, audire cuperet: prout & contigit.

a Cambyses, Iones quidẽ & Æoles pro paternis seruis habebat, sed aduersus Ægypt. *Sonabat autem* paternis, *à patre defecti.*

b Nullam rationem inire posset.

c Eisdémque *certis temporibus capr.*

d *Valla ita Verterat*, lubebátque Psammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulatè vagire desisterẽt, audire: *legendũ* λῶ πρὰ φωνὴν, *pro* ἥτινα φωνῶ.

A ΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου μὲν καὶ Κασσανδάνιος τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς, τῆς ἐπεὶ ἀποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προσεῖπε πᾶσι τῶν ἤρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. Ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲ καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε προσαγόμενος τῶν ἤρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, τῶν ἐπεκράτεε.

B

ΟἹ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵτινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τοὺς δὲ ἄλλους, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος μὲν ὦν οὐκ ἐδυνάστευσε πυνθανόμενος πόθεν κοτέ τις τοῦτο ἀνθρώπων οἱ γλωσσάτοι ἀφίκοντο, ἀλλὰ τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων, διδοῖ ποιμαίνειν τρέφειν τε τὰ ποίμνια τοιῷδε· ἐπιτείλας μηδένα φθόγγον αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἱέναι, ἐν σταγὴ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κέεσθαι αὐτά, καὶ τὸν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησθέντα δὲ τὸν γάλακτος, ταῦτα μὲν προσφάσασθαι. Ταῦτα μὲν ἐποιέετο καὶ ἐπετέλεε ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων φωνημάτων, λέγοντα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. πάντως δὲ καὶ ἐγένετο.

C

D

ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τῷ ποιμένι φρονέοντι, ἀνοίγοντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βέκκος ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἡσυχος ἦν ὁ ποιμήν· ὡς δὲ πολλάκις φοιτέοντι καὶ ἐπιμελουμένῳ πολλὸν χρόνον τοῦτο ἦν ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἦγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπειρᾶτο οἵτινες αἰ θεοπτῶν βέκκος τι καλέουσι. πειρώμενος δὲ, ηὗρε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω σπένδοντες ἐνίκησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι χρήματι, τοὺς Φρύγας παρέσχοντο ἑωυτῶν. ὧδε δὲ μοι ἤκουσαν τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἥκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικὸς τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκτάμοι, τὸν διαιτᾶν οὕτως ἐποίησε τὰ παιδία. ταῦτα μὲν δὴ τὸν ἑρμηνέα τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου ἐγὼ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων λογιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουσι, οὐκ εἰμὶ προθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μουνῶν· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δὲ ἀνθρωπήια τῶν ἀπηγημάτων αὐτῶν, τοῦ τε λόγου ἀναγκαζόμενος μνησθήσομαι.

57

Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια χρήματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι· πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρεῖν τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα διελομένους τῷ χρόνῳ ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἐκ τῶν ἄστρων ἔλεγον. ἀγχοῦσι δὲ πολλῷ σοφώτερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν ἔξω τρέπουσι ἔτεος ἑκάστου ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλοντες, τῷ χρόνῳ εὕρεσιν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας,

A Nam bimatus exacto tempore, paſtori qui hæc adminiſtrabat, aperienti ianuã atque intranti, ambo infãtes porrectis manibus occurrẽtes, beccos clamabãt. Quod primò audiẽs paſtor obticuit: quũ verò crebrius adeunti & obſeruãti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iuſſus ab eo, pueros attulit exhibuítque. Quos quum & ipſe Pſammetichus audiſſet, percõtabatur quínam homines beccos quippiam B appellarent. Hæc percontans cõperit Phrygas ſic panẽ appellare. [a] Tali negotio argumẽtati, Phrygas ſe priores extitiſſe AEgyptiis conceſſerunt. Quod ita actum ab ſe equidem ex ſacerdotibus Vulcani, qui ſunt Memphi, audiebã. Græci tamen cùm alia multa inepta memorant, tum verò Pſammetichum pueros educandos curaſſe apud mulieres quarum linguas præciditſſet. Hactenus de puC rorũ educatione referebãt. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani ſacerdotibus, cum quibus in colloquiũ veni. Quinetiam harum ipſarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id eſt Solis vrbem*, me contuli, animo cognoſcendi nunquid conſentanea dicturi eſſent iis quæ Memphi dicerẽtur. Nam Heliopolitani feruntur AEgyptiorum eſſe ſolertiſſimi. [b] Atq; ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinam pertinentia D audiui, ea non libenter enunciauerim, niſi ipſorum tantummodo nomina, exiſtimans omnes homines idem ſentire de his, quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

[c] QVAE autem humanarũ rerum ſunt, hæc ita referebant inter ſe cõſtare: Omnium hominũ primos AEgyptios annum comperiſſe, [d] diſtinguentes eũ in duoE decim temporum méſes. Et hæc comperiſſe ex aſtris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) [e] hoc agunt quàm Græci: quòd Græci quidem tertio quoque anno intercalarem menſem introducũt, temporum gratia: AEgyptii verò numero tricenorum dierum, quibus duodecim menſes taxant,

a Ex hac re cõiecturam facientes, Phr. *Vel*, Quũ hanc rem examinaſſent.

b Verùm quæ mihi ad deos pertinẽtia narrarũt, ea ſcriptis mãdare non libet, præter illorũ nomina: quòd idem de illis omnes homines ſcire exiſtimem. Quæ autẽ præterea de his commem.

c Quæ autem ad res humanas ſpectant, hæc ita cõmuni cõſenſu referebant. Omn.

d Atque illi duodecim tempora diſtribuiſſe. Et hæc comp.

e Annuum ſpatium exigunt ita diſtinctum.

adiiciunt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat eôdem redeuntis. AEgyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Item primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiã animalia in saxis sculpsisse: [a] quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem, ac sub eo omnem AEgyptum, præter Thebaicam prouinciam, palustrem fuisse: ex eáque nihil eorum quæ nũc sunt supra stagnum Myrios, extitisse: in quod stagnum à mari per flumen septem diebus nauigatur. Atque de regione bene mihi dicere videbantur. manifestum enim est ei qui, si antea non audierit, tamen inspexerit, (modò sit solertia prædictus) AEgyptum in quam Græci nauigant accessioné esse terræ, ac fluminis donú: quinetiam loca quæ supra stagnum hoc sunt, ad trium vsque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquam commemorabãt. Est autem & aliud tale: AEgyptiacæ regionis huiusce modi natura est: Iam primum quum AEgyptum versus in alto cursum tenẽs, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis spatio, [b] patieris sensum cœni, etiam in aqua vndecim alta [c] passus: quæ res declarat eatenus esse humum aggestã. Ipsius autem AEgypti longitudo secundum mare, sexaginta est schœnorum, *id est funiculorum*: quemadmodum nos AEgyptum distinguimus à sinu Plinthinete, *id est lateritio*, vsque ad stagnum Selbonidis: ad quod mõs Cassius vsque pertingit. Itaq; ab hac parte sexaginta schœni sũt. Etenim qui modicũ terræ possident, metiũtur illam [d] passibus: qui minus inopes terræ sunt, metiuntur stadiis: qui multum possidẽt, parasangis: qui plurimum, schœnis. Constat autẽ parasanga tricenis schœnus, (qui mẽsura est AEgyptiaca) sexagenis stadiis. Ita erat AEgypt[e] secũdũ mare stadiorũ trium milliũ sexcẽtorũ. Hinc ad Heliopolin mediterranea versus AEgypt[e] spatiosa est, [e] supina omnis & aquarũ inops simul ac limosa.

a Quæ ita se habuisse re ipsa cõprobãt magna ex parte. Præt.

b Demissa bolide, *id est nautico perpendiculo*, cœnum erues, etiam in aq.

c Vlnas. Gr. ὀργυιὰς.

d Vlnis. Gr. ὀργυιῇ.

e Depressa. i. cãum *posteriũ, non mõtosa.*

ἐπαγόμενοι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πρὸς τὸν ἀριθμόν. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τὠυτὸ ἀεὶ ἰὼν, καθίσταται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύψαι. τούτεων μὲν τὰ πλέω ἔργα ἐδήλωσαν οὕτω ἡμάσθησαν. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον αὐθρώπων ἔλεγον Μῆνα. ὑπὸ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῶν εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἐπέρην λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τὰ αἰὰ πλοῖος ἀπὸ θαλάσσης ἐπὰ ἡμερέων ἄνω αἰὰ τὸν ποταμόν. καὶ οἱ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. ἦλθε γὰρ δὴ καὶ μὴ προσακούσαντι, ἰδόντι δὲ (ὅστις γε σύνεσιν ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ὀπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. ἔστι δὲ ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ἔστι τοιήδε. πρῶτα μὲν πρὸς πλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, καταπείρητε κατάπειρητε εἰλὺν, πηλόν τε αὐοίσεις, καὶ οὐ ἔνδεκα ὀργυίῃσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ὅτι τοσοῦτον δηλοῖ προσχοῦν τῆς γῆς ἐοῦσαν. αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ὅτι μῆκος ὃ πᾶν θαλάσσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, τῇ ἡμεῖς διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρὰ μὲν ὃ Κάσιον ὄρος τείνει. τούτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι αἰθρώπων, ὀργυίῃσι μεμετρήκασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἧσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δυνατὸν δὲ ὁ μὲν παρασάγης τετράκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέσην ἐὼν Αἴγυπτον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω αἱ εἴκοσαι Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. ἐπὶ δὲ τὴν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ἱππίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς.

Αἰγύπτου

ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης αὕτη ἰοῦσι, παραπλησίη δὲ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι ἀμφέρουσι δοκέει τὰς αὐτὰς λογιζομένοισι τῶν ὁδῶν τουτέων ὁ μὴ ἴσας εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλεῖοί ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος αὕτη ἰοῦσι, ξεινὴ ἐστὶ Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Αἰγύπτου ὄρεος παραπέπταται, φέρουσι ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ αὔξω τείνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἐνθαῦτα καὶ λιθοτομίαι εἰσί, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ὁ Μέμφις. τούτῃ μὲν λήγων, ἀπανέμπτῃ ἐς τὰ εἴρηται, ὄρεος. τῇ δὲ αὐτὸ ἑωυτοῦ ἐστὶ μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπιθωμάζω δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἕω πρὸς ἑσπέρην. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἕω, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν ὄρος τοιοῦτόν ἐστι· ὁ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τεῖνον, ἐν ᾧ αἱ πυραμίδες ἵδρυνται, ψάμμῳ κατειλημμένον, τετραμμένον, ὡς αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλῷ χωρίον, ὡς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων εὐαπλόου ξεινὴ ἐστί, Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῷ δὲ οὐρέων τῷ ἐρημαίων ὁ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, σάβλοι δὲ μάλιστα ἐδοκέον μοι εἶναι), τῇ ξεινότατον ἐστὶ, διηκοσίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὔρεος ἐς ὁ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δὴ ἐνθεῦτεν αὖτις θύρεα Αἴγυπτός ἐστι. πέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ εὐαπλόος ἐννέα ἡμερέων. σάβλοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, χοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. ἔστι στρουθεΐης σάβλοι Αἰγύπτου, ὁ μὲν πρὸς θαλάσσης, ἥδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τετρακισχιλίων ὅσον δὲ τῆς ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι, σημανέω.

A Amari ad Heliopolin eundo per superiora, iter est eiusdem spatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorũ fert Pisam & ad delubrum Iouis Olympii: quæ itinera si quis computet, inueniet parum quiddam differre quomin⁹ paria sint, ac nõ amplius quindecim stadiis. Nã viæ quæ ex Athenis Pisam fert, quindecim stadia desunt quominus sit mille & quingentorum stadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, B hũc stadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per superiora eundo AEgyptus angusta est. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferè ad meridiem atque ad austrũ, semper sursum tendens ad mare quod rubrum vocatur. Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mõs, [a] declinat in quæ dictum est. Qua verò parte productior seipso est, C duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperũ: & eius extrema quæ ad auroram vergũt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est.

[a] Reflectitur versus ea quæ dixi *loco*.

Quo autẽ latere Africã AEgyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodem modo quo Arabici mõtis tractus qui ad meridiẽ fert. Itaque ab Heliopoli nõ ita multorũ spatiorũ est iter quod D modò AEgypti sit, sed angusta est, & quatuor duntaxat dierum nauigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum fermè (vt mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducẽtorum, è monte Arabico ad eũ qui dicitur Libycus. Illinc rursus AEgyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autẽ ad The- E bas nouem diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, vnius & octoginta schœnorũ: quæ AEgyptia stadia collecta, secũdũ quidẽ mare sũt, (prout à me superiꝰ indicatũ est) tria millia sexcẽta: quantũ verò à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo.

sũt enim sex millia ac centum viginti stadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinam, octingenta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (vt & sacerdotes aiebãt, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia AEgyptiis est. Siquidẽ quod inter prædictos mõtes, supra Mẽphim vrbem positos, mediũ est, videtur mihi sinus maris aliquãdo fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiẽ, vt hæc parua magnis comparentur, quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblimauerunt, dignum est comparari vni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquã magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cùm aliorum tũ verò Acheloi, qui per Acarnaniã fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem.

Est autẽ Arabicæ regionis, non procul ab AEgypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita lõgus atque arctus vt differendo ostẽdam. Prolixitas quidem, inchoando nauigationem [a] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo verò, vbi sinus amplissimus est, dimidiatũ diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuariũ est. Porro alium hujusmodi arbitror sinũ extitisse qui in AEgyptum ferretur, à mari septentrionali AEthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminant, exiguo quodam terræ interuallo dirempti. Quòd si in hũc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum cõuertere, quid prohibebit assiduè fluẽtem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? [b] Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinũ siccanẽ fieri posse, etiam multo

[a] Ab eius recessu vsque ad latũ mare. *Legendum est enim ex Ver. cod.* μυχοῦ, *non* ἰάχου, *vt legit Valla: nec* μάχου, *vt in Vulg. edit. habetur.*

[b] *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.*

σάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Ὁ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σάδιοι εἴκοσι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλή, καὶ κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶ) ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. Τὸ γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ γ' ἐφαίνετο μοιεῖναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ τά τε περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὡς τῇ εἶ) σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῷ γὰρ ταῦτα τὰ χωρία πρὸς χωσμάτων ποταμῶν, ἐνὶ τῷ στομάτων τῶν Νείλου ἐόντος ἑπτασόμου, οὐδὲν αὐτῷ πλήθεος πρὸς ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεος, οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φέρεσθαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελῴου· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξιὼν ἐς τὴν θάλασσαν, τῷ Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς οὕτω δή τι ἐὼν τεινός, ὡς ἔρχομαι φράσων. μῆκος μὲν πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν ὑρείην θάλασσαν, ἡμέραι εἰσὶ τεσσερήκοντα, εἰρεσίη χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμίσεος ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἀμπωτὶς κατὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ ὑπὸ τὴν Αἰγυπτίην δοκέω γεγενῆσθαι· τὸν μὲν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἔχοντα ἐπ' Αἰθιοπίης· τὸν δὲ, Ἀραβίου, τὸν ἐρχόμεθα λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ὑπὸ Συρίης· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συμπαραίνοντε τὸν μυχόν, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντε τῆς χώρης. εἰ ὧν δὴ ἐθελήσοι ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου, χωθῆναι ἐπὶ τὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλαττόν γε μυρίων ἐπὶ τὸς χωθῆναι ἂν ἔχοιμι γε δι' ἐκεῖνο τῶν προσαναμετρημένων χρόνων τοσούτων ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ἐκεῖνον ἂν χωσθέντα κόλπον, καὶ πολλῷ

γ' ὥστε

γ' ἐξιὼν

γ' καὶ λ. θαλάσσης.

γ' ἐς χέουσα

γ' αἰαλ σθῆ

μέζων ἔτι τούτου, ἐπὶ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; τὰ δὲ Αἰγύπτου ὤν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὴν Αἴγυπτον προσχειμένην τῇ ἐχομένῃ ἠπείρῳ, καὶ ὀγχύλια τε φανερὰ ἔχουσαν ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι, καὶ ψάμμον μούνον Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο δὴ τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. προσεχὴς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τῇ Αἰγύπτου προσκέλιος, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὰν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ πρὸς θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελαγγαίου τε καὶ κατερρηγυμένου, ὥστε ἐοῦσαν ἰλὺν τε καὶ προσχοῦσαν ἐξ Αἰθιοπίης κατιοῦσαν ὑπὸ τοῦ 59 ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἰδόντι μοι ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ὀρθολιθοδεστέρην τε καὶ τραχυτέρην ἐοῦσαν. ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον τοῖσι τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μυρίος βασιλέος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας ὃ ἐλάχιστον, ἀρδεύσκοι Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μυρίος οὐκω τοῦ ἔτεα ἐπιτακόσια τετελευτηκώς, ὅτε τὰ ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας αἰεὶ βαθῆ τὸ λάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ἐπαίνει ἐς τὸν χῶρον. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μυρίος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ δὴ καλεόμενον Δέλτα, τοῦτο οὕτω ἤδη τὴν χώρην αὐτὴν κατὰ λόγον ἐπιδιδοῦσαν ἐς ὕψος, καὶ δὴ ὁμοίως ἐπιδιδοῦσαν ἐς αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτοῖσι τοῦ Νείλου, πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ὑπόλοιπον Αἰγύπτιοι, ἀπὸ κοτὲ Ἕλλησι ἔφασαν πείσεσθαι. πανδαιμόνιοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρη τοῖσι Ἕλλησι, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, καίτοι ἡ ὀφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδέντας κατ' ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' αὐχμῷ δεδεγμένοι ἀπολέεσθαι, λιμῷ ἂν Ἕλληνες αἱρεθήσονται. οὐ γὰρ δή σφι ἔστι ὕδατος ἄλλη ἀποφορὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μούνου. καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς εἴρηται. φέρε δὴ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω, εἰ σφι ἐθελήσει

quàm hic eſt maiorem, à tanto flumine atque ita operoſo. Itaque quæ de AEgypto à referentibus audiui, ea & ipſe ita habere exiſtimo. quippe quum videam & AEgyptum eſſe exporrectam à terra contigua, & conchylia exiſtere in montibus, ac ſalſuginem exudare, quæ etiam pyramides corrumpat: & ſolum hunc montem qui in AEgypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionẽ hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ aſſimilẽ eſſe: (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) ſed nigram terram & [a] fragilẽ habere, vtpote limo ex alluuionibus ab AEthiopia flumine deuecto. Nã Libyam humum ſcimus magis rubram eſſe, & magis [b] ſubarenaceam: Arabicam verò atque Syriacam, argilloſiorem ac ſuppetroſam. Quinetiam hoc magnũ huius regionis documentum aiebãt ſacerdotes, ſub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimũ, influebat, irrigaſſe AEgyptum quę infra Memphim eſt. necdum ab obitu Myris nongẽti erant anni ad tempus quo hæc egò à ſacerdotibus audiebam. At nũc, niſi ad ſedecim aut ad quindecim ſaltem cubitos aſcẽdat fluuius, in regionem non tranſcendit. Quæ regio, ſi proportione in altum ſurgat, & tantundem ad incrementũ tendat, non reſtagnãte eam Nilo, videntur mihi AEgyptii vtique qui infra paludem Myridis incolunt cùm alia loca tum verò eum qui vocatur Delta, idem paſſuri omni futuro tempore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirẽt omnem Græcorum terram pluuia perfundi, non fluminibus, vt ſuam, dicebant fore vt decepti aliquando magna ſpe, malè [b] eſurirẽt. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos, ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aquæ, niſi tantum à Ioue, ſuppetat. Atque hæc quæ ab AEgyptiis in Græcos dicuntur, rectè ſe habẽt: age, nũc viciſſim dicã quomodo res ipſis AEgyptiis ſe habeãt. Si, vt

a In rimas fiſſam.

b Subarenaceam vocat cui arena ſubeſt: ſuppetroſam (vel potius ſubpetroſam) cui petra ſubſunt v. lapides. q.d. petroſam, s. lapidoſam. Sic exprimere voluit ὑπολαμμοτέρην & ὑποπέτρην.

c Reſtè legit Valla πινήσειν (vt habẽt Vet. cod.) nõ πεινήσειν.

superius dicebam, quæ infra Mẽphim est regio, (hæc enim est quæ augescit) velut in altum augescere proportione præteriti temporis, [a] quid aliud AEgyptios, qui illic incolunt, quàm esurituros? si neque gustare ea quæ ab Ioue sũt, neque à flumine restagnari queãt rura ipsorum? Isti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus AEgyptiis, maximè illaboratum percipiunt fructum, qui neque proscindendis aratro sulcis, neque subigendo solo, neque aliud quicquam exercendo eorũ quæ in aruis colendis cæteri mortales, laborem tolerant: sed postquam fluuius sua sponte superueniens irrigauit rura, irrigatáque reliquit rursus, tunc in suum quisque rus iacto semine sues immittit, conculcatóque suibus semine, messem deinde expectat: atque vbi [b] suibus semen versauerit, ita demum frumentum percipit.

Quòd si vellem de AEgypto Ionũ vti sententiis, qui solũ Delta AEgyptũ esse aiunt, à Persei specula appellata, dicentes illam secũdum mare, ad Pelusiacas vsq; taricheas, quadraginta schœnorum esse: à mari autem mediterranea versus, pertingere ad Cercasorũ vrbem, iuxta quam scinditur Nilus in Pelusiũ fluens & in Canobũ: cætera verò AEgypti, partim esse Africæ, partim Arabiæ: ostẽderemus, hac ratione vtentes, nullam AEgypti primitus fuisse regionem. Nam Delta eis (vt ipsi dicũt, & mihi videtur) [c] defluxa humus est, & quæ nuper (vt sic dicam) extitit. Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos homines extitisse? [d] qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certè AEgyptios opinor neque cum loco quẽ Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed sẽper fuisse ex quo genus humanũ extitit, [e] progressúque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliũde subingressos. Ideóque olim Thebæ AEgyptus vocabatur, cuius ambitus est stadiorũ

a Nónne Ægyptios qui hanc partem incolunt, esurire necesse fuerit, si neque Iupiter illorum regioni pluet, neque fluuius in arua illorum transcendere possit? Nunc enim isti minore labore quàm omnes alii homines, atque adeo quàm cæteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque se fatigant proscindendis aratro sulcis, neque sarriendo solo, neque aliud q. *Lego autem ὑστερα pro μὴν.*

b Suum ope frumentum è spicis excusserit, tũ demum colligit. Quòd si, &c. *Sunt enim qui ἅπαν ἀποδιτῶσας ad significare hic putent, & ad locum sit triturationis.*

c Humus est alluuie fluuii deuecta.

d Nil sanè necesse fuit eos in infantibus experiri quam primã vocem emitterent. Ego certè Ægyptios opinor. &c. *Humum antè facti meminit libro eodem supra.*

e Terráque *fluuij decursu* accrescente multos ex eis remãsisse, multos item in inferiorem regionẽ descendisse.

A (ὡς καὶ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἔπερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ὀγδοὴ ἀπὸ ἀξαυομένη) κατὰ λόγον τὸν προχρόνου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσονται; εἰ μήτε γλύσεται σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διός, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔσται ἐπὶ τὰ ἄρουρα ὑπερβαίνειν; ἢ γὰρ δὴ ἐμοῦ γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ οὔτε ἀρότρῳ ἀ- B ναρρηγνύντες αὔλακας, ἔργον ἰσχυρόν, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι ὅσον τοῖσι ἄλλοι ἀνθρώποι πρὸς λήιον πονέονται. ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπὶ μελέων ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ, ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὸν ἑωυτοῦ ἀγρὸν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὸν ὗς. ἐπεὰν δὲ κατὰ πτήσῃ τοῖσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, τὸν ἀμητὸν τὸ ἀπὸ τούτου μένον. ἀποδινήσας δὲ τοῖσι ὑσὶ τοῦτον, οὕτω κομίζεται. C

Εἰ ὦν βουλόμενοι τοῖσι Ἴωσι χρᾶσθαι ἐθέλομεν Αἰγύπτιοι, οἱ φασὶ τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέος κληθὲν σκοπιῆς, λέγοντες τὸ δὴ θαλάσσαν εἶναι ἐπὶ αὐτὸν, μέχρι Θερμαϊκοῦ τε Ποσιδηίου, τῆδε τεσσερακοντάειοι χοῖνοι. τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λέγοντες ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν ῥίζεται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λέγοντες τῆς D Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἄν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν τὸ πάρος χώρην. ἤδη γὰρ σφι τὸ γε Δέλτα (ὡς αὐτοῖ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς φέρω εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί κε ἐργάζοντα δοκέοντες τῶν τοι αὐθρώπων γενέσθαι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς ἀφάνειαν τῶν παιδίων ἰέναι, τινα γλῶ- E σσαν πρώτιστα ἀπύσονται. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίοις δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ νῦν Ἴωσι καλεομένῳ γεγέσθαι, αἰεί τε εἶναι οὐδ' ἀνθρώπων γένος ἐνῴκεε. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὶ μὲν οἱ ὑπολαμβάνοντες αὐτέων γίνεσθαι, πολλοὶ δὲ τοὺς ὑπολειπο-

a πρότερον μέμνηται

a ἔσται ἐς τοσοῦτο ἀφ. b οὐκ ἂν εἴη, πλὴν

c ἐπιλαβὼν

d κατατιθεῖσι τῇσι

e τῇσι

f τὸ αὐτὸ

g καλεομένης

h αὐτῆς

i ἀπύσονται

k ἐπιλέξονται

εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθῶς ἐστὶ ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπιστάμενους λογίζεσθαι· οἱ φασὶ τρία μέρεα εἶναι πᾶσαν τὴν γῆν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας χρεὸν λογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἐστὶ τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῇ Λιβύῃ. τὸ Δέλτα δὲ τοῦτο κατὰ μέσον ῥήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥστε τὸ τοῦ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπιέμεθα· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν.

Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν (κατὰ γὰρ τὴν τῶν Αἰγυπτίων οἰκεομένην, καταπερ Κιλικίην, τὴν πρὸς τὸν Κιλίκιον, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. οὐρίσματα δὲ Ἀσίης καὶ Λιβύης οἶδα μὲν οὐδὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τοῦτο Αἰγυπτίων οὔρεα. εἰ δὲ τῷ τῶν Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαρρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, ἐς τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἷς ἐών· ὁ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, χίζεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν κατὰ τοῦτο ἐπὶ πρόσπτεται, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν κατὰ ἕτερον ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν ἣν Νείλου ἐστὶ ἥδε· αἰεὶ φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, χίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοῖρέων τὸ ὕδατος παρεχόμενος τοῦτο, οὔτε ἥκιστα ὀνομαστήν. τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχιζόντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τὰ μὲν τῶν μάλιστα, Σαϊτικὸν αὐτέων, τὸ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην

sex millium ac centum viginti. Itaque si nos de eis rectè sentimus, Iones non rectè sentiunt de AEgypto: sin rectè Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta AEgypti, si nō sit neque Asiæ, neque Africæ. Nā secundum hanc rationem nō est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum [a] diuortia faciat circa acumen Deltæ, id quod, in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: AEgyptum quidem, eam omnem esse quæ ab AEgyptiis incolitur: quēadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos AEgyptiorū. Si verò quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnem AEgyptum quæ à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariam diuidi, & vtrunque cognomē obtinere. aliam enim eius partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens AEgyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperā tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumen Deltæ peruenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alueo portionem aquæ præbēs, nec minimè celebrem, quod Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia diuidūtur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, vni Saiticum, alteri Mēdesium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicū nominantur, non sunt natiua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse AEgyptum quantam

[a] Plinius scissuram vocat.

ratione demõstraui, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hãmone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa AEgyptum audiui. Nam qui sunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes AEgypti fines Libyam versus, quòd sibi Libyes non AEgyptii viderentur, quòdque perosi sacrorum cerimonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miserũt ad Hammonem, negantes quicquã cũ AEgyptiis sibi esse cõmune. Habitare enimse extra Delta, [a] nullúmque sibi cum illis linguæ esse commercium, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere non permisit, inquiens AEgyptum esse eam quam Nilus supergressus irrigaret: quíque infra vrbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse AEgyptios. Hæc illis ita oraculo responsa sunt.

[a] Nec se cum illis consentire, ac velle, &c.

PORRO NILVS, vbi inflatus est, non modò Delta inundat, verumetiam plagã quæ dicitur Libyca esse, aliquóties & Arabicam: idque vtroque versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neque à sacerdotibus quippiam, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptissimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æstiuo solstitio, ad centum vsque dies, & propè totidem diebus retrocedat, relinquês fluêta: ita vt per omnem hyemem tenuis esse perseueret ad solstitium rursus æstiuũ. De his nihil omnino potui percipere ab AEgyptiis sciscitãdo, num aliquam vim Nilus haberet natura diuersam cæteris fluuiis. Hæc ego noscẽdi cupidus, eos interrogabam, & cur solus omniũ amnium nullas ex se auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quũ insignes vellent effici sapientia, trifariam disseruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidẽ dignas existimo, nisi eatenus vt illas tantùm significem. Earum vna ait, ventos etesias esse in causa cur Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui

A ἰνὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον ἐμόλυνον. ὃ ἐγὼ τῇσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. ἐόντες γὰρ οἱ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρὸς οὐρα Λιβύην, αὐθί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀζηθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔρχεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδέν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι.

B οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ σφέων ὁμολογέειν οὐδῶν βουλεσθαί τε πάντων σφίσι ἔξεστι χρᾶσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἐᾶ ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἰγυπτίων εἶναι ταύτῃσι τῇ ὁ Νεῖλος ἐπικὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἵτινες ἐπ' ἑλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πλημμύρῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ

C τῆς Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου εἶναι, καὶ τῆς Ἀραβίου σταδίους. καὶ ὅτι δυοῖν ἡμερέοιν ἑκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλοῦν ἐπὶ τοῦτον, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς οἷόν τε ἐγένετο ἐπαΐσαι. ἐθύμεον δὲ ἔγωγε πάντα αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πλημμύρων ἀπὸ τέτων τῶν χειμώνων· ἀρξάμενος ὅτι ἑκατὸν ἡμέρας πελάσας σφι ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων ὀλίγον ῥέεθρον. ὥστε βραχὺν τὸν χειμῶνα ἄπορα διατελέειν, μέχρι οὗ αὖτις τέτων τῶν χειμώνων. τουτέων δὴ πέρι, οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγένετο παραλαβεῖν πάντα τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἰσχυνα δύναμιν ἔχειν ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἱστορέον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. ἀλλὰ Ἑλ-

E λήνων μέν τινες ὀξυσιμοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίῃ, ἐλέξαν περὶ τοῦ ὕδατος τοῦτου τρεῖς ὁδούς. τῶν δὴ καὶ μία δύο τῶν ὁδῶν ἐστὶ ἀξιόλογος μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μούνον. τῶν ἡ ἑτέρη μέν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλημύειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ

ἐτησίαι

ἐτησίαι μὴν οὔκων ἐπνεύσαν, ὁ δὲ Νεῖλος πάντα ἐργάζεται. τοῖσι δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρεὼν ἦν τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι αὐτοῖσι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν καὶ τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ καὶ τῇ Λιβύῃ, οἳ τοιοῦτόν τι πάσχουσι οἷον περ καὶ ὁ Νεῖλος· ἢ μὴ ἕτερη, ἀνεπιστημονεστέρη μὲν ἐστὶ τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἢ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δὲ Ὠκεανὸν γῆν εἶναι πᾶσαν ῥέειν. ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν δοκιμώτατη ἐοῦσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ καὶ αὕτη οὐδέν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκβολὰς δὲ ἐς Αἴγυπτον. πῶς ὦν δὴ πάντα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῶν τὰ πολλὰ ὅτι μάλιστα λογίζεσθαι τοιούτων πρέπει οἵῳ τε εἶναι τινί, ὡς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος γε ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τούτων θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἀνομβρίης ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος ἀφανὴς ἐόντα. ὅτι δὲ χιόνι πεσοῦσι, πᾶσα ἀνάγκη ὅτι ὑσαι σὺν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετ' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δὲ, οἱ ἄνθρωποι λέγουσι τῷ καύματος μέλανες ἐόντες. ἱκτῖνοί τε καὶ χελιδόνες δὲ ἔτεος ἐόντος οὐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον, φοιτῶσι ἐς τὴν χαμαδίλιν ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζέ τε καὶ ὁσονοῦν ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἴσως ἄν τι τοιοῦτον ἔπασχε, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τῶν Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανέα μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γὰρ οἶδα ἐγὼ οἰδένα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δὲ, ἢ τινα τῶν προτέρων γενομένων ποιητέων, δοκέω ὀνομάσαντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι. εἰ δὲ δεῖ μεμφάμενον γνώμας τὰς προσκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω ὅτῳ μοι δοκέει

A nonnunquam etesiæ nõdum spirauerunt quum Nilus id agit. Ad hæc, si etesiæ in causa forent, oporteret alia quoque flumina quęcũque etesiis obnoxia sunt, idẽ quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora sunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autẽ multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur Nilus. Altera opinio est [a] increB dibilior quidem quàm hæc quæ dicta est, dictu tamen admirabilior, quæ ait illũ, quòd ab Oceano fluat, istud efficere: ipsum verò Oceanum orbem terrarũ circumfluere. Tertia opinio, vt multo modestissima, ita lõgè falsissima est: quippe quæ & ipsa nihil dicit, inquiẽs è niuibus liquescentibus manare Nilum: qui quũ ex Africa per medios AEthiopes fluens in AEgyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, C quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa sanè sunt quæ quis coniectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de niuibus: primum ac maximũ testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuò est. (super niuem autẽ quæ cecidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret.) D tertium, hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennãt. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcúque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profectò nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultã fabulã refeE rés, caret arguméto. Neque enim ego vllũ noui fluuiũ qui sit Oceanus, sed hoc nomẽ opinor Homerum, aut aliquem priscorum poetarũ, quũ inuenisset, in poeticam intulisse. Quòd si opiniones quas proposui, improbantem me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur

[a] Inclocior

χ' χαμαδίλιν

χ' πάντων

impleri Nilus æstate. Hyberno tẽpore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. [a] Totũ, vt quidem breuissimè demonstretur, à me dictum est. Etenim deũ hunc, vt cuique terræ proximè accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarũ amnium arefacere. Vt autẽ pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenũ in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cælo means æstate facere consueuit. ad se enim trahit aquã, attractámque in superna abiicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flãt, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquã mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme, rursus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorẽ: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique [b] lacunosam, magna decurrunt: at æstate, quum destituãtur ab imbribus, & à sole attrahãtur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quũ attrahitur à sole, meritò solus fluuiorum eo tẽpore fluit multo exilior quàm solet per æstatem. Tunc enim peræque attrahitur atq; cæteræ aquæ, per hyemẽ verò solus attrahitur. Ita solem cẽsui huius rei esse causam. Idem, mea sententia, autor est aëreæ siccitatis in ea regione, [c] dum exæquat transitũ suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quòd si [d] finium ac cæli situs immutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profectò sol [e] amotus è medio cælo, sub hyemem & aquilonẽ mearet supra Europã,

a *i. Aerem certè totam (& maxima breuitate & tar) hisce verbis comprehendi.*

b *Torrentibus abundantem,*

c *Videtur aliter legisse quàm διχαίων.*

d *Gr. ὡρέων. sunt autem ὧραι flata anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.*

e *Expulsus è medio cælo ab hyeme & aquilone,*

πλήθύνεται ὁ Νῖλος τῦ θέρεος. τῦ χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ὑπ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τὸ χειμῶνα, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πρῶ εἴρηται· τῆς δὲ ἀληθείης μάλιστά γε χώρης οὐδεὶς ὁ θεὸς, καὶ κατ' ἐμὲ, ἔσχε· τοιῦτων εἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐξ χωρία ῥήγματα μὴ ἀφανέα θαι τῦ ποταμῦ. ὡς δὲ καὶ πλέονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τὴν Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἄτε ἀεὶ πρωτος τὸ χεῖρον αἰθρίου τε ἐόντος τὸ πέρος τῦ χῦ τοῦτο τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, δεξιὸν, ποιέει οἷόνπερ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον πῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀποθρέπει ἐς τὰ ἄνω χωρία. ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διαφοιτέοντες, τήκουσι· καὶ εἰσι εἰκότως οἱ ἀπὸ τοιῦτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πρώτων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ τῶ ὕδωρ τὸ ἐπίτειον ἐκείνου ἀποπέμπεσθαι τὸν Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι ἐωυτῷ ἐωυτόν. περιιὼν δὲ τὸν χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω. ἐκ τοῦ δὴ τότε ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίου τῦ ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐλῶσι, (ἄτε ὑλώδεός τε τῆς χώρης καὶ κοιλοδρωλώδης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ δὲ θέρεος τὸ τε ὄμβρων ἀπολειπόντων αὐλοὺς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκπολεμοῦνται, ἀδενέες εἰσί. ὁ δὲ Νῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἐκπολεμοῦται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοιῶνος ποταμῶν τῶτον τὸν χρόνον εἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλὸν ὑποδεέστερος ἢ τὸ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετ' πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοιῶνος πιέζεται. ὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα ζοῦτου αἴτιον εἶναι. αὐτὸς δὲ ὠυτὸς οὗτος ἐμοὶ γνώμιον τόδε ἐμοὶ, καὶ τὸν πέρα ξηρὸν Εὐρώπης καίων τελέως διέξοδον αὐτός. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἠλλαχτο τῶν ὡρέων καὶ τῦ οὐρανοῦ, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἑστᾶσι, ταύτῃ μὲν τῦ νότου ἂν ἡ στάσις, καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔσχε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα ὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος αὖ ἀπελαυνόμενος ὑπ μέσου τῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τῦ χειμῶνος καὶ τῦ βορέω, ἦιε αὖ τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης

62

καταπερ νῦν ἡ Λιβύη ἐρχεται. διεξιόντα δέ μιν ἀμφὶ πάσης ΕΥ̓ρώπης, ἔλπομαι ποιέειν αὐ τὸν Ἴστρον τὰ περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τὴν δὲ ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ εἰκὸς ἐστὶ οὐδέν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν. ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἐγένετο.

Τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ὁ Αἰγύπτιος ὁ Σαΐτης πόλεος γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τελέοντα κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος καὶ μάλα τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρώφι, τῷ δὲ, Μώφι. τὰς δὲ πηγὰς τὰς Νείλου ἐούσας ἀδύτους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέω ἄνεμον· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοί εἰσι αἱ πηγαί, ἐς ὃ ἐξέπεφε ἔφη τοῦτον Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλέξαντα μέλον, κατεῖναι ταύτη, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἶπε ταῦτα ἡμόσατο ἔλεγε, ἀπέφαινε (ὡς ἐμὲ καταμοιρέειν) δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιρρόους. οἷα δὲ ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὔρεσι, μὴ δύνασθαι κατιέντα μέλαν κατιέναι τὸ εἶλε ἐς βυσσόν ἑαυτόν. ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν δύνατο ἄλλο ὅτι μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦτο δέ, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. Ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτὸ ἰόντι, ἀνάντες ἐστὶ χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ τὸ πλοῖον ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πορεύεσθαι· ἢν δὲ ἀπορράγῃ τὸ πλοῖον, ἴσχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ὅτι ἡμέρας τέσσερας πλόος.

quemadmodum nunc ſupra Africam: pertranſiliénſque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Iſtro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Conſentaneum eſſe, è locis valde feruidis nihil reſpirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verùm hæc ita ſint quemadmodũ & ſunt, & ab initio fuere.

Nili tamẽ fontes nemo neque AEgyptiorum, neque Græcorum neque Afrorum, cum quibus in colloquium veni, ſe noſſe profeſſus eſt, præter ſcribam ſacrarum Mineruæ pecuniarum apud AEgyptum, in vrbe Sai: qui mihi iocari videbatur, affirmás ſe id proculdubio noſſe. Sic autem dicebat, geminos eſſe montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem poſitos, vrbẽ Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen eſſet Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyſſos, *hoc eſt, immenſæ altitudinis*, emanare. cuius aquæ dimidium AEgyptum verſus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium AEthiopiam verſus atque auſtrum. Quòd autem abyſſi forent fontes, aiebat Pſammetichum AEgypti regem periculum huius rei feciſſe: qui funibus multorum millium paſſuum connexis, & in fontes demiſſis, tamen ad fundum non deueniſſet. Scriba hic, ſi modò geſta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat vt ego opinarer vortices quoſdam illic eſſe rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demiſſus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire nõ potui: [a]niſi (quũ ipſe inſpiciundi gratia ad Elephãtinam vſque vrbẽ profectus ſum) quiddam longiſſimæ narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: eum ab vrbe Elephantina ad ſuperiora eſſe locum acclíuem, vbi neceſſe ſit, nauigio vtrinque alligato, tanquam boue, pergere: &, ſi funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abeſſe autem hunc locum quatuor dierum nauigatione:

a Sed quicquid præterea audiui, *vel acceperi*, (ad Elephãtinam quidẽ vſque vrbẽ ſpectatum ipſemet profectus: ab eo autem loco, ex audiru habẽs) id eſt huiuſmodi, penitiſſimè *indagatũ*. Ab Elephantina vrbe in ſuperiora tendenti accliuis eſt locus, adeo vt neceſſe, &c.

esséque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrũ, & duodecim schœnorum, per quos hũc in modum nauigare oportet, & postea [a] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam AEthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere AEgyptios. [b] Insulam cõtineri ingẽti stagno, accolentibus circùm AEthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenias in alueũ qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierũ pergas propter flumen. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare nõ licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidum magnũ nomine Meroé, quæ fertur aliarũ vrbium esse metropolis. Cuius incolæ solos deorum colũt Iouem & Liberum, eósque magnopere venerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis, posteaquam iubentur, & quocũque iubentur, eò sumant expeditionem. Ab hac vrbe, intra tantundẽ temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Automolos, *id est, transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quũ essent AEgyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos AEthiopes trãsiere hac de causa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbem Elephantinã & ad Daphnas Pelusias aduersus AEthiopes, alii aduersus Arabes & Syros, alii ad Mareã aduersus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodũ sub rege Psammeticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephãtinã & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quũ igitur triẽniũ in præsidio fuissent AEgyptii, neq; illinc ab aliquo dimitterẽtur,

a Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.*

b Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

A σχολιός δὲ τούτῃ, καὶ ὥσπερ ὁ Μαίανδρος, ὧδε ὁ Νεῖλος. χῶροι δὲ δυώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλώσαντα. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, περὶ ἣν νομάδες Αἰθίοπες νέμονται. περὶ διεκπλώσας, ἐς τὸν Νείλου τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς ὁδὸν παρὰ ποταμόν, ὁδοιπορείην ποιήσεαι ἡμερέων τεσσερήκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χειμάδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῆσι τεσσερήκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομα ἐστὶ Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. τοὺς μὲν γὰρ ἐν ταύτῃ, Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβοντας, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ στρατηίην Διὸς κατέχει. στρατεύονται δ' ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ αὐ κελεύῃ, ἐκεῖσε. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, οἳ ὅσῳπερ δὴ Ἐλεφαντίνης ἤλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ἐστὶ Ἄσμαχ. δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ἀπ' ἀριστερῆς χειρὸς παρεστεῶτες βασιλέι. ἀπέστησαν δὲ αὐτοὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακὰς κατέστησαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλι πρὸς Αἰθίοπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι· ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων εἰσὶ ταῦται αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς μὲν δὴ Αἰγυπτίους τεσσερήκοντα φρουρήσαντας ἀπέλυε στρατιὴν τῆς φυρῆς· οἱ δέ, βουλομένοισι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι,

63

τῶν Ἀχαιμ

πολῖται ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἦισαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρῴους ἀποδιδοῦναι οὐκ εἴα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. Ⓐ δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα ταῦτα ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ Ⓑ ἀφορμέες τινες γενόμενοι τῷ Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων χώρην οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γενόμενοι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια. μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ὑπὸ Αἰγυπτίῳ ῥεύματος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μηνῶν θιείσηνται ἀναγκαίων ἡμερέων, ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευόμενοι ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. Ⓒ ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. ὃ δὲ ἀπὸ τούτων, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι· ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος.

Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ Ⓓ Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτῶν Νασαμῶνας ἄνδρας. ὃ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν περὶ ταύτην χώρην τῆς Σύρτιος ὀλίγον τι πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχοιεν πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι τοιάδε σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσά, καὶ δὴ Ε καὶ ἀποκληρώσαντας πέντε ἐωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν πρὸς τὴν θαλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης,

A communi vsi cõsilio, à Psammeticho ad AEthiopiã sibi transeundum putauerunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, vbi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabátque patrios deos ac liberos vxorésque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostéso veretro dixisse, vbicunque id esset, sibi & vxores & liberos fore. Hi posteaquam in AEthiopiam profecti sunt, sese AEthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli AEthiopum aduersarii, quorum terram eripientes istos iussit incolere. AEthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus AEgyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationẽ, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per AEgyptum. Tot enim mensis in summa reperiẽtur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergãt. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore ea regio.

Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutósque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deuenisse in confabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchúmque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quæ gẽs sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad aurorã, [a] no multum supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarétúrque numquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleuissent, cùm alia superuacua fuisse machinatos, tum verò ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quàm ii qui longissima inspexissent. Orã enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiã Libyas & Libyũ permultas gẽtes ab AEgypto incipientes omnẽ obtinere vsq; ad promõtoriũ Soloentẽ,

a Non longè penetrãdo, vel progrediendo. Eos, q.

quod Libyam terminat, præter id demũ quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac supra maritimã oram, & eos qui ad mare incolũt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora sunt parte à feris habitata, arenosa esse, vehementérque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimissos, aqua atque cibariis probè instructos, primùm per regionem hominibus habitatã perrexisse: hanc permensos, in illam à feris habitatam peruenisse. Ex ea per solitudines iter fecisse ad ventum zephyrum: peragratóque multo spatio sabulosi loci pluribus sanè diebus, aspexisse demum arbores in planitie quadam enatas, ad eásque accessisse, ac fructum qui inerat decerpsisse. Eisque inter decerpendum superuenisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pusillos: quorum linguam Nasamones non intelligerent, vt nec ipsi Nasamonum: & ab his deprehensos ductósque fuisse per maximas paludes: atque illas transgressos peruenisse in vrbem in qua vniuersi forent æquali statura illis qui adduxissent, colore nigro. Eam vrbẽ præterlabi grande flumen, ab hespero ad orientem solem fluens, in quo conspicerentur crocodili: Hactenus à me sermo Ammonii Etearchi commemoratus sit: nisi quòd is aiebat Nasamones (vt Cyrenæi referebant) reuertisse, & eos homines ad quos illi peruenissẽt, omnes esse [a] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus coniectabat Nilum esse, & ratio sic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eámque mediam secat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque Ister meat. Ister nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem sunt extra cippos Herculis, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium vltimi) mediam Europam scindit: totámque permensus quam Istriani Milesiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur.

[a] Impostores, vel præstigiatores.

Α ἡ τελευτᾶ τῆς Λιβύης, προσήκειν τοῦτό γε πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλά, πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ὀλίγα θαλασσαν κατοικόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ καὶ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ αὔυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν οὐδὲν νεωτίας ἀποπεμπομένους τοὺς τῶν ἡλίκων, ὕδατός τε καὶ σιτίοισι οὐ διεξιτυμένους, ἱέναι παρεσκευασμένους ὡς τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελαύνοντας, ἐς τὰ θηριώδεα ἀπικέσθαι. ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον αἰεμον. διεξελάσαντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφέας προσελαύνοντας, ἅπτεσθαι τοῦ ἐπέοντος τὸν δενδρέων καρπόν. ἀπιομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων συνιέναι Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τοὺς Νασαμῶνας. ἄγειν τε διὰ λιμνέων μεγίστων· καὶ διεξιόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι ὁμήλικας ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. ῥέεν δὲ τὴν πόλιν ποταμὸν μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτόν, πρὸς ἠέλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. ὁρμᾶσθαι δὴ τὸν Ἀμμωνίου Ἐτέαρχον λόγους ἐς αὐτὸ μοι δεδηλώσθαι· πλὴν ὅτι ἀπονοσφίσαι τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἄνδρας, γνῶναι εἶναι πάντας. ὁ δὲ ποταμὸν τοῦτον τὸν πρόσγαρρέοντα καὶ Ἐτέαρχος συνεβάλλετο εἶναι Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτως εἰρέθη. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· ἐγὼ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Γύρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμᾶται. Γῦρος τε γὰρ ποταμὸς ἐρύσσεται ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην σχίζων τὴν Εὐ-

Β ρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἵ ἔσχατοι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Γῦρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου πρὸς πάσης Εὐρώπης, τῇ Γρηκοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι.

64

ὁμῶ δὴ Ἴστρος (ῥέῃ γὰρ δι' οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. περὶ δὲ τῶν τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέῃ. περὶ δὲ τοῦ ῥύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορέοντα ἐστὶ ἐξικέεσθαι, εἴρηται· ἐκ δὲ δὴ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη αὐτίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς βοώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν αὐτίη κέεται. οὕτω δὴ νέον ὅλον δρόμῳ πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

ἡ add. Valla

Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται περὶς πάσην χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ τε ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην πρὸς ἐωυτοὺς ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τά τε πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐξήσκηται ἤθεά τε καὶ νόμους. οἱ μὲν γὰρ γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. καὶ ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. βύμασείη χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὅτι λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἔδει ποιέεσθαι χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρῆας γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν δὲ τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι. τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρῶνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδει κεκέρθαι τοὺς κεφαλῆς, οὐ μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ κομόωντες θάπτουσι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων

A [a] Et Ister (fluit enim per terrã habitatã) inter primos cognoscitur: de Nili verò fontibus nemo habet quod referat: & meritò, vtpote Libya per quam fluit, deserta. De eius fluxu, quàm potuit longissimè repetendo narrari, dictum est. exit autem in AEgyptum. Porro AEgyptus montanæ Ciliciæ ferè opposita est. Hinc rectà ad Sinopẽ in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectum iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit.

a Verùm Ister multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

B

VENIO ad plura de AEgypto referenda: quia plura quàm alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. AEgyptii, quemadmodũ & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à cæteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponantúrque, & institoriis operis vacãt: viri autem intra domos texunt. Alii illum subtegminis desuper tramãt, AEgyptii subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris baiulant. Fœminæ, stãtes mingunt: viri, sedentes. Domi

C

D ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palàm verò, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deę vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alẽdi parentes filiis nulla nolẽtibus: filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. Deorũ sacerdotes alibi comati sunt, in AEgypto derasi. [b] Apud alios ritus est, statim in funere proximi

E capita deglabrare: AEgyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à

b Apud alios homines more receptum est vt in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimùm is attingit: at Ægyptii, in morte suorũ, sinunt capitis barbæq; pilos crescere, quũ alioqui antea tõsi fuerint. Apud c.

ferarũ ſecretus eſt conſortio: AEgyptii cum feris veſcuntur. Alii frumento atque hordeo victitãt:

a Victitare his, maximè probroſum eſt. ſed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant.

AEgyptiis [a] victitare iis quæ ex his facta ſũt, maximo probro eſt: ſed cibis è farre confectis, quod quidá ſiliginem appellant. [b] Cõſperſionem pedibus, lutũ manibus [c] ſubigunt. Virilia, alii talia relinquũt qualia natura ſunt, præter eos qui ab iſtis didicerunt: AEgyptii circumcidunt. Viri binas veſtes habent, fœminæ ſingulas. Alii velorum anſulas & funes extrinſecus aſſuũt, AEgyptii intrinſecus. Græci litteras ſcribũt & calculis computant, à ſiniſtro in dextrum manum ferentes, AEgyptii à dextro in ſiniſtrũ: & hoc facientes aiunt ſe in dextrum, Græcos facere in ſiniſtrum. Literis bifariis vtũtur, quarum vnas, ſacras vocant, populares alteras.

b Farinam aqua maceratam ſubigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortaſſe autẽ intelligit lutum ex quo in tritum conficitur, quod Gall. mortier.*

c Subigunt, & *iiſdem* ſtercus accipiunt.

In deos ſupramodũ ſupráque omnes homines religioſi ſunt, talibus moribus vtentes: Aheneis in poculis potant, ſingulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: ſed vniuerſi. Linea ferunt veſtimenta ſemper recens abluta, huic rei præcipuè vacátes. Virilia circũcidũt munditiæ gratia, pluris facientes ſe mũdos eſſe quàm decoros. Sacerdotes tertio quoque die totũ corpus eradũt, nequis pediculus deos colentibus aut alia ſordes creetur. Iidem veſtem tãtũmodo lineam, calceos [d] papyraceos geſtant: nec aliam veſtem aut alios calceos induere eis fas eſt. Lauantur quotidie frigida, interdiu [e] ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias propè dixerim infinitas exercẽt. Qui etiam non exiguis afficiũtur commodis. nam neque è re domeſtica aliquid conterunt, neque impendunt, ſed eorum ſingulis quotidie [f] cibi ſacri cocti præſto ſũt, & carnis bubulæ & anſerinæ ſatis abundéque. Vinum quoque vineale illis datur. De piſcibus guſtare nefas eſt illis. Fabas AEgyptii in ſua terra nec admodum ſerunt, nec eas quæ prouenerint, aut [g] crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacer-

d Byblinos.

e Bis. δὶς, *non* τρὶς.

f *Sunt qui ſacrificia exponant, alij panes ſacros.*

g *Videtur aliud legiſſe quàm habeant Vulg. edit.*

A δίαιτα ἀποκέκρι), Αἰγυπτίοισι ὁμοῦ θηρείοισι ἡ δίαιτά ἐστι. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ἄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τὸν ποιεύμενον ἀπὸ τούτων τοῦτο ζόλυν οὐδὸς μέγιστον ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι δὲ πηλὸν ταῖς τοῖσι ποσὶ, καὶ δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ· καὶ τοῦτο κόπτουσι αἱμασσόμενοι. τὰ αἰδοῖα ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἔχοντα, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τὸν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τὸν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τὸν ἱστίον τοὺς κρίκους καὶ τὸν κάλων ἄλλοι ἔξωθεν τοῖσι δέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιοῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι γρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱερὰ, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

B

C

Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐκ χαλκείων ποτηρίοισι πίνουσι, ἐκμασσόμενοι αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην· οὐκ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. ὁ δὲ ἱρεὺς ξυρῶνται παν τὸ σῶμα ἓξ τὰς τρίτας ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύοισι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούονται δὲ δὶς τ' ἡμέρης ἑκάστης ὑδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ὅσας τελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ οὐ κακὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι τοῦ οἰκηίου πείθουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ τὰ σιτία σφι θεοῖσι πεσούμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων χρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δ' οὐδ' σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δ' οὐδὲ τί μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, οὐδέ τε θωμοὺς οὔτε ἐσθίουσι, οὔτε ἔψοντες δαιτεύονται. οἱ δὲ δὴ

D

E

χρ' πατέονται.

ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες αὐέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶ) ὅσον περιον. ἱερᾶται δ' οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ὅστις ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δὲ τις ἀποθάνῃ, τοῦτου ὁ παῖς ἀποκατίσταται. σφᾶς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας, τῶν Ἐπάφου εἶ) νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τείχα μιν καὶ μίλιν ἴδηται ἐπιστάμενον, οὐ καθαρὸν εἶ) νομίζει. δίζεται δὲ καὶ τάδε ὅτι τῶν τεταγμένος τῶν τοῖς ἱρεῦσι, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτηνέος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἔξω ῥύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημείων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τείχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. μιν δὲ τούτεων πάντων ἢ καθαρὸν, σημήνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἐπείτα γλῶ σημαντείδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε. θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. Ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς βωμὸν ὅκου αἱ θύσουσι, πυρὴν κάουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτῷ οἶνον κατὰ ἱρηίου ἐπισπείσαντες, καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν· σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ ἐκείνου πολλὰ κατηρησάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν αἱ ἡ ἀγορὴ, καὶ Ἕλληνες σφι ἔωσι ἐπίδημοι ἐμπόροι, οἵδε φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ αἱ μὴ ἦσι Ἕλληνες, οἵδε ἐκβάλλουσι ἐς ποταμόν. καταρέονται δὲ, τὰδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, ἤν τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρέπεσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τοῦ θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ἐπίσασιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά. ἀπὸ ταύτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἅγνου ὁτεοῦν ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων ὁτεός. ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἅγνη τοῦτο ἄλλο ἐὸν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὦν μεγίστην τε δαίμονα νομίζουσι εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὀρτὴν αἴρεσθαι, τούτην ἔρχομαι ἐρέων· ἐπὴν τεσσερεσκαιδεκάτῃ τῇ Γόσι, ἐπὴν κατεύξωνται, θύουσι τὸν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν κενὴν

dotes verò ne aſpicere quidem eas ſuſtinent, arbitrãtes haud mundũ illud legumen eſſe. Initiãtur non ſigillatim cuique deorũ, ſed gregatim: quorum vnus eſt põtifex. vbi quis defunctus eſt, filius eius ſubrogatur. Boues mares, Epaphi eſſe cenſent: eáque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnũ viderint, nequaquam mundum cenſent. Explorat autem hæc ſacerdotum aliquis ad id conſtitutus, pecude cũ ſtante & erecta tum etiam reſupinata: lingua etiam exerta *exploraus* an pura ſit iis ſignis quæ ego alio referam in libro. Inſpicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat ſecundum naturam procreatos. Eum, ſi fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra ſigillari anulo impreſſa, abducitur. Nam immolanti eo ſigillo non notatam, pœna morte ſancita eſt. Et hunc quidem in modũ pecus exploratur.

Sacrificãdi autem is eis eſt ritus: Pecude quæ obſignata eſt, ad arã vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde [a] ſupra pecudẽ libato *cõtra templum* vino, ac deo inuocato, eam mactant: [b] mactatæ caput aſportant in forũ, ſi nundinæ ſint, & eis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui ſi non adfuerint, in flumẽ abiiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, vt ſiquid mali aut ipſis immolantibus aut vniuerſæ AEgypto futurum ſit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolãdarum, & vini libamina, omnes pariter AEgyptii in omnibus tẽplis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo AEgyptiorum de capite vllius animantis deguſtet. Eſt tamen ſacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis inſtitutus. Quam igitur deã maximam eſſe cẽſeant, & cui maximum feſtum celebrent, iãnunc dicam. Poſteaquam ieiunauerunt pridie feſti, [c] atque obdormierũt, bouem immolant, cúmque corio exuunt, & aluo tota

a Supra hoſtiã.

b Mactatæ caput amputant, & reliquũ corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, aſportant. Aſportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forũ eſt, & apud quos mercatores Græci diuerſantur, ibíque illis vendunt: illi verò quibus non adfuerint Græci, in flum.

c Et precati ſũt. καπύξωνται, prò quo aliud legit.

vacuant. Inteſtina intra ventrem adipémque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armóſque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus ſtipant panibus puris, & melle, & vua paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarſerũt, adolent, multum vini oleíque infundentes: ieiuni tamen priuſquã ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes [a] verberãtur. Poſteaquam vapulauerunt, dapes ex ſacrificii reliquiis proponũtur. Boues mares coſdémque mundos, ac vitulos vniuerſi AEgyptii immolãt: at fœminas eis immolare non licet, vtpote Iſidi conſecratas. Nã Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis præditum cornibus, quémadmodum Io Græci deſcribunt. Bouéſque fœminas omnes itidem AEgyptii venerãtur ex omnibus pecudibus longè plurimum: eóque nemo AEgyptius AEgyptiáve Græci viri aut os ſuauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro inciſa veſceretur. Boues qui demortui ſunt, hunc in modum ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abiiciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, vno aut altero cornu extãte, ſigni gratia. Vbi computruerunt, & ſtatum tempus aduenit, præſto eſt ad ſingulas vrbes nauis ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt in Delta, habétque nouẽ ſchœnorum ambitũ. In qua cùm aliæ ſũt frequẽtes vrbes tũ ea vnde proficiſcũtur naues ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, vbi templum Veneris extructum eſt. ex qua vrbe alii permulti vagãtur in alias vrbes. Vbi autẽ effoderũt oſſa, aſportant, eáque vno in loco cuncti ſepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundẽ defuncta alia pecora ſepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus cõparatum eſt. nam ne hæc quidem interimunt. Cæterùm qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [b] prouinciæ ſunt,

[a] Omnes ſeipſos verberant. Poſtquam autem verberare deſierunt, dapes, &c. In Vulg. edit. huius interpret. Valla, ep-lauerunt legitur pro vapulauerũt.

[b] Vel, præfecturæ. Et ſic ſtatim poſt. Valla Strobéque, ratum. id eſt νόμου, non νομοῦ.

A πᾶσιν ἔξω εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτῶν λείποισι ἐν τῷ σώματι ἐπὶ τοῦ πυελοῦ. σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τοῦ ὄστεον ἄκρον, καὶ τὸν ὦμον τε καὶ τὸν τραχήλεον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, κατακαίουσι, ἔλαιον ἄφθονον κατακέοντες. προνηστεύσαντες δὲ, θύουσι· καθαρμῶν δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πρῶτοι. ἐπεὰν δὲ ἀποτυφῶνται, δαῖτα παρατίθενται, τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. ἐὸν μὲν οὖν καθαρσίης ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πρῶτοι Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον, βούκερων ἐστί, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι. καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται παρὰ βοῶν πάντων μάλιστα μακρῷ. τῶν εἵνεκα οὔτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀσπάσαιτο Ἕλληνα φιλήσειε αὐτοῦ τοῦ στόματος. οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς ἁπαξαπαξ μνησθήσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, ὧδε τὸν τρόπον τόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δ' ἔρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημηίου εἵνεκα· ἐπεὰν δὲ χρόνῳ, καὶ προσήκοντι ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δ' ἔστι μάλα ἐν τοῦ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ κύκλοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεστι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρεις παραγίνονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οὔνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχις. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἄγιον ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταὐτὰ δὲ τοῖσι βοσὶ καὶ τὰλλα κτήνεα ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ ταῦτα ὅτω σφι γένοιτο θάνατος. κτείνουσι γὰρ δὴ καὶ ταῦτα. ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαιέος ἵδρυνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαΐδα εἰσὶ, χῶρος Θηβαΐς

οὗτοι μὲν πάντες οἶων ἀπεχόμενοι, αἰγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἴσιός τε, καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τῆς Μενδησίης ἐκτέαται ἰρηΐ, ἢ νομὸς τῆς Μενδησίου εἰσί, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι ἀφ' ὑμέων τούτους οἴων ἀπέχονται, ἀφ' τάδε λέγουσι τὸν νόμον τὸν δὲ σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι οἱ ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, τήν τε κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸν νάκος, οὕτω οἱ ἐωυτὸν ἐπιδεῖξαι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμωνίοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοί, καὶ τοὔνομα Ἀμμωνίοι ἀπὸ τοῦδε σφι τοῦ ἐπωνυμίου ἐποιήσαντο. Ἄμμωνα γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι Δία. τὸν δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ ἀφ' ἑτέρου. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διός, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, κατὰ ταὐτὰ ἐνδύουσι τὸ ἄγαλμα τοῦ Διός· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριόν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ περὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδύνατο ἀκοῦσαι. καὶ μάλιστά γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοῦνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλ' Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὐνόμα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἔχει τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἥσθην Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γεγονότες τὸ αἰεὶ καθεν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ δὴ τό γε Αἰγύπτιοι οὔτε Γοσηδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ εἰδέναι, οὐδὲ σφι

ii omnes ab ouibus se abstinētes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt vniuersi AEgyptii, præter Isidem & Osirim, quem Bacchũ esse aiunt. hos peræquè vniuersi colunt. Qui verò Mendetis templum obtinent, siue Mendesiæ prouinciæ sunt, hi capris abstinentes, immolãt oues. Itaque Thebani, & quicũque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quòd Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelléque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id AEgyptios instituisse Iouis simulachrum facere arietina facie: & ab AEgyptiis Ammonios accepisse, qui sunt AEgyptiorum atque AEthiopum coloni, & [a] linguam inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quòd AEgyptii Iouem [b] Ammonẽ appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantùm die quotãnis in festo Iouis, vnum demum arietem obtruncant, cuius pellem detractam, hunc in modũ Iouis simulachro induunt: ad illúdque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietẽ verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt.

a *Id est, Linguã quæ aliquid cum vtrorumque lingua commune habet.*

b Ammun

De Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quòd sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norũt, nulla in parte AEgypti quippiam potuĩ audire: cuius nomen non AEgyptii à Græcis acceperunt, sed Græci potius ab AEgyptiis, & ii quidẽ Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cùm multa mihi indicia sunt, tum verò istud, quòd huius Herculis vterque parẽs, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab AEgypto oriundi: & quòd AEgyptii negant se aut Neptuni aut [c] Tyndaridarum nomen nósse: neque

c Dioscurorum

hos deos inter cæteros admiserũt. Quòd si nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati essent, nó minus, imò vel magis, istorum mentionẽ fuissent habituri: si etiam tũc nauicularian exercebãt, & vlli Græcorum nauicularii erant, vt credo, & mea fert opinio. Istorum igitur potius deorum quàm Herculis nomen AEgyptii percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud AEgyptios Hercules, & (vt ipsi aiunt) decem & septẽ annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem [a] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum esse arbitrãtur. Quibus ego de rebus certior fieri [b] cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quòd ibi tẽplum Herculis esse audirem: quod & vidi opulenter exornatum cùm aliis multis donariis tum verò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente per noctẽ. Veniẽsque in colloquiũ cum dei sacerdotibus, percõtabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem cõgruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro cõdita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum, vbi inueni tẽplum à Phœnicibus cõditum, qui ad inuestigandam Europam nauigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorũ ætatib⁹ prius fuit quàm Herculis Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, planè declarãt Herculẽ vetustum deũ esse. eóque videntur hi rectissimè facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colẽdáque cẽsuerunt: vni quidem, vt immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri verò, vt heroi, parentantes. Alia quoque multa in cõsiderate Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferũt: Eum, quum in AEgyptum peruenisset, ab AEgyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuisse eductum,

a Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorũ vnum Herculem censent.

b Studens pro viribus, Tyr.

A θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδέδεκται. καὶ μέντοι εἴ γε ἀπὸ Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνόμα τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα μνήμας μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξειν, εἴπερ καὶ πρότερόν τε ναυτιλίησι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τουτέων αὖ καὶ μᾶλλον τὴν θεὸν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸν Ἡρακλέος. ἀναγκαίη δὲ ἐστὶ ἀρχαῖός τε ἐὼν θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ὀκτὼ ἐπὶ πεντακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλων δὲ τούτων περὶ σαφές τι εἰδέναι ἔς τε ὧν οἷόν τε ἦν, ἐπλεύσας ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πευθανόμενος ἀκόσμεε ἔστι ἱερὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἀλλοίσί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μέν, χρυσοῦ ἀπέφθυ· ἡ δέ, σμαραγδίτιδος λίθου, λάμπουσα τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱερὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ κἀγὼ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. ἔστι δὲ ἔτεα ἀπ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τετρακόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱερὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου ἔστι). ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱερὸν Ἡρακλέος ἐόντα Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. ἐδοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς ποιέειν οἱ Ἑλλήνων τοιέοντες, οἳ δίξα Ἡρακλέα ἱδρυσάμενοι ἔκτισται· καὶ τὸν μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην ἔχοντι θύουσι· τὸν δ' ἕτερον, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα αἰεπιστέπτως οἱ Ἕλληνες· δῆλα δὲ αὐτέων ἐστὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστὶ, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στεφανοῦντες οἱ Αἰγύπτιοι, ἐκπομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ.

B

C

D

E

δὲ,

τὸν δὲ, τέως μὲν ἦσυχίην εἶχεν· ἐπεὶ δὲ αὐτὸς A
τοῖς τοῦ βωμοῦ καταρχομένοις, ἐς ἀλκὴν ἅπτο-
μένοισι, πρώτους σφέας κατεφόνευσαν. ἐμοὶ
68 μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰ-
γυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀ-
πείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ ὁσίη κτή-
νεα ὁσίη θύειν ἐστί, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων
βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ
χιμέων) κῶς ἂν οὗτοι ἀνδρόπους θύοιεν; ἔτι
δὲ εἷνα ὄντα θεῶν Ἡρακλέα; καὶ ἔτι ἀνδρόπον (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς B
μυριάδας φονεύσαι; καὶ ταῦτά μὲν τούτων
τοσαῦτα ἡμῖν εἰπεῦσι, καὶ περὶ τῶν θεῶν τε
καὶ περὶ τῶν ἡρώων βουλόμεθα εἶπαι.

Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶν δὲ
εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρηκότες.
τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶ-
ναι Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, πρε-
σβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι.
γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι
καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ, ὃ Πᾶνός, κατάπερ C
Ἕλληνες, τὸ ἄγαλμα, αἰγοπροσώπου καὶ
τραγοσκελέος· οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι
μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δὲ
εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἥδιόν
ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντες τοὺς αἶγας οἱ
Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θη-
λεων· καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μείζονας
ἔχουσι. ἓν δὲ τούτων εἰς μάλιστα, ὅστις ἐ-
πισημαίνηται ἀποθανὼν, πένθος μέγα πᾶσι τῷ Μεν-
δησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος D
καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὲ
ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο· τράγος
γυναικὶ πάρος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦ-
το ἐς ὑπόδειξιν ἀνθρώποισι ἀπίκετο· ὑῶν δὲ
Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἥγηνται θηρίον εἶναι.
καὶ τοῦτο μὲν, ὡς τις ψαύσῃ αὐτῶν παρὰ
τὸν, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἔβαψε
ἐς ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱρὸν E
οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι
πάντων. οὐδὲ σφι ἐκδίδοται θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οἰδὲ ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων·
ἀλλ' ἐκδίδονται οἱ συβῶται, καὶ ἄγονται
ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι
θύειν ἐς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ
δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῦσι αὐτοῦ χρόνου,

ac tãtisper [a]quietè [b]tenuisse dum illi ante aram eum stetissent: [c]ibi ad vim conuersum, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturæ AEgyptiorum & morũ ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullã pecudem fas est immolare, præter sues, prætérque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ii qua ratione immolarẽt homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiunt) homo, tot millia virorum interemisset? Hæc tamen tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

Porro capras & hircos ea de causa ii quos diximus AEgyptiorũ non mactant, quòd Pana inter octo deos Mendesii numerãt, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrũ & pictores pingũt & statuarii scalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hircinisque cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talẽ, sed similem cæteris diis. Qua tamen eum causa talem pingant, non est mihi relatu iucundũ. Verùm hi omnes cùm capras, tũ verò maximè capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maximè: qui quum decessit, ingens toti Mẽdesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, AEgyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [d]ostentationẽ hominum peruenit. Suem autem AEgyptii spurcam beluam arbitrãtur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [e]lotum se cum ipsis vestimentis ad flumẽ. Eóque soli omnium subulci, AEgyptii indigenæ, nullũ ingrediũtur in templum: nemóque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiúntque filias. Aliis diis immolare sues ius AEgyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero:

a Se continuisse.
b Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. Bud.
c Ibi viribus vti cœpisse, omnésq; interem. *Ad Verbum*, Ibi ad vires se conuertisse.
d *Sunt qui ὑπόδειξιν pro ostento hic accipiant.*
e Immersum se flumini cum ipsis vest.

quibus quum per tempus plenilunii sues immolarũt, eorum carne vescũtur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab AEgyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est nõ referre. Sacrificium autem de suibus Lunæ hũc in modum fit, Immolata sue, extremam eius caudam, & lienen, & omentum simul cõponunt, & adipe qui circa aluum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die nõ amplius gustarent. Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, [a] assimilatos quosdã sues coquũt, quos immolent. Bacco quoque in eius festo singuli in cœnã porcam pro foribus mactãt, reddúntque subulco qui illam vendiderat.

[b] Quin & alium diẽ festum Baccho AEgyptii agunt sine porcis, ferè per omnia Græco festo similem. Sed loco phallorum, *id est ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales [c] è neruis compactæ, quas fœminæ circũferũt per pagos, mentula nutãte, quæ propemodum instar est reliqui corporis: & tibia præeũte, quam fœminæ, Bacchum canentes, sequũtur. Cur autem mentulã habeat iusto maiorum *statua* & vnũ corporis membrum agitet, redditur ab eis ratio sacra. adeo vt iã Melampus Amytheonis filius nõ imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, *id est Liberi patris vel Bacchi* nomen & sacrificium, & pompam phalli [d] enarrauit, non tamẽ omnem planè rationem complexus. Verùm ii qui post hunc extiterũt [e] sophistæ, rem in maius explicauerunt. [f] Itaque phallũ Dionysio missum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quę faciunt. Equidem Melampodem virum fuisse sapientem aio, [g] diuinationémque sibiipsi comparasse: eundémque cùm alia multa ab AEgypto accepta Græcis enarrasse, tũ verò nonnulla de Dionyso,

a Sues farinaceis fingunt, quas coctas immolant. *Vt legatur* σιμίτας *pro* τίτας.

b Reliquum autem festum Baccho celebrãt Ægyptii, exceptis porcis, pariter ferè cæteris in rebus ac Græci.

c Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent esse nostras, marionettes, Vel marionettes.*

d *Videtur potius significare* ὁ ἐξηγησάμενος *qui autor illi fuit. Vel, Qui introduxit. Alij, Qui inuexit. Sic statim post* ὁ ἀπηγησάμενος *&* ἀπηγήσασθαι. *Q. d. Qui illi præiuit & viam ostendit. Id est, Qui magister illi fuit.*

e Philosophi.

f Phallum certè qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr.

g Artémque diuinandi sibi comparasse: & cùm alia multa quæ ex Ægyptiis audiuerat, Græcis introduxisse, tum verò quæ ad Dionysum pertinẽt, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en.

A τῇ αὐτῇ πομπῇ τοὺς ἐξ ὑσάντας, πλὴν τέων ἢ τῶν χρεῶν. διότι δὲ τοὺς ἐξ ὧν μὴ τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεσυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ ὑσὶ, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτῶν ἐπὶ τοῦτο Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ὀπίσω μοίρῃ οὐκ εὐπρεπέστερόν ἐστι λέγεσθαι. ὑσὶν δὲ ἥδε τὰς ὗς τῇ σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ τὸν οὐρὸν ἄκρον, καὶ ΚΑ σπλῆνα, καὶ τὸν ὀπίπλοον σὺν ἄλλοισι ὁμοῦ, κατὰ ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τῇ κτηνέος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὸν

B νηδὺν γινομένῃ· καὶ ἔπειτα καταζέσῃ πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πομπῇ, ἐν τῇ αὐτῇ τῇ ἱερὰ θύσαντι ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιτο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ἀντὶ ἀθενείης βίου, σιτίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι· τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τοῦ συβώτεω. τῷ δὲ ἄλλῳ ἀνάγουσι ὀρτῇ τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι,

C πλὴν χοίρων, τῶν ταῦτα ἀρεδὸν πάντα Ἕλληνες. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἔστι ἐξευρημένα ὅσον τε πήχεος ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας τὰς γυναῖκας, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. ἤδη ὦν δοκέει μοι

D Μελάμπους ὁ Ἀμυθάωνος τῆς ὑσίης ταύτης οὐκ εἰδὼς ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὸ οὔνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβών· ΚΑ λέγει ἔφην· ἀλλ' οἱ ὕστερον γενόμενοι τούτου σοφισταὶ μέζονος ἐξέφηναν. ΚΑ δὴ ὦν φαλλὸν ΚΑ τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ [ν] ἀπηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες

E ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέντοι Φημὶ Μελάμποδα ἡμόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἐωυτῷ συνήσαντα, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἀλλά τε πολλὰ [ν] ἀπηγήσασθαι Ἕλλησι, & τὰ περὶ τὸν Διόνυσον,

[ν] σὺν Stuson

69

[ν] ἐπηγήσασθαι

ὀλίγα αὐτῶν παρηλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ A
συμπεσεῖν γε φήσω τὰ τε ἐς Αἰγύπτῳ
ποιούμενα περὶ θεῶν, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι.
ὁμοῖά τε γὰρ ἐστὶ τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ
ἐπῃμένα. οὐ μέντοι οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰ-
γύπτιοι παρὰ Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλ-
λό κου τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μά-
λιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον πα-
σχὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐ-
τῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν B
Βοιωτίην καλεομένην χώρην. πρόσθε γὰρ καὶ
πάντων πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰ-
γύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἐόντι μὲν
γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκει, πειθανόμενος
ἔτεα βύειόκω ἐον. δοκέω δ' ὧν μάλιστα ἀπ'
Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσει-
δέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ περὶ τούτων
μοι ζώουσι εἰρημένα) καὶ Ἥρης, καὶ Ἑστίης, καὶ
Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν C
ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰεί κοτε τὰ οὐνόμα-
τά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὲ τὰ λέγουσι
αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶν δὲ οὐ φασι θεῶν γενώ-
σκειν τὰ οὐνόματα. οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑ-
πὸ Πελασγῶν ὀνομαθῆναι, πλὴν Ποσει-
δέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύ-
θοντο· οὐδαμῇ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος
οὐνόμα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· ἀλλὰ τιμέουσι
καὶ θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δὲ ὧν Αἰγύ-
πτιοι οὐδὲ ἥρωσι ὀνόμασι. ζώουσι μὲν νυν, καὶ
ἄλλα περὶ τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλ- D
λησι ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τὸν δὲ
Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰ-
δοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμα-
θήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, παρ' οὗτοι μὲν
Ἑλλήνων ἀπάντων πρῶτοι ἀθηναῖοι παρ' ἐκε-
ίνων λαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὡς ἄλλοι. Ἀθηναίοισι
γὰρ δὴ τηνικαῦτα ἐς Ἕλλησι τελέουσι
Πελασγοὶ συνοίκησι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὁ-
θεν δὴ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομιθῆναι.
ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, E
τὰ Σαμοθρήικες ἔτι τελέουσι λαβόντες
παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὧν ἐγὼ οἶδε τὰ λέ-
γω. τὴν γὰρ Σαμοθρήικην οἴκεον πρότε-
ρον Πελασγοὶ οὗτοι, οἱ δὴ Ἀθηναίοισι
συνοίκησι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σα-
μοθρήικες τὰ ὄργια παρελαμβάνουσι.

tamẽ commutata. [a]Neque enim dixerim quæ in AEgypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nã conſentanea eſſent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam AEgyptios à Græcis fuiſſe mutuatos [b]aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autẽ mihi Melampus quæ ad Dionyſum pertinent audiſſe ex Cadmo, aliiſque Tyriis qui cũ eo è Phœnice venerũt in terram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia ferè deorum nomina ex AEgypto in Græciã peruenerunt. [c]Idque ego ex barbaris ſciſcitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex AEgypto præcipuè veniſſe: [d] & idcirco illic non eſſe vſquam nomina neque Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictum eſt, neque Iunonis, neque Veſtæ, neq; Themidis, neque Gratiarũ, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt AEgyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſti à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomẽ ab initio nulli vſurpauerunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent. [e]Eum AEgyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos itaque ritus & alios præterea quos ego referam Græci ſunt ab AEgyptiis mutuati: ſed vt Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, nõ ab AEgyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidẽ ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii. [f]Nam præſtabãt inter Græcos ea tempeſtate Athenienſes in quorum regione permixti Pelaſgi habitãt, ex quo cœperũt pro Græcis haberi. Hęc quę dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciã quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cũ Athenienſibus vnà habitãuerũt, à quibus orgia Samothraces acceperũt.

a *Sunt qui hunc locum ita interpretentur*, Neque enim dixerim caſu contigiſſe vt eadẽ tum in AEgypto tũ in Græcia huic deo ſacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neque recens introducta

b Aut hunc aut alium ritum. Vid.

c Nam à barbaris profecta eſſe audiens, ita r.

d Nam præterquam Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſ. dict. eſt) & Iunonis & V & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina AEgyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem, &c.

e *Quidã ſic*, AEgyptii verò heroas nullis ſacris dignantur. Vel, *Pro diis non habẽt.*

f Atheniẽſium enim, qui tũc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi cõtubernales fuere in ea regione: vnde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quę Samothraces peragũt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nã Samothr.

Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrũ quẽdam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum inuocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonã audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomẽ aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent. [a] Quos autem cognominauerunt, eos ob id cognominauerũt, quòd omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorũ deorum nomina audierũt ex AEgypto allata: poſt quos diu nomẽ Dionyſi acceperunt. Itémque aliquanto pòſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Nãque hoc oraculũ omniũ quæ apud Græcos ſunt oraculorũ vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur Pelaſgis apud Dodonam nunquid nomina quæ à barbaris aduenirent aſciſcerent, oraculum redditum eſt vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore ſacrificauerunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelaſgis Græci acceperunt.

Vnde autem ſinguli deorũ extiterint, an cũcti ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratũ eſt, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodus atque Homerus (quos quadringentis nó amplius annis ante me opinor extitiſſe) fuere qui Græcis theogoniã introduxerunt, eiſque & [b] cognomina & honores, & diuerſa artificia & figuras attribuerunt. [c] Quibus & poſteriores videntur extitiſſe hi poetæ, qui fuiſſe priores feruntur. Et prima quidẽ illa Dodonææ ſacerdotes meminerunt: poſteriora autem ad Heſiodũ vſque & Homerum, ego referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya eſt, talia AEgyptii commemorant. Narrabant ſacerdotes Iouis Thebani duas fœminas, quæ eſſẽt ſacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuiſſe abductas:

a Θεοὺς autem eos vocarunt, *id eſt deos*, quòd res omnes omnéſq; regiones, *Vel prouinciæ*, ἔνητες ἔχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerant, ſiue collocarant ordine.*

b Cognomina dederunt, honoréſque & artificia diſtribuerũt, *id eſt ſingulis aſſignarũt*, ac eorum figuras etiam effinxerunt, *Vel ſimulacrũ repræſentarunt. Vel ſimplicem ſui figuram eorum indicarunt.*

c Qui verò iſtis priores poetæ fuiſſe dicuntur, poſteriores (vt mihi quidem videtur) fuerũt. Et prima q. illa Dod. ſacerdotes dicũt: ea verò quæ ad Heſiodum & Homerum ſpectant, ego is ſum qui dico. At de orac.

A ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων πάντων ἀπὸ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. ⓐ δὲ Πελασγοὶ ἱερόν λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. ἔθυον δὲ καὶ πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δὲ οὐδὲ οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ πρόσωνόμασαν στέρεα ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ
B θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο ὁκόθεν τῆς Αἰγύπτου [a] ἀπῆγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. ὄρνιθες γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισο πρηγματώτατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων τῷ τότε· καὶ ἐπὶ τῷ χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ ⓐ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ
C ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἦκοντα, ἀνεῖλε σφι μὲν τήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. τοῦτο δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες [a] ἐδέξαντο ὕστερον.

Ὅθεν δὲ ἑκάστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεί τε ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέο-
D σι. οὗτοι δέ εἰσι ⓐ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. ⓐ δὲ [a] πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρότερα αἱ Δωδωνίδες ἱρήιαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέ-
E γω. χρηστηρίων δὲ περὶ τῶν τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν ⓐ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διός, δύο γυναῖκας ἱρηίας ἐκ Θηβαίων ἁρπασθῆναι ὑπὸ Φοινίκων·

[a] ἀπηγμένα καὶ ἀπικόμενα
[a] ἐδέξαντο
[a] πρότερον ποιηταὶ 70

κὴ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην ἀπ- A θεῖσαν, τὴν δὲ, ἐς τοὺς Ἕλληνας. Ταύτας δὴ ταύτας γυναῖκας εἶναι ἱδρυσαμένας τὰ μαντήια τὰ ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπισάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνθρεῖν μὲν σφέας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι, πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα παρὰ αὐτέων τάδε δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτάμενάς, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ πρὸς σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγόν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὼν εἴη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτὰς νόον λαβεῖν θεῖον εἶναι Β ὃ ἐπαγγελλόμενον αὐτῇσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν μὲν ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον καθεῦσαι τοὺς Λίβυας πιέσθαι· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήιαι (τὴν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Προμένεια, τὴν δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμάρετη, τὴν δὲ νεωτάτην, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ λοιποὶ Δωδωναῖοι οἱ πλησίον τοῦ ἱροῦ. ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήλασαν τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέ- D δοντο, δοκέει ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλουμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, ἐνιδρῦσθαι ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ γὰρ ἦν εἰκὸς, ἀμφιπολοῦσάν γε Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἵνα δὴ ἀπίκετο, τοιοῦτον μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρησθὲν κατηγήσασθαι, ἐπεί τε σφι ἐλέχθη τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν E ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήσθη. πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων διότι τάδε αἱ γυναῖκες, ἀλλόγλωσσοι ἦσαν βάρβαροι ἦ· ἐδόκεε δὲ σφι ὁμοίως ὄρνιος φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, & harum vnam in Libya fuisse venundatam, se audisse, alteram in Græcia: atque has fœminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula constituissent. Percontantique mihi vnde id quod cõmemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc respondérũt, maiorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus, nec tamen vnquam inuenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiui. Antistites autẽ Dodonæorum hæc aiunt: Geminas Thebis AEgyptiis columbas nigras aduolauisse, vtramque nigram, vnam quidem in Libyam, alteram ad ipsos: quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit, eò loci Iouis oracului cõdi [a] debere: & se interpretatos esse, quod ipsis annuntiaretur id esse diuinitus, & ob id se ita fecisse. Eam verò quę ad Libyas abisset columbam, iussisse illis vt Ammonis oraculũ conderent: quod & ipsum Iouis est. Ita referebant Dodonæorum sacerdotes, cũ assensu cæterorum Dodonæorum [b] templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu, Nicandræ. de quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerũt fœminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alteram in Græcia vendiderunt: [c] hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eã esse quæ apud Thesprotos veniit: atque deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Iouis, quem admodum mos erat Thebis mihi ministrare in Iouis templo. Hinc processit vt hîc memoria eius haberetur: atque hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcã accepit, dixisse aiũt, sororem suam in Africa ab eisdẽ Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venũdatam. Quòd autem mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum quia barbaræ essent, q̃ videlicet simile quiddã auibus sonare ipsis viderẽtur. Interiecto deinde tẽpore colũbã humana voce loquutã aiũt,

a In fatis esse.

b Qui templi eram gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata est.*

c Videtur mihi hęc mulier venũdata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Ioui sacrum, *id est, fagum quæ ibi erat, Ioui consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Iouis obiisset, eo loco ad quẽ peruenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac.

postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tãdiu volucris modò sonare visa quamdiu barbarè loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbã esse dicentes, AEgyptiam fœminam significant. Sũtque penè simillima inter se oracula, & illud apud Thebas AEgyptias, & hoc apud Dodonam. éstque diuinandi in templis ratio ab AEgypto ascita. Ipsi igitur AEgyptii extiterunt principes conuentus & pompas & a conciliabula faciendi, & ab eis Græci didicerunt. Cuius rei hoc apud me argumentum est, quòd illa cõstet priscis temporibus, Græcanica verò recens fuisse instituta. Nec verò semel quotannis conuentum agunt AEgyptii, sed frequenter, cùm alibi tum præcipuè ac studiosissimè in vrbe Bubasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in vrbe Busiri in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta AEgypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto, Heliopoli, in honoré Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorem Martis.

a Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Cæterùm quum se conferunt in vrbem Bubasti, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnáque est in singulis nauibus vtrorũque multitudo. Inter nauigandũ assiduè mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: cæteri cæteræque modulantur manúsque complodunt. Atque vt ad quãque vrbem perueniunt nauigando, talia agũt: Appulsa ad terram naui, mulierũ aliæ ea quę dixi faciunt, aliæ compellantes eius vrbis fœminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes b retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumen sitis agunt. Quum ad vrbem Bubastin peruentũ est, diem festũ celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quàm in reliquo anni tempore.

b Pudenda reuelant.

A ἐπεί τε τὰ σίτεα σφι πύθηται ἡ γυνή· ἔως μὲν ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε σφι ὄρνιθος ἔπεα φθέγγεσθαι. ἐπὶ τέῳ δ' ἔπεϊ αὖ πελειάς αἱ θεσπίην φωνὴν φθέγξαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶ) τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. ἡ δὲ μαντικὴ ἡ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἡ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῷ ἱρῷ ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πρωτηγυρίας δὲ ἄρα καὶ πομπὰς

B καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι αἰσθόπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τοῦτο, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐν πολλοῦ τοῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. πρωτηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρωτηγυρίας δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν

C μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δ', ἐς Σαΐν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πρωτηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Γάρεμιν πόλιν τοῦ Ἄρεϊ.

Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν χωρίζωνται, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἄνδρες

D γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν 71
ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πρῶτα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην χώωνται, ἐγχείμασαντες τὸ βάρος τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τὰ περ εἰρηκα· αἱ δὲ τοιαῦτα ζουσι, βοώσας τὰς ἐν τῇ πό-

E λεϊ ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα δὲ πάσῃσι πόλισι τῇσι παραποταμίῃσι ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀγάγοντες θυσίας. πλεῖστος δὲ ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν ᾧ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τοῦ ὑπολοίπου.

συμφοιτέωσι δὲ ὅ,τι αἰνὴρ ἐς γυνή ἐστι, πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. Ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς αἰρήσουσι τῇ Ἴσι τῇσι ὁρτὴν, εἴρηται πρόσθε μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τοῦ δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἶσι δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. ἐς Σαΐν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτί, λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια πάντῃ περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ οὔνομα κέεται πανυχλον· καὶ τῇ ὑρτῇ οὐνόμασι κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τὴν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πάνυχον θύειν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαΐ μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτευ δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε τὴν ἱερὴν νύκτα αὕτη, ἔστι ἱρὸς λόγος λεγόμενος. ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι ἅμα τῇ μέσῃ ἡμέρῃ θυσίας μούνῃσι καὶ ἱρὰς καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι· οὕτω δὲ αἱ σκιαὶ γίνονται κατὰ φερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μούνῃσι τοῦσι ἱρεῦσι τοῦ ἀγάλματος πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ἐκ ξύλων κορυφὰς ἐχόντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ χιλιάδες ἐπιτελέοντες πλοίων χιλίων αἰρόμενοι, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, ἐς οὗτοι ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες ἑστᾶσι. ὃ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν ναῷ μικρῷ ξυλίνῳ καταχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἐπιβεβηκότα τὸν νηόν τε καὶ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα. οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐστέναγμόν· οἱ δὲ ἐπιχώριοι, συμφορέοντες τὸ θεῖον, παίουσι αὐλοὺς ἀλεξόμενοι. ἐν δὲ ταύτῃ μάχῃ ξύλοισι κατιστὴ γίνεται· κεφαλάς τε σεσήρασι

A Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad septingenta millia. Atque hæc quidē in ea vrbe fiunt. At in vrbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictū est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sanè hominum millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. [a] Sed ex omnib⁹ præcipuè hoc faciunt Caresqui AEgyptum incolunt: adeo quidem vt gladiis B quoque frontes cōcidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non AEgyptios. Vbi verò in Sain vrbem sacrificatum conuenerunt, noctu sub dio vniuersi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas [b] cum multo lychno, quod totā ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc conuētum quicunque AEgyptiorum nō ie- C rint, obseruātes sacrificii noctem, & ipsi vniuersi lucernas accendūt: atque ita accenduntur lucernæ nō in Sai modò, sed etiam per vniuersam AEgyptum. Qua verò gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio cōmemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantum sacrificasse contenti sunt. In Papremi verò, quemadmodum alibi, & sacrificia & res diuinas peragunt, [c] sed quoad sol circūfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercētur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas stant pro foribus templi, alii eregione, D plus mille virorum qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte cōsistunt. Porro simulacrum ligneum ex ligneo sacello deaurato in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellū cū simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibēt ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequūtur, opitulantes deo, percutiunt hos, sese ipsi defensantes. Hīc vehemens existit fustuaria pugna mutuò capita ferientium:

a Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciūt istis, quòd & feriant frontē gladiis.

b Quibus superstans incumbit ipsum ellychniū.

c Sole autē iam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel, maior autem pars*, tenētes lign. cl. ſt. pro f. templi. Alii verò qui vota exequuntur, plures quàm mille homines, cum singul.

multíque ex vulneribus, (vt ego opinor) pereunt, etsi AEgyptii quemquam mori negant. Aiunt autem indigenæ conuentum hũc ideo institutum: Templum id incoluisse matrẽ Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quẽ maternos miniſtros, [a] vt qui eũ à principio non agnoſcerẽt, quum ingredi ad matrem non ſinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos malè multaſſe, & ad matrem fuiſſe introgreſſum. [b] Et ob hãc rem aiũt ſolennem eſſe Marti die feſto hãc rixam, & inſtitutum ne in tẽplo cum fœminis coiretur, néve à venere niſi ablutis templa adirẽtur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nã cæteri ferè mortales, præter AEgyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe vt cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorũ templis atque in fanis: quod ſi nõ eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur.

a Vt qui antea ipſum non vidiſſent, nos fuiſſe ingredi, ſed abegiſſe.

b Et ob hanc rẽ Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cum f. cõgrederentur, néve à congreſſu, *ad Verbum*, *à fœminis*, niſi abl. tem. adir. hi primi religioſè cauerunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. hũ primũ religio fuit.*

AEgyptii porro cùm in aliis ad ſacra pertinentibus, tum verò in his ſuperſtitioſè agunt. AEgyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ verò illic ſunt, éæ omnes pro ſacris habentur, [c] partim mãſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res diuinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarũmque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quæ de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſũ ſingulas educandi curam AEgyptii atque AEgyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in vrbibus ſunt, vota perſoluunt, ſupplicantes illi deo cuius illa beſtia eſt, hũc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt cri-

c Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ nõ item. Cur autem abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix.

A καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ὑπ' αὐτῶν τρωμάτων. οὐ μὴν οἵ γε Αἰγύπτιοι ἔφασάν μιν ἀποθανεῖν οὐδένα. τῷδε δὲ νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν σφι τοῦ ἱροῦ τούτου, τοῦ Ἄρεος τὸν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπὸ ξείνου γενόμενον, ἐλθεῖν ὀξὺ ἀνδρωθέντα, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς παρεδρεύοντας τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν πρὶν ἀπελθεῖν· B τὸν δὲ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον αἰσθέσθαι, τοῖσί τε παρεδρεύουσι τιμωρέειν, καὶ ἐσελθεῖν τὸν τοῦ μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ τοῦτον τὸν πληγὸν ἐν τῇ ὀρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ ὃ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλοῦσι ἀπὸ γυναικὸς ἐς ἱερὰ εἰσιέναι, οὗτοί εἰσι θεοῦτοι θρησκεύσαντες. θηρία γὰρ ἄλλοι σφέων πόλιες ἀνθρώπων, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνίσταμένοι, ἀλοῦσι ἐσέρχονται C ἐς ἱερόν, νομίζοντες αὐθρώπους εἶναι κατάπερ 72
τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν ἐκείνῳ τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ἔστι μέν νυν τοιαῦτα ποιεῦντες, ὑπολέγουσι ἐμοί γε οὐκ ἀρεστά. ἀπολέγοντες ποιοῦσι

Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι περιττῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱερὰ, καὶ ὅκως ἐκ τάδε. ἐοῦσα δὲ D Αἴγυπτος ὁμουρέουσα τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἄπαντα ἱερὰ νενόμισται· ἢ τὰ μέν, σφι ἐξεφάνη αὐτόθι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δέ, οὕνεκα τῶν δὲ εἵνεκα αἰεὶ τὰ ἱερὰ, εἰ λέξομι, καταβαίνει ἐς τοὺς θείους λόγους, τοὺς ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ὑπαναγκαίης καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι περὶ τῶν θηρίων τόνδε ἔχων· μαγέδωνοί σφι δεκατεύουσι τῆς θηλυτόκου E ἕκαστοι, καὶ ἐρσενες ἢ θήλεαι τ' Αἰγυπτίων, τὸν παῖδα τῇδε παῖδες οὐ δέκεται τὸν πρεσβύτερον. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι βύκας τινὰς δέ σφι ἀποτελέουσι, βυκόμενοι τῷ θεῷ τὸ αὖ ἢ τὸ θῆλυ· ξυρεῶνται τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ

πρὸς ἀργύριον καὶ τέχνας· ὃ δ' ἂν ἐλ- A nes vna in lance, & altera tantũdem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc cõciſos piſces præbet beſtiis eſcam. [a] talis enim cibus illis præbetur. Quarum ſiquam quis necauerit, ſi volens, morte mulctatur: ſin nolens, plectitur ea multa quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, ſiue volens ſiue nolens, neceſſariò morte afficitur. Quum autem multæ ſint beſtiæ quæ vnà cũ hominibus victitant, multo tamẽ plures eſſent [b] niſi res hæc officeret felibus. Feles poſtquam ſunt enixæ, non amplius adeunt maſculos: eas iſti coeundi gratia indagãtes, tamen potiri nequeunt: [c] ergo contra illas talia comminiſcũtur: Ereptos & ſubreptos earum fœtus occidunt, non tamẽ occiſos edũt. Illæ fœtibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantiſſima enim fœtuũ beſtia eſt) ita demum ad mares ſe conferunt. [d] Felem incenſa ſtrue diuina res occupat. ná quoties ignem extinguere neglexerũt AEgyptii, cuſtodias felium diſpoſiti agunt. At illæ aut intrudẽdo ſeſe hominibus, aut tranſiliendo in ignem inſiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur AEgyptii. Quibuſcunque autem in domibus felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cuncti ſola ſupercilia eradunt: totum autẽ corpus & caput, in quorum domibus *moritur* canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad ſacra tecta, vbi ſalitæ ſepeliuntur in vrbe Bubaſti. Canes fœminas in ſua quiſque vrbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem modo quo canes fœminæ, [e] ichneutæ ſepeliũtur. Nam mygalas, *id eſt mures araneos*, & accipitres in vrbem Butum aſportant. Vrſos autem, qui ſacri ſunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eò loci ſepeliunt vbi iacentes inueniunt.

[a] Et huiuſcemõdi quidem educatio ipſis eſt conſtituta. Quarũ, &c.

[b] Niſi tale quiddam felibus accideret.

[c] Ergo aduerſus hoc *malum* tali vtuntur verſutia.

[d] Orto autẽ incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligẽtes, feles obſeruãt: feles autem ſubeuntes & ſuperſilientes homines, in ignem inſiliunt. *Vel, ſalientes ſupra homines.*

[e] *Id eſt, Canes maſculi ferarum indagatores. Gall. Chiens de chaſſe. Limiers.*

ἐς δὲ ἀκτίου).

ἐς δὲ πόλιν τὴν Ἑρμοπολίτιν. τὰς δὲ ἄρκτους. ἐς δὲ κυνοκεφαλίας,

Τῶν δὲ χροκοδείλων φύσις ὧδε τις ἐστὶ δεινή· ἐὸν μεμελωπότατος μῆνας τέσσερας ἐν ὕδατι ἐστὶ ἔδην· ἐὸν δὲ τεσσάρων, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι. πίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει τὸ πλεῦνον τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν

At crocodilo talis ineſt natura: Quatuor menſibus maximè hybernis nihil omnino edit: & quũ ſit *animal* quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nã oua parit humi, excludítq;: & plerũq; diei in

ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quàm nocturno ſereno & roſcido. Ex omnibus quæ nouimus [a] animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem oua gignit haud multo maiora anſerinis, & proportione oui fœtus excluditur: at excreſcens, ad decé & ſeptem & amplius cubitos peruenit. oculos habet ſuillos, dentes magnos proportione corporis, & prominétes atque ſerratos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem maxillam ſolùm non mouet, ſed ſuperiorē inferiori admouet. Vngues quoque robuſtos habet, pellémque ſquamatam circatergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque quòd in aqua vitam degat, os fert introrſum hirudinibus refertum. Quúmque eum cæteræ volucres ac beſtiæ fugiant, [b] ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quòd vi delicet ei eſt vtilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terrā egreſſus eſt, ac deinde hiauit (ſemper enim ferè hoc ad zephyrū facere ſolet) tunc in eius os trochilus penetrās, deuorat illas ſanguiſugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilū lædit. Quibuſdam AEgyptiorum crocodili ſacroſācti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendétes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fuſiles inaures, & primoribus pedibus catenam in nectentes: cibaria quoque [c] accommodata ac ſacra præbentes, [d] conſectantur tāquam pulcherrimè viuétem. At vbi mortem obiit, ſale conditum ſacris in vrnis ſepeliūt. At qui circa Elephantinā vrbē incolūt, quòd ſacros eſſe nō cenſeāt, etiā comedūt. Neq; verò crocodili vocātur, ſed chāpſæ: verū Iones appellauêre crocodilos, illi generi crocodilorū quod apud eos in ſepib[e] gignitur, [f] ipſorū formā cōparātes. Hos capiendi quū ſint cōplura & multiplicia genera, vnū tantū hoc mihi,

a *Ad verbum, mortalibus.*

b Cum ſolo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim poſt.

c Conſtituta, *vel decreta.*

d Et viuum honeſtiſſimè tractātes.

e *Valla interpretatio habet tātùm, comparantes.*

A τῷ ξηρῷ, τὸν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ· θερμότερον γὰρ δή ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ζώντων, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὸ μὲν γὰρ ὠὰ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζω τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνε[ται] ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μικροὺς, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν μὲν
B οὐ μοῦνον ζώων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω γνάθον κινεῖ γνάθου, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον ζώων τὸν αἴω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει δὲ 73
καὶ ὄνυχας καρτερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὲρ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὧν ἐν ὕδατι διαιτᾶσθαι ποιούμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ ζώεια φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστί, ἅτε ὠφελεόμενός
C πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἐώθει γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνταῦτα ὁ τροχίλος ἐσδυνὼν ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατρώγει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον. τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱρὰ εἰσὶ οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δὲ οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίοις πρεπόντως. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας
D καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγέονται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ παίδων δὲ ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον ἅτε χειροήθεα. ἀρτήματά τε λίθινα καὶ ἐκ χρυσοῦ ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱρούς. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι,
E ἀλλὰ χαμψαί. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι περὶ σφέας γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. ἄγρην δὲ σφέων πολλαὶ κατεστέασι, καὶ πολυτρόπους. ἡ δὲ ὧν ἐμοὶ

δοκέῃ ἀξιωλόγου ἀπηγήσιος εἶναι, τοῦτον σῦραφον ἐπεὰν νεκρὸν συὸς δελεάσῃ τῷ ἀγκίστρῳ, μετίῃ ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ὅκου τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὸν, τοῦτον τύπτῃ. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ χροκόδειλος, ἵεται κατὰ τοῦ φωνέοντος· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, κατεσθίει. ὁ δὲ ἕλκουσι· ἐπεὰν δὲ ἑλκυσθῇ ἐς γῆν, τρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτὴρ πηλῷ κατ' ὧν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειρώσεται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σεσοφισμένον πόνον.

χ' θηρευτὴς

Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμίοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ πρέπουσαν ἰδέης τοιήνδε. τετράπουν ἐστί, δίχηλον· ὁπλαὶ βοός· σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῦνον· οὐρὴν ἵππου, καὶ φωνὴν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος. ὃ δέρμα σκληρὸν οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὐοῦ ξηρομένου, ξυστὰ ποιέεται ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ. γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς νέμεται εἶναι). νομίζουσι δὲ καὶ τὴν ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι), καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱροὺς δὲ τούτους εἶναι) τοῦ Νείλου φασὶ· καὶ τῶν ὀρνίθων τὸν χηναλώπεκα.

ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τοῦ οὔνομα φοίνιξ. ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανίος ἐστὶ φοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτᾶν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ ἐν τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ σχεδὸν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς ὃ ἱρὸν τοῦ ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· τρῶτον, τὴν σμύρνην ὠὸν πλάσειν ὅσον δυνατός ἐστι φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸν φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρήσῃ, ἔστω δὴ κοιλήνασθαι τὸ ὠόν, καὶ πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. σμύρνῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσειν τοῦτο, καὶ ὅτι τοῦ ὠοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐγκειλημένου δὲ τοῦ παιδὸς, γίνεσθαι τὠυτὸ βάρος

χ' ὠὸν κοιλήνας

quod maximè dignum relatu videtur, puto ſcribendum. Vbi tergum ſuillum hamo circũdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in mediũ fluminis venator, ipſe ad orã fluminis porcellum, quem viuum tenet, verberat. cuius vocem crocodilus audiens, ſecundum illam tendit, nactúſque tergum deuorat. Et poſteaquam attractus eſt, ante omnia eius oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cætera facilè ſanè obtinet, alioqui cum labore adepturus.

Iam verò fluuiales equi in plãga Papremitana ſacri ſunt, in cætera AEgypto nõ ſacri: talem ſpeciem naturámque habẽtes: Quadrupedes ſunt, bifidis pedibus, vngulis bouinis, ſimo naſo, equina iuba, [a] eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri, tam craſſo corio vt ex eo arefacto fiant pila miſſilia. Gignũtur præterea in fluuio [b] aquatilia quædam quæ AEgyptii ſacrata eſſe arbitrantur. [c] Arbitrantur itẽ ſacrum eſſe genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, atque etiam anguillam. Hos piſces aiũt ſacros eſſe: ex volucribus verò vulpanſeres. Eſt & alia volucris ſacra, nomine phœnix, quam equidẽ nunquam vidi niſi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingenteſimo quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tãtúſque eſt: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cùm habitu tum magnitudine ſimillimus aquilæ. Eũ aiũt (quod mihi non fit veriſimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiſcentem in templum Solis, geſtare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare. ſic autem geſtare: primùm ex myrrha ouum cõponere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demũ ouum exenterare, atque in illud parentem inferre: & qua parte ouum exinaniuit, patrémque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impoſito paréte effectum ſit, obſtru-

a Exertos dẽtes oſtentantes, cauda & voce equina.

b Lutræ, ſiue lutriæ, quas Æg. ſacras eſſe arbitr.

c Arbitrantur autem, etiam ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur, ſacrum eſſe, necnon anguillã. Hos autem piſces Nilo ſacros eſſe aiunt.

&o rursus foramine, baiulare illud in AEgyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem commemorant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo vertice enatis: quos defunctos in Iouis æde sepeliũt. huic enim deo sacros illos esse prædicant. Est autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem ferè positus: ad quem locum ego me contuli, quòd audirẽ volucres esse serpentes. Eò quũ perueni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarũ acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus vbi spinæ proiectæ iacebant, huiusce modi: Ex arctis mõtibus exporrigitur in vastam planitiẽ AEgyptiæ cõtiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in AEgyptum volare, sed eis ad ingressum planitiei occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab AEgyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipsis AEgyptiis idcirco se his auibus honorẽ exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte aduco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [a] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput ceruicémque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehemẽter nigra, crura & rostrum alteri cõsentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, sed *glabras &* alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit.

a Earum verò quæ hominibus magis obuersantur,

Ipsorum autẽ AEgyptiorum, ii qui circa partẽ AEgypti frumentariam habitant, [b] memoriam omnium hominum commentantes, sunt ferè eorum in quorum ego veni experimentum, longè

b In prodendis memoriæ factis omnium hominũ se exercentes.

A ἐμπλάσσωσι δὲ, χνοίζην ἐπ' Αἴγυπτον ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. εἰσὶ δὲ καὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφιες, οἱ θεσπεσίοισι οὐδαμὰ δηλήμονες· οἱ μεγάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τοῦ ἱροῦ τοῦ Διός. τούτου γὰρ σφέας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱερούς. ἔστι δὲ χώρης τῆς Ἀραβίης καὶ Βουτοῦν πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον B ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλήθεϊ μὲν ἀδυνάτους ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δέ εἰσι ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ τοσοῦτοι δεύτεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων. πολλοὶ δὲ εἰσὶ οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χώρος οὗτος ἐν ᾧ αἱ ἄκανθαι κατακέχυνται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δέ ἐστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπὶ C Αἴγυπτον. τοὺς δ' ἴβις τοὺς ὀρνίθας ἀπομυσσομένους ἐς τὸν ἐσβολέα τοῦτον τῆς χώρης, οὐ περιέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. ἐν τιμῇ δὲ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀραβίοι μεγάλως τε καὶ Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τοὺς ὀρνίθας τούτους. εἶδος δὲ τῆς ἴβιος τόδε· μέλαιναι δεινῶς πᾶσαι, σκέλεα γ' φορέει γερανίου, τὸ πρόσωπον δὲ ἐς παμάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τὴν μὲν δὴ μελαινέων τὴν μαχλοτάτην τοὺς ὄφις, ἦδη ἰδών. τὴν δὲ ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίκαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὸν κεφαλὸν, καὶ τὸν δειρὸν πᾶσαν· λευκὴ πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίης ἄκρου. ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πρόσθεν, μέλανα ἐστὶ δεινῶς. σκέλεα γ' καὶ τὸ πρόσωπον, ὁμοφερὴς τῇ ἑτέρῃ. τὸ γ' ὄφιος εἶδος μορφὴν, οἵην περ τὴν E ὑδρέων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω.

Αὐτῶν γὰρ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὸν ἀπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνη-

μίλιον ἀνθρώπων πόνων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς

ἀφίπειρον

δξάπειρον ἀπικόμενον. ἔστι δὲ ζόης τοιῶνδε ἀξιοχρέωντες συρμαίζοισι τρεῖς ἡμέρας ἑπτῆς μέωνος ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὸ ὑγιέα καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἶνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ χρέωνται· οὐ γὰρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, τοὺς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ, ἁλμης τεταριχευκότες· ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται, πρὸ τεταριχεύσθαι. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι βυδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου χώσωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μιμεύμενον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πρὸς τὴν πηχυαῖον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν πρὸς τὰ συμπόσια ποιεῦσι. παρὰ τοῖσι δὲ χρεωμένοισι νόμοισι, ἄλλον ἐπεύρημα ὀπίσω τεόντων. τοῖσι ἄλλα τε πολλὰ ἐπαξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἆσμα ἐνεστὶ Λῖνος, ὅσπερ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. καὶ πῶς οὖν ἔθνεα οἰνόμα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὠυτὸς ἐστὶ τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐόντων· ἐν ᾧ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τοιοῦτο ὄνομα. φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγυπτίων τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δὲ αὐτὸν ἄνωρον, &c.

excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nã sunt alioqui AEgyptii omnium hominum, secũdum Libyas, maximè salubri corpore, [a] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nũquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipuè existunt in hominibus morbi. Pane vescuntur quem [b] ex farre cõficiunt, quem *panem* collectem nominant. Vino vtũtur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitãt quoque tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale conditis, coturnicibus anatibúsque atque auiculis. [c] cæteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in proximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerũt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maximè imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendénsque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuẽs pota & oblectare, talis post mortẽ futurus. Hæc illi apud cõuiuia faciunt, cõtentique moribus patriis, nullum alium ascisciunt. Quibus cùm alia sunt egregia instituta, [d] tum verò illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen cõgruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. vt ego admirer cũ alia multa quæ sunt apud AEgyptum, tum verò vnde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus AEgyptiacè Maneros: quem AEgyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturáque morte decessisset,

a Tẽpestatum. *Gall. La dispositiõ du temps.*

b Ex olyris, *id est*, ζεα.

c Cæteris autẽ quæ cum auibus aut piscibus affinitatem aliquam habent.

d Tum verò etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decãtata: quæ varium quidem pro singularũ gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est quã Græci canunt, & Linum appellant. vt cùm alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illius quẽ videntur iam inde ab omni æuo ceciniſſe, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus, &c.

χ κυλλῆστις

χ πλακεντοῦντας

χ ἔλαβον

χ Μανέρως.

his lamẽtis ab AEgyptiis fuisse decoratum: & cantilenã hanc eámque solam ipsis institutam. Cõgruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus AEgyptii, quòd minores maioribus natu obuii cedũt via, ac deflectũt, aduenientibúsque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. [a] Inuicé compellandi se mutuò in viis adorant, genu tenus demissa manu. Vestibus amiciũtur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellãt, super quas candida [b] ferunt amicula linea superiecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque vnà cum cadauere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea verò hæc sunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem AEgyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, laneis indutum vestibus humari religiosum est. de quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab AEgyptiis excogitata, quis mẽsis diésue cuius deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis exístet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt, vsi fuerũt. Plura quinetiam ab eis prodigia cõperta sũt quàm à cæteris omnibus hominibus. nã quum prodigium extitit, scribũt id, obseruantes quomodo euenerit: &, si quando postmodum huius simile extiterit, exemplo prioris putant euenturum. Diuinatio apud eos ita est constituta vt eius artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Mineruæ, Dianæque ac Martis, & Iouis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est, in vrbe Buti. Verùm hæc vaticinia non eodem modo sunt omnia instituta, sed differenter. Iam verò medicina apud eos hunc in modum est distributa, vt singulorum morborum sint medici, nõ plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentiũ, alii [c] alui partium, alii morborũ occultorum.

[a] *In viis pro mutua salutatione, ador.*

[b] *Vulla, ferunt amicula táquam superiecta: omittens εἰρέα, id est lanea.*

[c] *Alui & vicinarum partium.*

A ἡρωίοισι τούτοισι ὧδε Αἰγυπτίων ὑμηθῆναι. καὶ ἀοιδλύ τι τοιοῦτον μοιρίων ἔτι, καὶ πρὸς τοῖσι σφίσι ἡδέσθαι. συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι σὺν τυχαίνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκ τῆς ἀπονται· καὶ ὅπου εὖσι, ἐξ ἕδρης ὑπομιγέα). τόδε μούνοι ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, καπέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασι δὲ λινέους χιτῶνας περὶ τὰ σκέλεα θυσσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ὑπὲρ τούτοισι δὲ εἰρέα εἵματα λευκὰ ἐπιμανδὸν φορέουσι. οὐ μὴν τοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρέα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιον ἐστὶ εἰρηνέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μοῖρά τε καὶ ἡμέρη ἑκάστῳ θεῶν ὅτεῳ ἐστί· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, οἱοῖσί τισι ἐκβήσεται, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ οἷός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ σοφοὶ χρησάμενοι ἐχρήσαντο. περὶ τε πλέω σφι ἐγένετο ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γραφόμενοι τὸ ἐπιγενόμενον· καὶ ὡς κοτὲ ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, τὸ τοῦτο νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε ἀπεδέδεκται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, θεῶν δὲ μετεξετέροισι. εἰσὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστί, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅτε μάλιστα τὸ ἀμφὶ ἀγορὴν πρώτων τῶν μαντηίων, Λητοῦς τὸ βουτοῖ πόλι ἐστί. E οὐ μέντοι αὐτοί γε μαντικὴν σφι ἐπιτρέπουσι, ἀλλὰ διαφορεῖ εἶσι. ἢ δὲ ἐντεχνὴ ἐπὶ πᾶσι σφι δέδακται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πᾶν δὲ ἰητρεῖον ἐστὶ πλέα. ἀμφὶ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστᾶσι· ἀμφὶ δὲ, κεφαλῆς· ἀμφὶ δὲ, ὀδόντων· ἀμφὶ δὲ, τῶν κατὰ πόλιν. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων.

Θρηνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἵδε. Τῶν ἂν ἀποθνήσκῃ ἐν τῇ οἰκηίων ἀνδρῶν, τὰ τῆς καὶ λόγος ἦν, ὃ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐν τῇ οἰκηίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ ὁ τοιοῦτον. κατάπτυτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὖται αἱ τὴν πόλιν προφώμεναι, τύπτονται ἐπιζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοῖς μαζοῖς· συνὸ δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν ἢ οἱ ἄνδρες τύπτουν, ἐπιζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἐπίστανται ταύτην. οὗτοι ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δείκνυσι τοῖσι κομίσασι τὰ δὲ εἴδεα τὰ νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τὴν οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ὄνομα λέγειν. τὴν δὲ δευτέρην δεικνύουσι ἐλάσσω τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. Φρασάντων δὲ, πιστάνονται πρὸς αὐτέων κῇ ἕκαστος βούλεται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκ ποδὸς μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ἐλλιπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ ἐξάγουσι τὸν μυελὸν τῶν ἐγκεφάλων, τὰ μὲν αὐτὸν οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ προσχίσαντες τὰ πλευρὰ, ἐξ ὧν εἶλον τὰ κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὰ, καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικίῃ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι πεπτεμμένοισι. ἔπειτα τὰ μὲν ὑδρὸν σμύρνης ἀκηρέτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τοῦ ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλείονας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ ἀπέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, καὶ τειλίοισι πρῆσι λινέοισι σινδόνος κατειλήσαντες τὸ σῶμα συνδόνι τε λαμβάσι καὶ τὴν μηρὸν, χρεώντα χρέεται. Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν ἢ παραδέξαμενοι μὲν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρώπου δέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσεργάσι τὸν νεκρόν. καὶ κατακλήσαντες οὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκάμενοι, ἱσταμένης ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκροὺς.

A Luctus eorundem ac ſepulturæ tales ſunt: Quibuſcunque aliquis ex domeſticis deceſſit, homo alicuius momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput ſibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [a] domi cadauere, ipſæ per vrbem vagantes ſe plangunt, ſuccinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [b] proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipſi [c] expectorati ſe verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autē certi

B ad hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipſos cadauer portatum eſt, oſtēdunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingēdo aſſimilata. Et eorum vnum accuratiſſimè fabrefactum eſſe aiūt, (cuius ego [d] nomen ſi nuncupauero, haud faciam ſanctè) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, viliſſimi. Quibus expoſitis ſciſcitantur ab iis ad quod exemplū velint effingi mortuum ſuū.

C Iſti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeūt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentiſſimè condiūt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, [e] vt quamque partem educentes, ita locum eius medicamentis explentes. Dehinc acutiſſimo lapide AEthiopico circa ilia conſcindunt, atque illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerūt, rurſus odoribus contuſis proluunt: tū aluum cōplentes cōtuſa myrrha pura, & caſia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterū conſuūt.

D Vbi hæc fecēre, ſaliūt nitro abditū ſeptuaginta dies. nā diutius ſalire nō licet. Exactis ſeptuaginta diebus cadauer vbi abluerūt, ſindone byſſina totū inciſis loris inuoluūt, gummi illinentes: quo AEgyptii glutinis loco plerunque vtuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inſerunt mortuum, incluſumque ita, [f] reponunt.

E

a Inter cognatos, vel neceſſarios. miſi οἰκηίοις deprauatum eſt, ante pro οἰκήμασι poſitum.
b Affines omnes.
c Succincti.
d Nomen nuncupare nefas eſſe duco.
e Ipſum quidem ſic educētes, pharmaca verò infundentes.
f Reponunt in loculo, vel patium in loco ſepulchrorum loculo dicato, & rectum ſtatuūt ad parietem. Siquidē mortuos ſumptuoſiſſimè apparant, vel adornāt. Eos autem, &c.

76

πεπριμμένοισι

θυμιήμασι,

Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: Clysterē vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipsam neque scindentes neque extrahētes, sed per secessum, prehēso viæ posterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus sale condiūt. quorum dierum vltimo cedrinū vnguen, quod prius ingesserant, ex aluo egerunt: quod tantam habet vim vt vnà secum aluum atq; intestina tabefacta educat. Nitrum autē carnes tabefacit, mortuíque tantùm cutis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecēre, [a] ex quo sic tradidere mortuum, nihil amplius negocii suscipiunt. Tertia conditura hæc est qua adornātur eorum mortui, qui tenuiori sunt fortuna: Ablutionibus ventrē abstergūt, arefaciúntque sale septuaginta per dies, deinde tradunt reportandum. Vxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formosæ valde & [b] maioris momenti fuerint, sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de causa facientes, ne cum fœminis isti salinarii concumbant. Deprehensum enim quendam aiūt coeuntem cū recenti cadauere mulebri, delatúmque ab eiusdem artificii socio. Quisquis autem vel ipsorum AEgyptiorum vel externorum compertus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei ciuitati ad quam ejectus est, cōdire, & quam honestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem ne contingere quidem fas est alteri aut proximorum aut amicorum, [c] nisi ipsis Nili sacerdotibus, vtpote maius quiddā quàm hominem mortuum tractātibus ad sepeliendum. Græcanicis institutis vti recusant, & (vt semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis vti volunt. Et hoc quidem cæteri AEgyptii obseruant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido est templum Perſei,

a Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Terr.

b In pretio habitæ f.

c Sed eum sacerdotes ipsi Nili, veluti maius quiddam quàm humanum cadauer, manibus cōtrectantes sepeliunt.

Οἱ δὲ τὰ μέσα βουλόμενοι, τῷ δὲ πολυτελείῃ ἐκφεύγοντες, σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὰν κλυσῆρας πλήσωνται τῆς ἀπὸ τῆς κέδρου ἀλείφατος χυλοῦ, ἐκ τούτου ἐπλησάν τοῦ νεκροῦ τῷ κοιλίῃ, οὔτε διαιρέοντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τῷ νηδυϊ· τὴν δὲ τῷ ἕδρῳ ἐσιφήσαντες, καὶ βύσαντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς πεντεκαιδέκα ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιᾶσι ἐκ τῆς κοιλίης τῷ κέδρίῳ, τὴν ἐσῆκαν πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτῳ δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τῷ νηδυϊ καὶ τὰ σπλάγχνα καταπεπηκότα ἐξάγει. τὰς δὲ σάρκας ὁ νίτρος καταπίνει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ ὁ δέρμα μοιῶον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πραγματευόμενοι. ἢν δὲ τεύτη ταριχευσις ἧσσι ἥδε, ἢ τοὺς χρήματα ἀδυνατέοντας σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τῷ χωλίῃ, ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἐδώκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ὀπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι αὖ ὦσι εὖ εἴδεες κάρτα καὶ λόγου πλοῦτος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναί γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ πρόσφατον γυναικός· κατεῖπαι δὲ τὸν ὁμότεχνον. ὃς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ἐπὶ κροκοδείλου ἁρπασθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φανῇ τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενεχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχευσάμενας αὐτὸν, καὶ πολλῷ μάλιστα ὡς κάλλιστα, θάπτειν ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ θάπτειν ἔξεστι οὔτε τῶν οἰκηίων οὐδένα οὔτε τὸν προσκόντων, οὔτε τοὺς φίλους· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, οὔτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, χειρὶ ἁπτάζοντες θάπτουσι. Ἑλλήνων δὲ νομίζοισι φεύγειν χρᾶσθαι· ὃ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μισέουσι ἀλλοπροσάλλους μηδαμὰ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομίζοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τούτου φυλάσσουσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος

τῆ Δαναὴς ἱερὸν τετράγωνον· περιέξ ἦ αὐτὸ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ προπύλαια τῆ ἱερῆ, λίθινά ἐστι, καὶ μεγάλα· ὑπὲρ δὲ αὐτῶν ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐστήκει Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ πᾶσαν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ περφορημένον δοκέειν εἶναι, ἐὸν δὲ μέγαθος, δίπηχυ· τὸν ἐπεὰν φανῇ, δόξαι ἂν πᾶσαν γῆν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι πρὸς αὐτῶν· Ἕλλησι δὲ πάδε Ἑλλησικὸν τὸν Περσέα. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι ἐξ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· προέχοντες ἆεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα· εἰρομένου δέ μευ ὅτι σφι μοιμώσιοι ἔοικε ὁ Περσεὺς φαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἐωυτῶν πόλιος γενέσθαι. ἐς γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλώσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων ἐξεπολογέοντες, κατέβαινον ἐς Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἰσόντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκ-μεμαθηκότα δέ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ὃ τῆς Χέμμιος οἰκὸς μὲν πεπυσμένον καὶ τῆς μιήξιος· ἀγῶνα δέ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν καταθύσαντος, ὅτι τελεῖν. ταῦτα μὲν πρώτοι οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι.

Οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν ἄλλοισι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ πάλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, καπάρ Ἕλληνες. ἀταρ κατὰ βουτελείην τὴν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. τοῦτον ἐπεὰν δρέψωνται, ἀνατείνουσι κατὰ ἥλιον. καὶ ἐπειτα ὃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερές, ὀπτήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδώδιμος· καὶ ἐγλυκύ τις ὑπὲρ ἐχέως ἐὸν στρογγύλον, μέγαθος καπὰ μῆλον.

A Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti sanè è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quē Chēmitæ memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntē, frequenter intra templum. Eiúsque sandalium quod gestabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exhuberare omnem AEgyptū. Hæc quidē illi aiunt. Faciunt autē Perseo Græcanicè gymnicos ludos, per omne certādi genus, propositis præmiis tum pecorū, tum palliorū, tū pellium. Percontantique mihi cur eis solis cōsueuisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab AEgyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceū, qui essent Chēmitæ, nauigasse in Græciam: [a] à quibus originem gradatim ducēdo, deueniebant ad Perseum. Hūc in AEgyptum profectum eam ob causam quam & Græci dicūt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, veniisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse. quos postquam agnouisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in AEgyptum veniisse, [b] & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hæc omnia opinantur AEgyptii qui supra paludes incolunt.

a Quorum genealogiā describentes, dixen.

b Si igitur certamē gymnicum ipsius iussu peragere. Et hi quidē sunt ritus Ægyptiorum qui sup.

Qui verò in paludibus, vtūtur eisdē quibus cæteri AEgyptii moribus, cùm in aliis tum in habendis singulis vxoribus, quemadmodum Græci. Cæterùm ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipsa aqua exoritur ingēs vis liliorum, quæ loton AEgyptii vocant. Ea vbi demessuerūt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaueri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autē huius loti radix quoque esculēta, etiā suauitate præstāti, orbiculata, mali magnitudine.

m. iii.

Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio[a] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculẽta quædam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam verò byblum annuum vbi è paludibus excerpserũt, superiorem eius partem amputant, quã in aliud quiddam conuertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venũdant. Eo siqui admodum suaui vti cupiũt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solùm piscibus victitant, quos vbi ceperunt, exenteratos ad solem deficcant, exiccatisque deinde vescuntur. In fluminibus nõ ferè gignuntur pisces gregales: sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam fœminæ [b]cõsectantes, recuruando se ex ea cõcipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorũdem ductu, sed fœminarum. Gregatim autem præeũtes, faciũt quemadmodum fecerant mares, oua fundentes instar milii parua, quæ mares veniẽtes deuorant. Sunt autem ea tanquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorũ reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiũtur, dum in mare meant, [c]his detrita dextra: quod ea de causa patiuntur, quòd in mare dum tendunt, à sinistra terram legũt: rursus eadem via reuertentes, incursant atque offensant contingẽdo terram plerunque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* terræ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confestimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuò cuncta piscículis minutis

a Calyce adnascente è radice, simil.

b Consectantes, absorbent, & ex ea conc. *Legendũ enim αἱ δὲ κατὰ πισσ ex θet cod. non ἀναχάπτουσι, cum Valla, nec αἱ δὲ λάπτουσι, cum Vulg. edit.*

c His capita sinistram versus attrita apparẽt: qui verò capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam causam pat.

ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα· καὶ τοῦτο· ὅς ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι τοῦ θαφυομένῃ ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέῃ ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρίνῃ ἐλαίης ἐγίνεται συχνά. τρώγεται δὲ καὶ ἁπαλὰ τοῦτα καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν ἀναπάσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλό τι τράπουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἕνα πῆχυ, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ αὖ καὶ κάρτα βουλόμενοι χρῆσθαι τῇ βύβλῳ χρέωνται, ἐν κλιβάνῳ θάψαντες πυρί, οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τῶν αὐτῶν ζώουσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων. τούτους ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι τοῖσι ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὖους ἐόντας σιτέονται. οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσῇ οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὴν θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀπορράινοντες τὸ θῆλυ· αἱ δὲ, ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γλώσσωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἴδεα τὰ ἑωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῶν γὰρ ὠῶν ἀπορράινουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρεων· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν ἀπεγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρεων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δ' ἂν αὐτέων ἀλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ὀπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· ἐν ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς αὐτέχονται ἐγχειμπτόμενοι, καὶ φεύγοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμαρτοίην τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε χειλεα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ περὶ τὸν ποταμὸν, τοῦτα ἄρχεται πίμπλασθαι, ἐν πηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται τοῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν

πίμπλαται πόντα. χόθεν δὲ εἰκὸς αὖθις γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατάμοσσιν τῦτο. τοῦ
78 περσταίου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νῖλος, ⓐ ἰχθύες ἐκτεκόντες ὠὰ ἐς πηλὸν ἰλυώδεα, ἅμα τῷ ἐκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντες ὦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων πρῶτα γίνονται οἱ ἰχθύες οὗτοι. καὶ τοσαῦτα μὲν τῶν ἰχθύων οὕτω ἔχει. ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγύπτιοι οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τῦ καρπῦ, ὃ καλέουσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιέυσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων φυτεύουσι τὰ σιλλικύπρια τοῦτα. τὰ γὰρ δὴ Ἕλληνες αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα δὲ τῇ Αἰγύπτῳ φυτευόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀπιπουσι· οἱ δὲ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον αὐτῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, κῦ οὐδὲν ἧσσον τῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ περσπτές. ὀδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. περὶ δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι ἔστι μεμηχανημένα· οἱ μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντες οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑφορᾶσθαι πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε αὐτὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς γὰρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τῷ δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτῃσι ἕρπει τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἐπείτα ἐνδὺς ὑπ' αὐτῷ, καθεύδει· ⓐ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐλιχάμενος θύσῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκανθίνης ποιέυμενα, τῆς ἡ μορφὴ μὲν ἔστι ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἔστι. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκανθίνης καλάμους ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγέμενοι τοιόνδε τρόπον· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὅτι πολῆς τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ ταὐτὰ ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσι τῇ βύβλῳ.

A opplétur. Vnde autē verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor causæ intelligere, quòd superiore anno postquam Nilus abscessit, pisces qui ova in cœno pepererant, vnà cum postremis abeunt aquis: circumacto rursus anno, vbi aqua restagnauit, protinus ex his ouis gignūtur pisces. Et ad pisces quidē quod attinet, ita se res habet. Porro AEgyptii qui paluſtria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu sillicyprjorum, quod appellant AEgyptii [a] kiki, hunc in modū con-

B ficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad oras fluminum stagnorúmque serunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc vbi collegerunt, alii contusum, ad ignem, alii in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quàm oleū, sed graueolētiam exhibens. Sunt autem aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, iuuant turres quas

C dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare. At qui intra paludes habitāt, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt, [b] eisdem noctu vtuntur cubili in quo requiescunt. Circūdatis illis, deinde operti somnū capiunt. qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices mor-

D derent: per retia verò ne tantulū quidem mordere conantur. [c] Naues eorum onerariæ sunt factæ è spina, cuius figura simillima est loto Cyrenæo, & cuius lacryma gūmi est. Ex hac spina ligna concidunt, quę magnitudine bicubitali, [d] tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modum compegerunt, desuper frequentia trā-

E stra extendunt. [e] Commissuris nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt.

a *Vulgò ricinum esse existimatur.*

b Nocte verò sic vtuntur, Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur* οὕτω, *non* αὐτῷ.

c Nauigia eorū oneraria sunt facta è sp.

d In formam lateris comp. hunc in m. compingētes, Cuneis frequentibus & lōgis circūnectunt bicubitalia ligna. Vbi hunc in m.

e Curuatis autē in gyrum lignis non vt.

Gubernaculum [a] scitè faciunt, & hoc per carinâ transit. Malo quoque spinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia cõtra flumẽ meare non possunt, nisi luculentus ingruat ventus, verùm à terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est [b] ianua ex myrica facta, [c] putaminibus arundinaceis strata, & lapis politus duorum ferè talentorum pondo. huiusmodi [d] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinunt deferri: lapidem verò retrorsum alio fune. [e] Ita ianua, impetu aquæ insidẽte, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fũdo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionem supergressus est Nilus, solæ vrbes apparent, catenus extantes vt insulis AEgæi maris ferè assimiles esse videantur. Nam cætera AEgypti, pelagus efficiũtur: ipsæque vrbes, solæ extant, *quæ stationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc cõtingit, per alueũ fluminis, sed per medium cãpi nauigatur. Ex Naucrate quidem [f] Memphin versus, nõ iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Deltæ & vrbẽ Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucratem versus per cãpum ad Anthyllã vrbẽ venies, & ad vrbem quæ vocatur Archãdri. Harum vrbium Anthylla, quæ est insignis, datur peculiaris in calceamenta vxori semper eius qui in AEgypto regnat. quod factum est ex quo AEgypt[o] fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio. Archãdri enim vrbs nominatur. [g] Quòd si alius quispiam Archãder esset, nequaquam AEgyptium nomen foret. Hactenus quæ vidi, quæ noui, quæ interrogaui, dicta sunt: hîc pergam differere de AEgypto quæ audiui, addẽs & aliquid quod ipse viderim.

MENEM, qui primus apud AEgyptũ regnauit, aiebant facer-

a Vaum faciũt, ἑῦ, *pro quo hic legit ũ.*

b Cratis.

c Ex arundinum resegminibus cõsuta, *Vel contexta*, & lapis perforatus, duorũ f. *&c.*

d Cratem.

e Cratis itaque imp.

f Memphin versus nauigãti, iuxta ipsas pyramidas est cursus, *id est tenetur*, *Vel dirigitur.* at ne hic quidem est *tum*, sed *est alius* iuxta ac.

g Sed fieri potest vt aliquis alius Archãder fuerit; non tamen Ægyptium est hoc nomen.

Α πηδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς
Ὕδρης διαβαίνεται. ἰσῳ δὲ ἀκρωλίνῳ χρέωνται, ἰστίοισι ὑ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα
ἀνὰ μοῦν τὸν ποταμὸν οὐ δυνάατα πλέειν, τὰ δύνατα
ἢν μὴ λαμπρὸς αἴεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ
πρόσπλεκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι
ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, καὶ τέρραμμένη ῥίπεϊ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος
Β διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν. ταύτην τὴν
μὲν θύρην δεδεμένῳ κάλῳ ἐμπροσθε τοῦ
πλοίου ἀπίει ὄπισθε φέρεσθαι, ὁ δὲ λίθον ἄλλῳ καλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χωρέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὸ βάεν· (τοῦτο γὰρ δὴ οὐνόμα ἐστὶ τοῖσι πλοίοισι
τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἑπόμενος, καὶ ἑλκόμενος
ἐὼν ὀρθὸς τὸν πλόον. ἔστι δὲ
σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πολλὰ, καὶ ἄγαλά ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. ἐπεὰν
δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες
μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη
C ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πέλαγι νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τὸ ῥέθρον τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ
Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, πρὸς αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ ἡ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ μέσας τὰς ὀξὺν τοῦ Δέλτα, καὶ παρὰ
Κερκάσορα πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ
D θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων,
ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάτε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλεομένην. τούτεων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, εὐδοσα λογίμη πόλις, ἐς ὑπόδημα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ οὗ ὑπὸ Περσέων δεῦτα Αἴγυπτος. ἡ δὲ
ἑτέρη πόλις δοκέει μοι ὀνόμα ἔχειν ἀπὸ
τοῦ Δαναοῦ, γαμβρὸν Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, 79
τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ
E μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. μέχρι μὲν τούτου, ὄψις τε ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσα ἐστί· τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκουον. συνοισέται δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος.

ΤΟΝ ΜΕΝΑ μοῦνον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, φασὶ οἱ ἱρέες ἔλεξαν

τῶτον μὴ ἀπορρῶξαι τὸν Μέμφιν. ⓦ γὰρ ποταμὸν πᾶν τὰ ῥέθρα ὧδε ὁ ὄρος τὸ Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μοῦνα ἀνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀγκῶνα πρὸς χώσαντα, ὃ μὴν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, ⓦ δὲ ποταμὸν ὀχετεύσαι, τὸ μέσον τῶν οὐρέων ῥέθρου. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀπορραγμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φερομένου ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσοι ῥήξας ὑπερβλῦαι ὁ ποταμὸς τοῦτο, κίνδυνος πᾶσι Μέμφι καταβρυχίῃ γενέσθαι. ὡς δὲ ὑπὸ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ χέρσον γενηθέντα τὸ ἀπορραγμένον, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου. ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο μὲν, τὸ Ἡφαίστου τὸ ἐν Μέμφι ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ Βύβλου, ἄγων βασιλέων τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια ὀνόματα. ἐν τοσούτοισι γενεῇσι ἀνθρώπων, ἐκτῶν καὶ δέκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· ⓦ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τόπου τῇ Βαβυλωνίῃ, ΝΙΤΩΚΡΙΣ. τὸν ἔλεγον τιμωρέουσάν μιν ἀδελφεῷ, ⓦ Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δέ, οὕτω ἐκείνῃ ἀπέδοσαν τὴν βασιληίην· τούτῳ τιμωρέουσάν, πολλοὺς Αἰγυπτίων ἀμφιθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γὰρ μιν οἴκημα μεγάθεος, ὑπόγαιον, κρυπτοῦ τοῦ λόγου, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέουσάν δέ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἥδεε, πολλοὺς ἑστιᾶν· δαινυμένοισι δὲ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. τούτοισι μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι καὶ τοῦτο μὲν, ὡς τοῦτο ἐξέργασε, ῥίψαι ἑωυτὴν ἐς οἴκημα κατάδηλον πλέον, ὅκως ἀτιμώρητος γένηται. τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐδὲν ἔλεγον ἀξιαπηγητότερον ἔργον ἀποδέξαι, καὶ τοῦτον ἓν) λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἑσχάτου αὐτῶν ΜΟΙΡΙΟΣ.

Ψάμμιον

βύβλων,

καλέουσαν

dotes [a] iunxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam versus, totum præterlabi montem Psammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum. ita flumen facto alueo per medium montium fluere. Adeo nūc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præsidiis custoditur, quotannis obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen velit ea parte redūdare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, [b] id vnde fluit amnis effectum terrestre, ibique ab eodem vrbem hanc conditā quæ nunc Memphis appellatur (est enim Méphis in angustiis AEgypti sita) & exterius aquilonē versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea vrbe extructum hoc templū Vulcani tum magnum tum memoratu dignissimum. Post hunc recēsebant è libro sacerdotes nominatim alios trecēctos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent AEthiopes, & vna mulier alienigena: cæteri, viri AEgyptii. Mulieri quæ regnauit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, NITOCRIS. Quam dicebāt vltam fuisse fratrem, ab AEgyptiis, apud quos regnabat, interemptū: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. vltam autē fratrem, multis AEgyptiorum dolo absumptis. [c] Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem noui operis, animo autem aliud agitā tem: & conuocatis ad conuiuium multis, quos præcipuè nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquā quòd, vbi hoc fecisset [d] cōsperfisse eā multo cinere ædificiū, quo impunita esset. Aliorum autē regū nullum referebant clarū opus editū, nisi vnius, qui postremus horū extitit, MOERIS.

a Aggessisse Méphin. fluuiū enim totum præterlabi solitum montē fabulosum Libyā versus: Menem autem supra stadia circiter centū à Memphi, sinu qui meridiē versus ferebatur obstructo, aref. pr.

b Quum ea pars à qua fluuium arcuerat, continens facta esset, *Vel terrestrū*, ibi ab e.

c Nam quū domum conderet, specum subterraneū & eum quidem valde longū excauasse, vt ipsa quidem dicebat, mente autē aliud machinatam esse. & conuoc *Vt legatur* καγοῦ, *non* καὶ νοῦ.

d Sese coniecisset in domum cinere plenā, quò imp.

Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonem vergentia: & stagnum effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciã. Hũc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus.

Quos ego prætergressus, eius qui his successit, nomine SESOSTRIS, mentionẽ habebo. Istũ dicebant sacerdotes, [a] primùm longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressúmque lõgius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad AEgyptum recepisset, secundum sacerdotum cõmemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnésque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascúque earũ nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patriæ, & quæ referrẽt ipsum illos vi subegisse: quarum verò vrbes nullo prælio nullóque negotio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem literas quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planũ facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. Hæc faciẽdo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europã trãsgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsque & non vlterius mihi videtur AEgyptius exercitus peruenisse, quoniã in istorum terra tituli, non vltra, positi apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, [b] quid deinceps, non habeo quod dicã, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquãtulum copiarum reliquerit ad eã regionẽ incolendã, an aliqui militũ pertæsi peregrinationis, circa fluuiũ Phasin substiterint. Nam Colchi videntur AEgyptii esse: φ

a *Hunc locũ Budæus ita vertit*, Primum omniũ regum longis nauibus Arabicum sinum prætreuectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suã redegisse: indéque retro iisdẽ vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem in festo exercitu obuias vbique gentes subegisse: Quascunque autem erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupidè dimicãtes, per horum ille regiones stelas, *id est*, *cippos lapideos*, statuebat, literis significantes ipsius regis nomen & patriã, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorũ verò vrbes nullo negotio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. *Bud.*

b Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse rex.

Α τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Φάσιος τὰ πρὸς βορέω ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνῃ τε ὁρύξαι τῆς ἡ περίμετρος ὅσων δή τι σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν δὲ μεγάθεος περί, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ὀλιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

Παραμειβόμενος ὦν τούτους, τὸ ὑπὸ τούτοισι ἡγεμονίην βασιλέως, τῷ οὔνομα ἦεν ΣΕΣΩΣΤΡΙΣ, τούτου μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς πρὸς τῷ Ἐρυθρῷ θαλάσσῃ καταστιχημένους καταστρέφεσθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἔνθεύτεν δέ, ὀπίσω ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον καὶ τὴν ἱρέων τῶν λεγόντων οὐκ ἔλαυνε ὀλίγῳ τῷ πεζῷ, πρὶν ἔθνος ὃ ἐμποδὼν καταστρέφόμενος. ὀτέοισι μὲν νυν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δι- C κνέων γλιχομένοισι τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας αἶψα ἐς τοὺς χώρους ἀπικνεόμενος ἐνίδρυε, ἐν γράμμασι λέγουσας τό, τε ἑωυτοῦ οὔνομα, καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἐωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὀτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως προέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι καὶ ταῦτα καὶ τοῖσι αἰδρηίοισι τῶν ἐθνέων ἡγεμονίοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς πρόσθεν ἐνέγραφε, δῆλα βουλόμενος παιέειν ὡς ἦσαν ἀνάλκιδες. ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῄει τὴν ἤπειρον· D ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν ΕΥΡΩΠΗΝ διαβάς, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρῄκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐνθαῦτα γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στῆλαι· ὅ δὲ πρόσω τούτων, οὐκέτι. ἔνθεύτεν δὲ ὀπίσω ἐστρέψατο, ἦλθε· καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ὅτι Φάσι ποταμῷ, ἐκ ἔχω ὅ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωυ- E τοῦ στρατιῆς μόριον ὁσονδή, αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀρεσθέντες, τοὺς

Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοέ-

σας ὁ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι καὶ φανερὸν ἐγένετο, ἠρέμιλλον ἀμφοτέρους· ἐμάλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασκον Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάσας τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς τοσοῦτον ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μάλλον, ὅτι μούνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτέμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ, καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι σφᾶς Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀγχοῦ οἰκέοντες, λέγουσι Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μούνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ τωυτό. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκοτέροισι τῶν ἑτέρων ἔξεμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δ' ὅτι μισέλληνοι Αἰγύπτῳ ἔξεμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ὁμιλέουσι, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἑπτανομένων οὐ περιταμνόμενοι τὰ αἰδοῖα.

πυκμίνεον

φέρε τινα

Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ τωυτό. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μοῦνοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεόμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. αἱ δὲ σῆλαι, τὰς ἴσα κατὰ χώρεον ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον ἐοῦσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν καὶ τέρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ αὐτὴρ ἐγγέγλυπται, μεγάθος πέντε σπιθαμέων, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ

A ipſe prius notũ quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quũ mihi cupido inceſſiſſet vt vtroſque percõtarer, magis Colchi reminiſcebantur AEgyptiorum, quàm AEgyptii Colchorum. Dicebant autem AEgyptii ſe opinari Colchos è Seſoſtris eſſe exercitu. [a] Ipſe autem ex hoc coniecturam capiebã, quòd atro colore ſunt & criſpo capillo (tametſi hoc pro nihilo putari poſſet, quum & alii ſint huiuſcemodi) [b] ſed quòd iſti præcipuè. Præterea quòd ſoli omnium

B hominum Colchi & AEgyptii & AEthiopes ab initio ſtatim púdenda circumcidũt. Nam & Phœnices & Syrii, qui ſunt in Palæſtina, didiciſſe id ab AEgyptiis & ipſi cõfitentur. Syrii verò qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis ſe nuper didiciſſe aiunt. Hi enim ex hominibus ſoli ſunt qui circumciduntur: [c] & in hoc faciendo, agnoſcuntur

C AEgyptii eſſe. AEgyptii verò atq; AEthiopes, non queo dicere vtri ab vtris didicerint. nam videtur eſſe perantiquũ. Sed quòd ex AEgypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnũ mihi fit hoc teſtimonium: quòd hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitãtur AEgyptios, nec eorum qui naſcuntur, virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo ſint ſimiles AEgyptiorum. Hi ſoli atque

D AEgyptii linum eadẽ ratione [d] operantur: omniſque vtrorumque vita pariter & lingua ſimilis eſt. Linum autem Colchicũ à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab AEgypto venit, appelletur AEgyptiacũ. Titulorum quos Seſoſtris rex AEgypti [e] regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quoſdam in

E Syria Palæſtina ipſe vidi inſcriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figuræ viſuntur in petris inciſæ: vna quidem quâ ex Epheſo in Phocæam itur, altera verò, quâ è Sardibus Smyrnam verſus. In quarum vtraque inſculptus eſt vir magnitudine quinũm palmorum, dextra ſpi-

a Ipſe partim ex hoc

b Sed ex iſtis magis, quòd ſoli, &c.

c Et in eo iſtos Ægyptiorum cõſuetudinẽ ſequutos conſtat.

d Elaborãt. *Vel Apparant. Gall. accommodent.*

e Per ſingulas regiones.

culum tenens: siniſtra arcus, cæterámque item armaturam & AEgyptiacam & AEthiopicá geſtans: & ex altero ad alterum humerum cũtes ſacræ literæ AEgyptiacæ ſũt inſculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamẽ aut cuias fuerit, [a] ab hac parte nõ indicãt, ſed ab altera. Ea quidam cõſpicati, Memnonis imaginem eſſe coniectant, multùm à veritate deficientes. Hunc igitur Seſoſtrin AEgyptium ſacerdotes dicebãt, redeuntẽ, multóſque mortales earum genium ac regionum quas ſubegerat, reportantem, eũdem, [b] poſteaquam ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quem AEgypto præfecerat, vnà cum liberis inuitatũ: & quum ille domum exterius materia circumſtipaſſet, ſtruémque incendiſſet, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberaſſe, (nam & vxorem ſecum duxerat) & ea ſuadente vt duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens, pontẽ faceret, ſuper quos ipſi tranſeũtes euaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita incenſis, cæteros vnà cum patre fuiſſe ſeruatos. Seſoſtrin in AEgyptum reuerſum, vltionem de fratre ſumpſiſſe: quã verò multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea vſũ in hæc fuiſſe. Nempe iſti fuerunt qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quíque ad diuortia aquarum, quæ nũc in AEgypto ſunt, cũcta effodienda ſunt adacti, [c] quia inuiti facibant vt AEgyptũ, prius equis & plauſtris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore AEgyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas [d] vniuerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiẽdas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, ſed in medio AEgypti eſſent, refluẽte flumine non laborarent penuria aquæ ad

a Hic quidẽ nõ declaratur, ſed alibi declaratũ eſt.

b Quum in reditu Daphnas Peluſias veniſſet.

c Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr. e. & pl. agendis vbique idonea, commoditate iſta careret. Nam, &c.

d Et varias formas, *Vel varia diuerſicula* habentes. Regionem autẽ idcirco rex incidit vt ciuitat. *Hic pro* Ἔπους *legi* πόπους.

εἰ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα ἱερὰ Αἰγύπτια διήκει ἐξεκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ ἢ ὁκόθεν ἐστὶ, σφάσιν μὴ οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε, τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεωμαθίων, Μέμνονος εἰκόνα εἶναι κάρτα ἀπολελαμμένοι. τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἐλαύνοντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀνὰ τὸν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τὸν ἐπέτρεψε Σέσωστρις τῷ Αἰγυπτίῳ, τοῦτον ὅτι ξείνια αὐτῷ καλέσαντα, ἐμπρῆσαι αὐτὸν σὺν τοῖσι παισὶ, περιχεύαντα ἔξωθεν τῷ οἰκίῳ ὕλην· περιχεύαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ, ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τῷ γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὸν δὲ οἱ συμβουλεῦσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ὅτι τῷ πυρὶ ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ χωρίον, αὐτοῖς σφι ἐφ' ἑκείνων ὑπερβαίνοντας ἐκσῶσαι. ταῦτα ποιῆσαι μὲν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαιῶσαι ἑωυτῷ τοιῷδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆσαι ἅμα τῷ πατρί. νοήσαντα δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὸν Αἰγύπτιον, καὶ πεπαλμένον τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμιλῷ τὸν ἐπῆγε, τῷ δὲ χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τὰ δὲ ἐχρήσατο· τοὺς τε οἰκήτορας τοὺς ὑπὸ τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τὸ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάλους θεωμήκεας, οὗτοι ἦσαν οἱ ξηχύσαντες. καὶ τὰς διωρύχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυξαν. ἐποιέοντό τε οὐκ ἐχόντες Αἰγύπτιοι, ὅσῳπερ ἐοῦσαν ἱππασίμῳ, καὶ ἁμαξευομένῳ πᾶσαν, ἐν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Αἰγύπτου ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνίππου τε καὶ ἀναμάξυτος γέγονε. αἰτίη δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ πανταχοῖσι ἔξοδον ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τῶνδε εἵνεκα τὸν χῶρον ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ὅτι τῷ ποταμῷ ἐκέλευτο πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, ὅτοι ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς ἀποκλίνοντες ὑδάτων, πλατυτέρῃσι

καὶ ὤρυναν,

πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. κατεμείματο δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον Ⓦ βασιλέα, κληρωσι ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ὁπὶ τεταχθείη ἀποφορὴν ὁπὶ τελέει κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος Ⓦ κλήρου ὁ ποταμὸς τι προέλοιτο, ἐλθὼν αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ, ἔπεμπε τοὺς ὁπισκεψομένους, καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γένοιτο, ὅκως τὸν λοιπὸν κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι καὶ γεωμετρίη ἐνθεῦτεν εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο τοῦ τοῦ Ἡφαιστείου, αἰδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἑόντας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῷ δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον Ⓦ Πέρσην οὐ περιεῖδε ἱστάντα ἐμπροσθεν αἰδριάντα, φὰς οὔ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε κατεστρέψασθαι ἐθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. οὐκων δίκαιον εἶναι τὸν ἐμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς τοῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὸν βασιλήιον Ⓦ παῖδα αὐτοῦ Ⓦ Φερῶν, Ⓦ ΦΕΡΩΝΑ· Ⓦ ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατηίην, συμπεσεῖν δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, ἀπὸ τοιόνδε πρήγματος· ποταμὸς κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγίνετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀπαθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα κάμνοντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλόν·

A potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa AEgyptus intercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes AEgyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quòd si cuius portionem alluuione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quæ cõtigerat certiorem faciebat. réxque ad prædium inspiciẽdum B mittebat qui metirentur quanto deterius factũ esset, vt ex residuo pro portione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam transcendisse. Nam polum & gnomonẽ, *id est, normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci didicerunt. Solus hic AEgyptius rex imperio potitus est AEthiopiæ: monumẽtum quoque sui reliquit ante ædẽ Vulcani, lapideas statuas, C duas quidẽ tricenûm, vnã suam, alteram vxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic statuæ longo pòst tempore quum Darii Persę statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negans Darium tales res gessisse quales gessisset Sesostris AEgyptius: quippe qui cùm alias nationes nõ pauciores quàm [a] Darius, tum verò Scythas subegisset: eóque iniquum esse huius ante illius sisti donaria, qui rebus D gestis nõ esset illum supergressus. Hæc loquuto sacerdoti tamen ignouisse Darium ferunt.

[a] *Hæc adde post Subegisset*, Dariũ autem Scythas vincere non potuisse, ideóque in.

Defuncto Sesostre, regnũ suscepisse PHERONEM eius filium aiebant, & hunc nullam sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse vt luminibus caperetur. idq; hac de causa: Quum flumen eo tempore copiosissimum manaret, ita vt supra decẽ & octo cubitos rura transcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [b] facinus admisisse, quòd E sumptum spiculũ in medios fluminis vortices cõtorserit: statimque laborasse ex oculis, ac visũ amisisse, decennióque cæcũ fuisse.

[b] Proteruitate quadam sumpt.

Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum aduenisse, iam exactum esse tempus [a] calamitatis: visúmque ei redditurum, si oculos abluisset lotio mulieris quæ ad suum solius virum accessisset, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps vrinã expertum, tandem vidisse. Túmque omnes mulieres quas fuisset expertus (præter eam cuius lotio lotus visum recepisset) vnam in vrbem coegisse, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id est, rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipsa vrbe omnes concremasse: & eam cuius lotio lotus visum recepisset, vxorẽ duxisse. Ergo ea clade liberatus cùm alia in aliis tẽplis donaria posuit, omnia memoratu digna, tũ maximè memorabilia ac spectaculo digna in templo Solis, gemina saxa, quos obelos vocant, *à figura veru*, centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis.

[a] Pœnæ qua mulctarerur.

Huic in regno succedisse aiebãt virum Memphitẽ cui nomen esset lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin visitur fanum, decorum sanè ac valde adornatum, ad australem partem templi Vulcani positum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis castra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei est ædes quæ vocatur Veneris hospitæ: quam coniicio esse Helenæ Tyndari filiæ: tũ quia apud Proteum fuisse diuersatam audiui, tum etiã quòd cognomine Veneris hospitæ appellatũ est. Nam quæcũque sunt alterius Veneris templa, neutiquam hospitæ appellantur. Et sanè percontáti mihi sacerdotes de Helena, referebant ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domũ, in mari AEgæo ventis cursu excussum in AEgyptiacum pelagus: atque illinc, nõ remittẽtibus flatibus appulsum, in AEgyptũ, ad ostiũ Nili quod vocatur Canobicũ, atque ad Taricheas. Erat in eo littore, Herculis tẽplum, quod nũc quoq; est:

A ἐνδεκάτῳ ἔτεϊ ἀπίκεσθαί οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἔξηκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, ἢν ἀναβλέψῃ, γυναικὸς ὄρφνι λάμψας τοὺς ὀφθαλμούς, ἥτις τῶν ἐωυτῆς ἀνδρὸς μοιχῶν πεφοίτηκε, μὴ ὧν ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μὴ δέ, ὡς οὐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δέ, σύναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς ἐφ' οὗρῳ νιφάμψας ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣν νῦν καλέεται Ε-

ἀνέβλεπε.

B ρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην σύναλίσαντα, κατακαῦσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιφάμψας τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦτο λόγου μάλιστα ἄξιον ὅστι ἐστίν, ἐς τὸ ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἑόντας ἑκάτερον λίθου, μήκος μὲν ἑκάτερον, πήχεων ἑκατόν, εὖρος δὲ, ὀκτώ.

C Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὔνομα Πρώτεά ἐστι· τὸ νῦν τέμενος ὅστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τὸ Ἡφαιστίου τοῦ πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. κατοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ σύμπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦτῳ Πρωτέος ἱρόν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τοῦ Τυνδάρεω εἶναι τὸν

D λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διατρίβοι Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ μὴ ἄλλης Ἀφροδίτης ἱερά ἐστι, ἤ δαιμὰ ξείνης ὀνομακλέεται. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι περὶ Ἑλένεω τάδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν ὡς ἐγίνετο κατὰ τὴν Αἰγαίην, ἐξώσαι ἀνέμους ἐκβάλλοντας ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύ-

ἤ δαιμὰ ξείνης ὀνομακλέεται.

E ματα) ἀπικνέεσθαι ἐς Αἰγυπτίους, καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὅ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱερόν.

ἐς τὸ ἱρὸν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ αὐθεφ- A
πων ὑπογράλπαι στίγματα ἱερά, ἑωυτὸν δι-
δοὺς τοῖσι θεοῖσι, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νό-
μος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ
τοῦ ἀπ' ἀρχῆς. τῶν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέα
θεράποντες, πυθόμενοι τὸν νόμον τοῦ ἱ-
ροῦ ἔχοντα οὕτω. ἱκέται δὲ ἑζόμενοι τοῦ θεοῦ,
κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι
βλάπτειν αὐτόν· πρώτα λόγον ἐξηγεύμενοι
ὡς εἰ ἔχοι τοῦτο τὸν Ἑλένην τε καὶ τὰ ἐς Με-
νέλεων ἀδικήματα. κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός B
τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ σώματος τούτου φύ-
λακον, τοῦ οὔνομα ἦν Θωνις. ἀκούσας δὲ
τούτων ὁ Θωνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμ-
φιν τάδε Πρωτέα ἀγγελέοντα, λέγουσάν
» τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν Τεῦκρος, ἔργον
» δὲ αἰσχιστον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνου
» γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ξεσπασίνας τὸν γυναῖκα,
» αὐτόν τε ταύτην ἄγων ἧκει, καὶ πολλὰ κέρ-
» τα χρήματα, ἐς τοῦτο αἰέμενον ἐς γῆν τὴν σὴν
» ἀπενεχθείς. κότερα δῆτα τοῦτον ἐάσωμεν ἀσυ- C
» νέα ἔχοντα πλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε;
αὐτὰ πέμπει τοσάδε τοῖσι ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέ-
» γοντα τάδε, Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις ποτέ ἐστι ἀ-
» νόσια ἐξεργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλα-
» βόντες, ἀπάγετε πρός ἐμέ, ἵνα ἰδὼ τί κοτε καὶ
» λέξει. ἀκούσας δὲ τούτου ὁ Θωνις, συλλαμ-
βάνει Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κα-
τέσχε. μετὰ δὲ, αὐτόν τε δὴ τὸν ἀνῆγε ἐς Μέμ-
φιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα·
τοῖσι δὲ καὶ τοῦτο ἐπέταξε. ἀμαχομὶ δὲ τοὺς δὲ D
πρώτων, ἠρώτα Ἀλέξανδρον ὁ Πρω-
τεύς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἰκεῖ τὸ
ἔθνος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνο-
μα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν
πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκό-
θεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ
τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγον-
τος τὸ ἀληθήιον, ἤλεγχον οἱ ἑζόμενοι
ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πρῶτα λόγον τὸ ἀδι-
κήματος. τέλος δὲ σφι λέγον τόνδε ἔφαι- E
83 » νε ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ τοῦ πολ-
» λοῦ ἠγεύμην μηδένα ξεινων κτείνειν, ὅσοι
» ἐς χεῖρας τὰς ἐμὰς, ἐγὼ αἰ σε ἐν τοῦ
» Ἕλληνος ἐπισάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν,
» ξεινίων τυχών, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσω-

ad quod siquis cuiuscunque hominis seruus confugiés capiat sacras notas, sese deo tradens, eum nefas est tangere. Quæ sanctio ad meam vsque ætatem prorsus immutata perseuerauit. Eam templi legem mancipia Alexándri quum audissent, ab eo profugerunt: assidentésque deo supplices, Alexandrum insimulabant, eum destructum volentes: rémque omnem exponebant vt circa Helenam gesta erat, & illatam Menelao iniuriam. Insimulabant autem de his apud sacerdotes & apud huius ostii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quàm raptissimè Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariã in Græcia perpetrauit: quippe seduxit hospitis vxorem, quam secum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulsus est: vtrúmne sinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit secum eripiemus? Ad hæc remisit Proteus qui diceret, Virum istum, vndecunque is sit qui rem nefariam in hospitem suum perpetrauit, comprehensum ad me deducite, vt quídnam dicturus sit sciam. Hoc vbi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauésque eius distinet: dehinc illũ Helenámque cum opibus, atque etiam [a]seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexãdrum quísnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset, & quó. Sed interrogante Proteo vnde Helenam accepisset, tituban tem in loquendo ac [b]tergiuersantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiã tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino suppliciũ capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. [c]omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti,

a Supplices, ἱκέτας, pro quo hic legi, εἰκέτας.

b Ad Verbum, Non dicentem veritatem.

c Qui (ὃ omniũ hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. At hic pro ξεινίων legit ξείνων, iungens cum αἰδρῶν, & omissõ τυχών.

à tuo ipſius hoſpite erepta vxore: neque his contẽtus, cum ea abiſti. Ac ne his quidẽ ſatis habens, compilata hoſpitis domo veniſti. Itaque quoniam magni momẽti eſſe duco necare hoſpitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non ſinã, ſed ego hæc Græco hoſpiti reſeruabo, dum ille ipſe conſtituerit venire ad iſta reportanda. Tibi verò ipſi, tuiſque cõuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo tranſfretetis præcipio, alioqui vos pro hoſtibus perſequuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuiſſe ſacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepiſſe: ſed quia nõ perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo eſt vſus, in quem tranſtulit, declarans ſe hũc famæ ſermonem notum habuiſſe. Id manifeſtum eſt ex eo quòd in Iliade facit mẽtionem eiuſdem erroris Alexandri: nec vſquam alibi retractat, Alexãdrum abducentem Helenam, cùm alibi fuiſſe errabundum, tum etiam Sidonẽ Phœniciæ applicuiſſe. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis: ita verſibus inquiens,

Picturata inerãt ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipſe Paris formoſus ab urbe
Sidonia duxit, ſulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenã natalibus ortam.

Iliad. ζ.

Odyſſ. δ.

Meminit quoque in Odyſſea his verſibus,

Hoc habuit Ioue nata probum præſẽnſque venenum,
Quod Polydãna ſibi Thonis donauerat vxor:
AEgypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autẽ damnoſa venena.

Odyſſ. δ.

Hæc quoque alia ad Telemachũ Menelaus inquit,

Huc etiam AEgypto dii me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram ſolennia ſacra.

In his carminibus fatetur Homerus ſe noſſe erratiõnem Alexandri in AEgyptum. Eſt enim

a Neque verò tibi ſatis fuit cum illa rem habuiſſe, ſed etiam ſublata illa abiiſti. Ac ne his quidem contentus, direpta hoſp. *Poteſt & aliter exponi ἀναπεπωκώς.*

A τοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι ὃ συγγενέσθαι αὐτῇ, ἀλλ' ἀναπεπωκὼς αὐτὴν, οἴχου λαβών. καὶ σοὶ ταῦτα τοι μανίῃ ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τῷ ξείνου κατείσας ἧκεις. νῦν ὦν σοὶ μὲν πολλοῦ ἦγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὔ τοι κατήκω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ κε αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. σοὶ δέ σε καὶ τοὺς σοὺς B συμπλόους τρισὶν ἡμερέων κατάγρισι ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην χώρην μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους τε ἐξέψεσθαι. Ἑλένης μὲν ταύτην ἀπίξιν τοῖσδε Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην ἐφαρμόζων ἦν τῇ ἑτέρῃ, τῷπερ ἐχρήσατο ἐς ὃ μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἔπιστο λόγον. δῆλον δέ, ἐκ γὰρ ἐποίησε C ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλάνῃσι τῇσι Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλανηθῆναι, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τοὺς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἦγαγε Σιδονίηθεν, ὅτε πλόον εὐρέα πόντον, D
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε πατρὸς ἄνευθεν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλά, τά οἱ Πολυδάμνα πόρε Θῶνος ἄκοιτις,
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. E

λέγει, καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἔρεξα τελήεντας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἐπίσατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμου-

μέχρι μὲν ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ὅρων Σιδὼν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὁμήρου μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. Εἰρόμην δὲ μεν τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἢ δῆθεν, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἐξευρισκομένοισι φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατὸν πολλὸν βοηθοῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβάσας δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθείσαν τὴν στρατιὴν, πέμπειν ἐς Ἴλιον ἀγγέλους· αὐτὸν δὲ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δὲ ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἦγε κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τεύκρους καὶ αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμοίως ταύτας, καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλέεσθαι χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ αὖ δικαίως αὖτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἀπ' Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἦεν. ἐπεὶ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξέλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλά τε τὸν αὐτὸν λόγον τῷ πρότερον ἐπιτιθέατο, ἔτι δὲ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι πρὸς Πρωτέα. ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἰπὰς τὸν ἀληθέα τὸν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἐτύγχανε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακοῦ ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐχρᾶτο αἰνὴρ Μενέλεως ἀδίκως ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέων γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι· ὥσπερ δὲ τοῦτο ὅτι πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ὅτι τερατεύεται πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε.

A Syria AEgypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cũ hi versus, tum verò hic locus, non minimùm, imò maximè probát, Cyprios versus, non Homeri, sed cuiuspiam alterius, esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenã ducens, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quũ in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina B valeant. Cæterùm, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent nẽne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebãt, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locóque communito, miserunt Ilium legatos, cúmque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenã, [a] opésque quas C Alexander furto asportasset, repoposcisse, tum iniuriæ satisfactionẽ. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & iuratos negasse habere se Helenã atque opes de quibus arguerentur, sed ea in AEgypto esse omnia: neque se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus AEgyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis deriderí arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quum Helena non appareret, D & eãdem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsũ Menelaum ad Proteum mittunt. Hic vbi ad AEgyptũ peruenit, & Mẽphin appulit, expositа rei gestæ veritate, honorificentissimè hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [b] pecunias suas. Et quũ b *Vel*, Res suas. hæc assequutus esset Menelaus, tamẽ iniurius in AEgyptios extitit. E nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset, idque iam diu, rem nefariam excogitauit. Súptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit.

a *Vel*, Réliquasque

Quod vbi eum feciſſe reſcitũ eſt, inuiſus & exagitatus [a]fuga in inſulas Africæ obiacentes. Eo poſtcaquam ſe contulit, nihil amplius quod referrent AEgyptii habebãt. Atque horum alia ſeſe ex hiſtoriis noſſe dicebant, alia vt apud ipſos geſta, ſeſe magis habere comperta. Et hæc quidem aiebant AEgyptiorum ſacerdotes. Ego verò [b]ad ea quæ de Helena commemorata ſunt, & ipſe adiicio hoc coniecturæ, Si intra Ilium fuiſſet Helena, vtique fuiſſet Græcis tradita, ſiue volente Alexãdro ſiue inuito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt ſuis ac liberorum corporibus, atque etiã vrbe periclitari vellent, quò Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quòd ſi inter initia ita ſenſiſſent, tamen, poſteaquam cùm multi aliorum Troianorum, tum verò Priami filiorum duo tréſve aut plures perierant cum Græcis præliantes, ſiquid referẽtibus credi verſificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigiſſent, ego crediderim, Priamum, vel ſi ipſe in contubernio Helenam habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala deuitãdi. Neque verò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam ſub eo res eſſent, ſeniore Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præſtantior quàm ille, regnũ eſſet defuncto Priamo ſuſcepturus: quem haudquaquã decuiſſet fratri iniuſtè agenti indulgere, quum præſertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipſi, tum cæteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicẽtibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod ſentio dicam) diſponente, vt funditus euerſi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis eſſe vltiones. Et hæc quidem, [c] vt mihi videntur, dicta ſunt.

Protei autem regnum dicebant ſuſcepiſſe RHAMPSINITVM, qui [d] memoriam ſui reliquit veſtibula ab occaſu ſpectãtia

a Nauibus in Libyam profugit. Inde quónam iter conuerterit, nihil ampl. *Hic interpr pro ναυσὶ legit νόσοις.*

b Et ipſe aſſentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si, &c.

c Ex opinione mea d.

b Monimenta.

Α μὴ δὲ, ὡς ἐπαίσιος ἐξήμετο τοῦτο ἐργασάμενος, μισητός τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. Ὁ δὲ ἀφεστεὼς δὲ ὅκου ἐπρήσσετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. Τούτων δὲ τὰ μὲν ἰσοστρίησι ἐφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, περὶ ἑωυτοῖσι γιγνόμενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς τοιοσδὶ γνώμην, τὰ δὲ ἐπιλεγόμενος. Εἰ ἐν Ἰλίῳ Ἑλένη
Β ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἐκόντος γε ἢ ἀκόντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλετο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέοι. εἰ δὲ τοι καὶ σὺ τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκες, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὀχέτο συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυτο· αὐ-
C τῷ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεὼν μοῦνον λέγειν· τούτων δὴ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἐλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνῴκεε Ἑλένῃ, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιῆιε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τῷ
D πρήγματα ἔχειν, ἀλλὰ Ἕκτορι, καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ ἀνδρὶ ἐκείνου μᾶλλόν γε ἐόντι, ἐμέλλε αὐτίκα Πριάμου ἀποθανόντος παραλαμψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ὑπείκειν. καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὴν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. Ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ὑπίσχνεον οἱ Ἕλληνες· ὡς μέν γε ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, ὑπ' δαιμο-
E νίου παραστάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἴρηται.

Πρωτέος δὲ ἐκ δεξιῆς ἐστὶ τὸν βασιληίην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωυτέρου τετραμμένα

ἂν ὅκου ἔτι ἐπρήσσετο, οὐκ ἔχοι

ἂν πιθοίατο,

τοῦ Ἡφαιστείου· αὐτοῖς δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιοῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλεόμενον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλέϊ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τῶν τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον,

85 ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἕνα ἐξαιρετὸν εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ περιιόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προορέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλῆος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλῆος χρημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλήια νυκτός, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας, ῥηιδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλῆα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ ἀγγήια· οὐκ ἔχειν δὲ ὅντινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημηίων ἐόντων σῶν, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκληιμένου. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραΐζοντας) ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, στῆσαι. τῶν δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, ἰθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἵῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεόν,

γρ. θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλεόμενον.

γρ. μακρόν

templū Vulcani: & eregione vestibulorum statuit duo simulacra quinûm & vicenûm cubitorum lōgitudinis: quorum quod aquilonem spectat, [a] id AEstatē: quod austrum, id Hyemem AEgyptii vocant, præposterè faciētes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regū qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proximè quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cuius parietum vnus in exteriorē ædiū partem pertingebat. sed structorē insidiantem hoc fuisse machinatum: Is vnum è lapidibus ita struxit vt è pariete facilè tolli à duobus viris atque adeo ab vno posset. AEdificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interiecto tempore, structorem illum, quum esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, vt affluenter vitam degerent, astutè ædificasse regis ærarium: [b] denique omnia illis exposuisse planè, mensurásque ad lapidem amouēdum docuisse, ac dixisse, illos hæc obseruantes, regii ærarii quæstores fore. Patre vita functo, haud in lōgum filios rem distulisse. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inuētū nullo negotio amouisse, multúmque pecuniæ expilasse. Quum autem rex fortè fuisset ædificium ingressus, viderétque vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quum & signa salua & ædificium obseratū esset. Vbi autem iterum ac tertiò aperienti minor assiduè pecunia [c] apparebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curasse, & eos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodū superiori tempore, quum venissent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, eum fuisse laqueo retentū: & vbi agnouit quo ī malo esset, protin' fratrē vocasse,

a Id Æstatē vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis prosequuntur: ei autem qui ad notum est, & Hyems vocatur, cōtraria istis faciunt.

b Denique quū illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, apertè exposuisset, eius mensuram dedisse, ac fore dixisse vt si hæc obseruarent, regii ær.

c Apparebat (nā fures non desinebāt diripere) ipsū hæc fecisse. Laqueos, *&c. Vel, (vtpote furibus assiduè diripientibus)*

& præsentis conditionis suæ certiorem feciſſe: iuſſiſſéque vt quã celerrimè introgreſſus ſibi caput abſcinderet: ne ipſe conſpectus agnitúſque quis eſſet, etiam illum vita perderet. Qui quum viſus eſſet probè dicere, fratrem ei obſequentem ita feciſſe: & adaptato lapide domũ abiiſſe, fratris caput aſportantem. Vbi dies illuxit, ingreſſum in ædificium regem expauiſſe, cernentem corpus furis in laqueo ſine capite, & ædificium incorruptum, nullúmque neque ingreſſum neque egreſſũ habens. Ita abiiſſe, atque ita faciẽdum ſtatuiſſe vt furis cadauer è muro ſuſpenderet: cuſtodéſque illic appoſuiſſe, iuſſos vt ſiquem plorantem aut miſerãtem animaduertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadauere matrem indignè tuliſſe, alloquutámque filium qui ſupererat, imperaſſe vt quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris roſolueret aſportarétque: id ſi negligeret, minatam ſe regẽ eſſe adituram ad eum indicãdum quòd pecunias regias haberet. Aduerſus hanc quũ filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quòd illa rem grauiter accipiebat, eum talem rem fuiſſe commẽtum: Inſtratis aſinis vtres vino plenos impoſuiſſe: & poſtquam agendo aſinos iuxta cuſtodes, fuit ante ſuſpenſum cadauer, [a] reuulſis ligaculis, duos tréſue pedes reſoluiſſe: & quum vinum profluueret, tum caput cædentem, vehemẽter vociferatum eſſe, tanquam neſcientem ad quem prius aſinorum ſe conuerteret. Cuſtodes quũ multum vini profluere viderent, concurriſſe cum vaſis in viam: & id quod profluueret lucrifaciẽtes cõportaſſe. Iſtum ſimulata iracũdia omnibus maledixiſſe, aliquantóque pòſt illis conſolantibus, finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſeduxiſſe è via aſinos atque inſtruxiſſe: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominẽ laceſſeret, vt riſum eliceret, donaſſe illis vnum ex vtribus. Atque

a Detractis vtrium duobus aut tribus peronib', *ſeu ſacculis*, reſoluiſſe illos laxatis vinculis.

A καὶ δηλοῖ αὐτῷ τὰ πρήσσοντα, καὶ κελεύει τῷ ταχίστην ἐσδύντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθείς, καὶ γνωσθεὶς ὃς εἴη, πρήσσοι πολλὸν καὶ ἐκεῖνον· τῷ δὲ δόξαι οἱ λέγειν, καὶ ποιῆσαι μὲν πειθόμενα τοῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀπάγοντα τῇ κεφαλῇ τὸν ἀδελφεόν. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα ἐς τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, οὐκ πεπλῆχθαι, ὁρέοντα δὲ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ αὐθι τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορρύμενον δὲ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κρεμάσαι ἐκ τοῦ τείχεος καταχρεμάσαι· φυλάκοισι δὲ αὐτοῦ καταστῆσαι, ἐντειλάμενον σφι, τὸν ἂν ἴδωσι ὀδυρόμενον ἢ οἰκτίροντα, σφέας ἀγινέειν παρ' ἑωυτόν. ἀναχρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγους δὲ τοῖσι περιεοῦσι παῖδα ποιεύμενον, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ B τρόπῳ δυνατὰ μηχανᾶσθαι ὅκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, ἀπειλέειν αὐτῷ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιεόντος παιδός, C καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὸν λέγων οὐκ ἔπειθε, ὀπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιβιβάσαι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς. ὡς δὲ D τοὺς φυλάσσοντας λῦσαι τῶν κρεμαμένων νέκυν, ὀλίγα πατάξαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτῶν, λύειν ἅπαμένους. ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τῷ κεφαλῷ μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τραπῆται. τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα τὸν οἶνον, σπεύδειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγεῖα ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκχεόμενον οἶνον συλλομίζειν, ὡς κέρδεϊ πειθομένους. ἐπὶ δὲ ὁλοιοδρέεσθαι πᾶσι, ὀργῇ E πρὸς ποιεύμενον. τὸν δὲ μυθευομένων δὲ αὐτῶν τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρυίνεσθαι πρὸς ποιέεσθαι, καὶ ὑπίκεσθαι τῆς ὀργῆς. τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ καταστῆναι. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐκλίνεσθαι, καὶ τινα καὶ σκῶψαι μιν, καὶ ἐς γέλωτα πρῆσαι ἀγαγέσθαι, ὀπιδοῦναί σφι τῶν ἀσκῶν ἕνα. αὐλοῖσι. τοὺς δὲ αὐτὲ 86

ὡς δὲ εἶχον κατακλιθέντας, πίνειν ἀξιοῦσι- A cos illic, vt erant discumbentes,
ν, καὶ ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα λαμβάνειν, καὶ κελεύειν potare constituisse, prehensantes
μετ' ἑωυτῶν μένοντα συμπίνειν. ὁ δὲ πει- hominem ac iubẽtes vt secum ad
θόμενός τε δὴ, καὶ καταμείνας. ὡς δὲ μιν πα- compotandum maneret: atque
ρὰ τὸν πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ὑπε- istum obsequutum remansisse: &
δωκαν αὐτοῖσι καὶ ἄλλων τὴν ἀσκόν. δαμα- quum inter potandũ comiter ac-
λεὶς δὲ ὁ ποτὲ τῷ χρησαμένους τοὺς φύλακας, ciperetur, donasse insuper alterũ
καταμεθυσθῆναι· καὶ κατιόντας τὸν ὑπνον, vtrem. Ita se vino ingurgitantes
αὐτοῦ ἐνθαῦτα ἔπινον καὶ κατακοιμηθῆναι. custodes, admodum temulentos
ὁ δὲ, ὡς τάχιστα ἦν τῆς νυκτὸς, τὸν τε σῶμα esse factos, somnóque oppressos,
τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῦσαι, καὶ τὴν φυλάκων B ibidẽ vbi potauerant obdormis-
ὑπὸ λύμης πολλῶν ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς πα- se. Istum, vbi multũ noctis erat,
ρηίδας. ὑπὸ ἄγνοιαν δὲ τὸν νέκυν ὑπὸ τοὺς ὄνους, tunc corpus fratris dissoluisse, &
ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ὑπὸ τελέσθαι τῇ custodum malas dextras in con-
μητρὶ τὰ προκατακείμενα. ὁ δὲ βασιλέα, tumeliam derasisse, & asinos im-
ὡς αὐτῷ ἀπήγγελθη ὑπὸ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκ- posito cadauere domum versus
κεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πολλῶν δὲ βου- agitasse, exequutúmque imperia
λόμενον δύρασθαι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα matris. Regem, vbi ei renun-
μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν ὑπι- tiatum est furẽ cadauer surripuis-
σχνέετο· τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ καταίσας se, acerbè tulisse: & quum vellet
ἐπ' οἰκήματος, ἐκέλευε πάντων τὸν C quoquomodo inuenire quisnam
μοίως προσδέκεσθαι· καὶ πρὶν συγγενέσθαι, esset ista machinatus, hoc fecisse,
ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ quod apud me caret fide: Filiam
ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· suam domi prostituisse, iussam o-
ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ περὶ τὸν φῶρα γε- mnes indifferenter excipere: sed
γενημένα, τὸν συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέ- priusquam coirent, adigere ad si-
ναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ D bi dicendum quidnam in vita es-
πατρὸς προστατηθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον set actum à se solertissimũ ac sce-
τῷ εἵνεκα ταῦτα ἐπορήνατο, βουληθέντα lestissimum: & qui narraret quæ
πολυξυπνῆσαι τὸν βασιλέος προσχόμενον, ποιέειν circa furem acta essẽt, eum com-
τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα τὴν prehenderet, neque exire permit-
χεῖρα ἐκ τοῦ ὤμου, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν teret. Quũ itaque filia patris im-
κατὰ τοῦ ἱματίου· ἐσελθόντα δὲ ἐς τὸν βασι- peria faceret, furem, [a] quòd au- a Vel, Qui intelligeret.
λέος τὸν θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον πάντα disset quamobrem ista fierent, cu-
καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον piẽtem euadere versutiam regis,
μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τὸν ἀδελφεοῦ ἐν τῷ hoc egisse: Recentis mortui am-
θησαυρῷ τοῦ βασιλέος κατὰ πάχος ἀλόντος putatam ex humero manum sub
ἀποτάμοι τὸν κεφαλήν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς pallio ferentem isse, atque ingres-
φύλακας κατοινώσας, καταλύσειε τὸν ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. sum ad filiam regis, quum inter-
τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἄπεσθαι αὐτοῦ. ὁ δὲ φῶ- E rogatus esset eadem quæ cæteri, e-
ρα ἐν τῇ σκότῃ προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ narrasse, hoc se sceleestissimũ per-
τὴν χεῖρα. τὴν δὲ, ὑπολαβομένην, ἔχειν, petrasse, quòd fratris in ærario re-
νομίζουσαν ἀνδρὸς ἐκείνου τῆς χεῖρα αἰτέ- gis laqueo capti caput amputasset:
χεσθαι. ὁ δὲ φῶρα προσέμενον αὐτῇ, οἰ- solertissimum autem, quòd cada-
χεσθαι δρασὰ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκ- uer fratris suspensum resoluisset,
πεπλῆχθαι μὲν ὑπὸ τῆ πολυφρονσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνδρός. τέλος δὲ, custodibus prius ebriis factis. Illã,
quum hæc audisset, manum in
hunc iniecisse: eíque furem in te-
nebris manum mortui porrexis-
se. quam mulier quum appre-
hendisset, manum se huius tene-
re rata, istum per fores se prori-
puisse, muliere delusa. Postquã
& hæc renuntiata sunt regi, stupo-
rem incussisse tum astutiam, tum
audaciã hominis. Ad extremum,

dimissis per omnes vrbes nuntiis, regem edixisse, non modò veniã sed etiá magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eũ venisse: eique Rhampsinitũ, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tãquam ex omnibus mortalib⁹ plurima scieti. Nam AEgyptios quidem cæteris, hunc autem AEgyptiis antecellere.

Post hæc aiebant regé hunc descendisse viuum sub terram, cò vbi Græci opinátur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquádo victum fuisse: & sursum iterú fuisse reuersum, munus ab ea obtinẽtem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud AEgyptios. Idque ego ad meá memoriam scio obseruatum. Verùm [a] an ob id sic feriati sint AEgyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddã, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem palliũ vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentẽ aiunt à geminis lupis agi ad Cereris tẽplum, quod ab vrbe viginti stadia abest; & rursus à templo in eũdem locum à lupis reduci. [b] Quæ ab AEgyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem in omni sermone cõstitutũ est ea scribere quæ auditu cognoui. Inferorũ principatum tenere Cererem & Liberum AEgyptii aiũt. Hi denique primi extiterunt qui dicerẽt animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volucria, rursus in aliquod hominis corpus genitum introire. atque hunc ab ea circuitũ fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ sunt è Græcis qui vsurpauerint tanquã suam ipsorum, alii prius, alii posterius.

a An ob id, an ob aliud quippiã sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddã eo ipso die contextũ vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q.f. ad C. tẽplum, ipsi redeũt illo relicto.

b Et hæc quidẽ tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. cr. vid. is eis vtatur. Mihi autem toto hoc opere, *Vel tota hac narratione*, constitut.

A Ἀφ' οὗ πέμπουσι ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἀδειάς τε δίδοντα, καὶ μεγάλα ἕκαστον δεχόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ⓜ Ὁ δὲ φῶρα, πιστώσασθαι, ἐλθεῖν τοὺς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ Ⓐ τὴν θυγατέρα τούτῳ συνοικίσαι, ὡς πλέοντα βίῳ πάντων ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων περιεκρίθαι, ἐκεῖνον δὲ, Αἰγυπτίων.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τὸν βασιλῆα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀΐδεω νομίζουσι εἶναι, κἀκεῖθι συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἑωυτὸν ἐπ' αὐτῷ. καὶ μιν πάλιν ἀπικέεσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν δὴ ἀγάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὀρτὴν τελεομένας αὐτούς. οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι, ἔχω λέγειν. Φάσαι δ' αὐτημερὸν ὀξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱερὸν Δήμητρος, αὐλοὶ ἀπαλλάσσοντα ὀπίσω. Ⓜ Ὁ δὲ ἱρεὺς τοῦτον κατεδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος ἐείκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ὑπὸ τῶν λύκων ἀπάγειν μιν τοῦτον ἐς τωὐτὸ χωρίον. Ταῦτα μὲν νυν ὑπὸ Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔσται· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα Ⓜ λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. Ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρά τε καὶ Διόνυσον. περῶσι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἶναι εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτηνά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν. τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. Τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσί οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, Ⓐ μὲν, πρότερον, Ⓐ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι·

τὴν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω.

Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψίνιτου βασιλέος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν ἀνομίλητον ἔλεγον, καὶ ἀϊδωτέην Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντα σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλθόντας. κατακλήσαντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, τοῦ τελευταίου μὲν σφέας θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὔρεϊ, ἐκ τουτέων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαβαλόντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκ δέκεσθαι, καὶ τοὺς ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον ὄρος, τοὺς τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ μυριάδας αἰεὶ ἀνδρῶν τριηκοντάς, τὸν τρόπον τοῦτον αἰεὶ τὴν τριμηνίην ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τεσσεράκοντα τῷ λαῷ, δεκαμηνιαίῳ τῷ λιθοδομίῃ τῷ τε ὁδῷ κατ' ἣν εἵλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδμαν, ἔργον εἶναι οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τῆς μὲν γὰρ μήκεός ἐστι πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἐωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. τούτῃ δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι. καὶ τῷ ὅτι ὄλοφον, ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῷ κατὸ γλῶ οἰκήματα, τοῦτο ἐποιέετο ἐπὶ νήσου, διώρυχα ἄγοντα ἐκ τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τὴν δὲ πυραμίδα αὐτὴν χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιεύμενον, τῆς ἐστὶ πλατεῖα μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου καμάλισα. σεσθεὶς τῷ λίθων τεκμήρατα ποδῶν ἑλάσσων. ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτὴ ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τοῖσι μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτεω τοίνυν ἐπεί τε ἐποίησαν αὐτὴν, ἤειρον τοὺς λοιποὺς λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημέναισι· καμόντων μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου τοίχου τὸν πρώτον ἀναβαθμὸν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἕτερον μηχανὴν ἐπίθετο, ἑστεώσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου τοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο τοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ τοῖχοι ἦσαν τοῦ ἀναβαθμοῦ, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοδσαν μίλον τε καὶ διξάχεον μετεφόρεον ἐπὶ

A quorum ego nomina sciens, non duco scribenda.

Ad Rhampsinitum vsque regē aiebant in AEgypto viguisse sanè *ius omne. Post hunc autem, qui in regno successit CHEOPEM in omne flagitiū fuisse prolapsū. Omnibus nanque eum tēplis obseratis, ante omnia AEgyptiis ne sacrificarent interdixisse. Deinde iussisse vt in suis ipsius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici mōtis saxa exciperēt, & illinc ad Nilum vsque protraherent: aliis, vt transmisso flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decē hominū myriades, *id est, centum millia*, ternis semper mēsibus singulæ. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tēpus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quàm pyramidem extruxisse. Cuius lōgitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum: [b] altitudo (vbi maxima est) octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decē annos fuisse consumptos, & in subterraneis ędibus in tumulo, supra quē pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulcro, in insula, intromisso per fossā Nilo. Verùm in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singulæ frōtes (nam est formæ quadratæ) sunt [c] octogenū iugerum pari altitudine, saxis dolatis decētissimēque coagmētatis, quorum nullū est minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in speciem graduū, quas quidam scalas, quidam arulas vocāt. Posteaquam eā principio talem fecissent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinē graduum leuantes. [d] Vbi super hunc gradum lapis erat, alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad

a Omnem legū æquitatem, &c.

b Altitudo autem, qua parte est altior seipsa. *Sic ad Verbum. Intelligit autem fastigium ipsius pyramidis. Gall. La pointe, Vel, l'esguille.*

c Octogenūm pedum.

d Atque prout in eum lapis attollebatur.

singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. [a] Dictum sit à nobis de vtroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erãt altissima: deinde gradatim sequentia: nouissimè verò quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide literæ AEgyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatũ in operarios pro [b] apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum literarum (vt probè reminiscor) aiebat in summa mille & sexcẽta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse cõsumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel [c] in vestiarium operariorũ? Atque per id quod dixi tẽpus opera extruebant. Alio item tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio nõ exiguo subterraneã fossam effecerũt. Propter quod eò flagitii deuenisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcũque faceret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eámque cùm patris iussa fecisse tum verò priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrãtes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidẽ quæ stat in medio triũ, in conspectu pyramidis magnæ, cuius vnũquodque latus [d] sesquiugerum est.

Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem AEgyptii dicebant: eóque defuncto accepisse regnum fratrẽ CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto vsum cũ in aliis tum verò in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanque & nos sumus dimẽsi. Nam subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodũ in alteram) influit, sed extructo aquæ ductu introrsum insulã circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. [e] Fuisse tum ex AEthiopico lapide versicolore primùm domum, quadraginta

a Dictum enim sit à nobis quod aiũt in vtramque partem.

b Raphano,

c Vestem, *id est, Vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tẽpus opera extruerent.

d Sesquiplethri spatium habet. *Ad Verbũ, Sesquiplethrii est, id est, 150 patet pedes.*

e Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico versicolore ædificato quadraginta pedibus infra, alteram ædificauit eadẽ magnitudine, magnæ contiguam. *Et legamus οἰκοδόμητον pro οἰκοδομῆς.*

Α σοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλθοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καταπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὧν τὰ αἰώρηπα αὐτῆς τοῦτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίεον· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὀπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ ἐξ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναγεγράφθη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ οἱ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς ἔλεγέ
Β μοι, ὀπτελεχέμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἐξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δὴ ἔστι οὕτως ἔχοντα τοῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ὀνῆσι ἐς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὁκόσον τῷ τοὺς λίθους ἑταμνον, καὶ ἄγειν· καὶ ὃ κατὸ γλῶ ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα καὶ
C κότητος, ὥστε πέμψαντα ἐπὶ οἰκήματος, πωλῆσαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τὴν δὲ, τά τε κατὸ τοῦ παιδὸς καθέντα πρήσασθαι 88
ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν βουλομένην μνημόσυνον καταλιπέσθαι. καὶ τὸ ἐσιόντος πωλῆς αὐτῆς ἑκάστου δέεσθαι ὅκως αἱ αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὴ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομῆσθαι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐσηκῦσαι,
D ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἕκαστον, ὅλου κῆ ἡμίσεος πλέθρου.

Βασιλεῦσαι δὲ καὶ Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιλητίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ ΧΕΦΡΗΝΑ. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρέασθαι τῷ ἑτέρῳ· τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀπήκουσαν. τοῦτο γὰρ ὧν κῆ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. ἔτι
E γὰρ ὑπεστὶ οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἥκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα. διὸ οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω, νῆσον περιῤῥέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δ' ἔτι πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, πεντεκόντα

πόδας

πόδας ὑποβάς τῆς ἑτέρης, τῷ δὲ τὸ μέγαθος ἐχομένῳ τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑστᾶσι δὲ ἀπὸ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοί. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἐξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τοῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἰ κακότητα, ἐπὶ ἱερὰ χρόνου τοσούτου κεκλῃσθέντα, οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κατὰ τὰ οὐνόματα Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς τότον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. τοῦ δὲ τὰ τε ἱερὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λαὸν τεταλαιπωρημένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνδρῶν τε ἐς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίναι. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέσαι μάλιστα τοῦτον. τά τε γὰρ μιν ἄλλα κρίναι βάλλ, καὶ δὴ καὶ τοῦ ἀποθανόντος μὲν μοῦνον οἱ ἐπιμεμφομένῳ οὐκ τῆς δίκης πρὸ ἑωυτοῦ δοῦναι ἀγήρα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τοῦ Μυκερίνῳ καὶ τοῖς πολίτῃσι, καὶ ταῦτα δεινὰ πεπονθότι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τῷ θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μούνην οἱ ἐπὶ τοῖσι οἰκηίοισι τέκνων. τὸν δή, ὑπερβαλόμενόν τε ὃ πρεπεπληγέα ὀργῇ, καὶ βουλόμενον πρεσβυτέρῳ τι τῶν ἄλλων θάψαι τῷ θυγατέρα, ποιῆσαι θαι βοῶν ξυλίνην κοίλην, καὶ ἔπειτα κατα χρυσώσαντα μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη δὲ ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐοῦσα ἐν ἀνδρηίῳ ἐν Σάι μὲν πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλήοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ. θυμιήματα δὲ πᾶσι αὐτῇ παντοῖα καταλίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην παννυχὶς λύχνος παραμένει. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰσὶ νες τῶν παλλακέων τοῦ Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἰκοσι μάλιστα κη, γυμναὶ κείμεναι. αἵτινες μὲν οἱ εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

pedibus depreſſiorem altera, ſed habentem idem quod grande ædificium, magnitudinis. Stãt autem ſuper eundem tumulũ ambæ, centum ferè pedum celſitudinis. Porro quinquaginta ſex annos regnaſſe Chephrenẽ aiebant. ita centum & ſex anni ſupputantur quibus AEgyptii in omni calamitate verſati ſunt, nec templa aperta, ſed ſemper fuerũt occluſa. Hos reges AEgyptii præ odio ne nominare quidẽ volunt, ſed eorum pyramidas vocant paſtoris Philitionis, qui ea tempeſtate pecudes per hæc loca paſcebat.

Poſt hunc regnaſſe in AEgypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, eúmque paterna peroſum facta, & templa reſeraſſe, & populo ad vltimum calamitatis afflicto feciſſe poteſtatem res agendi & ſacrificandi: quinetiam ſuper omnes reges iuſtitiã exercuiſſe. Quo nomine ex vniuerſis regibus hunc AEgyptii maximè prædicabãt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tum verò quòd cõquerenti de ipſius ſententia, de ſuo donabat, vt indignationi hominis ſatisfaceret. Quum autem eſſet in ciues ita clemens Mycerinus, atque [a] ita ſtudioſus, principium ei malorum contigiſſe obitum filiæ, quæ domi vnica ſoboles erat. Qua clade ſupramodum dum doleret, vellétque filiam excellentiori aliquo genere ſepelire quàm cæteri, feciſſe ligneam bouem cauam, quam quum inauraſſet, in ea filiam ſepeliſſe defũctam. neque humo bos hæc cõdita eſt, ſed ad meam vſque memoriã in propatulo [b] fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodã exornato poſita. Cui ſingulis diebus omnifarii odores [c] inferuntur: noctibus autẽ perpetuò incenſa lucerna aſtat. In altero contiguo conclaui imagines ſtant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai ſacerdotes aiebant. Stant enim coloſſi, *id eſt grandia ſimulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum ſint mulierum non poſſum dicere, præterquam quæ narrantur.

a Ita ſe gereret,

b Extabat in vrbe, &c. Vel, Viſebatur

c Adolentur.

Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quũ præ mœrore se suspẽdisset, patrem in hac boue sepelisse: matrem autẽ manus ministrarum quæ filiam patri prodidisset, præcidisse: & nũc earũ hæc esse simulacra eius mali quod viuæ passæ fuissẽt. Hæc (vt ego opinor) dicunt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorũ: quippe quas ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatẽ ad pedes eorũ stratæ visebantur. Bos quoque cùm cæterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum verò ceruicem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua [a] circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quanta est grandis vacca viua. Effertur autẽ è conclaui quotannis. & postquam AEgyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negotio nõ puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eã orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defũcturus. Id hunc ægrè ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumeliosas querimonias: quòd, quum pater suus & patruus qui deorum immemores templa clausserant, hominẽsque perdiderant, tandiu vixissent, ipse piè faciens tam citò foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum properè vitam finiturum quòd non id [b] ceret quod deberet. Oportuisse enim AEgyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum verò, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas,

a Orbis est solis aureus assimilatus.

b Quod in fatis esset vt faceret.

A οἱ δὲ ἄλλοι λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τὴν κλοιοσυρῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρός, ἔπειτα ἐμίσγετο οἱ ἀεκούσῃ. μετὰ δέ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπικομένη παρὰ ἄλλος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τὴν ἀμφιπόλων τῶν προεδουσέων τῷ θυγατρὶ τῇ πατρὶ ἀπέτεμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων τῶν πεπονθυίας ταύτῃσι ζωὰς ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, πάντα τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι κατὰ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἳ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο 89
ἐοῦσαι· ἔπι ἐς ἐμέ. ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα ἐπὶ γῆς
κατακέχρυπται φοινικέῳ εἵματι· καὶ αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κατάχρυσα μέγα παχέα κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἕστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ὑπὸ γόνυ κατημένη· μέγαθος δὲ ὅσον περ μεγάλη βοῦς ζωή. οὐκ φέρεται δὲ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν θεὸν ὄνομα οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ἐμοὶ ὅτι τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὧν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεκατεύειν τοῦ παιδὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσαν, ἐν τῷ οἰκήματι ἄπαξ μὲν ἡλίου καταδεῖν. μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλεῖ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῖς πόλεος, ὡς μέλλοι ἐξ ἔτεα μούνων βιοτεύσειν τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. ἀγανακτήσαντα δέ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληίσαντες τὰ ἱρά, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ὅτι πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει τὰ χέως οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συντάμνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μὲν τὸ χρεών· εἰπὶ προϊέμεν. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἔπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς τοὺς ἐκείνου γνωμώσας βασιλέας, μαθεῖν τῦτο, κεῖνον δὲ οὔ. ταῦτα δὲ ἀκηκοότα τὸν Μυκερῖνον, ὡς καταχρηματίσαντα ἤδη τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ,

ἔπι ἐς γῆς

ἀπὸ αὐτὸν

ἀπὸ ἐμοῦ

ἀπὸ τοῦ πρὸ τοὺς δύο

ὅκως χάνοιτο νύξ, αἰὰ ἄλλα τοιαῦτα αὐτά, πίνειν τε καὶ βύπαλέφ, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀπιέναι, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, ἢ ἵνα πύθοιτο εἴ τίς οἱ ἐπιβουλεύει. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων ὁ μαντήιον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυνώηται ἔτεα αὐτὶ ἓξ ἑπτὼ ἄγειν, αἱ νύκτες ἡμέρας ποιήσωσι. πυραμίδα δὲ ἣν οὗτος ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρός, εἴκοσι ποδῶν κατὰ δίουσαν, λίθου ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τινὲς δὲ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιδος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ὅτεῳ γὰρ τούτῳ εἰδότες μὴ φαίνονται λέγειν οὗτοι τίς ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ταύτην ἐποιήσαντο ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες αἰεὶ μύριαι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισίμωνται. ὡς δὲ, ὅτι καὶ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἐπὶ μακρὸν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλήων τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις γένεος μέν, ἀπὸ Θρηίκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σκώπτου δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς δεδέχθαι τῆδε οὐκ ἥκιστα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ὁντινεοῦν βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀπολαβεῖν, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμονος ἀπείλετο, οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός μιν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλεύθερώθη, καὶ κατεμείνε τε ὀπίσω τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφείδητος ἐγένετο, μεγάλα κτησαμένη χρήματα, ὡς ἂν εἴ Ῥοδῶπιν, ἀπὰρ οὐκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ δεκάτης τῶν χρημάτων ἰδεῖν ἔστι καὶ ἐς τόδε πάντι τῷ βουλομένῳ, ὡς δῆθεν μεγάλα οἱ χρήματα ἀναλώθη. τοιᾶδε μὲν νυν τινὶ ἐλέχθη τρόπῳ.

quibus quum noctescerent accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neque noctu intermittentem quin per paludes perque nemora vagaretur, [a] vtque audiretur iuuenilibus in rebus studiosissimè versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quòd vellet oraculũ conuincere mendacii, vt duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit lõgè minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrãgularis) breuiorem, [b] quæ est trium iugerum, AEthiopico ex lapide ad mediũ vsque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostãtis, non rectè sentiẽtes: qui ne nosse quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (vt sic dicam) millia cõsumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex vrbe Vulcani, conserua AEsopi fabularũ scriptoris ([c] nã & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronuntiarent, siquis sumere pœnas vellet [d] animæ AEsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita & AEsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in AEgyptum abiit, à Xantho Samio trãsportata. Et quum eò ad quæstum faciendum veniisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in AEgypto remansit: gratioſaque vehementer effecta ingentes opes [e] comparauit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciẽdam ascenderent. [f] Ex quarum opum decima parte cuicũque etiã hoc volẽti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Tali quidem igitur modo dictum est.

a Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.

b Trium plethrorum, id est pedum 300.

c Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maximè ostendit. Sig.

d Id est Vita, Gal. pro Vita.

e Comparauit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tãtã peruenit. Vel, ad tãtum regnum. At Vallã pro τυραννίδα legit πυραμίδα. Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot Vet. quibusdam cod. habetur) ita verte, Sed nõ quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.

f Nam quum ipsius opum decimam partem quiuis etiam nunc cernere possit, nõ est cur magnas ipsi opes tribuamus.

Quum enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum nō est neque donatum, idque donauit in templo Delphico monumentum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boues torrendos fecit, ad quot facienda sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt eregione templi, post aram quā Chii donauerunt. Gaudent autem quodāmodo in Naucrate prostibula fieri gratiosa. nā hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, vt hemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomē. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quàm prioris: [a] cuius amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, vt meminit Sappho, conuitiis eum insectata. & de Rhodope quidem hactenus.

a Charaxus autem quū liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

Post Mycerinum autem AEgypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, cúmque fecisse Vulcano porticum ad solem orientem, longè pulcherrimā longéque maximam. [b] Habere enim vbique cùm figuras insculptas, tū aliam infinitam ædificiorum speciem. Illud verò maximū ab hoc rege fuisse factum, vt quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc AEgyptiis promulgauerit, vt ita demum quis pecuniam mutuò acciperet, si cadauer patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adiecisse, vt penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, vtque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, si dissoluere æs alienum recusaret, fas non esset sepeliri aut in paterno aut vllo in alio sepulcro: ac ne alium quidem ex seipso progenitorum sepulturæ mandare. Hunc præterea regem superiores antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiam, incisis lapidi literis in hæc verba,

b Habere enim cùm alias porticus, figuráſque bene sculptas, & alias infinitas ædificiorum species, tum verò ista longè plura. Hoc regnāte quū non sine magna difficultate pecunias alii cum aliis cōmunicarent, legem hanc Ægyptiis fuisse dicebant, vt ita demum, *&c. Vt distinguatur post μάλιστα. ita tamē & hæc verba ad sequentia referrī possint. q.d. Ista quæ sequuntur: quānām sint ἐκεῖνα, non ταῦτα, aut ὧδε.*

Α ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὐτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα πρηνσαμένη τοῦτο, ὃ μή τις ἄλλος ἐξευρημένον, καὶ ἀναθείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς Β βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐπεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς. οἱ δὲ καὶ νῦν ἔτι συννενέαται, ὅπισθε μάλα τοῦ βωμοῦ τοῦ Χίων ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦτο. φιλέουσι δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἑταιρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν δή, αὕτη, τῆς περὶ λέγεται ὧδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τὴ κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πρῶτος Ἕλλήνων Ῥοδώπιος τοὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὐδόμα ἐὼν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, πλὴν ὀλίγον δὲ τῆς ἑτέρης ἐπελελειμμένη. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεC κερτόμησε μιν. Ῥοδώπιος μὲν νῦν περὶ πέπαυται.

Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα, ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι Ἀσυχιν, τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιήσαντα τῷ Ἡφαίστῳ πρόπυλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν δὴ καὶ τὰ πολλὰ πρόπυλαια τύπους τε θῶν γεγλυμμένους, καὶ ἄλλῳ ὄγκῳ οἰκοδομημάτων μυρίῳ, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ὀπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμηχάνης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ παιδὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. προστεθεῖναι δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, δίδοντα τὸ χρέος, καὶ ἁπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης. τῷ δὲ ἐποιήθη τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τῷδε ἐπεῖναι ζημίῳ, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μήτε αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι ἐν τῇ ταφῆς κυρῆσαι μήτε ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ, μήτε ἄλλον μηδένα ἐωυτοῦ ἀποθαπτόμενον θάψαι. ἐπεβάλετο δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέας ὑπερβαλέσθαι, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιησάμενον· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντα ἔστι,

90

ΜΗ΄ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΓΡΟΣ ΑΣ ΤΑΣ ΑΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ΟΣΟΝ Ο ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ ΓΑΡ ΥΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ο, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΑΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩ ΤΟΙΟΥΤΩ ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS [a] COMPARES, QVAE TANTVM ILLIS PRAECELLO QVANTVM IVPITER CAETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, [b] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atque id demum operis hunc regem edidisse.

a *Videtur aliud legisse quàm* τοιαῦτα δῆς.

b Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι αἴδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλεος, τῷ οὔνομα ΑΝΥΣΙΝ ἦεν· ὅτι τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς ΑΙΓΥΠΤΟΝ χιλιὴ πολλῇ ΑΙΘΙΟΠΑΣ τε καὶ ΣΑΒΑΚΩΝ τὸν ΑΙΘΙΟΠΕΩΝ βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φθύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ ΑΙΘΙΟΠΑ βασιλεύειν ΑΙΓΥΠΤΟΥ ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ ἁμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ὅπισθεν ἀσσοτα χώματα χοιῶσαι τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦεν τὸν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἐπὶ αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυξάντων, ὅτι Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ὅτι τοῦ ΑΙΘΙΟΠΟΣ χάρτα καὶ ἐπὶ τούτου ἐγένοντο. ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων ἐφαινομένων ἐν τῇ ΑΙΓΥΠΤΩ πολλέων, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἔστι Βουβάστιος ἀξιαπηγητότατον. μείζω μὲν γὰρ καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερα ἔστι ἱρά. ἡδονῇ δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι ΑΡΤΕΜΙΣ. ὃ δὲ ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, ὃ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐν γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσί χουσι, οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἐσέχει. ἡ μὲν, τῇ περ ῥέουσα, ἡ δὲ, τῇ· βόεος ἑούσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δενδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκυάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν,

Poſt hunc regnaſſe cæcũ quendam ex vrbe Anyſi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurriſſe in AEgyptum magna cũ manu AEthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga ſe in paluſtria proripuiſſet, illum regnaſſe in AEgypto quinquaginta annos: idque intra tempus iſta edidiſſe: Quoties AEgyptiorum quiſquam aliquid deliquiſſet, neminẽ voluiſſe morte afficere: ſed pro ſui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam méſuram aggerum intra vrbem vnde quiſque [c] incolentium erat. Atque ita vrbes ſunt etiã ſublimiores effectæ. nã primùm hũmus aggeſta fuerat ab iis qui ſub rege Seſoſtre riuos effoderant: iterum ſub rege AEthiope valde ſũt vrbes factæ excelſæ, cùm cæteræ quæ in AEgypto ſunt tum verò (vt mihi videtur) Bubaſtis vrbs, vbi præcipuè terra exaggerata.

c Nocentium

In qua vrbe templum eſt Bubaſtis, [d] quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maximè memorabile. Quo etſi alia ſunt tũ grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu iucundius. id ita ſe habet: Cætera præter acceſſũ inſula eſt: cuius ad ingreſſum vſque duo è Nilo fluẽta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centũ vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenũm cubitorũ adornatum. Id templum in media vrbe ſitum,

d Eſt autem Bubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt iſta,* Nullum tamẽ eſt aſpectu iucũdius.

vndique circumeuntium oculis subiicitur. nam quum vrbs sit aggestu terræ sublimis, templū quē admodū à principio conditū, nec loco motum, pro speculo est. illud [a] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti procerissimarū arborum manu cōsitarum luco ambiente, in quo delubro statua est. [b] Longitudo templi quoquouersus vnius est stadii. Ab eius ingressu via per forum orientem versus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter stadia longitudinis, &[c] quatuor iugerum latitudinis, strata lapide est, vtrinque arboribus manu consitis in cælum euntibus. Atque hūc quidem in modum templum habet. Verùm se ita ad extremum liberatos AEthiope referebant, quòd ille per quietem oblata sibi visione, fugæ se mandauerit. Visus est sibi videre quendam astantem, qui suaderet ipsi vt congregatos cunctos AEgypti sacerdotes incideret medios. Hac eum visione conspecta dixisse, videri sibi deos demonstrare hanc occasionem, vt piaculo in sacra commisso, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: se verò nequaquam ista facturum, sed abiturum: quoniam excessisset iam tēpus quod ipsi à diis vaticinatum esset, quousque foret in AEgypto regnaturus. Etenim quum in AEthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur AEthiopes, responderat deus, fore vt is in AEgypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum excessisset, & viso insomnii perturbatus esset Sabacus, vltro ex AEgypto concessit. Eo profecto ex AEgypto, rursus cæcum è palustribus egressum accepisse imperium: vbi quinquaginta annos habitasse insulam, cinere atque humo aggesta. Nam vt quisque AEgyptiorum iussus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam AEthiope ad se dono etiam cinerem ferret. Hāc insulam nemo ante Amyrtæū inuenire potuit, sed septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire; cui insulæ nomen est Elbo, decem omnino stadiorū magnitudinis.

a Septem figuris exculptum.

b Latitudo autē & longitudo t.

c Quatuor plethrorum, *id est* 400 *pedum.*

A κατοιχῆται πρώτοισι τουτέοισι. ἀπὸ γὰρ τῆς πόλεως μοῦνος ἐκκέχωσται μοῦνος ὑψηλός, τῷ δὲ ἱρῷ οὐ κεχωσμένῳ ὡς ἐοικότως ἐξικνέεται ἐποιήθη, ἔσοπτον ἐὸν ὅτι. περιβέβληται δὲ αὐτὸ αἰμασιὴ ἐγκε γλυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὲ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πρώτου σταδίου ἐόντος· κατὰ μοῦνο δὲ τὸ ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ὅτι σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἀπὸ τῆς ἀγορῆς

B φέρουσα ἐς Ἑρμέω ἱρόν· εὖρος δέ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα ὑψηλομήκεα πέφυκε· φέρει δὲ ἐς Ἑρμέω ἱρόν. τὸ μοῦνο δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι. ὄψιν οἱ τοῦ ὕπνου τοιῶνδε ἰδόντα αὐτόν, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας

C τοῦ οἱ Αἰγύπτου συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τοῦτο ὄψιν τοιῶνδε λέγειν αὐτόν, ὡς τοιοῦτόν οἱ δοκέοι τοιοῦτο τοὺς θεοὺς τοιοῦτο δεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι τοῖς θεῶν ἢ τοῖς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκων ποιήσειν τοῦτο. δοκέειν γὰρ οἱ ἐξελελυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκ χωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἶναι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρεόντα Αἰθίοπες, αἰεὶ λεώς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε,

D καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάραξε, ἑκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. ὡς δὲ ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον. ἐνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας κατὰ ὦ τε καὶ γῆ, οἴκεε. ὁκως γὰρ οἱ Φοινίκων οἵτινες ἀγόμενοι Αἰγυπτίων, ὡς ἐκάστοισι τοῖσι τεταγμένοισι γῆ τοῦ Αἰθίοπος ἐς τὸ δωρεὸν κελεύειν σφέας καὶ κατόδον κομίζειν. τοῦτο τὸ νῆ-

E σον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ὀκτὼ πλέω ἢ ἑπτακόσια ἐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι βασιλῆες Ἀμυρταίου. οὔνομα δὲ τοὐτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ, μέγαθος ὅσον πρώτη δέκα σταδίων.

χρ. ἐκχωρέειν.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα ἦν Σεθών· τὸν ἀλογήσαντα ἔχειν τὸν ἐγχειρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἔν τε δὴ ἄλλα ἀτιμήσαντα ἐς ἀλλοις, καὶ στρεὰς ἀπελέσθαι σφι ἀρούρας, τοῖσι ὕστερον τῶν προτέρων βασιλέων δεδόσθαι ἑξαρούρους ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ τοῦτο, ἐπὶ Αἰγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. οὐκων δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. ὁ δὲ ἱρεὺς ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τοῦτο ἀναλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύειν παθέειν. ὀλοφυρόμενον δὲ ἀρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψει ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται ἀρηιον, αὐτὸς ἀντιάζοντα Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν ἐπικούρους. τούτοισι δὴ πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι, ἀθροίσαντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύτῃ γὰρ εἶσι αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρα, καπήλους δὲ καὶ χειροτέχνας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ὀλίγοισι ἐλθεῖν τοὺς νύκτας μυῶν ἀγρίων πλῆθος, οἵ μιν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτῶν, καὶ δὲ τὰ τόξα· τωὐτὸ δὲ, τὰ ἀσπίδων τὰ ὀχάνα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φεύγοντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν ἔτι ὁ βασιλὰς ἕστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ὀρθὴ τῆς χειρὸς μυῦν· λέγων δι' γραμμάτων τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μύριά τε καὶ τεσσεράκοντα γενεὰς ἀνθρώπων γενέας γινομένας, καὶ ἐν τούτοισι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γινομένους. καίτοι τεσσεράκοντα μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέασι μύρια ἔτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἐοῦσι. μῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἐπὶ τοῦτοις λοιπῶν γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τοῖσι χιλιοστοῖσι, ἐστὶ τεσσεράκοντα καὶ χιλιοστὰ καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τεσσαράκοντα

A Post hũc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine SETHON: cúmque bellatoribus AEgyptiis abusum fuisse, contemptui habés tanquam sibi non opportunos, & cùm aliis ignominiis affeciſſe, tum verò [a] agris exuisse quibus fuerãt à superioribus regibus singuli donati duodenis. Ex quo factum est, vt, quũ postea Sanacharibus Arabũ Assyriorúmque rex cum magnis copiis inuasisset AEgyptum, [b] noluerint ei opitulari. Tunc sacerdotem consilii inopẽ, in cœnaculum se contulisse: ibique apud simulacrũ comploraſſe quanta pati periclitaretur: eíque inter lamentationem obrepsisse somnum: & inter quietem visum astare deum, exhortantem nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei missurũ. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis AEgyptiorum iis qui sequi vellent, castra in Peluſio posuisse. (hâc enim AEgyptus inuaditur) nec eũ fuisse quempiam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eò quũ peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita vt postera die hostes armis exuti fugam fecerint, multis amissis. Eóque nunc ille rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicés, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO.

a Aruris exuisse. *Quæ mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.*

b Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores AEgyptij. Videtur significare eos qui rei militaris scientiã profiterentur. Ipsẽ Valla bellatores paulo antè interpretatur, & alibi pugnatores.*

Ad hunc vsque narrationis locum & AEgyptii & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc qui postremus regnauit, progenies hominũ fuisse trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidémque reges. Trecẽtæ autem progenies decem millia annorum valẽt. (nam tres virorum progenies, centum anni sunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ sunt vltra trecẽtas, sunt annimille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentósque

& quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitisse: ac ne in regibus quidẽ AEgypti qui aut prius aut posterius extiterint, aliquid tale dicebant fuisse: sed intra hoc tempus quater solem præter consuetudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum, vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in AEgypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent. [a] Atque ante Hecatæum sermonum scriptorẽ, apud Thebas originem generis sui recẽsentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grãde cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi vnũquenque eorum esse filium proximè defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percẽsendo, donec omnes exposuerãt. Atque Hecatæo originẽ suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittẽtes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebãt autem in repetenda progenie hunc in modum, quòd dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque [b] commemorarent: Piromin assiduè ex Piromi procreatũ, non referẽtes ad deum illos aut ad heroa. Est autẽ Piromis Græca lingua expositum *καλὸς κἀγαθός*, *id est, honestus & bonus*. Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multùm à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in AEgypto principes, [c] vnà cũ hominibus habitantes, & eorũ semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinẽ nominant. Hunc, post-

A καὶ τεσσαράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἔνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπαντεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι. καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ τοῦτο ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, B οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτόν, καὶ ἀναδήσαντί τε τὴν πατριὴν ἐς ἑκκαιδέκατον θεόν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διός, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον. ἀρχιρεὺς γὰρ C ἕκαστος αὐτόθι ἱστᾷ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἐμοί, ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἕκαστον ἑωυτὸν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτόν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεόν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν D δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ οὔτε ἐς θεόν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι E τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, οὐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὦρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον κατα-

a Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recẽsenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddã fec. quod mihi recens. originẽ fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque, &c. *Legitur autem & ita, ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι. quam lectionem hic sequutur.*

b Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refer. *Legendo πίρωμις ἐπονομαζομένους.*

c Minimè cum hominibus versantes.

γρ. ἀνατεῖλαι

γρ. οὐ γενεηλογήσαντι

γρ. ἑωυτοῦ ἕκαστον

γρ. ὕστερον

παύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δὲ ἔστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. τὸν Ἕλληνες μὲν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι. Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρὰ Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν ἐστί· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἳ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέι μὲν δὴ ὅσα αὖτις Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἐπὶ τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάσσω τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ τοῦτο Αἰγύπτιοι ἀπεκρίθησαν φάναι, ἀεί τε λογιζόμενοι, καὶ ἀεὶ ἐπιγραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, καὶ ἐξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐστὶ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, καὶ εἰναχόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ γὰρ τούτου καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεά κῃ ἐστὶ τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πρῆσσι χρᾶσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δὲ ὧν ἡ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανερόί τε ἐγένοντο, καὶ κατηρίθμηντο ἐν οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ πάλαι Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφην ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγενημένων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνερράψατο Ζεύς, καὶ ἦγαγε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐπεδήσετο γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. Ταῦτα μὲν νυν αὐτοῖ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἀνθρωποι, καὶ

A quam extinxit Typhonem, regnasse in AEgypto postremum. Osiris autē Græca lingua est Dionysus, *id est Liber*. Atqui apud Græcos nouissimi deorū esse cēsentur Hercules, Dionysus & Pā: at apud AEgyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi, numero duodecim: Dionysus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi AEgyptii aiunt, superius à me patefactum est. A Pane verò plus annorū esse dicitur: minimum inter hos, à Dionyso: quanquam ab hoc ad Amasin regem quindecim millia annorum supputātur. Et hæc AEgyptii pro cōpertis asseuerant, seque scire assiduè supputando, sempérque annos describendo. A Dionyso quidem certè, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meā ætatem sunt anni fermè mille sexcēti: ab Hercule verò Alcmenæ filio, fermè nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum est quàm à bello Troiano, octingenti ferè ad me anni. Vtrum horum probabilius sibi videtur, eo quisque vtatur licet: [a] mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam si & isti in Græcia cùm celebres fuissent tū senuissēt, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionysus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixisset aliquis & hos alios habere illorū deorum nomina qui prius geniti fuerant: nūc Græci aiunt Dionysum, statim, editum, ab Ioue insutum in femore, portatúmque in Nyssam quæ est supra AEgyptum in AEthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam à partu sit educatus. ex quo fit mihi manifestum, Græcos audiuisse posteriùs horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recensuisse quo primum de iis audierāt. atque hæc quidem AEgyptii aiunt.

[a] A me verò quę sit de illis sententia commemoratum est. Quòd si & isti, videlicet Dionysus & Semele, & Pan ex Penelope genit', in Græcia celebres fuissēt ac cōsenuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam posset aliquis & hos alios, &c.

Quae verò cæteri homines cū

AEgyptiis cõsentiẽtes memorãt in hac regione fuisse gesta, hæc iã explicabo, [a] aliquid etiã his quæ ego vidi cõferentibus. Post Vulcani sacerdotẽ regem *suum* AEgyptii libertatem adepti, duodecim sibi reges (nullo enim temporis momẽto poterant sine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni AEgypto distincta. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuò auferre imperium conarentur, néue quis plus alio quippiã obtinere quæreret, sed vt esset inter se quàm amicissimi. Atque ea de causa has pactiones artas accuratásque inierunt, quòd eis inter initia, simulatque tyrãnides inuaserunt, respõsum fuerat, Qui in templo Vulcani æreа phiala libasset, eum totius AEgypti regno potiturum. [b] Vbi omnia sacra exequuti sunt, placitum est eis aliquod relinquere sui commune monumẽtum: ex eóque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnũ Mœrios, maximè vrbem versus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aspexi fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem [c] ratiocinetur, minus concipiet quàm pro labore & sumptu huius labyrinthi. Tametsi enim Ephesi tẽplum est memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erãt narratione maiores, quarum singulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem contiguæ, totidem ad austrum vergentes, eodẽ extrinsecus muro præclusæ. Bifaria in eo sũt domicilia, vna subterranea, altera superiora [d] illis imposita, vtraq; numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus enarramus, subterranea verò auditu didicimus. [e] Ná præpositi AEgyptiorũ nolebant vllo pacto illa mõstrari, q̃ dicerẽt illic sepulcra esse tũ eorũ regũ qui ædificãdi labyrithi fuêre autores, tum sacrorũ crocodilorũ. Ita de

a Quibus aliquid etiam adiiciebat ex iis quæ ipse conspexi. Post Vulc.

b Nã in omnibus templis conuenire solebant. Visum autem est eis, &c.

c Æstimet. *Vel, colligat.*

d Illis *aulæ* imposita numero tria millia, singula *videlicet* mille quingenta.

e Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho*

Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι καὶ τοῦτο τὸ χώριον γινέσθαι, τοῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν αἰεὶ βασιλῆος διαπάσθαι) ἐκτίσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε κατατρέψειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι διζῆσθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλοις παμπαλίσια. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς προεξεπίστευτο· ἐκέκρητο γὰρ σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα γενομένοισι ἓξ τῶν τυραννίδας, ὃς χαλκέῃ φιάλῃ σπείσαι τε αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πρῶτα ἱρὰ συνελέγοντο. καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δὲ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, τῇ μάλιστα κατὰ τὸ μεσόγαιον κατήκει. θηησάμενος ἐγὼ ἤδη ἴδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀποδέξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε αἰ̃ καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. πυραμίδες μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων αὐτάξιοι. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦ γὰρ δυώδεκα μέν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, αὐτίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέην, ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τεῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μέν, ὑπόγαια· τὰ δέ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνων τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μέν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοῖσι λεγομένοισι λέξομεν· τὰ δὲ ὑπόγαια λόγοισι ἐπιστωσόμεθα. τοὺς γὰρ ἐπεστεῶτας τῶν Αἰγυπτίων δεικνύειν αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θῆκας εἶναι τῶν τε πρώτου τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλέων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν

κατὰ τοῦτο τοῖς οἰκημάτων ἀκοῇ τοῖς ἀνθρωπηίοις λαμβάνοντες λέγομεν. τὰ δὲ αὖτε, μείζονα αὐτῶν ἐστὶ ἀποφαινόμενοι ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες παντοιότατοι, θωύματα μυρία παρέχοντο, διά τε αὐλέων ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας· ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλέας ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, καὶ τοῖχοι. ⓐ δὲ τοίχοι, τύποισι ἐγγεγλυμμένοισι πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίπτερος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου τελαμῶσι. ἡ δὲ γωνίη τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τετρασεκοντόργυος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δὲ ἐς αὐτὴν διὰ γῆς πεποίηται. ἡ μὲν δὴ λαβυρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου, θωῦμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται. τὸ δὲ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ σταδίων ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, τοίνυν ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κεῖται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη τοῦτος βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεστι κολοσσὸς λίθινος, καταήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυέων, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκημα εἰσὶ σταδίου ἐξαπλέθρου. ἐξαπόδου μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τὸ δὲ πῆχος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐτόχθονες μὲν οὐκ ἔστι· (ἀνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτη) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ ἐστὶ διώρυχα ἐσπεπται. καὶ ἐξ μὲν μηνῶν ἕσω ῥέει ἐς τὸ λίμνην, ἐξ δὲ μηνῶν ἔξω ἐς τὸν Νῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἥδε, τότε τοῦ ἐξ μηνῶν ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρῃσι ἑκάστῃσι τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων. ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας. ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὸ Σύρτιν τὸ ἐν Λιβύῃ ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη

A inferiorib⁹ ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus humanis operibus maiora. nam egressus per tecta,& [a] regressus per aulas diuersissimi,infinita me admiratione afficiebát. Ex aula in conclauia trãsitur, ex conclauibus in cubicula,è cubiculis in solaria alia, è cõclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digesto lapide albo, colũnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus,adhæret pyramis quadraginta passuum, in qua grandia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub terra fit. Et quum talis sit labyrinthus, tamẽ stagnũ Mœrios,ad quã labyrinthus ędificatus est, plus præbet admirationis. Cuius in circuitu mensura trium millium & sexcẽtorum
94 stadiorum est,schœnorum sexaginta, quãta videlicet ipsius AEgypti ad mare mensura est. Iacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrúmque: altitudine,vbi eius profundissimum est, quinquaginta passuũ. Quòd autem manu facta sit ac depressa, indicat, quòd in eius fermè medio stant duæ pyramides, quinquaginta passus ab aqua extãtes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus est colossus in solio sedens:ita pyramides sunt centum passuum. Centum autem [b] iusti passus sunt stadium vnum [c] sex iugerũ. Passus, inquam, mensuræ sex pedũ, siue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti verò, sex palmorum. Aqua stagni natiua non est, vtpote solo illo admodũ arido, sed è Nilo deriuata, sex mensibus in stagnũ fluens, totidem retro in Nilum refluẽs. Illísque sex mẽsibus quibus effluit, [d] augens regiũ fiscum talentis argẽti singulis, in singulos dies, prouẽtu piscium,quum influit, viginti mnis. Hoc stagnum dicebant etiam indigenæ euadere in Syrtin Africæ, perfo-

a Anfractus,θελ; *implicita via*, per aulas) diuersissimæ infinitam admirationem affe-rebant,ex aula in conclauia transeuntibus,ex conclauibus in cub.

b *Videtur respondere hæc Græca phrasi Gallica.*

c Sex plethrorum. *Id est, centũ pedum.*

d In regium fiscum talenta argenti singula singulis diebus ex prouẽtu piscium persoluit: quum influit, viginti minas.

rato ſub terrã meatu in mediterranea [a]Heſperiã verſus, ſecũdum montem Memphi imminẽtem. Verùm quum humum è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarũ vbinam eſſet humus illinc defoſſa. [b]Illi dicere fuiſſe deportatam, facilè id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum vrbem Aſſyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnã vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum cõſtituiſſent, à ſuis domibus fodere exorſi ſunt, diméſi viam ſub terra ad regias ædes, eámque humũ è cuniculis effoſſam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabãt perfecere. Eodem modo audiui in AEgypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam quòd nó noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. AEgyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuiſſe depreſſus. Duodecim autem reges quum iuſtè degerent, ac ſtato tempore in tẽplo Vulcani ſacrificaſſent, & vltimo die feſto libaturi eſſent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare cõſueuerant, aberrãs numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui poſtremus eorũ ſtabat, quum non haberet phialam, detractam ſibi æream galeam tenuit, libauítque. Ferebant autem & cæteri omnes reges, & tũc quoque geſtabant galeas. Nec tum quidẽ dolo malo Pſammitichus galeam tenuit. [c]Cæteri tamen id conſultò factum eſſe à Pſammiticho exiſtimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipſis eſſe redditum, qui æreã in phiala libaſſet, cum ſolum regem AEgypti futurum, non cenſuerunt quidem æquum eſſe Pſammitichum morte mulctari, poſtquã [d]rimando compererunt non id illum feciſſe induſtria: ſed maxima potentiæ ſuæ parte exutum in paluſtria

a Occidentem verſus.

b At illi quónã eſſet deportata, mihi expoſuerũt.

c At illi mente comprehenſo facto Pſammitichi, atque oraculo ipſis reddito. *Vel, Quum Pſammitichi factum & ſibi redditum oraculum apud ſe cõſiderarſent.*

d Quæſtione habita comper.

ὑπὸ γλῶ, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν πρὸς ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς ἦν μοι ἰδέσθαι, ἤρεόμην τοὺς ἀγχοῦ οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ ὑπιστέως ἔπευθον· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι ἠκούκεον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακοσύνας ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ἐσω γλῶ καθιεώμενοι, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. ὡς δὲ χοῦν τὸν ἐκ φερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως ἠμέρη γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμόν, παραῤῥέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοῦτον Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπαλαμβαίων, ἔμελλε σφι χρήσειν. ἡ μὲν νῦν λίμνη αὕτη ὅτεω λέγεται ὀρυχθῆναι. τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνην χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσάν ἐν τῷ ἱρῷ τῷ Ἡφαίστου, τὴν ὑστάτην τῆς ὀρτῆς μελλόντων κατανείσειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξένεικε σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι πρὸ ἐώθεσαν κατανέμειν (ἀμφότων δ' ἀριθμὸς) ἕνδεκα, δυώδεκα ἐόντες. σφαλεὶς δὴ ὁ Ψαμμίτιχος ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἕκατος ἐκείων αὐτέων, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔκανε δι' αὐτέης. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νεωστὶ δεινὰ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τῇσι κυνέῃσι. ὡς δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκ χρησθὲν σφι, τὸν χαλκέην πρήσσοντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μουνῶν Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες δὴ χρησμοῦ, κτείναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀθέμιστον βασανίζοντες ἐξ ἀδεμιῆς προφάσιος αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς ὃ γὰρ ἔλεγε ἔδοξέ σφι δίκῃ, ψιλώσαντες τὰ πλείστα

τῆς

καὶ δι

μέμνεω

τῆς δυνάμεως· ὁκ δὲ τῶν ἐλέων ὁρμεώμενον μὴ ὑπερμισγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Ψ δὲ Ψαμμίτιχον ὕστερον τοῦτον φύγοντα τὸν Αἴθιοπα Σαβακῶ, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φύγοντα τότε ἐς Σαΐν, ὡς ἀπαλλάξθη ὁκ τῆς ὄψιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ὁκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα ἑβδομήκοντα τὸν δεύτερον τῶν ἕνδεκα βασιλέων, καὶ ζημιωθέντα μιν ὑπὸ τῶν κυνέων· φύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. ὑπερημνησθεὶς ὦν ὡς ἀδικεόμενος εἴη ὑπὸ αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς δυώδεκα. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦ πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ὑποφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπίστη μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ὑποκούσους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἀνδρας, τῶν ἀπὸ ἀνάγκης ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑπερτελθόμενον, φίλα τε τοῖσι Ἴωσι ἐποιέετο καὶ σφέας, μεγάλα ὑπισχνούμενος, πρὸς μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ὑποκούροισι, καταιρέεται τοὺς βασιλέας. κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε πρὸς Ἡφαίστῳ πρόπυλα τὰ πρὸς νότον ἀνέμου τετραμμένα· αὐλήν τε τοῦ Ἄπι, τὸν τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, κύκλῳ τοῦ προπυλαίου, πάσῃ τε περίσυλον ἐοῦσαν, γραπτοῖσι τύποισι πλέην. ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πηχέων τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις καὶ τοῖσι Ἕλλησι γλώσσῃσι ἐστὶ Ἔπαφος. τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Κάρησι τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι αὐτοῖσι ἀλλήλων, τοῦ Νείλου ὃ μέσον ἔχοντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα.

relegandum, ne illinc egressus, cæteræ AEgypto se immiscere. Hũc Psammitichum,[a] quum Sabacum AEthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam AEthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii AEgyptii qui sunt[b] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vnà cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterũ propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quàm ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essẽt. Itaque ex oraculo Latonæ, quod in vrbe Buti apud AEgyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturam vltionẽ ei è mari viris æreis[c] existẽtibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tẽpore interiecto, Iones quosdam & Cares prædãdi gratia nauigantes necessitas compulit applicare ad AEgyptum. Hi quum in terram exissẽt ære armati, AEgyptiorum quidam nunciũ fert Psammiticho ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscẽs oraculum esse perfectũ, amicitiam cum Ionibus & Caribus facit: eósque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit, ita demum vnà cum iis AEgyptiis qui secum sentiebant, cúmque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus AEgypto, fecit in Memphitum Vulcano vestibula ad ventũ austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) vndique columnis cinctã, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenũm cubitorum: Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribúsque, quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra.

a Quum Sab. Æth. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed Vnd gatam lect. ἔχοντ sequendo, interpretandum esse*, qui patrem eius volẽs interemerat. *id est*, non per imprudentiam.

b E præfectura.

c Repentè apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

Et cùm hæc eis loca dedit; tum verò cætera quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam AEgyptios cõmisit lingua Græca imbuẽdos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nũc in AEgypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca [a] contra mare, aliquantulũ supra vrbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Vnde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam aduersus AEgyptios. Post sedes ab istis in AEgypto collocatas, Græci cum illis ita cõmercium habuerunt, & nos res in AEgypto gestas, à Psammitticho rege exorsi, & quæ deinceps exciterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi AEgyptum, quidiuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, [b] & vestigia naualium, & domorũ rudera, ad meam vsque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidẽ in modum Psammitichus AEgypto potitus est.

a. Propemodum ad mare, infra vrbem Bub.

b Et canales quibus deducebantur naues.

De oraculo autem quod est in AEgypto, cùm feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in AEgypto, sacrũ Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius à me dictum est) Buto, contra ostiũ Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe tẽpla sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenũm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrũ. Secũdo loco insula quę vocatur Chẽmis, εἰ τῦτο δ' ἱρόν ἐστι θωυμαστότερον· τοὺς τε δὴ σφι ἐν τῷ χώρῃ ἵδρωσι, καὶ πάλλα τὰ ὑπέλαβε πρήγματα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας προέδωκε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τοὺς Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ τούτων ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ὅτι πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἐνερθε Βουβάστιος πόλεος, ὅτε τὰ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξέπρησε, ἐς Μέμφιν κατοίκισε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωῦτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες ὕστερον ὅτι μισθοφόροι τούτοισι, τὰ πρὸς Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλεῦς ἐξαρθμοί, πρῶτα καὶ τὰ ὕστερον ὅτε σάφεα ἀπεκέως. πρόσθε γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέζησαν χρόνων, ἐν τούτοισι δὴ ὤν τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ἔτι μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νεω οὕτω ἔσχε Αἰγύπτιον.

Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λέγειν περὶ αὐτῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. ὃ γὰρ χρηστήριον τῦτο ὃ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτὼ, ὡς καὶ πρόσθε οὐνόμασταί μοι. ἱρὰ δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γηνὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ πρόπυλα ἐστὶ ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἐν θωύμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἐς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοίχους ἕκαστος τούτοισι ἴσους. τεσσερακοντα πήχεων ἕκαστον ἐστί. ὃ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ὅτι κέεται λίθος, ἔχων τὸ παρωροφίδα τρίπηχυ. οὕτω μὲν νεὼ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν πε-

A

B

C

D

E

96

ρὶ τὸν χρηστήριον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη

ἔστι μὲν ὦν λίμνη βαθέη καὶ πλατέη, κειμένη πρὸς τὸ Βούτου ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τὴν δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τρίφασιοι ἐνίδρυνται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε λέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτὴν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρόσθεν πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γονέων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ ὁ χρηστήριον τοῦτο ἐστὶ, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παραλάβοι φύλακα. φύλακα δὲ ἔσωσε καταχρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε δὴ καὶ ζητέοντα τὸν παῖδα Ἀπόλλωνα καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Λητοῖ δὲ, ξυφὸν αὐτοῖσι καὶ σώσειραν γενέσθαι. Αἰγύπτιοι δὲ Ἀπόλλωνα μὲν, Ὧρος· Δήμητρα δὲ, Ἴσις· Ἄρτεμιν δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ τοῦδε ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μούνους δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγεται. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσαράκοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τεσσαράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πρὸς κατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ εἷλε· αὕτη δὴ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων τὸν πλεῦνα χρόνον πολιορκεομένη αὐτέχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Ψαμμιτίχεω δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν φέρουσαν· τὸν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκός ἐστι πλόος ἡμέρας τέσσερες· εὖρος δὲ ὥρυκται, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτό. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος πρὸς Πάτουμον τὸν Ἀραβίην πόλιν. ἐστέχει δὲ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν.

in lacu profundo ac ſpatioſo ſita propter templum quod Buti eſt: quæ inſula ab AEgyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque ſe mouentē: & hoc audire admiratus ſum, ſi verum eſt inſulam natare poſſe. In hac igitur templum Apollinis magnum eſt, & aræ triſariè extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim ſteriles arbores. Cur autē ea innatans ſit, hanc AEgyptii rationem reddunt: quòd Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum eſt) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum eſt, habitaret: Apollinem ab Iſide ſibi commendatum, occultauit in hac inſula nondum innatante, ac ſoſpitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Oſiris filium inueniret, aduenisſet. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionyſi & Iſidis filios eſſe: Latonam verò, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem AEgyptiacè Orus dicitur: Ceres autem Iſis, Diana verò Bubaſtis. Atque hinc ſolùm non aliunde AEſchylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt ſolus [a]omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideóque inſulam redditam eſſe natantem. Hæc illi fic ſiunt. Pſammitichus verò in AEgypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbē obſidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc eſt Azotos, quæ diutiſſimam inter omnes vrbes (*dūtaxat* quas nouimus) ſuſtinuit obſidionem.

a Omnium ſuperioris ætatis poetarum.

Pſammitichi filius qui regnū AEgypti ſuſcepit, extitit Necvs, qui foſſam ad rubrum mare ferentem primus aggreſſus eſt, quā Darius Perſes ſecundo loco depreſſit, longitudinis quidē quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ poſſent ſimul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo ſupra Bubaſtin vrbem, iuxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadés in mare rubrum.

Initium fodiendi sumptum est à planitie AEgypti, Arabiam versus. Nam quæ supra planitiē sunt [a] contiuens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque ad huius mōtis imaducta est fossa ab occidente oriētem versus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiē & vētum austrum fert) in sinum Arabicū. Quâ igitur breuissimus tractus & maximè compēdiarius, est à mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocatur, à monte Casio, qui AEgyptū Syriámque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidē breuissimum est: verùm fossa multo longior, scilicet quanto est [b] cōfragosior. In qua fodienda sub rege Neco cētum viginti millia AEgyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus destitit, hoc [c] interpellatus oraculo, eū id opus barbaro præmunire. AEgyptii autē barbaros omnes vocant qui non ipsorum lingua loquuntur. Supersedens itaque à facienda fossa Necus, [d] ad militum copias se cōuertit, atque ad classes quæ partim in mari septētrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc [e] vestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autē acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prælium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [f] In vestitu autem curiosus quum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorū misit. Hic perfectis decem & septē imperii sui annis decessit, tradito imperio PSAMMI filio suo.

Eo apud AEgyptum regnante, nuncii Eleorum aduenerunt, iactātes à se in Olympia iustissimū [g] ac maximum inter mortales propositum esse certamē, rati ne AEgyptios quidē hominū sapiētissimos aliquid vltra hæc esse inuenturos. Isti vbi in AEgyptum peruenerunt, eáque exposuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit ex AEgyptiis eos qui sapientissimi haberentur.

a Contiguus.

b Obliquior.

c Impeditus. *Vel, Reuocatus.*

d Ad bellicas copias & triremes partim in mari sept.

e Canales quibus deducebātur naues, *vt paulo antè. Aly naualia interpret.*

f Eum autem vestitum quo vsus erat quū ista conficerētur, missum ad Brāchidas Milesiorum, Apollini dicauit. Postea verò decem & septem omnino annos quum imperasset, decessit, trad.

g Ac optima ratione præter omnes mortales

A ὤρυκται δὲ τοῦτον μοῦνον τὸν πεδίον τὸ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔκτεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου ὄρος τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὁδὸς, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ ὄρεος τούτου τῇδε τὸ ὑπωρέιον ἤκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὸ νότιον, ἐς ἑσπερτινὰ ἐς ὀλκοφάγας φερούσας ἀπὸ τοῦ ὄρεος τούτου μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸ κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῆς δὲ ἐλαχίστου ἐούσης στομωτάτου ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ἐσφέρουσι ἐς τὸ Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν B τὸ αὐτὸ τοῦτο καλεόμενον, ἀπὸ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ σταδίοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν δὴ στομωτάτων. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὸν ἐπὶ Νεκὼ βασιλέος ὀρύσσοντος, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μέν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν τοῦτον ἐργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰ- C γύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο τοῖς στρατηίης· καὶ τελήρεες αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δὲ ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσι τε ἐχρέωτο ἐς τὸν δέοντο καὶ Συρίοισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐκράτησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κά- 97
δυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἑαθῇ ἔτυχε ταῦτα κατεργα- D σάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τοὺς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἓξ καὶ δέκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψαμμὶ τοὔνομα δοὺς τῷ ἐκλιπε. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ΨΑΜΜΙΝ βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἀγγέλοι, αὐχέοντες δικαιότατα ἁπάντων καὶ κάλλιστα ἀγέειν τοὺς ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· τοὺς δὲ δοκέοντες τούτῳ οὐδὲν ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους τούτου ἐπεξ- E ευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὸν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τὴν εἵνεκα ἀπίκοιτο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοὺς συγκαλέσας Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους.

συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπεὶ ἐπύθοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ καὶ τηκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπειρησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν δικαιότατα ἐπισκεψόμενοι εἰ ἔτι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπειρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πολῖται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας οὔτω μάλιστα, πρωτοστὶ τῆς δικαίης ἁμαρτηκέναι. οὐδαμίλλῃ γὰρ εἰ μηχανῇ οὐκως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ περὶ θήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως μάλιστα μάλιστα, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξεινοισι ἀγωνιεῖσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα μάλιστα, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο.

Ψάμμιος δὲ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μεταστάντα τελευτήσαντος, ἐδέξατο τὴν βασιληΐην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ πατέρα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι δὴ Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ στάσιος, τὴν ἐγὼ μεζόνως μνήσω ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μερίσας δὴ ἐν ᾧ πρέπει· ἀποπέμψας γὰρ στρατιὴν ὁ Ἀπρίης μεγάλην ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλως περιέπεσε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες δι' Ἀπρίην ἐν στρατηίης ἀγαθὲς ἀποπεμφθῆναι ἐς φανερὸν κακόν, ἵνα δὴ στρεων φθορὴ γένηται, αὐτοὺς δὲ τὸ λοιπὸν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχειν. ταῦτα δὴ δεινὰ ποιεύμενοι ἤδη τε οἱ ἀποστησάντες, καὶ οἱ τοῦ Ἀπολλωνίου φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης. πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ, ἐπείτε ἀπικόμενος κατέλαμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὲν ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς περιθήκε οἱ κυνέην· καὶ περιθεὶς, ἔφη ὅτι βασιλήιη περιτίθεται. καὶ τῷ οὐκως ἀέκουσι ἐγένετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε.

A Qui quum cõueniſſent & Eleos audiſſent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & ſe veniſſe dicẽtes ſciſcitatum num quid poſſent AEgyptii reperire iuſtius, habito inter ſe conſilio, interrogarunt Eleios nunquid apud eos certarent ciues. Et illis reſpõdentibus, ſine diſcrimine & ſuorum & cæterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas eſſe. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamẽ proponerent, ab omni iure [a] excedere. Nullo etenim pacto poſſe fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, faciẽtes iniuriã hoſpiti. Sed ſi vellẽt iuſtum proponere certamen, & ſi eius gratia veniſſent in AEgyptum, iuſſerũt hoſpitibus ponere certamẽ, nullo Eleorũ certare permiſſo. Hæc AEgyptii Eleis ſubiecerunt.

B

C

Pſammis autem, quum ſex tãtùm regnaſſet annos in AEgypto, facta in AEthiopiam expeditione, mox vita defunctus eſt. Cuius regnum APRIES filius accepit, qui ſecundum Pſammitichum auum ſuum, fortunatiſſimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tẽpus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eũ maneret, cõtigit ea occaſione quam ego pluribus, dũ res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræſentiarum. Quum aduerſus Cyrenæos Apries exercitu miſſo magnam cladem accepiſſet, id ei imputantes AEgyptii rebellauerũt, opinati ſe ab illo in apertã pernicié fuiſſe dimiſſos: vt his internecione deletis, ipſe cæteris AEgyptiis imperitaret ſecurius. Hæc perquã grauiter ferẽtes tũ ii qui redierũt, tũ eorũ qui interierant amici, ingenuè deſciuerũt. Id vbi reſciuit Apries, mittit ad eos verbis ſedandos Amaſin. Qui quũ peruenifſet, reprehendénſque diſſuaderet ne talia faceret, quidã AEgyptiorum ei à tergo ſtans galeam circũdat: eáque circũdata, inquit ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque hoc eo inuito factum fuit, vt oſtendit.

D

[a] Aberraſſe.

nam simulatque ab iis qui defciuerant AEgyptiis declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam aduerſus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amaſin ex iis qui ſecum erant AEgyptiis, ſpectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iuſſum vt ad ſe viuũ Amaſin perduceret. Hic vbi peruenit, Amaſin ad ſe vocat. [a] Amaſis (ſedebat autem in equo ad ſuos cohortãdos, inſolenter) ſtolidè iubet hũc ad ſe adducere Aprien, & quum Patarbemis eum rogaret vt regẽ adiret, accitus, reſpondit ſe iamdudum dare operam vt id ageret: nec de ſeipſo Aprien eſſe quæſturum. ſe enim illi præſtò futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propoſiti illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, ſtatuit ſuæ diligẽtiæ eſſe quam celerrimè regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeũti, quòd Amaſin nõ adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures naſúmque iuſſit. Id intuentes cæteri AEgyptii qui cum eo hactenus ſenſerant, virum inter eos probatiſſimum ita fœdè indignéque affectum, ne tantiſper quidem differentes, ad cæteros tranſeunt, ſeſéque Amaſi tradunt. His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autẽ auxiliariorum circa ſe ex Ionibus & Caribus triginta millia) in AEgyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingẽs ac ſpectatu digna. [b] Itaque vtrique aduerſus alteros Apriani & Amaſiani in Memphi vrbe conſtiterunt, tentaturi pugnæ diſcrimen.

Sũt autem in AEgypto ſeptẽ hominum genera: quorũ alii ſunt ſacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii ſubulci, alii inſtitores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot ſunt AEgyptiorum genera, à ſuo quodque artificio appellata: ſed pugnatores vocãtur Calaſiries, & Hermotybies, qui [c] harum regionũ ſunt: (nam in regiones diſtincta eſt omnis AEgyptus) Hermotybiorum quidẽ hæ ſunt plagæ,

a At Amaſis (ſedebat enim fortè ſuper equo) crure ſublato pepedit, & illud Apriæ afferri iuſſit. *Ita Camerar. Affertur. & tertia interpretatio: ſed Camerario aſſentior.*

b Apries igitur in AEgyptios, Amaſis in externos tendebat. Quúmque Memphin vtrique peruenifſent, tentare pugnæ diſcrimẽ parabant. Cæterùm ſunt & in. *Ad Verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Poteſt etiam Verti nõ male fortaſſe, cum Valla, Aprianis & Amaſianis.*

c Harum præfecturarum ſunt. (nam in præfecturas diſtincta eſt omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ ſunt præfecturæ. *Et paulo pòſt*, Ex his præfecturis, pro *Ex hãc tractibus. Item, paulo pòſt Præfectura pro Plaga, & pro Tribus. miſi quid mãlit Vocem Græcam nomos Vbique retinere.*

ἐπεί τε γὰρ ἐφάνη τὸ μὲν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, προεσκευάζετο ὡς ἐπ' ἄλλων ἴοντι ἐπὶ Ἄπριν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἄπρις, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, ᾧ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν πρὸς ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε· ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπάρας ἀπεμπαΐσε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι παρ' αὐτόν. τὸν δὲ αὖτις ὑποκρίνασθαι ὡς ταῦτα πάλαι προεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτῷ οὐ μέλλειν ἀπίξεσθαι Ἄπριν· πρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων ἐκ ἀγνοῆσαι τὴν διάνοιαν· καὶ θωμάσαντα ὁρέοντα ἀσυδέα ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὸ πρηνεόμενον. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν παρὰ Ἄπριν οὐκ ἔχοντα τὸν Ἄμασιν, οὐδένα αὐτῷ λόγον δόντα, ἀλλὰ πρεσβύμως ἔχοντα, πρῶτα μὲν προστάξαι αὐτῷ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δὴ οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἵ περ τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχρῶς λυμηνάμενον, οὐδένα δὴ χρόνον διατρόντες, ἀπίστατο πρὸς τὸν ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἄμασι. πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἄπρις, ὡπλίζετο τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Καρῶς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ἐπικούρους φρισμυρίους. ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήια ἐν Σάι πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἵ τε περὶ τὸν Ἄπριν ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀγηλέων. ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἔπαλξις ἱρέα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βυκόλοι. οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσί· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγύπτιος ἅπασα διακαίρηται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί·

Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπίτις καλεομένη, Νάθω τὸ ἥμισυ. Ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ὀκτὼ πλείσους γενεὰς, ἐκκαίδεκα μυριάδες. Ἐκ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' αὐτέου ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δ' οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουΐτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύτιος, Μυεκφορείτης· οὗτοι ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, αὐτίον Βουβάστιος πόλιος· οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ὀκτὼ πλείσους ἐγένετο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. Οὐδὲ τούτοισι ἔξεστι τέχνῃ ἐπασκῆσαι οὐδεμιῇ, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοῦνα, παῖς πατρὶ παρίσταται· ἐκ δεκόμηνοι. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πρὸς τοῦ βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἠγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. Τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησιωτάτους νομίζουσι εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον αἰδοίους. Μεμαθήκασι δὴ ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοντὰ τοὺς χειροτέχνας. Ἱρέα δὲ σφι ἦν τάδε ἐξῃρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξῃρηνται δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. Ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πανταχῇ. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι ἐξῃρημένα· τὰ δὲ δὴ ἐκ περιτροπῆς ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμὰ ταὐτά. Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἕκαστον τὸν βασιλέα· τούτοισι δὴ ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου καθμὸς, πέντε μναῖ ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μναῖ, οἴνου τέσσερες ἑξυῆρες. Ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

Ἐπεί τε δὴ συνιόντες, ὅ, τε Ἄπρίης, ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον·

Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, cētum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quæstuarij didicit, sed omnes rei militari vacāt. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Méndesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana, [a] Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex aduerso Bubastis vrbis. Hæ tribus Calasirium, qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducēta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet vlli artificio operam dare, sed solùm rei militari, filio discenti à patre.

a Anytia.

Hoc ab AEgyptiisne mutuati sint Græci non possum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Persásque & Lydos, denique apud omnes ferè barbaros haberi pro ignobiliorib⁹ ciuibus eos qui artificia discunt, corúmque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operib⁹ abstineant, præsertim qui [b] cessent ob bellum. Hoc itaque cùm cæteri Græci didicerunt, tum præcipuè Lacedæmonii. [c] Corinthii quoque minimi faciunt opifices. His solis AEgyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, vt singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorū AEgyptiorū quoquouersus. AEgyptius verò cubitus Samio par est. Hæc tamen vniuersis exempta erant: istis verò per vices in orbē fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidē circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hęc alia; panis tosti pōdo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini [d] sextarii quaterni. Hæc assiduè satellitibus præbebantur. Vbi igitur ediuerso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum vniuersis AEgyptiis, in vrbem Memphin peruenere, congressi sunt.

b Qui rei militari vacant.

c At Corinthii minimè contemptui habent opifices. *Intellige autem Minimè vel pro Non, vel comparatiuè pro Minimè omnium.*

d Ἑξυῆρες, *ab aliis cyathi: ab aliis notationem fo cabuli sequentibus Haustus vel Haustra.*

Et peregrini quidem egregiè pugnauerunt, tamé quòd erãt multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, [a] vt nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tũc congressus, prælio fugatus est, viuúsque captus ad vrbé Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibique [b] quamdiu in regia pascebatur, cum Amasis honestè asseruauit. Tãdem incusantibus AEgyptiis non iustè agere qui suum & ipsorum inimicissimũ aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti vbi strágulauere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in tẽplo Mineruæ, proximè [c] cœnaculum ad læuam manum intranti. Nam Saitani [d] cũctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum [e] ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ eiúsque progenitorum. In eiusdem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in quibus vrna est. Sunt etiam sepulcra, (cuius nomen si nuncupauero hac in re, haud sanctè fecero) apud Sain in templo Mineruæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacúsque cõtiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probè elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoeides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciũt, quæ vocant AEgyptii mysteria: de quibus quum permulta ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen absit vt proloquar. De Cereris quoque initiatione, quã Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit vt eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex AEgypto attulerunt, eóque Pelasgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à

a Ne deum quidem vllum posse sibi adimere reg.

b Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honestè obseruauit: *Vel*, honesta obseruantia prosequutus est: tandé autem incusant. *Vel, antea quidé in regia nutriebatur: & eum Am. honestè obseruabat: at postquam incusarunt AEgyptij, &c.*

c Palatium

d Cunctos ex ea præfectura reges.

e Longius quidem abest à palatio quàm illud Apriæ eiúsq; progenitorum: est tamen in septo templi hoc quoque, porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep.

A καὶ ἐμαχέσαντο μὲν οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, καὶ τοῦτο ἐστώθησαν· Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἥδε ἡ δυσνοίη, μηδ' αὐτὸν μιν μηδένα δυνασθαι παῦσαι τῆς βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐσσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σάιν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία τοῦ τε ἐόντα, τότε δὲ 99
Ἀμάσιος ἤδη βασιληία. ἐνθαῦτα δέ τεως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν
B Ἄμασις οὐ κακῶς ἐποίεε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιεῖ δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθρὸν, οὕτω δὴ παραδιδοῖ Ἀπρίεω τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἐπείτα ἐθάφθη ἐν τῇσι πατρώῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἐθάφθησαν δὲ Σαΐται πρὸς τοῦ ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ ὃ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα.
C ἐκαστέρω μέν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκημένη σύλοισι τοῖσι φοίνιξι τὰ δένδρεα μιμεομένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι δίξα θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ σηκοῦ ὅσιον ποιεύμενοι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι δεξαμενοῦ τοιοῦτον.
D ἐν Σάι, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐκόμενον τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἕστασι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐρχασμένη εὖ κύκλῳ, τὸ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὁσονπερ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ Τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. τοῦτο μέν νυν τούτων, εἰ δή τι μοι ὀπὶ πλέον ὡς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, ὕσσομα κείσθω. καὶ
E τῆς Δήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι ὕσσομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες τοῦτο αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δέ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ

Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολιφθέντες Πελοποννησίων, καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωσαν αὐτὸν μοιρῶν.

Ἀπριέω δὲ ὧδε καταραμπλύου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· οὐκ τῆς δὲ ἰῶ πόλεος, οὐνομα οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατεφρόνεον Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ οὐ σοφὸν μοίρης μεγάλης ἦν, ἅτε δὴ δημότην ἐόντα, καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ ἀγαγόμενος ὁ Ἄμασις οὐκ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενος. ἦν οἱ ἀλλά τε ἀγαθὰ μυρία, οὐ δὲ καὶ ποδανιπτὴρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαρυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐνίζεσκε καὶ ἀπεπίζεσκον. τούτου κατ' ὧν κόψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἦν ἐπιτηδεώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις ὃ ἐκ τοῦ ἀστῶν ποιθύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τοῦτο ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρόσθε μὲν οὐδ' Αἰγυπτίους ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. πάντα δὴ ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τοῦ ποδανιπτῆρος πεπρηγέναι. εἰ γὰρ πρόσθε μὲν οὐδὲν δημότης, ἀλλ' ἐκ τοῦ προσήκοντος ἦν αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἐωυτοῦ ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο σφεας Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦσθαι δουλεύειν. ἐγένετο δὲ καὶ κατάστασις πρηγμάτων τοιήδε· ὃ μὲν ὄρθριος, μέχρι οὗ πλησθούσης ἀγορῆς, προθύμως ἐπρήσσετο τὰ προσφερόμενα πρήγματα· ὃ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινέ τε καὶ καταισχωπτέε τοὺς συμποτέας· καὶ ἰῶ ματαιότατός τε καὶ παιγνιήμων. ἀνατεθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, συνήνεον αὐτῷ, τοιάδε λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέπηκας, ἐς ὃ ἀγαθὸν φαῦλον προσάγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρὴ οὕτω θρόνῳ σεμνῷ σεμνῶς ἡωκέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ἐπιστέατο ὡς ὑπὸ ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται, καὶ ἀμείνονι σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ πιθέος οὐδαμῶς βασιλικοῦ. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε ἀνδράσι, Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντεινύουσι·

Doribus ejectis sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non ejecti sunt, sed relicti) conseruatus.

Apriè sublato, regnauit AMASIS è [a] tribu Saitana, & vrbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia AEgyptii cõtemnere, nec vllius sanè momenti ducere, vt qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos verò postea Amasis ad se solertia, nõ [b] asperitate, perduxit. Erant ei cùm alia bona infinita, tum verò peluis aurea, in qua tam ipsè quàm omnes conuiuæ sæpè pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eáque [c] dæmonis statuam fecit, & in appositissimo vrbis loco statuit: AEgyptii simulacrũ adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, conuocatis AEgyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primò AEgyptii euomere immigeréque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tãtopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac fuisset plebeius, impræsentiarum tamẽ esse ipsorum regem, eóque iubere vt sibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad se traduxit AEgyptios, ita vt æquum cẽserent ei seruire. Idem hoc vsus est in rebus agendis instituto: ab aurora vsquedum refertum esset forum, accuratè negotia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores iocabatur, morionẽ agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eum verbis [d] castigabant, Rex, dicentes, nõ è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes [e] augusto in solio sedens, auguste interdiu res administrare. ita & AEgyptii cognoscerent à magno sibi viro præsideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille respondit, [f] arcus ab iis quorum sunt, quũ est opus, intendi:

a Præfectura. Vel, prouincia.

b Non legit ἀγνωμοσύνῃ (vt ms. vulg. edit.) sed ἀγνωμοσύνῃ, vt ms. Ger. cod.

c Numinis stat.

d Admonebant, Non teipsum rectè regis, ô rex, qui, &c.

e Augustus augusto in solio sedens per totum diẽ res administr.

f Qui arcũ possident, quum illo opus habent, intendunt: postquã

100 τοῖσδε ἀνδράσι, Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντεινύουσι·

autem vsi sunt, remittunt. Nam si perpetuò intẽtus esset, frãgeretur, vt, quum opus esset, vti iam illo non possent. Talem & hominis cõditionem esse: si assiduè seria tractare, nec vll.

eos, si semper intenti sint, ruptũ ire, nec posse eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis institutum esse: si assiduo laborare studio, nec vllam partem ad lusum sibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus sit aut membris. Quod ego intelligens, vtrique rei tẽpus impertio. Hæc Amasis amicis respõdit. Etenim fertur Amasis, quum priuatus foret, fuisse potandi iocandique cũ dicacitate studiosus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitum circumeundo furari: & quũ reposceretur ab iis qui dicerẽt eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci solitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter absolutum. Postquam verò etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentũ donauit, neque adiens sacrificauit, tanquam nihil mererentur, quòd redderẽt falsa respõsa: qui autem eum [a] pronũciauerant furem, hos tanquã verè deos, nec mendacia reddentes oracula, maximè coluit. Præterea in Sai vestibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longè superans cætera tum sublimitate tum magnitudine. tanta est vastitas lapidum atque substructionum. Quinetiã ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidem põsuit. Alia quoque saxa prægrandia in apparatũ cõportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Mẽphin sunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai distat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minimè sed maximè omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina, in quo afferendo triennium consumpserunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autẽ domus extrinsecus est vnius & viginti cubitorũ longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex vno lapide.

a *Ad Verbum*, Constrinxerant. *id est, Conuicerãt.*

A ἐπειὰ δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκεφαλαίη αἰ. ὥστε ἐς ὃ δέον οὐκ αἰ ἔχοιεν αὐτῶν χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου καταράσασις· εἰ ἐθέλοι καταπαυδάσθαι αἰεί, μηδὲ ἐς παιγνίου ὃ μέρος ἑωυτὸν αὐιέναι, λάθοι αἰ ἢ τοι μανείς, ἢ ὄγε ἀπόπληκτος γιόμβος. τὰ ἐγὼ ὑπιστάμβος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω.

Τοιῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, ὅτε ἰὼν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης χρ. καὶ ὀπ
B ἰὼν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεπαυδασμένος ἀνήρ· ὅκως δέ μιν ὑπιλείποι πίνοντά τε καὶ παιδιόμενον τὰ ὑπιτήδεια, κλέπτεσκε αἰ τοιαῦτα. οἱ δ' αἰ μιν φάμβοι ἔχειν τὰ στρέτερα χρήματα, ἀριθμὸν ἄγοσκον ὑπὶ μαντήιον, ὅκου ἐκαίσοισι εἴη. πολλαχῇ μὲν δὴ κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλαὶ δὲ καὶ ὑπέφυγε. ἐπεί τε δὴ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τὸ πρὶν ἀπέλυσάν μὴ φῶσι εἶ), τούτων μὲν τῶν ἱ- χρ. ἀπέφυ-
C ρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ὑπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔφυε· ὡς οὐδενὸς ἐούσι ἀξίοισι, ψευδεά τε μαντήια κεκτημένοισι· ὅσοι δέ μιν κατέδησάν φῶσι εἶ), τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια παρεχομένων, τιμάλισα ἐπεμέλετο. καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωϋμασιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πολλῷ ὑπερβαλόμενος τά τε ὕψεϊ καὶ τὰ μεγάθεϊ, ὅσῳ τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστί, καὶ ὁκοίων τέων.
D τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας παρεμήκεας ἀέρηκε. λίθους τε ἄλλους ἐς ὑπισκευὴν ὑπερφυέας ὃ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τουτέων τοὺν μὲν, ἐκ τῶν κατ' Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἰκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάϊος. ὃ δὲ οὐκ ἥκιστα αὐτέων, θῶμα μάλιστα θωϋμάζω, ἐστὶ τόδε· οἴκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ ὅτο ἐκόμιζε χρ. ἐκόμιζο
E μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, διχίλιοι δὲ οἱ προσετετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ ὅτοι ἄπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τὸ δὲ εἶγος τούτου τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν ἐστὶ, εἴς τε τὸ εἶκοσι πήχεες. βῦθος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα. ὕψος δὲ, ὀκτώ. τούτου μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τὸ εἶγος τῆς μουνολίθου ἐστί.

ἀπὲρ ἔσωθεν ὁ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγαῖος· ὁ δὲ βάθος, δώδεκα πήχεων· ὁ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί· αὕτη δὲ ἐσόδου κέεται τῷδε τῷ ἔσοδον. ἐξ γὰρ μὲν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐστελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἱά τε χρόνου οὐκ ὀλιγαρκέος πολλοῦ, καταξόμενον τῷ ἔργῳ. τὸν δὲ Ἄμασιν, σὺν θυμῷ τὸν ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι παρασωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἀνδρὸς διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τις αὐτὸν μοχλεύοντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐστελκυσθείη. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἑλλογίμοισι ἔργα ὑπὲρ μέγαθος ἀξιοθέητα. ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τῷ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι ὁ μῆκος. ὅτι δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἕστασι, τῷ αὐτῷ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἰκόσι ποδῶν ὁ μέγαθος ἑὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τῷ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ὁ Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε ὁ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασις ἔστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἦν τότε ἐπὶ ἀπάσας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἔστι ὁ κατασήσας· ἀποδεικνύναι ἐτεος ἑκάστου τὸν νομάρχην πόθεν τινὰ Αἰγυπτίων, ὅτεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιέοντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίως ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο. ὃ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμφεμὸν νόμῳ. Φιλέλλην γὰρ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἔμαθέ τε ἐς Ἕλληνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δή τῳ τοῖσι ἀπιγμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκοιῆσαι. τοῖσι μὲν βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῖσι δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἱδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τῶν μέν νυν μεγίστων αὐτέων τελεωτάτων, καὶ ὀνομαστοτάτων ἐόντων καὶ χρησιμωτάτων, καὶ βουλομένων δὲ Ἑλλήνιον, εἶναι δὲ πο-

Introrsum autem [a] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est. nam ob id aiunt in templum nó fuisse pertractam, quòd quũ suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, [b] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebãt, ab illo fuisse oppressum, ideóque lapidem non introductum. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo digms cùm alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, lógitudinis quinque & septuaginta pedum. Supérque idem pauimẽtum gemini colossi stãt [c] ex AEthiopico lapide, vicenũ pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacẽs. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu dignissimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur AEgyptus fuisse maximè beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [d] Amasis quoque extitit qui legem hanc apud AEgyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides AEgyptii omnes demonstrarent vnde viuerent: & quiaut hoc nó faceret, aut non demonstraret se se legitimè viuere, is morte afficeretur. Quã legẽ Solon ab AEgyptiis mutuatus, Athenien sibus tulit, quam illi, quòd sit castissima, assiduè vsurpant. Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cùm alia in quosdam Græcos officia contulit, tũ iis qui in AEgyptum cócederent, dedit facultatẽ Naucratin vrbem incolendi. Qui verò eorum nollẽt illic habitare, sed nauigando negotiari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruẽdi. Et maximũ quidẽ eorũ fanũ atque [e] celeberrimũ vocatur Græcũ: ciui-

a Duodeuiginti cubitorum, & digitorum xx est longitudo: latitudo verò, cubitorum duodecim: quinque, subl.

b Hoc in religionem vertens Amas.

c Ex eodem lapide.

d Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demõstrare vnumquẽque apud præsidẽ cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitę suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Athenien sis sumptam hãc legem ex Ægypto Athenien sibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, leg sanè inculpata. *Ita hunc locum Vertit Budæus.*

e Maximè frequentatum. *Vel, Quo maximè Oriuntur.*

tates autem quæ communiter illud extruxerunt, sunt, Ionũ quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: AEolum verò, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Cæteræ ciuitates quæ cõsortes huius rei sunt, rei ad ipsos minimè pertinẽtis cõsortes sunt. Separatim tamen ædificauerunt, AEginetæ quidem, Iouis: Samii autem, Iunonis: Milesii verò, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in AEgypto aliud nullũ. Quod si quis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat deierare se venisse inuitũ, datóque iureiurando eadem naui ad Canobicum nauigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrãdo Delta, donec peruenirent Naucratin. ita Naucratis in honore erat. Iã verò quum Amphictyones templũ quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagrauerat) trecentis talentis construẽdũ locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa ciuitates vagi, cùm aliũde tum verò non minimum ex AEgypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui AEgyptum incolebant, vicenas mnas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiã societatémque iniit, ita vt illinc vxorẽ etiam putaret sibi esse ducendam, siue fœminæ Græcę amore captus, siue aliâs ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quũ diu fieret, ad eam Amasis, Tu verò, inquit, vxor veneficio me læsisti: ideóque nullo machinamẽto vales effugere quominus inter omnes mulieres reterrima pereas morte. Ladice, quũm pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vouit

A λιές εἰσι αἱ ἱδρυμέναι κοιναί, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. Τουτέων μὲν ὅδε ὁ τέμενος τοῦ Ἑλλησποντίου καὶ προεστᾶσι τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ προέχουσαι. ὅσαι δ' ἄλλαι πόλιες μετεποιοῦνται, οὐδέν σφι μέτεστι μετεποιοῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι,
B Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στόμα τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, ἐξελῶν ὀμόσας, μὴ μούνῳ ἐκόντα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δ', τῇ νηὶ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη τοῖς ἀέμοισι ἀντίοις πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δ'
C μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα ἀντὶ τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτόματος κατέκαη) τοῦτον Δελφοὶ δὲ ἐπέβαλλε τετραπημόριον τοῦ μισθώματος παρέχειν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιοῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον δὴ Αἰγύπτῳ ἐπεποίηκατο. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια ταλαντεῖα τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυ-
D ρηναίοισι δὲ ἐς ἕλληνας Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην ἐποιήσατο. ἐδικήσατε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτ' ὑπερθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ δι' ὅλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δὲ ὧν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συνεκλίνοιτο Ἄμασις, μισγεσθαι οὐκ οἷός τε ἐγίνετο. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολ-
E λὸν τοῦτο ἐγένετο, εἶπε δή ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην τάδε καλέσας· Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξας, ἢ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. τί δὴ Λαδίκη, ἐπεί τε οἱ ἀχθομένῳ οὐδὲν ἐγίνετο πρηϋτέρης Ἄμασις, εὔχεται

ἐν τῷ

ἐν τοῦ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἵνα οἱ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ νύκτα μίσχῃ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ εἶδος μῆχος) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τοῦτο βυθῷ αὐτίκα οἱ ἐμίσθη ὁ Ἄμασις. καὶ ὃ ὀφθὲν τὸν πρῶτον ἤδη ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις παρὰ αὐτόν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τῷ βυθῷ τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, ὃ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τεταμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. Ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ὁτιζεύσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δὴ ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, κατὰ ἐν τῷ νεῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε διὰ ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ ὅδε ἐὼν ὁ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται διὰ τῶν Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι τρεσθείσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. Ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος αὐτὸς ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

A intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodũ eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenásque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hãc Ladicen Cãbyses, posteaquam AEgypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona quæ misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Mineruæ inauratam, & sui imaginem pictura [a]adumbratam: Lindum autẽ, duo lapidea Mineruæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum verò, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meã vsque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem AEacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [b]postquam agnitæ sunt quum filios AEgypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primúsque mortalium Cyprum cepit, tributariámque fecit prouinciam.

a Ad viuum expressam.

b Eò appulsæ quum f.

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber tertius, qui inscribitur, THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων τρίτη, ἐπιγραφομένη ΘΑΛΕΙΑ.

DVERSVS A hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, cõparato cùm ex aliis quib. imperabat, tũ ex Græcis Ionibus AEolibúsque, exercitu, bellum mouit ob hãc causam: Missso in AEgyptum [a] legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit cõfilio cuiusdam AEgyptii, qui Amasi erat infensus quòd se potissimùm ex omnib[9] AEgypti medicis Amasis ab vxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum oculariũ medicum, omnium qui in AEgypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille AEgyptius, institit suadere Cambysi vt ab Amasi filiã peteret: vt ille aut mœrore afficeretur data filia, aut nõ data, Cambysi redderetur inuisus. [b] Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturũ illam vxoris loco, sed pellicis: & Persarum potẽtiam grauabatur horrebátque. Hæc reputans, ita sibi faciẽdum statuit: Erat Apriæ superioris regis filia, nomine [c] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquãtum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens

[a] Caduceatore. *Sic alibi κήρυκα rectè Vertit caduceatorem, non legatum.*

[b] Amasis, quum Persarum potentiam grauaretur atque exhorresceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb.

[c] Nitetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτε δὲ ἐκ βουλῆς αὐδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔφρπξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας τῷδε Ἄμασιν αἴτεε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὀπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, συνῆγε τῇ [a] συμβουλίῃ, κελεύων αἰτέειν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοὺς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ δεδιὼς, οὐκ εἶχε οὔτε δοὺς, οὔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη δὲ οἴκου λελειμμένη. ταύτην ὦν ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, παρόδην οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, ἐξεβλήμεθα ὑπὸ Ἄμασιος οὐ μυθάνης, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς

[a] συμβουλῇ.

ἑωϋτοῦ θυγατέρα δίδοις, ἐοῦσάν τῇ ἀλη-
θείῃ Ἀπρίεω· ⟨Ϟ⟩ ἐκεῖνος ἐόντα ἑωϋτοῦ δε-
σπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφό-
νευσε. τὸ δὴ ὂ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγ-
ενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, με-
γάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἰγυπτίους. ὧδε μὲν
νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειοῦν-
ται Καμβύσεα· φάσκοντες μιν ἐκ ταύτης δὴ
τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ
εἰ τὸν πέμψαντα ἐπὶ Ἄμασιν ὅτι τινὰ
θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες οὖ
ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ
λέληθε αὐτοὺς (εἰ γάρ τινες ἄλλοι τὰ Περ-
σέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπίστανται, καὶ Αἰγύ-
πτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ὑπὸ
βασιλεῦσι γησίου πρέοντος· αὖθις δέ, ὅτι
Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατὴρ ἦν
παῖς Καμβύσεος, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ'
οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ πρόσῳ τέ-
σσερσι τὸν λόγον, ὡς ποιεύμενοι τῇ Κύρου
οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. C
λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθα-
νός· ὡς τὴν Περσίδων γυναῖκα ἐσελθοῦσάν
τινα πρόσω τοῦ Κύρου γυναῖκας, ἀπιδεῖν τε
μεγάλην, πολλῷ ἐκφέρεσθαι τοῦ ἐπαίνου, ὑπερ-
θυμιάζουσαν. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ
103 Κύρου γυνή, εἶπαι τάδε· Τοιαῦτα δὲ μήτηρ ἐμὲ
παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος οὐ ἀτιμάζει
ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ὁπωσιοῦν, οὐ
μιῇ πλέτται. τὴν μὲν ἀληθείην, τῇ Νιτῆτι D
εἰπεῖν ταῦτα. τὴν δὲ οἱ παίδων ⟨Ϟ⟩ πρεσβύ-
τερον εἰπεῖν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ,
ἕπεταί ἐγὼ ἡμῶν μὴ αὐτὸς, Αἰγύπτου τὰ μὲν
ἄνω, κάτω ποιέων· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. Ταῦτα
εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δεκά κου γενόμενα, καὶ
ταῖ γυναῖκας οὐ θαυμάσαι ἡμέας· τὸν δὲ,
ἀναμνησθέντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη,
καὶ ἔσχε τὴν βασιληΐδα, ποιήσασθαι τὴν ἐπ'
Αἰγύπτου στρατηΐην. στρωτὸν δὲ καὶ ἄλλό
τι τοιόνδε πρῆγμα ἡμέας ἐς τὴν στρατηΐην E
ταύτην. ἐπὶ τὴν Ἐπιχώριον Ἄμασιος
ἀνὴρ ἦλθε μὲν Ἁλικαρνησσεύς, οὔνομα δέ οἱ
Φάνης, καὶ γνώμῃ ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια
ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τὴν
Ἄμασι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου,

tibi pro ſua, quum reuera ſim Apriæ filia, quem ille dominum ſuum cum AEgyptiis rebellans interemit. [a] Hic ſermo extitit cauſa quæ Cambyſem Cyri filiũ vehementer indignatum induceret aduerſus AEgyptum. Atque ita quidem memorant Perſæ. AEgyptii autem Cambyſem ſuum vendicant, aſſerẽtes ex hac Apriæ filia illum eſſe genitum. Cyrum enim fuiſſe qui ad Amaſin miſerit ſuper filia, non Cambyſem. Quod quum dicunt, non rectè dicunt: etſi eos hoc non latet. nam ſi qui alii, profectò & AEgyptii rectè norunt mores Perſarum: [b] apud quos illud in primis nefas eſt, illegitimum obtinere regnum, ſi adſit legitimus. Præterea Caſſandanes filius erat Cambyſes, Pharnaſpe viro Achæmenida genitæ, non mulieris AEgyptiæ. Sed AEgyptii [c] rem geſtam tranſferunt, fingentes ſibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita ſe habent. Cæterùm ille ſermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quãdam Perſidem ad vxores Cyri introgreſſam, quum liberos Caſſandanes aſſiſtentes forma ac ſtatura egregia conſpicaretur, ſupramodum admirabundam magnis tuliſſe illam laudibus: eique Caſſandanem (quæ Cyri eſſet vxor) ita dixiſſe, Me, quæ talium filiorum ſum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex AEgypto ancillam. Videlicet infenſam Niteti iſta dixiſſe: & ei maximum natu filiorum Cambyſem ſubiecciſſe, Ego verò tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, ſumma AEgypti reddã ima, & ima, ſumma. idque dixiſſe circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuiſſet ætatem, & regnum obtinuiſſet, huius rei memorẽ, AEgypto bellũ intuliſſe. Acceſſit huc & aliud quiddã, ad hanc ſumendã expeditionẽ. Erat quidã auxiliariorũ Amaſis, nomine Phanes, genere Halicarnaſſeus, vir cõſilio præſtãs, & in re bellica ſtrenuꝰ. hic Phanes neſcio quid Amaſi ſuccẽſſẽs, nauigio profugit ex AEgypto,

a Hic ſermo & hæc cauſa vel occaſio interuenies Camb. Cyri fil. veh. ſtomachatũ aduerſus AEgyptum impulit.

b Primùm quidem per legẽ non licere vt allegitimus regnum obtineat, quum legitimus adeſt: deinde, Caſſand. filium fuiſſe Cambyſem, Phar.

c Rem ita narrant vt inuertant.

volens in colloquutionem venire Cambysis. Eũ Amasis (quòd inter auxiliares nõ parui momẽti esset, quódque de rebus AEgypti nonnihil compertissimũ haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorũ fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in AEgyptum, [a] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cãbysemque molientem aduersus AEgyptum expeditionẽ, & quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cùm alias Amasis res exposuit, tum verò quæ ad trãsmittẽdum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet trãsitum. Hâc enim duntaxat patet ingressus in AEgyptum. Nam à Phœnice [b] vsque ad montes Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti nõ minore (vt mea fert opinio) quàm Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabiæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps iam AEgyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & mõtem Casium & lacum Serbonidis, nõ exiguus tractus est, sed itineris instar trium dierum, vehemẽter aridus. Verùm quod pauci eorum qui in AEgyptum nauigãt, notum habent, hoc dicere institui. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in AEgyptum bis quotannis [c] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [d] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromã. Præfecti prouinciarum necesse habẽt ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portẽtentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca.

a Phanes enim eum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

b Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst.

c *Vel, Amphora Veni plena. sic & in sequẽtibus. Vel potius, Amphora Veni plena, vt sit positum singul. pro plurali.*

d *Vox respõdens huic in textu Gr. nõ habetur: sed ex κείδρον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, Vacuum.*

A βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐς τοῖσι βαρβαρικοῖσι λόγου οὐ μικροῦ, βασιληΐου τε καὶ ἐπὶ Αἴγυπτον ἀπεχέσατα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, καινοῦ δὴ πειρώμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῷ θ' ὑγροῦ χόον ἐπιστάτην ἀποστέλλας τετρήρεα κατ' αὐτόν, ὃς αἱρέει μιν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γὰρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλακίτας, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀποροέοντι τῷ ἐλάσιν ὁκῶς τῷ ἀνυδρον διεκπερᾶ, ἐπελθὼν φράζει μιν καὶ τὰ Ἄμασις πρήγματα· ἔζηγέετο δὲ καὶ τὸν ἔλασιν, ὦδε πρήσσειν· πέμψαντα τὸν Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τὸν διέξοδον οἱ ἀσφαλέα δόμεναι. μούνη γὰρ ταύτῃ εἰσὶ φανεραὶ ἔσοδοι ἐς Αἴγυπτον, ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Κάδυτιος πόλιος, ἔστι Συρίων τῶν Παλαιστινέων καλεομένων· ἀπὸ δὲ Κάδυτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, πρὸς ἣν ὁ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. ὁ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν, ἀνυδρόν ἐστι δεινῶς. ὅ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον πλωλλομένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ τοῖς ἐκ Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. ἔνι κεράμιον οὐδὲν ἀριθμῷ κείμενον ὁκοῖόν κέεσι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εὑρεθῆναι· καὶ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα ἀναισιμοῦται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ μὲν δὴ μοῦνον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πᾶσαν τὴν κεραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης κομίζειν, πλησαντας ὑδαίους.

e Φοινίκων

οὕτω ὁ Ἀραβοιτέων κέρασμος, καὶ ἐξαιρέομενος ὑπ' Αἰγυπτίων ὅτι τῶν παλαιῶν, κομίζεται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νῦν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὸν ἐσβολὴν ταύτην ἐπιδεξιωσάμενοι ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τὰ εἰρημένα, ἑλόμενοι ὕδατι, ἐπεί τε πάλαι προέλαβον Αἴγυπτον· τότε δὲ οὐκ ἐόντος σφι ὕδατος ἑτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τὰ Ἁλικαρνησσέος ξείνου, πέμψας ἐς Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης, ἔτυχε· πίστις δὲ τοῖσι καὶ δεξάμενος πρὸς αὐτῶν. σέβονται δὲ Ἄραβες πίστις ἀνθρώπων ὁμοίως τοῖσι μάλιστα· ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τοιῷδε τῷ βουλομένω τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ τὸ εἴσω τῶν χειρῶν τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν συμπάντων ταύτης πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύδα, ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά· ταῦτα δὲ ποιέων, ἐπικαλέεται τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλεσαμένου δὲ τούτου ταῦτα, ὁ ταύτης πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, προσφυᾶ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἢν τύχῃ ἀστὸν ποιεύμενος. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ ταύτης πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ νομίζουσι μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην γίνεσθαι· καὶ τὴν τοιχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασὶ, κατὰ περ αὐτὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ κυκλοτερέα, ἐξευρεσιώνυμον τοῦ χρόνου τοῦ περιφορῆς. οὐνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐαλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε ἐπὶ πάσας ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ὑπέμεινε αὐτοῦ τὸν Καμβύσεω στρατόν. ὧδε μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν (ἐπείγομαι δὲ λέγειν) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρις· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τὸν ποταμὸν λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαφάνους ὁμοίους καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μηκεῖ ἐξηκοντόμετρον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ.

ita hydriæ superueniẽtes in AEgypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur. Atque hunc in modum quem dixi aqua cõtracta, Persæ vsi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrimè AEgypto potiti sũt. Sed tũc, quum in expedito aqua nõ esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei consilio, missis ad regẽ Arabum nuntiis tutum iter precatus, obtinuit, data acceptáque inuicem fide. Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui maximè, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque stans, acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœtus ineunt. Deinde sumpto flocco ex vtriusque vestimento, inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocãs Dionysum & Vraniam. Hoc actu, idẽ qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut fortè ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiã contraxerunt, seruare iustũ censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quã Alilat appellant, solos deos esse arbitrãtur. Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillũ tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora subradẽtes. Igitur postquam fœdus cum nuntiis iniit Arabs, talem rem commẽtus est: Camelos omnes, posteaquam vtribus camelinis aqua completis onerauit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cãbysis exercitum præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, cõmemorare debeo. Est magnũ in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisque crudis coriis consutũ, tãta lõgitudine produxisse, vt ad loca arida per illũ aquã produceret:

a Ita amphoræ quæ inuehuntur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portãtur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptũ transitum apparauerunt, contracta, vt modò dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptũ. *Intellige autem Vltra veteres, pro eo quod est, Vltra eos quæ iam antea ibi erant.*

b Eodémque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt.

inque ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxisse.

Cæterùm apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra PSAMMENITVS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in AEgyptum progressus non viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodũ calamitatis est expertus. defunctúsque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximũ extitit AEgyptiis portentum: Apud Thebas AEgyptias (quod neque prius vnquam neque postea ad meam vsque ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. [a] Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro vbi siccanea peragrauerunt, subsedere, vicini AEgyptiis, tánquã iam [b] congressuri. Ibi AEgyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in AEgyptum abduxissent, infensi, hoc rei in illũ sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in AEgypto, in castra perduxerunt, atque in conspectũ patris, positóque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterẽ intulerũt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prælio commisso, perquam multis vtrinque cadentibus, in fugam vertuntur AEgyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie cecidêrunt, quum iacerent fusa, vt ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum; aliorsum AEgyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia sũt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis:

a Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen, &c.

b *Legit συμβαλέοντες &* Ges. *nostri cod. habent.*

A ἐν δὲ τῇ αὐύδρῳ μεγάλας ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμενοι τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δ' ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν αὔυδρον. ἄγουσι δὲ μιν διὰ τριῶν ἀγωγέων τριχῇ ἐς τρεῖς χώρους.

Ἐν δὲ τῇ Πηλουσίῃ καλεομένῃ στόμα τοῦ Νείλου ἐστρατοπεδεύετο ΨΑΜΜΗΝΙΤΟΣ ὁ Ἀμάσιος παῖς, ἐστεφανωμένων Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζώοντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ B βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τεσσερεσκαίδεκα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι θεοῦ οἱ ἀπάρσιον πρῆγμα συνενείκθη. ἀποθανὼν γὰρ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο, ὅτε Ψαμμενίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὑάθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑαθεῖσαι, οὔτε ὕστερον, τεκμήρεσι ἐμοί, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θη- C βαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦδε πάσης· ἀλλὰ καὶ τότε ὑάθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι. Ὡς δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν αὔυδρον, ἴζοντο πέλας τοῦ Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ὑπήκοοι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλλησί τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φανῇ ὅτι σφέων ἡγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἐσάγουσι τῷ Φανῇ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ D καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατ' ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. ἐπὶ πάντων δὲ διεξελθόντων τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτὸν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ὑπήκοοι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων E πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θωύματα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος τάδε τῶν ὑπηκοείων. τῶν μὲν ὀστέων τοὺς ἐκ χυμῶν χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀδυνατέες οὕτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρησαι ἐξ

ἐν τοῖσι θεοῦ οἱ ἀπάρσιον πρῆγμα συνενείκθη. ἀποθανὼν γὰρ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο, ὅτε Ψαμμενίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὑάθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑαθεῖσαι, οὔτε ὕστερον, τεκμήρεσι ἐμοί, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦδε πάσης· ἀλλὰ καὶ τότε ὑάθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

ἐν τοῖσι θεοῦ οἱ ἀπάρσιον πρῆγμα συνενείκθη. ἀποθανὼν γὰρ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο, ὅτε Ψαμμενίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὑάθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑαθεῖσαι, οὔτε ὕστερον, τεκμήρεσι ἐμοί, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦδε πάσης· ἀλλὰ καὶ τότε ὑάθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

ἐν τοῖσι θεοῦ οἱ ἀπάρσιον πρῆγμα συνενείκθη. ἀποθανὼν γὰρ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο, ὅτε Ψαμμενίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὑάθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑαθεῖσαι, οὔτε ὕστερον, τεκμήρεσι ἐμοί, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦδε πάσης· ἀλλὰ καὶ τότε ὑάθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

ἐν τοῖσι θεοῦ οἱ ἀπάρσιον πρῆγμα συνενείκθη. ἀποθανὼν γὰρ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο, ὅτε Ψαμμενίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὑάθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑαθεῖσαι, οὔτε ὕστερον, τεκμήρεσι ἐμοί, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦδε πάσης· ἀλλὰ καὶ τότε ὑάθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δή τι ἰσχυραί, ὡς μόγις αἱ λίθῳ παίσας διαῤῥήξας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι, ξυρῶνται τὰς κεφαλάς, καὶ ὑπὸ τὸν ἥλιον παχύονται ὁ ὄφεων. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ ἐμὴ φαλακροῦσθαι αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ οὐ τις ἐλαχίστοις ἴδοιτο φαλακροὺς πολλῶν αἰθέπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχνὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀσθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους πάρας τε φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα. Εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου ἀφεφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λιβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον ἀδόκητοι κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε αὐτὰ ποταμοῦ Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἀνδρα Πέρσην· ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. Οἱ δὲ, ἐπείτε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεύμενοι, χρόνῳ ὕστερον παρέδοσαν· οἱ δὲ περιοικέες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ἂν καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν δὴ Λιβύων ἐλάσσονα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ δὴ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακόσιας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταῦτας διαστρώσας, αὐτὸς χειρὶ διέσπειρε τῇ στρατιῇ.

Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προάστειον ὅπου λύμην τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μηνὸς ἓξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων τάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλείῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἐχούσην ὑδρήιον· σὺν ἐπέμπετο δὲ

A AEgyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis [a] elidas. Cuius rei causã hanc illi reddebant, (facilè mihi persuadentes) quòd AEgyptii statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur cõpactum. Quæ eadem causa est non caluescẽdi. nã ex omnibus hominibus pauciſſimos quis AEgyptios caluos videat. His igitur hoc causæ est cur robusta capita gestẽt. At Persis cur fragilia sint capita, id in causa est quòd à principio assuefiunt operire capita, gestantes pilea tiarásque. [b] Hæc ego huiuscemodi ossa vidi. Vidi itẽ alia istis similia in Papremi, eorum qui vnà cum Achæmene filio Darii ab Inaro Libye sunt cæsi. AEgyptii quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent Mẽphin, misit Cãbyses aduerso flumine nauĩ Mitylenæam cum caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionẽ hortaretur. Isti vbi nauim aduentare Memphin vident, frequentes ex vrbe effusi, nauim corrúpunt, virósque frustatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et AEgyptii quidem [c] post hæc obsessi aliquãdiu restiterunt. Libyes verò id animaduertentes, eadem sibi quæ AEgypto contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tributúmque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, similia & ipsi fecêre. Cãbyses munera quæ à Libybus venêre, perbenignè accepit: quæ autẽ à Cyrenæis, succensens, vt opinor, quòd exigua erant. quingentas enim minas argẽti miserãt, quas sua manu prehensas, dispersit in milites.

Decimo autem die quàm muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito AEgyptiorum rege, qui sex omnino regnarat [d] annos, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cũ AEgyptiis aliis, hoc fecit vt eius animũ experiretur: Filiã illius, vestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cum ea simi-

a Perfringas.

b Et hæc quidẽ ita se habent.

c Obsessi tandẽ ad deditionẽ venerũt. At Libyes vicini eadẽ, &c.

d Menses. *nam μῆνας & in Vulg. edit. & in Vet. cod. legitur.*

liter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum ciulatu ploratúque, cæteri quidem patres conſpectis filiabus tã malè acceptis, viciſſim vociferati ſunt atque fleuerunt: Pſammenitus autem intuens atque intelligés, humi vultum demiſit. Prætergreſſis puellis aquam ferentibus, ſecundo loco Cambyſes ante oculos Pſammeniti miſit filium eius cũ duobus millibus AEgyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune ceruices & frænata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum naui fuerãt ad Memphin obtruncati. Ita enim cenſuerant regii iudices, pro ſingulis ſuorum interfectis denos primorum AEgyptiorum interficiendos. Pſammenitus prætereuntes intués, & filium animaduertens duci ad mortem, aliis AEgyptiis qui circumſedebant complorantibus, *ac indignè ferentibus*, ipſe idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergreſſis, accidit vt quidam [a] compotorum eius natu grandior, priſtinis bonis delapſus, ac nihil habens niſi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Pſammenitum alióſque AEgyptios in ſuburbanis conſidentes. Quem vt cõſpexit Pſammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput ſuũ cædebat. Aderant autem ei tres obſeruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambyſi renuntiarent. [b] Ea quæ fiebant admiratus Cãbyſes, miſſo nuntio Pſammenitum percõtatus eſt, inquiens, Pſammenite, herus te Cambyſes interrogat quamobrem tu, qui viſa filia indignè affecta, viſo etiam filio ad mortem eũte, neque eiulaſti neque fleuiſti, pauperem tanti feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) non propinquum. Et Cambyſes quidem ita interrogauit: Pſammenitus autẽ his verbis reſpõdit, Fili Cyri, domeſtica mala erãt maiora quã vt poſſẽ ea deflere: at lamẽtatio amici digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opib' ad inopiã recidit, in extremo limine ſenectutis.

a Conuictorũ.

b Quod factum admir.

A καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας αὐδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσαλμύας τῇ θυγατρὶ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι τοῖσι πατράσι, ἅμα ἄλλοι πολῖται ἀναβόων τε καὶ ἀνακλαιόντων, ὁρέοντες τὰ τέκνα κακὰ κακῶς· ὁ δὲ Ψαμμενίνιτος, προϊδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὸ γλῶ. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερα οἱ τὸν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διχιλίων τῆσι αὐτῆσι ἡλικίῃσι ἐχόντων. τοὺς B δ' αὐχένας καὶ χαλινῷ δεδεμένους ἦγον, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἀγόντων δὲ πρὸς τὸ τίσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ὁ Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. τοῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταί, τὸν ἀνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων αὐτὰ πόλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξιόντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγόμενον ὅτι θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τὸν μὲν κατημένων αὐτὸν κλαιόντων τε καὶ ὀλοφυρομένων, τοῦτο ἐποίησε ὅ καὶ ὅτι τῇ θυγατρί. C παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συνέλαβε ὥστε τὸν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικιέστερον ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἐχόντα τε οὐδέν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαιτέοντα τὸν στρατὸν παρεῖναι, Ψαμμενίνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ ἐόντα τῶν προσαιτέων κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμενίνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν· ἦσαν δὲ ἄρα αὐτῷ τρεῖς φύλακες, οἳ δὴ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἑκάστῃ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμηνον. θωυμάσας δὲ ὁ Καμβύσης D ποιεύμενον, πέμψας ἄγγελον, ἤρετο αὐτὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμενίνιτε ἐρωτᾷ δι' τι δὴ τὸν μὲν θυγατέρα ὀρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ὅτι θάνατον εἰχόντα, οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ πτωχὸν, (τοῦτόν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πευθάνομαι) ἐτίμησας. ὁ μὲν δὴ τοῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀ- E μείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· ὃ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος, ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ ὀλβίων ἐκπεσὼν, ἐς πτωχὸν ἀπῖκται, ὅτι γήραος οὐδῷ.

χαὶ πᾶν ποιεύμενον, χαὶ ἀνέκλαυσας, χαὶ ἐτίμησας, χαὶ ἐπήρώτα.

106 καὶ ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα τοῦτο τοῦτον, οὗ δεκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται τὸν Ἀμμωνίων, δακρύειν μιν Κροῖσον (ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ὑπασπιστὴς Καμβύσεω ἐπ' Αἰγυπτίοισι) δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. ἀπικομένου τε Καμβύσεω ἐστελθεῖν οἱ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· καὶ αὐτίκα κελεύειν τὸν τε οἱ παῖδα ἀπὸ τῶν ἀποκτενομένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας, ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. τὸν μὲν δὴ παῖδα οὐδεμίαν αὐτοῦ μετιόντες, ἔτι περιεόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα. αὐτὸν δὲ Ψαμμενίτον ἀναστήσαντες, ἦγον πρὸς Καμβύσεα· ἔνθα τὸν λοιπὸν διαπάσσω, ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἐπιστήθη μὴ πολυπραγμονέειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὑπερδραμόντα αὐτὸν. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τοὺς, καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παρὰ σφίσι τῶν ἀποδιδόσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυος Ἴνάρω παιδὶ Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ παιδὸς ἀρχήν. καίτοι Ἴνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσαι κακὸν πλέον ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμενίτος, ἐφάνη τὸν μισθὸν ἀπιὼν· γὰρ Αἰγυπτίους ἤλω ἐπειρώμενος ἀποστῆσαι ὑπὸ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω μὲν οὗτος ἐτελεύτησε.

Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σάϊν πόλιν, ἐνθαῦτα ποιήσας τὰ δὴ καὶ ἐνενόησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τοῦ θαλάμου ἐκφέρειν τοῦ Ἀμάσιος νέκυν· ἐκφερόμενον δὲ τοῦτον ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστίγων τὸν νέκυν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν, καὶ τἆλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, αὐτίκα τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσε μιν Καμβύσης κατακαίειν· ἐντελλόμενος ἐκ ὅσια. Πέρσῃσι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ· οὔτε νυν καταφλέειν τοὺς νεκροὺς, ἐόντα οὐ νόμῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, Πέρσῃσι μὲν, ὅτι ὅσιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν οὐθρώπῳ οὐδενὶ, μὴ δικαίου εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν οὐθρώπου

A [a] Hæc vbi responsa ab hoc renuntiata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab AEgyptiis fertur, rectè respondisse: Croesúsque dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsíque Cambysi cómiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filium ex his qui morti addicti essẽt liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se perduci. Sed filiũ quidem qui adierunt, nõ iam superstitem inuenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum verò Psammenitũ excitatum ad Cambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si cõpertus fuisset non affectasse res nouas, accepisset AEgyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatũ. Quod eos ita facere cõsuesse, cùm aliis permultis potest probari documentis, tum verò hoc, quòd Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quòdque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. [b] Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquã amplius à Persis inrogatum est. Nũc Psammenitus malè cogitãs, mercedem accepit. nam quũ ad defectionem AEgyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expirauit. Atque hunc in modum iste decessit.

a Hæc quum ab isto renuntiata essent, visus est Psammenitus rectè respondisse. ferúntq; Ægyptii, Crœsum (nã hic quoque à Cambyse in Ægyptũ adductus fuerat) cósque qui aderant Persas illacrymasse.

b Quamuis nulli Persas pluribus malis quàm Inarus & Amyrtæus affecissent. Verùm Psammenitus quum fraudẽ molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c.

C Cambyses autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri: deinde prolatũ verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, [c] omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadauer vtpote salitũ resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquã sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauer homi-

c Vel, Omnibus denique modis vexari.

nis: apud AEgyptios autem, quia persuasum habẽt ignem animatam beluam esse, & omnia quæ nascũtur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vnà cum ipsa re deuorata emori. Nõ esse verò apud eos consuetudinẽ mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit agi Cambyses. Quanquam (vt ipsi aiunt AEgyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidã AEgyptius eadem quàm Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorát enim, Amasin, quum ex oraculo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hũc hominem qui flagellatus erat, mortuũ [a] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in cõditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliâs ab AEgyptiis adornata.

a Ad fores intra cõditoriũ suum.

Secvndvm hæc Cambyses constituit [b] trifarium mouere bellum, aduersus Carthaginienses, aduersus Ammonios, aduersus AEthiopes macrobios, *id est longæuos*, qui Africã ad australe mare incolunt. & aduersus quidem Carthaginienses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus verò AEthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorũ regi, spectatum illic mensam Solis, nũquid reuera esset: simúlque res AEthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eámque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assiduè indigenæ aiũt. Et mẽsa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autẽ vbi statuit exploratores dimittere,

b Triplex.

A που· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ θηρίον
εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ καταθῆν τὰ-
χεῖ αὐ λαβόν· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς,
συνανατήκεσθαι τοῖσι κατεσθιομένοισι. οὕτω
θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νεκρὸν
διδόναι. καὶ ἀπὸ τούτου τοιοῦτο ἐμηχανέοντο, ἵνα μὴ
κείμενος ὑπὸ θηρίων καταβρωθῇ. οὔτε δὲ
B ἄλλοισι νομίζομενα συνετέλεσε ποιέειν ὁ
Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύπτιοι λέγουσι,
οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ τοῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλ-
λός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὠυτὸ ἠ-
λικίῃ Ἄμασι· τῷ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐ-
δόκεον Ἄμασι λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς
πυθόμενος ὁ μάντιος ὁ Ἄμασις τὰ περὶ
ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, οὕτω
δὴ ἀκέεσθαι τὰ ὑπιφερόμενα, τῷ μὲν οἰ-
κηίῳ τεθνεῶτι τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόν-
τα ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι τοῦ τοῦ τῆς ἑωυτοῦ
οἰκήσεως, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν
μυχῷ τῆς οἰκήσεως ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν
C νεκρὸν ἐν τῷ Ἄμασις ἐνετείλατο αὐτῷ, αἱ εἰς
ταφὴν τε καὶ τὸν οἰκήιον ἔρχουσαι, οὐ μοι
δοκέουσι ἀρχὴν ἡμέεσθαι, ἄλλως τε αὐτοὶ
Αἰγύπτιοι σημανέω.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατηίας, ἐπί τε Καρ-
χηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς
μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους ἢ Λιβύης
ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ
ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν
D στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ
πεζοῦ ἀποκρίναντα· ἐπὶ δὲ αὐτοὺς Αἰθίοπας,
κατοπτὰς πρῶτον, ὑφορμήσοντάς τε τὠυτοῦ τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένοισι εἶναι ἡλίου
τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τοῦ λόγου
φέροντας τοῦ βασιλέος αὐτέων. ἡ δὲ τράπεζα 107
τοῦ ἡλίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι
ἐν τοῦ προαστείου, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν
πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τοὺς μὲν νύ-
E κτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐπι-
τελέα ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τοὺς δὲ ἡμέρης
δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον. φαίεσθαι
δὲ τοῦτον ἐπιχωρίους τοῦτο τὸ χωρίον
ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ
ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμ-
βύσης μὲν ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους,

αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ὀπίσω μάλιστα Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ὅπως τῷ Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι σφέας δεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοῖσι παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατευσόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον τοῖσι Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίῃ οὐκ ἐδικαίου τοῖσι φέρειν Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐπεδέδοσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς στρατὸς Φοινίκων ἦρτητο· δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. ἐπεί τε δὲ ὁ Καμβύσης ἐκράτησε καὶ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ὀντινὰ λόγον χρεὼν καὶ δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν τραυχαίνιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικήιου οἴνου κάδον.

Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται ἐπὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ τῷ βασιληίῃ τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγεθός τε ἐπὶ, καὶ τῷ μεγάθεος ἔχειν τὸ ἴσον, τούτων ἀξιοῦσι βασιλεύειν. ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέι αὐτέων, ἔλεγον τάδε, «Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα τοῦτά τοι δίδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει τοῖσι ἄνδρασι τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φερουσέας, τοῦ τιμῶν πολλὸν ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. ὅστε ἐκεῖνος ἀνὴρ οὐκ ἔστι δίκαιος. εἰ γὰρ καὶ δίκαιος ἦν, ἐπὶ τοῖσι οὐκ ἐοῦσι σφέτερα ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ.

continuò ab vrbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est pisce vescentibus*, maximè gnaros AEthiopicæ linguæ. [a] Vsquedum isti veniunt, interea nauales cōpias Carthaginem versus nauigare iubet. verùm hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iureiurando se deuinctos: præterea non facturos sanctè si aduersus liberos suos militarent. nam cæteri Phœnicibus ire recusātibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginēses quominus in seruitutem Persarum redigerentur euaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus AEgyptum in militia erant, sese & ipsi dediderant. Porro Cábyses posteaquam ex vrbe Elephantina aduenerūt Ichthyophagi, eos ad AEthiopes misit, iussis cùm ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureúmque torquem tortilem, & armillas, ac vnguēti alabastrum, cadúmque vini [b] Phœnicei.

AEthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, ferūtur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diuersisque vti à cęterorum hominum ritibus, cùm aliis, tum verò hoc circa regnū: quòd quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum censent. Ad hos itaque viros Ichthyopagi venerunt, offerentésque regi munera, ita loquuti sunt, Cambyses, Persarum rex, cupiés amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubés vt in colloquium tuum veniremus, tibíque hæc dona daremus, quorum ipse vsu maximè delectatur. Ad hos AEthiops, gnarus ad explorandum veniſſe, talia respondit, Neque rex Persarum vos ideo cū donis misit quòd magni faciat hospitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum nostrum imperium veniſtis: neque iustus ille vir est. si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus,

a Et interim dū istos accerseret, nauales cop.

b Palmei.

nec homines à quibus nihil laceſſitus eſt in ſeruitutẽ redigeret. Ei núc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex AEthiopum regi Perſarum conſilium [a]dat, quãdo Perſæ tam facilè trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduerſus macrobios AEthiopes cum maioribus copiis moueat bellũ: interim diis gratias habeat, qui non inducunt [b]filiis AEthiopum vt præter ſuam velint aliã comparare regionem. Hæc loquutus, arcũ laxauit, eíſque qui venerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam eſſet & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura déque tinctura dixiſſẽt, Doloſi, inquit, homines, doloſa ſũt veſtimenta. Secũdo loco de auro ſciſcitatus, de tortili monili atque armillis, ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, riſit, atque exiſtimans vincula eſſe, inquit robuſtiora apud ſe vincula eſſe. Tertiò ſciſcitatus de vnguẽto, quũ illi de confectura vngendique ratione dixiſſent, idem dixit quod de veſtimento. Vbi [c]ad vinum peruenit, ciúſque conficiendi rationem audiuit, maiorẽ in modum delectatus potu, percontatus eſt quibúſnã rebus veſceretur rex, & quod longiſſimũ tempus à viro Perſa viueretur. Iſti dixerunt veſci regẽ pane, (expoſita tritici natura) perfectiſſimúmque diu viuẽdi ſpatium homini Perſæ proponi octoginta annos. Ad hæc AEthiops, Nihil ſe mirari inquit ſi ſtercore veſcẽtes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidẽ annis victuros [d]niſi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyopagis ita eſſe de vino. (hoc enim ipſos Perſis ſubdidiſſe.) Interrogatus viciſſim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, pleroſque è ſuis ait ad cẽtũ viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos tranſcendere: dixit cibum eis eſſe carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorũ mirarentur, ad fontem quẽdam eos deduxit, in quo loti efficiũtur perinde atque oleo inuncti, violã

a Quum Perſæ tam facilè tendẽt tantę magnitudinis arcus, *quam facilè hunc à me tendi Sydetis*, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat.

b *Id eſt, AEthiopibus.*

c *Id eſt, Ad ſermonem de Vino.*

d *Legit ἀτέφρωτον, ex qua lectione Sydetur & hic ſenſum elici poſſe*, Niſi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innues: in hoc enim ſe à Perſis vinci. Quũ autem viciſſim regem interrogarẽt Ichthyophagi de vita, &c. *Ατεγεδο ἀτέφρωτον, perinde fuerit ac ſi Gallicè dicas, S'ils me detrempoyent leur Grande d'vn tel breuuage.*

A οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε ἐπ' οὓς μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ ἀπ' τόξον τόδε διδόντες, πάλιν ἔπεα λέγετε, Βα- σιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλέι, ἐπειδὴ οὕτω ὑπερτέως ἕλκουσι τὰ τόξα Πέρσαι εὖπα μεγάθει τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιόπας τοὺς μακροβίους πλήθει ὑπερ- βαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εἰδέναι χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι B τῇ ἑωυτῶν. ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ αὐτὸς τόξον, περιέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷ- μα τὸ πορφύρεον, ἤρετο ὅ,τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μιν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶ), δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύ- τερα δὲ, ἐπὶ χρυσὸν ἤρετο τὸν περὶ αὐχένιον, καὶ τὰ φίλλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελά- C σας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι εἶεν ῥωμαλεώτερα τούτων πέδαι. τρίτον δὲ, ἤρετο ὅ μύρων. εἰπόντων δὲ τῆς ποιήσιος περὶ καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τὸ εἵ- ματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὖτις τῆς ποιήσιος, ὑπερηδεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ,τι τε σιτέεται ὁ βασι- λεύς, καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον αἰνὴρ Πέρ- σης ζωῇ. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μιν τὸν ἄρτον εἰ- πον, ἐξηγησάμενοι τοῦ πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγ- δώκοντα οἱ ἔτεα ζόης πλήρωμα αἰρέεσθαι μα- κρότατον περικέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰ- θιοψ ἔφη, Οὐ δὴν θωυμάζειν εἰ σιτεόμενοι τοιῦτον, ἔτεα ὀλίγα ζώοιεν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τοῦ πό- ματι ἀνέφυσον. φερόμενος τοῖσι ἰχθυοφάγοι- σι τὸν οἶνον. τοῦτο γὰρ ἐώντες ὑπὸ Περσέων ἐπυνθάνετο. ἀντιεξηγεομένων δὲ τὸν βασιλέα τοῦ ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, E ἔτεα μιν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐ- τέων ἀπικνέεσθαι, ἐνθαῦτα ἄλλέγειν δέ τινας καὶ ταῦτα. σιτήσιν δὲ εἶ) κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ ποιεύμενον τοῦ κα- τασκόπτων περὶ τοῦ ἐτέων, ὅτι κρήνην σφι ἀγνίσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καὶ ὀσμὴ εἰ ἐλαίου εἴη· ὀδμὴν δὲ ἀπ' αὐτῆς

108 D

αὐτῆς ὥστε ἰόντι καθιέναι δὲ ὕδωρ τῆς χρήνης ταύτης οὕτω δή τι ἔλεγον εἶ) οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶ) ἀπ' αὐτῆς ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. πάντα δὲ πρήνεα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. ὃ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἴ σφι ἔστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, ἀφ' οὗ τοῦτο αὖ εἴη τοιοῦτο τὰ πόντια χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς χρήνης δὲ ἀπαλλασσόμενοι, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον αἰδρώ, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσείῃσι δεδέαται. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς εὐμαρέστατον καὶ ἀμειώτατον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὸν τῦ Ἡλίου λεγόμενον τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίην ἐθηήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἳ λέγονται εἶναι σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, ἐν τῷδε τῷ τρόπῳ δε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γράφῃ κοσμέουσι, ἐξομοιοῦντες τὸ εἴδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιέχουσι φίλιον ἐξ ὑέλου πεποιημένον χοίλιον. ἐν δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῳ δὲ τῇ φίλῃ ἐσεῖ δῆλος φαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν ἀπεμέων ἄχαριν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀφανὲς οὐδέν· καὶ ἔστι πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκρῷ. ἐναυτὸν δὲ ἔχουσι τὸν φίλον οἱ τῶν οἰκίων οἱ μάλιστα προσήκοντες, πρώτων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα συναγείραντες, ἰοῦσι ἐπὶ τὴν πόλιν. θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγελέοντες τῶν ταῦτα τοῦτον, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προβουλὴν σίτου ἐπιθέμενον προαγείλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅπως ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τὴν ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο· Ἑλλήνων μὲν τῶν παρεόντων αὐτῷ τάξας τινὰ μοῖραν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε δὲ στρατεύματος ἐγίνετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέχρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας καὶ τούτοισι μὲν ἐπέστελλε Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον

A olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeò inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignũ quidem, & quæ leuiora sũt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si verè apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existũt, quòd ea semper vtuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos AEthiopes omnium rarissi-
B mum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mẽsam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicũtur è vitro esse constructa, hũc in modum: Posteaquam mortuum siue AEgyptiorum siue aliorum more arefecerũt, totum gypso inducunt, picturáque exornantes repræsentãt quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod a-
C pud illos multum est & facilè effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis vllius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habẽs. Hũc cippum qui maximè sunt propinqui, intra ædes annum tenẽt, offerẽtes ei omnium rerum primitias, hostiásque: anno exacto efferunt, circáque vrbẽ statuunt. Omnibus exploratores inspectis
D reuersi sunt. Qui quum ista renuntiassent Cambysi, continuò ira percitus aduersus AEthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumẽtariæ apparatu indicto, neque secũ ipso ratione inita quòd in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulátque Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est ventum,
E delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperẽt, deinde oraculũ Iouis incenderẽt: ipse cũ reliquis copiis aduersus AEthiopes cõtẽdit. Sed antequã quintã

itineris partem confeciſſent, exercitum eius protinus commeatus omnis quem ſecum habebat, defecit: mox & iumenta ad veſcendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cābyſes ſi reſipuiſſet ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius admiſerat peccato, vir ſapiens extitiſſet: nunc autem nihil penſi habens, aſſiduè proceſſit vlterius. Milites, quandiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad ſabulum peruenêre, ibi nõnulli diram rem perpetrauerunt. nam ſortiti ex ſeipſis decimum quemque comederũt. Id audiẽs Cambyſes, veritus ſuorum mutuam depaſtionem, intermiſſa aduerſus AEthiopes expeditione, retrorediit, Thebáſque peruenit, multis de exercitu amiſſis.

a Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum deſcendiſſ.

[a] Et quum è Thebis deſcendiſſet Memphin, Græcos miſſos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduerſus AEthiopes ita ſe geſſit.

Copiæ autem quæ aduerſus Ammonios miſſæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces ſequebantur: [b] ac niſi ſunt vſquedũ ad vrbem Oaſin peruenerunt, quam incolunt Samii ii qui ferũtur è tribu AEſchrionia eſſe, ſeptẽ dierum per arenas itinere diſtantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca *μακάρων νῆσος*, *id eſt, beatorum inſula*. in hunc locũ dicitur peruenisſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, nulli alii habent quicquam dicere. Nã neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipſis autem Ammoniis demum fertur, quũ illi ex vrbe Oaſi per arenam iter facerent, iámque medio ferè ſpatio inter Oaſin & Ammonios prandérent, ingruiſſe magnum ac validum auſtrum, & ingeſtis arenę cumulis eos obruiſſe, atque hunc in modum illos è conſpectu ſublatos. ita actum eſſe de hoc exercitu Ammonii memorant.

b Ac peruenisſe quidẽ eos vſque ad vrbem Oaſin conſtat, quam incolunt, &c.

Cambyſe autem Memphin regreſſo, Apis (quem Græci

A μέρος διεληλυθέναι τὸν στρατιὸν, αὐτίκα πάντα αὐδιὴς τὰ εἶχον σιτία ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ὅτι τῇ ἀρχῇθεν ἡμοιρήκει ἁμαρτάδι, ἐὼν ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νυν δὲ οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἦιε αἰεὶ ἐς ὅ τι πρόσω. Οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέ-

B ζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον ἀυτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' C Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπραξε.

Οἱ δὲ αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῆς Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεσίοι εἰσὶ ἐς Οἶασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἐπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ D τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. ὅ δὲ ἐνθεῦτεν δὴ, ὅτι μὴ αὐδιὴς Ἀμμωνίοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν πρὸς αὐτέων. οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἀπόρησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ὡς ἐκ τῆς Οἴασιος ταύτης ἑπτὰ ἡμερέων διὰ τῆς ψάμμου ὑπὸ σφέας, ἠνέσθαί τε αὐδιὴς μεταξύ κου μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Οἴασιος. ἄειρον δὲ ἀμφοτεροῖσι αὐδιὴς, E ὅτι πνεύσας νότος μέγας τε καὶ ξηρὸς. φορέοντα δὲ ἦνας τῆς ψάμμου καταχώσαι σφέας, καὶ ὕστερον τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, ὃν Ἕλληνες

Ἔπαφον καλέουσι. ὀπτῶφανέος δὲ τούτου γε- A
νομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφό-
ρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσθαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν
ὦν ταῦτα τοῖσι Αἰγυπτίοισι ποιεῦντα ὁ Καμ-
βύσης, παῖδα σφέας καταδόξας, ἐὼν τῦ κα-
κῶς φρονέοντος, χρημόσυνα ταῦτα ποιέειν,
ἐκάλεσε τοὺς ὀπτηδέτας τῆς Μέμφιος. ἀ-
πικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι παρεστεώ-
μενος ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίεῦν τοιοῦτον
οὐδέν Αἰγύπτιοι, τότε δέ, ἐπεὶ αὐτὸς πάρειμι
τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀπολαλών. ὁ δὲ ἔ- B
φασαν ὡς σφι θεὸς πάρειμι φανεὶς, ἀλλὰ
χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ὀπτιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες ὁ Αἰγύπτιοι κε-
χαρηκότες ὁρτάζουσι. ταῦτα ἀκούσας ὁ
Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαί σφεας, καὶ ὡς
ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. ἀποκτείνας
δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν.
λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, οὐ λήσειν
ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς ὡς κεχοληθὴς ἀπιγμένος
εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπάγειν C
ἐκέλευε ὁ Ἄπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆ-
σαν ἄγοντες. ὁ δὲ Ἄπις οὗτος ὁ Ἔπαφος, γί-
νεται μόχος ἐκ βοὸς ἧττις οὐκέτι οἵη τε γίνε-
ται ἐς γαστέρα ἄλλου βάλλεσθαι γόνον. Αἰ-
γύπτιοι δὲ λέγουσι στέλας ὀπτὶ τῷ βοῒ ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ καπῆκαι, καὶ μιν ἐκ τούτου τί-
κτειν. Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μόχος οὗτος ὁ Ἄπις
καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ὀπ-
πόταν τοῦ μετώπου λευκὴν τετράγωνον φορέῃ·
ὀπτὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ D
οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ὀπτὶ δὲ τῇ γλώσ-
σῃ, κάνθαρον. ὡς ὦν ἤγαγον οἱ ἱρέες Ἄπιν,
ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος
τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι
τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παῖσε τὸν μηρόν. γε-
» λάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακαὶ
» κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ
» σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων; ἄξιος
» μὲν γε Αἰγυπτίων οὗτος ὁ θεός. ἀτὰρ τοι ὑ-
» μεῖς γε οὐ χαίρουτες, γέλωτα ἐμὲ ἤσεσθε. E
ταῦτα εἰπὰς, διεστείλατο τοῖσι ταῦτα πρή-
σσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰ-
γυπτίων δὲ τὸν ἄν λάβωσι ὁρτάζοντα
κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διῆλυτο Αἰγυπτίοισι·
οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιοῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος
τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος.

vocant ἔπαφον) apparuit. AEgyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes AEgyptios Cambyses intuens, [a]ratúsque ob res à se malè gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerũt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale feciſſent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset párte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tũc omnes AEgyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interemptis, iussit sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus manſuetus ad AEgyptios veniret, fore vt se non lateret. [b]Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idémque Epaphus, ê vacca genitus quæ nullum dum aliũ potest concipere fœtum: quam AEgyptii aiunt fulgure ictã concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [c]*Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [d]cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyses veluti vecordior, edũcto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnánsque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiuscemodi dii existũt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes? dignus nimirũ AEgyptiis hic deus. hos certè ludibrio habuisse non iuuabit. Hæc loquutus imperauit iis quorum hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderét: cæteros autẽ AEgyptios vt quemque feriantẽ adipiscerétur, occiderét. Ita festũ solutũ est, sacerdotes mulctati: Apis sauciat femur, in templo iacẽs extabuit:

a *Vel*, Valde *aut omnino* hoc eorũ factũ improbans, quòd in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum, &c.

b Nec plura loquutus

c Non μέλας, *sed* μέγας, (*id est* magnus) *habent nostra exempl. Magũ tamen placet illud quàm hoc: vt dicat Herodotus, eum, quum sit alioquin niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, toto corpore.*

d In lingua scarabeum.

quem è vulnere extinctũ tũmulauere ſacerdotes clam Cãbyſe.

Ob hoc ſcelus, (vt AEgyptii aiunt) continuò Cambyſes inſaniit: [a] quum ne compos mentis quidem fuiſſet, exorſus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eiſdem ſibi parẽtibus fratrem, quem ex AEgypto remiſerat in Perſas, liuore commotus quòd ſolus ille Perſarum arcum quem Ichthyophagi ab AEthiope attulerant, [b] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Perſis poterat. Smerdi in Perſidẽ profecto, hanc vidit in ſomnis Cambyſes viſionem: Nuncius quidã è Perſis veniens, ei nunciare eſt viſus, Smerdin in regioſedentem ſolio cælum contingere vertice. Ob id Cambyſes ſibi metuẽs, ne ſe necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Perſas ad illum interimendum Prexaſpem, ſibi ex omnibus Perſis virum fideliſſimum. Hic vbi Suſa conſcendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quum eum eduxiſſet venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrũ produxiſſet, ibi eum demerſiſſe. Et hoc quidem initium ſcelerum Cambyſis extitiſſe ferunt: ſecundum autem ſcelus, ſororis necationem, in AEgyptum eum ſequutæ: quæ ex eiſdem parentibus erat ſoror, atque eadem vxor: quã hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Perſæ ſorores in matrimoniũ accipere nequaquam conſueuiſſent, Cambyſes vnius ſororum amore captus, cupidúſque deinde ducendi illam vxorem, [c] quum propter rei inſolentiam laboraret efficere, accerſit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Perſis viri, ſũntque [d] perpetui, niſi delicti alicuius comperti fuerint. Iſti apud Perſas ius dicũt, & legum patriarũ ſunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyſes percõtatur, num qua lex ſit quæ ſinat volentem cũ ſorore contrahere matrimoniũ. Iudices & iuſtè & [e] ingenuè reſpondentes, negant vllã ſe inuenire legẽ quæ ſinat fratri nubere ſororẽ: quãdã tamẽ inuenire legẽ, qua liceat regi Perſarũ facere quicquid libeat.

a · Quũ ne prius quidem compos mẽtis fuiſſet. *Quæ verba non iã ſunt AEgyptiorum, ſed ipſius autoris. q. d. Dicunt illum AEgyptij hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis cõpos erat,* exorſus, &c.

b Ὅσον ὀκτὼ δύο δακτύλους, *quod Gallicè dicitur, A deux doigts pres. Pro Traheret autem Vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *ſiue* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicũtur. Et ipſe Herodotus in ſequentibus dicit* διατείνειν τὸ τόξον.

c Quum rem nouam facere in animo haberet.

d Donec moriantur.

e Et cautè reſpond.

A καὶ τὸν μὲν, τελευτήσαντα ὑπὸ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω.

Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) ἀφ' οὗτου τοῦ ἀδικήματος αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ προπάντων μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα παῖδά τε καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τόξον μοιοῦς Περσέων ὅσον τε ὀκτὼ δύο δακτύλοις εἵρυσε, τὸ πρὸ τοῦ Αἰθιόπων ἐδύνασαν οἱ ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποιχομένου ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ ἑδρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ἅψαιτο. προβὰς ὦν θώμα, δείσας μὴ ἐὼν τοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄγριον ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα, καταποντῶσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τῶν· δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ὅτι οἱ ἀπομνύων οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἐπείτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι μὴ ἐώθοτα ἐπινόεε ποιήσειν, εἶρε τοιάδε· καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴτις ἐστὶ καλεόμενος νόμος τὸν ἐθέλοντα ἀδελφεὴν συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς δ' ἂν ἀποθάνωσι, ἢν σφι μὴ πλημμελὴς ἀδικον μέγεθος τούτων. οὗτοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι τῶν ἐξηγηταί τε πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πᾶσα ἐς τούτους ἀναχέεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπεκρίνατο αὐτῷ οὗτοι δίκαιά τε καὶ ἀσφαλέα· φάμενοι, νόμον οὐδένα εὑρεῖν ὅσῳ ὁς καλοῖ ἀδελφεὴν συνοικέειν ἀδελφεόν· ἀλλὸν μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, ᾧ βασιλεύοντι Περσέων ἐξῆν ποιέειν τὰ αὐτῷ ἐθέλοι.

110

B

C

D

E

οὔτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυε, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον παρεξελλοντες, πρόξοῦσι ἄλλον νόμον σύμμαχον τοῦ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετ' ὀλίγον δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην ὑπεκτεινομένην οἱ ἐπ' Αἰγύπτου κλείνει. ἀμφὶ δὲ τοῦ θανάτου αὐτῆς διξὸς (ὡς τοῦ τὸν λέγουσι Σμέρδιος) ἀναφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, παραγενέσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ὑπερκρατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥσθέντα θεώμενον τὴν δὲ, πρηνεμένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τοῦ ἀδελφεοῦ ὑμοφρόσυνα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ ὑμοφρόσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρακειμένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα παρεπλαγῆναι· καὶ ἐπειρέσθαι τὸν ἄνδρα, πότερα παρεστεπλεγμένη ἡ θρίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖα. τὸν δὲ εἰπεῖν, Ταύτην μὲν δὴ ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν δὲ Κύρου οἶκον ἀπωλώσας. τὸν δὲ, θυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐγκύσῃ τὸ γαστρί. καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε ὑπὲρ τὸν Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώποισι κακὰ κατεργάζεσθαι. καὶ γάρ τινα ἐκ παιδὸς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱερὴν ὀνομάζουσι οἱ ἄνθρωποι. οὐκων τοι ἀπὸ κεφαλῆς εἰκὸς ἦν, τὸ σῶμα τοῦ νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. τάδε μὲν ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε τοὺς.

Ita neque legem abrogarũt metu Cambyſis: & ne legem tuentes ipſi perirent, aliam inuenerũt adiutricem eius qui ſororem in matrimoniũ ducere vellet. Tunc itaque Cambyſes [a] eam quã dixi accepit vxorem, aliquantóque pòſt & alteram. Harum iuniorẽ quæ ipſum in AEgyptum comitata eſt, interemit. Cuius mors, quemadmodũ illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidé aiunt, dum Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuiſſe ſpectaculo: & quum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro ſuperueniſſe: & quũ duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extitiſſe. Et Cambyſe, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei affidentem illacrymaſſe. Ea re animaduerſa, Cambyſem interrogaſſe quídnam lacrymaretur: & mulierem dixiſſe, ſe viſo catulo ſuppetias fratri ferente, ideo flere quòd ſubierit memoria Smerdis, cuius ſciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyſe fuiſſe interemptam memorant: AEgyptii verò ob id quòd quum ad mẽſam diſcumberetur, mulier lactucam ſumpſit, ciúſque decerptis foliis, virum interrogauit vtrũ diſcerpta lactuca an denſa pulchrior foret: quum hic reſpondiſſet, Dẽſa: Hanc, inquit, lactucã aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indignatione percitum, inſiliiſſe calcibus in prægnãtem, eámque abortu edito deceſſiſſe. [b] Ita Cambyſes in præcipuos domeſticorũ infaniit, ſiue id propter Apin, ſiue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere conſueuerunt. Etenim fertur Cambyſes ab ipſis natalibus grãdi laboraſſe morbo, quem quidã ſacrum nominant: vt haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum eſſet, eius nec mentem quidem ſanam fuiſſe. [c] Atque in alios quoque Perſas infaniſſe, veluti in Prexaſpẽ, quẽ præcipuo honore proſequebatur, & qui ad eum nũcios perferebat:

[a] *Eam quam diligebat. Vel, Amicam illam.*

[b] *Id eſt, Talia per inſaniam fecit præcipuè, &c.*

[c] *Hæc autẽ aduersus alios Perſas inſaniit. Ideſt, Per inſaniã egit. Fertur enim ad Prexaſpem dixiſſe, quem præcip.*

[a] Cuius filius à poculis ei erat.

& [a] cuius filius Cābysis vina miscebat: qui honos & ipse nō parvus est: ad hunc (*inquam*) fertur dixisse Cābyses, Quémnam virum Persæ me esse censent, aut qualem de me sermonem habēt? Et iste ei respondisse, Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferūt, sed nimis te [b] vino deditum aiunt esse. Hæc Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persæ me aiunt vino deditum desipere, nec mentis esse cōpotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuêre. Nam senatum Persarum (cui intererat Crœsus) aliquando interrogarat Cābyses qualis ipse videretur esse vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi respondérant, eum patre esse præstantiorem, qui & omnia illius haberet, & AEgypti ac maris accessionem adiecisset. hæc quidem Persæ dicebant. Sed Crœsus qui aderat, displicente ei quæ dicebatur sententia, ad Cambysem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, nō videris adæquādus esse patri: nondum enim tibi est filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cābyses delectatus, Crœsi sententiam approbauit. Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit, Intellige nunc ipse per te nūquid Persæ vera dicant, an hæc dicentes ipsi desipiant. Nam si filii tui qui in vestibulo stat, medium cor non fruſtrato ictu percussero, constabit [c] nihil esse quod Persæ dicūt: sin aberrauero, constabit Persas vera loqui, [d] & me esse intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerúmque percussit: atque eum collapsum iussit discindi, & inspici ictum. quúmque in corde sagitta esset inuenta, ob id lætabundus atque cachinnās, ad patrem pueri inquit, Prexaspes, facta est tibi fides non me insanire, sed Persas. Verùm nunc mihi dicito quémnā ex omnibus hominibus iā noris ita ad destinatū emittere sagittas. [e] Prexaspes hominem aduertens esse vesanum, & in ipsum quoque insaniētem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probè iaculari.

[b] Non legit φιλοvεικίη, sed φιλοvικίη, quam lectionem sequentia cōprobare videntur.

[c] Id est, Vanum esse, Vel, frivolum.

[d] Et me non sapere.

[e] At Prexaspem, quum animadverteret hominem mente esse captum, & sibi timeret, dixisse, Here, ego, &c.

Τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἐὼν τυγχάνει Καμβύσεω τιμὴ δὲ αὕτη οὐ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρηξάσπες, κοῖόν μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι ἄνδρα; τίνας τε λόγους ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεσι, τῇ δὲ φιλοινίκῃ σε φασὶ πλέονως προσκεῖσθαι. ὧδε μὲν δὴ λέγειν τοῦτα περὶ Περσέων· τὸν δέ, ὀργισθέντα, εἰπεῖν μιν ἀναιδέως, Νῦν ἄρα με φασὶ οἴνῳ προσκείμενον, παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἰδότα νοήματα. οὐδὲ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρὸς τοῦτον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ σοφώτεροι ἐόντων, καὶ Κροίσου, εἴρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέοι αἰνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δέ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός. τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτόν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Περσάων μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ πρὸς ἐόντων τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ χρίσει, εἶπε πρὸς Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νῦν ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί. οὔ γάρκω τοι ἔστι οἷός οἵου σε ἐκεῖνος κατελίπετο. ἄγαθά τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαινέσας τὸν Κροίσου χρίσιν. τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθεὶς, ὀργῇ λέγειν πρὸς Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τὸν παῖδα τὸν σὸν τὸν δὲ ἐσεῶντος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες ταῦτα· εἰ δὲ ἁμάρτω, φαίην τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καὶ με μὴ φρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπὼν καὶ ἀγαστείνας τὸ τόξον, βαλέει τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἐκέλευε ἀναρήξας αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέπτεσθαι τὸ βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐστεῶτα τὸν ἰόν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ πεπληγμένον φρενί, Πρηξάσπεα, ὡς μὲν ἐγὼ οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα τοξεύοντα· Πρηξάσπεα δὲ ὁρέοντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ τὸ πρὶν ἑωυτῷ δεινὸν μαίνοντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδὲ αὖ αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω εὖ καὶ καλῶς βαλέειν.

τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο. ἑτέρῃ δὲ Περσέων ὁμοίως τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπὶ σοφισμῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἑλών, ζώοντας ὀρύξας κατὰ κεφαλῆς κατώρυξε.

Ταῦτα δὲ μὲν ποιέοντα ἐδίκαιωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετήσας τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

» Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐ-
» πίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυ-
» τὸν, ἀγαθῶν τε προόπτην εἶναι. σοφὸν δὲ καὶ προ-
» μηθέα. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωυτοῦ
» πολίτας ἐπὶ σοφισμῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑνός, B
» κτείνεις δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ τοιαῦτα
» ποιέῃς, ὅκως μή σευ ἀποστήσονται Πέρ-
» σαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐνετείλατο
» πολλά, κελεύων σε νουθετέειν, καὶ ὑποτίθε-
» σθαι ὅ,τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὐνοίῃ
φαίνων σὺν εὐβουλίῃ οἱ ταῦτα· ὁ δ' ἀμεί-
» βετο τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβου-
» λεύειν, ὃς γενεῇ μὲν τὸν σεωυτῆς πατρίδα
» ἐπεδήμωσας, εὖ δὲ τὸν πατρὸς τὸν ἐμοῦ
» σεωυτοῦ βουλεύσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρήξεα C
» ποταμὸν διαβαίνειν, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας,
» βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμε-
» τέρην· καὶ ἀπὸ μὲν σεωυτὸν ὠλέσας, τῆς σε-
» ωυτοῦ πατρίδος κακῶς προέστας, ἀπὸ δὲ ὠ-
» λέσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ' οὔτοι χαί-
» ρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἔς σε προφάσιός τευ
» ἐδόκεον ὅτι λαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἰπὰς, ἐ-
λάμβανε ὀϊστὸν ὡς κατατοξεύσων αὐτόν.
Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔφευγε ἔξω. ὁ δὲ, ἐπεί
τε ὀϊστὸν οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θε- D
ραπηίοισι λαβοῦσι μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ
θεραπηίοντες, ὑπιδόμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
τακρύπτουσι Κροῖσον· ὅτι τῷδε τῷ λό-
γῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύ-
σῃ, καὶ ὅτι ζητοίη τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφή-
ναντες αὐτὸν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια
Κροίσου· ἢν μὲν δὴ μὴ μεταμελήσῃ, μη-
δὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρῆσθαι. ἐπόθησέ τε
δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ με-
112 τέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεραπηίοντες, E
μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περι-
εοίη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδε-
σθαι ἔφη τῷ περιόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς τῷ-
ποιήσαντας κατατρώξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν. καὶ ἐποίησε ταῦτα· ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς ξυμμάχους

Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Persas, primoribus [a] pares, [b] ob nulli[c] momenti causam necauit, viuos in caput defodiens.

Hæc cum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, Rex, cūcta noli ætati atque iræ indulgere: sed cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidum esse: & sapientis est prospicere: tu verò viros interficis tuos populares ob nullius momenti causam, interficis etiā pueros: qualia si multa facies, cōsidera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiā atque etiam mādans, mihi præcepit vt te commonefacerem, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus beneuolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuā ipsius patriam administraris, aut patri meo cōsulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massageras, quum illi vellēt transire in terram nostram. Imò & teipsum malè præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquam gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionē. [c] Arcúmque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. [d] Hic vbi nō habet in quem telū dirigat, mandat ministris vt illum cōprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerētur quòd illum seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerēt. Nec ita multo pòst quū Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciāt ei hominem superesse. Cambyses se quidem inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturum: proūt & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quàm in socios, quum

a *Nō legit ὁμοίως, sed ὁμοίους: & ita in Veter. cod.*

b Ob nullum morte digni crimen. *Vel, Nullo crimine mortem commeritos. Sic & Italus post.*

c Hæc quum dixisset, arcum corripiebat, *&c.*

d At hic quum illum configere non posset, & *quo se foras proripuisset.*

r. iiii.

Memphi moratus est, Cambyses faciebat [a] insania. adeóque vetusta recludēs sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templū Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. siquidē statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sūt enim & hæc illis Vulcani similia, à quo se hi homines aiunt esse oriundos. Cùm multa igitur apud me documēto sunt, Cambysem vehementer īnsaniisse, tum verò illud, quòd alio qui non tentasset templa [b] legésque habere ludibrio. Nam siquis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profectò cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quàm demētem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erāt Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsētibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominātur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent, vt patres defunctos igne comburerēt. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebāt. Atque ita moribus comparatum est: rectéque mihi videtur [c] Pindarus fecisse vt diceret Morem omnium esse regem.

Caeterum dum Cambyses in AEgyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati AEacis filio; qui Samum vi occupauerat, eámque inter initia trifariā partitus erat cū fratribus, Pantagnoto

a *Vel, Per insaniam.*

b Ritúsque

c Pindarus ceciniſſe, Morem, *&c. nam ἐθέων de poetis dicitur, vt Latinè canere.*

ἐξεμάνετο, μούνων δὴ Μέμφι· καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίστου ὁ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τὰγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τῷ Ἡφαίστου τὤγαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταίκοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐπὶ τῆσι πρῴρῃσι τῶν τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν Καβείρων ὁ ἱρόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσιέναι ἄλλόν γε ἢ τὸν ἱρέα. τάδε δὲ τὰγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ καταισκώψας. ἔστι δὲ καὶ τάδε ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου. τούτου δὲ σφέας παῖδας λέγουσι εἶναι. πέμπτῳ δὴ ὦν μοι δῆλα ἐστὶ ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κάλλιστα νόμαια τῶν κατὰ σφέας, διασκεψάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι κάλλιστα τοὺς ἑωυτῶν νόμους εἶναι. οὐκῶν εἰκὸς ἐστὶ μανίης γε ἢ μεγάλου πρήγματος ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα ποιέεσθαι. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πεῖσαι ἔστι, ἐμοὶ δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ὅτε τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς κατέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας, εἴρετο ὅτι πρὸς χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασκον ἔρδειν αὐτό. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ὅτι τῷ χρήματι δέξαιτ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακῦραι· οἱ δέ, ἀμβώσαντες μεγὰ, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μοὶ νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

Καμβύσεα δ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηίην ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τεχῇ διασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ

καὶ Συλοσῶντι ἐνέμε· μιῷ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀπολλύει, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἴσχων δὲ, ξεινίῃ Ἀμάσι τῷ Ἰαὶγυπτίων βασιλέϊ στεφθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεχόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα αὔξετο, καὶ ἐς βεβωμένα ἀνὰ τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἑκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατόν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας, ἀδιακρίτους οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαρίζεσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἐλάβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τὰς νήσους εἵρηκε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου ἄστεα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίοις πάντα στρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸ μὲν τεῖχος τὸ περὶ Σάμον πᾶσαν δεδεμένοι ὤρυξαν. καὶ κως καὶ Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, δῆλα δὲ οἱ ἦν τὰ ἐπιμνήσθην. πολλῷ δέ οἱ πλείους οἱ εὐτυχίης γινόμενοι, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· ΑΜΑΣΙΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ. Ἡδὺ μὲν πευθάνεσθαι ἀνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα· ἐμοὶ δ' αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι, εἰδότι θεῖον ἐὸν φθονερόν. καὶ κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν αὐτῶν κήδωμαι, ὁκοτέρου τι εὐτυχέοντος τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ πολλάκις· καὶ οὕτω ἀμφιφέρειν τὸν αἰῶνα, σφάλλεσθαι ἐξ εὐπρήξιος, ἢ εὐτυχέειν τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πανάρριζος, εὐτυχέων τὰ πάντα· σὺ δὲ ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον τοιάδε· φροντίσας τὸ αἰὲν εὐέργοις ἐόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολλύμενον μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀποβαλέ οὕτω, ὥστε μηκέτι ἦξαι ἐς ἀνθρώπους. ἢν τε μὴ σφαλλόμενα ἔτι αἱ εὐτυχίαι τοι τὸν ἐπὶ τοῖσδε ἀμείβωσι παθέα, ἔχεο τῷ σεαυτοῦ ἀκέο. Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὡς οἱ εὖ παραινέοιτο Ἄμασις, ἐβούλετο ἐπ' ᾧ αἰ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολλύμενον τῶν κειμηλίων. ἀνεζήτεε δ' εὑρίσκε τάδε·

A & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, ejecto, totam ſolus obtinebat, inito fœdere cum Amaſi rege AEgypti, cum quo hoſpitium habebat, mittens munera, viciſſimque accipiens. Breuique ſtatim tempore res eius adeo proceſſerũt vt per Ioniam cæterámque Græciã celebrarẽtur. Quocunqueenim [a] bellum intulerat, cuncta ei proſperè cedebant, quũ haberet centum [b] biremes, mille B ſagittarios, inuadens omnes ſine vllo cuiuſquã diſcrimine: quòd diceret ſe magis gratificari amico ſi ei quæ abſtuliſſet redderet, quàm ſi [c] nihil adhuc auferret. Multas itaque hic inſulas, multa etiã in continente oppida capiebat. Leſbios enim cum omnibus copiis opem Mileſiis ferẽtes, nauali prælio vicit cepítque, qui omnẽ foſſam mœnia Sami ambientem vincti foderunt. Atque C res Polycratis tãtopere ſecundas eſſe non latuit Amaſin, cui hoc curæ erat. Sed quum aſſiduè forent multo ſecundiores, Amaſis libellum Samũ miſit, in hæc verba ſcriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hoſpite, audire voluptati eſt: tamẽ tuæ magnæ proſperitates mihi non placent, qui intelligo quàm inuidum numẽ ſit. Quod ad me attinet, malim III tum meas ipſius tum eorum qui D mihi curæ ſunt [d] res nunc proſperè ire, & ita *per varias fortunæ vices* ætuum traducere, quàm in omnibus mihi proſperè cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduerſus proſperitates agito: diſpice quid tibi ſit quod plurimi facias, quódque amiſſũ tibi maximè doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquam [e] ad homines veniat. Quòd ſi proſpera E tua deinceps non variabũtur aduerſis, medeare tu tibi ſubinde eo modo quẽ tibi ſubieci. Hæc quũ legiſſet Polycrates, & in animum demiſiſſet, tanquam bene ſibi ab Amaſi præcepta, diſquirebat quódnam ſuorum ornamẽtorum eſſet quo amiſſo maxima ipſe moleſtia afficeretur: atque hoc tandem quæritãdo inuenit:

a Bellum inferre cogitaret,

b Centum naues quinquagintaremorum.

c Nihil ab initio abſtuliſſet.

d Res nũc proſpere ire, nũc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus alias feliciter, alias infeliciter cedere. Poſt* cedere, *adde*, Nec enim adhucde quoquã audiſſe me puto, qui quum in omnibus felix fuiſſet, non eandem malè perierit funditus.

e *Id eſt, In hominum conſpectum.*

Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc vbi abiiciẽdam statuit, ita abiicere libuit: [a] Biremem conscendit: eã dehinc viros quibus illã instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractũ sibi sigillum, iis qui vnà nauigabant inspectãtibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sextóve quàm hæc acta sũt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandẽ sanè ac pulchrum putauit dignum quo Polycratem donaret. cum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectũ Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitã tolero, tamen non iudicaui ferẽdum à me esse in forum, sed te tuáque potentia dignum. Eũ itaque affero tibi, donóque. His verbis iste delectatus, ita respondit, Tu verò probè, nec facto solo, sed etiã oratione apud me inisti gratiam: ad cœnámque te vocatũ volo. Hæc magni faciẽs piscator domũ abiit. piscẽ ministri rescindentes, offendunt in eius aluo sigillũ Polycratis. Quod vbi viderũt sumpserúntque, ad Polycratẽ lætabundi quamcelerrimè pertulerũt. Eóque illi reddito, referebãt quo pacto fuisset inuẽtũ. [b] Polycrates, quemadmodũ res diuinitus cõtigit, singula quæque à se gesta retulit in libellũ: & qua ratione quod amiserat recepisset. Hæc vbi scripsit, in AEgyptũ misit. Quib[c] tabellis Amasis perlectis quæ à Polycrate venerant, [c] intellexit nó posse præstare hominem vt alterum hominẽ fato impendenti eripiat: vtque Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunam semper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abiecisset. Missio itaque Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitii soluere. Quod ideo fecit ne in tristem aliquẽ grauémque casum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hospite ipse contraheret.

[a] Quinquaginta remorum nauem.

[b] Polycrates, quum cum subiisset diuinũ quiddam id esse, scribit quæ fecisset, & quæ post illa à se facta sibi contigissẽt. *Vel, Quicquid si.i post eam rem factam accidisset.*

[c] Didicit fieri nõ posse vt homo hominẽ à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandẽ rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeo vt ea etiam reper.

A ἐὼν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρεε χρυσόδετος, σμαραγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου. ἐπὶ ὧν τούτῳ οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτὴν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε ἐς ὅ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐχῆ ἐγίνετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς
B τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρᾶτο. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνεβήκε γενέσθαι· ἀνὴρ ἁλιεὺς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. φέρων δὲ ὅτι τὰ δύεας, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδοὺς τὸν ἰχθύν,
• Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίοτος, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεό τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς
C σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν φέρων δίδωμι. ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε· Καρπὸν τε δὴ ἐποίησας· καὶ χάρεις διπλέην τήν τε λόγων καὶ τὴν δώρου· καί σε ὀφείλω δεῖπνον καλέοντα. ὁ μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. οἱ δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ θεράποντες, εὑρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, ἔχαιρον ἔφερόν τε χαρῇ πρὸς Πολυκράτεα.
D δόντες δὲ αἱ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ εὑρεθείη. ὁ δὲ ὡς ἐσήλθε θείου εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσειε, οἷα καταλελάβηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. ὅτε δὲ ἐξάμηνος ἦν ὁ Ἄμασις ἐν βιβλίον τὸ παρὰ Πολυκράτεος ἔσχον, ἔμαθε ὅτι ἀνὴρ μέλλοι τε ἀδύνατον εἶναι αὐθρώπῳ αὐθρώπου ἐν τῷ μέλλοντος γενέσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλοι Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλοι, εὑρίσκοι.
E πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, λύεσθαι ἔφη τὸν ξεῖνον. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ σεωυτοῦ ἐόντος δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταληψούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὸν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου

χρ δὲ

χρ διρέθη

χρ σφὶ αἱ ἁμὸς ξείνης

Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν Πολυκράτεα οὕτω χόντα τὰ πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ὀρθωκαλεσαμένων τὴν μετ' ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας ὁ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης τῷδε Καμβύσεα Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως αὐτὸν καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ὀρθὰ λέξας τὴν ἀξίην, ἔδωκε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσερήκοντα τριήρεσι· ἐπετελέσθη Καμβύσῃ ὄπισθε τούτοις μὴ ἀποπέμπειν. Φασὶ δὲ λέγοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπείτε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοκῶσι σφι λόγον, καὶ σφι ἀδεῖν ὃ τι σωτήρω μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγοισι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ὀπίσω αὖτις ἀποδρῶσαι. καταπλέοισι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ αἰτιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐκράτησαν· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ οἱ λέγοισι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ὀρθωκαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα τιμωρήσασθαι· τοῖς δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρετός, τῷ ὀρθωκουρέοντι μισθωτοὶ ἐξ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει πολλοὶ, τούτων ἐκ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐκρατήθησαν· τῶν δ' ἐκ τοῦ ἑωυτῷ ἐόντων πολιητέων τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνήλησας, εἶχε ἐπὶ μισθῷ, ἵνα ἀπὸ τοῦ δῶσι οὗτοι τοῖς τοὺς καλιόντας, ἐκκρήσας αὐτοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ἐκ τοῦ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ὀρθοὶ τοῖς ἄρχουσι, ἔλεγον πολλὰ, οἷα καὶ δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρόσθε λελεχθέντα ὀρθῶς

Ἀπέπεμψε ἐς Σάμον, δεόμενος

A Aduersus hũc igitur Polycratẽ in omnibus bene agentem, Lacedæmonii sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clanculũ caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus AEgyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in AEgyptum. Polycrates, delectis quos maximè suspicabatur è popularibus suis ad rebellionem spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro eos dimitteret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate missos, in AEgyptum peruenisse: sed quum in Carpathio mari cursum tenerẽt, inter se colloquutos decreuisse ne porro tẽderent. Alii verò aiũt peruenisse in AEgyptum, ac retentos inde fugam fecisse: & in Samum redeuntes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atque in insulam exisse: sed pugna pedestri commissa repulsos, ita Lacedæmonem nauigasse. Sũt qui dicant penes eosdem, ab AEgypto redeuntes aduersus Polycratem, extitisse victoriam: non rectè dicẽtes mea opinione. Neque enim oportuisset illos asciscere Lacedæmonios, si per se ad resistendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat vt cui permulti aderant, cùm auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atque vxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt si ii qui secum erant, eum redeuntibus aliis prodidissent, vnà cum ipsis naualibus comburerẽt. Posteaquã verò Samii qui à Polycrate exacti erãt, Spartam venerũt, adeũtes principes multa sanè (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo cõgressu respõderunt, eorũ quæ isti dixissẽt, priorũ quidẽ oblitos esse

114

se, posteriora verò non intelligere. Secundo deinde congressu, nihil isti dixerũt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt [a] panario superfuturum. [b] Itaque opẽ ferendam eis censuerunt. Atque vbi rem apparauêre, cum exercitu in Samum se contulêre, referẽdæ gratiæ causa, vt Samii aiũt, quia illis aliquando Samii aduersus Messenios auxilio fuissẽt: vt verò Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberẽt Samios, quàm vt eosdem vleiscerẽtur ob interuersum craterẽ, quẽ Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege AEgypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracẽ lineum quidem, sed frequentibus animaliũ figuris ex auro laneque versicolore, [c] è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quòd quum inscriptæ eius venationes essent exiles, tamẽ singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulásque euidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis [d] dedicauit. Comparauerũt itaque Lacedæmonii exercitũ aduersus Samum, vt Corinthios quoque solicitarent.

In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tẽpus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Halyattem castrandos mitteret trecẽtos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii causa cur Sardis pueri ducerentur, primùm edocuere pueros vt [d] puluinar Dianæ contingerent: deinde non sinentes [e] abstrahi eosdem è pulunari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solẽnem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrãt. Quum enim nox aduenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginũ atq; adolescẽtiũ. Tũc autẽ choros exercẽtes, esculenta fecerũt ex sesamo ac melle,

a Illos panario superuacaneam orationem curiosè addidisse. *Q.d. Debuisse illos contentos esse panarium seu saccum ostendere. Videtur hic Verus esse bonus locus sensus, cui tamẽ forsasse vox aliqua deest.*

b Ferendam tamen illis opem censẽ.

c Ex xylo intertextum, quem admiratione dignũ reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit.

d Templum.

e Abstrahi supplices è templo, quum prohib.

Ad hanc verò in Samum expeditionẽ adiuuerunt etiam Corinthii lubenter.

A λῆς, τὰ ὑστατα οὐ σιτιένται. μὴ ὦν τοῦτα, δοὺς τρα καταστάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδὲν, ξύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν Ⓐ ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίνατο, τῷ ξυλάκῳ τοῦτο ἐργάσεσθαι. βοηθέειν δὴ ὦν ἔδοξε αὐλῆσι. καὶ ἔπειτα τοῦ δεισιδυαιμόνιοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, οὐεργασίας ἐκτίνοντες ὅτι σφι τριήρεσι αὐλὶ νησοι ἐβοήθησαν ὅτε Μεσσηνίοις· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ τι τιμωρήσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς πίσεσθαι βουλόμενοι τῦ κρητῆρος τῆς ἁρπαγῆς, Ⓑ ἦλθον κρίσιν, καὶ τῦ θώρηκος τὸν αὐλῆσι Ἄμασις ὁ Ἀιγύπτιος βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλίσσωτο τῷ τριτέρῳ ἔτει ἢ τὸν κρητῆρα, Ⓒ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι, ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκα θωυμάσαι ἄξιον ἀρπεδόνη ἑκάστη τῦ θώρηκος ποιεῦ. ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φαινομένας. ὅμοιος ἕτερος ὢν τοῦτο καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ αὐτὸν ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. στρατευσάμενοι δὲ τῦ στρατεύματος τῦ ὅτι Σάμον ὥστε ἀμυνέεσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως.

Γένεσιος γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων ἀδικήματος γενεῇ πρότερον ἢ στρατεύματος τούτου, καὶ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τῦ κρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ γενομένου. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τοῦδε Ἀλυάττεα ὅτι ἐκτομῇ. παρεσχόντων δὲ ἐς τὸ Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι Ⓓ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἅψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ παρεόντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, στᾶσιν δὲ τοὺς παῖδας ἐρχόντων Κορινθίων, ἐποίησαν Ⓔ Σάμιοι ὀρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται καὶ τοῦτο. νυκτὸς γὰρ ὑπογενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἱστᾶσιν χορους παρθένων τε καὶ νεηνίων· ἱστάντες δὲ τοὺς χορους, πρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποίησαν

νόμον

νόμων φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες ⓐ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφώ. ἐς τοῦτο δέ οἱ ἐγίνετο ἐς ὃ ⓐ Κορίνθιοι τῶν παίδων ⓐ φύλακοι οἴχοιντο ἀποπλέοντες. τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν ⓐ Σάμιοι. εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν τοῖς Κερκυραίοις, ⓐ δὲ οὐκ ἂν στρατεύσαντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ὕστερον Σάμον ἕνεκα τῆς ἀρχῆς· νεῶν δὲ αἰεὶ ἐπί τε ἐκτισμένην νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐκ τοῦ. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι ⓐ Κορίνθιοι.

ⓧ ἔπεμψε 115 "Ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομὴ Περιάνδρου, τῶν πρώτων Κερκυραίων ὑπολέξας τοὺς παῖδας, ἁμαρτάδικος· πρώτοι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν ἄρρητα ἀπάδαλον ποιήσαντες. ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην ἐπέβη πρὸς τῇ γεγενημένῃ γυναικί· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Πρόκλης, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος πρὸς ἑωυτὸν, ⓧ φιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, ἅτε ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς παῖδας· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς πάντων αὐτούς, "Ἄγε ἴστε ὦ παῖδες ὃς ὑμέων τὸν μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο ὂ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνόματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς ⓧ πατέρα οὔτε προσεῖπε, οὔτε προσελεγόμενόν τε ⓧ οὐ προσδιελέγετο, ἰσορρέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν πρὸς θυμὸν ἐνέβαλλε ὁ Περίανδρος ἐξελαύνων ἐκ τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἰσόρρεε ⓧ "προσιόντα μιν τὰ σφέτερα ὁ μητροπάτωρ διελέγετο· ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἕπεος τὸ σφέτερον ὁ Πρόκλης ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδαμείως μηχανᾶτο ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφέτερον ἐκείνου ἐπιθέσθαί τι· ἐλιπάρεέ τε ἱστορέων.

quæ distribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eousque factum est dum Corinthii pueris quos asseruabant omissis abierũt. Ita Samii pueros Corcyram reduxerunt. Quòd si defuncto Periandro, Corinthiis cũm Corcyræis amicitia extitisset, non ob hanc causam Corinthii [a] aduersus Samios expeditionem sumpsissent: nunc ab ipsa vrbe Corcyrensi à se condita, Corinthii semper cum Corcyræis discordes mutuò fuêre. Huius igitur rei memores Corinthii, exhulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciscẽdi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admiserant. nam posteaquam vxorem suam Melissam necauit Periander, accidit vt ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, vnus decem & septẽ, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrãnus, ad se accitos, ea prosequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos statuit, priusquã dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quisnam matrẽ vestram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nulli momenti habitum est: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuersus Corinthum, patrẽ neque prior affatus sit, neque affantem reaffari, ac ne interrogãti quidem respõsum reddere voluerit. Eum Periãder tãdem sanè indignatus è laribus eiecit. Quo ejecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus esset colloquutus. Ille narrare vt se auus amantissimè accepisset: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixisset, [b] quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestum: itaque percontando instare.

[a] Ad sumẽdam in Samios expeditionem operas contulisset.

[b] Quippe qui eius nõ meminisset, quòd animũ ad id non aduertisset.

Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. [a] Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgétius, mittit ad eos apud quos filio ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiãt. Iste illinc eiectus, in alteram se domum conferebat: sed ab hac quoque abiiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulsus hinc in aliã sodalium domum se contulit. Illi etsi formidantes, tamen quòd esset Periandri filius, hominem excipiebant. Ad postremum Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eũ sacram [b] pœnam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tentandam: sed intra porticus se tenens, assiduè versabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, misertus est, depositáque ira, propius accedẽs, Fili, inquit, vtrũ est optabilius, istúdne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum sis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minimè debebas. Nam siquid calamitatis illinc accidit vnde suspicionem in me habes, id mihi accidit, eiúsque ego particeps eo magis sũ quòd ipse id perpetraui. Tu verò, edoctus quanto satius sit [c] inuidiosum quàm miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [d] castigabat: ille autẽ nihil patri respõdit, nisi ipsum sacram [e] pœnam deo debere, quòd in ipsius colloquiũ venisset. Ibi Periander animaduertẽs malũ filii [f] vehementius esse quã vt corrigi posset, ab oculis eũ sibi amãdãdũ putauit, nauigio ĩ Corcyrã misso. nã Corcyræ quoq; imperitabat.

b Ad quod Per. animum aduertens

b Mulctam

c Inuidiã quàm commiserationẽ mouere.

d Corripiebat.

e Mulctam

f Eiusmodi esse cuius sanandi ratio nulla iniri posset. *Vel, Nulla ĝia esse sanabile. Magis ad verbũ, Nullum exitum habere.*

A ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τόδε· Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μᾶλλον ἐνδιδόναι βουλόμενος οἱ ὀργὴν, ἢ ὁ ἀζεληθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς διαιτᾶσθαι ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἀπηγόρευε μή μιν δέκεσθαι οἰκήιοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλων οἰκίην, ἀπελαύνετ' ἂν καὶ ἀπὸ τούτων· ἀπειλεόντος τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμενοῖσι, καὶ ἐξείργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δὴ ἀπίκετο ἐπ' ἑτέρους
B ἑταίρους. ⓐ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δεδεγμένους, ὅμως ἐδέκοντο. τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι ὑποδέξηταί μιν, ἢ προσδέξηται, ἱρὸν ζημίην τόσον τοῦ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσον δὴ εἴπας. προσὼν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τις οἱ προσηγορᾶσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. προσὸς δὲ, ὑπὸ ἀπορίης ἐκεῖνος ἐδεήθη πειρῆσαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ προσαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐ-
C κοιμᾶτο. τεταρτίῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλουσίῃσί τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπλωκότα οἰκτείρει· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦλθε ἄσων, καὶ ἔλεγε, Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων προπαρεὶς, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τοῦ πατρὸς ὑποτύδεον, προσαμβάνων; ὃς ἐὼν ἐμὸς τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλήτεω βίον εἵλευ· ἀντιξοατέων τε καὶ
D ὀργὴν προσφερόμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐς ἐμὲ ἔχει τοιαύτη ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὐτῇ μέτεστι, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτός σφε ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι χρεὸν ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε οἰκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκῆας καὶ ἐς τοὺς χρεόντας τεθυμῶσθαι, ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται
E Ⓐ πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὸν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἀπορέοι τι ὁ παῖς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μὲν ἀποπέμπει, στείλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ τούτων.

ἀπεστείλατο δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ὅτι τὸν πενθερὸν Πρόκλεα, ὡς τῶν προτέρων τοῦτον αἰτιώτατον ἐόντα τῶν πρηγμάτων, εἷλε μὲν τῷ Ἐπιδαύρου, εἷλε δὲ αὐτὸν Πρόκλεα, καὶ ἐζώγρησε· ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνου προβαίνοντος, ὅ, τε Περίανδρος πρηνέστερος ἐγένετο καὶ σύνεσιν ἐωυτῷ οὐκέτι εἶχε διωτὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ὅτι τὴν τυραννίδα. ὁ γὰρ δὴ τῶν πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρα, ἀλλά οἱ καὶ τεφαίνετο ἐὸν νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ αἰσχρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, προσεχόμενος τῷ νεωτέρῳ, δεύτερα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἐωυτῷ δὲ θυγατέρα· δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ αὖ πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τὸν πατρῴης ἀγαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὖτός σφε ἀπελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ δῆτα κακὴν τὴν κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τὴν δικαίων τὰ ὑπερφερέστερα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ προβεβηκώς. μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀλλοθὶ ἄλλοισι. ἠμὶν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποχρινόμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἔστ' ἂν πυθάνηται τελευτήσαντα τὸν πατέρα. ἀπαγγελέουσι δὲ ταῦτα ταῦτα, ὃ τελευτῶν ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥξειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, ἀγαδέχεσθαι τὴν τυραννίδα, καταπεσόντος δ' ὅτι τούτοισι τοῖσι παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίοις ἐτιμωρέετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ τοῖς τείχεσι, τοὺς μὲν πρὸς θαλάσσης ἑστῶτας πύργους καὶ τὸ πρὸς ἄστυ τῆς

A Eo autem amandato, bellum ſocero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnatáque Epidauro, Procle cepit, quem tamen viuum ſeruauit. Interiecto deinde tempore quum ſenuiſſet Periãder, ſibique eſſet conſcius ſe non eſſe amplius parem adminiſtrandis obeundiſque rebus, mittit Corcyram accerſitum Lycophronem ad tyrãnidem adminiſtrandam. Nam in maiore filio non erat indoles,

B hebetiórque eſſe ei videbatur. Lycophron ne [a]reſponſione quidem eſt dignatus cũ qui ſibi nuntium afferebat. At Periander in amorem adoleſcentis propenſus, rurſus ad eum miſit ſororem filiam ſuã, ſperans fore vt ille huic præcipuè auſcultaret. Hæc, vbi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos diſpergi, quã tu ipſe habere illuc reuerſus? Redi quæſo ad penates, deſine tibimet

C officere. [b]Læua poſſeſſio eſt peruicacia: noli malum medicari malo. Multi manſuetiora [c]iuſtioribus præponũnt. multi materna ſectantes, paterna perdiderũt. Lubrica res eſt tyrannis, cuius multi ſunt amatores. Pater ſenex eſt prouectæque ætatis: tua ipſius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appoſitis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iſte reſpondens, negat ſe

D iturum Corinthum quoad patrẽ ſuperesſe audiret. Hoc quum mulier renuntiaſſet, tertiò Periander caduceatorem mittit. qui dicat ſe quidem in Corcyram velle concedere, ſed vt hic Corinthũ proficiſcatur ad tyrannidis ſucceſſionem. Id approbante filio, Periãder Corcyram ipſe veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipſorum regionem Periander

E accederet, adoleſcentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis vltioné ſumebat.

Lacedæmonii ingenti cũ claſſe vbi peruenêre, Samum obſederunt, ſuccedentéſque muro, turrem mari imminentem iuxta

a Interrogatione. *Vel, compellatione.*

b Siniſtra. *Vel, Infauſta.*

c Iuſtis æquitatẽ anteponũt. *i. Æquũ & bonũ ſummo iuri præferunt.*

suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Sed quũ à superiore turri (quæ tergo mõtis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquãtisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur. Quòd si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ & Lycopæ similes extitissẽt, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via, intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio Archia Samii filio, eodémque tertio ab hoc Archia, congressus sum apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitib⁹ maximè Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quòd eius pater Archias strenuè pugnans, Samimorte oppetisset: se verò ideo Samiis honoré habere quòd auus suus fuisset à Samiis publicè affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Pelopõnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eámque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores aduersus Asiam per Lacedæmonios suscepperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerãt, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vidét, & ipsi transmiserũt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ.

a Apud Pitanen (huiusenim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimùm honorabat, suóque patri impositum Samii nomen dicebat, quòd suus pater Archias str. &c. *Valla autem sic vertit quasi ὃς, quod est ante ξείνων, referat δῆμον, quum referat Ἀρχίου.*

Vigebant autem ea tempestate Siphnioru res, erátque hæc insularum locupletissima, vt in qua auraria & argentaria metalla essent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius parte reponeretur, apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui vbi thesaurum confecerunt,

A πόλιος ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθησάντος Πολυκράτεος σχεδὸν πολλῷ, ἀπηλάθησαν. καὶ δὲ ἐπάνω πύργου ἦν ὅτι τῆς ῥάχιος τοῦ οὔρεος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὅτε ἀπωθέοντο, ἐκλῆνον. εἰ μὲν νυν οἱ πρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο τούτῳ τῷ ἡμέρῃ Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης

B γὰρ καὶ Λυκώπης μούνοι συνεπαισάντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ὑπὸ τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τοῦτον δὲ ἀπ' Ἀρχίεω τοῦτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην· (δήμου γὰρ τούτου ἦν) ὃς ξείνων πάντων μᾶλλον ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον οὔνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε.

C ὑμέας δὲ Σαμίους ἔφη, δίκῃ τοῦτο ἀφιέναι οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων θῦναι. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τεσσερήκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς ὃ τοσοῦτο τε ἐδύνατο τοσεχέστερον τὴν τρήματων, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὀπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολίβδου, καὶ καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοὺς δὲ, δόξαντας, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. τούτῳ τοιούτῳ

D στρατηίῃ ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριέες ἐποιήσαντο. ὅτι δὲ ὅτε Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῖς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο.

Τὰ δὲ τῶν Σιφνίων στρήματα ἦν μάλιστα τούτων τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσείων καὶ ἀργυρέων μεταλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοίως τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοῖσι δὲ τὰ γινόμενα τῷ σφετέρῳ ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε οὖν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν,

ἐχρέωντο ὁ χρηστήριον, εἰ αὐξοῖσι τὰ πρέοντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολλῷ χρόνον πλέω. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅτεον μὲν Σίφνῳ ἁρπυδρηίη λευκὴ ἴδηται,

Λευκοφορίς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,

Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σίφνιοισι τότε ἐὼ ἡ ἀγορὴ ἔτι τὸ πρυτανήιον Παρίῃ λίθῳ ἠσκημένον. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε ἐὼθότες, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἐς τὴν Σίφνον κατέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρόσβασιν ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. ὁ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ ἐὼ τοῦτο τὸ ἱρὸν Γυθέη κατεμήνυσε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον καλεύσαντα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δὴ ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐξοῖσι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δὲ θύειν ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐξοῖσι, ἐτρώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐξοῖς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπραξαν. τῶν δὲ Ἑρμιονέων νῆσον αὐτὶ χρημάτων προέλεσθον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι προσκατέθεντο. αὐξοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελαυνῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ ἐν ταύτῃ καὶ θύδαμα μόνοι ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, ἐὼ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐξοῖ ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἐὼδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. καὶ τῶν νεῶν καταρρίους ἐχουσέων τὰς πρῴρας ἠκρωτηλίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς ὃ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔχοντες ἔχθος Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότερον μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ἐκ' ἐκείνων. ἦρξε μὲν αὐτὴ αὕτη.

A nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluêre oraculum. Eis ita Pythia respondit,

[a] *Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vaser adsit oportet,
Qui notet è ligno agmẽ, legatúmque rubentem.

a *Hæc explicantur statim pòst.*

Erant eo tempore Siphniis [B] prytaneium forúmque Pario lapide exculta: hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nã Samii [c] quũ velocissimè ad Siphnum applicuissent, miserũt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obseruarent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nũcii igitur vbi peruenere, decem sibi talenta mutuari precabãtur. Negantibus Siphniis se mutuatunos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuò occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorúmque multi ab vrbe intercluſi, quos postea centum talentis recuperauêre. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarũ loco insulã Thyream acceperunt, Peloponneso adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipsi Cydoniã in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causa nauigassent, sed vt Zacynthios ex insula summouerent. In hac vrbe quinquẽnium degẽtes, ita rem bene gesserunt vt templa quæ nũc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno AEginetæ nauali prælio victos cum Cretẽsibus diripuerũt, ac rostratas naues mutilauerũt, eáque rostra apud Mineruæ templum in AEgina affixerunt. Hæc AEginetæ Samiis fecêre, infensi quòd illi antea sub Amphicrate rege, bello AEginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuissent. & hæc quidem fuit causa.

b *Id est, domus publica.*

c *Quum primũ Siph. applicuerunt.*

Protraxi autem sermonem de Samiis ob hoc magis, quòd tria sũt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta passus editi, à cuius imo fossa incipiens ad contrarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum: celsitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Ité per eam totã altera fossa depressa est [a] viginti cubitorũ, triplo maioris latitudinis, per quã deriuata à magno fonte aqua fistulis in vrbem deducitur. Huius fossæ architectus extitit Megarẽsis Eupalinus Nausstrophi filius. Alterum è tribus operibus est agger circa portum in mari, ad viginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium quæ nos vidimus amplissimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia sermonẽ aliquanto magis extendimus.

a Viginti cubitorum altitudinis *i. profunditate*, triũ autem pedum latitudinis. *Valla autem pro τείχεων legit πεντήκοντα.*

Cambyse. Cyri circa AEgyptum immorãte, ac desipiscẽte, duo magi iidémque fratres [b] coniurauerunt: quorum alterũ Cambyses reliquerat rei domesticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, paucísque Persarum erat nota, pleríque eum viuere arbitrantibus, [c] rebellandum sibi putauit, atque ita rem esse aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vnà [d] cõiurasse, corporis habitu quãsimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyses fratrem suum interemerat: nec specie tãtùm corporis Smerdi assimilis, sed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes instructũ quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium soliũ perducit. Hoc acto, caduceatores cùm alia in loca, tum verò in AEgyptum dimittit ad exercitũ, qui edicerent vt Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, nõ Cambysi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad AEgyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambysem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agẽtem)

b Rebellauerũt. *Vel, Insurrexerũt.*

c Inuadendum regnum.

d Rebellasse. *Vel, Insurrexisse.*

A ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, οὔρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦτο δὲ ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίων εἰσί· τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. ἄλλο δὲ πάντων δεύτερον ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τέτρατον δὲ τὸ εὖρος· δι' οὗ δὲ ὕδωρ μετοχετευόμενον ἄγεται τῇ Σαλαμῖνος,

B παρὰ γίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρὴς ΕΥΠΑΛΙΝΟΣ Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστί· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐστὶ θαλάσσης, βάθος κατ' εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μεῖζον δύο σταδίων. τέτρατον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νεῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα

C μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

Καμβύσης δὲ τοῦ Κύρου, γενόμενος περὶ Αἴγυπτον, καὶ ἄλλα φρονήσαντι, ἐπεβουλεύσαντο ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον κατάλειπε τῶν οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὦν οἱ ἐπιβουλεύσας μεγάλως τε Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο θρώσκων, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ εἰδότες αὐτὸν Περσέων, τῶν δὲ πολλοὶ περ εὐνοῦχα μιν εἰδείησαν. ὡς ὦν ταῦτα βουλεύσας πάρεσ, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι.

D ἐπὶ οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπά οἱ συνεπιστρατεύσασθαι, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν Καμβύσης ὁ ἀπέκτεινε. ἐπὶ τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ ὠνόμαστο τὠυτὸ εἶχε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα θρασὺς ἦν, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς

E Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τὰ λοιπά, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ἀπιγμένος, (ἦν γὰρ Καμβύσεα τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι)

118

παρεγγράψας ἐς μέσους τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὲν λόγῳ ἀληθέα, αὐτὸς τε παρεδεδώκει ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιήσας ταῦτα) βλέψας ἐς Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, οὕτι μοι διεπρήξαο τὸ τοι παρεστάθηκα πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως χρή σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπῆλθε, οὐδὲ ὅκως τι ἔξει ἐκείνου τοῦ αὐδρὸς νεῖκός τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νεκροὶ οἱ τεθνεῶτες ἀνίστασι, προσδέχεό τοι καὶ Ἀστυάγεα Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὡς πρὸ τοῦτο, οὐ μή τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον οὐδὲν κακὸν ἀναδύσεται. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας πρὸς ὅτευ ἥκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδις βασιλέων ἀκούειν. ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδίωκτος ἡμόρμος ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπιόμενον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦνθρωπε, φὴς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἶπας τὸ ἀληθήιον, ἀπίει χαίρων· κότερα αὐτός τι Σμέρδις φανερὸς ὄψιν ἐστὶ νόμος ἐν ὄψει ἐπετέλεετο ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν τὸν Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ὄπωπα· ὁ δέ μοι μάγος Καμβύσεος ἐπίτροπον τῶν οἰκηίων ἀπέδεξε, τοῦτ' ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιτάμνοντα ἐς ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, τοῦδέν ὑπεκκεκλευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε, Πρήξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ποιήσας τὸ κελευόμενον, αἰτίην οὐκ ἐπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἀν εἴη Περσέων ὁ ἐπαναστεώς, ὅτι σε ἐπιβὰς βίῃ τοῦ Σμέρδιος οὐνόματος; ὁ δ' εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπανεστεῶτες, τήν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. τὰ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσματα Καμβύσεα δὴ

A stans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiēs Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quòd miſſus ad occidēdū Smerdin, rem non peregiſſet, intuēs in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniūxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te, [a] aut quippiā ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguiue. B quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quiq; hominē meis ipſius humarim manibus. [b] Quòd ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecū qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent [c] nūquid à quo Smerdi rege nobis denuntiatum venit, eum audierit. Hæc C loquentem Prexaſpem Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, vbi rediit, Prexaſpes his verbis interrogauit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuntium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandauit, an quiſpiam eius miniſtrorum? Tum ille, Equidē, inquit, ego Smerdin Cyri filium, D ex quo Cambyſes aduerſus AEgyptum fecit expeditionem, nūquam cōſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem cōſtituit, is mihi iſta mādauit, dicēs Smerdin Cyri filium [d] optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti: verùm E quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quē Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſūt qui aduerſus te inſurrexerūt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambyſem, quum

a Aut vlla contentio, *Vel, diſceptatio*, magna, aut parua ex illo aduerſus te oriatur.

b Si fortè tamē mortui reſurrexerunt, puta fore vt etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent vt antea. *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet.

c A quo veniēs, *id eſt, miſſus*, nos Smerdi dicto audiētes eſſe iubeat.

d Iniunxiſſe. *Vel, mandaſſe.*

Smerdis audisset nomen, [a] percussit veritas sermonis, ac sõnii, per quod ei quidam visus fuerat nũtiarę, Smerdin regio insidentem solio, ad cælũ vsque pertingere vertice. Agnoscens itaque sine causa fratris interemptorem se fuisse, deflebat Smerdin. Quẽ vbi [b] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equum insiliit, habens in animo [c] quamraptissimè Susa versus exercitum ducere in magum. Insilienti in equum, [d] vagina gladii excidit, vndenudatus gladius perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte in qua prius ipse tãquam opportuna ad feriẽdum (vt sibi videbatur) percusserat Apin AEgyptiorum deũ. Vulneratus Cãbyses, quódnam illi oppido nomen esset interrogauit. Illi aiũt Ecbatana. Sed quũ fuisset iam antea Cambysi redditum ex vrbe Buti oraculũ, eum in Ecbatanis decessurũ, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) senem vita functurum: at oraculũ in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc [e] postquam sciscitatur, resipuit, oppidi nomen audiẽs, tum magi iniuria perculsus, tum vulnere: verbáque oraculi expẽdẽs, Hoc in loco, inquit, fatale est Cãbysem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus. Vicesimo dehinc die accitis Persarum qui aderant præstantissimis quibusque, ita inquit, Quod maximè occultum volebam Persæ, [f] id cogor apud vos efferre. ego enim quum apud AEgyptum agerẽ, inter quietem visum vidi, [g] quod quidem minimè visum oportuit. Videbatur mihi nuntius quidam domo aduẽniens, nuntiare Smerdin in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quàm prudẽtius feci. neque enim in hominis natura situ est auertere quod euenturum est. Itaque demens ego Prexaspem Susa ad Smerdin interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquã coniectans fore vt Smerdi sublato, alius quispiã mortalium in me

a *Videtur hęc phrasis respondere nostræ, Il fut touché en son cœur.*

b Defleuit, & de tota calamitate questus est, in equum inf.

c Quamprimũ. *Vel, Primo quoq; tempore.*

d Gladius vagina excidit.

e Postquã sciscitatus, oppidi nomen resciuit, tum magi iniuria perculsus, tum ex vulnere, resipuit, *Vel, ad se rediit*, & intellecto oraculo, *Vel, & quum mẽte complexus esset oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale est Camb.

f Eò redactus sum vt id apud vos efferam.

g Quod vtinam minimè vidissẽ.

Σμέρδιος οὔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τὴν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγείλαι τινὰ οἱ ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ ἐπεμεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἅμα θρώσκει ἐπὶ ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων πρὸ ἑωυτοῦ ἐλάσσειν ἐς Σοῦσα γρατεύεσθαι τοῦ μάγου. καὶ οἱ ἀναθέοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνοῦται δὲ ὁ ξίφος παρὰ τὸν μηρόν. τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο αὐτὸς τῇ ἐωυτοῦ τὸν Ἀπιγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ,τι τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τὸν δὲ ἔτι πρότερον ἐκέκρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ὡς τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιός, ὡς τοῖσί οἱ ἦν πλούτεα τὰ πρήγματα. ὁ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος ὁ οὔνομα, ἐπὶ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐν τῷ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐξεφοίτησε. συλλαβὼν δὲ ὁ θεοπρόπιον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύσεα Κύρου ἐστὶ πεσεῖν τελευτᾶν. τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὑστέρου ὡς εἰκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τοὺς πρεσβυτέρους τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, καταλελάβηκέ με, ὃ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἔξ οἴκου ἀγγέλλειν ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μή μοι ἀπαρρεθέῳ τὸ ἀρχαῖον πρὸς ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίῃ φύσει οὐκ ἐνὸν ἄρα τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου, ἀδεὴς διατρίβω, οὐδαμᾶ δοκέων ἐξαπιγμένου, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνθρώ-

ξάμενος μή κοτέ τις μοι, Σμέρδιος

119

» πων. πρωτὸς δὲ τῷ μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμάρ- A exurgeret. Vnde prorſus euen-
» τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν δέον γέγονα, καὶ tu rerum fruſtratus, & parricida
» τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι. Σμέρ- fratris incaſſum extiti, & nihilo-
» δις γὰρ δή μοι ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προ- minus regno exutus ſum. nam
» έφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. ὃ μὲν δὴ Smerdis magus erat is quem dæ-
» ἔρρειν ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν ⟨ϟ⟩ Κύρου mon mihi per quietem demon-
» μηκέτι ὑμῖν ἐόντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μά- ſtrauit in me arma ſumpturum.
» γοι κεκρατήκασι τῆς βασιληίης, τόν τε ἕλιπον Hoc opus quũ ego perpetrarim,
» ὄπιθεν τῆς οἰκίης, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς iam vobis Smerdin Cyri non ſu-
» Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν ἐμεῦ pereſſe exiſtimetis, ſed magos vo-
» αἰχρὰ πρὸς τῆς μάγων πεποιῆσθαι τίμω- B bis regnum occupaſſe: quorum
» ρέην ἐμοί, ὅστις μὲν αἰσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε alterum rerũ domeſticarũ pro-
» ὑπὸ τῆς ἑωυτῆς οἰκηιοτάτων. τούτου δὲ μη- curatorem reliqueram, alter eius
» κέτι ἐόντος, δεύτερα τῆς λοιπῶν ὑμῖν ὦ Πέρ- frater eſt Smerdis. Quem igitur
» σαι γένεταί μοι αἰανγκαιότατον συντέλεσθαι, decebat præcipuè vicem meam
» τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον καὶ vlciſci, indigna à magis paſſi, is
» δι' ὑμῶν τάδε ὀπιστεύω, θεοὺς τοὺς βασι- [a] immerita morteà proximis ſuis affectus eſt. [b] Secũdo loco (quod reliquum eſt Perſæ) neceſſariiſſimũ mihi demãdare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obteſtans cùm omnes vos tum maximè Achæmenidas qui adeſtis, ne per ſocordiam permittatis vt imperium rurſus redeat ad Medos. Sed ſi dolo occupatum eſt, illud dolo ſurripiatis: ſin vi præreptũ, [c] vi recuperetis. Hæc vobis faciẽtibus, & tellus fructum proferat, vxoréſque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: ſecus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea vnicuique Perſarum eum finem qualis mihi cõtigit. Simul hæc loquutus Cambyſes, [d] defleuit omnem ſuam conditionem. Perſę, vt regem lamentantẽ conſpexêre, vniuerſi tum veſtimenta reſcindere, tum effuſo ploratu viti. Poſt hæc vbi femoris os [e] viatum eſt, femúrque celerrimè contabuit, Cambyſi vita erepta eſt, Cyri filio, quum regnaſſet ſeptem omnino annos & menſes quinque, nulla vnquam prole ſuſcepta virili fœmineáve. At Perſis qui aderant magna offuſa eſt incredulitas, rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cãbyſem, quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe vt illi omne nomen Perſicum redderetur hoſtile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionẽ regnare, vt pote Prexaſpe vſq;

a Impia

b Quum verò iſte ſuperſtes non ſit, hoc mihi ſecundo loco relinquitur imprimis neceſſarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedẽti præſtari volo. Hæc igitur à vobis extremùm peto, per regios deos obt.

c Vi recuperetis pro viribus. *Vel, Pro viribus.*

d Omne illud factum ſuum defleuit.

e *Alij*, Carie extinctum fuit. *Alij etiam aliter.*

» τῶν ἀπαιρεθῆναι καὶ παρεγαμέοντι,

Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πρὸς τοὺς Περσέων. οὗτοι μὲν νυν ἠπίστεα-
λον Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔχαρ-

pernegãte à se fuisse Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum.

MAGVS defuncto Cambyse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septem, qui reliqui erant ad implẽdum octauum annũ regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæque exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperium edixit. Octauo autem mẽse, quisnam esset compertus est hunc in modum: Erat Otanes quidã Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filiũ Cyri, primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac coniectura, quòd neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerũ quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque [a] eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyses tenuerat, cuiúsque tunc magus cõtubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambysis vxorũ: misit ad eam quendam sciscitatũ quocum homine cubaret, cũ Smerdi Cyri, [b] an cum altero. Illa remisso nũtio, negauit se id scire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidisset vnquam, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Ad hãc rursus mittit Otanes, inquiẽs, Si ipsa Smerdin Cyri nõ habes cognitũ, saltem sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa suum ipsius ignorat fratrẽ. Filia ad hoc respondit, Nec in Atossæ quidem colloquiũ venire possum, aut vllã aliam cernere mulierũ cũ illo cubãtiũ. Náque hic vir, quisquis est, quumprimũ adeptus est regnũ,

a Quum eum suspectum *impostura* haberet, ita egit: Quum hab.

b An cum alio quopiam.

A νος ἐων μὴ μὰν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἐῶν οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι ἁμὲ Κύρου ὑὸν ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίῃ.

Ὁ δὲ ΜΑΓΟΣ, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ὀπτὼ μὲν ἀπὸ τῶν ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου μιῶν ἐπὶ ἑωυτὸν ὀπτὼ λείπουσι Καμβύσῃ ἐς τὰ ὄκτω ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πᾶσαν εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε B ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πᾶσαν τὴν ἐν τῇ Ἀσίῃ, πλὴν ἐξ αὐτῶν Περσέων. Ἀπέπεμψε γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τὸν ἦρχε, τοσεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατιῆς καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. τοσάδε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα αὐτοσχέδιος ἐς τὸν δῆμον. ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐξήνεικε καὶ δηλος ἐὼν οἷος τοιῶνδε· Ὀτάνης ἐὼν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γρηΐ δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ τοσούτῳ Περσέων. ὅδε ὦν ὁ Ὀτάνης τοσόνδε ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου C Σμέρδις, ἀλλ' ὅστις ἐὼν τῆδε συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτὸν ὁ Καμβύσης γυναῖκα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν D ὁ Ὀτάνης πρὸς αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ἐπυνθάνετο πρὸς ὁτέου αἰ θεράπων κοιμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἢ δὲ οἱ αὐτὰ ἔπεμπε, Φαιδύμη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τοῦ Κύρου γινώσκεις, « σὺ γε θύγατερ Ἀτόσσης πύθευ ὅτεῳ τούτῳ συν- « οικέεις αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πρώτους γὰρ δὴ « E κου τοὺν γε ἑωυτῆς ἀδελφεοὺν γινώσκεις. αὐτὶ « πέμπει τοσάδε ταῦτα ἡ θυγάτηρ, ΟΥΤΕ Ἀ- « τόσσην δυνάμενον ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλ- « λην τινὰ ὁρῶσαν τῶν συγκατοικημένων « γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ταῦτ' αἰθέ- « πος, ὅστις κοτέ ἐστι, πρέλαβε τὴν βασιλήιον, «

διέπειρε ἡμέας, ἄλλῳ ἄλλη τάξας. ἀκού- A
ονται δὲ ταῦτα ὦ Ὀτάνη, μᾶλλον κατεφαί-
νετο τὸ πρῆγμα. τρίτῳ δὲ ἀγγελίῳ ἐς-
» πέμπει πρὸς αὐτὸν, λέγουσάν τάδε, Ω
» θύγατερ, δεῖ σε γενομένην οὐ, κινδυνεύειν αἱρε-
» θεῖσαν τὸν ἀνδρῶν τὸν ἐπὶ τοῦ δύφλου κελεύει.
χ' δὲ » εἰ γὰρ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὃν
» ἐγὼ καταδοκέω ἐγὼ, οὗτοι μὲν σοί τε συγκοι-
» μήσεται, καὶ ὁ Περσέων κρατος ἕξεται, δεῖ
» χαίρειν ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην.
» νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεὰν σοι σεύεσθαι, καὶ B
» μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἅψασαν αὐτοῦ
» τὰ ὦτα. καὶ εἰ μὲν φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμι-
» ζε σεωυτῇ Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν·
» εἰ δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.
ἀντιπέμπει ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φα-
μένη κινδυνεύσειν μεγάλως εἰ ποιῇ ταῦτα.
εἰ γὰρ δὴ μὴ τυγχάνοι τὰ ὦτα ἔχων, ὀπί-
θαμπος δὲ ἀφάσουσα ἔσται, οἱ εἰδυῖα ὡς
ἀτιμώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα, ἡ
μὲν δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατερ- C
γάσασθαι. τὸν δὲ μάγον τοῦτον τὸν Σμέρδιος
Κύρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτε-
με ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐ σμικρῇ. ἡ μὲν δὴ Φαι-
δύμη αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα
τὰ ὦτα ὅτι τελεύσασα ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεί
τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος τῷδε τὸν
μάγον (ἐπ' ἑβδόμῃ γὰρ δὴ γυναῖκες φοι-
τέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα πρὸς αὐτὸν νύ-
κτα. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἅψα-
σα τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' D
εὐπετέως οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς τά-
χιστα ἐγένετο, πέμψασα ἐσήμηνε
τῷ πατρὶ τὰ γεγονότα. ὁ δὲ Ὀτάνης τοῦδε
λαβὼν Ἀσπαθίνεα καὶ Γωβρύεα, Περσέων
τε τοὺς πρώτους ἐόντας καὶ ἑωυτῷ ὅτι πιστο-
τάτους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα.
οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἔφασαν ὑπώπτευόν οὕτω τοῦτο ἔ-
χειν. αἰνεσίεχωρος δὲ τοῦ Ὀτάνεω τοῦτο λόγους
ἐδέξατο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον αὐτῶν Περ- E
σέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτῳ πίστιν
μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνται-
φέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπα-
θίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ,
τῷδε γίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστά-
σπεος, ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ υἱὸς
οἱ ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτὸς ἀπίκετο,

nos dispersit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otanis res est visa manifestior. itaque tertiò nuntium ad eandē mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortā natalib⁹, suscipere periculū quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri nō est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quòd potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecū cubabit, animaduertéisque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnū adire discrimen, quoniam probè scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamē se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, nō exigua de causa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeūdi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiōs magum, vnà cubuit, eiúsque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit; quibus carere hominem, non difficulter sed facilè sanè deprehendit. Vbi illúxit, celerrimè patrem certiorē rei gestę facit. Iste, sumptis Aspathine & Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabantur. eóque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constituerúntque vt singuli sibi singulos in societatē deligerent è Persis quibus maximè confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenisset,

placuit sex Persis hûc in societatem adsciscere. qui quum septem essent, congressi colloquutique, fidem mutuò dederût. Quúmque ad Darium ordo dicendæ sententiæ venisset, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare: & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verùm quandoquidem contigit vt vos quoque rem sciatis & non solùm ego, videtur mihi confestim esse transigêdum neque differendû. differre enim satius non est. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorê esse patre tuo, indolem præfers: noli tamê ita properare ad rem aggrediendam inconsultò, sed considerantius illam capesse: quam ita demû aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit vtemini modo, sciatis vos teterrimè perituros. aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi: sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie transigamus, aut scitote, si nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accuset, sed me vt vos accusem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipse quónam pacto regiâ introire possimus, & illos aggredi. excubias nanque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu, certè auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed vnde nihil clari operis existit. Vos verò nostis, excubias quæ dispositę sût, haud quaquam difficiles esse ad penetrandum. nam quum nos tales simus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, partim ob reuerentiam,

A τοῖσι ἓξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. συμπελθόντες δὲ οὗτοι ἐόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε ἦλθε ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μοῦνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτὸ τούτου εἵνεκεν ἥκω σπουδὴν, ὡς συρίσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί τε δὲ συμπλώκαμε ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμὲ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ
B μὴ ὑπερβαλέεσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. Εἶπε τοῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ σὺ φαίνεαι ἐοικὼς στεωῦτον ἐόντα παῖδα σοὶ ἥκειν πάρα· τὸ μὴ μὲν τοι ὑπερχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχμως ἀβούλως, ἀλλ' ὅτι δύνασθε σωφρονέστατα αὐτὴν λαμβάνειν. δεῖ γὰρ πλῶνας γνώμενοι, οὕτω ὑπερχειρέειν. λέγει τοῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, ὅπῃ τοι εἰρημένον ἐς Ὀτάνεος εἰ χρήσεσθε, ὑπίστασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γάρ τις
C τοῦτον τὸν μάγον, ἰδίῃ τοῦ ἰδιοκαλλόμενος ἐωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε δὲ ὑμῖν αἰρέθην ἐς πλῶνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερθέσθαι, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑπερθήσομαι νεῦ ἡμέρῃ, ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατηγορέων ἔσῃ, ἀλλὰ σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω τοῦτον τὸν μάγον. λέγει τοῦτα Ὀτάνης, ὑπὲρ ὧν ἐκ περιχώματος Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σπουδὴν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερβάλλε-
D σθαι οὐκ ἐᾷς, ἴθι δὴ λέγε αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ πάρεμμι ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ὑπερχειρήσομεν αὐτοῖσι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας ὁρᾶς καὶ σὺ καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἃς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείνεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἦ πολλά ἐστι τὰ λέγω μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λέγω μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐούσας
E οὐδὲν χαλεπὰς προελθεῖν. τοῦτο μὲν γάρ, ἡμέων ἐόντων τοιῶν, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταδόμενος ἡμέας,

a Haud difficulter posse pertrâsiri. Nam q.

τὰ δὲ καὶ

» τὰ δὲ χρυ καὶ ἀμφίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς A
» σκῆψιν ὑπερπεπταμένην, τῇ πάντως φαί-
» ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί
» τι ἔπος τόδε τοῦ παιδὸς σημῆναι τῷ βασι-
» λεῖ. ἔνθα γάρ τι δεῖ ψεύδος λέγεσθαι, λε-
» γέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἵ τε ψευ-
» δόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ ἀφιλοκερδέστατοι.
» ὁ μὲν γὰρ ψεύδονται τότε, ἐπειδή τι μέλλουσι
» τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· ὁ
» δ' ἀληθίζονται τι, ἵνα τῇ ἀληθείᾳ ὀπταπά-
ἢ πράπτω. » σωνται κέρδος, καὶ τις μᾶλλον σφίσι πι- B
» στὰ πράπτηται. οὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, πανὺ
» τῷ πρεσχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
» μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθίζόμενος,
» ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής. ὅς
» γὰρ μὴν νεῦν τὴν πυλουρὸν ἐχὼν πρήσσειν, αὐτὸς
» οἱ ἄμεινον ἐς χεῖρον ἔρχεται· ὃς δ' ἂν αὖτις βαί-
» νειν πειρᾶται, δεικνύσθω σθένεϊ ἐὼν πο-
» λέμιος, καὶ ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐ-
» χώμεθα. λέγει Γοβρύης μετὰ ταῦτα, Ἄν- C
» δρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον πρήξειν ἀνα-
» σώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε μὴ οἷοί τε
» ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν.
» ὅτε γὰρ ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρσαι,
» ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τούτου ὦπα
» ὀφθαλμὸν ἔχοντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέ-
» οντι παρεγένοντο, πάντως που μέμνησθε τὰ
» ἐπίσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν βίον, μὴ D
» πειρεωμένοισι ἀναστᾶσαι τὴν ἀρχήν. τὰ
» τότε οὐκ ἐπεδεκόμεθα, ἀλλ' ὡς ἀφρο-
» λῆ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν
» τιθεμεν ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ
» ἀφαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τόδε ἀλ-
» ληλίους ἢ ὡς τὸν μάγον ἰδόντας. ταῦτα εἶ-
πε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύτῃ ἄνεον.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο καὶ τὰ συντυχίῃ τάδε· τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον προσ- E
θέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσεω ἀναρσια, ὃς οἱ παῖδα ἐξιδὼν ἀπο-
λωλέκεε· καὶ ὅτι μούνος ἠπίστατο Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρίῃ μὲν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι, ἐόντα οἱ αἰνῇ μεγίστῃ Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο, πίστει τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι,

partim ob timorem. Adde quòd habeo prætextũ [a] accommodatissimum cui innitamur. siquidẽ è Persis venisse me dicã, ac velle quædam à patre mãdata regi nũtiare. Vbi enim expedit mẽdacium dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum persuadendo sunt quippiã lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicẽdo aliquod lucrũ [b] cõsequantur. Et alius huc, alius illuc magis propensus est. ita non idẽ factitando, idem tamen obtinemus. quòd si nihil lucri faciendũ esset, peræquè & verax foret mendax, & mẽdax verax. Quod autẽ ad ianitores attinet, siquis eorum libenter cedet nobis, vtilius ei suo tempore erit: siquis resistere conabitur, vt erit hostis, ita tũc pro hoste habeatur: deindè intro irrũpentes, rem transigamus. Post hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium: aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum simus Persæ, viro Medo parere, & quidẽ aures non habenti. Quum præsertim quicunque vestrũm Cambysi ægrotanti adfuistis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, [c] inuidiosè dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii sententiã: [d] neque hunc cœtum dissoluendum cẽseo, sed statim aduersus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt.

Interea verò dum ab istis consultatur, fortè hoc cõtigit vt magi inito inter se consilio statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quòd indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio ictu sagittæ, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quòd [e] præterea *ob id* apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de causis accitum hominem, sibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iusiurandum,

a Accomm. quo innitentes pertrãseamus. siquidem è P.

b Consequãtur, & aliquis magis ipsis conuertatur, vel, flectatur. *id est, Morigerum se præbeat. Q. d. Vt aliquã magũ animum ad eorũ Gobruntatem conuertat. In iis autem quæ proximè sequuntur, aliam lectionem sequutus interpres.*

c Calumniosè.

d Neque hoc cœtu dissoluto, eundum aliò cẽseo quàm rectà ad magum.

e Præterea apud Persas in maxima existimatione esse.

fallaciam quæ ab ipſis in Perſas facta eſſet, intra ſe habiturũ, neque cuiquam mortalium patefacturum, [a] pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiẽte Prexaſpe facturum ſe quæ magi ſuaſerant, iterum illi dicere, in animo ſe habere omnes Perſas ſub murum arcis conuocare: idcóque iubere hunc conſcenſa turri prædicare, à Smerdi Cyri Perſis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini ſummæ apud Perſas autoritatis, & qui ſæpenumero aſſeueraſſet eum eſſe Smerdin Cyri, ac cædem à ſe factam pernegaſſet. Hæc quoque Prexaſpe ſe paratum exequi dicente, magi cõuocatis Perſis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaſpes, ea quæ ab iſtis oratus fuerat ſponte obliuiſcitur: exorſúſque ab Achæmene, ſeriem familiæ Cyri recenſet: & vbi tandem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in Perſas beneficia. His expoſitis, prompſit veritatem, cauſatus ideo ſe hactenus occultaſſe quòd ſibi tutũ non fuiſſet proferre rem geſtam, ſed impræſentiarum neceſſitate coactum proferre: dixitque ſe à Cambyſe adactum Smerdin Cyri occidiſſe, & magos eſſe qui regnẽt. Multis quoque verbis Perſas deuouit niſi rurſus imperium recuperarent, ac magos vlciſcerentur. Hæc loquutus, ſeſe in caput à turri præcipitem dedit. Hũc in modum Prexaſpes, vir per omne tempus vitæ ſpectatus, occubuit.

[a] Pollicitantes ſe decies millies ipſius bona multiplicaturos.

At ſeptem Perſæ, vbi conſtituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos compre catum ierũt, ignari omnino eorũ quæ circa Prexaſpem acta eſſent: ſed hæc inter eũdum in medio itineris audierũt: cóque à via ſecedentes, [b] iterum colloquuti ſunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorſus differri, videbant negantes tunc eſſe adoriendam: qui verò cum Dario,

[b] Rem iterum in diſquiſitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus incœptum ſapeſſerẽt: (*vt legatur* οἰδίων) at Darius conſeſt.

A ἤμελλον ἐξιέναι πρὸς ἑωυτῶν, μηδὲ ἐξοισόμενα παρὰ μηδενὶ ἀνθρώπων τῷ ἀπὸ σφέων ἀπάτῃσι ἐς Πέρσας γεγενῆσθαι· ὑπισχνεόμενοι τὰ πολλὰ καὶ μυρία δώσειν. ὡς δὲ ὁρμέατο τοῦτο ποιήσειν τὸν Πρηξάσπεα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα τοιάδε ἔφερον, κελεύοντες μιν φάρεος Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δὲ ἐκέλευον ἀναβαίνοντα ἵστασθαι πύργον, ἀγορεύοντα ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
B οὕτω ἐπετέλλοντο, ὡς πιστότατον δὴ ἐόντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ὑποδεξαμένου γνώμῃ ὡς ψεύδεται ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένου φόνον αὐτοῦ. φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸν πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ δέ, τὴν μὲν ἐκείνοισι προσεδέοντο αὐτοῦ, οὐτων μὲν ἐκὼν ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμενέος, ἐμνημόνευσε τὸν πατρώιον τοῦ
C Κύρου. μετὰ δέ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν, ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὸν ἀληθέα λόγον, φάρεος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γεγόμενα· νῦν δὲ τῆς παρεόντος ἀναγκαίης μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, ὡς μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, σὺν μάγοισι δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω
D τὸν ἀρχήν, καὶ τοῖς μάγοισι μισαίατο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νυν ἐὼν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑποβάλλεσθαι, ἦσαν ἐν ὁδῷ μετὰ τοῖσι θεοῖσι, τὸν μὲν Πρηξάσπεα παρημένον εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ γε-
E νόμενοι ἐβουλεύοντο, καὶ τὰ μὲν Πρηξάσπεα γενόμενα ἐπεῴθανον. ταῦτα δὲ ἐκφάντες τὴν ὁδὸν, ἐβάδιζον αὖτις σφέων αὐτῶν οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάλιν ἐλαύνοντες ὑποβαλέεσθαι, μηδὲ ὡς δεόντων τὸν ὑποπτεύεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ Δαρεῖον,

122

αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδ' ὑποβάλλεσθαι. ὡς δὲ ὁμιλεόντων σφι αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ πίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τιμώ τε Δαρείου πρώτες αἴνεον γνώμιν, καὶ ἔπειτα ἤεσαν θαρσέοντες ἐπὶ τὰ βασιλήια. θαρσήσασι δὲ ὅτι καὶ πύλας ἐγίνετο οἷον τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι αἴδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἔσεσθαι, ἤρεσθαι, δείσαντες πομπῆς χρεωμένους· οὐδὲ ἐπηρώτα σφέας οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν, ἐκέχυρσαν τοῖσι τῆς ἀγγελίης ἐσφέρουσι θορύβοισι, οἱ σφέας ἰσόρεον ὅ,τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἰσορέοντες τούτους, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας πρήξουσι. ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς ὃ τὸ πρόσω παρείεσαν· οἱ δ', ὡς ἐξεκελεύσαντο, καὶ ἀπαράμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτοις μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτὰ τούτῳ συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἤεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τὸν νοῦν ἔχοντες εἴσω, καὶ τὰ ὑπὸ Πρηξάσπεω γινόμενα ἐβουλήθησαν ἐξειδέναι. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς δυνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἅμα τε ἐδραμόν πάλιν ἀμφότεροι ἐς ὦθισμὸν τὸ ποιεύμενον πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὸ τόξα καταλαβόμενος, ὁ δὲ, πρὸς τὸν ἀγχοῦ ἐτράπετο. ὀφθαλμὸν δὲ οὐκ εἶχον ἀλλήλοισι. τοῦ μὲν δὴ τὰ τόξα οὐκ ἐγίνετο αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐτοῦ τοῦ πολεμίου, καὶ προσεχειμένων, ἐν χερσὶ ἐγένετο. ὁ δ' ἕτερος τῇ ἀγχόμῃ ἠμύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνῃ παίει ἐς τὸν μηρὸν· τοῦτο δὲ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν. καὶ ἐστρήθη μὲν τοῦ 123
ὀφθαλμοῦ οὐκ ὢν θώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τοῦτον μὲν δὴ μάγων οὗτος τρωματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγίνετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφθὰς, θέλων αὐτῷ προσθεῖναι τὰς θύρας· καί οἱ συνεσπίπτουσι τῷ ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέντος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστὰς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότεϊ, μὴ συμπαλαίοντα πλήξῃ τὸν Γοβρύεα.

confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eósque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexerunt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nuntiis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simúlque inter percontandum ianitoribus minitabantur quòd homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuò cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidémque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc fortè ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexaspe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [a] ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit. atque inde [b] miscentur inuicem. Verùm arcus ei qui illum sumpserat, quum hostes iuxta essent, nulli vsui fuit: alter qui se lancea tuebatur, tum Aspathmis femur percussit, tum oculum Intaphernis: oculóque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus est. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter verò, quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, se proripuit, fores occlusurus. Sed illuc duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [c] quum autem Gobryas esset implicitus cum mago, Darius adhuc stans atque hærens, considerabat ne Gobryam feriret in tenebris.

a Vires suas aduersus illos experiri cœperút. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

b Manus conserebant.

c Quum autem pedem conferret cum mago. *Vel*, Quũ autem manú confereret. *Vel*, Quũ adortus esset Gobryas magum.

Eum cernens Gobryas otiosum stantem, interrogauit cur nō veteretur manu. Respondenti Dario, Dispicio ne te feriam, Tu verò, inquit, vel per vtrūque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magū casu percussit. Interfectis magis capita demunt, eáque gestantes quipque eorum, duobus reliquis qui saucii erant illic relictis, tū quòd inualidi essent, tū arcis tuēdæ causa, foras procurrunt cū vociferatione ac tumultu: cæteróſq; Persas compellando, rem gestam exponebant, capita ostentantes: & simul quicunque magorum ipsis occurrebat mactabant. Persæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipsi facienda sibi eadem censuerunt: eductísque gladiis, vt quenque reperiebant magum, interficiebāt: &, nisi noctis interuentu cohibiti fuissent, neminem magorum reliquissent. Hunc diem Persæ maximè solennem publicè obseruant, & in eo ingens celebrāt festum, vocantes id *μαγοφονίαν, id est, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas est prodire in lucem, sed cuncti se intra domū continent.

Vbi resedit tumultus, diésque quinque excessēre, ii qui magos inuaserant, de omni rerum statu cōsultabant. Quorum orationes etsi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamē huiusmodi fecerunt: Otanes hortabatur vt rem Persicam in medium constituerent, ita inquiens, [a] Vnum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut iucundum est, aut bonum. [b] Nā & quò licētiæ Cambyses processerit, nostis, & quò magi. [c] Quid igitur nobis opus est monarchia, quā sustulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impunè? quæ virum, etiamsi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea positus est, extra consuetos abiecerit sensus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præsentibus bonis insolentia. [d] Itaque hæc duo mala habēs, nimirum omnē malitiam habet,

a Ego certè, vt posthac nostrūm vnus rerum solus potiatur, vel, vt totum imperiū vni nostrūm posthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non censeo posthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit,* Posthac deferatur, *quasi id antea delatū fuerit. Sic intelligendum paulo pòst μετίστας ἡμέας μουναρχίης.*

b Nā quò progressa sit Cambysis insolētia vidistis, & magi insolentiam experti estis.

c Quomodo autem monarchia sit res bene ordinata, in qua licet pro lib. &c. *Vel,* Quomodo autē in monarchia res bene compositæ esse possint?

d Hæc autem duo habēs, omne vitium habet.

ὀρέων δέ μιν ἀργὸν ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης, εἴρετο ὅτι οὐ χρᾶται τῇ χειρί· ὁ δ' εἶπε, Γρομηθέομαι σέο, μὴ πλήξω. Γοβρύης δὲ ἀμείβετο, Ὧδε νῦν δὴ ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος, ὥστε τε τὸν ἐγχείδιον, καὶ ἐτυχέως τὸν μάγον. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, οἱ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἑωϋτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων, ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοή τε καὶ παταγῷ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἐκτεινον πρώτους τινὰ τῶν μάγων τῷ ἐπιποσὶ γινόμενον. Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γεγονὸς οὐκ τῷ ἐπιῇ, καὶ τῶν μάγων τιμωρὸν ἀπάτιον, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν. σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχείδια, ἔκτεινον ὁκόυς τινὰ μάγον εἶσιδον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην ἀγαπέουσι Πέρσαι κοινὴν μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινῇ ὀρτὴν μεγάλην ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφονίαν· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἐωῦτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. μαγοφονίαν

Ἐπεί τε δὲ κατέση ὁ θόρυβος, καὶ ἐντὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πρώτων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄτρεστοι μὲν τοῖσι Ἕλλησι, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων μουνάρχον μουνάρχων μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ, οὔτε ἀγαθόν. εἴδετε μὲν γὰρ τὸν Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπέξηλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. χῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίῃ, τῇ ἔξεστι ἀνευθύνως ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων σάντα ἐς τοιοῦτον τὸν ἀρχὸν, ἐκτὸς τῶν ἐωϋτοῦ νοημάτων ἵστησι. ἐγίνετο μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ἐκ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐνεμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἐχόντε ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα.

μουναρχίης

μουναρχίη

ἔξηλθε

» τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεκορημένος ἔρδει πολλὰ
» καὶ ἀλάθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα
» γε τύραννον, ἀφθόνου ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
» πάντα τἀγαθά· ὃ δὴ ὑπενδυτέον τοῦτου
» ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονερὸν γὰρ τοῖσι
» ἀείστοισι θαλλεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ
» τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. ἀπιστοτάτας δὲ ἀν-
» ειναι ἐνδέκεσθαι ἡγέεται. ἀνάρμοστότατον
» δὲ πάντων· ἢν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θαυ-
ἢν ἀπίχθε- » μάζῃς, " ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύε-
ται » ται· ἢν τε θεραπεύῃς κάρτα, ἄχθεται αὖτε
» θωπείαν ἠνυόμενος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρ-
« γων ἐρέων· νόμων τε καινοὶ πάτεια, καὶ βιᾶ-
» ται γυναῖκας, κτείνῃ τε ἀκρίτους. πλῆθος ἢ
» ἄρχον, σῴζεται μὲν, οὔνομα πάντων κάλλι-
» στον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ
» μοναρχίης, ποιέει γὰρ. πάλῳ μὲν γὰρ
» ἄρχας ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει,
» βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέ-
» ρει. τίθεμεν ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας
» μοναρχίην, τὸ πλῆθος ἀέξειν. ἐν γὰρ τῷ
» πολλῷ ἔνι τὰ πάντα. Ὀτάνης μὲν δὴ τοι-
τῶν τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ
ὀλιγαρχίην ἐκέλευε ὑμῖν τοῖσι ἀπεῖναι, λέγων τά-
» δε, Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων,
» λελέχθω καὶ μοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆ-
» θος ἀνῆκε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀ-
124 » είσης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀξυνετοῦ οὐδὲν
» ὄφελος ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβρισικώτερον.
» καὶ τυραννίου ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας, ἐς
» δήμου ἀκολάστου ὕβριν πεσεῖν, ἔστι οὐδα-
» μῶς ἀναγκαῖον· ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιέῃ, γινώ-
» σκων ποιέει· τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. κῶς
» γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς οὔτε ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε
» καλὸν οὐδέν, οὐδ' οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν
» τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποτα-
» μῷ ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν
» νοέοισι, οὗτοι χεάσθων. ἡμεῖς δὲ ἀνδράσι τῶν
» ἀρίστων ὁπλίσαντες ὁμιλίην, τούτοισι πε-
» σεῖσθαι τὸ κράτος. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ
» αὐτοὶ σεσόμεθα. Ἀείστων δὲ ἀνδρῶν εἰ-
» κὸς ἄριστα βουλεύματα γίνεσθαι. Μεγά-
τῶν ἀμείνω » βυζος μὲν δὴ τοιῦτον γνώμην εἰσέφερε.

tum per insolentiã, quòd explectus omnibus rebus est, tum per inuidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat sine liuore esse: verùm ita natura comparatũ est [a] vt is sit aduersarius popularibus suis. siquidem eorum optimis quibusque qui superstites sunt atque viuũt inuidet, [b] deterrimis delectatur: &, quod indecẽtissimum est, criminationes admittere optimum putat. Nam siue admireris eum modestè, offenditur quòd non effuse hoc facias: siue effuse facias, offenditur, quasi sibi assenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima sunt, iura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primùm quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, isonomian, *id est iuris æquabilitatem*: deinde verò nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc est vnicus princeps*. nam magistratus tum sorte deligũtur, tum administratorum rationem reddunt: omnia denique consilia in commune referuntur. [c] Itaque (vt meam dicam sententiã) censeo nobis monarchiæ deiectoribus statum multitudinis esse optandum. in multitudine enim omnia insunt. Otanes quidem hanc sententiã dixit. Megabysus autẽ ad oligarchiam. *i. ad statum paucorũ*, rẽ traducens, ad eam socios hortabatur, his verbis, Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me quoq;: sed quatenus hortabatur summam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim populari multitudine nihil est neque insipientius, neque insolẽtius. Itaque eos [d] qui tyranni sæuitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere sæuitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: [e] at plebi suum est nihil intelligere. quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum nouit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti flumini similis? Quare siqui malè consultum Persis cupiunt, ii statu populari vtantur: nos verò cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nã inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima exister cõsilia. Hanc Megabysus sententiã dixit.

a Vt contrario modo se in populares suos gerat. *Vel*, Contrariis morib' erga suos populares præditus sit. *Vel breuius*, Sed contràcõparatus est in ciues. *Or ὑπενδυτέον sumatur aduerbialiter.*

b Deterrimis delectatur: criminationibus etiã, *Vel calumnijs*, locum dare optimũ putat. Et (quod est quiddam minimè omnium secum consentiẽs) siquidẽ eum mediocri, *Vel modica*, admiratione prosequaris, infensus est quòd non impensè colatur: sin impensè quis eum colat, eocultu, tanquã assentatione, offenditur.

c Nobis igitur censeo, missam facientibus tyrannidem, euehendam, *Vel, prouehendam*, esse multitudinẽ. in multitud. *&c. Id est, missam facientibus de tyrannide deliberationem.*

d Qui tyranni insolentiã fugiũt, in plebis effrænæ insolentiam incidere, neq.

e At plebi nulla intelligẽtia inest. quomodo enim intelligat [*Vel*, vnde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec nouit honestum quicquã, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed οἰκήιον potest & aliter exponi.*

Tertio loco ſuam Darius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatúm popularem pertinent, rectè mihi videtur dixiſſe: quatenus autem ad ſtatum paucorum, nō rectè. propoſitis enim tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, vt optimè imperet populus, optimè pauci, optimè vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium ſentio. imperio enim vnius viri qui optimus ſit, nihil melius eſſe conſtat. [a]Quod qui ſentit, non immeritò ſtatum popularem miſſum faciat. vt taceam ſic præcipuè conſilia in aduerſarios trahi ſolere. At in ſtatu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari conſueuerunt. quum enim quiſque princeps eſſe optet, & in dicenda ſententia vincere, ad ingētia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto ſit hoc illo præſtantius. Iam verò, plebe imperāte, fieri non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republicā inter malos, non odia fiūt, ſed amicitiæ validę. qui enim aduerſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuò ſe occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpoſitus tales homines compeſcat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quō admirationi eſt, tunc verè [b]monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe rem omnium præſtantiſſimā. Atque vt in ſummam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho? Ego igitur [c]ſentio, quum ſitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias diſſoluatis bene conditas: quod nequaquam ſatius eſt. Hæ tres dictæ fuerūt ſententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui aſſenſerunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Perſis ſtudebat, vbi ipſius ſententia reiecta eſt apud alios, ita in medium loquutus eſt, [d]Viri ſeditioſi, quoniam conſtat neceſſe eſſe vnum aliquem è nobis regem fieri, ſiue per ſortem, ſiue permiſſu Perſarum per multitudinis electionem,

A τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς « ὅ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' « ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τρισὶ γὰρ προ- « κειμένοισι, καὶ πρώτοισι τῶν λέγω ἀρίστοισι ἐόν- « τοισι, δήμου τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ « μουναρχίου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀν- « δρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν « φανείη. γνώμην γὰρ τοι αὐτὴν χρεώμενος, ὅτε- « ρος ἂν βούλοιτο ἄνευ ἐπισπάστου ἔσται πλήθεος· σιγῶντά « τε ἂν βουλεύματα ὅτι διεφυλάσσεας ἄνδρας « οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι « ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἔνθεα ἴδιά φα « ἰσχυρὰ φιλέειν ἐκλίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκαστος « βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησί τε νι- « κᾶν, ἐς ἔνθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέον- « ται· ἐξ ὧν στάσιες ἐγκίνονται· ἐκ δὲ τῶν στα- « σίων, φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μου- « ναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ δείδαξε ὅσον ἔστι τοῦτο « ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα μὴ « οὐ κακότητα ἐγγενέσθαι. κακότητος δὲ ἐούσης « ἐκλινομένης ἐς τὰ κοινά, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐκλί- « νεται τοῖσι, φιλίας δὲ ἰσχυράς. οἱ γὰρ κακοῦρ- « γέοντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτοντες ποιεῦσι. τοῦτο δ' « τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ αὖ προστάς τις τοῦ δήμου « τοὺς τοιούτους παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμά- « ζεται τοῦτο δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου. θωυμαζόμε- « νος δὲ, αὐτῶν ἐφάνη μουνάρχος ἐών. καὶ ἐν « τούτῳ δηλοῖ καὶ τοῦτο ὡς ἡ μουναρχίη κράτι- « στον. ἑνὶ δὲ ἔπεσι πρώτοισι συλλαβόντα εἰπεῖν, « πόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; ἢ τεῦ δόντος; « πότερα τῷ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ « μουνάρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας « ἐλευθερωθέντας ὑπὸ ἑνὸς ἄνδρα, τοιοῦτο « φυλάσσειν. χωρὶς τε τούτου, πατρίους νό- « μους μὴ λύειν ἐὺ ἔχοντας. οὐ γὰρ ἄμεινον. « γνώμην μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεκέατο. οἱ δὲ τέσσερες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο τοῦτῳ. ὡς δὲ ἑαυτῷ τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσησι ἰσονομίην ἀπεύδων ποιήσας, ἔλεξε

B

C

D

E ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες σαωθῆναι, δῆ- « λα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασι- « λέα γενέσθαι ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, « ἢ ὑπὸ τῶν ἐθελόντων τῶν Περσέων πλήθεϊ τὸν « αὐτὸν δὲ

a Nam qui hoc animo præditus ſit, ſine vlla reprehenſione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentia autem proximè loci ſcripturæ mendi ſuſpecta eſt. Videtur tamē poſſe ita reddi*, Atque hæc potiſſimum ratione [*Vel*, hoc potiſſimum modo] conſilia tacere apud aduerſarios queant.

b Monarchus euadit.

c Sentio, quum per vnum *nobis imperātem* ſimus liberati, hoc *vnum imperium* nobis eſſe tuendum. ac præterea, leges patrias non eſſe ſoluendas, quæ rectæ ſunt, *Vel, bonæ*. non enim conſultum *nobis hoc fuerit*. Hę tres dictæ.

d Cōſpirationis ſocii, *Vel, factionis*.

» αὐ" ἐκεῖνοι ἔλωνται, ἢ ἄλλῳ τινὰ μηχωμαι. A
» ἐγὼ μὲν νυν ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιοῦμαι. οὔτε
» γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅτι τοῦ-
» τῳ δὲ ὑπεξίσαμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε
» ἐγὼ ἢ ὁτεούν ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὖ-
» τὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.
Τούτου εἰπόντος ζώντα, σὺν ἐχώρεον οἱ ἑξ ὅτι
τούτοισι. τοῦτ μὲν δὴ σφι οὐκ ἀναγωνίζετο,
ἀλλ' ἐκ μέσου καθῆσο. καὶ νεῶ αὖτη ἡ οἰκίη
δι' ἀγχιτελέος μοίρη ἐλαυθέρη ἐοῦσα Περσέων,
καὶ ἀρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλῃ, νόμους B
οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ λοι-
ποὶ τὴν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δι-
κημότατα ἡσσοντα· καὶ σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν
ἐς τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἰέναι ἐς
ἄλλον τινὰ τὴν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαί-
ρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑ-
κάστου καὶ τἄλλα πάσῃσι δωρεῇσι ἢ γίνεται ἐν
Πέρσῃσι μεγιστάτη. τῶνδε δ' εἵνεκεν ἐβούλευ-
σάμενοι δίδοσθαι ζώντα, ὅτι ἐβουλεύσατο τε
πρῶτος ὁ πρῆγμα, καὶ σὺν ἔπεσε ἀνδρί. C
Ζώντα μὲν δὴ Ὀτάνην ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς
τὸ κοινὸν ἐβούλευσάμενοι, πρίεσθαι ἐς τὰ βασι-
λήια πρῶτα τὸν βουλόμενον τὴν ἑπτὰ αὖθι
ἐόντα ἡλέους, ἰέναι μὴ τυγχάνῃ θύρας μετ' γυ-
ναικὸς βασιλέος· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἀλ-
125 λοθεν τῆς βασιλέι ἢ ἐκ τῶν σὺν επομασσάν-
των. τῷ δὲ τῆς βασιληίης ἐβουλεύσατο τοι-
όνδε· ὅτεῳ αἱ ἵπποι ἡλίου ἐπὶ μα τέλλοντος
πρῶτοι φθέγξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
τῶν ὄντι ἐβδομηκόντων, τοῦτον ἔχειν τὸν βασι- D
λήιον. Δαρείῳ δὲ ἐνὶ ἱπποκόμος, ἀνὴρ σο-
φὸς, τῷ οὐνόμα ἐνὶ Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον
Ⓜ ἀνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δα-
» ρεῖος τάδε, Οἰβάρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς
» βασιληίης πρὸς ἃ τάδε· ὅτεῳ αἱ ὁ ἵππος
» πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι,
» αὐτῶν ἐπομασβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι-
» λήιον. νεῦ ὦν εἴ τινα ἐσοίς σοφίῃ, μηχανῶ
» ὡς αὐ ἡμεῖς σφῶν τοῦτο ὄνηαι, καὶ μὴ δηλός
» τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ,
τὸν θεὸν ἢ βα- » ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοι τῷ θεῷ ἢ βασιλέα ἐ- E
σιλήιον, πάρε- » ἢ μὴ, θάρσεε τούτου εἵνεκε, κῆ θυμὸν ἔχε ἀγα-
σι » θὸν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς δηλός πρὸς σεῦ ἔσαι.
» τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ
» τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανᾶ-
» σθαι, κῆ μὴ αἰσθομένῃ· ὡς τῆς ὑστεραίης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ

siue qua alia ratione, equidem ego [a] vobis non refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meũ imperii, vt nulli vestrũm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, cæteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è medio abiit aliò sessũ.

[b] Cæteris autem septem de rege iustissimè deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perueniret, Otanem donari debere peculiariter eiúsque deinceps posteros cũ omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotãnis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quòd primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum cogerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa verò in commune, vt regiam introire vnicuique è septem sine internuntio liceret, nisi fortè cum vxore cubaret rex: néue regi fas esset aliunde quàm è familia cõiuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnũ Cambysis obtineret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos conuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscẽsis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eũ respõdens OEbares, Here, inquit, si in hoc versaris vt rex sis vel nõ, [c] huius rei causa confidere te iubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes istiusmodi cometum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rẽ, vt pote crastino die nobis futuro certamine. Hæc vt audiuit

a Vobiscũ non contendam. *i. Me competitorem non habebitis. Sic & paulo pòst* οὐκ ἀναγωνίζεσθαι.

b *Ante* Cæteris *adde*, Atque ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas liber tatem retinet, nec imperio *regũ* nisi quatum ei visum fuerit, paret, leges Persarum nõ transgrediens.

c De hac re sẽ curum esse te velim.

OEbares,ita facit: Vbi nox aduenit, vnam equarũ quã equus Darii maximè adamabat, in ſuburbana adducit, ibíque alligat: tum equum Darii cõdem ducit: eúmque circumagens, identidem equæ admouet,ac tandem admittit. Poſtero die, ſimulatque illuxit, ſex Perſæ ex cõuento adfuerunt equis inſidentes. & quum in ſuburbanis vltro citróque vectarentur, vbi ad locũ peruenerunt vbi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrés hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cælo tonitrúque extitit. Hæc quũ Dario tanquam ex compoſito accidiſſent, eum compotem voti fecerunt. nam cæteri ex equis deſilientes, Darium adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuiſſe machinatũ, ſunt qui aliud. vtroque enim modo refertur à Perſis. Volũt nanque OEbarem attrectatis manu huius equæ genitalibus, ipſam manũ intra ſubligaculum tenuiſſe abditã: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, quum equi digreſſuri eſſent, eam naribus equi Dariani admouiſſe, equúmque ad odoris ſenſum infremuiſſe atque hinniſſe.

DARIVS itaque, Hyſtaſpis filius,declaratus eſt rex: eíque omnes Aſiani audienti dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rurſus à Cambyſe ſubacti, nũquam tamen in ſeruitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterũt. [a] Hi Cambyſi aduerſus AEgyptũ præſto fuerant: quibus inuitis haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ AEgyptum. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus, Atoſſa, quæ Cambyſi fratri & rurſus mago nupſerat, & Artyſtona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiã, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è lapide factũ ſtatuit, hominis equo inſidentis, inſcriptis in hæc verba literis,

a Quum Cambyſi aditũ in Ægyptum permiſiſſent.

A Οἱ Γάρης, ποιέϋ τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν ἡλέων ἵππων μίλιν, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς ὃ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιήγαγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ ἡλέῃ, τέλος δὲ, ἐπῆκε οἰχεύσῃ τὴν ἵππον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ, οἱ ἕξ, ἅτε συνεσκηνηκότες, προῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ τοῦτο ὃ χωρίον ἐγένοντο ἔνθα ἐγένοντο

B ἔνθα τῆς προϊούσης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ ἡλέη ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίης τε βροντὴ ἐγένετο. ὑπερφυόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μιν, ὥστε καὶ σὺν θεῷ τευ γενόμενα. οἱ δὲ, καταδοκέοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσεκύνεόν μιν Δαρεῖον ὡς βασιλέα. οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῷ ἄρθρων ὑπτιάσας τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλοιεν οἱ ἵπποι, Οἰβάρεα τὸν ἐξείρυτα τὴν χεῖρα, πρὸς τὸ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι. ἀδὲ, αἰσθόμενον, φεισάμενόν τε καὶ χρεμετίσαι.

ΔΑΡΕΙΟΣ τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ

D πρῶτοι κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ὑπὸ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, πρήσσοντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. δεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμοις τε τοῖσι προκατθε ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσοικήσασαν Καμβύ-

E σῃ τε τῷ ἀδελφεῷ, καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδις τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Παρμύς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πρώτου οἱ ὑπερέλεατο. πρῶτον μὲν νεὸν τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζωὸν δὲ οἱ ἐπῆν, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραφε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε,

ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗ ΑΡΕΤΗ, τὸ οὔνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. ποιήσας δὲ ταῦτα ὁ Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς ἀρχὰς καλέουσι σατραπηίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας ἐπιστήσας, ἐπέταξε φόρους οἱ τοῖσδε ἔθνεσι καὶ ἔθνεά τε, καὶ τοὺς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους τοῖσδε πάσασι, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς τοῖσδε ἐχομένους, τοὺς ἑκαστέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων τοῖσδε ἐπέτηδεν τόνδε ἐπέταξε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, ΕΥβοϊκὸν· ὁ δὲ βαβυλώνιον τάλαντον δύναται ΕΥβοίδας ἑβδομήκοντα μνέας. ὅτε γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἐπὶ μὲν τοῖσι κατεστεῶσι φόροισι οὐδὲν πρόσθε ἐγένετο, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἕως δὲ τούτου τοῦ ὑπερβασίη τοῦ φόρου, ἐς τοῦτο πλήσιοι τούτῳ ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἐπὶ πᾶσι κάπηλος· Καμβύσης ὠμός, καὶ δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατὴρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ ἐπὶ τούτοισι οἱ τεταγμένος φόρος τοῦτο) προσῆκε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. τοῦτο μὲν δὴ πρῶτος οἱ νομὸς κατέστηκε. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσωνίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὸς δεύτερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τετρακόσια ἐπὶ τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκαὶ ἑξήκοντα καὶ τετρακόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἷς γενόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσερήκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὸν φορέουσιν ἵππον τὸν Κιλικίῳ χώρῳ αἰεισιμοῦτο, τὰ δὲ τετρακόσια καὶ ἑξήκοντα

DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTVTE, (cuius nomen legebatur) TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud Perſas actis, viginti prouincias (quas ipſi ſatrapeias vocant) conſtituit: earúmque ſingulis præſides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes,[a] aliis finitimos tranſcribens, aliis tranſferens, aliis remotiores gentes attribuens. diſtributo prouinciis hûc in modum tributo, quod exigebatur cũ hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurũ, ii EVboico pondere afferrẽt. Valet autem Babylonicum talẽtum ſeptuaginta minas EVboicas. Etenim ſub Cyro atque deinde ſub Cambyſe nihildum fuerat circa tributa inſtitutum, ſed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiuſmodi, Perſæ aiunt Darium fuiſſe inſtitorem: Cambyſem autẽ, dominum: Cyrum verò, patrem. quoniam Darius res omnes quæſtui habebat: Cambyſes, aſper erat ac moroſus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri ſtudens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Aſia incolũt, & AEolibus & Cãribus & Lyciis & Melyenſibus & Pamphyliis (vnum enim erat idémque impoſitum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio inſtituta. A Myſis & Lydis & Alyſoniis & Cabaliis & Hygennenſibus quingena talenta. Secũda portio hæc erat. Ab Helleſpontiis, qui ad dextram illuc nauigantium ſiti ſunt, & Phrygibus & Thracibus qui Aſiã incolũt, & à Paphlagonibus & Marianden is & Syris, trecenta & ſexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni ſexageni, in dies ſingulos ſinguli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabãtur in eam Ciliciæ regionẽ quæ equos producebat: trecena autẽ & ſexagena

a *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adiunctis ad nationes, *vel, gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam tranſgreſſus vicinos, iis qui longius erant diſſiti, aliis alias gentes tribuens. Diſtribuit igitur prouinciis hunc in modum tributũ, quod quidẽ exigebatur, &c. *Vt legatur* ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ, &c.

Dario obueniebant. Hæc quarta portio. Ab vrbe Posidcio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [a] in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad AEgyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributũ. Quinta portio hæc. [b] cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab AEgypto & Libybus AEgypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque AEgypti istæ ordinantur) septingenta proueniebant talenta, præter pecuniã è piscario prouẽtu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam cẽtum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumẽtum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gãdarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, cẽtena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cætera Cissiorum regione, trecenta: Octaua hæc portio. A Babylone verò cæteraque Assyria millena talenta argẽti proueniebãt, & præterea pueri castrati quĩgeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicę & Pãthimari & Daritæ simul conferentes, ducena taléta afferebant. Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad AEglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributũ. Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorúmque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta. Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolũt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proueniebat tributum:

a In montibus. *Valla legit ἐπ' ὄρεσι pro ἐπ' οὔρεα.*

b Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nã Valla in præcedentibus τομὸν portionẽ vertit.*

A Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλεος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' οὔρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτη γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τετρακόσια τάλαντα φόρος ἦν. ἔστι δὲ καὶ τοῦ νομοῦ τούτου Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν B παρεστεώων Αἰγύπτῳ, Κυρηνίης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ καὶ Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκεκοσμέατο) ἑπτακόσια παρεστῶτα τάλαντα, πρὸς τῇ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου. τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τοῦτον τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ χωρὶς τοῦ ἐπιμετρουμένου σίτου παρῆσαν ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμέτρεται, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· C νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τωὐτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα παρεσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. Ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ παρεστῶτα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἶνατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς D Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Πανθιμαδοί τε καὶ Δαρῖται, ἐς τωὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτρίων δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν παρεστεώων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια E τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μήκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι οἱ Ἀναστάσιος καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος·

[a] Ὀρθοκορυβαντίων

[b] Μήκων.

127 νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος ἔδοσαν. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα. νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος ἔδοσαν. Πάρθοι δὲ, καὶ Χορασμοὶ, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄριοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος ἔδοσαν. Παικανίοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τεσσαρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος ἔδοσαν. Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπηδονίοισι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπιτέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος ἔδοσαν. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα προσέφερτο· νομὸς εἴνατος καὶ δέκατος ἔδοσαν. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πολλὸν πλείστους πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς ἔδοσαν. τὸ μὲν δὴ ἀργύριον ὁ Βαβυλώνιον μέτρῳ ὁ Εὔξεινος συμβαλλόμενον τάλαντον, εἰ τριηκόσια καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα θησαυρίσεται ἐὸν Εὐξείνου τάλαντα ὀκτὼ καὶ ἑξακόσια καὶ τετρακισχίλια. Τούτων δὴ πάντων συλλεγομένων ὁ πλῆθος, Εὐξείνου τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. Ὁ δ' ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπίξεις, οὐ λέγω. Ἔστι Δαρείῳ πρόσοδος φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προσιόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσῆιε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον τὸν φόρον ἡσαυρίζει βασιλεὺς ἔστι τοιῷδε. ἐς πίθους κεράμεους τήξας κατακέει. πλήσας δὲ ὁ ἄγχος, περιαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δέηται χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσον αὐτῷ ἑκάστοτε δέηται. αὗται μέν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑπῆκοοι.

Ἡ Περσὶς δὲ χώρη μοῦνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐπάγεσθαι φέρει, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι

A Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caſpii ducena & quinquaginta talenta afferebant. Quintadecima portio hæc. Parthi Choraſmiíque & Sogdi & Arii, trecenta talenta. Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Aſia ſũt AEthiopes, quadraginta talẽta. Decimaſeptima portio hæc. Mãtienis & Saſpiribus & Alarodiis ducena iniuncta talenta erant. Duodeuicesima portio hæc.

B Moſchis & Tibarenis & Macronibus & Moſynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant. Vndeuicesima hæc portio. Indi, vt ſunt multitudine multo numeroſiſſimi inter omnesquos nouimus mortales, ita tributum ſuper cæteros omnes afferebant tricena ſexagena talenta aureorum ramẽtorum. Vicesima portio hæc. Quòd ſi Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiũt nouies millena quin

C genáque & quadraginta talenta argẽti. [a] Aurum verò ſi terdecies tanto ramentorum taxetur, in ſumma repericur ad rationem Euboicam eſſe ſex millia talentorum, ſexcentáque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboïcum computum, exigebãtur in ſummam annui tributi à Dario, talẽtorum quatuordecim millia quingenta & ſexaginta. Minorem his ſummam omittẽdam mihi non referẽdam puto.

D Hoc tributum Dario ex Aſia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: cæterùm procedente tempore & ab inſulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Theſſalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum theſaurizat, *hoc eſt reponit.* Liquefactum aurum argẽtóque, quoties pecunia indiget, tantum concidit

E quantum vſus poſtulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes.

Sola autẽ Perſis ideo inter tributarias à me prætermiſſa eſt, [b] quòd eam minimè Perſæ colunt. Iſti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, ſed munera portabant: AEthiopes AEgy-

a Aurum autem ramentitium inuenitur eſſe talẽtũm Euboicorũ quatuor millium ſexcentorum & octoginta, ſi ita ratio ineatur vt ſequitur. *Ramentum*, terdecies tãto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnũ coagmẽtatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta ſexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæum hunc locum interpretatur lib. 4. De aſſe, admonẽs legendũ τεσσαρακαιδεκάσιον. quam lectionem & nos Vet. cod. reperimus. Idẽ alibi verbũ hunc locum ita reddit circa initium eiusdem libri,* Aurum verò ramẽtitium ſi terdecies expẽdatur ad argentum, in ſumma reperietur ad rationem Euboicã eſſe quatuor millia talentorum, ſexcentáque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit ſumma eorũ quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & ſexagena talẽta Euboica.

b Quòd Perſæ immunes agros colant. Iſti porro ad ſer.

pto contermini, quos Cābyſes in expeditione contra macrobios AEthiopes ſumpta ſubegit, quíq; ſacram Niſam incolunt, & Dionyſo dies feſtos agũt. Iſti AEthiopes eorúmque finitimi, eodẽ quo Indi Calandiæ ſemine vtuntur, ſubterraneáſque habent domos. horũ vtrique tertio quoque anno munera portabant, portántque ad meam vſque memoriam, [a] binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni, & quinos AEthiopes pueros, & vicẽnos grãdes elephãtorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repoſiti erant, corúmque finitimi ad mõtem vſque Caucaſum. Ad hunc enim mõtem imperitatur à Perſis. nam qui ad aquilonem Caucaſi habitant, eorum iá nulli Perſas curant. Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad meam vſque ætatem, quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidémque virgines. Afferebãt & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc iſti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, vnde ramenta quæ dixi, regi afferũt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad ſolẽ vergit, ſabuloſum eſt. nam Indi, duntaxat eorum quos ſcimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi ſunt hominum qui in Aſia ad auroram & ſolis ortum habitant.

a Binos chœnices auri igné non experti.

INDORVM autẽ tractus qui auroram ſpectat, propter arenã vaſtus eſt. Eorum autem complures ſunt gẽtes, atque eæ lingua inter ſe diſſonæ: & corũ alii ſunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in paluſtribus fluminis habitant, crudis victitantes piſcibus, quos aggreſſi ex arundineis nauigiis exceptant. Singula autem nauigia è ſingulis arundinis internodiis fiunt. Iſti ex Indis ferũt veſtem è tegete: quam vbi è flumine meſſuerũt inciderúntque, plectentes in modum ſtoreæ, tãquam thoracem ſibi induũt. His finitimi auroram verſus ſunt Indi pecuarii, carnibus crudis veſcentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur:

b Seu vir ſeu fœmina, ægr.

A ϱοι Αἰ'γύπτῳ, τὸν Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰ'θίοπας, κατεϱϱέψατο· οἱ δὲ τε Νίσην τὸν ἱϱὸν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ αἰάζουσι τὰς ὀϱτάς. οὗτοι οἱ Αἰ'θίοπες καὶ οἱ πλησιόχωϱοι τούτοισι, σπέϱμα τὸ μὲν χϱέωνται τῷ αὐτῷ τῷ τοὺς Καλαντίας Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτηνται κατάγαια. οὗτοι στεϱαμφότεϱοι ἀϕ' ἑκάστου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέοισι δὲ ἐς τὸν μέχϱι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύϱου χϱυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰ'θίοπας, καὶ ἐλέϕαντος ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἔπαξαι οἱ ἐς τὸν δωϱεὸν, καὶ οἱ ϱοσοτεϱέες μέχϱι τοῦ Καυκασίου οὔϱεος. ἐς τοῦτο γὰϱ τὸ οὔϱος ὑπὸ Πέϱσῃσι ἄϱχεται. τὰ δὲ ϱοὸς βοϱέω ἀνέμου τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι Φϱοντίζει. οὗτοι μὲν δὴ δῶϱα τὰ ἐπάξαιτο, ἔτι καὶ ἐς ἐμεῦ ἀϕὶ πεντετηϱίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν πϱθένους. Ἀϱαβίοισι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ αἰεὶ πϱὸς ἔτεος. Τοῦτα μὲν δὴ οὗτοι δῶϱα πϱὸς C φόϱου βασιλέι ἐκόμιζον. τὸ δὲ χϱυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ τὸ ϱῆγμα τῷ βασιλέι τὸ εἰϱημένον κομίζοισι, τϱόπῳ τοιῷδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώϱης τὸ ϱοὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ϕάμμος. τῶν γὰϱ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ πϱὸς ἀτϱεκές τι λέγεται, ϱοσοῦτοι ϱοὸς καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθϱώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί.

D Ἰ'ΝΔΟΥ̃Ν γὰϱ τὸ ϱοὸς τὸν ἠῶ ἐϱημίη ἐστὶ, ἀϕὸ τὸν ϕάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόϕωνα σϕίσι. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμοὺς, τοὺς αἱϱέοισι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁϱμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν ϕοϱέοισι ἐσθῆτα τὸ ϕλοίνιον· ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ ϕλοιῶ ἀμήσωσι, καὶ κόψωσι, E τὸ ἐκθλασθὲν ϕοϱμοῦ τϱόπον καταπλέξαντες, 128
ὡς ϑώϱηκα ἐνδύνουσι. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν ϱοὸς ἠῶ οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κϱεῶν ἐδέσται ὠμῶν. καλέονται δὲ Παδαῖοι. νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χϱᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, ἢ τε ἀνὴϱ, ἢ τε γυνὴ, Quoties ciuium [b] aliquis aliquáue ægrotat,

τὰν νομάδιον

μὲν

τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες ⓐ μάλιστα οἱ ὁμιλέ- A virum quidem ſuimaximè familiares interimunt: quòd dicant illum morbo tabeſcẽtem, carnes ipſis corrupturum: & licet ſe neget ille ægrotare, nihilominus iſti non ignoſcentes necant eum, epulantúrque. Mulieri verò, ſuæ maximè neceſſariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad ſenium peruenit, eo itidem mactato paſcuntur. Ideóque cũ hac de cauſa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, nõ multi ſanè eorum ad ſenectutem B perueniunt. Eſt aliorum Indorũ hæc diuerſa conſuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil ſerant, nec domos parandas exiſtiment, atque herba victitent. Eſtque eis ſemẽ quoddã milii inſtar, ſua ſponte naſcens è terra, ſuo in calice: quod cum ipſo calice lectum coquũt, edúntque. Eorum quiſquis in morbũ incidit, is in locum deſertum pergit, ibíque decumbit, eius vel decumbẽtis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recenſui Indorum coitus in propatulo eſt, ſicut pecorum: color ſimilis ac proximus AEthiopico. genitura quã in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum cæterorum hominum, ſed atra, vt color corporis: qualem AEthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Perſis abſunt, [a] & vẽto Auſtro obnoxii: cóque Dario neutiquam obtemperabant.

[a] Et verſus Auſtrum ventum.

[b] Cæteri Indi Caſpatyro vrbi & Pactyicæ regioni cõtermini ſũt, D adventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnaciſſimi ſunt, & qui [c] ad aurũ præcipuè mittunt. Circa hanc enim plagam vaſta ſunt propter arenam loca. in ea ſolitudine arenoſa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium verò maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regẽ Perſarũ viſuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciẽdis ſub terra domiciliis egerũt arenã, vt apud Græcos formicæ,

[b] Alii ex Indis Caſpatyro vrbe.

[c] Ad aurum *colligendum* præcipuè mittuntur. *In alijs edit. interpret. Valla legitur, Qui ad Auſtrum mittunt, pro, Qui ad aurum mittũtur. Vel, proficiſcũtur.*

atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autē quæ egeritur arena, auracea est: [a] pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frænatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera vt à recentissimis fœtibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate quàm equi, tum verò ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus speciē, Græcis, vtpote sciētibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, [b] vt quum ferventissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenēt. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousque efferuescens dū tempus est à foro discedendi: per quod spatiū multo magis vrit quàm meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies verò ferè Indos vrit peræquè atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum peruenit: quo tempore præcipuè friget. Vbi ad locū Indi peruenere, culeis quos attulere, arena completis, [c] raptissimè retrò se recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quāta in alio est nullo: ita vt nisi viam [d] ad quam formicę congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideóque camelos mares, quòd impares fœminis sunt in currendo, [e] ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrunque pariter. fœmina verò, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit.

a Ad quam *colligendam* qui in desertum mittūtur Indi, *&c.*

b Sic inita *ratione* vt quū feruen- *&c. Vel, Hoc prudēter præmisso* vt quū, *&c.*

c Quamprimū. *Vel, primo quoque tempore.*

d Interim dum formicæ congregantur.

e Dissoluunt, si vnà non trahantur vtrique. *Id est, Si vtrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locū interpretātur: quis & aliam interpretationem admittere videtur.*

Α καὶ τὸν αὐτὸν τύπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι οὗτοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. ὅτι δὴ τούτῳ τῷ ψάμμιον στέλλονται ἐς τὴν ἔρημον οἱ Ἰνδοί, ζυγὰ μοῦνος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σφεδόσον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα πεδέλκειν, θηλέαν δέ, ἐς μέσον. ὅτι τοιούτῳ δὴ αὐτὸς ἀναβαίνῃ, ἐπιτηδεύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀπαιρήσεται ζεύξας. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς τὰ χυτῆπα εἰσι. χρεὼν δὲ, ἀῆθεα ἅμα ἀτιτώσας πολλῷ φέρειν. ὅ μὲν δὴ εἶδος οἷόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ἔκτυπα μέν οἱσι τοῖσι Ἕλλησι οὐ γράφω. τὸ δὲ μὴ ἔκτυπα αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, ἀπὸ τῶν ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὸ ὑπτιον τετραμμένα. ὁ δὲ δὴ Ἰνδὸς ζεύξας τοιούτῳ καὶ ζεύξῃ τοιαύτῃ χρεώμενος, ἐλαύνει ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένος, ὅκως αὖ καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δέ ἐστι ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινὸν ἢ κατ' ἐσπέρην τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑποστείλας μέζεος οὐ ἀμπρὴς ἀλλύσιος· τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ τὴν μεσαμβρίην τὴν Ἑλλάδα· οὕτως ὥστε ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῖσί ἐστι βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, ψυχρὸν ἀπολιπόσιος καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἢ τοῖσι Ἰνδοῖσι· ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατ' ἐσπέρην τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ὅτι ὧν ἔτι μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ὅτε δεσμῶσι ἑωυτούς, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοί, ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τῷ ταχίστῃ ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. ἵππος δὲ χυτῆπα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοίαν τούτῳ· ὥστε εἰ μὴ προλαμβάνοι τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀπέσωζε ἵππος. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, (εἰ) γὰρ ἥσσονας εἶεν τῶν θηλέων) ἐν τῷ ἁλέϊ, ἐπεχομένους, ὑπ' ὁμοῦ ἀμφοτέρους τοὺς ζεύγεα, ἐπεχομένους, ὑπ' ὁμοῦ ἀμφοτέρους τοὺς ζεύγεα ἀναμιμνησκομένους τῶν ἐλίπον τέκνων, ἐνδιδόναι μηχανὴν οὐδεμίην.

χρ. ταύτῃ τῇ χώρῃ

χρ. ὁμοίαι, οὕτω ὥστε

127

τὸν μὲν δὴ πλέω τῦ χρυσοῦ οὕτω ④ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· μῆκος δὲ αὐτομιότερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ἀρυσσόμενος. αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καὶ πάντῃ ἡ Ἑλλὰς ⑤ ὥρας πολλὸν τὰ κάλλιστα κεκερασμένας ἔλαχε. τῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὸ ἕω ἑκάτη τῶν οἰκουμένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστί, ὥσπερ ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετεινὰ πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισι εἰσι, πλὴν τῶν ἵππων· (οὗτοι γὰρ ἐνταῦθα τοῦ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλουμένων ἵππων) τῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορυόμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμηνα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε πρόσφορα, καὶ ἀρετῇ τῇ ἀπὸ τῶν οἰῶν· καὶ ἐσθῆτι ④ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται.

Πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίης ἑκάτη Ἀραβίη τῶν οἰκουμένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστι καὶ μυρίη χωρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασσίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, ὑπερτέως κτέωνται ④ Ἀραβίοι. τὸν μὲν γὰρ λιβανωτὸν συλλέγοισι, τῷ σύεσκα θυμιῶντες, τῷ ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτῃ θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. οὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύονται, ὁρμέοντες δὲ μὴ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς σύεσκος τῷ καπνῷ. λέγουσι δὲ καὶ πρὸς Ἀραβίοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπιπλέοιτο ὑπὸ τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' ἄλλους οἷόν τι καὶ ἐμοὶ ἐχίδνας ἵππισάμενον γίνεσθαι. καί κως τῦ θείου ἡ πρόνοιη, ὥσπερ καὶ εἰκός ἐστι, ἐοῦσα σοφή, ὅσα μὲν ψυχῇ τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ὀλίγα ἐόντα κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ θρέπτια καὶ αἰπεά, ὀλιγόγονα. ὅτι μὲν, ὅτι ὁ λαγὼς ὑπὸ πάντων θηρεύεται θηρίου, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· οὕτω δή τι τὸ, πολύγονόν ἐστι· ὑπερκύεσκε δὲ μοῦνον πάντων τῶν θηρίων.

A Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciscuntur, vt Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et sanè pulcherrimas quodāmodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum
a Græcia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo antè dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animātes tam quadrupedes quàm volucres, multo sunt grandiores quàm cęteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi vtuntur.

a Græcia longè temperatissimas nacta est anni tēpestates. Gal. *Les saisons de l'annee.*

B

C Ad meridiem vltima è regionibus quæ habitātur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur th⁹, myrrha, casia, cinnamomū, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obseruant colubri subalati, exiguo corpore,
b discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidē videlicet qui aduersus AEgyptū facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arboribus quàm styracis fumo submouentur, vniuersam terram oppleturi, vt Arabes aiūt, nisi (vt iidem narrabant) simile quiddā istis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, idque (c vt credere debemus) solerti diuinitatis prudētia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fœtuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contrà, quæ sæua & maligna sunt, ea voluit parum esse fœtuosa. Vnde fit vt lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: soláque ex omnibus bestiis, quum grauida est, etiam
d impleatur,

b Versicolori.

D

c Vt rationi cōsentaneum est.

B

d Superfœtet.

χ' θηλέη

& alium fœtum in vtero geſtet pilis veſtitum, alium nudum, alium tantumnō formatum: aliū concipiat. Et lepus quidem talis eſt. At leæna validiſſimum ferociſſimúmque animal, ſemel in vita vnum parit. nam vnà cum fœtu vterum emittit. Cuius rei cauſa eſt hæc, quòd catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longè acutiſſimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augeſcénſque magis ac magis, vngues imprimédo exhulcerat: ita vt ad poſtremū, quum partus inſtat, nihil vteri relinquatur incolume. Sic quoque ſi viperæ & alati Arabiæ ſerpentes gignerentur vt ipſorum natura fert, non eſſet hominibus viuēdi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collum' maris in emittenda genitura comprehēdit, [a] ſorbénſque non prius dimittit quàm deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Fœmina verò talem luit maſculo pœnam: quòd filii dum adhuc intra vterum ſunt, patrem vlciſcentes matricem ambedunt: eiúſque aluo ambeſa, ita partū faciunt. Cæteri ſerpentes qui nō ſunt hominibus perniciоſi, oua pariunt & magnam vim fœtuū excludunt. Porro viperæ per vniuerſum orbem terrarum viſuntur: alati verò ſerpentes nuſquam alibi niſi in Arabia, aut certè nō adeo frequentes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Caſiam autem ſic: Poſtquam ſibi cùm cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliiſque pellibus, ad caſiā pergunt. Ea naſcitur in palude nō alta, circa quam & in qua degunt ferę alatæ, veſpertilionibus ſimillimæ, ſtridore diro, & viribus præualētibus: quas ab oculis arcentes Arabes, ſic caſiam metunt. Cinnamomum etiam quàm ſuperiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeūt dicere: niſi quòd probabili ratione vtuntur, quòd quidā volūt id gigni in iis regionibus vbi Dionyſus educatus eſt:

[a] Et arctè amplexa. *Vel, Et arctè conſtringens. Vel, Et inhærens.*

A καὶ ὃ μὲν δασὺ τὸν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ ὃ, ψιλόν· τὸ ὃ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσας· τὸ δὲ, ἀναρρέεται. τοῦτο μὲν δὴ οἷον τοιοῦτό ἐστι. ἡ ὃ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ εἴῳ τίκτῃ ἔν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας· ὃ δ' αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διαγλυφίζεσθαι, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλῶν πρώτων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας. " αὐξόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον " ἐπιτρύεται καὶ διαγλάφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστί, καὶ τὸν δὴ πάν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδέν. ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ἑρπετοὶ τεκοτοκέουσι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἔτι βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δ' ἐπεὰν ὀρνύωνται ἐς ζεῦγος, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιεμένου αὐτὸ τὸν γονέα, ἡ θήλεα ἀπάγεται τῆς δειρῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τοῦτο τῷ εἰρημένῳ. ἡ ὃ θήλεα τίσιν τοιῶνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τὸν γονέα ὑμωρέοντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα, " διεδίει τὴν μήτερα. διαφαγόντα δὲ τὴν ἠδυὼ αὐτῆς, οὕτω τὴν ἔκδυσιν ποιέεται. ⓐ δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες, τίκτουσί τε ὠά, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι ζῆμα τῷ " ὀφίων. αἱ μὲν νυν ἔχιδναι τε πᾶσαν τὴν γῆν εἰσί· ⓑ δὲ ἑρπετοτοκέουσι, ἐόντες ἀζηθοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. ⓒ μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι. τὸν δὲ κασίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθείῃ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται κου θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσεοικότατα μάλιστα· καὶ τετρυγα δεινὰ, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω δρέπειν τὴν κασίην. ὃ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκῇ

128

" διαφθείρει

" πτεροῖσι.

" αὐξόμενος

" ἐπιτρύει

χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασὶ λέγειν αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη.

ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κέρφεα τὰ ἡμεῖς, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τοὺς ὄρνιθας ἐς νεοσιὰς πεπλασμένας πηλῷ τοῖσδε ἀποχρήσασθαι εὑρεσι, ἔνθα περ ἐόντα ἀνθρώπου σῶμα οὐ φέροι. τοῖς δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα θέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ αὐτέων. τὰς δὲ ὄρνιθας καταπτομένας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ὑποζυγίων ἀναφορέειν ὅτι τάχιστα ἐς νεοσιάς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχειν, καταρρήγνυσθαι ὑπὸ τοῦ βάρεος. τοῖσι δὲ, ὅτι σοφίζονται, συλλέγειν οὕτω μὲν τὸ κιννάμωμον συλλεγόμενον οὐκ ἔστι τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀραβίοισι καλέουσι λάδανον, ἐν τούτου θωϋμασιώτερον γίνεται. ἐὸν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῷ γὰρ αἰγῶν τῷ τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι θυμιάσεται ἐγκαταμιγνύμενον, οἷ ἡδιστοι ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί. θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβίοι. τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων πέρι εἰρήσθω. ἀπὸζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θαυμάσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἰῶν σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμοῦ ἑτέρωθι ἐστί. τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, τεσσερακοντορύγιας οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπιτρέψειε σφι ἀπέλκειν, ἕλκεα αὐτῇσι ἔμελλε ἐγγίνεσθαι, ἀνατρεφομένων τῶν οἰῶν τῇ γῇ τῇ οὐρέων. νῦν δὲ ἅπασι τοῖσι προβάτοισι τῶν ποιμένων ὑπίσω ἁμαξίδας ὑποδήσαντες ξυλουργέες ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτηνέος τὴν οὐρὴν ὅτι ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ὅτι πῆχυν πλάτος· ἀποκλινάμενος δὲ μεσαμβρίης, πρήκει πρὸς δυόντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους· αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχατοί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. τὰ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν.

& ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdam alitibus ad nidos è luto conſtructos in præruptis montium & homini inacceſſis. Cõtra quas hoc Arabes excogitauerũt: boum[a] aſinorúmque deſectorum & aliorum iumentorum membra minutatim conciſa, in ea loca portant: & vbi iuxta nidos poſuere, procul abſcedunt. Ad hæc fruſta delapſæ volucres, ad nidos ſuos carnem comportãt: cui ſuſtinẽdæimpares nidi ad terram diſciſſi labuntur: tũc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomũ ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graueolentiſſimo loco naſcens, tamen fragrãtiſſimè olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cùm ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipuè ad ſuffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictũ ſit. Redolet Arabica regio mirificè iucũdo quodã odore. Súntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nuſquam alibi viſuntur. Quorũ vnũ caudas habet tam longas vt nõ ſint tribus breuiores cubitis: [b] ſiquis trahi ſinat, hulcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nũc vnuſquiſque paſtorum hactenus eſt doctus arte fabrili, vt ploſtella faciant quæ ſingularum ouium caudis ſubligent, ſupérque ploſtella caudas ipſas alligent. Alterum genus ad cubitalẽ latitudinẽ caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad ſolem occidentem vergit, cótermina eſt AEthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vaſtos elephantes, prominẽtibus vtrinque dentibus: & cùm agreſtes omnes arbores, tum verò ebenũ, necnõ viros maximos pulcherrimóſq; & æui lõgiſſimi. Atque hæc quidẽ extrema ſũt Aſiæ Libyæq;. De extremitatib⁹ autẽ Europæ quod pro comperto referã non habeo.

a Aſinorúmque mortuorum & al. iumentorũ mẽb. in quammaxima fruſta conciſa, in ea loca por.

b Quas ſi permittantur trahere, *id eſt, demittere ad terram, vel demiſſas affricare terræ*, hulcera cõtracturæ ſint dũ illæ ad terram atterentur: verùm vnuſq.

neque enim assentior fluuium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad Septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*, nã vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiosè quæsiui, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrúmque. Cęterùm ad septétrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat, ne hoc quidẽ pro comperto dicere queo. Dicũtur tamẽ id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi. quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vno culi, cæteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intúsque cohibẽt ea quæ nobis pulcherrima putantur, illisque rarissima. Est in Asia planities quædã vndique cincta monte quinque in locis interciso, quæ aliquando fuit[a] Choraſmiorum cum ipsorũ finibus & Hircanorũ & Parthorum & Sarágæorum & Thomaniorum: sed posteaquam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quõdam per singulas vndique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi verò in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quòd anfractibus montiũ ab rege obstructis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa est: interfluẽtéque introrsum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ vsu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit:

[a] Choraſmiorũ montes incolentiũ, Choraſmiorum *inquam* & Hirc.

A οὔτε γὰρ ἔγωγε συδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι ποταμὸν βαρβάρων ὑπὸ τοῦ πρὸς βορέην ἀνέμων, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλλήνικον, καὶ οὐκὶ βαρβαρικόν· ἔστω ποιητοῦ δέ τινος ποιήσιος. οὔτε δὲ αὐτόπτεω ἐγὼ μυθολόγου οὐ δυνάμενος ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα B Εὐρώπης. ἐξ ἑκάστης δὲ ὧν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὰ ἄλλα ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀν- C θρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἰκέαι πρὸς ἐκείνους τὰ ἄλλα χώρην, καὶ ὑπὸ τοὺς ἀπηρτημένους τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ σοφώτατα ἔχειν αὐτά. ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ πρηνέκλυσμένον οὔρεϊ πάντοθεν ἀσφάγες δὲ τοῦ οὔρεός εἰσι πέντε. τοῦτο δὲ πεδίον ἐὸν μὲν κοτε Χορασμίων, ἐπ' ἄρεσι ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Παρθυαίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θομανίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βα- D σιλέος· ἐκ δὲ ὧν τοῦ πρηνίσκοντος οὔρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἄκης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένος πάντα τοῦ τὴν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ διαφαγέων ἀγήμενος ἑκάστης ἑκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσί, πεποίηται τοιόνδε· τὰς διαφαγὰς τοῦ οὔρεων ἐπιδείμας ὁ βασιλεύς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ διαφαγῇ ἔστησε. ἐπεκλῄσθη δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πε- E δίον τὸ ἐντὸς τοῦ οὔρεων, πέλαγος γίνεται, ἐπιδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἐχόντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν οἱ ἄνθρωποι ἐμποδὼν ἐόντες εἰώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ διαχρέονται· ἐν μὲν γὰρ χειμῶνι ὑέι σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι·

ἐν] ἐν τῷ κασσιτερίδι

ἐν] οὐ βάρβαρον

ἐν] ἑκάτην

129

τοῦ δὲ θέρεος σπείροντες μελίνην, καὶ σήσαμον, χρηΐσκονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδέν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας. ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληΐονται, ἄλλας δ᾽ ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δ᾽ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησσόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀποθανεῖν· αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασιλήϊα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλέϊ. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὔκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίου οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ᾽ ὅτι ἦν τῶν ἑπτά, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλουρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δεικνύουσι ἑωυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι᾽ ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαρεῖος δέ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἓξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεί τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ συγκειμένοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηΐους πάντας, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδύρετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τὠυτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν·

(τῶν ἐπαναστᾶσι τῶν φίλων τῶν)

sed æstate quum serunt [a] pisum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantésque [b] pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maximè indigebant portas reserari iussit, vtique eas quæ ad illos ferrent: easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari: ita deinceps alias, vt quique cæterorum populorũ maximè aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognoui) pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atque hęc quidem ita se habent.

a Panicum.

b Id est, In aula regis. sic & in sequentibus locis.

CAETERVM rex vnum è septem viris qui aduersus magũ conspirauerunt, Intaphernem, cepit ac capite damnauit ob hãc noxam: Intaphernes, statim post oppressos magos regiam ingressus, volebat admitti ad colloquiũ regis. etenim hac lege conuentũ erat inter magi oppressores vt eis ad regem foret aditus sine internuntio, nisi cubantem cum vxore. Itaque nõ oportere sibi interuenire nuntiũ censens Intaphernes, quia foret vnus è septem, introire vtique volebat. sed quum ianitor & qui à responsis erat introire non sinerent, quòd regem dicerét rei vxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures vtrique narésque præcidit, ac lora fræni equini ad ceruices ipsorum alligauit, hominésque dimisit. Qui quum sese regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent, Darius sigillatim quenque Persarum accersiuit, veritus ne id communi sex Persarum consilio factum esset: explorauítque nunquid id quod actum foret comprobarent. Vbi comperit sine horum consensu Intaphernem hæc fecisse, hominem comprehendit eiúsque liberos atque omnem familiam: multis de causis credens illum cũ suis propinquis rebellionẽ fuisse moliturum: hos comprehensos ad necem vinciri iussit. Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id assiduè faciendo ad sui misericordiam Darium quum adduxisset,

missō ad eam nuntio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respondit, Si vnius *omnino* animā rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrē. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, missō nuntio, inquit, Percōtatur te rex qua de causa, viro filiisque prætermissis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quàm filii, & minus iucundus quàm maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atque alii liberi, si hos amisero, esse possunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione potest esse. [a] Hanc sequuta causam, ita loquuta est. visáque est Dario probè dixisse. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximū, cæteris omnibus interfici iussis. Ita vnus è septem Persis statim initio occubuit.

a Hanc rationē in ista electione sequuta sum.

Enimuero illud ferè circa Cābysis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præses quidā à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quātulocūque læsus esset, quémque ne vidisset quidem vnquam, tamen concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt) causam: Quū aliquando pro foribus regis considerent Orœtes & alter quidā Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Dascylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates obiiciēs Orœti, inquit, [b] Túne in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, eiúsque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluisse quidam aiūt, [c] vt affectauerit non de obiurgāte vindictā, sed Polycratē pror-

b Itáne tu vir censendus? es qui inf.

c Vt non tā eum qui hæc dixisset vlcisci affectauerit quàm Polycr.

A πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, « βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδωσι ἕνα τῶν δεδεμέ- « νων οἰκηίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι σὺ πολύ- « 130 των. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, « Εἰ μοὶ δώη μοι δίδωσι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, « αἱρέομαι σὺ πολλῶν τὸν ἀδελφεόν. πυθό- « μενος ὁ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἴρωτᾷ σε « βασιλεύς, τίνα ἔχουσα γνώμην, καὶ ἀνδρά- « τε καὶ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελ- « φεὸν εἵλευ σωθῆναί τοι· ὃς καὶ ἀλλοτεινώ- « B τατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος « τοῦ ἀνδρός ἐστι. Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βα- « σιλεῦ, ἀνὴρ μοὶ ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαί- « μων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀπο- « βάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς οὐκ ἔτι μευ « ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ « γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλε- « ξα ταῦτα. Ὡς τε δὴ ἤρεσε τοῦ Δαρείου εἰ- πεῖν τὴν γυνὴν, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρῶ- τόν τε, καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἅπαντας αὐτῇ· τὸν δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πρώτους. Τῶν C μὲν δὴ ἐπὶ τοιοῦτο τρόπῳ τοῦ εἰρημένου ἀπολώλεε.

Κατὰ δὲ κου μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγένετο τάδε· ἦν τῶν Κύρου καταστα- ἐγένετο θεὶς ἐπὶ Σαρδίων ὕπαρχος Οἰόρσης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά- ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλέονες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην· ὅτι τῶν βασιλέος θυ- D ρέων κατήμενον τόν τε Οἰόρσεα καὶ ἄλλον Πέρσην τῶν οὔνομα ἦν Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρξαντα τοῦ Δασκυλείου, οὗτος ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσέειν. χρινομένων δὲ περὶ ἀ- ρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τὸν Οἰόρσην πρὸς τάδε, Σὺ γὰρ ἐν ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς « ἀνδρῶν βασιλέϊ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ « προσκειμένην οὐ προσκτήσαο, ὧδε δή τι « εὐδαίμονα ἐπέτεα χειρωθεῖσαν, τὸν τῶν τις « ὀκτὼ ἐόντων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπα- « E ναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; οἱ μὲν « δὴ μιν φασὶ ταῦτα ἀκούσαντα, καὶ ἀλγήσαντα ὡς ἀνεΐδεϊ, ὀρθωθυμῆσαι· οὐκ οὕτω τὴν εἵνεκα ταῦτα πάσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πρὸ-

τῶν ἀπολέσαι, ὅ τι μιν ἀ κακῶς ἤκουσε. οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι· πέμψαι Οροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτευ δὴ χρήματος δεησόμενον· (οὐ γὰρ ὧν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα Τήϊον. καὶ κως εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Οροίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τὸν τε γὰρ κήρυκα Οροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεσταλμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε ἀποκρίνασθαι. αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πρέσσει δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὧν Οροίτης ἐὼν Μαγνησίης τῆς ἐπὶ Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκεομένης, ἔπεμπε Μύρσον Γύγεω ἀνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ὅστις πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πλὴν Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπηίης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης μοῦνος ἐλπίδας πολλὰς ἔσχε Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα διαβουλεύσασθαι ὁ Οροίτης, πέμψας ἀγγέλιον, ἔλεγε τάδε, Ὀροίτης Πολυκράτεϊ ὧδε λέγει, Πυνθάνομαι βουλεύσασθαί σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματα τοι οὐκ ἔστι) καὶ τὰ φρονήματα. σὺ νῦν ὦν δὸς ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεωυτόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης βουλεύσασθαι θάνατον, καί μοι τοῦτο ἀγγέλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μέν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δέ, ἐμέ ἐᾶ ἔχειν· εἶναι δὲ καὶ τε χρημάτων, ἄρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐών, ὅκως ἐγὼ σοὶ δείξω. ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης, ἤνθησέ τε καὶ ἐβούλετο· καί κως (ἐμέμητο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀπέπεμπε πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐὼν γραμματιστὴς ad rē inſpiciendā quendā e popularibus ſuis, [c] Mæādriū Mæādrii filiū, ſcribā ſuū:

ſus occidère, propter quem malè audiſſet. Alii (ſed pauciores) inquiūt, caduceatorem in Samum ab Orœte miſſum cuiuſdam rei rogandæ cauſæ: (cuius autē, non dicitur) Polycratem autem tunc fortè in conclaui cubantē fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſiue id conſultò, quòd res Orœtis contemptui haberet, ſiue forte aliqua huiuſmodi factum. ad quē quum accedēs Orœtis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem conuertiſſe (erat enim ad parietē verſus) neque quicquā reſpōdiſſe. Hæ biſariæ cauſæ mortis Polycratis fuiſſe memorātur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Orœtes in *vrbe* Magneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydū, Gygis filium, cum nuntio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorū, *dum taxat* eorum quos nouimus (ſecundum Minoem, & ſiquis alius iſto prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit vt mari potiretur. Primus, inquā, extitit [a] ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus, miſit nūtium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te res excellentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quòd ſi ita feceris vt ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cābyſes (vt mihi pro cōperto renuntiatur) de me interficiendo cogitat. nunc igitur meipſum recipito, atque pecunias, earū partē tibi habiturus, partē mihi permiſſurus: & ipſarū pecuniarū beneficio omni Græciæ imperatur[e]. De quibus ſi mihi fidem non habes, mittito quēpiam tibi fidiſſimum, [b] cui ego fidē faciā. Quo audito Polycrates grauiſus eſt, atque obſequivolebat. maiorē enim in modū pecuniā auebat. Mittit itaq; prius

a *Id eſt, Primus inter homines. Hoc addit quòd Minos haberetur Iouis filius.*

b Cui ego oſtēdam. *Vel*, repræſentabo.

c Mæandrum Mæandrii fil.

qui non longo pòst hoc tempore ornatum conclauis Polycratis ſpectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit. [a]Hunc Orœtes quum cognouiſſet ſpeculatorem eſſe circumſpectum, ita ſibi agendum putauit: Octo ſcrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipſas oras, ac ſuperficiem lapidum auro inducit: eáque ſcrinia alligata in expedito habet. Quæ adueniens Mæādrius quum inſpexiſſet, Polycrati renuntiauit. [b]Enimuero ne illuc ſeſe cóferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipuè ſomnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur ſibi cernere patrem in aere ſublimem eſſe, qui à Ioue quidem lauaretur, à ſole autem inũgeretur. Hanc viſionem conſpicata, [c]inſtabat omnino diſſuadere patri ne à patria proficiſceretur ad Orœtem: quinetiã [d]ad biremem eunti malè ominabatur. Cui quum ille minitaretur, ſi ſoſpes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipſa vt ita contingeret, ſibi imprecata eſt. malle enim ſe diutius virginem eſſe quàm patre orbari. Polycrates omne conſilium pro nihilo habens, ad Orœtem nauigauit, cùm alios ſecum ducens tum verò Democedem Calliphontis filium, Crotonienſem medicum, qui eam artem apud ſuos [e]præclariſſimè omnium exercebat. Vbi Magneſiam peruenit Polycrates, tetra morte eſt affectus, [f]indignáque ſua perſona & ſuis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracuſis tyranni extiterũt, neque aliorum Græciæ tyrannorum vllus eſt magnificẽtia cum Polycrate comparandus. Eum Orœtes (quod indignum relatu eſt) cruci ſuffixit: ex illis verò qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimiſit, iubẽs eos gratiã ſibi habere quòd liberi eſſent: peregrinos autem atque ſeruos iure captiuitatis ſibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo ſuſpenſus omnem filiæ viſionem exoluit. nam ab Ioue quidẽ, quũ plueret, [g]lauabatur: à ſole autẽ, [g]exudãte è membris abdomine, vngebatur.

a At Orœtes quum exploratoré aduentare audiſſet, ita egit. *Ad Verbum*, Expectari audiſſet.

b At ille, tum oraculis tum amicis multũ dehortãtibus, illuc profectus eſt. quum etiam *eius* filia ſomnium hoc vidiſſet. Cernere ſibi videbatur, &c.

c Omnibus modis, *Vel*, *omni arte* diſſuadebat.

d Ad nauẽ quinquaginta remorum. *Sunt qui Vertant*, ad nauem actuariam.

e Optimè omniũ ſuæ ætatis exerc.

f Et ſuo ingenti animo, *Vel*, excelſo. Nam præter Syrac. nullus eſt Gr. tyr. magnif.

g Quum ipſe humorem è corpore emitteret.

Ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, καὶ κόσμον τὸν ἐκ τῆς αἰδρείνος τοῦ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀρόιτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἐόντα τοῦ σοδόκιμον, ἐποίεε τάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ὀπὶ πολῆς τὴν λίθων, χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγελε τῷ Πολυκράτεϊ. ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντηίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐξέλετο αὐτόσε. τοῦς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, πᾶσαν ἐποιέετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεα τοῦδε τὸν Ὀρόιτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ὀπίσω πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπείλησε, λῷ σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον πρηνθύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ὡς τελέα ταῦτα γένοιτο. βούλεσθαι γὰρ πρηνθύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβολίης ἀλογήσας, ἔπλεε τοῦδε τὸν Ὀρόιτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, τὸν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρὸν τ' ἐόντα, καὶ τὴν τέχνην ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυτοῦ φρονημάτων. ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων τυραννοῦντες τυγχάνουσι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀρόιτης ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυτῷ χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀναχρεμάσθη, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός. ἐλούετο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀπιεὶς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰχμάδα.

Πολυκράτους μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῷ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος τίσεις μετῆλθον. μετὰ γὰρ Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῆς μάγων τιμῆς βασιλήιον, μένων ἐν τῇσι Σάρδῃσι Ὀροίτης, ὠφείλησε μὲν οὐδὲν Πέρσῃσι, ἐὼν Μήδων ἀπαραιρημένων τιμῆς ἀρχῆς· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κατὰ τὸ ἐπιὸν Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὑπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰς Πολυκράτεα ἐχόντα· κατὰ δὲ, Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπην· ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἀλλά τε ἐξύβρισε πολυτρόπως, καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου πρὸς αὐτὸν, ὡς οὐ παρὰ ἡδονὴν οἱ ἐλέγετο τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μὲν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπέστρωσε κατ' οὐδόν. ἀποκτείνας δὲ μιν, ἐφαίνετο αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμησε Ὀροίτεα τίσασθαι, πρώτων τῶν ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδὸς ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰδίης γνώμης ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰ ὀίδαμόνταν ἔτι τὰ πρήγματα, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πιστωσάμενος ἔχειν· τὸν χιλίους μὲν Περσέων ἑδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. ταῦτα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος πάντα ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποθοῖτο ὅκως τελέσεται σοφίη τε, καὶ μὴ βίη τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὧν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν κου Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ὑμέων ἤίσωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τοὺς αἰσχροὺς ἐόντας τῶν αὐτῶν, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ, κτείνει, οὐδενὸς οὐκ αἰσχρὸν φαίνων. πρίν γε ὦν μέζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπέος ἐσὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπηρώτα, τῷ δὲ ἀνδρες τετιηκότα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλειν ποιέειν ταῦτα· ἐείσοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, ἐπὶ σφαγὴν ἐόντας. Τούτων τριῆκοντα ἐξευρέθησαν οἱ ἀναστάντες, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον Βαγαῖος ὁ Ἀρτοντέω, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος μὲν δὴ ἐν Σάρδισι ἐπὶ τὸν Ὀροίτεα ἐστρατεύετο, ἐπὶ δὲ τὸν Μιτροβάτεα καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ Δαρεῖος ἔπεμπε ἄλλους ἄνδρας, τοὺς ἐκέλευε ἀγαγόντας ἐς ὄψιν ἑωυτῷ ποιέειν ταῦτα. ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο οἱ ἀγαγόντες, ἐν κύβοισι ἐόντας τοὺς ἄνδρας ἐθηεῖτο Δαρεῖος· ἐπεὶ δὲ ἐθηήσατο, ἐκέλευε τὸν μὲν παῖδα ἀπάγειν ἔξω, τὸν δὲ Μιτροβάτεα ἐπὶ τὸν ἀγῶνα καλέειν τῶν κύβων. ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ἐκαλέετο, ἐκέλευε ἀπάγειν καὶ τοῦτον ἔξω. ἐξιόντων δὲ τῶν παίδων ἐκ τοῦ προαστείου, ἐκέλευε ἀποκτείνειν τὸν μὲν πρεσβύτερον πρῶτον, τὸν δὲ νεώτερον ἐπὶ τοῦ πατρὸς ἀναγκάζειν ὁρᾶν σφαζόμενον. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτον ἀπέκτειναν, ἐκέλευε καὶ τὸν Μιτροβάτεα ἀποκτείνειν. οὕτω μὲν δὴ ἐτελεύτησαν οἱ ἄνδρες οὗτοι τὸν τρόπον τοῦτον.

Hunc exitum habuerũt tot prosperæ res Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amasis rex AEgypti. Verùm non multo pòst tempore Polycratis vltio Orœtem excepit: quippe pòst Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: [a] sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum ([b] qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit, & eius filium Cranapé, spectatos in Persis viros: & cùm alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nuntiis qui ad ipsum à Dario venerat, quòd parum iucunda nuntiasset, trucidandum curauit, summissis quibusdã qui redeuntem aggrederentur, quique trucidatum cum ipso equo occultarent. Darius, vbi principatu potitus est, Orœtem vlciscì cùm ob alia scelera, tum præcipuè ob Mitrobatem filiúmque, cupiebat: sed aduersus eũ [c] è professo mittere copias consilii non erat, [d] vtique rebus nondum satis fundatis, & imperio recẽs parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniã. Itaque Darius aduersus hæc hanc rationẽ iniuit: Accitis Persarum summis quibusque proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrũm mihi repromittat, & exequuturus & prudẽtia duntaxat, nulla vi, nullisque copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo [e] quis vestrũm mihi Orœtem vel adducat viuũ, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cũ alia multa scelera admisit, tum hæc duo: vnũ, quòd duos è nobis, Mitrobatem eiúsque filiũ interemit: alterũ, quòd à me missos ad se accersendum, [f] necandos curat, facinus profectò non tolerandum. ideóque priusquam maiora in Persas scelera admittat, [g] cõprehendendus est ad necẽ. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorũ triginta extiterũt qui repromitterẽt, singuli volẽtes ipsi id exequi. Quos inuicẽ cõtendẽtes Darius reprehẽdens,

a *Legit ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ.*

b Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat.

c Aperté. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης. *q. d. recta via.*

d Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q. d. Quum nondum tumor rerum resedisset. id est, turbulentus fluctus.*

e Aliquis vestrũ. *Potest & interrogatiuè legi.*

f Necat, insolẽtiam intolerabilẽ exhibens.

g Morte nobis est occupandus.

sortiri iussit. id quum fecisset, sors Bagæum Artontis filiũ ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione vsus est: Complures literas variis de rebus vbi scripsit sigillóque Darii impressit, cũ his profectus est Sardis. Eas, postea quam in cõspectum Orœtis venit, dedit separatim recitãdas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus literas, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerẽt ad rebellandum ab Orœte. Quos animaduertens, magnopere venerari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiã vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtẽ fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimũ libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mãdat Persis qui in Sardibus sunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id est, hastati satellites*, eductis acinacibus sine mora Orœtẽ interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem persequuta est.

Traductis atque comportatis Susa bonis Orœtis, contigit non diu pòst vt in venatu ferarũ Darius rex, dũ ab equo desilit, pedẽ intorserit vehementérque luxauerit. nam talus è iuncturis amotus est. Se itaque existimans, vt etiam prius, habere ex AEgyptiis eos qui primi putarẽtur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At isti retorquẽdo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebãt: adeo quidem vt septem dies totidémque noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidẽ malè habenti quidam Democedis Crotonien sis mentionem facit: cuius de artificio prius iã inde in Sardibus audisset. Darius hominem quamcelerrimè accersi ad se iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi

A χελδίων πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, τοιῇδε βιβλία γράφας πολλά, καὶ δὴ καὶ πολλῶν ἔχοντα σημάτων, σφρηγίδα σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου. μετὰ δὲ πὰρ ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Ὀροίτεω ἐόντων ἐλίγων, τῶν βιβλίων ἐν ἔκυσον τοὺς γραμματιστὰς, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληίῳ ἐπιλέγεσθαι. (γραμματιστὰς δὲ βασιλήιους B εἰ πάντες ὑπήκοοι ἔχοισι) ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ οἱ ἀποδέξαιατο ἀπόστασιν ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἔτι μείζονως, δίδοῖ ἄλλο ἐν τῷ ἐπιλῷ ἔπεα τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βα- « σιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυ- « φορέειν Ὀροίτεα. Ⓐ δὲ, ἀκούσαντες τού- « των, μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτο σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, C ἐθάῤῥησε δὴ θαρσήσας, ὃ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τούτῳ, Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι « τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀ- « ροίτεα. Ⓑ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν ταῦ- « τα, ἀσπασάμενοι τὸν ἀκινάκεας, κτείνουσι πρῆγμα μὲν οὕτω δὴ Ὀροίτεα Ⓒ Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου πίσιες μετῆλθον.

D Ἀπικομένων δὲ καὶ αἰσχυνομένων τῶν Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνέμιξε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώσκοντα ἀπ' ἵππου, γραφιῶσαι τὸν πόδα. καὶ κῶς ἰσχυρότερος ἐγράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον τοῦτο ἐοῦτων ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα, κακὸν μέγα ἐργάζοντο· ἐπ' ἐπὶ τε μῆνα δὴ ἡμέρας καὶ E ἐπὶ τε νύκτας ὑπὸ τοῦ πόνου κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀχθυσπίνησε εἶχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαύρως, ἀκηκούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἀγάμεν τὸν ταχίστην πρὸς ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρε ἐν τοῖσι Ὀροίτεω αἰχμαλώτοισι ὀχουδή-

ὁκουδήκητε ἀπημελημένον, προσῆγεν ἐς μέσον, πέδας τε ἕλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. σταθεὶς δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ Δαρεῖος εἰ τὸν τέχνον εἰ ἐπίσαιτο. ὁ δ' οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωϋτὸν ἐκφήνας, τοῦ δεήσοιτο τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. καταφανέα τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπισάμενος, καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐπαύσασθαι δὴ ὧν ἐκέλευε, φὰς, ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἱκανῶς, φλαύρως ἔχειν τὸν τέχνον. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἡπιάματα τὰ ἰήσιμα προσάγων, ὕπνου τε μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ὀλίγῳ χρόνῳ ὑγιέα μὲν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἔτι ἐλπίζοντα ἰήσεσθαι. δωρέεται δὲ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἁδεὶς δὲ τὰ ἔπεα ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μιν πρὸς τὰς ἑωϋτοῦ γυναῖκας. προσάγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ σφὶ εἴη ὁ ἀνὴρ τὸν ψυχὴν ἀπέδωκε. ἡ δὲ τυπτούσας ἑωυτέων ἐκάστη, φιάλην τῶν χρυσοῦν σφὶν ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· ὥστε δὲ πολλὰ δαψιλέϊ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀποκτήσοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων σατῆρας ἐπόμφος ὁ οἰκέτης τοῦ οὔνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέγη. ὁ δὲ Δημοκήδης οὗτος, ὢν ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατεὶ, ὃς συνείχετο τῇ Κρότωνι, ὀργῇ χαλεπῷ. τοῦτον ἐπεί τε οὐκ ἐδυνάατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγινάν. καὶ ἅμα ἀπικόμενος πρώτην ἔτεϊ ὑπερεβάλετο τοὺς ἄλλους ἰητῆρας, ἀσκευὴς ἔτι ἐών, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα πρὸς τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλήια· καὶ μιν δευτέρῳ ἔτεϊ τάλαντον Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τεταρτῳ δὲ ἔτεϊ, Πολυκράτης δυοῖν τάλαντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἤκουσα Κροτωνιήτας ἰητροὺς ὑποδεκαμηνιαίους ἐκλέγεσθαι· ἦν γὰρ τοῦτο ὅτε πρῶτα μὲν Κροτωνιήτας ἰητροὶ ἐλέγοντο εἶναι τῶν Ἑλλάδα τὴν

pro neglecto habebatur, in mediū adductus est, sicut erat pānosus ac cōpedes trahēs. In medio positū Darius interrogauit nunquid tam nosset artē. Democedes, veritus ne, si se proderet, vsquequaque Græcia priuaretur, dissimulare: sed quum videretur notitiā artis præ se ferre, Darius iussit eos qui hominē adduxerāt, verbera & torméta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se planè scire artē illam negauit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinē quam cū medico habuisset. Factáque ei potestate curandi, Græcis medicamētis vtens, [a] & lenia, post acria, admouens, Dariū compotē somni fecit, & breui tēpore incolumem reddidit, quū iā se posthac validū fore ad incedēdū desperasset. Ob quā curationē postea quum eum Darius duobus aurearū compedum paribus donasset, interrogauit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quòd ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hominē misit. Eunuchi qui eum deduxerūt ad fœminas, dicebāt hūc esse qui restituisset animā regi. tunc earū singulæ aureā phialæ thecā suffringentes, Democedē donauerūt tā amplo munere, vt famulus nomine Scitō qui sequebatur, excidētes ex percussione phialarū stateres colligēs, nō paruam auri summā coegerit. [b] Hic Democedes hūc in modū è Crotone profectus, cū Polycrate cōsuetudinē habuit: quū à patre sanè iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: vbi commoratus vnum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequēti anno Æginetæ cōduxerint eū talento, Athenienses tertio anno centū minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samū profect[c] est. A quo viro non minimū [c] medici Crotonienses primi numerabantur,

a *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ὕπνα μιν ἐποίεε *ἰήσιμα. Alioqui sequendo nostram lectionem, Gertendum esset,* Et fomenta valida adhibens.

b Hic autē Democedes ita Crotone *Summum* vēnerat. Cum Polycrate patre vertatus, quum asperam eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c.

c Crotonienses inclaruerūt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi verò, Cyrenæi.

secundi Cyrenæi. Qua etiã tempestate Argiui cæteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hãc vnam quòd in Græciam redire non poterat. Quinetiã AEgyptios medicos regem curare solitos, quum esset patibulis suffigẽdi, quòd à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycraté sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique [a] maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia cõtigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor) in mamilla vlcus exoriretur, deinde resciſſũ porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicauit: sed vbi malè iã se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmans, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa inseruiat in eo quod orauerit, oraturũ autẽ nihil vnde dedecus redũdaret. A quo, posteaquam curatá est, edocta, Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentem neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & iuuenem & magnarum ópum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quò etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod vt facias, duabus de causis interest, vt Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello aterantur: ne otium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate iuuenili es. nam augescente corpore ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, vxor, ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti.

a In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

A δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν τῶν Ἑλλήνων πρῶτοι. τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσισι ἐξεπεπάμενος Δαρείου, οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγίνετο· πλείω τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπίεναι, πάντα τἄλλα οἱ πρῆσσε. καὶ τόδε μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι τοῦ Ἕλληνος ἰητροῦ ἐσθὼν ἐκρίθησαν, ζώοντας, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τόδε δὲ, μάντιν Ἤλιον Πολυκρήτεϊ ὀπισσόμενον, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι αἰχμαλώτοισι, ἐρρύσατο. ἐν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης παρέσχε βασιλέϊ. ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι. Ἀτόσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ὀπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἔτι ἔλασσον, ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε σφέων· ἐπεὶ τε δὲ ἐν καιρῷ ἦν, μετιεμένη τὸν Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε· ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκεῖ μιν, ἢ μὴν οἱ αὐτὸς ὑπουργήσῃ ἐκείνῳ τῷ δ' ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ σφέων τῶν ὅσα αἰσχυνέεται ἔστι φέρειν. ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰὼμενος ὑγιέα ἀπέδεξατο, σοφαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκήδεος ἡ Ἄτοσσα, πρὸς ἔφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν τοσαύτην κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε δυνάμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δὲ ἐστὶ ἄνδρα καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπότην μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεκνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι σε μάθωσι ὅτι ἐπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα δέ τοι φερὴ ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι δεινοὶ ὦσι ἄνδρα τὸν προσεστεῶτα, ἐς ἵνα τείρωνται πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, δεινοὶ γένωνται· νεῷ γὰρ αὖ τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην. αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλυνόνται. ἢν μὲν δὴ ταῦτα σὺ μὴ διδαχθεὶς ἔλεξε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσα περ αὐτὸς ὑπενόεον ποιήσειν, εἴρηκας.

» ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι Σκύθας στρατεύεσθαι, ἀπὸ δὲ τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤπειρον » ἐπὶ Σκύθας γεφυρώσας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον. καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα. λέγει δὲ Ἀτοσσα πάδε. Ὦ ἐγὼ νῦν, ὅτι Σκύθας μὲν τὴν ἐπὶ τὴν ἑωυτῶν ἐᾶσον (οὗτοι γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δέ μοι ὅτι τάχιστα Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμέω γὰρ, λέγω πιυθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι θεραπαίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πρήσσειν δέξαι τε ἔλεξε τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὃς σεῦ Ⓜ πόδα ἔξιησατο. ἀμείβεται Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τάχιστα τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, καταινέω τοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄνδρα ἐμὲ (ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα ὀξέως πάμπαν, ὅπως αὐτοῖς πρέψομεν. ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ' εἶπε, καὶ ἔργον ἐποιέετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐπέτελλε τοῖσι, διεξελθεῖν τὰ πρόσφορα χώρια τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ ἀφανισθήσονται σφέας ὁ Δημοκήδης, ἀλλὰ μετὰ πρώτους ὀπίσω ἀπάξωσι. ἐπειδὴ δὲ τούτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτοῦ ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ὅτι δέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξοι. δῶρα δέ μιν τοῦ πατρὸς καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πρώτοισι τὰ ἐκείνου ἐπίπλοα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἀλλὰ οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. τοῖς δὴ, ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη σὺν μεγάλῃ δυνάμι, πλήσας ἀγαθῶν πρωτοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέων ἐμοὶ, ἀπὸ τοῦδε τοῦ λόγου ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ οὐ ἐκπειρῶτο Δαρεῖος, οὔτι ὑπιδρᾶν, πρώτους τε διδύμους ἐδέκετο. ἀλλὰ τά μιν ἐωυτοῦ, τοῦ χώρου ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέντοι ὁλκάδα τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπηγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη.

ego enim constituerat Scythis bellum inferre, iūcto mari è nostra continente in alteram ponte: & hæc breui tempore perficiētur. Ad eum Atossa, Animaduertis inquit, nunc: omitte primùm Scythis bellum inferre, qui, quādocunque voles, tui erunt: aduer sus Græciam mihi tu eas in expe ditionem. concupisco enim Lacænas & Argiuas & Atticas & Co rinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maximè idoneum [a] ad demonstrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum sanauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, vxor, tibi videtur nos primùm Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mittere illuc exploratores Persas, vnà cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuntiēt: & mox ego ab illis edoctus, aduersus Græcos tendam. Hæc loquutus Darius, & quod est loquutus, re quoque aggressus est. nanque vbi primùm illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit vt sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca collustrarent, néve cōmitterent vt Democedes ab illis aufugeret, sed rursus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi præcepit, secundo loco Democedem ipsum ad se accersitum orat vt [b] exposita atque demōstrata Persis omni Græcia, rursus redeat: iubétque eum dono ferre patri ac fratribus omnia sua vtensilia, affirmans [c] alia multo plura illi inuicem donaturum. [d] ac præter dona missurum ait, quæ vnà iter faciat onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo dolo so consilio (vt mea fert opinio) [e] mandabat: ille tamen veritus [f] ne se Darius tentaret, tanquam fugitiuum, si cuncta sibi oblata caperet: respondit se quidem sua illic velle relinquere, vt ea reuersus sibi haberet: verùm nauim onerariā quam Darius promitteret, dono fratrib⁹ accipere.

a Ad ostendenda singula Græciæ *loca* & ad deducendum.

b Vt quum Persis ostenderit vniuersam Græciā & per eam deduxerit, reuertatur.

c Pro illis donaturum.

d Præterea verò ad dona *portanda* nauem onerariā ei se suppeditaturum dixit, eámque se bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipso nauigaret.

e Pollicebatur.

f *Legit hic meo pres mihi, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius eius animum tentaret, nequaquā omnia quæ dabātur percurrit, *id est recēsuit*, & accepit: sed sua quidem suo in loco relicturū se dixit, vt ea reuers. *&c. Vt legatur πάντα ex Vet. cod. pro πάντως, & ὑπιδραμεῖν alibi sumatur. quasi dicat non percurrisse numerum, tanquā nihil omittere volentem. Fortasse tamen & aliter exponi possit ὑπιδραμεῖν.*

Darius postquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare dimisit. Isti, quum in Phœnicem descendissent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confestim duas triremes instruxerunt, & simul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatisque omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque describebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, [a] & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum nauiũ resoluit, pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti patiuntur hæc, Democedes Crotonem abiit ad domũ suam. [b] Quo abeũte Aristophilides Persas missos fecit, restitutis iis quæ de nauibus abstulisset. Illinc Persæ nauigantes, ac Democedem persequentes, Crotonem perueniunt: nactique in foro Democedẽ prehendunt. Eum Crotoniensium quidam, res Persicas reformidãtas, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerso manibus, fustibus cædebãt Persas, [c] qui his verbis commonefaciebãt, Viri Crotonienses considerate quid faciatis, qui hominẽ regis fugitiuum eripitis. An ex vsu erit vobis hãc iniuriam regi Dario intulisse, ac vobis bene cedet ista fecisse, [d] si nos dimiseritis? Cui enim prius quàm huic vrbi bellũ inferemus? aut quã priorẽ diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotoniẽsibus persuaserũt. quinimo non modò Democede, sed etiam oneraria naui quam vnà duxerãt, priuati sunt: atque in Asiã reuersi, omisso iam studio discẽdi vlteriora Græciæ, quòd duce essẽt fraudati. Quibus tamẽ in digressu Democedes mãdauit vt Dario dicerẽt, Democedẽ ducere vxorẽ Milonis filiã. erat enĩ apud regẽ celebre nomẽ Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tẽpore properasse magna erogata pecunia vt ipsũ etiã in patria sua spectatũ esse Dario appareret.

a *Non sequitur lectionẽ edit. Vulg. quæ tamen & ipsa sustẽta est.*

b Interim verò dum iste domum reuertitur, Aristoph.

c Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis allegabant, *vel*, prõponebant.

d Si nobis *hunc* eripueritis?

A οὐδὲ λελήθεσαν ὦν καὶ τοῦτο τὰ παρῆν ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει ἄνδρας ἅμα σφι ἐπὶ θάλασσαν. καταβάντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι, καὶ σῖτον μέγαν, πάντων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. κατασκοποῦντες δὲ αὐτὴν, τά τε ἄλλα ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς δὲ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνόμασι ἐπισήμους, ἀπίκοντο τὴν Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὴ ἐπὶ Κρησῶνος τοῦ Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τύραννος Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν, τὰ πηδάλια προεῖλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τὸν δὲ, ἄνδρας τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους ἐόντας ἐνθεῦτεν ἐὼν ὡς δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπαθον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὸν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὸν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ προεῖλετο τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὸν Κρότωνα. εὑρόντες δέ μιν ἀγορεύοντα, ἅπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρρωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, παρεῖσαν ἑτοῖμοι ἐόντες· οἱ δὲ αἰπάτωντό τε καὶ τῇσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, παρεγχρεμόμενοι ἔπεα τάδε, Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην ἠμὸν ἁρπάσαντες ἐξαιρέεσθε; κῶς ταῦτα βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκτίσετε παραυδείζεσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἐξ καλῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; ὅτι τίνα ἢ τούτων πρότερον στρατεύσομεθα πόλιν; τίνα δὲ πρότερον ἀνδραποδίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα ἢ λέγοντες, τοὺς Κροτωνιήτας οὐκων ἔπειθον· ἀμὴ ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν ναῦλον τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδέ τι ἐξ ἔτι τῆς προσωτέρω Ἑλλάδος ἀπικνέεσθαι ἐπιμελέες, ἐστερημένοι τὸν ἡγεμόνος. ἔσαν δὲ μὴν οἱ ἐπιτεί λεσι τὸ σφι Δημοκήδης, ἀναγομένοισι καλὸν εἶπεν Δαρείῳ στρατεύεσθαι, ὅτι ἄρμοσε τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. τὸ δὲ δὴ παλαιστέων Μίλωνος ἐν ὄνομα πολλοῖσι τῶνδε βασιλέϊ. κῆδος δὴ τοῦτο μοι δοκέει ποιέεσθαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος.

ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νησοὶ ἐς Ἰαπυγίην. καὶ σφέας δουλοῦνται σὺν τοῖσι, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ αὐτὶ τούτων ἕτοιμος ἦν δώσειν τοῦτο ὅ,τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἱρέεται κατελθὼν οἰ ἐς Τάραντα σωθῆναι, τοσαύτην ποιήσαμενος τιὴν συμ- 135 φορήν. ἵνα δὲ μὴ σὺν τῷ στόλῳ μεγάλῳ πλέων δόξῃ τιὴν Ἑλλάδα, ἰὼν δὲ αὐτῶν τὸν μέγας πλέων ὅτι τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποσῴζει οἱ ἔφη τοὺς καταγωγέας γενέσθαι· δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τιὴν κάτοδον οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὴ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, ἐπὶν δὲ ἀδυνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπράχθη. οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐς τιὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατασκοποι ἐγένοντο.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπὶ Αἴγυπτον, ἦλθον καὶ τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκός, κατ' ἐμπορείην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταὶ τὸ ἐπὶ σφι ἦσαν. τῶν Συλοσῶν ὁ Αἰακίδης, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε αὐτυχίη τοιήδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου σμικροῦ κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, θείῃ τύχῃ χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτην τὴν πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴπερ οὕτω δεῖ γενέσθαι. πολλῶν τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἐδέξατο· ἔχειν. ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἡπίστατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι διὰ βουλήν· ὡς δὲ τὸν χρόνον προεβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε,

A Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naues inciderunt: à quibus in ſeruitutem redactos Gillus quidam Tarẽtinus exul redemit, & ad regem Dariũ reportauit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optauit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiã mitteretur, contentum ſe eſſe vt per B ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitiã quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipuè reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam miſſo Cnidum nuntio iuſſit vt Gillum Tarentũ reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerũt: nam ad vim inferendam inualidi erãt. Atque hæc hũc in modum adminiſtrata ſunt. híque Perſæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt C explorandi gratia, & ob hanc rẽ.

SAMVM verò poſt hæc rex Darius, omniũ vrbium tã Græcarum quàm barbararũ primã, euertit, ob hanc cauſam: Dum Cambyſes in expeditione aduerſus AEgyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (vt credibile eſt) negotiãdi, partim militãdi, partim ipſius regionis oculis ſubiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon AEacis filius, Polycratis germanus, exD tortis patria. Huic Syloſonti felicitas huiuſmodi cõtigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circũdato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, [a] nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, adit hominem vt mercetur amiculum. Syloſon, animaduertẽs Darium magnopere amiculum cupere, E diuina quadam fortuna vſus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, [b] ſed tibi largior, ſi modò tuum perpetuò debeteſſe. Hæc approbãs Darius, accepit indumentũ. Syloſon, qui putarat ſibi illud ſtultè periſſe, interiecto tẽpore, quũ Cãbyſes deceſſiſſet,

a Nullius adhuc admodũ magnæ autoritatis vir, amiculi deſiderio captus.

b Sed alioqui dono (ſi hoc quidem vt fiat neceſſe eſt) certè tibi. *Q. d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certè libentius quàm cuiquam alij, quandoquidem donare non vẽdere ſtatui. Non immeritò tamen ſuſpectum alicui fuerit hic locus.*

& septé illi magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, vbi certior factus est ad eum virum peruenisse regnum cui ipse roganti dedisset in AEgypto illud amiculum, Susa ascēdit, sedénsque in vestibulo regiæ, ait se eum esse qui de rege sit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nuntiauit: ad quem admirabundus rex, Et quis est, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerētiam debeam, recēs regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: [a]nec vllo Græcorum quicquam (vt sic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt sciam quid hæc dicendo velit sibi. Vbi à ianitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seséque illū esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, túne ille es qui mihi nullam dum potentiam habēti donasti ea, quamuis parua, tamen perinde grata acsi nūc aliquid magnū acciperem? Qua de re immenso te auro argentóque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystaspis filium extitisse. Cui Syloson, Mihi, inquit, rex, neque aurum neque argentum dederis, sed patriam meam Samum, vbi eam liberaueris: quam nunc post necem fratris mei Polycratis ab Orœte interfecti, occupat seruus noster: hanc mihi donato citra cædem atque direptionem. His Darius auditis, misit exercitum duce Otane vno è septem viris, iusso vt quæ Syloson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare descendens, contrahebat exercitum.

a Nec vlli Græcorum vllo sum beneficio obstrictus. *Vel, deminutum.*

At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iustissimo virorum volenti esse, non licuit. nam vbi de Polycratis interitu allatus est nuntius, ante omnia Ioui liberatori statuit arā,

A καὶ τῷ μάγῳ ἐπῆλθε ἐπιθέσθαι οἱ ἑπτά, καὶ ὡς
τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔσχε, πυν-
θάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη περιελη-
λύθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτε αὐτὸς ἔ-
δωκε ἐν Αἰγύπτῳ δενδέντι ὃ εἷμα. ἀναβὰς
δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς προθύρους τοῦ βα-
σιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης
εἶναι. ἀναγγελθέντα ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς
τῷ βασιλέϊ· ὁ δέ, θωϋμάσας λέγει πρὸς
ἑωυτόν, Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, οὗ ἐγὼ
B ἐγὼ πρόσφατος δύομαι; νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν
ἔχων· ἀτὰρ ἐθέλω καὶ δεῖ τινα ἢ σπουδὴν ἢ
μέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰκάζω, σπουδὴν
ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν ἄπαγε
ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. πρὸς ταῦτα
ὁ πυλουρὸς Συλοσῶντα. σάντα δὲ ἐς μέ-
σον ἠρώτεων οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί
ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε
ὧν ὁ Συλοσῶν πρῶτα τὰ περὶ τὴν χλανίδα
γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀτ-
C μίζεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γενναιό-
τατε ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην
ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά,
ἀλλ' ὦν ἴσον γε ἐμοὶ χάρεις ἐμοίως· ὡς εἰ νῦν κε-
θέν τι μέγα λάβοιμι. αἰτέω δ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ
ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι
μεταμάθῃσι Δαρεῖον. Ὑστάσπεος δὲ ποιή-
σαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ
μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δί-
δου, ἀλλ' ἀνάσωσαί μοι δὸς τὴν πατρί-
D δα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τε ἐμοῦ. Πο-
λυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔ-
χει δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς αἰτέω τε
φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος. ταῦτα ἀκούσας
Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιὴν τε καὶ στρατηγὸν
Ὀτάνεα, ἄνδρῶν τῶν ἑπτὰ γνώμονα· ἐν-
τειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά
οἱ ποιέειν ὅπως τελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν
θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν.

E Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιαν-
δρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπεύων δὲ
Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῶν δι-
καιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλόμενόν γενέσθαι, οὐκ
ἐξεγένετο· ὡς γὰρ ἡ ἐξαγγελθὴν ὁ
Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶ-
τα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο,

χρ' ὄπισθε παίων

χρ' ἄνδρα

καὶ τέμενος τῷ Διὶ αὐτὸν οὔρισε τοῦτο τὸ νῦν ἐν
136 τῷ προαστίῳ ὄντι. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπετετάκτο,
ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν,
» ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον
» καὶ δυνάμις πᾶσα ὑπὸ Πολυκράτεος ὑπετέ-
» ταται, καί μοι προκέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν·
» ἐγὼ δὲ τὰ τοῦ πέλας ὑπιπλήσω, αὐτὸς
» κου δυνάμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι Πολυ
» κράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑ-
» αυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιέει. Πο-
» λυκράτης μὲν νυν ἐξέπλησε μοίρην τὴν
» ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν θήσω,
» ἰσονομίην ὑμῖν προσαγορεύω. τοσάδε μέντοι
» δίκαιός γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν γε
» τοῦ Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἓξ
» τάλαντα μοι γενέσθαι· ἱερωσύνην δὲ προσ-
» τοῖσι αἱρεθεῖσαν αὐτῷ τ' ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ'
» ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου
» τοῦ αὐτός τε ἐγὼ ἱδρυσάμην, καὶ τὴν ἐλευ-
» θερίην ὑμῖν προσπέμπω. ὁ μὲν δὴ ταῦτα
τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τοῦ δέ τις ὀξα-
» ναστὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδὲ ἄξιος εἶ σύ γε ἡμέων
» ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὄλεθρος·
» ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τοῦ μετε-
» χείρισας χρημάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ὁ τοῖσι αὐτοῖσι δόκιμος, τοῦ οὐνόματα ἦν Τελε-
σάρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ
μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλός τις αὐτὸν αὐτοῦ
τύραννος καταστήσεται, οὐδὲν ἔτι ἐν νόῳ εἶχε
μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν
ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς
δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ
σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδίεσαν.
Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦ-
σος· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελ-
τοῦ Λυκάρητος φεὸς, τοῦ οὐνόμα ἦν Λυκάρητος, ἵνα δὴ
πετεστέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγ-
ματα, κατακτείνει σφεας δεδεμένους πολλούς.
ὁ γὰρ δὴ, ὡς ἐοίκασι, ἐβούλεατο ἐλθεῖν
ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, καταγνόντες Συλοσῶντα, οὐδέ τι σφι
τοῦ τὸ εἰ χαίρεσθαι ὑποστάντος δέ τε ἔφασαν
ἑτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου στασιῶται, καὶ
αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκ χώρησαν ἐκ τῆς νήσου.

A eique fanum in circuitu designauit, quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio situm est vobis dominari: sed quod [a] in vicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. Nã neque Polycrates placebat mihi, in viros sibiipsi pares dominatum habens, neque alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatũ suum expleuit: ego autem, depositio in medium dominatu, iuris æquabilitatem suadeo: postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoristantummodo vt è pecunia Polycratis sex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quàm mihi qui libertatem vobis restitui. Hæc Mæandrius à Samiis postulabat. Tunc eorum quidam surgens, Tu verò, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius qui pecuniarum quas interuertisti, rationem reddas. Hæc Telesarchus (ita enim vocabatur) dixit, quòd inter ciues [b] erat expertæ virtutis. Quæ Mæãdrius in animum accipiens, reputánsque fore vt si dominatũ ipse deponeret, alius quispiam in eius locum tyrannus constitueretur, nõ deponendum sibi dominatũ statuit: sed in arcem regressus, accitum vnumquenque eorum, tanquam rationem pecuniarũ redditurus, comprehẽdit, alligauitque. Post hæc, dum hi in vinculis sunt, Mæandrius morbo corripitur: quem decessurum credẽs frater suus, nomine Lycaretus, quò facilius Samiorum potiretur, omnes vinctos interemit. Putabat enim videbantur velle liberi esse. Igitur vbi Samum tenuere Persæ, Syloſontem reducentes, nemo [c] aduersus eos manum leuauit. [d] Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, dedi-

a In alio repr.

b Erat spectatus.

c *Id est, illi se opposuit.*

d Quinetiam & Mæãdrii milites & ipse Mæãdrius, se paratos esse data sibi fide insula excedere dixerũt.

tionem se facere velle dixerunt: quin & ipse Mæandrius ex insula discedere.

Quum autē hanc conditionem admisisset Otanes, fidémque dedisset, ſpectatiſſimi quique Perſarū, &c. *Lego autem* σφανιῶσιν *ex Vet. cod. pro* σανιῶσιν.

a Qui ob neſcio quod delictum in ſubterranea foſſa vinctus detinebatur. *Sic paulo poſt,* Et ex illa ſubterranea foſſa ſuſpiciens, &c. *Nec tamen* χαρχέη *eſt ſimpliciter ſubterranea foſſa, ſed cænoſa etiam, ſine limoſa.*

Approbante hæc Otane, atque A καταινέσαντος δ' ὧδε τούτοισι Ὀτάνεω, καὶ
inito fœdere, eminentiſſimi qui- συνεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι
que Perſarū poſitis ſellis eregione θρόνους ἵδρυθεν, καταναντίον τῆς ἀκροπό-
arcis ſedebant. Erat aut ē Mæan- λιος ἑκατέρωθεν. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυραννεύσαντι
drio germanus vecordiuſculus, ἀδελφεὸς ὑστερογενέτης, τῷ οὔνομα
nomine Charileus, [a] qui quòd Χαρίλεως. οὗτος ὀπιθὴ ἐζαμάρτων, ἐν
delinquere ſolebat, in ſubterra- χαρχύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε
neo loco erat alligatus. Hic quū τὰ πρηκτέωντα, καὶ ἀναβοήσας ἀπὸ τῆς χαρ-
audiſſet quæ agebātur, & per ſpe- χύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρωνικῶς καὶ πα-
cū ſuſpiciens vidiſſet Perſas quie- μφρόνως, ἐδόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ
tè ſedentes, vociferando dicebat B θέλω ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας ὁ Μαι-
velle ſe in colloquiū venire Mæā- ανδρίος, λύσαι κελεύσας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν πρὸς
dri. Eum audiens Mæandrius, ἑωυτόν· ὡς δὲ ἀπῆλθε τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ
iuſſit ſolutum ad ſe adduci. vbi κακίζων μιν, ἀνέπειθε ὧδε ποιέειν τοῖσι Πέρ-
adductus eſt, confeſtim conui- σῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μέν, ὦ κάκιστε ἀν-
ciando maledicendóque illi ſua- δρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δήσας χερσὶ χερσὶν
debat vt impetum daret in Per- ἠξίωσας· ὁρέων δὲ σὺ Πέρσας ἐκβάλλοντάς τε σε καὶ ἄνοικον ποιέοντας, οὐ τολμᾷς
ſas: hæc inquiens, Me tu, ô deter- ἀμύνασθαι, οὕτω δή τι ἐόντας ὑπερτέρους χειρω-
rime virorum, qui ſum tuus fra- C θῆναι; ἀλλ' εἴ τι σύ σφεας καταῤῥώδηκας,
ter, quíque nihil vinculis dignū ἐμοὶ δὸς τοὺς ὑπηκόους, καὶ σφεας ἐγὼ μ-
peccaui, in ſubterraneo carcere μφρήσομαι τῆς οὐδάδε ἀπίξιος· αὐτόν τέ σε
alligandum putaſti: Perſas autē, ἐκπέμψας ἐκ τῆς νήσου ἕτοιμός εἰμι. Ταῦ-
quos cernis te adorientes, atque τα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιανδρίος δὲ
extorrem facientes, vlciſci non ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μιν ἐγὼ δοκέω, οὐκ
audes, tam faciles tibi ad capien- ἐς τοῦτο ἀφρονέστατος ἀπικόμενος ὡς δόξαι τὴν
dū? Quos ſi tu reformidas, præ- ἑωυτοῦ δυνάμιν ὑπερτέεσθαι τῆς βασιλέος,
be mihi auxiliares tuos, vt iſtos ἀλλὰ φρονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπο-
ob ſuum huc aduētum vlciſcar: νηῒ ἔμελλε ἀπολαμβάνεσθαι ἀχέρηιον τὴν
paratus etiam teipſum ex inſula D πόλιν. ἐρεθίσας ὦν σὺν Πέρσας, ἤθελε ὡς
eiicere. Hæc Charileus. Quem ἀδεέστατα παῖσαι τὰ Σαμίων πρήγματα,
ſermonem Mæandrius admiſit, καὶ οὔτε προδιδόναι· βουλόμενος ὡς
quantum egoſentio, non quia eò παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς, ἀποστρέψεσθαι
inſipiētiæ veniſſet vt putaret ſuas ἐνέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδὼς τε ἑ-
vires regiis ſuperiores eſſe: ſed ωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς
quia inuidens Syloſonti ſi ciui- νήσου, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεποίητο
tatem & integram & ſine labo- γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος
re eſſet accepturus, maluerit φέρουσα ὑπὸ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ
res Samias debilitari Perſis irrita- Μαιανδρίος ἐκ πλοίου ἐκ τῆς Σάμου. οὗτος
tis, atque ita tradi probè intelli- E δὲ ὑπηκόους πολλοὺς ὁπλίσας ὁ Χαρί-
gens, Perſas prius iniuria laceſſi- λεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ 137
tos, ſæuituros eſſe in Samios, & τοὺς Πέρσας, οὔτε προσδεχομένους τοιοῦτο οὐδέν, δοκέοντάς τε δὴ πολλὰ συμβε-
ſibi tutū ex inſula exceſſum eſſe βεβουλεῦσθαι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ὑπήκοοι, τῶν Περ-
quandocunque vellet. foderat e- σέων τοὺς διαφορωτάτους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν
nim ſibi occultum cuniculum, ταῦτα ἐποίευν, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πεζόμαχοι δὲ οἱ ὑπήκου-
ex arce ferentem ad mare. itaque
ipſe quidem Mæandrius è Samo
profectus eſt. Charileus autem,
armatis cunctis auxiliariis, pate-
factiſque portis egreditur in Per-
ſas nihil tale expectantes, ſed [b] o-
mnia pacata exiſtimātes. [c] In hos
Perſas qui ſellas attulerant, & plu-
rimi momēti erant, dato impetu
auxiliarii graſſabātur. Dū hæc iſti
agūt, cæteræ Perſarū copiæ auxi-
lio veniūt: à quibus repulſi auxi-

b De omnibus conueniſſe exiſt.
c Irruentéſque auxiliarii Perſas eos qui ſellis inſidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

ροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας, ἐπετέλεστο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε καὶ ἄδηωτα τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τούτων μὲν τῶν ἐπιτελέων μεμνημένος, ἐπελελήθανε· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν αὐλῶνα, καὶ ἄνδρα & παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. οἱ μὲν δὴ τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμπεδὸν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐνέπλεε ἐς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν, καὶ ἀνευρὼν Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι ἐόντα, βασιλεύοντι Σπάρτης, ἐσελθὼν μιν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀποθωυμάζειν τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὐτὸς ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἰπόντος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβὼν μὲν δῶρα οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι δίδοτο τῶν ἀστῶν βρήσεται τιμωρέειν, βαΐ ὄπι τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. τὴν δὲ Σάμον σεσιγωμένην οἱ Πέρσαι, παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μὲν χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τοῦ ὄψιος ἀναίρεσιν, καὶ νοῦσον ἣν μιν κατέλαβε νοσέουσαν τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καὶ πρὸς ἀπέστησαν. καὶ πρὸς ἀπεστάσαντο. τὰ ὅσα γὰρ ὁ μάγος ἦρξε καὶ οἱ ἐπ' αὐτὸν ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ πάντι τῷ χρόνῳ καὶ τῇ παρασκευῇ ἐς τὴν πολιορκίην προσκυδάσαντο. καὶ κως τούτων ποιεύντων iurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis vsque

liarii, rursus in arcem se recipiũt. Otanes imperator, cernens tantã cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dũ ipsum mittebat, ne quem Samiorũ aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorũ Syloſonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, iussitque milites vt quẽque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcẽ obsidebat, pars obuiũ quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quàm extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem nauigauit. eò vbi peruenit, habẽsque in discessu exportauerat, [a] dat negotium famulis vt pocula argentea & aurea proponãt. Dum illi ea promũt, interea ipse Cleomenem, Anaxãdridæ filiũ, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: [b] idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iustissim⁹ extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putauit. [c] Sed quum sensit eadẽ nonnullis ciuium Mæandriũ elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiã persuaderet fieri malũ. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegauerunt. Persæ vbi diripuêre Samum, Syloſonti tradiderũt viris desolatam. Interiecto tamẽ tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, [d] è visione per quietẽ morbo correptus, quo laborauit circa pudenda.

a Ita egit: Quũ argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel, promsisset*, ea famuli extergebãt, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deduc it.

b Quum bis atque adeo ter dixisset.

c Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturũ, & inde mulctatũ iri, aditis ephoris dixit, *&c.*

d Ex somnii in visione & morbo quo illum circa pudenda laborare cõtigit. *Id est, Quod facere in mẽtem illi venit quãdo somnium quoddã vidisset, & in morbum incidisset.*

CAETERVM, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probè admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & septem con-

laruerunt: verùm vbi è professo desciuerunt, hæc sibi faciẽda statuerunt: [a] Matres expellunt: mulierum vnam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itémque vnam ad panem sibi faciendum: cæteras in vnum cótractas strangulant. hoc idcirco faciẽtes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerẽt. His rebus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis cõtẽdit: & postquam peruenit, vrbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. nam cõscensis propugnaculis, tripudiare probráque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius absceditis, quippe qui túc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ? Hoc quidã Babyloniorũ dicebat, credẽs nunquã parere mulam. Anno ac septem mensibus in obsidione cõsumptis, iam Darium, atque vniuersum exercitum, tædere quòd Babylonios expugnare non posset: etsi aduersus illos omnia machinamẽta atque omnes insidias expertus, cùm alias, tũ illas quibus cosdẽ Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incumbebant. Sed quum ne sic quidem capi possent, vicesimo quàm circumuallati sunt mense, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è septem qui magum sustulerunt, hoc contigit portentum, vt quædam mularum, eius quæ frumẽtum subuectabãt, pareret. Quod vbi ei renuntiatum fuit, nõ credens, fœtũ ipse inspicere voluit, eo viso, vetuit seruos cuipiam rẽ aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarẽtur. [b] Ex hac fama Zopyro visa est expugnabilis Babylon. diuino enim numine & illum loquutum & suam mulam esse enixam. Igitur vbi visum est fatale esse iam Babylonem capi, adiens Darium, scisciatus est nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonẽ.

a Matribus suis exéptis. *Vel, Quũ matres secernissẽt aut segregassent.*

b Ex hoc omine.

A ἐλάμβανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο, τὴν αὐτὸς ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκητόων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' ἄνδρας ἐπελάσας δὲ ὅτε τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε,

B φερεπτίζοντες οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅτε περ μαχεσάμενοι ἔτειχος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέατο, καὶ κατεσκώπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τάδε τὰ ἔπεα, Τί κάτηνθε ὦ δαῦτα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; πότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. ἐπὶ δὲ μῆνας καὶ σύας διελελυθότας ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἠχάλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐδαμῇ

C εὖσα ἐλαφρὴ τοὺς Βαβυλωνίους· καίτοι πολλὰ σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδυνάατο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἷλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἄλλα γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦδε σφέας οἷός τε ἐὼν ἑλεῖν. συνῆσαν εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τούτου ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῷ τὸν μάγον καὶ τὸν τύραννον, τούτῳ τῷ

D Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ στρατοφόρων ἡμιόνων ἡμίνη ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ αὐτὸς ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἑδοῦσι μηδενὶ φράζειν ὃ γεγονὸς, ἐβουλεύετο. καί οἱ τρέσε τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν δὴ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, τρέσε τούτῳ τῷ φήμῃ Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σοὶ γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε

E μόρσιμον εἶναι ἤδη τὴν Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυθάνετο εἰ τοῦ πολλοῦ ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν.

138

προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυθάνετο

πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ ἥμιστο, ἄλλο ἐβου- A
λεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσαι ὁ ἑλὼν αὐτὴν, καὶ
ἐωϋτοῦ ὃ ἔρχον ἔσαι. κέρτα γὰρ ὦν τοῖσι Πέρ-
σῃσι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς ὃ τὸ πρόσω μεγάθεος
ἡμιῶνται. ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφαίζετο ἔρ-
γον δυνατὸν εἶναι μιν ἀμηχανίην ποιῆσαι,
εἰ μὴ ἑωϋτὸν λωβησάμενος ἀπικοίατο ἐς
αὐτούς. οὐ γὰρ ὦν ἐλάφρῃ ποιησάμενος,
ἑωϋτὸν λωβᾶται λώβῃσι αἰπηκέσι· ἀπο-
μοῦ γὰρ ἑωϋτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν
κόμην κακῶς διαπρήξας, καὶ μαστιγώσας, B
ἦλθε πρὸς Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κέρτα βα-
ρέως ἐπέγνω, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λε-
λωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας,
ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβη-
σάμενος, καὶ ὅ,τι ποιήσαντα· ὁ δὲ εἶπε, ΟΥΚ
ἔστι ὅστις ὦ ἄναξ ὅτι μὴ σύ, τῷ ἔστι δυνάμις
τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι. οὔτε τις ἀλ-
λοτρίων ὦ βασιλεῦ τάδε ἔργασαι, ἀλλ' αὐ-
τὸς ἐγὼ ἐμεωϋτόν· δεινὸν τι ποιοῦμενος Ἀσ-
συρίοις Πέρσησι καταγλᾶν. ὁ δὲ ἀμείβετο, C
Ὦ κατ' ἀνιωτάτε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ
οὐνόμα τὸ κάλλιστον ἔθευ, φὰς δεῖν τοὺς πο-
λιορκευμένους σεωϋτὸν ἀπικέσθαι. τί δ', ὦ μάτην, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ
πολέμιοι τῶνδε ἐσήσονται; πῶς γὰρ οὐκ ἐξέπλω-
σας τὴν φρενῶν, σεωϋτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ
εἶπε, Εἰ μὴν ἐπῃσθόμην τὰ ἔμελλον ποιή-
σειν, οὐκ ἄν με τούτοισι νῦν δ' ἐπ' ἐμεωϋ-
τῷ βαλλόμενος, ἔσχηκα. ἤδη ὦν ἵν' μὴ τὴν
σῶν δέησῃ, αἱρέομαι Βαβυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ D
ὡς ἔχω, ἀνδρομαλήσω ἐς ὃ τεῖχος, καὶ φήσω
πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐπὸ σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ
δοκέω, πείσας σφέας ταῦτα ἕξειν οὕτω,
τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης
ἐγὼ ἐσέλθω ἐς ὃ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς
δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωϋτοῦ στρατιῆς, τῆς
σοὶ δοκέω ἔσαι ὧδε ἀπολλυμένης, ταύτῃ χι-
λίους πάξον πρὸς Σεμιράμιος καλεομέ-
νας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης
ἐς ἑβδόμην, ἄλλους μοι πάξον διχιλίους πρὸς E
τὰς Νινίου καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς
ἑβδόμης ἐξαλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἐπει-
τα ἄλλους κέτισον, ἀγαγὼν πρὸς τὰς Χαλ-
δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους.

Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret vrbis expugnator, & suum hoc esset opus. [a] beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorū consequenda valēt. [b] Eóque nemini expromensse suffecturum rei faciendę, si seipsum quū mutilasset, ad hostes trāsfugeret, sese deformissima mutilatione affecit, prorsus quū id minimi faceret. quippe nares sibi præcidit auriculásque, comámque deformiter circumtōdit, [c] plagas imposuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiā hoc mihi fecit, sed ipse ego: quòd indignè animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens, propter eos qui obsidentur, temetipsum indignè laceraſſe. Nunquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [d] nisi tu tuis parces. ego enim ita vti sum ad muros vt transfuga fugiam: dicámque ad illos me hæc abs te esse passū: &, [e] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cuius amissione mihi admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interiectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertiò, viginti diebus interiectis, eregione portarum quæ dicuntur [f] Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia:

a Fortia enim facta. *Vel, Res enim fortiter gesta.*

b Alio enim nullo facto illam se subiugaturū cogitabat quàm si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *ad* parui pendens, seipsum atrocissima mutilatione afficit: *Vel, seipsum modò ac trocissimè mutilat.*

c Et se flagris cecidit.

d Nisi per tuos steterit.

e Vt opinor, fide eis facta hæc ita se habere, militum copias impetrabo.

f *Rectè legit* Χαλδαίων, *vt & in Vet. cod. non* Χαλυδίων.

τῶν ἡμιῶν τῶν ἀμηχανείων

τῶν ἡμελιπτων τῶν Χαλδαίων

dum neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantùm finas eos habere. Post diem vicesimũ reliquas copias iube rectà muros vndique subire. Verùm ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur, Persas mihi statuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ædiderim, committent cùm alia, tum verò portarum claues. illinc mihi atque Persis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, subinde respectans tanquam verè perfuga. Eo conspecto qui in turrib* ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, sciscitabantur quisnam esset, & cuius rei indigès veniret. Quúmque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos trãsfugere, eum [a] ad Babyloniorum magistratus deduxerunt. Ante quos vbi stetit Zopyrus, conditionem suam miserebatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat: idque ob eã causã quòd suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quòd ita me mutilauit, feret impunè, quum habeam exploratos omnes consiliorum eius exitus. Hæc Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum vtique apud Persas spectatissimum cernẽtes, naribus atque auribus priuatũ, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes omnino vera loqui, & ad ipsos venire [b] sociũ, inducti sunt [c] ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [d] ea quæ cũ Dario compoſuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mãdarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabãtur, parati omni in re homini parere.

a Ad publicas ædes Bab. eũ deduxerũt. *A la maison de la Ville.* Quò quũ peruenisset, conditionem suam miserè deplorabat, refer. &c.

b Auxiliatorem

c Ad ea illi cõmittenda parati erãt quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulauit.

d Ea de quibus cum Dario conuenerat.

A ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρόσθεν μηδὲν τῷ ἀ-
μείνοσι, μήτε οὗτοι, πλεῦ ἐξακισχιλίων.
ὅτου ἂν ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην,
ἢν ἄλλως τὴν μάλιστα ἄλλην στρατιὴν καλλίστην πε-
ρὶ ξ πρὸς ἄλλην πρὸς ὃ τεῖχος. Πέρσας
δέ μοι τάξον κατά τε τὰς Βηλίδας καλεο-
μένας πύλας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δο-
κέω, ἐμέα μεγάλα ἔργα ἀποδέξασθαι, τά
τε ἄλλα ὅπισθε ἀφόρητα ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ
δὴ καὶ τὴν πυλέων τὰς βαλανάγρας. ὃ δ' ἐ-
B σόδυτεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃσι μηχήσεσθαι δοκέ-
ποιεῖν. Ταῦτα εἰπὼν ἐλάμβανε τὰς
πύλας, ὅπισθε στρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέως αὐ-
τόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ
τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλί-
γον τι προσκλίναντες τὴν ἑτέρην πύλην,
πρώτοισι τῆς τε εἴη, καὶ ὅτευ δρόμος ἦκοι. ὁ
δὲ σφι ἠγόρευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτο-
μολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυλωροὶ,
ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅτι τὰ κοινὰ τῶν Βαβυ-
C λωνίων. καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ πε-
πόνθεε ὑπ' ἐωυτοῦ· παθὼν δὲ ταῦτα δόξαι
συμβαλέσθαι οἱ ἀποστατέειν τὴν στρατιὴν,
ἐπεί τε σφέων πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος. 139
Νεῶν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ Βαβυλώ-
νιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ
στρατιῇ τῇ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταστρέ-
ξεται· ἴστε μὲν δὴ αὐτοὶ πάντας τὰς διεξό-
D δους τῶν βουλευμάτων. Τοιαῦτα ἔλεγε.
Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέοντες ἄνδρα τῶν σφι
Περσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστε-
ρημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρ-
μένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀλη-
θέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπισθε παρῆσαν
ἕτοιμοι ἔσεσθαι τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ
στρατιῆς. ὁ δὲ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο ἔλαβε,
ἐποίεε τάδε τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο.
ἑξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρα-
E τιὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος
τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐσετείλατο Δα-
ρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόν-
τες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔρ-
γα προεχώρεον ὁμοίως, πάγχυ πεπιστευκό-
τες ἑωυτοῖσι, πολλῇ δὴ ἕτοιμοι ἔσεσθαι ὑπηρετέειν.

ὁ δὲ, ἐπεὶ

ὁ δὲ, Ἀφαλιπῶν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς διχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο ὃ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰρόντες. ὁ δὲ, αὖτις Ἀφαλιπῶν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς ὃ τεθραμμένον ἐν κυκλοστάμνοις κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασο, πάντα δὴ ἐν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, ἐν στρατάρχης τε ὑπὸς σφι ἐν τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. τοῖσι δὲ λοιπὸν Δαρείου κατὰ συγκείμενα πολιορκέοντος τὸ τεῖχος, ἐσήμαινε δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τῷ Δαρείου στρατιῷ τοῖσι βάλλουσαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀνεπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν, οὗτοι ἔφυγον ἐς τὸ Διὸς τὸ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτῶν τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἐμάθοσαν τοῖσι δεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον ἁρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπεσπάσατο. (τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὸν Βαβυλῶνα, ἐποίησε οὐδέν· τοῦτο δὲ δεύτερον) τοῦτο δὴ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς δισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἔξοισι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα ὑποφύηται, τὰδε Δαρεῖος προϊδὼν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σίτου προφορέωντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καταξαναι, ὁσασδὴ ἕκαστοι ἔθαπτον. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε. ἐκ τουτέων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι.

Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο πρὸς Δαρείου χρηστῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσε κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται

A Iſte rurſus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egreſſus, duo millia Darianorũ militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quã Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rurſus conſtitutis diebus ſuperſedés ad prædictum locum copias educit, circumuéctáque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios B erat, adeo vt & dux exercitus & murorum cuſtos declararetur. Vbi verò è compoſito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quũ Babylonii conſcenſis muris copias Darii adorientes arcerent, ipſe apertis Ciſſiis ac Belidibus portis, Perſas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in [a] puluinar Iouis Beli confuge- a Templum
runt: qui non videbant, hi in ſuo C quiſque loco permanſerunt, donec & ipſi ſe proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta eſt. qua potitus Darius muros eius circũcidit, & portas omnes amolitus eſt: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidẽ à ſe captę. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberẽt vnde ſuccreſceret ſoboles, D prouidit. nam fœminas Babylonii (vt ſuperius demonſtratum eſt) rei frumentariæ conſulentes, ſtrangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negotium dedit vt fœminas Babylone repræſentarent, pro iniuncto quiſque numero. In ſumma igitur quinquaginta millia fœminarũ cõuenerunt. ex quibus qui ſunt Babylonii originẽ duxerũt.

Zopyri autem præſtantia facta nemo Perſarum, Darii iudicio, E ſupergreſſus eſt, neque eorum qui prius neque eorum qui poſterius extiterunt, præter vnum Cyrum: cui cõparari nullus vnquam Perſarum dignum ſe exiſtimauit. Fertúrque Darius hoc

dictũ sæpenumero vsurpasse, præoptaturũ se Zopyrũ nihil esse cladis passum, quàm viginti sibi Babylones vltra illam quã haberet acquiri. Egregiè verò eũ remuneratus est, cùm dando quotannis quæ apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in AEgypto aduersus Athenienses & socios: atque huius Megabyzi filius, Zopyrus ille qui ad Athenienses transfugit à Persis.

A γνώμιλλον τῷδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο αὖ Ζώπυρον εἶ) ἀπαθέα τῆς ἀφκείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνας οἱ εἴκοσι ἑωυτοῖς τῇ ἐούσῃ ἑωυτοῖς γλυέσθαι. ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως. καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσησι ὀνήϊστα, καὶ τῷ Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· ἐς ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ αἰτίη Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι συμμάχοισι ἐγράτησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἀπομόλησε ἐκ Περσέων.

B

HERODOTI Halicarnassei historiarũ liber quartus, qui inscribitur MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων τετάρτη, ἐπιγραφομένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

POst Babylonis expugnationẽ, Darius aduersus Scythas expeditionẽ fecit. Nã quum floreret viris Asia & magno pecuniæ prouentu, cupido incessit ei Scythas vlciscendi: quippe qui priores iniuriam intulissent, quũ Mediã ingressi essent, & eos qui [a] occurrerant, prælio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodũ superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitauerunt. siquidẽ persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipsorum aduentum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregrè abfuissent, [b] in patriam reuertẽtes, excepit nõ minor quàm Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim nõ exiguum exercitũ

a Intellige de iis qui in occursum ad resistendum illis venerant.

b In patriã post tam longum temporis interuallũ reuertt.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ὥστε Σκύθας αὖτις Δαρείου ἐλάσαι. ἀπέστησαν γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων σιωνέοντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος πᾶσαν Σκυθικήν, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικήν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς αὐτιμολέας, ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀπεδημησάντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ μᾶλλον χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὠυτὸ σφετέρων, ἐδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος ἢ Μηδικός· δύο γὰρ αὐτιμολπὴν στρατιὴν

χρ. ἀπέστησαν ἐμβαλόντες

οὐκ ὀλίγῳ. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, A ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῶσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πρώτας τυφλοῦσι, τὴν γάλακτος εἵνεκε, τὸ πίνουσι· ποιοῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι παραπλησίους, τούτους ἐσθέντες ἐς τὴν ἡλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι σόμασι· ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσεόντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· ὡς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένων τῶν ἵππου, B καὶ ὑπὸ οὔθαρ καπίεσθαι. ἐπὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχάραντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοίλα, καὶ παραστήσαντες κύκλα τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλούς, δονέουσι τὸ γάλα. ἐκ τοῦ μὲν αὐτοῦ βητεύσαντες, ἡγέονται εἶναι ἀμείνους· τὸ δὲ ὑπισάμενον ἀπαρύσαντες, ἥσσονα τοῦ ἑτέρου. τούτων μὲν εἵνεκα ἄπαντα τὸν αἰῶνα λάβωσι οἱ Σκύθαι, οὐκ τυφλοῦσι. οὐ γὰρ ἀεργοί εἰσι, ἀλλὰ νομάδες. ἐκ τουτέων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐτράφη νεότης· οἱ ἐπεί τε C ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν, ἐπιοιοῦντο τοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ σφεῶν μὲν τὴν χώρην ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέην, καὶ κατατείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειρεωμένοισι ἐσβάλλειν τῇσι Σκυθικῇσι ἀντικατίζοντο ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων D » τῇ μάχῃ, εἷς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεῦ- » μεν, ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέροι- » σι μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλαττονες κτεινόμε- » νοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσό- » νων τοὺς ποιεῦμεν. νῦν ὦν μοι δοκέει αἰ- » χμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕ- » καστον τῶν ἵππου τὴν μάστιγα, ἰέναι ἐπ' αὐ- » τούς. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέας ὅπλα ἔχον- » τας, οἰ ὑπώμενον ὁμοῖοί τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡ- » μῖν τῷ εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅ- » πλων ἐχοντας, μαθόντες ὡς εἰσι ἡμετέρων E » δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο, οὐκ ἀνα- 141 » μενέουσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐ- ποίεον ὑπιτελέα. οἱ δὲ οὐκ πλαγέντες ὑπὸ τῶν γινομένων, τῆς μάχης τε ἐπελέγοντο, καὶ ἔφευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ἐξελασθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον ἐπὶ τοιῶνδε ἐς τὴν σφετέρην.

sibi occurrentem. Vxores nāque eorum, in diuturna virorum abſentia [a] ad ſeruos acceſſerant viſu orbatos. Orbant autem Scythæ ſeruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria oſſea fiſtulis ſimillima ſumūtur, eáque genitalibus equarum impoſita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo ſe facere aiunt, quòd venæ equarum ſufflatæ implentur & mammæ deſcendunt. Poſteaquam emulxere lac, in concaua vaſa lignea diffundunt. His circumpoſiti cæci lac agitant. cuius quod ſummū eſt delibatur, pretioſiúſque habetur: vilius autem, quod ſubſidit. Huius rei gratia Scythę quemcunque capiūt, viſu orbant. non enim agricolatores ſunt, ſed [b] paſtores. Ex his igitur ſeruis & vxoribus Scytharū progenita eſt iuuentus: quæ ſuorum natalium cōditione cognita, obuiā perrexit iis qui reuertebantur à Medis. Et primùm quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: [c] deinde in his cōſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe cōmiſſa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerēt, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſeruis dimicantes? qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiēdo, paucioribus deinceps imperabimᵉ. Mihi videtur haſtis arcubúſque omiſſis ſumēda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vidēt nos arma habētes, arbitrātur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: vbi nos pro armis verbera tenētes viderint, tūc ſe noſtros ſeruos eſſe intelligentes, atque id agnoſcētes, non perſtabunt. Hoc Scythæ quū audiſſent, ita ſibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugam capeſſerunt. Ita Scythæ imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis eiecti, ad terram ſuam hunc in modum reuerſi.

a Cum ſeruis rē habuerant.

b Nomades.

c Deinde verò conantibus irrūpere Scythis ſe prælio opponebat.

Hac de causa Darius, vlciscendi cupidus, comparauit exercitum.

Scythæ gentem suam omniū nouissimam esse aiūt, idque hoc modo extitisse. Virum quendam in hac terra, quum deserta esset, primum fuisse, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi a non probatur) Iouē, Borysthenísque fluuii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaū: eiúsque tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & b nouissimum Colaxain. His regnantibus, demissa cælitus in Scythicā regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, securim, phialam. Quæ quū primus omnium inspexisset natu maximus, accessisse animo illa sumendi: sed eo accedente, aurū arsisse: hoc digresso, secundum accessisse, & itidem aurum arsisse. Ambobus ab ardenti auro summotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuisse extinctum, & ab illo asportatum. cáq; re maiores fratres animaduersa, totum regnum ad minimum detulisse. Et à Lipoxai quidē progenitos esse Scythas, quorum genus AVchatæ appellatur: ab Arpoxai verò, qui medius fuit eos qui Catiari & Traspies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen esse Scolotis, regis cognomen. sed Scythas Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vsque ad Darii aduersus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum verò illud sacrum c in primis custoditur à regibus, placatúrque maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habēs, die festo dormierit sub dio, is nūquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum vno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum:

a Non fit verisimile.

b Natu minimum.

c Studiosissimè

A τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος ἠσάσθαι βουλόμενος, στρατηλατέειν ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων ἐστὶ ὁ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα ἦν Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τρεῖς γενέας λέγουσι ἔνιοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ πινος γενέσθαι τὸν Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ νεώτατον Κολαξαΐν. ὅτε τούτων ἄρχοντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσήματα χρύσεα ποιήματα, ἀροτῆρά τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσόντα ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὰ δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσστέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταὐτὰ ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τέλος δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῶσαι, καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συνθεμένους, τὸν βασιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γενεὴν τούτους τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξαΐος, οἱ Κατιαροί τε καὶ Τραπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοῦ βασιλῆος οἱ καλέονται Παραλάται, σύμπασι δὲ ἔνι οὔνομα Σκολότοισι, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν. γενέσθαι μὲν νυν σφέας οὕτω λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπείτε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι ἔνιοι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱερὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰμάλιστα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται αἰεὶ πρώϊοι ἔτεος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱερὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν· δίδοσι δὲ οἱ ὅσα ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας ποιέει παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταπῆσαι Κολαξαΐν·

a non ὁμοτιμίαν.

καὶ τουτέων μίαν μεγίστην ποιῆσαι, ἐς τὴν τὸν A corúmque vnum & quidē maximum, vbi aurum asseruatur.
χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δ' ὑπερθε τοῦ βορέω λέγουσι ἄνεμον τὸν ὑπερ- a Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quā regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram tum aerem oppletum esse: & has præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant.
a Quæ verò sunt Boream versus, vltra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c.

οικέοντων τῆς χώρης, ὀυκ οἷά τε εἶναι ἔτι οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερὸν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀπολιπόντα τὸν ὄψιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπερφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγουσι.

Ἕλλησι δὲ τοῖσι τὸν πόντον οἰκέουσι, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς χῶρον τοῦτον ἐούσης ἐρήμου, τὸν τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δ' οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γαδείροισι τοῖσι ἔξω ἔστι Ἡρακλείων στηλέων ἔστι τοῦ Ὠκεανοῦ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἄρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δ' οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καταλαβόντα δὲ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ χρυμόν. ἐπειρυσάμενον δ' αὐτὸν λεοντέην, καταπῶσαι τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τοῦ χώρου, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δ' ἐγρηγορθῆναι τὸν Ἡρακλέα, διζήσασθαι. πολλὰ δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχιδναίην θηρυόεα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἐνερθε, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἴκου ἵδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτῇ ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἂν μιχθῇ. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ὅτι τῷ μισθῷ τούτῳ. κεῖνήν τε δὴ ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλόμενον ὡς πλεῖστον χρόνον σὺν εἶναι τῷ Ἡρακλέι· τὴν τὸν, κομισάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δέ, ἀποδιδόντα αὐτὴν εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ τοὺς ἀπικομένους σοὶ ἅδε, ἔσωσά τοι ἐγὼ σαφρά τε σὺ παρέσχες. ἐγὼ γὰρ ὅκ σεο τῆς παῖδας ἔσχον τρεῖς· τοὺς, ἐπὰν γένωνται ἡβῶντες, ἔξεις, ὅ, τι χρὴ

At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculē, Geryonis vaccas agentem, in hanc perueniſſe terram, quæ deserta esset, quā nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quā Græci insulam Erythiam vocāt, contra Gades, quę sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum verò, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant). Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur veniſſet, subſtrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehēderat enim eum vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascētes, diuina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem colluſtrans, tandem in terram quę dicitur Hylæa deueniſſe: ibique in antro quandam inueniſſe virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: supernè quidem, b femorum tenus, fœminā: inferius autem, viperam. Eā conspicatum Herculem atque admiratum, interrogaſſe nūcubi suas equas errabundas vidiſſet. Illámque respondiſſe, Se quidem illas habere: sed nō prius reddituram ei quàm cum ipsa coiiſſet: Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuiſſe. Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutiſſimè cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierē dixiſſe, Has ego tibi equas quæ huc venerāt, seruaui: tu earū seruatarū pretiū mihi persoluisti. Cōcepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid

b Natium.

a Dare illis domicilium.

facere debeam: nũquid hîc [a] habere domicilium, (nã ipſa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percõtatæ reſpondiſſe, Poſtea quam eos in virilem ætatem adoleuiſſe videris, ſi ita facies non delinques: quem animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipſa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendiſſe alterum arcum, (duos enim geſtabat) & balteum præmonſtraſſe, atque vtrunque mulieri tradidiſſe, arcum & balteũ, qui balteus in extrema commiſſura haberet aureã phialam: & his donatis abiiſſe. Illam pueris natis nomina impoſuiſſe, vni, Agathyrſo: [b] ſequenti, Gelono: [c] nouiſſimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleuerunt, eãdem mãdatorum memorem illa peregiſſe: & duos quidem filiorũ, Agathyrſum ac Gelonum, qui propoſito certamini non ſuffeciſſent, à matre ablegatos, è regione exceſſiſſe: Scytham verò, qui rem compleſſet, ibidem remanſiſſe: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hãc vſque ætatem phialas in balteis ferre: & id ſolum Scythæ matrẽ excogitaſſe. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt.

b Idem, Ἐπιτα proxime.

c Natu minimo.

Fertur & alius ſermo ita habens, cui ipſe præcipuè aſſentior: Scythas [d] pecuarios, qui Aſiam incolunt, quum à Maſſagetis bello vexarentur, Araxe tranſmiſſo, in Cimmeriam abiiſſe. nã regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuiſſe Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in ſententia diſcrepaſſe, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, ſed regum meliore. nã populus

d Nomadas.

A ποιέϝν, ἐξηγέο σύ· εἴτε αὐτὸϛ κατοικίζω « (χώρης γὰρ τ̃ δὲ ἔχω τὸ κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀ- « ποπέμπω ὡδί σε. τ̃ μὲν δὴ ταῦτα ἐπει- « ρωτᾷν. τὸν δὲ λέγοισι ὡϛ ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδηαι σὸν παῖδας, « παῖδε ποιεῦσα σὺκ αἰ ἀμβρτήσεις. τ̃ μὲν αἴ « ὁρᾷς αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινό- « μενον, καὶ τᾷ ζωστῆρι τᾷδε καταζωννύμε- « νον, τοῦτον μὲν τῆς δὲ τ̃ χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. « ὃς δ' ἂν τουτέων τ̃ ἔργων τ̃ ἐντέλλομαι « λίπηται, ἔκπεμπε σὺκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα « ποιεῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τὰ ἐντε- « ταλμένα ποιήσεις. τὸν μὲν δὴ εἰρύσασθαι τ̃ « τόξων τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τ̃ ζωστῆρα τοῦϛ δείξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστῆρα, ἔχοντα ἐὼ ἄχρις τῆς συμβολῆς φιάλιον χρυσέιον· διδόντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὸν δή, ἐπεὶ οἱ ἡλικιώτας σὺν παῖδας ἀνδρωθῆναι, ποιέειν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπ δὴ δύο μὲν ἀπ τ̃ παίδων τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνὸν σὺκ οἵους τε ἡλικιώτας ἐξικέσθαι τοῦϛ τοῦ χείμωνος ἄεθλον, οἴχεσθαι σὺκ τῆς χώρης, σὺκ ἐλαθέντας ὑπὸ τ̃ ἀναμονῆς. τ̃ δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ὀπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος ἡγέεσθαι τοὺϛ ἀεὶ βασιλέας νομάδας Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τ̃ ζωστήρων φορέειν Σκύθας. τὸ δὲ μοῦνον μηχανᾶσθαι τὴν μητέρα Σκύθην. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

B

C

D

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε· (τ̃ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκέομαι) Σκύθας τοὺϛ νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τ̃ Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴν λέγεται τὴν παλαιὸν τ̃ Κιμμερίων. τοὺϛ δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡϛ στρατοῦ ἐπ

E

τὸν μηχανᾶσθαι

ἄλλος

ὄντος μεγάλου. καὶ δὴ ταύτας γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τ̃ βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν

γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι χρῆγμα εἴη, μηδὲ περὶ πολλοῦ διάφορον κινδυνεύειν τῷ τῶν βασιλήων, ἀμφὶ μάχεσθαι περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. οὕτω δὴ ἐβούλοντο πείθεσθαι ὅτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸ δῆμον, ὅτε παρὰ δήμου τοὺς βασιλέας. τοῖς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευσαμένοις ἀμαχητί, τὴν χώρην παραδιδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κεῖσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένοις ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος καὶ κακὰ ἐπιδόξα καταλαμβάνειν. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, διαφᾶναι, ἐς ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πρώτους ὑπ' ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καὶ σφέων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην· καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμερίη τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηίη Κιμμερίη. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισται. φαίνεται δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικὴν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ παραφθέντες.

Οὗτος δὲ ἄλλος ξεῖνος Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἠκούσθη λόγος εἰρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόληπτος ἐλθών· Ἰσσηδόνων δ' ὑπερῳκέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας γρῦπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀεξαίτην Ἀριμασπῶν, αἰεὶ πίσι πλησιοχώροισι ἐπιλίθεσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέειν ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· τοὺς δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ

A sentiebat abstinẽdum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandũ. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus cẽseret sine prælio demigrandũ, tradita inuasoribus regione: reges verò, in sua potius patria occumbẽdum, nec vnà cum plebe fugiendum censuisse; quot bona habuissent, & quot mala euidẽtia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtroq; numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorũ sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertam superuenientes Scythas occupauisse. Extántque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tũ portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios [a] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugiẽtes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebãtur, donec ingressi sunt Mediã, itinere in mediterranea cõuerso.

[a] *Id est, In Asiam venisse quum fugerent Scythas.*

Aliâ quoque fertur communis Græcorum barbarorúmque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item supra hos esse Grypas, qui aurum asseruẽt: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hòs autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assiduè finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem

vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regione relinquere. Itaque ne Aristeus quidem cum Scythis de ea regione consentit. qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonémque, occlusa officina, abisse denuntiatum rem propinquis defuncti. Dissipatóque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functũ, [a] superueniſſe sermoni de hac re disputantium, quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste contendendo asseueraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimóq; deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse qui nũc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates cõmemorãt: [b] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterum euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapõtini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse ará Apollini extrui, & iuxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quòd diceret Apollinem ad eos [c] solos ex Italiotis in ipsorum terram veniſſe, se illum assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse coruum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eóque aiunt Metapõtini se Delphos ad deum misisse sciscitatũ quódnam illud hominis esset [d] proloquiũ, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actũ iri, si parerent. Se igitur hæc admittẽtes [e] perfeciſſe.

a Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe veniẽtem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyzicũ, & cum eo colloquutũ esse. Qua de re dum pertinaciter cõtenderet, propinquos mort.

b At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecẽt.

c Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo veniſſet.

d Visum,

e Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse.

A οἰκέοντας ὅτι τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, ἐκλιπεῖν τὴν χώρην. οὕτω οὐδὲ οὗτος συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἰπὰς, εἴρηκα. τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἀκηκοὼς λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέα μὲν λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γένεος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν κναφέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἰχέσθαι ἀγγέλλοντα τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ. ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τὸν λόγον κατὰ τὴν πόλιν ὡς τετελευτηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεται ἀνὴρ Κυζικηνὸς, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάσκων συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐς Κύζικον, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἐπιταμνόμενον ἀμφισβητέειν τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ ὅτι κναφήιον περήσας, ἐλθὼν τὰ προσφορέα, ὡς ἀναιρησόμενος· ἀνοιχθέντος δὲ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέα· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτει φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται· ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τὸν δεύτερον Ἀριστέος τὸν Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὑρίσκω. Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ δυείκοσι. Μεταποντῖνοι γάρ φασι αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέος τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἕπεσθαι νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δ' ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἄμεινον σφι οἰκήσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὅπερ τελέα.

α ἥκοντα

β ἐπὶ τὴν πόλιν

γ ἐν Προκοννήσῳ

δ διηκοσίοισι

ε τὸν χόρτον

καὶ νῦν ἕστηκε ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, πρὸς ἀπαὶ τῷ ἀγάλματι τῷ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι. Ὁ δὲ ἄγαλμα ἐστὶ τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νεῦ πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. περὶ πόντον

Τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, σαφὴς οἱ δὲ Ἀριστέως ὡς ὅ,τι ἐστὶ κατύπερθε ἐστί. σαφέως γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· σαφὲς γὰρ σαφὲς Ἀριστέης, τὸ παρ' ὀλίγῳ περ τέρον τούτων μνήμιον ἐποιήμην, σαφὲς ἐστὶ περ τερότερα Ἰασσηδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἄλλα τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰασσηδόνας ἐλθεῖν τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀριβέως ἴσμεν μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. ἀπὸ τοῦ Βορυσθενείτεων ἐμπορίου. (ἔστι γὰρ τῶν γεωγραφίων μεσαίτατον ἐστὶ πάσης τῆς Σκυθίης·) ἀπὸ τούτου περῶσι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπερβάντι δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταὐτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα, καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπερβάντι δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οὐ σῖτον ἐς τὸ σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐς τὸ τρήσει. Τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί· Νευρῶν δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν πρὸς τὴν Ὑπάνιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα πρὸς ἑσπέρης τὸν Βορυσθένεος. ἀπὸ δὲ Ὑπάνιος ποταμοῦ Βορυσθενέα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἀνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τὸν Ὑπάνι ποταμὸν καλέουσι Βορυσθενείτας σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς πρὸ ἕω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τὸν οὔνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, πλόον ἀνὰ Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημός ἐστι ἀπολλών. μετὰ δὲ πρὸ ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδὲν μοῦνον Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρη-

Et nunc ſtatua extat cognomine Ariſtei, iuxta aram ipſam Apollinis, in foro extructam: circumſtantibus vtrinque lauris. Hæc de Ariſteo hactenus.

Regione autē de qua nos dicere inſtitueramus, quænam ſint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui ſe diceret noſſe quod ipſe vidiſſet. Ac ne Ariſteus quidem ipſe (cuius paulo antè feci mentionem) in iis quos fecit verſib⁹, ait ſe vltra Iſſedones proceſſiſſe: ſed vlteriora fando ſibi eſſe cognita, quòd Iſſedones diceret iſta cōmemorare. Verùm nos, quoad [a] longiſſimè rem inueſtigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Boryſthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ eſt maximè medium) primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, *id eſt*, *è Græcis facti Scythæ*: ſuper hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtrique cùm [b] in cæteris ſeruāt ritum Scytharum, tum in ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio, lēte, milio. Supra Halizones autē incolunt Scythæ aratores, [c] qui nō ad panem conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrēdum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantū nos ſcimus, deſertus eſt. Atque hę quidem nationes iuxta flumen Hypanin colunt, ad occidentalē partē Boryſthenis. Verùm tranſmiſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hylæa: dehinc habitāt Scythæ agricolæ, quos Græci qui [d] ſub Hypane incolunt, Boryſthenitas appellant, ipſi verò ſe Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ [e] colunt cūm quidem tractum qui vergit ad auroram, triū dierū itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: [f] eum verò qui ad ventum aquilonem, vndecim dierum nauigatione, Boryſthenem verſus. tractus autē qui vlterior eſt, in multum ſanè ſpatii deſertus eſt. Vltra quam ſolitudinem habitant Androphagi, *id eſt*, *virorum carne veſcentes*, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica. At ſupra hos deſer-

a Penitiſſimè

b In cæteris quidem ritum Scytharum ſeruant, ſed frumentū ſerunt & edūt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium.

c Qui frumentū non ad veſcendū ſerunt, ſed ad vēdendum. Sup.

d Ad Hypanin fluuium incol.

e Colunt, orientem quidem verſus, triū dierum iter.

f Boream autem verſus, dierū vndecim, ſecundo flumine Boryſthene.

ta iá proculdubio omnia, nec vlla gẽs, quantũ nos ſcim⁹. At horũ Scytharum qui agricolæ ſũt, plagam quæ ad aurorã vergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Scythę nomades, *id eſt, pecuariȝ*, incolũt, neque ſerentes quicquam neque arantes. Nuda autem arboribus eſt omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem iſti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, aurorã verſus, ad Gerrhum vſque flumen. Trãs Gerrhum autem ſunt [a] ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui ſuos ſeruos eſſe cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidẽ ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora verò, ad foſſam [b] quã dixerunt illi qui è cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id eſt, prærupta*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ ſuperiora ſunt, ad vẽtum aquilonem, Scythis regiis, ea incolũt Melanchlæni, alia gẽs non Scythica. Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta hominibus regio, quantum nos ſcimus.

Trans flumen autem Tanain non eſt regio Scythica, [c] ſed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidos paludis incipientes, incolũt tractum qui ſpectat aquilonẽ, itinere dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tã agreſtibus quàm fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terrã colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſolitudinẽ declinando magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & [d] propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eiſdem habitantes locis, ii quibus nomẽ inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modũ: Conſcenſis arboribus, quę per omnem regionem frequẽtes ſunt, inſidiãtur. ſingulis autẽ adeſt canis, & itẽ equus, in ventrẽ cubare edoctus, humili⁹ ſubſidẽdi gratia.

a *Vel, Ea quæ Scythæ vocantur regia, ſub. domus.*

b Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorũ ſedelicet factũ fuiſſe ſuprà mentio.*

c Sed prima quidẽ portio eſt Sauromat. *Vel ſane.*

d *Diſtinctum ſupra Gerrhi ſeparata.*

A μον ἤδη ἀληθέως, ἐὸν ἔθνος ἀνθρώπων σοφὸν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Ὑπὲρ δὲ τοὺς τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, ἀφικόμενος τὸν Γαντικάπην ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες σοφὸν, οὔτε ἀροῶντες· φιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. Οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὴν πρὸς τὴν ἠῶ, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλεόμενα βασιλήια ἐστὶ, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλῆθος· οἱ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ἐπί τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῆς τυφλῆς γεγόμενοι ὤρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον, ὃ καλέεται Κρημνοί. Τὰ δ' αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον τῶν βασιλείων Σκυθέων οἰκέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὰ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημός ἐστι ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν ἀφικόμενος, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ, οἳ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. Ὑποικέουσι δὲ τούτοισι δευτέρην λαξίην ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ὀκτὼ ὁδὸν· μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. Ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖσι οἱ οὔνομα κεῖται Ἴρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες ἔρχονται τοιῇδε· λοχὰ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς. Τὰ δὲ ἔστι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ διδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι, ταπεινότητος εἵνεκα, ἕτοιμός ἐστι, καὶ κύων·

B

C

D

E

ἐπειδὴ δὲ ἀπίδῃ ὃ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἐξθόσας, ὀπίσω ἐπὶ τὸν ἵππον, διώκει· καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὲρ δὲ τούτων, ὃ πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιληίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἐστὶ ἡ κατα λεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· ὃ δὲ ἀπὸ τούτου, λιθώδης τε ὀφθῆναι καὶ τρηχεῖα. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχείης χώρης πολλόν, οἰκέουσι ὑπώρεαν οὐρέων ὑψηλῶν αἰ̓θρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροί, ὀνομαστῆς γενόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοί· καὶ γλῶσσα ἔχοντες μεγάλα· φωνῇ δὲ ἰδίῃ ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζώουσι δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποντικὴν μὲν οὖν ὄμωμα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζώουσι, μέγαθος δὲ κατ' ὀλίγον μάλιστά κη· καρπὸν ὃ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν ὠμὸν πέπον, ὀνομάζουσι ἰμαθίοισι· ἀποῤῥέει δὲ ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἀποῤῥέοντι ἐστὶ ἄμυ· τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτῆτος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πλάθας σιτεῦνται. πρόβατα γὰρ σφι οὐ πολλὰ ἔστι· οὐ γάρ τοι εὐδαίμονες αἱ νομαὶ αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, ἢν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν ὃ δένδρεον πρόσκαλύψῃ πίλῳ λευκῷ λευκῷ· ὃ δὲ θέρος, αἰθρίου πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει αἰθρηφόρων· ἱεροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήιον ὅπλον ἔκτηνται. καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι πρόσκοιτοι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς ἀμφισβητίας διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται· οὔνομα δὲ σφι ἐστὶ Ἀργιππαῖοι. μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τουτέων, πολλὴ πρόσφατα τῆς χώρης ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐπέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν Βορυσθενέος τε ἐμπορείου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορείων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαφορήσονται. μέχρι μὲν δὴ τουτέων γινώσκεται. ὃ δὲ τῶν Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὔρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, οὐδείς σφεα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ μὲν τοι λέγουσι,

A Vbi quis igitur ab arbore feram viderit, sagittáque percusserit, cōsenso equo illam persequitur, comitāte cane. Super hos, auoram versus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos vsque Scythas omnis regio Scythica est campestris, & spissi soli: reliqua dehinc lapidosa atq; salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spatio, incolunt sub excelsorum montium radicibus

145 B homines qui ab ipso natali dicūtur esse calui, mares pariter & fœminæ, simis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam gestātes vestem: ex arboribus victitantes. cui generi arboris nomen est Ponticum, magnitudo ferè eadem quæ fico, fructus fabæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerit, vestibus [a] exprimunt, & quod ab eo crassum & C nigrum defluit, nomine asehy, id & lingūt, & lacte commixtum potant. ex ipsius quoque crassitudinis fæce massas ad esum componunt. Neque enim multum est eis pecorum, vtpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubat: per hyemem quidem, vbi arborem pileo albo firmóque contexerint: per æstatem verò, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. sacri enim dicūtur esse: nihilque Mar- D tiorum armorum possident. Iidē & finitimorum controuersias dirimunt, & quisquis ad eos confugit, is à nemine læditur. Nomen eis est Argippæi. Ad hos vsque caluos ingēs quoquouersus prospectus est regionis & gentiū, quæ in conspectu sunt ex Borysthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeāt, per septem interpretes totidémque linguas perueniunt. Horū tenus notitia rerum habetur. at quod E supra illos caluos est, nemo pro comperto referre potest. nā mōtes editi atque prærupti trāsitum interdicunt, quos nemo transcēdit. Isti tamen calui referunt,

[a] Exprimunt,

(quæ apud me fidē nō habēt) incoli mōtes ab hominibus capripedibus: quos vbi transieris, esse alios qui senos mēses dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram caluis est, ab Issedonibus habitari sine ambiguitate cōpertū est. Ille verò superior qui vergit ad aquilonem,[a] tam Issedonibus quàm caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt.

a Neque ab illis caluis neque ab Issedonibus *habitari* comperitur.

Issedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducūt, quę vbi mactauerunt conciderúntque, concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiūtur, commixtísque omnibus carnibus conuiuiū exhibēt. Caput autem defuncti[b] denudatū purgatúmque inaurant, eóque pro simulacro vtūtur, agētes illi quotannis maiores hostias ceremoniásq;. Hæc filius patri facit, quēadmodum Græci natalitia. Dicūtur præterea & isti iusti esse, & ipsorum vxores peræquè fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscūtur. Quod supra hos est, ibi aiunt Issedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperūt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythicè eos appellamus Arimaspos. nam arima Scythæ vnum vocant, spu verò oculū. Omnis autem quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sæuitia vt octo mensibus tolerari non possit: tale illic gelu est.[c] sicubi aquam effūdas, modò facias ibi lutum, facies autē si illic ignē accenderis. Ibidē quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosphor[d]: super quā glaciem omnes qui intra fossam incolūt Scythæ exercitus ducūt, & plaustra agūt trās mare vsque ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mēsibus reliquis frigora illic sūt. Vbi etiam aliam quàm in cæteris regionibus conditionem habet hyems. nam quū tēpus pluēdi est, nihil ibi quod sit vllius mōmēti, pluit: æstate pluere nō cessat. [d] Quinetiā tonitrua cū alibi, οὐκ ὑπ' λόγου ἄξιον ἐόντ', τὸ δὲ θέρος, ὅδον ἀν. αἰθ. βεσνταί τε ἡμος τῇ ἀλλῃ γίνονται, τὶ ικαῦτα

c Quibus si aquā eff.lurum non facies: facies au.

d Tonitrua quo tempore sunt alibi, ibi non sunt, at æstate frequētia existūt. Quòd si hyems, &c.

A (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ οὔρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους αὖ ἀνθρώπους ἐόντας), οἳ τὸν ἑξάμηνον καθεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐν δέκομαι τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ τοὺς μὲν πρὸς ἠῶ τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ἐόντα Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον· τοὺς μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων.

B Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν αἰδρὶ ἀποθανόντι πατρὶ, (a) προσσκήψαντες πρῶτοι προσάγωσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατάμνοντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὸν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους

C ἕκαστα τελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ (a) Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως τε δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι). ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ ὦν οὗτοι. ὃ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι). τοῦτο δὲ τουτέων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· τοῦτο δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν

D αὐτοὺς Σκυθικὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπὸ δὲ, τὸν ὀφθαλμόν. δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη οὕτω δή τι ἐστί· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἵος γίνεται χρυμός, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀναικαίων, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος. καὶ ὅτι ὑπὸ χρυσάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται. καὶ ἐς

E μάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Ἰνδούς. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατελέει χειμὼν ἐών· τοῖς δ' ὑπολοίποις τέσσερσι ψῦχος αὐτόθι ἐστί· κεχώρισται δὲ οὗτος ὁ χειμὼν τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖσι ἐν θερμοῖσι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. ἐν ᾧ τοίνυν μὲν ὡραίῳ 146

τοιαῦτα

τλωικ αῦτα μὴ οὐ γίνονται, θέρεος δὲ ἀμ- A
φιλαφέες· ἰὼ δὲ χειμῶνος βεβιη ἡγῆται,
ὡς τέρας νενόμιςαι θωϋμάζεσθαι· ὡς δὲ
καὶ ἰὼ σεισμὸς ἡγῆται ἰὼ τε θέρεος ἰὼ τε
χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωϋ-
μάζεται. ἵπποι δὲ ἀνεχέλκυθμοι φέρουσι ⊛
χειμῶνα τῆτον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχον-
ται τλω ἀρχμό. τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὴ ἐν
χρυμῷ ἑςεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι
δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι καὶ
ὁ ἦθος τῶν βοῶν τοκεθόλου ἀφὶ ταῦτα B
οὐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μου τῇ
γνώμῃ καὶ Ὁμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔ-
χον ὧδε,

Καὶ Λιβύλν, ὅθι τ' ἄρνες ἀφαρ κεφαλοὶ τε-
λέθουσι·

ὀρθῶς εἰρηκόν, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ πα-
ραγίνεσθαι τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι
ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτηνεα ἀρχμό,
ἢ φύοντα, φύειν μόγις. ἐνθαῦτα μὲν νυν
ἀφὶ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωϋμάζω C
δὲ (παρεθήκας γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρ-
χῆς ἐδίζετο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ
οὐ δυνέαται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχρὸν
τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰ-
τίου τοιούτου. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κα-
τάρης τευ οὐ γίνεσθαί σφι ἡμιόνους· ἀλλ' ἐ-
πεὰν παρῇσι ἡ ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππους,
ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτὰς
καὶ ἔπειτα σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπίξυσι τὸν
ὄνους, ἐς οὗ ἂν χώσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα D
δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. τοὺς δὲ τῶν πτε-
ρῶν, τ' Σκύθαι λέγουσι ἀναπτλεων εἶναι ⊛
πέρα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε ἦσι) οὔτε
ἰδεῖν τὸ παρόσον τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέ-
ναι, τλὼ δὲ ἔχω τάδε περὶ αὐτέων τλὼ γνώμῃ·
τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφε-
ται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος,
ὡς εἰκὸς καὶ εἰκός. ἤδη ὧν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα
ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· ἔοι-
κε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι. καὶ διὰ ⊛ χειμῶ- E
να τὸν ἐόντα τοιοῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βο-
ρέω ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ μὲν οὖν πτερὰ,
εἰκάζοντας τλὼ χιόνα, τοὺς Σκύθας τε καὶ
τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν
τὰ λέγεται, μακρότατα εἰρηται.

tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nu-
bila eſt: hyeme ſi fiant tonitrua,
pro oſtento habetur. terræmo-
tus in Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate
ſeu hyeme, tanquam prodigium
admirantur. Eam vim hyemis e-
qui perferunt, muli aſinique ne-
què incipientem quidem ferunt:
quum tamen alibi ſtantes in ge-
lido equi tabefiant, aſini verò ac
muli durēt. Et hæc mihi videtur
eſſe cauſa cur omnino cornua
bouino generi non ſuccreſcant:
aſtipulante ſentētiæ meæ Home-
ri carmine in Odyſſea, quod i-
ta habet,

Et Libyen, vbi ſunt cornuti protinus agni.

Quod rectè dictum eſt, in locis
calidis maturè cornua exiſtere. at
in vehementibus frigoribus aut
non oriuntur ſtatim pecoribus
cornua, aut ſi oriuntur, vix o-
riuntur. In Scythia itaque hoc
propter frigora contingit. Quo
magis miror (ab initio enim o-
ratio mea indagare inſtituit) cur
in omni Eleo agro muli nequeāt
gigni, quum neque locus ſit fri-
gidus, neque vlla alia cauſa appa-
reat. Aiunt Eleenſes ipſi ex im-
precatione quadam id ſibi contigiſſe: quúmque tempus aduentat
conceptus equarum, ſe in loca fi-
nitima illas educere: ibi poſtquā
admiſerint aſinos, [a] dúmque cō-
ceperint, tunc rurſus eas redu-
cere. De pennis autē quibus aiūt
Scythæ oppletum eſſe aerem, &
idcirco non poſſe proſpici lōgius
continentem, nec vlterius tranſ-
iri, hæc eſt mea ſentētia: [b] Quod
vltra eam regionem aſſiduè ning-
it, & (vt credibile eſt) minus æ-
ſtate quàm hyeme. nam, (prout
cuilibet eminus intuenti cadentē
niuem copioſam liquet quod di-
co) nix pēnis aſſimilis eſt: & pro-
pter hanc talem hyemem inha-
bitabilia ſunt eius continentis lo-
ca quæ ad aquilonem ſpectant.
Eóque opinor, pennas niuem eſ-
ſe interpretantes Scythas ac cir-
cūiectas gentes, ita loqui. Verùm
[c] ea quæ reperiuntur, longiſſimè
dicta ſunt.

a Et grauidæ fue rint, tunc rurſ.

b Quæ ſunt vltra hanc regionē loca, ſemper niuoſa ſunt, minus tamen (vt rationi conſentaneū eſt) æſt. quàm hyeme. Iā verò quiſquis cadentē copioſam niuem intuitus eſt commi nus, i ntellig quod dico. nix enim pennis ſimilis eſt.

c Quæ commemorantur *ab alijs*, latiſſimè expoſita ſunt.

De Hyperboreis autē hominibus neq; Scythæ quippiā, neque

Ὑπερβορέων δὲ πέρι αἰ θεήπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι οὐδέν, οὔτε

alii vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mētio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re ver, fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad [a] occasum vsque: atque illinc Meridiē versus dimissa, à primis Græcorū Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, peruasisséque in Euboeam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac verò reliquisse Andrum (Carystios enim esse qui in Tenū portarint) Tenios verò in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primùm Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Perpherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirēt, indignè ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assiduè mitterent non reciperēt. Ita misisse qui ferrent ad cōfines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberéntque illos cōsiderate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à fœminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ipse vidi cas facientes. Cæterùm his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtrique crinibus: quos [b] puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumentum deponunt:

a Occasum versus longissimè Adriam vsque.

b Puellæ, quidē antequā nuptias, fuso inuolut.

A ἄνες ἄλλοι τῶν αὐτόθι οἰκημόνων, εἰ μὴ ἄρα Ἰαπιδύγες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' ὅτι λέγουσι οὗτοι ἴσασιν. ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς καὶ τῶν μουνοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν ὅστις τοὺς Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὅμηρος ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. πολλῷ δ' ἔτι πλείστα τοὺς αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάρμυοι ἱερὰ ὑπὸ δεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, [ὑπὸ δεδυμένα]

B ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκομένους ἀεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἐκάστοτε ἔθνος ἐπὶ τὸν Ἀδρίην. ἐνθεῦτεν δὴ πρὸς μεσαμβρίην πρεμπόμενα πρῶτοι Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δὴ ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου. τὸν δὲ ἀπὸ ταύτης, παραλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ

C εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον. Τηνίους δ', ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνόμαζουσι Δήλιοι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέας τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἳ νῦν Περιφερέες καλέονται, ἐν μεγάλῃσι τιμῇσι ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοῖσι ἀποπεμφθεῖσι οὐκέτι ἐπανοστέειν, δεινὰ ποιεύμενοι εἰ σφέας αἰεὶ κατὰ λάμψονται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὴ φέρειν τὰ ἱερὰ ἐν δεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν, κελεύοντας πρὸς πέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω πρεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἔρεσι τὰ δὲ ποιεύμενον πρὸς φερές· τὰς Ὀρτυγίης καὶ τὰς Παρθενίδας γυναῖκας, ἐπεὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, σὺν αἰθυσσούσῃσι καλάμῃσι θυούσας τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας πάσῃ γενοίσι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρηται καὶ αἰχμὴ ἐς οἱ παῖδες οἱ Δηλίων. αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι, ὅτι δ' σῆμα

ἀνδεδυμένα

Ὀρτυγίης

πηχῆσι. Τὸ δὲ σῆμα ἔστι ἔσω ἐς τὴν Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔστι πέφυκε δὲ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, πρὶν γλόῳ τινὰ εἰλίξαντες τῶν τειχέων, ὑπηῆσι καὶ οὗτοι ὅτι τὸ σῆμα. ἐπὰν μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχωσι παρὰ τῶν Δήλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ τὴν Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν, ἐούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, κατὰ ἔθνεα ἀνθρώπων ἀνομένας, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τὴν Εἰλειθυίην ἀποφερούσας αὐτὰ τῦ ὠκυτόκου τὸν ἐπάξαντο φόρον ἀπικέσθαι. τιμὰς δὲ Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι· καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι παρὰ σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρουσι σφι γυναῖκας, ἐπονομάζουσι τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὀλῆν ὁ Λύκιος ἐποίησε. πρῶται δὲ σφέων μανθάνουσι ποιεῦσί τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργιν, ὀνομάζουσί τε καὶ ἀγείρουσι. ἔστι δὲ ὁ Ὀλῆν καὶ οὗτος τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀναδρομίους ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηρίων καταγομένων ὅτι τῷ βωμῷ, τὴν σποδὸν ταύτην ὅτι τὴν θήκην τῆς Ὦπιός τε καὶ Ἄργους αἰσιμοῦσθαι ὑπεβάλλοντο. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὄπιθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἑστιητορίου. καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. Περὶ γὰρ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέα, οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν ὀϊστὸν περιέφερε καθ' πᾶσαν τὴν γῆν, ἄσιτον ἄποτόν τε. εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι αὐτόθεν, εἰσὶ καὶ Ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρῶν γῆς περιόδους γράφοντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νοῦν ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι περίξ, τὴν τε γῆν ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιοῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μεγάθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τις ἔστι ἐς γραφὴν ἑκάστη.

Περσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἔστι τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην.

pueri autem ad quandam herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleáque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ virgines. Aiunt verò iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin verò & Opin vnà cum ipsis deis aduenisse, hósque illis alios honores donasse. Ad eas enim [a] cógregari cœtum mulierum quæ hymnum canãt, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Ionas, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olenè Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [b] dum cinis qui supra sepulcrum est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quòd siqui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id est superaustrales*. Nempe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, [c] & quanta sint singula ad describendum.

Vbi Persæ incolunt, id ad australe protenditur mare quod dicitur Rubrum.

[a] *Videntur potius ἀγείρειν τὰ ἄνεμοι θεοὶ quam de mulieribus dicitur, unde μαιηρεγίρται. Sic & flatus post.*

[b] Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergēdo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep.

[c] Et quales sint singulæ, quantum ad descriptionem attinet.

Super hos ad vētum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Colchi, ad ſeptentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolūt. Dehinc veſperam verſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponā. Hinc aquilonē verſus, ora vna à Phaſi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, vſque ad Sigeū Troicum: auſtrum autem verſus, eadem ora à ſinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protēditur ſecundū mare ad promontorium vſque Triopium. Incolunt autē in ora hac hominū nationes triginta. talis eſt vna ora. Altera verò, à Perſis incipiens porrigitur ad rubrū mare, quod & Perſicū vocatur: deinde gradatim Aſſyria, atque inde Arabia: deſinitque in ſinu Arabico. etſi non deſineret, niſi ob id quòd Darius è Nilo riuos in illū ſinum induxit. A Perſis ad Phœnicē tractus amplus eſt ac multus. A Phœnice hæc ora tēdit ſecundū hoc mare per Syriā Palæſtinā & AEgyptū, in qua terminatur: intra quā tres ſunt duntaxat nationes. Atque hæc ſunt quæ à Perſis occaſū verſus in Aſia cōtinētur. Quæ ſupra Perſas ſunt & Medos & Sapires & Colchos, aurorā verſus & ſolē orientē, hinc mari rubro alluūtur: aquilonē autē verſus, à mari Caſpio, & flumine Araxe, qui cōtra ſolē oriētem fluit. Porro India tenus habitatur Aſia. Illinc iā auroram verſus deſerta ſunt: nec qualia ſint dicere quiſpiam poteſt. Et Aſia quidem talis & tanta eſt.

Libya autem in altera ora eſt. ab AEgypto enim iam excipitur. Hæc ora circa AEgyptum iam anguſta eſt. nam ab hoc mari ad rubrū intercapedo eſt centū milliū vlnarū, quæ efficiūt mille ſtadia. Ab his deīceps anguſtiis ſpatioſa ſanè ora excipit quæ Libya dicitur. Itaq; admiror eos q diſterminarūt atq; diſtinxerūt Libyā,

A Τουτέων δὴ ὑποβορηΐοισι τοῖσι Βορέω ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δέ, Σαπείρες· Σαπείρων δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν Βορηΐην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. Τοῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἀπ' θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐνθεῦτεν δὲ τὸ πρὸς ἑσπέρην ἀκτὴ διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὸ πρὸς βορέω ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς θάλασσαν τήν τε τὸν πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωικοῦ. τὸ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δὲ ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νέμεται ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσική, ἣ καὶ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη οὐ λήγουσα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀραβίον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· ὃ δὲ ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη πρός τε Συρίῃ τῇ πρὸς τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ ἔθνεα τρία μοῦνα. Τοῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ περιήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· ὁ δὲ ἀπὸ τούτου, ἔρημον ἤδη ὂν πρὸς τὴν ἠῶ, οὐδεὶς ἔχει εἰπεῖν οὐδὲ σαφέως φράσαι οἷόν δή τί ἐστι. τοσαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκει. ἔχει μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη σφενὴ ἐστί· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δὲ οὐκ εἰσὶν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ σφενὸς τούτου, κατὰ πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτή, ἥτις Λιβύη κέκληται. θωυμάζω ὦν τοὺς διορισαμένους καὶ διελόντας Λιβύην

Σαπείρες. Σαπείρων

ἔρημος

καὶ Ἀσίῃ καὶ Εὐρώπῃ. οὐ γὰρ σμικρὸν τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ πᾶσ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· εὖρος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέσθαι ἐξίην φαίνεταί μοι ἔχειν. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτήν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλητων στηλέων ἐκπλέειν ἕως ἐς τὴν Βορηίην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ [χειμὼν γίνοιτο] φθινόπωρον, προσχόντες αἰεὶ ἀποίρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γενοίατο, καὶ μένεσκον ἀμητόν· θερίσαντες δὲ αἰεὶ τὸν σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τείτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλητας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλῳ δέ τεῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην. ἦλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. ὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τὸ, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὴν ἐπιταχθέν οἱ ὑπὸ μητρὸς ἄεθλον. ζυγατέρα γὰρ Ζωπύρου ἐκδιήσατο τοῦ Μεγαβύζου πρῶτον. ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ λήψεσθαι ταύτην τὴν αἰτίην ἀναστολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεή, παρητήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ὀφλήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀναίτιον ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ αὖ ἀπίκηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ὅτι τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τουτέων, ἔπλεε πρῶτα μὲν Ἡρακλητας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ οὔνομα Σολόεις ἐστί,

Σατάσπης ὁ Τεάσπιος,

Σολόεις

A Asiam, Europam: inter quas nō parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras assequitur, latitudine verò non videtur mihi comparari digna. nam Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Neco AEgyptiorū rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit na-
B uibus quosdā Phœnices, præcipiens vt trāsuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsq; mare, atque ita ad AEgyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierūt in mare australe: qui, quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus semētem faciebant: [a] vt assiduè Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento nauigabāt. Ita biennio cōsumpto, anno ter-
C tio ad Herculeas columnas declinantes in AEgyptum rèmearūt, referentes quæ apud me fidē nō habent, sed fortè apud aliquē alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primùm est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum [b] Achæmenidem, qui Libyam non circum-
D nauigauit quū esset ad hoc ipsum missus: sed cùm nauigationis lōgitudine, tū terræ solitudine deterritus retrò rediit, non impleto labore quem ei mater iniūxerat. Etenim vitiauerat filiam virginē Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc causam à Xerxe rege suffigendum cruci mater sua, quæ erat Darii soror, liberauit: quòd diceret se maius illi supplicium irrogaturā quàm rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare o-
E mnem Africam, dum perueniret ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in AEgyptum abiit, sumptáque illinc naue ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes,

a In quamcunque Libyæ partē nauigantes peruenissēt: messēmque expectabant. Quum autē messuissent, orā soluerūt. Ita biennio.

b Achæmenidē Libyam non circumnauigasse, *id est, nauigando obisse: quasi legeretur* λίγοντος ὃν. *Vel,* λίγοντος *separandum à sequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse.

in meridiem cursum tenebat. E-
méſúſque permultum maris in-
tra complures menſes, quum aſ-
ſiduè pluri tempore opus eſſet,
cõuerſo cursu in AEgyptum re-
diit. Et illinc ad regem Xerxem
regreſſus, aiebat ſe in pernauigā-
da remotiſſima ad quam iſſet o-
ra, vidiſſe homines puſillos Phœ
nicea vtentes veſte, qui, quum i-
pſi terræ nauim applicarent, ad
montes ſe fuga proriperent reli-
ctis vrbibus. Ipſe autem ingreſſos
nihil illis iniuriæ intuliſſe, pecora
tantùm illinc accepiſſe. Quòd au-
tem totam Africam non pernā-
uigaſſent, hāc cauſam afferebat,
quòd nauigium vlterius procē-
dere non poſſet, ſed retineretur.
a At Xerxes, nõ aſſentiés ipſi, vera eſſe quæ diceret.
[a] Hunc Xerxes negans loquutum vera, [b] quòd certamen ſibi propoſitum non exoluiſſet, in crucē ſuſtulit, irrogata quam deſtinauerat pœna. Huius Sataſpis eunuchus, audita domini nece, Samū cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam interuertit: cuius nomen quum ſciam, tamen volens [c] obliuiſcor.
b Quòd labore ſibi propoſito nõ defunctus eſſet.
c *Id eſt, ſilentio prætereo.*

Cæterùm Aſiæ bona pars à Dario peruestigata eſt. Is cupidus cognoſcendi vbinam Indus (qui ſecundus omnium fluminū crocodilos præſtat) mare influat, miſit nauibus cùm alios quoſdam, quos vera renuntiaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Iſti è Caſpatyro vrbe & è terra Pactyia ſoluentes, ſecundo flumine auroram verſus atque ſolem orientem nauigātes in mare, dehinc per ipſum mare occaſum verſus, triceſimo demum menſe tenuerunt eum locum vnde rex AEgyptiorum eos Phœnices quos antea dixi, miſerat ad Libyā circumnauigādam. Poſt horū circumnauigationē Darius Indos ſubegit, & eo mari potitus eſt. Ita Aſiā (præter eam quæ oriētem ſolem ſpectat) compertum eſt parem Libyæ eſſe. At Europa à nemine inueſtigata eſt, neque quà ad orientē neque quà ad aquilonem vergit, an mari [d] claudatur. Lōgitudine tamē cognoſcitur ad vtranque accedere. Neque poſſum cōiectura colligere vnde, quū vna ſit terra,
d Mari alluatur.

A ἔπλεε τοὺς μεσαμβρείλω. παρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τῶν πλοῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φάς τὰ τετραπτέω αἰθιόπους μικροὺς παραπλέων, ἐσθῆτι φοινικηίῃ ἀμφιεσμένους οἵ, ὅκως σφέας κατάγοιατο τῇ νηῒ, φεύγοσκον τοὺς τὰ οὔρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικέοντες οὐδὲν οἰνοντες, βρωτὰ δὲ μοῦνα ἀξ αὐτέων λαμβάνοι. τῶν δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην πρότελος, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· ὁ πλοῖον τοσοῦτο οὐ δυνατὸν ἦν τετραίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οἰ οὐ συγχινώσκων λέγειν ἀληθέα, ὡς ὁκοτελέσθη τά τε ἐν τοσχείμενον ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, πρὸ ἀρχαίου δίκην ὁκοτιμῶν. 149
Τούτου δὲ τὸν Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, καὶ Σάμιος αὐτὴρ κατέχε· τὸ ὄνομα, ἐκὼν ὑπολήσομαι.
C

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος σῴζει ποταμῶν πάντων πρέχεται, τοῦτον ὁ ποταμὸν εἰς θάλασσαν τὴν ἐς θαλασσαν ἐκπλώσι, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ὑπίστευε τὸν ἀληθέα ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. Οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν τοὺς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν. Διὰ θαλάσσης δὲ τοὺς ἑσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς σφέας Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώσαντας Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς
D
E ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοίη πρεσβαλλομένη τῇ Λιβύῃ. ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φαίνεται ἐοῦσα περιρρύτη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γινώσκεται πρὸς ἀμφοτέρους πρήκουσα. οὐδὲ ἔχω συμβαλέσθαι ὅπως ὄνομα μιῇ οὕτω γῇ,

οὐνόματα τεθάπται κέεται, ἐπωνυμίας ἔ- A trifaria ſint ei nominia indita è
χοντα γυναικῶν· καὶ οὐείσματα αὐτῇ Νεῖ- mulierum cognominibus: eiúſ-
λός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φά- que fines ponantur Nilus fluuius
σις ὁ Κόλχος· Ⓐ δὲ Ταναΐν ποταμὸν τὸν AEgyptiacus & Phaſis Colchus.
Μαιήτιν καὶ παρθμηΐα τὰ Κιμμέρια λέ- Alii aiunt eſſe fines Tanain &
γουσι. τοῦδε τῶν ξυνεισιόντων τὰ οὐνόματα Mæotidem, fretúmque Cim-
πυθέσθαι, ἢ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη a meriũ: ſed negant ſe audiſſe no-
γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν mina eorũ qui hæc diſtinxerũt,
πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τοὔνομα γυναικὸς & vnde nomina impoſuerint. Iã
αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος enim Libya quidem à pleriſque
γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν B Græcorum, fertur ſortita nomẽ
μετατίθενται τὸ ὄνοματος Λυδοὶ, Φάρμυσι à Libya quadam muliere indige-
ἀπὸ Ἀσίεω, τοῦ Κότυος, τοῦ Μανέω, κα- na: Aſia verò, ab vxore Prome-
λεομένους τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προ- thei. quanquã Lydi hoc ſibi no-
μηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τευ καὶ τὴν ἐν Σάρδισι men vendicant, aſſerentes ab A-
φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐ- ſio filio Cotys, filii Manei, Aſiam
ρώπη ὡς εἰκὸς ἐστὶ γῆ περίρρυτος ἐοῦσα appellatam, non ab vxore Pro-
οὐδαμῶς ἂν ἀφάπτων, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα methei. vnde & Sardibus b fami- b Tribum
ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ Ἕλλην ὁ liam quandam eſſe vocatã Aſia-
θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίης Φοίνι- dem. Europa autem neque an ſit
κης Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην. mari circũflua, neque vnde hoc
πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. nomen acceperit, neque quis no-
ἀλλ' αὕτη γε ὡς τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦσα, minis autor extiterit, ab aliquo
καὶ οὐκ ἀπικνεομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην mortalium compertum eſt: niſi
ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, dicamus ab Europa c Tyria no- c Non Συρίης le
ἀλλ' ὅσον οὐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην· οὐκ men accepiſſe regionem: d nec gũt Valla, ſed
Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νυν ὅπῃ C antè, ſicut cæteras, nomen ha- Τυρίης: cui lectio-
ταῦτα ἔστω εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι buiſſe. Tamen illam ex Aſia fuiſ- ni aſſentiuntur
αὐτέων χρησόμεθα. ſe conſtat, neque in hanc com- nonnulli etiã Vet.
meaſſe terram quę nũc à Græcis cod.
Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὔξεινος ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο vocatur Europa, ſed è Phœnice d Antea verò no
Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, D tantùm in Cretam, & è Creta in mine carebat, ſic-
ἔξω τῶν Σκυθικῶν, ἐθνέα ἀμαθέστατα. οὔτε Africã. Hæc hactenus de his di- ut & cæterę.
γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου σοφὸν ἔχομεν ἓν ἢ ſint. e nã quæ ſentimus de his, e Vtemur enim
παραβαλέσθαι σοφίης πέρι. οὔτε ἄνδρα ea dicimus. opinionibus quæ
λόγιον οἴδαμεν γνώμονα πρὸς τῶν Σκυθικῶν de his receptæ
ἐθνέων, καὶ Ἀνάχαρσις. τῶν δὲ Σκυθικῶν Pontvs autem Euxinus, ſunt. Poteſt tamẽ
γῆν ἓν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων in quem Darius fecit expeditio- & alios eſſe ſen-
πραγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται, nem, nationes exhibet omnium ſus.
τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲν τοι ἄλλα οὐκ ἀγα- imperitiſſimas, Scythica dunta-
μαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀ- xat excepta. nullius enim natio-
ποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ὅτι σοφέας· E nis eorum quæ ſunt intra Pon-
μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καὶ ἁλῶναι tum, aut aliquid ad ſapientiam
μὴ οἷόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε pertinens proferre poſſumus,
τείχεα ἢ οἰκοδομήματα, ἀλλὰ φαρετροφόροι aut aliquem virum pro erudito
ἐόντες πάντες ἕωσι, ἵππων τε ὀχεύσιες, habitum nouimus, præter Scy-
ζώοντές τε μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλὰ ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε thicam gentem & Anacharſin.
In gente autem Scythica f ex- f Vna rerum hu-
omnibus humanis negotiis vnum manarum maxi-
maximum, quantũ nos ſcimus, ma, omniũ quas
excogitatum eſt. at cætera nõ ad- quidem noueri-
miror. Quod maximum ab eis mus, ſolertiſſimè
excogitatũ, id eſt, vt neque quiſ- excogitata eſt.
piam qui ad eos ſe contulerit, au- g Neque poſſit
fugere, g neque ipſi capi poſſint, eos quiſquã nan-
aut ne inueniri quidẽ, ſi nolint, ciſci, ſi inueniri
atque deprehendi. Siquidẽ nul- nolint. Quibus e-
læ ſut eis vrbes, nulla mœnia ex- nim nulla condi-
tructa: domos ſecum ferũt ſin- ta ſint mœnia, ſed
guli: equeſtréſq; ſũt ſagittarii, nõ pane victitãtes, ſed ex pecoribus: pro domibus qui domos por-
tent, ſintque ex
equis ſagittandi
periti, ac non ex
meſſe ſed ex pe-
coribus victum ha-
beant, ac in plau-

stris habitēt, qui non hi fuerint inexpugnabiles & inaccessi? Hæc autem, &c.

plaustra habentes: quídni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem sunt ab eis inuenta cùm opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum sit cāpestris, sua sponte vliginosa est & humida, eámque interfluūt flumina non multo pauciora numero quàm in AEgypto fossæ. Quorum quæ sunt celeberrima & à mari nauigabilia, ea recensebo. Ister, quinque ostia habens: post hūc Tyres & Hypanis & Borysthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum fluunt. Ister, omnium quos nouimus fluuiorū maximus, semper sibiipsi par tam æstate quàm hyeme fluit, ab occasu primus omnium qui sunt in Scythia. ob id omnium maximus quòd alii in eum influūt, qui ipsum ingentem reddūt: per Scythiá quidem delapsi, numero quinque. vnus quē Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordissus. Horū primo loco dictus fluuius, magnus est, & ad auroram fluēs, cum Istro aquam communicat: minor est Tiarātus, ad occasum magis vergēs.[a] Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordissus, in Istrū infundūtur. Hi sūt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis autem fluens vnus, Maris, Istro se immiscet: ex Hæmi verò iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibesis: per Thraciam verò & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interscindēs Hæmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonē tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluēs, Brongum intrat, Brōgus iste Istrū. ita vtrūque per se magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Vmbricos, Carpis, & alius ad vētum aquilonem Alpis, in Istrū exeūt. Omnē enim Europā Ister eme-

a Per quorum medium cæt. fl. Vel, quos cæteri intersl.

A σφι ἢ ὅτι ζυγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄπορον πρόσοδον παρεχόμενοι; ἐξόρμηται δὲ σφι ἅδε, τῆς τε γῆς ἐούσης ὀπωρηδέος καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὕτη, πιώδης τε καὶ βύυδρός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τέῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομασταί τε εἰσι αὐτέων, καὶ πρὸς πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οἰώμαι ἐγώ. Ἴστρος μέν, πεντήκοντα

B μὲν δὴ, Τύρης τε καὶ Ὑπάνις, καὶ Βορυσθένης, ἔπειτα Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Ταναΐς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἑσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγεος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· ἓξ μὲν δὴ γε τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος

C Τιαραντός, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, ἐπὶ πρὸς ἠῶ ῥέων, ἀμαχητοσὶ ταὶ Ἴστρῳ ὄμβρον· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντός, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ δὴ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, ἅμα μέσῳ τούτεων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς Ἴστρον· ὕτοι μὲν αὐτηλυέες

D ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων πρὸς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτὸν, Ἄτλας, καὶ Αὖρας, καὶ Τίβησις. διὰ δὲ Θρηϊκης καὶ Θρηϊκέων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀτάρνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς

E αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρωθεν ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς καταύτας χώρης Ὀμβρικῶν, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος,

150

Ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετ' Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει. τούτεων δὴ τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων ὁ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλῃ, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερφέρει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε χρηνὴ οὐδεμία ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται οἱ. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδέ τοι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τῷ μὲν χειμῶνος ὅσῳ περ ἔστι· ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τὸν χειμῶνος πάμπαν ὀλίγον· νιφετῷ δ' οὐ πάνυ τι χρᾶται. τὸ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη πάντοθεν ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ὑπ' ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλάσιά ἐστι τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος. αὐτὰ πρήγματα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν αὐτόματος ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τοῦτον, τὸν τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. τέταρτος δὲ Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχουσι ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης δὴ ὁματέλλων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει. ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βαθὺς καὶ γλυκὺς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή. οὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρὴ, ἣ μεγάθεϊ σμικρὴ ἐοῦσα, κεραίνει τὸν Ὑπάνιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐρέσι χώρης τῆς τε Σκοπαίων καὶ Ἀλαζώνων. οὐνόμα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῇ χώρῃ, Σκυλῆϊ

titur (ſumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad ſolis occaſũ extremi ſũt, poſt Cynetas) totámque perméſus Europá, ex trãſuerſo ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas ſuas communicantibus, Iſter fit omnium maximus. nã ſi alterius cum alterius aqua comparetur, profectò Nilus copia aquæ antecellit, quòd in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incrementũ aquæ confert. Quòd autem Iſter ſibi ſemper par fluit tam æſtate quàm hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quòd hyeme eſt quantus eſt, aliquantulo maior quàm ſua natura fert. nã per hyemem paululum in ea regione pluit, ſed vbique ningit. AEſtate verò nix, quæ ſub hyemem decidit permulta, vndique in Iſtrum liquefacta dilabitur: eúmq; implet: nec ipſa ſolùm, ſed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æſtatem pluit: quo tẽpore quanto plus aquæ ſol ad ſe attrahit quàm hyeme, tanto plus aquæ cum Iſtro miſcetur æſtate quàm hyeme. Ita quum paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, fit vt ſemper videatur ſibi eſſe ſimilis. Ex fluuiis ergo qui apud Scythas ſunt, vnus eſt Iſter. Poſt hũc Tyres, qui ab aquilone meãs, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Nebride ſeparat. ad oſtium huius incolunt Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumẽ eſt Hypanis, ex Scythia veniens, & ex magna palude profluẽs, circum quã paſcuntur equi ſylueſtres candidi: rectéque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit ferè quinque dierum nauigatione, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierum nauigatione ſane quam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quũ ſit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Eſt autem hic fons in finibus regionis Scytharũ aratorum, & Alizonũ, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica

lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *ipaì ὁδοὶ, id est, sacræ viæ*. Apud Alizonas autem contrahunt terminos suos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuersũ abeuntes, mediam intercapedinem laxant. Quartus fluuius est Borysthenes, secundum Istrũ omnium maximus, & nostra sẽtentia, non modò Scythicorum fluuiorum lõgè huberrimus, sed etiã cæteris huberior, præter AEgyptiũ Nilum, cum quo nõ licet alium comparare. Cæterorũ autẽ huberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima & accõmodatissima pecorib⁹, necnon optimorum ac singularium piscium affatim: idem ad potandum suauissimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quẽsementis optima fit, ª & herba non satiua, etiam altissima. In huius quoque ostio ingens vis salis sua spõte concrescit. Præbet idẽ ingẽtia cete ad salsuram, spinis carentia, quæ antacæos appellãt. Alia præterea præstat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum nauigatione vsque ad locũ nomine Gerrhum, cognoscitur ab aquilone fluere: at superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest: videtur tamẽ fluere per solitudinẽ ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierũ nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tãtùm ac Nili fõtes nec ipse possum, nec vllum Græcorum reor posse dicere. Idem quũ ad mare aduenit, Hypanis cum eo miscetur, eodem in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis est, ᵇ Hyppoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructũ est. Vltra quod delubrum sub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Post hos alius, qui quintus est, nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua transmissa, Borysthenis immiscetur. Sextus est Hypacaris, qui è palude manans

a Et gramẽ, qua parte non seritur regio, altissimũ. *Ad Gerhum*, profundissimum.

b Hipoleon

A μὲ, Ἑξαμπαῖος κλῃόμενος ὑπὸ Ἑλλήνων γλώσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. σεισάχθεσι δὲ τὰ τέρματα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις καὶ Ἀλαζόνας· ὃ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέῃ βυρσωῶν ὃ μέσον. τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὅς ἐστι τε μέγιστός τε καὶ Ἴστρον τοὐτέων καὶ πολυαρκέστατος, καὶ γνώμας τῆς ἡμετέρης, οὐτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε B ἐστὶ συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ βυσσομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διαφερόντως καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἐστι· ῥέῃ τε καθαρὸς πρὸς θολερῶν· σπόρος τε παρ' αὐτὸν ἄεισος γίνεται. ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἅλες τε ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀπαγμούς καλέουσι, παρέχεται ἐς τὰ ἱρήια, ἄλλά τε C πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νεῦ Γερρέου χώρου, ἐς τὸν τεσσερακοντάημερέων πλόος ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω αἰέμου· ὃ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέῃ, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν τῶν Σκυθέων τὴν χώρην. οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι περὶ αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μοῦνον δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φρά- D σαι τὰς πηγάς· δοκέω δέ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπάνις· ἐς τώυτὸ τέλος ἐκδιδούς. ὃ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν ἐμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῇ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ κατὰ τὸν Ὑπάνιν Βορυσθενῖται κατοίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν ποταμῶν. μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς E ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέῃ μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ ὃ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δ' ἐς τὴν Ὑλαίην. πορθμὸς δὲ ἓξ σταδίων, ὃν Βορυσθενεῖ συμμίσγεται. ἕκτος δὲ Ὑπάκαρις, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης,

ª Ἑξαμπαῖος. Amaxampeus.

ª Γερρίου Gerrhum.

ª ἐς πέλαγος ἐκδιδοῖ. in pelagus exit.

ª Ὑπάκαρις. Hypacaris.

Διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, A
ἐκδιδοῖ ἐς Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν
ἀπέργων τόν τε Ὑλαῖον καὶ τὸν Ἀχιλλήιον
καλεόμενον δρόμον. ἕβδομος δὲ Γέρρος πο-
ταμὸς ἀπέχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθενέος,
καὶ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυ-
σθένης· ἀπέχεται μέν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώ-
ρου· οὔνομα δὲ ἔχει τό, περ ὁ χῶρος αὐτός,
Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τόν τε
τῶν Νομάδων χῶρον, καὶ τὸν τῶν βασιληίων
Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. ὄγ-
δοος δὴ Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει πάνεκαθεν
ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ
δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνης καλεομένης Μαιή-
τιν, ἣν οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ
Σαυρομάτας· ἐς δὲ Ταναΐν τοῦτον ἄλλος πο-
ταμὸς ἐσβάλλει ἑωυτόν, ὄνομα ἐστὶ Ὕργις. τοῖσι
μὲν δὴ οἰκομένοισι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ
Σκύθαι ἐσκυθίσθησαν.

Τοῖσι δὲ κτιστοῖσι ἡ πόη αἰγαφυομένη ἐν B
τῇ Σκυθικῇ, ἐστὶ ὅτι χολωτάτη πασέων πο-
έων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι
κτίσμασι ἔστι καθορᾶσθαι ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔ-
χει. τὰ μὲν δὴ μέγιστα ὕστερα σφι γίνεται
ἐόντα· τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια τάδε σφι ἔχεται.
θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται,
Ἱστίην μὲν πάντων μάλιστα, ἔπειτα δὲ Δία τε καὶ Γῆν,
νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα.
μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην C
Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους
μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ βα-
σιλήιοι Σκύθαι καὶ τῶν Γοσειδέωνι θύουσι.
οὐνομάζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστὶ
μὲν, Ταβιτί· Ζῆν δὲ ὀρθότατα καὶ γνώμην γε 152
τὴν ἐμὴν καλέοντες Παπαῖον· Γῆν δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλωνα δὲ, Οἰτόσυρον· οὐρανίην δὲ Ἀ-
φροδίτην, Ἀργίμπασα· Ποσειδέωνα δὲ, Θα-
μιμασάδα. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ
νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρεϊ· τούτῳ δὲ
νομίζουσι. θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε D
τοῖσι πεζοῖσι τῶν ἱρηίων ὁμοίως· ἐρδόμενον δὲ ὧδε·
ὁ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοῖς
δυσὶ ποδῶν ὄπισθε ἐμπροσθίοισι ἕστηκε· ὁ δὲ
ὄπισθεν τοῦ κτίσεος ἐπεὶς, ἀναδήσας τὸν
βρόχον τοῦ τρόφεος, καταβάλλει μιν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ὅτεῳ κλέπτον θεὸν τὸν αὐτὴν
καὶ ἐπὶ τὰ βόχω ὦδε ἔβαλε τὸν αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν τοῦτο-

Γ πάκυριν

medióque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercẽs Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomẽ est Gerrho, disterminátque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus est Tanais, qui superius è vasta palude profluens, in aliam vastiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti sunt.

Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinum [a] aridissimum est: quod ita se habere dissectis pecoribus licet discernere. Et ea quidem vt quammaxima sunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria sunt. Atque hûc in modũ [b] res sunt eis institutæ. [c] Deorũ hos solos propitiantur: Vestam ante omnes, deinde Iouẽ ac Tellurem: existimantes Tellurem Iouis coniugem esse. Post hos Apollinem, & cælestem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cũcti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam Neptuno sacrificant, appellantes Vestam lingua sua Tabiti: Iouẽ Papæum: mea fententia rectissimè: Tellurem, Apiam: Apollinẽ, Oetosyrum: cælestẽ Venerem, Artimpasam, Neptunum: Thamimasadem. Simulacra & aras & delubra [d] facienda non putant, præterquam Marti. Idem sacrificium prorsus apud omnia templa fieri eodem modo est institutum, qui talis est: Victima ipsa primoribus implicita pedibus sistitur, cuius à tergo stans immolator, amota in primis insula, pecudem ferit, eáque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tũ iniecto baculo circumdu-

a *Videtur aliud legisse quàm ὀπιχολωτάτη.*

b Ritus sunt eis instituti.

c His solis diis litant, *vel, sacrificant.*

d Facere nõ est illis vsu receptũ.

cit, hostiámque strangulat non incenso igni, [a] non votis núcupatis, non sumptis libamẽtis, sed vbi pecudem strangulauit, eique pellem detraxit, ad coquendum se conuertit. Verùm quum Scythica regio lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad carnẽ coquendam excogitatum est: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque ossa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Lesbiis crateribus assimiles, nisi quòd sunt multo capaciores) iniiciunt: subiectis atque succensis ossibus hostiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hostiarum in aluos illarũ & cũm aqua commiscent, atque ossa succẽdunt. Quibus pulcherrimè ardẽtibus, & aluis facilè capientibus carnes ossibus separatas, ita fit vt bos se ipse coquat: & item cætera pecora immolata, per semetipsum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque intestinorum [b] libamenta ante se porricit. Immolant autẽ cùm alia pecora, tum præcipuè equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti verò sic prisco ritu apud quosque tale extruitur templum: Sarmẽtorum fasces aggeruntur trium in longum latúmque stadiorũ, minoris tamen sublimitatis: desuper quadrata planities efficitur: tria latera prærupta sũt, quartum ac cliue, per quod ascendatur. Eò quotannis comportant centum quinquaginta plaustra sarmentorum. nam semper propter cæli tempestatẽ illa marcescũt. Sub hac cõgerie ferreus acinacis, qui singulis vetustus est, statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui annuas hostias offerunt cùm aliorum pecorum, tum equorum, & plus [c] huic acinaci quàm cæteris diis. Ex captiuis centesimum quemque immolãt, non eodem quo pecora modo, sed diuerso. nã vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipsos intra quoddam vas iugulant: dehinc eisdem in congeriem sarmentorum sublatis, acinacem cruore perfundũt. Hæc quidem supra conferunt.

a Non oblatis primitiis.

b Primitias.

b His. *Intelligit fortè Martis & acinaci.*

A γει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ αἰθαλώσας, οὔτε [γ] καταρξάμενος, ὅτ' ἂν θύσειε. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἕψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδε σφι ἐς τοῦτο ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δὴ ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας θηλυχωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι σὺν κρηνίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ προσμίξαντες ὕδωρ, σὺν κρηνίοισι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αὐθέται κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι διπεπτέως τὰ κρέα ἐγκεκλωσμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἐξέψει, καὶ πάντα ἱρήια ἑωυτὸ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ πάντα προβάτα, καὶ ἵππους μάλιστα. τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ τούτων τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρηι ὧδε κατὰ νόμους ἱδρύσαντο σφι Ἄρεος εἶναι τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τε ὀκτὼ σταδίους πρὸς μῆκος καὶ βάθος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον ἄπεδόν πεποίηται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἓν, βατὸν ἐστί. ἔτεος D δὲ ἑκάστου ἁμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν βουλεύονται φρυγάνων. συνοκέλλει γὰρ δὴ αἰεὶ σὺν τῷ χειμῶνι. ὀκτὶ τούτου δὴ τῷ ὄγκῳ ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ Ἄρεος ἄγαλμα. θύουσι δὲ τοῦτο τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δὴ ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ καὶ τὰ προβάτα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπιχεύωσι τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοῦτον ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἐπειτα ἀνενείκαντες ἄνω κατὰ τοῦ ὄγκου τῶν φρυγάνων, καταχέουσι ὑπὲρ τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο.

[γ] κατυξάμενος,

[δ] διπεδον

[ε] σπκοῦ

κάτω δὲ

κάτω δὲ τῷδε ἱερὸν ποιοῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγέων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποταμόντες σὺν τῇσι χερσί, ἐς τὴν ἀπάρξασι ἔθεσι εἰσί· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. θυσίας μὲν νιν αὐτῇσι ταύτας καταγίσαι. ὑσὶ δὲ οὔτοι τοῖσιν νομίζουσι, τοῖσι δὲ θρέψαι τε τοῖσι πάρα σφι τῇ χώρῃ θέλουσι.

Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδε σφι διακέεται· ἐπὴν τὸν πρῶτον ἄνδρα κατακτείνῃ τις Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ· ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μετέχει λαμβάνει τὴν ἂν λάβωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὔ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν ξύπῃ τοιῇδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐξίει. μετὰ δὲ, βρώσας βοὸς πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσί. ὀργάσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χειρόμακτρον ἔκτηται. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος ὅδε κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιοῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ διαστείνοντες, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιοῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν λίην ἄλλο δέρμα πρὸς τὸ τῶν προβάτων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρὸς ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ὁτὶ ξύλων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιοῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕκαστος πρῶτα τὸ ἔνερθεν τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ λίην μὲν ἢν πένης, ὅδε ἐξωθεν ὠμοβοέϊ μουνίῳ περιτείνας, οὕτω χρᾶται· λίην δὲ πλούσιος, τὸν μὲν ὠμοβοέϊ περιτείνει· ἔσωθεν δὲ ἀργυρώσας, οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηίων, λίην σφι διάφοροι γίνωνται, καὶ λίην τις ὁτιοῦν πρήσσῃ αὐτὸ τῶνδε τῶν βασιλέϊ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγου ποιέηται, τάς τε κεφαλὰς τούτους τῶνδε φέρει,

A inferius autem in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vnà cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum autem mortuus. [a] Cæteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrificia quidē hæc ab eis sunt instituta. [b] Sues pro nihilo putāt, quas nec alere omnino in sua regione volunt.

B Quæ verò ad bellum attinēt, hūc in modum sunt ab eis comparata. Quem primum virū ceperit vir Scytha, eius sanguinem potat: quoscunque in prælio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quācunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbē illud amputat circa aures, verticéque sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & vbi sicut bouis corium manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eáque & habenis equi sui appēsa gloriatur: qualia mātilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sūt quoque multi qui coria hæc humana tāquā brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum vnguibus excoriāt,

C [c] eísque opercula pharetrarū integūt. Est autē inter omnia coria humanū ferè & crassum maximè & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extētos, supra equos circumferūt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. [d] Non tamen de omnium, sed de inimicissimorū capitibus hoc faciunt, vt quisque illud quod est infra supercilia, recisum prorsus excutiat: & crudo tantùm bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modò exterius inducat bouino corio, verūetiam interius inauret, & sic vterq; pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent:

a *Videtur aut diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostrā non intellexisse.*

Quatamen ἀπάρξασι habet pro eo quod Vet. cod. ἀπάρξασθαι.

b Suum nullus est illis vsus.

c Essque pharetras integūt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt.

d At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorū, hoc faciunt.

referúntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissēt, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponētes. Semel autem quotannis [a] singuli regionū principes miscent vinum crateri, de quo [b] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustāt qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsùm sedent: quæ res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui verò cōplures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos habēt calicibus potāt.

Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac separatim ponentes illarum singulas, vaticinātur. [c] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, [d] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem, qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, atque in hunc modum vaticinatur. Horum tres maximè probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper ferè dicūt hūc aut illum ciuem (nominant autē hominem de quo loquūtur) peierasse, iurātem per regium [e] solium: est autē Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinúsque is quem dixerint peierasse, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falsò deierasse per regium soliū, & ob id regem ægrotare. Si ille inficiás se negat peierasse, [f] atque rem grauiter fert, rex duplū vaticinorū accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominē periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiúsque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin verò illi qui superuenerūt vaticini homines absoluerint,

a Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc.

b Scythæ omnes bibunt à quibus hostes fuit interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc nō gustant, sed, &c.

c Simúlque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, quas deslices euoluerāt, & in vnum componunt.

d *Legit οἱ γὰρ ἀνδρόγυνοι, pro καὶ οἱ ἀνδρ.*

e *Aut, larem.*

f *Καὶ διυνολογέεται, quod dicitur Gall. Et dit qu'on luy fait tort.*

A καὶ ὑπολέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκηῖοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε τοιούτῳ τινὶ αἰδραγαθίῃ λέγοντες. ἄπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου οὐνομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀναιρημένοι ἔωσι τοῖσι δὲ ἀνὰ μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται. ὀνείδεος δὲ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σκύφους δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

B Μαντῖαι δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτέῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους συνείσωνται, λύοντες χαμαί, διεξελίσσουσι αὐτούς· καὶ ἅμα μίαν ἑκάστην ῥάβδον λύοντες, διαπλέκουσι, ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν C συντιθεῖσι. αὕτη μὲν τοῖσι ἡ μαντικὴ πατρωίη σφί ἐστι. οἱ δὲ ἐναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὸν φιλύρεον τρόπον λύσῃ διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ διαλύων, χρᾷ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ δ' ὅπῃ τῷ εἰρηνεύῳ μαντεύονται. καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τυγχάνομεν μάλιστα τάδε, ὡς D τὰς βασιληίας ἑστίας ὑπορχήσε ὅς καὶ ὅς λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν αὐτὸν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστά ἐστι ὁμνῦσι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ τὸν ληφθέντα ἄγουσι τοῦτον τὸν ἂν δὴ φῶσι ὑπορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ὑπορκήσας φαίνεται τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ διαφεύγοντα ἀλ- E λέγει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάσκων ὑπορκῆσαι, καὶ διαλογέεται. ἀρνεομένου γὰρ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μαντίας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐπορεύοντες ἐς τὸν μαντικὸν, καταδήσωσι ὑπορκῆσαι, τὸν δὲ ἰθέως τὸν κεφαλὸν ἀποτάμωσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι,

ἄλλοι πρόφασι μαίτιες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐὼ ὧν οἱ πλοῦνες τὸν αὐθέφτον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρεσβύτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλυσις. ἀπόλλυσι δὲ αὐτοὺς ὧδε τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγανίων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατειργοῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δὲ αὐτά, ἀπιεῖσι, φοβήσαντες τὰς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκαταχώννυται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περιεκαύθησαν ἀποφυγόντες, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταφλεχθῇ. καταχώννυσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομαντίας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνωσι βασιλέες, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἵματα συμμίσγουσι τῶν τε ὁρκια ποιεομένων, τυφάντες ὑπιάσι ἢ ὀπταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάπτουσι ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀιστούς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ πρηκτός, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ ἔτι ποιήσαντες, ἀνδραμβάσαντες τὸν νεκρὸν κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν δὲ νηδὺν ἀναχανδήσαντες, καὶ καθήραντες, πλένουσι κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνερράμμενην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν προδεξώνται κομιδέντα τὸν νεκρόν, ποιεῦσι τάδε οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποταμόμενοι, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιταμόμενοι, μέτωπον καὶ ῥῖνα κατατμήσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀιστοὺς διαβάλλονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον.

A alii atque alii præsto sunt: quorũ si plures absoluerint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. eósque húc in modum necant: Plaustrum concameratum vbi sarmentis referserũt, bobúsque iunxerũt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergũ reuinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmẽtorum: incensísque sarmentis territando agitãt boues. quorum boũ multi cum vaticinis concremãtur, multi ambusti, cremato vtique plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μάντιας, id est, vaticinos*, etiã ob alias causas, appellántque *ψευδομάντιας, id est, falsos vaticinos.* Sed quos morte rex afficit, eorũ ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares interficit, fœminis nihil læsis. Fœdera cũ quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grádem calicem fictilem, vino cõmiscét eorũ sanguinem qui feriunt fœdus, percutiẽtes[a] cultello aut incidẽtes gladio aliquãtulum corporis. deinde in calice tingũt acinacẽ, sagittas, securim, [b] gladiũ. Hæc vbi fecerũt, sese multis verbis deuouent: postea vinum epotant non modò ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt maximæ dignitatis.

a *Sunt qui Græcã vocẽ Græcam vitiãt, scribẽtes* ὑπιάσι *subtilẽ habeant.*

b Iaculum.

Regũ autẽ sepulcra apud Gerrhos sunt. Vbi Borysthenes iam nauigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præpararunt, accipiunt mortuũ corpore incerato, aluo euulsa atque expurgata, quã silere cõtuso & thymiamate apiíque semine & anisi quũ expleuerũt, resuũt rursus, impositúmque plaustro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadẽ agunt quæ regii Scythæ: [c] aurem decidunt, crinem circũtondent, brachia circumcidunt, frontem nasúmque consauciant, sinistram manum sagittis traiiciunt. Postmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos vnde primùm venerant.

c Auris *partem* amputant,

Vbi iam mortuum circumferẽtes, luſtrauerunt ſingulas gentes quibus imperauit, apud eos deponũt qui in extremis Gerrhis habitãt, & in ſepulcris. Quem poſtquam ſuper torum in loculo poſuerũt, haſtis hinc atque hinc defixis, deſuper ligna diſponũt, deinde pallio contegunt. In reliqua loculi ſpatioſitate aliquam eius pallacam ſtrangulatam ſepeliũt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrũ & eum qui erat à nuntiis, necnõ equos & aliarum rerũ omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vſu habent. His actis, humum certatim atque auidè iniiciunt, cupientes tumulum quammaximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regũ, [a] ingenui Scythæ, & quos ipſe rex iuſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorũ quinquaginta quum ſtrangulauerint, ac totidem [b] præſtantiſſimos equos, c-ductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & vbi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterúmque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa huiuſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in lõgum ad ceruicem vſque traiectos, ita vt priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores verò iuxta femora ſuſcipiãt veteros, vtriſque cruribus ſupernè pendẽtibus. Equos autem infrænant, eorúmque habenas ad palos extentas alligãt: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modũ, Vnicuique eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad ceruicẽ vſque tranſfigunt: quod inferius ſtipitis extat vltimum, infigũt tigno illi quo equus traiectus eſt. His equitibus ſepulcro circumpoſitis abeũt. Hũc in modũ reges ſepeliũt.

a Sunt autẽ Scythæ indigenæ. nã famuli ſunt quos rex iuſſerit: nec vllus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἀγενεῖς *pro* ἐγγενεῖς.

b Vacuata & purgata alio.

Α ἐπεαὶ ὦ πομπὴς τὰς ἐλθοῖσι τὸν νέκυν νομίζοντες, ἐν Γερροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἀρχοισι, καὶ ἐν τῆσι ταφῆσι. καὶ ἔπειτα ἐπεαὶ θάωσι τὸν νέκυν ἐν τῆσι θήκῃσι, ὀπτὶ σιδάδος περιπήξαντες αἰχμας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιψὶ καλαγεάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ ὑπερυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱππονόμον, καὶ διηκόνιον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵπ-
Β πους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάρχας, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὖτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ὀπτηδεωτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ εἰσι θεραπεύοντες τοὺς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τουτέων ὧν τῶν διηκόνων
C ἐπεαὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψίδας ὦν ἥμισυ ὀπτὶ ξύλα δύο, ἥμισυ σφήσαντες ὑπτιον, καὶ ὃ ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ, πολλὰ ταῦτα ἔπειτα τῶν ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ὀπτὶ τὰς ἀψίδας. τῶν δὲ, αἱ μὲν πρόσθιαι ἀψίδες ὑ-
D πέχουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὄπιθεν τοῦ λαγόνος τοὺς μηροὺς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ κόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι ἐς ὃ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐν παταλῶν δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεωτάτων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεαὶ νεκροῦ ἑκάστου τοῦ τὴν
Ε ἀκμὴν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τὸ ξύλου τούτου, τὸ ἐς πρόμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου ὃ ἔχει τὸ ἵππου. ὀπτὶ σφήσαντες ὦν κύκλῳ τὸ σῆμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. οὕτω μὲν οἱ βασιλῆας θάπτουσι.

τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω κατοικημένοι τοὺς φίλους ἐπ' ἁμάξησι κειμένους. ἐπὶ δὲ ἕκαστος ὑποδεχόμενος διώχει τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ ἀπάντων δὴ μάλιστα κατὰ τιμὴν ποιέεται ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσερήκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτουσι. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ δὲ σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνουσι συμφερόμενοι δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐν πυρὸς δίκῃ φλογμέας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφιον κειμένου ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη. ταύτῃ δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις αὕτη· καὶ αὐξήσι καὶ εὐφορίῃ φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ εἵματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· οὐδεὶς ἂν, ὅστις μὴ κάρτα πείρων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη λίνου ἢ κανναβίου ἐστί· ὃς δὲ μὴ εἰδὲς κω τὴν κάνναβιν, λίνεον δοκήσει εἶναι τὸ εἷμα. ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κανναβίου τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδιδύουσι ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἔπειτα ὑποβάλλουσι τὸ σπέρμα ὀπὶ τοὺς διαφλέας λίθους τοῦ πυρός. τὸ δὲ θυμιᾶται ὀπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα πολλὴν παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλλήνων οὐδεμίην ἂν μιν πυρίην ἀποκρατῆσαι. ταύτῃσι δὲ Σκύθαι ἀγαλμένοι τῇ πυρίῃ ὠρύονται. τοῦτο σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοιῶνται ὕδατι θερμῷ τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ μὲν διαχέουσι, καταψήχουσι δὲ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἐπειτα τὸ καταψηχόμενον τοῦτο, παχὺ ἐόν, καταπάσσουσι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μυρίζονται σφέας ἀπὸ τούτου τοῦ ἐχεῖ. ἅμα δὲ ἀπαρεύσας τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὰ καταπλαστρα, γίνονται καθαροὶ καὶ λαμπροί.

Ξυνικοῖσι μὲν νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φύζουσι, μήτοι γε ὦν ἀγήλαιοι, Ἑλληνικοῖσι δὲ ἤκιστα, ὡς δίδεξαν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. ἔστο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε πολλὴν θεωρήσας,

Alios autem Scythas, quum decesserũt, proximi quique in plaustris collocatos ad amicos circũferunt. eos singuli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbẽt, tam propinquis quàm cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [a] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinanierunt, abluerúntque, circa corpus ita agũt: Tria ligna statuunt mutuò inclinata, circa hæc prætendũt lanea pilea, quammaximè possunt constipantes, & in [b] scapham in medio lignorum pileorúmque positã lapides coniiciũt ex igne [c] perspicuos. Nascitur autẽ apud eos cãnabis lino simillima, præterquã crassitudine ac magnitudine: sed multo quàm nostra est præstãtior, vel sua spõte nascens, vel sata: ex qua Thraces vestimenta conficiunt lineis simillima: quæ [d] nisi quis admodum terat, linea sint an cãnabea, non queat dignoscere: & qui nõ viderit cannabem, existimet lineum esse vestimentum. Huius cannabis sumptum semen Scythæ sub pileis occulunt, supra lapides igne [e] perspicuos: vnde fit thymiama: tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore stupentes Scythæ eiulant: quod apud ipsos loco lauacri est. [f] neque enim lauãt omnino corpus, sed vxores eorũ infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem scabrum conterunt cypresso & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quũ intumuerit, illud faciémque medicamẽtis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit, simul postero die, [g] medicamentis amotis, mũdas ac splendidas.

Externis hi ritib[o] vti magnopere cauent, ne mutuò quidem inter se: sed Græcorum præcipuè, [h] vtique posteaquam deprehenderunt Anacharsin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharsis quum multum orbis terrarum contemplatus esset,

a. Humantur. Postquam autem humarũt Scythæ, ita se purgant. Vbi caput absterserunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt.

b Alueum.

c Fulgentes. *Vel*, candentes.

d Nisi quis sit valde exercitatus, lin.

e Fulgentes. *Vel*, candentes.

f Corpus enim nullo pacto lauãt. At vxores eorum effundunt aquã, deinde cupressi & cedri & thuris lignum ad scabrũ aliquem lapidem atterunt: eo autẽ quod ita fuerit atterendo abrasum (est autem crassum) corpus totum faciémq; oblinunt.

g Ramẽtis quibus se obleuerãt.

h Vt ostendit Anacharsis, & deinde iterum Scyles. Anacharsis enim, quum multo orbis terrarũ spatio perlustra-

to, magnáque sapientia sibi inde comparata, Scythicas sedes repeteret, per Hellesp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d.

& multum in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharũ pertulit. Is dum per Hellespontum nauigans tenuisset Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem festum magnifico sanè apparatu celebrantes) si saluus sospesque domum reuertisset, sacrificaturum se eodem ritu quo Cyzicenos sacrificãtes vidisset, & peruigilium noctis instituturum. Quum igitur in Scythiam venisset, [a] venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis cursum sita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abstrudens se Anacharsis, omnem festi ceremoniam deæ persoluit, tympanum tenens, [b] exutísque simulacris. Hæc eum agentem quidã Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipse contulisset se eò, & Anacharsin ea facientem inspexisset, excussa sagitta necauit. Et nunc siquis de Anacharsi interroget, Scythæ negant se nouisse hominem, ob id quòd in Græciam peregrinatus externosque sit mores sectatus. [c] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruúsque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, cõstat eum à patrúele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulum: & quum redisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapiẽtia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberẽt dandi & accipiendi prudenter. Verùm hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir [d] (quẽadmodum antea dictũ est) mortẽ oppetiit. [e] & ipse quidẽ ita egit propter externos ritus & Græcorum cõsuetudinẽ. Multis autẽ sanè annis postea interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharũ rex,

a Clam ingressus est Hylæam. *Vel,* in Hylæam se abdidit.

b *Legit Valla* ἀνδυσάμενος, *pro* ἀνδησάμενος, *pro quo perperam legitur in Vulg. edit.* ἀνδρισάμενος.

c Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis, audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autẽ Gn. n. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse scrat. Indathyrsus, &c. *Est autem aliqua ἀσάφεια in Verbis Græcis, quam expressimus.*

d *Vel.* Eo quo dictũ est modo, interemptus fuit.

e Et huic quidẽ propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cũ Græcis fuerat, talia contigerũt. Mult. &c. *Q. d. Vt autem huic ita damnosa fuit rerum externorum cognitio, &c. sta Scyli multis postea annis.*

A ἡ δὲ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίῃ πολλῇ, ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, ὡς δὲ ἐγένετο ἐς Κύζικον καὶ εὗρε ἅμα τῇ μητρὶ τὴν θεὸν ἀνάγοντας σὺν Κυζικηνοῖς ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, εὔξατο τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, εἰ σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσει ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταυτὰ κατ' ὥρην τοῖς Κυζικηνοῖς ποιεῦντας, καὶ πάννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, κατὰ δὴ τὴν καλεομένην Υ- B λαίην· ἔστι δὲ αὕτη τῇδε Ἀχιλλήιον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ κατὰ δὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἀνδησάμενος ἀγάλματα. κατὰ τὶς τῶν Σκυθέων κατιδὼν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέϊ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ὧν εἴρηται τοῦ Ἀνακάρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τόδε ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν C Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὡς δὲ ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεος ἐπιτρόπου, εἰ) αὐτὸν Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρωον, παῖδα δὲ εἶ) Γνούρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὧν ταύτης ἐκ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἵζω κατὰ τὸν ἀδελφιδεὸν ἀποθανών. Ἰνδαθύρσου γὰρ ἐκ παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ὑπὸ τοῦ ἀπεκτείνας Ἀνάχαρσιν. καίτοι ἄλλα γε ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον κατὰ τοὺς Πελοποννησίους λεγόμενον, ὡς κατὰ τὸν Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἑλλήνας πάντας ἀγχόλους εἶ) εἶναι πάσῃσι σοφίῃ, πλὴν Λα- 156 κεδαιμονίων· τούτοισι δὲ εἶ) μούνοισι σοφρόνως διαιτᾶσθαί τε καὶ δίκαιον λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται κατὰ τῶν Ἑλλήνων. ὁ δὲ ὦν αὐτὸς, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν οὕτω δή τι ἔπαθε ξεινικὰ τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔπαθε τὰ παραπλήσια τούτῳ. Ἀριπείθεϊ γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ

γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰ- A
στριήης δὲ γυναικὸς τοῦτ γίνεται, καὶ ἥδαμῶς
ἐγχωρείης· ἣ μήτηρ αὐτῇ γλῶσσάν τε
Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ,
χρόνῳ ὕστερον, Ἀριπείθης μὲν τελευτᾷ δό-
λῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων
βασιλέος· Σκύλης δὲ τοῦ τε βασιληίου
παρέλαβε, καὶ τοῦ γυναῖκα τοῦ πάρεξ, τῇ
οὔνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀ-
γχη ἐξ ἧς ἦν Ὄρικος Ἀριπείθει παῖς· βασι-
λεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, διαίτῃ μὲν οὐ- B
δαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀγὰ πολλὸν τρό-
πῳ Ἑλληνικῇ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀ-
πὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεέ τε
τοιόσδε· ὅτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυ-
θέων ἐς Ὀρυσθενεϊτέων ἄστυ· (οἱ δὲ Ὀρυ-
σθενεῖται αὐτοὶ λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶ) Μι-
λησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν
μὲν στρατιὴν κατελίπεσκε ἐν τοῖσι προα-
στείοισι, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς
πύλας ἐγκλήισειε, τὴν σολὴν ἀποθέμενος C
τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε αὖ Ἑλλησίδα ἐ-
σθῆτα· ἔχων δὴ αὖ ταύτην, ἠγίεε οὔτε
δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου τοῦ ἐθνέος.
τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυ-
θέων ἰδὼν ἔχοντα τοιήνδε τὴν σολήν. ἐν τἄλ-
λα ἐχρᾶτο διαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἐσ-
ἐποίεε τοῖσι νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων. ὅτε δὲ ἓξ
ἢ ἑπτὰ μοῦνας ἢ πλέους τούτου, ἀπαλλάσσε-
το, ἐσθῆτα τὴν Σκυθικὴν σολὴν. ταῦτα ποι-
έεσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Ὀρυ- D
σθενεῖ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχω-
ρίην. ἐπεί τε δὲ ἐδεδέοι κακῶς πρήσσειν, ἐ-
πρήσσετο Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγέ-
νετο φάσμα μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Ὀρυσθενεϊ-
τέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτε-
λέος περιβολὴ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρόσθε-
ν ταύτεων μνήμην εἶχον) τὴν πέριξ λθυ-
κοὶ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν. ἐς E
ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν
κατέκαη πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτεων
εἵνεκα ἦσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύ-
θαι γὰρ τὸν Βακχεύοντα πρὸς Ἕλλησι ὀνειδίζουσι.
οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶ) θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον
ὅστις μαίνεσθαι ἀνάγει αἰθρώπους. ἐπεί τε

cùm alios filios multos, tum Scylē ſuſtulit ex vxore Iſtrina, haud quaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literáſque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiſo à Spargapithe Agathyrſorū rege, Scyles regnum ſuſcepit, & vxorē patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinēti Scythicus tamen viuendi mos nihil prorſus cordi erat, ſed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideóque multo magis ad hunc exercendum ſe cōuertebat. Vtique quum ad vrbem Boriſthenitarū Scythicum ducebat exercitum, (Boryſthenitæ autem ſe à Mileſiis aiunt eſſe oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in ſuburbanis exercitu, ipſe muros ingreſſus portas obſerabat, depoſitáque Scythica ſtola, Græcum ſumebat veſtimētum, & eo indutus, per forum ſpatiabatur, nullo neque ſatellitum neque populi comitatu, appoſitis qui portas cuſtodirent, nequis Scytharum cerneret eum geſtātem huiuſmodi ſtolam: & cùm cæteris Græcorum inſtitutis vtebatur, tum in faciendis deorum ſacris. Et quum ibi tempus menſtruum aut amplius triuerat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idque ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei malè euenturum, ex hac occaſione malè euenit. * Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis iamiā ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in vrbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarū paulo antè habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide cādido ſphinges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen iaculatus eſt, totæque deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant bacchandi cōſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inueniſſe quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam

a Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggreſſuro, oblat.

b Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi cōſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad inſaniam adigat.

bacchanalibus sacris initiatus est Scyles, quidā Borysthenitarum Scythis indiciū detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quòd bacchanalia agamus, quódque nos deus occupet: at nunc demum hic vestrum quoque regem occupauit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quòd si mihi non habetis fidem, sequimini me, ré vobis ostēsurum. Primores Scytharum hominem sequuti sūt: quos Borysthenita ille deductos clanculū in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaso, Scythæ eū bacchabundum conspicati, rem ingentis calamitatis esse duxerūt: digressique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Post hæc vbi ad lares suos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamasade, ex filia Teris genito. Scyles cognito quid de se fieret, & quam ob causam, profugit in Thraciam. Id quum audisset Octamasades, cū exercitu aduersus Thraciam contendit: cui ad Istrū progresso Thraces occurrerūt. Et quum conflicturi essent, Sitalces ad Octamasadem misit caduceatorē, cum his mandatis, Quid opus est inter nos tentare fortunam? Tu quidem sororis meæ es filius, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, ego vicissim Scylem tradā tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamasadē frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem Octamasades accepit, redditóq; Sitalci fratre, eodémque auūculo suo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamasades autem eodem die caput Scyli dēpsit. Adeo sua instituta Scythæ obseruant: & iis qui externos ritus asciscunt, tales irrogant pœnas.

a Scyles quum ita se tractari videret, & causam sciret. *Vel*, Quum videret ita in se consuli.

Multitudinem autem Scytharum non potui exactè indagare, quum de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse vtique Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit: Est inter

A δὲ ἐτελέθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήξευσε τῶν τις Βορυσθενειτέων τοιῇδε τοὺς Σκύθας, λέγων, Ἡμεῖς μὲν δὴ καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵποντο τῶν Σκυθέων οἱ πρεσβύτατοι· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, κάθειρξε ἐς πύργον ἐκπλήσσε.

B ἐπεί τε δὲ παρῆσαν σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμηναν πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδιεν. ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι πρεσβεύσαντο τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρός, ἐπαναιρησόμενοι τοῦ Σκύλεω. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ μεμηνὸς ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει

C ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐλήλυθε, ἐπὶ πᾶσι μὲν οἱ Θρήικες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάπτειν, ἔπεμψε Σιτάλκης τοῦδε τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρᾶσθαι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ μευ ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, ἐγώ σοι τὸν σὸν Σκύλεω τοῦδε δίδωμι. στρατιὴ δὲ μήτε σὺ κι- 157

D νδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. ταῦτα οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ τοῦδε τοῦ Ὀκταμασάδεω ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα. ἐκδοὺς δὲ τὸν ἑωυτοῦ μητρωὸν τῷ δοὺς Σιτάλκην, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλεω. καὶ Σιτάλκης μὲν τοῦδε λαβὼν τὸν ἀδελφεὸν, ἀπῆγε. Σκύλεω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. οὕτω μὲν τοῖσι μὴ ἐθέλουσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύ-

E θῃσι, τοῖσι δὲ παρεκπεπωκόσι ξεινικοὺς νόμους, τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδοσι.

Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους ἀκοῇ ἐπῆλθον. καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφέας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν ἔκ μεταξὺ

Βορυσθένεός τε ποταμοῦ ☾ Υ̓πάνιος χῶρος· οὔνομα δ᾽ ἔστι οἱ Ἑξαμπαῖος τῷ καὶ ὀλίγον τι πρόσθεν τούτων μνήμιον εἶχον, φάρμακος ἐν αὐτῷ κρωσσῷ ὕδατος πικροῦ ἐόντος, ἀπ᾽ ἧς ὁ ὕδωρ ἀποῤῥέον Υ̓πάνιν ἄποτον ποιέει. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήιον, μεγαθεῖ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, ὃν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἰδέ κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίοις ἀμφορεῦσι βύσιος χωρέει ὁ ἐν Σκύθῃσι χαλκήιον. πάχος δὲ ὁ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήιον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὔνομα ἦν Ἀριαντᾶς, τοῦτον εἰδέναι ὁ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πρὸς Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μίαν ἀπὸ τῆς οἰκίης κομίσαι· ὃς δ᾽ ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθῆναί τε δὴ ἄχθος πολλῶν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι. ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκήιον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς Ἑξαμπαῖον τοῦτον. τοσοῦτο δὴ τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἦν πλῆθος.

Θωυμάσια δ᾽ ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμοὺς τε πολλῷ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὧν ἕν᾽ ἀποθωυμάσαι ἄξιον, πάρεξ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τοῦ μεγάθεος τοῦ πεδίου, πρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνονται ἐν πέτρῃ σφέων, τὸ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, ὧδε δὲ τοῦ Τύριον ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι.

Ἀναβήσομαι δ᾽ ἐς τὸν κατ᾽ ἀρχὰς λόγον. ἀποκλινάζοντος Δαρείου ἐπὶ Σκύθας, ἐπὶ πέμποντος ἀγγέλους ἐπὶ τάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατόν, τοῖσι δὲ νέας προέχειν, τοῖσι δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Υ̓στάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔσχε μηδαμῶς αὐτὸν στρατιὴν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τοὺς Σκυθέων τὸν ἄπειρον. ἀλλ᾽, οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων, ἔσχε· ἐπειδὴ οἱ τὰ πρῆγματα προεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα Τ̓ρπεσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, ἐν πρώτοισι στρατευομένων, ἕνα αὐτῷ κατα-

Boryſthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mẽtionem, quum dicebam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum ſexies tãtum quantus crater qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus. Quòd ſiquis illum non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum eſt amphorarum facilè capax, craſſitudine digitorum ſex. id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factũ: regem enim ſuum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum ſcire vellet, iuſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam eſſe aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuiſſe ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cùm multo maxima, tũ numero plurima. Siquid tamẽ, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendũt petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita ſe habet.

Redeo ad eam quam ab initio inſtitueram orationẽ: Dario aduerſus Scythas exercitum cõparanti, dimiſſis nuntiis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt claſſem præſtarent, aliis vt Boſphorum Thracium [a] iungerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, cõmemorãs Scytharum inopiam, vtilia ſuadens: quũ tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadẽdo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuêre, copias eduxit ex vrbe Suſis. Ibi eum OEobazus quidam Perſa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obſecrabat vt vnum ſibi ex illis relin-

a *Id eſt, Pontũm conſternerent.*

queret. Cui Darius tāquam amico [a] & modesta obsecrāti, respōdit se omnes eius liberos relicturum. Eo respōso OEobazus magnopere lætabatur, sperās liberos suos missionem habere militiæ. At ille [b] præpositos filiis OEobazi, iussit vt omnes eos interimerent. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouēs, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, trāsmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabūdas fuisse aiūt. Ibi sedēs in tēplo subiiciebat oculis Pōtum, rem spectaculo dignā, nam inter omnia maria est maximè admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorū: longitudo oris (quod est collū) quæ Bosphorus dicitur, vbi pōs connectebatur, circiter cētum viginti stadia, ad Propontidem vsque pertingens. Propontis autē quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringētis longus, intrans pelagi vastitatem quod AEgæū vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Nauis ferè meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte verò sexaginta millia. Itaque è faucibus Pōti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierū est nauigatio, & octo noctiū, quæ fiūt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorū vndecim millia ac cētum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierū duarúmque noctium est nauigatio, quæ fiunt passuū trecenta ac tria millia, stadiorum verò tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habēt. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non

a Et non nimia petēti. *Vel*, Rem non nimis magnam.

b *Vel potius*, Eos quorum id officiū erat iuss.

λφθῶας. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πρὸς τοῦτο τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος τοιαῦτα ἐλπίζων τοὺς ὑέας τρατιὴν ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὅτι τουτέων ἐπισσεσθαι, ἀποκτείναι πρώτους τοῦ Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ τούτου ἐλίποντο. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅτι ἐπὶ Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχτο ἡ γέφυρα, ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅτι τὰς κυανέας καλευμένας, τὰς πρόσθεν πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι). ἐζόμενος δὲ ὅτι τοῦ ἱροῦ, ἐθηεῖτο Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος. τοῦτο μὲν, μῆκος εἰσὶ σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι. τοῦτο δὲ, τοῦ εὐρύτατος αὐτὸς ἑωυτοῦ, σταδίοι δισχίλιοι καὶ τριακόσιοι. τοῦτου δὲ τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι ὀργυιαὶ τέσσερες σταδίοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχήν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἐζεύχτο ἡ γέφυρα, ὅτι σταδίοισι εἴκοσι, καὶ ἑκατόν ἐστι. τείνει δὲ ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντὶς, εὖρος μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. μεμέτρηται δὲ καὶ τοῦτο ὧδε· νηῒ ὁππίῃ μάλιστά κη καταρρύτῳ ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὀργυιὰς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἐστὶ δὴ ὧν ἐς μὲν Φᾶσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἔνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐν δὲ τῷ ὀργυιέων τουτέων, σταδίοι ἑκατὸν ἐξ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὅτι Θερμώδοντι ποταμῷ ἐν τῇ Ἰνδικῇ, (ἔστι τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τεσσεράκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τετρακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτός καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ εἰρημένα πεφύκασι. προσέχεται δὲ καὶ λίμνῃ ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοὺς ἐς ἑωυτὸν, οὐ

τὸ δὲ εὖρος, τῆ
158

πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἐωϋτοῦ· ἡ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὅτι τιὼ νέφυσαν, τῶν ἀρχιτεκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτοῦ, λίθου λευκοῦ, ἐν τοῖσι γράμματα, ἐς μὲν τιὼ ἑτέρην, Ἀσσυρία· ἐς δὲ τιὼ, Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα ἦρχε. ἦγε δὲ πάντα τὰ ἦρχε. ζευτέων μυριάδες ἑξακοσιεθμήσασαι, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα, σὺν ἱπποπόδσι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῆσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. οὗτος δὲ κατελείφθη τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ὅτι σόματι ἱροῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἁδεὶς τῇ ἐσβολῇ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο δέκα παισὶ δέκα· ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχμὸν, ζωγραφήσας πάντα τιὼ ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραφήσας, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ, μνημόσυνον ἑῆς δίης·
Αὐτῷ μὲν στέφανον προθέμενος, Σαμίοισι δὲ κῦδος·

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατ' νοεῦν.

Ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τιὼ γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι πρόσχρησας πλέειν ἐς τὸν Ἴστρον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν προεμένους, ζευγνύναι τὸν ποταμόν. ὁ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀναπλώσας δὲ αὐτὸς τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐν τῷ σχίζεται τὰ σόματα

A multo quàm ipse est minorem, quæ [a] Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontem, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Contẽplatus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, literis incisis, in vnum quidem Assyriis, in alterũ verò Græcis, [b] omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, prẽter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in vrbem suam translatis vsi sunt ad arã Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem vrbe relictus est literis Assyriis oppletus. Cæterùm Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzãtium & templum quod supra fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorem eius Mandroclem Samium donauit [c] decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, eámque picturam tẽplo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Darii regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumẽta dicauit,
Esset honor Samiis vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius qui pontem compegit: quem vbi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, iussis Ionibus nauigare in Põtũ vsque ad Istrum, atque vbi eò peruenissent, se illic præstolari, fluuiũ põte iungentes. Ducebant enim classem Iones & AEoles & Hellespontii. Hi præteruecti Cyaneas, rectà ad Istrum nauigarunt, subuectíque duorum dierũ itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa

a Mæetis.

b *Indicantibus omnes g. Hoc aut aliud huius modi participium subaudiendum videtur.*

c *Hic Themistoclem est Græcum textum.*

χ' ἐς μέσον

χ' πᾶσι

scinditur, illud pōte iungunt. Darius, transmisso per ratē Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quū ad fontes Teari amnis peruentum esset, triduo hīc habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniū esse optimus cùm ad alios morbos, tū ad scabiem curandam vel hominum vel equorum. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadē petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tātundem viæ est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Buxino, duorum dierum vtraque. Fluit autem Tearus hic in flumē Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbē Aenum. Ad hūc igitur amnem quū peruenisset Darius, castráque posuisset, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inscriptū, TEARI AMNIS [a] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [b] CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTAPIS FILIVS PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnem nomine Artiscum, qui per Odrysas fluit: quò vbi peruenit, ita agēdum sibi putauit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id quum omnis exercitus fecisset, grandes acerui lapidum effecti sūt: quibus relictis, Darius illinc mouit.

a *Sic Gorsae videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.*

b PRAEBENT,

Sed priusquam ad Istrum perueniret, primos subegit Getas, [c] qui immortales agūt. Nā Thraces qui Salmydessum, quíque supra Apolloniā & Melambriam vrbem incolūt, & qui Cyrmianę

c *Ἀθανατίζοντας, id est, ad Getum, Immortalizantes: quod statim pòst ab ipso autore exponitur.*

Α τῦ Ἴστρου, ἐζώγρησε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὴν γέφυραν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ὅπου Τέαρος ποταμοῦ αἱ πηγαὶ, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἐκ ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέρεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δεούσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥεούσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, 159
Β εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δὲ ἐπ' αὐτὰς ὅση ἐξ Ἡραίης τε πόλιος τῆς ὑπὲρ Περίνθου, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνιον· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δὲ, ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς Αἶνον πόλιν. ὅτι τῶν ὧν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἁδεὶς τῷ ποταμῷ, φίλιον ἔσησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα ἐκθεῖναι, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑ-
D ΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΓΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ταῦτα μὲν ἐνθαῦτα ἐγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἀρτίσκος ἐστὶ, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ὅτι ὦν τὸν δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοῖσδε· ἀποδεξάμενος χωλίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πέμπειν ἕκαστον ἄνδρα λίθον ἕνα προσχόντα, πιθήσαντας ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωλίον· ὡς
E δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν, ἀπήλαυνε τῷ στρατῷ.

Εἰδὼς δὲ ἀπικέαθαι ὅτι Ἴστρον, τοῦτον αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ Σαλμυδησσοῦ ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καὶ Κυρμιανὰς καὶ Μυ-

καὶ Μυσσοὶ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς τῷ Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, τοὺς ἀγχωμοσύνην παρόμοιοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηϊκων ἐόντες ἀνδρηϊότατοι καὶ δικαιότατοι. ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον πρὸς Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. ἀνὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον πρὸς τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῶν αἰ ἑκάστοτε δέωνται). πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων τεταγμένοι, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ ἀναλαβόντες τὸν ἀποπεμπόμενον πρὸς τὸν Ζάμολξιν τάς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρεὶς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέῃ εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι). αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, δεύτερον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρήϊκες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ, οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ σφέτερον· ὡς δὲ ἐγὼ πυθάνομαι τὴν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον, Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον, δουλώσαντα ἐν Σάμῳ· δουλώσαντα δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενον ἐλθεῖν, χρήματα κτησάμενον μεγάλα. κτησάμενον δὲ, ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηϊκων καὶ ὑποφορητέρων, Ζάμολξιν τοῦτον βαρβαρόφωνα τε Ἑλληνί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιῇ Πυθαγόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ δαιτυμόνα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα ἀεὶ πρηεόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐπίεε τὰ λεγόμενα τε καὶ ἐλέγετο ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δὲ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηϊκων ἠφανίσθη·

A & Mypſæi vocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ verò per imperitiam reſiſtentes, in ſeruitutẽ redacti ſunt, quum ſint fortiſſimi Thracũ atque iuſtiſſimi. Immortales autẽ agunt hoc modo: Mori ſe non putant, ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin *dæmonẽ*, quẽ nonnulli eorũ opinantur eundẽ eſſe Gebeleizin. [a] Ad hũc mittunt aſſiduè cũ naui quinque remigum nuntiũ quempiã, ex ſeipſis ſorte delectũ, præcipiẽtes ea quibus ſemper B indigent. eúmque ita mittunt: Quibuſdam eorũ datur negotiũ vt tria iacula teneant: aliis, vt cõprehenſis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibúſque, hominem agitantes in ſublime, iactẽt ad iacula. Qui ſi impræſentiarũ extinguitur, propitium ſibi deũ arbitrantur: ſi minus, ipſum nuntium inſimulant, aſſeuerantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, aliũ mittunt, dantes C adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dũ tonat fulgurátque, in cælum ſagittas excutiunt, deo minitantes quòd nullum alium præter ſuum eſſe arbitrãtur. Verùm (vt ego à Græcis accepi, Helleſpontũ & Pontum incolẽtibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samíque ſeruitutem ſeruiuit Pythagoræ Mneſarchi filio. Illinc natus libertatem, quum multum pecuniæ comparaſſet, in patriam rediit. qui quum animaduerteret D Thraces malè viuentes & inſcitè, ipſe edoctus Ionicum viuẽdi genus & mores liberaliores quàm Thracum, vt qui conuerſatus eſſet cum Græcis, [b] cúmque Pythagora non infirmiſſimo inter Græcos ſophiſta, domicilium extruxit in quod primos quoſque popularium in conuiuiũ accipiebat, & inter conuiuandũ docebat, neque ſe neque ſuos conuiuas, [c] neque illos qui illic aſſiduè E gignerẽtur, interire: ſed in eũ locum ire vbi ſuperſtites omnium bonorum cõpotes eſſent. Dum ea quæ commemorata ſunt ageret atque diceret, interim ſubterraneum ædificium ſtruebat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum conſpectu ſe ſubducit,

[a] Semper autem ſolẽt quintoquoque anno quempiam è ſuorũ numero ſorte delectum, nũncium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ ſibi opus ſint.

[b] Et quidẽ cum Pythagora philoſophorum non infimo.

[c] Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerẽtur, interituros, ſed in eum locũ vẽturos vbi, &c.

Ζάμολξιν δαίμονα.

οὕτω καὶ οἱ περὶ Ἴστρον.

bb. i.

descendens in illud subterraneũ ædificium. vbi circiter trienniũ egit, desiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tãquam mortuũ. quarto anno se eisdẽ in conspectum dedit. atque ita credibilia sunt effecta quæ illis exposuerat. Hæc Zamolxin aiunt fecisse. Cui⁹ subterraneo ædificio neque fidem detraho, neque valde credo, sed multis eum ante Pythagoram annis extitisse arbitror. Verùm siue Zamolxis fuerit homo quispiam, siue sit dæmon Getarũ indigena, valeat. Getæ hoc ritu vtentes, vbi à Persis subacti fuerũt, cæterum sunt exercitum sequuti. Darius vbi ad Istrum peruenit, & vnà pedestres copiæ, cunctíque flumen transmiserũt, tunc verò iussit Iones, postquam ratem soluissent, sequi se pedestri itinere cum nauticis copiis. Qui quum [a] ratem soluturi essent & imperata facturi. Coes Erxandri filius, Mitylenæorũ dux, ita apud Dariũ verba facit, scisitatus antea nunquid ei gratũ foret [b] audire sententiã dicere volẽtis: Quũ aduersus eam terram rex facias expeditionẽ, in qua fertur nihil arari, nullas vrbes coli, finito núc pontẽ hoc loci stare, relictis ad eius tutelam custodibus iis qui eũ contexuerunt: per quem siue ex sententia rem geremus, Scythis inuẽtis, siue illos inuenire nequibimus, tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prælio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inuẽtis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius causa hæc dicere, vt hîc subsistã: ego verò, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neque hîc relinqui. Delectatus admodũ eo consilio Darius, ita respõdit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, [c] præstò mihi sis, vt te ob egregium consiliũ egregiis factis remunerẽ. Hæc loquutus, vbi sexaginta nodis lorũ innodauit, accitis ad colloquiũ tyrãnis Ionibus, ita loquut⁹ est, Viri Iones, quã prius habuerã de põte sententiã, eã missã facio. Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεδειγμένη ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι.

a *Pontem Gotar ſtatim pósſ.*

b Admittere ſẽtentiam, *Gelconſilium*, ab eo qui proponerevellet. *Id eſt, Aurem præbere conſilio.*

c Des te mihi in conſpectum.

A καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ καταγαιον οἴκημα, διατάτο ὅτι ἕτεα τρία· οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρηΐξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα φασὶ μὲν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πιστεύω λίην· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἀνθρωπος, εἴτ' ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι τούτου ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα τοιούτῳ τρεπόμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ Πέρσεων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ἐπειδὴ τὰ πρῶτα διεβεβήκεε πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὸν ζεύγεϊ λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, καὶ τὸν σὺν τῇ νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμῃ ἀποδέξασθαι τοῦδε τοῦ βουλεύματος ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, ὅτι μοι μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον φανήσεται οὐδέν, οὔτε πόλις οἰκεομένη. σὺ νῦν μὲν φύρσας ταύτῃσι ἔα χῶρον ἑστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μιν ἐζεύξαν. καὶ ἢν τε κατὰ νόον προχωρήσωμεν θύσαντες Σκύθας, ἔσται ἀποδος ἡμῖν· ἢν τε καὶ μὴ σφέας θυρεῖν δυνώμεθα, ἥ γε ἀποδος ἡμῖν ἀσφαλής. οὐ γὰρ ἔδεισά κω μὴ ἐατωθέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ δυνάμενοι σφέας θυρῆσι, πάθωμέν τι ἀλώμενοι. καὶ τὰ δὲ λέγω φαίη τις ἂν με ἑωυτοῦ εἵνεκεν, ὡς κατασπεύδω· ἐγὼ δὲ γνώμην μὴ τὴν θύειν σοι βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτὸς μούνοισι ἔφομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν ἀλφοίμην. κέρτα τε ἥδετο τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν προσεφώνεε τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμόν, ὅτι φάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε αὐτίκα χρηίζω συμβολίης χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἀπάψας ἄμματα ἑξήκοντα ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεδειγμένη ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι.

ἔχοντες δὲ ϑ ἱμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τάχιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρόνου, λύετε ἕμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἢν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ πρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἱμάντων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μίσγει δὲ τούτου, ἐπεί τε οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε τὴν χεδίην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης τε καὶ φυλακῆς προφερόμενοι. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς ὃ πρόσω ἐπείγετο.

A vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: a quo ex tempore videritis me raptissimè iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipiētes, soluite singulis diebus singulos nodos: intra quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriam vestram. interea, quoniam consilium mutaui, agite custodiā ratis, & omne studium illi & cōseruandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modū mihi gratificabimini. Hæc B loquutus Darius, promouet exercitum.

a Simulatque videritis me in Seyth. proficisci, ex eo temp.

Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε οὐκ δέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος οὐκ διδοῖ ἑωυτὸν ἐς αὐτὸν, πρὸς νότον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν ἀπὸ Ἴστρου. αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ὑπὲρ θάλασσαν τὴν αὐτὴν C φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ πρὸς κειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς
161 ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς τὴν ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἀττικῆς χώρης. καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ ϑ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νε- D μοίατο ϑ χοινὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δ', ὡς ἔστι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστί. ὡς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δ' ὅμως δηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἰαπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰάπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα, E πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρικὴ· τὸ δὴ ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι ὁ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ποίης νέμονται

Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit & illic Ister mare subit, ostio in vētum Eurum conuerso. Quod autem ab Istro soli Scythici secūdum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc iā vetus Scythia est, meridiem versus & austrū posita, vsque ad vrbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert montosæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vsque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est, asperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quem admodū Atticæ regionis. quòd sic partem Scythiæ Tauri incolunt vt si Atticæ iugū Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vsq; ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (vt parua cum magnis cōparem) Taurica regio. Qui autē non est hanc Atticæ partē præteruectus, huic alio modo planū faciam: vt si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperās, diuisa terra à Brunduſio vsque Tarentum, promontoriū incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est cōparanda. A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt,

& quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis [a] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremò à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decé dierum est iter, tantundem à Borysthene ad [b] Mæotidem paludé. A mari mediterranea versus, vsque Melánchlænos qui supra Scythas habitãt, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorũ: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis.

[c] Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prælio repellendis, nuntios ad finitimos misere. Eorum reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erãt autem qui conuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorũ, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus vtũtur: Virgini naufragos immolant, & quoscũque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncũ eius quidã aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiã. In hostes autẽ quos ceperit, hoc agũt: Amputatũ quisque caput hostis domũ reportat,

a Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.*

b Mæetin

c Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

A τῶ τι βοσπόρου τῶ Κιμμερείου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάϊδος ποταμοῦ. οὗτος ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὸ μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ τεσσέρων ἐθνέων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐούσης τετραγώνου, τὼ δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πρώτη ἴσον τὸ, τε ἐς τὸ μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὸ θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἴστρου ὅτι Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένεός τε ὅτι ἐπὶ λίμνην τὸ Μαιῆτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη δύο διηκόσια στάδια συμβέβληταί μοι. οὕτω αὖ εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ὄπισθε ἑκάτερθε, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τε εἶεν οἱ Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι μοῦνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶνδε δὲ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσθ' ὅτε δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσι δὲ χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τοὺς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς αἰεὶ λαζόμενοι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, ὧδε σφι τοιῷδε· καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὸ κεφαλί. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ διωθέουσι κάτω· (ἵδρυται γὰρ τὸ ἱρὸν ἐπὶ κρημνοῦ· ἐπὶ δὲ τὸ κεφαλὸ αἰάζουσι. οἱ δὲ, οὐ μὲν τὸ κεφαλὸ ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῆ κρύπτεσθαι. τῇ δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι). πολεμίους δὲ αὐδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὸ, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία·

χ' ὠθέεσθαι

ἔπειτα ὀπὶ ξύλα μεγάλου ἀναστείας ἐς ἃ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ οἱ Γέται φυλακίους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζώουσι δὲ ἀπὸ λείης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δέ, ἀβρότατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροι παμάλιστα. ὁμοιεῦνται δὲ τῇ γυναικῶν πλέα μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτε ἔριδι χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμαια Θρηίξι παραπλησιχώρησι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, γλυεῖ δὲ μιῇ πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε σκλιπεῖν πλέω χώρεω πάσεω ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλέονες ἄνωθεν σφι ἐκ τῆς ἐρήμης ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων πλέα ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπό Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ καταστᾶσα. ἐμὲ μὲν νῦν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ ὅμως, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκῃ νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλαινα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δέ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλόν, γλαυκήν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτῇσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τὸ δὲ τεῖχος μέγαθος κῶλον ἑκάστου, τειχήρεα στάδιον ἐστί. ὑψηλὸν δέ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ καὶ θεοῖσι Ἑλληνικοῖσι ἱρὰ ἐνθαῦτα, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλματά τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετὰς ἄδουσι καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῶν ἐμπορείων ἐξαναστάντες, οἰκηκότες ἐν τοῖσι Βουδίνοισι·

& fusti suffixum admodũ sublime supra tecta statuit, & plerunque supra fumarium: ideo in sublimi locantes quòd dicant eos totius domus esse custodes. Viuũt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi [a] excultissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cũ mulieribus coeũt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neque odii mutuò exercentes: in cæteris ad Thracum consuetudinem accedunt. At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionẽ ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpẽtum cùm magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior supernè è locis desertis ingruerat: quibus vsqueadeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. [b] Iidem periculum faciũt se homines esse maleficos, quòd dicuntur à Scythis & ab iis quì in Scythia incolunt Græcis, semel quotãnis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamẽ dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. Androphãgi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes, [c] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestãtes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habẽt, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtẽtes. Budini, ingés natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorũ vrbs nomine Gelonus è materia cõstructa est, muro alto è materia toto: cuius singula latera tricenorum stadiorũ sunt magnitudinis. AEdes quoque cùm priuatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi dẽorum Græcorum templa Græcanicè extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agũt, & bacchanalia exercẽt. quippe Geloni quõdã Græci fuêre, sed sũmoti îter Budinos habitauerũt:

a *Vel*, Luxui deditissimi sunt.

b Videntur autem hi incantatores esse quòd dic.

c Sunt autem Nomades.

lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares.
a Nomades sunt. nam quũ indigenæ sint, [a]pecuariæ operam dant, solique eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitãt, & hortos possidẽt, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti, non rectè vocantibus. Horum regio omnis est arbotibus frequẽs, & vbique plurimùm consita, vbi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi
b Morbis matricis auxiliantur. *Ad Gerbum, Ad medelam matricũ conferunt.* [b]ad curanda posteriora sunt.

De Sauromatis verò ita memoratur: Quum Græci prælisti sunt cũ Amazonibus (quas Scythæ Oorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prælii ad Thermodontẽ facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunque potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis uti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter faciẽtes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, consçendúntque: & obequitãtes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirẽt, & rati cunctos esse viros eiusdẽ ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demũ fœminas esse cognouerunt. Itaque cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac vxores habere ex ciuibus suis, sed ad Amazonum mores proficisci, & mittere ad Maeotidem ad quas equitatum. Hæc quum fecissent, & quæ Amazonibus essent facturæ, facerent, & concumberent cum eis nihil amplius quàm cum illis, ita fecerunt. Quum autem intellexissent Amazones, quòd non ad nocendum sed ad concumbendum accessissent, ita demum cum eis habitare cœperunt. Quas quum non posset vxores habere, dixerunt ad eas: Nos vobis mala multa facimus, quippe quæ vos liberis orbemus, & agros vestros vastemus. Quamobrem quum ita sit, nobiscum habitare debetis, & vxores nostras esse, & à nobis alias vxores non ducere. Illæ quum audissent, & hæc sibi videri dixissent, ita demum habitarunt. Dixerunt autem ad eas: Nos patres relinquere, & agros vestros vastare non possumus, quum ita sitis. Sed quum vos nobis videamini ad nos habitandum venire, & nos vobis, patres vestros, & hæreditates vestras relinquentes, nobiscum habitare debetis, & nos vobis esse vxores, & alias vxores non ducere. Quum hæc audissent Amazones, & hæc sibi videri dixissent, ita demum habitarunt. Quum autem dixissent ad eas: Nos patres vestros, & hæreditates vestras relinquentes, nobiscum habitare debetis, & nos vobis esse vxores, & alias vxores non ducere. Quum hæc audissent Amazones, & hæc sibi videri dixissent, ita demum habitarunt. Quum autem dixissent ad eas: Nos patres vestros, & hæreditates vestras relinquentes, nobiscum habitare debetis, & nos vobis esse vxores, & alias vxores non ducere. Quum hæc audissent Amazones, & hæc sibi videri dixissent, ita demum habitarunt.

τοῦδενὶ ζώπυρον ἐπὶ αὐτάς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκασθῆναι τοσοῦτον ὅσαπερ ἐκείνας ἔσεσθαι. τούτους δὲ γρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνεων, καὶ ποιέειν πάντα περ ἂν καὶ ἐκείνας ποιέωσι· ἢν δὲ αὐτὰς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μή, ἀναφεύγειν δέ. ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτὰς πλησίον, γρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐκγενήσεσθαι. ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίεον τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτὰς αἱ Ἀμαζόνες ὅτι οὐδεμιῇ δηλήσιοι ἀπιγμένους, ἔων χαίρειν. τοῦ δὲ στρατοπέδου ἐπλησιαίτερον ὁ γρατόπεδον ὡς γρατοπέδῳ ὅτι ἡμέρη ἐκέκτητο. εἶχον δὲ οὐδὲν ἄλλο οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόλῳ ἔζωον τὸν αὐτὸν ἐκείνῃσι, θηρεύοντές τε, καὶ λῃζόμενοι. ἐποίεον δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸν μεσαμβρείην τοιόνδε· ἐνίοντο σποράδες καὶ μίλιαι τε καὶ δύο, τοῦ ἔωθε ἀπ' ἀλληλέων ἐς διαμβρείην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ Σκύθαι, ἐποίεον τοῦτο τοῦτο· καὶ τις μοῦνος ἀποσκεδασθείσεων αὐτέων τινὶ ὑπεξέμισγετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ ποιέεσθαι χρῆσθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὸν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὠυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γίνεσθαι, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε τοῦτο, καὶ ἑτέρην ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα δῶρα δυτέρην αὐτὴν ἐποιήσαντο. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ὦν αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τὴν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰ γρατόπεδα, οἰκέον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην τὴν πρώτην συνεμίχθη. τὴν δὲ τὴν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν πατρίδες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νυνὶ ὧν μηκέτι πλέονα χρόνον ζόλῳ τοιῷδε ἐχώμεθα· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διαιτεώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ οὐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ

quampiá illarũ esse occidendam: sed ex se qui maximè iuuenes essent, ad eas esse mittẽdos, eodem numero quo illas esse coniectabant, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quæ illę facerent. [a] Si inuaderentur, pugnarẽt, neu subterfugerent: vbi subsisterẽt illæ, ipsi etiam proximè accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quòd prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescẽtes qui missi sunt, mandata peregerũt. quos vbi Amazones intellexerunt neutiquã ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamẽ castra castris propius admouebãtur. Cæterùm ne ipsi quidem adolescentes quicquã habebant, quemadmodum Amazones, præter arma & equos: & eandem vitam quam illæ viuebant, venãdo atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt. [b] quorum cuidam vna illarũ, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eam quocũ non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essẽt: se quoque alteram adducturã. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat cæteris: posteróque die sociũ secũ ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit [c] Amazonem expectanté sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes: & ipsi [d] seducunt cæteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque vxorem cũ qua primùm coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum vtrique inter se conueniissent, viri ad Amazones ita dixerũt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hãc vitam, sed hinc digressi, in hominũ frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ

a Si *illæ* ipsos inuaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

b Quum autem quidam vni Amazoni seorsim à cæteris vaganti corpus iungeret, illa minimè repulit, sed copiam sui fecit: manúque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuò intelligebant) vt ad eund.

c Amazonẽ alteram ipsum expectantem.

d In matrimonium sibi cæteras conciliarunt.

respondérunt, Nos verò non possumus vestris cum fœminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia huiusmodi prodeuntes.

a Proinde nobis cõuenire non potest cum illis.

a proinde non possumus illis esse similes. Quòd si vobis cordi est habere nos coniuges, & iusti videri vultis, ite ad parẽtes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescẽtes ita fecêre, acceptáque facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, b Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus, quòd nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, quòd terram vestrã magnopere vastauimus. Sed quoniã digna mini nos habere vxores, hoc vnà nobiscum agatis, Agedum proficiscamur è regione hac, & Tanai transmisso illic habitemus. Huic quoque rei obtẽperauêre adolescentes. Traiectóque Tanai, & à Tanai trium dierum orietem versus, totidémque à Mœotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolũt, ibíque subsederunt. Ideóque prisca consuetudine viuendi fœminæ Sauromatarum vtũtur. nam ad venationem vnà cum viris ac sine viris, equis insidentes, & ad prælium proficiscuntur, eádémque quam viri stolã gerũt. c Sauromatæ putantur lingua Scythica solœcizare, *id est, corruptè vti*, quòd eam ab initio non probè didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis est institutũ: Nulla virgo nubit priusquam aliquem hostium interemerit: ideóque nonnullæ earum decedunt iam vetulæ, antequam nubant, quòd legi satisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nũtii Scytharum quum peruenissent,

b Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrẽt: vnum, quòd, &c. alterũ, quòd terr.

c Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à prisco tẽpore ea solœcissãtes, quòd, &c. *Vel*, Vsitata est autem Sauromatis vox Scythica, ea solœcissantibus iam inde à prima origine, quòd eam, &c.

A τοῖς ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ αἱ δυνάμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. ἄλλο γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ ἐκείνοισι οὐδέν. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππάζομεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι ἁμαξῃσι, οὔτε ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ· οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν ὑμῖν δίκαιοι, ἐλθόντες σὺν τοῖσδε τοῖσι ἔχεσι, ἀπολάχετε τοῦ κτήματος τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων. ἐποίησάν τε καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τοῦ κτήματος τὸ διπλάσιον, ἦλθον ὀπίσω σὺν τοῖσι Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες τοῖς αὐτοῖς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὄκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῇδε τῇ χώρῃ· τὸν μὲν, ὑμέας ἀποστερησάσας πατέρων, τὸν δὲ, τοῦ γῆν τοῦ ὑμετέρου δηλησάμενοι πολλά. ἀλλ' ἐπεί τε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν, φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν ποταμὸν οἰκέωμεν. ἐποίησάν τε καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ Τάναϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀείροντα, τρισὶ μὲν ἡμερέῃσι ἀπὸ τοῦ Τανάιδος ὁδὸν, τρισὶ δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησάν τοῦτον, καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνῇ δὲ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι διαπέφανται· οὐ γαμέεται παρθένος ἀνδρὶ ἐπιχωρίῳ, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἀνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, ἀδυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. ὅτι τούτων ὦν τῶν παλαιχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἀλισμένους ἀπικόμενοι οἱ Σκυθέων οἱ ἄγγελοι,

ἐκφοιτῶσαι

φοιτῶσαι, φορέουσαι.

ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατεστραπται, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τῷ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τόνδε τὸν ἤπειρον. διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήικας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τὰ ἐκείνου πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι, ὑμέας οὐκ μανδάνει ἐᾶσαι ἐν τῷ μέσῳ κατήμενοι, ἀλλὰ διαφθερέειν. ἀλλὰ τοῦτο νομίσαντες, αὐτὰ ἀμυνώμεθα τὸν ἐπιόντα. οὐκων ποιήσετε ταῦτα· ἡμεῖς μὲν πρὸς ἐόμενοι, ἢ ἐς τὸ λείψομεν τὸν χῶρον, ἢ μένοντες, ὁμολογίην ποιησόμεθα. τί γὰρ παθόντες, μὴ βουλόμενοι ὑμέων πρωρέειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν ὅτι τοῦτο ἔσται ἐλαφρότερον. ἔχει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ ὅτι ὑμέας. οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπεχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λέγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομαι. εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης, πῖσαι ἂν τῆς παρεούσης δουλοσύνης βουλόμενος, χρεὼν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπέχεσθαι, οὕτω ἰέναι ὅτι τὸν ἡμέτερον· καὶ αὖ ἐδήλου πᾶσι ὡς ὅτι Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ ὅτι τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεί τε πάντα διέβη τὸν δεῦρο τὸν ἤπειρον, τοῦ αἰεὶ ἐμπόδων γινομένους ἡμέρῃσι πάντας· τοὺς τε δὴ ἄγχιστα ἔχει ἑωυτῷ Θρήικας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας.

Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων, ἐβουλεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ σφεων ἐχώρησε αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, τῶν ὑπὸ ἡμέρην οἰκημένων, ὑπεδέξαντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τάδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο, Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, μηδὲ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δέκαιοι τῶν νῦν δίκας ἐπιέναι, λέγειν τε αὖ ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες, τὠυτὸ αὖ ὑμῖν ἐπαγόμεθα. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες χώρην, αὐθι ἡμέων, ἐπεὰ κρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεί σφεας ὠυτὸς θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς

certiores eos fecerũt, Persam, vbi omnia quæ sunt in interiore cõtinente in suam ditionem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis, in citeriorem traiecisse continentem: subactisque illic Thracibus, fluuium Istrum ponte iunxisse, animo hæc omnia in suam redigendi potestatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, sinentes ad perniciem nos deuenire, sed idem sentientes, obuiam eamus inuadenti: quod nisi facitis, nos in vltimum discrimẽ adducti, aut regionem deseremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladã subeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse? Quanquam non commodius agetur vobiscum, aduersus quos non minus venit Persa, quàm aduersus nos: neque nos subegisse contentus, à vobis abstinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentum, quòd si nobis solis inferret ille bellum, animo superioris seruitutis vlciscendæ, debebat à cæteris hominibus abstinere, & sic in nostram tẽdere regionem; ostendens omnibus se aduersum alios ire: at nunc, vbi primùm traiecit in hanc continentem, vt quisque sibi occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, suo subiectos imperio habet.

Hæc quum Scythæ denũtiassent, ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententiæ. [a] Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperũt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorúmque reges ita Scythis responderunt, SI vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, rectè videremini precari quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerẽtes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos ne-

[a] Nam Gelonus quidẽ rex & Budinus & Sauromata conc.

que tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nũc quicquam conabimur priores inferre. Quòd si hic nostram regionẽ iuuaſcrit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus: id donec cernamus, apud noſmetipſos manebimus. neque enim in nos venire Perſæ videntur, ſed in eos qui fuerũt autores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audiere, ſtatuerunt nullã ſibi pugnam rectà atque exaperto conferendam, quando ipſis iſti ad ſocietatem non accedebant. [a] Itaque digreſſi clam, ac lõgius progreſſi, puteos quos ipſi offendũt, ac fontes, obſtruunt, bifariámque diuiſi herbam è regione atterũt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopaſis, iubent Sauromatas pergere, qui ſe ſubducerent, ſi eò Perſa declinaret, fugientes rectà ad flumen Tanain, ſecundum Mæotidem: iidem Perſam abſcedentem inuadẽrido perſequerẽtur. Hæc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum eſt. Reliquarum duarum vnã, cui imperabat rex Indathyrſus, quæ magna erat, & certiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægreſſos exercitum Perſarum [b] ſeducere, hoſtem laceſſendo, & ea quæ decreuiſſent exequendo: & antè omnia hoſtem ſeducere in agros illorum qui ſocietatem ipſorum abnuiſſent, vt eos, ſi minus volẽtes bellum aduerſus Perſas ſuſciperent, certè inuitos redderent iſtis hoſtes. deinde in ſuam terrã reflectere, & tentare, ſiquid ipſis tentãdum eſſe videretur ac liberet. Hæc vbi decreuêre Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præſtantiſſimis equitũ præcurſoribus miſſis. Carros autem in quibus eorum filii vxoréſque omnes degunt, vnà cum pecoribus, [c] præterquam ad victũ ſuppetentibus, præmiſerãt, dato ſuis mandato vt ſemper aquilonem verſus tenderent. Hoc quũ [d] præparaſſent Scythæ, eorum emiſſarii, poſteaquam cõpererũt Perſas

a Sed ſe ſubducendo obſtruendos ſibi eſſe puteos & fontes quos in itinere offenderent, graménque è terra exterendum, *vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas ſeipſos diuiſiſſent, ad vnã, vbi Scopaſis regnabat, Sauromatas cõferre ſe debere: ſed ſubducere ſe, ſi illuc ſe conuerteret Perſa, fugient. r. ad ſl. T. ſ. M. quum autem Perſa pedem referret, inuadere & perſequi.

b Subducere ſe, *Vel, Paulatim aut clam progredi ſe ſubducendo. Sic & Paulo poſt repone pro Seducere.*

c Præterquã iis quæ ad victum ſatis eſſe poſſent.

d Præmiſiſſent

A δὲ οὔτε τι πρότερον ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους ἐόντας, οὔτε νῦν προτέρους πειρησόμεθα ἀδικέοντες· ἢν μέντοι ὑβρίσῃ, καὶ ὅτι τάχιστα τὸν ἡμέτερον ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ πεισόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἡσυχάσομεν, μενεόμεθα πρὸς ἡμῖν αὐτοῖσι. οὐ γὰρ δοκέομεν ἐπὶ ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης ἥξειν ἁμυνόμενοι. Ταῦτα ὡς ἀπενείχθησαν, ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχέειν μὲν μηδαμίῃ ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, B ὅτι δὴ σφέων τοὺς γε σύμμαχοι οὐ προσεγένοντο· ὑπεξιόντες δὲ καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ προεξίοιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς χρηίας συλέοντες, τὴν πόλιν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτεῖναι, διὰ μέσων σφέας διελάντες· καὶ προσέκλασαν μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων τῆς βασιλέος Σκώπασις, προσεχώρεε Σαυρομάτας. Τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἐς ὅτι τοῦτο πρήξαντα ὁ Πέρσης, ἰὼν Ταναΐδος ποταμοῦ πρὸς τὸν Μαιῆτιν λίμνην ἐπορθοῦτο· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ὄπισθε C κατὰ πόδας διώκειν. αὕτη μὲν δὴ μία μοῖρα τῆς βασιληίης, τεταγμένη τοῦτον τὸν ὁδὸν ἦλθε εἰρηται. Τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς τωὐτὸ, καὶ Γελωνούς τε καὶ Βουδίνους προσηλυθότας, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδὸν προσέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. προσθεῖτο μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῆς χωρέων τῶν ἀπειπαμένων τὴν D σφετέρων συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντας γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀέκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπιστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην, καὶ ὅτι χρέον, ἰὼν δὴ 165 βουλομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα μὲν Σκύθαι βουλευσάμενοι, ὑπηντίαζον τῇ Δαρείου στρατιῇ, προδρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. Τοὺς δὲ ἀμάξας ἐν τῇσι E οἱ σφι διῆγε τά τε τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες πάσας καὶ τὰ προβατα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ἐπολιπόμενοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ ὁ πρὸς βορέην ἐλαύνειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο· τοὺς δὲ Σκυθέων οἱ προδρόμοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρσας

ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴστρου, οὗτοι μὲν τούτους θεσπέσιον ὅσον τι ἡμέρης ὁδῷ προσέρχονται, ἐστρατοπεδεύοντο, τὴν ἐν τῇσι γῇσι φυόμενα λεαίνοντες. Ἡ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἀπιστάμενον τὸν Σκυθέων τὸν ἵππον, ἐπίστεσθαι τε σφέας ἀεὶ ὑπαγομένους καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὸν μέσον τῶν μοιρέων ἴθυσαν Ἡ Πέρσαι) ἐδίωκον πρός τε τὸν Τάναϊν καὶ τὸν Ταναΐδος. Διαβαίνοντος δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμόν, οἱ Πέρσαι ὑπερδιαβαίνοντες ἐδίωκον. ἐς ὃ τὸν Σαυροματέων τὸν χῶρον διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὸν τῶν Βουδίνων. ὅσον μὲν δὴ χρόνον Ἡ Πέρσαι ἦσαν ἐν τῇσι Σκυθικῇσι καὶ τῇσι Σαυρομάτιδος χώρῃσι, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπεί τε δὲ ἐς τὸν τῶν Βουδίνων χῶρον εἰσέβαλον, ἐνταῦτα δὴ συτυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, οὐκ ἐλελοιπότων τῶν Βουδίνων, ἐκκεχειρωμένου τὸ τείχεος πρώτων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο ἀεὶ τὸ πρόσω κατὰ σφέας· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὸν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κεῖται δὲ ὑπὸ τῆς Βουδίνων χώρης, ἑπτὰ πλῆθος ἐπ' ἡμερέων ὁδόν. ὑπὸ δὲ τὴν ἔρημον Θυσσαγέται οἱ κάτοικοι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν λίμνην τὸν καλεόμενον Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κεῖται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὸν ἔρημον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὸν στρατιὸν ἐπὶ ποταμῷ Ὄαρῃ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἄλλήλων ἀπέχοντα, στάδιους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη· τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐτείχεε, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, κατέσχον ἐς τὴν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοσοῦδε στρατοῦ, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντο σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ κατοπρέψας ἦιε πρὸς ἑσπέρην· δοκέων τούτους τε πολλὸς εἶναι τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐπεκύρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων. συτυχὼν δὲ, ἐδίω-

A ab Istro trium ferè dierum & ante sé, vnius diei iti nere abesse, positis castris, germina terræ vastãt. Persæ, vbi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducẽtem: & quum ad vnam partium ventum est, aurorã versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniunt in Budinicã. Cæterùm quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimẽti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi verò Budinicam ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porrò tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc soli-

C tudo à nemine hominũ colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierũ itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingẽtes amnes per Mæoteos fluũt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes eásque ingentes condidit, pari inter

D se spatio distantes, sexagenorum ferè stadiorum, quarum ad meã vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse

E cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturãs ire in Scythiam, eò deuenit vbi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequeba-

tur vnius diei ſpatio, nunquã intermittens ſubterfugientes. Subterfugiebant autem de induſtria in terram eorum qui ſocietatem ipſorum reſpuerant, & primùm in Melanchlænorum. Quos quũ perturbaſſent tam Perſæ quàm Scythæ, eorum terram ingreſſi Scythę in loca Androphagorum Perſas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hoſtem in Neuridem ducunt. Neuris quoque conſternatis, tendunt ſubterfugiendo ire ad Agathyrſos. Sed Agathyrſi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priuſquã à Scythis ager ipſorũ inuaderetur, miſſo caduceatore, Scythis ingreſſum ſuorũ finium prohibent, prædicentes, ſi conarentur inuadere agrum ſuum, cum eis primùm ſe prælĩũ commiſſuros. Hoc interminati Agathyrſi, in fines procurrũt, animo arcendi ingredi volẽtes. At Melãchlæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Perſis vnà cum Scythis, neque viriũ neque minarum memores, ſed timore perculſi, fugam capeſſerunt aquilonem verſus ac ſolitudinẽ. [a] Scythæ partim ad Agathyrſos, iam non recuſantes ſocietatem, ſe conferebant, partim è Neuride regione in ſuam Perſis præibant. Id quum diu factitaretur, neque deſiſteretur, Darius ad Indathyrſum Scytharum regem miſſo equite, inquit, [b] Virorum dæmonie, *id eſt, beate*, quid aſſiduè fugam facis, quum liceat tibi horũ facere alterutrum? ſi tibi videris idoneus ad reſiſtendum negotiis meis, ſiſte curſum, ac perſtãs, mecum fac prælium: ſin agnoſcis te imparẽ eſſe, ſic quoque ſiſte curſum, & hero tuo munera offerẽs terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrſus ita reſpondit, Sic res meæ habent, ô Perſa, vt neque vllum mortalium ego metuens antè fugerim, neque nũc fugiam te, neque quicquam faciã diuerſum nunc atque in pace facere conſueueram. [c] Quòd autẽ nõ protinus tecum ineo prælĩũ, huius rei te certiorem faciam:

a At Scythæ non iam ad Agathyrſos (quippe qui *ingreſſu ſuæ regionẽ* interdixiſſẽt) tendebant, ſed ex Neuride regione in ſuã Perſis præibant. *Valla putauit ἀπὶ παμάτους eſſe pro ἀπὶ παμάτους συμμαχίῃ (vt paulo ante locutus erat Herodotus) quum referatur ad ἀπηρῶν præcedens paulo antè.*

b *Budæus Gertit, O miſerrime hominum.*

c Cur autẽ non pr. tecum ineam prælĩũ, hoc quoque tibi declarabo.

A κε ἐπεκφέροντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ (οὐ γὰρ αἰεὶ ἔπειθε ὁ Δαρεῖος) οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ἐπέφυγον ἐς τὴν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην. τελευτῶντι δὲ ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ οἱ Γέρροι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τὴν χώρην· ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἐπῆλθον ὅτι τὴν Νευρίδα. ταραχομέ- B νων δὲ καὶ τούτων, ἔτι σφι ἐπεφύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλεῖν τὸν Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τὴν σφετέρην οὖρον· τελεύτησαν τε ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι τε πρῶτα ἀξόμαχήσονται. Ἀγάθυρσοι μὲν τοσαῦτα προεῖπόντες ταῦτα, ἐβοήθεον ὅτι τοὺς οὔ- C ρους, οὐ νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ὑπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι τε Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε τοῖς ἀλκὴν ἐπιφέροντο· ὑπολαβόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφυγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. Οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τὴν Ἀγαθύρσους οὐ- 166 κέτι ἀπειπόντως ἀπῆκον· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν ἑτέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐ- D γίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα πρὸς Ἰνδάθυρσον, ἔλεγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἐξὸν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέοντι; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶναι σεωυτῷ, ἴσθι ἐμοὶσι τοιήμασι αὐτιωθησόμενος, σὺ δὲ ἵηθι, καὶ μάχεο· εἰ δὲ μή, καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔλθὲ ἐς λόγους. ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδάθυρσος ἔλεγε πρὸς τάδε, Οὔτι τῳ δεῖμαν ἔχει ὦ E Πέρσα· ἐγὼ δὲ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδέ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἔωθα ποιέων. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω·

« τὴν γῆν πρὸς τῇ παυσάμενος πρὸς τὴν μάχεσθαι. εἰ δὲ συγχύσεως ἕνεκα τῶν ἐπῶν, οὐδὲ καὶ οὕτω παυσάμενος

ἡμῖν οὔτε

» ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἔστι, A Nobis neque oppida sunt neque
» τῶν πίερι δείσαντες μὴ ἁλῶσι ἢ καρῇ, τάχιον συμμίσγομεν αὖ ἐς μάχλιν ὑμῖν. εἰ
» δ' δέοι πάντως ἐς τὸ τοι χωρίον ἀπικνέεσθαι, τὸν γε ἀνοισι ἡμῖν ἔοντες πάφοι πατρῴοι.
» φέρετε, τοῦτον αἰθυσσόντες, συλλέξῃ πειρᾶσθε αὐτοὺς· ἐπιγνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μα-
» χησόμενα περὶ τῶν πάφων, εἴτε καὶ ὐ μαχησόμενα. πρότερον δ' οὐ μὴν ἡμέας λόγος αἱ-
» ρῇ, οὐ συμμίξομεν. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δ' ἐμοὶ, Δία τε B quod autem ad cætera; ego solos
» ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Γοίλω mihi heros arbitror Iouem pro-
» τὸν Σκυθέων βασιλέα, μούνους εἶ. σοὶ δ' genitorem meum, [a] & solium
» αὐτὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα πέμ- Scytharum regium: Tibi autem
» ψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· αὐτὶ δ' ὅτι pro terra & aqua, quæ dono po-
» δεσπότης ἔφησας εἶ ἐμὸς, καλῶς λέγω. scis, mittam quæ decet ad te ve-
» τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κή- nire dona: pro eo quòd herum te
ρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. ⓓ meum esse dixisti, iubeo te fiere.
δ' Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα, ὀργῇ ἐπλήσθησαν. τὴν Hoc à Scythis responsū est: quod caduceator reuersus Dario renū tiauit. Scytharum reges, audito nomine seruitutis, indignatione perfusi, partem illam quæ cum
μὲν δὴ μίαν Σαυροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμψαντες, ἵνωσι κε- C Sauromatis ordinata erat, cui
λεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τούτοισι οἳ τὸν præerat Scopasis, mittūt ad col-
Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφρούρεον. loquendum cum Ionibus qui Istrū ponte iunctum asseruabant.

ΑΥ τῶν δὴ τοῖσι ἀποληφθεῖσι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, οἷόν τε δὲ ἐκεῖνο τε αἱρεομένοισι ὅτι πλεῖστον ὠφελέεσθαι. νομίζοντες ὧν οἷόν τε ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐπιβουλεύειν τὰ βεβουλευμένα. ἦν μὲν δὴ ἵππος τιμὴ ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἢ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἵππους φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς D vertebat equitatum Persarum,
τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκούρεε. ⓔ δὲ sed fugientes incidendo in pedi-
Σκύθαι ἐσαράξαντες τιμὴ ἵππον, ἵνα ἐς τρέφοι, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι, ἐποιέοντο δὲ καὶ tatum, ab eo defensabantur. Ita
νύκτας τοιάδε πλησίας τοῖσι Σκύθῃσι. δὲ τοῖσι Πέρσῃσί τε ἦν σύμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ὅτι πεφευγόσι τῶν Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶυμα μέγιστον ἐρέω. τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· E Scythica neque asinus neq; mu-
ὑδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ διὰ τὰ ψύχεα. lus gignitur, ac ne vllus quidem
οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. visitur, propter frigora. Itaque
ὑβρίζοντες ὧν οἱ ὄνοι ἐπέρασσον τὸ ἵππον τῶν rudentes asini perturbabāt Scy-
Σκυθέων· πολλάκις δ' ἐπελαυνόντων ὅτε ἴοιεν tharum equos: & quum Scythæ
Πέρσας, μεταξὺ ὄκως ἀκούσαντες οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τὴν φωνὴν, ἐταράσσοντό τε ὑποτρεφόμενοι,

Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorū voce, cōsternati auertebātur,

a Et Vestam Scytharum reginam. *Fortassè tamē & aliam enterpretationem verba Græca admittunt.*

b At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel remanebant*, nō amplius censuerūt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibum sumerent. Obseruantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimuero, *&c.*

c Verūm quod Persis auxiliabatur, Scythis verò aduersabatur, Darii exercitum inuadētibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* asinorum vox & mulorū species.

arrectis auribus ſtupefacti, vtpotè inſolentia tum vocis quam prius non audiſſent, tum formæ quam nunquam inſpexiſſent. Atque hoc quidem paululum quiddam mométi ad bellum afferebat. Cæterùm Scythæ vbi animaduerterunt Perſas tumultuantes, quò diutius in Scythia illi commorarentur, [a] & commorantes ad omnium neceſſariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita ſibi putarunt, vt pecoribus ſuis vnà cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederent locum. Perſæ illuc ſe conferentes, excipiebant pecora. quo facto quum ſæpius idé tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittũt ad eum cum muneribus caduceatorẽ, aue, mure, rana, & quinque ſagittis. Perſæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarent. Iſte negare ſibi aliud eſſe mandatum niſi vt quum illa tradidiſſet, celerrimè rediret. iubere tamen ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona vellent. Hoc quum audiſſent Perſæ, conſultabant. Et Darii quidem ſententia erat, Scythas ſeipſos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quòd mus quidé in terra gignatur, & eodem quo homines fructu vtatur, rana autẽ in aquis naſcatur, auis verò ſit equo affimilis: at ſagittis dandis, quòd [b] ſeipſos tradere viderentur. In hanc ſententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è ſeptem qui magos ſuſtulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Perſæ, niſi effecti vt aues, ſubuoletis in cælum, aut effecti vt mures, ſubeatis terram, aut effecti vt ranæ inſiliatis in paludes, non remeabitis vnde veniſtis, his ſagittis confecti. Et Perſæ quidem illa munera ſic interpretabantur. At vna pars Scytharum cui datũ antè erat negotium Mœotidis paludis cuſtodiendæ, tunc autẽ cũ Ionibus qui ad Iſtrũ erant colloquẽdi, vbi ad pontẽ venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatẽ vobis

a Et commorãtes angerẽtur ob rerum omnium penuriam.

b Suam potentiam.

A καὶ ἐν ἀνύμασι ἔσχον, ὀρθὰ ἰστῶντες τὰ ὦτα· οὔτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τῆς τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες ὃ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ὀλίγον τι ἐφέρετο τοῦ πολέμου. οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς Πέρσας ἰδίεν τεθορυβημένους, ἵνα δὴ καὶ μᾶλλον τε ὀλίγον τι πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ ἀπορέοντες αἰεὶ ὦσιν, τῷ πολλῶν ὀπιδεέες ἐόντες, ἐποίευν τοιόνδε· ἔκλιπον τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίπιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ αὖ ἀπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ αὖ Πέρσαι ἐπελθόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήεσαν αὖ τῷ πεποιημένῳ. πολλάκις δὲ τοιούτου γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μυῖαν καὶ βάτραχον καὶ ἰσους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπηρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων. ὁ δὲ σφὶν ἔφη οἰ ἐπεσάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τινὶ ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντος τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ ἰσους, ὡς τὴν ἑωυτῶν ἀρχὴν τῷ δεδίδοσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεῖπε δὲ τῇσι γνώμῃ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τῶν τὸν μάγον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες ἁλόμενοι ἀναπτῆτε ἐς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες ἁλόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι ἁλόμενοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπονοσήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶν δὲ τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἴκασον. ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ τεταγμένη πρότερον μὲν δὴ τινὶ Μαιῆτιν λίμνην φερουρέειν, τότε δὲ ὅτι τὸν Ἴστρον διῶσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτι τινὶ λέγουσι, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν

167

» ἥκομεν φέροντες, ἢν σφι σὺ ἐθέλῃς ἐσακούειν. A
» πιστεύομεθα γὰρ Δαρεῖον ὑμῖν ἐντείλασθαι τάδε,
» ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φυλάξαντας τὴν γέφυραν, αὐτὸν μὴ παραμένοντα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὰ ὑμέτερα. ταῦτα ὦν ὑμεῖς τάδε ποιοῦντες, ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε τοῖς ἐκείνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ τοῖς ἡμέων τὰς τοσαυτομούδας ἡμέρας τοσάδε μείναντες, ὅ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι μὲν νυν, ὡς τοσάδε ἀμφὶ Ἴωνας ποιήσειν ταῦτα, ὁπίσω τὸν ταχίστην ἐπείγοντο. Περσηισι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, αὐτετάχατο οἱ ἐπιλοφοῦντες Σκύθαι πεζῷ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήλυξε· τὸ δὲ, ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῇ χρεωμένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τὸν αὐτομολέοντα τὸν Γωβρύην. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκειν, εἶπε πρὸς τοὺς περὶ ἑωυτὸν καὶ τάδε ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦ ἄνδρες ἡμέων πολλὸν C καταφρονέουσι. καί μοι νῦν φαίνεται Γωβρύης εἰπὰς περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς· ὡς ὦν ἅττως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτὸς μοι ἔχειν, σὺν λῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ ἡμῖν ἔσται ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γωβρύης εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν δὴ καὶ λόγῳ ἠπιστάμην τοῦτον τὸν ἄνδρα τὸν ἀποείλεα· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον ὀξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν τάχιστα νὺξ ἐπέλθῃ, σκηνεύσαντας τὰ πυρὰ D (ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς γαύλους τῶν ἀνδρηιοτάτων καὶ ἀδενεστάτους ἐς τὰς ταλαιπωρείας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πολλοὺς καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ ὑπὸ τὸν Ἴστρον ἰοῦσαν Σκύθας λύσαντας τὴν γέφυραν, ἢ καί τι Ἴωσι δόξαι, ὅ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ὀξέως διεργάσασθαι. Γωβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δὲ, νυκτός τε ἐγένετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ τοὺς μὲν καὶ πατρίους τοὺς ἀνδρῶν, καὶ τὸ ἰὸν ἐ- E λάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, καὶ τελευτήσας αὐτοῦ τὸν στρατόπεδον· καταλιπὼν δὲ τούς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀδενέας τῆς στρατιῆς, τὸ δὲ εἵνεκα· ἵνα μὲν ὄνοι βοιὸν παρέχωνται. οἱ δ' ἄνθρωποι ἀδενείης μὲν εἵνεκα καταλίποντο, παρόφασιος δὲ τῆς δηλαδὴ

afferentes venimus, si modò nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. Itaque si [a] id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quum ad præstitutam diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [b] raptim retrò abiere. At cæteri Scythę, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem vt quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret: & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui cõsueuerat, Hi viri videtur mihi magno nos habere contemptui, & nunc Gobryas rectè dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quũ mihi quoque ipsi res ita se habere videatur, bono cõsilio est opus, vt tutus nobis eò vnde venimus sit receptus. Ad hęc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horũ ego virorum inopiã videbar mihi ferè fama habere cognitam, sed vbi adueni, euidẽtius intellexi, animaduertẽs eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quũ primùm nox aduenerit, [c] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueuerunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum rectà pergant Scythæ ad pontem soluendum, [d] aut Ionibus soluere lubeat: quod nobis factu facile erit. Hoc Gobryas consiliũ dabat. Cui assentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in castris [e] viros lãguore præditos, & eos quorũ amissio minimi faciẽda esset, necnõ omnes asinos *alligatos*: asinos quidẽ, vt vocẽ ederent: [f] infirmos autẽ homines, hoc titulo,

a Itaquè si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum* Si quum ad pr. diẽ permãseritis, iam abscedatis.

b Primo quoque tempore rediẽrunt.

c Accensis ignibus, vt & aliãs facere cõsueuimus, & imbecill.

d Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis nõ difficile futurum sit.

e *Eadem est vox pro qua reddidit paulo antè Imbecillissimis quibusque: nisi quòd hic est positivum gradum, quum ibi esset superLativum.*

f Homines verò propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipse cum fl. cop.

vt dum ipſe cum flore copiarũ adoriretur hoſtem, iſti interea caſtra tutarétur. Hæc perſuadens iis qui relinquebantur, Darius, accenſis ignibus quammaturrimè ad Iſtrum contendit.[a] Aſini, quòd multitudine deſtituti eſſent, eo magis rudere, quos audientes Scythæ, credere omnino Perſas in eiſdem permanere caſtris. verùm vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito ſe proditos eſſe à Dario, [b] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repétè retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budiniſque ac Gelonis, Perſas recta ad Iſtrum via perſequuntur, vtpote pleroſque pedites & itinera neſciétes, ea præſertim quæ diuortia habebant: ipſi equites & compendia viarum ſcientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quàm Perſæ. Ibi cognito ſe præuertiſſe Perſas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerũt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertranſierit, iniurii eſtis qui adhuc permaneatis: ſed quoniam hactenus præ timore permanſiſtis, nũc ſoluite quamcelerrimè traiectũ, atque abite ſoſpites liberíque, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus veſter erat, ita tractabimus vt aduerſus nullum mortalium ſit facturus expeditionem. De hac re conſultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Atheniẽſium ducis & Cherſonenſiũ (qui ſunt in Helleſponto) tyranni ſententia erat, Scythis obtemperandum eſſe, & Ioniam ſeruitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſii diuerſa, quòd diceret nũc quidem eos ſuæ quenque vrbis tyrannos eſſe ob Darium: potentia verò Darii ſublata, neque ſe Mileſiis, neque alium quẽquam vſquam præeſſe poſſe. Fore enim vt ſingulę ciuitates popularem ſtatum quàm tyrannicum mallent. Hãc ſententiam quũ dixiſſet Hiſtiæus, omnes cõfeſtim qui Miltiadi aſſenſi fuerãt, in eam tranſierunt.

a Aſini à cœtu ſegregati,

b Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatarũm vna, necnon Budini & Geloni, Perſas recta ad Iſtr. via perſequũtur. Sed quum Perſarũ exercitus magna ex parte pedites haberet, viáſque ignoraret, vtpote *in certa diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non ſectas: at Scythicus equitibus cõſtaret, & iis quidẽ itinerum compẽdia ſcientibus, quum vtrique ab alt. aberr.

A αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ὁρμᾶτο ἐπὶ-
θήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ὄνοι δὲ ὅ στρα-
τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ἐφύλασσον. ταῦτα τοῖσι
ὄνοισι λίην μᾶλλον ἢ τοῦ θείου ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἀνακαύσας, τὴν ταχίστην ἐπείγετο
ὡς τὴν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ ὁμίλου,
οὕτω μᾶλλον δὴ μᾶλλον πολλῷ ἔσω τοῦ φωνοῦς,
ἀκούσαντες δὴ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, πάλαι κατὰ 168
χώρην ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ
γενομένης γνόντες ὡς ὑπολελειμμένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖρά τε
B τὴν ἐπέτεινον τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ
κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὰ ταχίστην συγκροτέοντες, αἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυ-
θέων, καὶ ἡ μία, Σαυροματέων καὶ Βουδίνων καὶ
Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρου.
αὐτὰρ οἱ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοὶ ἐόντες πε-
ζοὶ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπιστάμενοι,
ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ ἐπὶ-
C στεον, καὶ τὰ σκέλεα τῆς ὁδοῦ ἐπι-
στάμενοι, ἀμαρτόντες ἀλλήλων, ἔφθησαν
πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυ-
ραν ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας
οὐκέτι ἀπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας
ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί, Ἄνδρες Ἴωνες, αἴτε ἡμέ-
ρας ὑμῖν τὸ ἀριθμοῦ διήκοντας, καὶ δ' ποιέε-
τε δίκαια ἐπὶ τοῦτο μένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρό-
τερον δειμαίνοντες ἐμείνατε, νῦν λύσαντες
τὸν πόρον, τῇσι ταχίστῃσι ἅπαντες χαίροντες ἐ-
λεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἶσθε
D χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δε-
σπότεα ἡμεῖς πειρησόμεθα οὕτω, ὥστε
ὅτι μηδαμοὺς ἔτι ἀνθρώπους αὐτὸν στρα-
τώσασθαι. πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβου-
λεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀθηναίου στρα-
τηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων
τῶν ἐπ' Ἑλλησπόντῳ, ἐλευθεροῦν Ἴωνίην. Ἱστιαίου δὲ
τοῦ Μιλησίου ἐναντία τούτῳ, λέγοντος ὡς νῦν
μὲν ἕκαστος Δαρεῖον ἔχοι τῶν ἀρχὴν τυραν-
E νεύει πόλιος, τοῦ Δαρείου δὲ δυνάμεως κα-
ταμαρφθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα ὑδαμῶς. βου-
λήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τὸ πολίων δημοκρατέε-
σθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην
ταύτην ἀποδεξαμένου, αὐτίκα πάντες ἦ-
σαν τεταγμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τοῦ Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι.

ἦσαν γάρ τοι οἱ ἀμφέσειντές τε τὸ ψῆφον, Ⓐ ἐόντες λόγου τοῦ βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἵππόκλος Λαμψακηνός, καὶ Ἠρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. ταῦτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Ἰωνίης, Στρατίης τε Χίος, καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκεύς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος. τοῦ δὲ γνώμη προκειμένη σπανία τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ πλὴν λόγιμος Ⓑ μούνου Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. οὗτοι ὦν ἐπί τε τὴν Ἱστιαίου αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔρδειν τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τὸ μὲν γεφύρης λύειν τὰ πρὸς τοῦ Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· Ⓒ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι, καὶ βαλόμενοι ἀμφοτέρωθεν τὸν Ἴστρον πρὸς τὴν γέφυραν. εἰπεῖν τε λύοντάς τὸ γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὸν ἔχον, ὡς πολλὰ ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἐστὶ ἀν ἡδονή. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ὡς πόλιος ὑπεκρίνατο Ἱστιαῖος,

» τάδε λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἥκετε
» φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε ἀπ'
» ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων
» ἐς ὑμέας ὀπίσω δέως ὑπηρετέεται· ὡς γὰρ ὁ-
» ρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον, καὶ προθυμέόμε-
» θα πᾶσαν ἐξοῦμεν, θέλοντες ἐλευθερωθῆναι. σὺ
» δὲ ἡμέας τάδε λύσαντας, ὑμέας καιρὸς ἔσται
» δίζεσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, ἴσον τε ἡ- D
» μέων καὶ ὑμέων αὐτῶν ποιήσασθαι οὕτως ὡς
» ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν ταῦτα μετὰ τοῦτο
ἔφασαν ποιήσειν, ὡς δόξαντες λέγειν ἀληθέα, ἐπέστρεφον ὀπίσω ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἁμαρτόντες πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ ἀμφορμησάμενοι, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, πρῆγμα ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, ὀπίσω ἐξευρεῖν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, καὶ τὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρης τῆς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἐῶν, ταύτῃ

διεξελθόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους

Fuere autem qui disceptauerũt, duntaxat alicuius apud regem existimationis, Hellespontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, & Aristõ Byzantius: & isti quidem ex Hellespõto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & AEacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiæus Milesius: cuius sententia prælata est sententiæ Miltiadis. AEolum verò vnus affuit qui esset alicuius authoritatis, Aristagoras Cymæus. Hi, posteaquam Histiæi probauêre sententiam, hoc sibi præterea agẽdum dicendúmque censuerunt, vt pontem [a] quidem ab vlteriore ripa eatenus soluerent vt extra sagittæ iactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Istrum pontẽ transire, [b] sed soluentes illinc pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Histiæi addendum quum decreuissent, ita pro vniuersis ad Scythas Histiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attulistis, & opportunè instatis: atque vt vos nobis probè viam ostendistis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum rescindimus, adhibituri omnem diligentiã, cupiditate assequendæ libertatis. Cæterùm dum nos hæc dissoluimus, interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam vestro quàm nostro nomine ita vlcisci vt merentur. Scythæ, Ionibus iterum fidem habẽtes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarũt, [c] ipsi sibi huius rei causa, quòd pabula equorum illis in locis corruperant, fontésque obstruxerant. quod nisi feciſſent, facilè si voluissent Persas inuenissent: nunc ita faciendo, visi sibi fuerant optimè consuluisse, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quippe eã suæ regionis partem consectãtes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostẽ indagabant,

a Partis pontem soluerẽt quæ versus Scythas spectaret: soluerent autem non amplius quàm ad iactus teli spatium; ne nihil fac.

b Sed soluentes illam pontis partem quæ Scythiã versus spectabat; omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dixerent.

c Cuius *mali* sibi autores fuerant.

rati illum eadem parte fugam intendisse: at ille obseruato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægrè traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisset, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit, veritus ne se relicto Iones abiissent. Erat autem apud Darium AEgyptius quidam, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra ripam Istri positum iubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus *eum sapius inclamantem: tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendum exercitum pōtem iunxit. Atque hunc in modum Persæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberrauerunt. [a] & ob id Iones tanquam non liberos, sed pessimos & ignauissimos omnium hominum iudicant, déque eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & insectatione dignissimos. Hæc in Iones Scythæ probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit, atque illinc in Asiam nauibus ipse transiuit, relicto in Europa exercitus duce [b] Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbū inter Persas diceret: quum esset esurus mala punica, simulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano [c] nunquid tantum hominum sibi optaret quantum illic esset acinorum, respondit, Se præoptare tot sibi esse Megabyzos quàm Græciam subditam. His verbis apud Persas hominem honorauit: quem tunc prætorem reliquit cū octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Hellespōtios reliquit, hoc dicto, quòd quum apud Byzantium agés audisset Chalcedonios decē & septem annis ante Byzantios vrbē condidisse, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuisse, qui, quū pulchrior adesset locus ad vrbem condendā, nequaquā turpiorē elegissent nisi cæci fuis-

a Et *propterea modò* Iones, vt qui liberi sint, pessim. hom. iudicāt: modò de illis tāquam de seruis loquentes, mancipia dominorū amantia & minimè fugitiua esse aiūt. *Vel*, Et propterea aliās Iones, *&c. Sic & in altera parte.* Aliās verò de illis *&c. Solet tamen πῶν μὲν, πῶν δὲ, passim exponi, Partim quidem, Partim verò. sed hic non satis cōuenire videtur Partim. sensum est enim, Iones (Scytharum iudicio) si vt liberi cōsiderentur, se in illa re ignauissimos ostendisse: sin vt serui, officio mancipiorum dominos amantium functos fuisse.*

b Megabazo. *in Vulg. edit. Gr. & in nostris Vet. eod. Sic in sequentibus locis.*

c Cuius rei tantam multitudinē sibi optaret.

δοκέοντες καὶ ἐκείνους ἀφ' ἑωυτῶν τὸ ἀπόδρησιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐωϋτὸν ἡμόμενον σίγον, τοῦτον φυλάσσοντες ἵκοντο. καὶ οὕτω μόγις δὴ σῶν τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν δειρωδίην ἀπίκοντο μὴ σφέας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. ἐνθαῦτα δὴ Δαρδανὴς ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα κατασάντα ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα. Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τῆς πρώτης κελεύσματι, ἁπάσας τε νέας ἀπάσας παρῆγε διαπορθμεύων τὴν στρατιήν, καὶ τὴν γέφυραν ἐξέλυσε. Πέρσαι μὲν δὴ ὧν οὕτω ἐκφεύγεσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, ἐς Ἑλλήσποντον ἤλασαν τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους χρίνουσι εἶναι ἀπλώτων ἀνθρώπων. τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραπόδεα φιλοδέσποτα φασὶ εἶναι, καὶ ἄδρηκτα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρδανὸς δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ Θρηίκης πορθμὸν, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τὴν Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τὸν Δαρδανὸς κοτὲ ἐδώκε γρῆν, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος, ὡρμημένου Δαρείου ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τάχιστα τὴν πρώτιστον τῶν ῥοιέων, εἵρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ,τι βούλοιτ' ἂν οἱ ἐκ σοῦ τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρδανὸς δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ ἐκ σοῦ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑποχείριον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τὸ ἑωϋτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμιον τοῖσι Ἑλλησποντίοισι. ἡμέρῃ γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπ' ἀκμάδεα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὸν χῶρον Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοὺς τὸν χείρονα τυγχάνειν ἐόντας τυφλοὺς. οὐ γὰρ ἂν κάλλιονος παρεόντος κτίζειν χώρου, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυ-

φλοί. τοῦτ δὴ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λελειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. τοῦτ μὲν νυν τοιαῦτα ἔπρησσε.

Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ὑπὸ Λιβύων ἄλλος στρατὸς μέγας σόλος, ἀφ' ὧν τοιάδε ἐγὼ ἀπηγήσομαι, τοιαδὶ προφασιν τιν ἐχόμενος ἀπηγήσομαι. τοιάδε προϊόντες χρόνῳ οἱ Ἀργεῖοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐξελαθέντες ἐκ Βραυρῶνος, λαβόντες γυναῖκας τὰς Ἀθηναίων ἐκ τοῦ τοιούτου ἐξελαθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐπὶ τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. τοῦ δὲ ἀγγέλου εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἶησάν μιν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐπὶ τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· τοιαῦτα δὲ τοῦτοι ἐς Λῆμνον, φυτεύσαντες σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γλυκείης τῶν Μινυέων, πέμψαντες δεύτερον, ἠρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὡς ἐκ τῶν Πελασγῶν ἐξελαθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τοῦτοισι, μοίρης τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔα δοκέειν τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ σφέας ὥστε ποιέειν τοῦτο, τῶν Τυνδαρείδεων ἦν ναυπλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξαμένους δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμοις ἐχρῶντο, τοὺς δὲ ἐξ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα δὴ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι δὴ Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς εἰρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς μὲν ἄλλους Λακεδαιμόνιοι, νυκτὸς μετ' ἡμέρην δέ, οὐδένα. ἐπεὶ δὲ ἔμελλον σφέας κατάξεσθαι, πρήσσοντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἐοῦσαι ἀξιαί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὸ

A sent. Hic igitur Megabysus in Hellespontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuersarum à Medis partium erant, subigebat. & iste quidem talia agebat.

B Per idem autem tempus alia ingens aduersus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego cõmemorabo causam, his prius expositis: Argonautarum posteri quum à Pelasgis qui fœminas Atheniensium ex Braurone prædati sunt, essent ejecti à Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt, cõfidentésque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quũ aspexissent, nuntium misêre sciscitatum quinã & vnde essent. Illi, nuntio sciscitanti responderunt se Minyas esse, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigassent quiq; quũ Lemnum appulissent, illic eos procreassent. Hanc mentionem stirpis Minyarũm quum audissent Lacedæmonii, C missio iterum nuntio sciscitantur quid sibi velit ipsorum aduẽtus, atque ignis accensio. Illi verò se respondent à Pelasgis ejectos, redire ad parentes, (æquissimum enim id factu esse) oraréque vt sibi liceat vnà cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [a] in ea quæ ipsi vellent, Lacedęmoniis placuit, cùm ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipuè quòd Tyndaridæ Castor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confestim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tẽpore, statim elati superbia, cùm alia flagitiosa perpetrarunt, tum regnũ affectarũt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quũ censuissent, comprehensos in carcerem coniecerunt. Quoscunq; autem Lacedęmonii morte plectendos censent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur essent in illos animaduersuri, exorati sunt ab eorũ vxoribus (quę ciues erãt & primorum Spartanorum filiæ) veniã ingrediendi

[a] Quibus ipsi cõditionibus vellẽt.

cc. iiii.

carcerem, & cum suo cuiusque viro colloquendi, nullum in illis dolum esse suspicates. Horum permissu, Minyarum vxores ingressæ carcerem, omni * veste quam gestabant viris tradita, illorum vestem illæ sumpserunt. Ita Minyæ muliebri veste amicti, veluti mulieres è carcere prodierũt, rursúsque apud Taygetum consederunt.

* Vestitu quem gest. v. trad. illorũ vestitum sumpf.

Hac eadem tempestate Theres, Autesionis filius, Tisameni nepos, Thersandri pronepos, Polynicis abnepos, missus est in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Aristodemi filiorum, Eurysthenis & Proclis: quorum, quum pupilli essent, tutelã gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita graiter tulit sibi ab aliis imperari, quoniam imperium degustasset, vt negaret se Lacedæmone moraturum, sed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in insula quę nunc Thera vocatur, quondam Callista, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in insulam quæ nunc Thera vocatur quum appulsus esset, siue regionis amore captus, siue qua alia voluntate, reliquit illic cùm aliis quosdam Phœnices, tum Membliarem consanguineum suum. Isti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone venisset, insulã quæ Callista, *id est pulcherrima*, vocabatur: incoluerunt. Ad quos Theras cũ multitudine tribuliũ missus est, nequaquam ad illos eiciendos, sed ad vnà habitandum, & ad insulam valde frequentandam. Postea verò quàm Minyas è carcere elapsos & apud Taygetum consistentes, Lacedæmonii tamen necare statuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione abductum. Et huic postulato Lacedæmoniis assentientibus, cum tribus biremibus ad posteros Membliaris nauigauit, ducens secum non vniuersos Minyas (plerique enim ex ipsis ad

A ἐρκτὴν, ⸂καὶ⸃ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ ⸂τῇ⸃ ἑωυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφέας πρῆξαι, ⸂τοῦτο⸃ τὰ λόγου δοκέοντες ⸂ἐξ⸃ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεί τε ἐσῆλθον, ποιέουσι τάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ⸂οἱ⸃ δυσὶ τὴν γυναικηίην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξημίσθη ἔξω. ⸂οὐκ⸃ φυγόντες ⸂δὲ⸃ τῷ ἔργῳ τούτῳ ἵζοντο αὖτις ἐς ⸂τὸν⸃ Τηΰγετον.

B Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ⸂οὐκ⸃ Λακεδαίμονος. ⸂ἦν⸃ δὲ ὁ Θήρας ⸂οὗτος⸃ γνώριμος ἐὼν Καδμεῖος, τοῦ μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Αἰσιοδήμου, Εὐρυθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δὲ ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ὅτε ⸂τοῦ⸃ παίδων εἶχε ὁ Θήρας τὴν ⸂τοῦ⸃ Σπάρτης βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο τοῦ ἄρχειν, οὐκ ἔφη μενέειν ⸂οὐκ⸃ τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ⸂οὗτοι⸃ τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, πρότερον ⸂δὲ⸃ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Γοικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, πρόσεσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσχὼν δ', εἴτε δὴ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ⸂οὐ⸃ τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ⸂δὲ⸃ ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ὀκτὼ γενεάς, πρὶν ἢ Θήρεα ἐλθεῖν ⸂οὐκ⸃ Λακεδαίμονος, ⸂οὐκ⸃ τῶν ἀνδρῶν. ὅτε δὴ τοιούτοις ⸂δὴ⸃ ὦν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ⸂τὸν⸃ ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἔστελλε συνοικίσων τούτοισι· καὶ οὐδαμῶς ἐξελὼν αὐτούς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηίως. ἐπεί τε ⸂δὲ⸃ καὶ οἱ Μινύαι ⸂οὐκ⸃ ἀνδραποδίσται ⸂οὐκ⸃ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς ⸂τὸν⸃ Τηΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων ⸂βουλομένων⸃ μὲν σφέας ἀπολλύναι, παραιτέεται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑποδέξεσθαι σφέας ἐξάξειν ⸂οὐκ⸃ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῶν γωμῆ τῶν Λακεδαιμονίων, πεντηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλωσε· οὐκ πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους μάλιστα. οἱ γὰρ πλεῖστοι αὐτῶν

ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καυκῶνας. τούτους δὴ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἑξ μοίρας διέλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας ἑπτὰ ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Θρίξας, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὴ τὰς πλείστας ἐπ' ἐμέο Ἦλῆοι ἐπόρθησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρεω ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ ἔφη ἐκεῖνος συμπλεύσεσθαι, τοιγαροῦν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἱ ὄιν ἐν λύκοισι· ἀπὸ τούτου τοῦ ἔπεος τοῦτο τὸ οὔνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ χρόνῳ τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλοῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (ἐπεὶ γὰρ ἐκτέμνοντο τὰ τέκνα) ἱδρύσατο ἐν Θεοπροπίου Ἐρινύων τὸ Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱερόν· καὶ μέχρι τούτου, ἐκτέμνεται τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι ταὐτὰ λέγουσι· ὅδε δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε ἠμέαθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρεω τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεὺς Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵποντο δέ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν ἀνὴρ Εὐθυμενίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέι τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν οἱ Λιβύην πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ἄναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέεσθαι ταῦτα. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν ταῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίσαντο εἶναι τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποίκους. ἐπὶ δὲ ἑπτὰ μὲν ταῦτα οὐκ ὑὲ τὸν Θήρην ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξηράνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ Πυθίη τὸν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεί τε δὲ κακοῦ οὐδενὸς ἐλύετο σφι μῆκος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζησομένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην.

Paroreatas Cauconásque diuerterunt) sed paucos, [a] quos in sex partes distribuerunt, & totidem illic oppida cõdiderunt, Lepreũ, Magistum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum plerasque Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [b] Hic filio, quòd negaret se nauigaturũ cum eo, Relinquã ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomẽ adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomẽ alteri prævaluit. Ololyco natus est filius AEgeus, à quo vocantur AEgidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod posteà apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum Theræis consentiũt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, AEsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [c] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cùm aliis ciuibus, tum verò Batto [d] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya cõderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego, ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu verò quempiam horum iube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat: Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniã mittere audentes. Septem post hæc annos quum in Thera nõ pluisset, & omnes, præter vnam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [e] respondit, mittendã in Libyam esse coloniam. Illi, quoniã nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuntios inuestigatum si quis aut indigenarũ aut aduenarũ illic esset qui in Libyã nauigasset.

[a] Quum autem hos expulisset, seipsos in sex partes distrib.

[b] At filius, quum ei se vnà nauigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum ὅτι οἱ λύκοισι, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος· atque adeo nomen hoc inualuit.

[c] Afferens ex vrbe hecatomben comit.

[d] Qui filius erat Polymnesti, Euthymides genere ex Minyis.

[e] Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

Nuntii, quum Cretam pererrassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuntii mercede inductum in Theram duxerunt. Verùm non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrimè reuerterunt ad cæteris de insula renuntiandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eò naui Samia quæ ab AEgypto redibat, (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, AEgyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas, peruenerunt in Tartessum, [a] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [b] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratem Laodamantis filium AEginetam, cũ quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris:* septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primùm facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renuntiarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto.

a Deducente eos numine. Erat, &c.

b Inter omnes Græcos de quibus certò nobis compertum est.

A τοῦτο πλανώμενοι δὲ αὐτὸν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Γ' τόμον πόλιν. ὃν τοῦτον ὁ συμμισγόμενος ἀνὴρ πορφυρεύς, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπὸ ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλατέαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, ταχέες τὰ οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Γ λάταιαν, τὸν μὲν Κορώ-
B βιον λείποισι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὸ ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι τοῦδε τῆς νήσου. ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον ἢ συνκείμενον, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πρόσφορα. μὴ δὲ νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπνείχθη ἐς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι τοῦδε τὸν Κορώβιον τὸν πάντα λόγον, σιτία
C ἐωυτοὺς καταλείποισι· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ, ἢν γὰρ αἰεὶ ὁ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τότον τὸν χρόνον· ὥστε ἀποινοσήσαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἐπεκίδυ ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτεω. τούτῳ γὰρ οὐκ
D οἷά τε ἔστι ἐρίσαι ἄλλον. ὁ δὲ Σάμιοι τῶν δεκάτεω τῶν [c] ἐπικερδέων ἐξελόντες ἑξ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλκῆιον, χρητῆος Ἀργολικοῦ τρόπον. περίξ δὲ αὐτὸ, γρυπῶν κεφαλαὶ περίκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ἑστησάντες αὐτῷ τρῆς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γόνασι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῆξις φιλίαι μεγάλαι συνεκρήσησαν. ὁ δὲ Θη-
E ραῖοι, ἐπείτε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ὀπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἔδοξε ἀδελφεόν τε ἐπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ πασέων χώρων ἀπασέων ἑπτὰ ἐόντων, ἀδρας. εἶναι δὲ σφεων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον.

c Inter ὀπικερδέων

οὕτω δὴ τέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλάταιαν. ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δὲ ἄλλα τὰ περὶ Βάττου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττου οὐδαμῇ ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὄαξος πόλις· ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικάβυε μὲν τῇ παρ' ἔργῳ μηδενὶ τῇ Φρονίμῃ, πρήσσουσά τε καὶ νέα, καὶ πολλῷ ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη. ἐς τέλος, μαχλοσύνην ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δέ, ἀπαγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρί. ἦν γὰρ δὴ Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὄαξῳ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος πρόσκλησιν ποιησάμενος ἐπὶ ξενίην, ἐξορκοῖ ἢν μιν δύνηται ὀμόσαι ὅ, τι οἱ δεηθῆ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἀναγκάζει μιν παραδιδοῖ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα. ἡ δὲ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, ἐκπεπληγμένος τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, ἀμφαλυσσόμενος τὴν ξείνιον, ἐποίεε ταῦτα. παραλαβὼν δὲ παρὰ τοῦ Ἐτεάρχου τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀποσφαλμὸς τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου, κοίνοισι αὐτὴν ἀμφήκεσι κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀναπαύσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο. χρόνου δὲ τεκόντος ἐξεγείνετο παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι Βάττος ἐὼν μετωνομάσθη ἐπείτε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω καὶ ἐσαφίζουσάν μιν τὴν Πυθίην, καλέσασαν μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ, ἐπί τε τὸν ἱπποδρόμον ἐλθόντα, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

Ita duas biremes in Platęam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cætera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theręis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filię, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita reipsa se nouercam præstitit, cùm lædendo atque omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [a] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat in Oaxo negotiator quidã Theræus, nomine Themison: [b] hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quã rem oraretur, in ea se ministrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam suam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themison ancipiti animo inter nefas operis & hospitii perfidiã, ita sibi faciendum putauit: accepta puella mare ingressus, quum in alto fuit, [c] vt iuriiurando Etearchi satisfaceret, reuinctam funibus puellam demisit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymnestus, vir inter Theræos spectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus est ei filius, sono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impositum est Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego sentio, aliud aliquod: sed eum cognominatum Battum postquam in Libyam abiit, cùm propter oraculum apud Delphos sibi redditum, tum propter honorem quem assequutus est. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [d] Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocasse Battum, quòd futurus rex esset in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui consulenti Pythia respondit,

a Impudicitiæ crimen impingẽdo. *Vel, impudicitiam obiiciendo.*

b Hospitio exceptum adigit iureiurando, ipsum operam suam ei præstiturum quãcunque ad rem illi opus ea esset.

c Defungi iurisiurandi religione volens, demissam in mare puellam funiculis alligatã, statim extraxit, vt promisso satisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.*

d Pythiam in suo vaticinio lingua Libyca eum ita vocasse, quoniam eum Libyæ regẽ futurũ nouerat.

Batte venit vocis causa: dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

A Βάτ', ὅτι φωνεῦ ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβόφον οἰκιζῆμεν·
ὡς σὺ εἰ εἶπε Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη,
Ὦ βασιλεῦ, ὅτι φωνεῦ ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον περὶ τοῦδέ σε χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνάτα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; ποίῃ χειρί; ταῦτα λέγων, οὔκων ἔπειθε ἀλλά οἱ χρᾷ. ὡς δὴ κατὰ

B ταῦτά οἱ θέσπιζέ οἱ ἡ καὶ πρότερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπών ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλίσκοπος. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, Συνοικίζουσι Βάττῳ Κυρηναίῳ τῆς Λιβύης ἄμεινον παρήξειν. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον

C καὶ Θηραῖοι δύο πεντηκοντόροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. καὶ σφεας Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ σφι οὐκ ἐῶσι τῇ γῇ προσσχεῖν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον. καὶ σφέας, αἰσθανόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἔκτισαν νῆσον

D ὅτι Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Γλαύκη. λέγεται δὲ ἴσον εἶναι ἡ νῆσος τῇ νέῳ Κυρηναίων πόλει. ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, σῖτον γάρ σφι χρησὸν στυφελέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πλώοντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι δὴ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ σφίσι

E ἄμεινον παρήσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Ἄγυ ἐμεῦ Λιβύλιο μηλοβόφον οἶδας ἄμειον,
Μὴ ἑλθών. ἑλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίλα σεῦ.

ἀκούσαντες τούτων οἱ περὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. οὐ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τὸ ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ αἰσθόμενοι τὸν ἐλίποντες, ἔκτισάν αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον αἰτίον τὴ νήσου τῇ οὔνομα ἦν Ἀζίρις.

a *Ante hæc verba adde*, Perinde ac si lingua Græca oraculum reddes dixisset, O rex, vocis causa veni sti. *Si Verbum Verbo reddatur*, O rex, ad vocem venisti. *Sequuntur autem illa*, Ad hæc Batt.

b Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis?

c Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipsum tum in cæteros Theræos iram exerceret, hi calamitates suas ignorantes, *id est*, *calamitatum suarum causam*, Delphos misérût, *quò* de malis illis *sciscitarentur*.

Ἀζίρισον. νάπαι τε καλλίστας ὄρεσι ἀμφότερα συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς τὰ δὴ ἄνω πέρα παραῤῥέει. τοῦτον οἴκεον τὸν χῶρον ἔξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔπεϊ παραιτησάμενοι Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀνέπεισαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας σοφεῦντες οἱ Λίβυες, ἀναστήσαντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὸ ὥρῃσι τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρέξῃσι. ἔστι δὲ τοῦ χώρου τούτου οὔνομα Γέρρα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἔφασαν ὑπὸ χρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος, εἰπόντα, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα οἰκήσετε· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. ὑπὸ μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ἀρχῆς τῆς νῦν ἀρξάντος ὑπὸ τοσοῦτον ἐπεκρατέετο χρόνον ἔτεα, ὑπὸ δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἐπὶ ἓξ καὶ δέκα ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι περ ἦρχον ἐς τὸν δεύτερον ἐξαλήσαντες· ὑπὸ δὲ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάσῃσι ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσοντας Κυρηναίοισι Λιβύων. ἐπεκαλέοντο δὲ οἱ Κυρηναῖοι ὑπὸ γῆς ἀναδασμῷ· ἔλεγον δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὃς δὲ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ
Γῆς ἀναδασσομένης, μετὰ οἱ πόκα φαμὶ μελήσειν.

συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, ἐξεπαμύνοντο καὶ τοῖσι ἄλλοισι οἱ περίοικοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τοῦ οὔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης ἐξεισόμενοι, καὶ περιυβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Ἀπρίου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρηναίων· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐξεστρατευσάμενοι ἐς Γέρρα χώρου, καὶ ἐπὶ χρήνῃσι Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ περιδεεῖς γενόμενοι, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀπὶ τούτων Αἰγύπτιοι καὶ τόδε ἔχουσι ὑπὸ μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γενεῇ παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐς ἀσίασε,

A Aziriſtum, amœniſſimis collibus vtrinque cõcluſum, & vtrinque flumine præterlabente. Hunc locum ſex annis quũ incoluiſſent, ſeptimo deſerendum putauerũt, admonitu Libyum, vt in meliorem tranſirent. Ita illinc eos Libyes veſperum verſus & ad locorum ſpecioſiſſimum abduxerũt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum ſpatium metiẽdo animaduerterent. Eſt autem huic loco nomen Iraſa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis eſſe fertur, duxerũt, inquiũt, Viri Græci, hîc vobis incolere cõmodum eſt vbi cælum [a] vocaliter ſonat. Sub Batto igitur, qui condidit [b] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & ſub eius filio Arceſilao, qui regnauit annos ſexdecim, Cyrenæi habitauerũt tot omnino quot in coloniam initio miſſi fuerãt. Sub tertio autem Batto, qui felix eſt appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit ſuo oraculo Pythia. Nam accerſebãt eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba reſpõdens,

Serior in Libyen quiſquis perueneri alman,
Diſcernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quũ ergo ingens multitudo Cyrenam ſe contuliſſet, finitimorũ Libyum agros vaſtabant, atque inter ſe partiebantur. At illi eorúmque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, miſſis in AEgyptum quibuſdam, ſeſe dediderunt Apriæ AEgyptiorũ regi. Iſte comparatum grandẽ AEgyptiorum exercitum miſit aduerſus Cyrenas. Cyrenæi, inſtructa apud Iraſa locum & ad fontẽ Theſtin acie, cum AEgyptiis cõflixerunt, eóſque ſuperauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeóque profligarunt vt pauci ex eis in AEgyptum redirent. Qua de re AEgyptii ſuccenſentes Apriæ, ab eo deſciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arceſilaus, qui regnum adeptus, inter initia cũ fratribus ſuis ſeditiones exercuit,

a Cælum perforatum eſt.

b *Suſpecta hic ſunt Græca exẽpl. quorundam alia ζόης, alia ζώης habent.*

donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi cõtracti vrbem hanc condiderunt quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter cõdendum Libyas

a Impulerũt ad defic.

[a] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quàm eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderũt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, [b] & Libybus videretur opportunus ad inuadẽdum. Itaque congressi cũ eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptã calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quã rationem ineũtes præclarissimè habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadũ adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuẽs illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnẽsium atque Cretensium: tertiam verò, cunctorum insulanorum. Qui etiam [c] huic Batto regi cùm alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum verò peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verùm sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, ejectus profugit in Samum,

b Et inuadendũ esse eum Libyes censerent.

c Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cætera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit.

A ἐς ὅ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλην χώρην τῆς Λιβύης καὶ ἐπ' ἑωυτῶν καλλόμενοι, ἐκτισθῆ πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπίστασι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς καταδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο. οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς πλησιοχώρους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος ἐπιστρατεύεται ἐς τὸ φεύγουσι· ἐς ὃ ἐν Λιβυκῷ τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπιτηδεῖα εἶναι. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐπάιστα πεσεῖν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μιθῶ κάμψοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἀλίαρχος ἀποπνίγει· Ἀλίαρχον δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἔρυξώ. διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐην τούτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὰ παραπλησιοῦσθαι συμφορῇ, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅτεῳ τρόπῳ καταστησάμενοι, κάλλιστα αὐτοὶ οἰκήσειαν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε σφι τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτίσηα ἀγαγέσθαι. αἰτέουσι δὲ τοῖσι Κυρηναίοις, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Δημώναξ. οὗτος δὲ ὡς ἦλθε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τὸν μὲν, τετραφύλους ἐποίησε σφέας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτέων πάντων. τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἔζελων, καὶ ἱρωσύνας, καὶ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. ὅτι μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ὅτι δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν ἁμέων ἐγένετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαιτέειν τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἑωυτῷ, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον·

ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου
174 ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τότον τὸν χρόνον
ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι
θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, ὃ ἐν
τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη
τοίνυν ἡ Φερετίμη, ἐδίετο τοιαῦτα, ἢ κατάξοι
σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ Εὐέλθων πολλῷ μᾶλλον
ἢ τοιαῦτα οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη
καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ
στρατιὴν τοιαῦτα διδόντι τοιαῦτα. τοῦτο γὰρ ὅτι πρὸς τῷ
διδόντι ἔλεγε. τελευταῖον οἱ ἐξέπεμψε
δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄπρηκτον χρύσεον καὶ ἠ-
λακάτην· τοιοῦτον δέ οἱ καὶ εἶδος. ἐπειπάσης δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης τοῦτο ἔπος, ὁ
Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναιξὶ δωρέε-
σθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τότον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συνήγαγε πρόπτα
ἄνδρα ὅτι ἐς ἀναδασμόν. συλλεγομένῳ δὲ
στρατῷ πολλῷ, ἐστάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσί-
λεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατό-
δου. ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας
Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ αὐ-
δρῶν ἡλικίας, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν
Κυρήνης. πλέονα μούνοισι τούτου σοὶ πειρᾶσθαι
παραινέω. σὺ μούνοισι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν
ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἢν δὲ τὴν κάμινον βύρσης πλέην
ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσῃς τοὺς ἀμφορέας,
ἀλλ' ἀποπέμπε κατ' ἕρον· εἰ δὲ ἐξοπτήσῃς τὴν
κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίῤῥυτον· εἰ
δὲ μή, ἀποθανέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ τοῦτον
ὁ καλλιστεύων. Τοῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί-
λεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, πρόπτα λαβὼν τοὺς ἐκ τῆς
Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐ-
πικρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου
οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοῦ αἰτιασιώ-
τας αἰτέε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν
πρόπτα ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο,
τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως
ἐς Κύπρον ἀπέστειλε ὅτι ἀφανιῶν. τού-
τους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς
τὴν σφετέρην, ἐῤῥύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀ-
πέστειλαν. ἑτέρους δέ τινας τῶν Κυρηναίων
ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυ-
γόντας ἰδιωτικὸν, ὕλῃ περισσάς, Ἀρκε-
σίλεως ἐπέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμέ-
νοισι τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη

A mater eius in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperiū EVelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur vt se filiúmque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quàm exercitū huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum
B cum si ei petēti daret exercitum. Quúmque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circūdatam. [a] dicentíque quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari fœminas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, vnumquenque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactôque ingenti exercitu, missus est Delphos ad cō-
C sulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respōdit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominū ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi verò suadet vt ingressus in domū tuam, quietem agas. Quòd si fornacem inueneris plenā amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacé incenderis, ne committas vt circum-
D fluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optimè opus faciens. Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos cōtraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatóque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebāt, alii ab eo comprehensi, in Cyprum ad
E necem mittebantur: quos Cnidii ad suam terram appulsos liberauerunt, ad Therámque dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arcesilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoscēs id esse oracului quo Pythia

[a] Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitu fœminas dōnare respondit.

non sinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, excessit vltro ex vrbe Cyrene, extimescés necem oraculo prædictam, [a] & quòd Cyrenen existimaret circumfluam. [b] Contulitque se ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filium in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tum Barcæi, tũ exules Cyrenæi quum in foro agentẽ animaduertissent, obtruncarunt, & insuper eius socerum Alazerin. Ita Arcesilaus, siue volens siue inuitus oraculo non obsequutus, fatum suum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius suus mali sui sibi author Barcæ agit, ipsa interea honoribus filii Cyrene fũgbatur, ac munera obibat cùm alia, tum in senatu præsidendo. Vbi autem cognouit filiũ in vrbe Barca oppetisse mortem, fuga se proripuit in AEgyptum. nam Arcesilaus fuerat de Cãbyse Cyri bene meritus: quòd is extitisset qui Cyrenẽ Cambysi tradiderat, ac tributum instituerat. Hæc in AEgyptum quũ peruenisset, supplex Aryandi assedit: hortánsque eum ad se vlciscendam, & prætendens titulũ quòd ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus esset. Erat hic Aryandes AEgypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquãto pòst tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atque animaduertens Dario cordi esse memoriam sui relinquere opere quod à nullo alio regum factum esset, id sibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatissimo monetam percussit: Aryandes autẽ AEgypti prætor idem ex argento fecit, & nũc quoque extat puriſſimum argẽtum Aryandicum. Ea re cõperta Darius insimulatum quasi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic misertus Pheretimæ, omnes ei copias AEgypti tradidit, pedestres simul & nauticas, præposito quidem pedestribus Amasi viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat.

a Et quòd existimaret circumfluam esse Cyrenen. *Id est, appellatione circúfluæ Cyrenen significatam fuisse.*

b Vxor autẽ erat genere propinqua, Barcæorũ regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc se contulit. At quidam Bar.

A Οὐκ ἐα θύεσθαι ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δείσαντα τε τὸν κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρηναίην εἶ). εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· τῷδε τὸν ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε αὐτόμολοι, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνασι· τοὺς δὲ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζείρα. Ἀρκεσίλεως μὲν B νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοίρην τὴν ἑωυτοῦ. ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ διαιτᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ πρίζουσα· ἐπεί τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· οὗτος γὰρ ἦν C Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυανδέω ἱκέτις ἵζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ κελεύουσα· τοῦτο μὲν γὰρ τοῦ φασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων πασεσυλλογος D Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτοῦ λιπέσθαι τοῦτο ὃ μή τις ἄλλος εἰη βασιλεὺς κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τοῦτο τοῦτο ἐποίεε. καὶ νεῦ ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. 175
μαθὼν δὲ Δαρεῖος μιν ταῦτα ποιοῦντα, E αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπαναστάτευε, ἀπέκτεινε. τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, δίδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τῷ μὲν πεζοῦ, Ἄμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα Μαράφιον· τῷ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἐόντα Πασαργάδην γένος.

πρὶν ἢ ἀποστεῖλαι τὸν κρατιὸν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπεπυθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας. Ⓐ ἢ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκεατο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, οὕτω δὴ τὸν κρατιὸν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη τοῦ στρατεύματος τοῦ λόγου ἐγένετο.

Ἀπεπέμπετο ἢ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἐὼν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ καὶ τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἀρχόμενοι· πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοικίνται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, φέλλιον περὶ ἑκατέρῃ τῇ κνήμῃ φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ τῷ βασιλέι μούνῳ τῶν πρηθένων μελλούσας γίνεσθαι ἐκπέμπουσι. ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλέι ἀρέσκῃ γένηται, τότε τούτου ἅψασθαι παρθένος. πρήκουσι δὲ οὗτοι Ⓐ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμνάων, τῶν οὔνομα Γλαυκίνος ἐστί. οὗτοι δὲ ἔχονται Γιγαμέων, νεμόμενοι τὸν μεταξὺ χῶρον, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἵδρυται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελαΐος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὰ Ⓐ Κυρηναῖοι οἰκέουσι· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. πρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος ὅ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται ὅ τε τῆς ἑσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι δὲ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐκ κατήκουσι Ἀσβύσται. ὅ γε τῆς θαλάσσης Κυρηναῖοι νέμονται. τετράτροπα δὲ ἐστὶ ἥκιστα ἄλλα μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμοισι δὲ χρέωνται τοῖσι Πλαυσίοισι μάλιστα. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται ὅ τε τῆς ἑσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, καὶ τήκοντες ἐπὶ θάλασσαν καὶ Εὐεσπερίδας.

A Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset: Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita excitū vnà cum Pheretima mittit. Atque hic quidē [a] titulus inferendi belli extitit.

a Prætextus

Verùm (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sūt & variæ nationes, quarum B paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem AEgyptū versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus AEgyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, vxores eorum in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comā alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos [b] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli factitant: solique virgines nupturas regi exhibent, & C quæ illi placuerit, eā deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab AEgypto ad portum vsque nomine [c] Plynū. His confines sunt Gigamæ, locū qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem cōdidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Platæa pertingens vsque D ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. Nā maritima Cyrenæi incolunt. Iidem nō postremi sed præcipui Libyū sūt qui quadrigis vehātur, studiosi in Cyrenæorū moribus maxima ex parte imitādis. Horū sūt occasū versus cōfines AVschisæ, qui supra Barcā incolentes ad mare pertingūt ad EVesperidas.

b Vicissim mordet.

c *Sic in Vat. cod. Gr.* πλωὸς *legitur, non* πλῦνος.

E

ddd. iii.

Circa mediam AVschisarum pla
gam habitãt Cabales, exigua na-
tio, ad mare pertingẽtes, ad Tau-
chiram oppidum agri Barcæi,
eisdem quibus ii qui supra Cyre-
nen sunt, moribus vtentes. AV-
schisarum quod ad occasum ver
git, contingunt Nasamones, grã-
dis natio, qui sub æstatem relictis
ad mare pecoribus, conscendunt
ad locum AEgilen, decerpturi
palmulas. nã palmæ illic & per-
multæ sunt, & spatiosæ, & fructi-
feræ omnes. ex quibus vbi pal-
mulas præmaturas decerpserunt,
ad solem siccantes maturefaciũt,
deinde lacte maceratas sorbillãt.
Vxores plures singuli è consue-
tudine habent, & cum eis in pro-
patulo coeunt, eodem penè quo
Massagetæ modo, prius scipione
prætẽto. Nasamonibus mos est,
quum quis primùm ducit vxo-
rem, prima nocte vt sponsa sin-
gulos conuiuas obeat concubi-
tus gratia, & vt quisque cum ea
concubuit, donum det illi quod
secum habet domo allatum. Iu-
reiurando ac diuinatione tali v-
tuntur: Per eos viros qui iustiss-
mi atque optimi apud illos fuisse
dicuntur, iurant, illorum sepul-
cra tangentes. Diuinant ad suo-
rum accedentes monumenta, &
illis, vbi preces peregerũt, indor-
miũt: vbi quodcunque per quic-
tem insomnium viderunt, eo v-
tuntur. Fidei dandæ consuetudo
hæc est: De manu alterius vter-
que sumpto inuicem poculo bi-
bit. quòd si nihil humoris habue-
rint, sumptum è terra cinerem
lingunt. Nasamonibus confi-
nes sunt Psylli, qui hunc in mo-
dum interciderunt: Auster eis o-
mnia receptacula aquarum are-
fecerat: erat autem omnis eorum
regio quæ intra Syrtin est, aqua-
rũ inops. Ob id isti publico col-
loquio atque consilio expeditio-
nem fecere aduersus austrum.
(quæ Libyes memorant refero)
hos, quũ ad arenas venisset, auster
spirans illic obruit. Psyllis extin-
ctis, eorũ terrã Nasamones obti-
nẽt. Super hos austrũ versus, in
loco feris frequẽti, Garamãtes ha
bitãt, qui omniũ hominum cõ-
mercium, aspectúmque refugiũt,

A Αὐ γιστέων δὲ κὴ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ὅπῃ θαλάσσης κὴ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκάης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι κὴ οἱ ἄλλοι Κυρηναῖοι. Αὐ γιστέων δὲ τουτέων ὅσοι ἐπὶ θηρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ δὲ ἥρες κατὰ λειπόντες ὅπῃ τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αὐ̓ῖλα χῶρον ὀπωρεύοντες τοὺς φοίνικας· ἔνθα δὲ, πολλοὶ κὴ ἀμφιλαφέες πεφύ-
B κασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. Τοὺς δὲ ἀτελεύτους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήνασες τῷ ἡλίῳ, κατὰ λείουσι· κὴ ἔπειτα γάλακτι ὀπτῶντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὁμιχέονται αὐτέων τῷ μάλιστα πλησίον τὰ κὴ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίμπτωνα προβάλωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντες Νασαμῶνες ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τῇ νύμφῃ κατὰ τὴν πρώτην ἁλὰ πάντων διεξελθεῖν τὴν
C δαιτυμόνων μισγομένων. τὴν δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μίσγηται, δίδοῖ δῶρον τι ἀπ' ἑωυτοῦ φερόμενος ἐκ οἴκου. ὅρκοισι δὲ κὴ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς πάλαι σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους κὴ ἀρίστους λεγομένους ἐνθάπτεσθαι τούτοις, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ὅπῃ τῶν προγόνων φοιτέοντες ἐς σήματα· κὴ κατευξάμενοι, ὅτι κατακοιμέωνται. ὃ δ' ἂν ἴδωσι τῇ ὄψει ἐνύπνιον, 176
τούτῳ χρέωνται. πίστι δὲ τοίῃσι χρέωνται· ἐκ
D τῆς χειρὸς δίδοῖ πίειν, κὴ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν ἀναδοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασαμῶσι δὲ πρόσουροί εἰσι Ψύλλοι· οὗτοι ἐξαπολώλεσι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων αὔημος πάντα τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήμησε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος· κατὰ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ὅπῃ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγεσι Λίβυες) κὴ ἐ-
E πεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὴν χώρην Νασαμῶνες. Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον αὔημον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, κὲ παντὸς ὁμιλίης·

καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται χρήιον ἐόντες, οὔ- A nihil bellicæ armaturę habentes,
τε ἀμυνέεσθαι δυνατέαται. οὗτοι μὲν δὴ καὶ ac ne defendere quidem sese audentes. hi supra Nasamones incolunt. Circa maritima verò, occasum versus, confines sunt Macæ, qui summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinētes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles subterraneorum struthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumē Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare
τύγχανε οἰκέοντες Νασαμώνων. ὁ δὲ πρὸς ἑσπέρην τὸν πρὸς θάλασσαν ἔχοντα τὸ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἱ λόφους κείρονται· ὁ μὲν μέσον τῆς κεφαλῆς τρίχα ἀπιέντες αὔξεσθαι, τοὺς δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείρονται ἐς χρόα· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, σφυρῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι πρὸς σκέπην. ἀπὸ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χα- B influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quum cætera cuius memini Libya sit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare stadiorum est intercapedo. Horum Macarum finitimi sunt Gindanes: quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas singulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quòd vt à quoque viro venerem passa est, fimbriā nodat; & vt quæque plurimas habet, ita præclarissima censetur, tanquam à pluribus viris adamata. Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è solo loti fructu victitāt: qui fructus est instar fructus lentisci, suauitate assimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lotophagis secundum mare vicini sunt Machlyes, loto & ipsi vescētes, sed minus quàm superiores. Pertingunt autem vsque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua est insula quæ dicitur Phla. [a]Hanc insulam aiunt dici à Lacedæmoniis habitari debere. Aiunt autem & hæc: Iasonem, posteaquam sub Pelio, Argo exædificauit, impositis in ea [b]cùm aliis solēnibus hostiis, tum verò tripode æreo, circuisse Peloponesum, animo Delphos eundi: eúmque, quum teneret cursum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priusquā tellurē cerneret, in [c]aspretis paludis Tritonidis astitisse: eíq; hæsitāti de egressu apparuisse Tritonē, ac iussisse dari sibi tripodē, ǫdiceret
κεῖται· ἐκ δὲ τοῦ καρποῦ τούτου καὶ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀπαρ ἥσσονες τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἔστι ποταμὸν μέγαν, ὃς οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλᾶ. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξειργάσθη ὑπὸ τῆς Πελίης ἡ Ἀργώ, ἐς θέρμνον ἐς αὐτὴν ἄλλων τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, ἐκπλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καί μιν ὡς E πλέοντα ἠνέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν αὔτεμον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βαθέεσι ἠνέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καί οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φρονῆναι Τρίτωνα, καὶ δοῦναι τὸν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενον σφι

a Aiunt autem editum esse Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc insulam colonia.

b Cùm reliqua hecatombe, tum, &c.

c *Statim pòst eādem vocem Gertit breuia. Lego antē βαθέεσι & βαθέεσι cum Vet. cod.*

ostensurum se illis exitum, atque incolumes remissurum. Assentiente Iasone, ita demum Tritonem ostēdisse qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in suo templo posuisse, in eóque tripode oraculum reddidisse, & iis qui cum Iasone erant, omnem rationem indicasse. Fore enim vt quum quis tripodem accepisset [a] ex omnibus qui in Argo nauigarent, necessariò cētum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audissēt Libyes qui montem Gratiarum colunt, tripodem occultasse. Iuxta hos Machlyes habitāt AVses: & circum paludem Tritonidem vtrique habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum gestant, AVses verò sinciput. Horum virgines, anniuersario Mineruæ festo, in honorem ipsius deæ inter se bifariam diuisæ, præliantur lapidibus fustibúsque, dicentes se [b] morem patriū seruare ei quam Mineruā nominauimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciūt: Quę virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper cōmuni consensu cæterę virgines exornant cùm cætera armatura Græca, tum cristā Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferunt. Quibus autē rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, nō habeo dicere, arbitror autem ornari suetas armis AEgyptiis. nā ab AEgypto affirmarim & scutū & galeā Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiā ac paludis Tritonidis, eámque [c] nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Ioui, & Iouem, sibi illam asciuisse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscuè cum mulieribus, non vnà habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quē virū habitare sustinet, (nā tertio quoq; mēse viri coueniunt) eius filius cēsetur. Isti quidē maritimi Libyum Nomadum dicti sunt.

a Ex posteris eorum qui, &c. *Fortasse Vallæ scripserat* ex nepotibus.

b Ritus patrios ei peragere

c Nescio quid de patre conquestam

A καὶ τὸν πόρον δείξειν, καὶ ἀπήμονας ἀποστελέειν· πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῆς Τρηχείης δεικνύναι ⓐ Τείτωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ὀπίσω ἀποσφυτάσαντα τὸν τρίποδα, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα τὸν πόντον λέγειν, ὡς ἐπεὰν τὸν τρίποδα κομίσηται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσας περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλλωΐδας, πᾶσαν τὴν εἰ) αἰάγκην. Ταῦτα ἀκηκοότας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων ΑΥ'σῆς, οὗτοι δὲ καὶ ⓐ Μάχλυες περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. ὅ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ ΑΥ'σῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὀρτὴ δὲ σφι γίνεται Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, 177
τῇ αὐδηθμέῃ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τοῖσι Ἀθηναίοισι καλέουσι. τὰς δ' ἂν ἀποθνησκούσας παρθένους ἐκ τῶν τρωυμάτων, ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. κοινῇ παρθένον τοῖσι κεκριμένοισι ἑκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ὅπ' ἅρμα αἰγλιβάσαντες, περιάγουσι τοῖσι λίμνῃ κύκλῳ. ὑτέοισι δὲ τοπάλαι ἐχόμενον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας προικίσασθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὧν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τοῖσι ἀσπίδα καὶ κράνος φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τοῖσι δ' Ἀθηναίοισι φασὶ Ποσειδέωνος τὸν εἰ) θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθέντα τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. ⓐ δὲ Δία ἑωυτοῦ μὲν ποιήσασθαι θυγατέρα. Ταῦτα μὲν λέγουσι. μίσγειν δὲ ὀπίσω τῶν γυναικῶν ποιέονται, ἔστε σεσοιχέοντες, κτίσωνδέ τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ ὁ παιδίον ἀνδρὸν γλύπτη, συμφοιτέουσι ἐς τωὐτὸ οἱ ἄνδρες τεσσερεσκαίδεκα μηνὸς, καὶ τῷ αὐ ἔχει τῶν ἀνδρῶν ὁ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. οὗτοι μὲν οἱ παραλλάσσοντες τῶν Νομάδων Λιβύων εἰρέαται.

ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη φάμμος κατήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλέος στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἀφὶ δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἀλὸς ἐστὶ τυφλὰ καὶ ἐν χόνδρου μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀναπηδᾷ ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ αἰθρηποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἀφὶ δέκα ἡμερέων ὁδὸν Ἀμμωνίοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός. καὶ γὰρ δὴ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τὸ ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· ὃ τὸν μὲν ὄρθρον ψυχρὸν ἐστὶ κατὰ πολλὰ, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίην τε ἐστὶ, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τρίτην δὲ ἀρδουσι τοὺς κήπους· ἀπερχομένου δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ὅκως δ' μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζῃ. τρίτην δὲ ἕζεά ἀμβολάδην. παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠοῦς. ὀνομάζεται δὲ αὐτὴ ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου. μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, ἀφὶ τῆς ὀφρύος τῆς φάμμου δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, κολωνός τε ἁλὸς ἐστὶ ὁμοίως τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι περὶ αὐτόν· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Αἴγιλα ἐστί. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον Νασάμωνες ὁπωρίζοντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. ἀπὸ δὲ Αἰγίλων, ἀφὶ δέκα ἡμερέων ἄλλεων ὁδὸν, ἕτερος ἁλὸς κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, καθάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὐνόμα Γαραμάντες ἐστί, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἵ θαπτὸν ἄλα γῆν θαπτὸν φορέοντες, οὕτω σπείρουσι. στρουθωτάτη ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐν τῇ τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐλῖς ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ ἀφὶ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς ὀπίσω μᾶλλον τοῦ ἐμπροσθίου. ἀφὶ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προσεμβάλλοντες

A Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est therioden dicta, *id est feris abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectum à Thebis AEgyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio fermè decem dierum itinere [a] sunt grumi grandes salis iucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale eiaculantur aquã dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, B solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierũ decem, primi Ammonii, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiem. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Iouis simulacrum est. Apud hos est alia quoque aqua fotana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit: sub meridiem multo frigidior est. eáque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam vsque noctem, quo tempore feruens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram vsque refrigescit. cognominatur autem fons iste, solis. Post Ammonios autem per supercilium sabuli, decem rursus dierũ itinere est collis sális, & aqua illi Ammoniæ par, D hominibus circumhabitãtibus: cui loco nomen est AEgila, ad quem locũ Nasamones veniunt palmulas decerptum. Rursus decem dierum spatio ab AEgilæis alius [b] collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamãtibus, natione sanè magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos breuissimum iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur boues præposterè pascentes. Ideo autem præposterè pascuntur quòd cornua inflexa anterius habẽt, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensatibus in terra cornibus, progre-

a Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

b Agger. *Paulo post ipse tumulum vocat.*

diendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas AEthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ AEthiopes, omniū quos fando cognouimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili vtentes, sed vespertilionum more stridētes. A Garamantibus decē quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolētibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominū, quos ipsi nouimus, innominatis. [a] nā sales quidem apud eos vocantur Atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrātur, eique præterea omnia conuitia ingerunt, quòd torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mōs nomine Atlas, angustus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celsus vt eius cacumen nequeat cerni, quòd à nubibus nūquam relinquatur, neque hyeme neque æstate: quem esse columnā cæli indigenæ aiūt. Ab hoc mōte cognominantur hi homines: nā Atlantes vocantur. dicuntúrque nec vlla animante vesci, nec vlla somnia cernere. Ad hos vsque Atlantes possum recēsere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos nō amplius. Porrigitur autem id supercilium ad columnas vsque Herculeas, atque vlterius. Intra quod est salis metallum, *id est*, [b] *effossio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia sua faciunt ex [c] micis salis. isti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus. nam si plueret illic, non possent manere parietes [d] salis. Supra autem hoc supercilium, austrum versus ac mediterranea Libyæ, deserta iam plaga est, & sine aqua ferisque, sine pluuia ac lignis, omni

a Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id ab, commune quidem vniuersa genti nomen est Atl.*

b Fodina.

c Grumis

d *Post* Salis, *adde*, Ibi autem & altus & purpure' sal effoditur.

A των ἐς τὸ μέσον τῆς ἠπείρου. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρεσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τῦτο, ἢ δὲ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαραμάντες δὲ οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύοισι τοῖσι τε θρίπποισι. ④ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς πυνθανόμεθα λόγοις ἐπιφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ ④ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλώσσῃ δὲ οὐδεμιῇ B ἄλλῃ παρομοίῃ νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, καὶ τὰ ὦτα αἱ νυκτερίδες. ἀπὸ δὲ Γαραμαντων δι' ἁλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἄλλος ἅλός τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέοισι, οἷσι οὔνομά ἐστι Ἄτλαντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι αἰ θεῶν 178 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέει μὲν γὰρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ τοῖς τούτοισι πάντα C τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατελέει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἁλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἄλλος κολωνὸς ἁλὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέοισι. ἔχεται δὲ τοῦ ἁλὸς τούτου οὔρεος τῷ οὔνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντῃ. ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸ κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι ④ ἐπιχώριοι D εἶναι. ἀπὸ τούτου τοῦ οὔρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοί ἐσμοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ καὶ τοι καὶ μέχρι καὶ τὰ λέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δὲ ὦν ἡ ὀφρὺς μέχρι Ἡρακλείων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων. ἔστι δὲ ἅλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διαστεῖ δέκα E ἡμερέων ὁδὸς, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων λίθων οἰκοδομέαται. τοῦτο γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἀνομβρέει. οὐ γὰρ ἡδὺ αἱ τοῖχοι ἑόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος ὃ εἶδος ὁρᾶται). ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύος ταύτης, τὸ πρὸς νότον ἔτι μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστὶ

τῶν ὀφρύων τοῦ ἐς μεσόγαιαν

ἠχώρη. ἐς ἰκμάδος ἐστὶ τὸ αὐτῆ ὀδύν. οὕτω μὲν ἀπὸ τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ ἡλέων τε βοῶν οὐτοι γλωσσόμυοι, δίκην τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν ἡλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες διαιτῶσι πατέεσθαι, ἱρὰ τιμῶ τὸ Αἰγύπτιον ἶσιν, ἀλλὰ τὸ νηστείας αὐτῆ καὶ ὁρτὰς ἀκριτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες τῶν καὶ ὑῶν τοὺς τῆσι βουσὶ γλώσσας. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Ὁ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἔτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, τῶν νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, τῶν καὶ τὰ παιδία ποιοῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. ἐπὰν δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιοῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τὰ σφετέρων, ἐπεὰν τρατέα γένηται, οἱ σύπη πρόσω τῶν ἄλλων καὶ οἱσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ λέγουσι τοῦτο σφέας λέγειν εἶναι ὑγιηροτάτους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως Λίβυες αὐτόχθονες πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν οὖν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρότατοι δὲ δὴ εἰσί) ἢν δὲ καί σφι τὰ παιδία ἀποσμὸς ὑπολάβῃ, ἐξεύρηται σφι ἄκος· πρόβατον γὰρ οὖρον ἀναστήσαντες ῥοῦσι τὰς σφέας. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. θυσίας δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τῶν ὡρέων ἀπάρξωνται τῶν κτηνέων, ἐμπρόσθιον τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δέ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι. τὴν δὲ ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῷ ἀγάλματος τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυστέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν δὲ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυστέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσθλοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι, ἐκ ὄφιες εἰσὶ, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πρόσωπα τοῦτο ἔχει). καὶ δὴ καὶ τοῦτο λέγουσι κατηγορέειν ὅτι ἐκ Λιβύης ἥκει ἡ στολὴ τῇ Παλλαδίῃ.

A prorsus humore vacãs. Ita ab AEgypto ad Tritonidẽ paludẽ, [a] paſtoritii Libyes ſunt carne victitãtes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec AEgyptii guſtãt ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ fœminæ [b] ferire ſibi fas putãt, ob Iſidẽ quæ eſt in AEgypto, cui etiam ieiunia & dies feſtos ſtudioſè agũt. At mulieres Barcææ non modò guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum verò Tritonidis paludis iam non ſunt [c] paſcuales Libyes, neque eiſdẽ moribus vtentes, neque idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciũt, an omnes, nõ queo pro certo dicere. Vbi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurũt, nõnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſam ne vllo vnquã tempore phlegma, *id eſt*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eâque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt revera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines ſaluberrimo corpore: incertum mihi an ob hãc cauſam, certè optima valetudine ſunt. Quòd ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inuenta eſt ab eis medicina. vrina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero quæ ipſi Libyes narrant. Porro ſacrificia apud [d] paſtoritios Libyes talia ſunt: Vbi pro primitiis aurẽ pecudis præciderũt, eam ſupra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertũt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem vniuerſi Libyes ſacrificãt: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiã Mineruæ Tritoníque ac Neptuno: ſed Mineruæ præcipuè. A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorũ Mineruę mutuati ſũt, præterquã quòd ægides apud Libyęs, & pendentes ex eis fimbriæ nõ ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cætera verò omnia ad idẽ exemplar efficta ſũt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya [e] Palladiorum ſtolam.

a Nomades Libyes ſũt, qui carne & lacte veſcũtur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptii, ſuéſque non alunt.

b *Suſpecta eſt hic vox Græca.*

c Nomades Libyes.

d Nomades. *Sic & in ſequent. pro paſtorales.*

e *Id eſt, ſimulácrorum Minerua. dicit enim Herodot.* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης.

Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt, caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt, caprinis pellibus*, ægidas denominauêre Græci. Quinetiam hinc primùm mihi videtur eiulatus in templis extitiſſe, quòd eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac bellé. Et à Libybus quadriiugos equos iũgere Græci didicere. Sepeliũt autem paſtorales Libyes defunctos vt Græci, præter Naſamones, qui illos ſedétes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituãt, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt virgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquouerſus verſatilia. Et iſti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt auté hos ab [a] orientali parte Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: [b] qui verò Libyes domos poſſidere conſueuerunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriũdos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequẽtior eſt feris ſyluiſq; quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, ferĩſque frequẽs. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodum grãdes ac leones, elephantes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornibus præditi. Et [c] cynocephali, *id eſt, capita canina habentes*, & acephali, *id eſt, non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnõ viri fœminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ. Quorũ nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquã enim bibunt. & oryes, [d] quibus vlnales palmæ pro cornibus fiũt. (huius feræ magnitudo eſt ad æquiparationem bouis) & baſſaria, & hyænæ, καὶ ὕαιναι,

a Occidentali.

b *Lectionem ſequuntur Gidetur diuerſam ab ea quæ eſt in Vulg. edit.*

c *In Vulg. Gr. edit. Cynocephalorũ tãtum fit mentio, ſed quidã Vet. codices pro κυνοκέφαλοι habent ἀκέφαλοι, hoc modo, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τῶν ὤμων ὄμματα, &c.*

d Ad quarum cornua Phœnices cubitos *menſuras* faciunt. *Id eſt, Phœnices ſuas mẽſuras deſumũt cubitos illarum cornibus magnitudene facunt pares? Fortaſſe tamen & alius ſit ſenſus.*

A αἰγίδας γὰρ τὰς βυσσωθεὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχρεμένας ἐρυθρῇ δερμάτῳ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας ④ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δέ μοι ἔμοιγε καὶ ὀλολυγὴ ἐνθαῦτα τοῦτο γίνεσθαι. κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλῶς αἱ Λίβυσσαι· καὶ τέσσερας ἵππους ζευγνύειν πρῶτοι Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. θαπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους B θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἅπτηται τὸν ψυχὸν, ὅκως μὴ κατίσουσι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ συμπήκτα ἐκ αἰθερείκων ἐνερμένων περὶ χρόνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. Ὁ δὲ πρὸς ἑσπέρην τῆς Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀρότῃρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐν τῇσι, τοῖσι οὐνόμα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δὲ ἐπαείρεα κείρουσι· ὁ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. C φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ Νομάδες νέμουσι, ἐστὶ ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου ὁ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρφνή τε κάρτα καὶ δασέα ἐστὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες ④ ὑπερμεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ D ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, ④ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεται γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία ἀκατάψυχα. κατὰ τοὺς Νομάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδέν, ἀλλὰ τάδε, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (οὐ γὰρ δὴ πίνουσι) καὶ E ὄρυες, (τῶν καὶ κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ ὁ θηρίου τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστὶ) καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὑστρίχες,

τῶν αἰγέων

κυνοκέφαλοι

καὶ ὑστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πῶ θῆρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδιλοι ὅσον τε τριπήχεες χερσαῖοι, τῆσι σαύρησι ἐμφερέσταται· καὶ στρουθοὶ καταγαιοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἓν ἕκαστος ἔχοντες. Ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄνδρ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος δὲ καὶ ἐς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένεα τρία αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· (ὃ δὲ οὔνομα τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, δύεται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ, ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαὶ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ἐπὶ μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἐπὶ ἁρμάτων ἐς τὸν πόλεμον. τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολὺ μέλιτα κατεργάζονται, πολλῷ δὲ ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δὲ ὦν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. Ἀφοι δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κεῖσθαι νῆσον τῇ οὔνομα εἶναι Κύρανιν· μῆκος μὲν, διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, σφίσι, διαβατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτερυγίσι ὀρνίθων κεκηλιδωμένοισι πίσσης, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἶπα δ' αὖ πρῶτος, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλέονες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πρώτη, βάθος δὲ, διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν καταπείσι, ἔπειτα ἀπὸ μυρσίνου κλάδου δήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δὲ ἄλλα, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀρθείσῃσι συχνῇ, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι.

A & hyſtriches, & arietes agreſtes, & dictyes, & thoes, *id eſt, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad ſũmum magnitudine, terreſtres, lacertis affimiles, & ſtruthi ſubterranei, & ſerpentes puſilli cũ ſingulis cornibus. Hæ ſunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter ceruum & aprũ. ceruus enim & aper prorſus in Libya nullus eſt. Sũt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipedes vocãtur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοὶ, id eſt, colles*) alii, echines. Sunt præterea muſtelæ quæ in ſilphio naſcuntur, [a] murænis ſimillimæ. Tot habet feras Libyum paſtoralium regio, quãtum nos maximè ſcrutãdo longiſſimè inueſtigare potuimus.

a Tarteſſiacis ſimiles.

Maxyum autem Libyũ confines ſunt [b] Zabeces, vbi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi ſunt Zygantes, vbi gnam vim mellis apes cõficiunt, ſed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac ſimiis veſcuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenſes ſitam eſſe inſulam nomine Cyranin, ducẽtorum ſtadiorum longitudine, arctam latitudine, in quã tranſiri è continente poteſt, oleis refertã ac vitibus. Et in ea eſſe lacum vnde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis rameta auri referunt è limo. Hæc an vera ſint haud equidem ſcio, ſed quæ narrantur ſcribo. [c] Fuerit autem totum, vt ipſe ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, ſeptuaginta quoquouerſus pedum eſt, altitudinis duũm paſſuum. in hunc *virgines* cõtum, cuius in ſummitate myrtus alligata eſt, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem aſphalti habentem, ſed cætera præſtantiorem pice Pieria: eámq; in ſcrobẽ quam iuxta lacum foderunt, effundunt, & vbi multum illius aggeſſerũt, ita è ſcrobe in amphoras trãſfundũt.

b Zaveces.

c Fieri autẽ poſſit vt id omnino ita ſe habeat, quũ ipſe viderim, &c.

Quicquid autem in lacum decidit, id ſub terram means [a] redditur in mari, quod à lacu quatuor ſtadiis abeſt. Ita quæ de inſula adiacenti Libyæ dicũtur, conſentanea ſunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenſes, locum eſſe Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eò quoties ipſi applicuêre, ſe merces è nauibus exponere, eáſque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conſcenſis nauibus fumum excitare: fumo autem conſpecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depoſito, [b] rurſus illinc abſcedere, ſed non extra conſpectum: tum ſe illinc è nauibus egreſſos *pretiũ* cõſiderare, & ſi dignum mercibus [c] videatur, eo ſumpto abire: ſinminus, cõſcenſis iterum nauibus conſidere. illos verò accedentes, plus auri ad id quod depoſuerũt addere, donec [d] perſuadeãt. Neutros autem alteris iniuriam inferre: [e] neque aut ſe cõungere merces priuſquã ipſi ſumpſerint aurum. Atque hi ſunt Libyum quos nominare poſſum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eã nationibus (quãtum nos ſcimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ ſunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atque AEthiopes: quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad auſtrum in colunt: aduenæ verò, Phœnices & Græci. Neque verò videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Aſiæ atque Europæ cõparãda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis eſt. Hæc autẽ optimæ cuique telluri par eſt prouẽtu fructus cerealis [f] omnino cæteræ Libyæ. Eſt enim pulla & vda fontibus, ac ſecura ſiccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui ſit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem menſuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum ſolum & illud eſt quod EVeſperitæ colũt.

a Conſpicitur. *Vel, apparet.*

b Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legiſſe videtur. ſed hanc lectionem* καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων *ſequentia confirmant.*

c Videatur aurum.

d Faciant illos acquieſcere, *Gall. Iuſques à ce qu'ils les rendent cõtens.*

e Neque enim illos aurum attingere priuſquam mercium pretio id æquauerint, *id eſt, priuſquã tam multum exhibuerint quantũ mercium pretio reſpõdeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priuſquam, *&c.*

f Nec quicquam omnino ſimilis eſt reliquæ Libyæ.

Ὅ,τι δὲ αὖ ἐσπίπτοι ἐς τὴν λίμνην, ἐστὸ γῆν ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμένης εἰκότα ἐστὶ ἀληθείῃ. λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, ἔστι τῆς Λιβύης χώρόν τε ἔρημον ἀνδράσι οἰκῆσαι ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καὶ οἰκημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς τῶνδε τὰ χρήματα τίθωσι, ἐσβαίνειν ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δὲ ἐπιχωρίους, ἰδόντας τὸν καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα αὐτὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους σκοπέεσθαι· καὶ ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελέσθαι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβαίνειν ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα καὶ τέασθαι. οἱ δέ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ ἂν ἅψαιντο τοῦ χρυσοῦ πρὶν ἂν σφι ἀπισωθείη τὴ ἀξίη τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ ἂν τὸ χρυσίον λάβωσι. οὗτοι μὲν εἰσι τοῖσι ἡμεῖς ἐλάχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὐδὲ τὸ νεῦν οὔτε πρότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν πρὸς τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτῇ, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· τὰ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. δοκέει δέ μοι οὐδὲ ἀρετὴν εἶναί τις ἡ Λιβύη ἀποδαίνη, ὥστε ἡ Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μοίρης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῶν ποταμῶν ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀείσῃ γαίῃ, δήμητρος καρπὸν οὐκ φέρειν· οὐδὲ οἷόν τε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδακι. καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδέν, ὅτε ὄμβρον πλέω ποιήσασα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τὸν καρπὸν τοῦτον μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὸν Εὐεσπερίτην νέμουσι.

Βαβυλωνίῃ

ἐπ' ἐκατερα τὰ τε καὶ αὐτὴ ἑωϋτῆς ἄμεινα
σπείρει, ὅκου φέροι καὶ ἐν τῇ Κίνυπι, ὅπου τεκ-
πλόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα
ὑψηλοτάτη τῶν τῆς Λιβύης τῶν οἱ Νο-
μάδες νέμον), τρεῖς χώρας ἐν ἑωϋτῇ, ἀξίας
θωύμασιος. τὴν μὲν γὰρ πρὸ τῆς θαλ-
άσσης τὴν καρπῶν ὀργὰς ἀμᾶσθαί τε καὶ
πρισσᾶσθαι. τουτέων τε δὴ συγκεκομισμένων,
τὰ ὑπὲρ τῆν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα
ὀργὰς συγκομίζεσθαι, τοὺς βουνοὺς καλέουσι.
συγκεκόμισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ
ἐν τῇ κατωτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε
καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκ πέπονταί τε καὶ καταβέ-
βρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος
συμπαραγίνεται). οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυ-
ρηναίοισι ὁ πώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ὅπη
τοσοῦτον εἰρήσθω.

Οἱ δὲ Φερετίμης ὑμήρεοι Πέρσαι, ἐπεί
τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐκαλέοντο ὑπὸ Ἀ-
ρυανδέω, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρ-
κεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδώσειν
τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τοῦ δὲ,
(πολὺ γὰρ ἰὼν τὸ πλῆθος μετέπιπτον) οὐκ ἐδέ-
χοντο τοὺς λόγους. οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον
τὴν Βάρκην ὀκτὼ μῆνας ὑπὸ σφέων, ὀρύσσοντές
τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖ-
χος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι.
τὰ μὲν νυν ὀρύγματα σίδηρος χαλκεὺς ἀνεῦρε,
ὑπὸ χάλκεα ἀσπίδι, ὡδε ὑπὸ φερομένης περι-
φέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσίσχε
πανταχῇ τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλ-
λα ἔσχε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, ἐν δὲ τῷ
ὀρυσσόμενα ἤχεσε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος.
αὐτοῦ ποιεύντες δὴ αὐτὸ τοῦτο οἱ Βαρκαῖοι ἐν-
τεῦθεν τῶν Περσέων τοὺς μεταλλέας. τὰ μὲν
δὴ οὕτω ἐξευρέθη. τὰς δὲ προσβολὰς
181 ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνου δὲ δὴ
πολλοῦ τετριμμένου, καὶ πεπτωκότων ἀμ-
φοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περ-
σέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ στρατεύ, μηχα-
νᾶται τοιάδε μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ
μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δ' αἱρετοὶ,
ποιέει τάδε· νυκτὸς ἀφορον ὀρύξας εὐρέϊ, ἐπέ-
τεινε ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατὰ δὲ
δὲ ἐπὶ πολὺ τὸ ξύλων χοῦν γῆς ἐπιφόρη-
σε, ποιέων τὴν ἄλλην γῆν ἰσοπέδον. ἅμα ἡμέρῃ
δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους·

nam quoties id eximiè seipsum vbertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypũ, circiter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ huius Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se [a] plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quòd in ea iam fructus maturi metuntur vindemiantúrque: his compositis, in plaga quæ supra maritimã est, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dũ hi fructus adornantur, ii qui sunt in editissima plaga, coquúntur atque matureſcunt. Itaque dũ primi fructus bibũtur atque edũtur, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta sint.

a Sũt qui in Græco contextu pro χώρης legendum censeant ὥρας. quam lectionem sequendo, aliter fuerit interpretãdum hic locum.

Persæ autem ad vlciscendam Pheretimam ab Aryande missi, ex AEgypto Barcen peruenerũt, oppidum obsederũt, missis illico qui denuntiarent dedi autores necis Arcesilai. [b] Eos oppidani, vt qui cædis omnes participes essẽt, in colloquium non admiserunt. Ita octo menses Barcẽ quum obsedissent Persæ, nono mense cuniculos suffoderũt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, hunc in modũ: Circumferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddebatur: ad locum autem qui suffodiebatur, æs clypei resonabat. vbi è diuerso fodientes Barcæi, Persas suffossores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipsi repulsabant. Verùm quum multũ temporis contriuissent, & multi vtrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animaduertẽs Barcæos vi non posse superari, sed dolo, latã fossã per noctem depressit, éique fragilia superstrauit ligna, & super ea humum induxit, reddens solum cætero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquiũ euocat.

b Eorum oppidani, vt qui, &c. orationẽ non admiserunt. id est, eorum petitioni nõ acquieuerunt, vel, assensi non sunt.

Illi libẽter obtemperauere, quòd eis cordi erat ad pactionẽ deuenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus super illam occultã fossam: vt quoad humus ea ita se haberet, tandiu fœdus in ea regione ratũ foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, si nihil rerum nouarũ aduersus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi debinc fœderibus freti, & ipsi ex vrbe prodibant, & ex hostibus cuicunque libebat intrãdi vrbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem põtem quem fecerant rescidẽrũt, vt fœdus soluerent quod cum Barcæis percusserant, tandiu ratum fore fœdus quandiu maneret terra vt tunc manebat: refracto enim põte, nõ manere fœdus in ea regione amplius. Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciẽdæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarũ quoque decisas mamillas circa muros appẽdit. Cæteros Barcæos Persis vt diriperẽt imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant. His vrbẽ permisit: reliquis in seruitutem abreptis Persæ redierũt. qui quum ad vrbem Cyrenẽ rediissent, Cyrenæi eos oraculi cuiusdam seruandi gratia, per vrbẽ deduxerunt. sed inter transeundũ præfectus nauali exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperẽt: recusante Amasi peditum ducẽ. se enim aduersus vnam Barcen Græcam ciuitatem esse missos. Verùm postquam transierunt, & ad ripã Lycæi Iouis subsederunt, pœnitentia eos subiit quòd Cyrenen non occupassent: eámque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo cõtrà ferret arma, tamen incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. vbi statiua habentibus, ab Aryande nuntius aduenit ad eos reuocandos. Quũ igitur à Cyrenæis commeatũ sibi præberi precati essent,

A ⓐ δὲ ἀσπασίως ὑπήκουσαν, ἐς ὅ σφι ἔσαν ὁμολογίη χρήσασθαι. τῷ δὲ ὁμολογίῳ ἐποιεῦντο τοιῷδέ τινα. ὅτι τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, ἐστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μὴ φῦναι ὅ ὅρκιον χῶρον· καὶ Βαρκαίους τε ἐκτελέειν φαίην ἀξίως βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν χῶρον. μὴ δὲ ὅ ὅρκιον, Βαρκαίοι μὴ πιστεύσαντες τούτοισι, αὖτοί τε ἐξήεσαν ἐκ τῆς ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων πρήσσειν ἐς

B ὅ τι ἂν τοῖς τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. ⓐ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὸν κρυπτὸν γάφυρον, ἔθεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· καὶ τάρρηξαν δὲ τῦδε εἵνεκα τὸν ἐποίησαν γάφυρον, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ἐόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μὴ φῦναι ὅ ὅρκιον ὅσον αὖ ἡ γῆ λύμη καὶ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξαι δὲ, οὐκέτι ἔμελλε ὅ ὅρκιον κατὰ χώρην. ἔνθα μὲν νυν αἰτιώτατος τῶν Βαρκαίων ἦν Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων πρεσβεύσαντες, ἀνασκολόπισε κύκλῳ τοῦ τείχεος·

C τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, περιέσιξε καὶ τούτοισι ὅ τεῖχος. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, λαὸν ἐκάλυσε θάψαι τοὺς Γέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. τοὺς μὲν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων ⓐ Γέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήγαγον ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ὅτε τῇ Κυρηναίων πόλι ἐπίεσαν

D σαν ⓐ Κυρηναῖοι, λόγόν τι ἐποιεῦντο θάμβεος διεξῆκαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἄστεος. διεξιόντος δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκάλυε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα. ἐπὶ Βαρκίῃ γὰρ ἐπεστάλθαι μούνῃ ἐς Ἑλλησίδα πόλιν. ἐς ὅ διεξελθοῦσι, καὶ ἐξορμῶσι ὅτι Διὸς Λυκαίου ὄρεος, μετεμέλησέ σφι οὐ φῦσι τὴν Κυρηναίων, καὶ ἐπειρῶντο πάλιν πρήσσειν ἐς αὐτήν.

E οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐκ ἐδέκοντο. τοῖσι δὲ Γέρσῃσι, φόβος μαχομένοισι, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθεῖσι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε πρὸς Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀνακαλέων αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδια σφι δοῦναι, ἔτυχον

λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν A
Αἴγυπτον. τοὺς δὲ λαβόντες δὲ τοιῇδε ὕστερον
ἀδῆλοι Λίβυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς
σκυθῆς, τοὺς ὑστεροπομένους αὐτέων καὶ ἐ-
πελαυνομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον
ἀπίκοιτο· ἔνθα ὁ Περσέων στρατὸς τὸ Λιβύης
ἐξικνέεται ἐς Εὐεσπερίδας πλεῖστον δὴ ὑπ' ἀν-
δραποδίσαντο τὴν Βαρκαίων, τοῦτοι δὲ οἰκη-
σάμενοι τῆς Αἰγύπτου ἀναστάτους ἐποίησαν τὴν
βασιληΐην. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε
τῆς Βακτρίης χώρης κώμην ἐνοικῆσαι. B
οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἦν τὸ Βάρ-
κην, οὔνομα δὲ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι οἰκεομένῃ ἐν τῇ
γῇ τῇ Βακτρίῃ. οὐ μὴν οὐδὲ ἡ Φερετίμη
τὸν βίον κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα
ἐκ τῆς Λιβύης ἀπαλλάχθη τοὺς Βαρκαίους ἀ-
πικομένους ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κα-
κῶς. ζωσα γὰρ βρώκεται ὑπεζέσθη. ὡς δὲ καὶ
αἱ θήλειαι αἱ λίαν ἰχνύμεναι ἀμφὶ σφᾶς τοὺς
θεοὺς ὑπίσχνοισι γίνονται. οὕτω μὲν δὴ Φερετίμην
τῆς Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη ἀμοιβὴ ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

a Hos ex Ægypto ad regē trāsportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo* ἀναστάσιος *pro* ἀναστάτους.

b Feliciter vitā finiuit. quumprimum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, miserè periit.

c Vt enim diis odiosæ sunt nimiùm acres hominum vltiones. *Perinde ac si diuinas, deos illi tam miserabilem vitæ exitū immisisse, adeo prosequētes eam quæ ipsa fuerat in vltione fumēda crudelitatem, vt & alias adeo atroces vltiones odio prosequi solent. Valla autem sensum inuertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ΤΗ ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI Halicarnassei historiarū liber quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν C
Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ
Μεγάβαζος ἦρχε, τοσούτους μὲν Πεηνθίους Ἑλ-
λησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι
Δαρείου, κατεστρέψατο, ἀναγκάσας τοσούτῳ
μᾶλλον καὶ ὑπὸ Παιόνων πρηχθέας. οἱ
γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος
τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Πεηνθίους,
καὶ ἐπεὶ μὲν αὐτοκατακλήτους ἐπικαλέσον- D
ται σφέας οἱ Πεηνθίοι, ὀνομαστὶ βώσαν-
τες, τοὺς δὲ ὑπερχρέων ἐπεὶ δὲ μὴ ἐπεβώσον-
ται, μὴ ὑπερχρέων ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα.

AT Persae qui in Europa sub [d] Megabyzo relicti à Dario erāt, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à Pæonibus malè affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso vt bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex aduerso confidentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: sin minus, ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt.

d *Vel*, Megabazo, *si nostra exēpl. sequamur: ut idēmque in sequentibus*, Megabazo, *& Megabazus. Verùm & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo inuenitur.*

Enimuero confidentibus Perinthiis eregione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen triplex ex prouocatione commiſſum eſt, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quũ victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes, inter ſe dixêre, Nunc oraculum dei perfectum eſt, nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios cauêtes impetum fecêre, egregiéque vincentes ex illis paucos reliquêre. [a]Quæ quõdam à Pæonibus geſta fuerant, hunc in modum geſta ſunt. Tunc autem Perinthii pro libertate ſtrenuè pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo ſuperati ſunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam ſubigeret.

a Quę quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita ſe habuerant. *Vel*, Talem quidã olim cladem *Perinthij* à Pęonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate ſtren.

A αὐτίζομένων τὴν Περιν θίων ἐν τῷ παραστείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίη τριφασίη ἐγ παραγκλήσεός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ σὺν κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον καχάρηκότες, σὺν βάλλονται οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶ· καὶ εἰπόντος τινὸς καὶ τῶνδε σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἀληθὴς ὁ « χρησμὸς ὅτι τελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέ- « τερον τὸ ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι πα- « B ιωνίσασι ὅτι χειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπον σφέων ὀλίγους. τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων παρέστεφε γλυόμενα, ὧδε ἐγένετο. ὅτε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τὴν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσάν τε πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τὸν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βα- C σιλέϊ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ὑπὸ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

Gens Thracum, ſecũdum Indos, omnium maxima eſt: quæ ſi aut vnius imperio regeretur, aut idem ſentiret, vt mea fert opinio. inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus cõſimilibus imbuti ſũt, præter Getas & Trauſos, [b]& qui ſupra Creſtonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui [c]ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratũ eſt. Trauſi verò in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces, verùm circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cũ ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quòd vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autẽ fato functum, per luſum atque lætitiã terrę demandãt, referẽtes quot malis liberatus in omni ſit felicitate. At q ſupra Creſtonæos incolũt, iſta agũt: Singuli plures vxores habẽt:

b *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionẽ incolunt. *ſic ęſ paulo pòſt.*

c *De hũ vide lib. præcedente locum Herodoti, ſimúlque annotationem in eum.*

D ἔθνεα πλησιόχωρα πάντα χρέωνται καὶ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Γετέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καὶ ταὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηιξὶ ὅτι τελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀποθνήσκοντα τοιῦδε· τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλῶσαι κακὰ ἀνοιγεό- E μενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα παθέα· τὸν δὲ ἀποθνήσκοντα, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῆ κατακρύπτουσι, ὅτι λελύσθαι ὅσων κακῶν ἐξαπαλαχθεὶς, ἔσται ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, τοιῦδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς·

χρ' ἀριθμὰ πα·

χρ' κρύπτουσι,

ἐπεὰν ὦν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαί· ἰοῦσαι δὲ τῶνδε, ἢ τις αὐτέων ἐφίλεετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δὴ ὦν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ὑπὸ τοῦ προσήκοντος οἰκηιοτάτου ἑωυτῆς· σφαγιασθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται, ὡς ἐπὶ τοῦτο μέγιστον γίνεται. τοῖσι δὲ ἄλλοισι Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλέουσι τὰ τέκνα ὀπὶ ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῶσι οἵοισι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μισγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἐκπρεπῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίζεσθαι, βύσσινα εἵματα· τὸ δὲ ἄστικτον, ἀγλαΐης. ἐργὸν δὲ, οὐδὲν, πολλοῦ δεῖν· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀπιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστηΐης, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφέων οἱ ὀπισθιαίτατοι νόμοι εἰσί. θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τοῦσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέην μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μούνων τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι βασιλεῦσι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· πρῆξαι μὲν ἡμέρας τριηκοσίησι τὸν νεκρόν· ἐν πολλοῖσι δὲ σφάξαντες ἱρήια, διωχλεῦνται, περιχλαύσαντες τριήκοντα. ἔπειτα δὲ θαλλοῖσι καταπαύσαντες, ἢ ἄλλως γῆ κρύψαντες, χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθέασι πολλοῖσι πρώτοισι· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἆεθλα τίθεται καὶ λέγει μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αἵδε. ὅ δὲ πρὸς βορέην ἐπὶ τῆς χώρης ταύτης, οὐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκὲς οἵτινές εἰσι αὐθιγενῶν· οἱ οἰκέοντες αὐτὴν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται οὖσα καὶ ἄπειρος. μούνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου αὐθιγενέας, τοῖσι οὔνομα ἐστὶ Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. κύνας δὲ ἵππους αὐτέων ἐστὶ λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ὑπὸ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν. μικροὺς δὲ καὶ στομοὺς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἁρματα, ἐστὶ ὠκυτάτους ἁρματηλατέειν ὑπὸ τοὺς ἐπιχωρίους. ἀμάξας δὲ ἔχουσι καὶ οὗτοι οἱ ἵπποι τοὺς ἐπιχωρίους.

quorum vbi quis decessit, disceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rē studio, quænam dilecta fuerit à marito præcipuē. Quæ talis iudicata est & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à suo propinquissimo mactatur, vnáque cum viro humatur, cæteris vxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis summo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos est: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non asseruāt, sed quibus libuerit cum viris concumbere sinunt. at vxores asseruant vehementer, eásque magno ære à parētibus coemūt. Punctas [a] notis esse frontes, nobile iudicatur: nō esse notatas pūctis, ignobile. Otiosum esse, pro honestissimo habetur: agricolatorem verò, pro cōtemptissimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem sunt eorum insignissimi mores. Deos autē hos solos colunt, Martem, Liberum, Dianam: sed reges, præter populares, etiā Mercurium, cúmque è diis præcipuè: per quem solum iurant, à quo progenitos quoque se aiunt. Optimatibus eorum tales sunt sepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatísque omnifariis hostiis, conuiuantur. illúdque deflectum prius, deinde combustū sepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggestóque desuper tumulo, cùm alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipuè certa cū ratione monomachiā, *id est, singulare certamen*. Et sepulturæ quidem Thracū huiusmodi sunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem vergit, nemo potest pro comperto referre quinā homines eam incolant: sed illam quæ trans Istrum plaga est, constat vastam esse atque ignotam: [b] vbi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica vtētes, eorúmque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdémque pusillos ac simos, inualidósque ad viros gestandos, sed currui iunctos esse pernicissimos: atque his curribus indigenas inuchi.

[a] Stigmatis. *Cicero στιγθέντα interpretatur compunctum notis.*

[b] De nullis autē possum quicquā accipere qui trās Istrum habitent præterquam de Sigynis.

Horum fines proximè accedere ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorũ dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidé non queo dicere: sed [a] fiat quidlibet intra lõgum tempus. [b] Sigynas Libyes qui supra Massiliam incolũt, institores appellant: Cyprii iacula. Verùm, vt Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas vlterius pergi nó potest. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videtur loca quæ septẽtrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit.

a Nihil est quod non contingere possit intra long.

b Sigynas quidé certè Ligures qui supra Mass. &c. Arbi legit Λίγυας pro Λίγυες.

Darius, [c] trãsmisso rapidissimè Hellespõto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & consilii Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis obtulit electionem. Histiæus, vt qui esset Mileti tyrãnus, nullam sibi tyrãnidem poposcit: sed Myrcinum Edonidé, animo vrbis in ea condẽdæ. Et iste quidé hanc elegit. Coes autem, vt qui non tyrannus sed priuatus esset, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterque quod optauerat, eò se contulit.

c Quumprimũ Sardis transmisso Hellesponto peruenit.

At Dario res huiusce modi oblata est, vt illam videnti incesserit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquam Darius transmisit in Asiã, & ipsi Sardis venere, cupidi tyrãnidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vnà sororẽ procera statura atque speciosa. Obseruato tempore dum in suburbanis Lydorum Darius præsideret, talem rem sibi agendam putarunt: Sororem quàm optimè poterant: quum exornassent, ad aquã mittunt, vas capite tenẽtem, equúmque è brachio trahẽtem, linúmque nentem. Eam prætereũtem Darius attentè cõsiderabat, quòd

A κατήκειν ἐς Ἐνετοὺς τοὺς ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἄποικοι γενήσονται ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔχω ὅπῃ φράσασθαι· γένοιτο δ' ἂν καὶ πολλῷ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σίγυνας δὲ ὦν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ἐμπόρους Μασσαλίης οἰκέοντες, Κύπριοι δὲ ἀκοντία. ὡς δὲ Θρῆικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέραν ἔτι Ἴστρου· καὶ ὦν τούτων οὕνεκα οὐκ ἔστι διελθεῖν πρόσω τὸ στρατήιον. ἐμοὶ μὲν νυν, τῶνπερ λέγεται, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται ἐόντα δριμέα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι, ἕνεκα τοῦ ψύχεος. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης περὶ λέγεται· τὰ παραθαλάσσια δὲ ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε.

Δαρεῖος δέ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ξείνιης τε τῆς Ἱστιαίου τοῦ Μιλησίου θυμηγεσίης, καὶ τῆς προμηθίης τῆς Μιτυληναίου Κώων. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεδέετο· αὐτὸς δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. ταύτην μὲν δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώων, οἷά τε ἰδιώτης τυραννεύων, δημότης τε ἐὼν, αὐτῇ Μιτυληναίων τυραννίδα. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέρων, οὗτοι μὲν ἔχοντο ἐπρήσσοντο.

Δαρεῖος δὲ στρατιὴν ἔχων, παραλαβὼν τοιόνδε ἰδούμενον, ἐπιθυμήσας ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα αἰχμητὰς ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν δὲ Πίγρης καὶ Μαστύης, ἄνδρες Παίονες· οἱ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννίδι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀδελφεοὶ ἀδελφεῷ μεγάλῳ τε καὶ εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προσκαθίζομαι ἐς τὸ πρόσθιον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· ἀναδησάμενοι τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄρα, ὑπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἅλος ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἐχούσης, καὶ ἐκ τοῦ βεκτίονος ἵππου ἐπέλκουσαι καὶ κλώθουσαι λίνον. ὡς δὲ παρῆιε ἡ γυνὴ, ὑπεμνήσθη τοῦ Δαρείου ἐγένετο. ὅτε

Μαστύης

γὸ Περσικὰ οὔτε Λύδια τὰ πεποιήμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε τὰ τῶν ἄλλων ἐκ τῆς Ἀσίης εὐδαιμόνων. ὀπτιμελὲς δὴ ὡς οἱ ἐδόκεε, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. ⓐ μὲν δὴ ὅπισθε εἵποντο· ἡ δὲ, ἐπεί τε ἀπίκετο ὅθι τὸν ποταμὸν, ἧρσε τὸν ἵππον. ἀρσασα δὲ, καὶ ὃ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, πλέω αὐτέῃ ὁδὸν πρήσσῃσι, φέρουσα τὸ ὕδωρ ὀπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ τρέφουσα τὸν ἄτρακτον. θωϋμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος πάντα τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤφθη, ἄγειν αὐτέω ἐκέλευε ἐσὼ τῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄρθη, πρῆσσον καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὐκὶ τρόσω σκοπιὴν ἐχόντες τουτέων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ποδαπὴ εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἑωυτέων εἶναι σφέων ἀδελφεόν. ὁ δὲ ἀμείβετο τίνες δὴ οἱ Παίονες αὐθεντικοί εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί δὴ κεῖνοι ἐθέλοντες ἐλθοιεν ἐς Σάρδις. ⓐ δὲ οἱ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονὶη ὅθι τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπαλισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ τρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶποσαν δὲ Τεῦκροι τῶν ἐκ Τροίης ἀποικοι. ⓐ μὲν δὴ ταῦτα ἔκρηνα ἔλεγον. ὁ δὲ ἠρώτα εἰ καὶ πᾶσι εἴποιμι αὐτόθι αἰ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν τρόθυμος οὕτω ἔχειν. αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐπωιέετο. ἐνταῦτα Δαρεῖος γράφῃ γράμματα τρὸς Μεγάβαζον, ⓜ τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ σὺν ἑωυτῷ ἀγαγεῖν καὶ αὐλοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππος ἔθεε φέρων τέω ἀγγελίην ὅτι ⓜ Ἑλλησποντον. σφραγωθεὶς δὲ, δίδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ὅτι λεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ὅτι τέω Παιονίῃ. πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τὸν Πέρσας ὅτι σφέας ἰέναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο τρὸς θαλάσσης· δοκέοντες τοῦτῃ ὅτι χειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἑτοῖμοι ⓜ Μεγαβάζου στρατὸν ὅτι ἐρύκειν. ⓐ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι στεναλισθέντας τοὺς Παίονας, καὶ τέω τρὸς θαλάσσης ἐσβολέω φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τέω αὐτῷ ὁδὸν

A neque Persica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarum ex Asia fœminarū. Hæc considerans, misit quosdam suorum satellitum, iussos obseruare in quam rem vteretur mulier equo. Istis obsequentibus, fœmina vbi peruenit ad flumen, [a] equo satisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquā capite sustinēs, equum è brachio trahens, ac fusum versans. Admiratus Darius, tum iis quæ ab

B exploratoribus audisset, tum iis quæ ipse vidisset, adduci coràm fœminam iubet. Ea adducta, adolescentes fratres qui aderant, non procul rem ipsam speculantes, interroganti Dario cuias illa esset, aiunt se Pæones esse, & illam suam sororem. Ad quos Darius, quinam homines essent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi venissent Sardis, percontari. Adolescentes, se verò venisse dicere vt sese ei donarēt.

C Pæoniam autem esse ad flumen Strymonem sitam, qui Strymon non procul abesset ab Hellespōto. Esse verò Pæones coloniam Teucrorum qui è Troia fuerūt. Hæc singulatim illi referebant. Interrogantique Dario nūquid omnes illic fœminæ tam laboriosæ essent, affirmare promptè id ita se habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in

D Thracia præfectum reliquerat, iubens è sedibus suis Pæones ad ipsum transferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuntio confestim ad Hellespontum cucurrit, Hellespontóque trāsmisso literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è Thracia duce, aduersus Pæoniā exercitum ducit. Pæones, cognito Persarum in se aduentu, contractis copiis procedere ad mare, rati illac Persas ingressuros ad

E dimicandum. Et Pæones quidem ad arcēdum exercitus Megabyzi ingressum parati erant: Persæ autē certiores facti Pæonas conuenisse ad intercludendū ab ora maritima ingressum, sumptis ducibus, iter ad superiora

[a] Equum aquauit. Vel, adaquauit.

conuertunt, hoſtémque latentes in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facilè occupant. Quod vbi reſciuere Pæones, protinus diſperſi, ad ſua quiſque dilabuntur, ſéque Perſis dedunt. Ita è Pæonib⁹ Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Praſiadé vſque paludem incolunt, è ſuis ſedibus emoti, in Aſiam ſunt abducti. Qui verò circa Pangæum montem incolunt, Doberáſque & Agrianas & Odomantos, & ipſam Praſiadem paludem, à principio nõ cepit Megabyzus. Tentauit tamẽ eos etiam expugnare qui paludem incolunt. Incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ ſtant ſublicæ, anguſtum à continente ingreſſum vno ponte habentes. Has ſublicas tabulata ſuſtinentes, olim cõmuniter omnes ciues ſtatuebãt: mox è lege hunc in modum ſtatuendas cenſuerunt, vt pro ſingulis vxoribus quas quiſque duceret (ducũt autem ſinguli multas vxores) ternas defigeret ſublicas, è monte ſumptas cui nomẽ eſt Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent ſinguli ſuper ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata cõpactas, deorſum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedẽ reſte illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autẽ & ſubiugalibus piſces pro pabulo præbent. Porro piſcium tãta eſt copia vt quoties quis ianuam cõpactam reclinauerit, demiſſã funẽ ſportam vacuam, aliquanto pòſt retrahat piſcium plenam. quorum duo ſunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Cæterùm è Pæonibus ii qui capti fuêre, in Aſiam ſunt abducti.

Pæonibus captis, Megabyzus nuntios in Macedoniam, ſeptem Perſas, qui poſt eum erant in exercitu ſpectatiſſimi, miſit ad Amyntã, petituros regi Dario terram & aquam. Eſt autem è palude Praſiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine eſt metallum, *id eſt*, *foſſa aeris*: vnde poſt ea tẽpora χαλκωνίλιον. τοῦτο μὲν δὴ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ πρὸς ἄλλον, ἐξ οὗ ὑστερον ἐξωρύσσετο πά-

a *Podima*, vnde, &c.

A πρόπονται. ἀφθόντες δὲ τοὺς Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐουσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ χειπῆσι ἁλισκομένας, ῥᾳδίως κατέχουσι. ⓓ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐρημωθείσας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀναστάντες, κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐπράποντο, καὶ προσδιδοσθὴν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. ὧδε δὴ Παιόνων Σιρραιόνες τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πραστιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην.

B ⓔ δὲ καὶ ὁ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρες, καὶ Ἀγριᾶνες, καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ αὐτὴν τὴν Πραστιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξανδρᾶν ὧδε· ἰκρία ἐστὶ σανίδων ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐσπίπτει ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἔχοντα τῆς ἠπείρου στεινὴν ἑνὸς μοῦνον. τοὺς δὲ σανίδας τοὺς ὑπερτεταμένας τοῖσι ἰκρίοισι ὁ μὲν κου πάλαι ἔθηκαν κοινῇ πάντες οἱ τὸν

C λιπόντες· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐκ τοιῷνδε· κομίζοντες ἐξ οὔρεος τὸ οὐνόμα ἐστὶ Ὄρβηλος, τὰς γυναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σανίδας ὑπίσησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιόνδε τρόπον· κατὰ τὰς ἕκαστος ἔπηξε τῶν ἰκρίων καλύβης τε ἐπῆν διαπεπαται, καὶ θύρη κατάπακτος ἐς τὸ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὸ λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τὸ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι πρέγεσι χόρτον

D ἰχθύς. τῶν ἡ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν κατάπακτον ἀνακλίνῃ, κατὰ σχοινίῳ σπυρίδα κενὴν ἐς τὸ λίμνην καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον ὀκνέων, ἀναστὰς πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην.

Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίο-

E νας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἐδοκίμωσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι πρὸς Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης στόμος κατὰ τὰ Μακε-

185

λαντον ἀργυρέιν Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τοῦτον μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον οὖρος, ὑπερβαίνοντα δὲ τοῦτο ἐστὶ ἐν Μακεδονίῃ. οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι ἐς τὴν Ἀμύντεω, ὡς ἀπίκοντο, αὐτέων, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ τοῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας ἐπὶ ξενίᾳ ἐκάλεε· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο σὺν Πέρσῃσι φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο

» ἀμφίνοοντες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε
» Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐ-
» πεὰν δεῖπνον παρεσκεύασται μέγα, τότε καὶ
» τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουρίδιας γυναῖκας
» εἰσάγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπείπερ προ-
» θύμως μὲν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξείνιζες,
» Δαρείῳ τε βασιλεῖ δίδοις γῆν τε καὶ ὕδωρ,
» ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα
» Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
» οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἀνδρας γυναι-
» κῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται πρὸς-
» χρήζετε τούτεων, πρήσσειν ὑμῖν καὶ ταῦτα.
εἴπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἳ δὲ ἐπεί τε κεκλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς αὐτίκα ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἰδόντα δὲ τὰ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντεω, Φάμενοι δὲ παιδῶν τούτων, οὐδὲν εἶναι σοφόν. χρεὸν γὰρ ἦν ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παρεζομένας, αὐτίκα ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν ἀναγκάζομενος ἦν ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρεζέσθην. πειθομενέων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μετεῶν τε ἅπτοντο, οἷα πλέονας οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε ὑπὸ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεω τάδε, Σὺ μὲν ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιών τε ἀνάπαυε, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ παρεσομένων αὐτῶν τῇδε, πάντα τὰ ὀπίσω τούτων παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα σιωπῇ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν

A Alexandro in singulos dies singula talenta proueniebant. Post metallum, superato mõte quem vocãt Dysorum, Macedonia intratur. Eò Persæ vbi peruenere, & in conspectũ Amyntæ, ad quẽ mittebãtur, regi Dario terram & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hospitium vocauit: instructáq; splẽdidè cœna, percomiter accepit. Persæ, postquam à cœna ad potum peruenêre, Hospes, inquiunt, Macedo, nobis Persis consuetudinis est,

B quoties magnã exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas [a] & adolescentulas vxores ad assidendũ introducere. Proinde tu nũc, quoniam libenter excepisti nos, & liberali hospitio prosequutus es, regique Dario & terram das & aquam, sectare consuetudinẽ nostram. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Persæ, ista consuetudo nõ est, sed viros à fœminis semouẽdi: verùm quandoquidem vos exigitis qui domini estis, hoc quoque vobis præstabitur. Hæc lo-

C quutus Amyntas, fœminas accersit. Illæ, vt iussæ, præsto fuerũt, & eregione Persarum deinde cõsederunt. Quas Persæ conspicati formosas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum esse sapienter. satius enim futurũ fuisse, ab initio nõ venire fœminas, quàm, postquam venerant, non assidere, sed ex aduerso sedere in oculorũm dolorẽ. Ita coactus Amyntas illas assidere iussit. Quæ quum obtemperassent, illico Persæ mamillas illarũ tractare, vtpote plusculo vino temulẽti, nonnulli etiam tentare suauiari. Hæc Amyntas intuens etsi iniquo ferebat animo, tamen præ

D metu Persici nominis quiescere. Verùm eius filius Alexander quũ adesset, atque hæc aspiceret, vtpote adolescens, & malorum inexpertus, nequaquã amplius tolerare posse. itaque grauiter ferẽs, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater [b] cede ætati, abique hinc ad requiescendum, [c] neque indulgeas nimium potationi: ego verò hîc remanens, omnia hospitibus

E quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturum

[a] Et legitimo virginitatis iure nuptas.

[b] Morem gere ætati.

[c] Neque per totum potationis tempus hîc maneas.

animaduertens, ad hæc respõdit, Fili, inquiés, [a] verba tua hinc me summouétis penè intelligo. ideo enim me dimittis quòd aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurum in perniciem nostram: sed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad discessum meum pertinet, parebo. His respõsis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Persas, [b] Vobis, inquit, hospites, cum his fœminis vel omnibus, si libet, facilli mè licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nũc enim fere tempus cubãdi aduentat, & vos bene potos esse temulentósque video. Proinde has fœminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lauandũ, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas fœminas in muliebre remittit conclaue: ac totidé [c] viros læues malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditísque pugionibus introducit: admonétque Persas, inquiens, Vos verò Persæ, à nobis in conuiuium estis omni munificẽtia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræsentauimus: &, quod omniũ maximum est, etiã nostras ipsorũ matres & sorores liberaliter exhibemus: [d] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: vtque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonũ principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuntietis. Hæc loquutus Alexãder, singulos Macedonas quos fœminas esse aiebant, assidere iussit singulis Persis. qui posteaquã à Persis attrectari cœpêre, illos obtrũcauêre. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cũcta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tẽpore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos [e] prudenter occũpauit, tum multa pecunia, tum

a Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Potest etiam χαλὸν cum σωίνημι iungi.*

b Vobis, hospites, his fœminis potiri, *Vel, sius*, facile est, siue cum omnibus, siue cũ aliquot earum, *Vel, cum quantacunque earũ parte* concumbere libeat. Verùm id *postea* nobis significabitis: at nunc quum & tẽpus petendi lecti instet, & vos, vt video, egregiè poti sitis, has (si graue non est) lotum ire sinite: & lotarum reditum expectate.

c *Id est*, imberbes iuuenes, *quem lauso fulgent ora, vt loquitur Tib.*

d Vt nos vobis omnem quo digni estis honorẽ exhibere intelligatis.

e Astutia circũuenit.

A μέλλῃ Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χαλὸν « γάρ σευ ἀναχωροῦντος σωίνημι τοὺς λόγους, « ὅτι ἐθέλῃς ἐμὲ ἐκ πέρμῃας ποιέσθαι τι νεώτε- « ρον· ἐγὼ ὦν σευ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι « τοῖσι ἀνδράσι τούτοισι, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡ- « μέας· ἀλλὰ ἀνέχευ ὁρέων τὰ ποιεύμενα. ἀμ- « φὶ δὲ ἀπόδῳ τῇ ἐμῇ πεισομένῳ τοι. ὡς δὲ « Ἀμύντης ἐχρήσατο τούτοισι οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ « Ἀλέξανδρος τοῖσι αὐτοῦ Πέρσῃσι, Γνωμικῶ « τούτων ὦ ξεῖνοι πολλὴ ἐστὶ ἐν ὑμῖν ὑπεστείη, « καὶ εἰ πᾶσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκό- « σοισι ὧν αὐτέων. τοῦτο μὲν πέρι αὐτοῖσι ἀπο- « σημανέετε. νῦν δὲ (χαλὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης « ὥρη τοῖσι σὺν ἐχείνῃσι ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας « ὑμέας ὁρέω μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν « φίλον ἐστί, ἄφετε λουσαμένας· λουσαμένας « δὲ, ὀπίσω τοῖσι δίκεσθε. εἶπας ταῦτα (συν- « έπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν B ἐξελούσας ἀπέπεμπε ἐς τὸν γυναικήιον· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῆσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λοχνείους τῇ τῶν γυναι- C κῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε εἴσω. παρόντων δὲ τούτων, ἔλεγε τοῖ- σι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἵκατε πεπω- « δαμοῖσθαι τελέως εἰσιῆσθαι. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα « εἰρήμεθα, καὶ τοῖσι, τὰ οἷά τε ἐστὶ ἐξευρόντας « παρέχειν, πεπώκατε ὑμῖν πρῆγμα. καὶ δὴ καὶ τόδε « ὃ πάντων μέγιστον, ἁγά τε ἐωυτῶν μητέρας « καὶ ἁγὰ ἀδελφεὰς ὑπίσω ἀπαλλυόμεθα ὑμῖν· « ὡς πάντα τελέως μαθητὰ τιμεώμενοι τοῖσι « ἡμέων τῶν αὐτῶν ἐστὲ ἄξιοι. τοῖσι δὲ, καὶ βασι- D λέι τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλατε, ὡς αἰνέ « Ἕλλην Μακεδὼν ὑπάρχων ὑμέας ἐδέξα- « το καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶπας Ἀ- « λέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τὸν λόγον. οἱ δὲ, ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διερ- γάζοντο αὐτούς. καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐ- τέων. εἵποντο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θε- E ράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφά- νισε. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐκ τῶν Περ- σέων ἐγένετο· καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τὴν ἑ-

ἠφάνι- ζεν.

τῷ ἐωυτῆς ἀδελφειῇ, τῇ οὔνομα ἦν Γυ- A
γαίῃ. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέ-
ξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν δι-
ζημένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ
μὲν νυν τῶν Περσέων τοιοῦτος θάνατος οὕ-
τω κατα[illegible]μφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ
τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας,
καὶ αὐτὸς αὐτοὶ λέγουσι, καὶ τοὺς οὕτω τυγ-
χάνω ὀπίσω ἐόντας, καὶ δὴ καὶ ἐγὼ τοῖσι ὀπί-
σω λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. τρὸς
δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα
ἑλλανοδίκαι οὕτω ἐγνωσαν εἶναι). Ἀλέξαν- B
δρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλόμενου, καὶ καταβαί-
νος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ αὐτιζυσόμενοι Ἑλλή-
νων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀ-
γωνιστέον εἶναι) τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων.
Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀρ-
γεῖος, ἐχρίθη τε εἶναι) Ἕλλην, καὶ ἀγωνιζόμε-
νος σταδίην, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. Ταῦ-
τα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο.

Μεγάβαζος δὲ ἄγων τὸν Παίονας, ἀ-
πίκετο ὅτι τῶν Ἑλλήσποντον· καὶ διαβὰς C
διαπραιωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ
τείχεος ἤδη Ἱστιαίου τοῦ Μιλησίου τύραν-
νου περὶ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-
ρεὴν φυλακῆς τῆς γεφύρης· ἔστι δὲ τὸ χώ-
ρευ τοῦτο πρὸς Στρυμόνα ποταμόν, τῷ
οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγά-
βαζος τὸ ποιεύμενον ὑπὸ Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε
ταχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας,
» ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι
» χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλωνι δεινῷ τε ἐς
» σοφῶν δοὺς ἐκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ;
» ἵνα ἴδητε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ D
» πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμι-
» λός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην τοιοῦτος, πολλὸς
» δὲ βάρβαρος· οἳ πρήσσοντα ὅτι λεχθέοντι
» νοι, ποιήσουσι τοῦτο δὲ αὐ ἐκεῖνος ἐξηγέ-
τῳ αὐ νυν » σεται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. » σὺ τοίνυν τοῦτον
» μὲν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιοῦντα, ἵνα μὴ
» οἰκηίῳ πολέμῳ συνέχηαι. ξείνῳ δὲ ἤπιῳ
» μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὖ-
» τὸν πρήξῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος
» ἐς Ἕλλωνας ἀπίξῃ). Ταῦτα λέγων ὁ Με- E
» γάβαζος, δείσας ἐπειγε Δαρεῖον, ὡς δὴ στρατεύσεσθαι μέλλοντα· μετὰ δὲ
ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δα-
» ρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέοντί σοι εὖ εἶναι καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι

sorore sua, nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horũ Persarum cædes [a] deprehẽsa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdica progeniti sunt, quemadmodũ ipsi aiũt, & ego scio, & ostẽdam in iis quæ postea dicã. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quòd negarẽt barbarorum id esse certamẽ, sed Græcorum. at vbi palàm fecit sese Argiuum, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt.

[a] Inquisitoribus astu circumuentis, sil. suppr. est. *Ad Verbum, Ita circumuenta est. Voluit enim auctor retinere idem Vocabulum: etsi minus posteriori loco conueniens.*

Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum: & illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumẽ Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei feciſti, dato loco ad vrbẽ condendam in Thracia viro Græco, eidémque solerti atque industrio? vbi affatim materia est ad naues ædificandas, multúmque remigũ atque pecuniæ? multis etiã cùm barbaris tum Græcis incolẽtibus? qui nacti ducem, faciẽt quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autẽ miti modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc loquut[a] Megabyzus, perfacilè Dario persuasit, tãquam probè prospiciẽs quod esset euenturũ. Darius misso in Myrcinũ nuntio ad Histiæũ, hæc inquit, Histiæe, rex Dari[a] hæc dicit, Mihi rebúsq. meis

melius consulentem quàm te inuenio neminem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de causa te accersiui, quòd a post ea quam à Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuisti, nulliusrei desiderium tam me tenuit breui, quàm vt tu in aspectũ & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possũ è rebus meis. Quare tibi ego, qui feci sti probè quòd veneris, b hoc gratificandũ putaui, vt omissa Mileto, & recèns condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meúsque conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vnà secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otanes oræ maritimæ: cuius patrem Sisamnem, vnum è regiis iudicibus, quòd iniustè ob pecuniã iudicasset, rex Cambyses interemerat: interemptóque detractum coriũ in lora cõcidit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intẽdit, ibidémque eius filium Otanem sedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedens, tunc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrũ, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque vtranque habitatam. Sed Lemnii quoniam prælio contenderant, & aliquandiu repugnauerant, mala perpessi sũt: quorũ qui superfuêre, iis præfectũ Persæ impo suêre Lycaretũ,

a Quamprimũ à Scythis redii

b Hæc propono. Vel, offero.

A Σαρδίνα ἐλθ) σεῦ ἄνδρα φρενέστερον. τοῦτο δὲ ἐγὼ λόγοισι μὲν οὐ φράσω ἀλλ' ἔργοισι δείξω. νῦν ὦν (ἐπείπερ ἐγὼ τοιοῦτο πρήγμα περ μεγάλα καὶ τεργάσασθαι) ἀπίκεό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑποφήνωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐξέβησα ἐκ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἠμὲν ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἀλλοχρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σε ἰδέσθαι τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ὀρθιμώτατον ἀνὴρ φίλος, σεωυτός τε καὶ βύνος. τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφότερα σοὶ φράδω, ἔχω μὲν τυρέφην ἐς πρήγματα τὰ ἐμά· νῦν ὦν (ὃ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτισον ἐν Θρηίκῃ 187
πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ αὐτὰ ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον ἐξ) Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἄμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν ἐξ) τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν, τὸν τοῦ πατρὸς Σισάμνεω βασιλέος Καμβύσης, γνόμονα τῶν βασιληίων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπέην. ἀποδείξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας τε αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐπέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ἐπανούσας δὲ ὁ Καμβύσης, ἀπέδοξε δικαίην ἐξ) αὐτῆ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐπὶ τῇ χρήμασι οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ καθίζων θρόνῳ δικάζῃ. τοῦτ' ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἑλκαθιζόμενος ἐς τὸν τοῦ θρόνον, τότε ὀρθὸς γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους. εἷλε δὲ Ἀντάνδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἷλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε Πελασγῶν οἰκεομένας. οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο ἐῶν, καὶ ἀμυνόμενοι, ἐπὶ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπέστησαν Λυκάρητον,

Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πολλῶς ἰῶν ἀνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο μὲν, λειποστρατίης δὲ ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σὺν ἕσθαι Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀπονοστέοντα. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἀνεως κακῶν ἰῶ.

A Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quũ Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quòd omnes in captiuitatem redigebat, atque euertebat, alios insimulãs desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis reuertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu [a] in malis faciendis delituit.

a *Sunt qui ἄτιμος hic suspectum habeant, nec immeritò fortasse.*

Καὶ ἤρχετο τοιάδε γίνεσθαι ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίη τῶν νήσων προεφέρετο. τοῦτο δὲ, αὐτὴν καὶ αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν τὸ εὐανθέστατον. κατυπερθε δὲ τουτέων, ὅτε δύο ἡμέας αἰδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα σάσει, μέχρι οὗ μιν Πάριοι [b] κατηρτίσαντο. τούτους γὰρ καταρτίσαντας ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο Μιλήσιοι. κατήλασε δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὸ Μίλητον (ὥρεον γὰρ δὴ σφέας δεινῶς οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὸ χῶρον. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅκως ἴδοιεν ἀνεστραμμένην τὴν χώρην ἀγαθὴν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεατο τοῦνομα τοῦ δεσπότεω ἐς ἀγαθόν. διεξελθοῦσαν δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ ἀπονησίους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς ἄστυ, ἀλλίην ποιησάμενοι, ἀπέδοξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν οὐκ εὖ τοὺς ἀγαθὸν εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτους ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν· τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων κατὰ τὸ δῆμον· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἦν Μιλήτου,

B Et cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. [b] è Naxo quidem, quòd inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quòd ea tempestate propè seipsa superata maximè florebat, erátque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii [c] sedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in modum eos Parii correxêre: Quum Miletum C venissent viri inter Parios præstãtissimi, cernerẽntque [d] domos vehementer labefactatas, dixerũt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesiũ lustrantes, vt quẽque fundum animaduertebant bene cultum *fructúmque emittentem*, conscribebant domini nomẽ. Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos cõperissent, quammaturrimè ad D vrbem descenderunt: coactóque cœtu, decreuerunt vrbem ab iis esse incolẽdam quorum fundos bene cultos inuenissent. videri enim illos ità curaturos publica vt sua ipsorum curauissent. Cæteros Milesios, qui prius seditionẽ mouissent, iusserũt horum dicto audientes esse. Ita [e] Milesios Parii correxerunt. Ex his tũc vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam E locupletes è plebe in exiliũ missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idémque gener ac consobrinus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis distinebat. nam Histiæus, Mileti erat tyrannus,

b Etenſ Naxus quidem inter inſ. felic. præſtabat, Miletus verò eodem tempore magis quàm vnquã antea florens, Ioniæ ornamẽtum erat: quum laboraſſ.

c *Vel, Compoſuerunt, ex omnibus Gr. compoſitores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parij reuocarunt.*

d Eos planè fortunis euerſos.

e Res Mileſiorũ Parii compoſuerunt. At tunc ex his vrbib.

& per id tẽpus Susis degebat quũ Naxii venêre iampridem Hiſtiæi hoſpites. Quum autem Miletum Naxii aduenêre, obſecrarunt Ariſtagoram vt aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, ſi per eum iſti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamen prætendens Hiſtiæi [a] hoſpitium, ita eos eſt alloquutus, Meæ quidẽ vires ad tantum copiarum præbendum non ſuppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos poſſim reducere: quum audiam octo millia ſcutatorum Naxiis ac multum longarum nauium eſſe: tamẽ omne ſtudium ad iſtud efficiendum adhibebo, hoc ſcilicet in animo verſãs: Eſt mihi amicus Artaphernes, Hyſtaſpis filius, Darii regis frater, qui præſes eſt omnium in Aſia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa claſſe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi noſtri ſententia. His auditis Naxii [b] inſtare Ariſtagoræ vt rem quamoptimè poſſet conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & ſe exercitui ſumptũ ſuppeditaturos, vt ipſi paciſcerẽtur. magnam videlicet ſpem habentes, quum ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios omnia quæ ipſi iuberent eſſe facturos, atque adeo cæteros inſulanos. nulla dum enim Cycladum inſularum ſub Dario erat. Profectus Sardis Ariſtagoras, ait Artapherni eſſe inſulam Naxum, non ſpatioſam illã quidem, ſed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinã, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertã. Proinde tu aduerſus hanc regionem ducito exercitum, exules illuc reducens. [c] Quod faciẽnti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum eſt nos præbere, qui aduentus veſtri autores ſumus: & te inſulas regi acquirere, ipſam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, cæteráſque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiſcens,

a *Id eſt, Hoſpitij conſuetudinẽ. Vel, Hoſpitalem amicitiam quæ illic cũ Hiſtiæo intercedebat. Intelligit autẽ hunc prætextu huius amicitiæ Voluiſſe Naxios operam nauare, quũ potius id ea ſpe quam declarat, faceret.*

b Rem Ariſtagoræ commẽdarunt vt eã quàm poſſet optimè adminiſtraret. *Vel, Negotium Ariſtagoræ dederunt rem quam poſſet commodiſſimè gerẽdi.*

c Quod tu quũ feceris, nõ ſolùm magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, conſequeris, præter ſumptus exercitus: (hos enim à nobis qui ducimus, ſuppeditari par eſt) verumetiam ditioni regis adiicies inſulas, & ipſã Nax.

A καὶ ἐτύγχανε τῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ὁ Σούσιοισι ὅτε ⓐ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνος πρὶν ἐὼν τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι παρέξοι δυνάμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος ὡς οἱ δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἀρξῃ τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην πα-
B ρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, παντὶ σπουδὴν ποιεύμενος. ὧδε μοι δοκέει δὲ τῆδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φί- Ἀρταφέρνης. λος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ἐστὶ παῖς, Δαρείου δὲ τῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δ' ὑπολαμβανόντων τὸν ὑπὲ τῇ Ἀσίῃ ἀρχὰς πρώτων, ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολ-
C λὰς νέας. τῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τὰ ἂν χρήζωμεν. ταῦτα ἀκούσαντες ⓐ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναιτο ἄριστα· καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τὴν στρατιῆς, ὡς αὐτοὶ ζημιωσόντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅτεῳ φανείησι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν σφέας Νάξιους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίη κω ὑπὸ Δαρείῳ. ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει προφὰς τὸν
D Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὴ ἔχει πολλὰ, καὶ ἀνδραποδα. Σὺ ὦν ὅτι τοιῦτον τὴν χώρην στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἔξ αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τῦτο μὲν ἔστι ἑτοῖμα πρὸ ἐμοῦ χρήματα μεγάλα πρόσεξ τῶν αἰαισιμωμάτων τὴν στρατιήν. ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄρχοντας παρέχειν· τῦτο δὲ, νή-
E σους προσκτήσεαι βασιλέϊ, αὐτήν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλεομένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,

» οὐπετέως ὅπτ. ἥσεαι ΕὐΒοίη νήσῳ μεγά- A haud difficilè inuades Eubœam,
» λῃ τε καὶ βὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, insulam magnam ac beatã, nec
» καὶ χάρτα οὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀπαγέω- inferiorem Cypro, ac facilem sanè ad capiendum, cẽtum omnino nauibus ad has omnes occupãdas suffecturis. Huic respõdens Artaphernes, Tu verò, inquit, quæ sũt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probè ista suades omnia, præterquam de numero nauiũ. nam pro cẽtum nauibus, ducentæ tibi ineũte statim vere in promptu erunt. Oportet tamẽ in his rebus authoritatẽ quoque regis accedere. His auditis Aristagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autẽ misso Susa ad Dariũ nuntio, per quem de rebus ab Aristagorà dictis eum certiorem faceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues instruxit tũ Persarum tum aliorum sociorum magna sanè multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa, familia Achæmenidarum, suo ac Darii consanguineo: [a] qui (si vera sunt quæ post hoc tempus gesta) filiam desponderat Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectãti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Mileto. Megabates Aristagora assumpto atque Ionum exercitu cũ Naxiis, profectus est per simulationem eundi in Hellespõtum. Atque vbi Chiũ peruenit, classem continuit apud Caucasum, vt illinc vento aquilone traiiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeũdis nauium excubiis offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. quam rẽ indignè ferens, iussit satellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacem, vincire traiectum per thalamiam, *id est, foramen per quod remus extat*: ita vt caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras autem à quodam factus certior, hospitẽ suum Myndium à Megabate vinctum affligi, Persam adit & hominem excusans reposcit: quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id vbi resciuit Megabates, [b] grauiter admodum ferens,

[a] Cuius filiam postea (si vera fama est) sibi desponsãtã habuit Paus. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus euadere cupiens.

[a] Id magnæ iniuriæ loco ducens,

χ' αἱρεθῆναι.

χα' θεὶ ὁ λ.

Aristagoræ succensuit.

Aristagorā inuasit, Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negotiis? nónne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque eò nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdā cum naui, ad rem Naxiis quæ impenderet exponēdam. Naxii, vt qui nihil minus quàm hanc aduersus se classem véturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbē comportare: & se, vt qui obsidēdi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi verò, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptísque quatuor in obsidione mēsibus, assumptáque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerunt, in continentem reuerterunt malè affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipēdium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites malè affectos, verebatúrque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagorā cómonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namq; volēs Histiæus Aristagorę indicare, quia alia ratione facere non poterat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, literásque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt; raptissimè dimisit Miletum, nihil aliud mandās nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagorā eraso suo capite inspicere. Ea autē stigmata significabāt (vt à me superius dictū est) defectionē. Hoc ideo Histiæus faciebat quòd magnā sibi

A καὶ ἐσαπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε, Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί δόξι; ὁδὶ ἀπέσειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέῳ τῇ αὐ ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγίνετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας Φερσόνδας τοῖσι Ναξίοισι πόλιος τὰ προεόντα σφι πρήγματα. οἱ γὰρ δὴ Ναξίοι οὐδὲν πόλιος προσεδέκοντο ὅτι σφέας τὸν ὁλόκληρον τοῦτον ὀρμήσεσθαι.

B ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σιτία καὶ ποτά, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. ἐπεὶ δὲ διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τοὺς νέας ἐς τὴν Νάξον, τοὺς πεφευγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἐκ τῆς ἠπείρου ἦλθον χρήματα καὶ Πέρσαι, ταῦτα καὶ τελεδὴ ἐπρήσσετο σφι, παρασκευάζοντα

C καὶ αὖτις τῷ Ἀρισταγόρῃ προσεπαιτέοντο πολλά, τῷ πλοῦτός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἀναῦται τε εἶχον τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκηδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τῷ ἐπιτάξειε τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπλῆσαι. ἅμα ὑπόπτευέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτιοῦσθαι, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ ἀπεχθανόμενος, ἐδόκεέ τε τῷ βασιλέϊ τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδίων τε τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τῷ κεφαλῷ ἀπῖχθαι ἐκ Σούσων πρὸς Ἱστιαίου, σημήνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τὰς ὁδοὺς τῶν, τοὺς δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τῷ κεφαλῷ, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε

E ἀναφυῆναι τοὺς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τοῦτον ἐπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃ ξυρήσαντά μιν τοὺς τρίχας, καὶ ἰδέσθαι ἐς τὸ κεφαλή. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς ἐμοὶ εἰρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὴ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην

τῷ ἑωϋτοῦ καταχρῶ τῷ ὁ Σύσιοι. Ἀπο- A iactură ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur, nullã sibi viam amplius esse ad eam reuertendi intelligebat. Eum quidem nuntium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autẽ, quum ei hæc omnia cõsentanea per idem tempus cõtigissent, retulit [a] ad seditiosos tã de sua sententia quàm de Histiæi mandatis.

a Ad suę factionis homines.

ταῦτα δὴ ἄλλοι πάντες γνώμῃσι τῇ τωὐτῇ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῷ Περσέων ἀναρρέειν, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὸν δυνάμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὅκως ναυκρατέοντες τῆς θαλάσσης ἔσονται. οὐλως μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων σφορὴν ἐσόμενον τοῦτο. ἁλίσασθαι γὰρ τὸν δυνάμιν τῶν Μιλησίων εὐόδμου ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἁπάντων κρατήσειν τῶν θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἔξειν χρήματα χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἰών ἐστι ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ προτέρῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα γνώμη. ἔδοξε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυούντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόντα, ἐὸν σφαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰατραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω, Τερμησσέα, καὶ Κώϊον Ἐρξάνδρου, τὸν Δαρεῖος Μιτυλήνῃσι ἐδώρησατο, καὶ Ἀρισταγόρῃ Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπέστησε, πρῶτα ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ τοῦτα μὲν λόγῳ μετῆϊε τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς αἱ ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίστατο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τωὐτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἐλάμβα

Τερμησσία, 190

B Cui quum cæteri omnes assensissent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen historiographus initio dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cũctas nationes quibus Darius imperaret, omnémque illius potentiam: sed quũ hoc persuadere nõ posset, secundo loco suadere vt classe mare occuparent, negans se videre qua alia ratione id esset euenturum. scire enim se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamẽ pecuniæ è tẽplo quod est in Branchidis tolleretur, quas Crœsus Lydus reposuisset, multũ spei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipsos habituros ad vtendũ, nec hostes eã spoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodũ à me in primo libro declaratum est. Verùm ne hæc quidem sentẽtia obtinuit, sed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorũ Myuntem nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuersus illic agebat, vt conaretur duces classiariorum comprehendere. Missus autem ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Mylassensem, & Histiæum Tymnis Termenensem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylenę donauerat, & Aristagorã Heraclidis filium, Cymæum, compluréque alios. Ita ex professo Aristagoras defecit omnia in Darium comminiscens: & primùm quidẽ, verbo duntaxat tyrannidem [b] immutans, statum reipublicæ Mileti constituit, vt secum libenter Milesii rebellarent. Idẽ dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios eiiciens, ex aliis

b Aut aliud legit quàm nos, aut male Vertit.

autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduersus Naxum vnà ierãt, vt ciuitatibus gratificaretur, [a] alium in alia vrbe diuendens, ex iqua quisque illorum erat. Quorũ Coem Mitylenæi vt acceperunt, sine mora productum lapidibus interemerunt: Cymæi suum dimiserunt. Posteaquam autem & alii complures tyrãni fuga solum vertêre, passim per ciuitates tyrãnorũ abdicatio facta est. Tyrannis summotis, Aristagoras Milesius secundo loco iussit in singulis ciuitatibus cõstitui singulos magistratus, móxque ipse Lacedæmonem triremi pro legato missus est. opus enim erat magnã aliquam comparare societatem.

a Alium alii vrbi tradens.

Spartæ regnum iam nõ tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non superstes erat, sed eius obitu filius Cleomenes regnabat: non ille quidem propter virtutis specimen, sed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium sororis filiã, quæ etsi cordi erat, tamen ex ea liberos non suscipiebat. Id quum ita esset, [b] ephori his eum verbis incusauerunt: Si tu tibi non prospicis, at certè nobis hoc non est despiciendum, Eurysthei genus labefieri. Tu igitur quãdoquidem vxorẽ habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratissimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille respondens, negat se earum rerum alterutram esse facturum: & hos non rectè consulere ait, qui ipsum hortentur repudiata quã habeat vxore innoxia, alteram ducere: eóque se non esse pariturum. Cui ephori atque optimates consilio inter se habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes implicitũ, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ grauius cõsulant. Coniugem quam habes vt repudies non postulamus: quæcúque ei præstas nunc, ea omnino præstato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ sit fœcunda. Hæc dicentibus assensus est Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiati-

b Ephori ei accersito dixerunt.

A Γυραίνους ἀπὸ τῆς νεὼς τῆς συμπλωσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτοις δὲ Φίλιππος βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν ἀποδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κόων μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε πάχεσι παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλοῦτον αὐτῶν ἀπίεσαν, τυραννίων μὲν νυν καὶ κατάπαυσις ἐγίνετο αἰεὶ κατὰ πόλιας. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς B τυράννους κατέπαυσε, γραμματοδιδασκάλῳ ἐκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καταχῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τεμπρεῖ ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δή οἱ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

πλοῦτος ἀπ.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὸν βασιληίην, οὐ κατ' ἀνδραγαθίην ἐὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδης γὰρ ἔχων C τὴν γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτῷ θυγατέρα, καὶ ἐούσης οἱ κατὰ θυμόν, παῖδας οὐκ ἐγίνοντο. Τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἰπόντες, ὅτι καλεσάμενοι αὐτὸν, Εἴ τι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' « ἡμῖν τοῦτ' οὐ περιοπτέον, γένος τὸ Εὐρυσθενέος « γενέσθαι ἐξίτηλον. σὺ νυν τὴν μὲν « ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τε τοι οὐ τίκτει ὀρθῶς, « ἄπες, ἄλλην δὲ γῆμον. καὶ ποιέων ταῦτα, « Σπαρτιήτῃσι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς « D τούτεων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, προαγορεύοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπεῖπαι, ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι. τοῖς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι προεχέ- « μεθόν σε ὀρέομεν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ « ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ ἀντίβαινε τοῦτοισι, ἵνα « μή τι ἄλλοιον περὶ σεῦ οἱ Σπαρτιῆται βου- « E λεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ πρόσ- « δεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε « πάντα ὅσα νεὼ προέχεις πρόσεχε, καὶ ἄλλην « προσέτι ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. « Ταῦτά κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας ἰστίας οἴκεε, πολέων οὐδαμᾶ Σπ-

ἐξούσης

τητικὸ χρόνου ἢ οὐ πολλῷ διεχόντος, ἡ ἐσύ- A
στερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεο-
μένεα τοῦτον. καὶ αὐτὴ τε ἔφερε βασιλέα
Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· καὶ ἡ τοῦ ὑστέρου
γυνὴ τὸν τοῦ ὑστέρου χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε
κως ἐκύησε, σὺν τυχίῃ τοιαύτῃ χρησαμένη. ἔ-
νθεν δὲ αὐτῷ ἀληθεῖ λόγῳ, ⓐ τῆς ἐ-
πελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι παῖδα μοι
ἕωλον, φάμενοι αὐτῷ κομπέειν ἄλλως, βυ-
λόμενον ἐπισκαλέεσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύ-
των αὐτέων, τοῦ χρόνου σκεπτόμενοντος, ὑπὸ B
ἀπιστίης οἱ ἔφοροι πίκτουσαν τὴν γυναῖκα
ὠφείλοντο ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δω-
ριέα, ἥκως ἔχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον,
ἥκως ἔχει Κλεόμβροτον. ⓐ δὲ καὶ διδύμους
λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέ-
σθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ τοδεύ-
τερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Πε-
ριηνταδέω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τοι-
σδεύτερον. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, C
ἰὼν τε οὐ φρενήρης, ἀχρομανής τε. ὁ δὲ Δω-
ριεὺς ἰὼν τῶν ἡλίκων πρώτων τοιοῦτος. ὥστε τε
ὑπίσατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς ἔσεσθαι τῆς
βασιληίης. ὥστε ὦν ὕστερον φρονέων, ὅτε ὁ τε
Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ ⓐ Λακεδαι-
μόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐξεποίεντο βασι-
λέα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δω-
191 ριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑ-
πὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν,
Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν D
Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς ὅτινα
γῆν κτίσων ἴοι, οὔτε ποιήσας τούτων τῶν νομι-
ζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπέπλεε ἐς τὴν
Λιβύην τὰ πλοῖα κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες
Θηβαῖοι. ἀπικόμενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκησε
χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων τῶνδε ποταμῶν.
ἐξελαθεὶς δὲ καὶ ἐνθεῦτεν πέμπτῳ ἔτεϊ ὑπὸ
Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων,
ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ
Ἀντίχαρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, σὺν εὐβουλίῃσί E
οἱ ἐκ τοῦ Λαΐου χρησμοῦ, Ἡρακλείην τὴν
ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἔρυκος χώρην
πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος
κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελ-
φοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ
αἱρήσει ἔτι τὴν τελεσθεῖσαν χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ

cè faciens. Non lõgo interiecto tempore, vxor quæ posterius ducta est parit hunc Cleomenem, [a]quem mater successorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus sterilis fuerat, & ipsa concepit, hoc fato vsa: quæ quum reuera prægnans esset, domestici tamen posterioris vxoris id audientes, ac molestè ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo subiiciendi sibi partũ. Itaque his indignè ferẽtibus, exacto tempore pariendi, ephori incredulí fœminæ parturienti [b]custodes apposuerunt: quæ Dorieũ peperit, móxque Leonidem, & post hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidé fuisse geminos. At quæ Cleomenem peperit, secundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) sed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritóque putans se ob virilitatem regno potiturũ. hoc ita opinione præsumens, defuncto Anaxandrida quum Lacedæmoniũ Cleomenem ex lege, quòd maximus natu esset, creassent, indignè id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oraculo, in quam terram ad vrbem condẽdam tenderet, neque quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indignè ferebat. In Libyam autem nauigãs ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio electus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Peloponnesum abiit. Vbi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, vt Heracleã in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est, Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum poti-

b Atque ipsa quidem produxit eũ qui deinceps regni administratione suscipiret. *Ita Camerar.*

b *Dicitur tamen ἐφύλαξαν, perinde ac si ipsimet fuerint custodes.*

turum respõdit. Sumptáque Dorieus classe quam & in Libyam duxerat, Italiã præteruehebatur. Ea tempestate (vt ferunt) Sybaritæ cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum vt sibi opẽ ferret orauêre. Hic precibus inductus, vnà cum illis aduersus Sybarin contendit, eámque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieũ & qui cum illo erant fecisse aiũt. at Crotòniatæ negant quempiã se peregrinum in bello aduersus Sybaritas asciuisse, præter vnum Calliam Eleum Iamideorũ vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quòd sacrificans de eúndo aduersus Crotonem, non litaret. Hæc isti aiunt, quarum rerum vtrique testimonia hæc adferũt: Sybaritæ quidẽ, partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieum capta vrbe aiunt extruxisse Mineruæ cognomine Crastiæ: partim ipsi Doriei necem, quam volunt esse maximum testimoniũ, quoniã cõtra vaticinia agens interẽptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec trãsgressus esset, Erycinam regionẽ obtinuisset, & obtentam possedisset, nõ ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo ih agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam vsque memoriã prognati Calliæ colebãt: Dorieo autẽ & eius posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio, multo plura quàm Calliæ fuissẽt donata. hæc pro se vtrique eorum testimonia referunt: quorum vtris accedere quisque mauult, his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ socii, Thessalus, & Parætates & Celees & EVryleon: qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, superati à Phœnicibus atq; AEgestanis, in prælio occubuerunt, vno tantùm ex hac aduersa pugna superstite EVryleonte: qui collectis eorum

A χρᾶ αἱρήσειν. τῶν δὲ λεχθέων δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. ἐν χρόνῳ δὲ τούτῳ, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, στρέας τε αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλέα ὅτι Κρότωνα μέλλον στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας πρεσβείας ἡμοιμένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ὅτι Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν

B Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέά τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ ἄδεια σφίσι φασὶ ξεῖνον προσπεπολεμῶσθαι τῇ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίῃ τῷ Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλιον μοῦνον· καὶ τοῦτον ὧδε ποιῶδε· τὸν Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυραννεύοντος ἀποδρᾶντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρεε χρήσασθαι θυομένῳ ὅτι Κρότωνα. ταῦτα μὲν δὴ οὕτοι λέγουσι. μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συβαρῖται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα τὸν ἐν τῇ ἀγορῇ Κραθίδος, τὸν ἱδρύσασθαι στρατεύσαντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ

C Κραθίῃ. τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ προέστρεψε μηδὲν, ἐπ' ᾧ ἐστάλη ἐποίεε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν παρ' Ἡλείοις ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τά καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι

D ἐξέμοντο ⓐ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ συνεπολέμεε τῷ Συβαριτικῷ πολέμου Δωριεύς, δοθῆναί κ' οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πρέσεις ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐτέων, τούτοισι προσχωρέειν. συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συοικίσαι Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελεὸς καὶ Ἐυρυλέων. οἳ ἐπεί τε ἀπίκοντο πρώτῃ σὺν νηυσὶ ἐς τὴν Σικελίην,

E ἀπέθανον μάχῃ ἐσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Ἐγεσταίων. μοῦνος δὲ γε Ἐυρυλέων τῶν συοικιστέων περιεγένετο τοῦτον τὸν πάθεος. συλλαβὼν δὲ τοῦτ' τῆς γραπτῆς τοὺς

τὸν Ὀλυμπιονίκην, καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τὴν κατ' ἑωυτὸν ἦλθε δὲ ὁ ἑωυτοῦ κάλλος ἐς τοῦτο ἀπίκετο παρὰ Αἰγεσταίοισι τὰ οὐδεὶς ἄλλος. ὅτι γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν ἔσπευδε τοιούτῳ ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἐπεβήσετο βασιληίου ἁρματος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαιμονίων. οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ.

192 Ἀπικνέεται δὴ ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. ὃς δὴ ἐς λόγους ἦιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε τάδε αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, σοὶ δὴ μὴ τὴν ἐμὴν μὴ θωϋμάσῃς τῇδε σπουδὴν ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γὰρ ἔστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι αἰσχρὸν ἐλευθέρους, οἰκὸς καὶ ἄλλως μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔπειτα δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέχετε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν τοὺς θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα χωρήσει οἵά τε ἔστι. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἀλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα αὐτῆκε τε ἀρετῆς πέρι. ἥτε μάχη αὐτέων, ἔστι τοιήδε, τόξα, καὶ ἀκόντια μακρά. ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες

reliquiis, occupauit Minoâ Selinuſiorũ coloniã, Selinuſiósq; liberauit monarchia Pythagoræ. Hũc quum ſuſtuliſſet, ipſe tyrannidem Selinuntis inuaſit. Sed ad breue tempus eam obtinuit. nam Selinuſii impetu in eũ facto, quum ad Iouis forenſis aram confugiſſet, obtruncarũt. Dorieo & vitæ & mortis ſocius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui deſponſa ſibi filia Telys Sybaritæ, Crotone [a] profugerat, abnegatóque matrimonio trãſmiſit Cyrenen. Ex hac diſcedens, ſectatus eſt familiarem triremem, ac familiarium virorum ſumptũ, quòd eſſet olympionices, *id eſt, victor certaminis ad Olympia*, & [b] omnium illinc Græcorum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciẽ ab AEgeſtanis ea quæ nemo alius reportarit. nam ſepulturæ eius heroico monumento extructo, AEgeſtani hoſtias offerunt. Hunc in modum Dorieus vita fũctus eſt. qui ſi in animum induxiſſet ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permanſiſſet, regno fuiſſet Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit: ac ſine liberis deceſſit, vna dũtaxat relicta filia, cui nomen Gorgo.

Cleomene igitur imperium tenẽte, Spartam venit Ariſtagoras Mileti tyrãnus: Cleomenémque alloquuturus conuenit, habens (vt Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat inciſus, cũctúmque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquium vbi venit, ita ad eum inquit, [c] Studiũ meũ Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera ſeruam eſſe, cùm nobis ipſis dedecus dolórque maximus eſt, tũ verò vobis, & eo maior quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nunc per deos Græcos eripite Iones à ſeruitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei beſlicæ per virtutem euaſiſtis, [d] & genus pugnandi eorum huiuſcemodi eſt: breues arcus ac breuia ſpicula,

a Crotone exulauit: fruſtratúſque matrimonio Cyrenem tranſmiſit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriiſq; in ſuos milites ſumptibus, ſequutus eſt, quum eſſet ol.

b Omnium ſui temporis Græcorum.

c Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere ſtudium admireris Cleomenes. de eo enim núc agitur, vt Iones ex liberis ſerui fiant. quod cum nobis ipſ d. dol. max. eſt, tum inter cæteros, vobis, eo præſertim nomine quòd Græciæ præſtitis. *Vel, præſides eſtis.*

d Eorúmque pugnata talis eſt, Arcus & breue ſpiculum. Quinetiã

bracas induti, & pileis capita operti, in pugnã prodeunt. adeo eos superare facile est. *Alij κυρβασίας aliter exponunt.*

lõgásque in capitibus cristas, (vnde faciles captu sunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum est iis qui eam incolũt continentem, quantum non est cæteris vniuersis, tum auri (vt ab hoc incipiamus) tum argẽti, tum æris, tum variæ vestis, tũ iumentorum, tum mancipiorum: quibus vos, si potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter se confines, vt ego disserã. His Ionibus confines sunt Lydi, qui terrã incolunt tum aliarum rerũ tum verò argenti feracissimam. Hæc autem dicebat, ostendens in ambitu terræ in tabella quã attulerat descripto. Lydis verò (dicebat Aristagoras) cõfines sunt hi Phryges, auroram versus, pecorũ copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longè beatissimi. Phrygibus confines sunt Cappadoces, quos nos Syros appellam⁹. His confines sunt Cilices, huius maris accolæ, vbi hæc Cypri⁹ insula est sita: qui tributum annuũ regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus cõfines sunt hi Armenii, & ipsi re pecuaria abũdantes. Armeniorum hanc regionẽ contingunt Matieni, quorũ terræ Cissia hæc confinis est: in qua iuxta fluuium hunc Choaspẽ sita sunt, hæc Susa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hîc pecuniarum thesauri sunt. [a] Hanc vos vrbem si animose ceperitis, iam cũ Ioue de diuitiis licet certetis. Neque verò operæpretium est vos suscipere prælia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduersus Messenios [b] vestros consortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil est neque auri neque argenti, quarũ rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitãdam: at quũ offeratur occasio totius Asiæ facilè potiundæ, aliud quippiã præoptabitis? Hæc Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleomenes, Milesie, inquit, hospes, in triduũ tibi differo respondere. Tũc quidem hactenus processum est. vbi verò dies responsioni præstituta adfuit, & ad locũ de quo conuenerant, ventũ est, interrogauit Aristagorã Cleomenes quot dierũ

a Hanc vos vrb. si ceperitis, iam cum Ioue audacter de diuitiis certetis.

b Viribus vobis pares.

A ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ὀπὶ τῇσι κεφαλῇσι. οὕτω ὑπηκόους χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὸ ἤπειρον ἐχείνῳ νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδράποδα. τὰ ὑμῖν βουλόμενοι, αὐτοὶ αὐ ἔχοντε. κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἴωνων μὲν τῶνδε οἴδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρην ἀγα-
B θὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δείκνυσι δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τὴν τῆς γῆς περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δὲ (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἠῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἁπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ὀπὶ θαλάσσης τῇδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύ-
C προος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλέϊ τὸν ἐπέτειον φόρον ὀπὶ τελέουσι. Κιλίκων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε, ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ πρὸς μεσαμβρίην τούτου ἐστὶ Χοάσπης ποταμὸς, ἐπ' ὄχθῃσι τῇσι Σούσῃσι τῶν· ἔνθα βασιλεύς τε μέγας διαιτᾶσθαι ποιέεται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνταῦθά εἰσι. ἑλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν, πλουτέοντες ἤδη τοῦ Διὸς πλούτου πείρεσι εἰζήτεε·
D ἀλλὰ πρὸς μὲν χώρης ἄρα οὐ πολλῆς, οὐδὲ οὕτω ἀγαθῆς, καὶ οὔρεα σμικρά, χρεὼν ἐστὶ ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρός τε Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους. τοῖσι οὔτε χρυσὸς ἐγκάθηται ἐστὶ τοσοῦτος, οὔτε ἀργύρου, τῶν πέρι καί τινα ἐπάγει προθυμίην μαχόμενον ἀποθνήσκειν. χρεὸν δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἀρχὴν διπετέος, ἄλλο τι αἱρήσεσθε; Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα
E ἔλεξε. Κλεομένης δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβαλλόμενόν τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασε σφι· ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἴρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὁκόσων ἡμερέων ἀπὸ θα-

ἀπὸ θαλάσσης τ' Ἰώνων ὁδὸς εἴη πρὸς βασιλῆα. ὁ δὲ Ἀ[ε]ισταγόρης, πάλλα ἐὼν σοφός, καὶ ἄμεινον Ἑλλήνων ἐκεῖνον θῦ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μὲν μὴ λέγειν ὃ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει μιν ὧν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δέ, ὑποτμήσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀ[ε]ισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπάλλαο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου. τοῦτον γὰρ λόγον οὐκ ἐπίτεα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὰς, ἦιε ἐς τὰ οἰκία. ὁ δὲ Ἀ[ε]ισταγόρης λαβὼν ἱκετηίην, ἦιε ἐς τὴν Κλεομένεος· ἐσελθὼν δ' εἴσω, ἅτε ἱκετεύων, ἐπακούσας, ἐκέλευε τ' Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. παρεζήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένεϊ ἡ θυγατηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ ἦν μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐνέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μὲν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ὀκνέειν τὸ παιδίον εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀ[ε]ισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα τάλαντων ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτελέσῃ τὴν ἐδέετο. ἀναβύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, παρέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπάλλων ὁ Ἀ[ε]ισταγόρης· ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον ἠνώδυξατο, Πάτερ, ἀπαφορέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀπόσῃς ἴῃς. ὅτε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῷ παιδίου τῇ παραινέσει, ἦιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀ[ε]ισταγόρης ἀπαλλάσσετο τοῦ νηοῦ ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲν ἐξεληλύθεε ἔτι πλέον ἔτι σημήνας περὶ τῆς ἀνόδου τῆς πρὸς βασιλῆα. ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανδοχηῖοι βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται· ἀπὸ οἰκουμένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· ἀπὸ μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσί εἰσι, παρασάγαι δὲ τεσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδεκόμενος δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔασι, καὶ διεξελάσασι πᾶσι ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. ἀπὸ Καππαδοκίης δὲ ἐς τὴν Κιλικίην διὰ ταύτης πορευομένῳ μεσέει οὔρεα τ' Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δέοντες εἴκοσι τεσσερες,

ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quū non deberet rem vt se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit triū mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras, sumpto [a] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, [b] eámque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiā. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomē erat Gorgo, vnica proles, eáque octo aut nouē annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi [c] vndecim talēta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiicīdo eò peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Cōsilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicādi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Vbique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorū castrorum*, parasangarū nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuium transmittere. est & [d] præsidium magnū supra illū. Transgresso in Cappadociam, & eā permetiēti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt,

193

[a] *Olea ramo Lena obnoluto, quo supplicantes vtebantur. Vnde deducta est vox Græca quasi supplicatoriam dicas.*

[b] Eámque ingressus, à Cleomene contendebat vt filiā admitteret, quippe qui ab eo vt aurē sibi commodaret, supplciter peteret. Assistebat enim, &c. (*Vel adsistebat. legendo potius* παρεσήκεε *quàm* παρεζήκεε) Cleomene eum iub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἐπακοῦσαι, *ex Vet. cod.*

[c] Decem. *Sed Valla ex* ὀν δέκα *fecit* ἐνδέκα, *quū* ὀν *regatur ab* ὑπο.

[d] *Vel, arx. aut castellum. Vel, propugnaculum. Sic & in seq.*

parasangæ centum quatuor. In horum [a] mótibus posítas duplices portas ac totidem præsídia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt, parasangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autē ab Armenia disterminat flumen φ nauibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sūt diuersoriorum quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus, in quibus & præsidium est. Eam fluuii qui nauibus transeuntur quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessariū est: primus, Tigris: secundus dehinc ac tertius eiusdem nominis, etsi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horū quos enumerauí primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [b] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquādo in trecētos ac sexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terram Mantienā tendenti stathmi sunt quatuor: vnde in regionem Cissiam trāseunti sunt vndecim stathmi, parasangæ verò quadragintaduo & dimidiatus, ad fluuium Choaspem, qui & ipse nauibus trāsmittitur. supra quem vrbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sūt centum vndecim. Tot diuersoria stathmorum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quòd si iter regiū rectè metiamur parasāgis, & parasanga valet triginta stadia, (vt valet) sunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecí millia stadiorum & quingenta: quum sint parasangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, cōsumūtur solidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenē Lacedæmoniū dicente triū mensiū iter esse, rectè dicebatur. Quòd siquis exploratius ista inquirat, hoc quoq; ego īdicabo. nā iter ab Ephesо ad Sardis [c] hac ratione decet cōputari. A Græco igitur mari ad Susa (hæc enī vrbs Mēnonis vocatur)

a Finibus

b Mantienis. & paulo pò, Mantiniam.

c Huic oportet annumerare.

A παρασάγγας δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ὅτι δὲ τοῖσι τούτων οὔροισι δίξας τε πύλας διεξελᾷς, καὶ δίξα φυλακτήρια παρεμέψαι. τοῦτα ὦν διεξελάσαντι, καὶ ἀφ' τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρεῖς εἰσὶ σταθμοὶ, παρασάγγας δὲ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἔστι ποταμὸς νηυσὶ πορήιτος, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ, ἓξ καὶ πεν- B τήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ πορήιτοὶ τέσσερες ἀφ' τούτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσαι ἐστί· πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος αὐτὸς ὀνομαζόμενος. οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τῶν αὐτῶν ῥέων. ὁρμᾶται μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθείς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέων· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Μαρδιηνῶν· ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβε κατὰ ἓς C διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ τούτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν χώρην, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ τούτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσερήκοντα καὶ ἥμισυ ἐστί· ὅτε ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ πορήιτον· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πρώτεες σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι· ἐκ Σαρδίων D ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλητὶν τοῖσι παρασάγγησι, καὶ ὁ παρασάγγης δυώδεκα δήκοντα στάδια (ὡς καὶ ἔστι γε δυώδεκα τοῦτα) ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασίλεια τὰ Μεμνόνεια καλέομενα, πεντακόσια καὶ χίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ὅτ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναγκαιοῦται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀ- E ρισταγόρῃ, εἰπόντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ἐπὶ τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν ἐς βασιλέα, ὁρθῶς εἴρητο. εἰ δέ τις ὅ ἀτρεκέστερον τουτέων ἐπιζητέει, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι τούτῳ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πρώτους ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνειον ἄστυ καλέεται)

194 τεσσερακοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους. Ⓐ λαβὼν δὲ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσερακοντα καὶ πεντακόσιοι σταδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρῃσι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

ΑΡΕΑΔΥΝΟΜΕΝΟΣ δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦιε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἡμοιμένας ὧδε τυραννίων ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πάγχυ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον. ἡ μὲν ὦν ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἐν ἥδε· ἐν τῇ προτερήκτι τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος αἴθρη οἱ δοκέειν μέγαν καὶ εὐφυέα ἀγίνεσθαι τὰδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἀτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.
Οὐ δεῖς αἰθέρτων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

Ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἐν ὁ ὀνειροπόλος ὀνείρου πολιοῖσι. μετὰ δὲ, ἀπεπάμπων τὸν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐς τὴν δὴ τελευτᾷ. Ⓐ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ Φονέες τοῦ Ἱππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὸ ἀρχαῖον· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθανόμενος εὑρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν συὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην κληθεισάν. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων τρόπον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, Ⓐ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας ὅτι ῥηιδίοισι ἐδέξαντο, σφέων αὐτῶν εἰς πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ὅτι παρῆσαν ἔργα θαμά. οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ συὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέω. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος,

A dico esse [a]tredecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardis, quingẽta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre.

a Quatuordecim.

[b]DIGRESSVS è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyrãni fratrem, qui in somnis visionẽ cladis suæ euidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hęc nihilominus Athenienses, imò magis quàm prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt. Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

b Exactus autẽ Sparta.

B

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

C

[c]*Nemo viris pœnas iniustis iure rependet.*

c Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur.

[d]Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox spreta visione, misit pompam, vbi mortẽ oppetiit. Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuêre à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verùm, vt ego interrogando cõperio, fuêre Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nũc vocatur Bœotia venere, atque eã incoluere, sortiti Tanagricũ tractũ. vnde Cadmeis primùm per Argiuos exactis, iterũ per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterũt. Ab Atheniẽsibus autẽ recepti sub conditionibus sũt vt cives inter eos essent, multis [e]nec memoratu dignis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorũ Gephyræi fuere, dũ hanc regionem incolunt, cùm alias multas doctrinas in Græciam introduxêre, tum verò literas, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidẽ illæ extiterũt quibus omnes Phœnices vtũtur: progressu verò tẽporis,

d Quumprimũ autẽ dies illuxit, hæc ad somniorũ cõiectores apertè retulit. *Vel, Hæc somn. cõiectoribus palàm communicauit.* sed postea repudiata visione, *Vel, quum visioni illi renũtiasset*, pompam solennem celebrauit.

e Nec memoratu dignis, rebus illis interdicẽtes.

Γεφυραῖοι οἱ Ἱππ.

vnà cum ſono mutauerunt, & modulum priſtinum. Et quum ea tempeſtate in pleriſque circa locis eorum accolæ Iones eſſent, [a] qui literas à Phœnicibus diſcédo acceperant, eas illi cum ſuis pauculis collocantes, in vſu habuerunt: & in vtendo confeſſi ſũt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quòd eſſent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priſcáque cõſuetudine biblos Iones appellant pelles, quòd aliquando penuria biblorum, *hoc eſt* [b] *ſirporum*, pellibus caprinis ouillíſque vtebantur: adhuc quoque ad meam vſque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus ſcribunt. Quin ipſe vidi apud Thebas Bœotias in Iſmenii Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibũſdã inciſas, magna ex parte conſimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigráma,

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuêre circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in aſſueto pugilum certamine victor,
Me tibi ſacrauit ſpecioſum munus, Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: ſi quidem hic eſt qui tripodem dicauit, & non alius idé Hippocoontis *filij* nomen' habens, circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmine, ait,

Laodamas ipſum tripodem ſua in vrbe monarchus,
Hoc inſigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id eſt, ſolus principatu eſt potitus*, eiecti ſunt Cadmei ab Argiuis, & ſe ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem poſtea [c] in ſuſpicionẽ Bœotiorum quum veniſſent, Athenas commigrarunt: vbi ſunt ab eis templa extructa ſeorſum à cæteris, cùm alia quædam, tum Cereris Achææ & téplũ & orgia.

a Qui quum à Phœnicibus literas didiciſſent, forma paucarum quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam ſparſerunt, (vt æquitas etiã poſtulabat) quũ Phœnices in Græciam eas introduxiſſent, Phœnicias eſſe nominãdas.

b *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

c *Legit* ἐπολιθύθησαν *pro* ἐπολιφθύησαν.

ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντες σφέων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δέ, ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν ἀπορίῃ βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ ὅκατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφοισι. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ὀκτὼ τεῖποσι σημήνασι, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁμοῦ δὲ εἷς τῶν τεῖποδων ὀκτάγραμμα ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

τοῦτα ἡλικίην αἰ εἶη χρὶ Λαΐου τοῦ Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεὴν θεὸς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱππωκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τωὐτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱππωκόωντος, ἡλικίῃ χρὶ Οἰδίποδι τῷ Λαΐου. τρίπους δὲ τρίποδι λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἑὸν κατέπηξε Ἀπόλλωνι
Μουναρχέων ἀνέθηκε τεὴν θεὸς ἄγαλμα.

ὅτι τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξαναστάται Καδμεῖοι ἐκ Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ἐπολιφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀπαχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καὶ σφι ἐφάνησαν ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν δὴ μετὰ τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἀλλά τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

ἡμῖν δὴ ὄψις τ' Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀνειλέειν τὸν κατ' ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον, ὡς τυραννεόντων Ἀθηναίων Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένων Ἀθηναίοισι, ἅμα τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι καὶ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάρδος, ἀλλὰ μᾶλλον μᾶλλον πειρώμενοι καὶ λιένεαι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λιψύδριον τε ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι πρῶτοι ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, πρὸς Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νεῶ ἐόντα, τότε δὲ οὔκω, οὕτω ἐξοικοδομήσαι. οἷα δὲ χρημάτων οὐκ ἐόντων, καὶ ἐόντες ἀνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τὸ πρόσθε εἶδος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι πωλέειν λίθου ποιέειν τὸν νηόν, παλίην τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησε. ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι ὁκως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ τόλμῃ εἴτε δημοσίῃ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ ταὐτὸ προφαῖνον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὅμως καὶ ξείνους σφι ἐόντας καμάλιστα. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ προσωτέρω ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τὸν στρατιὴν ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ὁπλίτας· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς ἀλλήλους. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοῖσι ἐπεί τε ἔσχον συμμάχοισι οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τὸν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον

A Quod igitur fuerit visũ Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me cõmemoratũ est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera[m], qua ratione sint Athenienses liberati tyrãnis. Hippia tyrannidem obtinẽte, [a] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vnà cum cæteris exulibus res de redeũdo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderũt, Lipsydriũ super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas cõminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus tẽplum Delphis ædificãdum, id quod nunc est, tunc autem nõ erat. Enimuero quum bene nũmati essent, ac viri spectati iã inde à suis maioribus, extruxerunt tẽplum exemplari pulchrius, [b] ac cætera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt. Vt igitur Athenienses aiunt, hi viri Delphis sedentes, Pythiam pecunia persuaserunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, siue priuato siue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedæmonii autẽ, quũ sibi idẽ semper diceretur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, inter populares eximiũ, cum exercitu ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deũ quàm quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miserũt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulsus, copias eduxit. Id præsciscentes Pisistratidæ auxilia Thessalia euocauerunt, societatẽ enim cũ Thessalis fecerant. quibus rogantibus, cõmuni decreto Thessali miserũt mille equites cũ suo rege Cinea, viro Cõniæo. Hos socios vbi habuere Pisistratidæ, hoc excogitauêre: planitié Phalereorũ detergũt, cúmque locum equitabilem

a Qui exacerbatus in Atheniẽses erat ob cædẽ Hipp.

b Atque *inter* cætera, quum ex lapide Por.

reddũt, atque illac equitatum in castra hostium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cùm alios multos, tum verò Anchimolium interemit: cæteros qui superfuere, ad naues repulit. [a]Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abscessit. Extátque in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii, iuxta Herculis templum quod est in Cynosargi. Postea verò Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miserunt, non mari, sed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus cõgressus primùm Thessalorum equitatus, non diu pòst in fugam versus est, cæsis supra quadraginta è suis. qui superfuere, qua quisque potuit, rectà in Thessaliam redière. Cleomenes ad vrbem pergens, vnà cum iis Atheniensibus qui liberi esse cupiebant, obsedit tyrannos intra murum Pelasgicum redactos. [b]Neque tamen omnino Pisistratidas eiecêre Lacedæmonii, quippe qui de facienda obsidione non cogitabãt, & Pisistratidæ cibo potúque bene instructi erant. Itaque quũ aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obsedissent, Spartam abiêre. Hic tamen casus qui aliis infaustus, idem aliis faustus extitit. nã filii Pisistratidarum qui clàm extra regionem supponebãtur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorũ res perturbatæ sunt, & pro redimẽdis filiis ad voluntatem Atheniensium transegerunt vt intra quinque dies ex Attica excederent. Móxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriũdi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati [c]ex quibus ii qui fuere cũ Codro ac Melãtho, qui prius aduenerãt, tamen Atheniensium reges euasere. Hãque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Atheniensis modo tyrãnis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæ cũque fecêre aut passi sũt memoratu digna,

a Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus.

b Nec verò Pisistratidas vlla ratione eiecissent, vel profugassent Lacedæmonii, quippe qui de tra henda in longum obsidione nõ cogit. & Pisistr. cõmeatu bene instructi erant: ideóque vbi per aliquot dies obsedissẽt, Spartam reuersi fuissent. Sed res contigit quæ vt illis perniciosa, ita his ad iumento fuit. Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo ex facto omn. &c.

c Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, &c.

A χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὸ ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ Ἀγχίμολιον τὸν Ἀστερίδεω τῶν ἐπιλεγομένων αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ὧδε Λακεδαιμονίων ἄπρηξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. μετὰ δέ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὅπλοισι τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς

B ἄνδρα δίξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, ὑκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. ἔνθα δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην οἱ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ στρεῶν ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρες· οἱ δὲ λοιποὶ ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅκη Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἔτι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε

C τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. ἐπεὶ δὲν τι πάντως αἰ ἐξέλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι. οὔτε γὰρ ἐπίδρομον ἐποιέετο ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σιτίοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε αἰ ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σιγιάδα. νικῶν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δέ, ἐοῦσι αὐτὴ 196
αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκπεπλέγμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἁλώσεσαν.

D τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πρώτην αὐτέων τὰ πρήγματα συνετέτραπτο. προέρρησαν δὲ ὅτι μιάσειν τοῖσι τείχεσι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε δὴ πέντε ἡμέρησι ἐκ χώρησαν ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγλον τὸν ὑπὲρ τοῦ Σκαμανδρίου, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι αὐτόχθονες Πύλιοί τε καὶ Νηλῆϊδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἵ περ ἔσαν ἐπήλυδες ἐόντες,

E ἐβασίλευσαν Ἀθηναίων βασιλῆες. ὅτι τοῦτο δὲ καὶ τὸ αὐτὸ οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τοῦ παιδὸς Πεισίστρατον, ὅτι τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὸ ἐπώνυμον. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυραννεύσαντες ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαι ἢ ἔπαθον ἀξιόλογα ἀπὸ τούτου,

πρὶν Ἰωνίλω τε ἀποσῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι στρατὸν βοηθέειν, ταῦτα πρότερον φέρω.

Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἄνδρες ἐδόκευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμεωνίδης, ὅς περ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι δὲ ἄνδρες ἐπανάστατοι περὶ δυνάμιος· ἐπαυξήσας δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῷ Ἴωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ὀπιχωρίων δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρών, πρὸς Αἰάντος. τοῦτον δὲ, ἄτε ἀσυγκίνητα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθετο. ταῦτα δὲ, δοκέων ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοῖσι ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέεται. τοῦτο δὲ (ἡρῷον γὰρ ἔτι καὶ ἐστὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν γὰρ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φάσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ, λευστῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ προεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβουλεύετο μηχανώμενος τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ μιν ἵδρυσε ἐσχατιὴν ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἐξέδησαν ὅτε Ἀδρήστῳ ὁ τοῦ τε ἀδελφεοῦ οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα.

ante quã Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratũ auxilia venerit, hæc prius ediſſeram.

Athenæ, quũ magnæ fuiſſent antea, tũc tamen tyrannis liberatæ, extitêre maiores. in quib⁹ duo viri præpollebant, Cliſthenes, vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) [a] Pythiam perſuaſerat: & Iſagoras, Tiſãdri filius, illuſtri quidem familia, ſed quã vetuſta nõ queo affirmare: eius tamẽ cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potẽtatu contẽdebãt. Cliſthenes, quum vinceretur, populũ ample&tẽdo, ex quatuor tribubus mox decẽ effecit, cognominibus Ionis filiorũ, [b] Peleontis & AEgicoris & Argadei & Hopletis, in alia cõmutatis quæ ipſe inuenit, aliorum heroum indigenarũ, præterquã Aiacis: quem etſi hoſpitẽ, tamẽ adiecit, vtpote finitimũ ac ſociũ. Qua in re videtur mihi Cliſthenes hic auum ſuum maternũ Cliſthenẽ Sicyonis tyrannũ fuiſſe imitatus. ille enim, quũ bellũ geſſiſſet cum Argiuis, ſummouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tãtopere celebrantur. Neque hęc modò ſubmouit, ſed etiã optauit monumẽtũ Adraſti, Talai filii, quod erat in ipſo Sicyoniorũ foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideóque Delphos adiit ad oraculũ conſulendũ nũquid Adraſtum eiũceret. Cui Pythia reſpõdens, inquit, Adraſtum quidẽ Sicyoniũ regẽ eſſe, ipſũ verò, lapidatorem. Id nõ concedẽte ſibi deo, Cliſthenes reuerſus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod vbi excogitaſſe ſibi viſus eſt, miſit ad Bœótias Thebas nuntiatũ, velle ſe [c] afferre Sicyonẽ Melanippũ Aſtaci filiũ. Eúmque tribuẽtibus Thebanis, in vrbẽ intulit: atque ei fanũ in ipſa curia deſignatũ exædificauit munitiſſimo in loco, in quẽ intulit Melanippũ. [d] Quod factũ deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto, quòd & Meceſtem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfeciſſet.

[a] *Pythia perſuaſerat vt id faceret quod paulo antè narratum eſt.*

[b] Geleontis

[c] Reducere. *Sic in ſeq.*

[d] Reduxit autẽ Melanippum Cliſthenes (hoc enim narrandum eſt) vt Adraſto inimiciſſimum, quòd & Meceſt.

Cliſthenes vbi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperiũ Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cùm aliis honoribus proſequebantur, tum verò [a] tragicis choris, ita vt non Dionyſum, ſed Adraſtũ venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, cæteras verò ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adraſtum egit. Tribus autem Doriensium ne foret eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimùm ridiculos reddidit. quippe hyos & onou, *id eſt, ſuis & aſini*, [b] vltima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt, à ſuo imperio*, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur: cæterorum autẽ alii, Hyatæ, *id eſt, ſuales*: alii, Oncatæ, *id eſt, aſinales*: alii, Chœreatæ, *id eſt, porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperãte, & eo defuncto, ad ſexaginta annos vſi ſunt, quæ poſtea [c] inter ſe reputantes, in alia trãſtulerunt, Hylleas, Pãphylos, Dymanates: quartæ tribui quã adiecerunt, impoſito cognomine AEgiales, ab AEgialo Adraſti filio. Hæc Sicyonius Cliſthenes: [d] & ipſe (vt mihi videtur) præ contẽptu Ionum, ne forent eædẽ ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenẽ ſibi cognominem imitatus eſt. Quũ enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam vnius redegit, tũ tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decẽ pro quatuor, & totidem phylarchos, *id eſt, tribuum præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atque cõpoſito, erat multo ſuperior iis qui erant contrariæ factionis. [e] Superatus in partibus Iſagoras, hoc inuicem excogitauit, vt Cleomenẽ Lacedæmonium aduocaret,

a Eius infortunia choris tragicis decorabant.

b Cognomina enim eorũ mutãs i alia quibus *υὸς & ὅνου, id eſt, ſuis & aſini*, appellationes præfixæ eſſẽt, vltimas ſyllabas addebat.

c Quum apud ſe expẽdiſſent.

d *Poſt* Cliſthenes, *adde*, fecerat. Athenienſis autẽ Cliſthenes, quum huius Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomẽ haberet, *&c.*

e Superatus autem viciſſim Iſagoras, hoc contrà excogit.

Α ἐπεί τε δὲ οἱ ὁ τέμενος ἀπέδοξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. τὸν δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγάλως κάρτα τιμᾶν. ἦν γὰρ χώρη ἑωυτῶν Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Ταλαΐου θυγατερίδεος· ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν δίδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ τραγικοῖσι χορηγίοισι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέων-

Β τες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλισθένης δὲ χορηγίη μὲν τὸν Διόνυσον ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τὸν Μελανίππου. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο· φυλὰς δὲ τὰς Δωρέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετεκάλεε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ὄνους γὰρ καὶ ὗας τὰς ἐπωνυ- 197
μίας μεταθείς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ

C τοὔνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλισθένεος ἄρξαντος, καὶ ἐκείνου τυραννεύσαντος, ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεα ἑξήκοντα. μετὰ ταῦτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετεκάλεον ἐς σφέας Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτοις δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὅτι τὸν Ἄδρήστου παῖδος

D Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιησάμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλισθένης, ἐὼν τὸν Σικυωνίου τούτου θυγατερίδεος, καὶ τοῦ οὐνόματος ὅτι τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος φυλὰς Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον τὸν ὄστρεον ἀπωσμένον, τότε πρώτων προσεθήκατο τὸν ἑωυτῶν μοί-

Ε ρῃσι προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλείους ἐξ ἑλασσόνων. δέκατε τε δὴ φυλάρχους αὐτὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἐλπίδα τε τὸν δῆμον προσεθήκατο πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντιπασιστέων. ἐν ᾧ μέρεϊ ὁ ἑωυτοῦ

μήδεος ὁ Ταλαΐονης ἀντιτεχνᾶται τάδε· ὅπως ἐλεύσεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,

ἡμόμην ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. Ἡ δὲ Κλεομένεα εἶχε αὐτίη φοιτᾶν τῇσι τοῦ Ἰσαγόρεω τῇσι γυναιξί. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπελέγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. τοὺς μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδας καὶ οἱ συγγενόμενοι αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδὲ οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δὲ ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων αἰνήρ Ὀλυμπιονίκης· τοῦτον ὅτι τυραννίδι ἐκόμησε· πρὸς ταῦτα πρήσσοντι δὲ ἑταιρηίην τὴν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀναστήσασι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἔταμνον τότε τὰς Ἀθήνας ὑπεξίους, πλὴν θανάτου. φονεύουσι δὲ αὐτῶν αἰτίη ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα μὲν τὰ πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπτον ἐξέβαλε Κλισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέφερε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἧσσον πρὸς τοῦτο ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατέϊ ἑπτακόσια ἐπίσια Ἀθηναίων, τοὺς οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τῇ βουλῇ καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω φασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντιστᾶσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ φασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπισσυμβᾶσι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν καταλήσειν, ἦιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰ ἱρὰ ἔρδειν, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσίθι ἐς τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πρήγεα τοιαῦτα. ὁ δὲ, εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλὰ

iam inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitem factum: qui quidem culpabatur quòd ad vxorem Isagoræ ventitaret. is missō primùm Athenas caduceatore, Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicēs. nam Isagoras atque amici eius non erant affines cædis cuius insimulabantur [a] Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obstricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus est. Simulato nanque æqualium sodalitio arcem occupare conatus est. Id quum efficere nō potuisset, assedit simulacro dei supplex, ipse ac socii. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per nuntium eiecit Clisthenē atque piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc septingentas familias *militares* Athenienſium, tāquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggerebat Isagoras. Hoc acto conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mādare: verùm reluctante senatu, atque obtemperare nolēte, Cleomenes Isagorásque cum suæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos cæteri Athenienses cum senatu sentiētes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonii ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, [b] rato effecto quod Cleomeni dictū est. nam ei ad occupandam arcem ascendēti, & ad dei penetrale cōsulēdi gratia eunti, exurgēs è sella sacerdos, antequam ille valuas reseraret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retrò redeas, néve templū introeas. non enim Doribus huc introire fas est. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores nō sū,

a Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam sustinebāt, at ipse *Isagoras* nequaquā, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt.

b Omine Cleomeni rato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. Vel, Exitu omē approbāte Cleomeni. Quod autem hic φήμην, statim post κελεύειν θεοὺς*, quod Valla interpret. *admonitum.*

sed Achæus. Itaque admonitu vti nolens, atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Cæteros autem ad necē vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem eius cuius manualia opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula coniecti mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc reuocatis cum Clisthene septingētis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendā cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Vt Sardis venere nuntii, mandatáque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardiū prætor, quinam homines essent Athenienses, & vbi terrarum incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Vbi id ex nuntiis audiuit, ita eis ingenuè respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se cōtracturum cum eis societatem: sinminus, illos abscedere præcepit. Nuntii inter se colloquuti, quòd societatē facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, vbi reuersū sunt domum, vehementer accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenienſibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponeso copias coegit, dissimulás quem ad finem, quum haberet in animo tum populū Athenienſem vlciſci, tum Isagoram constituere tyrannum, qui vnà cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit, & ex cōposito Bœotii OEnoem occuparunt & Hyſias, vltimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorum & Chalcidenſium vltione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferūt. Dúmque ambo exercitus cōserturi prælium essent, Corinthii, primi omniū secū reputantes iniustè à se agi, [a] auerterunt se, atque abscesserūt. Secundū hos idē fecit Demaratus Aristonis filius,

a Sententiā mutauerunt.

A Ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐδὲν
χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν
ἐξέπιπτε μὴ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς
δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τῷ ὀπὶ
θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, ἦν Τιμησίθεον Ⓐ ἀ-
δελφεόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος
ἔχοιμι ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν
δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ
ταῦτα Κλισθένεα καὶ τὰς ἑπτακοσίας ὀπη-
δέας τὰς διωχθέντας ὑπὸ Κλεομένεος μετα-
B πεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρ-
δις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι
τοῖς Πέρσῃσι. ἠπίστατο γὰρ σφι τοῖς
Λακεδαιμονίοις τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε-
πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς
τὰς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ὑποτεταλμένα,
Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδιέων ὕπαρχος,
ἐπηρώτα τίνες ἐόντες αὐθρωποι, καὶ ποῦ γῆς
οἰκεόμενοι, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γε-
νέσθαι. πυθομένους δὲ τοῖς τῶν ἀγγέλων, ἀ-
C πεκρύψατο σφι τάδε· Εἰ μὲν διδοῦσι βασι-
λεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ
συμμαχίην σφι ποιήσεται· εἰ δὲ μὴ δι-
δοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Ⓐ
οἱ δὲ ἄγγελοι ὑπισχνεόμενοι αὐτέων βαλλόμενοι,
διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμα-
χίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες
ἐς τὸ ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεο-
μένης δὲ ἐπισάμενος ἐξευρίσκεσι ἔπεσι καὶ ἔρ-
γοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πε-
D λοποννήσου στρατὸν, ὡς φοιτέοντα ἐς τὸ συλλέγ-
ειν τε ἐθέλων τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων,
καὶ Ἱππίην βουλόμενος τύραννον κατα-
στῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ τοῦτο ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ σὺν μεγάλῳ ἐσέ-
βαλλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἅμα συνθήματος Οἰνόην αἱρέοισι, καὶ Ὑσίας, δήμους
τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ὀπὶ
τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ὁρμώμενοι χώρης ἐκ Ἀτ-
τικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίην ἐχόμενοι,
E Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἐμνή-
μην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἐσθ-
σι ἐν Ἐλευσῖνι αἰτίη ἐγένετο τοῦ ὅπλα μιμήσα-
σθαι· ἐπείτε γὰρ τάχιστα συνῆψαν τὰς στρατοπεδιὰς μάχην, Κο-
ρίνθιοι μὲν πρῶτοι σφι ἀδίκως δόντες λόγον
ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεδοκίμασάν τε καὶ ἀπ-
αλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος,

ἢ οἰκεόμενοι,

ἢ Ἱππίην
τύραννον
κατα-
στῆσαι.

ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, & συνεξαγαγών τε τὸν στρατὸν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν ἀμφορεὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διαφορῆς, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἕπεσθαι ἀμφοτέροις τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. τοῦ δὲ ἑτέρου τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τὸν Τυνδαρίδεων τὸν ἕτερον. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφότεροι, ἐπίκληροί σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέοντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους οὐκ ἀπιόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλαξόμενοι. τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τῷ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. τοῦτον μὲν, ὅτε ἐκ Μεγάρων κατοίκισαν, οὗτοι ὁ σόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς αὐτὸν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο. τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθηνάς. ἁμαρτόντος δὲ τοῦ σόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐδόκεον Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, τότε στρατηΐῃ ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέοντες ἐπὶ ΕΥΡΙΠΟΝ. Ἀθηναίοισι δὲ ἐδόκεε τοῦτο Βοιωτούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπὶ χειρέων. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι (4) Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης (4) Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν ΕΥΡΟΙΑΝ, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν Ἱπποβατέων τῇ χώρῃ λείποισι· (4) οἳ δὲ Ἱπποβάται ἐκαλέοντο οἱ πάντες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσαν σφέας δημοσίῃ ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδέδετο, ἀνέθεσαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν πρόσθεν ἐοῦσαι,

A qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias cõtraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere vtrique regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his seiunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis euocati, exercitũ ambo comitabantur. Porro tunc cæteri socii qui erãt in Eleusine, cernẽtes non conuenire inter reges, &

B Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quartò tunc Dores in Atticam profecti sunt, bis ad bellandum ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis cõmodum. Primò, quum Megarã coloniam deduxerunt, hæc expeditio rectè vocetur, sub Codro Athenienſium rege: iterũ ac tertiò, quum ad expellẽdos Pisistratidas ex Sparta ventum est: quartò, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleusinen inuasit. Ita quartò tunc Dores aduersus

C Athenas expeditionem sumpserũt. Dilapso igitur indecorè hoc exercitu, ibi Athenienses volẽtes vltum ire iniurias, primam expeditionẽ fecerunt aduersus Chalcidenses: quibus Bœotii ad Euripum iere suppetias. His conspectis Athenienses putarunt sibi cum eis prius quàm cum Chalcidensibus pugnam conserendam. itaque congressi cum illis egregiè superant, permultúsque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cũ

D Chalcidensibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q. d. equitum* reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenses vocabãtur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vnà cum Bœotiorũ captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto pòst binis mulctatos minis soluerunt: eorúmque vincula quibus alligati fuerant, in ar-

199 ce suspenderunt: quæ ad meam

E vsque memoriam extabant,

pēdentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasū spectantis. Decimā quoque[a] redēptionis cōsecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistrā manū intrātiū statim in propylæa arcis stabat, cum hac inscriptione,

Attica perdomitis acri sub marte iuuentus
Bœotūm populis Chalcidicáque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima stant tibi Pallas equæ.

Et Athenienses quidem augescebant. Iuris autem æquabilitatem esse rem bonam, non ex vno tātùm, sed vndique datur intelligi: si Athenienses etiam quādiu tyrannis subiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præstantiores erant: liberati verò tyrannis, multo omnium primi extitêre. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant,[b] de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisque rē gerere properabat.[c] Athenienses ita agebant.

Thebani autem post hæc vlciscendi illos cupidi, scisciatum ad deū miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per se eos posse illos vlcisci, iubebátque vt[d] ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos.[e] Reuersis qui missi ad oraculū erant, ac responsum exponētibus, Thebani illud nihili faciētes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Núquid non proximè nos incolūt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assiduè commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet?[f] nunquid potius hoc non habendum pro oraculo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & AEgina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis vt AEginetas rogemus vicem nostram vlciscī.

a Pecuniarum à singulis in pretiū redēptionis persolutarum.

b Remisse agere voluisse. *Vel, Operam sedulo non nauasse.*

c Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Atheniensium status.*

d Ad Polyphemum.

e Reuersi consultores oraculi, quod abeo responsum erat exposuerunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarēt, Nónne inquiunt proximè nos habitant Tanagr.

f Imò *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculū.

A χρεμάμεναι ἐκ τειχέων κατειρυομένων πρὸς τὸ τῶ Μήδου. αἴτιον δὲ τῶ μεγάθεος τῶ περὶ ἑωυτὸν τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τῶν δεκάτων ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τε, ἅρματα χάλκεον· ὃ δὲ, ἀριστερῆς χειρὸς ἕστηκε παρὰ ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ἐπιγέγραπται δέοι τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσχεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτῃν Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ηὐξήθησαν. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἓν μοιρίδιον, ἀλλὰ πανταχῇ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν τοῦτα ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προθύμως ἐτεργάζετο. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρήνεον.

Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι πύσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἐκ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι δίκην, ἐς Πολύφημον δ' ἐκέλευε τὴν ἀγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλλίην ποιησάμενοι. ὡς ἐπευθάνοντο δ' ἐλεγόντων αὐτέων τὴν ἀγχιστα δέεσθαι, εἰπόντα Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτεων, Οὐκ ὦν ἀγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἦ ὃ χρηστήριον. τοιαῦτα δὴ διαλεγομένων, εἶπε δή κοτε μαθών τις, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Ἀσώπου λεγόντων γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα τούτεων ἀδελφεὴν ἐόσεων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι Ἀμφικτυόνων θυγατέρων. καὶ, οὐ γὰρ

καὶ, οὐ γάρ τις γνώμη τούτοις ἀμείνων A Thebani, quoniam nulla quàm
ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐ- hęc visa est dici potior sententia,
δέοντο Αἰγινητέων, ὑπακαλεόμενοι κατὰ protinus misêre ad AEginetas o-
χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων αἰσχίστων. randos auxilia, tanquam proxi-
οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ὑπεκρίνατο τοὺς Αἰακί- mos, ex dei oraculo. Illi petenti-
δας συμπέμπειν ἔφασαν. πειρησαμένων δὲ bus his auxilia dixere se mittere
τῶν Θηβαίων καὶ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακι- cũ eis AEacidas. Societate AEa-
δέων, καὶ τειχέων ἀραιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀ- cidarum freti Thebani, quum
θηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς lacessissent Athenienses, accepta
μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀν- offensione aduersæ pugnæ, iterũ
δρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, ἀδαμονίῃ τε με- auxilia virorum remissis AEa-
γάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἐξ ἔρριζης παλαιῆς ἀνα- cidis orauerunt. Quorum prece
μνησθέντες ἐούσης σφι πρὸς Ἀθηναίους, τότε B moti AEginetæ, tum magnitu-
Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον dine opum inflati, tum priſtinæ
Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ὑπερεμιμνῴων δὲ αὐ- inimicitiæ quam gessere cum A-
τέων Βοιωτοῖσι; ὑπερπλώσαντες μακρῇσι thenienſibus memores, bellum
νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ κατὰ μὲν ἔσυραν Φά- illis haud indictum intulerunt.
ληρον, καὶ δὴ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς Nam quum Athenienſes a Bœo- a Bœotos bello
δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθη- tiis incumberent, ipsi longis nau premerent.
ναίους ἐσηνέοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προφυ- ibus in Atticam traiicientes, cũ
λακθεῖσα ἐς Ἀθηναίους ὑπὸ τῶν Αἰγινητέων, C alios multos populos in cætera
ἐγένετο δὲ ἐκ τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ ora maritima, tum Phalerum
χώρη καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· περὶ τούτων diripuerunt, magnam ex hac re
ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο calamitatem Athenienſibus af-
τῷ Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε ferentes. Inimicitia autẽ quam
Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ- AEginetæ aduersus Athenienses
σασθαι· καὶ σφι ἱδρυσαμένοισι, ἀμείνονα συνοί- habebant, ex hoc initio extitit:
σεσθαι. ἐπηρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι πότε- Epidaurii, quum sua ipsis terra
ρα χαλκοῦ ποιεόμενοι τὰ ἀγάλματα, ἢ nihil redderet, de hac calamitate
λίθου. ἡ δὲ Πυθίη ὁκοτέρα τούτων ἔα, ἀλ- Delphicũ consuluere oraculum.
200 λὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐ- D Quibus Pythia iussit vt Damiæ
πιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῃσι σφι δοῦναι & Auxesiæ simulacra erigerent:
τεμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες & postquam erexissent, melius
εἶναι· (λέγεται δὲ ὡς ἐλαῖαι ἔσαν ἄλλοθι secum actum iri. Sciscitantibúsque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respõdit se è neutro fieri sinere, sed è ligno olcagino, oleæ tamen, non oleastri. Rogabãt igitur Epidaurii Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarẽt. (fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se verò dixerũt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrẽt. Accepta conditione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terráque sua fructum eis ferẽte, quod cõuenerat Athenienſibus persoluebãt. Eo tẽpore atque superiori AEginetæ Epidauriis parebant tũ in aliis tũ verò in litibus, quas AEginetæ inter se vel actores, vel rei illuc se cõferentes agebãt:

γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀ-
θηναίοισι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ'
ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ
πολιάδι ἱερὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέσαντες
δὴ ὅτι τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῆς τε ἐδέοντο
ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων
τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἡ τε B
γῆ σφι ἔφερε καρπὸν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐ-
πετέλεον τὰ συνεθέοντο. τοῦτον δὲ τὸν χρό-
νον, καὶ τὸν πρὸ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυ-
ρίων ἦρχον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ἀφα-
ιρεόντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ
ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων. Αἰγινῆται.

verùm ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vsi, ab Epidauriis desciuerunt. Factique hostes, ac mari potiti, cùm alias clades inferebant, tum simulacra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eáque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEæ, viginti fermè procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum [a] nuncupabant, sed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerãt. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Atheniẽsibus non soluebãt: cuius rei quum à nuntiis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non essent: se enim quandiu apud se statuas habuissent, quod conuentum erat exoluisse, eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed AEginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas AEginam Athenienses misẽre. AEginetæ negare quicquam negotii esse sibi cum Athenienſibus. Athenienses autem aiunt, post repetita simulacra, triremem missam publicè cum ciuibus quibusdam: qui AEginam quum venerunt, simulacra, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri vt asportarent: quúmque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eáque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuò trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. AEginetæ verò negant illos vna cum naui venisse,

a Probris infectabantur.

Α Ὃ δὲ ἀπὸ τῶνδε, νηὸς τε πηξαμένοι, καὶ ἀγαλματοποιὴν ξεναπάμενοι, ἀπίεσαν ἀπὸ τῆς Ἐπιδαυρείων· ἅτε δὲ ἐόντες ἀφόβοι, ἐδῃλέοντο αὐτούς. ὥστε δὲ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἐπαιρέονται αὐτέων. καὶ σφέα ἐκόμισαντό τε καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὸ μεσόγαιαν, τῇ Ὀλόη μοῦ ἔστι οὔνομα, ἕδεα δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφέα καὶ χορῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν, κακῶς δέ κη ἤρρθουν (a) χοροὶ αὐλοῦ μοῦνα, καὶ ὑπὸ βπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρείοισι αἱ τοιαῦται ἱερουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρρητοι ἱερουργίαι. κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ (a) Ἀθηναῖοι ἐμήνυον τοῖσι Ἐπιδαυρείοισι. (a) δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικηῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὑπιτελέῳν τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐξερπᾶσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶ) ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἐγγὺς αὐτὰ Αἰγινήτας παραιτεῶσθαι ἐκέλευον. ἐς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαιτέουσι τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶ) οὐδὲν παρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μὴ τὸν ἀπαίτησιν ἀποσαλεύειν τελευτῇ μὴ τῶν αὐτῶν τύπος· οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐς τὴν βάθρην ἐξαναπαῦν, ἵνα σφέα ἀναλαβόντες ἀπενείκωνται. οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἕλκουσι, βροντή τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ὑπολαβέειν· τοὺς δὲ τεταμένους τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ τούτων ἀλλοφρονῆσαι, παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ἐκ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀπαχθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν ταῦτα λέγουσι ψευδέα· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους,

α ἐκόμισαν τε

β χοροὶ αὐλοῦ μοῦνα

γ ἐπὶ τούτοισι αἱ

(μᾶλλον μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλοῖα μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμωσέας ἂν οὐ βύπτεώς) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ὕστερον σφι ἐπλέοντο τὴν χώρην. αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, ὅτε εἰ ἑωυτοὺς συγκινωσκόμενοι ἐς τὴν ναυμαχίην, καὶ ὅτο εἶξαι, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόντε καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νῦν, ἐπεί τε σφι ἐθέλεις ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβαίνοντας ἀπὸ τῶν νεῶν, πρηπέας τοὺς τὰ ἀγάλματα. ὡς δὲ ναμῶν ἐξαπαίσαν οὐκ ὑπὸ βάθρων αὐτά, ὅτω δὴ ἐπειρέοντο ἐλκόμενοι ἀγάλματα, ἔλκειν, ἐς ὃ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τῷ αὐτῷ ποιῆσαι ἐμοὶ μὲν ὑπισχνέονται λέγοντες, ἄλλῳ δὲ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν ὕστερα ἐόντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ὅτι σφέας στρατώσεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβαίας ἐς τὴν Αἴγιναν, καὶ πρῆξαι βοηθέοντας σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ ὑποταραχηκόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ὅτι πεσεῖν τὸν ταραμυθίην τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε δὲ τούτῳ τὸν βροντέων τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. λέγεται μὲν νῦν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλεῦν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸν Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα γουτέων ἐκγενέσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, τὸν δαιμόνιον. ἐκγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεὶς καὶ ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπήγγελε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας, κεῖνον μοῦνον ὀφθέντων σωθῆναι, περιελθεῖν τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντησάσας τῇσι περόνῃσι τὴν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἐωυτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲν ὅτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἐπὶ τῷ πάθεος δεινοῦ τι δόξαι εἶναι ὃ τὰς γυναῖκας ἔρξαν· ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἐχόντων ὅτεῳ ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα.

(facilè enim se vnam nauim, atque adeo compluscu las, etiamsi sibi nullæ fuissent naues, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram inuasisse, se verò cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerēt, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt: Athenienses certè, quòd nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulacra se cōuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecêre rem apud me fide carētem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permāsisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se verò, quòd audirent sibi bellum ab Athenien sibus illatū iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Athenienses in AEginam descendentes adesset auxilio. Eósque, quum latuisset hostem in traiiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses; qui nihil præsciisset, à nauibus discluſos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræmotúmq; extitisse. Hæc ab Argiuis AEginetisque commemorantur. Athenienses quoque cōfitentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eūdē Athenienses, dæmonio incolumē, nihilo secius periisse referunt, hunc in modū: Quū Athenas se recepisset, cladémq; renuntiasset, vxores eorum qui aduersus AEginā profecti fuerāt, indignè ferentes vnum ex omnibus esse reducē, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontātes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse cōfectum. Idq; factum mulierum visum esse Athenien sibus ipsa clade tristius. in quas quum alia ratione animaduertere non possent, vestem illarum in Iadem mutauerunt.

nam antea Doridem veſtem gerebant Atticæ fœminæ, ſimillimam Corinthiæ. eã itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur.[a] Quanquam reuera ſi ratione vtamur, non las olim veſtis fuit, ſed Caira, quoniã omnis priſca veſtis fœminarũ Græcarũ eadem erat quæ nũc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & AEginetæ idem adhuc factitant, apud quorum vtroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueuerat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticũ illic offerre, ne vrceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eôque contentionis proceſſêre Argiuæ atque AEginæ mulieres cum Atticis, vt ad meam vſque ætatẽ fibulas geſtauerint quàm antea grandiores. Odiorum principiũ AEginetarũ in Athenienſes hoc, quemadmodũ commemoratũ eſt, extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libẽter Thebanorum rogatu auxilium tulêre Bœotiis AEginetę. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Atheniéſéſque aduerſus AEginam expeditionem inirẽt, aduenit è Delphis oraculum, vt ab AEginetis lædendis triginta annos abſtinerent, tricesimo anno, quum fanũ AEaco dicaſſent, bellum cum AEginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuò inferrent, fore vt interea multa detrimẽta acciperent & inferrẽt, ſed ad extremum illos [b] ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum vbi audiere, eatenus ei obtemperandũ cenſuerũt vt AEaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur: [c] ſed triginta annis non eſſe abſtinendũ, quòd videlicet audiſſent eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab AEginetis, ſi bello abſtinerẽt.

His tamen ad vlciſcendum ſe parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commẽto Alcmæonidarum erga Pythiã, & quæ egiſſet Pythia

[a] Vt tamen verũ fateamur, nõ Ionica eſt hæc veſtis ab antiqua origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At verò Argiuis & AEginetis hac de cauſa cõſuetudinem iſtam inualuiſſe *aiunt*, vt fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo maioris quàm quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipuè conſecrare, *vel fibulas pro donario offerre*: Atticum verò, nihil, ac ne latere quidem, templo offerre: atque adeò vt ibi ex vrceis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animaduertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionẽ quæ eſt poſt* τοιῆσι *inde tranſlatã ponendam eſſe poſt* εἶναι, *ſic ſci, ὅτι τὰ* τοιῆσι νόμον εἶναι.

[b] *Vel potius*, Ipſi ſubigerentur.

[c] Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel ſuperſederunt*, quũ audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamẽ ad vlc.

A ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ [a] Κορινθίων ἐσθῆτι παπλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον χιτῶνα, ἵνα δὴ περόῃσι μὴ χρέωνται. ἔστι δέ, ἀληθέι λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ ἦν αὕτη ἡ ἐσθὴς παλαιόν, ἀλλὰ Κάφεα. ἐπεὶ ἦν γε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἐών, τῇ νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ περὶ τοῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι. νόμον εἶναι σφι ἑκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τῇ τότε κατιστεώσῃς μέζου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀναπτέναι τὰς γυναῖκας. Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν προς τὸ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρείδων ὀπιχωρίων νέμειν ὁλοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔριν τὴν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον. τῆς δ' ἔριδος τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ τοιήδε τις ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ὀπιταλεομένων πρόθυμος ἦν περὶ τὰ ἀγάλματα χρηομένων, ἀπαμυνόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον σφίσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινητέων δὲ ἐδήου τὴν Ἀττικὴν τὰ μάλιστα καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν, ὀπιτρόπους ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰτίους τεικόντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ δὲ τεικοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδεξαμένους, ἄρχεσθαι τὸν πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. ἐπὶ τούτοισι ἐπιστάλθων, πολλὰ μὲν σφέας ἐκ τοῦ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τὸν μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαντο τοῦτο τὸ νῦν ὀπὶ τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τεικόντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο, ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη ὀπιχεῖν πεπονθότας ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια.

Ἐς ὑμωρείην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων σφῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὸν Πυθίῳ μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης

ὀλίσθησε τε ἐς τοὺς Πισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε αὐτοὺς ξείνους σφι ἐόντας ἐξελελάκεσαν ἐκ τῆς ἑωυτῶν, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάριν οὐδεμίην ἐφαίνετο τοῖσι τοῦ Ἀθηναίων· ἔτι τε τοῖσι τύποισι σφέας ἐξηπάτεον χρηστηρίοισι, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀπάρτια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν τοσόνδε μοῦνον ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτήσαντο τοσόνδε μοῦνον οἱ Πισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ κατελόμενοι δὲ ὁ Κλεομένης ἀπέλαβε. τότε δὲ ὡς ἀπέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ ἔθνος τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον δὲ ἑωυτῶν ἂν γένοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθενές, καὶ πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον μαθόντες ἑωυτέων ἔτεα, μετεπέμποντο Γοπρύην τὸν Πισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃν καταφεύγουσι οἱ Πισιστρατίδαι. ἐπὶ τε δὴ σφι Γοπρύης καὶ ὁ μὸς ἦκε, μεγάλην μὲν καὶ τὴν ἄλλων συμμαχίην ἀξιόλογοι, ἐλέγοντο δὲ Σπαρτιῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς. ἐξαπατήσαντες γὰρ χρηστηρίοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεξαμένους ἀστοχείας πρήξειν τῆς Ἀθήνης, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχρείῳ ἐπιδόντες τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων ἐξυβρίσας ἐξέβαλε, δῆλα ἐποίησε φύσας αὐξάνεσθαι ὡς τὰ ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ τε καὶ Χαλκιδέες, τάχα δὲ καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται. ἐπεὶ ὦν ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθα σφέας ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι τισάμενοι. αὐτὰρ γὰρ δὴ τῶνδε εἵνεκα τόνδε τε Γοπρύην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῆς πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπέλομεθα.

A in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se iacturam fecisse animaduertebant: quòd & suos hospites è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Athenien sibus haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, deuntiantibus multa ipsis & indigna ex Athenien sibus futura, quorum antehac securi fuissent, præsertim ex eo quòd à Cleomene Spartam reuerso didicerant. Enim Cleomenes potitus est ex

202 B arce Athenien siũ oraculis quæ à Pisistratidis prius possessa, quum illi expellerentur, [b] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienses augescentes, nec ad ipsis obtemperandum illo modo esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrãnis fuisset infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipsis par existere: hæc omnia

C considerantes, accersierunt Hippiam Pisistrati à Sigeo Hellespõti, quò Pisistratidæ confugerant. Postquam Hippias accersitus adfuit, accitis etiam aliorum sociorum nuntiis, ita Spartiatæ apud eos verba fecêre, [c] Agnoscimus viri socii, nos haud rectè egisse, qui ementitis oraculis inducti, viros qui erant nostri imprimis hospites, [d] quíque in animum inducebant præbere no-

D bis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quũ hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbẽ tradidimus: qui posteaquã per nos [e] liberatus, despexit nos, paritet ac regem nostrũ per dedecus detrimẽtúmque eiecit: inflatúsque superbè, famam auget, præcipuè quidem Bœotos suos finitimos atque Chalcidẽses didicisse qui ipsi sint: sed fore fortassis vt alius quis, si peccauerit, idem discat. Quare, quoniam in illis agendis

E peccauimus, nũc demus operam vt illuc vnà vobiscũ euntes, supplicium de illis sumamus. Hac enim de causa Hippiam & vos è sua quosque vrbe accersiuimus, vt publico consensu & cõmuni exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei quę abstulimus.

d Hostilia, *Belatrocea*, ab Athen. fuit. quorum *oraculorũ* antea quidem ignari fuerant, *tum* verò cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartã attulisset. iis enim potitus est ex Athenien sium arce oraculis quę, *& ea, vt ante propter re-ferat ad* χρηστήρια.

b In templo reliquerant: relicta autem Pisistratidis acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc breuicula in eorũ tirannus peruenissent, Athenien sium potentiam crescere & ad parẽdum ipsorum imperio nullo modo animatos esse videntes, quum apud se considerassent; gentem Atticam tãtisper dũ libertate potiretur, *Belsi iuris esset*, viribus parẽ futuram esse futuram, atsi tyrannide coerceretur, infirmã & ad imperata faciendum fore promptam: hæc *inquam*, omnia quum animaduertissent, accersiuerunt Hipp.

c Conscii nobis sumus nos haud rectè.

d Quíque se Athenas in potestatem nostram redacturos receperant.

e Liberatus, animo erigi cœpit, nos regẽque nostrum per contumeliam eiecit: atque adeo superbè inflatus, suam potentiam auget: vt & iam didicerũt potissimùm quidem finitimi eorũ Bœoti & Chalcid. discet verò fortassis & alius quẽ peccare contigerit. *s. non cauisse ergo illos gerere. Quod tamen potest aliter etiam exponi, sicut & illud δῆλα φύσας.*

Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii socii non probarent, quúmque silentium tenerent, Corinthius Soscles ita loquutus est, [a] Eo tẽpore cœlum sub terra, ac terra superior cœlo erit, hominésque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euersis, tyrannides in vrbes introducere conabimini, quibus nihil rectum rebus humanis neque iniustius neque magis mortiferum. Quòd si bonum vobis videtur ciuitates subesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constituite, atque ita vt aliis constituatis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissimè cauentes, hoc in socios studetis efficere: qui si essetis, vt nos sumus, experti, meliorem quàm nunc facitis, de hac re [b] sententiam diceretis. Nã ista res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit, quum esset apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citróque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda; quam quoniam nemo Bacchiadarũ ducere volebat, duxit Eetiõ Echecratis filius, è Petra quidem tribu, sed oriundus à Lapithe ae Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole: eum introeuntem statim Pythia his versibus compellauit;

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat:
Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
[c] *Qui cadet in ciues, emendabitque Corinthum.*

[d] Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eò tendebat quò alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectũ quàm hoc renuntiatum est in hæc verba;

Concipit in petris aquila, emissura leonem
Robustum, saxum, genua & quæ multa resoluet.

a Nunc profectò cælum sub terra erit, terráque cælo superemineb[it], homines mare incolẽt, pisces domicilia prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. euers. r. in vrbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis iniustum est, nec magis sanguinariũ. *Perinde acsi diceret, cum poeta, Omnia naturæ præpostera legibus ebunt, Pátsque sui mundi nulla tenebit ater. Omnia ita fiẽt fieri quæ posse negabam: quum vos Laced. adeo mutati sitis &c. &c. Sed legẽdum* ἢ, Κὸ, πανεφανὲς, &c.

b Sententiã proponeretis. Talis erat Corinthius vrbis status, vt penes paucos imperium esset. Quũ igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citróque matrimonia inter se contraherent, cõtigit vt ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eã quòd nullus Bacchiadarũ ducere vellet, duxit Eetion, &c.

c Quod cadet. *Neque enim videtur posse aliò referri πέτρῃσι quàm ad* ὀλοίτροχον.

d Hæc oraculum Eetioni respondisse, Bacchiadis renuntiatur, qui quod prius editũ de Corintho fuerat oraculum nõ intelligebãt, quũ cõdem quò & illud Eetioni redditũ, pertineret.

A οἱ μὲν τοιαῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων ὁ πλῆθος οὐκ ἐπεδέκετο τοὺς λόγους. ⓐ μὲν νυν ἄλλοι τοιαῦτα ἔλεγον· Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης ἔλεξε τάδε, Ἤδη ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος ἔσται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ⓑ ἀνθρωποι νομὸν ἕξουσι θαλάσσιον ἔξοικοι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἀνθρωποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσοκρατίας καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας κατάγειν παρασκευάζεσθε· τῶν τε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ' ἀνθρωπους οὔτε μιαιφονώτερον. εἰ δὲ τοῦτό τι δοκεῖ ὑμῖν βέλτιον εἶναι, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τυραννον κατάστησάμενοι τὸν σφέτερον αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε καλιζάνειν· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυραννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα περὶ τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γένηται, παραγρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ γὰρ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, κατάπερ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν καὶ αὐτοὶ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι παρ' ἡμῖν. Κορινθίοισι γὰρ ἐν πόλιος κατάστασις τοιήνδε. ἐν ὀλιγαρχίῃ, καὶ οὔτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν ἐπιθυσίας δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι δ' ἐόντι τούτεων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγατηρ χωλὴ οὔνομα δὲ οἱ ἐὼ Λάβδα. Ταύτην (Βακχιάδεων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἔσχε Ἠετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐών, ἀπὸ δὲ Αἰακίδεω τε καὶ Λαπίθης τὸ καὶ Καινίδης. ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδὶ ἐξ ἄλλης, παῖδες ἐγίνοντο· ἐσάλπων ὦν ἐς Δελφοὺς ἔσχε γόνου· ἐσιόντι δ' αὐτὸν, ἴθεως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Ἠετίων, οὔτίς σε τίῃ πολυτιμήτων ἐόντα.
Λάβδα κυῖ, τέξει δὲ ὀλοίτροχον· ἐκ δὲ πεσεῖται
Ἀνδράσι μουνάρχῃσι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

Ταῦτα χρησθέντα ὦ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλλεται χὠς τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι δὲ μὴ πρότερον ἐξυμβολον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ὦν ἄσημον, φέροντες ἐς νοῦν τὸ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κυῖ· τέξει δὲ λέοντα
Καρτερὸν, ὃς δὴ πολλῶν γε δὴ γυ-
νατὰ λύσει.

B

C

D

E

203

Ταῦτα νυν ὦ φέρτατε Κυψέλη, ὡς ἀπ- ΑΑ
ε[illegible]
Ἡρμίονα νικᾶτε καὶ ἀφροσύνῃ Κόρινθον.
τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι τοῖσι ἐν
ῥηθὲν ἦν, ὦν ἀτελέως τότε ἔτι τῷ Ἠετίωνι
ῥηθὲν ὡς ἐπύθοντο, αὐτίκα κατιστο-
ρέοντες σιωπῇ, ἐπὶ σφᾶς τὸν Ἠε-
τίωνος. σιωπέοντες δὲ τοῦτο, εἶχον σὺν νόῳ,
ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἠετίωνι γενέσθαι
γόνον ἀμφοτέροισι. ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνή, πά-
λιν πέμπουσι σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν B
δῆμον ἐν τῷ κατοίκηντο Ἠετίων, ἀποκτε-
νέοντες τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς
τὴν πόλιν, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐ-
λὴν τοῦ Ἠετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον ἡ δὲ
Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι
ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφέας φιλοφρο-
σύνης τοῦ παιδὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα
ἐνεχείρισε αὐτέων ἐπὶ τοῖσι δὲ ἐφ' ᾧτε ἐκθεῖ-
ναι τε ὁδὸν, τὸν ἄρρητον αὐτέων λα- C
βόντα τὸ παιδίον κατασφάξαι. ἐπεί τε οἱ
ἔδωκε φέρεσθαι ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν
ἀνδρῶν θεία τύχη κατοικτείρασι τὸ παι-
δίον, καὶ τὸν φάσκοντα τὸν, οἷκτος μὲ ἴσχει
ἀποκτεῖναι. καὶ τοῖσι πέμψασι δὲ τῷ δευτέρῳ
δόντι τέρῳ ὁ δεῖ, τῷ τρίτῳ οὕτω δὴ διεξῆλθε
διὰ πάντων τῶν δέκα τὸ παιδίον, οὐ-
δενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες
οὖν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ὅτι τῶν θυρέων, ἀλλή-
λων ἄπωθεν τε, καὶ ταυτὸν μῦθοι· καὶ μάλιστα δ' D
τὸν τοῦτο λαβόντος, ὅτι οἰκτείρησε τε καὶ τὰ δε-
δογμένα ἐς ὀλίγον χρόνον ἐλυμήνατο, ἔδοξε
σφι παρελθοῦσι πᾶσι τὸν φόνον μετοῖσθαι.
ἦσαν δὲ ἐν τῷ Ἠετίωνος γόνῳ Κορίνθῳ κα-
τὰ αἰτὸν ἐλάσσειν ἡ Λάβδα· τὰ πάντα ζῶντα
ἔσεσθαι τοῖσι θυρέοισι· δείσασα
δὲ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κα-
τακρύπτει ἐς τὸ ἀφεδρεσώτατον οἰκήματος, ἐς
κοπρίην. ὀπίσω δὲ μὴ ὡς εἰ ὑποστρέψαντες E
ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσον μέλ-
λοντα· τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ ζητέου-
σι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλ-
λάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαν-
τας, ὡς πάντα ποιήσαντες τὰ ἐκεῖνοι ἐντεί-
λαντο οἱ μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα·

[illegible] bene humo animæ reuersæ
Corinthiæ proles,
Qui colitis pulchram Pallenem, a
Aliunique Corinthum.

a Pirenen,

Id oraculum quùm ad eã diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodé vtrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et vt primùm mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accesserè, puerum petùt. Labda cur venissent ignara, paternæque beneuolentiæ causa venisse eos rata, affert filium, & in vnius eorũ manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, vt qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verùm diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi cõsideranti miseratio subit puerum occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transit: ac nemine interimere voleãt, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabãt castigabãtque, sed primùm præcipuè, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est vt rursus introgressi, omnes fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eóque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minimè inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigãdum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque ita reuersi dixerunt.

b Quùm igitur Bacchiadæ huius oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiuerunt id quod Eetioni erat redditum, cúc illudenti prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quùm autem & hoc intellexissent, silentio suppressérũt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes.

b Ad gratulandum patri ven.

Posthæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitauerat in cypsela, *id. est mensura frumentaria*. Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthũ aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descẽdit ad ades
Cypselus Eetides, claræ rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypselus verò tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos, insequutus sit, multos pecunia, longè plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui inter initia mitius agebat quàm pater: sed vbi per nuntios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Mileti tyranno, multo magis quàm pater cruentus effectus est. Misso enim præcone, Thrasybulum interrogauit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, ciuitatem pulcherrimè gubernaret. Thrasybulus, eo qui à Periandro missus erat, extra oppidum educto, ingressus est rus quoddam satum, & vnà cum eo segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quanque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atque densissimam hunc in modum corrupit: prædiúmque illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quòd se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentem: exponítque quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id quod à Thrasybulo actum erat intelligens, atque interpretans sibi

A Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ηὐξήθη τε καὶ
οἱ Δελφοὶ ἔμφρονι τῷ τοῦ κινδύνου, ἀπὸ τῆς
κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐ-
τέθη. αὐξηθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυ-
ψέλῳ ἐλέχθη ἀμφιδέξιον χρηστήριον σφι
Δελφοῖσι, τῷ πίστεως ῥυσάμενος ἐπεχεί-
ρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς, ὅδε
ἦν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον εἰσαπαβαίνει,
Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου·
Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες·

Ὃ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας
δὲ ὁ Κύψελος, τοιοῦτος δή τις αἰνὴρ ἐγένετο·
πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ
χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ δὲ ἔτι πλεί-
ους τὰς ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τελευ-
τῇ ἔτεα, ἦ Δεσποτιδύσαντος τὸν βίον δῖ,
C Δεμάρητος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Πε-
ριάνδρος γίνεται. ὁ δὲ ἦν μὲν Περίανδρος κατ'
ἥλικας μὲν ἦν ἧσσον τερος τῷ παιδὶ· ἐπί τε
δὲ ὠμότητι δὲ ἀληθέως Θρασυβούλῳ τῷ
Μιλήτου τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο κυ-
ρίτερος. πέμψας γὰρ κῆρυκα, ἐπυνθάνετο ὁντινα
τρόπον ἀσφαλέστερον καταστησάμενος τὰ
πρήγματα, κάλλιστα τὴν πόλιν οἰκήσει-
τε. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα κῆρυκα
D τῆς Περιάνδρου ἔξω τῆς ἄστεος. ἰόντας
ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξῄει
τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ αἰεὶ παραλίζων τὸν
κήρυκα ὅτου ἀπίξι καὶ
ἐκέλευε αἰεὶ ὅκως τινὰς ἴδοι τῶν ἀσταχύων 204
ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων, κολούων δὲ, ἐρρί-
πτεε· ἐς ὃ τὸ λήϊον τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύ-
τατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν
δὲ τὸ χωρίον, καὶ μηδένα λόγον οὐδὲν,
ἀπεπέμπετο τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ
E κήρυκος ἐς τὸ Κόρινθον, ἦν τις θυμὸς
πυθέσθαι τὸν ἀπόπεμψιν ὁ Περίαν-
δρος· ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ἀπο-
θέσθαι. θωυμάζειν τε αὐτὸν, ὅτεῳ μιν αἰ-
σχρὰ ἀπεπέμψατο, ὡς παραπλήγά τε καὶ
τῶν ἑωυτοῦ σεσυλημένον· ἀπηγέετό τε πάν-
τα τοῦ Θρασυβούλου ὁπώπεε. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόον ἔχων ὡς οἱ

» ἐπέτελλετο Θερσάνδρου τοὺς ὑπερέχοντας A ab illo præceptum vt eminentissimos quosque populariũ interimeret, tunc verò omnem in ciues sæuitiam exercuit, interficiendo ac persequendo cõsummans id quod à Cypselo fuerat omissum. Atque adeo die vno vniuersas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam vxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumen Acherontem, misisset nuntios scisciatum necyomanteõ, *id est mortuorum oraculum*, de hospitis deposito, Melissa apparens negauit se indicaturam aut dicturam vbinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cũ quibus sepulta fuisset, vtpote non cõcrematas. Cuius rei, quòd vera loqueretur, testimonio foret quòd Periander in frigidum furnũ panes ingessisset. Hęc Periandro renuntiata, ob illud argumentum fidem fecêre, quòd ipse cum Melissa quãuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuntium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis tẽplum prodirent. Eò, tanquam ad diem festum, quàm ornatissimè poterant quum issent mulieres istæ, depositis clàm satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atq; *eas vestes* ad foueam cõportatas Melissã precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuntios iterũ eosdem misit, tũc ei Melissæ idolũ, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinã depositũ hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrãnis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eóque nos Corinthios cùm magna admiratio cepit simulatq; vidimus vos accersisse Hippiã, tum verò maior nũc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocãtes [a] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis nõ assensuros. Hæc Soficles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eosdem quos ille deos inuocãdo dixit, cũ cæteros tum præcipuè Corinthios de-

» ἐπέτελλετο Θερσάνδρου τοὺς ὑπερέχοντας
» τῶν ἀστῶν φονεύσῃ, ἐφαίνετο δὴ πᾶσιν κα-
» κότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολιήτας. ὅσα γὰρ
» Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
» Περίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ γὰρ ἡμέ-
» ρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖ-
» κας, διὰ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν.
» πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀ-
» χέοντα ποταμὸν ἀγγέλους ὅτι ὁ νεκυο-
» μαντήιον τὸ παρακατθήκης περὶ ξβνικῆς, ὅ-
» τε σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅτι φασέοσα, B
» ὅτε κατερέῃν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἡ τὸ πα-
» ρακατθήκη. ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνή· τῶν
» γάρ οἱ συγκατέθαψε ἱματίων ὄφελος εἶναι
» οὐδέν, ὅ κατακαυθέντων. μαρτύριον δέ οἱ
» εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ὅτι ψυ-
» χρὸν τὸν ἄρτον Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέ-
» βαλε. ταῦτα ἐπεὶ ὡς ὀπίσω ἀπῆγγέλθη τῷ Πε-
» ριάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἐὼν τὸ συμβόλαιον, ὡς
» νεκρᾷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ μετ' C
» ἄλλο ἀγγελίην, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ
» Ἥραιον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖ-
» κας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἰέναι κόσμῳ τῷ
» καλλίστῳ κεκοσμέαται· ὁ δὲ ἐνθωρήσας τοὺς
» δορυφόρους, ἀπέδυσε σφέας, πάσας ὁμοίως
» τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμ-
» φορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπεύχε-
» μενος κατέκηε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ
» δεύτερον πέμψαντι, ἔφραζε τὸ εἴδωλον
» τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξεί-
» νου τὸν παρακατθήκην. τοιοῦτο μέν ἐστι ὑμῖν D
» ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔρ-
» γον. ἡμέας δὲ αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους τότε αὖ-
» τε θῶυμα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰδόμεν
» μεταπεμπομένους Ἵππιον· νῦν τε δὴ καὶ
» μεζόνως θωυμάζομεν λέγοντας ταῦτα. ἐ-
» πιμαρτυρεόμεθά τε θεοὺς καλεόμενοι ὑμῖν
» θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραν-
» νίδας ἐς τὰς πόλιας. ἢν δὲ μὴ παύσησθε,
» ἀλλὰ πειρήσησθε παρὰ τὸ δίκαιον κα-
» τάγοντες Ἵππιον, ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ E
» συναγωνεόντας. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίν-
θου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε· Ἵππιος δὲ αὐτὸν
ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς
τείνῳ, ἢ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐ-

a Obtestamur vos ne tyrãnides in ciuitatibus cõstituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam cõtra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factũ Corinthios,

b Vbi venissent stati dies quibus futurum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed αἰτιᾶσθαι suspectũ reddit vel ipsa Valla interpretatio.*

ſideraturos Piſiſtratidas, [b] quum veniſſent dies quibus expiare ſe ab Atheniēſibus nequirent. Hactenus reſpondit Hippias, quoniā oracula illa ipſe præ cæteris nota haberet. Cæteri ſocii, qui antea ſilentium tenuerant, audito Soſicle, liberius pro ſe quiſque in vocē erumpentes, accedere ſentētię Corinthiorum, obteſtariq; Lacedæmonios nequid agerent noui aduerſus Græcam ciuitatē. Ita ab ea re ceſſatum eſt. Hippias illinc profectus, offerente ſibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Theſſalis Iolcō, neutrum accipere voluit, ſed rurſus ad Sigeum conceſſit, quod armis Piſiſtratus à Mitylenæis eripuerat. Eóque capto, tyrannum ibi conſtituerat Hegeſiſtratum, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamen, quæ à Piſiſtrato acceperat, non tenuit ſine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienſes pugnatum eſt, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionē, illos refellētes hac ratione, quòd dicerent nihilo magis iuris eſſe AEolibus in agrum Ilienſem, quàm ſibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operā nauaſſent. His aſſiduè bellātibus, cùm alia in prælijs geſta ſunt, tū illud, quòd Alcæus poeta in prælio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Atheniēſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderūt. Hanc rē Alcæus carmini mandans, in Mitylenen repoſuit, indicans Menalippo ſodali ſuā calamitatem. Mitylenæos tamen atque Atheniēſes reduxit in gratiam Periāder Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium.

Hippias, poſteaquam Lacedęmone in Aſiam abiit, cūcta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artapherne, atque omnē operā dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem.

A πιπθήσθν Πϕισιϛρατίδας, ὅταν σϕι ἵκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι αὐτίκα θαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείλατο, οἷα δὴ χρησμοὺς ἀπεχέσα πα αὐδρῶν ἐξεπισάμενος. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον σὺν ἡσυχίῃ σϕέας αὐτούς· ἐπεί τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρους ἅπας τοὺς αὐτέων ϕωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τὴν Κορινθίου τὸν γνώμην. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον κατὰ πόλιν Ἑλλωίδα. ὅτω μὲν πάντα ἐπαύθη. Ἱππίῃ δὲ συνδοκέοντι ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτεων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγλον, τὸ εἶλε Πϕισίρατος αἰχμῇ τῇδε Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέϛησε τύραννον τῶν παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίρατον, ὄντα ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ πρέλαβε τῇδε Πϕισιράτου ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ὀπί συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὸν χῶρον Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεκνύντές τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεῖον τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ καὶ σϕίσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστρατεύσαντο Μενελάῳ τῆς Ἑλένης ἕνεκα. πολεμεόντων δὲ σϕέων, καὶ ἄλλα πολλὰ πόνων ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν τῇ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γενομένης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκ φεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἔχουσι Ἀθηναῖοι, καί σϕεα ἀνέκρεμασαν τοῖς τοῦ Ἀθηναίου τοῦ ἐν Σιγείῳ. τοῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ὑπεπτᾶ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγγέλλόμενος τοῦ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ τοὺς Ἀθηναίους κατέλαβε Πεϱίανδρος ὁ Κυψέλλου. τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετρέψαντο. κατέλαβε δὲ ὧδε· ἐνέμεσσε ἀμϕοτέρους τὸν ἔπαινον. Σίγλιον μὲν νῦν οὕτω ἐκέκτητο ἐὼν Ἀθηναίοισι.

Ἱππίης δ' ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς Ἀσίην, πολλῷ πρῆγμα ἐκίνεε, ϕαγαλλων τούς τε Ἀθηναίους παρὸς τὸν Ἀρταϕέρνεα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅκως αἱ Ἀθῆναι γενοίατο ὑπ' ἑωυτῷ τε καὶ Δαρείου.

B

C

D

E

205

Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἐπῆρτο, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἐσδέξας τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δ' Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, δέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὐκων δὴ ἐπεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐπιδεκομένοισι δὲ σφι, ἐδίδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι. νομίζοισι δὲ ταῦτα, καὶ ἀπεβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ὅτι τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τά καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς εἴη τῶν ἀγαθῶν πολλὰ ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζοιεν, ὑπηκτίδες τε χειρωθεῖεν εἶναι. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ τοῦδε τοῖσι, τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥύεσθαι δυνατοὺς μέγα. καὶ ὅδε ὅ, τι οὐκ ἐπορέετο, οἷα κέρτα δεόμενος· ἐς ὃ αἰπέως σφέας. πολλοὺς γὰρ οἷός τε ἦν ὑπηκτίζεσθαι ἐξαπατέειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μοῦνον τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέσθαι, πρὸς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ αἰπαπειθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα πάντα δόκιμον· αὗται δὴ αἱ νέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ τοσοῦτον πλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξεθυρώσε βούλευμα ἀπ' οὗ Ἰωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμίη ὠφέλεια ἔσεσθαι, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσῃ) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν· ὃς ἐπείδὴ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, εἰ θελήσετε πείθεσθαι

A Quę agitare Hippiam quum accepissent Athenienses, mittunt Sardis nuntios ad dissuadendum Persis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienses (si salui esse vellét) rursus Hippiam recipere: Athenienses eam conditionem recusare, & malle professi esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insimulantur, atque ita animati sunt Athenienses eā conditionem recusare, hoc interim

B tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit. nam ea ciuitas inter cæteras præpollebat. [a] Ad quam ciuitatem vbi venit Aristagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ essent in Asia, déque Persico bello, quòd neque scutum neque lanceam in vsu haberent, [b] faciléque essent ad capiendum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Milesios esse Athenienſium colonos, quos æquũ

C esset ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil nō pollicebatur, omnibus precibus obsecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius [c] enim ei visum est multos decipere quàm vnũ: qui si Cleomenem solum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſiũ effecit. Itaque Athenienses persuasi, decreuere viginti

D naues Ionibus auxilio mittẽdas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re spectato. Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitauit consilium quod in nullam Ionum vtilitatẽ erat redundaturũ. quanquam ne ille quidẽ hac ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad

E Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatẽ abducti à Megabyzo erant, locũ atque vicum per sese incolẽtes: ad quos vt peruenit nũtius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrãnus [d] ad ostẽdendam vobis (si obtemperare velitis) sa-

[a] πολλὰ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥύεσθαι δυνατοὺς μέγα. καὶ ὅδε ὅ, τι οὐκ ἐπορέετο, οἷα κέρτα δεόμενος· ἐς ὃ αἰπέως σφέας. πολλοὺς γὰρ οἷός τε ἦν ὑπηκτίζεσθαι ἐξαπατέειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μοῦνον τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέσθαι, πρὸς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ αἰπαπειθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα πάντα δόκιμον· αὗται δὴ αἱ νέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ τοσοῦτον πλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξεθυρώσε βούλευμα ἀπ' οὗ Ἰωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμίη ὠφέλεια ἔσεσθαι, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσῃ) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν· ὃς ἐπείδὴ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, εἰ θελήσετε πείθεσθαι

[b] τῶν ὅπλων δεόμενοι.

[c] ἐξαπατέειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μοῦνον τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέσθαι, πρὸς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ αἰπαπειθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα πάντα δόκιμον· αὗται δὴ αἱ νέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ τοσοῦτον πλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξεθυρώσε βούλευμα ἀπ' οὗ Ἰωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμίη ὠφέλεια ἔσεσθαι, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσῃ) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν· ὃς ἐπείδὴ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, εἰ θελήσετε πείθεσθαι

[d] ἐπὶ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν· ὃς ἐπείδὴ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, εἰ θελήσετε πείθεσθαι

em. Nunc enim cuncta Ionia rege defecit, [a] eademque vo- præstat faculeatem salutis pa- dæ ad patriam vestram: per s quidē, vsque ad mare: dein- ps nobis iam curæ erit. His au- is Pæones magnam sanè vo- otatem acceperunt: sumptis- ie liberis atque vxoribus, ad are fuga se proripuerunt: non- illis eorum præ metu [b] illinc meātibus. Vbi ad mare perue- re, illinc in Chiū transmisere. ò postquam applicuere, eorū stigia insequutus adfuit ingens uitatus Persarum: & quia eos sequi non potuit, misit in Chi- n ad illos vt eōdem redirent, uius oratione repudiata, à Chiis nt in Lesbū transportati, mox Lesbiis in Doriscum, vnde ter- stri itinere se in Pæoniā rece- erūt. Posthæc ad Aristagoram theniēses viginti cum nauibus enere, ducentes vnà quinque iremes Eretriorum, qui nō Ar- nenienſium gratia commilitiū ręstabant, sed debitam ipsis Mi- siis gratiam reddebant. Nam Mileſii aliquando [c] pro Eretriis bello Chalcidensi præstiterāt, uum Samii contra Eretrios at- ue Milesios Chalcidensibus o- em tulissent. Aristagoras, vbi sti atque alii socii adfuere, expe- litionem fecit aduersus Sardis, on tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & cæterorum ciuū Hermophanto. Hac classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumē Caystrum tenētes iter. Illinc superato Tmolo Sardis aduenium, eāsque, [d] occurrēte nemine, capiūt, omniāque eius vrbis loca, præter arcē, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens nō exiguas virorum copias; [e] quæ res fuit impedimēto quominus qui ingressi erant vrbem diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autē lateritiæ, tamen ex arūdinibus lacunaria habebant.

A ἦσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πρόκειται σώζεσθαι ὅτι τάχιστα ὑμετέρην αὐτέων μητέρα καὶ θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες χάρτα τε ἀπαστὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι θαλασσαν. οἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτὰ ἐπεί τε οἱ Παίονες ἀπίκεσθαι ὅτι θαλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, καὶ πόδας ἐλαλύθει Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως αὖ ὀπίσω ἀπέλθοιεν· οἱ δὲ Παίονες τοῖς λόγοις οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίης μὲν Χῖοί σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπίκεσθαι ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπεὶ δὴ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκεσθαι εἴκοσι νηυσὶ, ἅμα δὲ τούτοισι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ οὐ τοῦ Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τῆς αὐτέων Μιλησίων, ὀφείλοντά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τοὺς πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιέφηναν, ὅτε καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) οὕτω δὴ ὦν ἐπεί τε σφι ἀπιγίατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι προσῆσαν, ἐπορεύετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων τῶν ἐθέλων, τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ ὡς τὸν τόλφ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορησσῷ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χλέη πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καΰστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβαίνουσι τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος. αἱρέουσι δὲ χωρὶς τὴν ἀκροπόλιος· τὰ πάντα δὲ τὴν ἀκρόπολιν εἶχε αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιος ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγους. ὅσα δὲ μὴ λεπλατήσαι ἐλθόντας σφέας τὴν πόλιν, ἦν τοιάδε ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δὲ αὐτέων καὶ πρόσοψιν εἶχον, πλινθίναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων

206

[a] ἀπίστηκε

[b] ἀπίκοντο

[c] συνίστασαν

[d] ἀπήντων

[e] ὑγεμόνας ἐόντας

τουτέων δὴ μίην τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐ- A harum vnam quidã è militibus
νέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν ὁ quum incendisset, repentè ignis
πῦρ, ἐπενέμετο ὁ ἀσυμπάσμ. κατομβρίου δὲ è domo in domum elapsus totã
τῆς ἀστεος, ⓐ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐσῆ- vrbem absumpsit. Ardente vrbe,
σαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, & vastante iam extrema incẽdio,
ὥστε τὰ πρηκτέα νεμεμηχανημένου τῆς πυ- nec habente regressum, Lydi &
ρὸς, καὶ ὁκ ἔχοντες ἐξήλυσιν ἐκ τῆς ἀστεος, Persarum quicunque in vrbe e-
συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ rant, vndique circumuenti, ex
ⓦ Πακτωλὸν ποταμὸν, ὃς σφι ψήγμα vrbe in forum confluunt, & ad
χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ amnem Pactolum, qui medium
μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει· καὶ ἔπειτα ἐς forum interfluens, ramenta auri
ⓦ Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασ- è Tmolo illis defert, deinde flu-
σαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ ⓦ ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν B mini Hermo immiscetur, & ille
ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ ⓐ mari. Ad hunc amnem & ad hoc
Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. ⓐ δὲ forum conglobati Lydi pariter
Ἴωνες ὁρέωντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀ- & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios
μυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθει πολλῷ sese tutantes, alios magna multi-
προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαν- tudine se obuiam ferentes, metu
τες τοὺς ὄρεος ὃ Τμῶλον καλέομεν· ἐνθεῦτεν δὲ perculsi, ad montem qui dicitur
νυκτὸς ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. καὶ Σάρδιες μὲν ἐπυρφό- Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naues. Crematis
θησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι, καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης Sardibus, deflagrauit vnà templũ
θεοῦ Κυβήβης· ὃ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, C Cybeles indigenæ deæ: cui⁹ prætextu postea Persæ templa quæ in
ὕστερον ἀντεπίμπρασάν μ τὰ ἐν Ἕλλησι Græcia erant cremauerunt. Hoc
ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος πο- vbi Persæ qui intra Halyn domi-
ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προσπιπτανόμενοι cilia habebant, resciuerunt, tunc
ταῦτα, συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυ- verò ad ferendam Lydis opem
δοῖσι· καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι ὀκέπι ἐόντας convenerũt: nec adepti Sardibus
τοὺς Ἴωνας διείσχοισι, ἐπόμβοι δὲ κατ' Iones iã illinc profectos, eadem
ὀλίγον, αἱρέουσι ἀμφὶς ἐν Ἐφέσῳ· καὶ αὐτε- via insequuti, comperiũt Ephesi:
πάζηθησάν μὲν ⓐ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, congressique cum illis ex aduer-
πολλὸν ἐκράτησάν. καὶ πολλοὺς αὐτέων ⓐ so instructis, in fugam eos ver-
Πέρσας φονεύουσι, ὀνομαστοὺς τε ἄλλους· tunt, multósque occidunt, & in
ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐ- D his cùm alios illustres viros, tum
ρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναρ- EValcidem Eretriorum ducem,
ραψῳδικότα, καὶ ἐκ τοῦ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo
πολλὰ ἀνηκέστα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀ- maiorem in modum celebratus.
πέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησάν τε ἀνὰ Ex ea pugna qui euasere, per vr-
τὰς πόλιας. τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαν- bes fuere dissipati. Et tunc quidé
το. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοὺς παρεόντας ἀ- ita dimicatum est. Athenienses
πολιπόντας τοὺς Ἴωνας ἐπεκαλέοντο autem, post hæc desertis prorsus
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, Ionibus, etsi per nuntios Aristagoræ magnopere rogabantur,
οὐκ ἔφασαν ὠμφρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ negauerunt se auxilio futuros.
τὸ Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω E Quorũ societate fraudati Iones,
γὰρ ἀφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) τὸ δεῦ- tamẽ quoniam ista aduersus Da-
τερον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο.

rium egerant, nihilo segnius bellum aduersus regem parabant: Hellespontúmque inuecti, Byzantium ac cæteras circà vrbes in suam potestatem redegerunt.

Inde euecti, magnam Cariæ partē in belli societatem asciuerūt. nam Caunus, quæ prius societatē facere recusauerat, vbi Sardis cōflagrarunt, & ipsa Ionibus accessit: Cyprii quoque omnes vltrò, exceptis Amathusiis, accesserunt. Defecerūt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorū regis frater, natu minor, Cherūs filius, Siromi nepos, EVelthontis pronepos. hic vir, quum sæpenumero antea Gorgum solicitasset ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius vrgere hominem instituit. In quo quia nihil proficiebat, obseruato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur vnà cum suis militibus, eum portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potitus Onesilus omnibus Cypriis vt rebellarēt suadebat: persuasis cæteris, Amathusios rebellare abnuētes obsidione circumdedit.

a *Legit* σπανώτησι *pro* σασιώτησι.

Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, vt ei nuntiatum est Sardis captas incensasque ab Athenienſibus atque Ionibus, & huius comparandæ classis atque rei contexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesium, fertur, quumprimum hæc audiuit, dixisse Iones nihil fecisse: probè sciens non fuisse illos præ contēptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcum popoſcisse, eóque sumpto, sagittā quam imposuerat, in cælum excussisse: & ea in aerem excussa, dixisse, O Iupiter, contingat mihi vt Athenienses vlciscar. Atque hæc loquutus, cuidam famulorū præcepisse vt sibi semper apposita cœna, ter diceret, Here, memēto Athenienſium. Et quū hoc præcepisset, accito ad suū cōspectum Histiæo Milesio, quem ipse diu distinuerat, ita eum fuisse alloquutus, Audio Histiæ procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, nouas aduersum me res esse molitum. viris enim ex altera continente persuasit

b Vbi hæc audiuit, Iones cōtempsisse, *vel*, *nihili fecisse*, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem sciret. deinde interr.

c Quem à lōgo iam tempore detinebat. *Vel*, *retinebat*.

A ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον ἐῆ. καὶ γὰρ τὴν Καῦνον προτέρην οὐ βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν αἱ Σάρδις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἑθελονταὶ σφι 207
πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέσχοντο γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων· τῶν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων
B βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ ΕΥελθοντος παῖς. οὗτος γὰρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον Γόργον προεπηγορέατο ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δὲ ὡς καὶ τοῖς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεσάναι, πάσχω ὑπεικείμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐπαΐοντα μὲν φυλάξας ἐξελθόντα δ' ἄρα τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ σασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στρωθεὶς
C τῆς πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πόλις, Κυπρίους σεσαπίσασθαι. τοῖς μὲν δὴ ἄλλοις ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίοις δὲ οὐ βουλομένοις οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε τροσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθουντα. βασιλέι δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλούσας ἐμπρησθεῖσάν τε ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, καὶ δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφηνθῆναι, καὶ Μιλήσιον Ἀρισταγόρην,
D τοῦτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εἰδότα ὡς οὔτοί γε οὐ κατοψίζονται ἀποσάντες, εἰρέσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι τόξον λαβόντα δὲ καὶ ὀιστὸν ἀνασχεῖν ἄνω ἐς οὐρανόν· καὶ μιν ἐς τὸν ἥλιον βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκδῦναί μοι Ἀθηναίους τίσιν ἄλλον. εἴπαντα δὲ ταῦτα, τοξεύσαι ἐνὶ τῶν ἀγαπόντων, δείσαντος προσχειρίζεσθαι
E μοῦνον αὐτῶν, ἐς τὸν ἐκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰσταῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν, Πωθάνομαι Ἰσταῖε ὑπ' ἐμεῦ ποιεῦσον, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέστησας, νεώτερα ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαγαγὼν,

» καὶ Ἴωνας σεῦ αὐδῆσι, τοὶ δώσοντάς ἐμοὶ A vt Iones sequerentur, (qui mihi
» δίκλιν τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγκώσας ἄ- commissorum pœnas dabunt)
» μα ἐκείνοισι ἔπεσθαι; Σαρδίων με ἀπεσέ- cósque induxit ad me Sardibus
» ρησε. νεῦ ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν priuandum. Num igitur videtur
» κελαὸς; κῶς οἱ ἀνδρὶ τῶν σῶν βουλευμά- hæc tibi bene habere? quorum
τῶν πούων » των τοιοῦτόν τι ἐρρήθη; ὅ,τι μὴ ἐξ ὑστέρης quidnam fine tuis cõsiliis actum
» σεωὐτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ est? Proinde vide ne rursus teipsũ
» Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ κοῖον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ in culpã induas. Ad hæc Histiæus,
» βουλεύσαι πρῆγμα ἐν τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ Quódnam, inquit, rex protulisti
» σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀναφήσειν; τί δ᾽ verbum? méne consulere rem
» αὖ ἐπιδεὴς ἐὼν, ποιέοιμι ταῦτα; τεῦ δὲ B quæ tibi sit quippiam siue multũ
» ἐνδεὴς ἐών; τῷ πάρα μοὶ πάντα ἔσα σοὶ πά- siue parũ molestiæ allatura? Quid
» σι, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐ- mihi quærens ista facerem? aut
» πακούειν ἀξιοῦμαι; ἀλλ᾽ εἴπερ τί τοιοῦτον οἷ cuius rei indigens? cui omnia ad-
» σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι sunt quæ tibi? quem tu omnium
» αὐτὸν ἐπ᾽ ἑωυτῷ βαλλόμενον πεπρηχέναι. consiliorum tuorum cõmunio-
» Ἀρχαὶ δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι Ⓜ λό- ne dignaris? Quòd si istud quod
» γον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος ais egit procurator meus, sic ha-
» νεώτερον πρήσσουσι πρὸς πρήγματα τὰ σά. beto, id eum fecisse suo consilio.
» εἰ δ᾽ ἄρα τί τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀ- * Principio rationem istam non a Sed ego pro-
» κήκοας ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷ πρῆγμα ἐργά- C admitto, Milesios ac meum pro- fus fidem his ver
» σαο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσσασον ποιή- curatorem quippiam rerum no- bis abrogo, Mi-
» σας. Ἴωνες γὰρ οἴκεσι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν uarum fecisse aduersus statum lesi.
» σφι γενομένου, ποιῆσαι τὴν πάλαι ἵμερον εἶ- tuum: siquid tamen huiusmodi
» χον· ἐμέο δ᾽ αὐ ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη πό- faciunt, & tu id quod est audisti,
» λις ὑπεκίνησε. νεῦ ὦν ὡς τάχος με ἄφες rex, intellige quid rei egeris quòd
» πορευθεῖναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε me à mari ablegandum putasti.
» πάντα καταστήσω ἐς τὠυτό, καὶ Ⓜ Μιλή- nam Iones id agere aggressi sunt
» του ἐπίτροπον τοῦτον Ⓜ ταῦτα μηχανεύ- postquam ego ex ipsorum con-
» μενον, ἐγχειρίδιον φορέοντα. ταῦτα δὲ spectu sum amotus, cuius aggre-
» κατὰ νόον Ⓜ σεῦ ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι D diendi iampridem libidine tene-
» τοὺς βασιληΐους, μὴ πρότερον ἐνδύ- bantur: quòd si ego in Ionia fuis-
» σασθαι Ⓜ ἔχω κιθῶνα, καταβήσομαι ἐς sem, nulla profectò se ciuitas cõ-
» Ἰωνίην, πρὶν αὐτοί Σαρδιῶν νῆσον τὴν mouisset. Proinde nunc properè
» μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος dimitte me vt in Ioniam cõten-
μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δὲ, dam, illic omnia negotia tibi in
ἐπείθετο· καί μιν ἀπῆκε, εἰπὰς τοιάδε, ἐ- integrum restituturus, & hũc Mi-
πειδὰν τὰ ὑπέσχετο οἱ ὅπως τελέα ποιήσῃ, πα- leti procuratorem, harum rerum
ραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. ἐν ᾧ δὲ machinatorem, in tuam potestatem redacturus. Hæc, quum ex a-
ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων ἦλθε E nimi tui sententia confecero, iu-
βασιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ ro per deos regios me non prius
τόξον ποιήσας, Ἱστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἱ- exuturum hanc vestem, qua in-
στιαῖος μεμαθημένος ὑπὸ Δαρείου, ἐκομί- dutus in Ioniam descendã, quàm
ζετο ὅτι θαλάσσαν· ἐν τούτῳ πάντι τῷ Sardiniam insulam maximam
χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. πολιορκέοντι δὲ Σαλα- tibi tributariam reddam. Hæc Hi-
μινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίους, ἐξαγγέλλε- stiæus fallédi gratia dicebat. qui-
bus persuasus, Darius hominem
dimisit, præcipiens vt posteaquã
ea quæ spoponderat præstitisset,
ad se Susa reuerteretur. Dũ nun-
tius de Sardibus ad regem venit,
Dariúsque illam rem arcu fecit,
& Histiæum est alloquutus, His-
tiæúsque ab eo dimissus ad ma-
re se contulit, hoc interea o-
mni tempore hæc gesta sunt:
Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuntius affertur,

208

a Artybiũ Persam cum numerosa manu Persica, Cyprum aduentare. *Ad verbum*, Expectari in Cyprum. *Id est, Eius in Cyprũ aduentum expectari. Valla antẽ hic* τοῖς δέκμον *cum* δέκμον *confudit.*

a Artybium virum inter Persas eximium cum magna vi Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Ionas euocandos: qui non diu in deliberando cũctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ nauibus è Cilicia traiecerũt, terrestrique itinere Salaminem cõtenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claues Cypri vocantur. His ea facientibus, Cyprii tyranni cõuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Ions, vobis nos Cyprii optionem damus cum vtris dimicare velitis, cum Persis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cũ Persis acie confligere, iam tempus est è nauibus egrediendi, & in acie stãdi, vt nos vestras ingressi naues, cum Phœnicibus dimicemus: siu cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite. quoniam alterutrum opus est eligatis, vt quantum in nobis situ est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicẽtur. Ad hæc Ions, Commune, inquiunt, Ioniæ cõcilium nos misit ad mare tutandũ, non ad naues tradendas, quò ipsi cum Persis in terra confligeremus. b Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos verò debetis, qualia ab impẽgãtibus Medis passi estis reminiscentes, viros egregios vos ostendere. Hæc Ions responderunt. Post hæc Persis in cãpum Salaminium tẽdentibus, Cyprii reges aduersus alios hostes cõstituerũt alios Cyprios: aduersus Persas, optimum quenque Salaminiorum ac Soliẽsium. aduersus Artybium Persarũ ducem Onesilus vltro constitit. Insidebat Artybius equo in armatũ erigere se docto. Quod audiẽs Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sanè quàm peritus rei bellicæ, & alioqui e solertiæ plenus,) Audio, inquit, Artybiũ equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore d eum in quem agitur, perfũcere: proinde tu properè inita ratione dicito

b Nos itaque vbi collocati fumus, vt oper. *Vel, In munere quod nobis iniunctum est.*

e Audaciæ plenus. *Vel*, animosus. *Vel*, magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήμας *quàm* λήμμας.

d Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respõdet verbo* καπραίζεσθαι.

A τοισὶ στρατιῇσι πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσην, τοῖς δέκμον ἐς τὴν Κύπρον ἔβη). πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ὅπως καλεύμενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὸν βουλευσάμενοι, ἦκον πολλῷ τόλμῃ. Ἰωνές τε δὴ πρῆσσον ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἔσσον ὑπὸ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες τοὺς ἐπέπλωον τὴν ἄκρην, αἳ καλέονται κληῖδες τῆς Κύπρου. τοῦτο δὲ τοιοῦτόν γινόμενον, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς B Κύπρου, συγκαλέσαντες τοὺς Ἰώνων τοὺς στρατηγούς. Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε τοῖς Φέρεσθαι, Πέρσῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν νυν πεζῇ βούλεσθε παρόντες Περσέων διακινδυνεύεσθαι, ὥρη ὑμῖν ἐκβαίνειν ἐκ τῶν νεῶν, ταύτῃ πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀντιταξομένους. εἰ δὲ Φοίνιξιν μᾶλλον βούλεσθε διακινδυνεύεσθαι, ποιέειν χρεών ἐστι ὑμέας. ὁκοτέρῃ C αὐ δὴ τουτέων ἔλθοιτε, ὅκως δὲ κατ' ἡμέας ἔσῃ ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. Ἔφασαν οἱ Ἴωνες τοῖς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε ὁ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάσσοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζῇ πρὸς Φερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν οὔκω ἐτάραξάμεν, ταύτῃ πειρησόμεθα χρηστοὶ φανέντες. ὑμέας δὲ χρεών ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάθετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν ταῦτα ἀμείψαντο τοιαῦτα, D ἧκον τῶν ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέτασσον οἱ βασιλέες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἀμφὶ Κυπρίους καὶ τοὺς ἀμφὶ στρατιὴν τὴν ἀντιτασσόντων, Σαλαμινίων καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῃ δὲ τῷ στρατηγοῦντι τῶν Περσέων ἐδόκεον τὴν αὐτὴν τάσσεσθαι Ὀνήσιλον· ἐπῆν δὲ ἵππου ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον τοὺς ὁπλίτας ἀντιτάσσεσθαι ὀρθούς. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς ἀμφὶ μὲν E καὶ τὰ πολέμια κάρτα δόκιμος, καὶ ἀμφὶ λήμματος πλέος. εἶπε πρὸς τὸν, Πιθήσομαί τοι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἐσάμενον ὀρθόν, καὶ σοὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Κυπρίοισι ἐπιδέξω ἐμὲ ὡς βουλευσάμενος, αὐτίκα εἶπε

ἐκέτευον βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα
» ὁ ὀπάων αὐτοῦ, Ὦ βασιλεῦ, ἑτοῖμος μὲν ἐγώ
» εἰμι πανέφυ καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸν ἕτερον αὐ-
» τέων, καὶ πάντως τὸν αὐτὸν ὅτινα ταύτης σύ. ὡς
» μέντοι ἔμοιγε δοκέει (τοῖσι σοῖσι πρήγμασι
» πρέσσεται φέρεσθαι νιν, φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
» στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημὶ βασιλέι τε καὶ
» στρατηγῷ πρέσσεσθαι. ὦν τε γὰρ κατέ-
» λῃς ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται. καὶ δοῦ-
» λον, ὦν σε ἐκεῖνος (τὸ μὴ γένοιτο) κατ' ἀ-
» ξιοχρεω καὶ ἀποθανόν, ἡμίσεα συμφορή.
» ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέροισί τε ὑπηρέ-
» τῃσι πρέσσεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ
» ταύτας μηχανὰς μηδὲν φροντίδῃς. ἐγὼ γὰρ δή τοι
» κατήκομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι τε μηδενὸς
» φήσεσθαι ἀνάντιον. ταῦτα εἶπε, καὶ μεταξὺ
εἴκοσι συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ ναυσί. ναυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι γενόμενοι, ταύτῃσι τῇ ἡμέρῃ ὑπερέβαλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τουτέων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δ', ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. καὶ δὴ τοῖσι στρατηγοῖσι ἀμφοτέροισι τάδε ἐγίνετο, ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὅτι τοῦ ἵππου καταπήδησας ὁ Ὀνήσιλος, καὶ ξυνεστήκεε τῷ ὑπασπιστῇ, παίει πρὸς φερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον. ὅτι δὲ ἁλόντος τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ὅτι τοῦ Ὀνησίλου ἀσπίδα, συνήλασε ὁ Καρδρεπανοφόρῳ πλήξας, ἀποβάλλει τὸν ἵππον τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου, προδιδοῖ ἔχων δυώδεκα ἀνδρῶν πρὸς ἑωυτὸν ὑ μικρῷ. οἱ δὲ Κυπριέες αὐτοὶ λέγουσι εἶναι Ἀργείων ἀποίκους. προδόντων δὲ τῶν Κυπρίων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμήϊα ἅρματα τῶν αὐτῶν τοῖσι Κυπριστὶ ἐποίεε. γνωμάων δὲ τούτεων, καὶ τῶν ἄλλων Σαλαμινίων οἱ Πέρσαι τοὺς Κυπρίων. τεταραγμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τοὺς Κυπρίων ἐπόσα σὺν ἐστρατεύσατο, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου τοῦ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κόπρον, ἐν ἔπεσι αἰνέσας τυραννεύοντα μάλιστα. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποδαμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα.

ii. iii.

πρέσσεσθαι φέρεσθαι, προσφερέστερον,

A vtrum malis obseruare, equúmne tibi feriendum, an ipsum Artybium. Ad quem seruus suus, Ego verò, inquit, rex, paratus sum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere. promam tamen quod rebus tuis esse conducibilius sentiam, regem ac ducē oportere cum rege ac duce certare. siue enim talem occidas, decori tibi fore: siue (quod secundum est) à tali occidaris, (quod absit) dimidiū mali B esse. nos verò famulos cū famulis hostium debere cōfligere. Nam quod ad equum attinet, non est causa cur eius artificium extimescas. recipio enim tibi eum posthac aduersus neminem se erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terrestres naualeśque: & classe quidem Iones eo die strenuè pugnantes superauere Phœnices: Samiorum tamē præcipua virtus extitit. In terra autem, vbi concursum est, dum C acies dimicant, circa imperatores hoc actum est: Vbi Artybius equo cui insidebat in Onesilū inuectus est, Onesilus (vti cōueneratcum satellite) ipse inuadētem Artybiū ferit, eius satelles sublatos equi pedes in Onesili scutum eos iactantis, *falce percutiens* abscidit. quo ictu Artybius Persarū imperator illic vnà cum equo corruit. Cæteris autem pugnando occupatis, Stesenor Curii tyD rannus, non parum circa se copiarum habens, prodidit socios Curienses. (hi Argiuorum coloni dicuntur esse.) Post horum proditionem, statim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo facto Persæ Cypriis superiores extitere. Horū acie in fugā versa, cū alii multi occubuere, tū verò Onesilus Chersis filius, q Cypriosad defectionē induxerat, & Soliorū rex Aristocyprus Philocypri filius, eius, inquā, Philocypri quē Solō Atheniēsis Cyprū profectus inter tyrānos maximè E versibus celebrauit. Onesili caput Amathusii, quoniā ipsos obsederat, excisum in oppidū retulerūt,

209

ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum quum iam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen fauo referſit. ea de re oraculum Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt vt depoſitum caput humarent, Oneſilóque quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam vſque memoriam faciebant. Iones, & alii qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, vbi didicere res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorũ vrbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatum autem Cypriarũ diutiſſimè obſidionem Soli pertulit, ſed eã Perſæ quinto menſe quàm obſidere cœperunt, circũ ſuffoſſo muro expugnauerunt. Ita Cyprii, quum annùm liberi fuiſſent, denuo in ſeruitutem ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeéſque & Otanes, atque alii Perſarum duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Iones qui aduerſus Sardis expeditionẽ fecerãt, poſtquã in naues repulerũt prælio victos, dehinc inter ſe partiti ſũt vrbes quas expugnarant. Dauriſes quidẽ cõuerſus advrbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanũ, cepit Abydũ & Percotẽ, Lampſacũ & Pæſon, ſingulas diebus ſingulis.

Cui à Pæſo ad vrbem Parion contendenti nuntius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. igitur conuerſo itinere ex Helleſponto aduerſus Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduẽtu certiores facti Carii, ad colũnas quæ Albæ dicũtur, conueniunt, atque ad amnẽ Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrũ. Ibi coactis Cariis, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo iudicio, à [a] Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyẽſi, qui Syẽneſis Cilicũ regis filiã in matrimonio habebat.

a Pixodaro.

A καὶ μὲν ἀπεκρέμασαν ἐπὶ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ οὔσης ἤδη χοίλης, ἔσμὸς μελιττέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ θωμασθέντος τοιούτου, ἐχρέωντο περὶ αὐτῆς ⓓ Ἀμαθουσίοισι, ἐμμαντεύσῃσι, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλεῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ αἰεὶ κατ' ἔτος· καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἀμείνονα σίτια εἶναι. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο ἐποίουν ταῦτα καὶ ὁ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν B Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τὰς Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ σὺν Σαλαμινίοισι πρηχθεῖσαν, αὐτίκα μάλιστα ⓔ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τὴν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων αὐτέχεε χρόνον ὀκτὼ πλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι, τὴν περιξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον ⓕ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ σφίσι αὐτοῖσι ἐλεύθεροι γενόμενοι, αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο· Δαυείσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Γωβρύην τε καὶ Ὀτάνην, καὶ ἄλλους Πέρσας στρατηγοὺς, ἕλοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατεύσαντας Ἰώνων, καὶ ἐξελάσαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, ἐνθεῦτεν ὀκτὼ διελόμενοι τὰς πόλιας ἐπῆλθον. Δαυείσης μὲν νυν πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ D Λάμψακον καὶ Παισόν. ταύτας μὲν ὀκτὼ ἡμέρης ἑκάστης εἷρε. Περκώτην

Ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντι οἱ ὀκτὼ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας τοὺς τὸ Ἴωνας φερωνύμους, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποτρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὀκτὼ ἐπὶ τὸ Καύστριον πεδίον. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ὀξαγγελθῆ πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυείσην ἀπικέσθαι, πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε πέτρας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἱδρυάδος χώρης, ἐς Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνταῦτα, ἐβούλοντο βουλαί ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀείση γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρεω τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλίδα Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα.

τούτου τῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβαίνας Ⓐ Μαίανδρον τὸν Κᾶρας, καὶ ἔχων νώτου ἔ- χοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω ξυμβάλλειν ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ἡσσονες ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσιος. αὕτη μὲν νυν τὸν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι νώτου γενέσθαι Ⓐ Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δείσαντες ἵνα μὴ φυγῆ τῶν Περσέων χρήσηται, καὶ ἐσπεσόντες τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀποχωρήσοιεν ἐς τὸν ποταμὸν ἐπίστωσαντο. μετὰ δὲ, παρεόντων, καὶ διαβαίνοντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα δὴ Μαρσύῃ ποταμῷ συνεβάλοντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μαχόμενοι ἐμαχέσαντο ἰσχυρῶς, καὶ δὴ χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐσώθησαν ὑπὸ πλήθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἄλσος ἄλσος πλατανίστων. μούνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσὶ οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀναγίζουσι. κατειληθέντες ὦν οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα σφέας ἐωῦτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸν Ἀσίην, ἀμείνονα πρήξουσι. βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα προσγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὴ, τὰ μὲν πρότερα Ⓐ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. ⁂ ὀπισθοφυλακήσαντες τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι ὀπὶ πλέον ἢ πρότερον, ἐσώθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. μετὰ δὲ τοῦτο ὃ πρῆγμα, ἀνέλαβόν τε καὶ ἀπεμαχέσαντο Ⓐ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεύσαιατο ὁρμέαται Ⓐ Πέρσαι ὀπὶ τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχήσαντο τῇ ὀπὶ Δάσκυλον ὁδὸν ἐούσῃ τῇ ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δασκυλείσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σφὶ δὲ ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν. Ὑμέας δὲ ὁ αὐτὸς ἐὼν τῶν ὀπισθοξαίτων τοῦτο ἐς Σάρδις στρατεύσαι μούς Ἰώνων, διαπέμπει ἐς τὴν Πεσσινοῦντα, εἶπέ τε Κῖον τῇ Μυσίῃ. ταύτῃ δὲ ἐξελών, ὡς ἐπύθετο Ⓐ

A Ab hoc sententia dicebatur vt transmisso Mæandro Cares flumen à tergo habẽtes, ita demum cum hoste cõgrederẽtur, vt sublata spe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur [a] meliores quàm natura essent. Verùm hæc sententia non peruicit, sed illa, vt Persis potius à tergo Mæander esset, vt si Persæ fugam facientes euaderent, tamẽ in flumen incidentes, abire non possent. Post hæc quum adessent B Persæ, ac Męandrum transissent, ibi super amnem Marsyam Cares prælium conseruere cũ Persis acre atque diuturnum: ad postremum præ multitudine hostium terga vertũt. Quo in prælio, Persarum cecidere duo millia, Carũ decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Iouis militaris templum se receperunt, in magnum atque sacrum lucum platanorum. Soli autẽ ex iis quos nouimus, Cares sũt qui Ioui militari hostias offerant. Huc Cares C quũ se recepissent, de salute consultabant, vtrũ sese Persis dedere, an Asiã penitus relinquere satius esset. De hac re consultantibus, subsidio venere Milesii cum sociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rursus ad bellum instaurandum animantur, & cum inuadentibus Persis concurrũt: & quum diutius quàm prius dimicatum esset, fugantur, multis cæsis, Milesiorum præcipuè. Post D acceptam calamitatem hãc Cares copiis reparatis [b] repugnauerunt. Audientes enim vrbes suas inuasum iri à Persis, insidias illis in via quæ in Mylassa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylassensi. In eas insidias Persæ noctu incidentes, obtruncati sunt cum ducibus suis Daurise & Amorge & Sisamace, necnon Myrse Gygis filio. Hunc E in modũ interiere hi Persæ. Hymees autem (qui & ipse erat ex insequentibus Iones qui aduersus Sardis militauerant) ad Propontidem conuersus cepit Ciõ Mysiam. Hac expugnata, audiens

a Fortiores. Vel, magis strenui.

b Pro, Pugnam instaurarunt. Vel, Denuo pugnarũt.

ii. iiii.

Dauriſem relicto Helleſpōto tendere aduerſus Cariā, omiſſa Propontide, in Helleſpontum duxit exercitū, cepítque AEoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit ité Gergithas [a] qui à priſcis Teucris relicti fuerāt. Et ipſe quidem Hymees, quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduerſus Ioniā confinémque AEolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex AEolia verò Cumā. Quibus oppidis captis, Ariſtagoras Mileſius, vbi hoc accepit, nō erat compos mentis, vt qui perturbaſſet Ioniā, & magna negotia cōfudiſſet. Itaque cernens hæc, vbi conſtitit ei rem effici nō poſſe, nec Darium regem ſuperari, de fugiendo deliberabat, conuocatíſque ſuæ factionis hominibus, [b] conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerētur, in ſeptētrionalia loca aliqua profugere, ducētes coloniam vel in Sardiniam vel in Myrcinum Edonum, quam Hiſtiæus, à Dario ea donatus, mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verùm Hecatæus Hegeſandri filius, [c] vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: ſed, ſi Mileto eiicerentur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum: deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cuius ſententia præcipuè erat abeundi in Myrcinum, demandata [d] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam nauigauit, regionémque obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus, dum vrbem obſidet, tam ipſe quàm eius exercitus à Thracibus, tametſi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus eſt.

a Qui ex priſcis T. rel. fuerāt. *Vel, remanſerant.*

b *Cum eis* deliberabat, ſatius eſſe dicens perfugium aliquod ſe habere, ſi fortè Mileto expellerētur. ánne igitur ſe coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hiſt. *Vbi autem Valla ſua illa ſeptentrionalia loca inuenerit non Gudeo, niſi ex ὑπάρχον fecerit ὑπάρχειν.*

c Hiſtoricus.

d *Mirum ſi Valla ita ſcriptum reliquit, vt Mileto viri illius ſic nomē, quum in noſtris exempl. ſit duntaxat Pythagoræ.*

Α Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυείσιν, καὶ
κρατυνέεσθαι ὅτι Καρίης, καταλιπὼν τὴν
Προποντίδα, ὅτι ⊗ Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν
στρατόν· καὶ εἷλε μὲν Αἰολέας πόλιας, ὅσαι
τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἷλε δὲ Γεργίθας
τοὺς ὑπολοφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν.
αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα,
νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. οὕτω μὲν δὴ
ὧδε ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων
ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγός, ἐ-
Β πάρθησαν ὅτι τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσεχέα
Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν,
Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δ', Κύμην.
ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ (ὡς
ἐπέδοξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴ
οὐκ ἄχρος, ὃς παρεξέχας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγ-
κεφασάμενος πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν
ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα. πρὸς δέ οἱ καὶ ἀ-
δυνάτα ἐφαίνετο βασιλῆα Δαρεῖον ὑποφέρειν ἐφάνη
Καλέεσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συλλεγέσας
C τοὺς συστασιώτας, ἐβούλευε, λέγων ὡς ἀ-
μείνον σφι εἴη χρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἰ),
ἦν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε
δὴ ὧν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι
ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν,
τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε τοῦδε Δαρείου δωρεὴν
λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑ-
καταῖος μὲν νυν τὴν Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς
λογοποιοῦ, γνώμην ἐς τὰ πρότερα τέλλε
ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος
D οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἦν ἐκ πέσῃ
ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρ-
μεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον.
ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. αὐτῷ
δ' Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρ
κινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέ-
πει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐ-
τὸς δὲ τοῦδε λαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον,
ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην· καὶ ἔχων τὴν χώρην
ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος,
E ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρι-
σταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιν πολεμι-
κὴν ἐπὶ Θρηίκων ὑποστάντων ἐξιέναι.

Ἡ ΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ἕκτη, ἐπιγραφομένη ΕΡΑΤΩ.

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber sextus, qui inscribitur ERATO.

Ἀ ΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίῃ ἀποστήσας, ὥτω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμεμπτο μὲν τοῦ Δαρείου, πρὸς ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, τί κοτε γνοὺς τὴν Ἰωνίην ἀπέστησε. ὁ δὲ οὐτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωυμάζε τε ὅ γε γινόμενος, ὡς οὐδὲν δηθεν τῶν πρεόντων πρημάτων ἐπισταμένος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὸν ὑπεκλίνη τῆς ἀποστάσιος, οὕτω τοι Ἱστιαίῃ ἔχει κῆρ τῷδε τὰ πρήγματα· τοῦτο δὲ τὸ σανδάλιον ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν τοῦτα ἐς τὸν ὑπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἱστιαῖος δὲ, δείσας ὡς σπουδέοντα Ἀρταφέρνεα, κατὰ τὸν τοιόνδε ἐπελθόσθαι νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξαπατήσας· ὃς Σαρδόων ἔσπον τὴν μεγίστην κατοδοξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τὸν Ἰώνων τὸν ἡγεμονίην ἐὼν τοῖς Δαρεῖου πολέμοις. Δεδοκὰς δὲς Χίοι, ἐδέθη κατὰ Χίων, καταγνωσθεὶς κατ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες δὲ οἱ Χῖοι τὸν πρώτα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσάν μιν. ἐνθαῦτα δὲ εἰρωτεώμενος κατὰ τὸν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος κατὰ τὸ εὐπρεπὲς οὕτω ἐπέσχε τῶν Ἀρισταγόρην ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, ἢ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἰωνας ἐξεργασμένος· τὸν μὲν θυμὸν ἐμέλλησι αὐτίκα ἐκφανέειν, ὁ δὲ ἐλεγέσφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνιξι μὲν

A RISTAGORAS quidem Ionicę rebellionis author ita oppetiit. Histiæus autem Mileti tyrannus, à Dario commeatũ adeptus, Sardis venit. eò quum venisset è Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum negaret se id scire, quinimò mirari quod actum esset, tanquam eius rei prorsus ignarus, [b] Artaphernes, qui eum fuisse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit, Histiæ, sic res hæc se habet, Hunc calceum tu quidem consuisti, Aristagoras autem sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, [c] regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas partes Ionici belli aduersus Darium gerendi. Is quum in Chium transmississet, à Chiis in vincula coniectus est, [d] exploratum habentibus eum à Dario illuc isse ad res nouas moliendas: sed vbi omnem cognouere rationem, quòd regi hostis esset, hominẽ soluerũt. Ibi interrogatus Histiæus ab Ionibus cur ita promptè Aristagoræ vt à rege deficeret [e] delegasset, & tãta clade Iones affecisset, [f] nõ dixit causam penes illos meritò fuisse, sed regẽ Darium constituisse, Phœnices è

a A Dario dimissus.

b Artaphernes illum astutè respondere videns, dixit, vt qui veram defectionis causam comperiam haberet.

c Rege Dario decepto, in cuius potest. quũ Sard. inf. max. se redacturum esset pollicitus, subiit pr.

d Iudicantibus. *Vel, Existimãtibus.*

e Per literas, *Vel per nuntios* suasisset, *aut imperasset.*

f Veram causam illis minimè exposuit.

sedibus suis amotos in Ioniam transferre, & Iones in Phœnicē, & hac causa literas ea de re se misisse. *Quibus verò*, [a] quum nihil omnino rex constituisset, ipse Iones terrefaciebat. Post hæc ad Persas qui Sardibus erant, literas dat, tanquam secum antea de rebellione colloquutos: quas literas fecit per nuntium quendam Hermippum Atarniteū. Eas Hermippus non iis ad quos dabātur reddidit, sed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Histiæus mittebat, & quæ vicissim à Persis ad Histiæum responderentur, sibi dare. Ita rebus palàm factis, Artaphernes de multis Persarum suppliciū sumpsit. Et Sardibus quidē tumultus extitit: Histiæus autē hac spe lapsus, exoratis Chiis, Miletū reductus est. Sed Milesii, libenter etiam Aristagora liberati, nullo pacto animum inducebāt ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote gustata libertate. [b] Histiæus sub noctē conatus introire Miletum, à quodam Milesio in femore vulneratus est. Ita reiectus à patria sua, rursus se recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas sibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [c] Lesbiisque vt sibi traderent naues persuasis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique subsidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui se paratos obsequi sibi assentiebantur.

Histiæo & Mitylenæis hæc agētibus, aduersus ipsam Miletum ingēs exercitus hostiū classiarius pariter & terrestris [d] in expedito erat. Duces enim Persarum coactis in vnum copiis cuncti in eā contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter classiarios promptissimi erāt Phœnices, cū quibus militabant & Cyprii recens subacti, & Cilices, & AEgyptii. Hos aduersus Miletum & cæteram Ioniam venturos quum accepissent Iones, miserunt suos

a Quum rex hęc facere minimè deliberasset.

b Atque adeo Histiæus sub n.

c Quúmque Lesbiis vt sibi naues darent persuasisset, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarunt. Ibique subsidentes nauigia q. e. P. pr. intercipiebāt, præterquam eorum qui se Histiæo paratos obsequi dicebant.

d Expectabatur.

A ἐξαναγήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ καταιτίσας, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τουτέων εἵνεκα ὀπισθέλθε. Οὐδέ τι πρώτους τοῦτα βασιλέος βουλευσαμένου, ἐδεισμάτου τὸν Ἴωνας. μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου παιδὸς μὸνος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἔοδσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία, ὡς τὰ συνελεγμένα ἀπεκρίνατο. ὁ δὲ Ἕρμιππος τὰς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γενόμενον, ἐκέλευε Ἑρμίππου τὰ μὲν πρὸς τὸν Ἱστιαῖον, δοθῆναι φέροντα τοῖσι ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ πρὸς τὴν Περσέων ἀποπεμπόμενα Ἱστιαίῳ, ἑωυτῷ δοθῆναι. Τουτέων δὲ γενομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε συχνοὺς πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. τοῦτο Σάρδις μὲν δὴ ἐγένετο τὰ ἐν ἀρχῇ. Ἱστιαῖον δὲ, τούτου ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτὸν Ἱστιαίου δεηθέντος. Οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρεω, οὐδαμῶς ἐθυμοὶ ἔσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώρην, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπό τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπέπεσε ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γένεται, ἀπεκρύπτετο ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. 212
ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωυτῷ δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα ὑπεδέκοντο, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώοντας τὰς νέας ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι.

Ἱστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅτι δὲ Μίλητον αὐτῷ ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἐπῆν ἐφαίνετο ἐσδόκιμος. συγγραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιησάμενοι στρατόπεδον, ἤλασαν ὅτι τὴν Μίλητον, πάντα πολίσματα πρὸ ἑωυτῶν ποιησάμενοι. τῶν δὲ ναυτικῶν Φοίνικες μὲν ἔσαν θυμώτατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅτι τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δὲ, πυθόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον

τοῖς βουλῆς σφέων αὐτέων ἐς Πάνιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πρῆγμα μηδένα συλλέγειν αὐτῶν Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· ὃ δὲ ναυτικὸν πληρωῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν. πληρωσάντων δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, τοῖσι ναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὑπὲρ τῆς πόλιος τῆς Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοισι τῆσι νηυσὶ πᾶσησι Ἴωνες. στοὶ δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα γῆν νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· ὃ μὲν πρὸς τὴν ἕω εἶχε κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας πρέχοντες ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνέες δυώδεκα νηυσί, καὶ Μυήσιοι τεσσὶ νηυσί· Μυησίων δὲ Τήιοι εἶχον ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηίων δὲ εἶχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας πρέχοντες, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριηρέες. αὗται μὲν Ἰώνων ἔσαν· τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πλῆθος τῶν νεῶν ἦν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὸ Μιλησίων, καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἅπας παρῆν, ἐνταῦτα ὑπὸ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι ὁ πλῆθος τῶν Ἰώνων νεῶν, καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὸ Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἑλεῖν, μὴ σὺν ἑοῦσι ναυκρατορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι καὶ κακὸν τι λαβεῖν. ταῦτα δὴ λεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ ὑπ' Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου κατελυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι δὴ τῷ Μίλητον) τούτεων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυνακαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νεῶ τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὴν βασιλέος οἶκον· σὺν γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολίτας πειρήσεται ἀποστέλλειν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ· προσιόντας δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πίσονταί τε ἀγαθὰ ἔσεσθαι καὶ

Μυήσιοι

Μυησίων

quique primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, visum nullas debere terrestres copias aduersus Persas contrahi, [a] sed Milesios mœnia per seipsos pro viribus tutari, cæteros classem instruere nulla naui prætermissa. instructáque classe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletū pugna nauali decernere. Lada autem, parua quædā est insula, vbi Milesiorum obiacens. Post hæc impletis nauib⁹ Iones præstò fuerunt, comitātibus AEolibus [b] qui incolunt Lesbū: atque ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum nauibus: Miusii cum tribus nauibus. His cōtigui Teii, decem & septem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocēses: Erythræi quidem, cum octo nauibus, Phocēses verò cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cū nauibus septuaginta. Vltimo in loco erant Samii cū sexaginta nauibus, tenētes cornu occasum versus. In summa, omnium numerus, trecētæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues. Barbaræ verò, numero sexcētæ. Quæ vbi & ipsæ in agrum Milesiū venere, omnísque eis peditatus adfuit, tum verò duces Persarum, audita multitudine nauiū, iamdudum extimuerunt ne illos superare, néve Miletum, nisi mari potiti essent, capere nó possent, simúlque ob id apud Dariū adirent periculum pœnæ subeūdæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrānis, qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduersus Miletum militabant, horū quicunque aderant conuocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, [c] qui vestrûm de domo regia bene meritus est, núc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciēdo illos hac promissione, nihil eos, qꝑ rebellarint, molestaturos: [d] deinde verò quicunque vestrûm ab reliquis sociis defecerit, eum se cum suis nauibus aggressuros. Hæc verba fecerunt, & Iones

a Sed è mœnibus Milesios hostium impetum pro viribus propulsare: classem autem instruere, &c.

b Qui cunque agrum Æolicum incolunt.

c Nunc extent alicuius vestrûm in regiam domū beneficia.

stiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel priuatas ædes incensum iri, nihil violentius quàm antea passuros: sinminus ista facere sed omnino decernere prælio voluerint, hæc eis dãna dicite euentura, quæ certè euenient: ipsos prælio victos in seruitutem rapiendos, liberos eorum à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctẽ ad suos quisque populares denũtiatum miserunt. Iones ad quos ii nuntii peruenerunt, contemnere hæc, nec animũ ad proditionẽ faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denuntiari existimantes. Hoc, simulatque Miletũ Persæ applicuêre, gestum est.

Mox quũ ad Ladam Iones coacti essent, conciliáque haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerétur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est, Quoniam in summo ancipiti res nostræ sũt, viri Iones, vt aut liberi sim⁹ aut serui & quidem tanquam fugitiui, si vultis deuitare calamitates, subeundus est vobis impræsentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: sin autem ignaui fueritis, & ab ordine recesseritis, nullam vestri spem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed assẽtiamini mihi, & vosipsos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut nõ concursuros hostes, aut si cõcurrẽt, multo inferiores futuros. His auditis, Iones sese Dionysio permisere. Ille classem assiduè in cornua producẽs, vt remiges exerceret, subinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos esse, & reliquum dici naues in ancoris stare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad septimum vsque diem obtemperãtibus atque imperata facientibus. Post eum diem Iones, vt pote talium laborum insueti, tũ defatigatione, tũ sole afflictati, inter se dixêre, Quonos deorũ offenso ista patimur?

A ἀπόσασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται· οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδέν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ τῶνδε μὲν μὴ ποιήσουσι, ἀλλὰ δὴ πρῶτον μάχης ἐλθόντα, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τάς τε σφέας κατέξει, ὡς ἑωυτῶν ἐόντας τῇ μάχῃ, ἐξανδραποδιῶνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀναπάστους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν. Ταῦτα μὲν δὴ ἔλεγον

B τοῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ πυθόμενοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ, ἐξαγγέλλοντες. Οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὖται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν παραδοσίην· ἑωυτοῖσί τε ἔκαστοι ἐδόκεον μωμοίοισι τοῦτα τοῦ Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. Ταῦτα μὲν νυν ἰθέως ἀπι- 213

κνέεται ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο· ὡς δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ

C ἄλλοι ἠγορεόωντο, ὁ δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιέων στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε· Ἐπὶ ξυ- « εφ' ᾧ δὲ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγμα- « τα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἰ ἐλευθερίοισι ἢ δού- « λοισι, καὶ τουτοισι ὡς δρηπέτῃσι. νεῦ ὦν ὑ- « μέες, ἢν μὲν βούλησθε τὰλαιπωρίας ὑ- « δέκεσθαι, ὃ πρόσχρημα μὲν πόνος ὑμῖν « ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς « ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε « καὶ ἀταξίῃ προσχρήσεσθε, σοὶ μὲν ὑμέων « ἔγωγε ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῶν « βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πεί- « θεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ὑπιτρέψατε. καὶ « ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκο- « μαι ἢ οὐ συμμίξειν τοῖς πολεμίοις, ἢ συμ- « μίσγοντας, πολλοὺς ἁλώσεσθαι. Ταῦτα « ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ὑπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ· ὁ δὲ, ἀμάξῃσι ἑκάστοτε ὑπὸ χέρσῳ τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νήσοι δι' ἀλλη-

E λέων, καὶ τοὺς ὑπιόντας ὁπλίσιος, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρῆκέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐπονέοντο τὸ κελευόμενον. τῇ δὲ ὀγδόῃ τοῦτῃσι, οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τετυμμένοι τε παλαιπωρίῃσί τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε, Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε αἰπὰ μπλαμθ; «

οἵτινες

» οἵτινες τῶν φρονησάντων, καὶ ἐκπλώσαν- A
» τες ἐκ τῆς νόου, ἀνδρὶ Φωκαιεῖ ἀλαζόνι, πα-
» ρεχομένῳ νέας τρεῖς, ὑπερέφαντες ἡμέας
» ἑωυτοὺς ἔβλαψε; ὁ δ', ὑπερβαλόμενος ἡμέας, λυ-
» μῆναι λύμησι ἀνιηρῇσι· καὶ δὴ πολλοὶ μὲν
» ἡμέων ἐς νούσους περιῆκαν, πολλοὶ δ' ὑπε-
» δέξαντο τῶν τοῦτο πείσεσθαι. τοιγὰρ τούτων
» τῶν κακῶν, ἡμῖν μὲν χρέωστον καὶ ὁποιῶν ἄλλο
» παθεῖν ὅστις, καὶ τὴν μέλλουσαν δουλοσύνην ὑ-
» πομεῖναι, ἤπερ ἔστι, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ
» στασιάζεσθαι. φέρετε, τῶν λοιπῶν μὴ πειθώ- B
» μεθα αὐτῷ. ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὴ ταῦτα
αὐτίκα πίθεσθαι σφέσι ἤθελε, ἀλλ' οἷα
γρᾶπες, σκηπάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐ-
σκηθερόωντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς
τὰς νέας, οὐδ' ἀναπτερᾶσθαι. μαθόντες δὲ
ταῦτα τὰ μηνύματα οἱ τῶν Ἰώνων στρατη-
γοὶ τὴν Σαμίων, ἐθαύμασαν δὴ πρὸς Αἰάκεος
τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἐ-
πεμπε λόγους Αἰάκης, κελεύοντων τὴν
Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν τοὺς Ἴ- C
ωνας συμμαχίην. ⓐ Σάμιοι ὦν, ὁρέωντες ἅ-
μα μὲν ἐοῦσαν ἀπαξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώ-
νων, ἐδίκαιον τοὺς λόγους· ἅμα δὲ καὶ φοβέ-
μενοι σφι εἶ) ἀδύνατον τὰ βασιλῆος φρονήμα-
τα ὑπερβαλέεσθαι, οὔτε ὀπτῆρας πολλοὺς
ὡς εἰ καὶ ὁ πρέσβυς ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο
ⓑ Δαρεῖον, ἄλλο σφι πρῆξαι πεντακλήσιον. προφάσιος ὦν ὀπτὴν δόμενοι, ἐπεί τε
τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας οὐ βουλομένους εἶ)
χρησθαι, οὐ κέρδεϊ ἐποιεῦντο προέπεμπον τά D
τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, πρὸς ὅτευ τοὺς λόγους ἐδίκαιον, παῖς μὲν
ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος, τύραννος δὲ
ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρίσταγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχήν, καὶ σφέα οἱ δῆ-
λοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέ-
πλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες αὐτεμπῆγον καὶ
ἀνῆγον τὰς νέας ὅπῃ κέρδος. ὡς δὲ καὶ ἀλκὴ ἐ-
γίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τοιῇδε τοῦ-
τον ἔσχον ἀπηκέως συλέσαι οἵτινες τῶν E
Ἰώνων ἐγίνοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν
τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. ἀλλήλους γὰρ κατα-
τιῶντας. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐθαῦμα, κῆ
τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειρόμενοι τὰ ἱστία, ἀποπλώσαν ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τού-
τῶν δὲ οἱ πεντήραρχοι ἐμένον καὶ ἐναυμάχεον, ἀπηκουσηκότες τοῖσι στρατηγοῖσι.

qui desipientes ac mẽte capti viro Phocensi superbo tres naues habenti, omnino nos permisimus, eúmque toleramus? quos ille sumptos perdit intolerabilibus xrumnis: quorũ multi in morbum inciderunt, multi idẽ passuri videtur. quibus satius est quiduis aliud quàm hæc mala pati, atque adeo seruitutem, [a] siqua futura est, expectare, quàm præsenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter se loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, sed tentoriis more militari in insula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia sua redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum cõfusionem, putauerunt sibi admittendam orationem Persarum, quã per nuntium aperuerat AEaces Syloſontis filius, rogãs vt à sociis deficerent, quum præsertim nõ fieri posse videretur vt regis potentiam superarent, ac probè scirent, si præsentem Darii classem superasset, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occasionẽ, vbi primùm viderunt Iones negantes se in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt suorum sacrorum atque priuatorum cõseruationem. AEaces autem, cuius orationem admisere Samii, filius Syloſontis AEacis filii fuit, Sami tyrãnus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quemadmodum alii Ioniæ tyrãni. Itaque posteaquam Phœnices nauigare aduersus Iones cœperũt, Ionésque & ipsi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, prælióque cõsertum, tunc quinã Iones ignauis, quiue egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicũtur tamẽ Samii, quemadmodum cũ AEace composuerãt, sublatis velis ex acie excessisse, Samúmque abisse, præter decem naues, quarum trierarchi permanserunt, dimicarúntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus.

[a] Quanta cúque futura est.

kk. i.

Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donauit vt ipsorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorum, in lapide scriberétur: extárque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui iuxtà erant fugam capessere, idem fecere quod Samii. a Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perstitere, Chii præcipuè circumuéti sunt, & quia nolebant perfidè agere, edita egregia opera oppressi. Qui (vt superius dictum est) centum naues quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen iniquè se facturos censuerunt si illorum similes essent: sed relicti cum paucis sociis discursando dimicauerunt, donec cõpluribus captis hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum cæteris in terram suam perfugerũt. Quorum verò naues inualidæ erant, quia laceratæ, iis Chii insequente hoste ad Mycalem fugiẽtes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedestre iter fecerunt. Et quum in agrum Ephesium ingressi essent, sub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus sacra legiferæ Cereris fierẽt. quos armatos Ephesii ingressos agrũ suum videntes, quum de eis nihil audissent, suspicati fures esse & ad mulieres tẽdere, vniuersi ad vim arcendam procurrerũt, Chiósque interemerunt: & hi quidem hoc casu occiderunt. Dionysius autẽ Phocensis, posteaquam res Ionũ accisas intellexit, captis tribus hostium nauibus, abiit non iam in agrum Phocensem, (probè sciẽs eum cum cætera Ionia direptum iri) sed vt erat, rectà contendit in Phœnicem: vbi nauibus onerariis spoliatis raptáque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, sed in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At Persæ,

a Quin & Ionũ bona pars idem faciebat. Inter eos verò qui in pugna perstiterunt, Chii aspernimè tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullúmque detrectarent. Qui (vt sup.

A καὶ σφι ὁ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε Διὶ τοῦτο τὸ τρῆμα, ἐν πλὴν ἀναγραφῶσι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γνωμένοισι· καὶ ἔστι κεῖνη ἡ πλὴν ἐν τῇ ἀγορῇ. ἐδόκεον δὲ καὶ Λέσβιοι τὸν παρεόντα φόβον φεύγοντες, πεύσεσθαι τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ ἡ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα· τῶν δὲ προθυμεομένων ἐν τῇ ναυμαχίῃ διαφθαρῆναι μᾶλλον Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ) καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες· οἱ παρείχοντο B μοῦνοι ὥστε καὶ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσερήκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ὑπερβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν ἡμέας θνῄσκειν τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοίους, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμονωμένους, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλθόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλείστας. Χῖοι μὲν δὴ τοῖσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀπεφεύγουσι ἐς C τὠυτὸ ἑωυτῶν. ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδυνατοὶ ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγάδευσι πρὸς τὸ Μυκάλιον. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, ἐν δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο Διὶ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὸ Ἐφεσίων κομιζόμενοι ἐν Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτὸ, καὶ ἑόντων τῶν γυναικῶν αὐτόθι θεσμοφορίων, συλῶσι δὲ ἐν Ἐφέσιοι, οὔτε προσακηκότες ὅπως εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε σφέας ἐς τὸ D χωρίον ἐσβεβληκότας, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἑόντας ὑπὸ τὰς γυναῖκας, δρησμοσύνην προσῆμεν, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι προσεπίστοσι τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεί τε ἔμαθε τὰ Ἰώνων πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φοίνικα οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ. ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινί- E κην· γαυλοὺς δὲ σὺν αὐτοῖσι καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ σὺν τοῦτοις, ληΐης κατῆρχε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. ἐν δὲ Πέρσαι

ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑποῤῥύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ πᾶσαν μηχανὴν προσφέροντες, αἱρέουσι καὶ ταύτην, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ οἱ ἐνθρα πεδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ παθὸν τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐπὶ Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐξενείχθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὖθις τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ προθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους, ὅμοιόν οἱ ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν ἔτι τοῦτο γένωμαι τῶν λόγου, τότε μνησθήσομαι. τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι ὑπερέδοσι ἔχρησε, ἔχει δὲ δή,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι καμόντας.
Νηοῦ δ' ἡμετέρου διδύμοις ἄλλοισι μελήσῃ.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὁκοῖόν τι ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκλείποντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγένοντο. ἱερὸν δὲ ὃ ἐν διδύμοισι, ὁ νηός τε ἐστὶ καὶ τὸ χρηστήριον, συλησάμενοι ἐνεπίμπρασαν. τῶν δὲ ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλαχῇ μνήμην ἐτρώθη ὑπὸ λόγου ἐποιησάμην. ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα. ἐλθοῦσι δέ σφεας Δαρεῖος, καὶ κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ὅπου τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἀμπι πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραῤῥέων, ἐς θάλασσαν ἐκδίδωσι. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπάκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκ τῆσδε. παραδοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι τοῖσι Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τῷ ὁμοίῳ· Συβαρῖται, οἱ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλοὺσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἡδέως ἀπεχείροωντο τὰς κεφαλάς, καὶ πένθος μέγα προσῆκαν. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, φιλήλησι ἐξηνώθησαν, οὐδὲν ὁμοίως τοῖσι Ἴωσι.

A victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam[a] ab arce ceperũt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculũ promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, B sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum
Milete malorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet vxor:
Nostri erit alijs aliis delubri cura gemellis. C

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædam cesserunt, téplúmque quod erat in geminis, & delubrum, iuxta oracului deflagrarũt. Pecuniarum autem quæ in hoc tẽplo erant, sæpe alibi mẽtionem fecimus. Milesii conseruati à cæde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia D pœna afficiẽs, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrũ vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluẽs exit in mare. Agrum Milesium vrbi circumiectum atque planitiẽ ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. [b] Hæc Milesiis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidrõ incolebant: nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii E qui puberes erant capita derasserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipuè mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

[a] Funditus euertérunt.

[b] Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laõ & Scidron incolebant, gratiã parem non repẽderunt. Siquidẽ Sibari olim à Crotoniatis capta Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentémque luctũ præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maximè inter se hospitio cõiunctæ fuerũt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritæ: qui quã

manifesta alioqui indicia condolescentiæ multifariam eam ob causam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiã de Mileto capta scribente per scenicósque edente, quum theatrum ipsũ in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquã propriæ eorum calamitates commemorassent. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

sed Mileti expugnationẽ se permoleste tulisse cùm aliis multis rebus declararunt, tum verò hac, quòd Phrynicho docente fabulã quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quòd domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis posthac ea fabula uteretur. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, a deo nõ id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, vt inito secundum pugnam naualem consilio, visũ sit, priusquam eò tyrannus AEaces veniret, in coloniam proficisci, ne manẽtes & Medis seruirẽt & AEaci. Etenim per hoc idem tẽpus Zanclæi (qui sunt Siculienses) missis in Ioniam nuntiis, solicitabant Iones ad Pulchrũ littus, cupientes illic vrbem Ionũ condere. Hoc autem littus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidẽ est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitãtibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eò concesserunt. Quibus in Siciliam tendentibus, iámque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei cõrigit, vt interea Zanclæi vnà cũ suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quòd erat Zãclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrũ littus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui postea quam ad illos iuuandos cũ exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eósque in oppidum Inycum relegauit: at cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publicè loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando,

A Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑφορώμενοι τὴν Μιλήτου ἅλωσιν, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσον ὁ θέητρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμιμησάμενοι οἰκήια κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίοισι δὲ τοῖσι τι ἔχοῖσι, ὃ μὲν ἐς τὸν Μῆδον ἐκ τῆς χρατηγέων τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμψαντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τὸν Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, τετραμμένη δὲ Τυρσηνίην τετραμμένην τῆς Σικελίης. τουτέων ὦν ὑπεκαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφυγότες. ὡς δὲ τοιόνδε δή τι ξεινήϊσε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ὑπὸ Λοκροῖσι τοῖσι ὑπὸ ξεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τὰ οἰκήϊα ἐῶν Σκύθης, πεπυθόμενοι μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίνου τύραννος Ἀναξίλεως, ὅστε ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν ἔτι ἔπλεον, ἐὰν χείρω, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, σὺν τάχεϊ οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐρημωθεῖσαν τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα Γέλης τύραννον. ὁ δὲ δὴ σφι ξυμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθῃ μὲν τὸν μοῦναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, ὅρκια δοὺς καὶ δεξάμενος,

περὶ μεγαλα-
σίαν

περὶ Θεμιστο-
κλέα.

προσέδωκε· μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε A
ἥμισυ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ὅσα πλῶον καὶ
ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα· λαβεῖν τὸν ἐν τῇ
πόλι· τὰ δ' ὅτι τῶν ἀγρῶν πάντα, Ἱστιαῖος
προεφάτιζε λαβεῖν. τοὺς μὲν δὴ πλουσίους τῶν
Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριη-
κοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι·
οὐ μὴν τοί γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύ-
θης ὁ τῶν Ζαγκλαίων μοῦναρχος, ἐκ τῆς
Ἰνυχος ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην, ἐκ δὲ ταύ- B
της, πεζὸς ἐς τὴν Ἀσίην, ἐς ἀνέβη τὸν μέγα βα-
σιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος
πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς
Ἑλλάδος πρὸς ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παρα-
γενόμενος βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· ἐς αὖτις ἐκ τὴν Σικελίης, ὀπίσω τῷ
βασιλῆα. ἐς ὃ γήρᾳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτε-
λεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλα-
χθέντες Μήδων, ἀντὶ πόλιν καλλίστην
Ζάγκλην ἐκτήσαντο. μετὰ δὲ τὴν ναυ- C
μαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην, Φοί-
νικες, κελευσθέντων Περσέων, κατῆγον ἐς
Σάμον Ἀρταΐκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ
τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργα-
σάμενον. καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀπο-
216 χθέντων ἀπὸ Δαρείου δι' τὴν ἔκλειψιν τῶν
νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε
τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης,
αὐτίκα Καρίαν ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰ μὲν ἑ-
θελοντὶ τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰ δ' ἀνάλκῃ D
προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο.

Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάν-
τιον, καὶ συλλαμβάνοντι τὰ Ἰώνων ὁλκάδας
ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἁλίσκεται τὰ
περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλ-
λήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὑπερέπεμπε
Βισάλτῃ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ
αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ
Χίων φρουρὴ οὐ προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώ- E
ρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν
λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς
ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔσχε τοὺς Λεσβίους
ἐπικρατήσας, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώ-
μενος. φιλέει δέ κως προσημαίνειν θεὸς τὸν αὐ
μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἑωυτῷ ἔσεσθαι.

prodidit, pacta mercede vt [a] di- a Dimidium to-
midium omnis prædæ vrbicæ tius ſupellectilis
atque captiuorum ipſe haberet, i- & mancipiorum
tē omnia quæ in agris eſſēt: quā- quę in vrbe eſſēt,
quā pleroſque Zanclæorū titulo ipſe hab.
captiuorū in vinculis habebat,
[b] quorū ſummos quoſque trecē- b Ex quibus Zā-
tos Samiis occidendos tradidit: clæis trecentos
quod tamen illi facere noluerūt. qui primores in-
Cæterùm Scythes Zanclæorum ter ſuos erant
monarchus ex Inyco profugit in
Himerā, atque illinc tranſmiſit in
Aſiam, aſcenditque ad Darium
regem: quē Darius iuſtiſſimum
virorum omnium cenſuit qui è
Græcia ad ſe aſcendiſſent. nā quū
exorato rege in Siciliam abiiſſet,
rurſus è Sicilia ad regē rediit: do-
nec natu grandior ac [c] beatus a- c Prædives.
pud Perſas exceſſit è vita. Samii
itaque Medis liberati, Zanclā vr-
bem pulcherrimā nullo negotio
adepti ſunt. Cæterùm poſt na-
uale prælium pro Mileto geſtū,
Phœnices iubētibus Perſis AEa-
cem Syloſontis filium tanquā de
ipſis bene meritum, & qui egre-
giā operam nauaſſet, Samū redu-
xerūt. Quæ ciuitas, ſola ex omni-
bus quæ à Dario rebellauerant, ea
fuit cuius neque vrbs neque tēpla
incenderentur, quòd in pugna
naualì à ſociis defeciſſet. Statim
expugnata Mileto Perſæ Cariam
cepere, ciuitatibus partim ſe vltrò
dedentibus, partim vi adactis. Et
hæc quidem ita geſta ſunt.

Hiſtiæo autē Mileſio, dū circa
Byzantiū agit, & Ionū onerarias
naues quæ è Ponto curſum tene-
bāt, intercipit, affertur nūtius de
rebus ad Miletū geſtis. itaque
negotiis ad Helleſpontū pertinenti-
bus Biſaltæ Apollophanis filio A-
bydeno delegatis, ipſe habēs Le-
ſbios, Chium nauigat, & apud
locum quēdam agri Chii quem
vocant Concaua regionis, quòd
ab eius præſidio non reciperetur,
congreſſus, permultos eorum in-
terfecit: ſimúlque cæteros Chios,
vtpote ex pugna nauali malè af-
fectos, ſubegit, quodā ex eorū op-
pidulo cū Leſbiis progrediēs. Sed
videlicet quoties ingētes ſunt eu-
ēturę calamitates vel ciuitati vel
nationi, ſolent ſignis prænūtiari.

etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnũ, quòd ex choro cẽtum iuuenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quòd sub idem tempus, paulo ante naualem pugnam, tectum supra pueros literas discentes corruit, ita vt ex cẽtum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem naualis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui [a]Chios iam exhaustos facilè ad excidiũ deduxit. Histiæus autẽ illinc cum multa Ionum & AEolum copia aduersus Thasum cõtendit. Cui Thasum obsidenti quum esset nuntiatum Phœnices à Mileto in reliquã Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atque in Lesbum traiecit cum omnibus copiis: & illinc, [b]quòd copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quàm ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis fortè Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine cõmisso, & ipsum Histiæũ viuum cepit, & maiorem exercitus eius partem occidit. hunc autem in modum captus est Histiæus: Dũ Græci cum Persis pugnarẽt apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodam Persa, vtque ab eodem erat transfodiẽdus, sese Milesium Histiæũ esse, lingua Persica vtẽs indicauit. Quẽ opinor, si seruat[o] ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurũ, [c]remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id cõtingeret, néue fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret,

a Chios iam malis confectos facilè subegit.

b Quòd eius copiæ sibi metuerent.

c Sed Dariũ culpam ei fuisse remissurum.

A καὶ τὰ Χίοισι περὶ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν στρι πέμψασι ἐς Δῆφους χορὸν νεωνιέων ἑκατόν, δύο μοῦνοι τουτέων ἀπενόσησαν, τῶν δὲ ὀκτὼ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε· τοῦτο δέ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον περὶ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐπέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἰς μοῦνος ἀπέφυγε. Ταῦτα μὲν στρι σημήια ὁ θεὸς παρεσ-
B δείξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ἐκολαβοῦσα, ἐς χόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὅτι δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίοις ἄγων, κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστρωφῶ βίῃ τέων αὐτέων ἐποιήσατο. ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. ὡς δὲ πυθόμενοι
C Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπορθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ δειμαίνουσι οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει ἐς τὴν Ἀταρνέος, ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τόν τε ἐνθεῦτεν καὶ ἐκ Καΐκου πεδίου τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβαίτι συμβαλών, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω
D διέφθειρε. ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν στρωτέσασαν χρόνον ὅτι πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὑστερον ὁρμηθεῖσα ὅτι πίπτει τοῖσι Ἕλλησι. ἔνθα δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. ἐκ τεταραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος ἀγχοῦ τὴν πρεσβυτέρην ἀμφιπάσας, φιλοψυχίῃ τοιῇδε
E τινὰ ἀναιρέεται· ὡς φθάσας τε καταμαθὼν ἐόντα ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταρεόμενος, ὑπὸ αὐτοῦ ἐμέλλε συγκεντήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμανὺς ἑωυτὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄκρη ἀγόμενος πρὸς βασιλέα ἦλθε, δοκέειν ἐμοὶ, ἀφῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δὲ μιν, αὐτέων τε τούτεων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ ἰσχυρὸν, καὶ τις μέγας πρὸς βασιλέι γένηται,

Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λεω̃ν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, ὃ μὲν αὐτὸ σῶμα αὐτοῦ τοῦτο αἰσχύνωσθαι, τὴν δὲ κεφαλὴν τάμνοντες, ἀμφοτέρην τὴν βασιλῆα Δαρδανὸν ἐς Σῦσα. Δαρδανὸς δὲ πυθόμενος τοῦτο καὶ ἐπαπηνασάμενος τοὺς τοῦτο ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀπήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λούσαντας τε καὶ πειρεισείλαντας βαρεπτῶς ἐνετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲν τῷ Ἱστιαίου οὕτω ἔσχε.

Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας τὴν Μίλητον τὴν δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει βιπετέως τὰς νήσους τὰς τῶν τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τῶνδε τὸν τρόπον. αἰνὴρ ἀνδρὸς ἀλάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηίης ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἱρέουσι δὲ καὶ τὰς ἐν ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας καὶ τὰ αὐτά· πλὴν οὐκ ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷά τ' ἦν. ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐφείσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπιπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεξάμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίευν ἀντὶ ἀνδρῶν, εὐνούχους· καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀναπάστους τῶνδε βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίευν. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτῇσι τοῖσι ἱεροῖσι. οὕτω δὴ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· τοῦτον μὲν, ἐκ τοῦ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων. ἀπὸ γὰρ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ αὐτῇσι τοῖσι ἱεροῖσι ἔπλεε τὸν Ἑλλήσποντον, αἱρέει πόλιας. τὰ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ ἐς πλέοντι τὸν Ἑλλήσποντον, αἱρέει πόλιας. τὰ δὲ ἐπὶ δεξιὰ αὐτῇσι τοῖσι Πέρσῃσι ἐπορεύετο ἐπὶ χειρίην ἰὼν γινομένην κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὗται τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλαὶ εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηίκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδὲ ὑπομείναντα ἐπὶ πλέοντας τοὺς Φοίνικας,

A Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eũ, Sardis perductum, in crucẽ ſuſtulerũt, *tamen truncum. nam* caput ſale conditũ Suſa ad regem Dariũ detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerant, quòd hominem viuum in cõſpectũ ſuum non adduxiſſent, iuſſit Hiſtiæi caput eos elotum atque obuolutũ ſepelire, tanquam viri de ipſo ac de Perſis bene meriti. Ita res Hiſtiæi ſe habuerunt.

B Perſarvm autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter inſulas continenti adiacentes ceperunt, Chiũ, Leſbum Tenedum: quarum inſularum vt quamque capiebant,

217 [a] euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [b] Viri manum mutuò tãgentes, à mari aquilonari ad auſtrale pertrãſeũt: poſt hæc omnem inſulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continẽte vrbes Iades eadem ratione, præterquã quòd non euerriculabant homines. neque enim poterant. Hîc autem nõ falſò ceſſerunt ea quæ duces Perſarum minati ſũt Ionibus, quum ex aduerſo caſtra haberent. nam poſteaquam potiti ſũt vrbibus, formoſiſſimos quoſque puerorum ſeligẽtes caſtrauerunt, exectis teſtibus facientes eunuchos: virginéſque forma præſtantiſſimas ad regem tranſportarunt: & ſuper hæc, vrbes cũ ipſis templis cremauerũt. Ita tertiò Iones ſunt in ſeruitutem redacti, primùm à Lydis, bis deinceps à Perſis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad læuam ſunt in Helleſpontum nauigantibus, ſubegit. nam quæ ſunt ad dexteram, iam ſubacta erant à Perſis per continentem. Helleſponti autem hæc in Europa ſunt, Cherſoneſus, in qua frequentes ſunt vrbes, & Perinthus, & muri ſuper Thraciã, & Selymbria & Byzantiũ. Quorũ Byzantii, & qui vlteriori in littore ſunt Chalcedonii, ne expectauerunt quidẽ aduentũ Phœniciæ claſſis:

a Tanquam in ſagenam includebat.

b Vir manu viri prehenſa. *id eſt, Prehenſis mutuò manibus. Gall. Se prenans par la main.*

sed relictis suis vrbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique vrbem Mesambriam cõdiderunt. at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incensis, ad Præconnesum & Artacen se cõuertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Cherſonesum reuehuntur, euersuri cæteras vrbes quas superiore accessu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quòd ipsi Cyziceni, iam ante aduẽtum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Daſcylii præses erat, dedisset. Cæteras Cherſoneſi vrbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt: quarum vsque ad id tẽpus tyránus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypſeli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Cherſoneſum hanc tenebant, quibus ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, vt de bello cõsulerent, Delphos misérũt. quibus Pythia respondit vt coloniæ in suam terrã deducendæ eum autorem ascisceret qui primus eos tẽplo abeuntes hospitio inuitasset. Dolóci sacram viam ingressi, per Phocẽses atque Bœotios iter fecerũt: à quorũ nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperiũ tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia [a] Tethrippotrophi, [b] ab AEaco & AEgina oriundus, nuper familia facta Athenienſi, cuius author extitit Philæus AEaci filius. Miltiades hic, vt sedebat in domus suæ vestibulo, cernẽs Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibúsque obtulit domicilium & hospitum congiariũ. Illi in domum excepti & hospitaliter acceptí, aperuerunt ei oraculum, precésque addiderunt vt deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus est, vt qui pertæsus imperiũ Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinúsq;

a *Vide quod paulo post dicet de palma quam hic quadrigario curriculo reportauerat.* ibi enim est ἐλύμπια ἀνηρηκὼς τεθριπποτρόφῳ, *vt hic* οἰκίης τεθριπποτρόφου. *quod (vt verba sonant) significat, Ex familia quadrijuges equos alente. Vel, equos ad quadrigariũ cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiámque domus colligere.*

b Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita, Athenienſis, quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuisset.

A ἀλλ' οἴχοντο φύγοντες, ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἕσω ἐς ΕΥ ξεῖνον πόντον· ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἰκησάν. οἱ δὲ Φοίνικες καταχαύσαντες τὰς τὰς χώρας τὰς καταλελοιπείσας, τῇ ἀπόπεμπε δή τε Γεγιθόννησον, καὶ Ἀρτάκην. πυθόμενοι δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλεον αὐτὶς ἐς τὴν Χερσόννησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ὀπίσω λοίπους τῶν πολίων, ὅσας παρεβάλοντες οὐ κατέσυραν· ὀπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν τὴν ἀρχήν. αὐτοὶ γὰρ
B Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου τούτου, ἐχρηίσθησαν ὑπὸ βασιλέι Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου, ὁμολογήσαντες ὦν εἶναι Δασκυλίου ὑπήκοοι. τῆς δὲ χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, ὧδε
C κως ἐγένετο. εἶχον Δόλογκοι Θρῆικες τὴν ἀρχὴν τῆς Χερσονήσου ταύτην· ὅτε δὲ οἱ Δόλογκοι πιεζόμενοι πολέμῳ ὑπὸ Ἀπσυνθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ὅτου τὴν χώρην τὴν τοῦτον, ὃς ἂν σφέας ἀπικόμενος ἐκ τοῦ ἱροῦ πρώτους ὅτου ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤισαν. καὶ σφέας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτρέποντο ἐπ' Ἀθηναίων. ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τυραννεύοντος εἶχε μὲν ὁ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τε θρι-
D ππο τροφίου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἴαντος παῖδος γεγονὼς τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. τοῦτ' ὁ Μιλτιάδης, καθήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐδιήτα οὐκ ἐγχωρίοισι ἐοῦσι, ἐκάλεε, καὶ αἰχμὰς, προσεδέκετο· καὶ σφι
E προσελθοῦσι, ἐπηγείλατο καταγωγὴν ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πρὸς τὸ μαντήιον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τοῦ θεοῦ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα, πρωτόκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀγαθόμυον τε τὴν Πεισιστράτου ἀρχὴν, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐσάλη ἐς

θ' Θρηικη-βείλω

χ' ὅτι

χ' τὴν Χερρόνησον ταύτην. αὖτις

Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος ὃ χρηστήριον εἰ ποιοίη πρὸς αὐτὸν ἃ Δόλογκοι χρῷντο δέοντο. κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλυμπια ἁρπικὼς τεθρίππῳ, τότε περιελαβὼν Ἀθηναίων πρώτα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καὶ μιν οἱ ἐπαγάγιμοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι σταδίῃσι ἓξ τε καὶ τεσσεράκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος ἔξω πᾶσα ἔστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων ὁ μῆκος. ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους ὅπως τοισίδε ὡσάμενος, τῶν λοιπῶν περιοίκων ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέουσι ζωγρίῃ. ἐπὶ τοῦτον ὁ Μιλτιάδης Κροίσου τοῦ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς. πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων περιήγγειλε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος ὅπον ἀπείλεε ἐκτείψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί ἦλφ ὁ ἔπος εἰπὼν τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος ὅπον ἐκτείψειν, μόγις κοτὲ μαθόντων τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε ὡς εἴη, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πρώτων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίῃ, ἀλλὰ πρωλέθρως ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ ὑπὸ Κροίσου ἐκ φόβου. μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἄπαις, πλὴν ἑνὸς παιδὸς ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θυσίαι, ὡς ὁ νόμος, οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἔθεσαν, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος τοῖς Λαμψακηνοῖς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, τοῖς ἀνδρὸς ἀδικμόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου

Delphos se contulit oraculum cõsulturus nũquid faceret quod à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vnà cum Doloncis nauigauit, assumptis Atheniensium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerãt, tyrãnus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmũ, *id est brevem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorum viginti stadiorum est lõgitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis cohibitis, primis cæterorum Lampsacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum viuũ cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autẽ Crœso Miltiades charus) per nuntios Lampsacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extriturum comminatus est. [a] Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morem pini extriturum, vix tãdem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud esset expositi, in quiẽs pinum ex omnibus arboribus solam esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Ea propter veriti Crœsum Lampsaceni, solutum Miltiadem remiserunt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defuncto Chersonitæ, vt mos est, cõditori vrbis, sacrificãt, certaminq; equestre ac gymnicũ statuto tẽpore celebrãt, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur. Dutante autẽ cum Lampsacenis bello, cõtigit vt Stesagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiã percussus securi in capite à quodã qui se transfugã verbis simulabat, sed re

[a] *Hæc Valla non è suo addidit. nam in Vulgatis quidã edit. desunt, in Vet. autem codic. legũtur hæc verba,* πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν, ὃν τῶν λόγοισι, τί ἦλφ τὸ ἔπος εἰπὼν τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος ὅπον ἐκτείψειν. *quæ error ex repetitione eiusdem verbi* ἐκτείψειν *contigit, librariũ oculis alterũ transfluentibus.*

a Hostis erat, & temerarius. Sed, & ira præcipitis. Ad Verbum, Subfervidus.

ipsa a quàm hostis erat atrocior. Steſagora hunc in modum defuncto, tum Piſiſtratidę Miltiadę Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non ſanè conſcii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit cõmemorabo. Miltiades vt venit in Cherſoneſum,

b Suſpectum eſt hoc locum in Vulg. edit. Gr. & βάπτιμμον eſt potius Vlciſcens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem moliens.

b domi ſeſe continebat, in honorem videlicet Steſagoræ fratris. Quod quum audiſſẽt Cherſonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati ſunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi poſtquam venerunt illuc, in vincula conjecti ſunt, & Miltiades Cherſoneſũ obtinuit,

c Quingẽtos alens auxiliarios. d Huic Cimonis filio Miltiadi, quũ nuper in Cherſoneſum veniſſet, moleſtiæ maiores quàm antea contigerunt. tertio enim quàm hæc geſta ſũt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quũ Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Cherſoneſum vſque progreſſi eſſent, illis inuadentibus obſiſtere non auſus, è Cherſoneſo aufugit, donec poſt Scytharũ diſceſſum, eum Dolõci reduxerunt. Hæc inquã tribus antè annis contigerant quàm iſta ei euenerunt. Tunc enim quum Phœnices, &c. Lege autem ex Get cod. τῶν καλαλαΐσσιων pro καπηχόντων in priore loco, vt ſit καπελάμβανεν ἄλλα τῶν καλαλαΐσσιων πρ. χαλ. ideſt, καπῆχεν ἄλλα, eo ſenſu quo poſtea dicit τῶν τὸν μὲν καπηχόντων. Illud autẽ, ἔφυγε Χερσόνησον, forſaſſe interpr. Cherſoneſo exulabat, quòd videlicet cum illo congredi auſus nõ eſſet. Cui interpretationi quadrat καπήχησεν.

c conductis auxiliariis: filiámque Olori regis Thraciæ Hegeſipylã duxit vxorem. d Quẽ etſi nuper illuc profectum, tamen non mediocria ſed grauia ſanè negotia exceperunt. nã tertio quàm hæc geſta ſũt anno è Cherſoneſo profugit, non auſus expectare veniẽtes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hãc vſque Cherſoneſum proceſſerãt. Illis digreſſis eũ rurſus Dolonci reduxere, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum eſſe quum audiſſet, quinque cum triremibus (quas præſentibus facultatibus impleuerat) Athenas nauigauit, ſoluens ex vrbe Cardia. Qui dum per ſinũ Nigrum tranſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, Phœnicum claſſe circumuẽtus, ipſe quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euaſit, quintã verò Phœnices inſequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eũ Phœnices quum Miltiadis filium eſſe cognouiſſẽt, ad regem perduxerunt, rati ſe magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones ſen-

A δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τοῦ ἔργου. τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω ὧδε τοιῷδε, ἐθαύμασε Μιλτιάδεα ὁ Κίμωνος, Στησαγόρεω ὃ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμβόμενον τὰ χρήματα, ὅτι Χερσονήσου ἀποστέλλοισι τριήρεα Πισιστρατίδαι· οἱ μὲν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον οὕτω, ὡς οὐ συνιέντες δηθὲν τὸν παῖδα Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν

B Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἶκος τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ὑπεξημέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πευθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πρώτοισι· καὶ νιν δόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἔδησαν ἐπ' αὐτῷ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βόσκων ὑπηκόους, καὶ γαμέει Ὁλόρου τοῦ Θρηίκων βασιλέος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλ-

C τιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, καὶ τελέσαντα μὲν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων χρημάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τουτέων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου, στρατεσάφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. ταύτης δὲ οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον. ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι

D κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ ὕστερον ἐγένετο τῶν τότε μὲν κατεχόντων. τότε δὲ πεμφθανόμενος ἐς Φοίνικας ὁ Τενέδιος, πληρώσας τριήρεας πέντε τῶν πρώτων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ὑπερέβαλε ὑπὸ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. ὑπερβαλόμενος δὲ τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ἐπιπίπτουσι τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει

E ἐς Ἴμβρον· τὴν δὲ οἱ πεμπτίδα τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τῆς γὰρ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρός, ἀλλ' ἐκ γυναικὸς ἑτέρης. ὡς δὲ ἐνέδρης ἐς τοῦτον ἅμα τῇ νηῒ εἵλον οἱ Φοίνικες· καὶ μὲν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον πρὸς βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμῃ ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι,

219

πείθας χελιδόνων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ Σκύθαι τοῦ σεδεύοντο, λύσαντας τὴν γέφυρα, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτῶν· Δαρεῖος δὲ, ὡς Φοίνικας Μητίοχον Μιλτιάδεω ἀπηγάγοντο, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, τἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδοσαν, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ δὴ Πέρσαι τετιμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐλθὼν ἀπενόστησε ἐς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ οὐδὲ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων φόβον ἔπλεσε ἐλθόντα τούτων, ἐς νεῖκος φέρων Ἴωσι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. Τοῦτο τὸ ἔτος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολεμίων, συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. Ταῦτά τε ἐπ' ἀνάγκασε ποιῆσαι, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας καὶ καταμετρήσας, τοὺς καλεομένους Περσικοὺς τέλεα κάλεσε· καὶ δὴ τούτους μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ καὶ κατὰ χώρην ἔτι τελεόμενοι ἔχονται ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ἀεί, καὶ ἔτι ἐς ἐμέ, ὡς ἐτάχθησαν ὑπ' Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ κατὰ κεφαλὴν καὶ τοσαῦτα καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρωνεύετο ἐπ' ἴσης.

Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῷ ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίῃ τε νέος ἐὼν, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ τάχιστα πλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον δὴ ἄγαλμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ τὰ Ὀλύμπια γώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πρώτους ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίσα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη οἱ στρατὸς πολλῶν νεῶν, συλλεχθὲν δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβάντες

tentia surassiset vt Iones Scythis rogantibus. soluta rate domum abirent, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantũ abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Persíde: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur. Miltiades autẽ ex Imbro Athenas peruenit. [a] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benignè sanè cum eis actũ. Hoc anno Artaphernes Sardium præfes, accitis hostium nũtiis, adegit Iones ad pactiones inter se faciẽdas, [b] de tradendis mutuò iis qui iniurias intulissent: néve quid inuicem ferrent aut agerẽt. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones diuisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderẽt: quod vectigal ab Artapherne institutum, ad meam vsque ætatem qui illic fuere pependerũt, eadem penè qua prius conditione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant.

a Neq; hoc anno vlla Persis aduersus Iones cõtentio extitit: imò magno Ionũ cómodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.*

b Vt rationi iniuriarum mutuò reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerẽt. *Vel, Vt iniurias mutuò persequi ex iure possent.*

Cæterùm ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recẽs in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, admare descẽdit, permagnas ducẽs peditum classiariorúmque copias. Qui cum exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse conscensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquam autem præteruectus Asiã in Ioniam peruenit Mardonius, miram hîc rem ego referam iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statũ popularem, [c] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias

c Mardonius enim abdic. tyrannis. *Vel, abrogato tyrannis imperio,* statum pop.

traiecit Hellespótum, pérque Europam iter Eretriam versus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [a] prætextus à Dario erãt belli inferendi: sed in animo habebat quàm plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iã seruiebant in seruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sũt nationes, iam subactæ erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac terrã legens, ad Acanthum vsque processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, vẽtus aquilo vehemens atque admodũ atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse, nauiúmque plerasque [b] in Athon propulsas, ad trecentas afflixisse, vt supra viginti millia hominũ interierint: partim quòd à feris rapti, partim quòd natare nescirent, partim quòd petris allisi, (nam sæuissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et, cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia statiua habentem Thraces Brygi sub noctem inuasere, & cũ alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardoniũ vulneraueruut. Sed non tamen seruitutem Persarum deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit quàm illos in suam redegit potestatẽ. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduersus Brygos in exercitu terrestri, tum ob maiorẽ quã in classe ad Athõ acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam.

a Prætextus expeditionis ipsis erant.

b In Athon propulisse, & ex nauibus quidẽ trecentas, ex hominibus supra viginti millia interisse. Quum enim feris abundantissimum sit hoc mare quod circa Athon, (*id est, hæc maris pars quæ est circa Athon*) alii à feris rapti, alii petris allisi, alii, quòd natare nescirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex.

Insequenti anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuntio iussit diruere muros, & naues in Abdera trãsportare. nam Thasii, vt qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & prouentus magnos habebant, [c] pecunia multa vtebantur, cùm

c Pecuniã *quam ex illic magnis prouentibus habebãt*, impendebant in coniping.

A τῆσι νησοὶ Ⓦ Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο ἀφ᾽ ἑσπέρης Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ὅτι τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας. αὗται μὲν ὦν σφι πρόφασις ἔσται τῆς στρατηλασίης, ἀτὰρ ὁ νόος ἔχοντες ὅσας αἰ πλείστας δυνήσοιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλλησπόντιων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ, τῆσι νησοὶ Θασίους ὑπὸ χεῖρας αἰπαφράμενοι, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ, τῇ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλοισι προσεκτήσαντο. τὰ γὰρ ἔθνεα τοὺς Μακεδόνων ἔθηκαν πρώτα σφι ἥδη ὑποχείρια γενόμενα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου ἀφορμαλίσαντες πέρην ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι Ⓦ Ἄθων περιέβαλλον. ὑπιπτεόν δέ σφι πρὸς πλοίοισι Βορῆς αὔημος, μέγας τε καὶ ἄπορος, κάρτα τοῦ χρόνου τούτου πλῆθι πολλὰς τῶν νεῶν, ἃς μὲν ἄλλων τοὺς Ⓦ Ἄθων· λέγεται γὰρ τεσσεράκοντα μὲν τῶν νεῶν τὰς ἀφανισθείσας, ἐς δύο μυριάδας αἰνδρῶν. ὥστε γὰρ μεγαλοφυέστατης ἐούσης τῆς θαλάσσης τῆς περὶ Ⓦ Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· Ⓐ δὲ, τοὺς μὲν πεζοὺς ἀραιρούμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέφ᾽ οὐκ ὑπερέβαλλον, ἢ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐτελεύτησε. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρηίκες ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες Ⓐ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντες. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον παρὰ Περσέων. οὐ γὰρ δὴ πρότερόν γε ἀπηνέχθη ἐκ τῆς χώρης ταύτης Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατιὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσταλαίπωρος πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως πρὸς Ⓦ Ἄθων. τοῦτ μὲν νυν ὁ τόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπηλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

Δευτέρῳ δ᾽ ἔτεϊ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους ἀφανιζομένους ὑπὸ τῆς ἀγχιστόνων ὡς δουλοσύνην μηχανῶντο, πέμψας ἀγγέλων, ἐκέλευε σφέας ὃ τεῖχος περιελεῖν, ἐς τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰσταίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ χρυσοῦ ἐν σφέων μεγάλων, ἐξεώρυτο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε

ναῦς τε ναυπηγέεσθαι μακράς, καὶ τείχεα A
ἰσχυρότερα περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῶν χρυσέων μετάλλων, τεσσερεσκαίδεκα ὀγδώκοντα τάλαντα προσῆκε· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τεσσερεσκαίδεκα Θασίοισι ἑκάστοισι καρπῶν ἀτελέσι, προσῆκε ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τετρακόσια. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα· καὶ μακρῷ ἐμοὶ αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἥ τις νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τοὔνομα ἔσχε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικὰ ταῦτα ἔστι τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου, καὶ Κοινύρων. αὐτίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρεος μέγα ἀνεστραμμένον ἐστὶ ζητήσει. τοῦτο μὲν νῦν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ C
βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ τὸν τεῖχος κατὰ τάχος περιεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ,τι σφι νόῳ ἔχοιεν, πότερα πολεμέειν ἑωυτῷ, ἢ δουλοσύνην σφέας αὐτοῖς. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, καὶ τοὺς μὲν ἐς τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ D
δασμοφόρους πόλιας τὰς περὶ θάλασσαν, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα παρέεσθαι.

Οὗτοι τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προέκειτο αἰτέων ὁ Πέρσης· πολλῶν δὲ νησιωτέων, ἐς τοὺς ἀπικόμενοι αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δόσαν γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφι ταῦτα, ἐπέων Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ὅτι σφίσι. ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ὅτι σφέας στρατεύων. Οἱ δὲ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο. φοιτεόντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταῦτα δὴ τὰ κατηγορέοντο,

in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidē metallorum aureorum materia, [a] septuaginta talentorū: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorū, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, &, quando plurimum, trecēta. Quæ metalla ipse quoque inspexi, [b] & tamen longè admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cū Thaso eam insulam condiderūt, inuenere: quæ insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hæc autē Thasi Phœnicea metalla sunt inter locum qui vocatur OEnyrorum & Cœnyrorū, sita: atque eregione Samothraciæ ingens mons indagando euersus est. Et hoc quidem huiuscemodi est. Thasii autem iubēte Dario, muros suos diruerunt, & naues omnes in Abdera transportarūt. Post hæc Darius, quid in animo Græci haberēt, pugnaréne secum an sese dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios aliò dimittit, regi terram & aquam petere iussos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperās lōgas naues fieri, & hippagogas, *id est, naues quibus equi feruntur.*

Dum hæc isti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Persespræceperat petētibus, terram multi in continente populi dederunt: insulani quoque, cùm alii omnes, ad quos eadem petituri legati accessere, tum verò AEginetæ. Qua de re continuò Athenienses irritati sunt, quòd putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquam AEginetas, vt vnà cum Persa aduersus Athenas militarent. Itaque libenter occasionem contra AEginetas amplexi, Spartā profecti illos insimulauerunt quòd ex eo quod fecerant Græciā prodidissent. Ad hāc delationem

a Octoginta

b Ex quibus admiratione digna erant ea potissimùm quæ Ph.

Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, AEginá trãsmisit, animo præcipuos eius rei autores cõprehendendi. Conãti autem illos comprehẽdere cùm alii AEginetæ interceſſere, tum præcipuè Crius Polycriti filius, [a] negans eum gauiſurum ſiquẽ abduceret AEginetarum: nã id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturũ fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex [b] epiſtola Demarati. Eũ Cleomenes ab AEgina diſcedẽs interrogauit quod ei nomẽ eſſet. Ille reſpõdit quòd erat Crios, *id eſt, aries*. Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo.

a *Ideſt, Negans eum impunè quẽquam AEgin. abduĉturum.*

b Mandato

Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenẽ inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum, ſed ex familia inferiore, quæ tamẽ alia nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quàm quòd familia EVryſthenis, quòd primigeniũs eſſet, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum aſſentiẽtes, negant ſe in eam quã nunc poſſident regionem deductos à filiis Ariſtodemi, ſed ab ipſo Ariſtodemo regnante, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòſt Ariſtodemi vxorem nomine [c] AEginam, (quam dicunt fuiſſe filiam AVteſionis, qui fuit Tiſameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius peperiſſe geminos: [d] eíſque natis Ariſtodemum morbo deceſſiſſe. Lacedæmonios autem qui tum erãt, inito conſilio creaſſe regem è pueris eum qui eſſet primigenius, vt lex iubebat. Sed neſciẽtes vtrum puerorum eligerent, quum eſſẽt ſimiles ac pares: id quum nequirent ipſi diſcernere, prius fuiſſe percontatos genitricem: eáque negante ſe dignoſcere, ſed diſſimulante, quòd videlicet (vt credibile eſt) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc

c Argiuam,

d Ariſtodemum autẽ liberos hos intuitum morbo deceſſiſſe.

A Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο αἰτίηοοι τῶν Αἰγινητέων, ὁ δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν ὁκόνα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ μὲν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέοντα ταῦτα, ἐπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν τῷ B ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο Κριὸν ὅ,τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ ὄν ἔφρασέ οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν κεκεραλκέω Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τῶν χρόνον ὑπομνύων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐβάλετο Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς οὐκ ὁμοτεκνεούσης· κατ' ἄλλο μὲν δὴ οὐδὲν οὐκ ὁμοτεκνεούσης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) κατὰ πρεσβυγενείην δὲ κως τετιμηται μᾶλλον ἡ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀρίστονα τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τῶν Ὑλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν στρατὸν ἐς Δωρίεα τὴν χώρην τὴν νῦν ἐκτέαται, D ἀλλ' οὐ τοῦτον Ἀρίστονα παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείη. θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτησίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. τοῦτον δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστοδήμον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλεύσασθαι κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παίδων πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ- E ων δὲ στρατὸν ἔχειν ὁκοτέρων ἐλώονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, ἢ καὶ πρὸς τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δ', οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδέναι μὲν καὶ ὅκοτερα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶναι ἀμφοτέρους ὁμοίως βασιλέας. τοὺς δὴ

Λακεδαιμονίοις ἀπορέοντας. ἀπορεόντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τῷ δὲ Πυθίῃ κελεύειν σφέας ἀμφότερα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τῷ μὲν δὴ Πυθίῃ ταῦτα σφι ἀνελεῖν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι ὅντινα ποτὲ λόγον ἔχοντες τοῦτο ἐξεύρωσι αὐτίκα τῶν πρεσβυτέρων, ἐπιθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τοῦ οὔνομα ἦν Πολίτης. ἐπιθέσθαι δὲ τοῦτον τῷ Πολίτῃ τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τῷ γυναικὶ ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λούσῃ καὶ σιτίζῃ. καὶ ἐπὶ μὲν τοῦτο ταῦτα φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πρῶτα ἔχειν ὅσον τι καὶ δίζηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἐπὶ δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, σταλλάξ ποιεῦσα, δηλοῦσθαι σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν εἰδότες· ὅπως ἄλλῳ τέ σφεας πρατέεσθαι ὁδόν. ἐπιθέσθαι δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ τοῦτο τῶν Μεσσηνίου ἐπιθηκάς, φυλάξαντας τῷ μητέρα τῶν Αἰσιοδήμου παίδων, λαβεῖν καὶ ταῦτα ὑμεῖς δὴ τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδότα τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸ παιδίον ὃ ὑμώνυμον τοῖσι τῆς γυναικὸς, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τὸν δὲ νεώτερον, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι ἀμφοτέρους ἔτη πολλὰ χρόνον τῆς ζόης αὐτέων ἁλληλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων· τάδε δὲ καταλεγόμενα ἐπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. τούτους τοὺς Δωριέων βασιλέας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δαναὸς τοῦ θεοῦ ἀπτεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ἐπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τότε ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὴ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔστι ἐπωνυμίη Περσέι οὐδαμόθι παρ' Ἕλλησι, ὥσπερ Ἡρακλέι Ἀμφιτρυώνι. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δαναὸς τοῦ Ἀβρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φαίνοιτο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν καὶ τὰ Ἑλλήνων λέγουσι γενόμενα λόγῳ.

dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos scisciatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrunque puerorũ regem ducerent, sed primigeniũ magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodã Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibarétque: quã si deprehenderent eodẽ semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignarã cur obseruaretur, animaduertentésque illam præferentẽ alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tãquam primigenium, publicéque alẽdum curasse, impositoque ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorũ posteros perseueraſſe. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt. At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Doriensium reges vsque ad Perseũ Danaes à deo genitum, recẽseri rectè à Græcis, & ostendi Græcos esse. iam tũ enim isti inter Græcos censebantur. Ideo autẽ dixi, vsque ad Perseum, nec altius repetii, quòd nullũ Perseo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectã rationem sequente dictum rectè est vsque ad Perseum. A Danae verò Acrisii filia retrorsũ patres eorũ recẽsendo, cõstabit prícipes Dorienſiũ [a] ex AEgypto oriũdos. Hæc generis recẽsio ex commemoratione Græcorum facta est.

[a] Ægyptios fuisse indigenas.

Vt autem à Persis fertur, Perseus ipse, quum esset Assyrius, factus est Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acrisii [a] recensere ad progeniem Persei nihil attinet: eósque (quémadmodum Græci aiunt) AEgyptios fuisse. Hæc de his hactenus. Quòd autem regnum Dorum, quum AEgyptii essent, sibi traditum acceperint. hoc (quoniam ab aliis dictum est) omittemus: quæ verò alii non attigerunt: eorum faciemus mentionem. [b] Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo sacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cælestis: & ius belli in quamcunque liberit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo postremi sint. Centũ delecti viri eis in militia custodes adsint. [c] In egressibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia sunt quæ pacis tẽpore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica euisceratio fit, primi in cœna reges discũbant, & iis primis distribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm cæteris conuiuis: [d] libamináque immolatorum & coria, eorum sint. Singulis quoque calẽdis instantis mensis, singula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id est, sex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in spectaculis singulorum certaminum certis locis præsideant. [e] Liceátque quibuscũque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quíque publicè cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ chœnices, *id est, semodia*, & vini singulæ cotylæ, *id est, sextarij*: præsentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur.

a Nullam habere cũ Perseo consanguinitatem

b Has dignitates. *Vel*, Hos honores.

c Quoties in expeditionem proficiscũtur, vtant.

d Et vt primum in libationibus locum obtineãt, coriáque immolatorum pecorũ, eorum sint. Singulis quoque calẽdis, & septimo quoque die mensis ineuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis ædc. *Illud autem ἱρήϊον τέλειον, (id est, ad Verbum, perfecta victima, & quasi omnibus suæ numeris absoluta) variè exponitur.*

e Liceátque illis quos velint ex ciuibus proxenos constituere, *Vel*, creare. *Erant autem proxeni qui vt tessera Græcis nomine hospitio excipiebãt qui ex aliis ciuitatibus aduenerant, visque quæcunque poterant humanitatis officia præstabant.*

Α ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγει, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ ἐκ Περσέος γενόμενοι. τοῦ δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Περσεῖ οὐδὲν, τούτους δὲ εἰ, καπάρ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. καὶ ταῦτα μὲν νυν τοῖσι τουτέων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ τοῖσι αὐτέων εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτεων μνήμην ποιήσομαι. γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ὅντινα ἂν βούλωνται χώρων. τοῦτον δὲ μηδένα εἰ Σπαρτιητέων ἀπρακτολυτῆν· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι. στρατευομένων δ', πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δ' ἄνδρας λοχάδας ὑπὸ στρατιῆς φυλάσσειν αἰεί. πρόβατα τοῖσι δὲ χέεσθαι ἐν τοῖσι ἐξοδίοισι, ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. τὰ δ' ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τά δέ σφι δέδοται· ἐπὶ θυσίῃ τινὶ δημοτελεῖ ποιέηται, πρώτους ὑπὸ θοίνην ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τουτέων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πρώτα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας εἰ τουτέων, καὶ τῶν τυθέντων τῶν πρόβατων τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνὸς, δίδοται ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήϊον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου κοτύλην Λακωνικήν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαίρετος, καὶ πρόξεινους ἀποδεικνύειν τούτοισι προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ὑπὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλιον· πρόεδροι δὲ διπλήσια πρώτα δίδοσθαι. τιμῶσι δὲ τῶν τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντες ὑπὸ δεῖπνον ἥκασθαι.

ὁ Περσεὺς Περσέων
τῶν θυσίων τὰ δέρματα

τὰς δὲ μαντηίας τὰς γενομένας, τούτοις A φυλάσσειν· σύνεδρίαν δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μοίρας τοὺς βασιλῆας τοσάδε μοίρας. παρεζύγου τε παρθένου πέρι, ἐς ἣν ἐπίτροπος ἔχειν, ἐὰν μήτηρ ὁ πατὴρ αὐτῇ ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίεων πέρι, καὶ ἐὰν τις ἀπὸ τοῦ παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἑκάτερον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυοῖν δέουσι τριήκοντα, ἐὰν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοῖσι μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πλεμένους, τρίτιον δὲ, τὸν ἑωυτῶν. ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι κατὰ τοῦ γενεοῦ τῆς πάσσης τὴν Λακωνικήν· καὶ ἐν τῇ πόλι γυναῖκες περιοῦσαι, λέβητας χαλκέοισι. ἐπὰν ὦν τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀναίσχυντον ἔζημίωσαν ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τῶν βασιλέων τοῖς θανάτοις ἔστι ὡυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τὰ γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες τῶυτὸ νόμῳ χρέωνται καὶ τοῖς θανάτοις τῶν βασιλέων. ἐπὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναμαδοὺς ἐς ὃ κῆδος ἴέναι. τουτέων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπὰν συλλεχθέωσι ἐς τωὐτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαφθρέων ἄπλετον· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀποθνῄσκοντα τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ χρεὸν εἶναι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδώλου σκυτοδεψήσαντες, ἐν κλίνῃ οἱ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι, οὐδὲ ἀρχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι τούτῳ τῷ τρόπῳ τὰς ἡμέρας. συμφέρονται δὲ ἄλλο οὐτοι τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίσηται βασιλεύς, τοῦτο ὁ ἑσιῶν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφλε. ἐν δὲ αὖ Πέρσῃσι ὁ καταμαθὼν βασιλεὺς τὸ προφλήμενον φόρον μετὰ πάσῃσι τῇσι πόλισι συμφέρον ἦν καὶ τάδε. Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμονίοις

[a] Vaticinia quæ de virgine pupilla, vtri danda sit, éne cui mater, an cui pater despõderat: nécnon de viis publicis: & siquis adoptiuum filium [b] facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eò non accesserint, eorum maximè propinqui duo senatores ius regũ obtineant, duos calculos ponendi, tertiũ pro seipsis. Viuẽtibus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuũtur: ista, defũctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enuntiant: fœminæ per vrbẽ circumeuntes ollas pulsitãt. quúmque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodẽ ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem [c] posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorũ. Quorum & item seruorũ atque ipsorũ Spartiatarum posteaquam multa millia in vnum coacta sunt, promiscuè cum mulieribus frontes suas intrepidè pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui verò regum in bello periit, eius simulacrum quum expressérunt, in toro bene strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullúsque magistratuum consessus, sed luctus cõtinens. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt, quòd defũcto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas itẽ qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributũ quod debebãt remittit. Cũ AEgyptiis etiã Lacedæmonii in hoc cõgruunt,

a Vaticinia autẽ quæ eduntur, vt ab iis custodiantur, *Vel, asseruentur.* Vt soli reges de his solis iudicium ferant: de virgine ad quam tota hæreditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eã non desponderit. *Ad verbum*, Cui obueniat illã habere. *i. in quẽ cadat. Sic Gall. A qui il vient. pro, à qui il touche.*

b Facere velit, vt coram regibus faciat. *Vel, in conspectu regum.*

c Mortuo rege Lacedæmoniorũ coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hũc locum interpret.*

quòd eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicē è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque vlli propter vocalitatem aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseuerant: atque hæc quidem ita fiunt.

A ὦ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι οὐκ δέχονται τὰς πατρώας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κω λαμπρόφωνίλω ὀπιθαγκύδιοι ἄλλοι σφέας παρακληίσι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια ὀπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

Cleomenem autem tunc quū apud AEginam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, nō tam AEginetis studens, quàm inuidia B & odio ductus. Quem Cleomenes ab AEgina reuersus consultabat vt regno submoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariston Spartæ regnū obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non susciperet, & in se culpam eius rei non esse agnosceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maximè vtebatur: cui viro erat vxor C speciosissima, ex turpissima talis facta. siquidem hanc mala forma præditam esse cernēs nutrix sua, idque parentes eius, vtpote locupletes, ægrè ferre, hoc excogitauit, vt puellam singulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. eò quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrum, deā precabatur vt alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeūti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in vlnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, iussisse sibi ostendi. Quúmque negaret nutrix id se facturam, quòd infantem parentes sui vetuissent ostēdi cuipiam, institisse iubere prorsus vt sibi ostenderetur. [a] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. ita nutrice puellā ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futurā eam omniū Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilē peruenit ætatem, duxit vxorem

a Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tādem ostendisse. Hāc autem, caput puellæ demulc. dixisse. &c.

Τότε ἦ τ' Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων ἕνεκα κηδόμενος, ὡς φθόνῳ τῷ ἀπ' ἐκείνου χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε τ' Δημάρητον παῦσαι τ βασιληίης, δόξαν τοιόνδε, ὀπιβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, ἐγγάμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, ᾧ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μῶν καλλίστη ἐξ αἰσχίστης ἐγεγένητο. ἐοῦσαν γὰρ μιν ὁ εἶδος φλαύρως, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνδρῶν τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς γονέας συμφορῇ ὁ εἶδος αὐτῆς ποιεύμενους, ταῦτα ἐπαγαθοῦσα, ὀπιφερέζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτέῃ κατὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς ὁ τῆς Ἑλένης ἱρόν, τὸ ἔστι ἐν τῇ Θεραπναίῃ καλεομένῃ, ὑπερθε τοῦ Φοιβαίου ἱροῦ. ὀκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρός τε τὸ ἄγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὸν θεὸν ἀπαλλάξαι τ δυσμορφίης ὁ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιόση ἐκ τοῦ ἱροῦ τὴν τροφὸν γυναῖκα λέγεται ὀπιφαινέσθαι· ὀπιφανῆναι δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅ, τι φέρῃ ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὸν φρασαι, ὡς παιδίον φορέῃ. τὸν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὸν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ὀπιδεικνύναι. τὸν δὲ πολλῷ τεω κελεύειν ὀπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα τοῖσι πολλοῖσι ποιεύμενον ἰδέσθαι, οὔτω δὴ τὸν τροφὸν δεῖξαι ὁ παιδίον. τὸν δὲ, καταχώσαντα τῇ παιδίου τὸν κεφαλὸν, εἶπαι ὡς καλλιεύσει παρέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσέειν ὁ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην

Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, τοῦτ' δὴ ὁ τῦ Ἀρίστωνος φίλος. Ⓐ δὲ Ἀρίστωνα ἔκηλε ἄγαν τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανῶνται δὴ τοιάδε· αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τῷ ἑωῦ ἡ γυνὴ αὕτη, ὑπεδέκετο δωτίνην δώσειν τῷ ἑωῦτῦ πάντων ἔν τι ὃ αὐ αὐτὸς ἐκεῖνος ἕλητα, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωῦτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τινὶ ὁμοίην δοῦναι. ὁ δὲ, ὑπὸ ἡδονῆς φορηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανεύει ταῦτα. ὑπὸ τούτοισι δὲ ὅρκους ἐπῄλασαν. μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τῦτο ὅ, τι δὴ οἱ ἔλετο τῶν χειμηλίων τῶν Ἀγήτεω, καὶ αὐτὸς τινὰ ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐξαῦτα δὴ τῦ ἑταίρου τινὰ γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλεῦν τούτου μοῦνον, τἄλλα ἔφη καταρέσαι. ἀναλκὴς ζόλμος μὲν τοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ ἀγωγῇ, ἀπίκ' ἀπάγεσθαι. οὕτω μὲν δὴ τινὰ πρώτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἐπεπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τῦτον Ⓐ Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν ὤρῃ καταμηνύει μετὰ τῶν ἐφόρων, ἑξαγγέλλων ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δὲ, ὅτι ἐξαμηνιαῖός τε τὸν χρόνον τῦ ἀγάγετο τινὰ γυναῖκα, καὶ ὅτι δακτύλῳ συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἐπομόσας,

223 » ΟΥ̓Κ αἰ ἐμός εἰμι. τῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. τρῶγμα μέντοι τοῦδε ἐποιήσαντο τοπαραυτίκα· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο. καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ Ⓐ Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ὁμόμοιρον ἔτι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ ὠνόμασε ἔθετο, ἀπὸ τόδε· τοῦτέων τοῦτέων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς αἰδρὶ βιβασμένῳ ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἐρῶν ἐποιήσαντο παῖδα γνήσιον. ἀπὸ τῦτο μὲν οἱ ὄνομα Δημάρητος ἐτέθη. χρόνου δὲ προϊόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τινὰ βασιλείην. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) αὐάπυστα γνώμην ταῦτα, καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, ἀπὸ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, προτερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τινὰ στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ὑπ' Αἰγινητέων τῶν μηδίσαντων ἀπαβαίτας Κλεομένεος.

A Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commētus est: Ageto sodali suo, cuius illa erat vxor, recepit se dono daturum vnam è suis rebus quamcunque ille optaret: atque inuicem iussit illū simile munus sibi dare. Agetus nihil de re vxoria suspicatus, quum videret Aristoni quoque vxorem esse, accepit conditionem, & in eam rem iusiurādum interposuit. Cui mox B Ariston è suis rebus pretiosis donauit quam ille elegit. Ipse vicissim, quum eius partes petēdi mūneris ab illo fuerunt, [a] ibi optauit vxorem eius adferri. Agetus dicere, se prætermoc vnum cætera annuisse: iureiurando tamen adactus ac dolo seductus, [b] ad eam ducendam abiit. Ita tertiā hanc Ariston, repudiata secunda, duxit vxorem: [c] quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decem mensibus, hunc ei genuit Demaratum. Aristō, quum ei sedenti in basilica cum ephoris quidam famulus nuntium nati filii attulisset, sciens quo tempore duxisset vxorem, deductis in digitos mensibus, dixit cum iureiurando, Hic non est filius meus. Quod audiētes ephori, haud magni fecere impræsentiarum: sed posteaquam puer adoleuit, pœnituit Aristonem dicti, opinantem vtrique filium suum esse Demaratum: cui ideo nomen impositum est Demaratus, *id est, A populo votis petitus:* quòd ante eum natum omnis populus vota fecit vt Aristoni, omnium ante id tempus regū probatissimo, filius gigneretur. ea de re id nomen impositum est. Interiecto deinde tēpore Aristone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: sed videlicet necesse erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter à Cleomene vehemēter insimulabatur, cùm antea φ ab Eleusine abduxisset exercitū, tum eo tempore quum aduersus AEginetas cum Medo sentientes traiecit Cleomenes.

a Illius vxorem abducere studebat.

b Eam abducere permisit.

c Quæ intra breuis tēporis spatium, & nō exacti *Id est, Intra breuius quàm decem mensium spatium.*

a Vlciſci

Ergo ingreſſus cũ[a] vrgere Cleomenes, componit cũ Leutychide Meñaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt ſi eum regem in locũm Demarati conſtituiſſet, ſe aduerſus AEginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipuè cauſam, quòd quum Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſè hominem cõiugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta. Ob hãc cauſam Leutychidi inimicitiæ cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, cõtra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quòd Ariſtonis filius nõ eſſet, deinde quod iurauerat inſtitit confirmare: quòd Ariſton aliquãdo dixiſſet, quum ei nuntiaſſet famulus ſuus filiũ ei natum, & menſes conferens, iureiurando negaſſet illum eſſe filiũ ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronuntiabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdé ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tũc hæc ab illo audierant. Tandem re in cõtentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filius[a] nécne. Ibi Cleomenes,[b] quum ex ipſius erga Pythiam prouidentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Coboné quendam Ariſtophãti filium maxima apud Delphos autoritate, vt perſuadeat Periallæ mulierum vaticinãtium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erãt miſſi, negauit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. quæ tamen res ſequenti tempore palàm facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore abdicata eſt. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quòd quum eiectus regno gereret magiſtratum,

b *In Græco exampl. pro* ἀνωΐστου *legendum videtur* ἀνοσσοῦ, *cuius lectionis alibi ratio reddetur.*

A ὁρμηθεὶς ὧν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα αὐτὶ Δημαρήτου, ἕψεσθαί οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενῶς, ἀφ' ὧν πρῆγμα τοιόνδε· ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Περκαλέην τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερῆ Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Γ'ερκαλέην ἁρπάσας καὶ ἄλλην γυναῖκα. κ τοῦτο μὲν δὴ Λευτυχίδῃ ἦν ἔχθρη ἐς Δημάρητον ἐγγενέες· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος παρεσκευῆς ὁ Λευτυχίδης κατώμνυτο Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰσηγορέως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὸν κατωμοσίην, ἐδίωκε αἰτιόωμενος ἐκεῖνο ὅ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγελλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι· ὁ δὲ, συμβαλλόμενος τοὺς μηνῶς, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωϋτοῦ μιν εἶναι. τούτου δὴ ὑπεδεκετεύων τὸ ῥῆμα ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε ἐνθρονόμενον βασιλεύοντα Σπαρτιητέων, ἐπὶ φόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον παρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἄρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνωΐστου δὲ γενομένου ἐκ παρεσκευῆς τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐπαύτα παρεσκευάζετο Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων πείσας τὴν προμάντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. ὥς τε δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔχρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ αἰάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ προμάντις ἐπαύθη τῆς τιμῆς. κατὰ μὲν δὴ τὸν Δημάρητου καὶ κατάπαυσιν τῆς βασιληίης οὕτω ἐγένετο. ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιληίης τὸν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἄρχων.

ἦσθη μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τῶ A adesséque spectaculo gymno-
Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, μετρίως ἤδη αὐ- pædiarum, *id est palæstræ nudorũ*
τὸς βασιλεὺς αἰτ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θε- *puerorum*, misit ad eum Leuty-
ράποντα ὅτι γέλωτί τε καὶ λοιδορίᾳ, ἠρώτα chides, in locum Demarati rex
Δημάρητον ὁποῖόν τι εἴη ὃ ἄρχειν μὴ ὃ factus, deridendi insultandique
βασιλεύειν. ὁ δὲ, ἀλγήσας τῇ ἐπερωτήμα- causa, ministrũ, qui interrogaret
τι, εἶπε φάς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πε- [a] qualis esset præfectura post re- a Quale illis esset magistratum gerere, qui antea regnauissent.
πειρῆσθαι, κείνου δὲ, οὔ. τῷ μέντοι ἐπειρώτη- gnum. Eam interrogationem æ-
σιν τοῦτο ἀρχὴν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. τοῦ- grè ferens Demaratus, respondit
τα δὲ εἰπὰς, καὶ καταλυψάμενος, ἧιε ἐκ se vtrumque expertũ, illum ve-
τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωϋτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ rò non: & eam interrogationem
θοιησάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύ- Lacedæmoniis futuram initium
σας δὲ, τῷ μητέρα ἐκάλεσε. ἀπικομένη δὲ plurimæ aut calamitatis aut feli-
τῇ μητρὶ ἑσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τὰ σπλάγ- B citatis. Hæc loquutus, velato ca-
χνα, καὶ ἱκέτευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, pite è theatro domum abiit, cõ-
θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκετεύω, festímque præparatum Ioui bo-
καὶ τοῦ ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὸ uem immolauit: quo immolato,
ἀληθήιον, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. matrem accersiit: quæ quum ad-
Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη σε ἐν τοῖσι νείκεσι λέ- ueniísset, posítis in eius manus ex-
γων, κυέουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, C tis, mulierem his verbis obsecrauit, Per ego te mater cùm alios
οὕτω ἐλθεῖν πρὸς Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ τὸν deos, tum Iouem hunc domesticum, quem tãgo, precor, promas
ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασί σε ἔσελ mihi veritatem: quísnam reuera
θεῖν πρὸς τὸν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβόν, καὶ ἐ- meus est pater? Nam Leutychi-
μὲ εἶ) ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν μετέρ- des inter conuicia obiecit, te è
χομαι πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές. οὔτε γάρ, priore viro grauidam, ita ad Aristonem veníssse. Alii etiã dementius referentes, aiunt te ad domesticum asinarium ventitasse, illiúsque me filium esse. qua de re ego te adiens obsecro vt verum dicas. Siquid enim eorũ quæ dicuntur feciísti, non sola feciísti, sed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ sermo est, negãtium [b] Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos. nam si fuisset, priores vxores fuisse cõcepturas. Hæc Demaratus. Cui mater ita respõdens, Fili, inquit, quoniam [c] precibus mecum agis vt dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Vt me domum Aristõ duxit, tertia quàm me duxerat nocte simulacrum tãquam Aristonis ad me venit, quod posteaquã mecũ concubuit, [d] corona quam gestabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariston aduenit, qui cernens me coronas habentem, scísscitabatur quisnã me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi: eóque id abnuente, iurauí, asserens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo antè ingressus, vbi mecum coiísset, coronis me donasset. Ariston, cernens me iurantem, intellexit eam rem diuinam fuisse. com-

b Aristoni fuisse prolificum semẽ. nam si fuiss.

c Precibus instas mihi vt dic. ver.

d Coronas quas gestabat mihi circũposuit. Et hoc quidem abiit, Ariston autem postea venit.

pertúmque eſt illas coronas fuiſ-
ſe ſumptas ex heroico conditorio, quod eſt iuxta ianuam aulæ extructum, quod vocant Aſtrobaci: & vates eſſe hunc eundem heroem reſponderunt. Habes igitur fili ita vt volebas audire. aut enim ex hoc heroe genitus es, patérque tibi eſt Aſtrobacus heros, aut ex Ariſtone. nam ea te nocte concepi. Verùm quod tibi præcipuè exprobrant inimici, quòd Ariſtō, quum ei te natum eſſe nuntiatum eſt, multis audiētibus negauit te ſuum eſſe, quia tempus decem mẽſium non exiſſet, per inſcitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nã mulieres nouem etiam mẽſium ac ſeptem menſium partum edunt, non omnes decimum menſem explẽtes. ego autem fili ſeptimeſtrem te genui. Ipſe quoque Ariſton non diu pòſt agnouit [a] ſe per imprudentiam id verbum excùliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim veriſſimè audiſti. Nam quod ad aſinarios attinet, ipſi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, ſuæ vxores de aſinariis pariãt filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, ſumpto viatico per ſpeciẽ eundi Delphos ad oraculum conſulẽdum, Elin contendit. Eum ſuſpicati Lacedæmonii fugam capeſſiturum, inſequuti ſunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthũ traiecerat, quem illuc tranſgreſſi Lacedæmonii prehenderunt, eiúſque famulos: ſed Zacynthiis eum dedere abnuẽtibus, Demaratus illinc in Aſiam ad regem Darium traiecit: à quo magnificè exceptus eſt, territorióque ac vrbibus donatus. Ita in Aſiã Demaratus abiit, ac tali fortuna vſus eſt, vir cùm aliis in multis factis dictiſque apud Lacedæmonios illuſtris, tũ quòd illis olympiadẽ palmã quadriiugo certamine reportauerat, rẽ ei⁹ ſolius, ad ea tẽpora, regũ Spartiatarum. Leutychidi autẽ Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati ſucceſſerat, natus eſt filius Zeu-

[a] Se per ſtultitiam id verbum emiſiſſe. Cætera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

A τῦτο μὲν, ὦ τέφανοι ἐφαίνοντο ἑωῦτες ἐκ τῦ
ἡρῴου τῦ ἐν τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι
ἱδρυμένου, ὃ καλέεσι Ἀστροβάκου· τῦτο δὲ,
οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τῦτον ἥρωα αἱρέσεσι εἶ-
ναι. οὕτω δὴ ὦ παῖ ἔχει πολλῦ ὅσον τι καὶ βού- ἔχεις
λεαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τῦ ἥρωος τούτου γί-
γονας, καὶ τοι πατὴρ ὅδε Ἀστρόβακος ὁ ἥρως,
ἢ Ἀρίστων. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ αἰσα-
θόμεθα. τῇ δὲ σευ μάλιστα καταπλῶσι οἱ ἐ-
χθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ
B ἠγγέλθης γνόμενος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ
φήσειέ σε ἑωῦτῦ εἶ. ὦ χρόνον γὰρ τοὺς δέ-
κα μούνας ἐδόκεε ἔξεσθαι· ἀνδρηίῃ δὲ τοι-
ούτων κεῖνος τῦτο ἀπέρριψε ἔπος. τίκτου-
σι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτά-
μηνα, οὐ πᾶσαι δέκα μούνας ἐκτελέσα-
σαι. ἐγὼ δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἐγὼ
δὲ καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλοὺς χρόνους
ὡς αἰσίῃ ἔπος ἐκβάλλοι τῦτο. λόγους δὲ
ἄλλους μηδὲ ἡμέσιος τῆς σεωῦτοῦ μὴ δέ-
C κεο. πάντα γὰρ ἀληθέστατα πρώτα ἀκήκοας. ἐκ
δὲ ὀνοφορβέων αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖ-
σι ταῦτα λέγουσι τίκτουσι αἱ γυναῖκες παῖ-
δας. ἰέναι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε· ὁ δὲ, πυθό-
μενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια λαβὼν, ἐ-
πορεύετο ἐς Ἦλιν· τὴν λόγῳ φάς ὡς ἐς
Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πο-
ρεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ταῦτα πυθόμε-
νοι δημόσιον δρησμῷ ἐπιχειρέειν, ἐδίω-
κον· καὶ κως ἐφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ
D Δημάρητος ἐκ τῆς Ἦλιδος. ἐπιδιαβάντες
δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῷ τε ἀπῆσαν, καὶ τὸν θεράποντας αὐτῷ ἀπαιρέοντο.
μετὰ δὲ, (οὐδὲ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ
Ζακύνθιοι) ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀ-
σίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπε-
δέξατο τε αὐτὸν μεγαλωσύνῃ, καὶ χώρῃ τε
καὶ πόλιος ἐδώρησε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν
Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησά-
μενος τύχῃ· ἄλλά τε Λακεδαιμονίοισι συ-
E χνὰ ἐργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀποσημανθείς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδι σφι ἀνε-
λόμενος τεθρίππῳ περιστέλαι, μοῦνος
τοῦτο πρώτων δὴ τῶν ἡμιθέων βασιλέων
ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λευτυχίδης δὲ ὁ Με-
νάρεος, Δημάρητου καταπαυσθέντος, διεδέ-
ξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζεν-

ἐν Ὀλυμπιάδι

ξίδημος, ⓜ δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσχον ἐκάλεον. τοῦτ' ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. τοῦ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾶ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ γεγονὼς Ζευξιδήμου, γαμέει δευτέρῳ γυναῖκα ΕΥ'ρυδάμεω, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς ⓐ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδέν, θυγάτηρ δέ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατῆκτο ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ πάντα τοιῶνδέ τινα Δημάρητῳ ἐξέτισε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· πρεόν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ· ὅτε δὲ ἄλλοθι ἄλλῃ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὑπὸ χειρὶ δικαστηρίου ἀργυρείου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ἐόντος δικαστηρίου ὑπαρχθέντος· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, ἐν ἐτελεύτησε ἐν τούτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ ἐπεπώδησε ἐς ⓜ Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα, ἤιε ὅτι τοὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινα σφι ἔγκοτον ἀπὸ τοῦ πρόσθε χρόνου ἔχων. οὕτω δὴ οὗτοι ⓐ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδικαίευν ἐπὶ αἰτιηθέντι, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ ἡλικίῃ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κεῖόν τε ⓜ Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον ⓜ Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔσχον μέγιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γῆν τὴν Ἀττικήν, παρεδικήκεσαν καταθέντες ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα ἐπαίσιόν τε νόμῳ μὴ κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέβη ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπορᾶτο πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους παρεστάλαται σφι, ἢ μὴν ἕψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν παρῆλθε ἐπὶ τοὺς Ἀρκάδων τοὺς παρεστεῶτας ἀγχοτάτω, ἐξορκοῦν ὕδωρ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ

xidamus, quem nonnulli Spartiatarũ Cyniſcon, *id eſt, catulum* vocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidẽ defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alterã duxit vxorem EVrydamen, Menii ſororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem ſuſcepit, ſed filiam nomine Lampito: quã Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipſo Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipſe Spartæ conſenuit, ſed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Theſſalica dux quum omnia faciendi ius haberet, multũ pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipſéque in re deprehenſus, quum ſederet in caſtris, vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delat⁹ è Sparta profugit, domúſque eius exciſa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortẽ obiit. Sed hæc inſequenti tempore acta ſunt.

Tunc autem Cleomenes, quũ ſibi res in Demaratum bene ceſſiſſet, aſſumpto protinus Leutychide, contendit aduerſus AEginetas, maiorem in modum illis propter ignominiam infenſus. Ita AEginetæ vtriuſque regis cõtra ſe aduentu non repugnandũ iam ſibi eſſe putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminẽtiſſimos, cùm alios, tũ Crium Polycriti, & Caſambum Ariſtocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticã adductos, penes inimiciſſimos AEginetis Athenienſes depoſuerunt. Poſt hæc Cleomenes, quũ eum ſubiiſſet metus Spartiatarũ, iam manifeſtus maleficii in Demaratum excogitati, in Theſſaliam ſubterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, ſolicitans Arcadas aduerſus Spartam, adigénſque eos iureiurando ad ſe ſequẽdum quocũque ipſos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iuſiurandum per aquam Stygis. In hac autem

vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autē vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarū obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerūt. Qui custodem digressis aliis solū remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis cōterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. [a] Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longū namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidē plerique Græcorum memorant, quia Pythiā corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Athenienses, quòd adortus Eleusinē, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerāt Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [b] ipsū lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturum. qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumē posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo,

a Cleomenes verò arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nā conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursū versus ad femora perrexit, éque femoribus ad coxas & latera atque ventrē peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.*

b Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ὡς ἀργείη *pro* ὡς ἀλογίη.

A Ταύτην τὴν πόλιν λέγεται τὸν Ἀρκάδων ὁ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης σταζὸν ἐς ἄγγος, ὁ δὲ ἄγγος αἱμασιῆς τις περιβεβλῆται κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πλησίη Φενεοῦ. μαθόντες ὦν Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα παρασκευάζεται, καὶ τὸν μὲν αὐτὸν δείσαντες ὅτι τοῖσι ἀνδράσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. καὶ τελευτᾷ δὲ αὐ- B τὸν, αὐτίκα ὑπελάβε μανίης νοῦσος, ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομανέστερον. ὅκως γάρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέρχεσκε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ τὰ δὴ καὶ ἐπεφρόντιστο, ἔδησαν ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθεὶς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ ταῦτα τοῦ φύλακου δοῦναι, ἀπείλεε τά μιν αὐτὸς ποιήσειε· ἐς C ὁ δείσας δὴ ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν εἱλωτέων) δίδοῖ οἱ μάχαιραν· Κλεομένης δὲ πρόσθεν ἀρξάμενος τὸν σίδηρον, ἤρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. ὅπου γὰρ μέσας τὰς κνήμας, πρόσθεν ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηροὺς. ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰξία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὸν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατακορδεύων, ἀπέθανε ὧδε οὐδαμὰ τοιοῦτον. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὸν Πυθίου ἀπέγνωσε ἐς τὰ περὶ Δημάρητον ἡμάρτηκε λέγειν· ὡς δ' D Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, ὅτι τὸ ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε ὁ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τὸ Ἄργου, Ἀργείων σὺν καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατακαύσειε, καὶ αὐτὸ ὄλεσε τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐλεήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ὅτι ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος E λίμνης. τὸν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, ὄνομα δὲ εἶναι τῷ ὕδατι τῷ ἐκ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐκ τῶν Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι. ἀπικόμενος δὴ ὧν ὁ Κλεομένης ὅτι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῇ ἐκαλλιέρεε διαβαίνων μιν, ἀγαθὰ

πως. Νῦν;

ἄγαθαι μὲν ἔφη τὸ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὡς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ, πλοίοισι 227 σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐπεὶ ἤκουσαν, πεῦθανόμενοι ταῦτα, ὅτι θαλάσσαιεν. ὡς δὲ ἀσχολοί μιν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ ἔνι τούτῳ τῷ κέκτηται ἡ Σήπεια τοὔνομα, μεταξὺ αἰπὺ χμὸν μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο· αὐτοὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ χρῆμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ὀλίγῳ πρόσθε ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοισί τε τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐσομένῳ αἰῶνι ἀνθρώπων,
Δηνὸς ὄφις τελέθοντος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

Ταῦτα δὴ πάντα συμβάντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρῆκε· καὶ δή σφι τοιόνδε ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημήνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὠυτὸ τοῦτο. μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκηοῦντι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνῃ, προδαλλόμενοι σφι ὅτευ σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε αἰολαδὸν ἰέναι τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο. ὑπερτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον μὲν ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δὲ ἔτι πλέονας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιέζομοι ἐφύλασσον. σκέπτεται δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας, καὶ πεῦθανομένους τουτέων, ἐξεκάλεε πέμπτον κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀναφυγόντας τῶν Ἀργείων.

A dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere ciues suos, non tamen ideo Argiuos gauisuros. Móxque illinc motis castris ad Thyream venit, & marí taurum quum mactasset, nauibus copias ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et quum aduentaret Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque verò illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

Verùm quando marem præuertet fœmina victrix,
Inter & Argiuos referet præclustris honorem:
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes,
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo ſeuus cbit ſinuoſo corpore ſerpens.

Hæc omnia Argiuis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse vtendum: atque ita esse faciendum, vt quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denuntiaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denuntiasset, præcepit suis vt quum præco denuntiaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argiuos [a] è vóce præconis prandentes impetum faciunt, eorúmque cùm multos occidissent, tum plures in lucum Argi fuga elapsos circumsedérunt. Qui dum asseruantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putauit: Sciscitatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad euocandum nominatim eos Argiuos qui in luco præ-

[a] *Id eſt, Prout præco denuntiauerat.*

cluſi erant, ad ſe redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in ſingulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quiſque euocatus fuerat, Cleomenes interimebat. quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, vtpote denſo luco interiecto, non cernentes quid illi extrinſecus agerent. niſi poſtquam quidam conſcenſa arbore, quod fiebat inſpexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiêre. Ibi Cleomenes iuſſit vnumquenque ſeruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eóque iam ardente, percontatus est quendam perfugarum cuiúſnam deorum eſſet ille lucus: perfuga, Argi eſſe reſpondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiſcens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me fruſtratus es, dicens me Argos eſſe capturum. coniicio iam exitum habuiſſe oraculum. Poſt hæc maiore copiarum parte Spartam redire permiſſa, ipſe cũ mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic ſacrificaturus. Sed ſacrificare ſuper aram volens, quum à ſacerdote vetaretur, negante fas eſſe externo illic ſacra facere, iuſſit ſeruos abductum verberare: ac poſteaquã immolauit, Spartam abiit. Reuerſum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quòd pecunia corruptus, Argos, quum facilè poſſet, non cepiſſet. Quibus reſpondit Cleomenes (incertum mihi verè an falſò) ſe, poſteaquam templum Argi cepiſſet, putaſſe dei expletum eſſe oraculum, & proinde non prius tentandam vrbem quàm ſacris operatus ſciret an ſibi deus illam traditurus eſſet, an impedimento futurum. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulſiſſe flãmam è pectoribus ſimulacri: atque ita ſe intellexiſſe non expugnaturum ſe Argos. Si enim è capite ſimulacri flamma extitiſſet, [a] fore vt vrbem ab arce caperet: quum verò è pectoribus illa extitiſſet, id omne fuiſſe confectũ quod deus cõfici voluiſſet.

[a] Futurum fuiſſe vt vrbem funditus euerteret.

A ἐξεκάλεε δέ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ὅσοι Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἑκατόν. κτείνων δὴ τοσούτους ἐπὶ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκκαλεόμενος ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, ὅ, τι ἐπρήσσον. πρίν γε δὴ αὐτέων τὶς ἀναβὰς ὑπὲρ δένδρου, κατεῖδε τὸ ποιεύμενον. ἤκων δὲ ἔπὶ καλεόμενοι ἐξήεσαν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πομπήν τινα τῶν εἰλωτέων τοσενέγκαι ὕλην ὅσην ἄλσος. τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεὸς ὅδε ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὲ ἐξηκειν μοι τὸ χρηστήριον. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τῷ μὲν πλέω στρατὸν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀριστέας, ἦιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπεμάρτυρε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. νοσήσαντα δέ μιν ἐνθεῦτεν οἱ ἔφοροι ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, D φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἐλεῖν τὸ Ἄργος, πρεσβύτερον βουπετέος μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἐγὼ σαφηνέως εἶπαι. ἔλεξε δὲ ὡς Φάμενος, ἐπεί τε δὴ ὁ τοῦ Ἄργου ἱερὸν εἶλε, δοκέειν ἐξελαλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. τοιῶν δὲ ταῦτα οὐ διχοβουλεύσειν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱεροῖσι χρήσηται. εἴτε μάθη εἴτε οἱ ὁ θεὸς ἐμποδὼν ἔστηκε. καλλιερεομένῳ δὲ τὰ τῆς Ἡραίης, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλὸξ πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τοῦ ἀπεχρίλω, ὡς οὐκ αἱρεῖ τὸ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν αὖ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν στηθέων δὲ ἐκλάμψαντος, πρὸς τὰ πεπρηῶσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι.

Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέξαι, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοῦ διώκοντος. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ τῶν δεσποτέων χρήματα, ἄρξαντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπέβησαν οἱ τῶν ἀποκτανθέντων παῖδες. ἔπειτα σφέας οὗτοι ἀναστήσαντες, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξεβάλοντο· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον. Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἴσα ἀρθμία ἐς ἀλλήλους ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε αἰνὴρ μάντις Κλεάνδρος, γένος ἐὼν Φιγαστεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· τοῦτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ὑπακοῦσαι τοῖσι δεσπόταις. ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ὑπὸ χρόνον συχνόν. ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν λέγουσι ταῦτα Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθαι γὰρ τοῖσι νομάδας, ἐπεί τε σφι Δαρεῖος ἐσβαλὼν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μὲν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συνθέσθαι ὡς χρεὼν εἴη αὐτοῖσι μὲν τοῖσι Σκύθῃσι πρὸς Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους αἰεὶ βαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τοῦτο ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέξουσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ὑπὲρ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τὸν ἱππεομένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην πρὸ αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέειν τοῦτον τὸν Κλεομένεα Δημαρήτου ἐκτῆσθαι.

Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τὸ Ἀθηναίοισι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον σφίσι γενόμενον, ἔγνωσαν περιυβρίζειν Αἰγινήτας τὸν Λευτυχίδεα·

A Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multóque maiore parte sententiarum absolutus. Cæterùm Argos ita viris desolatum est vt serui eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adoleuere ætatem: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecêre. Serui eiecti, prælio Tirynthem obtinuere, [a] eatenus quidem dum B fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit vates quidã Cleander, genere Phigaeus ab Arcadia. is persuasit seruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægrè euasêre victores. Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenem ad insaniam redactum, malè perisse. Ipsi autem Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum: sed conuersatione Scytharum, intemperantem meri esse factum, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum vlciscendum perstitisse, missisque Spartam nuntiis ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipsi quidem Scythæ iuxta flumen Phasin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ verò ab Epheso ascendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: séque ob id eum insanisse arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiũt, Episcythison, *id est, age Scytham.* Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi verò videtur ille has pœnas Demarato pependisse.

[a] Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad setuos venit, &c.

Eum autem esse defunctum vbi audêre AEginetæ, Spartam nũtios misêre, vociferatũ cõtra Leutychidẽ de obsidibus qui Athenis tenerẽtur. His Lacedæmonij, consilio inito, multũ iniuriæ à Leutychide illatũ esse cẽsuerũt,

hominémque dedendum, quem illi AEginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum essent ducturi AEginetæ, tunc ad eos Theasides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri AEginetæ facere vultis? regémne Spartiatarum deditum à suis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in vestram regionem (si hoc feceritis) inferant. His auditis AEginetæ ab illo abducendo supersederũt, hac tamen conditione vt secum profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui illic depositi essent. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depositum repoposcit, Athenienses (vt qui reddere nollent) tergiuersari, quòd dicerent duos in deponendo reges fuisse, ideóque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus negantibus se reddituros, Leutychides, Facite, inquit, Athenienses vtrum ipsi vultis, si reddetis, sanctè facturi: è contrariò, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cùm aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optimè audiebat qui per id tempus Lacedæmonẽ incolebant. Et huic procedente tempore contigisse vt vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit loquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cùm per omnem aliam Græciam, tum verò per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tutò fundata, & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum.

a Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus.

A κεί μιν κατέχειν, ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν αὐτὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ φέρειν τὸν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γινόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νεῶν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἐκ τούτου ταῦτα ποιήσαντες, πρόφασιν κακὸν ἐς τὸν χώριον ἐσβάλωσι. Ταῦτα ἀκούσαντες Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς. ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ὅτι ἀποπεμπόμενον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὸν παρακαταθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι τοιήνδε φάσιν εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παρατεθῆναι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἑτέρου ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι. οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιέετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τουτέων. ὀχθὸν μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ σεσωρεύσθαι φέρεται τοῦτον τὸν τρόπον, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. λέγομεν ἡμεῖς Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι κατὰ τοῦτο τὸν χρόνον τὸν ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικυδείδεος παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πρῶτα τοῦτον τοῦτον ἐκβῆναι τὰ τοῦτο, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι, πρώτων ἐόντων τῶν κατὰ τὸν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἰκεόντων. σεσωρεύσθαι δὲ οἱ ἐν χρόνῳ ἐκτυμένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, τοῦ δὲ χρόνου τοιάδε· Ἐγώ μέν Μιλήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς Γλαύκης δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ τοῦτο Ἰωνίῃ τῆς σῆς δικαιοσύνης λόγος πολλός, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοποννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδαμοῦ πού αὐτοῖς ἐστι ὁρᾶν ἐόντα.

B

C

D

E

229

χ' ἐμέλλωσι.

» Ταῦτά τε ὧν ὁπιλογιζομένῳ, καὶ βουλευο- A
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης
» ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι παρά σοι· σὺ δ' ἐξε-
» πισταμένῳ ὡς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ
» σῶα. σὺ δή μοι κὴ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ
» πάσδε τὰ σύμβολα σώζε λαβών. ὃς δ' ἂν
» ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ
» μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοσαῦτα
» ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τῷ παρακε-
» τα θήκην ὅτι τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνῳ δὲ
» πολλοῦ διελθόντες, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην B
» τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖ-
» δες. ἐλθόντες δ' ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, καὶ
» ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ
» χρήματα. ὁ δὲ ἀμφέσεο, αὐτοκρινόμενος
» τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ παράπαν, οὔτέ
» με φέρει γοῦν εἰδέναι τουτέων ὧν ὑμεῖς
» λέγετε. βούλομαί τε, ἀναμνησθείς, ποιέειν
» πάν τὸ δίκαιον. κὴ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀπο-
» δοῦναι· καὶ εἴγε ἀρχῆθεν μὴ ἔλαβον, νόμοισι
» τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα C
» ὧν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον
» μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
» φορῇ πονηθέντες, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπε-
» στερημένοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δ' ἐπο-
» ρεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστη-
» ρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ
» ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη με-
» τέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

» Γλαῦκε Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρ-
» διον οὕτω, D
» Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λήσασθαι·
» Ὄρκιον ἐστὶ θανατός γε καὶ ὄρκου μέλαν
» αἷμα.
» Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀώνυμος, οὐδὲ τι χεῖρες,
» Ἀλλὰ πόδες κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἷος ἅπασαν
» Συμμάρψας ὀλέσῃ γένεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα·
» Ἀνδρὸς δὲ ὄρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων. E

» Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τοῦ
» θεοῦ ἠντιβόλεε αὐτὸν σχεῖν τὴν ῥηθεῖσαν· ἡ δὲ
» Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τὸν θεὸν, καὶ τὸ
» ποιῆσαι, ἶσον δύναται. Γλαῦκος μὲν δή,
» μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους,

A Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quòd probè intelligo hæc penes te depositа mihi incolumia fore: tu verò has pecunias accipe, & hanc notam, quam vnà custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea conditione depositú Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitáque nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, [a] reminiscens, quicquid iustum fuerit facere, &, si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tẽpus hinc ad quatuor mẽses. Ita Milesii [b] facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti an ὅρκῳ, *id est, iureiurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respodit his versibus,

a Si reminiscar,

b Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent.

D *Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus*
Sic orco vicisse, interuertisseque nummos:
Deiera, & euorcum quoniã manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapidè aduenit, vsque adeo dum
Conuoluens omnem perdat prolẽmque domúmque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.

E His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset vt daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus

pecuniam reddidit. Cur autem hęc oratio apud vos inſtituta eſt, dicetur: Glauci nunc nulla ſupereſt neque ſoboles nēque domus, quæ illius cenſeatur: ſed ex Sparta radicitus extrita eſt. Ita bonum eſt nihil aliud de depoſito cogitare quàm vt repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Atheniēſibus audiretur, diſceſſit.

At AEginetæ priuſquam ſuperiorū iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificātes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quū Athenienſibus ſuccenſerent quòd ſibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, ſe ad vlciſcendum apparabant. Erat autem Athenienſiū in Sunio quinqueremis quædam, quam Delū *iam inde à Theſeo quotannis* mittebant: hanc AEginetæ locatis inſidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſiū, virōſque alligauere. Ea clade ab AEginetis accepta, Atheniēſes nō amplius differendum putauerunt quin omnia in illos excogitarēt. Erat igitur quidā nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in AEgina ſpectatus: hic ſuā ipſius priorē abitionem AEginetis imputans, querebatur: qui *prius ſua de miſſione quum tranſegiſſet*, cognito Atheniēſes eſſe animatos ad noecndum AEginetis, quibus ipſe infenſus eſſet, compoſuit cum illis de prodenda AEgina ad certū diem, quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret venire ſubſidio. Atque ita ex cōpoſito vrbē quæ Vetus vocabatur occupat. Sed Athenienſes ad diem nō adfuerunt, quia claſſis eorum par AEginetanæ nōdum erat comparata. Qui dū à Corinthiis cōmodari ſibi naues rogāt, interea res corrupta eſt. Corinthii autē per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedēre rogantibus naues viginti, ſed dātes vendiderūt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummā ſeptuaginta numero, in AEginā nauigauerunt, peruenerūntq; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus.

A ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τῷ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὦ Ἀθηναῖοι ὅδε ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νιὸν οὔτέ τι ἀπόγονον ὄντα ὁρᾶτε, οὔτε ἐσίν· τοὐνεκεῦ μιζοῦμαι ἐγὼ Γλαύκου· ἐκτῖσθαί τε ὡσεφέρεός ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παρεικότα θήκης ἄλλο, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν εἴπας ταῦτα, ὡς οἱ τάδε οὕτω ἐξήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

B Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δυοῖν δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς ὑμηρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους προσεκαλέοντο· ἐν, ἐν τῷ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ὅτι Σουνίῳ λοχήσαντες ὧν, τὴν θηρηΐδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, ἔκπεμπτι αἰεβάλλοντο μὴ οὐ δῶ πρῶ μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. καὶ ἐν τῷ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. οὗτος μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἑωυτὸν ἐξέλασε ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους αἰαρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συνίστατο Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φεύσας ἐν ἡμέρῃ ὅτι χρήσῃ, καὶ σφεῖας ἐς ἐν ἥκειν δεῆσαι βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμβανόμενος ἐπὶ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὸ παλαιὸν καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ προσήισαν ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν ᾧ δὲ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔστι γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι δίδοσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, δίδοσι δὲ πεντηκοντόρους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξεστι δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ὅτε τὴν Αἴγιναν καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.

Νικόδρομος ὁ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν κατάπλουν οὐ παρεγένοντο ἐς πλοῖον ἐσβάς, ἐκδιδράσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. σὺν δὲ τῷ καὶ τῶν ἄλλων τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐκβαίνοντες δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοί τε ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγινητέων δὲ τῷ παχέες, ἐπιμάσσαντες τὸν δῆμον σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτα σφέας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἀγὸς σφι ἐγίνετο, ὃ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ὑπεμπιμπλάμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὸν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τουτέων ἐκφυγὼν τοὺς δεσμούς, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ὑπερβαλόμενος ὦν τὴν ὑπερκειμένην σήρην, εἶχετο. οἱ δέ, ἐπεί τε μιν ἀπασσάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγένοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω. αἱ χεῖρες ὦν αἱ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι ὑπερκειμένοισι. ταῦτα μὲν νέμεσι σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ὕστερον ναυμαχήσασι νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἐσαμφοτέρους δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτοις αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναίῃ νέες αἰεὶ ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καὶ σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέροις. Σικυώνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικήσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι ἦσαν. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὸ δὴ τοῖσι δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθέλοντοι δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τουτέων οἱ πλοῦνες οὐκ ἀπενόσησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ.

Qui quum ad diem nō adessent, consceſo nauigio Nicodromus ex AEgina profugit, aliis nónullis AEginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Suniū incolendum dederunt. Vnde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erāt AEginetas & ferebant & agebāt. ſed hæc poſterius acta ſunt. Cæterùm proceres AEginetarum, ſuperata plebe quę vnà cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatíque, prius ex inſula ſunt deiecti quàm deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos viuos ceperāt, ad necem educerent, vnus eorū è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, eiúſque cardinibus prehēſis adhærebat: quē illi quum auellere non poſſent; abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertę manſerunt. Hæc quum ipſis feciſſent AEginetæ, claſſe ſeptuaginta nauiū cum Athenienſibus qui ſuperuenere congreſſi, ſuperantur. Victi nauali prælio, eoſdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerūt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſati quòd & naues AEginæ neceſſariò ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terrā deſcendiſſent, vt nonnulli quoque è Sicyoniis nauibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine vtriſq; mulcta ab Argiuis iniuncta eſt mille talētorum, quorum quingena vterque populus ſolueret. ſed quum Sicyonii ſuam culpā agnoſcentes, centū talentis cum Argiuis decidiſſent, AEginetę ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argiuorum publicè auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mille, duce quodam cui nomen erat EVrybates, [a] quinq; palmarū viro. quorum plerique non remeauere, ſed in AEgina ſub Athenienſibus occubuere.

[a] Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

Et ipse dux EVrybates singulari certamine ter victor, quarto sub Sophane Decelis filio oppetiit. Verùm AEginetæ sua classe adorti incompositos Athenienses superauêre, eorúmq; naues quatuor cum ipsis pugnatoribus cepere. Et Athenienses quidem bellum cum AEginetis contraxerant.

PERSES autem quæ ipsius partes erant exequebatur, cùm famulo assiduè in memoriam redigente vt reminisceretur Athenienſium, tum Pisistratidis assidétibus, Athenienseſque criminantibus, tum cupiditate per hùc prætextum quo nixus erat, subigendi Græcos quicunque sibi terram & aquam denegassent. Itaque Mardonium, qui malè rē naualem gesserat, præfectura amouit, aliósque designatos duces aduersus Eretriam & Athenas misit, Datin genere Medum, & Artapherne Artaphernis fratris sui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuósque in cōspectum adducerent. Postquam hi duces declarati, ab rege digressi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene instructo exercitu, & ibi castra posuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt singulis erant imperatę: ad hęc hippagogę naues, quas superiore Darius anno mandauerat tributariis suis præparādas. In has introductis equis atque terrestri peditatu, sexcentis cum triremibus in Ioniam contēdērunt. Hīc non recto cursu secundum continentē, Hellespontum & Thraciam versus nauigabant, sed è Samo vnde soluerant, præter Icariū, intérque insulas: præcipuè quidem (vt ego sētio) metu circumeundi Athon, quē superiori anno circumnauigātes, magnam iacturam fecerant: sed & coacti propter Naxon, quam antea non cepissent. ad quam posteaquā ex Icario pelago appulsi sunt (in hanc enim vt primū copię ducerentur, Persæ vrgebant) Naxii memores priorū, fuga se in montes concitauerūt, σαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ οὔρεα οἴχοντο φεύγοντες,

A αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουνομαχίῃ ἐπασκέων, τρὶς μὲν ἄνδρας ὑπερεβάλετο τοιούτῳ ἀποκτείνῃ, ἐπὶ δὲ τῷ τετάρτῳ Σωφάνεος τοῦ Δεκελέος ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δέ, ἐόσοι ἀπέβησαν Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσί, ἐνίκησαν καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας.

B Ὁ δὲ Πέρσης τὰ ἑωυτῷ ἐποίεε, ὥστε αἰεὶ μιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δᾶρις, τούτοις ἐγκύμενος τὸ πρόφασις, καταστρέψασθαι τοὺς Ἕλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως παρήξασπα ἀπὸ στόλου, παραλύσας τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἑωυτοῦ. C ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτρειαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιτεταγμένος ἑκάστοισι, πρεσβύοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῶν D προτέρῳ ἔτεϊ προσῆγε τοῖσι ἑωυτῷ δασμοφόροισι Δᾶρις ἑτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς τὰς, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι πλοίοισι ἐς τὴν Ἰωνίην. οὐρίζοντες δὲ παρὰ τὴν ἤπειρον ἔσχον τὰς νέας ἐκ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τὴν Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ E περιβάντι ταύτην τὴν χώρην, μεγάλως προσέπταισαν πρὸς ἐκείνῃ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἐκακώσασα, προτέρους οὐκ ἀλόντας. ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσέφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ἔτι ταύτῃ γὰρ δὴ προτέρῃ ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρ-

231

χ' στρατοπεδευομένοισι

χ'' δοκέειν

οὐδὲ ὑπέμειναν. ⓐ ὃ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ὅπι ἐς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίεον, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες ἐς αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τῆς δὲ ἐρετμῆς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις παρεπλώσας, οὐκ ἔα ἐς τὰς νέας παρὸς τὴν Δῆλον παρορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα εἶεν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε, B

» Ἄνδρες ἱροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ὀρθὰ τὰ ἐμὲ δόντα καὶ παρ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ

χρῆν ποιεῦντα » αὐτὸς ὧδε ἐπέστελλα· ἐν ᾗ χώρῃ οἱ δύο » θεοὶ ἐγένοντο, ταύτῃσι μηδὲν σίνεσθαι, μήτε » αὐτὴν τὴν χώρην, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐ» τῆς. νεῶν ὦν καὶ ἀπίετε ὅπι τὰ ὑμέτερα αὐ» τέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δ', ὀλίγα τοῦ τεκμήρια πάλαι τὰ καταγήσας ὅπι τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ὅπι τὴν Ἐρέτριαν παρῆσαν· ἅμα ἀνέμους καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δ' τοῦτον ἐπειδὴ ἐξανεδέκτα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς λέγουσι Δήλιοι, καὶ παρῆσαν καὶ ὕσατα, τὰ μέχρι ἐμέο οὐ σφαδεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας αὐθρώποισι μέλλοντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ὅπι γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, ἐς Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τρισὶ γενεῇσι ἀνθρώπων ἐπὶ ξυνὸν μάλιστα κακὸν ἐξεκυλίσθη. οὐδὲν μᾶλλον ἐν τῇσι πρότερον γενεῇσι ἐπὶ τῆς Δήλου, τοσοῦτον ἀκίνητον ἦν. καὶ τὸ χρησμῷ ἐν γράμμασι κατὰ τοῦτο ὧδε,

Κινήσω δὲ Δῆλον, ἀκίνητον περ ἐοῦσαν.

διΐσταται δὲ τὸ Ἑλλάδα γλώσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρηΐος· Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρηΐος. τούτους

χρὴ μὲν οὖν » δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε αὐ ὀρθῶς τῇ γλώσσαν τῷ σφετέρῳ Ἕλληνες καλέουσι, οἱ δὲ

βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον παρὸς τὰς νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε πρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς

A non ausi resistere. Eorum autem quos adepti sunt Persæ quum in seruitutem rapuissent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad cæteras insulas redeunt. Hæc dum isti agunt, Delii relicta & ipsi Delo fuga Tenum abeunt. Eò tendentes naues præcedens Datis non sinebat ad Delum habere stationem, sed trans Delum apud Rheneam. Et simul cognito vbi Delii essent, B missso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me malè opinātes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut eius incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super aram aggestas adoleuit. His actis aduersus Eretriam primùm nauigauit, simul omnem classem, simul Iones pariter atque AEoles agens. Statímque ab illius digressu Delos tremuit, (vt Delii aiūt) ad meam vsque ætatem tunc & primùm & postremùm cōmota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus plus malorū passa est Græcia quàm viginti aliis ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quanuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sanè in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξήης, *id est coercitor*: Xerxes, idē quod ἀρηΐος, *id est bellator, ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μεγας ἀρηΐος, *id est magnus bellator*. Barbari, postquam à Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insulanorum obsides. Vt

verò insulas præternauigantes, Caryſtum appulerunt, Caryſtiique negarunt ſe vel obſides daturos vel militaturos aduerſus vicinas ciuitates(videlicet Athenas & Eretriam ſignificãtes) Caryſtii tãdiu obſeſſi ſunt, eorúmque ager vaſtatus, donec in deditionem Perſarum venerunt. Eretrienſes autem audito Perſarũ exercitum aduerſum ſe venire, auxilia ab Athenienſibus imploraſſe. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerũt ſubſidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidenſium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriéſium haudquaquam ſyncerum erat conſilium, qui tametſi accerſebant Athenienſes, tamen ancipiti ſententia vacillabant: quibuſdam eorum cẽſentibus vrbem deſerendam, & in cacumina Euboeæ eundum: quibuſdam, qui propria lucra à Perſis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens AEſchines Nothonis filius, Eretriéſium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præſentium rerum ſtatum, orauitque vt domum abirent, ne vnà cum illis occumberent. Hæc conſulenti AEſchini obtemperantes Athenienſes, illinc in Oropum tranſgreſſi, ſalutem ſibi pepererunt. At Perſæ eò aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Choereas & AEgilia applicuerunt: potitíque his locis, cõtinuò equos expoſuere, & tanquam cum hoſtibus conflicturi ſe inſtruxere. Aduerſus quos non decreuerunt Eretrienſes ſibi eſſe prodeundum: ſed quandoquidem ſententia de vrbe nõ deſerenda euicerat, meritò dabant operam vt mœnia cuſtodirent. Adorientibus autem ea Perſis, acri pugna per ſex dies certatum eſt: multíſque vtrinque cadentibus, ſeptimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares ſuos viri ſpectati, filius, vrbem hoſtibus prodidere. Quam ingreſſi Perſæ, poſtquam templa ſpoliauere, incenderunt,

A ἢ περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, ἀγὼ δὲ σφι ⓐ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ὅτι πόλις ἀγωνείτονας στρατιὴν ἕξουσι, λέγοντες Ἐρέτριάς τε καὶ Ἀθήνας, ἐνθαῦτα τούτοισι ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν χώρην σφέων ἔκειρον. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι πρέσβας ἐς τοὺς Περσέων στρατηλάτας. Ἐρετριέες δὲ, πυθόμενοι τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν ὅτι σφέας ὅτι πλέουσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ B ἀπείποντο τὸν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοῖς τετρακισχιλίοις κληρουχήσασι τὴν ἱππασιτέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτοις σφι ἐδίδοσι ὁμήρους. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἐν ἄρα σφέων ὑγιὲς βούλευμα, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδίας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβούλευον ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων, ἴδια κέρδεα προσδεχόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἰστεύσειν, προεδόσιῶν ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσεδίδου τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς D Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταχθέντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσιοῦσι τοῖσι ἐναντίοισι. ⓑ οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπείτε ἐξῆλθεν μὲν ἡ μάχεσθαι σφίσι βουλή, εἶχον δὲ φυλάξειν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε σφίσι μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολὴν δὲ ἡμερέων κατερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἔπιπτον μὲν ὅτι ἐξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προεδίδοσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τὸ μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν,

ἢ πάντα σφι τὰ χρήματα, διαρ.

ἀποτινύμενοι τὴν ἐν Σάρδισι καπηλευτέων ἱρῶν τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἐνδραποδίσαντο, κατὰ τὰ Δαρείου ἐπέλευσε.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ὀπτάσχοντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικήν, κατέρχοντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ ἐς τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ἐὼν γὰρ ὁ Μαραθὼν ὀπτιδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐπιτηδέωσαν, καὶ ἐγγύτατα τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἵππιος ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦγε δὲ σφέας στρατηγὸς δέκατος· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τῷ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγὴν ἐξ Ἀθηναίων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα αἰνέλεσθαι τεθρίππῳ στεφέσθαι. καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην αἰνέλομένου μιν, τοῦτο ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικᾷν, παραδιδοῖ Πεισιστράτῳ αἰσχρηρυθμίην· καὶ τὴν νίκην πρὸς τούτῳ, κατήλασε ὑπὸ τὰ ἑωυτοῦ ὑποκαυστίδας. καί μιν αἰνέλομένου τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανόντα ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, ὑπερβαλόντος αὐτὸν Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήιον, νυκτὸς ὑπεισάντες αἰθρης. τεθάφθαι δὲ Κίμωνα τοῦ τὸ ἄστεος, πέρην τῆς Δημοχάρης καλεομένης ὁδοῦ. καταντίον δὲ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αἷσαι αἱ τρὶς ὀλυμπιάδας αἰνέλοντο· ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλας ἵππους ἤδη τοῦτο τοῦτο ΕΥ αἰρέων Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμῇ. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τὰ μὲν πάντα ἐφάνη τοῦ πατρὸς Μιλτιάδεω πρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ. ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτοῦ Κίμωνι Ἀθηναίῳ, ὄνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκείου τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼν διπλόον θάνατον, ἐξρατήγεε Ἀθηναίων. ἄμα μὲν γὰρ, ὦ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ὑπεδέξαντες μέχρι Ἴμβρου, τοῦ πολλοῦ ἐποιήσατο λαβεῖν τε ἐξ αἰχμαλωσίης τοῦ βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκ φυγόντα τε τούτους,

A in vltionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darii in seruitutem captis.

Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, túncque magnam partem vastauerunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. etenim erat locus Atticæ Marathon proximè Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quò illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eôdem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadē quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximáque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato. Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus: sepultúsque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & e regione sepultæ sunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias reportarant. Idem quod istę, iam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Lagonis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cęde elapsus: semel, quum cū Phœnices vsque ad Imbrū persequuti sunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerēt: iterum, quum ab iis elapsum,

B

C

D

E

233

domum ſuam reuerſum, ac ſe reducem eſſe exiſtimantem, inimici ſui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accuſantes occupatæ in Cherſoneſo tyrannidis. Hoc reatu liberatus, ſuffragiis populi dux declaratus eſt. Duces autem quum adhuc in vrbe eſſent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, ſed tabellariam operam facitãtem. Huic Phidippidi, vt ipſe refert, & Athenienſibus renunciauit, circa Parthenium montem, qui ſupra Tegeam eſt, obuius fuit Pan: compellatóq; nominatim Phidippide, iuſſit nuntiari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam ſui, qui bene ipſis vellet, quíque iam ſæpenumero de eis bene meritus fuiſſet atque etiam futurus eſſet. His verbis fide habita, Athenienſes, quòd earum iam ſtatus erat bene conſtitutus, extruxerunt ſub arce templum Panis: illíque annuis hoſtiis, ex quo nuntium accepere, ſacrificant, & ardenti candelabro ſupplicant. Phidippides autem hic qui ſibi Pana dixit apparuiſſe tunc quum à ducibus miſſus eſt,[a] iterum Athenis egreſſus, Spartam peruenit, adienſque magiſtratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienſes vt ſibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos vetuſtiſſimam cõtemnatis, in diſcrimen adductã, ne barbaris viris ſeruiat. Etenim Eretria direpta eſt, inſigníque ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expoſitis, placebat quidem Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies inſtantis mẽſis, quo die negabant ſe progreſſuros, nec niſi orbe lunari impleto. Et iſti quidem plenilunium expectabant. Hippiæ autem Piſiſtrati filio, qui barbaros in Marathoné perducebat, viſũ hoc in ſomnis ſuperiore nocte oblatũ eſt: Videbatur ſibi Hippias cũ matre concũbere.

[a] Poſtridie quàm Athenis egreſſus eſt. *Ad verbum, Secundanum ex Athenienſium vrbe fuit Sparta. At Valla Δεύτεραιος accepit pro δεύτερον. Sic infrà in hoc eodem libro,* πεντῆρες ὧν Σπάρτης ἐφάνησαν ὧν τῇ Κάλῃ.

A καὶ ἀπικόμενον ἐς τὰς ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε τῇ ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τὸ ἐνθεῦτεν μιν οἱ ἐ-
ληλυθότα δεξάμενοι, ἐπὶ δικαστήριον αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέ-
χθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φει-
διππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τὰ μελετῶντα. B
τὰ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) περὶ τὸ Παρ-
θένιον οὖρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν προσπίπτει. βοήσαντα δὲ τοὔνομα τοῦ Φειδιππί-
δεω τὸν Γαῖα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγέλλαι ὅτι ἑωυτοῦ μέν μιν ἐόντος σφίσι τιμέλεσθαι παρέχω, ἐόντος δὲ οὐ νῦν ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλάκις ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δέ τι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀ-
θηναῖοι, καταστάντων σφίσι οὐ κατὰ τὰ C
πρήγματα, πιστεύσαντες τῇ ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππί-
δης οὗτος, ὅτε πρὸς οἱ ἔφη καὶ τὸν Γαῖαν φαι-
νῆσθαι, δεύτερος ὢν τῶν Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ὅτι τοὺς ἄρ-
χοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθη-
ναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ D
περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι
Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν περὶ
ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ νῦν Ἐρέτρια τε νεῶ
ἀνδραποδίσται, ἡ πόλι λοιμῷ ἡ Ἑλλὰς
γέγονε ἀσθενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντε-
ταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοη-
θέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατέειν δὲ σφι ὡς τὸ
παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι
λύειν τὸν νόμον. ἐπὶ γὰρ ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς
εἶναι· εἶναι δὲ οὐκ ἐξελθόντας ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὕτω
μὲν νέμουσι τὴν πρωτέλειον ἕκαστον. τοῖσι δὲ βαρ-
βάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου
ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς προηγορίης νυκτὸς
ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ
Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συγκατεῦνασθαι.

συμβάλ-

συνεβάλλετο ὧν ἐκ τοῦ ὀνείρου, καὶ τελῶν ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ἐπανοσωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκείνῳ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγιλίην· τοῦτο δὲ, καταμάθας ἐς Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε σφέων. ἐκβαίνας δὲ ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέπαυε. καί οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε παρεῖναι τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς εἰώθεε· οἷα δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τουτέων ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει κάτω βὰς βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτὸν, ἐπιεῖτο πολλῇ σπουδῇ ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδούς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι. ὁκόσον δέ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτην τὴν ὄψιν συνεβάλλετο ἐξελεγχθήναι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες παμδημεί. καὶ δὴ καὶ ἐδέδεκτο σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνος ὑπ' αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναμρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν σφέα τοῖσι τυχοῦσι Κλεομένεϊ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτοὺς. οἱ δὲ, οὐ δεχόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἑκατέρωθε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ' ἂν ὀπιπτεύειν ψυχρή. φθάσαντες γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθεῖτε ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ ὑμῖν ἐπαμῦναι οὐ κακοῖσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ βούλομαι οὕτω τοὺς Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι πρὸς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμονίοισι μὲν νῦν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἳ δὲ οὐκ ἠπίστεον, ἀλλ' Ἀθηναίων ἐς ἱππεύοντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι ὀπίσω τὸν βωμὸν, ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autē prædam Eretriēsem quam deposuerat, in insulam Styreorū nomine AEgileā, reportat, dúmque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti cōtigit sternutatio, tussisque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, plerisque dentibus, vnus illorum ex violentia tussiēdi excussus est, & in arenā delapsus: qui magna adhibita ad inueniēdum diligentia, quū tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra nō est nostra, nec eā poterimus nobis subiectam efficere, [a] sed tantummodo partem, quātum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem interpretabatur euasisse. Atheniēsibus autē apud Herculis fanū instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienſibus dediderāt, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: Dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerētur Platæenses, primùm Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtētibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nā priusquam nostrū quisquā audiat, possitis occupati ab hostib⁹ sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Athenienſibus dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam cōsulebant Platæensibus quòd eis bene vellent, quàm quòd optarēt Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadētibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, aditis Athenienſibus, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita,

[a] Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dēs possidet.

exercitum duxerunt, in corúmque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prælium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cẽſeri, ſinerẽt facere quod vellent. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, cõmiſſáque pugna, repulſi. vnde Atheniẽſes trãſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [a] Aſopum fecerunt limité Thebanis. Ergo Platæẽſes Atheniẽſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſentẽtiæ, aliis vetãtibus fieri prælium: pauciores enim ſe eſſe quàm vt cum Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [b] tunc fortè polemarchũ, *id eſt, belli principem:* qui magiſtratus per ſuffragia electus in dãda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia,* vndecimus eſt. nam quõdam Athenienſes in dicenda ſẽtentia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutẽ Athenæ redigantur, an tu eas liberãdo memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Atheniẽſes nũc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palàm eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autẽ ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prælio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus: Qui niſi prælium cõmittimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mẽtes eorum ſolicitet

a Aſopũ & Hyſias Thebanis aduerſus Platæẽſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl.

b Tunc, quòd vndecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabã ſortitione polemarchus Atheniẽſium creatus eſſet, *vel, duxit faba ſortitum polem. Ath. cr. eſſet.* (olĩ enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Aphidnçum Miltiades, tunc polemarchum, eíque dixit, In te nunc ſitũ eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

A ἐστρατεύοντο ὅτι τοῖς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων στεῦμάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πρὸς ἀτυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ὅπῃ τεφάντων ἀμφοτέρων, οὕρισμα τῇ χώρῃ ἐπὶ τοῖσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ὅτι θέλοντες δὲ, ἐσσώθησαν τῇ μάχῃ. Σφᾶς

B σαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι ἔπειτα ὅρους, τούτους ὑπερβαντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θηβαίοισι τοῦ πρὸς Πλαταιέας καὶ Ὑσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τῷπερ τῷ εἰρημένῳ· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τοῖσι μὲν, οὐκ ἐόντων συμβαλέειν· (ὀλίγοις γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τοῖσι δὲ, καὶ Μιλ-

C τιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ ἐπῆκε ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ὧδε ἔλεγε, λέγων δὲ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμάρχειν· (πρόπαλαι γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) λέγων δὲ τάδε· Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λι-

D πέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷ Σόλωνά τε Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐγίνοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἦκουσι μέγιστον· καὶ εἰ μὲν ὑποκύψασι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσουσι παθεῖν δεδομένοι Ἱππίῃ· εἰ δὲ ἀνασχήσομεν αὐτὴ ἡ πόλις, οἵη τε ἔσται πρώτη τῶν Ἑλλήνων πολίων γενέσθαι. πῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τε ἔσται γενέσθαι, καὶ πῶς ἐς ἔτι τοὺτέων αὐτὴ

E χει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γίνομαι αἱ γνῶμαι, τὸ μὲν, κελευόντων, τὸ δὲ, οὐ συμβαλέειν. ἢν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διαστάσιος τὰ Ἀθηναίων φρονήματα,

« τὸ μνημόσυνα λιπέσθαι.
« βία καὶ

» ὥστε μηδίσαι· ἐὰν ἡμεῖς συμβάλωμεν πρίν τι A ad sentiendū cū Medis: sin pu-
» καὶ σφᾶς ἐλθεῖν Ἀθηναίων μετὰ ξυντέτροποις ἐγ- gnamus antequam aliquid vitii
» γένηται, θεῶν τε ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰ- in nonnullis Athenienſium ſub-
» μὲν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν eat, poſſumus diis æquis cum vi-
» πάντα ἐς σε νεῦ τείνει, καὶ σὺ σέο ἤρτηται. ἢν ctoria diſcedere. Hæc omnia ad
» μὲν σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ χρήσῃ, ἔστι τοι πατρίς te tendunt, & abs te dependent:
» τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν τῇ Ἑλ- qui ſi meæ ſententiæ acceſſeris,
» λάδι. ἢν δὲ τῶν ἀπαισυδόντων τὴν συμβουλη- erit & tibi patria libera, & ciuitas
» λὴν ἕλῃ, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀ- omnium Græcarum princeps:
» γαθῶν πάντα. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσ- B ſin acceſſeris ſententiæ diſſuadē-
γνομένης δὲ τῆς πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐ- tium pugnam, eorum quæ recē-
κεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, ſui bonorum tibi contraria exi-
ὧν ἔφερε τὴν γνώμην ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἐκάστη ſtent. Hæc dicens Miltiades Cal-
αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλ- limachum induxit. Ita accedē-
235 τιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκάμηνος, οὐκω τι te ſententia polemarchi, obten-
συμβολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτῷ πρυ- tum eſt vt confligeretur. Poſt
τανηίη ἐγένετο. ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, hæc ii duces quorum ſententia
τότε δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμ- de confligendo fuerat, vt cuiuſ-
βαλέοντες. τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἡγέετο ὁ que dies imperitandi venerat,
πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος εἶχε C vicem ſuam Miltiadi dabāt: quā
οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔ- ille accipiens, non tamen prius
χειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεμονίη δὲ τούτου, ἐξ- decertandum putauit quàm ſua
εδέκητο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ, ἐκόμπαζον dies imperii aduenit. Itaque vbi
ἀλλήλων. τελευταῖοι δὴ ἐτάσσοντο, ἔχοντες vices eius fuere, tunc Athenien-
τὸ ἀριστερὸν κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ γὰρ τούτης ſes hunc in modum inſtructi ſūt
γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀνα- ad confligendum: Dextro cor-
γόντων ἐς πεμπουσίας τὰς ἐν τῇσι πεντε- nu præerat Callimachus pole-
τηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀ- marchus. ita enim lex apud A-
θηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων εὐεργ- thenienſes tūc poſtulabat vt po-
ἀγαθὰ ἐν Πλαταιεῦσι. τότε δὲ Πλαταιεῦσιν D lemarchus dextrū cornu tene-
τοῖσι Ἀθηναίων ἐν τοῖσι Μαραθῶνι, ἐγίνετο ret. Hoc duce ſequebantur dein-
τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισοῦτο τῷ Μη- ceps cæteræ tribus, vt quæque or
δικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτέων μέσον ἐγίνετο dine erat. Nouiſſimi autem ſunt
ὅπῃ τάξιος ὀλίγης· ἐν τούτῳ ὦν ἀσθενέστα- collocati Platæenſes, ſiniſtrum
τον ἦν στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐρ- cornu tenentes. Quo factum eſt
ρώτο πλήθεϊ· ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ vt ab huius pugnæ tēpore, quo-
σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνταῦτα ὡς ἀπείθησαν ties Athenienſes ferunt hoſtias
οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρ- apud panegyrias, *id eſt*, *publicos*
βάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ με- *conuentus*, quæ quinto quoque
ταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ· οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέ- E anno fiunt, Athenienſis præco
οντες δρόμῳ ὀπτόν τε, καὶ προσκυδάζοντο ὡς conceptis verbis precetur bona
δεξόμενοι. μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέ- Athenienſibus pariter & Platæē-
φερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόν- ſibus. Igitur Athenienſium acies
τας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπιόντας, οὔτε tunc apud Marathonem inſtru-
ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ēta idcirco ſic erat quòd aciem
rent eos curſu tendere, quum pauci eſſent, & nec equitatu nec ſagittis freti.

Hoc ita barbari interpretabãtur. at verò Athenienſes, poſteaquã conferti conflixere cum barbaris, pugnam memoratu dignam edebãt. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipſi nouimus) curſu in hoſtem vſi ſunt: [a] primi ſuſtinuerũt cernere Medica veſte indutos: quum antehac vel audire nomẽ Medorum Græcis terror fuiſſet. In Marathone quũ diu pugnatum eſſet, barbari circa mediam aciem vincebant, vbi Perſæ ſtabãt & Sacæ, eámque perrumpentes, hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienſes Plataeenſeſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas vrgebant cædebántque, donec ad mare peruenientes, petitò igne naues corripuere. Quo in certamine Callimachus polemarchus interficitur, egregia natalia opera. Occubuit quoque è ducibus Steſileus Thraſyli, & Cynægirus EVphorionis filius, qui dum ſummã puppim apprehendit, abſciſſa bipenni manu cecidit: necnon alii Atheniẽſes multi & clari. ac ſeptem quidem naues obtinuerunt Athenienſes hoc modo: cæteris barbari retracti, receptáque præda Eretrienſi ex inſula vbi reliquerant, circũuecti ſunt Sunium, animo præuertẽdi Athenienſes eueſtigio abeuntes. Cæterùm Alcmæonidæ ab Athenienſibus [b] inſimulati ſunt, quòd videlicet ex cõpoſito Perſis adhuc apud inſulam agẽtibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circumuehũtur, Athenienſes eueſtigio abeuntes celerrimè ad ferendam vrbi opẽ properarunt, barbaróſque cõdem tendentes præuerterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanũ quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quũ claſſe Phalerum ſuperaſſent (hic enĩ Atheniẽſiũ nauale tũc erat)

a Primíque veſtem Medicam & eos qui illam geſtarent cernere ſuſtinuerunt, quũ antea, &c.

b Inſimulati fũt, illis id molientibus Perſas hoc cõſilium cepiſſe, quòd videl.

A Τῶν μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεῖχον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, προσῆσάν τε ἀνέχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἄνδρας τούτων ἐσθημένους. τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τὸ οὔνομα ὁ Μήδων φόβος ἀκουσαι. μαχομένων δὲ σφι τῶν Μαραθῶνι, χρόνος ἐγίνετο πολλός· καὶ τὰ μὲν B μέσον τῆς φαλαγγὸς εἶχον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. καὶ τῶν μὲν δὴ εἶχον οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες, ἐδίωκον ἐς τὸ μεσόγαιαν. ὁ δὲ κέρας ἑκάτερον εἶχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικήσαντες δὲ, ὁ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ ὁ μέσον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, καὶ εἶχον Ἀθηναῖοι φεύγουσι· ἐπὶ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ὅτε πρὸς C θάλασσαν ἀπίκοντο, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος ἀποφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός· ἀπὸ δὲ ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· οὗτος δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος, σφαῖραν ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιῷδε Ἀθηναῖοι. τῶν δὲ λοιπῶν οἱ βάρβαροι ἐξαναχρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐκ τῆ ἔλιπον, τὰ δὲ D Ἐρετρικὰ ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς ὅ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἦν Ἀθηναίοισι ἐκ Ἀλκμεωνιδέων μηχανῆς ἀρθεῖσι τοῦτο ποιῆσαι. τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, ἐπεὶ ἤδη ἐν τῇσι νηυσὶ σὺν τοῖσι πλέωον Σουνίου. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἴχοντο, τῇσι ἐβοήθεον ἐς ὅ ἄστυ. καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἵκεσθαι, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι ἐκ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐς ἄλλο Ἡρακλήιον τὸ ἐν Κυνοσάργει· οἱ δὲ βάρβαροι

τῇσι νηυσὶ περιορμήσαντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τότε τῶν Ἀθηναίων)

ἐπ' Τούτου ἀναχωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀ- A
πέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. ἐν ταύτῃ τῇ
ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβά-
ρων χίλιοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι ἄν-
δρες, Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ
236 δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνέ-
ηνεγκε δὲ αὐτόθι θῶμα τοιόνδε γενέσθαι. Ἀ-
θηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω
ἐν τῇ συρράσει μαχόμενόν τε, καὶ ἄνδρα γι-
νόμενον ἀγαθὸν, τῶν ὁμμάτων στερηθῆναι, ὅτε
πληγὴν μὲν οὐδεμίαν τοῦ σώματος, οὔτε βλη- B
θέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης μηκέτι ἐπὶ τού-
του τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν
δὲ αὐτὸν ἥκουσα τῶν πάλεος τοιόνδε τινα
λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντίον ἑωυτῷ
μέγαν, τοῦ τὸ γένυον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιά-
ζειν. τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρελθεῖν,
τὸν δὲ ἑωυτοῦ τὸν πρόσθε ἀποκτεῖναι.
Ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δᾶτις δὲ παρὰ ὁρμὸν ἅμα τῷ στρατῷ
ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, C
εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥντινα μὲν ἰδὼν ἡ ὄ-
ψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέ-
λαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὑρὼν δὲ
ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κε-
χρυσωμένον, ἐπειρώτα ὁκόθεν σεσυλημέ-
νον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἰδρύετο ἐκ τοῦ, ἐπλεε τῇ
ἐνθεῦτεν νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τότε
καὶ οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατα-
τίθεταί τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλ-
λεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλ- D
μα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δὲ ἔστι ὅπου
θαλάσσης, Χαλκίδος κατύπερθε. Δᾶτις
μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν
δὲ αὐθημερὸν τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον,
ἀλλ' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ
Θεοπροπίου ἐκομίσαντο ὅτι Δήλιον. τοὺς
δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶ-
τίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν
Ἀσίην πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. βα-
σιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους E
γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐπεὶ κότον μέγαν
χόλον, οἷα δὴ ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων
τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε ἦλθε σφέας ἀπα-
γθέντας πρὸ ἑωυτόν, καὶ κατοικτείρας ἑωυ-
τῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ
σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν χωρίῳ ἑωυτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀνδρείκη·

super eum locum aliquādiu propter tempestatem morati, rursus in Asiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem gesta occubuere circiter sex millia trecenta: Athenienſium verò, centum nonagintaduo.tot ex vtrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Atheniēsis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum stante acie pugnat strenuè, luminibus caperetur, neque saucius vlla parte corporis, nēque ictus: atque ita cæc⁹ in reliquū vitæ tempus permanserit. Quem audiui dicere solitū de sua clade, visum sibi esse ante se stare virum quendam armatū,procero corpore, cuius [a] mētum omnem clypeū inumbraret: & hanc laruam ipsum prætergressam, sed illum qui sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelum solitum commemorare audiui.

[a] Barba totum clyp.

Porro Datis in Asiam cum classe rediens,vbi Myconum tenuit, vidit in somnis visum:id tamen quod fuerit, non traditur: sed vbi primùm dies illuxit, naues rimatus est: compertóque in naui Phœnicia simulacro Apollinis inaurato, sciscitatus est quo è templo sublatum esset: & vbi audiuit ex quo templo,nauigans sua naui in Delū (iam enim Delii in insulam redierāt) ibi simulacrum in templo deposuit,præcepítque Deliis vt illud in Deliū Thebanorum referrent, quod est ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportauerunt,sed vicesimo pòst anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerūt.Datis autem & Artaphernes, posteaquam in Asiam nauigauere,captiuos Eretrienses Susa perduxere. quos Darius rex, etsi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quòd se priores iniuria lacessissent, tamen vt in conspectum suum adductos vidit ac sibi subiectos, nullo alio malo affecit,sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocauit, cui nomen est Andericas

ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum ſpecies. nam ex eo aſphaltum, *id eſt bitumen*, & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id eſt, inſtrumento dicto ciconia*, pro ſitula autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato: quo in puteũ decuſſo, quicquid hauritur, mox in ciſternam diffunditur, atque hinc aliò effuſum, triplici varietate concreſcit: in aſphaltum quidem & ſalem, protinus: oleum autem (quod Perſæ rhadinacen appellant) in vaſa colligunt. eſt autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienſes, quem ad meam vſque memoriam tenuere, ſeruantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet.

Cæterùm poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorũ Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, vt triduo quàm ex Sparta diſceſſere, in Atticam peruenerint: & licet ſerius ad pugnam veniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus viſis, laudatiſque Athenienſibus ob præclarum facinus, rurſus redierũt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire poſſum, Alcmæonidas vnquam Perſis ex compoſito oſtétaſſe parmam, quòd vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe, [a] quippe quos cõſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quàm ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nã Callias cùm alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſimè commentus eſt, tum verò ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis eiecti quum publicè ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentionem crebrò plerique omnes habere debent, cùm ob ea quæ dicta ſũt, vt viri ſummopere patriã liberãtis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nã & in equorum curſu palmã obtinuit, & in quadrigario fuit ſecũdus: & in ludis Pythiis quũ primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſũptuoſiſſimus extitit: tũ ob id quòd talẽ ſe in filias ſuas quæ trẽs fuerũt,

a Quippe qui vel maiori vel certè pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt, ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἧσσον.*

A ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκόσιοι σταδίοι ἀπέχοντι, τεσσερήκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ παρέχεται τρισσασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέει μὲν κηλωνήϊῳ, αὐτὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ προσδέσαντες. ἐσαντλήσας δὲ τούτῳ αὐτλέει, καὶ ἐπειτα, ἐγχέας ἐς δοξάμενον, ἐκ δὲ τούτου ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τρισσασίας ὁδούς. καὶ τὸ μὲν ἄσφαλτος καὶ ἅλες παγυνόμενα παραυτίκα, ὃ δὲ ἔλαιον συναγόμενοι B ἐν ἀγγείοις, ὃ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην ἐστί· μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρέχόμενον βαρέαν. ἐνταῦτα δὴ τοῦτον Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔχει οὕτω.

Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τοὺς Ἀθήνας δισχίλιοι μὲν τὸ πανστράτιον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τεταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐλθόντες ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὑστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θηήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς Μαραθῶνα, ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ αἰτήσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. θώϋμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμεωνίδας αὖτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ στεῦ ἤματος ἀσπίδα, βουλομένους τοῦ βαρβάρου εἶναί τε C καὶ Ἀθηναίους καὶ τοῦ Ἱππίη· οἵ τινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Κλεισθένεϊ τῷ Σικυῶνος τυράννου, Ἱππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνοιντο μισοτύραννοι ἐόντες. Κλεισθένης τε γὰρ μούνων Ἀθηναίων ἐπῴμοσε τὸν ἑταῖρον, ὅκως Γλαυκίης ἐκ πέσοι ἐκ τῆς Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτοῦ χρυσοῦν ἄγαλμα τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ πάλαι πρὸ ἐξόδου ἐς αὐτὸν πόνον ἐμνήσθη. Κλεισθένεος δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἔχειν. ἔστι μὲν γὰρ, τὸ τοῦ Κλεισθένεος ἐγκεκλεημένα ὡς αἰνὴρ ἄκρος ἐλευθερώσας τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππων νικήσας, τεθρίππων δεύτερος ἡμώμητο. πύθια δὲ τοιοῦτον· αὐλητὴν, ἐφανερώθη ἐς D τοὺς Ἕλληνας πομπῇσι μεγίστῃσι δαπανήσας. ἔστι δὲ, καὶ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐβούλετο ἁρ-

237

οἷός τις αὐτὴρ ἐγήμετο. ὅπῃ γὰρ ἐγήμοντο γάμου ὥρηϊαν, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοφρεσάτην, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο. ὃν γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἐωυτῇ ὃν λέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. καὶ Ⓓ Ἀλκμεωνίδας ὁμοίως, ἢ ὡς λόγῳ τούτου ἔσθ᾽ μισοτύραννοι. θωύμαζον ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν δόξαν τοῦτον, τοὺς γε αἰνέσασθαι ἀναίδα, οἵ τινες ἔφθησάν τε τὸν πάππον χρόνον τοὺς τυράννους, ὃν μηχανῆς τε τῆς τούτων ὑπέλιπον Ⓔ Πεισιστρατίδας τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τοὺς Ἀθηναίους οὗτοι ἔσθ᾽ οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἦσαν Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. Ⓕ μιῇ γὰρ ἐξηγείσασθαι τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατίδων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσθ᾽ οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημήνῃ Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μοι φαίνεται δεδηλωται. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὑπεμεμφόμην τὸν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προσεδίδοσαν τὴν παρείδα; οὐκοῦν ὧν ἥσσονος σφέων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἦν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ᾽ οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἱρέει ἀναδεξαμένους ἐκ γε αὖ τούτων ἀναίδα ὅτι τοιούτῳ λόγῳ. ἀναδείξαι μὲν γὰρ ἀναίς· (καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγήμετο γάρ) ὃς μέν τοι ἐμοὶ ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων. Ⓖ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ αἰεὶ ἐξ ἀρχῆς λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμέωνος, καὶ οὗτος Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμέων ὁ Μεγακλέος ἔσχε ἐν Σαρδίῃσι Λυδοῖσι τῶνδε Κροίσου ἀπικομένοισι ὅτε ὁ χρησόμενος ὁ ἐν Δελφοῖσι, συμμαχήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ σὺν ἐλάμβανε προθύμως· καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τὴν Λυδῶν τὴν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἐωυτὸν θῦ ποιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις. ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν αὐτὸν δυνατὸν τῷ ἐωυτοῦ σώματι ἔχεσθαι εἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων πρὸς τὴν δωρεὴν ἐοῦσαν τοιαύτην τιὰ δὲ ὑπιτηδεύσας, προσέφερε· ἐνδὺς χιτῶνα μέγαν, καὶ κόλπον

exhibuit. nam posteaquam nubiles extirere,[b] hoc eis magnificentissimum munus est gratificatus, vt quem sibi vnaquæque vellet ex omnibus Atheniensibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quã Callias, perosi tyrãnos fuere. Quo maior me admiratio subit, minúsque admitto criminationẽ, eos parmã Persis ostentasse, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum astutia Pisistratidæ tyrannidẽ reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quàm Harmodius & Aristogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam cæteros Pisistratidas ab affectanda tyrãnide represserũt, quàm ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autẽ proculdubio Athenas liberauerunt, si modò ipsi fuere qui Pythiam persuasere ad Lacedæmonios commonefaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum superius à me commemoratum est. [b] Atenim aliqui forsitan succensentes quòd Athienſi in populo patriam prodiderunt. Imò nulli erant eis inter Athenienses viri illustriores, neque qui magis essent honorati. [c] Neque verò sermo obtinuit, clypeum ab his esse ostentatum, sed tantummodo fuisse ostentatũ. quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostẽsus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. [d] Quãquam Alcmæonidæ iampridem extiterant Athenis clari sanè vsque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oracultum ierant, administrũ se præbuit, eósque comiter accepit. Cuius beneficẽtiam Crœsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quãtum semel corpore suo ferre posset. Ad istã doni conditionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti

a Dotem eis magnificentissimam dedit, atque hoc præterea gratificatus est, vel, sinebat, vt quem sibi, &c.

b Atenim fortasse Athenienſiũ populo succensentes patriam prodebant. Q. d. Atenim (docet aliquis fortasse) ægrè ferẽtes se non eũ apud Athenienses locum obtinere quo se dignos existimabãt, patriam prodere conabantur. Imò verò nullis ex Athenienſibus maiore auctoritate prodi-tio, nulli magis honorati erant: tantum abest vt sua sorte contenti nõ essent, &c. de eo Athenienſibus succensérent. Potest tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem sensu.

c Quo fit vt rationi consentaneum nullo modo esse possit, clypeum ab illis hac de causa fuisse ostensum. ostensus enim clype' fuit. neque hoc aliter dici potest: factũ enim fuit. sed à quo ostensus fuerit, de eo vltra hæc dicere non possum. Id est, Hac de re non habeo quod dicam: quippe quo sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil vltrà, vt sit οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἔστι ἐπὶ πλέον τούτων, pro οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἄτε οὐδὲν εἰδὼς προσωτέρω τούτων. Illud autem οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, respondet Gallicæ phrasi, On ne peut dire autrement, pro, Non potest negari.

d Hi autem Alcmæonidæ cùm ab antiqua origine clari extiterãt, tum verò ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maximè fuerunt.

in ea sinu relicto, cothurnísque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurũ perrexit ad quẽ ducebatur. [a] Ibi in aceruum ramentorum procũbens, primùm cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægrè trahens cothurnos, cuiuis alteri rei quàm homini similis: cuius os quũ turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnúmque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehemẽter locupletata est, & Alcmæõ quadriiugos equos alés, vicit Olympia. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrãnus extulit, vt multo magis quàm prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset, nũtiari iussit voce præconis vt quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimũ diẽ aut prius, Sicyone præsto foret, quòd Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [b] Græci aut sua ipsorum aut familię claritate sibi confidẽtes, eò proci contenderũt: quibus Clisthenes & curriculum, & palæstram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autẽ maximè Sybaris ea tempestate) qui vnus vir in plurimum deliciarũ processerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui sapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus Epistrophi filius Epidamnius. AEtolus verò Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat supergressus, & in extrema AEtoliæ

a Ibi aceruo ramentorum *auri* incumbens, primùm quidẽ circa suas tibias tãtum aggessit auri quãtum cothurni capiebant: deinde verò quum sinũ totũ auro impleuisset, & capillos ramentis illis cõsperfisset, *vel, & ramenta illa per capillos sparsisset*, & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægrè cothurnos trahens, & cuiuis rei magis quàm homini similis, vt pote cuius os obturatũ, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in risum prorupit, eique cùm hæc omnia, tum verò alia his non minora donauit.

b Græci qui & de seipsis & de patria sua magnificè sentiebant eò proci cont.

Α βαθὺν κατελιπόμβος τῷ κοθόρνῳ, κοτόρνους τῷ βύβλῃσι βιβλίνους ἐόντας ὑποδησάμβος, ἦιε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ῥάμματος, πρῶτον μὲν κατέσαξε τοὺς τε κνήμας τῷ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, ἦν κάλλιστα πάντα πλησάμβος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἀναπάσας τοῦ ῥάμματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, Β πάντι δὲ τῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τὸ τό, τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πάντα ἐξῳδήκεε. ἰδόντα δὲ ὁ Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα ἐκεῖνα δίδοῖ, καὶ πρὸς ἑτέροισι μιν δωρέεται, ὅκως ἐξαπαυστοῖ ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτισε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τε θριπτοσοφήσας, ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. μετὰ δὲ, ἦμεῃ δευτέρῃ ὕστερον, Κλισθένης μὲν ὁ Σικυωνίων τύραννος ἐξῆρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστότερον γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλισθένεϊ γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γένεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἀξιουρώτατον ἄνδρα, τοιούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικήσαντος ἐν ἁρματοδρομίῃσι τε θρίπτῳ ὁ Κλισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλισθένεος τὸν γάμον ἐν ἑνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε ἀγχοῖσι ἔσθ' καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην παρεσκεύαστο, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἰ ἔχοι. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱππονράτεος Συβαρίτης, ὃς ὅτι πλεῖστον δὴ χιλιὴς εἰς αὐτὴν ἀπίκετο· (ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δάμας ὁ Σαμύρεος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφυέος τε Ἑλλῆνας ἰσχύι, καὶ φυγόντος αὐθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος

πρὸς τοῦ πατρὸς

πρὸς αὐτὸν

πρὸς Δικηΐης

238

χώρης τούτου τ̃ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τ̃ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκλείδης. Φείδωνος δὲ τ̃ τὰ μέτρα ποιησάμτος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρισάμτος μάλιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων· ὃς ἀγωνοθετήσας τῶν Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἄρκας ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἄζην ἐκ Παῤῥασίου πόλιος Λαφάνης ΕΥΦορίωνος, τ̃ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τὸν Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξενοδοκέοντος πρώτους ἀνθρώπων· καὶ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαῒς· οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τ̃ πρὸς Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱππoκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρείης, αἰθούσης τῶν τότε χρόνον, Λυσανίης. τούτου δὲ ἀπ' ΕΥβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τ̃ Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐλήλυθοντο οἱ μνηστῆρες. ἀπικομένων δ' τούτεων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ ἕκαστον· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ ἐών ἐς συνουσίην, καὶ σὺν ἅπασι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ τὸ μέγιστον ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτούς, πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξεπίνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ κου μάλιστα τ̃ μνηστήρων ἠρέσκοντο ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱππoκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐφέρετο, καὶ ὅτι οἱ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. ὡς δὲ ἤκουε ἐλήλυθετο τ̃ ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τ̃ γάμου, καὶ ἐκ Φάσιος αὐτὸς Κλισθένεος, καὶ κρινέοντος ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, ἐδαίνυε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τ̃ λεγομένῳ

homines fugerat. E Peloponeſo autē Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnēſibus ſtatuit, longè omniū Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt certamen præmiúmque propoſuit:* Necnon Amiātus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum ſuā excepit Caſtorem & Pollucem, [a]& ob id in omnes homines hoſpitalis: [b]& Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Crœſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tēpus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Euboea. E Theſſalia verò à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. qui quum ad diem præſtitutā adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiámque percontatur. deinde eos annum apud ſe detinens, explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum vniuerſis congrediens, & iuniores in gymnaſia educens: præcipuè tamen in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnificè accepit. Sed ei inter procos præcipuè cordi erant Athenienſes: [c]& illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, quum præſertim eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent. Quū autē deſtinatus nuptiis dies illuxit, quo ipſe Cliſthenes edixerat iudicaturū ſe quem ex omnibus deligeret, mactatis centū bobus, in conuiuiū tum ipſos procos, tū omnes Sicyonios accepit. Poſtea verò quàm cœnatū eſt, proci certamē de muſica habere cœperūt, [d]pariter & de oratione habenda

a Et ab eo tempore in quoſlibet hoſpitali tatem exercuit.

b Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi qui dem ex ipſa Pel.

&c. Valla autem putauit ὀνομαστὸς hic, vt vulgo, appellatiuum eſſe nomen, ἠλεῖος autē proprium: quum contrà ὀνομαστὸς ſit hoc quidem loco nomen proprium, ἠλεῖος autem nomen à patria.

c Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius, qui & ſtrenuitate cæteris præſtare iudicabatur, & eo quòd eius maiores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

d Pariter & de ſermone qui in medium proponebatur. *Id eſt, & de aliis rebus de quibus incidebat ſermo.*

in medium. procedente autem potatione, Hippoclides, [a]quum longè alios antecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus*. Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernēs [b]dissimulabat. Post hæc aliquātulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquā sibi inferri mēsam: qua illata, primùm super eā Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos: tertiò super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese cōtinebat, nolens [c] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltrà continere non sustinens, inquit, Fili Tisándri, [d] desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde prouerbium factum est, *Non est istud curæ Hippoclidæ*. Tunc Clisthenes silētio imposito, in mediùm hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque cæteros improbans: [e] verùm fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrūm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quódque domo peregrè abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meā filiam Agaristiam despondeo ritu Athenienſiū. Annuente conditioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ sūt. [f] Hactenus quæ iudicādis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt. Porro ex horum coniugio, cùm Clisthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariúmque statū instituit) tū Hippocrates: ex Hippocrate verò

a *Videtur aliud legisse quàm κατίχων, aut id perperā accepisse pro σοβέχων.*

b Suspectam habebat.

c Excandescere & in irā præceps erūpere. *Ita Bud.*

d *Bud. hanc interpretationē approbat. perinde est ac si diceret, Hac tua impudēti saltatione nuptias te primasti. Vel, spe nuptiarum, Vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.*

e Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omniū voto satisfacere non possim, singulis quidem vestrūm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quòd dignum me censueritis cuius filiam in vxorem duceretis, *Vel, cuius filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quòd domo peregrè abfueritis: at Megacli Alcmęonis f. &c.

f Hactenus de iis quæ in ferēdo de procis iudicio gesta sunt.

A ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱππόκλείδης, ἐκέλευσε τὸν αὐλητρίδα αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καί κως ἐωυτῷ μάλα ἀρεσκόμενος ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑποπίπτων. μετὰ δὲ, διασχὼν ὁ Ἱππόκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, προῆλθε μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. Ὁ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί-

B σας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν αὐτοῦ ἔσεσθαι Ἱππόκλείδεα δι' τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκραγεῖν ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱππόκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππόκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐω-

C μάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες μνηστῆρες τῆς ἐμῆς θυγατρός, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη χαριζόμενος αὖ, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ποιεύμενος μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. νῦν οὐ γὰρ οἷά τε ἐστὶ, μιῆς παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπαλλαγησομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος, εἵνεκα τῆς ἐμῆς θυγατρὸς, καὶ τῆς οἴκου

D ἀποδημίης τοῦ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέι ἐκδώσω παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐκδώσεσθαι Μεγακλέος, ἐπεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ. ἀμφὶ μὲν χρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὗτοι Ἀλκμαιωνίδαι ἐδόκησαν μάλα τὴν Ἑλλάδα ἐκπρεπέα ἔσεσθαι. τούτεων δὲ σεισθεισέων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἐὼν ὢν ὠμόμοτος ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σι-

E κυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς

alius Megacles & alia Agaristia, ab Agaristia

Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοὔνομα. ἡ A Clisthenis nomen habens. quæ
συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans esset, visa est sibi in somnis parere leonem, paucósque post dies peperit Xánthippo Periclem.

Μετὰ δὲ ὁ Μαραθῶνι πρῆγμα γενόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον θαυμαζόμενος ὑπὸ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὐξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα οὐκ Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἧ. ὅτι στρατεύεται χώρῳ, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς κατα πλουτιεῖν ἐπὶ οἱ ἕποντας· ὅτι γὰρ χώρῳ τοιούτῳ δή τινα ἄξει, ὅθεν χρυσὸν ὑπερτέως ἄφθονον ἕσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες πρὸ ἔδοσαν. παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ὅτι Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς Παριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατεύσαντες σὺν Μήδοισι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόφημα λόγων ἦν, ἀπάρτινα εἶχον εἰ μὴ τοῖσι Παριοισι ἦρε Λυσαγόρην Τισίεω, ἐόντα γνώριμον Πάριον, μεγάλα δυνάμενον παρὰ Ὑδάρνεϊ Πέρσῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παριοὺς, ἐγκατειλημμένους σφι τοὺς τείχεος· καὶ ἐς πέμπων κήρυκας, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἦν μή οἱ δώσει, οὐκ ἀπονοστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. ὁ δὲ Πάριοι, ὅκως μέν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διενοεῦντο. ὁ δὲ ὅκως μεγαφυλάξωσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἀλλά τε ὑπερφρονέοντες, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐπικείμενον τὸ τεῖχος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσαν πλησιαίτερον τῆς ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τῶν λόγου οἱ πρῶτοι Ἕλληνες λέγουσι· τὰ δὲ ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις Πάριοι μεμιγμένα τάδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι χρῆναι ἐς λόγους ἀπικνέεται γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παριλλη γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν. ἥτις δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐλάσαι τὴν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάριον ἑλεῖν, τὰ αὐτὴ ἐπιτάσσηται, ταῦτα ποιέειν· μὴ δὲ, τὸ μὲν ἐπιθεάζειν, τὸ δὲ, ἀπικόμενον ὅτι τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τοῦ πόλεος ἐόντα,

Miltiades autem cùm antea probatus apud Athenienses, tum verò post rem bene gestam in Marathone maioribus incremẽtis auctus, petit ab Athenienſibus septuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum esset illaturus, sed tãtummodo se illos locupletaturũ si se sequerentur. Ad eam enim regionem se illos ducturum vnde affatim aurum nullo negotio reportarent. His verbis Atheniẽses erectis animis naues vt petierat tradiderũt. Quibus Miltiades acceptis in Parum nauigat, per speciem vlciscendæ iniuriæ, quam intulerant Parii, quòd triremi in Marathonem vnà cum Persis venissent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, sed infensus erat Pariis ob Lysagoram Tisei filium, genere Parium, qui ipsum apud Hydarnẽ Persam accusauerat. Eò postquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missóque caduceatore poposcit centum talenta: dicens, si ea sibi non darent, se non prius illinc abducturum copias quàm eos euertisset. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, sed vt custodirent vrbem cogitabant, cùm alia loca interspiẽtes, tum maximè vnde ea. oppugnari poterat: adeò vt noctu laborãtes, murum duplum quàm olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re commemorãda consentiunt: deinceps gesta ipsi Parii referunt hunc in modum: Miltiadem, quum inops consilii esset, adisse atque alloquutũ fuisse mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ esset indigenarum deorum administra: hanc, quum in conspectum veniisset, consilium ei dedisse vt si magni faceret Parũ capere, exequeretur quæ à se præciperẽtur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadẽ accessisse ad maceriã quandã ante vrbẽ,

qua maceria sepitur templum Cereris legiferæ: eámque, quia fores aperire non poterat, transiliisse: & illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcunque sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeûte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, déque maceria desilientem femur conuulsisse. alii in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades malè habens, domum remeauit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: vrbe tãtùm per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii, cognito quòd ministra deorũ Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitarum nunquid ministram deorũ condemnarent, quæ ratione capiẽdæ patriæ hostibus detexisset, quæque Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri nõ permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [a] nõ bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia respondit. Miltiadem autem è Paro reuersum cùm alii Athenienses in ore habebant, tum præcipuè Xáthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusauit quòd Atheniẽses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades nõ per se ipse respõdit, (neque enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, [b] allegãtes cùm alia multa, & Lemnũ expugnatã, quam vltus Pelasgos, Atheniẽsibus tradidisset, tũ verò pugnã in Marathone gestam. Interuentu tamẽ populi ne capitis dãnaretur, quinquaginta talentis culpa mulcta-ta est. Post hæc Miltiades [c] dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab

a *Id est, miseræ morte perennandum esset,*

b Marathonii prælii mentionẽ subinde faciẽtes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos vlt', expugnatam eam Athenienſibus tradidisset.

c Quum femur ei marcidum, *aut putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad ſyderationem deuenisset, & quodam interpret. ex Celso.*

A ἔρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορέοντα δὲ, εἶναι ὅτι ὃ μέλλοι, ὁπόσα ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπόσα ποτὲ παρῆν ἔοντα. τρωσὶ τῆσι θύρησί τε ἡμέαθαι, καὶ τρῶσαι τε φείσης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τῷ αὐτῷ ὁδὸν ἰέναι. κατα-θεφοκέντα δὲ τῷ αἰμασιῷ, μηδὲν ἄσπαθλον. ἡ δὲ, αὐτὸν ὃ γόνυ τρῶσαι λέγοισι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαῦρος ἐὼν, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ τοῦ ζάκορος τῆς θεοῦ Τιμὼ Μιλτιάδῃ κατηγήσαιτο, βουλόμενοι μιν αὐτί τουτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφέας ἡσυχίη τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν τοῦ ζάκορου τῆς θεοῦ, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι παραδοῦσα ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄῤῥητα ἱερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τουτέων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ οὐ φανεῦσαι τὸν κακῶς κατημένα. Πάριοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναίοισι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοσήσαντα ἔχον ἐν σώμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ἀπαγαγὼν ἐπὶ τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν πρέων οὐκ ἀπελογέετο, (ἦν γὰρ ἀδυνατος, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ) παρεκείμενος δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ἀπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τῆς Λήμνου αἱρέσιος· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ ὑσάμενος τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσωμολόγεε δ' ὦν δήμου αὐτῷ, κατ' ἀπόλυσιν δὲ θανάτου, ζημιώσαντος ἐς πεντήκοντα τάλαντα, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντος αὐτοῦ τὸν μηροῦ, καὶ γαπέντος αὐτῷ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέλυσε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἔσχε τῷ τρόπῳ τῷδε· Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τοῦ

240

B

C

D

E

ἐπὶ τοῦ ἐκτ. τῆς πολ.

ἐπὶ τοῦ Μαραθῶνι φυμάτων πολλ.

ἐπὶ σφακελίσαντος τ. τ. μηροῦ καὶ σαπέντος, πελ.

ἐξελάσθησαν,

ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἐξελάσθησαν, εἴτε ὧν δὴ A
δικαίως, εἴτε ἀδίκως, ὅτου γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν σφίσι αὐτοῖσι ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ ἐοῦσαν, ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος ὅ περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐλήλαμμένου. ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην δή, τὴν πρότερον οὐ κακὴν τὴν τοῦ μισθοῦ ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ἵμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτούς, B
οὐδεμίην ἄλλην προφάσιον προσχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δ' αὖτε Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. καὶ τοιχωμένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ἐκ τοῦ τοῦ Ὑμηττοῦ, σφέων ὑπερορμεωμένους, ἀδικέειν τάδε· φοιτᾶν γὰρ ἀεὶ τὰς θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ὅτι τὴν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶχον) ὅκως δὲ ἕλθοιεν αὐτοῦ, τοῖσι Πελασγοῖσι ἐκ τοῦ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαί σφεας· καὶ ταῦτα μέν- C
τοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρῆσαι, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανεῖσαι. ἐνθεῦτεν δὲ ἡμέαν τοσαύτην ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγούς, ἐπεί σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι προεῖπεῖν ἐκ τῆς γῆς ὀξιέναι. τοὺς δέ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ πολλὰ χρήματα καὶ Λῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε D
νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ὑμωρήσασθαι, ὅς τε ἐξεπίσαμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρεις κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰ δὴ Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν ἁρπάσαντες σφετέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ὑπερεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν E
Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναιξὶν παισὶ ἤθελον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἑκείνων ὑιός,

Athenienſibus exacti ſunt, ſiue iure, ſiue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegeſandri filius[a] in ſermonibus ait, iniuria. Athenienſes enim, quum viderent regionem quæ erat ſub Hymeſſo, quã illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuiſſet, & à nemine accipi digna, liuore captos fuiſſe & libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegiſſe illos, nulla alia re in excuſationem allata. Vt autem Athenienſes aiũt, iure eiecti, quippe quum eſſent ſub Hymeſſo habitãtes, illinc prodire ſolitos hãc iniuriam intuliſſe: Quoties filiæ ac filii Atheniẽſium ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulladũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelaſgos eis per contumeliam & cõtemptum vim attuliſſe, neque hoc feciſſe contentos, ad extremum manifeſtò deprehẽſos, de inuadendis Athenienſibus conſilia agitaſſe. ſe verò adeo meliores quàm illi fuerãt, viros fuiſſe, vt quum haberẽt facultatem interimendi eos quos ſibi inſidiatos deprehendiſſent, tamen noluerint: ſed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos ſolum vertentes, tum alia loca tum verò Lemnum obtinuiſſe. Illa Hecatæus, hæc Athenienſes aiunt. At Pelaſgi hanc Athenienſium iniuriam vlciſcendi auidi, ii qui Lemnum incolebãt, gnari quando dies feſti Atheniẽſium celebrarentur,[c] biremibus inſtructis, inſidias manipulatim collocarũt vxoribus Athenienſiũ diem feſtũ Dianæ apud Brauronẽ agentibus: permultíſque illarũ illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro cõcubinis habuerunt. Hæ fœminæ poſteaquã filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi conſuetudinem cum Pelaſgidum filiis habere abnuebant: & ſiquis è ſuis ab illorum vllo vapularet,

a In ſuis narrationibus. Vel, In ſuis hiſtoricis ſcriptis. Vnde alibi ἐξηγητὴς dicat λογοποιὸν.

b Et nullo pretio digna. Vel, nullius pretij.

c Nauibus quinquaginta remorum.

cuncti auxilio aderant, & mutuò sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atque adeo longè prævalebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantésque rem esse indignam, inter se dicebãt, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuò præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrũ. Ex hoc facinore, & illo superiore fœminarũ, quæ viros suos[a] vnà cum Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt reterrima quæque facinora Lemnia appellẽtur. Pelasgi, quũ eis post necem liberorum atque vxorum neque tellus fructũ redderet, neque vxores neque pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorũ orbitate vexati, Delphos miserunt petitũ aliquod laxamẽtũ præsentium malorum. Iussi autẽ à Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pẽdere, Athenas iere: pollicitique fũt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia toris quàm poterãt splẽdidissimè, appositáque mensa omniũ bonorum refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vẽto aquilone atque vno die nos è vestra regione in nostram prouehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quòd scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quàm Lẽnus. Hæc hactenus. Tũc cõpluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellespõto, Athenienſiũ ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, vẽtis etesiis perflantibus, ex Eleũte quæ est in Chersoneso, soluẽs, in Lemnũ delatus est, præcepitq; Pelasgis vt ex ĩsula excederẽt: redigẽs eis ĩ memoriã oraculũ, quod nunquã illi expletũ iri speraſſent.

a Auxilio Thoantis. *Erasm.*

A ἐβοήθεόν τε πρώτες, & ἐπὶ μέρεον ἀλλήλοισι. & δὴ ἐκ ἀρχῆν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδηκάθυν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωϋτοῖσι λόγους ἔδοσαν· ἦ σφίσι βουλομένοισι, δῆνόν τι ἐτέδυνε· εἰ γὰρ δὴ ἀμυνώσκοιεν σφίσι τε βοηθέοντες οἱ παῖδες τοῖς τῶν κουριδίων γυναικῶν τοῖς παῖδας, ἢ 241
τουτέων αὐτίκα ἀρχὴν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσοισι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κλείνειν τοῖς παῖδας τοῖς ἐκ τῶν Ἀττικέων
B γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύοισι ἢ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου ἢ τὸ ἔργον, καὶ τὸ προτέρω τούτου τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοῖς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμιται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ χείριστα ἔργα πρῆγμα, Λήμνια καλέεσθαι. ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον ὡς ἐν πρόσθε.
C πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι τοῦτο τοῦ αἰ αὖτοὶ Ἀθηναῖοι δικαίωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τοὺς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δίδοναι πρῆτοι τὸ ἀδίκημα. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνια στρώσαντες· ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαι ὑπεπλέφ ἀγαθῶν πρήτων
D παρατεθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὸν χώρον σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐπεὰν βορέη ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπαν, ὑπισάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι. ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τῆς Λήμνου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τουτέων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ὑπ' Ἑλλησ-
E πόντῳ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων ἀνέμων κατεχόντων, νηῒ κατανύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος ἔσχε Χερσονήσου ἐς τὴν Λῆμνον, προσηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὑπεκλέεσθαι.

Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ πρέσβεις ἔπεμψαν. οὕτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

A Quorum Hephæstienſes quidem obtemperauerunt. Myrinæi autem, non agnoſcẽtes Cherſoneſum eſſe Atticam, tamdiu obſeſſi ſunt donec in deditionem venerũt. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes atquè Miltiades.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarũ liber ſeptimus, qui inſcribitur POLYMNIA.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης τῷ βασιλέϊ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαρωμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι ἔχειν τὸν ἐς Σάρδις ἐσβολὸν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἐκ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ τε πλείων ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ πρότερον προέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τούτων δὲ πάντα γεγελλομένων, ἡ Ἀσία ἐδονέετο πᾶσα ἐπὶ τρία ἔτεα. κατὰ λεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευομένων, καὶ πυνθανομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι οἱ κατὰ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

Στελλομένῳ δὲ Δαρείῳ ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθηναίους, τῶν παίδων αὐτῷ ἐόντων ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξασθαι βασιλέα καὶ τὸν Περσέων νόμον, ὕστερον στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γενόμενοι τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρωτέης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός,

P Ostea verò quàm nuntius pugnæ ad regẽ Darium Hyſtaſpis filium allatus eſt ad Marathonem geſtæ, quũ antea vehementer infenſus eſſet ille Athenienſibus quòd Sardis inuaſiſſent, longè infenſior factus eſt, ac propenſior ad bellum Græciæ inferendum: miſſiſque continuò nuntiis ad ciuitates, edixit vt ſingulæ multo quã antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariam compararent. [a] His nuntiis Aſia triẽnium exagitata eſt. Vbi dum delectus agitur optimi cuiuſque ad uerſus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno AEgyptii qui fuerãt à Cãbyſe ſubacti, defecere à Perſis: quo magis aduerſus vtroſque Darius expeditionem ſumere properabat, AEgyptios atq; Athenienſes.

Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta diſſẽſio eſt, quoniam ex inſtituto Perſarũ, oportebat ita demum ire in expeditionẽ quũ regni ſucceſſorẽ declaraſſet. Erant autẽ Dario iã antequã regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia ſuſcepti,

a Dum autem hæc circumquaque denuntiarẽtur, vniuerſa per tres annos Aſia agitata fuit.

& post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorũ maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quũ ex eadem matre nõ essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quòd omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quũ apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorũm obtineat principatum: Xerxes verò, quòd ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autẽ nondũ ferente sententiã, aderat forte Demaratus Aristonis filius, q per id tẽpus altercationis Spartano regno exut⁹, ac Lacedæmõne profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuítque vt ad cætera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitũ è Dario iam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem verò, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquum neque iustum esse aliũ quẽpiam potius quàm se illam dignationem adipisci: quoniã Spartæ quoque sic vsurparetur, vt sicui antequã regnet filii nascantur, deinde regnãti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtẽtẽ Xerxem, tanquam iustè dicentẽ, Darius regem declarauit. Quanquã etiam citra [a] præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quũ omnis potentia penes Atossam esset.

a Admonitionem

Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione AEgyptiorum anno, supremũ diẽ obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud cõpos voti vt AEgyptios & Athenienses vlciscereturꝰ.

Eivs morte regnũ ad Xerxẽ filium deuenit, qui ab initio nequaquã animatus erat ad bellum Græciæ inferẽdum, sed AEgypto. Cæterùm Mardonius cõsobrinus eius, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens,

A καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρεσβυτέρων ἐγένετο Ἀρτοβαζάνης, τῷ δὲ ὀπισθομιδίων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐπασίαζον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, καὶ τόδε πρεσβύτατος τε εἴη παντὸς τοῦ γένου, καὶ ὅτι νομίζομενον εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τιμὴ ἄρχειν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι
B τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε καὶ πρὸς τούτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐξεπεπτωκώς τε ἐν Σπάρτῃ βασιληίης, καὶ φυγὴν ὑπεδεδεγμένος ἑωυτῷ ἐν Λακεδαίμονος. ἔνθα ὦν μὴν πυνθάνεται τῶν Δαρείου παίδων τὴν μὲν πρεσβυτάτην Ἀτόσσην Φορήν, ἐλθών, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συμβουλεύσασθαι λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, τὴν
C ἔχοντι δὲ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δέ, ἐπὶ ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὔκων οὔτε εἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποθέμενος, ὅτῳ νομίζεσθαι, ὦ οἱ μὲν πρεσβυγενόμενοι ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀφίσιος ὑπογένηται, τῷ ὑπογενομένου τὴν ἐκδέξιν τῆς βασιληίης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ,
D γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. (δοκέω δέ μοι καὶ αὐτῷ τούτῳ τῇ ὑποθήκῃ βασιλεῦσαι αὖ Ξέρξης. ἢ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος) ἀποδέξας δὲ 241
βασιλῆα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε τὴν Αἴγυπτον ἀπέστασαν, ᾧ ὑστέρῳ ἔτεϊ τριηκοσιοστῷ ἐδουλώθη ὑπὸ Περσέων, καὶ ἐπὶ ὁ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατιήν ἔγερσιν. πρεσβυτέρων δὲ ἐόντων πρὸς ἑωυτοῦ μέγιστον
E Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν αἰεψιός, Δαρείου δὲ θυγατρὸς παῖς,

Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληίη διεχώρησε ἐς τοὺς παῖδας τοὺς ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὑπὸ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν καὶ ἀρχὰς στρατεύεσθαι,

» τοιούτου λόγου εἴχετο, λέγων, Δέσποτα οὐκ A his verbis est alloquutus, Domi-
» εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ
» ἤδη καὶ κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκην τῶν
» ἐποίησαν. ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν ταῦτα φρόνησις
» τὰ πρῶτα ἐν χερσὶν ἔχεις· ἡμερώσας γὰρ Αἴγυ-
» πτον τὴν ὑπερβείσας, στρατηλάτεε ἐπὶ τὰς
» Ἀθήνας, ἵνα λόγος σε ἔχῃ καὶ ἀνθρώπων
» ἀγαθὸς, καί τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ σοὶ
» τὴν στρατεύεσθαι. οὕτω μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν
τιμωρός. τούτου δὲ τοῦ λόγου προεθήκατο ἐ-
ποιέετο τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς
χώρη, καὶ δένδρεα πάντοια φέρῃ τὰ ἥμερα, B
ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέι τε μούνῳ θνητῶν
ἀξίη ἐν τῇδε. ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέ-
ρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐών, καὶ θέλων αὐτὸς
τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατερ-
γάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν
ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμα-
χα γιγόμενα πρὸς δὲ πείθεσθαι Ξέρξεα.
τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης πρῶτα Ἀ-
λευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο
βασιλῆα, πάσῃσι προθυμίῃσι προχόμενοι
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· (οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι C
ἔσαν Θεσσαλίης βασιλῆες) τοῦτο δὲ, Πισι-
στρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν
τε αὐτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ τε οἱ Ἀλευά-
δαι· τε δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προσ-
ωρέχθησαν οἱ ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀ-
θηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρη-
σμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τῷ
ἐχθρῷ προσκαλυσόμενοι. ἐξηλάθη γὰρ
ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πισιστράτου ὁ Ὀνο- a reuersi
μάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐτοφόρῳ ἁλοὺς
ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέοντα ἐς D
τὰ Μουσαίου χρησμοὺς, ὡς αἱ νῆσοι Λήμνου ἐ-
πικείμεναι ἀφανιζοίατο ὑπὸ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἵππαρχος,
πρότερον χρεώμενος παμάλιστα. νῦν τε ὦν συν-
αναβὰς, ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος,
λεγόντων τῶν Πισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σε-
μνοὺς λόγους, καὶ τέλεος τῶν χρησμῶν. εἰ μέν
τι σφέων σφάλμα φέροι τῷ βαρβάρῳ, τοῦ
μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁκόσα δὲ εὐτυχέοντα ἐκλε-
γόμενος, ἔλεγε τούτων τε Ἑλληνοντων ὡς ζηλ- E
τὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε
ἔλαβε ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμῷ δέ-
ων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι.

nes, haud decorum est Athenien-
ses tam malè iam de Persis meri-
tos non dare pœnas eorum quæ
perpetrauerunt, tu verò quod in
manibus habes perfice: tamẽ vbi
AEgyptũ, quæ dignitati tuæ iniu
riã fecit, domueris, sume aduer-
sus Athenas expeditionem: vt &
bene de te loquãtur homines, &
posthac abstineat alius à bello ti-
bi inferendo. Et hæc quidem e-
rat ratio vltionis exigendæ: illa
autem rationis accessio, Europã
esse regionem admodũ specio-
sam, omniáque genera felicium
arborum ferentem, ac summæ
bonitatis, & dignam quæ à solo
inter mortales rege possideatur.
Hæc Mardonius dicebat vt iu-
uenis ac nouarum rerum cupi-
dus, imperiique Græciæ pro rege
administrandi. Quod etiam regi
persuasit, conditione temporum
adiutus. nam alia vt rex ad hoc
faciendũ induceretur, adiumen-
to fuere. primùm è Thessalia nũ-
tii ab Aleuadis ad regem inuo-
candum aduersus Græciam. se e-
nim omne obsequium præstitu-
ros. (Aleuadæ autem isti erant
Thessaliæ reges.) deinde ii Pisi-
stratidæ qui Susa ascenderãt: qui
cùm eadẽ verba habuerunt quæ
Aleuadæ, tum verò prætendebãt
Onomacritum quendam Athe-
niensem, quem secum habebãt,
sortilegum, & Musæi sortium e-
dissertatorem. Ascenderant autẽ
cum eo reuersi in Græciam. nã
Onomacritus ab Hipparcho Pi-
sistrati filio Athenis fuerat eie-
ctus, quòd à Laso Hermionis
filio manifestò deprehensus fuis-
set, inter Musæi sortes hãc etiam
inseruisse, fore vt insulæ Lemno
adiacentes mari submergerẽtur.
Ob id Hipparchus hominem e-
iecerat, quum familiarissimè illo
antea vteretur. Et tũc cum eo-
dem, vt in conspectum regis ve-
niret, ascenderat: déque eo hono-
rificè cũ aliis Pisistratidis lo-
quebatur. Onomacritus, siquæ
sortes cladẽ barbaro nũtiabant,
earũ nullã recitauit. Itaque ac-
cedente hoc sortilego, & Pisistrati-
darũ & Aleuadarũ suasionibus,

a *Diuersam à nostra lectionem sequutus est. nostram tamen habent & Vet. cod. sed quidam pro* συνκαλυσόμενοι, *habent* συνκαλυσόμενοι.

b *Vel potius Hermionensi, id est, ex Hermione.*

c Tunc autem quum vnà cum illis *Susa* ascẽdissent, quoties in cõspectum regis veniebat, Pisistratidis honorificè de ipso loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladẽ barbaro portendebant, tacebat, & cõtrà fausti ssima quæque excerpebat: nimirum in fatis esse vt Hellespontus à viro Persa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recẽsens. Hic igitur oracula commemorãdo cum rege agebat: Pisistratidæ autẽ & Aleuadæ suas sentẽtias proferendo.

Quum autē Xerxi bellum Græcis inferre persuasissent, tunc quum secundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit. suscepit aduersus Ægypt. &c. *Illud autem χρησμῳδέων προσωφέρων perinde est ac si diceret, ita se apud regem in hoc negotio gerebat vt oracula dumtaxat illis allegaret quibus induceretur.*

Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduersus AEgyptios, qui rebellauerāt: quos subactos, & in arctiorem quàm sub Dario fuerant seruitutem redactos, tradidit gubernādos Achæmeni fratri suo, Darii filio: quem præsidem AEgypti interfecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi filius, vir Libys. Xerxes recepta AEgypto, productus aduersus Athenas exercitū, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocauit, vt & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus est,

A ὡς δὲ αἰεγράφθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρώτα στρατιὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτῷ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νυν ἐπὶ ἐξοπλίσντα Αἴγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετ' Αἴγύπτου ἁλωσιν, ὡς ἐμβαλέ ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα ὃ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, σύλλογον ἐποιήσατο Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλῃ. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε,

B

Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐς ὑμᾶς τιθείς, τῷ δεδεξάμενός τε, αὖτις τε χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κω ἠρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ τοῦ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα. ἀλλά θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ αἰεὶ σὺν ἡμῖν πολλὰ ἐπέπεισι συμφέρεται δὲ ἀμείνονι. καὶ μὲν τοι Κροῖσός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος καταστρεψάμενοι καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι οὐκ ἄν τις λέγοι· ἐγὼ δὲ ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ λείψομεν τοῦ προτέρου γλυμένων τὴν τιμὴν τήνδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτησόμεθα δυνάμιν Πέρσῃσι. φροντίζων δὲ εἰσκω, ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρῃσι τε τῇσι νῦν ἐπιτήδεα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρῃσι, πλεῖστα δὲ ἅμα δὲ τιμωρέειν τε καὶ πίσυν γενομένῳσι. δὴ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα ὃ νοέω προπαστεῖν, ἐπιστώσωμαι ὑμῖν. μέλλω, ἅτε ἐπὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίοις τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποίηκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρέατε μὲν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰόντα στρατεύεσθαι ἐπὶ σφέας τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὖτις τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ἐπ' αὐτῶν τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων

C

D

E

a Se sequētibus.

244

» Περσέων ὑ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἔλω A
» τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πα-
» τέρα τὸν ἐμὸν ἀπῆρξαν ἀδίκως ποιεῦντες.
» πρόσθε μὲν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀ-
» ρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ,
» ἀπικόμενοι, οἰκήματα τά τε ἄλσεα καὶ τὰ
» ἱερά· δεύτερα δὲ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τλιὼ
» σφετέρην ἀποβαίνοντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρ-
» ταφέρνης ἐστρατήγεον, πάντα ὑπίσω δὲ καὶ πάν-
» τες τοῦτέων μέμνησθε εἵνεκα αἰεὶ ἀρτήμεϊ θή-
» σεσθε στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ οἰκὸς ἀνδρῶν ζω- B
» σάδε βουλεύσασθαι ἀναλογιζόμενος, εἰ τούτους τε
» καὶ σὺν τούτοισι πλησιοχώρεας καταστρεψό-
» μεθα, οἳ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώ-
» ρην, γλῶ τε τλιὼ Περσίδα ἀπὸ δεξόμεθα τῆς
» Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσαν. οὐ γὰρ δὴ χώρην
» γε σεσεμένην καταλήψεται ὁ ἥλιος ὁμουρέων ἐοῦ-
» σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅ-
» μα ὑμῖν μίαν χώρην ποιήσω, διὰ πάσης διεξ-
» ελθὼν τῆς Εὐρώπης. πεπυσμένομαι γὰρ οὐ-
» δὲ ἔχειν οὔτε πόλιν ἀνδρῶν σεσεμένην, C
» οὔτε ἔθνος σεσεὸν αὐθεφάπτων ὑπολείπε-
» σθαι, ὃ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην,
» τουτέων πρὸ κατέλεξα, ὑπεξαιρημένων.
» οὕτω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔξουσι δούλιον ζυγὸν,
» οἵ τε αὐταίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι τάδε ποιέον-
» τες χρηίζοιτε ἑπεσθαι ὑμῖν σημήνω τὸν χρό-
» νον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, πρόθυμος πρώτα τινα
» ὑμέων χρήσω πρῆξαι. ὃς ἂν δὲ ἔχων ἥκῃ πα-
» ρεσκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶ-
» σσα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶ) ὁ ἡμετέ- D
» ρῳ. ποιητέα μέν νυν ταῦτα δοκέει οὕτω. ἵνα δὲ
» μὴ ἰδίῃ βουλεύσῃ ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆ-
» γμα ἐς μέσον, γνώμεν κελεύων ὑμέων τὸν
» βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἶπας ἐ-
παύετο. μετὰ αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε,
» Ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τὸν ἔμπροσθεν Περ-
» σέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ὃς τά
» τε ἄλλα λέγων ὀρθὸς ἄριστα καὶ ἀληθέσα-
» τα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικη-
» μένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαντας ἡμῶν, ἐόν- E
» τας ἀναξίους· καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη τοῦτο, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας, καὶ
» Ἀσσυρίους, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ καὶ με-
» γάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύ-
» ναμιν τοσήνδε θέσθαι βουλόμενοι, καταστρε-
» ψάμενοι δούλους ἐχόμεν, Ἕλληνας δ', ὑπ' ὧν

Persarum vlciscens, non prius desinã quàm expugnauero incenderóque Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt: primùm quũ Sardis vnà cum Aristagora Milesio seruo nostro venientes cremauerunt lucósque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terrã suam ingressos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum gratia rerum [a] irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinãdo comperio: Terram Persidem ætheri Iouis cõterminam reddemus. nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnem permensus Europam, vnà vobiscum cũctas regiones in vnam redigam. Nã ita rem habere audio, nullam reliquam esse hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiscũ [b] dimicare possit. Ita subactis his quos dixi, & qui nos lacessierunt, iugum seruile sustinebunt. In quo si mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præstò esse oportet, tunc vnusquisque debebit impigrè adesse. Quorum qui ornatissimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in nostra domo pretiosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sũt. Sed ne solus videar in concilio sententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quã libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Post quẽ Mardonius, Domine, inquit, tu verò non modò superioribus Persis, sed etiam venturis es præstantior: qui cùm alia & optima & verissima commemoras, tum verò [c] quòd Iones qui Europam incolunt, non sines habere ludibrio nos, minus quàm ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & AEthiopes & Assyrios, aliásque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos, qui nos la-

a *Alij, Animatus sum ad infer.*

b Dimicare possit, iis quos dixi summotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa sunt & qui culpa vacant, seruile iugũ sustineant. *Vel, & qui male de nobis meriti sunt, & qui non.*

c *Ita vertit quasi legeretur ὃν οὐκ ἐάσεις. Sed re vera omissa videtur, quum Xerxes ea non dixerit.*

cẽssere iniuria inceperunt, non vlciscemur. quídnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorũ nouimus vires imbecilles, [a] eorum quos subegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi nostræ habitantes, Iones & AEoles & Dores appellãtur. Quos ipse quoque expertus sum, quum eis iussu patris tui intuli bellũ: ac mihi quũ in Macedoniam vsque processissem, & penè vsque ad ipsas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam consueuere Græci (vt audio) inconsultissimè inire bella, propter imperitiam ac sinisteritatem. nam quum bellũ inter eos indictum est, in locum quem pulcherrimum planissimúmque inuenere descendẽtes, ibi prælia faciunt, ita vt magno cum suo malo victores inde discedant: deuicti (ne lõgius repetã) ad internecionem deueniunt. quos oportebat, quum sint eiusdem linguæ, interpositis caduceatoribus ac nuntiis dirimere controuersias, & omnia alia potius agere quàm pugnare: aut, si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquẽ inuenire vtrisque expugnatu difficillimũ, & ibi fortunam belli tẽtare. Hoc itaque ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promouisse. Tibi autem, rex, quis obuiã venturus est bellandi causa, copias Asiæ atque omnem classem agẽti? non eò audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quòd si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discãt nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimẽto hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessauit. Tum silẽtibus aliis Persis, nec diuersam eis quæ dicta esset sententiam dicere audentibus, Artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit,

[a] Sed & eorum liberos *iam* habemus, subiugatis iis qui in nostrã ditionem incolẽtes, Iones & Æoles, &c.

A ξανῶς ἀδικίης, ὑμῶν τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίλῳ πλήθεος συχροφέϊ; κοίλῳ δὲ χρημάτων δυνάμιν; τῶν ὑπεισάμεθα μὲν τὸ μάχιμον, ὑπεισάμεθα δὲ τὸ δυνάμιν ἐοῦσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας καταγρεμάμνους, τοὺς οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέονται. ἐπειρήσεσθαι δὲ καὶ τοῦτο ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ἔσπευδον· παῖς δὲ σὸς κελευσθείς, καί μοι μέχρι Μα- 245
B κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἐπώπωπε ἐς μάχην. καίτοι ἐώθασι Ἕλληνες (ὡς πευθάνομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἴσασθαι, ἔστι τε ἀγνωμοσυνῃσι καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προσείπωσι, ἐξευρόντες ὅ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο καταίροντες μάχονται· ὥστε νικῶντές γε καὶ κατὰ μεγάλα οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται. πρὸς δὲ τῶν ἑσπομένων οὐδὲ λέγω.
C Ἀρχιὼ. ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοῦτο χρὴ, ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβαίνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμέειν τοὺς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρὴ τὴν ἐκατέροισι εἶσι δυσχειρωτάτοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. ὕστερον γοῦν οὐ χρηστῶ Ἕλλησι διαχρεωμένοισι, ἐμέο ἐλάσσωτος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ δὲ δὴ
D μέλλοντί τις ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος ὅκοιον τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τοσὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀπίκεται τὰ Ἑλλήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ ψευσθείην γνώμην, καὶ οἱ ἐκεῖνοι ἐπεξελθόντες ἀβουλίην ἕλοιεν ἡμέων ἐς μάχην, μαθοιεν ἂν ὡς εἰμὶ ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δὲ ὧν μηδὲν ἀπείρητον. αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.
E Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ὑπολεήνας τὸν Ξέρξεω γνώμην ἐπέπαυτο. σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε,

» Ω Βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωμέων αἰτιέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τῷ ἀμείνω αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὡς τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτοῦ οὐ δυνάμενον γνώσκεσθαι, ἐπεὰν δὲ παραθέωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, δυνάμενον γνώσκεσθαι τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἠνώρθουν μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἀζυγέμονας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τι οὐκ ἐπείθετο, στρατευσάμενός τε, πολλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μὴ λῇς ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἱ κατ' θαλάσσαν τε δείσοι καὶ κατ' γῆν λέγονται εἶναι. Ὃ δὲ ἀνδράσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φὴς Ω Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἢ δὴ σὺν λυσὶ καὶ ἅρπαξι ἐλθόντα σὺν Δάτιδι καὶ Ἀρταφέρνεϊ ἑλεῖν Ἀθήνας μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὐκων ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἴσως τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς Ω Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὸν γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλομαι τοῦτο· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον Ω Θρήϊκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε πάντες οἱ ἐνῴκεον Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων λύσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέτραπτο φυλάσσειν τὴν γέφυραν τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε μὲν Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπείσατο τὴν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μὴ δὲ ἰωλιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ὅτι ἀνδρί γε ἑνὶ πρήγματα τὰ βασιλέος πρήγματα εἶναι. σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀναγκαίης ἐούσης. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε

REX, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [a] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidémque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturũ, mihi nõ est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu verò, rex, bellum inferre destinas viris multo quàm Scythæ sunt præstãtioribus, quíque & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [b] durum sit, hoc me tibi justũ est promere. Iuncto pontibus Helleſponto ais te copias per Europã in Græciam deducturum: atqui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionẽ ingressas soli Athenienses profligauerũt, ergo non vtraque in parte successit. Quòd si iidem consensis nauibus pugna nauali victores ad Helleſpontum naui gent, ac deinde pontem soluant, hoc [c] durum fuerit rex. Neque verò hoc ex mea vnius priuata prudentia coniecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iũcto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino institere precari Ione, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positũ fuisse. Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum

a Affricatum alteri. *Vel, Cum mutuo attritu admotum.*

b Timẽdum sit. *Vel, periculosum.*

c Timendũ fuerit

facito, iterúmque dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis. Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è cõtrario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superauitque fortuna cõsilium: at qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecũdauit, ille est quidem voti compos, nihilo tamẽ minus malè consilium cepit. Vides vt prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec finit insolescere: parua verò [a] nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magnásque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus inuidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatẽ inciderunt, quia deus neminem alium quàm seipsum sinit magnificè de se sentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certè quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidẽ tibi rex suadeo. Tu verò Gobryçfili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui malè audiãt. nam Græcis detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferẽdum: ad quod tu omni auiditate contendis: [b] quod absit vt fiat. Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui iniuriam faciunt, vnus cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quòd nõ præsentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quòd prius credit quã rem compertã habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria quòd ab altero infimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quòd si omnino bellũ his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrũm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succe-

a Ne vellicat quidem?

b Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est deterrima.

A σφάλυσον· αὖτίς τε ὅτεῳ τοι δοκέῃ, παρασκευάμενος ὅτι στεωτατος, παρεσαγόρευε τὰ τοι δοκέῃ εἶ) ἄειρε. ὃ γὰρ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον εὑρίσκω ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθείη τοι ἡλιῳ, βεβουλευται μὲν οὐδὲν ἧσσον εὖ, ἕωτωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης ὃ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὕρημα εὗρηκε, ἧσσον δὲ οὐδὲν οἱ καλῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑψηφέροντα ζωὰ κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρά, οὐδέ μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτ' ὀλισθαίνοντα βέλεα; φιλέῃ γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου ἀπόλλυται φοβήσας τοιόνδε· ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντέων, δι' ὧν ἐσφάλησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπειγόμενα μὲν νυν πάντα πρῆγμα, πίπτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίας μεγάλας φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ βουλεύεσθαι ἔνεστι ἀγαθά, εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα εἶ), ἀλλ' ἐπὰ χρόνου βύσιος αἰεί. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ Βασιλεῦ συμβουλεύω. σὺ δὲ ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, ἐόντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ ὀλίγα λαὸν, ἐπαίρῃς αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι. αὐτῷ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέῃς μοι πᾶσαν παρορμίζειν ἐκτείνειν. μή νυν ὕπω ἡμῖν ἀγαθὸν ἀγγέλλῃ τοιοῦτο ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐλθὼν ἀνήρ. ἐπεὰν δὲ ἀπρεπὲς τὸ λόγου τὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι ἀδικέῃ), ἀγαθὸν τε ἐστὶ τὸ ἑτέρῳ, ἢν νομισθεὶς παρὰ τῷ ἑτέρου κακὸς εἶ). ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ὑπὸ σοῦ ἄνδρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡμῖν θέσι τοῖσι Περσέων μενέτω. ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραδεξάμενος τὰ τέκνα, στρατηλατέτω αὐτὸς σὺ ὁπολεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βούλεαι. ἢν μὲν τὰ σὺ λέγεις, ἀνα-

» βαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων A dēt regi, interimātur liberi mei,
» οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ ἀλλοῖσι, καὶ ἐγὼ ἰὼν & insuper ego: sin succedent vt
» δὶς τῇ ἐγὼ προλέγω, ἢ σοὶ ταῦτα παθόν- ego dico, interimantur tui, & in-
» των, σοὶ δὲ σφι καὶ σύ, ἰὼν ἀπονοήσῃς. εἰ δὲ super tu, si redieris. Quòd si hanc
» ταῦτα μὲν ὑποδυόμενος οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ subire conditionem recusas, cu-
» πρώτους στράτευμα ἀναξεις ὅτι τάχιστα Ἑλ- pisque in Græciā prorsus dedu-
» λάδα, ἀκούσεσθαί τινα φημὶ τῶν αὐτῶν τῇδε cere exercitum, affirmo fore vt
» ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον μέγα τι καὶ κακὸν aliqui eorum qui hic relinquen-
» ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπὸ κυνῶν τε καὶ tur, audiant Mardonium post
» ὀρνίθων ἁρπαζόμενον, ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀ- allatam Persis magnam aliquā
» θηναίων, ἢ στε γε ὀλίγῃ τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ B calamitatem, à canibus volucri-
» μὴ καὶ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα búsque discerpi aut in Athenien-
» ὅτι οἵοις ἀνδράσι ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι sium solo aut in Lacedæmonio-
» βασιλῆα. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε· rum: nisi fortè antea inter viam:
Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀρ- tunc agniturum aduersus qua-
» τάβανε, πατρὸς εἰς τὸς ἐμοὺς ἀδελφεός. τοῦτο les viros suades regi vt moueat
» δέ σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν bellum. Hæc Artabano loquu-
» ἐπέων ματαίων· καίτοι ταύτῃ τοι ἀπιμίσθη to, Xerxes ira pertitus his verbis
» τοσοῦτόν μιν ἔτι κακῶς τε καὶ ἀδύμως, μή- excepit, Artabane, quòd patris
» τε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτι τάχιστα Ἑλλά- mei frater es, hoc te subleuat ne
» δα, αὐτός τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ C dignam stulta oratione merce-
» δὲ τὰ αὐτὰ σέο, ὥσαπερ εἶπα, ὀλίγου τελέα ποιή- dem recipias. hac tamen te no-
» σω. μὴ γὰρ εἶναι ἐμὲ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, tabo ignominia, quia instrenuus
τοῦ Ἀριαράμεω τοῦ καὶ Ἀρ- » τοῦ Ἀρτάμεος, τοῦ Ἀρσαμέος, τοῦ Τεΐσπεος, es & ignauus, ne comes sis meæ
ταίου, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος in Græciam expeditionis, sed hic
τοῦ ἄξομαι, » γενεὴς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· οὗ vnà cum fœminis maneas. Ego
» ὅτι γάρ μοι ἐπὶ νοῦν ἦλθε ἐξόμνυ, etiam sine te quæ dixi cōficiam.
» ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον στρατεύ- neque enim fuerim Darii filius,
» σονται ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ σαθρῶς γε (qui fuit Hystaspis, qui fuit Ars-
» θαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἔτι ἐκείνων· οἱ Σάρ- nis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit
» δις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἐλάσαν ἐς τὴν Ἀ- D Teispei, qui Cyri, qui fuit Cam-
» σίην. οὔκων ἔξεστι χωρέειν σφέτερόν δυ- byses, qui fuit Achæmenis filius)
» νατὸν ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν τοῦ ἀγῶνος· nisi Athenienses vltus fuero: pro-
» ἵνα ἢ παῖδες πόλιος τῆσδε τῶν Ἑλλήνων ἢ bè intelligēs, si nos quieuerimus,
» ἐκείνων πόλιος τῶν Περσέων ἠρήτην· ἔστι non quieturos illos, sed nostram
» γὰρ μέσον σφέων τῆς ἔριδος ὀλίγου· καλὸν ὦν, terram cum exercitu inuasuros:
» τοῦ περ πρόσθεν ἡμέας τιμωρέειν ἔτι μᾶλλον, prout colligere licet ex iis quæ il-
» ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, ὃ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐξ- li facere cœperunt, qui & Sardis
» ελάσας ἐπ' ἀνδρας τούτους· τοὺς γε καὶ Πέ- incenderunt, & Asiam incursā-
» λοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν ἐμὸς πατέρων δοῦλος, κα- runt. Itaque neutris fas est rece-
» τεχρήσατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αἰεί τε ὦν ἐ- E dere, [a] sed vtrisque propositū est
» δεσποτι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπωνυμοι τοῦ κατα- certamen aut agēdi aut patiēdi,
» στρεψαμένου καλέονται. ταῦτα μὲν ὅτι vt aut hæc omnia sub Græcis,
τοσοῦτο ἔγεντο. μετὰ δὲ, διαφώτα τε ἐγένετο, aut illa omnia sub Persis sint.
Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ medium enim inimicitiarum
δὲ βαλλομένῃ δίδοις, πάλιν ὕπνος ἐπεῖχε οἱ οὐ nullum est. Quare honestum e-
πολλός· ἐν τῷ στρατεύεσθαι ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δε- rit nos iam iniuria lacessitos exi-
tans, compèrit prorsus non esse sibi opus inferre Græciæ bellum: immuta-

[a] *Quidā sic*, Sed in eo res vertitur discrimine vt aut faciēdum aut patiendum aliquid sit.

[b] Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxē Artabani sententia. Quum autem in consilium noctem adhibuisset, planè comperiebat è re sua non esse ex-

peditionē in Græciam ſuſcipere. Cùm igitur hęc contraria prioribus decreuiſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis, &c. *Illud ἔνυξε Gerti etiam poteſt Scrupulum iniiciebat. Eodem autem ferè modo Græcum eſſe videtur Ouidium Verbo mordere. Illud δὲ οἱ ὀφθὲν ad Verbū reſpondere phraſi noſtratis & ea melius exprimi, Quæ ce n'eſtoit pas ſonge.*

a Quū iam Perſis vt copias cogerent denunciaueris? Atqui nec quòd ſententiam reuoces bene facis, nec adeſt quiſquam qui tibi *bene res, id eſt, reuocata ſententia*, cōſcius futurus ſit. *Vel*, Nec adeſt qui tibi *hoc delectū reuocata ſententia* condonaturus ſit. *q.d. Nec ego qui tibi adſto impunè hoc abire ſinam.*

táque rurſus ſentētia, quūobdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (vt fertur à Perſis) videre quendā corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Reuocaſtine ſententiā Perſa de inferēdo Græciæ bello,[a] quū prædixeris Perſis te cō paraturum eſſe exercitum? Neque, ſi reuocaueris eam, bene facis, neq; qui tibi aſſētiatur adeſt. quare perge ire eā viam quā interdiu ire deſtinaueras. Hæc loquutus ille viſus eſt Xerxi ab aſpectu euanuiſſe. Vbi dies illuxit, Xerxes huius inſomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Perſarum quos pridie coegerat cōcilio, ita verba fecit, Viri Perſæ, veniam mihi date dicēti contrariam ſuperiori ſententiam. nā & ego nondū ad ſummum quò perueniendum eſt mihi prudētiæ perueni: & qui vt illud faciā ſuadent, nullo vnquam à me tēpore abſcedunt. Eóque mihi Artabani ſententiam audiēti, confeſtim iuuentus efferbuit vt verba in virum grandem natu effunderē petulantiora quàm debui. nunc itaque agnoſcēs erratum meum, vtar illius ſententia: & quoniam reuocaui expeditionis ſumēdæ ſententiā, vos quieti eſtote. Hæc vbi audiere Perſæ, lætitia affecti regem adorauere. Inſequēti nocte idē rurſus inſomnium quieſcēti Xerxi aſſiſtens, inquit, Fili Darii, videris expeditioné apud Perſas reuocaſſe, verbis meis pro nihilo habitis, quaſi illa à nemine audiſſes. Hoc igitur nunc bene intellige, niſi extēplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rurſus humilis eris. Hoc viſo perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nūtiū miſit ad accerſendū Artabanū. qui vbi aduenit, ita ad eū inquit, Artabane, ego ſtatim quū in te bene cōſulētē mihi, ſtultis verbis inuectus ſum, nō fui cōpos mētis: ſed nō multo pòſt pœnitēs, cognoui id mihi eſſe faciendū quod tu præcipiebas. Tamē id volēs exequi, nō poſſū. nā mihi iā animo immutato, & prioris ſententiæ pœnitenti, apparuit in ſomnis viſio,

A δεδογμένων δὲ οἱ αὖτις ταυτέων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης αὐδρὰ οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν, Μετὰ δὴ βουλεύεαι ὦ Πέρσα στρατεύμα- ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προεῖπας ἀλίζων Πέρσησι στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβούλευσας ποιέειν, τοιούτους ἴθι καὶ τὴν ὁδόν. Ὁ μὲν, ταῦτα εἰ- B πὼν, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι· ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων σφι παλαίσας τοὺς ἀρίστους καὶ πρώτερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι συγ- γνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίστροφα βουλεύ- ομαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρήγ- ματα οὔκω αἰνίκω, & οἱ παρηγορέομαι κεῖνα ποι- έειν, τοιαῦτα χρόνον μευ ἀπέχοντα. ἀκούσαν- τι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, πρῶ- C τα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀτρεκέστερα ἀποῤῥίψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μέντοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐ- κείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδογμένῳ μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοί ἐστε. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκό- τες προσεκύνεον. νυκτὸς δὲ γενομένης, αὖτις τὠυτὸ ὄνειρον ἔλεξε τῷ Ξέρξῃ, καταστὰν ἐπ' D αὐτοῦ τοῦ Δαρείου, καὶ δή φαί- νεσθαί οἱ Πέρσησι τὸν αὐτὸν πάλιν στρα- τηλατέοντα, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν τῷδε ποιη- σάμενος λέγω, ὡς πρὸς τοῦδε ἀκηκοὼς. σὺ νῦν τοῦτ' ἴσθι, ἵνα μὴ αὐτίκα στρατηλα- τέης, τάδε τοι ἐξ αὐτέων προσδέκα αἰσχρὴ- σειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐφάνεο ἐν ὀλί- γῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσεαι. Ξέρξης μὲν δείσας ταῦτα ἐνθυμούμενος τῇ ὄψι, ἀναστάς τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμ- πει ἄγγελον, Ἀρταβάνου καλέοντα. ἀπι- γμένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἀρτάβανε, ἐ- E γὼ τοι παραυτίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἴπας ἐς σε μάταια ἔπεα, χρησθεὶς εἶνεκα συμβου- λῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔχων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἐστὶ τὰ σὺ ὑ- ποθήκαο. ἴσχων δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν· βουλόμενος. τοιγαμμένῳ γὰρ δή καὶ μετε- γνωκότι ὑπὸ φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεταί μοι, οὐδαμῶς

» ὑδαμῶς σύμφημι ποιέειν μὲ ταῦτα· νῦν A
» δὲ καὶ ἀγαπιλήσαν οἱ χρεὸν εἶναι θεὸς ὃς ὁ
» ὄνειρος, καὶ οἱ πάντως ἐν νόῳ ἐστὶ γα-
» νέας στρατηλασίης ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ἐπι-
» πλήσεται καὶ σοὶ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως
» ὡς ἐμοὶ ἐφάνη ὀνειρόμενον. βούλομαι δὴ ὦν αὐ
» γνόντα ταῦτα, εἰ λέξεις τε ἐμοὶ σύμβουλα
» πᾶσαν, ἐς ὁδὸν, μὴ τοῦτο ἴζοιο ἐς τὸν ἐμὸν
» θρόνον, ἀλλ' ἔασον ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κελυφώ-
» σας. Ξέρξης μὲν ταῦτα οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβα-
νος δὲ τὸ πρότερον κελεύσματι πειθόμενος, οἷα B loquuto Xerxi Artabanus initio
οὐκ ἀξιόμισθος ἐὼν τὸν βασιλήιον θρόνον ἵ-
ζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκάζετο, ἐσπεφοιτήκεε,
» ποιέων τὸ κελευόμενον, ἔστι ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺ
» πρὸς ἐμοὶ κήρυκι, φρονέειν τε οὐ, ἀλλὰ σοὶ λέ-
» γοντι χρηστὰ ἐπαλγέειν πείθεσθαι δὲ ἀμε-
» φότερα παρεσκήνηται, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
» λίῃ σφάλλεσι. καταπρὸ δὲ τῶν πάντων χρη-
» σιμωτάτῳ ἀνθρώπων θαλάσσῃ, πρὸ-
» μαται φασὶ ἀνθρώπους ἐμπίπλοσθαι, οὐ δύνα-
» μαι φύσει τῇ ἑωυτῆς χρᾶσθαι· ἐμὲ δὲ ἀ- C
» κούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, ὑπερφίαλον ἔδα-
» κε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμένων
» ἥρεσθαι, τῆς μὲν, ἥσσω αὐξούσης, τῆς δὲ,
» καταπαυούσης, ἐς λεγούσης ὡς κακὸν ἐπὶ δι-
» δασκάλῳ τῷ ψυχῇ πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ
» ἔχειν τῶν παρεόντων, τουτέων προκειμένων
» γνωμέων, ὅτι τῷ σφαλερωτέρῳ σεωυτὸν
» τε καὶ Πέρσας αὐτίκα. νῦν ὦν ἐπεὶ με-
» τέγνωκας ἐκ τῶν πρόσθε λόγων, φῆς σοι μετιέν-
» τι τὴν ἐς Ἕλληνας στόλον, ὅστις φοιτᾷ ὄνει- D
» ρος θεοῦ πρὸς πομπήν, ἐκεῖνός τε καὶ
» κελεύει τὸν στόλον ἀλλ' ὑδὲ ταῦτα ὀρθῶς φῂς,
» ὦ παῖ. σὺ γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πρή-
» γματα, φαίνεαι ὀρθῶς εἰδὼς ὅτεο ἐγὼ διδά-
» σκω, ἔτεσι δὴ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών.
» τὰ πλανήματα τῶν ὀνείρων μᾶλλον ἐπίστασαι ἢ ὅ-
» κως πρὸς ὁτέων τε, τὰ τε πρήγματα φρονέει. E
» ἡμεῖς δὲ ἔξω τοσοῦτο ἡμέρης τοῦτο τὸν
» στρατηλασίην ἐκ δὲ κάρτα εἰκάζομεν μετὰ
» χρηστῆς. εἰ δὲ ἄλλως μὴ ἔστι τοῦτο οὕτω οἷον
» ἐγὼ φημί, ἀλλὰ τι τῷ θεοῦ μετέχον, σὺ
» παῖ αὐτὸ σύμβαλλεο ἐξηγητής. φανήσεται γὰρ
» δὴ καὶ ἐς ἐμὲ καὶ σὲ ἀγαθὰ ἐλθόντα.
» φυλάσσειν δὲ χρὴ μάλιστα καὶ ὀφείλειν ἔχον-
» τι τῷ σὸν ἐόντα, ἢ οὐκ τῷ ἐμῷ.

diſſuadens omnino hoc quod poſterius facere cõſtituerã: quinetiã nunc interpoſitis minis abceſſit. Quòd ſi Deus eſt qui inſomnium miſit, eique prorſus eſt cordi expeditionem ſumi aduerſus Græciam, continget hoc tibi quod mihi inſomnium, itidẽ vt mihi præcipiens. Quod ita fore cõiecto, ſi omnem meum ornatum ſumas, eóq; indutus [a] in ſella mea conſideas, & deinde in cubili meo capias ſomnum. Hæc

a In ſolio meo

Quum tu me probris ex inſectatus, non id mihi tam doluit, quàm quòd ex duabus ſententiis quæ Perſis propoſitæ erant, alteram inſolentiã prouocantem, alteram compoſcentem, & perniciſſimam eſſe dicentem docere animũ plura præſentibus ſemper expetere: ex his ſententiis eam tu elegeris, &c.

[b] Quum tu me probris ex inſectatus, non id mihi tam doluit, quàm quòd ex duabus ſententiis quæ Perſis propoſitæ erant, alteram inſolentiã prouocantem, alteram compoſcentem, & perniciſſimam eſſe dicentem docere animũ plura præſentibus ſemper expetere: ex his ſententiis eam tu elegeris, &c.

[c] Id eſt, Ad hanc expeditionẽ, magna cum animi cõtentione egimus, & tractauimus.

magnã apparere mihi debebit tuũ amicum gerẽti, quàm mõ gerenti, ſed meum:

neque magis quiescenti in tuo toro quàm non, sed in meo: si etiam aliàs vult se exhibere. Neque eò vesaniæ peruenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, vt me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profectò nec aspectu suo dignabitur siue mea gerentem vestimenta, siue tua, sed te adibit: quod iam animaduertendū est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor diuinum esse. Cæterùm si ita tibi agendum videtur, neque id reuocari potest, eo ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque quum ista fecero, appareat. hæc tantùm conditione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus Artabanus, [a] quòd speraret ea à Xerxe sine vllis verbis admissum iri, iussa exequutus est. Et quum induta sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, móxque recubuisset, idem insomnium dormiētem adiit quod Xerxem adierat, eique superassistens, ita inquit, [b] Túne ille es qui festinantem ire in Græciam Xerxem distines, tanquam eius curatorē? Tu neque in futurum neque in præsens consideras, qui dissuades id quod est fatale contingere. Quid autem Xerxem pati necesse sit, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi demonstratum est. His verbis Artabano visus est ille vir insomnis minitari, candentibúsque ferramentis conari oculos ipsi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditóque Xerxi obseruatam sibi in somnis visionem exposuit, secundóque loco hæc inquit: [c] Equidem rex, ego, veluti homo, quòd multa iam viderā, & magna negotia sub Hessonibus contigisse, non sinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem esse malam multa concupiscere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Massagetas actum esset: quomodo cum exercitu Cambysis contra AEthiopes: qui etiam cum Dario militauit aduersus Scythas. Hæc sciens ego, sentiebam te (si quiesceres) omnium hominum beatissimum.

a Quum speraret fore vt quæ à Xerxe dicerētur, vana esse probaret, iussa exeq.

b Túne ille es qui Xerxem ab inferēdo Græcis bello dehortaris, tāquam eius curam gerens? Nec in præsenti nec in posterum impunè tibi erit quòd ea dissuades quæ fata fieri volunt.

c Ego certè, rex, qui multos quorum res ampliores essent, ab illis quorum res angustiores erant, superatos vidissem, te per omnia ætati gerere non sinebam. *At Valla populum alienum sub Hessonum nomine videtur somniasse.*

A σεαυτὸν μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυο-
μένῳ, ἢ οὐ χρὴ ἐν τῇ ἐμῇ εἰσέρχε καὶ ἄλ-
λως ἐθέλῃ φαείνῳ. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτόν γε
βουλήσεις αἰσχρὸν τοῦτο ὁρμηκέναι ὅστι ὃ ὀπτ-
αινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξῃ, ἐμὲ
ὁρᾶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμηριούμενον. εἰ
δὲ ἐμὲ μὲν ἐν σοὶ λόγῳ ποιήσεται, σοὶ δὲ
ἀξιώσει ὀπτάζεσθαι, οὔτε ἐπὶ τῷ ἐμῷ
ἐσθῆτα ἔχων, οὔτε ἐπὶ τῷ σῷ, σοὶ δὲ ὀπτά-
σεσθαι τοῦτο μαθητέον ἤδη ὅστι. εἰ γὰρ δὴ ὀπτ-
B άσεσθαί γε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς
θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι,
καὶ σοὶ ἐμοί τε αὐτῷ μὴ διατρέπεσθαι, ἀλλ' ἤδη
ἵημι ἐν κοίτῃ τῇ σῇ καταπαυσόμενος. φέρε, τῶν
τίων δέ μοι ὑπὲρ τελευμένων, φαίνεσθαι καὶ
ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ γνώμῃ
χρήσομαι. τοσαῦτα εἰπὰς Ἀρτάβανος, νομί-
ζων Ξέρξεα ἀποδέξεσθαι λέγοντα ταῦτα, ἐ-
ποίεε. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω
ἐσθῆτα, ἐσελθόντος ἐς τὸν βασιλήιον θρό-
νον, ὡς μιν τοῦτο κοῖτον ἐποιέετο, ἦλθε οἱ
C κατυπνωμένῳ τὠυτὸ ὄνειρον τὸ περ τῷ
Ξέρξεα ἐφοίτα. ἐπιστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβά-
νου, εἶπε τάδε, Ἆρα σύ δὴ χρῖος ἧς ὁ ἀπο-
στρέφων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλ-
λήνας, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ
μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παραυτίκα νοῦν κατα-
σχήσεαι, ἀποστρέπων τὸ χρεὸν γενέσθαι.
Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀπηνεγκόντα πάθεῖν, αὐ-
τῷ ἐκείνῳ δεδήλωται. ταῦτά τε δὴ ἔδοκει
D Ἀρταβάνῳ τὸν ὄνειρον ἀπιέναι, καὶ θερ-
μαίσι σιδηρείοισι ἐπιχειρέειν αὐτοῦ μέλλοι τοὺς
ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα, ἀνα-
θρώσκει· καὶ παραλαμβάνει Ξέρξεα, ὡς τὸν ὄ-
φιν οἱ τὸν ἐν τοῖσι ὕπνοισι δεξιὴν λαβὼν ἀπηλάσατο,
δεύτερά οἱ λέγει τάδε· Ἐγὼ μέν, ὦ βασι-
λεῦ, οἷός εἰμι ἄνθρωπος ἰδὼν τε πολλὰ καὶ μεγά-
λα πρήσσοντα ἀνθρώπους, οὐκ
ἔων σε τὰ πρόσω τῇ ἡλικίῃ εἴκειν· ὁρέων δὲ ἐμέ-
νους ὡς ἀνόητον εἶναι τὸ πολλῶν ὀλιγόμενον μεμ. χ' μανθάνω
μνῆσθαι μὴ τὸν ὅπλα Μασσαγέτης Κύρου
E πόλεμον ὡς ἔσπαρξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν μεμ. χ' μανθάνω
ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευό-
μενος ὦν ἐν Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας, ἐπιστάμε-
νος ὧν τούτων, ἐνόμιζον εἶναι, ἀτρεμίζοντά
σε μακαριστὸν εἶναι πάντων ἀνθρώπων.

» ἐπεὶ ὃ δαιμονίη τις γένεται ὁρμὴ, καὶ Ἕλ- A
» λησιν (ὡς ἔοικε) φθορὴ τις καταλαμβάνῃ
» ἠπίαπος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τρέπομαι,
» καὶ τὸν γνώμιον μεταπέμπομαι· σὺ δὲ σήμη-
» νον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμε-
» να, χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐν τῷ στρατο-
» τοῖσι προφρονεστέροισι ἐς τὸν πόλεμον.
» ποίεε δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ προδιδόντος,
» τῶν σῶν ἐνδεήσῃ μηδέν. τουτέων λεχθέντων,
ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψι, ὡς ἡμέρη ἐ-
γένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑποφήνας τοῦ- B
τα Πέρσῃσι, καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον
ἀπαυτεύδων μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ὀπαυ-
τεύδων φανερὸς ἦν.

Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκρίναν ἀκηκοότες, φέρειν τε ὀπὶ πᾶσαν γῆν, δουλωσόμενόν τε οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἦν δὲ ὄψις τοιήδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ὀπιχεῖν. C
249 μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι τὸν στέφανον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς κείμενον τὸν στέφανον. χρησάντων δὲ ταῦτα τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὸν ἀρχὸν τὸν ἑωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε σπουδὴν πᾶσαν ὀπὶ τοῖσι παρῆσαν, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν. καὶ Ξέρξης τοὺς στρατοὺς οὕτω ἐπάγαρσιν ποιέεται, ζώειν πρώτην ἐρευνῶν τὴν ἠπειρον. ἀπὸ γὰρ D
Αἰγύπτου ἀλώσιος, ὀπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα παρῆρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ προσφορέα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀναμιμνήσκοντι ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. σόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δα-
μηδία ρεῖον τὸν ὀπὶ Σκύθας στρατὸν τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πᾶσι τοῖσι ὑπὲρ τὴν Ἀσίην κατεστρέψαντο, ἐνέμοντο. τῶν εἵνεκεν ὕστε- E
ρον Δαρεῖος ἐπεμώρεε. μήτε τὸ λεγόμενον τῶν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τοὺς πρὸ τῶν Τρωικῶν γενομένους· οἳ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην καὶ Βόσπορον, ἅπαντάς τε Θρήικας κατεστρέψαντο πρὸς

Sed quoniam diuinus quidam inſtinctus eſt, & Græcos clades quædam (vt videtur) miſſa diuinitus manet, ego quoque cedo, ac ſententiam muto. Tu verò quæ diuinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, iubetoque vt iis quæ ad apparatum pertinétia antè præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, deſit. His dictis, & ſublatis ex ea viſione animis, vbi dies extitit, ibi confeſtim & Xerxes hæc Perſis exponit, & Artabanus, quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortabatur.

Poſt hæc ineunti expeditionē Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatū eſt: quod Magi auditum, coniectarunt ad vniuerſam terram pertinere, portendéréq; omnes homines Xerxi ſeruituros. Viſum autem tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe, cuius oleæ ramis vniuerſa tellus occuparetur, & mox corona capiti circūdata, euaneſcere. Hæc Magis interpretatis, ſine mora Perſæ qui in cōcilio fuerāt, ad ſuam quiſque præfecturam digreſſi, omni ſtudio incubuerunt ad exequenda iuſſa, cupidi dona quæ propoſita fuerant obtinēdi. Xerxes autem ita copias ſuas contraxit vt omnem continētis locum ſcrutaretur. ſiquidem à debellata AEgypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatū, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuiſſe videatur aut ille Darianus, qui aduerſus Scythas ductus eſt, aut ille Scythicus, qui Cimmerios inſequens Medicam regionem inuaſit, ac penè omnia ſuperiora Aſiæ ſubegit ac tenuit: (quo nomine Darius poſtea Scythas iuit vltum) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduerſus Iliū, aut ille ante Troicū bellū, Myſorū Teucrorúmq;, qui per Boſphorū in Europā tranſgreſſus, omnes Thraces in deditionem ſuam redegit,

ad Ioniúmq; Pontũ descẽdens, ad Peneum vsque amnem qui ad meridiem vergit, processit. neque illi omnes exercitus, neque alii his adiecti, cum vno hoc comparari merentur. [a] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naues præstabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vnà militabant, aliis vt naues longas in vsum pontium præstarent, iniunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipuè propter Athon, vt in quo superior classis dum circumuchitur afflictata fuisset. Ad Eleũtem enim Chersonesi classis habebat stationem, illinc que omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adiuuãtibus etiam in effodiẽdo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [b] & Artæo Artachæi filio, viris Persis. Est autem Athos mõs ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est, peninsulæ*, cum isthmo duodecim stadiorum. Hæc planities atque tumuli quidem mari Acanthiorum ad mare quod est cõtra Toronem, non sunt magni. In hoc isthmo vbi Athos finitur, sita est vrbs Græca nomine Sana. Quę autem extra Sanam & intra Athon sitæ sunt vrbes, eas tunc Persa ex cõtinentibus insulanas facere aggressus est: quæ sunt hæ, Diõ, Olophyxus, Acrothoon, Thysus, Cleonæ. Istæ quidem sunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum [c] nationatim effodiebant recto limite Sanam versus. Posteaquam depressa erat fossa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effossam assiduè tradebãt aliis super scalas stantibus: & isti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad summos perueniebatur, qui illam efferebant atque abiiciebãt. Qua in re

a Quam enim ex Asia gentem in Græciam non addixit Xerxes?

b Et Artachæo Artæi filio.

c Nationatim distributum effoderunt.

A καὶ ὅτι τὸν Ἰώνιον πόντον κατέβησαν· μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τῇ πρὸς μεσαμβρίην ἔλασαν. αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἕτεραι πρὸς ταύτῃσι θωμάσιαι αἱ στρατηλασίαι, μιῇ τῇδε ἴσα ἄξιαι. τί γὰρ σὺ ἦγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ὅτι τιὼ Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον ὃ πινόμενον ὕδωρ σὺκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; ἄλλῳ γὰρ νέας παρεῖχοντο, ἄλλῳ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππους παρεστέ-

B πακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι τοῖσι δὲ, ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς παρεσκευασάντων τῶν προόντων πολλῶν καὶ πολεμίων, τὸν Ἄθων, παρεσκευάζετο πρὸς τρισὶ ἔτεσι, ἐς μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεουντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὄρυσσον ὑπὸ μαστίγων πάντα-

C πάντοθε τῆς στρατιῆς, ἀλλοδαποὶ ἐόντες· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρεις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ ὀνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τιὼ ἤπειρον ὁ ὄρος, χερσονησοειδὲς τε ἔστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ χελωναὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκαν-

D θίων, ὅτι θάλασσαν τιὼ αἴτιον Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας αὐτὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται. ὤρυσσον δὲ ὧδε· δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι τῷ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν ἀρξάμενοι ποιησάμενοι· ἐπεὶ

E δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτατω ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι· οἱ δὲ αὖ ἐκ δεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω. οὗτοι δὲ ἀφορέουσι τε καὶ ἀφέ-

βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων,

καὶ ἀρυγμένοι οἱ χαμοὶ τῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον πρῆξαι. ἅτε γὰρ τῦ τε αὐτῦ ὄμματος ἐὸντος καὶ τῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιεύμενοι, ἔμελλε σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μέρεος οὗσαν αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· ὅκως μὲν αὖ ὄμμα τὸ διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτῦ τῦ διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τῦ ἔργου, σμικρὸν ἀεὶ κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λιμήν ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ ἀγορήιον· σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος. ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλέσθαι, μεγαλοφρεσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δηλῶσαι ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. πρεὸν γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας ἀλλ' ὀρύσσειν, ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, βῶας ὡς δύο τριήρεας τὸ εὖρος ὁμοῦ ἐλαυνομένας τοῖσι ἐωυτοῖσι τριήρεσι τοῖσι πᾶσι καὶ τὸ ὄρυγμα, προστέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπειρέετο· παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου· ὅπλα τάξας φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνῃ ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἔθνεα τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ ταῦτα χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ὅτι τηδεωτάτην εἴη, ἄλλα ἄλλῃ ἀγινέοντας ὁλκοῖσί τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ τῶν πλείστων ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην ἀφικνεύμενοι. οἱ τῶν δὲ οὗτοι τὸν παρειλημμένον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν.

A tumuli effossi duplicē laborem illis, præter quā Phœnicibus, præbebant: nā quum eandē facerent fossæ mensuram superius in ore quā inferius in fundo, id necesse fuit contingere. At Phœnices cū aliis in rebus, tū, verò in illa prudentiā suam declarauerunt: qui partē quæ sibi contigerat, ita excauauerūt vt os fossæ duplū esset quàm ipsam fossam esse oportebat, procedéntéq; opere assiduè illam coarctabant: vt quum ad imum deuentū esset, fossa cęterorū partibus adæquaretur. Est autē hoc loco pratum quoddā, vbi illorum erat & forum & mercatus, quò multum etiam ex Asia fruméti moliti comportabatur. Hanc fossam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iussit, potentiæ ostētandæ cupidus, ac memoriæ sui relinquendæ. nam quum liceret nullo negotio naues per isthmū transportare, iussit isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem imperatum est vt fossam facerēt, quibus fuerat vt flumen Strymonem pontibus iungerent. Ista Xerxes hūc in modum fecit. Comparauit item ad pontem b armaturam, c sirpi atque albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atque AEgyptiis negotio vt commeatum exercitui comportarent: ne homines néve iumenta quæ ducebantur in Græciam, d absumerentur. Sed admonitus iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via cōportaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verùm plurimi comportarunt in oram quę dicitur Album littus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizā Perinthiorum oram, alii in Dorisçum, alii in Eionem, quę est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadocię. Illuc enim editū erat vt cunctæ copiæ cogerētur, quæ per continentem erant cū Xerxe iturę.

a Præruptæ præcipitia fossa dupl.

b Ὁπλα hic Gręcē. *Gall. Le cordage.*

c Bybli.

d Fame laborarent. λιμήνῃ non λιμώττῃ.

In quibus quisnam præfectorũ agmen pulcherrimè instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis nõ minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæãdrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspẽdisse.

In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitũ atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: spopondítque se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donauit: quíque nunc omnium hominum diuitiis princeps est secundum te. Hæc vltima verbą Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exactè recẽsebo. Etenim [a]posteaquã accepi, celerrimè te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia talẽtorum, auri verò quadragies centena millia nũmũm Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono do.nam mihi ipsi victus è mancipiis atq; ex agricolis suppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc

a Quum ad mare Græciæ, descendere te audissem, statim opũ mearum rationẽ inire aggressus sum. Iam cum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo millia, auri verò myriadas quadringentas staterum Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono dare statui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura suppetet. *Ex Bud. interpr.*

A ὃς μοῦνον τὸν ἐπ' ἀρχῆς στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγών, τὰ προκείμενα τῷδε βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. σαφὲς γὰρ ἐμοὶ ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντος οἶδα. ⓐ δὲ, ἐπεί τε διαβαίτες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, ἀπῆλθον ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τοῦ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρράκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀναπέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλλίωνος Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν ἐκ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι κατοικημένος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὸν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξείνιοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον προέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. ⓑ ὦ εἶπον, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τε τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσείῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἔστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, μετά σε. θωυμάσας δὲ τῷ ἐπίσχε τὸ πλῆθος Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερος εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι δ μὴ εἰδέναι τῷ ἐμεωυτοῦ οὐσίῃ, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ πρῶτά σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν μελλοντα τὴν Ἑλλησπόντου, βουλόμενός τοι δοκέειν ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξεμάθον, καὶ οὐδὲν λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑούσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας σταθμῶν Δαρεικῶν, ὀλίγου δεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. τὰ ταύτοισι σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτὸς δέ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπόνων ὀλίγος βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δ' ἡδέως τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ

» στρατεύμασι ἐς τόδε, ὅστις ἥδιστος ξείνια
» τοῖσι ἐμοῖσι στρατῷ δώσει ἐμοί, ὅστις ἐς
» ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτὸς παρελθὼν ἐς
» τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἥδιστος συμβαλέεσθαι
» χρήματα, ἔξω στρ. σὺ δὲ καὶ ἀξείνισας με-
» γάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγά-
» λα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων
» γέρεα τοιάδε δίδωμι, ξεῖνόν τε σε ποιεύμενος ἐ-
251 » μὸν, καὶ τῶν τετρακοσίων μυριάδας τῶν πρὸ
» σατήρων ἀποπλήσω πρὸς ἐμεωυτοῦ, δοὺς τοῖς
» ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴτοι ὀλιγοστέες ἔωσι αἱ
» τετρακόσιαι μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων,
» ἀλλ' ἢ τοι ἀπ' ἐμεωυτοῦ ἐγὼ ἐμέο πεπλη-
» ρωμένου. κέκτησό τε αὐτὸς τάδε ἔτι τόσα,
» ὅπίσω δέ τι εἰ αἰεὶ τοιόσδε· οὐ γάρ τοι τῷ οὕ-
» τω ποιέοντι, οὔτε ἐς τὸ πρόσθεν, οὔτε ἐς τὸ
» μέλλον μεταμελήσει. ταῦτα δείπας, καὶ ἐ-
πιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τοῦ ἐσω.
Ἀνάυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν τῷδε
μιξόλυδος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γίνον-
ται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην
Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα
γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ
σταδίων ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαινόμε-
νος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ
δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ἤδη
τοὺς οὔρεας τὴν Φρυγῶν καὶ τὴν Λυδῶν, ἀπί-
κετο ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα στήλη κατεστε-
πτηγῶα, σαφέα δὲ ἐκ τοῦ Κροίσου, καταση-
μαίνουσα διὰ γραμμάτων τοὺς οὔρεας. ὡς δὲ
ἐκ τῆς Φρυγίης ἐστέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, D
χιζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστερὴν,
ἤδη Καρίην φερούσης, τῆς δ' ἐς δεξιὴν,
ἐς Σάρδις, τῇ καὶ περιόντες διαβαίνουσι τὸν
Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα αἰδοίη γίνεται,
καὶ ἐόντα τῇδε Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ
ἀνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυείκης τε καὶ πυρὸ
μέλι ποιέονσι. ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν
ὁδὸν, θῦρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα,
διαπρεπέϊ κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῷ
ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτέλας, δευτέρῃ ἡμέρῃ E
ἀπίκετο ἐς τὴν Λυδῶν ἄστυ.

Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν
ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτέων-
τας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ στρατιῇ τοῖς
δεῖπνα βασιλεῖ προδοσπολέειν. τὴν
οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀ-

A natus sum qui in exercitum meum hospitalitatem exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præterte: qui & exercitum meũ egregia hospitalitate prosequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. a ob quæ vicissim ego te iis remunerandum duco. Hospitem meũ te facio: & ista quadragies centena millia numm̃um de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades, *id est, quadragies centena millia*, sint imperfectæ, sed addito è meis supplemẽto summa sit solida. quęque possides ipse possideto, ac scito semper talem agere. nam ita agentem te, neque in præsens neque in posterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit assiduè porrò iter: prætergressúsque vrbem Phrygiam nomine Anaua, & stagnũ ex quo conficitur sal, peruenit Colossas Phrygiæ oppidum, vbi Lycus amnis hiatum terræ subiens occulitur, deinde ferè quinque post stadia emergens, elabitur & ipse in Mæandrum. Mouens autem è Colossis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod est in finibus Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atque erectus à Crœso est, indicans literis eos fines. Vbi autẽ è Phrygia in Lydiam ventum est, ad diuortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardis: quã tenentibus necesse est prorsus Mæandrum transire, vrbémque Callatebũ præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica & tritico cõficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donauit, cámque tuendam viro b immortali delegauit: & ad vrbem Lydorum altero die peruenit.

a Vt tecum pariã faciam, pro hac liberalitate hospitem te meum fãcio: quadringentas verò myriadas nummũm de meo explebo, datis tibi chiliadibus septem, vt quadragies centenis millibus Daricorũ staterum nihil desit. Proinde quæ hactenus possedisti, possideto: memẽtóque talem te semper præstare. hæc enim te facientem nec in præsens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiusdẽ Bud. interpr.*

b *De his Persis qui immortales dicebantur, vide quæ postea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

Postquam Sardis aduenit, principio caduceatores dimisit in Græciam petitum terram & aquã: edictúmque vt cœnas regi instruerent ad omnes ciuitates, præter Athenas & Lacedęmonẽ.

§ Desunt hic aliquot verba in Vulgar. edit. Graecis, quae Valla addit, & etiam in Ver. nostri cod. habentur.

Eorum autem causa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc antè Dario petenti non miserant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens explorare, caduceatores dimisit.

Secundum hęc sese apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negotium hoc datum erat, Hellespontum ex Asia in Europam cõiungerent. Est autem Chersonesi in Hellespõto, Sestum inter & Madytum vrbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Vbi nõ longo pòst tempore sub Xãthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Persam Sesti præfectum cepêre viuum, stipitíque suffixerũt: qui in templum etiam Protesilai quod est in Eleunte adductis fœminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo iungere pontem inchoauêre ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, b illinc AEgyptii b sirpo. Est autem ex Abydo ad vlteriorem continentem septem stadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempestas ea omnia dirupit atque dissoluit. Quod quum audisset Xerxes, indignè ferens, iussit trecenta Hellesponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam verò audiui mississe quoque cum his etiam qui stigmata Hellesponto inurerent. Certè mãdauit vt colaphos Hellesponto incuterent, dicentes barbara verba ac vesana: O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quòd eum læsisti, qui de te nihil malè meritus erat. Te tamen rex, Xerxes, velis nolisve, transmittet: meritóque nemo hominum tibi sacrificat, vt doloso pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iussit, atque eis qui præpositi operi erant, caput præcidi. Et illos quidem pontes fecerũt ii quibus hæc ingrata merces proposita erat. At alii architecti qui alios fecerũt, hoc modo iũxerũt:

A πέμπει ὕδωρ αἰτήσων, τῇ δ' ἄλλῃ πάντι· τῷ δὲ εἵνεκα τοῦτο ἐποίεε πέμπει ὕδωρ αἰτήσων γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι γὰρ οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πᾶσι ἐδόκεε τότε δείσαντας, δώσειν βουλόμενος ὧν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβέως, ἔπεμπε. ¶ Ἰδίωμα

Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλάων ἐς Ἄβυδον· ἐν ᾧ δὲ τούτῳ τῷ Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν B Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ὑπὸ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτεω αὐθρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζωντα κακοῖσι σανίδα κατελόπασι· οὗτος καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσιλάου τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλεοῦντα ἀγινέόμενος C γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. ἐς ταύτην δὴ τὴν ἀκτὴν ἐκ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρωσαν τοῖσι κατεστέκεσαν· τὴν μὲν λευκολίνου, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνεην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἐπτὰ στάδια ἐκ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον ἤπειρον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, διατμηθέντος χειμῶνι μεγάλῳ σὺν ἐκπνοῇ τε ἐκείνῃ πάσῃ καὶ διέλυσε. ὡς δὲ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιήσας, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας D διατεῖναι μάστιγι πλῆγας, καὶ καταῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδίων ζεύγεα. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ μαστιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε σίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ὑποτείλετο δὲ ὧν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἁλμυρόν, δεσπότης τοι δίκην ὑπέχει τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν κατὰ ἐκείνου ἀδικήσαντά σε. ὁ βασιλεὺς μέν νυν Ξέρξης διαβήσεταί σε, εἴτε τοι σύγε βουλομένῳ, εἴτε μὴ σοὶ χαριζόμενος· δίκην γὰρ ὀλίγα ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων ὑφίσταται, ὡς ἐόντι καὶ ὀλερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. E τήν τε δὴ θάλασσαν ὑποτείλετο τοιούτοισι ζημιοῦν, καὶ τοὺς ἐπεστεῶτας τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ὑποταμεῖν τὰς κεφαλάς. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐπέων τοῖσι κατεστέκεσαν αὖτη ἡ ἄγγελος ἦν· οἱ δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε·

πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας στησάντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τεσσαράκοντα, τοῦ μὲν πόντου, ὀπισθιοστάσας· τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, ἵνα ἀσφαλὴς ὁ τόνος τῶν ὅπλων. στησάντες δὲ ἀγκύρας κατῆκαν τετραμμένας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ πόντου τοῦ ἑτέρου, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν εἰσιόντων ἐκ πνεόντων· τοῦ δὲ ἑτέρου τοῦ πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, βόρεω τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑποφαίνουσι καταλιπόν τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τοῦτο, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, περιελιττοντες ὄυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα. οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου θωμάλιγγοι ἐς ἑκάτερον, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἴσα αὐτὰ, καὶ καλωσύνη. κατὰ λόγον δὲ ἰσοῖ ἐμβεβηκότερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἵλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κερμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὖρει, κόσμῳ ἐπέθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐπ' ἄκρης, σανίδα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλιν ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὴ θέντες καὶ τὴν ὕλιν, γῆν ἐπεφόρησαν. καταπάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν προείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χοοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἵ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπληται τὰ στόματα τῆς ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ πάντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, σάλπιγξι χρεώμενος, ἅμα τῷ ἕωι πρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμητο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκ λιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτε νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· αὐτί τε ἡμέρης τε, νὺξ ἐγίνετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὕστερον ἐμελέησε· καὶ εἵρετο τοὺς μάγους ὅ τι κοτὲ προφαίνῃ τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν οἱ Ἕλ-

A Biremes triremésque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuêre: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum, vt ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrãdes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere cõtra Pontum, ventorum cauſa qui [a] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & AEgeum, B Euri & Auſtri cauſa: relicto ad aurorã tribus in locis inter biremes tranſitu: vt qui vellet in Põtum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è biblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proC portione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos aptè inſtrauerunt ſuper armamenta intẽta. Hos vbi gradatim diſpoſuerunt, tũ verò rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecêre, materiam attulerunt concinnéque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarũt: quo iniecto, ſepem hinc atque hinc, ne D maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt.

[a] Intrinſecus

Perfectis iis quę ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nuntiato ſibi prorſus alueo abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouẽti ſol ſuam in cælo ſedem relinquẽs apparere deſiit, quum nullæ nubes, verùm ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertenti quum cura inceſſiſſet percontandi Magos quid oſtentũ id vellet portendere, illi reſponderunt, deum

significare Græcis ciuitatũ defectum: quòd dicerent, solé, Græcorum: lunã, ipsorum esse præsidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentẽ adiens Pythius Lydus cælesti ostento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus est, Domine, indulgebísne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, sese indulturum respondit, & vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei, qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vnà ducas. ita confectis quæ in animo habes, rursus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, túnc, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiósque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probè nunc discito hoc, animum in hominũ habitare auribus. [a] Qui bene audit, eius corpus voluntate perfunditur: qui verò malè, is exacerbatur. Tu itaque quũ benè feceris, & alia eiusdem generis promiseris, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea verò quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quàm pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autẽ quem præcipuè cõplecteris, damno multabere. Hæc quum respondisset, subitò imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: eiúsq; discissi dimidium ad dex-

a Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Ita Eras.*

A λησι τοῦ δικαιοῦ ὁ θεὸς ἐκλάψων τὴν πόλιν· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων τοῦ δεκάδα, σελήνην δέ, σφέων. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ξέρξης, τοῦ χαρὴς ἐών, ἐποιέετο πρὸ ἑωυτοῦ ἐξέλασιν. ὡς δὲ ἐξήλασε πρὸ στρατιῆς, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας ὃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν πρὸς Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσαις αὖτι τοῦ βουλεύμενος τυχεῖν, ὃ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ποιήσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα φρόνημα; Ξέρξης ὦν πρὸς μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ ὃ ἐδεήθη, ἔφη τε ποιήσειν, καὶ δὴ ἀγχοῦ ἐκέλευε ὅτευ δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ στρατεύεσθαι πρὸς σε πάντας ἅμα συὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρεις, τῶν μοι παίδων ἕνα πρὸς ἀφέλου σὸν τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμεῦ τε τῶν χρημάτων ἢ μελεδωνὸς τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα στεώντῳ καὶ πρήξας τὰ νοέεις, νοστήσας ὀπίσω. κέρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ ἀνδρῶν, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατευομένου αὐτὸς τὸν παῖδα, καὶ ἄγειν τοὺς παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνησάσθαι μοι σὺ πατὴρ παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρεῶ πάμπολλα κλύειν αὐτῇ γυναικὶ συμπίπτεσθαι; οὐ νῦν τοῦτ' ἐξεπίστασο, ὡς ὦν τοῖσι ὠσὶ τὸν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, πίμπλησι ἑωυτὸν ἐμπιπλέων τὸ σῶμα· ὑπερηφανίης δὲ τούτοισι, αἰσθεὶς ὅτε μὲν νῦν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπαγγέλλεο, θύεργα ποιήσειν βασιλῆα οὐ κατισχήσεις· ὑπερβαλέεαι· ἐπεί τε ὃς ἐς τὸ αἰσχιστεύειν ἐπάρεο, τοῦ μὲν ἀξίου οὐ λήμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνὸς τὸν πρεσχέσεαι μάλιστα, τῷ ψυχῇ ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι περιστέουσι ταῦτα ποιέειν, τὸν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον διαπρίειν· διαπρησάντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ὀπὶ τὰ δε-

ξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὴν ἡ, ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ταύτην διέξιεναι τὴν στρατόν. πομπεύουσι δὲ τοῦτον τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῄει ὁ στρατός. πρόσθε μὲν δὴ ἀκοντοφόροι τε καὶ οἱ Λογχοφόροι μετὰ δὲ τούτους, συμμιγὲς τὸ στρατόπεδον ἐπορεύετο, οὐ διακεκριμένοι τῇ τάξι· ἐπεμίσγοντο δὲ, οὐδενὸς διαλέλειπτο, ἐς οὐ σταθμὸν οὗτοι βασιλέι. προεπορεύοντο μὲν δὴ ἱππέων χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, ἔχοντες κατὰ τὸ ἐς τὸν γόμφον τρέφαντες· μετὰ δὲ, ἱεροὶ Νίσαιοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ἐς πομπήν. Νίσαιοι δὲ καλέονται ἵπποι οὗτοι δι' τόδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῆς εὐρυμεδέος· ἐν τούτῳ τρέφονται οἱ ἵπποι οἱ μεγάλους φέρε τὸ πεδίον τοῦτο. ὀπίσω δὲ τούτων τὴν δεκάδα ἵππων ἅρμα Διὸς ἐξεπεπόμφει, τὸ ἵπποι λευκοὶ ἕλκον. ὀπίσω δὲ τοῦ ἵππων ἐστᾶσι πεζῇ ἡνίοχοι, ἐχόμενοι τοῦ χαλινοῦ. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἔτι τρόπος τὸν θεῖον ἀνθρώπων ἐπιβαίνει. ἀπὸ δὲ τούτου ὀπίσω αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων ἐπορεύετο· παρεπέμπετο δὲ οἱ ἡνίοχος, τοῦ οὔνομα ἦν Παταράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνὴρ Πέρσης. ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετὰ καιρὸν δὲ ἔπεμπε μὲν λόγους ἀγγέλους ἐκ τῶν ἁρμάτων ἐς ἁρμαμαξαν αὐτοῦ ὀπίσω αἰχμοφόρου Περσέων, αἰεί τε ἀπαιτέοντος, χιλίους, καὶ πάντων τοὺς λόγχας ἐχόντας. μετὰ δὲ, ἵππους ἀλλαλήλοισι τῶν Περσέων ἀπολελεγμένους μετὰ δὲ τοὺς ἵππους, ὄχεα τῶν Περσέων ἀπολελεγμένα μύρια· ἕπετο γὰρ τοῖσι ἀνδράσι καὶ τοῖσι χιλίοισι ὀπίσω δορυφόροισι εἷς ἅρμα χρυσοῦν καὶ πέλεκυς στρεβλὸς κατὰ τοὺς ἄλλους. ὀπίσω δὲ τούτων ἄλλοι ἄνδρες ἱππόται χίλιοι, ἐπιλεκτοὶ τῶν ἄλλων ἱππέων ἐόντες, δορυφόροι ἵππων εἶχον εἶδος καὶ οὗτοι χρυσοῦς ῥοιὰς ἐπὶ τῶν ἐπὶ τὸν γόμφον τρεπόντων τὰς λόγχας, καὶ μάλα. ὀπίσω δὲ τούτων ἐπόμενοι ἔθνεα ἐπορεύοντο ἱππέων τε καὶ πεζῶν ἐπιλεκτοὶ δισχίλιοι· καὶ τούτους ἐκ τοῦ ἐπιλοίπου ἐπορεύετο ἔθνεα ἀνάμικτα ἐπισεσταμένα ἐπὶ τοῦτον. ἐπὶ δὲ Λυδίης ὁ στρατὸς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν Κάϊκον καὶ ἐς τὸ πεδίον τὸ Μυσίον· ἔπειτα ἐκ τοῦ Καϊκίνου ὄρεος ἐμβαλὼν, Κάμης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ.

teram vias, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exercitus. Hoc illi vbi exequuti sunt, illac exercitus peragrauit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Post has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miscebantur. Præcedebant enim mille equites è Persis omnibus delecti: [a] secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [b] equi decem quàm pulcherrimè ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti quòd est ingens Medicæ regionis campus nomine Nisæus qui grandes fert equos. Hos decem equos sequebatur sacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim sellam nemo mortalium inscendit. Post quem ipse Xerxes vehebatur curru equorum Nisæorũ, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Persæ. Hunc quidem in modũ sedibus processit Xerxes: sed è curru quoties ratio exigebat, in essedum transcendebat. Eum sequebantur hastati Persarum optimi ac nobilissimi mille, è more pilum gestantes. Post hos alios decretos equitatus mille Persarũ. Dehinc è cæteris Persis decem milia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis gestabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram versis spectantia spicula habebant, etiam mala, qui Xerxem proximè sequebantur. Hinc decem millia ordine subsequebatur equitatus è decẽ millibus Persarum. Relicta post hos duorum stadiorũ intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiscua. Ita exercitus è Lydia pervenit ad flumen Caicum & regionem Mysiam: à Caico autẽ à læua habens montem Canen,

a *Hæc in Vulg. quidem edit. non habentur: sed in Vet. cod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι. *Hæc autem librariorum culpa fuisse omissa, (quorum oculos ea subterfugerint quæ sunt à priore ἀπολελεγμένοι vsque ad posterius) ex sequentibus apparet, vbi hæc enumeratio repetitur.*

b *Sacri equi dec.*

c *Fortasse Valla aliter scriptum reliquit. In fine pag. præced. pro Argentea legendum Aurea, ex nostris exemplaribus quibus etiam sequi hæc debẽt,* Et cæteros intercludebãt: Nouem autem millia quæ ab his intercludebãtur, argentea mala punica gestabãt. *Potest* συνέκλειον *Verti etiam Includebant, vel Circumcingebant.*

per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Aeramyttium & Antandrum Pelasgidem prætergrediens, & Idam ad finistram manum stringens, ad terram Ilienſem peruenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderũt. Deinde ad Scamandrum eſt vẽtum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus iumentiſque potantibus ſuffecit. Eò Xerxes poſtquam peruenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod vbi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuaſit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua ſtringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina eſt à dextra, Gergithas & Teucros. Vbi Abydon venerũt, Xerxi ineſſit cupido omnem exercitum oculis ſubiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iuſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat littus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum inuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi nauale certamen. Id certamen poſtquam commiſſum eſt, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cùm certaminis tum copiarum ſpectaculo. Et quum inuideretur omnem Helleſpontum nauibus obductum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi ſe beatum eſſe iactauit, & poſt hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primò liberè diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit. Quàm diuerſa, rex, inter ſe nunc facis & dudum dixiſti.

A Ἀπὸ τοῦ Ἀτάρνεος ἐς Καρήνην πόλιν. ἐκ δὲ ταύτης, ἀπὸ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμυττήνην τε πόλιν καὶ Ἀντάνδρου τοῦ Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην δὲ λαιὸν ἐς ἤρισε χέρα, ἧις ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ τοῦτο μὲν ⑨ νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἀπαμείναντι βρονταί τε καὶ ἀστραπαὶ ἐπιπαγέες ἐγένοντο, καί τινα αὐτῶν ταύτῃ συχνοὺς ὤμυλον διέφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρώτους ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ἀρξαμένους ἐπεχείρησε τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε δὲ ῥέεθρον, οὐδὲ ἀπέρκεσε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πυνθάνεται. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀναβήσεσθαι ἔχων ἱμείρετο· ἀναβὰς δὲ, καὶ πυθόμενος κοίλην ἔκεσε, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἑκατὸν βοῦς χιλίας θυσίας δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐγέραιρον. ταῦτα δὲ ποιησάμενοι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἔπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο σὺν δυσὶ, τὸ ἀριστερὴ μὲν ἀπέργων Ῥοίτιον πόλιν καὶ Ὀφρυνέων, καὶ Δάρδανον, παρὰ δὲ Ἄβυδον ὁρμᾶται ἔνθα τὸ δεξιὸν δὴ, Γεργίθας τε καὶ Τεῦκροι· ἐπεὶ δ' ἐγένοντο τὸ Ἄβυδον μέσον, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶσαν τὴν στρατὸν, καὶ παρεσκευάσατο ἐπὶ λόφου λευκοῦ ἐποίησαν ἐπὶ Ἀβυδηνοὶ, ἐνθαῦτα 254
B C D μάλα παρεστεῶτα βασιλέα. ὡς δὲ εἶδε, ὡς ἐπεθυμάστησε ὅτι τῆς ἠϊόνος, ἐθηήσατο τὴν τε πεζὴν καὶ τὴν ναυτικὴν στρατιήν. ὡς δὲ ἐν ἐθηήσατο πάντα μάλα τὴν Ἑλλὰς πᾶσαν ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένην, πᾶσάς τε τὰς ἐν τῇ Ἀβυδηνῇ πεδία ῥιπτεόμενα, ἐνθαῦτα ἐμακάρισε Ξέρξης ἑωυτὸν ἐπειρήσατο μὲν δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. μαθὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπέδεξατο ἐλευθέρην, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τοῦτ' ὑπὸ φρενῶν Ξέρξεα ἀναμύσσεται, ἄρξατο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμέ-

E ναι ἐφάνησαν νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μανα-

» μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶ- A qui te beatum esse dixeras, nunc
χ' ἐσῆλθε » πε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον καὶ οἰ- lacrymas fundis. Et ille, Reputã-
» κτείραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος tem me, inquit, quàm breuis sit
» βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, ὀλίζοις omnis humana vita, subiit horũ
» ἐς ἑκατοστὸν ἔτος ἀπίξεσθαι. ὁ δὲ ἀμείβετο miseratio: quorũ, quum tot sint,
» λέγων, Ἕτερα τούτου ἀνδρὶ τῷ ζόλῳ πε- nemo ad centesimum annum
» πόνθαμεν οἰκτότερα. τὸ γὰρ οὕτω βρα- supererit. Excipiens Artabanus,
» χεῖ βίῳ ὀλίζοις οὕτω ἀνθρώπος ἐὼν θύδαι- Atqui, inquit, alia, quàm istud
» μων πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλ- est, viuendo miserabiliora pati-
» λων, τῷ οὐ προσδεήσεται πολλάκις, καὶ mur. Nam in tã breui vita nul-
» οὐκὶ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον B lus hominum adeo felix extitit,
» ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ παρεκπίπτουσαι, neque horum neque aliorum,
» καὶ αἱ νοῦσοι στυγεόμεναι, καὶ cui non crebrò, nedum semel,
» βραχὺ ἔοντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιέουσι subitura sit animo moriendi vo-
» βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοῖρης ἐ- luntas potius quàm viuendi. In-
» ούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ ἀρετωτάτη τῶν cidétes enim calamitates & mor
» ἀνθρώπῳ γίνεται· ὁ δὲ θεὸς, γλυκεῖ γάλ- bi vitam perturbãt: efficiúntque
» ακι ἀφῶν, φθονερὸς ἐν αὐτῷ δοκέει ἐόντι vt quum breuis sit, tamen per-
» εἶναι. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρ- longa videatur. Ita mors optatis-
» τάβανε, βιοτῆς μὲν νῦν ἀνθρωπίνης πέ- simum est perfugium ærumno-
» ρι, ἐούσης τοιαύτης οἷόν σὺ διαιρέεαι εἶναι, C sæ vitæ, quam deus dulci gustu
» παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, aspergens, ob id inuidius facere
» χρησὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. φέρε- deprehenditur. Cui Xerxes,
» σον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου Artabane, inquit, [a] quoniã hu-
» μὴ σαφὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὸν manæ vitæ cõditio talis est qua-
» ἀρχαῖον γνώμην, ὀκνέων με στρατεύε- lem tu exponis, eam commemo
» σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέῃς αὖ; φέ- rare supersedeamus: neque tri-
» ρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο stium faciamus mẽtionem, quũ
» λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ὀπτασία iucunda in manibus habeamus.
» τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότε- Hoc mihi potius edissere: nisi tibi
» ροι τελευτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι νῦν ἐς τόδε δείμα D ita euidens insomnii visio fuisset
» τος εἰμὶ κατάπλεος, οὐδ' ἔστιν ἐμεωυ- oblata, perstaréne adhuc in prio
» τοῦ· ἄλλα τε πολλὰ ὀπτελέγμενος, καὶ δὴ re sententia, dissuadens mihi ad-
» καὶ ὀρέων δύο τὰ μέγιστα πάντων ἐόντα τοι uersus Græciã bellũ? an in ea per-
» πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ τοὺς ὤμοτα sisteres? agedũ apertè hoc mihi
» ἀμείβετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα dicito. Ei respõdens Artabanus,
» ὦμοτα λέγεις μοι εἶδος δύο πολεμιώτατα; Visio, inquit, rex, quæ in somnis
» κότερα τὸν σοὶ δοκέοντα μέγιστον καὶ ὄλβιον obiecta est, ad votum succedat
» ἄνδρα ἐόντα, καὶ ὅς ἐστι Ἑλλησι τῶν ἐγὼ amborum: ego tamẽ adhuc me-
» ὁρέω, καὶ ὃς Ἑλληνικὸν στράτευμα φαί- tuo, & adeo metu perculsus sũ vt
» νεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου; non sim apud me. Nam mecum
» ἢ ὃν ναυτικὸν ὃν ἡμέτερον λήψεσθαι τῶν ἐ- E reputans, cùm alia multa, tũ ve-
» κείνων; ἢ καὶ στρατόπεδα τοῦτα; εἰ rò duo, & ea omnium maxima,
» γὰρ τοι τούτῳ ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ video tibi esse hostiliſſima. Ad
» ἡμέτερα πρήγματα, γράψον αὖ ἄλλους τοὺς hæc Xerxes, [b] Dæmonie virorũ,
» τοῦ ταχίστου ἄγερσιν ποιεῖσθαι. ὁ δ' ἀμεί- inquit, quænam ista ais mihi ho
» βετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τὸ- stiliſſima esse? vtrum horum ti-
» τον, ὅστις γε σώφρονα ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, bi improbandum videtur, tan-
quam non satis copiosum? terrestrísne exercitus, quasi multo numerosior ille Græcus futurus esse videatur? an classis, tãquam illorum classe inferior? an hæc ambo? Nã si ob hoc imbecilliores tibi vidẽtur nostræ res, celerrimè alterũ quis exercitũ cõpararet. Respõdit Artabanus, Neq; hũc, rex, exercitũ improbauerit quisquam, qui sit mentis cõpos,

[a] De humana vita quæ talis est qualẽ tu esse dicis, verba facere desinamus.

[b] O miserrime hominũ. *Ste Budæ. in simili loco interpret.*

neque hanc nauium multitudinem, [a] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea verò hæc sunt, terra & mare. neque enim vsquá maris portus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idonéúsque ad eam tutándam: neque verò vnú tibi portũ esse oportet, [b] sed vniuersá continénetem esse portũ, quò se recipiát naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominũ esse. E duobus vno exposito, pergam dicere alterum: Terra cùm ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quò lógius processeris, assiduè vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerẽdæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tẽpore regionem, famem esse allaturã. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnẽ rem quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, meritò tu quidem horũ singula commemorasti: tamẽ non est vt omnia reformides, omniáque peræquè consideres. Nã si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nũquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quàm omni in re præsúmpto metu nihil omnino pati. Quòd si repugnando omnibus quæ dicũtur, [c] non vis cõmittere vt quod firmũ est infirmetur, perinde peccas atque is qui contraria istis dicat. [d] Et hoc æqualiter se habet. Scire verò aliquẽ (quũ sit homo) qua ratione quid firmũ esse oporteat, nequaquã arbitror. At iis qui facere quid volũt, cõsueuit plerunque succedere emolumẽtũ: rarò autẽ iis qui pẽsãt omnia, & quos agere piget. Cernis quò res Persica potentiæ processit: quò nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu vsi fuissent: [e] aut vtentes istis sententiis,

a Quòd si maiorem numerũ coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autẽ illa duo, terra & mare.

b Sed circum vniuersam continentem in quam tendis.

c Non ostendas quid firmum sit, *Vel, tutum.*

d Hoc inquam perinde est.

e Aut non vtentes istis sententiis,

A οὔτε τ̃ νεῶν τὸ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλοῦνας συλ-
λέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολε-
μιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε
καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι
λιμὼ τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκά-
ζω) ὅστις ἐλθεμμένου χειμῶνος, δεξάμενος
σευ τῦτο ὃ ναυλοχέον, φερέζυγος ἐοῦσα πλη-
σιόσας τὰς νέας. καίτοι οὐκί γε αὐτὴν δεῖ εἶ-
Ⓐ λιμένα, ἀλλὰ πάντῃ πάσῃ τὠὐπεί-
ρου, παρ' ἐὼ δὴ κομίζεαι. οὕκων δὲ ἐόντων
B τῶν λιμένων ἐπιτηδείων, μάθε ὅτι αἱ συμ-
φοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχοισι, καὶ οὐκὶ
ὡν ἄνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο
τοι τὸ ἕτερον εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι
ἐρέων. γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι κατίσταται. εἰ
ἐθέλοι τοι μηδὲν αἰτίζοον καταῖνα, τοσού-
τῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ αἰεὶ πρω-
βαίνοις ἑκατέρω, ὃ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμε-
νος. βιοπορξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἂν ἀνθρώποισι οὐ-
δεμίη πλησμονή. ὁ δή τοι ὡς εὐδαίμονος ἐόντος
C εὐθυμίου, λέγω τὴν χώρην πλοῦτα ἐν πλέο-
νι χρόνῳ γινομένῳ, λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ 255
οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρ-
ρωδέοι, πρὸ ὅτι λεγόμενος πείσεσθαι χρῆ-
μα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. ἀμείβεται
Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβανε, εἰκότως μὲν σύ τε
τουτέων ἕκαστα διαμπερὲς ἀτὰρ μήτε πάντα
φοβέο, μήτε πρὸ ὁμοίως ὅτι λέγεο. εἰ γὰρ δὴ
βούλοιο ὅτι τῶν αἰεὶ ἐπισφερομένῳ πρή-
γματι τὸ πρὸ ὁμοίως ὅτι λέγεσθαι, πολὺ
D στειας ἂν οὐδαμᾶ ὄναρ. χρεὸν δὲ, πάντα
θαρσέοντα, ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον,
ἢ πρὸ χρῆμα προδεδμημένον, μηδαμᾶ
μηδὲν παθεῖν. εἰ γὰρ ἐείζων πρὸς πρῶ τὸ λε-
γόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλε-
σθαι ὀφείλεις ἐν ἀβουλίῃσι. ὁμοίως καὶ ὁ ὑπε-
ναντία τούτοισι λέξας, τῦτο μὲν νεῖκος
ἔχει· εἰδέναι δὲ ἀνθρώπον ἐόντα χρὴ
ὃ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι δὲ οἷ-
σι βουλομένοισι πρήσσειν, ὡς τοσοῦτον φυ-
λάσσει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ὅτι λεγο-
E μένοισί τε πρόσω καὶ ἐκπέρυσι, οὐ μάλα ἐθέ-
λει· ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνά-
μιος προσκεχώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ
ἐμεῦ νομόμενοι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέων-
το τῇσι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι
τοιαύτῃσι, ἄλλοις συμβούλοις εἶχον τοιούτοις,

» οὐκ ἂν ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόν- A
» τα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναρριπτέοντες ἐς τὸ
» σφέα προσηγάγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγ-
» ματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει κα-
» ταμίσσεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κεί-
» νοισι, ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμε-
» θα, καὶ καταπατέοντες πάσαν τὴν ΕΥ-
» ρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ σίτου
» χόντες οὐδαμοῦ, οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν
» παθόντες. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλῷ φορ-
» βῇ φερόμεθα παρευόμενοι· τοῦτο δὲ, τὴν B
» αὖ κου ἐπιβεώμεθα γῆν καὶ ἔθνος, τοῦτον
» οἷόν ἐξομεν, ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομά-
» δας στρατευόμεθα ἄνδρας. λέγει Ἀρτά-
» βανος· μὴ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε
» ἀρρωδέειν οὐδὲν ἐᾷς σημῆναι, σὺ δὲ μευ
» συμβουλίην ἐνδέξαι. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει
» ἐκ πολλῶν σημάτων πλοῦνα λόγον
» ἐκτῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶ-
» σαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δα-
» σμοφόρην ἐόν. Πέρσησι. τούτους ὦν τοὺς C
» ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμίῃ μηχανῇ ἄ-
» γειν ὅτι τοὺς πατέρας. καὶ γὰρ ἄνδρα τουτέων
» οἷοί τε εἰμὲν τὴν ἐλάσσω κατυπέρτερον γί-
» νεσθαι. ἢ γὰρ σφέας, ἢν ἔπωνται, δεῖ ἀ-
» δικωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν
» μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, σεισελθόντε-
» σφι ὥς. ἀδικώτατοι μὲν νῦν γινόμενοι, οὐ-
» δὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δι-
» καιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε ἐλευθεσθαι
» μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς τὸ- D
» μὲν ὦν βασιλεῦ καὶ ὁ παλαιὸν ἔπος, ὡς οὐ
» εἴρηται, τὸ μὴ ἅπαν ἀρχῇ πρῶτον τέλος κα-
» τάφαινεσθαι. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα
» Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τὴν ἀπεφήνατο γνω-
» μέων, σφάλλεαι κοὐ ταύτην δὲ μάλιστα, ὃς
» Ἴωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι τὴν ἔχο-
» μεν γνώμα μέγιστον, τὴν σύ τε μάρτυς γίνεαι,
» καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐ-
» πὶ Σκύθας, ὅτι ὅτι τούτοισι ἦν πᾶσα Περσι-
» κὴ στρατιὴ ἐλθόντα ἀφανίσαι καὶ πρε- E
» πόντως· εἰ δὲ δικαιοσύνῃ καὶ πιστότητα
» ἐνέδωκαν, ἄχαρι οὐδὲν πεποιήκασι. πάρεξ
» δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέ-
» κνα, καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδὲ ὑπο-
» λέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω δὲ
» μηδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,

non alios ſuaſores tales habuiſſent: nunc pericula contẽnentes, tantopere ſtatũ ſuum prouexerunt. Magna enim negotia magnis cum periculis ſuſcipi volũt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: ſubactáque omni Europa, rurſus reuertemur, nullam vſquam neque famem neque rẽ triſtem paſſi. nam & commeatus affatim ipſi nobiſcũ portamus: & ad quamcũque vel regionem vel gẽtem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris nõ nomadibus inferemus bellum. Poſthæc Artabanus, Quando quidem, inquit, nõ finis vllam rem formidari, [a] & tamẽ meum admittis cõſilium: neceſſe eſt enim de multis negotiis in lõgius extrahi orationem: Cyrus, Cambyſe genitus, omnẽ præter Athenas Ioniam Perſis tributariam reddidit. quare ſuadeo ne quo pacto hos viros aduerſus patres ſuos ducas. nã ſine Ionibus ſatis ſupérque ſufficimus hoſtẽ ſuperare: quos neceſſe eſt aut iniuſtiſſimos eſſe, ſi metropolim ſuam in ſeruitutem redigãt: aut iuſtiſſimos, ſi illius libertatem adiuuent. Si iniuſtiſſimi erunt, nullo modo certè nobis magno vſui futuri ſũt: ſin iuſtiſſimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mẽte habe, non ſtatim ab initio exitum omnem eſſe manifeſtum. Ad hæc excipiẽs Xerxes, Artabane, inquit, ſententiarum quas dixiſti in hac præcipuè falleris, qui Iones metuis ne immutẽtur: [b] quorum maximum habemus cõmilitium: quorum & tu teſtis es, & alii qui ſub Dario aduerſus Scythas militauerunt, quum in eorum eſſet poteſtate ſitum vniuerſas Perſarum copias & perdere & ſeruare, fidẽ tamen iuſtitiámque præſtitiſſe, nec quicquã nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque vxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum nouarũ moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidẽ extimeſcas, ſed bonum habens animum,

alios ſuaſores tales habuiſſent. *Id eſt, Ante ſihac non fuiſſet eorũ ſententia, ſed aliorum fuiſſet, quorũ conſilium ſequerẽtur. Valla autem negatiua particula locũ mutauit, & Sententia ſtis, more Græco dixit.*

a At meum admitte conſilium. *Vel, Meum ſaltem adm. conſ.*

b Quorum maximum habemus documentum, *id eſt, quorum fidei,* iis in rebus quarum & tu teſtis es, & al. *id eſt, Qui maximũ nobis ſuæ fidei documentum dederunt in iis rebus, &c.*

tutare meam domum atque tyrānidem. tibi nim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterúmque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſtò fuere, his eos verbis alloquutus eſt, [a] Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, vt viri præſtátes exiſtatis, néve res hactenus geſtas à Perſis magnas præclaráſq; dedecoretis: ſed cùm ſinguli, tum vniuerſi [b] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc homi nibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eáque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum cõſtanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduerſus viros egregios tẽdimus, quos ſi ſuperauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, trãſeamus.

a Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *vel ſtrenuè* vos geratis.

b Alacriter operam nauemus. Ad id enim contendimus quod commune omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis præmoneo, quòd viros aduerſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiã. Quos ſi ſuperauer.

Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundũ parauerunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dũ ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libãs in mare, apud ſolem vota cõcepit, ne quid ſibi aduerſi cõtingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quàm ad illius terminos peruenisſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpõtum abiecit, aureúmque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro cõperto diiudicare non poſſum, vtrum ſoli dedicãs gladiũ dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quòd eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationem gladio donauerit. His actis, per alterũ pontium, qui vergebat in Pontũ, peditatus omnis equitatúſque trãſiuit: per alterũ, qui vergebat in AEgeum, iuméta atque ſeruitia: præcedẽtibus [c] decẽ millibus Perſarum, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnium nationum ſequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inſequenti autem primi tranſiere equites, quique ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati;

c Illis decẽ mil. *quorum videlicet facta fuit paulo antè mentio. Sic inſequent. Illi equites, & Ille equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

A σῶζε οἰκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐ-
μήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ σὺν πάντων σχε-
δὸν τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω. Ταῦτα εἰπὰς, καὶ
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα
μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι-
μωτάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι
τάδε, Ὦ Πέρσαι, τὴν μὲν ἐγὼ ὑμέων χρή-
ζων, ὑμέας συνέλεξα αἰδρᾶς τε γενέσθαι
ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ τοῦδε
ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ
B πολλοῦ ἄξια· ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμ-
πάντες τοῦδε θυμὸν ἔχωμεν. ξυνὸν γὰρ τῦ- 256
το πᾶσι ἀγαθὸν ἀπεύδεται. τὴν δὲ εἵνεκα
τοῦδε παρορτώω αὐτίκα θαι τὸν πόλεμον οὕ-
τω παρασκευάσθαι· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ὅτι
ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς τὴν ἰὼν κρα-
τήσομεν, οὐ μὴν τὶς ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντι-
ξήσεται ποτε αὐθέπτων. νῦν δὲ ἀναζεύξαντες
ἐπὶ ξάνθιον τοῖσι θεοῖσι τοῖσι Περσίδα γῆν νῦν οἱ Πέρ-
σας λεύ-
λεύσωμεν. σας λεύ-

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ἀναβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ αἰείραντες
τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἱδρύσασθαι, θυμιήματά τε πάντοια ὅτι τὴν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν ὁδόν.
ὡς δ' ἐπῆλθε τέλος ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο τοῖς τὸν ἥλιον μηδεμίην C συμφορὴν τοιαύτην γενέσθαι, ἥ μιν παύσει κατασρέφασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ
ὅτι τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. ἐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν
ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι. Τούτων μὲν ἔχω ἀτρεκέως διαγελῶν οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ
δωρηθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ
μεταμεληθεὶς οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο.
ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον τὸν μὲν
ἕτερον τὴν γεφυρέων τὴν πρὸς τὴν Γόη-
D του, ὁ πεζὸς τε καὶ ἵππος ἅπασα καὶ τὰ τὴν
πρὸς τὸ Ἀργῆον, καὶ σιτοζύγια, καὶ ἡ ἀρεσκομένη. ἠγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι
Περσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς πανταχόθεν ἐθνέων.
Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι. τῇ δ' ὑστεραίῃ,
πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππόται, καὶ οἱ τὰ λόγχας κάτω ῥέποντες. ἐστεφανώντο δὲ καὶ οὗτοι.

μὴ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱροὶ, καὶ ὁ ἅρμα ὁ ἱ- A dehinc equi sacri, ac sacer currus, tum ipse Xerxes, pòst hastati, & mille equites, [a] & præterea alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora littora agebantur: quanquam audiui postremum omnium peruenisse regem. Xerxes, posteaquam in Europam traiecit, conspicabatur exercitum sub verberibus transeuntem. Transiuit autem eius exercitus septé per dies totidémque noctes nullo tempore intermisso. Ibi iam transgresso Hellespõtum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixisse, O Iupiter, quidnam tu sub specie viri Persæ, & accepto Xerxis pro Iouis nomine, Græciam è sedibus suis exturbare vis, omnes homines ducés, quũ etiam citra hoc tibi id facere liceret? Transgressis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum est: quod Xerxes nihili fecit, etsi [b] cõiectura discutiendum. siquidem equa leporem enixa est. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitũ aduersus Græciam cum maximo strepitu & ambitiosissimè duceret, rursúsque pro seipso solicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum est. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentẽ, maris & fœminæ, sed maris superiora. Quorum prodigiorũ vtrũque pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terrestribus copiis, nauticis extra Helleſpontum nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerso atque terrestres agentibus. nam isti quidẽ vesperum versus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quò quum peruenissent, iussi erant permanere: illi verò ad auroram & solis exortũ iter faciebant per Chersonesum, dextrorsum habentes sepulcrum Helles filiæ Athamantis, siniſtrorsum Cardiam vrbem, per mediũ oppidi, cui nomen est Agora, *id est, forum*. Illinc deflectentibus ad finũ nomine Melana, *hoc est, nigrũ*, fluuius cui idé est nomẽ, nõ sufficit, sed alueũ suũ deseruit. Hoc fluuio trãsmisso à quo sinus hic cognominatur,

[a] Post quos alter ille exercitus nauésque simul ad vlter.

[b] *Eandem vocẽ, videlicet δύσμολον, quam hic malè interpretatur, Cõiectura discutiendã, flatim pòst bene vertit, Facile ad coniectandum, id est, Cuius significationem coniicere facile erat, vel, coniectura assequi.*

veſperum verſus contenderunt, AEnon vrbem AEolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum ad Doriſcon peruẽtum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ littus pariter & campus ingens, quẽ grande flumẽ Hebrus interfluit: vbi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario iam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſque copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putauit: Eius iuſſu nauarchi, quum eò appuliſſent, omnes naues ad littus Doriſco contiguum receperunt, vbi Sala vrbs, Samothraciа & Zona ſitæ ſunt: cuius vltima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quõdam fuerat Ciconum. In hoc littus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducẽda laborauerãt reſpirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarũ, pro certo affirmare nõ poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarũ numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia.* Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia:* qua coarctata quammaximè poterãt, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſáque illinc myriade, ſepem circumdederũt, eatenus excitãtes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerũt: donec omnes connumerauerunt: connumeratos autẽ, nationatim digeſſerũt. Ex quibus qui militabãt, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabãt pilea (quas vocãt tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro cõſertas in ſimilitudinem piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra*, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breues, arcus grandes,

A ἦιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρήϊον. ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς 257
Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέῃ ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδείματο βασιλήϊον, τοῦτο δὲ νῦν Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴν ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ἐπὶ τοῦ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ὑπὸ Σκυθέων ἐστρατεύετο.
ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶ ὑπήδιος B ἐν ὄψει τε ἄξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τοῖσι μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, ⓐ ναυάρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηίκη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαζή. ὁ δὴ χῶρος οὗτος τοπαλαιὸν Κικόνων. ἐς τοῦτον ⓑ αἰγιαλὸν καταχθέντες τὰς νέας αἰέψυχον αἰεὶ κατίσωσαν. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ C στρατὸν τὸν μὲν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. ὅσον μὲν νεῶν ἔκαστοι παρέσχον πλήθεος ἀριθμόν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶς αὐτέων· συμπάντων δὲ τῶν στρατοῦ τοῦ πεζοῦ ὁ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τὸν δὴ τὸν τρόπον. συνηγάγοντο ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα αὐτέων, καὶ συνάψαντες ταύτῃσι ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοῦτον μυρίοις, D αἰμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτῃσι δὲ ποιήσαντες, ἄλλοις ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας ταύτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαντο. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διεπάσσοντο. ⓒ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον πάρεις, καλεομένους πίλους, ἀπαγάς· περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ἐνῶν δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχίας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα,

οἱ σφεῖς δὲ καλαμίνους. τοῖς δὲ, ἐγχειρίδια πρὸς τὸν δεξιὸν μηρὸν παρηορθμένα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα προείχοντο Ὀτάνεα Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφηνῆες, ὑπὸ δὲ τοῦ σφέων αὐτέων καὶ τῶν περοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο πρὸς Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ γυναῖκα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνόμα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει. ἐπέγχωσε γὰρ ἅπασι ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ὅθεν τοῦτον δὴ τὸν ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἔστι, καὶ οὐ Περσική. ἄρχοντα δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν προείχοντο Τιγράνεα, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην· ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ πάντων Ἄριοι. ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηναίων ἐς σφέας Ἄριοι τοῦτον, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὔνομα. αὐτοὶ δὲ σφέων τάδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ τῆς πίλου, μίτρῃσι ἐσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀναφῆς ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ, κατάπερ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τυραννεύσαντα. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα, καὶ πεπλεγμένα ἄλλον τινὰ βάρβαρον τρόπον· οὐκ εὐάπτητον. ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον. τοῖς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. Τούτων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βακτριοὶ δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα βραχέα, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, αἰαξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν, τόξα τε βραχέα, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρις εἶχον. τούτους τε ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον.

sagittas arundineas. ad dextrum femur, pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanè patrem Amastris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autè quondam Persæ à Græcis Cephenes: à se verò ipsis atque ab accolis, Artæi: verùm posteaquam Perseus Danaes & Iouis filius ad Cepheū Beli filium commeauit, & Andromedam eius filium duxit vxorem, suscepit ex ea filium quem Persem appellauit, eúmque illic reliquit: à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomē sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabātur Arii: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorāt. Ciffii in militia cætero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [a] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanū, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autē qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [b] non facilè penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones AEgyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erāt, sed more gētis, arūdineis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sūt, cristatas in capitibus cassides gestabāt, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad dolabras ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant:

[a] Anaphes

[b] Non facili explicatu. *Vel, Quō explicare difficile fuerit, vel describere.*

Μηδίης

μίτρηφόροι

καλάμιναι

258

quòd cunctos Scythas Persæ Sacas appellãt. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itémque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, cæteris quemadmodũ Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorũ Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habẽtes Ariomardũ, Artyphii germanũ. Sarangæ indumẽta gestantes versicoloria decori erãt, caligásque genuum tenus extẽtas: arma habebant arcus lãceásque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipsi sisyras ferebãt, & vernaculos arcus atque pugiones: quorũ dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erãt. sub his ducibus: Vtii quidem & Myci, sub Arsamane Darii filio: Paricanii verò sub Siromitre OEbazi filio. Arabes succincti erant ziras, *amiculi genus*, arcúsq; recuruos habilésque gestabant. AEthiopes pardorum pellibus leonúmque amicti, arcus è palmarum spathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arũdine sagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo sigilla sculpũt: præterea hastas caprex cornu præfixas, in modum spiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypso, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem AEthiopúmque qui

A οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίοισι δὲ καὶ Σακαίοισι ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν εἶχον βαδυκήτεα ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλαμίνεα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους· ὅτι δὲ, σίδηρος ἐστί. ἐξαλλόμενοι μὲν δὴ ἔσαν οὕτω Ἰνδοί· παρεσκεύαστο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατάπερ Βακτριοι. Ἀρίοισι δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὠυτὸ σκεῦος ἔχοντες τῷ καὶ Βακτριοι, ἐστρατεύοντο. Πάρθοισι μὲν καὶ Χορασμίοισι, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδοῖσι δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίοισι δὲ, καὶ Δαδίκαις, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριομάρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαράγγαι δὲ, εἵματα μὲν βαθυμενα ἔχοντες, ἐναντία· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀναδεδεμένα εἶχον, τόξα δὲ καὶ ἀκινάκας Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυροφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρταύντεω τὸν Ἰταμίτεω. Οὖτοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατάπερ Πάκτυες. Οὐτέων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμάνης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζου. Ἀραβίοι δὲ, ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον μακρὰ, ἐπὶ δεξιὰ. Αἰθίοπες δὲ πάρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοινίκων ἀσπάδος πεποιημένα μακρά, τετραπήχεα οὐκ ἐλάσσω· ὀιστοὺς δὲ, καλαμίνους ὀίστοὺς μακρούς. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. περὶ δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ὅτι δὲ, κόρσεος δορκάδος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένον ὥστε λίθης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τῷ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξαλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τὴν

ἐσθῆτι Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσά- A trans AEgyptum incolunt, dux
μης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυ- erat Arſames, Darii filius & Ar-
γατρός· τὴν μάλιστα τέρξας τῶν γυναικῶν tyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius
Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέῃ στρεπτὸν ἐποιή- ex vxoribus maximè adamans,
σατο. τῶν μὲν δὴ ἐσθῆτι Αἰγύπτου Αἰθιό- [b]cum talari ex auro tunica effin- a Imaginẽ eius
πων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. οἱ δὲ xit. Arſames quidem AEthiopi- ex auro ſolido
ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (δίξοὶ γὰρ bus qui ſunt trans AEgyptum, compactam ha-
δὴ ἐστρατεύοντο) τεσσερεσκαίδεκα τοῖσι Ἰν- atque Arabibus præerat. Ii autẽ buit.
δοῖσι, ἀμφὶ γλώσσῃσι εἴδεϊ μὲν οὐδὲν τοῖσι AEthiopes qui ſunt ab ortu ſolis,
ἑτέροισι, φωνῇ δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. (nam bifariam militabant) cen-
οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτερχές B ſebantur cum Indis, ſpecie nihil
εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρίχω- admodum à cæteris differentes,
μα ἔχοισι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ſed ſono vocis duntaxat atque
ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κα- capillatura. Nam AEthiopes qui
τάπερ Ἰνδοὶ ἐστεσάχατο, τεσσεμετὸν πίδηκα δὲ ab ortu ſolis ſunt, [b]promiſſos cri- b Rectos crines.
ἵππων εἶχον ὀρθὰς τῇσι κεφαλῇσι, σὺν τε τοῖ- nes: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. AE-
σι ὠσὶ ἐκ διαπαρμένα, καὶ τῇσι λοφιῇσι. καὶ thiopes autem hi qui ex Aſia e-
αὐτὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ καὶ τέρεα· τὰ δὲ ὦτα rãt, pleraque arma quæ Indi ge-
τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. τεσσε- ſtabant, pelléſque frõtium equi-
λήματα δὲ αὐτῇ ἀσπίδων, ἐποιέετο γερέ- narum cum auribus atque iubis,
νεον δορέης. Λίβυες δὲ σκυτίνῳ μὲν σκευ- in capitibus, vt ipſæ iubæ pro cri- C
νῳ ἔσθην ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ὁπλισμένοι ſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ
γερεώμενοι. ἄρχοντα δὲ πρείγοντο Μασά- rigerent. in locum clypeorum
γγλων Ἀορίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρα- pelles gruum prætendebant. Li-
τεύοντο, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔγοντες κρά- byes autem corio armati iêre, ac
νεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, αἰ- iaculis præuſtis, duce Maſange
χμὰς δὲ οὐ μεγάλας· τεοῖς δ', ἀκόντια καὶ Aorizi filio. Paphlagones au-
ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοῖς πόδας, πέδιλα ἐ- tem capitibus gerebant compa-
πιχώρια ἐς μέσην κνήμην ἀναστέλλοντα. ctiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas
Λίγυες δ', καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδηνοί haud longas, præterea iacula, pu-
τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλα- D gionéſque, pedibus [c]caligas mo- c Calceos patrio
γόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ re gentis ad media crura ſubten- more ad media
259 Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Πα- tas. Eandem quam Paphlago- crura extentos.
φλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ nes armaturam geſtabãt Ligyes
Μεγασίδου ἦρχε· Μαριανδηνῶν δὲ καὶ & Matieni & Mariandyni & Sy-
Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε ri. Iſti autem Syri à Perſis Cap-
καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δ' ἀγχοτάτω τῆς padoces vocãtur. Paphlagonum
Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον πα- & Matienorum dux erat Dotus
ραλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδό- Megaſidis filius: Mariandynorũ
νες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον & Libyum & Syrorum, Gobryas
ΕὐρωπίοιE ἔοντες σύνοικοι Μακεδόσι· E Darii filius & Artyſtonæ. Phry-
μεταβαίνοντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ ges autem proximam Paphlago
καὶ τὸ οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρ- nicæ armaturam gerũt, paulùm
μένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσταλμένοι, ἐόντες differentes: qui (vt Macedones
Φρυγῶν ἄποικοι. τούτεων σφέων ἀμφοτέρων aiunt) tamdiu vocati ſunt Bry-
ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἐὼν θυγατρεός. ges quamdiu EVropæi fuerunt,
Λυδοὶ δὲ ἀλεξητὸν τὸ Ἑλληνικὸν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλέοντο πάλαι. Macedonum accolæ: tranſgreſſi autem in Aſiam, vnà cum loco nomen immutauere in Phry-
ges. Armenii Phrygum cultu armati erant, vtique illorum coloni. His vtriſque præerat Artochmes, qui Darii filiam in matrimonio habebat. Lydi proximè ad Græcorum armaturam accedebãt, olim Meones vocati:

pristinóque nomine sublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperũt. Mysi super capita gẽtiles galeas ferebãt, scutula quoque ac præusta iacula. Sũt autem Lydorũ coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horũ vtrisque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle vulpina cassides gestabãt, tunicis induti, & insuper circũdati variis sagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferẽtes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Isti trãsgressi in Asiam, vocati sunt Bithyni, pri⁹ appellati (vt ipsi aiũt) Strymonii, quòd Strymonẽ accolerent: à suisque sedibus exacti à Teucris & Mysis. Thracibus autem qui Asiam incolunt præerat Bagasaces Artabani filius, gestantibus breuia [a] è corio scuta, & bina singulis [b] veruta ad lũpos conficiendos apta, in capitibus æreas cassides, & super cassides ex ære factas aures, bouis & cornua, impositis etiam cristis. crura autem panno Phœniceo erant inducta. Martis oraculum apud hos vitros est. Cabelees Meones (qui Lasinii vocantur) eundem cultum gestabant quẽ Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebãt, & vestes fibulis substrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hystanis filius. Moschi ligneas circa capita cassides gerebant, scutáque ac hastilia breuia, sed longa in hastilibus spicula. Eodem quo Moschi ornatu militabant Tibareni, & Macrones, & Mosynœci, quos bi regebant: Moschos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Mosynœcos Artayctes, Chorasmis filius, qui Sesti in Hellesponto præses erat.

a E crudo bouis tergore. *Vt paulo post Vertit eãdem Gorem.*

b Venabula Lycii operis.

c Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles gestabãt, *Vel nexiles*, clypeos autem paruos pelliceos, & iacula Colchi in capitib. lign.

A ὅτι δὲ Λυδὸς τῷ Ἄτυος ἔσχον τὸ ἐπώνυμίον, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δὲ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ὀπιχώρια, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ὀπικυρτοῖσι. οὗτοι δὲ εἰσὶ Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Ὀλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρῄκες δ', ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχον-

B τες, ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας· ὅτι δὲ, ζεφύρους περιβεβλημένοι ποικίλους, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρήια. τοξότας δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια μικρά. οὗτοι δὲ Ἀγαθυρσῖται μὲν ἐς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοὶ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὅτι Στρυμόνι. ἐξαναστῆναι δέ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ

C Μυσῶν. Θρῃκῶν δὲ τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ τοξοβόλους δύο Λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ὅτι δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· περὶ δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα προσῆν βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίσσατο. οἱ δὲ τούτοισι πίσυνοί εἰσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μηόνες, Λασόνιοι δὲ καὶ Βύλλιοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν

D περ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν χρόωμαι, πρότερον σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα συμπεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μέτρια Λύκια. περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι σκυτίνους πεποιημένους κυνέας. Τουτέων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικρὰς. λόγχας δὲ ἐπῆσαν μεγάλας. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ

E Μοσσυνοίκοι, κατὰ τὼυτὸ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. Τούτους δὲ σὺν ἑπτάκοσιν ἄρχοντας οἶδα· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Γαρμυος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσσυνοί-

κοις, Ἀρταύκτης ὁ Χερσάμιος, ὃς Σηστοῦ τὸν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπεζοπόλιε. Μά-

ρες δ' ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ὀπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ γερ-

ματίνας μικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ὡσαύτως περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικράς, αἰχμάς τε βραχέας. ὡσὼς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπιρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. Τουτέων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσους δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀναστάτους καλεομένους κατοικίζει βασιλεύς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. Τουτέων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ Τουτέων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα ἰῶν τὰ κατ' ἤπειρον στρατεύματα τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν· Τούτου ὧν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται. καὶ οἱ ἐξετάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, οὗτοι ἔσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημαντῆρες. ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. ἐστρατήγεον δὲ τουτέων τε καὶ τοῦ συμπάντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τεντταταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμῃ χρεώμενου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμέρδις ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεοῦ παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀριάζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου· οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ συμπάντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τουτέων Γερρονίων τῶν ἀπολελειμμένων ἐστρατήγεε μὲν Υἱδάρνης ὁ Υἱδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι ὑπὸ Περσέων οὗτοι διὰ τόδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμόν, ἢ θανάτῳ βιασθείς, ἢ νούσῳ, ἄλλος αὐτῷ ἀναίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμᾷ οὔτε πλείονες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον προεῖχοντο ἀπὸ πάντων Περσέων, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἰρηται· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐς τὴν στρατιὴν. ἁρματοπηγίας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακάς καὶ θεραπηίην πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, καμήλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Τεντταταίχμης

Ζερδαριάδης

Σπιθριδάτης,

A do bouis tergore, atque lāceolas, præterea matharas. Præerat autem Maribus & Colchis Pherēdates Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodem quo Colchi ornatu militabāt, duce Maſiſtio Siromētris filio. Inſulanæ gentes, quę rubro è mari ſequutæ ſūt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummouet, gerebāt proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecūdo B pòſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continētem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quíque ordinarant milites connumerauerántque, & chiliarchas, *id eſt, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt, qui decem millibus præſunt*, delegerant. nā myriarchæ cēturiones decanóſque creauerant. Erant & alii agminū & gentiū prætores: verùm ii qui nominati ſunt, erant duces. Horū tamen & totius exercitus imC peratores erant Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedeſtriū copiarū, præter illa delecta Perſarum decē millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: D qui vocabantur immortales, ob hoc, quòd ſiquis eorum aut nece aut morbo numerū imminueret, alius ſufficiebatur: nec vnquā plures erant pauciorēſve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omniūm, vt dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpícui, ducentes vnà carrucas cum pallacis ac familia permulta cáque bellè ornata: necnon camelos ac iumēta, præter cæteros miE lites, quæ commeatū portabant.

Equitant autem hæ nationes: sed non omnes habebant equos, verùm hæ solæ: Persæ, qui eadē er... qua peditatus armatura ornati, nisi quòd quidam gestabāt in capitibus opera exære ferróque ductilia. Sūt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellātur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitū, armaturam neque aheneam neque ferream assueti ferre, præter pugiones, vtentes reste è viminibus conserta, qua freti in prælium eunt. Est autem prælium eorum virorum huiusmodi: Cum hoste congredientes iniiciūt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horū pugna est, iidémque inter Persas censentur. Medi eádem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterùm equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erāt agitatores. Caspii quoque & Paricani itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo inferiores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus equitū, octo myriades, *id est, octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autē in vltimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non tolerantibus. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quū Sardibus proficisceretur, in calamitatē incidit infeliē.

A ἱππεύς δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντες παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, πλὴν αὐτίκα ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ὅτι τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα ἢ σιδήρεα ἐξελπλαμβύα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες αὐθεφτοι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι παντοιωμένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Παντυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππων ὀκτακισχιλίην,

B ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν, ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ὅτε ἀγρώ βρόχους ἐχούσας· ὅτευ δ' ἂν τύχῃ, λαβὼν τὸ ἵππου, λαβών τε ἀνδρα, ἐπ' ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἄρχεσι ἐμπαλλασσόμενοι ἀπόλλυνται. τουτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, πλὴν ὅσον τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, ὁμοίως

C Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐσκεύαστο τὴν αὐτὴν καὶ τὸν πεζόν, ἄλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ τὸν πεζόν, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ τὸν πεζὸν ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι

D καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ τὸν πεζόν. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον πλὴν αὐτὴν καὶ τὸν πεζόν· ἤλαυνον δὲ κάμηλους, ταχυτῆτι οὐ λειπομένας ἵππων. ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πλὴν ἐξ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα. Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο ὁ ἱππικός· ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ὑπὸ Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ὅτι συμφορὴ ἐπέπεσε αἰσχίστη.

ἐλαύνοντι

ἐλαύνοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τῷ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ τετρωμένος ἐφοβήθη τε, καὶ ἀρθὸς ἀπιστέσατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν ἐτελεύτα ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐχέλυσε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷπερ καὶ τὸν βαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σφέα τοῖσι γουνάσι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

261

Τῶν δὲ τετρήρεων ἀεθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ δισχίσιαι καὶ χίλιαι, παρεῖχον δὲ αὐτὰς οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριακοσίας· ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀλιγωτάτην πίτυι μάλα ὅμοιον τὸν Ἑλληνικόν· ἐσθῆτας δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἶκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ὅτε τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ ἐνέκυτεν· δι' ἐρημαίτης δὲ τῆς Συρίης οἰκέουσι τὸ πρὸς θάλασσαν· τῆς δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρεῖχοντο δισχιλίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα, ἀσπίδας δὲ κοίλας, ἁλκίδας μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατα ναύμαχα, καὶ τάγχεις μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκεύασντο. Κύπριοι δὲ παρεῖχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τοῖσι μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τἄλλα δὲ κατάπερ Ἕλληνες. Τουτέων δὲ ὅσοι μὲν ἔθνεα ἐστὶ οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ Ἀθηναίων οἱ δὲ, ἀπ' Ἀρκαδίης. οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρεῖχοντο νέας· οὗτοι δὲ αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐτεχνέα, λαισήιά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοίνης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινεοὺς φοροῦντες. δύο δ' ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα· οὗτοι μὲν ὁ παλαιὸς λαὸς ἐκαλέοντο, ὅτε ὁ Κίλιξ τὸν Ἀγήνορος ἀνδρὸς, Φοίνικος ἔχων τὸν ἐπώνυμον.

A equitant enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improuiso deterritus atque erectum sese attollés, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguine euomuit, nactúsque est morbum qui in phthisin, *id est*, *tabem*, euasit. Equo autē, à casu statim domini, fecerunt famuli vt ille iusserat: Abducto nanque in eum locum vbi dominum strauerat, crura cum genibus abscíderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

B Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & [a] octo: quas hi præbuere: Phœnices, cū Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas: hunc in modum ornatē: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carētibus, cúmque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorāt) quondā mare rubrū accolebāt: illinc trāsgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid AEgypto tenus est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autem scuta magnis vmbonibus prædita, ac grādia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modū isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebāt, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erāt: reliqui tunicas gestabant, cætera vt Græci. Quorū gentes sunt partim à Salamine & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab AEthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, cētum naues. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli iacula gestantes, & ensem machæræ AEgyptiacæ perſimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt.

[a] Septem:

Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati, qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia diſiecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreiſque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis ſagittis ſine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris ſuſpenſas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, ſed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui ſunt ex Aſia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneſo propagati. Cares, ſeptuaginta naues, cætera Græco more ornati, ſed & falces & pugiones gerebãt. [a] quos prius appellatos fuiſſe Hœtineſ, in ſuperioribus libris dictum eſt. Iones, centũ naues, armati Græco ritu: qui quandiu in Peloponeſo regione quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentũ Danai & Xuthii in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi AEgialees, *id eſt, littorales*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones ſunt appellati. Inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Atheniẽſibus appellata. AEoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centũ naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonii. Harum ſingulis, & itẽ pedeſtribus eorũ copiis

a Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *Hic autem ridiculè facit populos ex vocabulo ὄνυξ, vt ſupra, pag. 171 ex nomine ὄνυες populos Heſſones fecerat.*

A Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. ⓐ δὲ Παμφυλοι οὗτοι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσπεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ πρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κραναΐνα, καὶ ὀιστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκίδια. ὑπὲρ δὲ, αἶγός δέρματα φορέει τοὺς ὤμους ἀμφιβύβλωα· φορέει δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους τετυγμένους. ἐγχειρίδιά τε καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες. ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὸ ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ ⓐ ἐκ τῆς Ἀσίης, πεντήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τά περ καὶ ἄλλα κατάφορα Ἕλληνες ἐξαλλόμενοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρόσθεν τὸν λόγον εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας πρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ὑπὸ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ ⓐ αὐτὸν λόγον. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες ⓐ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας πρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος καὶ τὰ χώρια μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) ⓐ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας· ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. ἐπεβάτευον δὲ ὅτι πασέων τῶν νεῶν

B

C

D

E

Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. πασέων δὲ ἀρίστας πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς ⓐ πρόσθεν τεταγμένοισι αὐτῶν

ἐπῆσαν ἐκείνοισι ὑπαρχέοντες ἡγεμόνες. τῶν A præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſariò) non faciam mētionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarū quot vrbes, tot duces extitere: ſed nō vt ductores, verùm vt ſerui (quēadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, vt ſingularum gētium principes, quínam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: AEgyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta cōſtat ad trium millium peruenisſe. Eorum autem qui in claſſe erant, ſecūdum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedōtis, & Lycius Cyberniſcus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum verò Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Cādaulis filius. Aliorum nūc præfectorum mentionem facere ſupersedeo, tanquam non neceſſe habēs. Verùm Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionē aduerſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidē obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam cōceſſit. Nomē ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternū genus ex Halicarnaſſo, maternū è Creta. Imperās hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quīque cū nauib⁹ venit omni copia inſtructis.

ἐγὼ, (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐς ἰσοείης λόγον) οὐ διαμνήσομαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀπαξίοι ἔσαν ἡγεμόνες, ἓν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἵποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες ὃ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτόνομοι ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. τῷ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατῆς ἐστρατήγεον δύο. τεσσεράκοντεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ σὺν ἐλάσσοσι ἐς μυρίην ἀριθμὸν, ἐφάνη τεσσερακόσια. τῶν δὲ ὑπερπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλλήσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώνου, καὶ Ἀρύσιος Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· Καρῶν, Ἱστιαῖός τε ὁ Τυμνέω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ διαμνήσομαι ἀρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θωύμα παρέσχομαι, ὅτι τῷ Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὸ τυραννίδα, καὶ παῖδος ὑπ' ἧσσονος νεωτέου, τόσο λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγατρὸς δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἦν Ἁλικαρνησσεύς, πατρὸς μὲν τὰ πρὸς πατρὸς, πατρὸς μητρὸς δὲ, Κρῆσσα. ἦρχε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη

A

B

C

D

E

atque post Sidonias hæ naues fue A καὶ σὺν ἀπάσῃσι τῇσι στρατιῇς, μετὰ γὰρ τὰς
rũt illustrissimæ. Eadẽ apud regẽ Σιδωνίων, νέας ἐοδοξοτάτας παρείχετο. πάν-
optimas inter omnes socios sen- τῶν δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀείσας βα-
tentias dixit. Quas ciuitates re- σιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πο-
censui sub illius imperio fuisse, λίων ἡγεμονεύειν αὐτέω, ὅ ἔθνος ἀπο φαί-
earum vniuersam gẽtem annuo νω πρὸ ἐὸν Δωρικήν. Ἁλικαρνησσέας μὲν,
Doricam esse, Halicarnasseorum Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυ-
quidem Trœzeniam, cæterorũ ρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴ-
autem Epidauriam. Hactenus de ρηται.
nautico exercitu.

Xerxes, inito copiarum nu- Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε, καὶ διεπά- χ' συνωμ.
mero, militibus instructis, con- χθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διε-
cupiuit illos lustrando oculis B ξελάσας θήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα,
obire: quemadmodum & fecit. καὶ διεξελαύνων ὅτι ἄρματος πρὸ ἔθνος
Itaque inscenso curru singulas ἐν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπέγραφον (4)
nationes lustrans, quæ nã essent γραμματιστάι· ἕως ἐς ἑκάτερον ἐς ἔσχατα ἀ-
percontabatur: quarum profes- πίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ
sionem scribæ excipiebant, do- ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τὰς νεῶν καταλωθη-
nec ad extremos equitum pedi- σέων ἐς θάλασσαν, ἐσβαίνει ὁ Ξέρξης με-
túmque peruentum est. Hoc per- τεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην,
fecto, & nauibus in mare dedu- ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ· καὶ παρέπλεε
ctis, Xerxes è curru in nauim Si- C τοῖσι τοῖσι πρώτοισι τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε
doniam transcendit: residénsque ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπο-
sub aureo tabernaculo, præ- γραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀνα-
teruehénsque nauium proras, γαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τῆς
scisciitabatur de singulis itidem ἀιγιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρῴρας ἐς γῆν,
vt de terrestri exercitu fecerat, πρέψαντες πρώτας μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον.
describíque iubebat. Enimuero ὁ δή, ἐντὸς τῶν πρῳρέων πλέων ἐφοίτα
nauarchi productas à littore qua καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ. ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέ-
tuor ferè iugerum spatio naues πλωσε, καὶ ἔζεσε ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμ-
stabilierant, cõuersis à terra pro- D ψατο Δημάρητον (ϡ) Ἀρίστωνος συστρατηγόμενον αὐτῷ ὅτι τῇσι Ἑλλάδα. καλέσας
ris, & in vnam frontem digestis, δὲ αὐτὸν, εἴρετο τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν
epibatis quoque, *id est, propugna-* μοί σε ἥδιστον ἐστὶ ἐπείρεσθαι πάντα. σὺ γὰρ ἑὼν
toribus, tanquam ad bellum ar- εἷς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ
matis: quos Xerxes inter proras τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λό-
& littus nauigans conspicabatur. γους ἀπικνεομένων) πόλιος οὔτ' ἐλαχίστης,
Vbi autem & classem lustrauit, οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ
egressus naui accersit Demaratũ Ἕλληνες ἐπαμυνέουσι χεῖρας ἐμοὶ αὐ-
Aristonis filium, comitem huius ταφερόμενοι. οὐ γάρ, ὡς δοκέω ἐγὼ, οὐδὲ εἰ 263
aduersus Græciam expeditionis, E πάντες Ἕλληνες, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες αὐθέφτοι συλλεχθείησθον,
éique accersito ita inquit, De- σὺκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ὀκτόντα ὑπομεῖναι,
marate, iuuat nunc me quæ cu- μὴ ἐόντες ἀριθμοί. ἐθέλω μὲν τοι καὶ ὅ τι ἀπὸ
pio abs te interrogare, qui & σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ
Græcus es, & non ex minima ci- μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη,
uitate, vt audio, tam ex te quàm
ex aliis Græcis [a] qui me alloquẽ-
di gratia adeunt. núc igitur hoc
mihi expone, núquid Græci sus-
tinebunt manus contra me leuare. nam (vt ego opinor) ne o-
mnes quidem Græci ac cæteri
mórtales qui [b] ad hesperum in-
colunt, si congregarentur, pares
essent nostris armis, nec me in-
uadentem expectarent: quũ non
sint inter se concordes. Libet ta-
men mihi abs te audire quid de
hoc dicas. His verbis interroga-
uit. Demaratus autem excipiens,

a Qui me alloquũtur. *Vel, Quibuscum mihi sermo est.*

b Ad occidentem

» Ὦ βασιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι A Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritaténe an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neque enim sibi ob id eum minus iucundum fore quàm antea fuisset. Hoc vbi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit, me iubes, rex, omnino veritatem proloqui, [a] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia acciuit & à seuera disciplina, quam vsurpans Græcia, & paupertatem [b] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verùm de Lacedæmoniis solis. Iã primùm nego fieri posse vt tuam orationem admittant, afferentẽ Græciæ seruitutẽ: deinde *annuo* venturos tibi obuiam ad pugnandũ, etiamsi cæteri Græci omnes sentiant tecum. Neque verò de numero eorũ quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & itẽ siue pauciores siue plures. Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quódnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedũ, dic mihi, nónne teipsum ais istorum virorum fuisse regẽ? vísne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quòd si vestri populares omnes tales sũt quales tu prædicas, profectò secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, iure abs te posco vt viginti sis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [c] tanta statura qualis quantúsque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meũ venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolentérque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, vnde fieri queat vt mille aut decẽ millia atque quinquaginta millia hominum, qui præsertim omnes liberi, nec vnius imperio subiecti, tãto exercitui obsisterẽt:

[a] Ea dicentẽ ob quæ nemo à te postea mendacii conuincetur. *Vel, arguetur. Resumquntur autem pẽdens sententia, & subaudiatur, Ita res se habet, Vel, Audi.*

[b] Propulsat

[c] Tantilla

» ἀληθηίῃ χρήσομαι πρώτως με χε- χ' χρήσασθαι
» λεύῃς, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός
» τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἁλώσεται, τῇ Ἑλλά-
» δι πενίη μὲν αἰεί κοτε σύντροφός ἐστι· ἀρε-
» τὴ δὲ ἔπακτός ἐστι, ἀπό τε σοφίης κατερ-
» γασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ ἀμφιχρεω- B
» μένη ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνε-
» ται, καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν
» πρώτους Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δω-
» ρικοὺς χώρους οἰκημένους. ἔρχομαι δὲ λέ-
» ξων οὐ περὶ πάντων τούτους τοὺς λόγους, ἀλ-
» λὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων. πρῶτα
» μέν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοὶ δέξονται λό-
» γους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· ἔπει-
» τις δὲ, ὡς ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ
» ἢν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρο- C
» νέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι ἢσαν
» ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἷοί τέ εἰσι. ἢν τε γὰρ
» τύχωσι ἐξεστρατωμένοι χίλιοι, οὗτοί μοι χέ-
» σονταί τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἢν τε
» καὶ πλέονες. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γε-
» λάσας εἶπε, Δημάρητε, οἷ ἐφθέγξαο ἔπος,
» ἀνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσα-
» σθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φὴς τουτέων τῶν ἀν- χ' ἐλάσσους
» δρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὧν ἐ-
» λάσσονας αὐτίκα μάλα τοῖσδε ἄνδρας δέ- D
» κα μαχέσασθαι, καί τοι εἰ ὁ πολιητέων
» ὑμῖν πᾶν ἐστι τοιοῦτον οἷ σὺ διαρρέεις, σέ γε
» τῶν κείνων βασιλῆα πρέπει τοῖσι πλε- χ' τὸ λεγόμενος.
» πλήσιον αὐτὶ παστέεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμε-
» τέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς
» στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ γε δίκη
» μὴ εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρ-
» θοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ περὶ σεῦ εἰρημένος. εἰ
» δὲ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι ὁ-
» σοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων E
» ἐς λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην
» κόμπος ὁ λόγος ἔσται ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ
» φέρε ἴδω πρὸς τὸ εἰκότι κῶς δυνατὸς γί-
» νεαι χιλίους, ἢ καὶ μυρίους, ἢ καὶ πεντακισμυρίους, ἐόν-
» τες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, καὶ μήτε
» ἑνὸς ἄρχοντος, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι·

quum ſimus nos plures quàm milleni ad ſingulos eorũ, ſi fuerint quinque millia. [a] Nam ſub vno (quemadmodum apud nos fit) imperatore milites, illius metu, etiam contra ſuam ipſorum naturã meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores aduerſus plures eunt: iidem remiſſo libero ſibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægrè cum eis ſolis certaturos. quinimo iſtud apud nos ſolos eſt quod ais: verùm non ita multum, ſed rarum. ſunt enim è Perſis meis [b] ſatellitib⁹ qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: ſed quia tu dicere me veriſſima coegiſti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipſe optimè intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorré profugúmque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non eſt credibile virum prudentem reſpuere beneuolentiam exploratam, ſed maximè obſeruare. Ego autem neque cum decem promittam me poſſe dimicare, neque cum duobus: ac ne ſingulari quidem certamine volens certauerim. At ſi neceſſe fuerit, aut vehemens diſcrimen inſtiterit, libentiſſimè cũ vno quolibet iſtorum hominum dimicarem, qui ſe ſingulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum ſingulis, non ſunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum ſunt excellentiſſimi. nam licet ſint liberi, non tamen ſunt vſquequaque liberi: quippe quibus præeſt domina lex, quam multo magis metuunt quàm tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem ſemper, vetans ſemper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: ſed iubens vt ordinè non deſerentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquẽs, ſi tibi blaterare videor,

a Nam ſi more noſtro vni parerent, illius metu ſtrenui magis quàm pro ſua natura reddi poſſent, & verberibus adacti adorirentur plures quàm ipſi eſſent: at nũc quum ſolutè & liberè viuant, horum certè neutrum fecerint.

b Haſtatis, Gr. ipſe antea eſt interpretatum.

A ἐπεί τε πλοῦνες ἐόντες ἕνα ἕκαστον γινόμεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλιάδων. τὸν μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι καὶ δείσαντες τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ἐωυτῶν φύσιν ἀμείνονες καὶ ἀναγκαζόμενοι μάσιγι ἐς πλοῦνας ἐλάσσονες ἐόντες ἀφειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ αὐτὰ ποιέοιεν ἑωυτέων κρατέτερα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ αἰσιωθέντας πλήθεϊ, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ κῆ' ἡμῖν μὲν μούνοισι τοῦτο ὃ σὺ λέγεις. ἔστι γὰρ B μάλα μὲν καὶ πολλοί, ἀλλὰ ταφύσιον. εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν ἐμοὶ αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυαρέεις. τοιάδε C τοίνυν Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, ἀνδρὶ φίλα τοι ἐρέων. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τὰ λόγων τοῖς ἀληθεστάτοις, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νεῦ τάδε ἐσορτὰς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι· οἳ μὲ τιμῶσί τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρῷα, ἀπολίν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δέ σοι ὑποδεξάμενος, βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὕτων εἰκὸς ἐστὶ ἄνδρα τὸν σώφρονα βουλεύειν φαινομένῳ διωθέεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον διώκειν μάλιστα. ἐγὼ γὰρ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι ἑκὼν γε εἶναι, οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δ' ἀναγκαίη εἴη, ἢ μεγάλης τινὸς ὁ ἐποτρεσὼν ἀγὼν, μαχοίμην ἂν D πολλῶν ἥδιστα ἐνὶ τουτέων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστος φασὶ τριῶν ἀξιος εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἕνα μαχόμενοι, οὐδαμοῦ εἰσὶ χείρονες ἀνδρῶν· ἀλκέες δέ εἰσι ἄριστοι ἀνδρῶν ἁπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δ' ταὐτὸ E αἰεί, οὐκ ἐῶν φεύγειν τοὺς πλήθος ἀνδρῶν ἐν μάχῃ, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, νικᾶν τε καὶ ἀπόλλυσθαι. σὺ δὲ, εἰ φαίνομαι τοῦτα λέγων φλυρέειν,

» Τἄλλα σιγᾷν ἐθέλω τοιγάρτοι. νῦν δὲ αἰνα- A volo posthac in cæteris silẽtium
» καδεὶς ἔλεξα. ἡμῖν μὲν τοι κατὰ νόον τοι agere. Hactenus loquutus sum
» βασιλεῦ. ὁ μὲν δὴ τοῦτα ἀμείψατο. Ξέρ- coactus: tibi verò ex sententia
ξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, & οὐκ ἐποι- cõtingat,rex.Hæc loquuto De-
ήσατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν marato, Xerxes ad risum ver-
ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν sus,nulla indignatione permo-
Ξέρξης, καὶ ὑπῆρχον ἐν τῇ Δορίσκῳ τούτῳ tus est, sed comiter hominẽ re-
καταστήσας Μασκάμην Μεγαδόστεω, misit. Post Demarati colloquiũ,
τὸν δὲ ἀπὸ Δαρείου γαζοφύλακα καταπαύ- vbi Doriſco præfecit prætorem
σας, ἐξήλασε τὸν στρατὸν ἀπὸ τῆς Θρηίκης Mascamem Megadostis filium,
ὅτι περὶ τῶν Ἑλλάδα. καταλιπὼν δὲ ἀνδρα τοι- B amoto eo quem Darius præfece-
ὀνδε Μασκάμην ἡμόλυθον, ᾧ μουνῳ Ξέρ- rat, ire cum exercitu aduersus
ξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς Ἀρισταγόρῃ πρώ- Græciam pergit.Huic Mascami,
τῳν ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρ- quem illic reliquit Xerxes, vni
χους· πέμπεσκε δὲ αἰεὶ πρῶτος ἔπος. ὡς δὲ καὶ tanquam omnium prætorum
Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι præstantissimo quos aut ipse aut
οὐκ ἡμένοισι κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον Darius constituisset, dona quot-
τούτης τῆς ἐλάσιος ὑπάρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ annis misit: & item eius posteris
τῶν Ἑλλησπόντῳ πρώτα χῆ. ὅτοι ὦν πρῶτοι, Artaxerxes filius Xerxis. Etenim
οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τῆς Ἑλλησπόντου, πλὴν ante hanc expeditionẽ in Thra-
τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὑστερον τού- C cia & vbique in Hellespõto præ-
τοισι τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. τὸν δὲ tores fuerãt,qui omnes post ean-
ἐν Δορίσκῳ Μασκάμεα οὐδαμοὶ κω ἐδυνή- dem expeditionẽ à Græcis eiecti
θησαν ἐξελεῖν, πολλοὶ πειρησάμενοι. ἀπὸ sũt & è Thracia & ex Helleſpon-
τούτου δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπειν ἀεὶ τὸν βα- to,præterquam è Doriſco. [a] vn-
σιλεύοντες αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἀγαθῶν de Mascamem Græci, permulta
τῶν τοῦ Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ βασιλεύς Ξέρξης ἐφάνισε εἰ ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ conati,tamen eiicere nequierũt.
Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἡιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων ob id huic ab eo qui in Persis re-
οὐκ ἐπαύετο, καὶ οἱ τοκέων ἐστὶ ἐν Πέρσῃσι gnat, semper dona mittuntur.
τιμὰς μάλιστα. ἐπεὶ καὶ D Eorum verò qui à Græcis expul-
ἄξιος ἀίνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς, ὁπότε si sunt,neminem rex Xerxes vi-
ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμω- rum egregium esse dixit, præter
νος τοῦ Μιλτιάδεω, πρέσβεις αὐτοῦ ὑποσπον- vnum Bogem ex Eione, quem
δον ἐξελθεῖν καὶ παραδοῦναι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ laudare non desinebat, ciúsque
ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξῃ τοῦδε βασιλέϊ, qui superfuere liberos maximo
ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δὲ οὐδὲν inter Persas honore prosequebatur. Siquidẽ magnis ferri lau-
ἔτι φορβῆς ἐνῆν τῷ τείχεϊ, σωρὸν ποιήσας dibus Boges meruit: qui quum
πυρὴν μεγάλην, ἐσφάξε τὰ τέκνα καὶ τὴν ab Atheniẽsibus & Cimone Mil-
γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας, tiadis filio obsideretur, licerẽt-
καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ τοῦ- E que ei accepta fide egredi & in
τα, πάντα τὸν ἐν τῷ ἄστεος καὶ Asiam remeare, tamen abnuit,
τὸν ἄργυρον ἐσπείρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν ne regi præ metu superfuisse vi-
Στρυμόνα. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ ἑωυτὸν ἐσέ- deretur,sed ad extremum vsque
βαλε ἐς τὸ πῦρ. διὰ τῶν μὲν δὴ δικαίως αἰνέε- perstitit: atque vbi nihil in mœ-
ται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. nibus commeatus reliquũ fuit,
accenso ingenti rogo, interemit
liberos,coniugem, concubinas,
familiam: eósque in rogum de-
iecit: dehinc omne aurum vrbis
atque argentum è muris disper-
sit in Strymonem. his actis, etiã
semetipsum coniecit in rogum.
Ita hic meritò à Persis ad hoc vs-
que tempus præconio celebratur.

Xerxes è Doriſco in Græciam
tendens, vt quosque populos

[a] At Mascamem hunc qui apud Doriscum erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Δορίσκου ἐπορεύετο ὅτι περὶ τὴν Ἑλλάδα. τοὺς μὲν δὴ νομοὺς

adibat, secum militare cogebat. Erat autem (vt superius à me expositum est) omnis ad Thessaliã vsque tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digressus à Doriſco, præteriit primùm Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad vesperam situ est, nomine Mesambria, cui vicinum est oppidũ Thasiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Lissus, cuius aqua tunc nõ suffecit copiis Xerxis, sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quę tamẽ optimo iure Ciconum est. Transmisso profluente Lissi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus, [a] Ismaridem, qui Maroneã Strymámque interiacet: Bistonidem Dicææ cõtiguum, in quẽ duo flumina ingrediũtur, Traus & Cõpsatus. Iuxta Abdera autẽ nullum nobilem lacũ præteriit Xerxes, sed fluuium Nestũ mare subeuntẽ. Post has regiones perrexit mediterraneas versus vrbes: in quarum vna est lacus triginta ferme stadiorũ in circuitu, piscosus & admodum salsus: quẽ sola iumenta quum aquarentur exsiccauere. Huic vrbi nomẽ est Pissyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas sinistrorsũ relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thraciæ prouinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erãt, nauibus sequuti sunt: qui verò mediterranei (qui & cõmemorati sunt à me) præter Satras, cæteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satræ nulli olim hominum, quantum nos scimus, fuere subiecti, sed soli e Thracibus ad meam memoriam liberi semper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obsitos: sũtque viri in re bellica eximii.

[a] *Hæc nomina Lacuũ, fœminina sunt Græcis, quia λίμνη illis fœminini est generis. Idem & in seq. obseruandum.*

A ἐμποδὼν, συστρατεύεσθαι ἐὼν ἀναγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἐὼν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παρεμείβετο δὲ παρὰ ὁμὸν Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τῶν ἑκάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· μέσον δὲ σφέων τοῦ

B μέσου Λίσσος ποταμὸς διαῤῥέει· ὃς τότε οὐκ αὐτέηκετο ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νεῶν δὲ Βριαντική· ἔστι μέντοι τῶν δικαιοτάτων τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λίσσου ποταμὸν τὰ ῥέεθρα ἀπεξηραμμένον, πόλιας Ἑλληνίδας τὰς δὲ παρημείβετο, Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρέξεισι, καὶ κατὰ ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς τὰς

C τῆς· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δικαίαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσρέουσι ὁ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνομαστὴν παρημείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, ταχέως παρεξεπειρώπιδας πόλις παρῆιε· τῶν οὐ μίαν λίμνην ἐοῦσαν τυγχάνει ὡσεὶ τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνέξηρανε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὔνομά ἐστι Πίσσυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέρχων παρῆιε. ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τὴν χώρην ὁδὸν ἐποιέετο, ἐστὶ τάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἤδωνοι, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι τῆσι

E νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πολλὸν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ τοσόνδε κου αὐθεντέων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀπὸ οὗ διαβεβήκεσι τὸ μέγεθος τοῦ στρατοῦ. αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε τὸ ὄρεα ὑψηλά, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι συμπεφορέα· καὶ εἰσὶ πολέμια ἄκροι.

οὗτοι οἱ τῷ Διονύσου ὃ μαντήιον εἰσὶ ἐν τοῖσι ὀρεσινοικήτοισι. ὃ δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ὅτι τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, βουνοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ παρεφημίζουσι τῷ θεῷ. παρέμπτης δὲ ἡ χρέουσα, καπάρ τε ὁ Δηλφοῖσι, καὶ σφέων ποικιλώτερον. παραμείβαντι δὲ ὁ Ξέρξης τὸν εἰρημένον, δεύτερα τούτων παρέμειβε τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν καὶ Νιφάγρης ὄνομα, καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτη μὲν δὴ πρὸς αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Παγγαῖον οὔρος ἀπέργων, ἐὸν μέγά τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῷ χρυσός τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα. τὰ νέμονται Πιέρες τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. ὑποβοροιέοντι δὲ τὸ Παγγαῖον πρὸς βορέω αἰέμου, Παίονες, Δόβηρές τε καὶ Παιόπλαι πρηξίων, ἦιε πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ὅτι ποταμὸν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τὸν μὲν ὀλίγον πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Παγγαῖον ὄρος, καλέεται Φυλλίς, καὶ κατήκουσα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὅτι ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδοῦσα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. φαρμακευσάμενοι δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι τὸ Ἐννέα ὁδοῖσι τῆσι Ἡδωνῶν, ἐπορεύοντο· ἐπεὶ δὲ ἐς Νέον Στρυμόνα διέβησαν ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὶ πεντηκοντόρυμοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσοῦτοι ἐόντες αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ ὃ ζώοντας κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστρὶν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πεπαίνομαι γενέσασθαι δὶς ἑπτὰ ἐόντων ὅτι φανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἐωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ θεῷ αὐτοῖσι ἐξεύξασθαι κατορύσσουσαν. ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐνθεῦτεν πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔστι αἰγιαλός, ἐν ᾧ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρέξηιε. αὖτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ὅτι Γοσσηνίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἦιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον

apud quos oraculũ est Dionysi, idque in editissimis montibus. Eorum qui in illo tẽplo prophetãt, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes verò quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varié. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomẽ est Niphragæ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cùm Pieres & Odomanti, tum præcipuè Satræ exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem peruenit, & vrbem Eïonem, cuius prætor Boges (de quo paulo antè fecimus mentionem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo mõti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonẽ subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quẽ magi mactatis equis candidis litauerũt. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Nouem vias Edonorũ iereiuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audiẽtes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Amestrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est littus, in quo sitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni tẽpli à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum

a Possident

Græcam vrbem, peruenítque Acanthum, ducens vnà singulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas superius commemoraui: iis qui maritimi erãt, classe: qui procul à mari aberãt, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitũ, Thraces neque confundunt, neque ferunt, sed ad mea vsque tempora magnopere venerantur. Posteaquam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hospitalitaté exhibierent, cósque Medica veste donauit: laudauítque quòd alacres cerneret esse ad bellum, quódque audiret fossam esse absolutã. Xerxe autem apud Acanthum agéte contigit vt Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas [a] procerissima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à lõgitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatissimè eum funerauit, exhibito etiã epulo, eiúsque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ iacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quũ Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam deuenere, adeo quidẽ vt suis laribus efficerétur extorres. Dum autem Thasii pro suis vrbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerãt proposuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc verò oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter se distributum molebant, farinámque triticeam hordeaceámque in complures menses faciebant. Adhæc

a Procerissima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat præquouis alio altissima. adeo vt Xerxes, magno damno, &c. funerauerit, exhib.

A πόλιν Ἑλλάδα τὸν δημιεόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν τοῦδε ὄ Παγγαῖον ὄρεος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοῦτο μὲν τὸν δὴ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους, ὁπὸ πεζὸν στρατευομένους· τοῦτο δὲ ὑπὸ θαλάσσης, πεζῇ ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν τὴν τῷ βασιλεῖ Ξέρξῃ τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ὀπισαπείρουσι· σέβονταί τε μεγάλως ὁ μέγας

B ἐμεῦ. ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξείνιά τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαινέέ τε, ὁρέων καὶ τοὺς, προθύμους ἐόντας 266
ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ὃ ὄρυγμα ἀκούων. ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, ξωμπέπτωκε τὸν νέστευ ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ ἦμος Ἀχαιμενίδεω· μεγαθέι τε μέγιστον ἐόντα Γ[β]ερσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασι-

C ληίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον αὐθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν πατρομάθιον μεγάλην, ἀχθεσθῆναί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τοὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐπυνθάνετο συμφορῇ. οἱ δὲ ἐπιδεξάμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα,

D ἐς πολὺ κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε αἰάσασι ὑπὸ τῶν οἰκίων ἐλαύνονται· ὄχου γε Θασίοισι ἐπὶ τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατος ὁ Ὄργεος ἀραιρημένος τῶν αὐτῶν αἰνὴρ δόκιμος, ὁμοίως τῷ μάλιστα ἀπέδοξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια πάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. ὡς δὲ τὰ παραπλήσια καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. ὃ γὰρ

E δεῖπνον τοιόν τι ἐγίνετο, οἷα ἐν πολλῷ χρόνου προφρονεόντων, καὶ τοῦτο πολλοῦ ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν προαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἀλθυρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίεον πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· ἔπειτα,

πτλύεα ἐσίτθυον, ἐξθυείσκοντες πημῆς τε καὶ κάλλιστα· ἔπεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λαύκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τῦ στρατοῦ· τῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ πάλλα ὅσα ὀπὶ τραπέζας πλεῦτος πρόκειται. τῶν μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσιτίοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τὴν δ' ἄλλην στρατιὴν, τὰ ἐς φορβλὴν μοῦνα παρεσκεύαστο. ὅκως δ' ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηναὶ μὲν ἔσαν πεπηγυῖαι ἑτοῖμαι, ἐς τὴν αὐτὴν ἑκάστοισι χῶρον πανεσκεύαστο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσαν ὑπαίθριοι. ὡς δὲ δεῖπνου γένοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκάμηνοι ἔχεσκον πόνον, ὁ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτῇ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν αἰρεσσάμενοι, καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπαλαύεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλὰ φερόμενοι. εἶπε δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος εὖ εἰρημένον ἐλθόντος, ὡς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πᾶσι μὲν αὐτοῖς καὶ γυναιξὶ, ἐλθοῦσι ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἱζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, πρήγματος δὲ τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμῦναι τὸν ὀπίσσω τῶν παρεόντων κακῶν τὰ ἥμισεα· τῶν τε παρεόντων ἔχειν σφι μεγάλως χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἐπ' ἡμέρης ἐώθεε σῖτον αἱρέεσθαι. πρέσχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ ἦν δεῖπνον παρεσκεύαστο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ τῷ ἐπὶ Σκιώνης, ἢ μὴ ὑποστήσεσθαι Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διαφθαρῆναι. ὁ μὲν δὴ πρόσθεν ὁμοίως ὁ ὀπισσαύλιος ἐπετέλεον. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐπειλέετο τοῖσι στρατηγοῖσι τοῖσι ναυτικὸν στρατὸν ὑποστήσειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτῦ τὰς νέας πορεύεσθαι. Θέρμη δὲ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὸν ἐπώνυμίην ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπιωθάζετο σύντομώτατον εἶναι· μᾶλλον γὰρ Ἀκάνθου ὧδε πεπαμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιήσατο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης διασάμενος πρόσθε τοῦ στρατοῦ, μίαν αὐτέων ἔπαξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασύσης. ἑτέρη δὲ τεταγμένη ἦιε τοῦ στρατοῦ τὸ εἶτα μοίρης τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργις. ἡ δὲ τρίτη

excogitauere ob pretiũ optimæ quæque pecora saginare, & altiles aues habere, terrestres palustréſque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteáque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ mensæ imponũtur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cũ illo vescebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [b] Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem sustinebãt: isti verò quũ expletinoctem illic exegerant, postero die reuulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquẽtes, sed omnia asportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis vt vniuersi, mares pariter ac fœminæ, sua delubra adirent, supplicitérque diis assidẽtes precarentur vt posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nã de præteritis magnam se gratiã illis habere, quòd rex Xerxes non bis quotidie cibum capere cõsuesset. Fore enim vt Abderitæ, si iuberentur vt etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem aduenientem, aut præstolati, pessimè inter omnes homines affligerẽtur. Et isti quidem quanquam grauatè, tamen quod sibi imponebatur exequebantur. Xerxes verò ex Acantho duces classis à se dimisit, iussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse sinus habet cognomẽ. Hanc enim cõpendiariam magis viam esse audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum vsque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartitò diuisus omnis, iussu Xerxis: vt vna pars secundum mare iret pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea cui præerant Trita:æchmes & Sergis: tertia

a Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparãtes, saginabant, altiléſques aues habebãt, terrestr.

b Quum autem aduenit exercit⁹, paratum quidem fuit tabernaculũ vel, tentoriũ quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diuersorio vtebatur: reliquus autẽ exercitus sub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

Τετραμύχης

inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo.

Nauticus porro exercitus vbi à Xerxe diſceſſit, foſſam enauigauit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinũ in quo Aſſa & Pidorus, & Singus & Sarga vrbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto cõmilitio, perrexit ire ad ſinũ Thermæum: circumuectúſque Ampelon promõtorium Toronæũ, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium ſumpſit) Toronam, Galepſon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum, quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidẽs mare vſque ad promontorium Canaſtræum, totam ferè Pallenam præteruectus eſt. illinc quoque & naues & commilitium ſumpſit, ex Potidęa, ex Aphyti, ex Noua vrbe: ex AEga, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt vrbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præſtitutum locum peruenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pellenæ vrbibus ac Thermæo ſinui conterminis: quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Campſa, Smila, AEnea. quarum regio adhuc Croſſæa nominatur. Ab AEnea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus eſt) iam ad ipſum Thermæum ſinũ curſus claſſis extitit, & ad terrã Mygdoniam: donec ad Thermam, quò præceptum erat, peruẽtum eſt, & ad vrbem Sindum, & ad Chaleſtram ſuper Axium ſitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locũ obtinẽt vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumẽ Axium & vrbem Thermam & alias in medio horum vrbes ſtatiua habuere, regem opperiẽtes. Huc peruenire volens Xerxes, Acãtho profectus cũ terreſtribus copiis mediterranea prędcidebat,

A τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μετὰ δὲ μέσων αὐτέων, στρατηγοὶ 267
δὲ προεῖχετο, Σμερδόμεά τε καὶ Μεγάβυζον.

Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη ἀπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὴν διῶρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ ἡμορρύῳ, διέχουσαν ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγλος καὶ Σάργη οἴκηνται, ὀρθωθέντες, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατὸν προέλαβε, ἔπλεε ἀπικόμενος ἐς Θερμαῖον
B κόλπον. καμπτόντων δὲ Ἀμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, παρημείβετο Ἑλληνίδας ταύτας πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατὸν προέλαβε) Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην, Μηκύβερνάν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, στείνεμα ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραίην ἄκρην, ὃ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης αἰπύτατόν ἐστι, διέπλεε καὶ τὰς
C τε τὴν στρατιὴν προελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, τὴν Θερσαμβέα, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, τοτὲ δὲ Φλέγρην καλεομένην πεμφθῆναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς ὃ τοῦ φρικώδεος, παρεβάλετο Σκιωναίων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν τοῦσδε πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεόντων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῆσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λί-
D παξος, Κώμβρεια, Λισσαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλη, Αἶνια. ἡ δὲ τουτέων χώρη, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτετραμμένων καὶ παλέων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη, ἐς αὐτήν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ πλόος, καὶ γλῶ τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὴν τοῦ φρικώδεος Θέρμην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, διὰ Ἄξιον ποταμὸν, ὃς οὐρίζει χώρην
E τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τῆς ἐσχατιὴν ὃ τοῦδε θαλάσσεω εἰνὶν χωρίον πόλις Ἴχναί τε καὶ Πέλλα. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτὸν τοῦδε Ἄξιον ποταμὸν, τὴν πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις τουτέων, πεπυθόμενον βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο· Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τέμνων τῆς ὁδοῦ,

βουλόμενος

βουλόμενος ἐς τ' Θέρμιλιν ἀπικέεσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τ' Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. πορευομένῳ δὲ τούτῃ, λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόρῃσι καμήλοισι· καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ ἀφέτερα ἤθεα, ἄλλα μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο οὔτε ἀνθρώπου, οὔτε ἀνδρηφόρου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκερᾴιζον μούνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τί κοτε ἐὸν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκαιέστερον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ἐπιθέσθαι· ὃ μήτε τοιούτερον ὀπώπεσαν θηρίον, μήτ' ἐπεπειράατο αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτα τὰ χωρία τὰ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ἐστι τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. οὖρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ, τε διὰ Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ διὰ Ἀχαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ ὁ πρὸς τ' ἠῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πρήσας τῆς ἐμπορεύεται Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῷ μεταξὺ τουτέων τῶν ποταμῶν γίνονται. ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμιλιν ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπῆρε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύσασθαι τὴν παραθαλάσσιον χώρην, τοσήνδε. ἀπὸ Ξερξάμψου ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τοῦτο ῥέεθρον ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώροισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωνέων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ αὐτέχρησε τῇ στρατιῇ πυθόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα εἶναι πυθανόμενος ἔστι), δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε ἔστι) τούτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θηήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· τούτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπιστάμενοι ἦσαν.

peragrans Pæonium agrum atque Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium euoluitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos qui commeatum portabãt. Sub noctem enim relictis locis consuetis eò descéderũt, nullóque alio neque iumento neque homine tacto, in camelos grassati sunt. [a] Cuius rei causam admiror, quòd leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadẽdis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boues agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniũt. Leonum autem terminus est Abderorũ flumẽ Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nã nemo aut ad auroram trans Nestũ vsquam gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloũ ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluuiorum medio leones gignuntur. Postquam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab vrbe Therma & Mygdonia vsque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrũ Bottiæicum Macedonicúmque disterminant. In his locis statiua habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sũt amnibus Chidorus è Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospiciens Thessalicos mõtes, Olympum & Ossam præcelsæ magnitudinis, audiénsque in medio eorum anfractum angustũ esse, per quem fluit Peneus, & illic viã esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est nauigandi ad ostiũ Penei inspiciundũ: quia superioré viã tenẽti erat eundũ per Macedones supernè habitãtes ad Peræbos, præter Gonũ vrbẽ. nã hâc tutissimũ iter esse audiebat.

[a] Miror autem quî fieret vt leones à cæteris quidem abstinerent, camelos autem inuaderent: quod animal, &c.

Atque vt concupiuit, ita & fecit. itaque conscensa naui Sidonia, (quâ semper cõscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signum cæteris nauibus proficiscẽdi, relictis illic terrestribus copiis. Eò postquá peruenit, ostia Penei contemplantem ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumẽ posset auerti, vt alibi mare ingrederetur. Narratur autem Thessalia quõdam lacus fuisse, vtpote concluſa vndique prælatis montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa iunctis inter se radicibus præcludũt: quod ad vẽtum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperũ, id Pindus: quod ad meridiem & ventũ austrum, id Othrys: quod inter hos mõtes medium, id Thessalia est, ita deuexa vt cùm alii frequẽtes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliã cingentibus in eam planitiem confluentes, pẽr vnum anfractũ & eum arctum in mare euadũt, in vnam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondũ esset hic anfractus per quem flumina mearẽt, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidẽ non fuisse nominatos quemadmodũ nũc, & tamen non minus quàm nũc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorãt Neptunum fecisse conuallem per quam meat Peneus, haud absurdè sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, huius dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. nãque diductio illa mõtiũ (vt mihi videtur) terræmotus est opus. Xerxi autẽ interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Penei, deductores sui rẽ cõpertam habentes, Rex, inquiunt,

A ὡς ὦν ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς πλώσας ἐστέλλετο αἰεὶ ὅκως τοι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀναγινώσκεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης πλοῦν ἐκ Βολβῆς τῆς Γραικῆς, ἐν θώυματι μεγάλῳ ἐγένετο. καλέσας ὦν τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμὸν ὅδε καταπέφανται, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. πλοῦν δὲ Θεσσαλίῃ λόγος ἐστὶ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε τε συγκεκλῃσμένην πάντοθεν ὀρεσιν ὑψηλοῖσι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς πλοῦν ἤω ἔχοντα, τό, τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα ἑωυτοῖσι ἐκ ὑπωρείας ἀλλήλοισι. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Ὄλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρης. ὃ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὀρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη· ὥστε ὦν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειός, καὶ Ἀπιδανός, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπεύς, καὶ Παμίσσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὀρέων τῶν περικλῃόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στενοῦ, ἐκροὸν ἔχουσι ἐς θάλασσαν, τὸ συμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πηγῆς ἐς πηγήν· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι πάντα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι καταχρᾶται, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιέων. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, ὁκότε οὐκ ἦν ὁ αὐλὼν οὗτος καὶ διεκρόου τοῦτο, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ τὸ τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε οὐνομάζεσθαι καταχρᾶσθαι νεῶ, ῥέθρα τε σφέων ἦσαν ἢ νεῶ· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, ἐν οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· εἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὸν γαιοσείην, καὶ τὰ διεστῶτα κατὰ σεισμοὺς, τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γὰρ δῆλα σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάστασις τῶν οὀρέων. καὶ δὴ καὶ κατηγεόμενοι, εἰ ἐθελήσει Ξέρξεα εἰδέναι εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τὰ Πηνειῶ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ,

» τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλασις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὐτη. οὕρεσι γὰρ περιεσταφάνωται πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ οἱ Θεσσαλοί. τοῦτ' ἀρα πρὸς πολλοῦ ἐφυλάξατο, γνώσιμα ἐόντες καὶ πάλαι, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον βραιρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ πόρον μοῦνον ἐκείνου σφέων ὀπίσω χώματι οὐκ τῷ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ κατεπέλασαν δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέεθρων. ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ἐόντα βρυχέα γενέσθαι. τοῦτα δὲ ἐχόντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλεῖ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ πάντων σφέας τῶν ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἰπὰς δὲ ταῦτα, καὶ γνοὺς ἀμείνους, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ οὖρος ὁ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς βουλόμενος, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περραιβούς. οἱ δὲ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα τὴν μὲν γῆς αἴτησιν, ἀπεκέατο, οἱ μὲν, κενοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐλπόμενος οἵδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. τοῖσι οὗτοι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον, οἱ ὧν βαρβάρῳ πόλεμον ἀφορμῶνται. ὅδε ὁ ὅρκιος ὦν εἶχε·

» Ὅσοι τῶν Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλλησι ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι ὑπὸ τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεύσαντας τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὦδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.

Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης βασιλεὺς κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν τῷ βασιλέα. τούτεων μὲν εἵνεκα οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας στυγήσας ἀνεθέλητον γενέσθαι

nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quàm iste hîc. cuncta enim vndique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis cõscii, iampridem cùm alia præuiderunt, tum verò hoc, quòd regionem habeãt facilem occupatu, & maturè expugnabilem. Solum enim hoc esse negotiũ, flumen, obstructo anfractũ, auersóque alueo per quẽ meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter mõtes aquis obduceretur. [a] Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant, ratus id illos per totã nationẽ diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contẽplatus, Thermam renauigauit. Vbi complures dies circa Pieriam est cõmoratus (nam montem Macedonicũ, vt illac in Peræbos omnis trãsiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [b] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferẽtes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæteríque Bœoti præter Thespiẽses & Platæenses: [c] cum quibus ii Græci *Perabi* percusserant fœdus qui bellum aduersus barbarũ sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicũque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [d] eorum decimũ quenque, rebus bene cõstitutis, se deo qui Delphis est, deuoturos. Ita apud Græcos iusiurãdum se habebat.

Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitũ misérat, ob id quòd quos antè Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrũ, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquã ferre ad regẽ. Hac de causa nullos illuc ad petendũ misit. Et Atheniẽsibus quidẽ, quòd ita [e] legatos tractarit, quid triste cõtigerit

a Hæc autẽ quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabãt, quòd quú Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent, existimabátque Xerxes illos à tota natione amicitiam *vel confœderationem* sibi spondere. *Id est, Hæc autẽ dicebat de Thessali ratione habita illius quod Aleuadæ fecerant. Sperabat enim totam nationem factum illorũ imitaturam.*

b Caduceatores

c Aduersus quos ii Græci percussérunt fœd.

d Hos, reb. bene constit. ad soluẽdam deo Delphicio decimam adigere. *Potest tamẽ & paulo aliter exponi dictum.*

e Caduceatores

non queo dicere, nisi quòd eorũ solum cum vrbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmoniis verò ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templum, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos a legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eã rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu cõtingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalib[us] & opibus inter primos, virro se obtulerunt ad satisfaciẽdum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquã mortẽ obituros, miserũt ad Medos. Digna autem admiratione cùm hæc audacia horũ virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendẽtes, ad Hydarnẽ Persam Asianæ oræ maritimæ præfectũ venerunt: qui eos hospitaliter munificéque acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quàm scit honore prosequi rex viros egregios, b vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modò apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrum rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui conditionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eã quidem nostri: libertatem autem nõdum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, nõ vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni respondẽrũt. Deinde verò vt ascenderunt Susa, & in cõspectum regis venerunt,

a Obeundorum præconiorum ex Sparta.

b Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnã de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondẽtes, Hydarnes, inquiunt, nõ das nobis par vtrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterũ nequaquã. nam seruus esse didicisti, at libertas dulcis sit nécne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis, &c. *Illud ὡς ξίφεσι, &c. potest & ita verti, Non pari vtringue ratione das nobis consilium. q. d. Quum suades nobis vt conditionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas. Illud autem ἐξὸν potest etiam verti Cernitis, & fortasse melius.*

Α οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ δι' ἐμὲ τοιοῦτῳ πρὸ αἰτίῳ δοκέω γενέσθαι. τοῖσι δ' ὦν Λακεδαιμονίοισι μᾶλλόν κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερησάσῃσι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο τὸ σφάγιον γενέσθαι, ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἐῶν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλὰς συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε προθυμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθανεῖσθαι, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι οὐ, καὶ χρήμασι αὐξηκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθέλοντα ὑπεδύσετην τίσιν ξέρξῃ τῷ Δαρείου κήρυξιν τῷ ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένοισιν. οὕτω Σπαρτιῆται τοῦτον ὡς ἀποθανευμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὐτή τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώυμα ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πρὸ μὲν γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἐὼν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραλαιτέων ἀνδρῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὃς σφέας, ξείνια προθέμενος, εἰρώτα τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεῖ, (δεδόξασται γὰρ παρ' αὐτῷ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος. πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ὁμοίου γίνεται ἡ συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἀπείρου ἐόν. ὁ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρήθης, οὔτ' εἰ ἔστι γλυκύ, οὔτ' εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. ὀρθωθεὶς δὲ ὡς ἀπέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον,

ωρῶτα μὲν, τὴν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀναγκην σφι παρεχόντων προσκυνέειν βασιλῆα προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὡθεόμενοι ὑπ' αὐτέων ὅτι κεφαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. ἔπειτα γὰρ σφι οὐ νόμιμον εἶναι ἀνθρώπων προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἦκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ, δεύτερα σφι λέγουσι τάδε, τὸν λόγον τοιόνδε ἐκφέροντες, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ Σπάρτην ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοίους ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι κείνοις μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείνοντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ ἐκείνοισι ὀνειδιεῖ, ταῦτα οὐ ποιήσων, οὐδ' αὐτὰ ἀποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσει Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. οὕτω τοῦ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τότε παραυτίκα, καίπερ ἀπορρησάντων ἐς Σπάρτην Σωστρατίδῃ τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπεσε πολλῷ ἐπιλαβοῦσα τοὺς Πελοποννησίους καὶ Ἀθηναίους πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. ὅτι μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους τοὺς Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξήλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τοὺς ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβαίντων πρὸς βασιλῆα δι' τοιῶνδε μηχανέων, ἐς Νικόλαόν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπαρθέω, ὡς εἶλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι κατάπλωσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ θρῆγμα ἐκ τῆς μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω, ἥλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἁρπασθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων. μετὰ δὲ αὐτῶν, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος τούτου.

Ἐπαινέω δὲ ὅτι καὶ πρότερον λόγον. ἢ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὐνόμα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθηναίους ἐλαύνει, κατήκει δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

A principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [a] & per capita eos ad id agēdum impingentibus, negauerūt se vnquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorū, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis [b] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate négauit se fore Lacedæmoniis simile. illos enim interimēdis legatis ius omnium hominum confudisse: se verò quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturū. Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthie & Bule, [c] longo deinde tempore interiecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, vt Lacedæmonii aiūt. quod mihi diuinitus maximè videtur esse gestum: quia ira Talthybii nuntios corripuerit, nec prius quieuerit. Quòd autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolaum Bulis, & Aneristum Sperthiei filiū, qui piscatores Tirynthios in naui oneraria plena viris nauigātes cepit, manifestum est apud me diuinitus id factum esse, ex ira dei: quòd nuntii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebātur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracū rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt iuxta Bisantem quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cúmque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verùm hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt.

Quæ expeditio (vt ad superiorē orationē redeā) nomine quidē tēdebat cōtra Athenas, re tamen vera cōtra cunctā Græciā.

[a] Negauerūt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioqui phrasis illa Præcipitem dare significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus, καὶ ἀνάλυτον ποιησόμενοι, καὶ ὅτι κεφαλὴν αὐτοὶ ὠθεόμενοι. Sed alteri sensui videtur aptius fore οὐκ ὠθεόμενοι.*

[b] Caduceatoribus

[c] Sed longo pòst tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, vt Laced. aiunt. quod mihi diuin. m. cōtigisse videtur. Talthybii enim iram in nuntios incubuisse, nec cessauisse priusquā discessissent, *qui ad incendā pro illis pœnam mitte bantur*, id equitas postulabat: (*Gall. ad verbum, Le droict le portoit ainsi*) at verò ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob irā illam ascenderāt, Nicolan Bulis, *&c. Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus. præsertimque illud* δῆλα, *pro quo* δῆλον *lego. eo sensu quem hæc indicant, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.*

Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant magno in metu versabãtur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere inuadẽtem, præsertim pleriſque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinãtibus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sentẽtiam apud multos quidem homines inuidioſam, [a] non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienſes formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruiſſent: an, non deserentes, sed permanentes seſe dediſſent Xerxi, nihil omnino aduerſus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuiſſet Xerxi: atque hæc in cõtinẽti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnenſibus per Iſthmum: an proditi à ſociis Lacedæmonii, iſſque non voluntariis, sed per vrbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuiſſent: deseríque & magna oppera aggreſſi, generoſe occubuiſſent: an hæc paſſi essent: an, priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita vtrinque sub Perſis Græcia fuiſſet. Nam murorum apud Iſthmum loricatorum quænam vtilitas fuiſſet rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem ſiquis Athenienſes Græciæ liberatores extitiſſe dicat, profectò non aberrauerit à vero. nã vtrò ſe illi applicaſſent, hæ partes erant præponderaturæ: quum verò prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipſi fuere qui quicquid Græciæ reliquũ erat, cum Medis non sentiens erexerunt: quíque secũdum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserẽdam fuerũt, sed perſiſtẽtes cõſtituerũt excipere hoſtẽ ſua inuadentem. Ἑλλάδα, ἀλλ' ἢ κατεμείναντες, ἀμύνεσθαι τὸν βάρβαρον βάρβαρα τείχεα ὑπερβάντα.

a Nõ tamẽ quod mihi ver. esse vid. ſubticebo. Si Athenienſes impẽdẽtis periculi metu patriam deſeruiſſent, aut non deſ. sed in ea permanentes, ſe Xerxi dediditſent, regi mari reſiſtere nulli conati fuiſſent. quòd ſi mari nullus Xerxi reſtitiſſet, terra certè iſta contigiſſent: Quamuis muri à Peloponnenſibus per Iſthmum ducti eſſent multis loricis fulti, Lacedæmonii (vbi eos ſocii prodidiſſent, non ſua quidẽ ſponte, ſed neceſſitate adacti, quippe quorũ vrbes ſigillatim à claſſe barbari caperentur) ſoli remanſiſſent. ſoli autem remanentes, præclaris in prælio facinoribus editis, præclara morte occubuiſſent. aut, inquam, hic illis exitus cõtigiſſet, aut cæteros Græcos Medorũ partes iam antea ſequi videntes, cum Xerxe depacti fuiſſent: atque ita vtrolibet modo Græcia in poteſtatem Medorum veniſſet. Neque enim ex quoquã intelligere poſſũ quid profuturi fuiſſent muri per Iſthmũ ducti, ſi rex mari potitus fuiſſet. Nunc igitur, *i. que quum ita ſe habeant*, ſiquis Athenienſes Græciæ ſeruatores extitiſſe dicat, prõf. *Sed hic locum in Sulg. edit. Gr. mendis non caret. neceſſe enim eſt Gr. ἐπὶτοῦτο ante οἱ Ἀθηναῖοι omiſſam eſſe dicamus particulam τὶ. & non procul inde interpunctionem quæ eſt poſt Ξέρξῃ, inde tranſlatã poſt Θάλασσαν collocemus. Sed & hæc ſuſpecta ſunt,* ἢ ταῦτα αὖ ἔπαθον ἢ πρὸ τῦ.

A πιστευόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ ④ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἰ χρησθήσεσθαι ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἀνδρηλατέοντες τὸ βάρβαρον ④ δὲ οὐ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν βάρβαρον, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν αὐτονομέεσθαι τὸ πολέμου, μηδίζόντων δὲ προθύμως. ἐνθαῦτα ἀ-

B ναγκαίη ἐξέρχεσθαι γνώμην ἀποδέξασθαι, ὅτι φόβον μὲν πρὸς τῷ πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δὲ, τῇ γε μοι φαίνεται εἶ) ἀλυκῆς, οὐκ ὑπεῖκον. ④ Ἀθηναῖοι καταῤῥωδήσαντες τὸν ὑπερκείμενον κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν στρατιήν, ἢ καὶ μὴ ὑπολιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἐδόσθην σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ κῦ τὴν θάλασσαν, οὐδαμοὶ αὖ ἐπειρῶντο αἰτιούμενοι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν καὶ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἐῶν ποιέοντο Ξέρξῃ, καὶ γε αὖ τὴν ἠ-

C πειρον οἰκέειν ἐθέλοντες. εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ποσὶν ἑλληνομένοι ἀπὸ τῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδόντες αὖ Λακεδαιμόνιοι τοὺς τῶν συμμάχων οὐκ ἑκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κῦ πόλις ἀλισκομένων ὑπὸ τῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τῦ βαρβάρου, ἐμωμώθησαν. μωμώμενοι δὲ αὖ, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα Ἑλληνικὰ, ἀπέθανον γὰρ μεγάλα. Ἑλληνικῶν. ἢ ταῦτα αὖ ἔπαθον, ἢ πρὸ τῦ, ὁρῶντες αὖ καὶ οὗτοι ἄλλους Ἕλληνας μηδί-

D ζοντας, ὁμολογίη αὖ ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ οὕτω αὖ ὅτι ἀμφότερα ἢ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὸν γὰρ ὀφελίλω τὸν τῶν τειχέων τῶν ἀπὸ τῦ Ἰσθμοῦ ἑλκομένων οὐ δυνάμην πυθέσθαι ὅτεῳ αὖ ἰῷ, βασιλέως ὑπερκατέοντος τῆς θαλάσσης· νεῶν δὲ Ἀθηναίους αὖτοὺς λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμάρτοιμι τἀληθέος. ὅτῳ γὰρ ὅκοτερα τῶν πραγμάτων ἐπὶ πόντου, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα προεῖπαν ἐλευθερώσειν

E τὴν Ἑλληνικὴν πᾶν ὅσον μὴ ἐμήδισε, ἀρῶσι οὗτοι ἐσθὸν οἱ ἐπεγείραντες, ὃ βασιλῆα μετὰ θεοὺς ἀπωσάμενοι δὲ στρεας χρησθέντα φοβερὰ ἐλθόντα ἐς Δελφοὺς, ὃ ἐς δίημα βαλόντα, ἔπειτε ὑπολιπεῖν τὴν

---

④ μεγάλα.

πέμψαντες δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρησμεύεσθαι ἔσφι ἔποιμι. καὶ σφι ποιήσασι ταῦτα τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς μέγα εἰσελθόντες ἕζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

271 Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φυγὲ πείρατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τρηχυκύκλου ἄκρα καλύψω.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδα, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἀΐζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συνεπηγμὲς ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον
Πολλοῖς δ' ἀθανάτων ναοὶ μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ περ νῦν ἱδρῶτι ῥεόμβιοι ἑστήκασι,
Δείματι πολλόμβιοι. κατὰ δ' ἀκροτάτης ὀροφοῖσι
Αἷμα μέλαν κέχυται, τοῖσιν ἰδὼν κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἔτι κάδιον ἄντε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορὴν τὴν μεγίστην ἐξενείκαντο τοῖσι Ἕλλησι δι' ὀφρέας αὐδῆς· ἐπεὶ τοῦ τε κακοῦ τοῦ κειμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου τοῦ Δελφῶν αἰνήτου δοκιμώτατος ὁμοῖα τοῖσι μάλιστα, συνεβούλευε σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ τούτοισι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι, Ὦ ἄνες, χρῆσον ἡμῖν ἀμείνονί τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τοὺς ἱκετηρίας τὰς δὶ ἐμὲ τοι ἦλθον φέροντες, ἢ δ' οἳ ἀπιμὲν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆνδε μενοῦμεν, ἐστ' ἂν δὲ τελευτήσωμεν· τοῦτα λέγουσι ἡ δεσμὸς χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δώσουσι Παλλὰς Διὶ ὀλυμπίῳ ἐξελάσασθαι,
Λισσομένῃ πολλοῖσι λόγοις καὶ μητίδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἔρεα, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων δὲ ἁλίσκεσθαι ὅσα Κέκροπος οὖδας

A Siquidem cõsultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: iisque factis apud templum quæ ritus postulabat, ædē ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respõdit,

Quid miserāde sedes populus? fuge ad extima terræ,
Ædibus & a globidæ desertis collibus vrbis.
Nam caput & corpus minimè sincera manebunt,
Extremive pedes poterūt superesse manúsve,
B *Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,*
Et Mars acer equis vrgens b Assingena curru,
Atque alias plerasque, tuas c non solius arces:
Permultáque deūm samis dabit ignibus edes,
Quos ego prævidi iam nūc sudore d madentes,
Atque meta tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
C *Ite foras ex adyto, atque malis effundite mentem.*

a Pro, Globosa, id est, rotunda.

b Legit ἀσσηγμὲς, pro συνεπηγμὲς. & pro ablativo, curru, reponendum videtur accusativum, currũ, vt hæc Græcis respondeāt. Fuit autem fuerit Assigena dictum pro Assigenem, vt signum est Omnigenum: fecisse accusatum Omnigena pro Omnigenem.

c Recte legit τὰ σὰν, pro quibus in Vulg. edit. habetur τὸν.

d Madere.

His auditis Atheniensium consultores maximo sunt mœrore affecti. quibus inter sese agitantibus tam triste responsum, Timon Androbuli filius, vir apud Delphos illustris suasit e hæc fere, vt sumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad consulēdum suppliciter oraculū. Obtēperantes ei Atheniēses dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorē horum f palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioquī hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum vsque permānsuri. Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Pallas Olympia cum multis hortatibus vsa,
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item tertio; adamanti propinquans:
D *Nã captis reliquis quæ limes Cecropis ora*

e Videtur phrasis Græca ὁμοῖα τοῖσι μάλιστα respondere potius Latinæ, Vt qui maximè. Vt sit, Vir illustris, vel potius, Vir spectatus, vt qui maximè. Vt illa verba Græca cum δοκιμος sungātur, non cum συνεβούλευε.

f Oliuæ palmitum. Non tamen simpliciter intelligat quis oliuæ palmites, sed q. d. supplicatorij palmites olivæ.

Intus habet, quodcunque sacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno murus Tritonida donat:
Qui soli inuicti tibi sint natíque salúti.
Tu verò aduentum peditúmque equitúmque quietus,
Terrestréque acies ne præstolare:
sed hosti
Tergus dato, vel si tibi fors erit obuius vsquam.
Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vsquam vel Cerere sparsa, coëunte vel vsquam.

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati prioribus mitiora: postquam cõscripserunt, Athenas redire, reuersique ad populum recitauere: & quum aliæ multæ sententiæ essent oracului interpretantiũ, & ex plurimum perplexæ, quidã è maioribus natu dixere, videri sibi deum respondere saluũ fore arcem. olim enim Athenienſium [a] arcem præseptam vallo fuisse. & ii quidem interpretabantur vallum esse hunc ligneum murum. Alii verò dicebant, deum significare naues: eásque cæteris omissis ædificari iubebant. [b] Verùm eos qui aiebant naues esse ligneum murum, fallebant, *vel Cerere sparsa, coëũte vel vsquam.* Circa hos sensus cõfundebatur eorum sententia qui classem volebant esse ligneum murum. nã qui oraculum interpretabãtur, in eam sententiam accipiebant, fore vt ipsi instructa classe ad Salaminem pugna nauali succumberent. Erat autem inter Athenienses quidam qui in primores ciuitatis peruenerat, [c] nomine Themistocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte cõiectare, [d] quòd dicerent, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienſes spectaret vllo modo, non ita placidè nobis deum fuisse respósurum, sed sic, O Salamis misera, pro eo quod dixit, ô diuina Salamis: sic circa eam sui incolæ forent oppetituri. Sed rectè coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editum esse oracu-

a Arx circumsepta vallo erat.

b Sed eorũ sententiam qui dicebant naues illum esse murũ ligneũ, euertebant hæc duo postrema, quæ Pythia dixerat, Diuina at Salamis mulierum pignora perdes, Vsquam vel Cerere sparsa, coëunte vel vsquã. Circa hæc carmina confutabantur *iniquam*, eorum sententiæ qui naues illum esse murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc sensum accipiebant, fatale sibi esse circa Salaminẽ superari, instructa pugna nauali. Erat autẽ inter Ath.

c Cui nomen quidẽ erat Themistocles, sed vocabatur Neoclis filius. Is negabat, &c.

d Talia dicens, Si ad Athenienses spectaret illud carmen, non videtur mihi tam mite responsum redditurus deus fuisse, sed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuisse At Salamis misera, si quidem circa ipsam sui incolæ essent oppetituri. Illi igitur qui rectè coniectaret, (*id est, Illum igitur iudicio qui, &c.*) deũ aduersus hostes hoc oraculum non aduersus Athen. edidisse

Α Ἔντος ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρῶνος ἀδύτου,
Τεῖχος Τριτογένει ξύλινον διδοῖ οὖρον ὀπάσσαι
Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό τε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σύ γ' ἱππάσιόν τε ῥόθιν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν, ἥσυχος, ἀλλὰ μετοχωρεῖν,
Νῶτον ὑποστρέψας, ἐπὶ σοὶ κατὰ καίριος ἔσῃ.
Β Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.
Τοῦτα ὅτι (ἠπιώτερα γὰρ τὰ πρότερον ἐν ἐμοὶ καὶ ἐδόκεε εἶ) συλλεγόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνώμας πολλὰς καὶ ἄλλας ἐγίνοντο, διζημένων δ' μὲν τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετοξέτερον, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν ζῆσαι τοῦτο. ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοῖσι πάλαι τὴν Ἀθηναίων ῥυχὸς ἐπέφερκτο. Ⓒ οἱ δὲ κατὰ τὸν φέρκτον, συνεβάλλοντο τοῦτο ὁ ξύλινον τεῖχος εἶ. Ⓒ οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ τοῦτας παρατίθεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπιέντας. ταῦτα δὲ τοὺς νέας λέγοντας εἶ) ὁ ξύλινον τεῖχος, ἐσφάλλετο τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης, Ὦ θεία Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ
D τέκνα γυναικῶν, Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης. κατὰ ταῦτα δὲ ἐπεὰ συνεχώρεον αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς 272
νέας ὁ ξύλινον τεῖχος εἶ. οἱ γὰρ χρησμολόγοι τοῦτο τοῦτο ἐλάμβανον, τὸς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖν σφέας ἐστερῆσθαι, ναυμαχίην μὴ ἐσάγοντας. ἦν δέ τῳ τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς τοὺς στρατηγοὺς νεωστὶ πλώων, τῷ οὔνομα μοῦνον ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὦν οὐκ ἔφη σφῶν ὀρθῶς
E ζῆν χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐστὶν ἀκίνητον, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέει καλῶς ἐπαινῆσθαι, ἀλλὰ ὧδε, Ὦ θεία Σαλαμὶς, αὐτὰ δὲ, Ὦ θεία Σαλαμὶς εἰσὶ τὰ ἐμοὶ λόγου οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλ' ὦν ἐς τοὺς πολεμίους τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι τὸ ἐπ-

ἦν, ἀλλ' ὅτι ἐς Ἀθηναίους. παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας σὺν ἐβουλήθη, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. τούτῳ Θεμιστοκλέος ἀποφαμένου, Ἀθηναῖοι τῶν ἐδόξαν τῶν πρὸ σφέων ἐγνωσμένων αἱρετώτερα (εἰ) μᾶλλον ἢ τὰ τοῦ χρησμολόγου, οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίῃ διαρτᾶσθαι. ὁ δὲ συμπᾶν (εἰ), οὐδὲ χεῖρας αἰπαείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. ἑτέρῃ τε Θεμιστοκλέϊ γνώμῃ ἐμμεῖναι τούτους ἐς χρηστὴν ἐξέβησε, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρυσοῦ χρημάτων μεγάλων ἐκ τῆς γαίης, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι περιεσπάλη τὰ ἀπὸ Λαυρείου ἐμέλλοντα λαμβάνεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀείρωσε Ἀθηναίοισι, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τουτέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι δεκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν καὶ ἐς Αἰγινήτας ἐλέγετο. ἦν γὰρ ὁ πόλεμος συνεχὴς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. οἱ δὲ ἐς ὃ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δὲ ὕστερον τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι παρεποιήθεσαν ὑπάρχουσαι, ἑτέρης τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τε σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, δόντα δίκην τῷ Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι πρόσθε πρηγμασι, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλησίων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια τοῦτο τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγένετο.

Συλλεγομένων δὲ ἐς ταὐτὸ τῶν τῇ Ἑλλάδι Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, συνῆσαν ἐβούλευσαν βουλομένοισι αὐτοῖσι, περὶ τοῦ μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἔσαν δὲ παρά τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πιστωσάμενοι Ξέρξεα σφίσι τῷ στρατῷ (εἰ) ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο καταστόλους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τοῦ βασιλέος πρήγματος ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμηχανίην συνθησομένους πρὸς Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν πρὸς Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε

lum, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat vt ſeſe inſtruerent tanquam prælio nauali certaturi, & tanquã hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerũt quàm illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ nauali: ſed hanc eſſe in ſumma ſentẽtiam dicebant, non leuandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. [a] Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quæ ſunt è Laureo, eſſet in ærario Athenienſium, eáque eſſet æquè diuidunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hãc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum nauium ad AEgineticum bellum comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatũ Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum vſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur iam præparata quum præſtò eſſet, & alterã exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculũ conſilio, barbarum Græciam inuadentem cum nauibus opperiri vniuerſos, deo obſequentes; [b] vnà cum Græcorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Athenienſibus ſunt reddita.

Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciã melius ſentiebant, intérque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt antè omniã miſſas faciendum [c] pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cùm alia aliorũ bella, tum verò maximum inter Athenienſes & AEginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decreuere cũ aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nũtios partim Argos, ad contrahendã aduerſus Perſam belli ſocietatẽ, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filiũ, partim

[a] Cæterùm alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportunè primas partes obtinuerat. *i. Cæterùm opportunè cedebat quòd ante eã alij Themiſtoclis ſententiã primæ partes delatæ eſſent.*

[b] Vnà cum Græcis eadem voluntate præditis.

[c] *Fortaſſe περὶ τοῦ χρημάτων πάντων reſpondet poſtremæ phraſi noſtræ, Denãt omnes obſes. Certè interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt.*

in Corcyram, partim in Cretá, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt si fieri posset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cũctis Græcis impendente. Ferebantur autẽ res Gelonis magnæ esse, nec multo minores quàm Græcorum. Vbi hæc eis placuere, & in gratiã inter se rediere, principio [a] speculatores in Asiã tres viros misere: qui quum Sardis venissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt, & à ducibus pedestriũ copiarũ torti de ducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehensa ducum sentẽtia, mittit quosdam è satellitibus, iubens vt si viuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis cõspectum adduxerunt. Scisciatus rex qua de causa venissẽt, præcepit satellitibus vt homines circumducerent, peditatum omnem equitatũmque ostentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocũque locorum ire libuisset. Hoc Xerxes ea ratione imperauit quòd cogitabat fore vt si speculatores necati fuissent, neque Græci præsciscerent potentiam suam esse fama maiorem, neque quippiam ipse læderet hostes tribus viris interemptis: at iisdẽ in Græciam regressis, fore vt Græci (vt se opinari dicebat) auditis rebus suis antequam exercitum compararent, propriam libertatem tradere nt, atque itanon oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sentẽtia Xerxis cum altera quadam cõgruit. nam quum Abydi ageret Xerxes, vidit naues cursum tenentes per Hellespõtum, quæ frumentũ è Ponto in AEginam Peloponnesúmque portabant. quas vbi audiere eius assessores esse hostiũ, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quónam illę tenderent: qui quum respõdissent, Ad hostes tuos, domine, frumento

[a] *Reffius interpretetur explorateres hic & in sequentibus. Vt alibi ipse Socem illam Græcã reddidit: & paulo antè dixit, Ad res regis explorandas.*

A Κέρκυραν, καλεύντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φοβηθέντες εἴκως ἔν τε ἠείρετο ὁ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συνεχύσαντες τὸ πρήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ὄντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶς Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. ὡς δὲ ταῦτα σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔριδας, τοῦτο μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ μαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπαίσιοι ἐφάνησαν, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐπὶ θανάτου στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολευσόμενοι· καὶ τῆσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι ζωοὺς κατασκόπους ζωοὺς, ἄγειν πρὸς ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔπεσον τοὺς ἀνδρας κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ὁ δὲ ἐβούλετο πυθόμενος ὅτι οἷοι 273
ἦλθον, ἐκέλευσε σφέας τοὺς δορυφόρους πελαύνοντας ὅτι δείκνυσθαι πεζόν τε τὸν πᾶν καὶ τὴν ἵππον. ἐπὴν δὲ ταῦτα θωυμάσωσι ἐῶσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν αὐτῶν ἀνδρὶ ἐβούλετο χώρην ἀσινέας. ὑπὲλεγον δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα συνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἑωυτῶν πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἄν τι τοὺς πολεμίους μέλα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. γνοὺς δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα πρὸς τὸ πλοῦτο τῦ μεγαθέος, D προδώσειν τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω σφέας δουλώσειν ὅτι ἀνδρὶ στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἷα δὲ αὐτὸς αὐτῷ ἡ γνώμη τῆς ἄλλης. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τῦ Πόντου σιταγωγὰ, διεκπλώοντα ἐς Ἕλλησποντον, ἐς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν πρέδροι αὐτῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ- E ποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε προθυμέοιτο· ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο ἀνδρὶ ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπον, Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους δεσπότα σῖτον

» ἄγοντες. ὁ δὲ, ὡς τοῦτο λεχθὲν ἔφη, ΟΥ̓κοῦν καὶ A
» ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, ζῶσί
» τε ἄλλοισι ξεηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀ-
» δικέουσι οὗτοι ἡμῖν σπέρμα παρεχόμενοι; οἱ
μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω δὴ σπασάμενοί τε καὶ
ἀποπεμφθέντες, ἐσέρχονται ἐς τὴν ΕΥ̓-
ρώπην.

Post quorum reditum Græci qui contra Persam coniurarant, nuntios iterum Argos miserunt. Quibus Argiui respondérũt [a] res suas ita habere: Audisse se iã inde ab initio barbarum excitasse aduersus Græciam bellũ, & quum accepissét intellexissentque Græcos sese colligere, tétaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerẽt quid sibi optimè faciẽtibus esset euẽturum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eáque de causa se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis inuise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impunè manebo,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea verò quàm nũtii Argos venérũt, senatúmque ingressi mandata retulerunt, Argiui responderunt ad ea quę dicebãtur, se próptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea cõditione vt dimidium imperii penes se esset. quanquam enim ius imperandi ipsorum esset, tamẽ dimidio imperii se esse cõtentos. Hoc aiebant suum senatum respondisse, quamuis dissuadẽte oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamẽ properare vt fœdus triginta annorũ feriretur: intra quos annos liberi sui in virilẽ ætatem adolescerent: hac videlicet ratione, ne siqua calamitas ad superiorẽ accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedæmoniis essent.

[a] Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Velsse sta egisse.* Quum iam inde ab initio audissent quæ barbarus aduersus Græciam moliretur, & fore animaduertissent vt Græci ipsos nihilominus quàm cæteros aduersus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerẽt, *&c. Sed legendum est οὐ παρέσονται, vt sit ad verbum, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquãto pòst ἐπὶδὲ σφίας βαλομένους τοὺς Ἕλληνας. in quibus etiam inserpsit. lapsus est Valla.*

Οἱ δὲ σεσωμένοι Ἑλλήνων ὕστερον τοῦ
Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀποπεμψιν τῶν κατασκό-
πων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους.
Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτοὺς γενέσθαι B
ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ
ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ὅτι τὴν Ἑλ-
λάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας
Ἕλληνες παρήσονται προσκαλεσάμενοι
ὅτι Πέρσῃ, πέμψαι δεησομένους, ἐς
Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους ὅ̃ς σφι μέλ-
λει ἄριστον ποιέοντι γενέσθαι. νεωστὶ γὰρ σφέων
τεσσαίκοντα ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμο-
νίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν-
δε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπει- C
ρωτῶσι ἀνέλεσθαι τάδε,

Ἐξαρὲ τεκμήρεσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Ἑστίαν τὴν μεσόλαον ἔχων, πεφυλαγμένος
ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον.
μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄρ-
γος, ἐστελθεῖν ὅτι τὸ βουλευτήριον, καὶ λέ-
γειν τὰ σταλέντα ἔπεα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λε- D
χθέντα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀρ-
γεῖοι ποιέειν ταῦτα, τεσσεράκοντα ἔτεα εἰρήνην
ἀσπασάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι
τοῦ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καίτοι
κατὰ γε δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην
ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι δοκέειν καὶ τὸ ἥ-
μισυ ἡγεομένοισι. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν
βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύον-
τός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς
τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· ἀσυνδέτῳ δὲ ἔ- E
χειν ἀσυνδέτους ἡμέας τεσσεράκοντά τε ἔτεα, καίπερ
τοῦ χρηστηρίου φοβεομένοισι· ἵνα δὴ σφι οἱ
παῖδες αὐξηθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι,
μηδὲ ἀσυνδέτων ἐουσέων ὅπλα λέγεσθαι, μὴ ἄρα
σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι καὶ χῶ,
ἄλλο πάθημα πρὸς Περσέων, μὴ τολοιπὸν ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι.

His dictis Argiuorum à senatu, quidam è nuntiis Spartanorum ita respõdit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id verò sibi demãdatum esse, vt responderent dicérntque, Spartanis duos esse reges, Argiuis vnum, ideo non posse fieri vt alterutro Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare se perpessuros insolentiã, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quàm Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nũtiis vt priusquam occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argiui sic se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxẽm antequam bellũ Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quò quum peruenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduersarios fieri. Sed potius domi vestræ vos considentes otium tenere. nã si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quàm vos faciã. Hæc Argiui quum audissent, [a] rem confecisse dicũtur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popposcisse Græcos: sed quum ab illis [b] reprehenderentur, tunc partem imperii popposcisse, gnari id Lacedæmonios non cõcessuros, vt hoc prætextu [c] otium ageret. [d] Cui rei competit, quod quidam Græcorum multis posteà annis gestum fuisse memorant: Quum Susis Memnoniis alterius negotii gratia essẽt Athenienſiũ nuntii, Callias Hipponici filius, & collegæ qui pariter ascẽderãt, cõtigit vt Argiui & ipsi per id tẽpus Susa mitterent nuntios,

a *Fortasse phrasis Græca respondet potiùs nostræ, En auoir fait cas. Pro ἀπαγγελομένους autem legitur & ἐπαγγελομένους.*

b *Vide annot. quæ proximam præcedit.*

c A bello abstinerent.

d Cum quibus istud congruisse. *Vel, Quibus consentaneum fuisse* quidam Græcorum narrãt quod multis post hæc annis contigit.

A τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, ὡς ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ὀλίγων αἰσίσιν ἐς τοὺς πλέονας, ὡς δὲ ἡγεμονίης, αὐτοῖσι σφετέρη ἐπιτάλλοιτο ἀποκρίνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, ὅτι μὲν εἷς δύο βασιλῆας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὐκων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης δεύτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόσαντος τῷ Ἀργείων ἑνί, κωλύειν δεῖν. οὕτω δὴ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ ἀνασχέσθαι

B τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι. ὡς δὲ ταῦτά τε τοῖσι ἀγγέλοισι, ὡς δὲ δεύτερος ἦλθε ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης εἰ μή, ὡς ἐπολεμίους. αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τοὐτέων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος καὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔστειλε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ περ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τὸν κήρυκα εἰπεῖν,

C Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγενήμεθα, παῖδα Περσέος τε καὶ Ἀνδρομέδης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἰκὸς ὑμέτερον ἐκγόνους οὔτε ὧν ἡμέας εἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας, ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸ ὑμῶν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. εἰ γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμοὺς μείζονας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται τὰ ῥηθέντα ποιήσασθαι, καὶ δεδοκηκέναι μὲν δεῖν ἀπαγγελλομένους μεταπέμπειν· ἐπὶ δὲ σφέας στρατηλατέειν τὸν Ἕλληνας, οὕτω δὴ ὑπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταπέμπειν, ἵνα ὅτι πρόφασιν ἡσυχίην ἄγωσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσι τινες Ἑλλήνων,

E πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν τὸ Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ σὺν μετὰ τούτου ἀναβάντας Ἀργείους δέ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν

274

εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα Ξέρξεω, εἰ σφι A
ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην ἐπὶ ἐμμένει φίλους
συνεκεκόσμητο, ἢ νομίζοιατο πρὸς αὐτὸν εἶναι πολέμιοι. βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ ὠφελίμως νομίζειν πόλιν Ἄργος φιλιωτέρην. εἰ μὲν νῦν Ξέρξης ἀπέπεμψε τοῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· ὡς δὲ ἐμοὶ γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι, ἄλλην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· B
ἐπίσταμαι δὲ τοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι ἐθέλοντες τοῖσι πλησίοισι, ἐσκοπέοντες αὖ ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφερέοντο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι μοῦνα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν οὐ πάντα πάσι ὀφείλω. καί μοι C
τοῦτο ὃ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα λόγον. ἐπεὶ καὶ τοῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ὑπεκαλεσάμενοι Πέρσεω ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐγήνεε, πάντῃ δὴ βουλόμενοι σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπικέατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμ- D
μίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκήτωρ ὁ ὢν Γέλης ἐκ νήσου Τήλου τῆς ὑπὲρ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμου, οὐκ ἐλήφθη. ἅμα χρόνον δὲ αὐτὸς ἀπόγονοι γιγόμενοι, ἱρεφάντας τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέω ἑνὸς τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτώριον E
πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐστασιάκοτες σφίσι. τούτοις ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλαν, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱερὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarét an amicitiá quam cum Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostibus haberétur. Quibus Artaxerxes, imò verò maximè perdurare respondit, nullámque sibi ciuitatem amiciorem putare quàm Argos. Verùm an caduceatorem Xerxes Argos [a] misérit ad ea dicenda, & an Argiuorũ nuntii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere nõ possum, nec vllam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argiui proferunt. Id demũ scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissẽt, cum vicinis mutare volẽtes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita nõ turpissimè ab Argiuis actum est. Ego verò quæ dicũtur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis malè pugnassent, præ dolore præsenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis quidem dictum est.

a Ad ea dicẽda remiserit, & an Argiuorum nuntii ad interrogãdum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp.

In Siciliam autem ad agendũ cum Gelone, tum alii nuntiis à sociis iere, tũ verò à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui fũt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, [b] posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem eiecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerũt: hos Telines Gelam [c] deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorum sacris. quæ vnde acceperit, an ipse possederit, id verò dicere non possum.

b Eius posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, Gel, *antistites sacrorum dei inferi* fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisiuisset. *At Valla cùm eo alio peccauit, tum in eo quòd ita vertit quasi* χθονιμήδου *legeretur, quum tamen Statim post in eadem re aliter ab lectionẽ sequatur.*

c Reduxit. *sic & paulo post emẽda.*

His sacris fretus,[a] eò deduxit illos vbi posteri sui deorum sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueuerunt, sed ab eo qui sit [b] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquã vt fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatũ ac viro molliorẽ. Hũc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autẽ Patareo, qui septem annos Gelæ tyrãnide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autẽ viro Geloo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat AEnesidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu pòst ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauítque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationẽ, præter Syracusanos. quos pugna ad flumẽ Elorũ superatos Corinthii Corcyræique liberauerunt: sub hac tamen conditione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderẽt. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleãder tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblã periit. ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quòd abnuerent dicto amplius audientes esse, prælio vicit, ipse Geloorum imperium [c] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [d] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur eiectos,

a Eos hac conditione reduxit vt eius posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.*

b *Sensum huius loci postulare videtur vt ψυχὴ ἀγαθὴ referatur ad Verbum et quod discimus Bonum effari: Et totum hunc locum sic interpretemur,* Neque enim in quælibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, vt qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque ὡς τὰ videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo diximus præpositione Ad, quum dicimus, Obstupuit ad hæc voces.*

c *Omittit ἔργῳ quod respondet præcedenti λόγῳ. q. d. Dum Verbo illos ad conseruandum suum imperium adimat, ipse non tam Verbo, sed facto illud inuasit.*

d Post hoc autẽ insperatũ lucrũ. *Id est, Quum antẽ ei nihil tale sperãti tam tantum bonum obtigisset.*

A Τούτοισι δὴ ὧν πίσυνος ἐὼν κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφανέουσι τῇσι θεῶν ἔσονται. θῶυμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε τοὺς τὰ πιθανώτατα κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ τοῖς τυχοῦσι ἀνδράσι νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρηίης. ὁ δὲ λέγεται τοὺς τῆς Σικελίης τὸ οἰκητόρων τὸ ὑπενδυτικὸν τούτων πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτήσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρου γὰρ Πατρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε ἐπὶ Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον δὲ ἀρετῇ ἀπεδέξατο πάσης τῆς ἱππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καμικολίσας τε καὶ Νάξιους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ τοὺς, Συρηκουσίους τε & τῶν βαρβάρων συχνούς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ὢν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἵπετο πολίων τούτων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίη πέφυγε δουλοσύνην τοὺς Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἑωυτῶν ὅτι πολεμῷ Ἑλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὕτω ὅτι τοῖσι δὲ καλεσάμενοι, ὅτι ὥστε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίνην Συρηκουσίοισι παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμάρινα ταραχάων. ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἴσα ἕτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν τοὺς πολίτας Γέλᾳ, φρατευσάμενον ὅτι τοὺς Σικελούς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων ἐὼν λόγῳ ὑμφρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ὃ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔπι εἶναι τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ βούλημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκοσίων, ἐκπε-

σόντας ἐκ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων,

ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Καμαρίνης πόλιος ἐς τὰς Συρακούσας, ἔσχε καὶ τὰς τῶν Συρακοσίων ὑπηκόους Γέλωνι παραδιδοῦ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε προσέλαβε τὰς Συρακούσας, Γέλης μὲν ὑπηκρατίων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὑπεξέλασε αὐτὸν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρακούσας ἐκρήτινε, καὶ ἔσαν ἄπολιν αἱ Συρακουσαι· αἱ δὲ πλαντικὴ ἀνάτ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλασον. τοῦτο μὲν δὴ, Καμαρινάιοις ἄποικος ἐς τὰς Συρακούσας ἀγαγὼν, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης δ' ὅδ' αὖτις κατέσκαψε. τοῦτο δὲ, Γελώων χρημίσεας τῶν ἀστῶν τοῦτο τοῖσι Καμαρινάιοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεομένους ἐς ὁμολογίην κατεστήσατο, τοῖς μὲν αὐτέων παχέας, ἀφορμίους τε πόλεμον αὐτῷ, καὶ κατεδεκέοντας ἀποδόσεως τῆς ἀπ' ἐκείνου, ἄγων ἐς τὰς Συρακούσας, πολίτας ἐποίησε. τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ κατεδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρακούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε δεκρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι στασιώτικημα ἀχαριστότατον. τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ τυραννος ἐμεγάλυνε μέγας ὁ Γέλων. τότε δὴ ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκοντο ἐς τὰς Συρακούσας, ἐλθόντες αὐτοῦ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε,

ἀχαριστότατον.

» Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, » καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παρακαλεσόμενοι σε ποιέεσθαι τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ὑπακούσαντα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδα πρῶτος καὶ πυθάνεαι, » ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πολλὸν τὸν ἠῷον στρατὸν » ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος· προφάσιος μὲν παυδόμενος ὡς ὑπ' Ἀθηναίων ἠλάσυνε, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν » Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ ὦν δυνάμιός τε ἵκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλ- 276 » λάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα ἀρχοντί γε Σικε- » λίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλ- » λάδα, καὶ σεωυτὸν ἐλευθέρου. ἁλὴς μὲν γὰρ » νομιζομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συνά- » γεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ὑπεροῦσι·

in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbē & seipsā dedit. Quā Gelō vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus. ideóque ea ciuitas confestim * excurrit atque propagata est. nam deductis eò Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedidit, Camarina euersa: dimidióque & eo amplius Geloorum itidē vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissēt, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit: at plebē Megarensē quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali se passuram expectabat, Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia asportādam. Idem hoc fecit Eubœēsibus qui sunt in Sicilia, proceres à plebe distinguens. Hoc autē ideo de vtrisque fecit quòd arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrānus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorum, posteaquam Syracusas corámque venerunt, ita loquuti sunt,

* Incrementum vigorémque assumpsit.

LACEDAEMONII pariter & Athenienses corúmque socii nos misere ad te in societatem assumendum aduersus barbarū. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Hellesponto, virum Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suā potestatē. Tu igitur, cui magna potētia adest, nec minima Græciæ portio, quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciā à seruitute vindicāt, eámq; vnà cū illis liberato. Coacta enim cūcta Græcia, erimus magna manus pugnáq; pares inuadētibus nos:

quòd si è nobis alii proditores fuerint, alii otiosi sedeant, id syncerum quod supereret Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessũ eat. Neque enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse venturum: quinimò hoc antè caueris. nobis nanque opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ lætus plerũque est exitus. Hæc legati dixere. Quibus respõdẽs Gelõ, [a] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationẽ, qui ausi estis me adire, hortantes ad inciũdam aduersus barbarum societatem: [b] quum ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium. nam dum mihi erat cũ Carthaginensibus certamen, [c] incumbenti ad vltionem necis Doris Anaxandridæ filii de AEgestanis exigendam, offerebãmque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque [d] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis. Itaque [e] quantũ in vobis est, omnia hæc à barbaris possidẽtur. Verũ nobis hæc in melius reciderunt. [f] nũc quoniam circũuenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferẽdã ducentarum triremium, & viginti milliũ armatorũ, ac duum milliũ equitũ, *totidémque ferentariorũ*, totidémque leuis armaturæ, totidẽ sagittariorũ, totidem funditorum. Sed & rem frumentariã cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturũ me recipio. Sed ea lege hæc polliceor vt ego sim aduersus barbarũ Græcorũ imperator: aliter neque ipse veniré, neq; alios mittere. Ea Syagrus audiés, non tulit: sed, O quàm eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu verò ne feceris huius rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ,

a His verbis, quibus tos vehemẽter vrgebat, vsus est.

b Quum ipsi petenti mihi aduersus exerc. barb. ferre opem recusaueritis.

c Et obtestabar vt pœnas necis Dorici Anaxandridæ filii ab Ægestanis reposcerẽtis, offerebã.

d Cõmoditates prouenerunt.

e Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideãt licet. *id est, Per vos non stetit quum hæc omnia nunc à barbaris possideantur.*

f Nunc postquã translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opẽ ferre paratus sum ducentarum triremium, *&c. Est tamẽ ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodémque modo deinceps.*

A ἐμὲ δὲ ἡμέων οἱ μὴ καταπροδιδῶσι, ⓐ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, ὃ δὲ ὑγιαίνων τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἢν ἡμέας καταχρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει ἐπὶ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βουλέων γὰρ ἡμῖν, σεωυτῷ τιμωρέεις· τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι καὶ τελευτὴ ὡς τὸ πολλὸν χρῆσις ἐξελέγξασθαι γίνεται. ⓐ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ συμμαχὸν ὀπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ ὑπερπάσασθαι, ὅτε μοι τοὺς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ὀπισκηπτόντος τε ⓑ Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω τοὺς Αἰγεσταίων φόνου ἐκπρήξασθαι, ἐόντος τε τὰ ἐμπόρια σινελθεῖν ἐωῦ, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλα ὠφελήματα καὶ ἐπαυρήσιες γενήσεσθαι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι· ὃ δὲ κατ' ὑμέας, πάντα πρὸς τοῦ βαρβάροισι νέμεται. ἀλλ' ὦ γὰρ ἡμῖν καὶ ὅπῃ ὃ ἀμείνων κατέσχε· νεῦ δὲ ὅπῃ πρὸς ἡμέων ἐλήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆσις γέγονε. ἀτιμίης ὦν πρὸς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμός εἰμι βοηθέειν, παρέξομαι δισχιλίας τε τριήρεας, καὶ μυρίους ὁπλίτας, καὶ δισχιλίους ἵππους, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους ψιλούς. σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἐστ' ἂν δηλαδὴ πολεμήσωμεν, ἐπιδέκομαι παρέξειν. ὅπῃ δὲ λέγω τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ὅτι ὦ στρατηγὸς τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων γενήσομαι μὴ πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' αὐτὸς ἐλθοιμι, οὔτ' ἂν ἄλλους πέμψαιμι. ταῦτα ἀκούσας οὔτε ὑπέφερε ὁ Συάγρης, εἶπέ τε τάδε, Ἦ κε μέγ' οἰμῴξεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τῷ ἡγεμονίῃ ἀπαραιρεῖσθαι καὶ τὸ Γέλωός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῇς, ὅκως τῷ ἡγεμονίῃ τοι πρὸς δώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι,

» ἴαθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαίοις ἀρχεαζ, σὺ γ' μηδὲ βοήθ-
» τοισδε ταῦτα ὁ Γέλων, ὅπῃ ὥρα ἀπεστραμ-
» μένους τοὺς λόγους τῦ Συαγρίου, τὸν τελευ-
» ταῖον σφι τόνδε ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
» Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα καπότα ἀνθρώπῳ, φι-
» λέϊ ἐπιφαίλλει τὸν θυμόν. σὺ μὲν νῦν ἀποδε-
» ξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ με
» πείσῃς ἀχημοσύνα ἐν τῇ ἀμοιβῇ χρέεσθαι. ὅ-
» κου γὰρ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης,
» οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι,
» στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡγεμόνα,
» καὶ νηῶν πολὺ πλεόνων. ἀλλ' ἐπεί τε ὑμῖν
» λόγος οὕτω περισσὸς κατίσταται, ἡμεῖς
» τοι ὑπείξομεν τῷ ἀρχαίῳ λόγῳ· ἐς τῦ μὲν
» πεζοῦ ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ·
» εἰ δὲ ὑμῖν ἥδιον τῦ κατ' θάλασσαν ἡγεμο-
» νεύειν, τῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑ-
» μέας χρεών ἐστι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
» μάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦ-
» τα περιετείνετο. φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων
» ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων, ἀμείβε τοῖσ-
» δε, Ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος
» δεόμενοι ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς
» σέ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ γ' ὅκως μὲν στρατιὴν πέμ-
» ψῃς μὴ ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος, ἀπορφαί-
» νῃς· ὡς γὰρ στρατηγήσῃς αὐτῆς, ὑλίκεαι. ὅσον
» μὲν νεῶν πρωτεύς ἐστι Ἑλλήνων στρατὸς ἐδέου ἡγέ-
» εσθαι, ἱκανὰ ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην
» ἔχειν, ὁπλισαμένοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι
» ἔμελλε ἔσεσθαι, ἐπ' ἀμφοτέρων ἀπο-
» λελαμένος. ἐπεί τε γ' ἀπάσης ἀπελαυνό-
» μενος δέκα τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς ἀρχήν, οὕτω
» ἔχει τοι, ὡς ἐγὼ ὁ Λάκων ὁπόση τοι ἀρχὴ αὐ-
» τῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη
» γε μὴ αὐτέων θελομένων Λακεδαιμονίων.
» τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ
» ἀντιτείνομεν, ἀλλ' ἐπησόμεθα σοὶ ναυ-
» αρχέοντι. μάτην γὰρ ἂν ὦδε πάρεσται Ἑλλήνων
» στρατὸν πλῆσαν εἰρημένοι ἐκ πεμπτοῦ, εἰ Συρηκου-
» σίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τὴν ἡγε-
» μονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος πρεσχόμενοι, μά-
» νοι δ' ἐόντες δὲ μεταξὺ Ἑλλήνων. τῇ δ' Ὅμη-
» ρος ὁ ἐποποιὸς ἀνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον
» ἀπικέσθαι, ταξάμενόν τε καὶ διακοσμήσαντα στρατὸν·

A esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, nō habe animum opē ferēdi. Ad hæc Gelon, vbi vidit verba Syagriauersa, hanc ad extremum protulit orationem, Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solēt irritare indignationem. verūm tu contumeliosis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumeliosè reddendam. Sed quando vos ita imperiū amplectimini, multo me B magis quàm vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator sum. Cæterùm, quoniā ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum à superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut C alterutra harum rerum esse contētos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionē offerebat. Cui nuntius Atheniēsis [a] Lacedæmonios anteuertēs, ita respondit, Rex Syracusanorū, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu verò præ te fers nō missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas. [b] Itaque quantum ad eā partem pertinet qua cūcto Græ- D corum exercitui præesse postulas, sufficerit nobis Athenienſibus silentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneū ad reddendam pro vtrisque rationem: quantum autem ad illud attinet, quòd poscis vt vniuersæ classi præfis, ita habeto: nos, etiā vt Lacon permittat, nō esse permissuros præesse te classi. nostrū enim munus hoc est, nisi Lacedæmonii id velint: quibus præesse classi volentibus non cōtradiceremus, alteri verò concederemus nemini. ná alioqui frustra E [c] plus nauiū quàm cæteri Græci possideremus, si Syracusanis imperiū cederemus, qui sumus Atheniēses, & antiquissimæ origi-

a Lacedæmoniorum nuntium anteuert.

b At nos ad illā quidem tuam petitionem qua vniuersi Græcorū exercitus imperium postulabas, silentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum responso esse volentes, quod pro vtrisque sufficere posse sciebamus: iam verò, quum tu vniuerso imperio exclusus. *i. postquā denegatum tibi est Græcorum imperium*, nauale postules, ita habeto, nos ne permittēte quidem id Lacedæmonio, permissuros.

c *Legit* παρ' ἄλλοι, *non* πάρεσται.

nis, solique Græcorū qui nunquā solùm vertimus: è quibus virum instruendo ornandóque exercitu aptissimū Homerus etiam [d] versificator ait Ilium venisse:

d Poeta.

vt nō sit dedecus nobis istá commemorare. His Gelon ista respōdit, Hospes Atheniēsis, [a] apud vos qui præsint habetis, qui subsint non habetis. Quocirca quum nihil cedere sed totum obtinere velitis, quamcelerrimè hinc retro abscedatis, renuntiaturi Græciæ, ver ex anno illi [b] exarūisse. Cuius dicti sensus hic est, [c] quum constet probatissimam anni partem esse ver, talem esse suum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quasi quodam vere, quod illi exarescceret, non inita secum societate.

a. Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item.

b Exemptū esse. *Vel, ablatum esse.*

c Sicut ver in anno præcellere cōstat, ita suum exercitum Græco *præcellere.* Ideóque Græciæ, quæ sua societate priuaretur, idem cōtingere dicebat ac si ei ex anno ver exemptum esset.

Hoc respōso Gelonis accepto nuntii Græcorum profecti sunt. Post hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro essent, tamen indignum atque intolerandum sibi ratus vt profectus in Peloponnesum subesset Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrānus esset, omissa hac via aliā iniit. Nam vbi primùm audiit Persam transmisisse Hellespontum, misit cum tribus [d] biremibus Cadmum Scythis filiū Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obseruandum quò casura esset pugna: vt si barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terrámque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: sin vincerent Græci, rursus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrānidem Coorum à patre accepisset [e] satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atque in Siciliam abiit. vbi vnà cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modū profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc nō in postremis reponitur, quòd tantum pecuniæ à Gelone cōmissū interuertere quū posset, noluit, sed posteaquá Græci pugna nauali superiores extitere,

d Nauibus quinquagenūm remorum.

e Bene stabilitā. *Vel constitutam,* nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *Vel, sed iustitiæ amore, ad verbum, sed præiust. tia,* in mediū Cois propositam, & in Siciliam discesserat.

A Ὅτῳ οὐκ ὀγκώδης ἡμῖν ὅδε λέγω τὰ τοιαῦτα. ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἵτε τοὺς ἄρχοντας ἔχειν, οὐδὲ δὲ Ἀρχομένους οὐκέτι. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω ἔχει ὑμῖν, ἐόντες ἔχειν ὃ πρῶ ἐθέλετε, οὐκ αἰ φαίνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαγγελοῦμοι, ἐς ἀγγέλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἔτεος ὃ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραίρηται; οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, ὃ ἐθέλοι λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐκ τοῦ ἐτεος ἔαρ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ στρατιῆς

B Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἑωυτοῦ στρατιὴν. στερεοχωρίην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης, εἰκάζε ὡς εἰ ὃ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐτεος ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρήματι σάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ ὡς ἐς τοῦτα δείσας μὲν τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνατὰ τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέεσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀναγκαῖον πρησσόμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι

C ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, τοῦτο μὲν τὸ ὀδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ, καὶ φιλίους λόγους, καραδοκήσοντα τὸ μάχιμον, ἢ περσέσει. καὶ τὸ μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐτὸς δώσει, καὶ γῆ τε καὶ ὕδωρ, τοῦ ἄρχει ὁ Γέλων

D τὸ δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι παρὰ πολλῶν παρὰ τοῦ τυραννίδα Κῶων, οὐ βεβηκυῖαν, ἐκών τε εἶναι, καὶ δεινοῦ ἐπιόντος σφέων, ἀλλ' ἐπὶ δικαιοσύνῃ, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὸ ἄρχιον, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὸ ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τοῦτον δὴ ὦν ὁ Γέλων Κάδμον καὶ τοῦτο

E τὸ ἔργον ἀπικόμενον, ἅτε δικαιοσύνῃ τὸ οἱ αὐτὸς ἄλλην στερηθεὶς ἐπέμπε. ὃς ὅτι τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῷ οἱ Γέλων ἐπέτρεπε, παρεὸν καταχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ,

τὸν λέγοντα τὰ τοιαῦτα.

τὸν ἀρχομένους ἔχειν.

καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ A Xerxésque cum exercitu abiit, ipse in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelone inducto ad obtemperandũ Lacedæmoniis animo, fuisse laturũ Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius ejectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone AEnesidemi filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tẽpus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorum & Sardonum & Cyrniorũ trecenta millia, duce eorũ Amilcare Hannonis filio Carthaginẽsium rege: quos Terillus abduxerat cùm persuasos hospitii necessitudine, tum præcipuè prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, vlciscendi soceri causa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippã. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt iidem contigisse vt eodẽ die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginẽsem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarẽ, qui à patre quidem Carthaginensis, à matre verò Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quum conflixisset, prælio victum, è conspectu fuisse ablatum audio, nec vsquam gẽtium aut viuum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colẽtes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarent, (tandiu enim extractũ fuisse prælium) interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora [a] aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugam versis, vt erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, siue hoc modo, vt Phœnices, siue alio, (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ,

[a] Adolentem in pyra ingenti.

ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε αὐτοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ὅτι αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ B Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τετρηκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, Ἀμίλκην Ⓜ Ἀννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλῆα. καὶ ξείνιόν τε τὸν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα δὴ τὸν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω παρῳθυμίῃ, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρεα Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγε μιν ὅτι τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὔνομα ἦν C Κυδίππη. οὕτω δὴ σὺν οἷόν τε γνώμῃσι Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. παρῆσαν δὲ, ὡς τάδε λέγουσι, ὡς στείβοι τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν Ⓜ Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πατρὸς μὲν οὐδαμῶς, μητρόθεν δὲ Συρακούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην, Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε D ἐγίνετο, καὶ ὡς ἐνόσεε τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθόμενον. οὔτε γὰρ ζώοντα, οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς. ὃ πολλῷ μᾶλλον ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. ἔστι δὲ ὑπ' αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύρασιν. ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ E στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐνεπυρεύετο ὅτι πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταλέζων· ἰδὼν δὲ ὑπτίην τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ὡς ἔτυχε θυσανέων τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τῷπερ εἴτε τοιούτῳ

278

Ἐλαύνων

Βυρσίων

tt. iiii.

vt Carthaginenſes & Syracuſani memorant, ex oculis ablato, nũc Carthaginenſes ſacrificant, extructis monumentis, cùm alibi in omnibus ſuis coloniis, tũ præcipuè in ipſa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent.

A (ὡς Καρχηδόνιοι) τοῦτο μὲν οἱ θύοισι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῇσι ἐποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Καρχηδονίων καὶ Συρακουσίων.

Corcyræi autem aliud nũtiis reſponderunt, aliud fecerunt. nã quum eos iidem nuntii qui in Siciliam ierant, adiſſent, & iiſdem quibus Gelonẽ verbis alloquuti fuiſſent, polliciti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros ac præſidio futuros, negantes ſibi Græciam neglectui habendam de ſalute periclitantem: quæ ſi collaberetur, nihil aliud ſibi ſupereſſe quàm vt primo quoque die ſeruirent: ideóque ſibi, quoad poſſent, illam eſſe adiuuandam. Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderũt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, ſexaginta naues inſtruxere: ægréque digreſſi, Peloponeſo applicauere, ac circa Pylon ac Tænarõ oræ Lacedæmoniorum naues in ſtatione ſtatuere: obſeruantes & ipſi bellũ quò caderet, deſperantes fore vt Græci ſuperarent, ſed opinantes Xerxem multo ſuperiorẽ vitæ Græciæ imperaturum. [a] Itaque curauere vt hæc verba apud Perſam facerent, Adhortãtibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quòd nõ minimum & copiarũ & nauiũ, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamen aduerſum te ire noluimus, aut quippiã tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperabãt ſe plus aliquid quàm cæteros ablaturos. quod etiam (vt mihi videtur) contigiſſet. Ad Græcos autem excuſationẽ parauere, qua etiam vſi ſunt. accuſantibus enim Græcis quòd opẽ non attuliſſent, dixere ſexaginta ſe triremes armauiſſe, ſed per vẽtos eteſias ſuperare Maleam nequiſſe. [b] Atque ita ad Salaminem ſe non contulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et iſti quidem ita Græcos à ſe ſummouerunt.

a Operã igitur dabant, *vel, de induſtria ad faciebant*, vt poſſent hæc Perſę dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci aſſumerẽt, *pro, adnotarent*, licet potentiã nõ minimam haberemus, & nõ paucissimas naues ſuppeditare potuiſſemus, ſed plurimas ſecundum Athenienſes, aduerſum te ire n.

b Atque ita factum fuiſſe vt Salaminẽ non peruenirẽt: & quòd à pugna nauali abfuiſſent, in eo ſe minimè malitia vlla vſos fuiſſe.

Κερκυραῖοι δὲ παῖδε ὑποκριναμένους τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους πρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. ᾧ δὲ πρωτίστῳ μὲν ὑπέσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φερέζοντες ὡς οὐ σφι περιοπτέον ἔστι ἡ Ἑλλὰς ἀπολυμένη· (ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἧσσον ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ περ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ ξυμφρητέον εἴη ἐς ὅ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω βοηθησόμενα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ πρὸς Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεχώρευον τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἢ περήσεται· ἀβουλότατον μὲν τὸν Ἕλληνας ὑποβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην, καὶ παρεσκευάσθαι πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐπίδιον ὦν ὑπιτηδὲς ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, πρελαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμενοι αὐτῶν, δικαιότατοι ἐγενόμεθα οὐ πολεμίους σε ποιήσασθαι, οὐδέ τι ἀποθυμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τάχα γὰρ ἂν καὶ ἐλήλυθε, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῆσπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρώσαντες μὲν ἑξήκοντα πεντήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀέμων ὑποβαλέειν Μαλέῃ οὐκ οἷοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λελῦσθαι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσθησαν τοῖσι Ἕλλησι.

Cretes autem, poſtquam aditi ſunt ab iis Græcis quibus hoc negotium datum erat, hoc ſibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus

Κρῆτες δὲ, ἐπεί τε σφέας πρελάμβανον οἱ ὅτεῳ τούτοισι ταῦτα ἐντέλλοντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς

Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον A
γίνεται τιμωρέοισι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑ-
» πεκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ὅτι μέμφεσθε ὅσα
» ὑμῖν ἐκ τῶν Μενελάου ἁμαρτημάτων Μί-
» νως ἔπεμψε, μιλυόων δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν
» οὐ συνεξεπράξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ
» θάνατον θυόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τίνετε ἐκ
» Σπάρτης ἁρπαχθείσης γυναῖκα ἀνδρὸς βαρ-
» βάρου γαμβρόν. Ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀ-
πενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίης. B
λέγεται γὰρ Μίνω ἐπὶ ζήτησιν Δαιδάλου
ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην
279 καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ.
ἀμὰ δὲ χρόνον Κρῆτες, ὡς σφι ἐποτρύναντος,
πάσῃσι, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων,
ἀπικόμενοι σόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν
ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι οἰκέ-
μοντο) τέλος δὲ, οὔτε δυνάμενοι οὔτε ἐλεῖν,
οὔτε τὸ παράπαν μένειν, λιμῷ συνεσχεθέντες, ἀπο-
λιπόντες οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰάπυγίην γε- C
νέσθαι πλόον σφέας, ἐκβαλεόντα σφεας χει-
μῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναρ-
αχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (οὐδεμίην γὰρ
σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) αὐ-
τοὺς τοὺς Ὑέλλων πόλιν κτίσαντας, καταμεῖ-
ναί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,
Ἰάπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ νη-
σιωτέων, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑέλλων πό-
λιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι D
χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξαναστάντες, κατασκέ-
ψασθαι μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς
μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς
ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων·
οἳ ἀπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου αἰσχυνόμε-
νοι τὸν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ
Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω.
αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέλω ἀρι-
θμόν. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω,
ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο οὗτος. ὅσ- E
τῳ δὲ κατέπεσον ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν
Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς
πολλοὺς ἀνδριάντας. ἀλλὰ τὰ μὲν δὴ Ῥη-
γίνους τε καὶ Ταραντίνους, τῷ λόγου μοι πα-
ρεστήκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημω-
θεῖσαν, ὡς λέγουσι Πράσιοι, ἐσοικίζεσθαι
ἄλλους τε αἰθεσπίους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας,

Delphos mitteret, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti eadem Minois in Camico factam: vos autem vlti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cum magna classe in Sicaniam traiecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, [a]quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse eiectos: laceratisque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [b]continenticos: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarētinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuium adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autē Tarētinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quū Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeā Arcadum incoluit, cōpluréque statuas in Olympia cōsectauit. [c]Sed mihi Rheginorū & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cùm alios homines tum præcipuè Græcos immigrasse:

a Quam mea ætate Acragantini tenebant.

b Continentis habitatores.

c Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarētinis verba interieci. Porro in Cretam, postquā desolata fuit, Præsii &c.

tertiáque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus nō deterrimos exstitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos Troia reuersos vnà cum suis ouibus fame pestilentiáque correptos, iterúmque desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretésibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit,

A πέμπτη δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεῳ. ἀπὸ τουτέων δὲ σφι ἀπονοσήσασι ἐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι μετεξετέροισι. ἐς τετάρτην δὲ γενεὴν ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τὴν παλαιὴν, τοῖσι αὐτοῖσι τούτοισι νεμέσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ἀπομηήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Aleyadæ excogitassēt. nam quumprimum audiere Persam traijcere in Europam, nuntios ad isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendum. Ad quos postquam venere nūtii Thessalorū, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullā potestis iniungere necessitatem. [a] Nulla nāque fortior necessitas est quā imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis cōparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quæ Græci illuc mittendū decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus, vbi coactus est, per EVripū nauigauit. Qui postquam ad [b] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressū qui ab inferiore Macedonia Thessaliam fert, iuxta amnem Peneū inter Olympum & Ossā montes. Ibi castra posuere Græci, ad decē millia armatorū coacti: quibus aderat Thessalorū equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidē,

B Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τοιῆσδε τὸν ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἤρεσκε τὰ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεὶ τὰ πρῶτα ἐπύθοντο τὰ χρῆστα μέλλοντα διαβαίνειν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ ἔσω ἁλισμένοι τοὺς βουλοὺς τῆς Ἑλλάδος, προαγορευθέντες ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τῆς Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τούτοισι τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλακέων τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικήν, ἵνα Θεσσαλίην τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς C ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας σταθμὸν πολλόν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, βουλέεσθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προσήκει τηλοῦτον χῶρον φυλάσσοντας τοσοῦτο τοῦ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μοιρίους τοῦ ὑμέων δεῖν ἀπολέεσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίην ὑμῖν οὐδεμίαν οἵην τέ ἐστι προσφέρειν. οὐδαμὰ γὰρ D ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. Ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί· οἱ δὲ Ἕλληνες τοῖσι ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν τὸν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαίης ἐς Ἅλον, ἐκβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτὰς καταλιπών. ὡς δὲ ἀπικέατο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥτις ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὄρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων τε μυρίοις ὁπλίτῃσι συλλεγέντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν,

a Nullo enim modo necessitas impotentiam superare potest. *Vt accipiamus impotentiam pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nullo ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.*

b Allon Achaiæ. *Infrà autem pro ipsidem verbis, Ἅλον τῆς Ἀχαίης, habet Lotoralia Achaia.*

ΕΥ̓αίνετος ὁ Καρίωνου τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, ἡνίκα μὴ τοὶ ἐὼν οὐ τῶ βασιληίου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. 280 ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι τάδε ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσόδῳ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες δὲ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι βύνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδών,) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη ἦν σφι πείθεσθαι, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς διὰ τῆς αὐτῶ Μακεδονίης διὰ Περραιβῶν ἐς Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἐστρατεύσατο ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. κατασάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ὅτι τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιὴ, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν τὸ ἐνθύμιον, ὥστε τι σοφίσασθαι, ὥστε τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπίκοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο περὶ τὰ λεχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἥν τε σήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώροισι. καὶ νικῶσα ἡ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ ἄτρακτον δι' ἣν ἤλασαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, ταύτην ἤδεσαν ἐοῦσαν πρόσθεν ἢ ἀπικέσθαι οἱ ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάξοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ διὰ ταύτης ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, καὶ δὴ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ὅτι γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὲρ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστί, ὥστε πυθάνεσθαι τὰ κατ' ἑτέρους ἐόντα. οἵτε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τὸ μὲν Ἀρτεμίσιον ἐκ τῆς Θρηικίης ἐξ ὑπερέος στεινάγεται ἐς στεινὸν πόρον, καὶ μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης·

A EVæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam [a] non esset è regio genere: ex Atheniensibus autem, Themistocle Neoclis filio. Verùm paucos illic dies immorati sunt. aduenerũt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuntii, suasum eis vt illinc decederẽt, ne in illo ingressu perstantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multitudinem terrestrem nauticámque indicãdo. Horum B consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquã mihi videntur metu quoque id suasisse, quòd audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quâ & transiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam sumpta expeditio, C dum rex in Europã ex Asia trãsiturus erat, & Abydi iam agebat. A sociis autem deserti Thessali, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transiere vt in rebus gerẽdis sese regi præstiterint vtilissimos.

Græci autem ad isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexãdro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. euicítque D hæc sentẽtia, vt præsidio aditum Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur & angustior quàm ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ propinquior. Nã semitã qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylãs, haud nouerant priùs [b] quàm ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum vt tuerentur decreuere, ne barbarus transiret in Græciã, vtq; classis proueheretur in Hi- E stiæotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt, vt audiri vtrinque possint quæ apud alteros gerantur. quæ loca ita se habent: Artemisium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctũ cogitur traiectũ, qui est inter insulam Sciathum & continentẽ Magnesiæ:

[a] *Sic & Ver. codex Gr. addunt negatiuam particulã.*

[b] *Quàm peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiuerunt.*

ab anguſtiis autem EVbœæ iam Artemiſium excipit littus, in quo eſt Artemidis, *id eſt, Dianæ*, templum. Ingreſſus verò in Græciã per Trachinem, vbi arctiſſimus, dimidij iugeri eſt. quanquam ad dexteram regionem non eſt hic locus arctiſſimus, ſed ante póſtque Thermopylas: iuxtáque Alpenos à tergo ſitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumẽ Phœnicem, prope vrbẽ Anthelam ſolùm agendo vehiculo via ſufficit. Thermopylarum autem quod ad heſperum vergit, mons eſt inacceſſus & prærali præcipitii, protentus vſque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadoſis. In hoc autem ingreſſu ſunt θερμὰ λουτρὰ, *id eſt, calida lauacra*, quæ χύτρους, *id eſt, ollas*, indigenæ vocant: & deſuper ara Herculi extructa. Ad hos ingreſſus, murus ædificatus erat, ſuper quẽ olim πύλαι, *id eſt, portæ*, erant. Eũ autem ædificauerant Phocenſes metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprotis terram AEolidem iere habitatum, quam nunc poſſident. & quia Theſſali conabantur eos ſubigere, hoc præſidio impoſito ſe tutabantur: aquámque illam calidam ingreſſui induxere, vt eſſet lacunoſus locus: omnia excogitantes ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iá vetuſtate erat collapſus: quo rurſus excitato, viſum eſt illis faciendum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Eſt autem proximè viam vicus nomine Alpeni, vnde frumẽtari Græci ſtatuerant. Et hæc quidem loca viſa ſũt Græcis opportuna. cũcta enim rimati atque ratiocinati, vbi barbari neque multitudine neque equitatu vti poſſent, ibi illos Græciã inuadentes excipere ſtatuerũt. Poſtea verò quã Perſam in Pieria eſſe audiere, ex Iſthmo digreſſi ſũt: peditatus ad Thermopylas inſidendas, cæteri mari, ad Artemiſiũ. Dũ autẽ Græci (vt cuique præceptũ erat) properè ad ſuccurrẽdũ tẽdũt, interea Delphi deũ conſuluere, de ſeipſis pariter & de Græcia ſoliciti.

A ἐκ δὲ τῦ στεινοῦ τῆς ΕΥΒοίης, ἤδη ὃ Ἀρτεμίσιον ἐκδέχεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱερόν. ἡ δὲ αὖ ἐξ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μὴν τοι κῦτό γ' ἐστὶ ὃ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν. καπά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐοῦσα ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν κῦ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῇ δὲ

B Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρεος ἀβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, αἰατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην. ὃ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ἐστὶ καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδεδμητο δὲ τείχεα κῦ τῶν πυλέων τὰς ἐσβολάς· καὶ τὸ γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἐδείμαν δὲ Φωκέες ὃ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ

C ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἱ κήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν νῦν ἔκτίσαντο. ἔπειρώμενοι τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο πρόσθεν ἐφυλάξαντο Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν, ὅτι τὴν ἔσοδον, ὡς αἰ χαράδρωθείη ὁ χῶρος· πρὶν μηχανεώμενοι ὅκως μή σφι ἐσβαλοῦσι Θεσσαλοὶ ὅτι τάχιστα ἐς τὴν χώρην. ὃ μὲν νυν τεῖχος ὃ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδεδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη κατὰ χρόνου ἔκειτο.

D τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε τῇσι ἀπαμυνῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὐνόμασται· ἐκ ταύτης δὴ ὅτι σιτήσασθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι ἐφαίνοντο ὅτι τὰ δεόντως ἔχοντα πρὸς τὸν πολεμον. ἀπόμνημα γὰρ προσκεφάμενοι κῦ ὅτι λογισάμενοι, ὅτι οὔτε πλήθει ἕξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, τούτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα ὅτι τάχιστα τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο

E Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαβαίνοντες ἐκ τῆς Ὀλύμπου, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ κῦ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κῦ τὰς ἐβοήθεον ὡς ἐκάστοθεν ἐτάχθησαν· Δελφοὶ δὲ, ἐν τούτῳ ἐν χρόνῳ ἐγένοντο ἐν ἀπορίῃσι μεγάλῃσι τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταῤῥωδήκοτες. καὶ σφι

281

καὶ σφι ἐχρήσθη αἰέμοισι βοῆσαι, μεγάλους A
σφι τοὺς ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους.
Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον, ὡς ἐπὶ
μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι ἐς ἐλευθερίην, ἐξήγγελλαν τὰ χρηστήρια αὐτοῖσι· καί
σφι δείσαντες μή κοτε ἐπέλθῃσι βάρβαρον ἀπρονοήτους, χάριν ἀπαίρουσι τοῖσι ἀνέμοισι καὶ τάδε ἔθυσαν. μετὰ
δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι αὐτέμοισι βωμόν τε
ἀπεδέξαντο ἐν Θυίῃ, (τῇπερ τῆς Κηφισσοῦ
θυγατὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ
χῶρος οὗτος τὸ ἐπωνυμίην ἔχει) καὶ θυσίησι B
σφέας μετίσασι. Δελφοὶ μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἔπι καὶ νεῶν τοὺς αὐέμους ἱλασκονται.

Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, προέβαλε μετὰ
τῆσι ἄρισα πλεύσησι δίκας, ἰοὺς Σκιάθου ἔνδα ἔσαν τοῦ Φυλάκου νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινέη καὶ Ἀττική.
τοῦτο δὲ ὀφθέντες οἱ τοῦ βαρβάρου νέες,
ἐς φυγὴν ὥρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην,
τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι· ἔνθα καὶ C
οἱ βάρβαροι, καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν κάλλιστον ἀγαγόντες,
ὅτι τῆς τοῦτο τῆς νηὸς ἔσφαξαν, ἀπὸ δὲ
δεξιοῦ τοιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων τοῦτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιαζομένῳ τούτῳ
τὸ οὔνομα ἦν Λέων. τάχα δὴ αὐτῷ καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο. ἦν δὲ Αἰγινήτης, τῆς ἐπεμεμάρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τότε σφι γόρυθον
πρόσχε, Πύθεω τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος, D
ἀνδρὸς ἀρίστου γνώμην τοῦτον τὸν ἡμέρην ὃς, ὅτε νηῦς ἁλίσκετο, ἐς τὸ αὐτὸ
ἔχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεχρεώθη ἅπασι,
ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέβαινε, ἀλλ' ἦν ἔμπνοος,
καὶ Πέρσαι οἵτινες ἐπέβαινον τῆς νεώς,
δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐθεράπευσαν μὲν
πολλῷ πλείστου ἐπουήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώμενοι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες. καί μιν, ὡς ὀπίσω
ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπιδείκνυσαν ὁκοῖός τις εἴη τὴν γραφήν, E
θεώμενοι δή. τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἑλαβον
ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, ἐθέρεπον ὡς ἀνδραπόδους.
οἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώσαντο. ἡ
δὲ τρίτη, τῆς ἐπεμεμάρχεε Φίρμος, αὐτὴ
ἀθρώου φθόου σα, ἐσπεσοῦσα ἐς τὸν ἐμπολὰς τοῦ Πηνειοῦ καὶ τοῦτο μὲν σπάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὐ.

His responsum est vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepèrè oraculum, cum iis primùm Græcis communicauêre quibus libertas cordi erat: quo nuntio illos, quòd barbarũ magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephisi filiæ, à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolauere: propter quod oracului etiam nũc Delphi ventos propitiant.

Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velocissimas rectà misit in Sciathũ, vbi erant tres præsidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, AEginetica, Attica: quæ præuisis barbarorum nauibus, in fugam se proripuerũt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, insequuti barbari, cõtinuò excipiũt. Deinde [a] strenuissimũ quenque propugnatorum eius ad proram adductum, deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. AEginetica verò, cuius trierarchus erat Asonides, nõnihil tumultus hostibus præstitit, [b] quòd eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [c] dilaniatus est: quem collapsum nõ mortuum, sed spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæpretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, sindonéque byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, [d] ac probè obseruantes: quũ alios quos in eadẽ iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua sine viris potiti sunt.

a *Videtur totum hunc locum aliter legisse, aut non attendisse.*

b *Quòd ea vehebatur Pyth.*

c *Velut in laniena concisus est. Hud.*

d *Ac bene eum tractabant: quum cæteros quos in eadem naui ceperant, tanquam mancipia tractarent.*

nam Athenienses simulatque nauem impegerunt, ab ea deficientes, iter Thessaliam intenderunt, seque Atheniensibus receperunt. Huius rei per ignes è Sciathio editos fuit certiores Græci quòd Artemisium castra haberent, & ob id pertenti, illinc Chalcidem contenderunt ad Euripum tutaturi, reliquis per edita Euboeæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt: quem locum vbi tenuêre barbari, lapidem illic titulum imposuere. Qui ex Therma soluerunt, vbi littus oculos effugit, cum omni classe naulgabant vndecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quod erat in traiectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem nauigantes barbari, ora Magnesiam tenuerunt super Sepiadem, & littus quod est inter vrbem Casthanæam & oram Sepiadem. Ad hunc vsque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum ego supputando inuenio) mille ducentarum septem ex Asia nauium. In quibus à principio è singulis nationibus erunt millia ducenta & quadraginta vnum ac quadringenti, ducenos supputando viros in singulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Persarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquus autem hic exercitus constabat ex triginta seu millibus, ducentisque ac decem. Adiiciam autem huic & superiori numero eos qui sunt ex biremibus: in quarum singulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum nauium summa, vt superius dictum est, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id est, ducenta & quadraginta millia*. Hæc igitur erat classis ex Asia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuersum, & præterea septem millium sexcentorum decem.

a Legit συρσῶν vt & vet. cod. habent, non σφαῖρ.

b *Locus hic in Vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certè hunc eluam loetissimè & hic & paulo post sequutum esse manifestum est.*

c Ad Sepiadem vsq; & Thermopylas exors malorū Xerxis exercitus fuit: multitudo autē adhuc erat (vt ego coniectura assequor) ex nauibus quidē ab Asia profectis, numero mille ducentis ac septem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerāt, millia ducenta & quadraginta vnū & quadringēti viri, ducenos scilicet viros in singulas naues numerātibus. Porro inter classiarios indigenas triceni Persæ, Medi & Sacæ in nauem eandem ascendarant, quæ multitudo sex & triginta millia & ducētos decē viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. huic locum interp.*

d Eos qui ex pēteconteris erant, *id est, ex nauibus quinquagenū remorum*: ab his autem nauem inferiorem fecerint in singulis octogeni viri, maiore numero minorem compensante. *Id est, in quibus plures erat compēsantibus eis in quibus erant pauciores. Hoc eum videtur Volusse significare quod nostrate lingua in re simili dicimus, L'vne porteāt l'autre. Vel, Le fort porteāt le foible. Adeo vt locum hic nō habeat genus illud dictionis, Rhetoricum quidē & ornatum, quod in hac historia (vbi res ipsa nuda & simplex tractatur) ne frigeat & illud nusquam non πεντηκοντόρων respōdet phrasi Gallica, Ceux des nauires, pro Ceux qui estoyent dedās les nauires.*

ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐπὶ τὴν Σκιάθον οἱ Ἕλληνες, ἀπὸ σφέων ἐόντες, καὶ Θεσσαλίην πρὸ ὁρμεόμενοι ἐκπλώσαντες ἐς τὸν Ἄρτεμίσιον, τοῦτο δὲ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθάνονται πρὸς πυρσῶν τὰ περὶ Σκίαθον. πυθόμενοι δὲ καὶ παρῳδήσαντες, ἵνα τὸ Ἀρτεμισίου μετεώρμιζον ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες αὐτὸν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους καὶ τὰ οὖλα τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τὰ βάρβαρα πρῶτα ἐπέλασαν πρὸς τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἔόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μυρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ὅπως ἐπὶ λίθου λίθον ἐπέθηκαν, χημίσαντες ὅτι ὁ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὖτις ἐκ Θέρμης, ὡς ἀφ' ἑλκηθρόων ἐγεγόνεε καθαρόν, ἐπέπλεον πᾶσαν τὴν νύκτα ἐνδέκα ἡμέρας, πρέποντες μὴ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. ὁ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἔον ἐκ πρώρης μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημέρην δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἔχοντες τὴν Μαγνησίης χώρην ὅτι Σπιπάδα τε καὶ τὴν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Καδανάιης πόλιος ἔούσης καὶ Σπιπάδος ἀκτῆς. μέχρι μὲν νυν τούτου τῆς χώρης τῆς Θερμοπυλέων, ἅπασά τε καὶ πᾶσα ἐὼν ὁ στρατὸς καὶ πλῆθος εἶναι τιμωρεόμενοι ἐπὶ (ὡς ἐγὼ συμβαλεόμενος δοκέω) τόσων τῶν μὲν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐουσέων, ἐπτὰ καὶ δισχιλίων, καὶ χιλιάδων τὸν μὲν ἀριθμὸν ἑκάστων τῶν ἐθνέων ἔοντα ὁμιλον, τεσσεράς καὶ εἴκοσι μυριάδας, τὸν δὲ, χιλιάδα τε καὶ πεντακοσίους· ὡς ἀνὰ δισχιλίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐκάστῃ νηΐ. ἐπέβαινον δὲ ὅτι τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ὅτι χρηίων ὅτι βάτεων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, δισκόντα ἄνδρες. τοῦτο ἄλλος ὁμιλος γε ἦν δισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, δισκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δὲ καὶ τούτου καὶ τὸν πρότερον ἀριθμὸν τὸν ἐκ τῶν πεντηκοντόρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἐλάσσων ἀνὴρ ὁ δισκόντα ἄνδρας ἐνέβη. συνελέχθη δὴ οὗτος πᾶς ὁ πλοῖα (ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐρρήθη) χιλιάδες ἦσαν ὧν ἄνδρες αὐτοῦ εἰσὶν ἐν αὐλοῖσι τετρακόσιαι μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν νυν ὁ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν συλλεγόμενον ἔον, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία, χιλιάδες τε ἑπτὰ ἐπὶ τούτοισι ἐπτά, καὶ πρὸς, ἐκ τούτων δὲ ἐξ, καὶ δέκα

τῶν δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο τῶν ὑ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσεθήκω δ' ἔτι τούτοισι τοὺς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἀνδρας. καὶ δὴ τότε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλήθεος σίτιά ἐδέδμητο, γίνεται δὶς ἑκόσιαί τε μυριάδες, καὶ τετρήκοντα, καὶ μία, καὶ προσὸς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατονταπάδες ἓξ καὶ δεκάδες δύο. τοῦτο μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στρατεύματα ἐξαναδὲν εἵρπε), αὐδὶ τε τῆς θεραπηίης τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι συνέπλεον τούτοισι. ὃ δὲ δὴ ἐκ τῆς ΕΥρώπης ἀγόμενον στράτευμα, ἔτι προσλογιέα τούτῳ πρωτι τῶν ἐξηριθμημένων. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν αἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ὑπεκειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρεῖχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τουτέων τῶν νεῶν, ἀνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρήικες παρεῖχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἐορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πιέρες, ἐς Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, ἐς Ἐνιλῶες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται. τουτέων τῶν ἐθνέων, τετρήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες ἐπείνησι προστεθεῖσαι τῆσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δισχόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἕπεισι δὲ τούτῃσι ἑκατονταπάδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. τὸ μαχίμου δὲ τοῦτο ἐὸν τοσοῦτο τὴν παραπήγην τὴν ἐπομένην τοῦτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνακτοὺς ἐόντας, καὶ πάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τοῦτοις τ' μαχίμων ἀνδρῶν ὑ δοκέω εἶ) ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλείονας. καὶ δὴ σφέας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶ), καὶ οὔτε πλείονας, οὔτε ἐλάσσονας τοῦτον. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπλεοῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. τοσὸς μὲν δὴ τὸ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, τοὺς οὐ εἰπεῖν ἀπεικὸς ἀριθμὸν,

A Peditatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus octoginta millia: quibus addo Arabes, qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſeruitia quæ ſequebantur, & eos qui in frumentariis vehebãtur. Huic omni enumerato exercitui adiiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thraciæ obiacentibus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerũt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Peræbi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id eſt, trecenta millia*, fuiſſe: quæ myriades illis Aſiaticis adiectæ, fiunt in ſumma virorum pugnantium ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcenti ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum numero [a] non pauciora ſed plura fuiſſe arbitror quæ eos comitabantur ſeruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vnà cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, ſed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fiéntque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vſque ad Thermopylas. Hic eſt vniuerſus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinſentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere:

a Non minorem ſed maiorẽ fuiſſe exiſtimo famulitii numerum, eorúmque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n. v. c. militibus vehebantur. Sed eſto hos illis numero pares eſſe, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

ac ne impedimẽtorum quidem, aliorúmque iumentorum farcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitãtium, præ multitudine quisquam inire numerum possit. [a] Quo minus miror proditũ esse, fluenta quædam non suppeditauisse: magis miror vnde tot myriadibus cibaria suppetierint. nam subducta ratione comperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est, semodia*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli constant è senis modiis*: haud annumerãdo mulieres eunuchósque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret.

Nauales autem copiæ, postquã è statione soluerunt, prouectæq; ora terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter vrbem Casthanæã & oram Sepiadẽ, primæ quæque naues ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in ancoris stetere, ad octauum vsque ordinem [b] intra mare procedentes, vtpote angustiore littore quàm vt classem caperet: atque ita per noctem stetere. Sub ipsum verò diluculũ, ex sereno cælo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quem Hellespontium nuncupãt qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animaduerterunt, & quibus per conditionem stationis licuit, ii tempestatem præuenerunt, reuulsíque nauibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naues ventus [c] exteriores nactus est, carum alias ad loca quæ dicuntur *imoi, id est, furni*, quę sunt in Pelio, extulit, alias in littus, alias in ipsam Sepiadẽ illisit, alias in vrbem Casthanæam, alias in Meliboeã expulit. erat enim intoleranda vis eius. Enimuerò feruntur Athenienses Boream inuocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, vt generũ suum ad sibi opitulandum inuocarent.

a Itaque mirum mihi non videtur quorundã amniũ fluenta defeciſſe tot hominũ millia: sed quonam modo frumẽtum ſuppetierit tot hominum millibus, id verò mirũ videri poteſt. Siquidem vt chœnicẽ frumenti quiſque in ſingulos dies acciperet, ac nihil amplius, ſubducta ratione inuenio centena dena millia medimnũ quotidie abſumi potuiſſe, & trecẽta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. huc locum Gertii, addẽs etiam Amnium fluenta prodidiſſe, hoc eſt, deſtituiſſe exercitum tãtum. Vide apud eũdem De aſſe lib. 5, in quo ſit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.*

b Πρόκροσσαι νῆες Gulgò exponitur, *Naues ſibi ſunctæ ſcalarum inſtar alia poſt aliam.*

c Alium tenentes

A ὑδὲ αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀροτρόφων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομένων, ὑδὲ αὖ τουτέων ὑπὸ πλήθεος ὑδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε ὑδέν μοι θώυμα παείσα) τοσοδωῦαι τὰ ῥέεθρα τῶ ποταμῶ ἐοίσαι, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία αὐτέοισι θώυμά μοι μυριάσι τοσαύτησι. βυείσκω γὰ συμβαλλόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἑνδεκα μυριάδας μεδίμνων B τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ τοὺς τεσσερεσκαίδεκα τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ τετρακόσια. γυναιξὶ δὲ ἐς βύνοχοισι, ἐς ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. αἰθρέων δ' ἐουσέων τοσουτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, ὑδεὶς αὐτέων ἀξιοικότερος ἐὼν αὐτὸς Ξέρξεω ἔχῃ ὧδε τὸ κράτος.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης C ἐς τὸν αἰγιαλὸν, τὸν μεταξὺ Καδανάης τε πόλιος ἐόντα ἐς Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ 283
πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, προέχουσαι ὁρμέοντο ἐς πόντον, καὶ ὀκτὼ νέας. ὧδε μὲν δὴ τὴν διφορέην οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε ἐὼ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ἐούσης, ἐπέπεσε σφι χειμὼν τε μέγας, καὶ πολλὸς ἄεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ D Ἕλληςποντίην καλέουσι οἱ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νεῶν αὐτέων ἀνέμου ἔμαθον τὸν ἄεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὅρμου, οἵδε ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀναιρεσάμενοι τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε ἐσῶσαι καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἵππους καλεομένους, πρὸς ὄρος Πηλίου, τὰς δὲ, ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα ἐξέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ E δὲ ἐς Καδανάην ἐξεβεβήκεσαν. ὧδε τε δὴ χρῆμα ἀφόρητον. λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηςηρίου, τὸν γαμβρὸν ἐπικουρέειν καλέσασθαι·

Βορῆς ὑ, κ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυ- A Habet autem (vt apud Græcos
ναῖκα Ἀθηναίην, Ὠρείθυιαν, τὴν Ἐρεχθέος fertur) Boreas in matrimonio
κ δὴ ὅδε κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις Orithyam, Atticam, Erechthei
ὥρμηται) συμβαλλόμενοι σφι τὸν Βορέω filiam. Ex hoc coniugio (vt fama
γαμβεὸν εἶ, κὴ ναυλοχέοντες τῆς Εὐ- est) Athenienses inducti sunt ad
βοίης ἐπὶ Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον coniectandum Boream sibi ge-
τὸν χειμῶνα, ἢ ἐκ τοῦ τούτου, ἐθύοντό τε nerum esse, & dum [a] in Chalci-
ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην κὴ τὴν Ὠρεί- de pro Europa excubarent, quū
θυιαν, τιμωρῆσαί σφι, κ ἀμφὶ σφείρας τὰς intelligerent auctum iri tempe-
τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς ἐκ τοῦτο ἐγένετο stātem, inuocauêre Boream, cui
Ἀθηναίοισι. εἰ μὲν νυν ἀμφὶ ταῦτα τοῖσι βαρβά- B prius sacrificauerant, & Orithyā,
ροισι ὁρμέωσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν vt sibi auxilio essent, & barbaro-
οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα rum naues corrumperēt, quem-
τὸν Βορέην τοῦτο, κ τότε σκεῖνα κα- admodum prius fecerant circa
τεργάσασθαι. κὴ ἐκ τούτου ἀπελθόντες Βορέω Athon. Num autem ob id Bo-
ἱδρύσαντο ἐπὶ ποταμῷ Ἰλισσῷ. ἐν τούτῳ τῷ reas ingruerit in barbaros apud
πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, stationem agentes, non queo di-
τετρακοσιέων οὐκ ἐλασσονας, ἀνδρᾶς τε ἀναρίθμητους, χρημάτων τε cere: certè Athenienses aiunt &
πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρη- antè fuisse sibi auxilio Boream,
τίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γηοχέοντι τοῦ Σε- C & tunc illud effecisse. atque di-
πιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγὴ αὕτη χρησὴ gressi illinc, delubrum Boreę ex-
ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια truxêre ad amnem Ilissum. In
ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκ βεβαθυμένα ἀνείλετο, πολ- hac clade qui pauciſſimas naues,
λὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περ- ii non pauciores quadringentis
σέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσια ἄφατα χρή- periſſe aiunt, viros quoque in-
ματα ἀνελέβαλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, πάντα numerabiles, ac vim pecunia-
οὐκ εὐτυχέων, εὑρήμασι μέγα πλούσιος rum immensam. vt Aminocli
ἐγένετο. ἐὼν γάρ τις κὴ τούτῳ ἄχθεος συμ- [b] Cratineo viro Magneti maio-
φορὴ λυπέουσα παιδοκτόνος. σιταγωγῶν ὑ rem in modum fuerit fructuo-
ὁλκάδων, κὴ τῶν ἄλλων πλοίων ἀμφορη- D sum hoc naufragium: qui ali-
εσμῶν, οὐκ ἐστὶν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες quanto pòst, dum circa Sepiadē
μὴ σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσ- humum fodit, multa pocula au-
σαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν οὐκ τῶν ναυηγίων ἐβά- rea eiecta; multa argentea perce-
λοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐκείμαζε τρεῖς. cepit, thesauróque Persarum in-
τέλος ὑ, ἔντομά τε ποιεῦντες, κ καταεί- uenit, affatimque aliarum ex au-
δοντες γόητι τῷ αἰόλῳ οἱ μάγοι, ἔπαυσάν τε ro rerum lucratus est: & quum
τούτοισι, ἢ τῇ Θέτι κ τῇσι Νηρηΐσι θύοντες, alioqui non esset fortunatus, è
ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς rebus repertitiis mirificè est dita-
ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ ὑ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι E tus: [c] nam fuit ei vtilitas quædam
παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου ingrata, ac doloris causa, quòd e-
ἧς σφεα ἁρπασθεὶς ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἄποικος rat filiis orbatus. Nauium au-
ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε κὴ τῶν ἄλλων tem onerariarum aliorúmque
Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο nauigiorum quæ perierunt, nu-
merus iniri non potest. Vnde
præfecti classis, veriti ne sibi post
acceptam calamitatem Thessali
incursarent, excelsum sibi val-
lum è naufragiis circumdede-
runt. Triduo enim tempestas
perstitit: quarto tandem die ma-
gi [d] incisiones faciendo, & vene-
ficiis incantādo ventum, ad hęc
Thetidi ac Nereidibus sacrifi-
cādo, tempestatem compescue-
runt: siue aliter tempestas ipsa
sua sponte cessauit. Thetidi autē
ideo magi sacrificauere, quòd ab
Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptā fuisse à Peleo, omnémque eā oram
Sepiadē illius esse, aliarúmq; Nereidum. Et ventus quidē quarto die conquieuit.

[a] In Chalcide Euboeæ excubarent, vbi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyámque inuocare vt sibi auxil.

[b] Cretinei filiū *aut Cretine.*

[c] Nam & hunc calamitas quædā angebat circa liberorum cædem.

[d] *Ipse alibi hariolationem facere interpretor.*

At Græcis diurni sui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ isti vbi audiêre, susis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrimè rursus ad Artemisium reuehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naues fore aduersarias. Ita ad Artemisium prouecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vsque tempus perdurat. Barbari, posteaquam ventus conquieuit, & fluctus constrati sunt, reuulsis nauibus ad continentem enauigabant, circumuehêrêsque promontorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Iasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [a] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eáque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est, dimissæ*. Hoc in loco Xerxianæ naues stationem habuerũt: quarum quindecim, [b] quæ longè vltimæ appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium nauibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ AEolidis præfectus: quem antè Darius ob hanc causam captum cruci affixerat, quòd quum è regiis iudicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed eius in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscénsque properantius se quàm prudentius egisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenêtes Græci vbi vidêre, cognito hominũ terrore, ag-

a Illinc enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφίσης. *ad verbum, In pelagus erant immissuri.* vnde loco illi nomen extitit ἄφέται. *Potest autem* ἀφίσης *& aliter reddi. sunt enim qui* ἐς πέλαγος ἀφιέναι *vertant, In altum vela dare.*

b Quæ multo post alias soluerant, conspectis Græc.

ταῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἔσχε τὸν ἕκτον ἐγίνετο, ἐσήμηναν πρώτα τὰ γενόμενα περὶ τὸν ναυηγέα. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσιδέωνι σωτῆρι βωμὸν ἱδρύσαντο, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τιμωρίην ὀπίσω ἤπειγον ὡς τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι αἰτιῶν ἔσεσθαι νῆας. ὡς δὲ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐν ναυλόχῳ, Ποσιδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες· οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατο τό τε αἴθριος, καὶ τὸ κῦμα ἔσχετο, καταπάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πρὸς τὴν ἤπειρον. καμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἰθέαι ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ὑπὸ Γαγασίων φέρονται. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν σὺν τῇ Ἀργοῖ ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, ὡς τ' ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐμέλλησαν γὰρ ἐκπλώσασθαι ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὕσασαι πολλὸν ἀπεσαλεῖσαι, καὶ κως κατῆδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας· ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῆς ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδώκης ὁ Θωϋμασίου· τὸν δὲ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιλητέων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης ὑπὸ χρημάτων ἀδίκων δίκην ἐδίκασε. αἰσχρημοσύνῃσι γὰρ ἁλοὺς ὁ Δαρεῖος, εὑρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· φρονέων δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς σοφώτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω ἔφυγον μὴ ἀπολέσθαι, πρὶν τότε γε ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τοῦ δεύτερον ἔφυγον ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον πρησσομένους

A

B

C

D

E

284

πρῶτον τὸν ἕκτον

αἰτίῃ

ἴδιον

ἔθνεα

πρῶτον

θωμάσιον

πρῶτον

θοὶ πλέοντας

χθέντες, ὑπεπτέως σφέας εἶλον. ἐν τουτέων A
μιῇ Ἀρίδωλις πλέων ἥλω, τύραννος Ἀ-
λαβανδέων τε ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δέ, ὁ Πά-
φιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε
μοῦνος δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν
δὲ στρεφὸν ἕνδεκα ὑπὸ χειμῶνι τῷ ἡμομέ-
νῳ ἐκ Σηπιάδα, μιῇ τῇ παρεγινομένῃ κα-
τάπλεων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἥλω. τούτοις δὲ
Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυ-
θέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμ-
ψασι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. ὁ B
μοῦνος δὲ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς,
πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ἐων εἶπον Σαν-
δόκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας.
Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσ-
σαλίης καὶ Ἀχαιίης, ἐσεβεβληκὼς ἦν καὶ δι'
τριτάων ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν
ἅμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ,
ἀποπειρώμενος καὶ τῶν Θεσσαλίης ἵππων·
πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔν-
θα δὴ αἱ Ἑλλωτίδες ἵπποι ἐλίποντο πολ- C
λόν. τῷ μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῷ,
Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέρκεσε τῇ στρα-
τιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος· τῷ δὲ ἐν Ἀχαιίῃ
ποταμῷ ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων
ἐστὶ Ἦπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ
φλαύρως. ἐς Ἄλλον δὲ τῆς Ἀχαιίης ἀπικο-
μένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βου-
λόμενοι τὸ πρῶ ὀξηγέεσθαι, ἔλεγον οἱ ὅτι
χώρων λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Ἀφλυσίου D
Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο
φέρξαι μόρον σφι Ἰνοῖ βουλεύσας· μετὰ δὲ,
ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἄεθλον τοιόνδε
ὃς ἂν ἢ τοῦ ἡμέρης τοῦτον πρεσβύτατος, τούτου
ὑπεκστάντες ἔρχεσθαι τοῦ πρυτανηίου, αὐ-
τοὶ φυλακὰς ἔχουσι. Λήιον δὲ καλέουσι τὸ
πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐς ὃ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι
ὅκως ἔξουσι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὡς δὲ τὰ πρὸς
τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων
τούτων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀπο- E
φοιτέοντες ἐς ἄλλην χώρην. χρόνῳ δὲ περιόν-
τος, ὀπίσω κατελθόντες, εὗρον ἀλίσκοντας, ἐ-
ξέλκουσι ἐς τὸ πρυτανήιον· ὡς δὲ θύεταί τε ἐξη-
γέονται, ἐμμανέες πᾶς τις γενόμενος, καὶ ὡς σφι
πομπῇ ἐξαθεὶς. Ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυ-
τισσώρου τοῦ Φρίξου παῖδες ἀπόγονοι, διότι κατάρμου τῆς χώρης τοιοῦδε Ἀχαιῶν

gressi [a] repente cepêre. In quarum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciscati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt. Cætera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Meliéses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quòd illic optimas Græcatum equas esse audiebat, in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui [b] nō suffecit. Xerxi [c] ad littoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem AEoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteris proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est, curiæ* (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, vt siquis adisset, non prius exire posset quàm mactandus esset. Ita multos, quū iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cū pompa eductos mactari cōsuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quòd quum Achæi expiationem loci

[a] Facilè cepêre.

[b] Non suffecit: Fluuiorum autem Achaiæ quū maximus sit Apidanus, ne hic quidē suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est, Ne hic quidem illis aquam abundē suppeditauit, sed parcè tantùm.*

[c] Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαίας *hic posuit Ad littoralia Achaiæ: quum supra pag. 502, pro isdem verbis posuerit Algas Achææ.*

facientes, ex oraculo Athamantem AEoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniés illum liberauit: eóque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit, & ipse ab eo abstinuit, & idé suis copiis imperauit, domúmque item posterorum Athamātis ac fanum veneratus est. Hæc in Thessalia Achaiáque: à quibus locis processit Xerxes in Melidé iuxta maris sinum, vbi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumiectus est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Súntque ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienssibus in mare defluit. A quo alter amnis xx fermè stadiis abest, cui nomē inditum est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorū intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est, niger*. Vnde vrbs Trachis quinque stadia abest, [a] sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridié anfractus est per quem Asopus circa radices montis defluit: ad cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix, ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicē angustissimū viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrū duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, vbi templum Cereris. Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum.

a Hæc autem maximè parte spatiosa est illa regio, à mari ad mōtes, iuxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Mōtis autem qui Trachinium agrum circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Asop.

Ἐν Ἱροπηγίῳ Ἀθαμάντα τὸν Αἰόλου, τὸν μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος Κυτίσωρος ὁ Κυτίσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποινήσας δὲ τοῦτο, παῖσι ὀπτηλμοῦσι ἐξ ἐωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐπεβάλετο. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκηκοὼς, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτός τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ προεῖπε. 285
τῶν τε Ἀθαμαντος ἀπογόνων τιμὴ οἱ ἴσχυε ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, τὰ δὲ ἐν Ἀχαιΐῃ. Ἀπὸ δὲ τουτέων τῶν χώρων ἵησι ἐς τὴν Μηλίδα κατὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχὶη αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, ὄρεϊ, τῇ δὲ, κάρτα εὐρύς. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον ὄρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλῄει πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· πρὸς ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. Ἀπὸ δὲ τούτου, ἀπέχει εἴκοσι καὶ σταδίων ἄλλος ποταμός, τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθεύουσι βοηθέοντα Ἡρακλέι χρηματῶν ἀναφανῆναι. Ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε σταδίους ἀπέχει. Ταύτην δὲ καὶ εὐρυχωρέστατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, καὶ ἡ Τρηχὶς πεπόλισται. διχθαῖά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθεα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὔρεος, ὃ περικλῄει τὸν γῦρον τὸν Τρηχίνιον, ἔστι ἀφανὴς περὶ μεσαμβρίην Τρηχίνος. Ἀφανὴς δὲ τῆς ἀφανοῦς Ἀσωποῦ ποταμὸς ῥέει παρὰ τὸν ὑπώρεον τοῦ οὔρεος. ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς οὐ μέγας περὶ μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἁμαξιτὸς γὰρ μίη μούνη δέδμηται. Ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος, ποταμοῦ τε Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, πρὸς ἣν δὴ πρὸ ἀρρέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς. ἐν δὲ Δημήτηρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν.

Ἡ δὲ Τρηχὶς τῆς Ἡρακλείης καταφανὴς μάλιστα γίνεται

ΒΑΣΙΛΕΥΣ μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ κατέλεπτον· ἔστι δὲ οὗτος χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέω ἀνέμου ἐχόντων πρώτων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσημβρίην φερόντων ὁ ὑπὲρ ταύτης τῆς ἠπείρου. ἔσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ὄζ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιοιοῦντος, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα· οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοισι ὑπεκλητοι ἐκέκλητο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν συμμαχίην, προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν τασσομένων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἀνθρωπον. οὐδένα γὰρ εἶναι οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν οὐκ ἀρχῆς γενομένῳ οὐ συνεμίχθη τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέεσθαι. οἱ δὲ, ταῦτα πυθανόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. τούτοισι ἔσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πρῶτος τῶν στρατευμάτων ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξανδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω,

A CAETERVM rex Xerxes quidem in Trachinia Melidis castra habebat, Græci verò in transitu: qui locus à pleriſque Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorumque castrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream ſpectant vſque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad auſtrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Perſam Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum & Mantinorum mille, totidem ex vtriſque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponeſo aderant: ex Bœotis autem Theſpienſes ſeptingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant Locrenſes Opuntii cum omni copia, & Phocéſium mille. Ipſi enim Græci eos euocauerant, miſſis nuntiis, qui dicerent ſe quidem præcurſores aliorum veniſſe, cæteros autem ſocios propediem expectari: tutelam verò maris eſſe in Atheniéſium præſidio AEginetarúmque, & eorum quibus res naualis iniuncta eſſet. nec ſibi quippiam eſſe formidoloſum. non enim deum eſſe qui bellum Græciæ inferret, ſed hominem: nec mortalem quempiam aut eſſe aut fore qui, ex quo natus eſt, mali exors ſit: & vt quiſque maximus eſt, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis eſſet qui bellum inferret, ab opinione eſſe caſurum. Hæc illi audiétes, in Trachinem auxilio iere. Erant his cùm alii duces ſuæ quiſque ciuitatis, tum verò, penes quem ſumma imperii erat, quem maximè admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leõtis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Ageſilai

286

qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echeſtrati, qui Hegeſis, qui EVryſthenis, qui Ariſtodemi, qui Ariſtomachi, qui [a] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiſcendæ: verùm Cleomene ſine virili ſobole defuncto, & Dorieo iam non ſuperſtite, ſed & ipſo in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouiſſimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebátque in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum ſe ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos è [b] primoribus viros, & quibus filii erant: aſſumpſerátque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de cauſa Leonides dedit operam vt Græcos ſumeret ſolos, quòd eos maximè inſimulabat quòd cum Medis ſentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, ſciendi cupidus an vnà mitterent auxilia, an ex profeſſo adimerent Græciæ ſocietatem: ſed illi aliud ſentientes, tamen auxilia miſerunt. Eorum qui cum Leonide fuere, primos miſerunt Spartiatæ: vt his inſpectis alii ſocii in militiam proficiſcerentur, néve cum Medis ſentirent, ſi eos ſuperari audirent. Ipſi autem celebratis Carniis, (hæc enim ſacra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant cum omni copia illuc celerrimè ituri auxilio. Reliqui autem ſocii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negotia inciderat) haud ſuſpicati tam citò apud Thermopylas bello decernendum, præcurſores miſerant. Ita iſti ſibi faciendum ſtatuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingreſſum Perſa aduentabat, metu perculſi de diſcedendo conſultabant. At cæteri quidem Peloponnenſes cenſebant faciendum vt reuerſi in Peloponneſum, Iſthmi cuſtodiam agerent:

a Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes ſuprà pag. 398. de Ariſtodemo qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.*

b Conſtantis ætatis viros. *Camer.*

A τῦ Δορυάγου, τῦ Λεωβότεω, τῦ Ἐχεστράτου, τῦ Ἡγησίος, τῦ Εὐρυσθένεος, τῦ Ἀριστοδήμου, τῦ Ἀριστομάχου, τῦ Κλεοδαίου, τῦ Ὕλλου, τῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. ἦν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπηλλάχατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέός τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην αἰρέεται ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) ἔχων δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεώτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Θηβαίων δὲ ἀπίκετο καὶ Θεσπιέων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῷ ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τῶνδε δὲ εἵνεκεν τούτους σπουδῇ ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψοισι, εἴτε καὶ ἀπρεπέοισι ἐκ τῦ ἐμφανέος τῇ Ἑλλήνων συμμαχίην. ὑπερφρονέοντες δ', ἔπεμπον. τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ ἐν οὕτω μηδίζωσι, ἰδόντες αὐτοὺς πιπτομένους. μέλλοντες δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἐπεπόδιον, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, πάνυ βοηθήσειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώθησαν καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα ποιήσοντες· ἐν γὰρ κατὰ τὠυτὸ ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὕτω δοκέοντες κατὰ πάντας ὅτω μάλιστα δεήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. οὕτω μὲν δὴ οὕτω διενενώθησαν ποιήσοντες. ἐν δὲ Θερμοπύλῃσι Ἕλλωνες ὡς ἐς πέλας ἐγίνετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ.

Λεωνίδης ἡ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν ἐσχατιὴν γεωργέοντας τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ παραμένειν ἐνθαρσέοντα, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντας σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων αὐτέων ὀλίγων σφέας τῶν Μήδων ἀλέξασθαι· τοῦτο βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποτὲ ποιέουσι. ἀπικνέεται ὦν ἐπὶ ἐών τὸ Θεσσαλίης, ὡς ἀλισχέειν εἶη τοῦτον γραπτὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμονίας, ὡς εἶπαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν ἦλιος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ κατεσκέλασε ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατέσκεπτο πᾶν μᾶλλον τὸ στρατόπεδον· τοὺς μὲν ἔξω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὰ ὅπλα ἐπεσκεύαζον· ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι· τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμνάζοντας πρὸ ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζοντας ὁρμῶντο. τοῦτα δὴ θωυμάζων, ἐθεώμαζε, καὶ τὸν πλῆθος ἐμάθαινε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀπῆκε ἀπίσω κατ' ἡσυχίην. οὐ γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίῃ τε ἐχόμενος πολλῇ· ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε τοῖσι Ξέρξῃ τὰ δὴ ὀπώπεε πάντα. ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέεσθαι τοῦδε, ὅτι δὴ διεσκευάζοντο ὡς ἀποθανούμενοι ἢ ἀποκτείνοντες τοὺς ἀντιοίους, ἀλλ' (ἐὼν γελωτοποιὸν) ἐφαίνετο ποιέων μετὰ πέμψας Δημάρητον τὸν Ἀριστωνος ἐπήκοον ἐὼν τοῦ στρατοπέδου, ἀπιχόμενον δείσειν ἤρετο Ξέρξης ἕνεκα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ παυόμενον· τοῦτο δὴ Λακεδαιμόνιος ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσα μὲν μευ πολλάκις τοῦτον, ὅτε ὁρμώμην ἐπ' Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τουτέων ἀκούσας δὲ, γέλωτα μὲν ἔθευ, λέγοντα πάντα πρὸς ὑμέων ἐπὶ σοὶ πρήγματα τοῦτα· ἐμοὶ γὰρ τὸν ἀληθέα ἀσκέειν ἔπεα ἐόντα, ὦ βασιλεῦ, ἀνάγκη μέγιστος ἔστι· ἀκούσιον δὲ σοὶ νιν. ἦ καὶ ἄνδρες οὗτοι ἥκουσι ἐπὶ σὲ μαχεσόμενοι ἡμῖν τοῖσι ἐπιόδου, ἢ ταῦτα παρασκευάζονται· νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχων ἔστι ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν περὶ τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέεσθαι. θώμασον δὲ, εἰ πόνος τε καὶ τὸ τοιοῦτον ἐν Σπάρτῃ κατάρρυτόν ἐστι, καὶ

huiꝰ autem sententiæ quum infensi essent Phocenses & Locrii, Leonides suadebat illic perstandum, & nuntios ad accersendas subsidio ciuitates dimittendos, tanquam se paucioribus quàm vt Medorũ exercitum arcerent. Hæc istis consultantibus, Xerxes equitem quendam ad speculandum quot illic essent, & quid ageret, mittit. Audierat enim idem tum quum in Thessalia esset, eò loci contractam esse exiguã copiam, ciúsque duces esse Lacedæmonios, atque Leonidẽ è genere Herculis. Eques vbi ad stationem Græcorum successit, cõtemplatur aspicitque nõ ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerãt excubabant, intueri nequibat) sed eos qui extra murũ agebant. Erant autem eo tempore exteriꝰ manendi in Lacedæmoniorum statione vices: eos animaduertit partem se ludo gymnastico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus planè cognitis, per otiũ sese recipit. nemo enim illorum insequebatur, sed hominem magno contemptui habebant. Regressus ad Xerxẽ, cuncta quæ inspexerat refert. quæ Xerxes audiens, nõ poterat coniectare quidnam molirentur, tanquam quod possent periturí parare, & hostẽ perditurí. Sed quũ ridiculã rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demarati Aristonis filium, qui in exercitu erat: quẽ, vt venit, interrogauit horũ singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur: Et ille, Audisti, inquit, antea me, dũ aduersus Græciam proficiscerẽmur, de his viris: & quum audisses loquẽtem hæc quæ euentura prouidebã, derisui habuisti. sed quanquam mihi summũ discrimẽ est aduersus te rex veritatem tuẽri, audias tamen hæc quoque veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venêre, atque hoc apparant. nam ita sese apud eos habet cõsuetudo: quoties adire animæ periculum dẽ-

287

a Coniicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita se habere vt reuera se habebat, nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus.

b Scito autem, hos cæteróſque qui Spartæ remanserunt subegeris, nullam aliam fore hominum gẽtem quæ contra te rex, &c.

nulla hominum gẽs alia est quæ cõtra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimũ atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quòd hęc ei admodũ incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tãtillæ copiæ cũ suis pugnaturæ essent, rursus, inquit, [a] Pro vano me ducas, nisi hoc tibi vt ego annuo, vsu venerit. Hęc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduũ Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugã esse facturos. Quinto die quũ putaret impudẽtiam illorum atque temeritatem esse in permanẽdo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperãs vt illos caperent viuos & in cõspectum suum adducerent. Medi, vbi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebãt, aliisque superuenientibus nihil tamẽ promouebant, etsi vehemẽter ingruebant: palàm facientes cùm aliis omnibus, tũ verò ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Pòst, vbi Medi se ægrè tutabantur, tũ verò ipsi se subduxere, Persæq; subeuntes excepere, ii quos [b] immortales rex appellat, quorũ dux erat Hydarnes: tanquã facilè hosté profligaturi. Vbi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quàm Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, vtpote [c] longioribus hastis quàm Græci vtentes, & in locis angustis, vbi nullus multitudinis erat vsus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cùm aliis in rebus ostentantes se peritè inter imperitos pugnare, tum verò in eo quòd quoties terga verterebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerẽt, cum vociferatione & strepitu ingruebãt: at Græci rursus se conuertẽtes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinem prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & caterùatim & vniuersis copiis iter occupare conati, nihil tamen

[a] In me vt mendacem consule. *Vel, De me vt mendaces facue.*

[b] *Cur ita vocarentur, supra expositum pag. 467.*

[c] Breuioribus

Α ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σε βασιλεῦ ἐπανδρωθὲν χεῖρας ἀπ' ἐμέθεν. καὶ ἐγὼ τοῦτο βασιλέϊ τε καὶ πολλίσιν πάλαι τῶν ἐν Ἕλλησι τοῦτο φέρεσι, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς. κέρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπηρώτα ὁντινα τρόπον, ὄντες ὀλίγοι εἶεν οἷοί τε εἰσὶ τῇ ἑωυτῶν στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψυὴν, ὡς μὴ ταῦτά τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρέξηκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποφεύξεσθαι. πέμπτῃ δ', ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ ἁλισκόμενοι, μάλα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους ὑμοθυμαδὶς· ἐντειλάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἀγαγεῖν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας Μήδοι, ἔπιπτον πολλοὶ ἄλλοι δ' ἐπεσήισσοντο, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσβαλόντες. δῆλον δὲ ἐποίεον πανταχῇ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγένετο δὲ συμβολὴ δι' ἡμέρης. ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τῇσι χερσὶ ἀπρηκτέοντο, ἐνθαῦτα ὅτι μὲν ὑπεξήισαν, Β οὐ Πέρσαι σὺν δεξαμένοισι ἐπήισαν τοῖσι ἀθανάτοισι ἐκάλεε βασιλεύς, τῷ ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ ὑπό τε εὐπετείης κατεργασόμενοι· ὡς δὲ ὅτι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ κατὰ τὠυτὸ, αὖτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλῃ τε ἀποδεικνύμενοι C καὶ οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως στρέψαντες τὰ νῶτα, ἀλλέες φεύγοιεν δῆλον. οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ παταγῷ ἐπῇσαν· οἱ δ' ἂν κατελαμβανόμενοι, οὐδὲ στρέφοντο οὐδένα αὐτῶν ἔτι τῶν βαρβάρων μεταστρεφόμενοι· καὶ τέλεα πολλὰ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων ἐπιπτον· ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδύνατο προβαλέσθαι οἱ Πέρσαι τὴν ἔσοδον πειρεόμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ πανδημίῃ προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. prompuebant, iterum sese receperunt.

ὁ μὲν

χθεσίδι-
ος καὶ ἡμέ-
ρου,

τὸ τούτῳ τῷ προσόδῳ τῆς μάχης λέγεται βασιλέα Ξέρξην θηρᾶσθαι, τοῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα μὴ καὶ τὴν στρατιὴν. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ Ⓐ βάρβαροι, οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἄτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταπατήσεσθαι τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἐπὶ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἐπῆλθον. Ⓑ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸν οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν βῦσκον ἀλλοιότερον Ⓒ Πέρσας ἢ τῇ προτεραίῃ ἐώρων, ἀπήλαυνον.

κ' χόντας

Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὅ,τι χρήσαιτο τῷ πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγά τι παρὰ βασιλέος δόκιον οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑστερον τῶν Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἄγγελον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀνιχύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης τοῦτ' ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθεν λόγοισι σημανέω. 288 ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τουτέων ἀπέθανε. ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Οἰνέτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀνιξυρεύς, εἰσὶ οἱ εἰπόντες πρὸς βασιλέα τοῦτον τὸν λόγον, καὶ προσηγησάμενοι τὸν οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γάρ, τόδε χρὴ καθωμόσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκήρυξαν οὐκ ὅτι Οἰνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἄγγελον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου ζητεόντων τοῦτον. τοῦτο δέ, φθόγγος Ἐπιάλτεω τοῦτο τὸ αἴτιον οἴδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἂν Μηλιεὺς τοῦτο τὸ ἀτραπὸν Οἰνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκώς εἴη. ἀλλ' Ἐπιάλτης

A Fertur autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quòd videlicet exercitui suo timeret. [a] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt. [b] nã sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quũ conflixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte B ad iter obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quàm pridie agendum vident, abscedunt.

a Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo mel.

b Ita enim pugnabant vt qui existimarẽt, illos, vtpote paucos, saucios esse, essq; vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Ibi regem ancipitem quódnã in re præsenti consilium capessereț, Epialtes EVrydemi filius al loquuturus adiit, tanquã magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauítque ei tramitẽ qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is C postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliã profugit: cuius profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyrę (nã illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliã causam (quã ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis D præmio affectus est. Hũc in modum Epialtes postea interiit. Est & alia quæ fertur fama, Onetem Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrẽsem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nã hinc licet coniectemus, primùm, quòd Græcorum pylagoræ nõ Onetæ & Corydali sed Epialtæ Trachinii caput pecunia licitati sunt, quòd scilicet eũ cõpertissimum haberent: deinde quòd Epialten ob hanc causam scimus se fuga propripuisse: postremò, & Onetes qui non erat Meliẽsis, ita demũ tramitẽ illũ nouisset si in ea regione multùm diuersatus fuisset. Ideóque Epialtæ E

culpam adſcribo, quòd Perſas per montem circumduxit, & ad tramitē perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes ſe confecturum ſpōdebat, probans, maiorē in modū lætus, ſine mora Hydarnem cū iis quibus præerat copiis miſit. Illic circa lucernarum accenſionem, *id eſt, ſub crepuſculum*, è caſtris profectus eſt, & tramitem ingreſſus. Quem tramitem indigenæ Melienſes veſtigauerunt: eóque inueſtigato Theſſalos deduxere aduerſus Phocēſes, eo tempore quo Phocenſes interſepto muris tranſitu, ad arcēdum bellum in præſidio erant. [a]Extrin ſecus nihil admodum præſeptus trāſitus erat, quū nihil eſſet vtilis Melienſibus. Sic autem ſeſe habet ille callis: Ab Aſopo fluuio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen eſt inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorſū montis extenta, deſinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima eſt ex Locridibus, Melienſes verſus, ac iuxta lapidem nomine Melampygum ac iuxta *κερκώπων ἕδρας, hoc eſt, malitioſorum ſedes*, vbi anguſtiſſimus callis eſt. Hac via atque ita ſe habēte Perſæ Aſopum tranſmittētes, iter tota nocte fecerunt, à dextra OEtæos mōtes, ad ſiniſtram terram Trachiniorum habentes: ac ſub exortum auroræ in cacumen montis euaſerūt: quo in loco (ſicut ſuperius oſtenſum eſt) mille Phocēſium armatorum præſidium excubabat, tum ad ſuam terram, tum ad viam tutandam. nam tranſitus inferior à quibus dictum eſt cuſtodiebatur, quòd eam per mōtem viam vltro à Leonide acceptam obſidebant. Hoc autē modo Phocenſes Perſas aſcendiſſe animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conſcendendo propter frequentiam quercuum latuiſſent, tamen edito multo ſtrepitu (vt res poſtulabat) frōdium ſuper pedes conſtratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocēſes recurrerunt: & dum ſibi arma induunt, cōfeſtim barbari adfuere: qui conſpicati viros arma ſibi circūdantes, obſtupuere. [b]quippe qui (vt in exercitu aſſeueratum fuerat) neminem ſibi ſperabant occurſurū.

a *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

b Quum enim nullum aduerſarium ſibi occurſurum ſperaſſēt, in exercitum inciderunt.

A γὰρ ὅτι ὁ Ἐπιζηλήσας τὸ οὖρος καὶ κατὰ τοῦτον ἀπῆγε τὸν στρατόν. Ξέρξης δὲ, ἐπεί οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα ὡς ἐχάρη ὁρμώμενος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τοῦ ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ ὡς λύχνων ἅφας ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τοῦτον δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξηυρηκότες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες

B τεῖχος τοῦ ἐσβολίου, ἔσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τούτου δὴ κατεδίδαχτο ἐοῦσα σοφὴν χρῆσιν Μηλιεῦσι. ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς ἀγκῶνος ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ τῷ τὴν ἀτραπὸν ταύτην κατὰ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ καλά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, τὴν πρὸς τοῦτον ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων τὴν πρὸς Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμ-

C πυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ ὀ στεινότατός ἐστι. κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἐζευσμένοι οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διεβαίνεσαν, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῃ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τὸ οὔρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυό- (κατὰ ἄκρα)

D μενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τὴν δὲ ἀνὰ τοῦ οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴ Φωκέες ὑπεδέξαντο, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὔρος, πολλῷ ἐὸν δρυῶν πλεῖστον) ἐπὶ μὲν δὴ νέμεα, φόφου δὲ ἠμυελμένου πολλοῦ, ὡς εἰκὸς ἦν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκαιέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν.

E ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θωύματι ἐγίνοντο. ὑπερθύμους γὰρ σφι φαίνεσθαι αὐτοὺς ἔσχον, ἐνεκύρησαν γὰρ.

ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα τεῦ δὴ ἄπο εἴη ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀρρήτως διέβαινε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ὅτι τὸ οὔρεος κορυμβον, ἐπισάμενοι ὡς ὅτι σφέας ὡρμήθησαν ἐς μάχην, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὔρος κατὰ τάχος. τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγείλαντες τὴν Περσέων τὴν περίοδον, οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ αὐτέτειναν. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, καὶ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοὶ παρεσκευάδατο. λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπολωνται κηδόμενος. αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ δὲ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλῆσός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεί τε ἤισθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας σὺν αὐτῷ κινδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπεύκτως οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἡ ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾷ, λέγοντα ὧδε,

A Ibi Hydarnes formidãs ne Phocenſes Lacedæmonii forent, Epialten percontatus eſt [a] quiſnã ille eſſet exercitus. Mox certior rei factus, Perſas tanquam in aciem inſtruxit. quorum miſſilibus multis crebríſque Phocẽſes quum ferirentur, fugam fecerũt in verticem mõtis, gnari aduerſum ſe ab initio illos veniſſe: & ſe præparabant tanquam perditi. Ita iſti ſentiebãt. Verùm his ſpretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Perſæ rapidi de mõte B deſcendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erãt, primùm vates Megiſtias extis inſpectis indicauit mortem illis pariter & ſibi impẽdere. deinde tranſfugæ notum fecere, Perſas montem circuire: ſed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco ſignificauere ſpeculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illuceſcente. Hîc inter ſe cõſultantes Græci, ſentẽtiis diſcrepabant. alii enim ſtationem nõ deſerendam ſuadebãt, alii id diſſuadentes contendebant. Ita diſſidentium partim abſcedunt, dilapſíque in ſuam quiſque vrbem ſe recipiunt: partim, qui cũ Leonide erant, ad illic perſtandum ſe accingunt. Fertur autem ipſe Leonides eos qui abſceſſere dimiſiſſe, de illorum vita ſolicitus: ſe verò & Spartiatas, qui adeſſent, non facturos è ſua dignitate ſi ſtationem deſererent, ad quam tutandam ab initio veniſſẽt. Cæterùm ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, poſteaquam D animaduertit ſocios ignauos & inuitos eſſe ad periculum ſubeũdum, veniam, eis abeũdi dediſſe, ſibi verò decedere inhoneſtum putaſſe: permanenti autẽ illic, ingentem gloriam futurã, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem ſperaſſe. Siquidem iã inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculũ, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumbe- E ret. Quod oraculum hexametris illa verſibus reddidit, in hæc verba.

[a] Cuias

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Persa victo ore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrũ donec passim discerpserit horum.

A Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόρου,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐσιχνεῖται ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῆα φθίμενον Λακεδαίμονος εὐρέος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων ἀνήσει μένος οὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίην· Διὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ μιν φημὶ
B Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον δάσσασθαι πόρτιν
δάσσηται.

Hæc reputãtem Leonidem, [a] cupidúmque gloriæ comparandæ, crediderim solum ex Spartiatis remisisse socios potius, quàm illos qui abierunt, in sententiis dissidentes, tam deformiter abisse. Cui rei non minimo id mihi testimonio est, quòd vates Megistias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas esse, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne secum periret, tamen abscedere noluerit, filium modò, qui ei vnicus erat, vnà militantem missum fecerit. Ita socii quos Leonides remittebat, ei obtẽperantes abiere. Thespienses tantùm atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespiẽses verò, libentissimi, qui negauerunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentésque vnà cum illo occubuerũt. quorum dux erat Demophilus Diadromei filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tãtisper moratus dum tempus esset quo forũ solet maximè frequens esse hominibus, è castris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nã descensus à monte, compendiarius magis ac breuioris multo spatii quã circuitus montis atque ascensus.

[b] Barbari igitur qui cum Xerxe erant, accesserũt: & Græci itidem qui cum Leonide, tanquã multo magis quã initio ad mortem per-

[a] Ac facere volentem vt id decus Spartiatarũ dũtaxat esset, remisisse soc.

Τῶνδε τε δὴ ὑπολειπόμενον Λεωνίδεω, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενειχθέντας οὕτω ἀκοσμίως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. μαρτύριον δέ μοι τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μούνους τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην Ἀ- C καρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἄπορτα ὄντα τῷ ἱρῷ τὰ μέλλοντά σφι συβαίνειν εἰπόντα, φανερὸς ὅτι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἑόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατειμένοι μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων D δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι. κατεῖχε γὰρ σφέας Λεωνίδης, ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες σὺν αὐτῷ ἀπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπτὼν χρόνον, ἐς ἀγορὴν E καὶ μάλιστα πληθώρην τῆς ὁδοῦ ἐπειείκει. ἐκ γὰρ ἐπέζαλτο ἐξ Ἐπιδηύρου οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὔρεος ἡ κατάβασις στεινοτέρη ἐστὶ, καὶ βεβαχύτερος ὁ χῶρος πολλῷ πρόσω ἢ τὸ μεταξὺ τοῦτο τε καὶ αὐλῶνος. οἱ τε δὴ βάρβαροι ἀμφὶ Ξέρξεα προσέπιπτον, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὸ ὑπὲρ θανάτου ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ καὶ ἀρχὰς

γὰρ γὰρ, ὃς καὶ ὁ μάντις
μούνους μουνογενέα

ἐπεξῆϊξ ἐς τὸ εὐρύτατον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ A progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nã munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenque cædebant, assiduè ad procedendum adhortantes. vnde multi eorum in mare decidẽtes absumebãtur, multo plures inuicem viui proculcabãtur, quum nulla pereuntis ratio haberetur. Quúmque scirẽt impendere sibi necẽ ab iis qui mótẽ circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudẽtes. Quorum plerisque quũ iam lanceæ diffractæ essent, nónulli gladiis Persas obtruncarẽt, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissimè opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarũ quoque illic cùm multi alii tam celebres ceciderũt quàm incelebres, tum verò duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspísque Arsamæi filius erat, qui quũ Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorúmque cõflictu, vt Græci ter hostib⁹ in fugã versis, a cadauer Leonidæ virtute subtraxerint: & eovsque perstiterint dú ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tũ verò pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo.

a Quater

τὸν ἀρότερον

ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δὲ, ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ στενότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στενῶν, ἔπιπτον πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δὲ ἔτι πλέονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. οὐ γὰρ λόγος B ἐτίθεις τῶν ἀπολλυμένων. ἅτε γὰρ βεβαμένοι τὸν μέλλοντα σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν προϊόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, προσφερεόμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τὴν ἀκμὴν ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ C
290 ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀπάρνεω θυγατρὸς Φραταγουνίης γεγονότες Δα- τὴν Φρα-γουνίης
ρείῳ. ὁ δὲ Ἀπάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἐὼν ἀδελφεός, Ὑστάσεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὸν θυγα- D τέρα Δαρείῳ, καὶ οἶκον πάντα καὶ ἐωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνης ἐούσης οἱ τῆς τέκνου. Ξέρξεά τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω· Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλός· ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεχέηκε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τοῦτο ἤκουσαν ἐπύθοντο E Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρωπῶντο τὸ νῖκος. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες, ἵζοντο ἅπαντες κολωνὸν πάντες ἀλλέες Ἕλληνες ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνὸς οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὄχθου λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ.

Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circunfundũtur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruentes, alii vndique circumuenientes & circumstantes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales extiterint, præstantissimus tamen exitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cũ Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodam Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tãtam eorum esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nuntiare, si Medi solé obducerent: se enim sub vmbra cum illis, nõ in sole pugnaturos. Hæc & alia huiusmodi dicta[a] memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi ferũtur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: E Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eò loci vbi ceciderũt sepultis, & iis sociis qui prius quàm à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

Terdeci's centũ hic certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modò mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hic peregrine [b]iacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio,

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluuium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deserusse duces.

a Mnemosyna sui aiũt, *id est, monumenta*, Dien.

b Iacere.

A ἐν τούτῳ σφέας ξὺν χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι λελειμμένῃσι· καὶ χερσὶ καὶ στόμασι καὶ τέχνῃσι οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἀντίης προσπεσόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πανταχῇ περιῆσαν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τὸν πρὸς φασὶ εἰπεῖν ὀλίγον πρὶν ἢ συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον παρὰ τοῦ ἑνὸς Τρα-
B χινίων ὡς ἐπεὶ οἱ βάρβαροι ἀπίσω τὰ ὀιστεύματα, ἅτε ἥλιον ἐκ τοῦ πλήθεος τῶν ὀιστῶν ἀποκρύπτοισι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἴη. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἰπεῖν (ὡς ἀγαθὰ μηχανῴη ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ἐκ τοῦ σκιῇ ἔσοιντο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Ταῦτα μὲν δὴ ἄλλα τοιουτοῦτρα ἔπεα φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ
C δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμονίων δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμησε μάλιστα τῶν οὔνομα ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ τούτων τῶν ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθῆναι οἴκεσθαι, ἐπιγράμματα γράμματα λέγεται τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε πεντηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

D Ταῦτα μὲν δὴ πᾶσι ἐπιγράμματα. ἴδιον δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ,

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο. ξὺν δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὅν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ὀπιγράμμασι μὲν νυν καὶ σήλη, ἔξω ἢ ὃ τοῦ μάντιος ὀπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ὀπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστέω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ὢν τὸν ξεῖνον ὁ ὀπιγράψας. δύο δὲ τουτέων τῶν τεικοσίων λέγεται ΕΥρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, πρεσβυτάτω αὐλοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινὸν λόχον χρησαμένοισι, ἢ ἀπόσω θῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμεμψίμοιρέ τε ἔσαν ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκείατο ὑπ' Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὰ μέγιστον· ἢ εἴγε μὴ ἐβούλοντο νοσῆσαι, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· πρεσβυτάτω σφι τουτέων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν. ἀλλὰ γνώμην διενεχθέντες, ΕΥρυτον μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐσδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχιμωτάτους. ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἰχεσθαι φεύγοντα. τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, ἀφθαρτεῖν· Ἀριστόδημον δὲ, λιποψυχέοντα λιφθῆναι· εἰ μὲν νυν οἱ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοσῆσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέει ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μείων ὀδυνιμίη προσθέσθαι. νυνὶ δὲ τοῦ μὲν, ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχεμυθίης τυχόντος, οὐκ ἐθελησάντος δὲ ἀποθνήσκειν, αἰσχυναίως σφι ἔχειν μείωσιν μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, καὶ διὰ τοιόνδε φάσιν τοιῶνδε· οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα οὐ τοῦ στρατοπέδου, δόξαι αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα τὸ τῆς ὁδοῦ, τελευτᾶν. τὸν δὲ σὺν ἄγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. ἀπονοσήσαντα δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὀνείδεός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἀτίμητος· ὅτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο. ὀνείδεός τε εἶχε, ὀνομάσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ὑπὸ τῇ ὑπὸ Πλαταιῇσι μάχῃ αἰσχρῶς πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τεικοσίων τουτέων, τελευτᾶν, τὸν οὔνομα εἶναι Πανίτην· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἤπυστο, ἀπάγξασθαι.

A

B

C

D

E

a Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatē, inscripsit. Ex his trecētis duo, EVrytus & Aristodem[a], feruntur [b] ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se cōsilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vnà cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conueniisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidē præ ignauia remansisse: EVrytū verò audita Persarum circuitione, petiisse arma: séque eis indutū iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mādauisse: illum dato in agmē impetu occubuisse. Quòd si vel Aristodemus solus redire Spartā neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnā irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessariò debuisse magnopere irasci. Quidam hunc in modum & ob hāc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autē, quum ab exercitu pro nuntio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitē: sociúmque eius qui vnà mittebatur, in pugnam profectū oppetiisse. Lacedæmonē igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, quòd eum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quòd Aristodemus fugax appellatus est. Verùm hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Plataeas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdē trecētis superfuisse, in Thessaliam pro nuntio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse.

a *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in Gulgatū edit. deest. ita enim in illū legitur, ὀπιγράμματα μὲν νυν καὶ σήλαι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ὀπίγραμμα, ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ὀπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστέω Σιμωνίδης, &c.*

b Ob vehemētissimum oculorum morbum.

c Quòd nullus ex Spartiatis ignē illi accenderet, aut cum eo colloqueretur.

Thebani autem, quorum dux erat Leontiades,[a] vi retẽti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erãt, dimicauerũt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderũt, ad eósque propius accesserunt, referẽtes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terrámque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cuius filium EVrymachũ postea Platæenses, quadringentorum Thebanorũ ducẽ, quòd vrbem ipsorum occupasset, intempestiue. Hũc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt.

a Ad tẽpus quidem, dum fuerũt vnà cum Græcis, necessitate adacti aduersus copias dimicarunt: at vbi res Pers.

Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pãdito, Quótnam sunt Lacedæmonii, quótve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorum omniũ magna est, & ciuitates multæ: quod autem discere vis à me, scies: Est enim [b] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium fermè virorũ, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt similes: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hũc Xerxes, Demarate, inquit, agedũ expone quo pacto hos viros minima cũ difficultate subigamus. tu nanque calles quò tendãt eorum cõsilia, vtpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimũm sit exponere. Id quòd

b Lacedæmonio agro

Ὡς δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ἐπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐπεὰς τὴν βασιλέος στρατιὴν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ὀπὶ τὸν κολωνόν, ἀποχωρέοντες τούτων, χεῖρας τε ἐπεφέροντο, καὶ οὐκέτι ἅμα ἕποντο τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέα λόγον, ὡς καὶ μηδίζοισι, καὶ γῆ τε καὶ ὕδωρ σφι ἐπεφόρησαν βασιλέϊ· ἐπὶ τοῦτο δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπίκοιατο, καὶ αἰτίοι εἰσὶ τοῦ πρώματος τοῦ γενομένου βασιλέϊ. ὥστε ταῦτα λέγοντες ἐπείθοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. ὑμῖν μέντοι πάρα πάντα πυνθάνεσθαι· ὡς γὰρ αὐτοῖς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν πίνας αὐτέων ἐς ἀπέκτειναν παρασιόντας, τοὺς δὲ πλείονας αὐτέων, καλυσάμενος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιληΐα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ ἔχοντα τὸ ἄρχειν τὸ Πλαταιέων. ταῦτα μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἑλλήνων ὕστερα ἠγωνίσατο.

Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἤρετο ἀρξάμενος ὧδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός. τεκμαίρομαι τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἔπεσπε ἀπέβη οὕτω. νῦν δὲ μοι εἰπὲ κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τούτων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πολλῶν τῶν Λακεδαιμονίων πολλοὶ, καὶ πόλις πολλαί· ὃ δὲ θέλῃς σκοπεῖν, εἰδήσεις. ἔστι οἰκημένη Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκταχιλίων μάλιστα· καὶ οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι σοὶ δὴ μαχεσαμένοισι. οἵδε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἂν ἐπὶ τοσόνδε τῶν ἀνδρῶν τούτων ὑπερβαίημι; ἴθι, ἔξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος. ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι παρὰ τὸ μέσον ἔπος φέρειν τὸ ἄριστον, εἰ τῆς

» ναυτικῆς στρατιῆς νέας τετρακοσίας ἀποσεί- A
» λῃς ὅτι τῷ Λακεδαίμονα χώρῳ. ἔστι δὲ ὅπ'
292 » αὐτῇ νῆσος ὑπεκειμένη, τῇ οὔνομα ἐστὶ Κύ-
» θηρα· τὸν Χίλων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτα-
» τος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶ Σπαρ-
» τιήτησι ἥν τῆς θαλάσσης κατα δεδυκέναι
» μᾶλλον ἢ ἐπαφέρειν, αἰεί τι προσδοκῶν
» ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξη-
» γέομαι· οὔτι τὸν σὸν τόλον προφάσας, ἀλλὰ
» πρώτα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν τόλον. ἐκ
» ταύτης ὦν τῆς νήσου ὁρμεώμενοι, φοβεόντων B
» σὸν Λακεδαιμονίοις. παρεόντος δὲ πολέμου
» σφι ἐόντος οἰκηίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονταί τοι μὴ
» τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τοῦ
» πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδυλωθείσης
» δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενέες ἤδη οἱ Λα-
» κωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἴω δὲ ταῦτα μὴ
» ποιῇς, τά δέ τοι προδέκομαι ἔσεσθαι· ἔστι τῆς
» Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ
» χώρῳ πάντων Πελοποννησίων στιωμοσάμ-
» των ὅτι σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῷ C
» ἡμομένων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
» ποιήσαντι, ἁμαχητὶ ὅ, τε ἰσθμὸς σοὶ καὶ αἱ
» πόλις προσχωρήσουσι. λέγει μὲν τῶνον
Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ ὃς
ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, προσάτυχόν τε
τῷ λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης
» ποιέῃ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς
» ἐκ δεκόμενον λόγους ὃς φθονέῃ τοι εὖ πρήσ-
» σοντι, ἢ καὶ προσθιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ
» γὰρ δὴ καὶ ξπασι τοιούτοισι χρεώμενοι D
» Ἕλληνες χαίρουσι τῷ τε εὐτυχέῃ φθονέου-
» σι, καὶ τὸ χρέων συγχέουσι. εἰ δ' ὅτι τῆσι πα-
» ρεούσῃσι τύχῃσι, τῷ νέες νεναυπηγήκασι τρια-
» κόσιαι, ἄλλας ἐκ τῶ γραπτοῦ τειχο-
» σίας ἀποπέμψεις προσπλώειν Πελοπόννη-
» σον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ αὐτίπαλοι· ἀ-
» λλὰ δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, διχθὰ χρέε-
» σθαι τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιό-
» μαχοί τοι ἔσονται. ὃ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πε-
» ζῷ ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ E
» πορθυόμενος. εἰ δὲ ἀφαιρήσεις, οὔτε σὺ ἔ-
» σεαι χείνοισι χρήσιμος, οὔτε κεῖνοι σοί. τὰ σε-
» ωυτοῦ δὲ πρήγματα οὕτω, γνώμῃσι ἔχων τοιῇδε
» αὐτὶ πολεμίων μὴ ὑπολέγεσθαι πρήγματα,
» τῇ τε ἡσσόντων τὸν πόλεμον, τά τε ποιήσουσι,
» ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἰχθυοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ

vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare cõducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: nõ ille quidẽ tuam classem prævidens, sed quamcũque similiter extimescés. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prælia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra præliũ & cæteræ ciuitates vltro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agẽdum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prosperè agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudẽt, vt & fortunato inuideãt & meliorem oderint. Quod si è præsẽti conditione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecẽtas alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profectò fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simúlque omnis exercitus nauticus terrestri, & inuicem terrestris vnà iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu verò tua ipsius bene constitueris si aduersariorum res apud te non agitaueris. Hîc illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibiipsi

prospiciendū sufficiūt, & nos itidē ad prospiciendū nobis. Quòd si Lacedæmonii aduersus Persas in pugnam ibunt, impendētem sibi cladem haudquaquam deuitabunt. Ad hæc subiiciēs Xerxes, Rectè, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimū ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sentētia à tua superatur. Neque verò illud admitto, eum nolle rebus meis bene cōsultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re, cōiecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet, [a] eúmque malè odit: cum tamen patrio solo nihil eodē consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est beneuolentissimus, eique consultanti optimè consulit. Quapropter ab infectatione, qua in Demaratū vteris hospitem meum, posthac [b] abstinere te iubeo. Hæc Xerxes loquutus, inter cæsos transiit, vbi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundémque ducem esse, iussit [c] abscisso capite in crucem tolli. vt mihi cùm aliis multis indiciis, tum hoc præcipuè manifestum sit, regem Xerxem maximè omnium excanduisse in Leonidē viuentem. Nam alioqui nunquā in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Persæ maximè soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eā narrationem vnde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regē aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: vbi responsum est id redditum cuius paulo antè memini. Acceperūt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidē Lacedæmoniis beneuolus (vt & ego arbitror, & ratio dictat) tamen hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum vellet, vt coniectare licet, siue quòd insultaret: Nam posteaquam Xerxes

a Eúmque tacito prosequitur odio. neque consilium petenti ciui dederit ciuis quod putet esse optimū, nisi summū virtutis gradū attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti, &c. *Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.*

b Abstinere quēlibet iubeo.

c *Vel, Caput eius abscissum.*

A ἐωυτῶν πέρι φρονέειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων αὐτῶν ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δ', ἐὰν ἴωσι αὐτίκα Πέρσῃσι ἐς μάχην, σφέων τὸ πρέον τεθνήξεται. ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαιμένες, οὔ τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται δέ οἱ ἐμοὶ, γνώμην μέντοι ἐσόδεται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε ἐν δέδοκται, ὅκως σὺ μὲν ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι τοῦτο ἐν τούτου γαθμώμενος, καὶ τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ οὐ πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δεξιώτης τῇ σιγῇ· οὐδὲ αὖ συμβουλεύοντι τὸν ἀρετῇ πολίτης αἰνέει τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποδέεσθαι, εἰ μὴ τρόσω ἀρετῆς αἴνησι (ἀπάνιοι δὲ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι) ξεῖνος δὲ ξείνῳ οὗ πρήσσοντι ὀρθὰ βουλεύεται τῶν πολιτέων, συμβουλεύοντί τε αὖ συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα. ὕστερον καὶ ὀλίγης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, παρεγγυᾶσθαί τινα τὸν λοιπὸν χρόνον. Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξῆλθε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλέα τε ἐὸν καὶ στρατηγὸν Λακεδαιμονίων, ἐξέλθοι ἐκ τοῦ μύρτου τὴν κεφαλὴν ἀποταμών. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ὡς δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἧκιστα γένοιτο, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα ἐπηνόμησε. ἐπεὶ πλεῦν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεε τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. ἄψομαι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου τῆμοι πρόσθεν ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς ἔμελλε τὴν Ἑλλάδα, πρῆγμα, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρόσθεν εἶπον. ἐπύθοντο δὲ ξόπτῳ θωὺμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἐὼν εὔνοος Λακεδαιμονίοισι. πρῆξαι δὲ εἰκὰς ἦν εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαίρων. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξης

B

C

D

E

293

ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν A
ὁ Σούσιος ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος
ταῦτα, ἤθελησε Λακεδαιμονίοισι ὀξαγγεῖ-
λαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐ-
πικίνδυνον γὰρ ἐὼν μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ, μη-
χανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβὼν,
τὸν κηρὸν αὐτὸ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ὡς τὸ
ξύλον τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν ἀσπλέος
γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὅπ ἐπέτη-
ξε τὸν κηρὸν ὅπὶ τὰ γράμματα ἀφεῖ-
μενον κενὸν τὸ δελτίον, μηδὲν φορτίον πα- B
ρέχοι τοῖς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο
ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμ-
βαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι,
ὡς ἐγὼ πυθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυ-
γάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ, Γοργὼ, ἐπέθε-
το, ὑπιφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κνᾶν
κελεύουσα, καὶ ὑπόψεσθαι σφέας γράμματα
ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, ἔφρασαν, καὶ ἐ-
πελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι
ἐπέστειλαν.

statuit aduersus Græciam sumere expeditionẽ, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat. quod literis exaratum, rursus cera inducit, nequid negotii apud viarum custodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eadémque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, [a] ipsam rem interpretata, iubens ceram effringi. fore enim vt literas in ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedæmonii literas repertas legerunt, eásque deinde ad Græcos dimiserunt.

[a] Quum rem animaduertisset, *Vel, excogitasset.*

HERODOTI Halicarnassei historiarũ liber octauus, qui inscribitur VRANIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ὀγδόη, ἐπιγραφομένη ΟΥΡΑΝΙΑ.

A

TQVE hæc quidem ita gesta dicũtureſſe. Græci autẽ quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienſes, qui naues centum viginti ſeptem præbuere, functis ſibi Platæenſibus: qui etſi rei nauticæ inexperti, tamen ſtrenuè alacriterque pro ſe illorum naues armauerant. Corinthii, qui attulere naues quadraginta: Megarenſes, qui viginti: Chalcidenſes totidem ſibi ab Atheniẽſibus præbitas armauerunt: AEginetæ, * vndeuiginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienſes, ſeptem: Trœzenii, quinque: Styreenſes, duas: Chii, totidem, cum totidem pentecõteris, *id eſt*, *nauigiis quinquagenũm remorum*. Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum ſeptẽ penteconteris. Hæ naues ad Artemiſium in ſtatione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum eſt. Vniuerſarum verò præter penteconteros, ad Artemiſium coactarum, numerus fuit ducentarum ſeptuaginta vnius. His ducem, penes quem ſumma imperii eſſet, Spartiatæ præbuerunt EVrybiadem Euryclidæ filium. Nam ſocii negauerunt ſe, niſi Lacon eſſet imperator, ſequuturos eſſe Atheniẽſes ductores, ſed exercitũ qui futurus erat ſoluturos. Etenim iam inde ab initio, antequã in Siciliam ad ſocietatẽ ineundam mitteretur, agitatũ ſermonibus erat tanquã expediret rẽ nauticã Atheniẽſibus permittere: cæterùm recuſatib⁹ ſociis, ceſſere

Octodecim.

B

C

D

294

T

ΑΥΤΑ μὲν δὴ ὧδε λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἕλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν τεταγμένοι, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. τοῖσι δὲ Ἀθηναίοισι Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, σὺν ἐπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσερήκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι Ὀποῦντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. ἔσθ᾽ ὅτε μὲν ὧν τοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ᾽ Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὁ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ὅπ᾽ Ἀρτεμίσιον, ἐών, πρὸς τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδεα Εὐρυκλείδεω. οὐ γὰρ σύμμαχοι ὦδε ἔφασαν, εἰ μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύοι, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. ἐμέμετο γὰρ κατ᾽ ἀρχὰς λόγος, ὥστε καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅτι συμμαχίην, ὡς ὁ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ὑπηρέτην. ἀπεδείκνυσαν δὲ τὸν συμμαχον, εἶκον

Ἀθηναῖοι,

Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοοῦντες. στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος ξυνὸν τῷ κακίον ἐστί, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὅτι σταθμοὶ ὦν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέλεγον, ἀλλ' εἶκον μέχρι οὗ κάρτα ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ἀσάμενοι Περσέα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, περιφασιν τὴν Παυσανίεω ὕβριν περιχάμενοι, ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ὕστερον Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταθεμένας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιῆς ἄπλητα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες, δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ στρεπτοὶ οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω περιμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ἐκπέμψωσι. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάλλονται Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ὅτι μισθῷ τρισκαίδεκα τάλαντοισι, ὅπως τε καταμείνωσι, περὶ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοῦ Ἑλλησπόντου ὅτι τάχιστα ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτῷ δῆθεν δίδοις. ὡς δὲ οἱ οὗτος ἀνεπείσθη, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ἦσσαρε μοῦνος, φάμενος ἀποπλεύσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ περιμενέειν· περὶς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπεί τοι ἐγὼ μείζω δώσω δώσω, ἢ βασιλεὺς ἄν τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει ὅτι τάχιστα τὸν νέα τῷ Ἀδειμάντου, τάλαντα ἀργυρίου βαρέα. ὑποπλησάντων τε δὴ τῶν πλοίων δώροισι, ἀναπεπεισμένοι ἔσαν οἱ Εὐβοέες ἐκεχαρίσατο. αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδησε, ἐλάβετο γὰρ καὶ λοιπὰ ἔχων· ἀτὰρ οἱ μεταδόντες τούτων τῶν χρημάτων, ἐπίστευσαν οἱ Εὐβοέες ἐκείνῳ μᾶλλον ἢ τοῖσι Ἕλλησι.

Atheniēſes, quòd magni facerēt Græciā ſupereſſe: quam intelligebant eſſe perituram ſi de principatu contenderent: rectè ſentientes. Nam inteſtina ſeditio tāto deterior eſt bello quod concorditer geritur, quanto bellum deterius eſt pace. Hoc itaque ipſi intelligentes, non repugnādum putauerunt, ſed tantiſper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum oſtenderunt. Siquidem poſteaquā expulſo Perſa, iam de illius terra diiudicabant, ſuperbiam Pauſaniæ cauſati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verùm hæc poſterius geſta ſunt. Tunc autē ii Græci qui ad Artemiſiū ſe contulerant, vbi viderūt & multum nauium ad Aphetas eſſe contractum, & omnia plena exercitu hoſtili, perculſi metu, quòd præter opinionem ſuam expectationémque res barbarorum ſuccederent, conſultabant de faciēda fuga ex Artemiſio [a] interiorem in Græciam. Quorum conſultatione cognita, EVbœenſes obſecrabant EVrybiadem vt aliquātulum temporis præſtolaretur, vſquedum ipſi liberos atque domeſticos ſubducerent. Vbi non perſuadent, ad ducem Atheniēſium Themiſtoclem tranſgreſſi, paciſcuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EVbœam perſtarent donec pugna nauali decerneretur. Themiſtocles autē hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex ſua ipſius pecunia, quinque talentis impertit: hoc perſuaſo, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui ſolus reluctabatur, negans ſe permanſurum, ſed ab Artemiſio profecturum, ita alloquutus eſt iureiurādo interpoſito: Tu verò haudquaquam nos deſeres, quem ego maioribus donabo muneribus quàm quæ rex Medorum tibi mitteret ſocios deſerenti. Hæc loquutus, ſtatim ad nauem Adimanti tria miſit argenti talenta. Iſtis pecunia corruptis, cū EVbœēſibus gratificatus eſt Themiſtocles, tū reliquū pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quā eū interuertiſſe ideo latuit eos qui partē illius acceperāt,

[a] In Græciæ interiora.

Ἀδείμαντος πάντες δώροισι ἐκαμψε.

quòd putabant eam ab Athenien-
sibus ad hoc ipsum profectā esse.
Ita in EVbœa perstitere, ac prælium fecere, quod ita gestum est:
Barbari quum ad Aphetas circa diluculum venissent, quúmque id quod etiam antè audierāt cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium stationem habere, libidine tenebātur aggrediēdi, si fortè eos interciperent. Cæterùm ex aduerso inuadendum non videbatur, ne Græci, conspectis ipsis obuiam tendētibus, fugam capesserent, [a] nóxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat vt hi effugerent, & illorum insidiātium ne sacrificulus quidem euaderet. Igitur ad hanc rem transigendam hoc sunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxta Capharea & Geræstum ad Eurypum, ne circumuehentes EVbœam ab hoste cernerentur, sed eū circumuenirent: ducentis quidem nauibus quæ hac irent, viam quæ retrò ferebat obsepiētibus, reliqua verò classe ex aduerso ingruente. Hoc capto consilio quas constituerant naues miserunt, non habentes in animo ipsi eo die Græcos adoriri, nec priusquam signū quod conuenerat cum iis qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de suo aduentu. His circummissis nauibus, reliquarū apud Aphetas numerum inibāt. In quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias quidā Scionæus qui iisdem in castris erat, omnium ea tempestate hominū optimus vrinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Persis seruauit, multa & sibi lucratus est: Hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Græcos transire, sed quum ad eam diem non fuisset nactus occasionē, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertū quónam modo illinc transierit. demiror tamē si verū est quod refertur. refertur enī, quū ex Aphetis mare subisset, nō prius emersisse quā ad Artemisiū peruenit, octoginta ferme maris stadia emēsus.

[a] Nóxque fugiētes exciperet. alioqui enim eua fissent. quum tamen, vt quidem illi consilium inibant, ne igniferū quidem fuga superesse oporteret. *Q. d. Rationem enim inire volebāt qua omnes ad vnum in suas manus venirent, & ne igniferi quidem elaberetur.*

Est enim τῶν αὐτῶν λόγῳ quod dicimus A leur conte, aut, Selon qu'ils faisoyent leur cōte.

A ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἔχθειν ὅτι δὴ λόγῳ τούτῳ τῷ χρήματα. οὕτω δὴ κατέμειναί τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμαχήσαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας τὸν δείλην πρηΐως ἡμερώμην ἀπικέατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, προθυμοί ἐσαν ἐπιχειρέειν εἴ κως ἕλοιεν καὶ τάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς αὐτῆς πρόσπλωσιν οὔκω σφι ἐδόκεε, τῶν δὲ εἵνεκα·

B μὴ κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες πρόσπλοιοντας, ἐς φυγὴν ὁρμήσαιεν, φθόνον τε δὴ φόβου καὶ παλαιοί. καὶ ἔμελλον δώσειν ἐκφεύξεσθαι. ἢν δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκ φυγόντα πρήσεσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπὸ στέων ἐπικρίνοντες δηχοσίας, πρεσπέμπουσι ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς αὐ μὴ ὀφθεῖσαι ὑπὸ τῶν πολεμίων πρόσπλέουσαι Εὐβοίας, καὶ τε Καφηρέα, καὶ πρὸς Γεραιστόν, ἐς τὸν Εὔριπον, ἵνα δὴ πρόσχοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι; καὶ φράξαντες αὐτέων τὸν ὀπίσω φέρουσαν ὁδόν, σφᾶς ὑπεκπλώοντας ἐξ ἐναντίης· ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας. αὐτοὶ δὲ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σεῦμα σφι ἔμελλε φανήσεσθαι τῶν πρόσθε πρόσπλεόντων, ὡς ἥκοντων. ταύτας μὲν δὴ πρόσπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι

D ἐποιεῦντο τὸν ἀριθμόν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄ- 295
ριστος. ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων ἑωυτῷσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς προσεβάλετο. οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρῆκε, ὡς τότε. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἐπ' ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· θωυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐς Ἀφετέων δρυὸς ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ὅτι ὁ Ἀρτεμί-

σιον, σταδίοις μάλιστά κη τούτοις ἐς ὀγδώκοντα ἀπὸ τῆς θαλάσσης διεξελθών.

λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέα εἰκελα τοῦτῳ τῷ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετιέντες, ἀληθέα. τοῦτῳ μὲν τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τῶν τε ναυηγίων, ὡς γένοιτο, καὶ τοῦ παρεμφθείσας τὰς νέας περὶ Εὔβοιαν. τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, σφίσι, τῷ ἡμέρῃ ἐκείνῃ αὐτοῦ μείνασι καὶ ἀναπαυσαμένοισι, μετέπειτα νύκτα μέσην πλέοντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντᾶν τῆσι παρεπλεούσῃσι τὰς νηῦς. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλῃ ὀψίῃ γενομένῃ τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὖτοὶ ἐπεμέπλωον ὅτι τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὁρέοντες δὲ σφέας οἵ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ὑπεκπλώοντας μυρίους ὀλίγῃσι, παίγνιον σφι μανίῃ ἐπενείκαντες, ἀπῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας· ἐλπίσαντές σφεας θύπτεώς διρήσειν· εἰκότα κέρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν, πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλωούσας, καὶ παρεσπασμένας τὰ κῶλα, ἐκυκλοῦντο αὐτοὶ ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν σύνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὁρέοντες τὰς ἐκλελοιπυίας αὐτοῖς, καὶ ὑπισάμενοι ὡς οὐδεὶς αὐτέων ἔσται νοστήσων· (οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι τῷ γινομένῳ, ἀμίλλη ἐπεποίητο ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἑλῶν, δῶρα παρὰ βασιλέος λήμψεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, αὐτόθεν θεῖοι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας στεώσαντο· ὕστερον δὲ σημήναντος, ἔργου εἶχοντο τὸ ὀλίγῳ πρὸ ἁπάντων ἁμφίστοιχοι, καὶ κατὰ κόσμον. συνῆπτον τε πεντήκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβάρων, ἐν δὲ καὶ Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρώτης δὲ Ἑλλήνων νέὸς τῶν πολεμίων εἵλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος

A De hoc viro & alia memorãtur, partim mẽdaciis similia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemisium peruenisse. Is vbi eò peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauiũ ad circumeundam EVbœam dimissarum. Hoc illi audito inter se colloquuti sunt: & quum multæ essent sẽtentiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in statione perstaretur: dehinc media B nocte soluentes proficiscerẽtur, & classi hostium quæ circumageretur occurrerent. Pòst, vbi nemo se ex aduerso fert, obserua to diei crepusculo, ipsi feruntur in barbaros, animo experiundæ fortunæ cùm in pugnando tum in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducésque paucis cum nauibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dãtes, & ipsi naues educunt, sperantes C facilè se illos ire interceptum. meritò sanè id sperantes, quòd viderent paucas esse Græcorum naues, suas verò multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnę calamitatis loco ducentes quòd videret circumueniri illos, quorum neminẽ animaduerterent esse rediturum: adeo enim infirmæ res Græcorũ D esse videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur vt ipse primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſibus sermo atque respectus. Græci, vbi eis signum datum est, primùm conuersis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde secundo signo dato, opus capessunt, quanquam E in exiguo spatio deprehensi, & à fronte. mox triginta barbarorũ naues excipiũt, in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanũ, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauẽ hostium cepit vir Athenienſis

Lycomedes AEschrei filius: idémque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi nunc illi superiores essent, interuentu noctis dirempti sunt: & Græci quidem ad Artemisium reuecti, barbari verò ad Aphetas, multo maius opinione sua certamen experti. In hoc prælio, solus è Græcis qui cũ rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quẽ Athenienses ob eam rem tractu soli in Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [a] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [b] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erãt milites, metu consternabantur, credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quæ ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna naualis, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarũ in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem huiusmodi nox cõtigit. At iis quibus negotium datum erat vt EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maius est quòd eos dum in pelago ferrẽtur inuasit: adeo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos cursum tenẽtes tempestas ac pluuia adorta est, quũ essent ad concauá EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quò ferrentur, ad petras impingebãtur. Et id omne à deo fiebat, quò Græcæ classi par redderetur id nauiũ quod supererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EVbœæ concaua periere. Barbari verò qui apud Aphetas erant, vbi ipsis libentibus dies illuxit, [c] naues suas stabilierunt, satis habentes, quum malè rem gessissent, quietem agere in præsẽs. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ superuenere: quæ suo aduẽtu illis tũ animũ addiderũt, tũ nũtiũ attulerũt, eos barbaros

a *Id est, Res naufragio demersæ.*

b Nauium proris aduoluebantur.

c Naues suas loco non mouebãt. *Vel, Naues immotas sinebant.*

A Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἀριστήιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δὲ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἐπεραλκέως ἀγωνιζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. τοῖσι μὲν δὴ Ἕλλησι ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μοιρίδιος τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσάν μιν

B χώρην ἐν Σαλαμῖνι. ὡς δὲ ἐφέρετο ἡ ἐγγένεε, ἐπὶ μὲν τῆς ὥρης μέσον ἦεσσε· ἐγένετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ περί τε τὰς πρῳρέας τῶν νεῶν εἰλέοντο, καὶ ἐτάρασσον τοὺς παρεόντας τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατίστατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον. πρὶν

C γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφέας ἔκ τε τῆς ναυμαχίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γλυκυμύδου τοῦ Πηλίου, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή. ἔκ δὲ τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥύματα ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν ὡρμημένα, βρονταί τε σκληραί. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. τοῖσι δὲ περὶ αὐτέων περιπλώουσι Εὔβοιαν, ἦν αὐτῇ περ ἔδοσαν νύξ, πολλῷ ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ καὶ πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος

D σφι ἐγίνετο ἄλγεα· ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι παρὰ πέτρας, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐπιεικέως τε πᾶν τὸ κατὰ θεὸν ὅκως ἂν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μᾶλλον δὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι μὲν δὴ περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπελάμψε,

E ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας· καί σφι ἀπεχρέετο κακῶς παρεοῦσι ἡσυχίην ἄγειν τὰ τῶν παρεόντων. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθεον νέες τριῆρεις καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δὴ σφέας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην ἔλυσαν, ὡς τὴν βαρβάρων

296

οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πάντες εἰη- A
σθμ διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆ χειμερινοῦ χει-
μῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥραν,
πλέοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι. ταύ-
τας δὲ διαφθείραντες, ὡς διέφθαρτο ἐγένετο,
ἀπέπλωσαν ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. τρί-
τῃ δὲ ἡμέρᾳ δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατη-
γοὶ τῶν βαρβάρων, νέας οὕτω σφι ὀλίγας
λυμήνεσθαι, καὶ ὃ ἀπὸ Ξέρξεω δείσαντες,
οὐκ ἀνέμειναν ἐπὶ τοῖς Ἕλλησι μάχης
ἄρξαι, ἀλλὰ προθυμηθέντες, τὴν μέσον B
ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε
ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ταύτας καὶ ναυμαχίας γίνε-
σθαι τούτους καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν
Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ
θάλασσαν τοῦτο τοιόνδε, ὥσπερ περὶ
ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν.
Ἕλληνες μὲν δὴ προεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσου-
σι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δὲ
ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθεί-
ραντες, τοῦ πόρου κρατήσουσι. ὡς δὲ τάξά- C
μενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, Ἕλληνες
ἀτρέμας εἶχον τοῦτο τοῦ Ἀρτεμισίου. Ἕλ-
λησι δὲ βάρβαροι μιμοειδὲς ποιησάμενοι τὴν
νεῶν, ἐκυκλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς.
ὁρμηθέντες οἱ Ἕλληνες ἐπεμέπλεόν τε καὶ
συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ πα-
ραπλησίοισι ἀλλήλοισι ἐχώρεον. ὁ γὰρ Ξέρ-
ξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος,
αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἔπιπτε, παρασεισομέ-
νεών τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ D
ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶ-
κε. δεινὸν γὰρ πρῆγμα ἐποιέοντο, ὑπὸ νεῶν ὀ-
λίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν
δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ
δὲ ἄνδρες, πολλῷ δὴ ἔτι πλείονες νέες τε
τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγω-
νιζόμενοι, διέσχησαν χωρὶς ἑκάτεροι. ἐν
ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν
Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν· οἵ ἄλλά τε
μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτῶν E
ἀνδρῶν εἵλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ
Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν
Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης
ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνην οἰκηίην παρε-
χόμενος, ἐστρατώτευε ἀνδράσι τε δικηκοίοισι ἐς
οἰκηίην νηί. ὡς δὲ διέσχησαν ἄσμενοι ἑκάτεροι,

qui Eubœam circũuehebantur, A
tempeſtate illa quæ extiterat cũctos interiſſe. Itaque Græci eadẽ qua pridie obſeruata hora profecti, naues Cilicũ inuaſere. Quas vbi corrupere, & nox aduenit: iterum ſe ad Artemiſium receperunt. Tertio die barbarorum duces, tum indignè ferentes [a] à tantula ſe claſſe vexari, tum à Xerxe ſupplicium timentes, non expectandum ſibi amplius cenſuerũt vt Græci priores pugnam capeſſerent, ſed inſtructas naues circa B
meridiem eduxerunt. Contigit autem vt per hos eoſdem dies & hæc naualia prælia & illa in Thermopylis terreſtria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVrypo, quemadmodũ illis qui cum Leonide erant de tranſitu arcendo. & Græci quidẽ ſeſe adhortabantur ne barbaros intrare Græciam ſinerent: barbari verò, vt Græcorum copiis profligatis, tranſitu potirentur. Procedente autem Xerxianorũ C
claſſe in acie ordinata, dũ Græci ſe apud Artemiſium immotos tenerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata claſſe circumdabant. Ibi Græci ex aduerſo prodeuntes conflixere. Qua ĩ pugna pari marte pugnatum eſt. nã Xerxiana claſſis præ magnitudine & copia ſua in ſe incidebat, perturbatis nauibus & mutuò incurſantibus: reſiſtebat tamen neque cedebat. Indigna D
enim res videbatur, à paucis nauibus in fugam conuerti. Itaque multæ Græcorum naues interibant, multi etiam viri, ſed multo plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicãtes vtrique ab alteris abſceſſere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam AEgyptii nauauerũt operã, cùm aliis magnis editis operibus, tum hoc quòd quinque Græcas naues cum ipſis propugnatoribus cepere. E Græcis autem eo die præſtantiſſimi extitere Athenienſes, & inter Athenienſes Clinias Alcibiadis filius: qui domeſtico ſũptu ac propria naui cum ducẽtis viris militabat. Vbi E
vtrique libẽter in diuerſũ abiere,

[a] Se tantulam ſuã claſſem profligare. *Id eſt, In periculum conijcere me profligaretur à Græcis.*

ad ſuas ſtationes ſeſe recepere. Græci autem direpto prælio reuecti, etſi cæſorum corporibus ac naufragiis potiti erãt, tamẽ quòd malè affecti eſſent, præcipuéque Athenienſes (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de fugiendo [b] in vlteriora Græciæ deliberabant. Themiſtocles, reputans, ſi ab amicitia barbari Ionas & Cares abduceret, fieri poſſe vt reliquos ſuperarent, dum EVbœenſes pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eiſque dixit ſe aſtutiam quandam habere, qua ſperaret optimos quoſque ſociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditque, ad eam tranſigendam hoc ab illis agẽdum eſſe, vt EVbœicorum pecorum quantum vellet quiſque mactaret. ſatius enim eſſe ſuorum copiis illos potiri quàm hoſtem. Ac monuit vt ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere: ſibi autem de diſceſſu ſub tempus opportunum curam fore, vt ſine noxa abirẽt. Hoc illis probatum quum eſſet, accenſis ignibus ad pecora eſt itum. nam EVbœenſes, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicẽte, neque exportauerant quicquam, neque importauerant: & velut impendente eis bello, res ſibi quoque ipſis obſcuras effecerant. ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canabacea iactat in æquor,
EVbœa capræ mugientes fac procul abſint.

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebãt, fiebat vt in pleriſque aduerſa fortuna vterentur. Dum hæc iſti agebant, aduenit ex Trachine ſpeculator. nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas, genere Anticyrenſis, cui datum erat negotium cum expedito nauigio actuario, vt renuntiaret iis quiapud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad

a In Græciæ interiora

297

A ἐς ὅρμον ἀπείγοντο. ④ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἀγαχριηθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, πεπληγότες δὲ πεφευγότες, καὶ σὺν πλείοσι Ἀθηναίοισι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν πεπονημέναι ἔσαν, ὁρμισθῆναι δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορρᾴγειε ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό, τε Ἰωνικὸν καὶ ὁ Καρικὸν φῦλον, οἵπερ εἵνεκα τῶν λοιπῶν κατὰ τάχος γεγένηνται, ἐλαυ-
B νόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα δὴ τὴν θάλασσαν ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλαμήν, τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς Ἴωνας. ταῦτα μὲν νέα ἐς ποσὸν 297
τὸ πρηγμένον. ὅπως δὲ τοῖσι κατηκόοισι σφι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε. τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅσα τις ἐθέλοι κατὰ θύειν. χρέεσθαι γὰρ εἶναι ταῦτα ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. προαγορεύειν τε προστιθεῖναι τοῖ-
C σι ἑωυτῶν ἑκάστοις πυρὶ αἰάζειν, κομιδῆς δὲ περὶ τοῦ ὥρου αὐτοῦ μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέεσθαι ὅπως τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσε σφι ποιέειν καὶ αὐτίκα πῦρ αἰάκαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. ④ γὰρ Εὐβοέες πᾶσαν χρησαμένοι τὸν Βακίδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτ' ἐξεκομίσαντο οὐδέν, ἅτε προσεδόκεον, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. πρὸ πολλοῦ τε ἐπεπόνηντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκι-
D δι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἰγας.

τούτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε πρεσθεῖσί τε καὶ προσδοκιμοισι κακοῖσι, πρὶν σφι συμφορὴ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. ④ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσον, πρὸς δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατά-
E σκοπος. ὃν μὲν γὰρ ὅτι Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, ᾧ πρόσθε ἐτέτακτο· καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημήνῃ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι. ὡς δ' αὖτως οὗτος ὃν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ πρὸς Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ὅτ'

Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τετραντέρῳ ἰὼν A nuntiandum iis qui ad Artemiſium agebant, ſiquid noui pedeſtribus copiis contigiſſet. Hic igitur Abronychus adueniens, indicauit ea quæ circa Leonidem & eius exercitum geſta erãt. Qua iſti re audita non iam ſibi differendum abitum putauerunt: ſed vt quique locati erant, abſceſſerunt: primi Corinthii, poſtremi, Athenienſes. Quorum Atheniẽſium velociſſimis nauibus deleãtis, Themiſtocles ad aquas potabiles ſe conferens, in lapidibus literas incidebat: quas poſtero die Ionas ad Artemiſium veniẽtes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud iuſtè facitis, militantes aduerſus patres, & Græciam redigẽtes in ſeruitutẽ. Sed (quod præcipium fuerit) ſtate à nobis: ſin hoc facere non poteſtis, [a] ſaltem nunc ſitis in medio. quod & ipſi facite, & Cares vt faciant obſecrate. Quòd ſi horũ neutrum agere licet, & maiori neceſſitate eſtis obſtrictì quàm vt poſſitis deſciſcere, in re gerenda, dum pugnam conſeremus, ſponte agatis inſtrenuè, memores à nobis vos eſſe oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principiũ à vobis extitiſſe. Hæc Themiſtocles (vt arbitror) ancipiti conſilio ſcripſit, vt ſi literæ regẽ laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad ſe: ſin ad eũ deferrentur, darenturque crimini, [b] infidos eidem redderet Iones, vt à præliis nauálibus ſummouerentur. Poſtquam autem hæc Themiſtocles inſcripſit, extemplo vir quidam Hiſtiæus nauigio aduectus, barbaris nũtium attulit Græcos ab Artemiſio profugiſſe. Illi homine, quòd fidem non haberent, ſeruari iuſſo, naues veloces ad rem explorãdam miſerunt. qua re per iſtos nuntiata, ſimulatque refulſit ſol, omnis claſſis addenſata ad Artemiſium contendit: vbi ad meridiem vſque immorata, mox ad Hiſtiæam proceſſit. Eò appulſi, vrbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimam portionẽ agri Hiſtiæi maritimóſque vicos omnes percurſauerunt.

a *Videntur hic mendoſa eſſe Græca exemplaria: ſed ex coniectura elicitur hic ſenſus,* Et vos è medio nobis ſubducite. *Id eſt, Subducentes Vos, ne in medium aduerſum nos prodire. Vel, Subducite Vos, ne Vobis prodeundum ſit, &c. Vocantur autem Athenienſes Ionum patres* vt *ſuprà, pag. 459.*

b *Suſpectos*

μὴν καταλαμβάῃ νεώτερον τὸν πεζόν. σὺ μὲν δὴ ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμαινε σφι τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἤδη ἐς ἀναβολὰς ἐποιέοντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐνόμιζον δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας ταχείας ἀείρας πλουσάς ὀπὶ λεξάμενος Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο πρὸς τὰ πότιμα ὕδατα, ἔτ' ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ὅτι τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ὅτι τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γένεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ὀχὶ τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἔτι καὶ νεῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔστε καὶ αὐτοὶ, καὶ τὴν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. εἰ δὲ μηδέτερα τουτέων οἷοί τε γένεσθε, ἀλλ' ἔτι ἀναγκαίης μέζονος κατέχεσθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχὴν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢ λάθοιτο τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γνώσεσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ, ἐπείτε αἰνέχθη, καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ δὴ Ἴωνας, καὶ τὴν συμμαχίην αὖτις ἀποχῇ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστιαὶς, ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δὲ ἐπὶ ἀπιστίῃ τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προσκοπησομένους. ἀπαγγελθέντων δὲ τουτέων τὰ ἐῶ, ὕπτου δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλλὰ ὅτι ὁ Ἀρτεμίσιον. ὑπιγμένοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, ὁ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἰστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τὴν Ἰστιαέων καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος τὰ παράθαλασσα κώμας πάσας ἐπιδραμόν.

Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæsos pertinebant, præconem ad classiarios mittit. Hæc autem præparauerat. Quicunque è suo exercitu apud Thermopylas cæsi (erant autem viginti millia) eorũ mille fermè relictis, cæteros depressa fossa humauit: & ne à classiario exercitu cerni possent, eã humum exagitauit, foliisque cõstrauit. Præco vbi ad Histiæam peruenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri socii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire visum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui se superaturos sperauerant copias regis. Hæc denuntiante præcone, mox nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi viscere cupiebãt. Profecti cò, hos omnes Lacedæmonios esse ac Thespienses credebant qui strati iacebant, quum etiam [a] seruos cernerent. [b] Itaque res eos qui transmisere non latuit. Hoc Xerxes circa suorum cadauera fecit, rem profectò ridiculam, vt mille iacentes extarent, cæteri verò conferti eundẽ in locum quater milleni cõportati sitique essent. Atque hunc quidem diem in spectaculo consumpserũt: postero autẽ classiarii Histiæã ad classem remeauerunt. Reliqui qui cum Xerxe erãt, iter ingressi sunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ venerũt, victus inopes, & operam suã præstare cupientes: qui in conspectum regis adducti, interrogatique cùm ab aliis Persis, tum verò à quodã præcipuè, de Græcis, quidnam illi agerent, respõderũt eos agere Olympia, & spectare certamen gymnicũ atque equestre. Rursus eodem percontante quodnam illis præmium esset propositum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt esse qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generosissimam dixit sententiam, [c] quæ apud regem pro timida est habita, Audiens enim præmium illis coronam esse, non pecuniã, silentium tenere nõ potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

a Helotes. *quod erat seruũ Lacedæm. peculiare nomen.*

b Sedenim eos qui illuc traiecerant non latebat quod Xerxes circa suorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidẽ certè istud erat, horum, *id est, barbarorum*, cadauera mille duntaxat iacentia conspici, illorum autẽ iacere quatuor millia, eundem in locum confertim congesta. *Illud autem γελοῖον, (id est, ridiculum) non de re ipsa, sed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in cõmiscenda hac impostura fuerit. Quod, ad verbum, ita Gallica lingua expresseris, Et de faict c'estoit vne grande mocquerie de vouloir faire croire que, &c. Valla autem in eo etiam lapsus est quòd illos mille ab his quatuor millibus non distinxerit.*

c Propter quam à rege pro timido est habitus. *Vel, ignauo.*

A Ἐνθαῦτα δὲ τουτέων ἐόντων, Ξέρξης ἐπιμασσάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. ὁ δὲ ἐποιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι ἅπαντος τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἔσθ' ὅτε νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ δύο μυριάδες) ὑπολιπόμενος τουτέων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, πάφλῃσι ὀρυξάμενος, ἔθαψε φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ χοῦν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντος τοῦ στρατοῦ πεδοῦ, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παρεχέδωσι, ἀπολιπόντα τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θησασθαι ὅκως μάχεται πρὸς τοὺς μαινομένους τῶν ἀνθρώπων, οἱ ἤλπιζον τὴν βασιλέος δυνάμιν καταβαλέεσθαι. ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα πολλῷ ἐγένετο πλοίων εὐπρεπέστερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θησεσθαι. διαπεραιωθέντες δὲ ἐμένοντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἐπίστευσαν τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὴν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα ποιήσας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκεῖσε ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς τωὐτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς θηρίοις ἐτράποντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἰστιαίην ὅτι τὰς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐς ὁδὸν ὥρμεατο. ἦκον δὲ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι πένες, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐθέλοντες βουλόμενοι σφι). ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιέοιεν· εἷς δέ τις περὶ πόλιν τῶν ἐρωτεῶν αὐτοὺς ταῦτα. οἱ δὲ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλυμπιὰς ἄθλα θηήσοιεν, καὶ θεωσέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι τὸ ἄεθλον εἴη σφι προκείμενον, καὶ ὅτεῳ ἀγωνίζονται. οἱ δ' εἶπον, τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην ἤνεικε τὴν Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὄφλεε παρὰ βασιλέος. πυθόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἦν στέφανον, οὐκ ἐχρήματα, οὔτε ἐνέσχετο σιγᾶν, εἰπεῖν τε πρὸς πάντας τοὺς δὲ, Παπαῖ-

298

χ πεδοῦ

χ ἐστι

χ ἔστιν

» Μαρδόνιε, χρίοις ἐπ' ἀνδρας ἤγαγες μα- A
» χησομένους ἡμέας, οἱ οὐ περὶ χρημάτων τὸν
» ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ
μὲν δὴ ταῦτα εἴρητο.

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit.

Ἐν δὲ τῷ μετὰ μόσυν χρόνῳ ἐπεί τε ὃ ἐν Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐγένετο, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐχθρῶν ἀεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου πρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πάμπρωτα αὖτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι B πρότερον ταύτης τῆς βασιλέος στρατηλασίης, ἐκακώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ πεφευγότες ἐπλήγησαν πληχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν ἐς Παρνησσόν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἤλεον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπέθηκε τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. Τούτους ὦν οἵ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶτα ἴδοσαι, ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλό τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ ταύτας φυλακὰς αὐτὴ ἡ στρατιή, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατήσαντες νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα στηκυῖαι, ἐμπρόσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν D Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνακείμενοι. Ταῦτα μὲν νυν τὸν πρὸ ἐμεῦ λόγον ἐποιήσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντες ἐν οἴκοισι. ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὸν χῶρον τὸν ὑπὸν αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀπηνέως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἐστὶ χαράδρη Υάμπολις, ἐν ταύτῃ πάφρῳ μεγάλῳ ὀρύξαντες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν. χοῦν δ' ὑπερθορόντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δ', ὡς ἁρπασόμενοι, τοὺς Φωκέας φεύγοντας, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔλαχον οἱ Θεσσαλοὶ,

Eo interim tempore post acceptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatores ad Phocenses mittũt, vtpote iis infensi, cùm semper antea, tum præcipuè post nouissimam cladem. Etenim nõ multis ante hanc regis expeditionẽ annis, quum ipsi Thessali & eorũ socii omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocẽsibus fugati sunt ac malè multati. [a] nam quum ad Parnassum vsque processissent Phocẽses, secum habẽtes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic huiusmodi rem eis commẽtus est: Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tã ipsos quàm arma illinit, eósque sub noctem in Thessalos dimisit, dato præcepto vt quẽcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primùm Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, vt tribus millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarũ huius pugnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem e regione delubri Delphis visuntur: & alteræ eiusmodi in Abis repositæ. Hoc Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursauerat, insanabili clade afflixit. ad ingressum enim qui est iuxta vrbem Hyampolin, depressa ingenti fossa, amphoras illic inanes deposuerunt, humúmque desuper iniecerunt, eámque reliquo solo exæquauerunt: atque ibi Thessalos expectarunt incursuros. In eos Thessali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibíque equorum crura confracta sunt. Ob hæc ambo Phocensibus infensi Thessali,

[a] Quúmque *Thessali* ad Parnassum compulsi essent, vates Tellies Eleus Phocensibus apud quos erat, hos excogitauit. *At Valla* καπηλήσαι *ad Phocenses retulit, quod tamẽ de Gestoribus dictionis consentaneum non est. Sed Vallam in errorẽ induxit fortasse præposterus interpunctio quam in suo exemplari habuit, & nominatiuus pro genitiuo absoluto positus,* δεδοκται οἱ Φωκέες ἔχοντες, *pro* τῶν Φωκέων ἐχόντων· *quod nihil aliud est quàm si, omisso illo participio, sta (& quidẽ multo breuius) dixisset,* τοῖς Φωκεῦσι δοκεῖ Τελλίης ὁ Ἤλεῖος σοφίζεσθαι τοιόνδε. *Quæ obseruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento esse potest.*

299

missō caduceatore ita dixere, [a] Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares? qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in seruitutem redigere? Quā facultatem etsi obtinemus, tamē iniuriarum non sumus memores, nisi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro vestro damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denuntiabant, quòd soli Phocēses inter eius loci homines cū Medis non sentiebant: idque nulla alia causa, (vt ego coniectura cōperio) quàm Thessalorum odio: partes Medorum (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorū fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarūt se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem vt Thessalis facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquā fore vt sponte essent proditores Græciæ. His verbis renuntiatis adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duces itineris exiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis [b] podeō angustus illic octoginta non amplius stadia in latū protenditur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Pelopōneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionē ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sentiebāt. Posteaquam autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant, [c] qui vertex est iuxta vrbē Neonem illic sitam, nomine Tithorea: cóque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæum sita est campum) omnem tamen agrum Phocensem incursauerunt:

a Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis *quàm antea*, vos nequaquā nobis esse pares. *At Valla interrogatiuè hæc legit, quum tamen vera verba γνωσιμαχεῖν significatio interrogationem admittere non videatur.*

b *Quidam, Tractus angustus. Alij, Promissa angusta. Camerarius antē ita hunc locum reddit.* Regionis Doricæ hac in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuū circiter quatuor. *id est, quasi pars extenditur.*

c Est autē multitudinis etiā capax vertex Parnassi, quā ad vrbem Neonē vergit, seorsum sitā: vocatúrque ille *Vertex* Tithorea. *Vel, Tithoreum, vt conueniat cum voce Latina Vertex masculin. gen. vt Tithorea cū Græca fœmin.* κορυφή. *Sic paulo pòst* κορυφῆς *meminit vocata Παρνησσός. Lego autem* καὶ μάλιστα ἐπ' ἑωυτῆς, *pro* καὶ μάλιστα ὑπ' ἑωυτῆς. *sed me illum quidē offensum sensum satisfaciet.*

A πέμψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε, Ὦ Φωκέες, ἤδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ οὐ ὁμοῖοι ἡμῖν. πρόσθεν τε γὰρ ἐόντες τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἠνώδυνε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νυῦν τε τῷδε τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ὑπ' ἡμῖν ὄντι τῆς γῆς ἐστερῆσθαι καὶ προσπεδᾶσθαι ὑμέας. ἡμεῖς μέντοι τὸ πρῶ ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ὑμῖν ἠμείψατο αὐτ' αὐτέων πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου. Ἐς ὑμῖν ὦν δεκόμεθα τὰ ὀφείλοντα ὅτι τὴν χώρην ἀπετρέψαμεν. Ταῦτα σφι ἐπαγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. Οἱ γὰρ Φωκέες μοιρῶσι τῇ τοιῇδε αἰθερίῃσι οὐκ ἐμήδιζον κατ' ἄλλο μηδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος δοκέω) ἢ δι' ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων νοῦν, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον αὖ οἱ Φωκέες, ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, ὅτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, πρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. Ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἐκόντες εἰ προδόται τῆς Ἑλλάδος. ὅκως δὲ αὐλωείζοντο οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐξήγοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης ποδεὼν εὖρος τοῦτο κατατείνει, ὡς τεσσεράκοντα στάδιοι μάλιστά κη βόες, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, ἣ πρὸ ἐὼν παλαιὸν Δρυοπίς. ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. Ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσίναντο ἐσβαίνοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὖθις μὲν οὐκ Φωκέας οὐκ εἰρίσκον· οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν. ἔστι δὲ ὑπερδὰς δέξασθαι ὅμιλον πολλὸν Παρνησσοῦ ἡ κορυφή, τῇ Νέωνα κάλεουσι, κειμένη ὑπ' ἑωυτῆς· Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ αὐλωείζοντο, καὶ αὐτοὶ αὐτέσησαν. Οἱ δὲ πλεῦνες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσθησαν, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα.

Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὴν στρατιήν. ὁκόσοι δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον, καὶ ἐς τὰς πόλις ἐσιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά. παρῴκισμένοι γὰρ ἔτυχον τοῦδε τοῦ Κηφισσοῦ ποταμοῦ, ἐδήουν πάντα· καὶ τὴν μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, τὴν δὲ Χαράδραν, καὶ Ἔροχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα ἦν τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι καὶ τετυχευασμένον. ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἔτι χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱερὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καὶ τινας διώκοντες εἷλον τῶν Φωκίων ἐς τοῖσι οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισοβάρβαροι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ καταμισοβάρβαροι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὴ ἤδη διχηκρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐχώρεε, ὃ μὲν πλέον καὶ δυνατώτατον τῆς στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ παρῳκισμένον ἔτι Ἀθηναίους, ἐστέλλετο ἐς Βοιωτοὺς, ἐς τὴν τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶσι ὁ πλῆθος ἐμήδιζε. τῶν δὲ πόλις αὐτέων αἱρέες· Μακεδόνες, ἀναστεφανωμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες ἔσωζον δὲ τῆδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέουσι. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τούτῃ ἐστράποντο.

(sic enim ducebãtur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferróque vaſtarunt. Vrbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes iniecerunt. nam peragrantes eam iuxta Cephiſſum amnem, cũcta populati ſunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Charadram & Erochum & Tethroniũ & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id eſt, fluminis accolas*: & Abas, vbi delubrũ Apollinis erat locuples & theſauris donariiſque cõpluribus exornatum, in quo, vt tũc, ita nunc reddũtur oracula. Hoc delubrum poſteaquam diripuere, incenderunt. Phocenſium etiam quoſdam per montana inſequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine ſtuprantium extinxerunt. Prætergreſſi quoq; Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuiſæ fuerunt: quarum plurima pars ac validiſſima cum ipſo Xerxe Athenas verſus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingreſſa eſt. Bœoti autem cum Medis vniuerſi ſentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro miſſi fuerant, ſeruauerunt, volẽtes planũ facere Xerxi Bœotos fẽtire cum Medis. Et hi quidẽ barbari hac iter intenderunt.

Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὥρμηντο ὅτι τὸ ἱερὸν ὃ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέρχοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ὁσιαμφέρεον. καὶ γὰρ τὴν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλιέων, καὶ Αἰολίδων. ἐπορεύοντο δὲ τούτῃ ἐκκλαδεύοντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξωσι τὰ χρήματα. πάντα δὴ ἐπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πευθάνομαι) ἀμείνονα ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ Δελφοὶ δὲ, πευθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκεατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῷ

Cæteri verò cum ſuis ducibus Parnaſſum à dextra præſtringẽtes, ad tẽplum quod eſt Delphis proceſſerũt, quicquid agri Phocenſis nanciſcebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & AEolidenſium. Ideo autem hâc ab aliis ſeiuncti pergebant, vt direpto quod Delphis eſt templo, pecunias repræſentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quàm quæ in ædibus ſuis reliquerat: permultis aſſiduè referentibus cùm alia, tum præcipuè Crœſi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audiſſẽt, in extremam prorſus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de

sacra pecunia consultarunt, nũquid eam humi defoderent, an alium in locũ transportarent. Eã deus illis interdixit neamouerẽt: se enim suffecturũ esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putauerũt, liberis vxoribúsque in Achaiam traiectis. Plerique igitur vertices Parnassi superauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerũt. Denique omnes Delphi vrbẽ deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est, vaticinum*. Postea verò quàm barbari subeuntes appropinquabant, templúmque cernebãt, interim propheta cui nomen erat Acerarus, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è conclaui, quę [a] intus proposita fuerant: eáque nefas erat cuiquam mortali cõtingere. quod ostentũ iis Delphis qui aderant perrexit nũtiatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [b] quod est ante templum, tum verò etiã maiora quàm superius prodigia repræsentata sunt. [c] res profectò hæc valde miranda: nã arma Martia sua spõte extra delubrum proposita apparuerunt. Quod tamen secundo loco actũ est, ex omnibus miraculis maxima est admiratione dignũ. quũ enim barbari ad sacellũ Mineruæ quod est ante templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos deciderunt: & à Parnasso duo abscissi vertices, magno cũ fragore sũt deuoluti, permultósque eorum interceperunt: atque ex ipso sacello Mineruæ vociferatio iubilatióque extiterũt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incussus est barbaris, vt fugæ se mandarent. Ea re cognita Delphi descendentes magnam eorum stragem edidere. Qui autem superfuere, rectà ad Bœotos effugerunt: & quum redissent, referebant (vt ego accipio) alia se præter ea quæ dixi miracula vidisse, duos armatos [d] humana natura augustiores insistitisse sibi, cædem facientes atque insequentes. Hos autẽ duos

a *Ex iis quæ paulo pòst sequuntur, videtur colligi hic pro ἔσωθεν reponendum esse ἔξωθεν.*

b *Videtur potius προνοίης esse cognomentũ Mineruæ, à prouidendo ita dicta. nisi fortè legas Vallæ προνοίης, qui pro eo quod hic Fanum, statim Sacellum dicit, & AEdem. Cuius interpretationem sequendo quæ paulo pòst habetur, videlicet Fanum Mineruæ pro templario, hic reponendum fuerit, Mineruæ quæ est ante templum.*

c Nam & hoc, magnum quidem miraculum est, (*quod videlicet modò dictum fuit*) Martia arma conspecta fuisse extra templũ extantia sua sponte: (*vel, à seipsis. i. sine vllius operæ*) sed quæ illud sequuta sũt, inter quælibet spectra, maxima est admiratione dignum. *Vel, pro quibuslibet spectris, aut ostentis.*

d Statura humana proceriores ipsos insequi, stragem inter persequendum edentes.

ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα χῦ γῆς κατορύξεσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλον χῶρον· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκουσάμενοι, σφέων αὐτέων πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέπεμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλέονες ἀπέβησαν ἐς τὸν Παρνησσοῦ τε κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀπῆρον ἀπωίκισαν· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ὀρτόντες, καὶ ἀπόρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὔνομα ἦν Ἀχήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενειγμένα ἱερά, τὰ οὐκ ὅσιον ἦν ἀνθρώπους ἁπτέσθαι αὐτῶν θεσπτά. ὁ μὲν δὴ πίπτει Δελφῶν τοῖσι πρεσβύσι σημαινόντων τέρεα. οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐγένοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ὀπτῶντες στρατόπεδα ἔτι μέζονα τοῦ παρὰν γεγονότος τέρεος. θῶυμα μὲν γὰρ καὶ τόδε κῆρτα ἦν, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φαίνεσθαι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ. τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ ἄλλο ἐγένετο θωυμάσια μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἐσαν ὀρτόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐπέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπρὰξ λεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφέων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φθύγγεσθαι σφέας, ὑπεκπεσόντες, ἀπέκτεινάν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ περιόντες, ὡς Βοιωτῶν ἔφυγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοσήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν ἐπιόντας, ἐπεσθαί σφι κτείνοντάς τε καὶ διώκοντας. τοὺς δύο δὲ τούτους

Δελφοὶ

Δελφοὶ λέγουσι ἐπιχωρίους ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· τοὺς τὰ τεμένεα ἔστι παρὰ τὸν ἐσόδον τοῦ Φυλάκου μὲν, ὑπὲρ αὐτὸν τὸν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνοίης, Αὐτόνου δὲ, πέλας τῆς Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. τὰ δὲ πεσόντα ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν ἀῶια, ὡς τοῦ τεμένεος τῆς Προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ σφίσι ἐκκομισθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μὲν νεὼς τοῦ αἰδρέω αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon & AVtonoum, quorum fana visuntur: Phylaci quidem, secundum ipsam viam super ædem Mineruæ: AVtonoi verò, prope Castaliam, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnasso deciderunt, adhuc ad nostram vsque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [a] per barbaros deuoluta peruenere. [b] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit.

a Id est, Per medium barbarorū.
b Id est, atque ita manifestus à templo se receperunt.

Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατῆγε τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτέων σφέων ἐλθεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκκομίσωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρὸς ὃ, καὶ βουλεύσωνται ὅ τι χρηστέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐλπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἐμέλλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐφευρεμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πολεμέοντας τῇ Βοιωτίῃ ἐκκατημένους τὸν βάρβαρον, τὸν μὲν οὐδὲν εἶδον, οἱ δὲ ἐπεπύθαντο ἤδη μὲν αὐτοὺς τείχεα ἐρύσσεσθαι ἐς τὸν Πελοπόννησον, πρὸς πλείστου τε ποιεύμενοι σφέας σῶσαι, καὶ οὕτω ἔχοντας ἂν φυλακὴν, τἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα δὴ πυθανόμενοι, οὕτω προσεδεήθησάν σφεων ἐλθεῖν πρὸς τὸν Σαλαμῖνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὸν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὸν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὸν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῷ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας, σπεύδοντα· οἱ μὲν πλῆσοι ἐς Τροιζῆνα ἀπίκοντο, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ ταῦτα ἐκκομίσασθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπουργέειν. καὶ δὴ καὶ τούτου εἵνεκα ὄφιν μέγαν φύλακα τοῦ ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ἱροῦ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ἐπιμηνίῳ τελέουσι προσφέρουσι, τὰ δὲ ἐπιμηνίη, μελιττοῦτά ἐστι.

Græcorum autem classis ab Artemisio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem substitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienses, tum vt liberos atque vxores ex Attica subducerent, tum vt consultarent quid sibi agendum esset. Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebāt, tanquā opinione frustrati: quippe qui quum putassent inuenturos se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in EVbœa subsidentes, horum nihil inuenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis cæteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quò aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum vt qua quisque Athenienſium ratione posset seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in AEginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quòd vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quòd Athenienses aiunt ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta.

quæ quum ſemper ſuperioribus temporibus depaſcerentur, tunc illibata manſerant. Id quum ipſa templi antiſtes indicaſſet, eò magis Athenienſes eóque promptius deſeruere arcem, tanquam à deo etiam deſtitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad caſtra nauigauerunt. Poſteaquam autem eos qui ab Artemiſio ſoluerant, ad Salaminem ſubſtitiſſe audierunt reliqui claſſiarii qui ad Trœzeniam erant, eôdem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluréſque multo contractæ ſunt naues quàm ad Artemiſium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemiſium duce, EVrybiade EVryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maximè veloces obtinebant Athenienſes. quæ claſſis ex his conſtabat: Ex Peloponneſo Lacedæmonii ſedecim naues præſtabant: Corinthii, totidem quot ad Artemiſium præſtiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenſes, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionenſibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouiſſimè profecti. nam Hermionenſes Dryopes ſunt, ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quàm cæteri naues præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, quòd quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, vbi iuxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe cõuerterant. ita dum in ſuis conſeruandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis

A αὕτη δὲ ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ αἰγισιμουμένη, τότε ἐὼ ἄλαυτος. σημήνασης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πᾶσα ἐπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς Σαλαμῖνα κατέχοντες τὰς νέας, στυμφέρεα καὶ ὁ λοιπὸς πεζὸς ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησαν τε δὴ πολλῷ πλοῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμίσιον ναυμαχέουν, καὶ ἀπὸ πολίων πλεόνων. ναύαρχος μὲν νεὼ ἐπῆν αὐτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεος τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατεύοντο δὲ οἵδε ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι. Κορίνθιοι δὲ, ὅσ' αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας. Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε. Ἑρμιονέες δὲ τρεῖς, ἐόντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικήν τε καὶ Μακεδονικὴν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες, ἐκτοὺ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νεὼ Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, παρὲξ πάντας τοὺς ἄλλους, παρεχόμενοι νῆας ὀγδήκοντα καὶ ἑκατόν μοῦνοι. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, ἀλλὰ τοιόνδέ τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐλθόντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, παρὲξ ἐκκομιδὴν ἐφάπαντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μὲν νεὼ τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτε μὲν Πελασγῶν

ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα, καλεομένην, ἦσαν Πελασγοὶ, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὑπὸ δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπὶ δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλήρωμα παρείχοντο τοῦπερ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τῷ, ἔθνος ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τριήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τριήκοντα δὲ τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμαχίσαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τὴν δὲ νῆσον τοπρότερον οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτὰ· οὗτοι δὲ, Ἴωνες εἰσι. μετὰ δὲ, Κῆοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Ναύξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, καθάπερ καὶ ἄλλοι νησιῶται, ἀλωσάντων δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου αὐσάντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τεταρχέοντος. Ναύξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τοῦπερ ἔσαν Ἀρτεμισίῳ. Κηῶιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκοντέρους, ἐόντες σπανιοφορέστεροι οὗτοι Δρύοπες. Σεριφίοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῖραν νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. οὗτοι μὲν ἅπαντες οἱ ἐκπεμφθέντες Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἔσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσι, νηὶ μιῇ, τῷ ἦρχε ἀνὴρ ἐς πυθιονίκης, Φάυλλος Κροτωνιήτης· γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.

A eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelasgi erant, Cranai nominati: sub rege verò Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus. Megarenſes autem tantundem copiarum quàtum ad Artemiſium, attulerunt: B Ampracii, ſeptem cum nauibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex inſulanis autem AEginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verùm cum triginta ompino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem AEginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt AEginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naues præbuere Chalcidenſes: & Eretrienſes, ſeptem. hi Iones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum iuſſa aſpernati, tranſiêre ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter ciues illuſtris, & tunc trierarchi. D Naxii autem Iones ſunt ab Athenienſibus ducêtes originem. Styreenſes quoque eaſdem quas in Artemiſio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtrique Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuêre in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terram barbaro & aquam negauerunt. intra Theſprotos iſti omnes & amnem E Acherontem incolunt. Siquidem Theſproti, quum ſint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, ſoli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phyllus, vir [a] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi.

[a] Id eſt, Ter in certamine Pythiaco victor.

Et cæteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [a] *id est, biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtriq; : Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Iones. Summa nauium, præter penteconteros, fuit trecentæ [b] quinquagintaocto. Quæ poſteaquam ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter earum duces cõſultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent ſententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipſi potirẽtur, commodiſſimum foret pugna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum ſententiæ in hoc congruebant, vt profecti ad Iſthmum ante Peloponneſum decertarent, hac videlicet ratione, quòd, ſi malè pugnaſſent, ad Salaminẽ quidem, obſeſſis ſibi in inſula nullũ ſubſidium oſtẽdebatur: ad Iſthmum verò dabatur ad ſuos effugium.

a *Aegui ipſemet huius libri initio penteconteros interpret. nauigia quinquaginta remorum.*

b Septuagintaocto.

Hæc ratio quum à ducibus Peloponnẽſium redderetur, aduenit quidam Athenienſis nuntiatum iam Atticam barbarum eſſe ingreſſum, eámque omnem igne vaſtare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incenſa tum Theſpienſium, qui in Peloponneſum abſceſſerant, tum Platæenſium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruaſtabant. Ideo autem Theſpiam & Platæam incenderunt quòd à Thebanis acceperant illas ciuitates non ſentire cum Medis. A traiectu autem Helleſponti, ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum menſem triuêre tranſeundo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenêre, Calliade ſummum Athenis magiſtratum gerente: vrbémque deſertam cepêre, paucis quibuſdã Athenienſibus in templo repertis, necnon quæſtoribus ærariis, & hominibus egenis, qui præſepta foribus atq; lignis arce ſubeũtes arcebãt: qui non exierant illinc ad Salaminem, ſimul præ inopia victus,

A Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, πεντήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο. Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σεριφίοι, πεντηκοντήρεις. Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο. Σίφνιοι δὲ καὶ Σεριφίοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντήρων, τεσσεράκοντα, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, B ἐβουλεύοντο, προτεθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ὀπτιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρίων ἐπικρατέες εἰσί. ἡ μὲν Ἀττικὴ ἀφέωτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλέους στόμα ἐξέπιπτον, πρὸς C Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ὑπελέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρείη οὐδεμίη· ὑπεφαίνετο δὲ πρὸς τάδε Ἰσθμιά, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται.

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὑπολεχθέντων, ἐλήλυθε αἰνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ ἐμπρήσας Θεσπιέων D τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦλθέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδήιου. ἐνέπρησε δὲ Θεσπιάς τε καὶ Πλαταιὰς, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. ἀπὸ δὲ τῆς Δαφνέων τῆς Ἐλευσινίου, ἔνθεν παρόδεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτὸν διαπερήσαντες μιῇ ὁδῷ, ἐς τὸ δεξιὸν ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐς τεσσεράκοντα μησὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέσει ἐρῆμον δὴ ἄστυ, καὶ τινας ὀλίγους εὑρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ, καὶ πένητας αὐθρώπους· οἳ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρῃσί τε καὶ ξύλοισι, ἠμύνοντο τοῖσι ἐπιοῦσι· ἅμα μὲν οὐκ ἀδυνάτους βίῃ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα,

προς ὃ, ἀλλὰ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον ὃ ἡ Πυθίη σφι ἔχρησε, ὃ ξύλινον τεῖχος αἰάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι ὃ χρησφύγετον καὶ ὃ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς νῆας. Ὡς δὲ Πέρσαι ἐζώρισθησαν ὅτι ἔστι κατὰ τῆς ἀκροπόλιος ὄχθος, καὶ Ἀθηναίοισι καλέουσι Ἄρηιον πάγον, ἐπολιόρκεον οὕτω τοιόνδε ἄχος συπεῖον ποιεῦντες καὶ τοῦ οἰστοὺς περιθέντες ἄψαντες, ἐτόξευον ἐς τὸ φρόνημα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ἔμως ἠμείωντο, κατ' ὃ ἐς ὃ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φρήγματος προδιδώκοτος· καὶ λόγους τῶν Πεισιστρατιδέων ποιεομένων καὶ ὁμολογίης ἐνεδέχοντο. ἀμυνόμενοι δ', ἄλλα τε ἀντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλισθάχοις ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορέεσθαι, οὐ δυναμένων σφέας ἑλεῖν. χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ, ἀρχὴν Γέρσην. ἐμισεύετο δὲ ὑπὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθεν ὑπὸ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀτδου, τῇ δὴ οὐκοτέ τις ἐφύλασσε, οὔτ' αἰ ἤλπισε μήκοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἄγλαυρου, καίπερ ἀπορήμου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφυγον τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰ πρὸ τῶν πυλέων, τοὺς ἱκέτας ἔφθειρον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱερὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. ἁλοὺς δὲ πρώτην πόλεων Ἀθηναίων Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσαν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωυτῷ τε ἑπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱερὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίῳ ἐπετέλεσε ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθυμίου οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν.

A *simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quem Areon pagon Athenienses vocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malorum deducti, etiã insenso vallo, tamẽ resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum conditionem deditionis offerentium admittebant: & cùm alia ad repugnandum excogitarunt, tum verò hoc, quòd in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quòd eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oracular, omnẽ Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascẽsus, qua parte nemo excubabat, quáque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco præruprto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerũt. At Persæ qui ascenderant, primùm ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidãt: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendũt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nuntiatũ res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuntium miserat, cõuocatis Athẽiensiũ exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti pœnitens quòd templum concremasset.*

a Simul quòd oraculum inuenisse sibi viderentur. *i. oraculi sensum; siue, mentem.*

303

ales Athenienſes id quod iuſſi nt exequuti ſunt. Cuius rei mentionem fecerim expom: Eſt in arce hac, Erechthei ii fertur fuiſſe terrigena) temim, in quo olea eſt & mare, vt id Athenienſes prædicatur, pruno & Mineruæ in teſtionium poſita quòd de regiodecertaſſent. Hanc igitur oleā à cum cætero templo contivt barbari exurerent: quam henienſes qui ab rege iuſſi ent rem diuinam facere, altero incenſione die quum in temum aſcendiſſent, aſpexerunt ticaſſe, edito à ſtipite virgulto biti inſtar. Et hæc quidem illi rrauerunt.

At Græci qui apud Salamiem erant, vbi nuntiatum eſt i res circa Athenienſium arcem haberent, eò perturbationis uenêre vt nonnulli è ducibus on expectarent dum propoſim negotium conſtitueretur, d in naues irruerent, ac vela llerent tanquam profecturi: xterique qui relinquebantur, atuerent ſibi ante Iſthmū præo nauali decernendū. Et quum ox adfuiſſet, digreſſi è concilio, naues conſcenderunt. Ibi Theniſtoclem pergētem ad nauem ciſcitatur Mneſiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipſis decreum eſſet: & quum ab eo audiſſet decretum eſſe vt ad Iſthmum proficiſcerentur, & [a] ante Peloponneſum dimicarent, Si iſti, inquit, à Salamine proficiſcantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad ſuam enim quiſque patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominū quiſpiam cohibere poſſit quominus copiæ dilabantur: Græciáque peribit conſilii inopia. Quare ſiquid comminiſci potes, perge, & quod decretum eſt conare irritum reddere, & EVrybiadem à ſententia reuocare, vt hîc perſtet. Themiſtocles, quum hæc admonita ſibi admodum probarentur, nullo reddito reſponſo ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi hominem conuenit, ait velle ſe de negotio communi cum eo colloqui. Hunc

A ὁ δὲ Φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὸ ὀπισθόπαλμον. τοῦ δὲ εἵνεκεν τουτέων ἐπιμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι τῇ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι, νηός, ἐν τῷ ἐλαίη τε ἐστὶ καὶ θάλασσα ἔνι. τὰ λόγῳ πρὸς Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ ἀμφὶ τὸν

B βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔχοι τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἐμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τὰς νῆας ἐσεπίπτεον, καὶ ἐσία ἀείροντο ὡς

C ἀποπλευσόμενοι. εἰσί τε οἱ καὶ ἐπορμέοντο αὐτῶν ἐκπλώειν πρὸ τοῦ ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νὺξ τε ἐγένετο, καὶ οἱ Δημαλυδῆται ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἐσεβαινον ἐς τὰς νῆας. ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλῆα ἀπικόμενον ὅτι τάχιστα, εἵρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ,τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀναγὴν τὰς νῆας παρὰ τὸν Ἰσθμὸν, καὶ περὶ

D τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὐ τὰ "ἄρα νῦν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖ- "νος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχή- "σας. ἕκ τε γὰρ πόλιας ἕκαστοι πρέψονται, καὶ οὔ- "τε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσε- "ται, οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ "διασκεδασθῆναι πρὸ τοῦ στρατιὴν ἀπολέσ- "ασά τε ἡ Ἑλλὰς βουλήσει. ἀλλ' εἴπερ ἔστι "μηχανή, ἴθι, καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βε- "βουλευμένα, εἴ κως δυνήσαι Εὐ- "ρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτό- "θι μένειν. καιρὸς δὲ τῷ Θεμιστοκλέι ἦρεσε "ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμει- ψάμενος, ἦιε ὅτι πρὸς τὴν νῆα πρὸς Εὐ- ρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὁ δὲ αὐτὸν

ἐς τὴν ναῦν ἐκέλευε βοᾶσθαι λέγειν εἴτι θέλοι. συνῆκε δὲ ὁ Θεμιστοκλέης πρὸς ὁμοῖα καὶ παρελέγοντο πάντα τὰ ἤκουσε παρὰ Μνησιφίλου, ἑωυτῷ προσφέρων, καὶ ἄλλα πολλὰ προσετίθεις· ἐς ὃ οὗ ἐπαύσατο χρηίζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκκλησίην τὸν Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προσθεῖναι τὸν λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὰ ἐπὶ ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θεμιστοκλέες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ, Ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ Εὐρυβιάδεα ἔλεγε σχεδὸν μὲν ἐπὶ τοῖσι πρὶν λεχθεῖσι, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, ἀμυνέουσι· (προεόντων γὰρ τῶν συμμάχων, οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον τοιοῦτο κατηγορέειν) ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων πάλαι, Ἐν σοὶ νῦν ἔστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πίθῃ ναυμαχίην αὖτις μᾶλλον ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτοισι τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τάς νῆας. ἀντίθες γὰρ ἐκάτερα, ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἧσσα ἡμῖν σύμφορον ἔστι, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τοῦτο δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἐν τῷ καὶ τἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτίκα ἕψεται καὶ ὁ πεζός. καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἢν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοιάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὑρήσεις. πρῶτα μὲν, ἐν στενῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς πολλὰς, ἢν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὸν κεκρατήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στενῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἔστι· ἐν εὐρυχωρίῃ δ', τοὐναντίον ἐκείνων. αὖτις δ', Σαλαμὶς πρόκειται, ἐς τὴν ἡμῖν οἱ ἐνθεῦτεν κεῖνται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι,

ille in nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitque vt è naui prodiret, & duces ad cõcilium cõtraheret. Ii posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis prout magnopere expediebat. Quem interfarus Corinthiorũ dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadẽ conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorũ quempiam accusare) sed aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit, situm est seruare Græciam, si mihi accedens, nauale hîc prælium facias, & non horum quibusdam credẽs, classem ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimùm expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamẽ amittes Salaminem & Megara & AEginam. nam illos vnà comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemque Græciam in discrimen adduces. Sin autẽ id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies cómoda: Primùm si in arcto conflixerimus, nos, paucæ naues cum multis, profectò [a] si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis: Præterea Salamis seruatur, vbi, nostri nunc liberi collocati sunt & vxores. [b] Est & alia hîc causa

a Si rationi consentaneus sit belli exitus.

b Sed & hoc inter cætera est

quod in primis amplecti debes: Hic manens, pro Peloponneſo & Iſthmo nihilo ſecius pugnabis.

propter quam item debes præcipuè hîc manere, quòd pro Peloponeſo & Iſthmo pugnabis: quò caue (ſi ſapis) ne iſtos ducas. Quòd ſi id quod ſpero continget, vt claſſe vincamus, barbari neque ad Iſthmum nobis aderunt, neque vſquam longius ab Attica procedent, ſed nullo ordine abibunt: vnde nobis lucrifaciemus quę ſeruauerimus, Megara, AEginámque, atque Salaminẽ, apud quã credibile eſt nos hoſtibus fore ſuperiores. [a] Credibilia enim ſuadentibus hominibus ferè proſperè cedit: ſecus facientibus ne deus quidé vult adeſſe, & humanæ ſententię indulgere. Hæc dicentem Themiſtoclem rurſus interpellãs Adimãtus, iubebat ſilere eũ, vtpote cui patria non eſſet: quin etiam EVrybiadem non ſinere virum extorrem ſententiam dicere, & ita demũ id ſinere quum vrbem Themiſtocles habuiſſet: videlicet exprobrãs quòd Athenæ captæ eſſent, tenerentúrque ab hoſte. Tunc Themiſtocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione oſtẽdit, ſibi eſſe & ſolum, & vrbem multo maiorem quàm illis, [b] vnde naues fermè ducẽtæ eſſent armatæ, quas nulli Græcorũ inuadẽtes poſſent propellere. Hęc quum ratione ſignificaſſet, ad EVrybiadem tranſiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu verò ſi hîc manes, vir eris egregius: ſin minus, Græciæ euerſor. totum enim belli momẽtum nobis naues ſuſtinẽt. Sed mihi crede, niſi hoc feceris, nos, [c] ſicuti ſumus, vbi domeſticos receperimus, in Sirin quæ eſt in Italia, profecturos, quæ olim iam noſtra eſt: & quam, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus ſociis deſtituti meorum verborum reminiſcemini. Hæc dicente Themiſtocle, EVrybiades [d] edocebatur: & ob id edocebatur (vt mihi videtur) quòd maximè formidabat ne ſi ad Iſthmum claſſem reduxiſſet, ab Athenienſibus deſereretur: quibus deſerẽtibus, iam reliqui non eſſet in pugnãdo hoſtibus pares.

a Cõſilia enim agitãtibus rationi conſentanea, ſuccedunt illa vtplurimùm: at ſi qui agitent conſilia rationi non cõſentanea, ne ipſe quidem deus ad humanas deliberationes vult ſe accommodare.

b Tantiſper dum eſſent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. poſſe propulſare.

c Ita vt nos habemus. i. Iam mãc, & nihil innouantes circa rerum noſtrarum ſtatum.

d In diuerſam à priore ſententiam adducebatur: vel, Ad ſentiendum aliud quàm prius inducebatur. Ad Verbum, Reducebatur. i. Diuerſum ſentire docebatur. Vel, Dedocebatur quod ſentire eò ſtatim fuerat.

A τῶ καὶ πρὸς ἐκείνεσθαι μάλιστα χρεών· ἐμοίγε « ἀστὸ τε μένων, προναυμαχήσεις Πελοπον- « νήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. εἰ δὲ σφέας, εἴπερ « εὖ φρονέεις, ἄξεις ὅπῃ τὸ Πελοπόντησον. ἢν δέ « τε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι « νηυσί, ὅτε ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν προσέσονται οἱ βάρ- « βαροι, ὅτε προσβήσονται ἑκατέρω τὰ Ἀττικῆς « ἀπίασί τε οὐδενὶ κόσμῳ. Μεγάρεισί τε χρη- « σιμα νέμοιμι προεῖσθαι, καὶ Αἴγινα καὶ Σαλαμῖνι, « ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τὸν ἐχθρὸν κατυφί- « σθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι « B αὐτοῖσι, ὡς τοῖσι πίπτουσι ἐλάσσω γίνεται μή- « οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλει γίνεσθαι ὁ « θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας γνώ- « μας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὖτις « ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπιφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τὸν μὴ ἔστι πατρίς, & Εὐρυβιάδεα οὐκ ἐᾶν ὀπτιφήζειν ἄπολιν ἀν- δρί. πόλιν γὰρ τὴν Θεμιστοκλέα προεχό- μενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλε- σθαι. Ταῦτα δὲ ὁ C Ἀδείμαντος ἔλεγε ὀνειδίζων τε καὶ κατείχοντα αἰ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης καινίζει τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἑωυτοῖσί τε ἐδί- κεε λόγῳ, ὡς εἴη & πόλις καὶ γῆ μέζων ἢ πὰρ κείνοισι, & τ' αὐ δικοσίας νῆες σφι ἔσαν πεπληρωμέναι. οὐδαμοὶ γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ὀπτόντας ἀποκρούεσθαι. σημήνας δὲ Ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεσταλμένα, Σὺ εἰ με- « D νέων αὐτὸς, καὶ μύριον ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ « δὲ μή, αἰατεύσεις τὴν Ἑλλάδα. ὃ πρῶτον γὰρ « ἡμῖν τὸν πόλεμον φέρουσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ « πείθεο. εἰ δὲ Ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς « ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύ- « μεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμε- « τέρη τε ἐστὶ ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια « λέγει, ὡς ἀπ' ἡμέων αὐτέων δεῖ κτισθῆναι· « ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μεμνῶν- « τες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦ- « E τα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκε- το Εὐρυβιάδης. δοκέων δέ μιν, ἐξερωδή- σας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνελιδάσκε- το, μὴ σφέας ἀπολίπτωσι, ἢν πρὸς τὸν Ἰ- σθμὸν ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀ- θηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί·

τοῦτον δὲ αἱρέεται τὸν γνώμιον, αὐτὰ μὲν οἱ περὶ Δημαινμαχέην. οὕτω μὲν οἱ περὶ
305 Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀντιβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδης ἔδοξε, αὖτις προσεβάλοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι βουλεύσασθαι περὶ τοῖσι θεοῖσι, καὶ ὑπερκαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα. βουλόμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ὑπὸ Σαλαμῖνος Αἰακὸν καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ὅθεν δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστελλαν ἐς Αἴγιναν. ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ ἐν Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τῶν ἀνδρῶν χρηστός, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐόντα ἐρῆμον Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τετρισμυρίων· ἀποθωϋμάζειν τε σφέας τὸν κονιορτόν, ὅτεών κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ τοφέκε τε φωνῆς ἀκουσθῆναι, καὶ (a) φαίνεσθαι τὸν μυστικὸν Ἴακχον. (b) ὁ δὲ ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τὸν Δημάρητον εἴρεσθαί τε αὐτὸν ὅ,τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δὲ
» εἶπαι, Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅκως οὐ μεγά
» τι σῖνος ἔσαι τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ
» ἀρίδηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι
» θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς
» τιμωρίην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμά
» χοισι. καὶ ἢν μὲν γε καταστρέψῃ ἐς τὴν Πε
» λοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλέι καὶ
» τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσαι· ἢν δὲ ὅπι
» ἐπὶ νῆας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν
» ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσῃ βασιλεὺς ἀπο
» βαλέειν. τὴν δὲ ὀρτὴν ταύτην ἄγουσι
» Ἀθηναῖοι αἰεὶ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ
» τῇ κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν
» ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν
» τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἰαχάζουσι.
» πρὸς ταῦτα εἶπαι Δημάρητον, Σίγα τε καὶ
» μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γὰρ

A Ita ſententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, ii qui altercationibus velitati fuerãt circa Salaminem, quum illic ſeſe appararent tanquam prælium nauale facturi, dies illuxit: & ſimul oriente ſole extitit terræ & maris motus: propter quod viſum eſt faciendum vt AEacidas in auxilium inuocarent. [a] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine B ſunt diis vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauémque ad AEacum & ad alios AEacidas inuocandos AEginam miſerunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Atheniẽſis, atque idem exul, & apud Medos factus illuſtris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus deſolata, à pedeſtri Xerxis exercitu vaſtabatur, ſe fortè fuiſſe vnà cum Demarato Lacedæmonio apud campum C Thriaſium, vidiſſéque puluerem triginta fermè millium virorum procedẽtem ab Eleuſine: & quũ demirarentur quorúmnam hominum eſſet ille puluis, ſtatim ſe audiſſe vocem, quæ vox ipſi videretur Iacchus myſticus: & Demaratum (vt qui eſſet ſacrorum quæ fierent in Eleuſine ignarus) interrogaſſe quídnam eſſet quod ita ſonaret, ſéque dixiſſe, Demarate, [b] non aberit quin grandis D aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palàm eſt, quum Attica ſit deſolata, numen ab Eleuſine reſonans, venire auxilio Athenienſibus ac ſociis. & ſiquidem in Peloponneſum incumbat, periculum regi erit, eiúſque copiis quæ ſunt in continente: ſin ad claſſem quæ ad Salaminem eſt conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem ſolennia Athenienſes quotannis E celebrant Cereri atque Proſerpinæ: & his ſacris quicunque vult & Athenienſium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quã audis, eſt in hoc feſto bacchantium. Et ad hæc dixiſſe Demaratum, Sile, néve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam ſi

a Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudiſſent, illinc quidem, ex ipſa *insulam* Salamine, Aiacem Telamonémque inuocauerunt, ad AEacum autem cæterósque AEacidas inuocandos nauem AEg. miſ.

b Fieri non poteſt quin magna aliqua cl.

ad regem referatur, capite plectaris, vt nec ego te nec alius quispiam hominum queat eripere. quamobrem tene silẽtium. hæc autem expeditio diis curę erit. Hoc Demaratum admonuisse aiebat. [c] Ex illo autem puluere ac voce factam esse nubẽ, eámque in sublime elatam, Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias essę perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat. Demaratum atque alios testes citans.

c Post illum autem puluerem ac vocem ortam esse nubem.

Classiariæ autem Xerxis copiæ, vbi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidémque diebus ad Phalerũ præstò fuerunt. Nec verò minori (vt mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quàm ad Sepiadem atque Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemisium prælijs interierunt, hos substituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Carystios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes insulanos, præter quinque ciuitates, quarum nomina superius commemoraui. nam quo magis penetrabat in Græciam Perses, eo plures eum nationes sequebantur. Qui omnes, exceptis Parijs, postquam Athenas venère, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [b] reliqui, quò bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipse ad classem descendit, animo cœtum classiariorum adeundi, & eorũ audiendi sententias. Eò profectus vbi præsedit, assidentibus qui accitu eius aderant, suæ quoque gẽtis tyrannis ac nauiũ præfectis, vt cuiq; rex honorẽ dederat, quorũ primus erat Sidonius rex, tũ Tyrius, deinceps alij gradatim: misit ad eos Mardonium tentandi gratia, sciscitatũ singulos, præliũ nauale faceret nẽcne

b Quum remansissent,

A Τοι ἐς βασιληΐα αἰσθήσῃ τὰ ἔπεα ζεῦπα, ἀ- « ποβαλέϛ τεω κεφαλεω· καί σε οὔτε ἐγὼ « δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων « ὑδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. τῶδε γὰρ πῆς τῆς- « δε θεοῖσι μελήσϛ. τὸν μὲν δὴ ταῦτα προαγορέυειν. « ὡς δὴ τὸ χρημα τοῦ τε τῆς φωνῆς γλυέως νέ- φος, καὶ μεταρσιοῦσθαι, φέρεσθαι δὲ ὅτι Σαλα- μῖνος, ὅτι δὲ στρατόπεδον ὃ τῶν Ἑλλήνων. ὕ- τω δὲ αὐτοῖς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρ- ξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δι- καῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε B καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπόμπιος.

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν πα- ρεόντες, ὡς ἐκ Τρηχῖνος ἐπεσάμενοι τὸ πρῶτα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην, ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς, ἔπλεον δὲ Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φα- λήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἐόν- τες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀθηναίην, κα- τά τε ἤπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐ- πεί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύ- C λας. ἀναπλήσω γὰρ τοῖσί τε νῦν τῶν ἀριθμὸν αὐτέων ἀπολειπομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύ- λῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τοιῇδε τοι τότε ἦκα ἑπομένους βασιλεῖ, Μη- λιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πανστρατιῇ ἑπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώ- τας πάντας· πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνή- D σθην πρότερον τὰ ὀνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ πρόσω ἐγίνετο ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο· ἐπεὶ ὧν ἀπι- κέατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πάντες, πλὴν Παρίων. Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον τῇ ἀποβήσετ). οἱ δὲ λοι- ποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα καὶτὸν αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων 306 τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος παρίζετο, πρῶτα μετέπεμπε οἱ τῶν ἐθνέων τὰ σφετέ- E ρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι καὶ τῶν νεῶν, καὶ ἵ- ζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ ἡμῖν ἐδε- δώκεε. πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ἐπὶ δὲ, ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπέξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀ πάντα πειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. Χ[ap] mitigat.

ἐπεὶ δ' τάχιστα ἤρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι τὼυτὸ γνώμην ἀπεφαίνοντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπεῖν μοι τοῦτον βασιλέα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίῃ γνωμέων ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλαχίστα ἀποδεξάμενον, δέσποτα. τίνα δ' ἐόντα με δίκαιόν ἐστι ἀποδεικνύεσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. χρῆσαι τάδε λέγω, φείδεο τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέεο. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι καὶ θαλάσσης, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίῃσι αἰακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶνπερ εἵνεκα ὁρμᾶσθαι στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵστατο Θεσσαλίης· οἱ δέ τοι αὐτέσχοντο, ἀπήλλαξαι δὲ τοῦτο ὡς ἐκ εἰνοσίων ἔρεπε. τῇ δ' ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολεμίων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἐμὲ μὲν μὴ ἐπείγεσθαι ναυμαχίην ποιεύμενον, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτῶν ἔχειν πρὸς γῆ μᾶλλον, ἢ ἐς τὸν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι σὺν δίκαιόν γε χωρήσαντα τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τοι αὐτέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας ἀφ' ἑστεώτων ἀπολεῖς· τῶν δὲ πόλις ἕκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρεστι σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πεύθομαι, οὔτε αὖ τοῖς οἶκος, ἢν σὺ ἐπὶ τὸν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατόν, ἀπὸ μέν τοι τοὺς ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοντας ἔσεσθαι σφι μελήσει περὶ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δ' αὐτίκα ἐπείγῃ ναυμαχήσαι, δείδοικα μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς τὸν πεζὸν στρατὸν συμβαλλήσηται. πρὸς δ', ὦ βασιλεῦ, ἢ τάδε ἐς θυμὸν βάλεαι, ὡς τοῖσι μὲν χρησοῖσι τῶν οἰκετέων κακοὶ δοῦλοι φίλοισι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρησοί. σοὶ δ' ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ δὲ συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Παμφύλιοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν. ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἔσαν βέλτιοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι ποιεύσης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχέειν πρήσσεσθαι·

A Posteaquam Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogauit, cæteri quidem eandem dixere sententiam, iubentes fieri prælium: Artemisia verò, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [a] me neque in prælijs ad EVbœam gestis ignauissimā extitisse, neque minima contulisse in te, domine. ideo, quum talis sim, æquum esse, ea quæ in rem tuam maximè esse sentio, demóstrare. Itaque hoc tibi suadeo, vt B nauibus parcas, nec prælium nauale facias cum iis viris qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quāto fœminis viri. Quid enim necesse habes omnino venire in discrimen pugnæ naualis? nónne Athenas habes quarum gratia expeditionē sumpsisti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obsistit? Qui tibi obsistebant, ita sunt moti sunt vt eos decebat. Quò autem ego recasuras hostiū C res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnæ nauali commictendæ, sed classem perges hīc cōtinere ad terram, aut etiam tendere ipse in Peloponnesum, tūc tibi, domine, succedent ea quorum gratia venisti. neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque vrbes defugient. quoniā neque commeatus est eis in hac insula, vt ego audio, neque, si tu in Peloponnesum pedestres co- D pias duces, hīc eos credibile est perstituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus faciēda curaturos. At si pugnā naualem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ malè re gesta pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte: vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideóque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui numero sociorū censentur, AEgyptii, Cyprii, Cilices, Páphylique quibus nulla vtilitas est. Hæc loquēte Artemisia, quicúque ei benè volebāt, nóxiam illi rebantur suam orationem, tanquā aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere naualem:

a Me, quæ nec in naualibus ad Eubœam prælijs me ignauissimè gessi, nec minima præstiti, par est, domine, sententiam meam proferendo, quæ maximè è re tua esse censeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce nauibus, nec prælium nauale cum iis viris, &c.

at ii qui malè consultum illi volebãt inuidebántque, vtpote cui inter primos sociorum omniũ honos haberetur, gaudebãt eius quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eũ sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impẽsius collaudauit. Nihilominus vt [a] pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte malè pugnasse, quòd videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnæ naualis interesse. Classiarii, vbi nuntiatum est illinc esse soluendũ, classem Salaminem versus ducunt, & per otium in aciem sunt digesti. Sed quum eos dies defecisset quominus prælium committerét, (nox enim interuenit) in posterũ diẽ sese instruebant: quum interim Græcos metus formidóq; cepit, cùm alios, tũ verò Peloponnenses, quòd ipsi desidentes in Salamine, pro Atheniẽsiũ terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forẽt obsidendi, sua terra sine præsidio relicta.

a *Id est, Sententiæ plurium. Qu'on se tint à la plus grande voix.*

Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per cõtinentem ingrederentur. Nã vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrimè ex vrbibus cõcursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxãdridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primùm viam Scironidem obstruxerũt, deinde cõsilio inito Isthmum muro inædificabãt, opúsque perficiebãt, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nam & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebãt, nullo tẽporis momẽto opus intermittẽtes, neq; diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerũt qui ad Isthmũ auxilio cum omni copia venerũt: Lacedæmonii, & Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionẽses.

A Οἱ δὲ ἀγαγόμενοί τε καὶ φοιτέοντες αὐτῇ, ἅτε τῶν πρόσθεν τετιμημένοι ἐν Δελφοῖσι πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀκαιρίσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ αἰσθόμενοι ἐγίνοντο οἱ νεῶσμοι ἐς Σάρδις, καὶ τὰ πάθη τὰ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι πρότερον κατοικτείρειν σφέας, τότε πολλῷ μᾶλλον ἄγαν. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοισι πιθόμενοι ἐκέλευε, πάλι κατὰ δόξας· τοὺς μὲν ΕΥβοίης σφέας ἐκλοκακέειν, ὡς οὐ προθύμους αὐτό· B τότε δὲ αὐτὸς προθυμέεσθαι θηήσασθαι ναυμαχέοντας. ἐπεὶ δὲ προσέμιξαν ἀλλήλοισι ἀπὸ πλοίων, αἴσθοντο ἐκλιπόντας Ἀθηναίους τὰς νῆας ὅτι τὴν Σαλαμῖνα. καὶ προσχρίσαντες ἔδραμον κατὰ τάξιν. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐπῆλθε. οἱ δὲ προσκυλίζοντο ἐς τὸν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧσσα δὴ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ C γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωυτῶν ἀφύλακτον.

Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν προέουσαν νύκτα ἐπορεύετο ὅτι τὴν Πελοπόννησον. κρίνοντο τὰ δυνατὰ πάντα ἐμμηχανᾶσθαι, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβαλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελο- 307
ποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνεβοήθεον ἐκ τῶν D πολίων, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, ἐπὶ συλλόγους τραπόμενοι τὸν Σκιρωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἦν δὲ ἐπ' ἑξήκοντα μυριάδων πολλίων, καὶ πάντες ἐργαζομένου, [b] ἰώνετο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ χάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. E Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε, καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἦλοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες.

b ἰώνετο

οὗτοι

οὗτοι μὲν ἔσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑπερφόβως τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύοντι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεα παρῳχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, χῶρον ἵδρυται· νῦν τε καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνούριοι· ἓν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαϊκόν, οὐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῶν ἑπτά, τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ ὀνομαστοὶ πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ παρὰ Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεᾶται πάντες. Κυνούριοι δὲ αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μούνοι ἔτι Ἴωνες. οὐκ δὲ δοκέει μοι· οὐ γὰρ δὴ Ἴωνες γε ἐόντες, κατά τε Ἀργείων ἐλαχόμενοι, καὶ τῷ χρόνου ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι τούτεων ἐόντες τῶν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες πάρεξ τῶν κατέλεξα, οὐκ τοῦ μέσου ἐκατέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, οὐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. οἱ μὲν δὴ ἐν Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ σινόμενοι, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμου ἐόντες, καὶ τῆσι ναυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως τῶν πτωχαλόμοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ παρῃσάν σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιεύμενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγένετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῆς αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ παρὰ χώρης δορυαλώτου μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι.

Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἑωυτῷ τῇ γνώμῃ ἐπὶ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ὁστινα λάθρῃ τὰ λέγειν χρεών·

Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitāti Græciæ. Cæteris enim Peloponnensibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolūt autem Peloponnesum gentes septem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneso excessit, sed pristino loco egressa, alienum incolit: reliquæ quatuor è septem aduentitiæ sūt, Dorienses, AEtoli, Dryopes, Lemnii. Ac Doriēsium quidē multæ sunt & insignes ciuitates: AEtolorum autem sola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Asina, quæ ad Cardamylam Laconicā sita est: Lemniorum autē, omnes Pararenani. Cynurii autē, quum sint indigenæ, soli putantur Ionēs esse, sed effecti sūt Dores, sub imperio Argiuorum impositi, & progressu temporis, quū essent Orneatæ, itémque accolæ. Harū igitur septem gentium cæteræ præter eas quas recensui, è medio cesserunt: & (si ingenuè loqui fas est) in medio sedentes cū Medis sentiebant. Apud Isthmum quidem in tali labore isti occupati erant, vtpote pro omni iam cursū, quòd nulla spes è classe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro seipsis quàm pro Peloponneso soliciti, adeo vt alius aliū adiens, & summissa voce loquens admiraretur in EVrybiade consilii inopiam: tandem verò res erupit in medium, conciliúmque contractum est, & multa de hoc ipso dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponesum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus verò & AEginetis & Megarensibus, satius esse illic manentes dimicare.

Ibi Themistocles, postquam sententia Peloponnensium euicit, clanculum è cōcilio egressus, misit ad classem Medorum nauigium, cum quodā iusso dicere quæ oporteret:

cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, [a] (vbi Theſpienſes in ciuitatem ſunt recepti) atque locupletem: Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſiũ, quòd partibus regis fauet, præoptátq; res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugã facere velle, & nunc offerri vobis occaſionẽ exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiã eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab illis abſceſſit. Cui fidem habẽtes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt ité qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupãtes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant nequâ Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent præliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt cõmiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eò efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ii Perſæ [b] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuẽs, non habeo aduerſari oraculis tanquã non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſt quam Dianæ littora iungent

a Quo tempore Theſpiẽſes, ciues recipiebãt. *id eſt, eos ciuitati donabant.*

b Alios ſeruarẽt, alios interim.

τῷ οἰώνυμα μὲν ἐωῦ Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἐων τῶν Θεμιστοκλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τούτεων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχοντο οἱ Θεσπιέες πολίτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἔπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρενέων τὰ βασιλέος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καὶ παρῳχωκότες. καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργων ἁπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ καταίδησθε ἀγαθὰς ἀνδρείας· οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτε ἀντιήσουσι ὑμῖν. ὡς δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν δὴ ταῦτά σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ, ὡς πίσυνοι ἐγένοντο τοῖσι ἀγγελθεῖσι, τὸ μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τὸ δὲ, ὅπῃ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ καὶ ἀμφὶ τήν τε Κέον καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πᾶσαν πορθμόν. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ πόρρῳ ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν ἐκποιῶσι, τοὺς δὲ ἀμφιθείρωσι. ἐποίευν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυθάνοιατο οἱ ἀντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παρετέοντο. χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω αἰτιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλόμενος ἀναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅτε μιν Ἀρτέμιδος χρυσάορος ἱερὸν ἀκτὴ

χρυσάορος

Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίῳ Κυνόσουρα,
Ἐλπίδι μαντομόρῳ λιπαρὰς πέρσωντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσσει κρατερὸν χόρον, ὕβριος υἱόν,
Δεινὸν μαινόμενα, δοκεῦντ' ἀνὰ πόντια πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
EVρύοπα Κρονίδης ἐπάγει, Νίκη τ' ἐπινίσσεται.
Ἐς τοιαῦτα μὲν δὴ οὕτω σαφῶς λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων δέκομαι. τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἠδέσθη δὲ οὔκω ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὡς τὸν τῆς ἡμέρης ὥρεον αὐγὰς τεταγμένους, ἐδόκεον χῶ χώρῳ εἶναι. στυγνησάντων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐς Αἴγινης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸν ἐγὼ νενόμικα, πιθανώτατόν μοι αὐτὸν ξυμπάντων, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι τὸ Ἀθηναίων καὶ δικαιότατον. τοῦτόν ὦν μὴν σφι ὅτι τὸ στενὸν ἐόντα, ἐκάλεσε Θεμιστοκλέα, εἰπεῖν μὲν οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα. ὅμως δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐκάλεσε, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. προσακούσας δὲ ὅτι παρεύδοιεν ἀπὸ Πελοποννήσου ἀναγκάζειν τὰς νῆας πρὸς τὸν ἰσθμόν, ὡς δὲ ἐξηλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας σπουδάζειν χρεών ἐστι τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ δὴ καὶ τῷδε, εἰ τῶν οἰκοτρόφων ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν πρὸς ἀπλόους τε καὶ ἀθεμίστους Πελοποννησίους. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νεῶν, οὐκ ἐὼν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς EVρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἀνάπλωσαι. πρὸς ἃ χρὴ ἐκπλῶσαι. πρὸς γὰρ τῶν πολεμίων κύκλῳ ἐσμὲν ἀλλ' ἐσελθόντες σφι τοῦτο σήμηνον. ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα τε χρηστὰ ἐκέλευες, καὶ οὐ ἤκουσας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδόμην γενέσθαι,

A *Nauales pontes cum littoribus Cynosura,*
Spe stolida sortes quòd Athenas marte subegit,
Compescet iuuenē meritissima pœna superbum,
Instinctum furiis, sibi cedere cuncta putantem.
Nam miscebitur æs æri, mars sanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
B *Saturno genitus, simul & Victoria pollens.*

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profectò neque ipse de fide oraculis derogãda ausim dicere, neque ab âliis dici sustineam. Porro inter duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum nauibus se circumueniri: vbi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum.
C Quibus cõgregatis, applicuit ex AEgina Aristides Lysimachi filius, Athenienſis quidem, sed in exilium à populo eiectus, quem ego (vt eius mores accepi) virũ optimum Athenis atque iustissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem euocauit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verùm præ magnitudine præsẽtium malorum oblitus simultatũ, euocauit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnẽses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quũ prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contẽdere debemus inter nos hac de re, vter nostrum de patria præclarius mereatur. te verò certiorem facio, peræquè esse Pelopõnenſibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nũc, ne si velint quidem,
D Corinthios atque ipsum EVrybiadem enauigare posse, quoniam circumdati ab hostib⁹ vndique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respõdẽs Themistocles, Vtilia sanè, inquit, iubes, bonũ afferẽs nũtium. Ná quod ego precabar vt fieret,

id ipſe tu conſpicatus fieri, veniſti nuntiatum. [a] vt enim ſcias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus factū fuit vt Græci qui nolebant ſua ſponte ad pugnam deſcendere, deſcenderent inuiti. Tu verò, quandoquidem vtilia nuntiatum veniſti, per teipſum nuntiato. Quoniam ſi ego retulero, videbor rē commentitiam dicere, nec ipſis perſuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingreſſus, vti res habet ipſe referas. Quod vbi feceris, ſi tibi fidē habebunt, optimè habet: ſinminus, perinde nobis erit. neque enim ſi vndique circumdati ſumus, vt tu ais, amplius iſti defugient. Ariſtides concilium introgreſſus, eadem retulit, dicens ſe ex AEgina veniſſe, & ægrè elapſum, latendo ſtationem hoſtiū. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumuentam: ideóque hortari ſe vt ad defenſionem ſui illi ſeſe præpararent. Hæc loquutus Ariſtides, retrò abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta, pleriſque eorum fidem nuntio non habentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis tranſfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnē veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarūt, ſcripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemiſiū tranſfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidē, ſeſe apparauerunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quū propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis ſumma erat, meliorum cum pejoribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtūt, exhortatus vt meliora eligerēt. Vbi perorauit, iuſſit illos ingredi naues. quib° ingreſſis, rediit ab AEgina triremis quæ profecta ad AEacidas erat, móxq; omnes naues Græci ſoluerūt.

[a] Scito enim quę à Medis fiunt, à me profecta eſſe.

A αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος, ἥκεις. ἵνα δὲ ἐξ
ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ
ὅτε οὐκ ἐθέλοντες ἔβαλον ἐς μάχην καπίσα-
σθαι Ἕλληνες, ἀέκοντας σφέας ποιῆσαι.
σὺ δὲ, ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐ-
τὸς σφι ἀγγέλεο. ἐγὼ γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω,
δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ
πειθόντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι
σήμηνον αὐτὸς προελθὼν ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ 309
σημήνῃς, ἢν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ
B κάλλιστα· ἢν δὲ ἀπιστῶσι μὴ πεῖσαι γένηται, ὁ-
μοίων ἡμῖν ἔσαι. οὐ γὰρ ἔτι διαφεύξονται, εἴ-
περ περιεχόμεθα πάντα χόρον, ὡς σὺ λέγεις.
ταῦτα ἔλεγε προελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φά-
μενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν, καὶ μόγις ἐκ-
πλώσαντα λαθεῖν τοὺς ἐπορμέοντας. περιέχε-
σθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον ὑπ' Ἑλληνικὸν
ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω. παραιτέεσθαί
τε σφέας συνεβούλευε, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ
μὲν, ταῦτα εἰπὰς, μετεστήκεε· τῷ δὲ αὖτις
C ἐγένετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ μὲν γὰρ
τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελ-
θέντα. ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε τελευ-
αίη ἀνδρῶν Τηνίων ἀνδρομέουσα, τῆς ἦρχε ἀ-
νὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε
πᾶσαν ἀληθείην πάσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔρ-
γον ἀνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς
τὸν τρίποδα, ἐν τοῖσι τὸν βαρβάρων κατα-
λόσαι. σφέων δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ ἀνδρομε-
σάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ περ ἔτερον ὑπ'
D Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο ὁ
ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ
τετρακοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατ-
δεε ἐς τὸν ἀριθμόν. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ
δὴ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν Τηνίων ῥήματα,
προεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε
διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν βουλευτέων ποι-
ησάμενοι· παρῆγόρευε δὲ ἔχοντα μὲν ἐν
πᾶσι Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἐκ πάν-
των χρέωντο τοῖσι πᾶσι αὐτοῖσι θέμενα. ὅστις δὲ
E ἐν ἀνθρώπου φύσει καὶ κατάστασις γίνεται,
πρηγνέστατος δὴ τουτέων τὰ χρέωντα αἱρέεσθαι,
καὶ καταπλέξας πάντα ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέ-
λευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέ-
βαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τελευτὴ, ἥ
κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐκλῦ-
σαν οὖν τὰς νῆας ἁπάσας οἱ Ἕλληνες.

ἀναχωρήσοισι δὲ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ A
βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι παρύμφιλον ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον ἐς νῆας. Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς, νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυνατὸν ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν. Αἰγινῆται δὲ, τὰ καὶ ἐς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔργου. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ ἀμφελθοῦσαθαι, ὥστε καὶ ἄπωθεν ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ἰνδιάσασθαι τε πρότερον τάδε, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀναχρούεσθε; καὶ μὲν δὴ Ἀθηναίοις ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον ὁρμον Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑτέρης κέρας. καὶ Λακεδαιμονίοις, Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐβουλοκήκεσαν C
μὲν οὖτοι αὐτέων, καὶ τὰς Θεμιστοκλέος ἐσπολὰς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τὰς νῆας Ἑλλωτίδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τούτεων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀμφὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ Σάμου ἐτυραννεύσατο, καὶ ἀπαρχὴν τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, δυεργέτης βασιλῆος ἀνεγράφη, καὶ χώρῃ τε ἐδωρήθη πολλῇ. οἱ δὲ δυεργέται τοῦ βασιλῆος, ὀρθοσάγγαι καλέονται Περσιστί. τοσοῦτο μὲν νυν τούτους οὕτω εἶχε. τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκαριθμέετο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων ἐξεφθορέαται, αἱ δὲ, τὸν Αἰγινητέων. ἅτε δὲ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων καὶ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοισέσθαι οἷόν περ ἀπέβη. καί τοι ἔστιν γε καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἡμέρῃ μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ τοῖσι ΕὐβοίῃπᾶσιΔιὶ θυμοβόρῳ καὶ Δημήτερι Ζέρξης· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν χρήσεσθαι βασιλέα.

In quos mouentes cõtinuò barbari sunt inuecti. Ibi cæteri quidem Græci [a] quum inhiberent remos, cessimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hostilem incurrit: cui implicitus quũ hæreret, nec abstrahi posset, ita cæteri venientes auxilio conferti sunt. Hunc in modum aiunt Athenienses extitisse initium pugnæ: AEginetæ verò, nauem quæ ad AEacidas abierat fecisse initium. Quanquã etiam hoc refertur, simulacrum mulieris fuisse eis oblatum: & quum apparuisset, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: sed prius his verbis conuitiatum, [b] O dæmonii, quousque remos inhibebitis? Cæterùm aduersus Athenienſes instructi erant Phœnices: nam hi cornu tenebant quod ad Eleusinem occidentémque vergebat. Aduersus Lacedæmonios instructi erant Iones. hi autẽ cornu tenebant quod ad auroram spectabat & Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignauiter agebant, plerique minimé. Enimuerò complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naues expugnauere: sed neminé nominabo præter Theomestorem Androdamantis filiũ & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mẽtionẽ facio, quòd Theomestor ob hanc nauatam operã à Perſis tyrannus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocantur. De his quidẽ ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminẽ expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab AEginetis, vtpote Græcis seruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incompositè & inconsultè agentibus: vt non ab re fuerit talẽ eis rem contingere qualis contigit. quãquam eo die fuerunt atque extiterunt longè seipſis præstãtiores, & quàm ad EVbœã extiterãt, pro se quisque adnitentes, ac Xerxem reformidãtes, quòd ab eo se singuli conſpici arbitrabãtur.

[a] Quum in puppim inhiberent vt appulsuri. *Bud.*

[b] O miseri,

Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicauerint, nō possum pro comperto referre. Circa Artemisiam verò hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum nauē suam Attica insequeretur, nullū habēs effugium, quia ante ipsam naues amicorum, sua verò proxima hosti erat, hoc sibi putauit faciendum, quod & fecisse prosuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam, quæ erat virorum Calyndēsium, impegit, quáque rex Calyndēsium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic iam inde quum essent in Hellesponto, contentio intercesserat, tamē incertum an consultò id fecerit, an fortuitò nauis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia vbi incurrit pariter ac demersit, prospero casu vsa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eā conspicatus incurrisse barbarorum virorum nauem, existimans hanc Artemisiæ nauem aut Græcā esse, aut è barbaris profugisse, & à Græcis pugnare, ab hac ad alias se conuertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipuè se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animaduertisset hāc nauem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, vt bene præliatur, vtque nauem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid verè id opus Artemisiæ esset: & illos, vtpote qui planè nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauē quæ corrupta esset, hostilē fuisse. nā præter cætera quæ mulieri (vt dictū est) prosperè cesserunt, hoc quoque accessit, quòd è naui Calyndensi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxē ferunt ad ea quæ narrabātur dixisse, Viri quidē extiterunt mihi fœminæ, fœminæ autē, viri.

A χῦ μὰν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετιὼν τέρεα εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· χῦ δὲ Ἀρτεμισίῃ πέρι ἐγένετο, ἀπ' ὧν βιδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ χειρὶ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. ἐοῦσα δὲ ἡ οὐκ ἔχουσα ὄπιθεν φυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι σφέων φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, ὃ καὶ συνέλαβε ποιήσασα. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδίων, καὶ αὐτοῦ βασιλέος τοῦ Καλυνδίων βασιλῆος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐπεγήνεε ἐπὶ πολλὸν Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ οὐ προγνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδίων νηῦς τύχῃ προσπεσοῦσα νηΐ. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, δύο τύχῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτῇ ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ ἀνῆκε ἀμέως, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. τοῦτο μὲν, ὅτι οὐδὲ αὐτὴ συνελάμβανε γινέσθαι ἀφανισμόν τε καὶ μὴ ἀποπλέεσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε καλὸν ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτου αὐτῷ μάλιστα βιδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γάρ, βασιλέα γενόμενον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἰπεῖν τῶν παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίῃ ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως ὁδὶ Ἀρτεμισίης ἔργον. καὶ δὴ φάναι, σαφὲς δὲ ὑπίσημον τῆς νηὸς ὑπεξαλμύους. τὴν δὲ ἀμφὶ Ἀρτεμισίην ἡπατῆσθαι εἰ πολεμίων. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνελάμβανε ἐς εὐτυχίην γενέσθαι, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθῆναι κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὰ προσαχθέντα, Οἱ μὲν ἀνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες.

310

τοῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. ὁ δὲ τῷ πό- A
νῳ τούτῳ, ἐν τῷ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἐν τῷ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέων ἐπισάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χερσὶ νόμῳ ἐπαλλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέῳ οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνταῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. B
ἦν δέ τινες τεταγμένοι, ἐς ὃ ἔμπροσθε τῶν νεῶν παρείναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλεῖ, τῶν σφετέρων νεῶν φθεινουσέων παρεπίπτον. ἐνῆσαν δὲ καὶ τῶνδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοίνικες, τῶν αἱ νῆες διεφθάρατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνεμάχετο δὲ οὕτω, ὥστε Ἴωνάς τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς Δημαλίδας, λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηῒ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκὴ νηῦς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγινήτις νηῦς κατέδυσε τὴν Σαμοθρηϊκίων νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταὶ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἀπέβησάν τε καὶ ἔλαβον αὐτήν. ταῦτα ἰδόμενα, τοῦ Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ D
εἶδε στρεφὰς Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ὑπερλυπούμενός τε καὶ πᾶν αἰτιώμενος· καὶ στρεφὰς ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ ἰδόμενοι, τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργόν τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὔρεϊ τῷ αἰπεινῷ Σαλαμῖνος τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα. καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον παῖδά τε τὸν Τεισάμενον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσεκάλεσε φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης πρηνὴς τοῦτο τῷ Φοινικηίου πάθεος. ἡ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράπετο. τῶν δὲ

Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prælio cùm alii multi & illustres viri tam Persarum Medorúmque quàm aliorũ sociorum occubuere, tum verò dux Ariabignes Darii filius Xerxísque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natãdi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erãt barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorũ primæ naues in fugam versæ sunt, tum verò plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earũ propugnatores conarentur præterire, vt & ipsi aliquam operã [a] regi nauarent, vndique in suorum naues incidebãt. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidã Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, infimulauerint Ionas tanquam proditores, quòd propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos infimulabant, [b] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquẽtibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc AEginetica impulsa ipsam depressit. Verùm Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excussêrunt, eorúmque cõscensa naui potiti sunt. quod factum Ionas liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, cõuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quẽpiam aliquod opus edente cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est eregione Salaminis, nomine AEgaleo, & scribæ trierarchum illũ à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiam cladi Phœnicum qui aderant, additus est Artiarammes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant:

[a] In regis conspectu nauarent.

[b] Talem mercedem acciperẽt. id est, quas pœnas volebant dare Iones, ipsi eas darẽt.

τῶν Φοινίκων.

311

barbaris autē in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, AEginetæ in freto subsistentes, operā memoratu dignam ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistētes fugientésque expugnabant, AEginetæ verò eas quæ elabebātur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in AEginetas incidebat. Quū interim conflixerūt naues duæ, vna Themistoclis insequēs aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri AEginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ speculatoriam in Sciatho AEgineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas [a] Ischeni filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ hūc circumferebat nauis, vnà cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita sospes rediret in AEginam. Polycritus vbi inspexit Atticam nauem, agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrās AEginetis quòd cū Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari autē quorum naues supererant, fuga se proripuerunt in Phalerū pedestres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optimè audierunt AEginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus AEgineta: Athenienséque, EVmenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quàm aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea naui vehi animaduertisset. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eā caperent, propositúmque præmium decē millium drachmarū ei qui viuam cepisset. Indignè enim ferebant mulierem aduersus Athenas militare. At illa (vt antea dictum est) aufugit. Fuerūt & alii quorum naues in columes in Phalerum euaserunt. Adimātum autem Corinthiorum ducē Athenienses ferunt statim inter initia concursus nauium expauefactum atque perterritū sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiósque, inspecta

A βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑπαναστάντες ἐπὶ τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδείξαντο λόγου ἄξια. ⓐ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῷ θορύβῳ ἐκπεφεύγοσι τάς τε αἰτησαμένους καὶ τὰς φευγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τῶν Ἀθηναίων ἐμφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. ἐνταῦτα συνεκύρεον νῆές τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρεοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἦσαν δὲ εἵλε τὴν περιφυλάσσουσαν ὅτι σκιάθῳ τῇ Αἰγιναίῃ, ὅτε ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένου· ⓑ οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηΐ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιαγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν· ὡς δὲ ἐστεῖλε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολυκρίτος, ἔγνω τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηλίδος· καὶ βώσας ⓒ Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τὴν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεῤῥώοντο, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· δεύτερα δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δὲ, Πολυκρίτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Γαλλεὺς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἀπεδίωξε. εἰ μὲν νυν ἐμάθετε ὅτι ἐν ταύτῃ πλοίῳ ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τεταγμένοισι προεκέλευστο· πρὸς δὲ, ἢν ἄεθλον ἔκειτο μυρίαι δραχμαί, ὃς αὐτὴν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο γυναῖκα ὅτι τοῖς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιεγένοντο ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ ⓓ Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγῆναί τε καὶ ὑπὸ δείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους

[a] *Supra pag. 505 Ischenus fil. Sed ibidem malè Pythem.*

[b] ἐπιπλέοντα

[c] ἐπεκερτόμησε

[d] ἀπεδίωξε.

τὴν τριήρη φθάσουσαν, ὥσαυτως οἴ- A fuga nauis imperatoriæ, itidem
χεσθαι· ὡς δὲ ἅμα φθάσαντας γίνεσθαι τῆς abiisse: Et quum fugiendo venis-
Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, set ad templum Mineruæ Sci-
ἐπιπλῶσι σφι κέλητα θείη πομπή· radis, quæ est in Salamine, oc-
τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι σαφέα, οὔτε τι curriſſe eis celocem diuina cum
τῶν ἀπὸ τῆς τριήρεος εἰδόσι προσφέρεσθαι pompa: quem quiſnam miſiſſet
τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶ- quum non conſtaret, ſcirentque
» ναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν neminē ſuæ claſſis ad ipſos mi-
» νεῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀ- ſiſſe, eos ob id coniectaſſe rem di-
» δείμαντε, σὺ μὲν ἀποτρέψας τοὺς ναῦς, ἐς uinam eſſe: & eos qui in celoce
» φυγὴν ὥρμησας καταπροδόντας τοὺς Ἕλλη- erant, vbi propiores fuerunt, ita
» νας. οἱ δὲ τὴν δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοῖσι ἠρᾶτο ὑπέ- B loquutos fuiſſe, Adimãte, tu qui-
» κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀ- dem cõuerſis in fugam nauibus
πιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέ- abſcedere vis Græcorum prodi-
γειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὅμηροι ἀ- tor: at illi quantum votis conce-
ποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλ- perunt, victores hoſtium euadẽt.
λῆνες. ὥστε δὴ ἀποστρέψαντας τὴν ναῦν, αὐ- Et quum his verbis fidem non
τόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξεργασμένους ἐλ- haberet Adimantus, hæc iterum
θεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαῦτα dixiſſe, [a] ipſos poſſe pro obſidibus
φάτις ἔχει τοῦ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐ- ductos mortem obire niſi cõſta-
τοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ὦν καὶ ret Græcos eſſe victores. Ita con-
τοῖσι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζοισι uerſa naui Adimantum cum cæ-
γενέσθαι. μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλ- C teris ad claſſem ſuorum, re iam
λάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀ- ab aliis nauata, veniſſe. Hic de il-
θηναῖος, τῷ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων lis apud Athenienſes rumor ex-
ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, τοῦτο τὸ τοῦ titit. quod ipſi Corinthii negant,
θορύβου τούτου τοῦ περὶ Σαλαμῖνα γενομέ- ſéque inter primos pugnatores
νου τὰ δὲ ἐποίεε· πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἳ πολλοὶ κατεπάλαιτο περὶ extitiſſe affirmant. pro quibus
τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γυμνοὺς testimonium dicit reliqua Græ-
ἐόντας Ἀθηναίους, ἐς τὴν Ψυτταλίαν νῆσον cia. Ariſtides autem Lyſimachi
312 ἀπέβησε ἄγων. οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νη- filius, vir Athenienſis, cuius pau-
σίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. ὡς δὲ ἡ lo antè vt viri optimi mentionẽ
ναυμαχίη διελέλυτο, κατερρύηκαντες ἐς τὴν D feci, per eum tumultum qui cir-
Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ca Salaminem fiebat, hoc rei geſ-
ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς fit: Permultis armatorum qui ad
ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῆσι προσ- littus Salaminis locati erãt ſum-
εούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέϊ. τῶν δὲ ptis, genere Athenienſibus, & in
ναυηγίων πολλὰ ἐφορμέοντα ὁ ἄνεμος ζέ- Pſyttaleam inſulam traductis, o-
φυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν νῆσον τὴν mnes Perſas qui in ea inſula erãt
καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλήσας interemit. Defuncti nauali pu-
τὸν χρησμόν, τόν τε ἄλλον πρόπαν τὸν περὶ τῆς gna Græci, reductis in Salaminẽ
ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βακίδι καὶ nauibus, potiti ſunt naufragiis
Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ τὰ ναυήγια τὰ ταύ- E quæ illic ſupererant: parati ad a-
τῃ ἐξενειχθέντα ὃ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι liam dimicationem, quòd ſperarent, regem iis quæ ſibi reliquæ
πρότερον τούτων ὁ χρησμῷ, Λεοκράτῃ erant nauibus vſurũ. Porro nau-
Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πρόπας τοῖς Ἕλλησι, fragiorum pleraque ventus ze-
phyrus aſportauit in oram Atti-
cæ, nomine Coliadem: vt implẽ-
tum ſit omne oraculum, cùm de
cæteris quæ ad pugnam naualem
pertinent faciens mentionem,
tum verò de naufragiis illuc e-
uectis, à Bacide & Muſæo multis
annis antea prædictum, ac red-
ditum Lyſiſtrato Athenienſi, vi-
ro ſortilego, quod omnes Græ-
cos latuerat,

[a] Se tales eſſe qui vellent obſides duci ac morte plecti niſi victores comperirẽtur Græci. *Vel, Se eo animo eſſe. Q. d. Se paratos eſſe ad, &c.*

ἐμνήσθην

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat adueĸto rege.

COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionũ à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontũ nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehẽſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolẽs tamen neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: nauéſque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellũ inſtruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eũ manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, vt probè gnarũ ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nuntiarent. His nuntiis nihil pernicius trãſcurrit in rebus humanis. quod negotium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrimè cõficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeũt, quemadmodum apud Græcos fax quã Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorum curſitationem Perſæ angarẽion appellant. Primus igitur nũtius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarẽtur: ſecundus autem ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarent, vociferationéque & eiulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, nõ tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe

A Κωλιάδες δὴ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φείξοισι.

Τοῦτο δὲ ἐμέλλε ἐπελᾶσθαι βασιλῆος ἔσεσθαι.

ΞΕΡΞΗΝ δ' ὡς ἔμαθε ὁ γενόμενος πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλώσαντες ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσαντες τοὺς γεφύρεας, καὶ ἀποληφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσας, ὁρμᾶσθαι ἐβούλευσε. θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι B ἑωυτοῦ, ἐς τὸν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἀπὸ τῆς ἠπείρου. γαύλους τε Φοινικηίους συνέδεε, ἵνα αὐτῇ τε γέφυρα ἔωσι καὶ τείχεος· ὀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρεόντες δέ μιν πρῶτοι οἱ ἄλλοι ταῦτα παρασκευάζοντα, οὐ πιστεύοντο ὡς ἂν πρὸς νόον προσκυδιόωσι μᾶλλον πολεμήσειν. Μαρδόνιος δὲ ὁρέων ταῦτα ἐλάμβανε, ὡς μάλιστα ἐμπείσειε ἑωυτὸν τῆς ἐκείνου ἀπαγνοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξῃ ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὸν προσοδμῶν συμφορήν. Τουτέων δὲ τῶν ἀγγελιηφόρων ὧδε ὅ, τι θᾶσσον διαγίνεται ἐπὶ τοῦ ἔτεος· ἔστι τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρημα τόδε. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων αἱ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεξᾶσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἕκαστον τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ χιὼν, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὸν τάχιστον. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· D ὁ δὲ ἐντεῦθεν ἤδη καὶ ἄλλον διεξέρχεται παραδιδοὺς, καὶ τὰ Ἕλληνες ἡ λαμπαδηφορίη, τὸν τρόπον. Ἡφαίστῳ ὄνομα τελέουσι. τοῦτο δὲ δρόμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. ἤδη δὲ προφθῆναι ἐς Σοῦσα ἀγγελίην ἀπικομένην, ὡς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἕτερος οὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς ἐπιτραφθέντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνῃσι πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα· καὶ αὖθις ἔσαν οἱ θυσίησί τε καὶ εὐπαθήσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα στυφέλιξε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας καταῤῥήξαντες πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. Οὐκ οὕτω δὲ τοῖσι τῶνδε ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ

μυρσίνῃσι

οἰμωγῇ

δειμαίνοντες. καὶ τοὺς Πέρσας μὲν ἰδὼν τοῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον ἡμύνετο, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτὸς σφέας ἀπεκόμισε ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορὴ μεγάλη ἐκ τῆς ναυμαχίης πεποιημένον, ὑποπτεύοντα δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηναίων, φρονήσας τοιόνδε ἐωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα παρασκευάζεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἢ χρεὼν εἴη αἰσχυνθῆναι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὸ μεγάλων αἰωρηθέντα, πλέω μὲν τοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὧν τοῦτα, παρεστέφετο τὸν λόγον τόνδε, Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορὴν μεγάλην ποιεῦ, τῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκα πρήγματος. ὑπὲρ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τὸ πάλαι φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδράσι τε καὶ ἵπποισι. εἰ δὲ οὔτε τις τούτεων τῶν τὸ πάλαι σφι ἔτι δοκεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται αὐτέων ἀνθίστασθαι, οὔτ' ἐκ τῆς ἠπείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἐωτιῶθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μέν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ὑπερθέειν, πρέπει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δεδιήμεν. ὡς γὰρ ἐστὶ Ἕλλησι σοφίσμασι ἐκδυσις, μὴ οὐ δώσουσι λόγον τῶν ἐποίησαν νεῶν τε καὶ πρόσθεν, εἰ σοὶ δοῦλοι. μάλιστα μέν νυν ταῦτα ποιέειν. εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλως ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλεύω· σὺ Πέρσας βασιλῆϊ μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλησι. σοὶ μὲν γὰρ οἱ Πέρσησι τοῖσι δεδήληται τὰ πρήγματα· οὐδὲ ἐρεῖς ὄχνῳ ἐγνώμεθα ἄνδρες κακοί· εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν τοῦς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὧν ὁκῇσι οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πίθεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ αὐτοῦ μένειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων ὃ πολλόν· ἐμὲ δὲ σοὶ χρὴ τὴν Ἑλλάδα δουλοσύνην δεδουλωμένην, τετρηκοντα μυριάδας ὑπὸ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥσθη· τοῦς Μαρδονίου τε

A solicitis: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedauit. At Mardonius quum videret, Xerxem magnam è pugna nauali iacturam fecisse, suspicãs agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græciæ bellum: putabátque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honestè vita defungi: quanquam opi-
B nio eius de subigẽda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mœrorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constãt, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confecisse, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: vnde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quòd si tibi vi-
C detur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuò tentemus: si videtur supersedẽdum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim vlla possũt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuíque sint serui. Et hoc quidem præcipuè tibi agen-
D dum puta. Quòd si tibi constitutum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant. [a] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales si Phœnices & AEgyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum
E natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere seruitutem. His audi-

a Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ.

b *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est, Tanquam illo offerẽte aliquod inter tot mala solatiũ. Vel, Tanquã illo ex rebus aliquis desperatis aliquã exitum proponẽte.*

tis Xerxes, [b] vt ex malis, gauisus est, voluptatémque cepit: & ad Mardonium

a Vbi deliberasset. *Sed Valla ista Vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

inquit,se, [a] vbi ad concilium retulisset, responsurum vtrum eorum esset facturus. Et quum in cócilium vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoque ad consultandũ accersi: quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ vbi aduenit, eã Xerxes summotis aliis Persarũ consiliariis atque satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans vllam culpam huius damni esse penes Persas atque pedestres copias, [b] sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendã mihi Græciam: me verò ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur, quæ de pugna nauali non gerenda probè consuluisti, dicito vtrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti respondens Artemisia, Arduũ, inquit, rex, [c] me dicẽtem tibi optima, prosperũ consilium dare: tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum vt tu ipse domum remees: Mardonium verò hîc relinquas cum iis quos vult, si modò velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam siue ea quæ ait se velle, subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, [d] tua res domine agitur: quia id tui serui effecerint: siue Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sanè calamitas erit, saluo & te & rerum domesticarũ statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profectò Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt: at siquid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momẽti, Græcíque vincendo non vicerint, seruo tuo interempto. Tu verò Athenis incensis (cuius rei gratia expeditionẽ sumpsisti) reuerteris. Delectatus eo consilio Xerxes, quod idẽ illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (vt ego opinor) nõ remãsisset si vel cũcti atque cũctæ id ei suasissẽt, adeo perterritus erat.

b Sed lubenter se reipsa id cõprobaturos. *Vel, Huius rei se documẽtum esse daturos.*

c Me tibi cõsulenti optimum dare consilium.

d Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Eius laus tibi adscribitur.*

A βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι, ὁκότερα
ποιήσει τουτέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περ-
σέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμι-
σίῃ ὅτι συμβουλίῃ μεταπέμψασθαι, ὅτι
καὶ πρότερον ἐφάνη μοῦνη γνοῦσα τὰ πρή-
κτεα ἐῶ. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μετα-
πεμψαμένους τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους
Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρ-
ξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα
αὐτοῦ, ἀποπειρεῶντα τῆς Πελοποννήσου λέ-
B γων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἀ-
δεινός μεταίτιοι παθέος εἰσί, ἀλλὰ βουλο-
μένοισί σφι ἤρεσε αἰ ἀποδοξις. ἐμὲ ὦν ἢ
ταῦτα κελεύει ποιέειν, ἢ αὐτὸς ἐθέλῃ, τεσ-
σεράκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τῆς στρα-
τοῦ παραιρεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλω-
μένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπελαύνειν σὺν
τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἤθεα τὰ ἐμά. σὺ ὦν ἐμοὶ,
καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης βουλευσά-
σας τὴν ἡμερὴν οὐκ ἐῶσα ποιέεσθαι, νῦν
C τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ὑπερτύχω
τοῦ βουλεύματος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβου-
λεύετο. Ἰὶ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλεπὸν
μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄρι-
στα εἰπεῖν σοι. ὅτι μέντοι τοῖσι κεκτημένοισι χρή-
ματα, δοκέει μοι αὐτὸν μένειν σε ἀπελαύνειν
ὀπίσω· Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑπο-
δέκεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτόν τε καταλιπεῖν
σοι τοῖσι ἐθέλει. τῶνδε μέν γε, ἐῶν καταρρί-
ψαντα τὰ φρονέει ἐθέλειν, καὶ οἱ προχωρήσειν τὰ
D νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δέσποτα γίνεται.
(ἡμεῖς γὰρ σοὶ δοῦλοι κεκτήμεθα τοῦτο δέ,
ἐῶν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γί-
νηται, σοὶ δεδημίη συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο
τε τοῦδε τοῦ τόπου, καὶ ἐκείνων τῶν πραγμάτων
τῶν ἐκεῖ οἴκων τῶν σῶν. ἐῶν γὰρ σύ τε σῳζῇς, καὶ οἱ
οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέ-
ονται περὶ σφέων αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρ-
δονίου δέ, ἐῶν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται·
οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δούλου
E σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δ' (τῶν εἵνεκα τὸν πόλεμον
ἐποιήσω) πυρώσας τὰς Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἰὶ-
δμη τε δὴ τῇ συμβουλῇ Ξέρξης. λέγουσα γὰρ
ἐπετύγχανε τὰ περὶ αὐτὸς ἐπινόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες
πρῶτες Πέρσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν,
ἔφαρσε αὖ, δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκεε.

ἀπαρέσας

ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίαν, τούτῳ μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδες οἱ συνεπέποντο. συνέπεμπε δὲ τοῖσι παροῦσι φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν ἐνούχων παρὰ βασιλέϊ. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. ἐν τοῖσι Πηδασέοισι τούτοισι τοιόνδε φέρει τὸ τέρας γίνεσθαι· ἐπειὰν τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι σφέων κακὸν ἔσεσθαι χαλεπόν, τότε ἡ ἱρείη τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστῃ πασέων δὴ ἀδικηθέντι ἐγένετο πρότερον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὸν ζόην κατεργάσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἴδεος ἐπαμμένους, ἐκ τάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (τῷ γὰρ τῖσι βαρβάροισι ἀμείνονες εἰσὶ οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῆς σπορέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, (οὐ γὰρ ποιὸς ἦν ἐκ τούτων τὸν ζόον) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πρῶτα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων τῷ βασιλῆϊ μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πρώτων τῶν ἐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Ἀθηναίην, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς ἔχει δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γλῶν τὸν Μυσίην, (τὸν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται) θωϊσκῷ τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δέ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δὲ οἱ ὑποζώσας ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειεν, ἢν κομίσας τοὺς παῖδας οἴκαδε ἐκείνῃ. ὥστε ὑποδεξάμενον δόμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὸν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πόρωσι μιν προελάσαι, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε,

Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eũ filii nothi comitabantur. Cũ quibus ad eorum custodiam misit Hermotimum, genere quidẽ Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur cõtingere, vt quoties Amphictyonensibus qui circa eam vrbem habitant aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum, tunc Mineruæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasẽsibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi nouimus, vltio contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalem mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductósque aut Sardis aut Ephesũ, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quàm qui non sunt castrati, [a] in omni genere, fidei gratia. Cæterùm vt alios permultos, ita hũc quoque Panionius execuit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vsquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cũ aliis muneribus deductus est, progressúque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Quũ autẽ rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdam negotii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentũ Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primùm recẽsens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc cõmigrasset. Ea oratione libẽter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quẽ postquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est,

a Omnis fidei gratia. *ad verbũ, pro Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. a. Quacunque illis quis cõmittere, in quibus eorum fidem experiatur.*

O omnium post homines natos scelestissimum, qui ex nefandissima negotiatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorũ quispiam vel tibi vel tuorũ cuipiam mali fecit, [a] quòd ex viro neutrũ me reddidisti? putabásne fore vt quæ tunc machinabaris laterent deos? qui iusta lege vtentes, te infandorum opificẽ tradiderunt in manus meas, [b] vt de pœna à me tibi irrogãda queri non possis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conspectum eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus fecisset, filii sui adacti sunt eius virilia abscindere. Ita supplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negotio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium iussit è copiis quas liberet eligere, vt consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis iussu præfecti classis è Phalero soluentes, retrò Hellespontũ versus abierunt, pro se quisque accelerãtes ad custodiendas rates quibus rex pertrãsiret. Qui quum ad Zosterem aduentarent, minuta quædã continentis protenta promontoria barbari suspicati nauigia esse, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti non nauigia esse, sed promontoria, in agmen sese receperunt.

a Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad Verbũ habent Græca, quæ Valla exponere videtur Græcum fuisse, nõ reddere. nam ennuchus nihil est, quòd sit neutrum, nec vir, nec fœmina. Ouidius, Hei mihi quòd dominã nec vir nec fœmina seruat. Idem in Ibin, Neque viro fias nec vir nec fœmina, vt Atys.*

b Vt de pœna quam mihi datus es queri non possis. *Id est, Tã graues mihi des pœnas quàm tua flagitia mereantur.*

Vt autem dies illuxit, Græci cernentes ibidem pedestres copias hostium perstare, rati classẽ quoque circa Phalerum esse, ac pugnam nauale commissum iri, se ad resistendum apparabãt. Sed cognito illam vela fecisse, confestim insequendam sibi cẽsebant: itaque eam insequuti Andro tenus, cernere quũ nequisset, ad Andrum profecti consultabant. Quibus Themistocles suadebat vt insulas versus profecti, classem hostium insequẽtes, rectà ad Hellespontum nauigarẽt, soluturi pontes. Huic cõtrariam EVrybiades opponebat sententiam, quòd diceret fore vt si dissoluerent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam.

A Ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων
ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ
κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τις σε προσηνέων
ἐργάσατο, ἥντινα, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με αὐτ' ἀν-
δρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς
λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποινήσαντα
ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς
χέρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μέμψασθαι
τινὰ ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δὲ οἱ
ταῦτα ὠνείδιζε, ἀγθέντων τῶν παίδων ἐς ὄ-
ψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτῶ παί-
B δων τὰ αἰδοῖα ἀποταμνέειν. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὐτίκα τε,
ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω
τελευτῆσαι ἡ τίσις ἔχει ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης
δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπά-
γειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέ- τῷ ἑαυτοῦ μισοῦντι.
λευσέ μιν τῆς στρατιῆς ἐξαιρέεσθαι τοὺς αἱ
βούλεται, καὶ ποιέειν σφίσι λόγοισι τὰ ἔργα
πειρώμενον ὁμοῖα. Ταύτῃσι μὲν τῇσι ἡμέρῃσι
ἐς τοσοῦτον ἐγίνετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαν-
C τος βασιλέος, αἱ νῆες οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ
Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον,
ὡς ταχίστους εἶχε ἕκαστος, ἀμφυλάξουσαι
τὰς γεφύρας πορθμηΐδας βασιλέϊ. ἐπεὶ δὲ
ἀσχολέσας ζωστῆρες πλώοντες οἱ βάρβα-
ροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξαί τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφθησαν
ὅτι πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες
εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκωμάζοντο.

Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγλυκύνετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλλη-
νες τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν,
D πλησίζον καὶ τὰς νῆας εἶναι) ὡς ἐς Φάληρον ἐδό-
κεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παρασκευήν τε
ὡς διεξησόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰ-
χομένας, ἀσπίνα μὲν τινα οὐ ταύτα ἐδόκεε διωκέειν. τὸν μὲν νυν ναυάρχην τὸν Ξέρξεω στρατὸν
οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς
δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θε-
μιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο,
διὰ νήσων τραπομένους, καὶ διαλύσαντας
τὰς νῆας, πλώειν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον,
E λύσοντάς τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν
ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς
εἰ λύσουσι τὰς γεφύρας, τόδε ἂν μέγιστον πάν-
των σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. 315

εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' ἂν ἡσυχίαν μὴ ἄγειν. ὡς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίαν οὔτε τὰ παρασκευάσιμα οἷόν τε ἔσται τῷ στρατῷ, ὅτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τε οἱ ἡ στρατιὰ διαφθαρέεσθαι ὑπ' ἀχρείου τοῦ αὐτοῦ, ἢν ἔργου ἐχομένῳ, πάντα τὰ τῆς Εὐρώπης οἷά τε ἔσται παρασκευῆσαι τῆς τε πόλιας τὰς ἐθνέα, ἤτοι ἀλισκομένων γε, ἢ παρὰ τούτου ὁμολογεόντων. Ἐφίλεε τε ἔτι μᾶλλον τὸν ἐπίτηδειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσεα. ἑωυτέον ὦν εἰ φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὶ ἑωυτοῦ. ὃ δὲ ὀφείλειν δὴ μᾶλλον τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι πέρι τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταῦτα δὲ ἔλεγε τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων στρατηγοί. ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταλλῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγότων ἐπεμέμφετο) ὡρμᾶτό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὅτι στρέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο, ἔλεγέ σφι τάδε,

» Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι πρεσβεύμενος, καὶ
» πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γίνεσθαι· ἄν-
» δρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειλημένους, νενικημέ-
» νους ἀναμάχεσθαί τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν
» προτέρην κακότητα· ἡμεῖς δέ, (εὕρημα γὰρ
» εὑρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλά-
» δα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι)
» μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ
» οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε
» καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἕνα τῆς τε Ἀ-
» σίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἐόντα ἀ-
» νόσιόν τε καὶ ἀπάθεα λόγου· ὃς τά τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴ-
» δια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ κα-
» ταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ
» τὴν θάλασσαν ἀπεμάστιγωσε, πέδας τε
» κατῆκε. ἀλλ' ἦ γὰρ ἔχει ἐς ὃ παρεὸν ἡμῖν
» νῦν μὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείνάντες, ἡ-
» μέων τε αὐτέων ὑπομεληθῶμεν καὶ τῶν οἰ-
» κετέων. καί τις οἰκίην τε ἀναπλασσάσθω,
» καὶ σπόρου ἀναγκαίως ἐχέτω, πάντα τὸν λῶς ἀπε-
» λάσας βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι
» καταπλέωμεν ὡς ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης.

καταμείναντας ἡμέων τε αὐτέων ὑπομεληθῶμεν

A

B

C

D

E

a Persam enim, si interceptus manere in Græcia cogeretur, minimè quieturum. *id est, aliquid tentaturum.* quòd quiescenti nec quicquam successurũ foret, nec vllus ad fua receptus futurus effet, & exercitus fame periturus foret: at si aliquid tentaret, omnia poss. *Vel, Fore enim vt Persa si intercept. &c. à bello non abstineret.*

a Persa enim, si deprehensus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quòd sibi otium quidem agenti nec vlla res posset procedere, nec vllus retrò ostenderetur receptꝰ, & exercitus suus fame conficeretur procedenti. nec verò & rebus gerendis operam dãti omnia possent per Europam succedere, tum in vrbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuissent, vel antea sese dedidissent: quinetiam rem frumẽtariam habiturum ex annuis sẽper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum vtpote victũ nauali prælio, non perstiturum in Europa: ideóque permittendum fugere, dum in terrã suam fugiendo peruenirẽt. de qua terra deinde certamẽ fieri iubebat. Huic sententiæ aliorum Pelopõnensium duces assẽsere. At Themistocles, postquã animaduertit se non posse plerisque persuadere vt ad Hellespontum nauigarent, adiit Atheniẽses, qui præcipuè indignabantur hostem effugere, animatíque erant ad nauigandum in Hellespontum, etiã per seipsos, si cæteri recusassent. Eósque ita est alloquutus, Et ipse multis iam huiusmodi casibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigisse, viros ad necessitatem redactos prælium instaurasse, & superiorem quã acceperint calamitatem emẽdasse: itaque nos, quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Græciã tueremur, repulsa tanta hominũ nube, non insequamur eos fugiẽtes. Neque enim nos ista effecimus, sed dii pariter & heroes, qui inuiderunt vnum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque sceleratus: quĩ sacra perinde atque profana habẽs, vtraque incendit, deorúmque simulacra subuertit: qui & mare cecĩdit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in præsẽs tempus agitur. ideóque nũc quidẽ vt & nostri ipsorũ & nostrorũ domesticorũ curã geramꝰ, & vt spatiũ quis ad reficiẽdas ẽdes, faciẽdámq; semẽtẽ habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus eiecto: quũ autẽ ver appetet, tũc ĩ Hellespõtũ & Ioniã nauigemꝰ.

Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparádi, vt siquid apud Athenienses accideret aduersi sibi, haberet quò se conuerteret: provt & contigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt. [a] nam quum antea prudés habitus fuisset, postea verò prudens ac bona cõsulens compertus esset, prorsus ad ei assentiendum prompti erant. Ille, vbi Athenienses ipsius sententiã probauere, misit eucstigio viros quosdam cum nauigio ad exponenda regi mandata, iussos tacere, etsi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat [b] Sicinus eius contubernalis. Hi postcaquam ad Atticam peruenere, cæteris apud nauigium remanẽtibus, ipse ad regem ascendit, atque ita eum alloquutus est, Themistocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denũtiatum, gratia tibi inseruiendi se retinuisse Græcos, classem tuam insequendi cupidos, pontésque qui sunt in Hellesponto soluendi: Itaque nunc [c] magno cum silentio te illuc recipias. Hac re nũtiata, isti abiere.

a Nam quum vt antea prudẽs habebatur, ita etiã re ipsa prudens & consultus cõpertus esset. *Vel, Vt antea sapiens habeb.*

b Ille Sicinus. *cui Græ delicet fatta fuit modò mẽtio.*

c Sine vlla præcipitatione. *Ad Verbũ, Cum magna quiete. Gall. Tout à ton aise.*

At Græci, postcaquam decreuerunt neque persequendã sibi vlterius barbarorum classem, neque nauigandum in Hellespontum, ad soluendum traiectum, Andrum obsederunt, animo illã delendi. nam primi ex insulanis Andrii pecunias poscenti Themistocli denegauerant, eique allegãti Athenienses illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Necessitate, & ita sibi dandas vtique esse pecunias, responderant [d] Athenas proportione magnas esse atque felices, & diis propitiis bene processisse. nam se ad maximam soli tenuitatem redactos, Andriorúmque insulam to tidé propitia numina nũquam derelinquere, sed semper incolere, Inopiã & Impossibilitaté: quib⁹ diis obnoxios Andrios pecuniã nõ daturos. nũquã enim Andriorũ impossibilitate

d Athenas meritò esse magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene instructæ essent: *Vel, quibus duæ vtiles deæ supperetẽt.* at verò Andrios solum inops incolere, duásque inutiles deas nũquam insulam ipsorum relinquere, sed in ea gratũ domicilium semper habere, Paupertatem videlicet & Impossibilitatem: quæ deæ quũ Andriis obtigissent, non esse daturos pecunias.

A Ταῦτα ἔλεγε, ὑποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς Περσέα· ἵνα ἰὼν ἄφαρ τι μιν καταλάβῃ καὶ πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀντιστροφὴν τούτου. πάρεστι δὲ καὶ ἐλθόντι. Θεμιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ὅτῳ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶη σοφὸς, ἐφαίνετο ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὔβουλος, πάντως ἐπιεικὴς ἔσεσθαι λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοί οἱ αἰεγνωσμένοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης αἴδρας

B ἀπέπεμπε ἐς νέας πλοίου, τοῖσι ἐπέτελλε σιγᾶν, ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς συνετίθετο βασιλεῖ Περσέϊ· τὴν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτοῦ ἐλθόντα. οἱ δὲ ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικήν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῇσι πλοίοισι, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων μέγιστος καὶ σοφώτατος, φερέσυνά τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σὸς βουλόμενος ὑπουργέειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τοὺς νῆας βουλομένους διώκειν, καὶ τοὺς σὸ Ἕλλης πάντῃ μάλιστα ἐφύλαξε λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. ἐμὲ μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω.

OI δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι ἀπέδοξε μήτε διώκειν ἔτι τὸ δεύτερον τὴν βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντάς τὸν πόρον, τῷ Ἀνδρον πολιορκήσαντο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἀνδρίοι νησιωτέων, χρήματα αἰτηθέντες ὑπὸ Θεμιστοκλέος, οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ τοιῷδε ἐπιλαμβάνου Θεμιστοκλέος λόγῳ πρὸς, ὡς ἦκον Ἀθηναῖοι σὺν ἐωυτοῖσι ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίην, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἴη χρήματα· ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς καὶ λόγῳ ἔσαν ἄξια αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ. 316

E ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἰ γνώσεσθαι ἐς τὰ μάλιστα αὐήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἂν λείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, πειθώ τε καὶ ἀμηχανίην· καὶ τούτεων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν

ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἰ κρέσσων. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἀποκριναμένοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐς πέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἰτέων χρήματα ἅμα τῷ αὐτέων ἀγγέλῳ, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ ἐς Ἄνδριους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτέομενον, ἐπάξει τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἑξαιρήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Πατρέων· οἱ πυνθανόμενοι τὸν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, ἅμα ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν αἰνῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. τοῖσι μὲν Καρυστίοισι οὕτω εἶσε, τούτου εἵνεκα, τῆς κακοξυμβολίης ἐγίνετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι λησάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα τῶνδε νησιωτέων ἠτέετο, λαβὼν τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ὅτε σχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην, ἔπλωσαν ἐς Βοιωτούς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν στρατὸν πέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνοίξαι τὸ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἦρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου· ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο τῶν μὲν Περσέων πρώτους τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸν πεζόν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἰδέά τε ὑπῆρχε ἀξιολέγων, καὶ εἴ τέοισί τι χρηστὸν συνήδεε πεποιημένον. ἦν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Περσέων αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· ὅτοι δὲ Μήδοι. ὅτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων,

A validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpõdiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles verò (a neque enim vnquam acquirẽdo ceſſabat) ad cæteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nuntiis eiſdémque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorũ illuc adducturum, & eam inſulã obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atque à Pariis: qui audito tum Andrum obſideri quòd cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autẽ inſularum aliqua pecuniam dederit nẽcne, affirmare nequeo: reor tamẽ alias quoque dediſſe, non has ſolùm. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clã cæteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis.

a Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat.

At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadẽ qua venerant via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtiuum enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hyberNare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſũ. Is vbi in Theſſaliam peruenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regem eſſe relicturũ. Item ex aliis Perſis thoracatos, & b mille equites: ad hæc Medorũ, Sacarũ, Indorũ peditatũ equitatúmque. Has nationes ſibi totas deſũpſit: ex aliis autẽ ſociis paucos, quorũ duntaxat aut c ſpeciẽ animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Perſarum delegit torquatos & armillatos: ſecũdo loco Medos, qui nõ numero Perſis inferiores erant,

b Illos mille eq.

c Indolem

sed robore: ita vt vniuersi, trigin-
ta myriades vnà cum equitibus
essēt. Hoc interim tempore quo
Mardonius habet delectum co-
piarum, & Xerxes circa Thessa-
liam agit, oraculum è Delphis ad
Lacedæmonios venit vt Xerxē
pœnas necis Leonidę reposcerēt,
& quod daretur ex eo reciperēt.
Mittunt igitur quamcitissimè
Spartiatæ caduceatorem. Is ad-
huc in Thessalia nactus exercitū,
vbi in conspectum Xerxis venit,
ita verba fecit, Rex Medorum,
Lacedæmonii te & Heraclidę qui
è Sparta sunt pœnas cædis repo-
scunt, quòd regem ipsorū inter-
emisti, dum Græciam protegit.
Ad ea Xerxes cachinnos tollit:
ac diu responso nō reddito, Hic,
inquit, (monstrato Mardonio;
vt ille ei assistebat) pœnas tales
dabit quales illos decent. Cadu-
ceator hoc responso accepto dis-
cessit. Xerxes Mardonio in
Thessalia relicto, ipse ad Helles-
pontum ire maturabat: intráque quinque & quadraginta dies ad traiectum peruenit, nullā propemodum partē copiarum ducens: quæ quocunque veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescebātur: vbi autem nihil fructuum reperiebant, ipsa herba, vt è solo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum tam agrestium quàm mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, *id est torminibus*, inter viā extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, vt in quanque veniebat, vti illos curarent & pascerent: quosdam etiā in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: vbi sacrum fotis currum, quē in Græciam tēdens reliquerat, reuersus non [a]offendit. Eū Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi dixere, vnà cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fontes incolerent. Quo in loco rex Bisaltcorū

a Recepit.

ῥώμῃ δὲ ἔασαν. ὥστε σύμπαντας, τεσ-
σεράκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. ἐν
δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδονίος τε
τῷ στρατιῷ διέκρινε, καὶ Ξέρξης ἔτι περὶ
Θεσσαλίῃσι, χρηστήριον ἐληλύθεε ἐκ Δελ-
φῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας
τῦ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ δίδομενον δέκεσ-
θαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τῷ ταχίστην Σπάρτιῆται· ὃς ἐπὶ κατάλαβε ἐόντα
ἐν πάσῃσι τῷσι στρατιῷσι ἐν Θεσσαλίῃ,
ἐλθὼν ἐς ὄψιν τῷ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε,
Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε
καὶ Ἡρακλείδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι
φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέ-
κτεινας ῥυόμενον τῷ Ἑλλάδα. ὁ δέ, γε-
λάσας τε καὶ καταχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ
ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δίκης ἐς
τοῦτον, εἶπε, Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δί-
κας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει.
ὁ μὲν δὴ, δεξάμενος τὸ ῥηθέν, ἀπαλλάσσετο·
Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον μὲν ἐν Θεσσαλίῃ κατα-
λιπών, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλ-
λήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς
Ἀβυδηνός, ἐν πέντε καὶ τεσσερήκοντα ἡ-
μέρῃσι, ἀπαγαγὼν τῆς στρατιῆς τὸν μέγας,
ὡς εἶπας. ὅκως δὲ πορθυόμενοι γένοιατο, καὶ
κατ' οἵς τινας αἰθεφάτους, τούτεων καρ-
πὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μη-
δένα εὕρισκον, τὸ δὲ τῷ ποίῃ τῷ ἐκ τῆς
γῆς ἀναφυομένῃ, καὶ τὸ δενδρέων τὸν φλοιὸν
ἐκτιλέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταβρέποντες
κατήσθιον, ὁμοίως τήν τε ἡμέρων καὶ τὴν ἀ-
γρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. ταῦτα δὴ ἐποίεον
ὑπὸ λιμοῦ. ὀπισθοφυλακέων δὲ λοιμὸς τὸν
τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθει-
ρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ἐντειλάμενος τῇσι πόλισι, ἵνα ἐκείνοτε γέ-
νηται ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν·
ἐν Θεσσαλίῃ τε τινας, καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παι-
ονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ ὁ ἱερὸς
ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τῷ
Ἑλλάδα ἤλαυνε ἀπιών, οὐκ ἀπέλαβε·
ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρῃξὶ, ἀ-
παιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένῃσι
ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων περὶ
τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομέ-
νων. ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς

317

κ ἐκαίμεν.

γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηΐξ, ἔργον ὑφ- A ac terræ Crestonicæ, Thrax, facinus eximium fecit. hic & se volentem negauit Xerxi seruiturũ, nõque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduersus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, siue alioqui belli libidine inspiciũdi, militauere cum Xerxe. qui postquã incolumes reuerterũt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedẽ acceperunt. B Persæ autem, vbi citato itinere ad traiectum peruenere, Hellespontem nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiorẽ quàm in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autẽ & alia hæc res, Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius terra iter fecisse: sed exercitu Hydarni permisso, quẽ ad Hellespontum deduceret, ipsũ nauem Phœnissam conscendisse, vt in Asiam se reciperet: & dũ cursum tenet, à Strymonia ingenti vento fuisse exceptum: & eo vehementius tempestate vexatum quòd nauis referta vectoribus erat, vtpote quũ super contabulationes essent frequentes Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem cum clamore interrogasse gubernatorem num qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla admodum est, nisi horum victorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc alicui quis vestrũm declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esse salus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato desiliisse in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumem in Asiam peruenisse. Et vbi primùm in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quòd regis quidem animam seruasset, aurea

γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηΐξ, ἔργον ὑφ-
ρυὲς εἰργάσατο· ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρ-
ξῃ ἑκὼν εἶ δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο αὖθι ἐς τὸ
οὖρος τὸ Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπημύ-
ρθαι μὴ στρατεύεσθαι ὅτι τῷ Ἑλλάδι.
Οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐ-
γένετο θηήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο
ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀπεχώρησαν ἀσι-
νέες πάντες, ἓξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πα-
τὴρ τοὺς ὀφθαλμούς, ὅτι τῷ αὐτῷ τρόπῳ τοῦ-
τῷ. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον.
Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηΐκης πορευό-
μενοι ἀπίκοντο ὅτι τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι,
Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄ-
βυδον. οὐ γὰρ ἁρμίας εὗρον ἔτι σφέων ἐούσας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας.
ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ'
ὁδὸν ἐλάγχανον· ὥστέ τε κόσμου ἐμπι-
πλαμένου, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέ-
θνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐκείνου πολλοί.
Οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρ-
δις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λεγόμενος λόγος,
ὡς, ὅτε Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων,
ἀπίκετο ὅτ' Ἠιόνα τῷ ὅτι Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ
τῷ μὲν στρατιῷ Ὑδάρνῃ ὅτι πείπει ἀπάγειν ἐς Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δὲ ὅτι νηὸς
Φοινίσσης ὅτι βάς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην.
πλέοντα δέ μιν αἶψα Στρυμονίην ἐπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δή, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γαυρούσης τῆς νηός,
ὥστε ὅτι τῷ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῷ σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων,
ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἴρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἴ τις ὅτι
σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ
ἔστι σοὶ δοκέειν, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις
γένηται τῶν πολλῶν ὅτι κακῶν. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ἀναδέξάτω ὑμέων,
βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ
εἶναι ἡ σωτηρίη. Οἱ μὲν ταῦτα λέγειν τοὺς
δὲ, προσκυνέοντας, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ὀρθοκυρησᾶσαν, οὕτω δὴ
ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι
τάχιστα ἐς γῆν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε·
ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρή-

bbb. iiii.

corona donasse: quòd autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic autem alter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet, cùm propter alia tum propter obitum Persarum. [a] nã si id regi à gubernatore dictum est, tamé ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnam, cui repugnari non potest, negarim hoc regẽ fuisse facturum: quin potius Persas iussurum è tabulatis in ventrem nauis descendere, vtpote qui primores Persarum essent: & remiges Phœnices, Persis numero pares, in mare deiecturũ. Sed is (vt dictum est superius) itinere pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reuersus est. Cuius rei id quoque magno est testimonio, quòd constat, Xerxem, quũ rursus in Asiam reciperet se, Abdera peruenisse, [b] adhibuisséque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [c] ac tiara auro intertexta donasse: & vt ipsi oppidani aiunt, illum, postquam ex Athenis retrò fugit (quod apud me fide caret) illic primùm zonam [d] resoluisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autẽ Abdera magis ad Hellespontum sita quàm Strymon, atque littus ex quo nauem illum conscendisse ferunt.

Cæterùm Græci posteaquam Andrum expugnare nequeunt, conuersi in Carystum, vastato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias selegerunt cùm aliarum rerum, tũ Phœnissarum triremium tres: quarum vna reponeretur apud Isthmum (quæ ad meam vsque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter se dispartiere, ex qua primitias Delphos misere. Vnde statua effecta est longitudine cubitorum [e] decem, truncam nauis partem manu sustinens: eodẽ in loco stans vbi Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitiis, Græci publicè deum percõtati sunt nunquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus ille respondit habere se quidẽ à Græcis aliis, verùm non ab AEginetis: sed reposcere donũ optimè nauatæ

a Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decẽ millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud vnus fuerit qui neget regem hoc facturũ fuisse: Persas iuss. *Ad Verbum, Ex decẽ millibus sententiarum, Vel opinionũ, Gnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus Verbis videat lector an aliam sensum elicere possit.*

b Et hospitii fœdus cum illis iniisse. *Vel, hospitij necessitudinem cũ illis contraxisse.*

c Ac triremi auro intertexta. *Vel (vt alij) triremi vnam auratam. Certè intertexta improprè hic diceretur. At Valla pro περὶ legit pro πρὸς.*

d Soluisse vt liberum omni metu.

e Duodecim

Α σαθαι χρυσέῃ κεφαλῇ τὸν κυβερνήτην· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτῷ. οὗτος δὲ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος ὡς εἰ τοῦ Ξέρξεω νόσου, οὐδαμῶς ἐμοιγε πιστός, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ τῶνδε οὕτω ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ὁ μὲν ἔπρηξε γνώμῃσι μέν σε ἔχω αἰτήσασθαι, μὴ σὲ αὖ ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε· σοὶ μὲν ὅτι τῷ καὶ ἐφρόντισε, καταβιβάσαι ἐς κοίλην

Β νῆα, ἑὸν τε Πέρσας, καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τὴν δὲ ἑρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως σὲ αὖ ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερον εἴρηται) ὁδῷ χερσαίῃ ἅμα τῇ ἄλλῃ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐὼν τῷ ὀπίσω χρόνῳ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξείνιόν τε σφι στεῖλας, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσέῃ καὶ

C τιάρῃ χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μοὶ οὐδαμῶς ἐμοὶ πιστά) πρῶτον ἀλύσαντα τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς οἱ ἀδείην ἐὼν· φρὸς τῷ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τῷ Στρυμόνος, καὶ τῆς ἠιόνος. ὅλον δή μιν φασὶ ὀπισθοῦσθαι ὀπὶ τὴν νῆα.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἑλεῖν τὴν Ἄνδρον, πεπαύμενοι ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην,

D ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλά τε καὶ τεττάρεας τριήρεας Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἀθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν τὴν δὲ, ὅτι Σουνίου τὴν δὲ, τῷ Αἰακῷ αὖτις ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διελόμενοι τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἐπέμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῆς ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐπὶ τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἕστηκε δὲ οὗτος τῇπερ ὁ Μακεδὼν

E Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πεμψάντων δὲ ἀκροθίνια Ἑλλήνων ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελαβήκει πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, τῶν Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς

τὸ Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, αἰτήσαντο ἀστέρας χρυσέους, οἳ ὅπου ἐστὶ τοῦ χαλκέου ἑστᾶσι τρεῖς ὅπου τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου κρητῆρος. μετὰ δὲ τοῦτο διαιρεσιν τῆς λείης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἀριστεῖα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνώμης Ἑλλήνων αὐτὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ὅπου τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνταῦτα πᾶς τις αὐτέων ἐωυτῷ ἐπέθετο τοῦτο ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δεύτερα δέ, ὡς πολλοὶ σιτία ἐξεπίστεον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. ὡς μὲν ἐμοιγε οὐκ ἐπιστέατο· Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. οὐ βουλομένων δὲ τούτων κρίνειν τῷ Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀπορεόντων ἐκείνων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος αὐτὰ πᾶσαι τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη παρὰ τῶν τὸ Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστεῖα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέι, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχῳ τῷ τὸ Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι. αἰνέσαντες δὲ πολλά, παρέπεμψαν ἀνίοντα τετακόσιοι Σπαρτιητέων λοχαγοί, οὗτοι οἵπερ ἱππῆες καλέονται, μέχρι οὔρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πάντων τῶν ἐπιστάμεθα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται παρέπεμψαν. ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνταῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ὀνομαστῶν Ἀθηναίων, φθόνῳ καταμπλακείς, εἰκάζει Θεμιστοκλέα, τιμὴν ἐς Λακεδαίμονα ἀπιξιν παρεφέρων, ὡς δηθὲν τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐπέσχετο καὶ οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε,

ad Salaminem operæ in pugna nauali. Id quum audissent AEginetæ, aureas stellas tres dedicauerunt, quæ super malum nauis æreum stant apud angulum, proximè Crœsi craterem. Post dispartitam prædam Græci ad Isthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorũ meritissimo, qui in hoc bello præclarissimè rem gessisset. Eò vbi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisque sententiam scriptam detulere, quémnam ex omnibus primum & quem secundum iudicarent. In ea autem suum quisque nomen inscripsit, se illum qui præstantissimum extitisse existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam superfederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciã omnium Græcorum longè prudentissimus. Ipse tamen quia nõ fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonii & splendidè exceperunt, & magnificè honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EVrybiadæ: solertiæ verò ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrunque oleagina corona donantes: præterea hunc [a] biga quæ apud Spartã erat præstantissima: laudatúmque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarũ, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsque fines comitatí sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi [b] Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui nõ è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat tionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles,

[a] Curru omniũ qui Spartæ erant præstantissimo. vel, pulcherrimo.

[b] Timodemus Aphidnæus. Vallaantè Ἀφιδναῖος omisit, aut potius nõ legit. quod certè inspectum etiam reddunt quæ sequuntur.

O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Atheniensis. Atque hæc hactenus.

Artabazus autem Pharnacis filius, vir inter Persas cùm antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quem vbi traiectu tenus comitatus est, quũ iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliã Macedoniámque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat nõ diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus. Tunc verò Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiã Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerãt à Macedonibus ejecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludé deductos trucidauit, vrbémque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthũ obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magistratu de faciẽda proditione transegit, incertum mihi quónam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatúsque desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittã emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem saucium turba

A ΟΥ̓τω ἔχει τοι· οὔτ' αὖ ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐπιμήθεω οὕτω τοῖς Σπαρτιήτῃσι, ὥστ' αὖ σὺ ὢν Ἀθηναῖος. Τοῦτο μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐλήλεκτο.

Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ τοιόνδε ἐών, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι ἀνώμενος, ἔχων ἐξ Μυκάλης στρατὸν ὃν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, τοῖσι ἐπέμπετο βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, ὁπίσω παρθυόμενος, ἐν τῇ Παλλήνῃ ἐλήλεκτο, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος ἐν Θεσσαλίῃ τε καὶ Μακεδονίῃ, καὶ οὐδέν κω κατεπείγοντος ἧκειν ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα, οὐκ ἐδικαίου ἐπιτυχὼν ἀπρήκτοισι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ 319
φανερῶς ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. C
οὕτω δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην. ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ τούτων ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων· ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην. τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἀνδρὶ ξεινοδόκῳ, καὶ τῶν Χαλκιδέων ἐκράτεε. καὶ οὕτω Ὄλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. D
ἐξελὼν δὲ τούτων ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐπετάμνετο μᾶλλον προσείχε. προσέχοντι δέ οἱ παρῆλθε, συνεπίθετο παραδοσίμου Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὅτινα μὲν τρόπον ἀρχήν, ἐγὼ οὐκ ἔχω εἰπεῖν· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, διὰδε ἐγένετο· ὅκως βιβλίον γράψαιε ὁ Τιμόξεινος ἐθέλων παραδοῦναι Ἀρτάβαζον πέμψαι, ὁ Ἀρτάβαζος παραδοῦναι Τιμόξεινον, ξεσθέντος πρὸς τὰς γλυφίδας ἐξελίξαντες, καὶ περιρρώσαντες τὸ βιβλίον, ἐπέσθεον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίσας δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος παραδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. ξεσθέων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμύρτων τὸν χωρίου τοῦτον, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον. ὁ δὲ, βληθέντα, παρεσφάμενος ὅμιλος,

(οἷα φιλέϊ γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα ὀϊστὸν ἀφέντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· πρῶτοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληνέων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξενον προδοσίῃ, τὴν Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο οἱ Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίτιος ἐγίνετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ὅτε πολιορκέοντι ἐγένοντο τρεῖς μηνῶν, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τενάγεα γιγνόμενα, παρίεσαν ἐς τὸν Παλλήνιον. ὡς δὲ τὰς δύο μοίρας διαβεβήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπελείποντο ἔσαι, τὰς διελθούσας χρόνῳ ἔσω ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γιγνομένη. οἱ μὲν δὴ νέφ αὐτέων ἐκ ἐπισάμενοι διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐπισάμενοι Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Ποσειδέωνος πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τῷ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἠσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων πρῶτοι καὶ διέφθαρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες, τῷ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγιγνομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην πρὸς Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλῆα, οὕτω ἔπραξαν.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω περιγιγνόμενος, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπορθμευσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ἐπιλάμψαντος, προΐους συνελέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλοῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω προσελομένου ὁ Ἀμίτρης· ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προΐσασι αἰωτέρω τὰ πρὸς ἑσπέρης, οὐδ'

A (vt adsolet in bello fieri) quum concurrisset, subitò reuulsa sagitta, animaduertens libellum, detulit ad magistratus. aderat autē & cæterorum Pallenensiū commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis auctore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectēdum, Scionæ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hūc quidem in modum Timoxenus

B proditionis manifestus fuit. Artabazum verò tres iam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunosū, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluuiem, tres aliæ superarant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quanta nunquam extiterat, vt

C indigenæ aiunt, quū ea frequēter illic accidat. Eorū qui nādi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc causam extitisse, quòd isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in tēplum Neptuni & eius simulacrū quod situm est in suburbanis, impiè gesserant. Hanc fuisse causam illi videntur verè dicere. Eos au-

D tem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regē reduxerunt ita est actum.

Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idē primo statim vere Samum cōuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classis plerique epibatæ erant ex

E Persis & Medis, ducésque superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorū collega. Hi vtpote magnopere percussi, nō audebāt occasum versus producere, ne

vnus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniã irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quòd ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. [a] Atque vt se victos mari, ita longè superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonam res Mardonii spectarent: At Græcos excitabat tũ veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nõdum cogebatur: naues autem in AEginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxãdridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicãdri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis; qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xãthippo Ariphronis filio, hac omni classe AEginam profecta, ad ueniunt eò nuntii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi, septem fuerant ab initio, qui coniuratione inter se facta de trucidãdo Stratte Chiorum tyranno, postea cõspiratione patefacta per vnum ex ipsis qui rem detulerat, cæteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartámque se contulerũt, & tunc AEginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægréq; exoratos Delon vsque perduxêre. Nam vlteriora omnia

[a] De mari igitur animum abiecerant, sed longè superiorem, *Gr. ad Verbum, Circa mare igitur animo victi erãt. Vel, animis cecidérant. Id est, De rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.*

A ἐπινάυκραζε οὐδείς. ἀλλ' οἱ τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποσχῇ, νέας ἔχοντες σεσι τῆσι Ἰάσι τεσσεκοσίας. οὐ μὴν ἐδόκεον γε οὗτοι Ἕλληνας προσελεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀπορρώγειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάξειν. ταῦτα μὲν οἱ ὅπη σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἀσμένους ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νῦν τὴν θάλασσαν ἑκατέρωθι ἔσαν τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν

B Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυνατὸν καὶ κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὑπακούοντες ὅκη πίπτοιεν τὰ Μαρδονίου πρήγματα. τὸν δὲ Ἕλληνας τό, τε ἔαρ ἠμάρθη ἤγαγε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔπω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱππο-

C κρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῆς βασιληΐων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μὴ Λευτυχίδεω γενομένων καὶ παλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλέες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος. ὡς δὲ προεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκατο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἱ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπιγμένοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθερωτὰς τῆς Ἰωνίης, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν οἳ στασιώσαντες σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράτῃ τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἑπτὰ ἐπὶ τοῦτο. ὑπιβουλεύοντες δὲ ὡς φανερῶς ἐγένοντο, ἐξεπίεσμος τὴν ὑπόκρισιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἓξ ἐόντες ὑπεξέκλεον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ παρῆγον αὐτοὺς μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω πρὸ

δεινὸν

δεινὸν ἐῶ τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τὴν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πολλὰ πλέα ἐδόκεε εἶναι. τὴν δὲ Σάμον ἠπίστατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο, ὥστε τοῖς μὲν βαρβάροισι ὑπὸ τοῦ ἑσπέριος ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν κατοπλώσαι κατὰ ῥόον καταρρωδηκόσι, τοῖς δὲ Ἕλλησι, χρηιζόντων Χίων ὑπὸ τοῦ τὴν ἠῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσον στρατιήν. A

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ ὡς τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμηθέντα, ἔπεμπε τῶν χρηιστήρια ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τῷ οὔνομα ἦν Μῦς· ἐντειλάμενος πάντα μὲν χρησάμενον ἐλθεῖν, τὴν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅ, τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν τοὺς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐπετέλεσε, οὐκ ἔχω φράσαι· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων πρὸ πολλοῦ ἐπεμφθῆναι. ἐλθὼν ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μαθὼν πείσας τὸν ὑπόγαιον ἄνδρα, καταβὰς παρὰ Τροφώνιον. καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἦλθε καὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας ποιήσας ταῦτα ὡς ἀπίκετο, τότε μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο. (ἔστι δὲ, καὶ τοῦτο ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱρήιον αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τότε δὲ, ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι ἀφ' οὗ δὲ ἐκβλύσε σφέας ὁ Ἀμφιάρεως ἀφ' ἑωυτοῦ χρηστήριον, ὑπέστεσαν βουλόμενοι ἐλέσθαι τοιοῦτον, ἑωυτῷ ἢ ἄτε μάντι χρέεσθαι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τῷ ἑτέρῳ ἀπεχόμενοι· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο εἶναι. ἀφ' οὗ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι καταγαμηθῆναι. τότε δὲ θώματί μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται τὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα Εὐρωπαῖα Μῦν, ἐπιστρωφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τὸν Πτῴου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ ὄρος ἱερὸν, καλέεται μὲν Πτῶον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς οὔρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραφίης πόλιος. ἐς τοῦτο δὲ ἱρὸν ἐπεί τε προσελθεῖν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, B C D E

Græcis formidolosa erant, cùm locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credētibus. Contigítque id rei vt neque barbari supra Samum occidentem versus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, vltra Delon. ita timor medium eorum tuebatur.

Dum Græci nauigauere in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oraculú quendam genere EVropeum, nomine Murem, iubens vt quantumcunque sibi liceret peruaderet ad oraculum consultandum: edocuítque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autē nihil aliud quàm de rebus præsētibus fuisse. Constat hunc Murem in Lebadiā venisse, & mercede corrupto quodā indigena Trophonium descēdisse, & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adisse. Ibíque tum Apollinem Ismenium consuluisse, quòd illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisciari oracula: tum quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinū esse, quòd quum Amphiaraus optionē eis dedisset vtrum mallent vate vti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerūt. eapropter nefas est vlli Thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, vt à Thebanis mihi narratur: Murem EVropeum, peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludē Copaidē, ante montem, proximè vrbem Acræphiā. Ad hoc templū postquam peruenisset is qui Mus appellaretur,

ſequutos cum tres viros publicè delectos ad deſcribenda ea quæ homini reſpõderentur. & ſtatim antiſtitè barbara lingua vſam: & qui eos ſubſequebãtur, ſtupuiſſe audiẽtes barbaram linguam pro Græca. Quúmque neſcirẽt quid in præſenti negotio agerẽt, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, cáque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuntium dehinc Athenas mittit Alexãdrum Macedonem Amyntæ filium, [a] tũ quia in eũ propenſi erãt Perſæ, (quippe cuius ſororem Gygæã Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, aui materni ferentem nomẽ, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atque munificum eſſe virũ, Mardonius mittendum duxit: hac præcipuè ratione arbitratus ſe conciliaturũ ſibi Athenienſes, populũ & multum & ſtrenuum eſſe audiens, [b] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facilè potiundi maris, provt etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longè ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant vt Athenienſem ſibi ſociũ aſciſceret. His obtemperans, Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hũc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Aëropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniã, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi ſe ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter verò bobus,

a Tum quòd affinitate cũ Perſis iunctus eſſet.

b Et quẽ cladis Perſicæ, in mari acceptæ præcipuum autorẽ extitiſſe credebat.

A ἕπεσθαι οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραψομένους τὰ θωμάσειν ἔμελλε. καὶ τοῦτο τε τῷ Μήδῳ ἐπεμήνυε βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἑπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θυμῷ ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης αὐτὰ Ἑλλάδος· ὧδέ ἔχειν, ὅ, τι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπίην Μῦν, ἁρπάσαντα πρὸ αὐτέων τῷ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεχθέντα ὑπὸ τῆς προφήτεω γράφειν ἐς αὐτῷ. (φάναι δὲ Καρίῃ μιν γλώσσῃ χρᾶν) συλλεξαμένους δὲ, οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅ, τι δὴ ἐν τοῖσι λεχθεῖσι τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μέν, ὅτι οἱ προξενίδες οἱ Πέρσαι ἦσαν. (Ἀλέξανδρος γὰρ ἀδελφεὸν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὲ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρα ἀκούων ἔχειν καὶ ἁλκιμον τά τε ἐς τὴν θάλασσαν σφι εὐτυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἠπίστατο. τουτέων δὲ προσομωμένων, κατέλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν· τὰ γὰρ αὐτὰ καὶ ἐπ' ἐκείνων. πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρείσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ χρήσαντα ἔσεσθαι τῷ Ἑλληνικῷ. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτα ἃ προλέγει συμβουλεύοντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὲ πυθόμενος ἔπεμπε. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἕβδομος γενεήτωρ Περδίκκης ἐστί, ὁ κτησάμενος τὴν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε. ἐκ Ἄργεος ἐφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τὴν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοὶ, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐδήτευον ὀθνείῳ πρὸς τὰ βασιλέι, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· τὸν δὲ

321

» ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. (ἔσθ᾽ γὰρ τοῖσι παλαιοῖσι καὶ τυραννίδες τῶν οὐδενέων ἀργύρεαι χρήματα, οὐ μοῦνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅκως δὲ ὀπτήσειε ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ ἡμίσεος τοῦ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶνδε τοῦτο ἐγένετο, εἶπε τοῖσι τὸν ἄνδρα ἑωυτῆς. ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθε οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ φέρει ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς ἥτεας, τοῖσι τὰ μάντιες σφι ἀπαλλάσσειν ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. ὁ δὲ, τὸν μισθὸν ἔφασκε σφι δώσειν ἐπὶ πλέον οὗτος ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεύς, τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἐγὼ γὰρ τοι καὶ ἀποδώσω ἐς τὸν οἶκον ἔσεχων ὁ ἥλιος, εἶπε, δουλοσύνης ῥυόμενος. Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι· δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Αἴροπος ὡς πρεσβύτεροι ἔσασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, περιγράψας τῇ μαχαίρῃ ἐς τοὔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον. περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον ἧς χρυσάμβου ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ. ὡς μὲν δὴ ἀπίεσαν. τῷ δὲ βασιλεῖ σημήνας τις τῶν πρέσβεων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς σφέων νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀργισθεὶς, πέμπει ἐπ᾽ αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δὲ ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ οὔνομα οἱ ἐπιχώριοι ἀπ᾽ Ἄργεος ἀπήγγειλαν σωτηρία. οὗτος, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἵους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην χώρην τῆς Μακεδονίης, οἰκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὀδμὴν τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι δὴ ὁ Σιληνὸς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων ληφθῆναι. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος κεῖται, Βέρμιον οὔνομα,

minimus autem natu, minutis pecoribus pascendis. [a] Erant autem priscorum hominū tyrannides in re nummaria exiles, nō solùm populares facultates: adeo ipsi regi sua vxor coquebat cibaria. Hæc quum animaduertisset panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quàm erat, ídque semper contingere, indicauit marito. [b] Ille re audita, illico ingressus est vt ostentum cerneret, quónam modo quid maius excresceret: móxque accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: [c] tūc rex mercedē nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumeliosus) dignā vobis mercedem reddo. Immea bat autem in ædes per fumariū sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aëropus, stetere attoniti. at puer, Accipim[d] rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento domus solem: circumscriptúmque quum ter in sinum suum hausisset, abiit cum cæteris. [d] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quòd data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renuntiauit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquā liberatori immolant posteri illorū qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eū Temenidæ trāsierant, ita vehemens effectus erat vt ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebātur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenūm foliorum, fragrātiori odore quā cæteræ: & in quib[e] (vt fertur à Macedonib[e]) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius,

322

a Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non solùm populus. Regis autem vxor illis ipsamet farinam subigebat: sed dū coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excrescebat. Quod quū semper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem τυραννίδας pro τύραννοι. perinde est enim ac si dixisset, Erāt enim olim ipsi quoque reges pecunia inopes. Quod Herodotus fabulanguā necne mirum videatur quòd rex ipse illos pascendis suis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex Eusm facienis Autem, ita hoc interpretatur quod de regni vxore narratur, quasi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ideóque particulæ adeo vtitur.*

b At illi, vt audiuit, statim hæc cogitatio animū subiit, *Vel, illi in mentem venit*, factum illud, magnū aliquid portendere. ideóque accersitis mercenar. *Ad Verbum, Portentū esse [hūc rem] & ad magnum aliquid spectare. Vel, tendere. At Valla erroreni inceptum ab ἐπῆλθε, prosequutus est in φέροι.*

c Tunc rex, vbi mercedis mētionem fieri audiuit, sole tūc fortè per fumarium, *suæ ea minum* domū ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostēdebat autem solem. *Vel, At ego Vobis hāc mercedem persolno. id est, in mercedem.*

Vel, pro mercede, vt μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare illos debere abundè magna mercedi loco ducere quod salnos illos à se demisserat. d At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renuntiauit. *Nam σὺν νόῳ (rarissimum alioqui loquendi genus) hoc videtur significare. q.d. Gallicè, Et qu'il ne faisoit cela sans y auoir bien pensé.*

per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagâ obtinuerunt Temenidæ, cæteram Macedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hûc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aëropus, Aëropi Philippus, Philippi [a] Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperiû. Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui vbi Athenas venit à Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit, Nûntius mihi ab rege venit in hæc verba, Atheniénsibus iniurias quas mihi intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regioné reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suáque libertate potiantur. Quinetiam eorum tépla, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuntius quû mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego verò hæc vobis duco dicéda, Quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquam præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecû est: [b] quem si superaueritis atque viceritis, nulla vobis (si sapitis) spes erit, quum alius multo maior exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari solo vestro, [c] & pro vobis ipsis assiduè discurrere. imò potius his molestiis vos explicate, quum adsit vobis pulcherrima explicandi facultas, quòd ab rege prouocati vt societatè belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iussit Athenienses apud vos Mardonius dicere. Ego verò de mea in vos beneuolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primùm eã cognouistis. Obsecro autem vt Mardonio morê geratis, quos animaduerto non semper validos fore ad gerêdum cum Xerxe bellum: quales si animaduerteré esse, nequaquã huc cû his mandatis veniss̃e. Quippe regis vires supra humanas sunt,

a Araeus,

b Quo si potentiores extiteritis, eúmque viceritis (quod nequaquá speratis, si sapitis)

c Et semper de vita vestra periclitari. Vos igitur potius in gratiã *cum rege* redite, quum recóciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regẽ ad hanc propensum habentibus. Inita nobiscũ citra dolum & fraudẽ societate belli, liberi estote.

A ἄδαπον ὑπὸ χειμῶνος. ἐσβαλόντες δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτῃ ἔχον, κατεργάζοντο τὴν ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος. τῷ δὲ, Φίλιππος· Φιλίππου δέ, Ἀργαῖος· τῷ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγένετο μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἀθήνας B πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ ἀγγελίην ἧκε τῶνδε βασιλεὺς, λέγουσα οὕτω, Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ ἐξομολογέω πάσας μετίημι. νῦν τε ὧδε Μαρδόνιε ποίεε. τῦτο μὲν, τὴν χώρην σφι ἀπόδος· τῦτο δὲ, ἄλλην τοῦ ἐθέλουσι σφῶν αὐτῶν ἑλέσθων αὐτοί τινα αἱρεόμενοι, ἔσονται αὐτόνομοι. ἱρά τε πρήσσετε σφι (τὰ δὴ βούλονται καὶ ἐμοὶ ὁμολογέειν) ἀνορθώσων, ὅσα ἐγὼ C ἐνέπρησα. τούτεων δὲ ἀπιγμένων, αἰαγκαίως ἔχει μοι ποιέειν τοῦτο, ἐὰν μὴ ὑμέτερον ἀγαθὸν ᾖ. λέγω δὲ ὑμῖν τάδε, Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀίσσοντες; οὔτε γὰρ αὐτοὺς ὑπερβάλλοισθε, οὔτε οἷοί τε ἐσὲ αὐτέχειν τὸν πρόσω χρόνον. εἰ δὲ τὸ μὲν δὴ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης ὄλβος, καὶ τὰ ἔργα· πυθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν πρεσβυτάτην μοι δυνάμιν· ὥστε καὶ ἐν ἡμέας ὑπερβαλόντες, καὶ νικήσαντες, (τὸ γὰρ ὑμῖν εὐθύμιον D ἐλπὶς, εἰ γὰρ δὴ φρονέοιτε) ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βουλεύεσθε παεισύμενοι βασιλεῖ, στερεσθαι μὲν τῆς χώρης, ἔχειν δὲ αἰεὶ τοὺς ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλλάσσεσθε. πρέσβας δὲ ὑμῖν κελλίστους καταλύσασθαι, βασιλεῖ τούτῳ ὁρμημένῳ· ἐξὸς ἐλθόντες, ἡμῖν ὁμηχανίην σώζεσθαι ἄριστα τε καὶ ἀπάτητος. Μαρδονίῳ μὲν ταῦτα ὦ Ἀθηναῖοι ἐπετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν διὰ τὴν εὔνοιάν τὴν πρὸς ὑμέας ἐὼν E σὸς ξεῖνος ἐμοὶ, σοφὸν λέξω. οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμαίνοισθε. προσχήσω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. συμφορέω γὰρ ὑμῖν ὁκοῖοί τε ἐσόμεθα ὑμῖν τὸν πρόσω χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων ὕστερον ἐπ' ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ γὰρ δυνάμιος ἐπ' ἄμφω πολλὸν ἡ βασιλέος ἐστὶ

» καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἐὰν οὖν μὴ αὐτίκα ὁ- A & manus prælonga. [a] Quòd niſi properè aſſétiamini magna pollicétibus, quippe ex æquo fœdus facere voléntibus, timeo veſtram vicem, qui ex omnibus ſociis & maximè in via habitatis, & ſoli ſemper præcipuam cladem accipitis, poſſidentes terram inter diuerſas acies poſitam. [b] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere eſt è veſtra dignitate, quũ rex magnus vobis Græcorum ſolis iniurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexãder. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari ſocietatem Athenienſes quum audiſſent Lacedæmonii, id ne fieret veheméter extimuerunt, reminiſcentes oraculorũ, fatale eſſe vt ipſi cum cæteris Doriéſibus è Peloponneſo eiicerentur à Medis pariter & Athenienſibus. ideóque ſine mora mittendos illuc cenſuere legatos. Et ſanè contigit vt concioni adeſſent Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienſes tempus, probè ſcientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuntium ad ſocietatem contrahendam. quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam ſuam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nũtii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos verò miſere Lacedæmonii oratum vos ne quid noui in Græciã agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quòd id neque iuſtũ ſit vllo modo, neque decorum cùm aliis Græcis, tum præcipuè vobis: ídque multis de cauſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum: quod certamen nunc in vniuerſam Græciam emanauit: [c] cuius totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſa ſeruitutis, res nullo pacto toleráda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & iam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem conditionem veſtram dolemus, quòd iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. quo nomine Lacedæmonii

» μολογήσητε, μεγάλα προϊστεμένοις ὅτ' οἴ- » σι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑ- » μέων, ὃ τε πείσῃ τε μάλιστα οἰκημένων τὴν » συμμάχων πάντων, αἰεί τε φθειρομένων » μοιρέων, ξὺν αἱρετόν τι μεταίχμιον τιθεὶς γλῶ » σσης μέσον. ἀλλὰ πίθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑ- » μῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας » μοιρώσιος ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁμαρτάδας ἀ- » πιεὶς, ἐθέλῃ φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν- δρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δὲ, B πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τὴν βαρβάρῳ Ἀθη- ναίοις, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὡς σφέας χρεὼν εἴη ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκ- πεσεῖν ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κήρυκα τε ἔδεισάν μὴ ὁμο- λογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ σπευσά- σαντες ὥστε ὁμοῦ σφέων γενέσθαι τὴν κα- τάστασιν. ἐπιμένουσι γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀγω- νιζόμενοι, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον Λα- κεδαιμονίοις πύνεσθαι ἥκοντα τοῦτο τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ὅτι ὁμολογίη· πρῴ- μενοί τε, πέμψειν τάχος ἀγγέλους. ὑπό- τηδες ὦν ἐποίεον, ἐπιδεικνύμενοι τοῖσι Λα- κεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην. ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, τοιάδε ἀπο- » κρινάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡ- » μέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομέ- » νους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ D » τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐπιδέκεσθαι πα- » ρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, » οὔτε κόσμον φέρον οὔτε γε ἄλλοισι Ἕλλησι » οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ ἐπὶ πάντων ἥκιστα, » πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλε- 323 » μον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ πρῶτοι » ὑμέτερος ἐρρήθη ὁ ἀγὼν ἐλθόντος νεὼς ἐς Φερὰς » ἐς πᾶσι τοῖσι Ἕλλάδα. ἀμφὶ τε, τούτεων ἐ- » πάντων αἰτίοις γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἕλ » λησι Ἀθηναίοις, οὐδαμῶς ἀναγκαῖον· οἵτινες E » αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθε- » ρώσαντες ἀνθρώπων. πιεζομένοισι μὲν τοῖσι » ὑμῖν συναλγέομεν, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε » δι' ὑμέας ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη » πολλόν. αὖτις δὲ τῶν ὑμῖν Λακεδαιμονίοισί τε

a Niſi igitur ſtatim cum illis paciſcamini, luculentas conditiones vobis proponentibus, quibus paciſci volunt.

b Enimuero morem gerite. magni enim veſtra refert, regem magnum vobis ſolis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiſcum inire velle.

c Adde quòd Athenienſes, qui horum omnium autores extiterũt, primos ex Græcis iugum ſeruitutis ſubire, res eſt profectò intoleranda. quum præſertim vos conſtet ſemper & iam inde à priſcis temporibus *vindicaſſe permultos homines in libertatem.*

vobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellū inutilia [a] proximè domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque verò vos Alexāder Macedo ſeducat, [b] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed nō idem veſtra facere intereſt, ſi rectè ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neque verum. Hæc quum nuntii dixiſſent, Atheniēſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiā maiores eſſe quàm noſtras, vt id [c] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cū barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tētes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimur. [d] Tu verò renuntia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit. quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum, quorum ille, nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. [e] Tu quoque poſthac cum iſtiuſmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, néve per ſpeciē emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Atheniēſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſpōderunt. nuntiis autem Spartiatarum iſta, [f] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſanè humanū eſt: neque hoc verētes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniā neque tantū auri vſquā gentium eſt, neque regio vlla ſpecie & bonitate præſtans, quam nos accipientes, vt cum Medis ſentiremus, ad tradēdam ſeruituti Græciā inducerēmur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos dehortantur: primū atque idem maximū, quòd deorū ædes effigieſque incēſæ pariter & obrutæ ſūt, quas

a Ad rem domeſticā pertinentia.

b Poliens. *ideſt, exornans.*

c Nihil opus ſit.

d Atque adeo nunc renuntia Mard.

e Tu quoque ne poſthac in conſpectū Athenienſium venias orationē huiuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *vel bene de nobis mereri*, ad cōmittenda nefaria nos hortare.

f Veritos quidē eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſciretis qua ſint animi magnitudine prædīti Athenienſes, eo metu correptos fuiſſe. quoniam neque tantum, &c. *Vt ſit ſenſus, illum quidem timorem, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum eſſe: non debuiſſe tamē illum in illis reperire locum illam diffidentiam apud eos qui Athenienſium magnitudinē animi perfectam haberent. Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba iſta quæ ſequūtur, accommodatior, εἰ μὴ τοῖσι τυγχάνει ἐπισταμένοισι, ſi ijs quæ cum ὀπισταμένοι iungi poſſet, eo modo quo dicitur κακῶς ὀπίσω ἔχειν & κακῶς εἰδέναι, pro οὐκ ἐπίστασθαι. Sed & φρόνημα ſimpliciter pro propoſito ſeu mēte poſſimus etiam fortaſſe accipere, cum Valla.*

A καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐκτρέφειν τὰ πρώτα ὅτεῳ βρέχων ἔστ' αὐ ὁ πόλεμος ὅδε συνεχήκῃ. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λείνας ⟨Ⓜ⟩ Μαρδονίου λόγῳ. τοῦτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυραννίνῳ συγκαπηλεύεται) ὑμῖν δὲ οὐ ποιητέα, εἴπερ οὖν τυγχάνετε φρονέοντες, ὀπισαμβοίοισι, ὡς βαρβάροισι ὅσι οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. ταῦτα

B ἐλέξθω οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ τοῖσι μὲν Ἀλεξάνδρου ὑπεκρίναντο τάδε, Καὶ αὖθις τοῦτό γε ὀπιζόμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τοῦ Μήδου δυνάμις ἢπερ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίην σπεύδοντες, ἀμυνόμεθα οὕτω ὅκως ἂν δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμεῖς πεισόμεθα. νεῦ τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τῇ αὐ-

C τῇ ὁδὸν ἴῃ τῇπερ καὶ νεῦ ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοι μὲν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίλυ ὄπιν ἔχων, ἐνέπρησε τούς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τῶν λοιπῶν λόγους ἔχων τοιοῖσδε μὴ ὀπιφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δόκέων χρηστὰ ἐπιτουργέειν, ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδεὶ ἀχάριν τοῖς Ἀθηναίων πάθειν, ἐόντα τοῦ-

D ξένον τε καὶ φίλον. τοῖς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίνατο· τοῖς δὲ ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλοις, τάδε, Τὸ μὲν δείσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνθρώπήιον ἐών. ἀτὰρ αἰσχρῶς γε οἴκατε δεδεισταμένοι· ὃ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρωδῆσαι· ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμοῦ τοσοῦτος, οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλομεν ἀπὸσαν-

E τες, καταδουλῶσαι τῷ Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀναγκαιοῦντα ταῦτα μὴ ποιέειν, μισθὸς ἐπέλωμεν. πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι

ἐπέλωμεν, ἐᾶσι ἔργα ἐργάσασθαι.

» ἡμέας αἰσχρῶς ἔχει τιμωρέειν ἐς τὰ μέγι- A
» στα μᾶλλον ἢ παρ' ἐμολογέειν τῷ Ζωῦπα ἐργα-
» σαμένῳ. αὖτις δὲ, ὃ Ἑλλήνικὸν ὄμαιμόν τε
» καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἱδρύματά τε κοι-
» νὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε ὁμόδοκα. ὧν καὶ
» τοιῆδε ἔχειν ἡμέας Ἀθηναίους οὐκ αἰ δῦ
» εἶχον· ὑπίσω δέ τε οὕτω, εἰ μὴ τοιήτεον ἐ-
» τυγχάνετε ὑπίσαμυνοι. ἔστ' αὖ καὶ εἰς πε-
» ειῆ Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσοντας ἡ-
» μέας Ξέρξῃ. ὑμέων μὲν τοι ἀγάμεθα τὴν B
» τοιαύτην, τὴν τοὺς ἡμέας ἐοῦσαν, ὅτι
» τοιεύδετε ἡμέων οἰκηΦορημένων οὕτω,
» ὥστε ὑπ' Ἀθρόης ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας.
» καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις οὐκ ἐπεπλήρωται· ἡμεῖς
» μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅκως ἂν ἔχωμεν,
» οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ ὡς οὕτω ἐ-
» χόντων, χρατίστη ὡς τάχιστα ἐκπέμπετε.
» ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνου
» παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
» τέρην· ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα πύθηται τὴν
» ἀγγελίην ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡ- C
» μέων τοιήσεδέετο. πρὶν ὧν παρῆναι ἐκεῖνον ἐς
» τὴν Ἀττικήν, ἡμέας χρεὸς ὑπὸ τοιοσθῆ-
» ναι ἐς τὴν Βοιωτίην.

nos in primis vltum ire neceſſe eſt potius quàm cum iis fœderari qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & ſana & ſacrificia communia ſũt, & mores adſimiles; eorum proditores fieri Athenienſes, nõ bene haberet, [a] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dũ vel vnus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conuenturos eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos prouidentiam, [b] quòd conſulatis nobis domo carentibus ita vt domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus: [c] & licet beneficium veſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis moleſtiæ adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionẽ noſtram: ſed ſimulatque acceperit nuntium nos nihil eorum eſſe facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adſit in Attica, tẽpus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

a Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciuiſtis.

b Quòd ita nobis proſpiciatis quorum euerſæ ſunt fortunæ, vt alere domeſt. noſtros velitis.

c Ac vos quidẽ beneuolentiæ officio plenè iam defuncti eſtis: nos verò quibus poterimus modis nos ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negotii. *Negant enim ſe velle vti beneficio illo quod obtulerunt Lacedæmoniꝝ, cuius tamen gratiam illi habeant non minus quàm ſi vterentur. Ideóque χάρις οὐκπεπλήρωται referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmoniꝝ, quamuis non præſtiterint. q. d. Iam nos vobis abunde obſtrinxiſtis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos eſſe vos dixiſtis.*

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ἐννάτη, ἐπιγραφομένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

HOC ab Athenien-
sibus reddito responso Lacedæmonii Spartam reuerterũt. Mardonius autem, posteaquam regressus ad eum Alexander Atheniẽsium responsa indicauit, mouẽs è Thessalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellũ sumẽs [a] Thessalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorũ quæ hactenus egerant, vt etiam multo studiosius Persam inducerẽt. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugiẽtem deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. [b] Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: suadẽdóque non sinebant progredi longius, quòd negarent vllum locum ponẽdis castris opportuniorẽ esse quàm illum, vbi subsidens consequeretur vt omnem Græciam sine prælio subigeret. Arduum enim esse vniuersis etiam hominibus vi subigere Græcos inter se conuenientes: quod & antea cognouisset. Si verò feceris (dicebant) quod nos suademus, occupabis nullo negotio validissima quæque illorũ consilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes sũt in ciuitatibus: missa pecunia Græciam ad factionem rediges: hinc eos qui tecum non sentient, admotis copiis facilè expugnabis. Hæc Thebani suadebant: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi fastu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præsertim sperans in-

a At Thessaliæ duces adeo non pœnit *vel, Thessalia principes. aut, primores.*

b Porro quũ in Bœotiam peruenisset exercitus, Mardoniũ adeuntes Thebani, cõsilium illi dabãt, nullum locũ illo castris ponendis opportuniorem esse dicentes: neque vlterius progredi eum finebant, sed ibi considentem dare operam volebant vt Græciam vniuersam sine prœl. subigeret.

Οἱ μὲν, ταῦτα ὑποκρινάμενοι τῶν Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπονοσήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμᾶτο ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὸν στρατὸν κατὰ τάχος ἐπὶ Ἀθήνας. ὡς δὲ ἐκάστοτε γένοιτο, ἐνδρας παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεμονίοισι οὐδὲν τῶν πρόσθεν πεπρηγμένων μετέμελε ποιέειν, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον Γέρξην· καὶ συμπροσέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισσαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ πρόσθεν ἤγαγε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι καταλάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χώρος ὅκου τοσοῦτος στρατόπεδον ἔσται ἐκείνου. οὐδὲ ἐῶν ἰέναι κατέρω, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψεται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἑλλήνων ὁμοφρονέοντας, οἱ σφι οὐδὲ ἂν πάντες ταῦτα ἐπίσχοιεν, χαλεπὰ ἐόντα ἀντιστατέειν καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποινὰς τὰς ἡμεῖς πρήσσεομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἕξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἀνδρας κατὰ τῆσι πόλιοι· πέμποντα δὲ, τὴν Ἑλλάδα διαφθερέεις· ἐνδεύτερον δὲ τοὺς μὴ σὺ φρονέοντας, ῥηιδίως μετὰ τῶν σαυτοῦ κατασπεύσεαι. οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δεινὸς ἐπέστα τὴν ἡμέρην ταύτην Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν ὑπ'

A

B

C

D

* Ἢ ποινὴ

ἐπ' ἀγγωμοσύνῃ, ἅμα δὲ πυρσοῖσι δι' A censis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem inuenisset, sed plerosque eorum in classe ad Salaminē esse audiret, vrbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eò postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidē quēdam Hellespōtium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is vbi in senatum venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sentētiam dixit, Satius videri sibi esse vt ea quæ Murichides apud senatū diceret, ipsi admittentes ad populum referrēt. Hæc ille dicebat siue quòd pecuniā à Mardonio accepisset, siue quòd id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex cōcilio quàm qui extra concilium erant, indignè ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibúsque interemerunt: Hellespontium verò Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendētes, vltrò domū Lycidæ adiere, hominísque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem in modum Atheniēses in Salaminem transferunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneſo venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere statiua: at vbi & socii tardius segniúsque agunt, & Mardonius aduentās iam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem traiecerunt, nútiósque in Lacedæmonem miserunt cōquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarū esse

B

C

D

E

325

ἐπὶ τῷ βουλῇ, ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῷ δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι), δόξαν μοῦσαν τὸν λόγον τὸν σφι Μουριχίδης παρεφέρε, ἐξενείκας ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ οὕτω ἐπαινέσας. Ἀθηναῖοι δέ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, παρὰ δὲ Ἑλλησπόντιον Μουριχίδεω, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γιγνομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυνθανόμενοι τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες ὁ γινόμενον. ἀπικνεῦνται δὲ γυνὴ γυναικί, καὶ παρελθοῦσα, ὅτι τοῦ Λυκίδεω οἱ παῖδες ἦσαν ἀϋτοχειρίῃ· ἐς κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτὸν τοῦ γυναῖκα, καὶ δὲ τὰ τέκνα. ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέχοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἔτι τιμωρήσοντά σφι, ἐν δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ χολαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο εἶναι), οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὖτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα βάρβαρον ἐς τὴν

Atticam ingressum, neque cum ipsis ei in Bœotiam occurrisset: tum admonitum eorum quæ sibi, si ad eũ deficere vellent, Mardonius spopondisset: tum prædictum, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remediũ inuenturos. Agebant autem per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebãt. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos posteaquam nuntii Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarenſium ac Platæenſium legatos, ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienſes ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cùm nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis conditionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus; nos tamẽ pudore [a] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quãuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi nõ ignoremus cõducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quàm bellum gerere, tamẽ spõte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne pacisceremur cum Persa, posteaquã cõpertam habuistis sententiã nostram, nequaquã prodẽdi Græciam, & murum quẽ in Isthmo inædificabatis absoluistis, nullã habetis Atheniẽsium rationem: & quum cõueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticã esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quòd non estis officio functi: quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubẽt: quò barbarũ in Attica (quoniam [b] in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra, vbi cãpus Thriasius appositissimus erit ad dimicandũ. Hæc vbi accepere

a Iouis Græci,

b Bœotia frustrati sumus. id est, ipse conflagrandi cum hoste in Bœotia.

Α Ἀτθίκην, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἐπιστᾶσθαι ἐς τὴν
Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ἐπιστάμενοι ὅσα σφι
ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλέσθαι δώσειν·
τοιγεῖτοί τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοι-
σι, ὡς καὶ αὐτοί τινα ἀλεωρὴν εὑρήσονται. ④
γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τότον τὸν
χρόνον, καὶ σφι ἐν Ὑακινθίοις· ἐδόκεε δὲ πλείστου
σφι λόγου τὰ τοῦ θεοῦ πρήσσειν. ἅμα δὲ ὅ
τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤ-
δη ἐπάλξεις εἶχε μέσαι. ὡς δὲ ἀπίκοντο
Β ἐς τοὺς Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀ-
θηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων
ἀγγέλοις καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε
ἐπελθόντες ὅτι τοὺς ἐφόρους, Ἐπεμψαν ἡ-
μέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασι-
λεὺς ὁ Μῆδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀποδι-
δοῖ· τοῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλει ποιῆσασθαι, αὖθίς τε δίχα τε καὶ
ὁμοίην ποιήσασθαι, αὖθίς τε δίχα τε καὶ ἀπάτης.
ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέ-
ρῃ διδόναι, τὴν αὐτὸς ἐλώμεθα. ἡμεῖς δὲ,
C Διά τε Ἕλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλ-
λάδα δειμαίνοντες, οὐ κα-
ταινέσαμεν, ἀλλὰ πολλά τε ἀπειπάμενα, καὶ ἐλθεῖν
κήρυκα ἀδικέοντες ἐς Ἕλλήνων καὶ κα-
ταπροδιδόντες· ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδα-
λεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλ-
λον ἢ τὸν πόλεμον· οὐ μέν τοι ὧδέ γε ὁμολογήσο-
μεν ἐκόντες εἶναι). καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀ-
κίνδυνον ἐὸν νέμεται ὅτι σὺν Ἕλλησι· ὑ-
μεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι
D μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ὀξέ-
μαθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι
οὐδαμᾶ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ
δέδοτε τείχεα ὑμῖν δι' ὧν Ἰσθμὸν ἐλαυνόμενον
ἐντελὲς ἔστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τὴν Ἀ-
θηναίων ποιέεσθε· συνθήκαι τε ἡμῖν τὸν
Πέρσην ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προ-
δόντα τε, παρεὶς δὲτέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν
Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν τὸ πρέον
Ἀθηναῖοι ὑμῖν μνώσιοισι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε
Ε ὅπῃ τηδέως. νῦν δὲ ὅτι τάχος σφι τὴν ἄμα
ἡμῖν ἐκέλευσον ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς αὐ
τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐ-
πειδὴ γὰρ ἡμῖν τὰς Βοιωτίης, τῆς γε ἡ-
μετέρης ἐπιτηδειότατόν ἐστι μαχέσασθαι ὁ
Θριάσιον πεδίον. ὡς δὲ ἄρα ἀκουσάμενοι

ἔφορει ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην A ephori, reſponſum in diem poſterum diſtulerunt, poſtero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahētes. Intra quod tempus vniuerſi Peloponnenſes magno ſtudio incumbentes, Iſthmum muro interclusere, ad finémq; perduxere. [a] Non auſim dicere hāc fuiſſe cauſam cur iſti tantopere ſoliciti fuerint, quum Alexāder Macedo Athenas pergebat, ne Athenienſes Medorum partes ſequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quàm vt ſibi Iſthmus inædificaretur, putantes nō amplius ſe quicquam Athenienſibus indigere. At ſub aduentum Alexādri in Atticam, muro quē extruebant nondū perfecto, Perſas vehementer extimeſcebant. Tandem & reſponſum & exitus Spartiatarum fuit huiuſmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hoſpites potētiæ, quum audiſſet ab ephoris omnia quæ Athenienſes dixiſſent, his verbis eos alloquutus eſt, Ita ſe habet, viri ephori: ſi Athenienſes non ſentiūt nobiſcum, ſed cum barbaro, quamuis valido muro ſit Iſthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ ſūt barbaro in Peloponneſum. Quare prius eos audiatis quàm aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus conſilium dedit. quod in animum admittentes ephori, cōfeſtim nihil colloquuti cū nuntiis qui à ciuitatibus venerāt, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox eſſet [b] dimiſerunt, præpoſito eis Pauſania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti: ſed quū is puer eſſet, Pauſanias præfectus eſt, qui eius patruelis erat & idē tutor. nā Cleōbrotus Anaxandridæ filius, pater Pauſaniæ, iam non ſupererat, non diu pòſt quàm copias quæ murū extruebāt in Iſthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autē ab Iſthmo copias Cleōbrotus ob eam cauſā quòd ſibi inter ſacrificādum aduerſus

a Cur autē antea quidē, quum Alexander venit Athenas, tam anxiè obſtiterint quominus Athenienſes Medorū partes ſequerentur, tum verò nihil de hac re ſoliciti fuerint, huius rei cauſam aliam adferre non poſſum quàm quòd murum Iſthmi extruxerant, ſéque iam Athenienſium opera non opus habere exiſtimabant: at quū Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, ſed opus hoc promouebant, Perſas vehementer extimeſcētes. Tandem verò & reſponſ. &c. *Vallа impoſuit vocabulum ἄλλό γε quod iunxit cum proximè præcedētibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον ferantur, hoc modo, οὐκ ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον ἄλλό γε ἢ ὅτι, &c.*

ὑστεραίην ἐπεχρίναντο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδῇ ἔχοντες πολλῇ πᾶντες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἐν ὀλίγῳ τοῖς τέλεϊ. οὐδὲ ἔχω εἰπεῖν ὃ αἴτιον, δόξαι ἀπικομένου μὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδῇ μεγάλῃ ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο Ἰσθμίην, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν. ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικήν, οὔκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως καταῤῥωδηκότες τὸν Πέρσας. τέλος δ', τῆς τε ἐσόδου τῷ Σπαρτιητέων ἐχώρεε τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑσάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οὐώ- 326 ματι, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῷ ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πρῶτα λόγον τὸν δὴ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Χίλεος, ἔλεγε, Ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίτοι τείχεος ἔτι ἐόντος Ἰσθμοῦ ἑλληνικοῦ κεκτημένου, μεγάλαι χλισιάδες ἀναπεπέασται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρειν. ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, ὡς φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φερέσμυτες ὦδέν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμποισι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ ἐπὶ τοῦτοισι ἕκαστον τάξαντες τῶν εἱλωτέων, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου βιπτάξαντες ἔδαγον. ἐγένετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Πλισάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἅτε δὲ ὁ μὲν, ὡς ἔτι παῖς, ὁ δ', τούτου ὅτι ἔρπος τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι τοῦτον, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν τὸν τὸ τεῖχος διέμησαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ δι' τόδε· θυομένῳ οἱ ὅτι τῶν

b Emiſerunt, ſeptenis helotibus circa vnumquēque collocatis. *Quæ verba à Vallа hic omiſſa, repetuntur pag. 597.*

Persã sol in cælo obscuratus es-
set. Elegit autem Pausanias sibi
collegam EVryanactem Doris
filium, suum gẽtilem. His copiis
è Sparta cum Pausania profectis,
nuntii de illarum profectione i-
gnari, vbi dies illuxit, ephoros
adeunt, habentes in animo abire
in suam quique ciuitatem. Vbi
adierunt, ita verba fecere, Vos
quidem Lacedæmonii desidentes hîc Hyacinthia agitis, ac lu-
ditis, sociis proditis: Athenienses
verò, vt à vobis læsi, & ob penu-
riam sociorum, ita vt poterunt
cum Persa transigent. Soluta au-
tem societate vobiscum, palàm
est nos, quum regis fuerimus so-
cii, militiæ comites futuros in
quamcunque regionem nos illi
educent. Inde vos discetis quid-
nam vobis ex ea re sit euenturũ.
Hæc loquutis nuntiis Ephori iu-
reiurãdo interposito dixere suas
se copias putare in Orestio esse,
tendentes aduersum peregrinos.
Peregrinos enim barbaros ap-
pellabant. Hoc illi non intelligẽ-
tes, quid diceretur scisciabãtur.
Scisciati, & rem omnem edocti
atque stupefacti, quam celerrimè
abiere ad illos insequendos, & cũ
iis quinque millia finitimorum
Lacedæmoniorum delecta. His
Isthmum versus ire maturantibus, Argiui, vbi primùm audiere
copias è Sparta cũ Pausania pro-
fectas, præconem, quem optimũ
è diurnis cursoribus inuenerũt,
in Atticam mittunt ad Mardo-
nium: qui videlicet antea rece-
perant se futuros impedimento
quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas peru-
enit, Mardoni, inquit, miserũt me
Argiui nuntiatum tibi iuuentu-
tem è Lacedæmone esse progres-
sam, sèque ne illa progrederetur
præstare nequisse. Ad hæc tu bo-
num consilium adhibe. Hoc ille
loquutus, retrò abscessit. Quo au
dito Mardonius iam nõ fidebat
amplius perstare in Attica: vbi
ideo hactenus immoratus fue-
rat quòd audire cuperet ac scire
quid ab Athenien sibus ageretur,
neque populans neque lædens
Atticum agrum, assiduè sperans
fore vt secum illi paciscerentur.

A Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐὼν τῷ οὐρανῷ.
τοῦτο μὲν δὴ ἐπαύρεται δὲ ἑωυτῷ Παυσανίης Εὐ-
ρυάνακτα Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα
τῆς αὐτῆς. Οἱ μὲν δὴ στεῦ Παυσανίην ἐξε-
ληλυθέναι ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἀγγέλοι,
ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς
ἐξόδου, ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ
ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῆς ἑ-
ωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔλεγον τάδε,
Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὖτε τῇδε μέ-
νοντες, Ὑακινθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, κα-
ταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δέ,
ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χρησί τε συμ-
μάχων, καταλύσονται τῷ Πέρσῃ ὅτῳ ὄκως
ἂν δυνῶνται· καταλυσάμενοι δέ, δῆλα δὴ
ὅτι σύμμαχοι βασιλέϊ γενόμεθα, συ-
στρατευσόμεθα ὅτῃ τῳ ἂν ἐκεῖνοι ἡγέων-
ται· ὑμεῖς δὲ τὸ εἰκὸς πεισεσθε ἀναγκαίοις
ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνῃ. Ταῦτα λεγό-
των τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ὅτι ὄρκου,
C καὶ δὴ δοκέει εἶ) τὸ Ὀρεστείῳ τείχεος ὅτι
τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβά-
ρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπηρώτεον ὃ λε-
γόμενον· ἐπειρώμενοι δὲ, ἐξέμαθον πᾶν ὃ
ἐὸν. ὥστε δὴ θωύματι γενόμενοι, ἐπορμῶντο
τῇσι ταχίστῃσι διώκοντες. στεῦ δὲ σφι, τῶν πε-
ριοίκων Λακεδαιμονίων λοχάδες πεντακο-
σίοι ὁπλῖται τοῦτο τοῦτο ἐποίεον. Οἱ μὲν
δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δέ, ἐπεί
τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω
D ἐξελαυνθέντας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κή-
ρυκα, τῷ ἡμεροδρόμῳ αἰθερίῃσι τὸν ἄελ-
σον, ἐς τὴν Ἀττικήν, πρότερον ἀπιγμένοι Μαρδο-
νίῳ ἢ κατοδεξάμενοι χρῆσιν Σπαρτιήτην
μὴ ἐξιέναι. Ὃς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθή-
νας, ἔλεγε τάδε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀρ-
γεῖοι φράσοντά τοι ὅτι οὐκ Λακεδαίμονος ἐξ-
ελήλυθε ἡ νεότης, ἢ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἐ-
χειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦ-
τα τύχῃσι εὖ βουλεύσασθαι. Ὁ μὲν δὴ, εἰ-
E πὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος
δὲ οὐδαμῶς ἔτι προθύμως εἶχε μένειν ἐν τῇ
Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μέν νυν πυ-
θέσθαι, ἀνεκώχευε, ἐλέων εἰ δώσει τὸ πρὶν Ἀθη-
ναίων, οἰκηίοντι ποιήσεσι· καὶ οὔτε ἐπέμενε
οὔτε ἐσήνεε ἐμοὶ τῇσι Ἀττικήν, ἐλπίζων
ἄμεινόν τι πρήσσειν ἐκ τοῦ ὁμολογήσειν σφέας·

ἐπεὶ

ἐπεὶ ὃ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὰ πρῆγματα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τι ὀρθὸν ἦν τὸ τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πρήσας καὶ καταβαλὼν καὶ συλλήσας, ἐξέλαυνε τῶν δὲ εἵνεκα. ὅτι μὴ ἵππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττική, εἴτε νικῷτο συμβαλών, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατ' ἑνός· ὥστε καὶ ὀλίγοις στρατιὴν ἀνθρώπων ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπεὰν χωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλιν τε φιλίην, καὶ χώρην ἱππασίμην. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὅτε ὑπεξεχώρεε. ἤδη ὃ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόθυμος, ἄλλως τε τάχιστα ἔχειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος ὃ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἰ οἷά τε εἴη, τούτους πρῶτον ἔλαι. ὑποστρέψας δὲ τὸ στράτευμα ἦγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προσελθοῦσα καὶ ἱππάσιμον χώρην τὴν Μεγαρίδα. ἐς ἑωυτὴν δὴ ἐκαιρώσατο ἡ Εὐρώπης τὸ πρὸς ἥλιον δυνόμενος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο.

Μετὰ ὃ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο δι' Δεκελείης. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῆς Ἀσωπίων. οὗτοι δὲ αὐτῷ τῷ ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα εὐαυλισάμενος, ἠδὲ βαπτόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐδῄου δὲ τῶν Θηβαίων, καὶ ὧν μηδιζόντων, ἐκαίρεε τοὺς χώρους, οὐ τοῦ ἔθνος αὐτέων, ἀλλ' ἐπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος· βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἵνα συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνῃ ὁκοῖόν τι ἐθέλῃ, χρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. πρῆκε δὲ αὐτοῦ ὁ στρατὸς ὃν, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων πρὸς Ὑσιάς. καὶ τέτανε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, πρὸς τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μὴν τόγε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ὀκτὼ δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔκαστον. ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀττάγινος ὁ Φρυνώνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, πρόθυμος μάλιστα καὶ μέγας, ἐκάλεε ὀκτὼ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες ὃ ὑπὸ ἐκείνου. ἦν ὃ τὸ δεῖπνον παρεσκευασμένον ἐν Θήβῃσι.

A Quod vbi desperauit, re cōperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorū aut ædium priuatarum sacrarúmque extabat, eo omni diruto atq; obruto. Ideo autē excedendū sibi putauit, quòd neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse malè pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trāsitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tū ciuitatē amicā, tū regionem equitibus opportunā. Profecto illinc Mardonio & iā iter facienti perfertur nūtius properans, aliū exercitū mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primùm posset excipere. Itaque cōuersum exercitū ducebat Megara, præmisso equitatu qui omnē oram Megaridē incursaret. Huc vsque Europæ ad solem occidētē versus lōgissimè processit hæc Persica expeditio.

Post hæc nūtius ad Mardoniū venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierāt, qui Mardoniū in Sphendaleas & illinc in Tanagrā duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctē moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolō trāsuersis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorū rura, tametsi Medicas partes fouentiū, vastauit: nō illorū odio, sed ingēti necessitate adactus: quòd vellet cùm castra cōmunire, tum, si sibi in acie nō cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundū Hysias, Platæensi tenus agro, iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verùm per singulas frontes dena stadia habēte. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus cōuiuio magnificè apparato Mardoniū ipsū & Persarū honoratissimos quīquaginta inuitauit. fiebat autē cœna Thebis. inuitati illi hominē sūt sequuti.

Cætera quæ referam, ex Therſándro accepi, viro quidem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec vtroſque ſeorſum diſcubuiſſe, ſed[a] in ſingulis lectis alternos Perſá & Thebanum. Secundum cœnam quũ potioni daretur opera, Perſá qui eodem toro recumbebat, Græcè ipſum interrogaſſe cuias eſſet: ſe verò reſpõdiſſe Orchomenium eſſe: tum illum dixiſſe, Quoniam tu mihi menſæ conſors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere ſententiæ meæ monumentũ, vt ipſe quoque præſcius huius rei, queas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumẽ in caſtris relictæ ſunt? horum omnium paruo pòſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicẽdum multas lacrymas Perſam effudiſſe. Admiratúmque ſe eam orationem, ad illum dixiſſe, Nónne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Perſis qui ſecundum eum in honore ſũt? Et illũ ſubieciſſe, Hoſpes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inuitabile eſt. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quiſquam vult. Atque hæc permulti Perſarum quum ſciamus, tamẽ Mardonium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt autem hoc in hominibus acerbiſſimũ, Eum qui multum ſapit, [b] minimè potentem eſſe. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atque adeo ipſum hæc ſtatim aliis enarraſſe priuſquam prælium ad Platæas factum eſt. Porro Mardonio in Bœotia ſtatiua habẽti, præbuerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis ſentiebãt, [c] & ad Athenas congregati ſunt, præter Phocenſes. nam & iſti ve hemẽter partibus Medorũ ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem nõ multis pòſt diebus quàm Thebas itum eſt, & ipſi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere,

a In ſing. lectis binos, Perſ.

b Nihil in poteſtate habere. *Id eſt, Eum qui ſapientia magna praditus ſit, vel, prudentia, nõ habere res vllas in poteſtate, ſed cogi ad res eas à quibus aliquis eũ ſua prudentia debortetur. Alium ſenſum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.*

c Et vnà cũ eo aduerſus Athenas mouerunt, &c.

A τάδε ἤδη τὰ ὀπίσω ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος καλεῦσθαι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· καλεῦσθαι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίνας, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐσπεισάμην, σχεπτόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἴρεσθαι αὐτὸν ὁπο- B δαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δ' εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοδάπεζός τέ μοι καὶ ὁμοσπονδὸς ἐγένεο, μνημόσυνά τοι χρήσιμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προφρόνως αὐτὸς περὶ σεωυτῷ βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὀλίγῃ πρὸ τῆς μάχης στρατοπεδευόμενον; τουτέων πάντων ὀψέ, ὀλίγου χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς C προεχομένους. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μεπείρας πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεών ἐστι λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν ἀγορῇ ἐοῦσι Περσέων. τὸν δὲ μετ' ταῦτα εἰπεῖν, Ξεῖνε, ὅ,τι δεῖ θεὸν θέλειν ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. οὐδὲ γὰρ πίστα λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα μὲν Περσέων συχνοὶ ὅτι σάφρονες, ἐπόμενα ἀναγκῇ D ἐπεδεδεμένοι. ἐξίστη δ' ὀδυνὴ ὅστις τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὖτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τῷ Ὀρχομενίῳ Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε τοῖσι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγε ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τῷ μάχῃ. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι πρείχοντο ἀπόντες στρατῷ, καὶ συνεστέαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοι περ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῇ τῷ- E τῃ οἰκημένων. μοῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεστέαλον. ἐμήδιζον γὰρ μεγάλως καὶ οὗτοι, οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκης. ἡμέρῃσι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τοῦτο ἀπιξιν τοῦτο ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δ' αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο οὗτοι ἐς Θήβας,

328 πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ A
σφεας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς τὸ πεδίον ἰζεσθαι.
ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα πρόσω ἡ
ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν
δι' αὐτῆς τῆς στρατοπέδου τῆς Ἑλληνικῆς τὴν μετὰ
Μήδων ἐόντος φήμη ὡς κατακοντίει σφέας·
διεξῆλθε δὲ δι' αὐτέων Φωκέων τοιόνδε τι-
νὰ τρόπον. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης πα-
» ραίνεε, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, τεσσερσι μοι
» γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνδρες μέλλουσι
» τεσσερσι θανάτῳ δώσειν, δοκέοντες ἡμᾶς B
δώσειν, » εἶναι Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. νῦν ὦν
» ἀνδρὶ ἑκάστῳ πάντα ὑμέων χρεών ἐστι ἡμῖν
» ἀγαθόν. χρεὸν γὰρ, ποιεῦντά τι καὶ ἀμυ-
» νομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ ὧδε πρέ-
» πειν ἀμαθαρπῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ
» μαθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι
τῶν μὲν ὦν » ἐπ' Ἕλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρρᾶψαν. ὁ μὲν
ταῦτα » Φωκέων ταῦτα παραίνεε. οἱ δὲ ἱππέες, ἐπεί σφεας
ἐκύκλωσαν, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, C
καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες·
καὶ κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ αὐτοὶ ἔστασαν,
πάντη συστρέψαντες ἑωυτούς, καὶ πυκνώ-
σαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑ-
πέστρεφον, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. οὐκ ἔχω
δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μετὰ ἀπο-
λέοντες τοὺς Φωκέας, δειμήναντων Θεσσαλῶν·
ἐπεὶ δὲ ὥρων τοὺς ἀλέξησιν τεταγμένους,
δείσαντες μὴ καὶ σφίσι γλύκιται τρώματα,
οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω. ὡς γὰρ σφι ἐσε-
τείλατο Μαρδόνιος, οὕτ' εἰ αὐτέων πειρη- D
θείη εἴτε ἐθέλοντες εἴτι ἀλκῆς μετέχοιεν. ὡς
τῶν ἔχοιεν δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας
» Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε
» ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγα-
» θοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπευθανόμην. ἐς νῦν τοι-
» γὰρ ὑμεῖς φέρετε τὸν πόλεμον τῶνδε. δυσεργασίη-
» σι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ἐμὲ, οὔτε βασιλέα.
τὰ μὲν περὶ Φωκέων μοι ἐς τοσοῦτον ἐγένετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλ-
θον, ἐνταῦτα ἐστρατοπεδεύοντο. πευσάνο- E
μενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, ζώ-
σι τε ἀμείνω ἐπῆρτο, οἵ τε καὶ ὁρέοντες ἐξι-
όντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίουν λείπεσθαι
τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. οὐκ δὴ ὦν τοῦ
Ἰσθμοῦ καλλιερησαμένων τῷ ἱρῷ ἐπορεύον-
το πομπῇ, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα·

missis equitibus iussit seorsum
in campo subsidere: quod quum
feciſſent, protinus adfuit vniuer-
sus equitat⁹. Vnde postea rumor
exercitum Græcorum qui cum
Medis erant, peruasit, Phocēses
ab equitatu iaculis confossum i-
ri. quinetiam per ipsos Phocen-
ses idem diuulgatū est. quos tunc
dux suus Harmocydes his verbis
adhortabatur, O Phocēses, pa-
làm est hos homines certæ nos
neci destinasse, accusatos (vt o-
pinor) à Thessalis. Quare vnum-
quenque vestrûm oportet egre-
gium virum esse, potius quàm
dedentes nos fœdissima morte
trucidari. Ipsi quoque intelligāt
se barbaros esse inter Græcos,
quibus mortem [a] intulerunt. His
suos Harmocydes hortabatur.
Quos vbi concluſere equites, in-
uehebantur tanquam ad eos oc-
cidendos, telis intentis, veluti e-
missuri: nonnullique emiserunt.
Phocenses ex aduerso stantes fa-
cto orbe quoquoversus quū sese
opponerent, ibi equites digressi
retrò abiere. [b] Incertum an ad
hos interficiendos rogatu Thes-
salorum ierint equites: & poste-
quam animaduerterunt eos ad
defendendum se conuertere, veri-
ti ne ipsi vulnerarentur, ita re-
trò abscesserint, tāquam à Mar-
donio iussi: an experiri voluerint
num quid isti præstātiæ haberent.
Post abscessum autem equitatus,
misso ad eos præcone, Mardonius
ita inquit, Bono estote Phocēses
animo: viros enī strenuos vos esse
dedistis specimē, nō tales quales
ego audierā. Quo magis alacri
animo tolerate hoc bellum. nō enim
aut me beneficiis aut regem vin-
cetis. Hactenus quæ circa Phocenses
sunt gesta.

a Machinati sint, Gel, moliti.

b Affirmare autem non possum an, &c.

Lacedæmonii vbi ad Isthmū
venere, illic castra communie-
re. quod quum audirent cæteri
Peloponnenses, vtique ii quibus
meliora cordi erant, cernérent-
que Spartiatas egredi volētes, in-
dignum se putauerūt à Lacedæ-
moniis se in exeundo superari.
itaque quum pulchrè litatum es-
set, cuncti ex Isthmo profecti
sunt & in Eleusinē peruenerunt:

vbi quum pulchra etiam fuissent exta, ire perrexerunt. Quibus Athenienses è Salamine transmittentes, in Eleusine admixti sunt. Isti posteaquã ad Erythras Bœotiæ venêre, cognito barbaros ad Asopum castra habere, inito de hac re consilio, eregione tetéderunt sub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius, quòd in cãpum non descenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Masistius (à Græcis Macisius dictus) vir apud Persas inclytus, Nysæo equo insidens, aureo fræno & aliis insignibus eximiè ornato. Equites vbi promouêre ad Græcos, per turmas egressi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant fortè Megarenses ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nulláque magis ab equis adiri poterat: hâc, impressione facta equitum, Megarénses quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita quum venit, verba fecit, Megarenses aiunt, viri socii, Nos soli excipiendis hostibus impares sumus, qui tenemus eandem in qua collocati sumus à principio stationé: vbi hactenus tametsi ægrè, tamẽ strenuè fortitérque resistimus. nunc nisi alios nobis substituatis, scitote nos ab acie discessuros. Hæc vbi præco renuntiauit, Pausanias experiri fecit Græcos, siqui alii vltrò ad locum irent, vt Megarensibus succederent. Recusantibus cæteris, Athenienses suscepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras castra habentibus instructi succesSere, sagittariis sibi assumptis. qui quũ aliquandiu pugnassent, hic fuit pugnæ exitus: Impressionem faciẽte per turmas equitatu, equus Masistii, vt erat præ aliis eminés, sagitta per latus ictus est: quo dolore in pedes erectus, Masistium excussit. Collapsum confestim Athenienses circũsistunt:

A ποιήσαντες δὲ καὶ ὀρθαῖα ἱερά, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, τρέφω ἐπορθύοντο· Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, ὀλιγάκαιρα μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγθέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὅτι τὰ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους. φρασθέντες δὲ τῦτο, αὐτεπάγοντο ὅπῃ τῆς ὑπωρείης τὸ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ὅτι ἄνδρες

B παῖσαν τὴν ἵππον, τῆς ἵππαρχε Μασίστιος, εὐδοκιμέων τῶνδε Πέρσῃσι. (Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχάλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένην καλῶς. ἐλάσαντα ὡς τρέψηλασθμ οἱ ἱππόται τοὺς τῦ Ἕλληνας, τρέψεβαλλον τῇ τέλεα· τρεσβαλόντες δὲ, καὶ καὶ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφέας ἀπεκέλεον. τῇ στιυτυχίῃ δὲ Μεγαρέες ἔτυχον παρατεταγμένοι ἢ τὸ ὄπισθε μαχώτατον ἐὸν ἔχοντες πρῶτος, καὶ τρέσσος μάλιστα τῶτο ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. τρεσβαλούσης ὦν τῆς ἵππου, Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ὅτι

C τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ τρέσσος αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰρύειν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι, μοῦνοι ἐόντες τάσιν τῶνδε ἐς τὸν ἔσημον ἀρχόν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ αὐτεχόμθα, καὶ ὥρεπιεζόμθοι. νῦν τε, εἰ μή τινας ἄλλους πέμψετε ἀμείψοντας τῆς τάξιος, ἴστε ἡμέας ἐκλείφοντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι ὀλίγοι Μεγαρέων. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τετρακόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. οὗτοι ἔσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν πρεσβυτάτων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας τρεστελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ἐπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγίνετο τῆς μάχης. προσβαλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασίστιος τρεσέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι κατὰ πλευρὰ δι' ἀσπίδος, ἵσταται ὀρθὸς, καὶ ἀποστείεται Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπικέπτ-

Μακίστιον

τὸν δὲ ἵππον αὐτῷ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κλείσοισι, κατ' ἀρχὰς δ' ὀλίγα ἀρθμοι. ἐπεπύθατο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτόν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, καθῶτα φοινίκεον ἐπέδεδύκει. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτῷ, ἐποίουν δ' οὐδέν. πρίν τε δή μαθών τις ὃ ποιοίμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν· οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δέ κως γνόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἵππους. ὅτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀπεθηήσκοντα. ἀναχωρήσιός τε γινομένης ἐς ὑποστροφῆς, οὐκ ἔμαθον ὃ γινόμενον· ἐπεί τε δὲ ἔγνωσαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὡς σφέας ἐόντας ἐν τοῖσι πάντων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, ἀγκαλυσάμενοι, ἤλαυνον τοῖσι ἵπποισι πρώτοι, ὡς αὐτὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοῖσι ἵπποις, ἀλλὰ πάντας, τῷ δὴ στρατεύῳ ἐπεβώσαντο. ἐνθαῦτα δὴ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθεε, καὶ οὕτω μάχη ὀξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἔως μὲν νυν μοῦνοι ἔσαν οἱ ῥιπχόσιοι, ἐσωσάν τε πολλόν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ στρατὸς πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππόται ἐπέμενον, οὐδὲ σφι ἐξεγίνετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ περὶς ἐκείνῳ δηίοις περιαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποσησάντες δὲ ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν. ἔδοξε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασίστιον πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ σὺν ἵπποις καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίδα κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρά τε Πέρσῃσι καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τὸν τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδίξοντο προσκαλλυσαν, καὶ δεξάμενοι ὦσάντο, ἐθαρρησάν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ προσῆσαν μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσιόντες τὸν νεκρὸν, παρά τε τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος, μεγάθεός τε εἵνεκα, καὶ κάλλεος. τά τε δὴ εἵνεκα καὶ τοῦτα ἐποίεον, οὐκ λείποντες τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θησόμενοι Μασίστιον.

A equóque prehẽso, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [a] Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quàm quidam re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

a Eius autẽ thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduerſa, &c. *Id eſt, Sed quidã tandẽ re animaduerſa, &c.*

B eum aut ab equo cadẽtem viderant aut occumbentem. ac ne tũ quidem quũ ſe recipiebãt, quod actum erat cognouere: ſed poſtquam cõſtitere, quia nemo ipſis imperabat, ſtatim deſiderauerũt ducem: cognitóque quod geſtũ erat, mutuò ſe adhortati, omnes in hoſtem equos admiſere, vt mortuum eriperent. Eos autem conſpicati non iá turmatim ſed vniuerſos pariter irruere, cæterũ

C exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prælium de cadauere. at vbi præſidio venere copiæ, non amplius perſtitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, ſed alios [b] ſuper illũ è ſuis amiſere. Digreſſi illinc duo circiter ſtadia, conſultantes quid facto opus eſſet, decreuere ſibi carentibus præfecto eũdum

b Præter illum

ad Mardonium. Vbi in caſtra rediere, ingens luctus cùm omnẽ

D exercitum, tum verò Mardoniũ cepit, extincti Maſiſtii, viri ſecũdum Mardonium honoratiſſimi tam apud Perſas quàm apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaſerit, & ſeipſos & equos & iumenta totõderint. Et barbari quidẽm ſuo more Maſiſtium defunctum honorabant. Græci autem, poſtquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo ſunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plauſtro impoſitum per ſtationes circumtulerunt. erat autem ſpectaculo digna proceritatis ac formę

E gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis ſtationibus ad intuendum Maſiſtium pergebant.

Dehinc censuerunt ad Platæas descendendum, quòd sibi Platæensis ager multo esset opportunior habendis castris quàm Erythræus, cùm propter alia, tum propter aquandi commoditatē. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Cithęronis secundum Hysias in agrum Platæensem. Eò quum peruenere, stationes nationatim communierunt, proximè fontē Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum.

A μὴ δὲ, ἔδοξέ σφι ὕστερον παραβοηθεῖν ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὕστερος εὐπρεπεστερώτερός σφι ἐς στρατοπεδεύεσθαι, ὁ Πλαταϊκὸς τῆς Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ ὕδρο-
τερος ἐς τὸν δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὅτι τῷ χρηστῷ τῷ Γαργαφίῃ, τῷ ἐν τοῦ χώρου τούτου ἐόντι, ἔδοξε σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ ἀφ' ὑπαρχῆς στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν ἀπὸ τῆς ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος τῇδε ὑσιὰς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν· ἀπικόμενοι δὲ, ἐπέσχοντο B ἔνθεα, πλησίον τῆς τε χρηνης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος ἥρωος, δι' ὄχθων τε οὐκ ὑψηλέων, καὶ ἀπέδου χωρίου.

ὑπὲρ χρήνης τῆς Κιθαιρωνίης

Ibi in distinguendis nationibus magna sanè altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, vtrosque se dignos qui alterū cornu tenerent arbitrantes: & sua facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni honore è sociis omnibus habiti sumus, quotiescunque à Peloponnensibus communiter in externas peregrinationes itum est, & proximè, & quondā, iam inde ex quo Heraclidæ post mortem EVrysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam: Posteaquam cū Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarii in Isthmum profecti consedimus aduersus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligēdo periclitaretur: sed vt aliis acquiescētibus, secum singulari certamine dimicaret is quem Peloponnenses iudicarent è suo exercitu præstantissimū. Accepta conditione Peloponēses fœdus in hæc verba percusserunt, Si vinceret Hyllus Peloponensiū ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterētur: sin victus esset, retrò Heraclidæ cederent, & exercitū abducerent, néve per annos centum de redeūdo in Peloponesum agitarēt. Ab omnib⁹ sociis ad eā rē volūtarius electus

Ἐνταῦτα ἐν τῇ ἀφατάξι ἐγένετο λόγων πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν γὰρ αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρεος, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ προφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν, ὦ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί κοτε ἀξιούμεθα ὑπὸ τῶν C σύμπασι ἐκ τῶν συμμάχων ἀποφώτων, ὅσα πόλις ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ ὕστερον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δοκέομεν τοῦτο, ἀφ' ὧν ἔρδομεν τοιόνδε, ἐπεὶ μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς Ἰσθμὸν, ἵζομεν αὐτοὶ τοῖσι κατιοῦσι. τότε μὲν λόγος Ὕλλον ἀγορεύσασθαι, ὡς χρεὼν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀναχινδυνεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν ἂν ὅστις αὐτέων κρίνωσι ἄριστον, τοῦτον οἱ μονομαχήσαι· ὅτι Ἡρακλειδῶν. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα ποιητέα, καὶ ὅρκια ἔταμον ὅτι λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ὅτι τὰ πατρῷα· ἢν δὲ E νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν· ἐκείνους τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάθοδον ἐς Πελοπόννησον. ταῦτα διακρίθη τε δὴ ὑπὸ τῶν συμμάχων

» ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ Ἠερόπου τοῦ Φηγέος, A est dux atque idem rex noster Echemus Aëropi filius, Phegei nepos, qui singulari cõgressus certamine Hyllũ interemit. Ex quo facto nos cùm alia decora inter Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tũ hoc, vt alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non aduersamur, sed optionem cedimus veri cornu præesse malitis: alteri vero cornu vt præsimus nobis vendicamus, quemadmodum vsque fecimus ad hoc tempus: Etiam verò citra hoc factũ quod narrauimus, Athenienses sumus digniores qui hanc dignitatẽ obtineamus: quippe qui prosperè & multa vobiscum viri Spartiatæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo fit vt æquius sit nos alterum cornu tenere quàm Athenienses: à quibus non tales gestæ res sunt quales nobis, neque recentes neque vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses, Etsi scimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerũt, necesse habemus & nos exponere apud vos vnde nobis patrium sit, [a] qui semper egregii fuimꝰ, esse primos potius quàm Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfecisse, nos soli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniuriam vnà cum eisdem pugnãdo propulsauimus, victoriáque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam verò nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram

» στρατηγὸς τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος καὶ
» ἐμονομαχήσας τε καὶ ἀπέκτεινε Ὕλλον. ἐκ
» τούτου τοῦ ἔργου βιούμεθα ἐν τοῖσι Πελο-
» ποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγά-
» λα, τὰ ἅμα τε λέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος
» τοῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, καίνῃς ἐξόδου γι-
» νομένης. ὑμῖν μὲν νυν ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ
» ἀντιβαίνομεν, ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν ὁκοτέρου
» βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑ-
» τέρου φαμὲν ἡμέας ἐκπρέπεσθαι ἡγεμονεύειν, B
» κατάπερ ἐν τῷ παρεόντι χρόνῳ. χωρὶς τε
» τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροι
» εἰμὲν Ἀθηναίων τούτων τιμὴν τάξιν ἔχειν.
» πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ βῦ ἔχοντες πρὸς ὑ-
» μέας ἡμῖν ἀνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγω-
» νίσαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. ὅτῳ ὧν
» ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀ-
» θηναίους. οὐ γάρ σφι ὁμοῖά ἐστι ἔργα οἷάπερ ἡμῖν
» κατειργασμένα, οὔτ' ὦν καινὰ, οὔτε παλαιά.
» Ταῦτα μὲν ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς C
» ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπιστάμεθα μὲν
» στρατὸν τόνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι
» πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ
» ὁ Τεγεήτης πρόφημα παλαιὰ καὶ καινὰ
» λέγειν τὰ ἑκατέροισι ἐν τῷ παρεόντι χρόνῳ
» κατεργάσαται χρηστὰ, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει
» δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν
» ἐστι, ἐόντοι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρόθυμοι εἶ μᾶλλον
» ἢ Ἀρκάδοι. Ἡρακλείδας, τῶν φασι οὗτοι ἀ-
» ποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, D
» τούτους πρότερον ὀξελαυνομένους ὑπὸ
» πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικοίατο
» φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων,
» μούνοι ὑποδεξάμενοι, τιμὼ Εὐρυσθέος ὦ-
» σειν κατείλομεν, σὺν τοῖσι μάχῃ νική-
» σαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τῶ-
» ν δὲ, Ἀργείους τοὺς μετ' Πολυνείκεος ἐπὶ
» Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶ-
» να, καὶ ἀπάφους κειμένους, στρατευσάμενοι
» ἐπὶ σφὶ Καδμείους, ἀμείλεσθαί τε τοὺς νε- E
» κροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐ-
» λευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον βῦ ἔχον καὶ ἐς Ἀ-
» μαζονίδας, τὰς ἀποβήκας τὰς ἀπὸ Θερμω-
» δοντος ποταμοῦ ἐξελαύσας ποτὲ ἐς χώρην τὴν

[a] Bonam operã nauantibus,

[b] Ἀμαζονίδας πάλιν

excurrêre. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerũt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mẽtionem. [a] etenim siue qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, siue tũc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Vt nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certè ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi, victores euasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus vt hunc loci honorem cõsequamur. Verùm non decet in hac rerum cõditione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicũque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros. Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorũ exercitus succlamauit digniores qui cornu tenerent Athenienses quàm Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui superuenere Græcorum, [b] & qui à principio venerant: Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decẽ millia: quorum quinque millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leuiter armata trigintaquinque millia seruorum, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis. [c] Applicauerant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergô, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabãt Corinthiorũ quinque millia. [d] Præter hos inueniebantur apud Pausaniã stantes trecẽti Potidæatæ eorum qui exPallene erãt. Iuxta hos stabãt Arcadũ Orchomeniorũ sexcẽti: iuxta hos Sicyoniorũ tria millia. Hos sequebãtur Epidauriorũ octingẽti: super hos locati erant Trœzenii

a Qui enim tũc strenui fuere, fieri possit vt nunc sint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri possit vt nũc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de nanata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis.

b *Pro οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες hunc legisse fusptcor οἱ ἀρχῶ ἐλθόντες, quæ lectio, nõ vlla, mihi probatur.*

c Delegerãt autẽ Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipsos starent, & honoris & virt.

d Impetrauerãt autem à Pausania vt sibi adstarent trecenti Potid.

A Ἀτηιχήν. καὶ ὁ τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδὲ-
μοὶ ἐλάσσονα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προσῆκε
ταῦτέων ὑπερμεμνῆσθαι. καὶ γὰρ ἀρήιοι τότε
ἐόντες, οὗτοι νῦν αὖ εἶεν φλαυρότεροι· καὶ
τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν αὖ εἶεν ἀμείνονες.
παλαιῶν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν δὲ,
εἰ μηδὲν ἄλλο δῆλον ἐποιήσαμεν, ὥστε
δῆλον πολλά τε καὶ οὐ ἔλαττα, εἰ τοῖσι καὶ ἄλ-
λοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ Μα-
ραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ γέρας ἔ-
χειν, καὶ ἄλλα προσὸς τούτῳ· οἵ τινες μοῦνοι
B Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ Πέρ-
σῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ἐπιχειρήσαντες, πε-
ριεγενόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἓξ τε καὶ
τεσσεράκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν τού-
την τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔργου;
ἀλλ' οὐ γὰρ τῶν τοιῶνδε ἄξιος εἶνεκα στα-
σιάζειν πρέπει. ἀρτίοι εἰμὲν πείθεσθαι ὑμῖν
ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ἐπιτηδεώτατον
ἡμέας εἶναι, καὶ κατ' οὓς τινας. πρώτη
γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα εὖ χρηστοί. ἐξ-
ηκέατε δὲ ὡς πεισομένων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀ-
C μείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ αὐέωσε ἄσπιν
ὃ γραφόπεδον Ἀθηναίοις ἀξιονικοτέροις
εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ
ἔσχον Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπορεύοντο τοὺς
Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπέσσυντο ὧδε οἱ
ὑπὸ Φοίτων τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλ-
λήνων· ὃ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαι-
μονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχι-
λίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον χίλιοι
τῶν εἱλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι,
ἀνὰ ἄνδρα ἕκαστον ἑκατὸν τεταγμένοι. παρὸς-
D εχέας δὲ σφι εἵλοντο ἑστάναι Σπαρτιήτας
τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς.
τούτων δ' ἔσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντα-
κόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεν-
τακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφισι ἔταξαντο παρὰ
Παυσανίῃ ἑστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ
Παλλήνης τοὺς προθύμους τριακοσίους. του-
τέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομέ-
νιοι ἑξακόσιοι· τούτων δὲ, Σικυώνιοι τρισχί-
λιοι. τούτων δὲ εἴχοντο, Ἐπιδαυρείων ὀκτα-
E κόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο

χίλιοι. Τεγεζωίων δὲ ἑξακόσιοι, Λεπραιητέων διηκόσιοι. Τουτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτους ἕστασαν Ἑρμιονέες τετρακόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἑξακόσιοι ἦσαν, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων, ἑξακόσιοι. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. Τουτέων δὲ, Ἀμπρακιωτέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἕστασαν. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Παλλήνες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἵποντο δὲ τουτέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ ἐς τοῦτο Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, χέρας ἔχοντες Ξανθίππου, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπὶ τὰ πλάγια τεταγμένων Σπαρτιητέων, ἔσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑξακοντάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πάντες συλλεγόμενοι ὅτοι τὸν βάρβαρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἐν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ δισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἐόντων ἑπτὰ πρὸς ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τουτέων πᾶς τις παρῆρτητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἷς πρὸς ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπόντων μαχίμων ἐν τῷ πλήθεϊ ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἑπτακισχίλιαι, καὶ ἑξακοντάδες πέντε. τῷ δὲ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἐνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦτο αἱ ἕνδεκα μυριάδες· παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ὁ τῶν στρατοπέδῳ, πρὸς τοὺς ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους ἐλθόντες χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδὲ οὗτοι εἶχον. οὗτοι μὲν νῦν παρῆσαν ὅτε τῶν Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδεύθη Μαρδόνιος, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δέ, αἰτίην πάσσονται ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου.

A mille. iuxta Trœzenios totidem Lepræatæ. post hos Mycenæorũ & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasij: dehinc Hermionenſes trecenti. iuxta Hermionenſes, Eretrienſiũ & Styreorum ſexcẽti. iuxta hos, Chalcidenſium quadringenti. poſt hos, Ampraciatarum quingenti. poſt eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos ſequebantur Pallenenſium qui ſunt ex Cephallenia, ducẽti. poſt B hos inſtructi AEginetarũ quingenti. iuxta hos Megarenſium tria millia, quos ſequebãtur Platæenſium ſexcenti. Vltimi & iidem primi ſtabant Athenienſes, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Ariſtide Lyſimachi filio. Hi omnes, præter eos qui ſepteni circa ſingulos Spartanos ſtabãt, fuerunt numero triginta octo millia & ſeptingenti, omnes grauis armaturæ, aduerſus barbarum contracti. Leuiter verò armati, triginta quinque millia, C ſepteni circa ſingulos Spartiatas collocati, quorum vnuſquiſque ad pugnandùm erat inſtructus. Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos ſinguli fermè leuiter armati numero triginta quatuor millia quinquẽti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare poſſet, ſexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas D conuenit pugnæ aptus, tam leuis quàm grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *id eſt, cẽtumocto millia dixerit.* Sed numerum vndecim myriadũ expleuere Theſpienſes, qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipſi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Aſopum caſtra diſtributi communierant.

Barbari verò qui cum Mar- E donio erant, poſteaquam Maſiſtium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas eſſe, & ipſi ad Aſopum qui illac fluit, ita ſunt regione à Mardonio collocati:

a Ducenti Lepræatæ.

b Reliquorũ autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erãt trigintaquatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquẽque circumſiſtente. *Id eſt, Ita quidem ratione huius numeri inuento & reliquos Lacedæmonios & Græcos vnum habuiſſe virum ſibi adſtantem ſingulos dicamus, non ſeptem, vt Spartiatas. Dixit autem ὡς ἑπτὰ ἐὼν pro ὡς ἑνὸς ἑόντος, vt modo dixerat ὡς ἑόντων ἑπτά. Quod & ipſum Valla potius quàm per nominativum, verſiſſe ita debuit, Vtpote ſeptenis circa ſingulos Spartiatas collocatis. Vel, Vtpote ſeptenis vnumquẽque Spart. circumſiſtentibus.*

c *Sexaginta nonũ millia. nam inter ſex myriades (quæ ſexaginta millia efficiunt) & ἑξακοντάδες πέντε (id eſt quingenti) interiectum eſt καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, quæ Valla fortaſſe in ſuo exempl. non habuit.*

Aduerſus quidem Lacedæmonios Perſæ, qui quia numero antecedebant, eorũ acies quæ multæ erant, vſque ad Tegeatas opponebãtur: ita vt quod robuſtiſſimum in exercitu erat, id omne cõtra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas eſſet. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Perſas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerſo eſſent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Poſt Medos collocauit Bactrios ex aduerſo Epidauriorũ & Trœzeniorum & Lepræatarũ ac Tirynthiorum, Mycenæorúmque & Phliaſiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerſo Hermionenſium & Eretrieorũ Styreorúmque & Chalcidenſium. Poſt Indos ſtatuit Sacas oppoſitos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenẽſibus, & AEginetis. Poſt Sacas poſuit ex aduerſo Athenienſium Platæenſiúmque ac Megarenſium, Bœotos & Locros & Melienſes & Theſſalos, & [a] mille Phocenſiũ. Non enim Phocenſes omnes à partibus Medorũ ſtabant, [b] ſed eorum nonnulli cum Græcis ſe tiebant apud Parnaſſum deprehenſi, & illinc profecti deduxerant comitatíque fuerant Mardonii copias pariter & Græcorũ qui cum illo erant. Cõtra Athenienſes item poſuit Macedonas, Theſſaliæq; accolas. [c] Hæ nationes à Mardonio in aciẽ inſtructæ erant maximè celebres maximéque inſignes, & præcipuè mẽtione dignæ: necnon cæterarum quoque gẽtium viri memoratu digni, cùm aliarũ, tum Phrygum, Myſorũ, Thracum, Pæonum. Quinetiam AEthiopum [d] & AEgyptiorum qui Hermotybies & Calaſiries nominãtur, gladio cincti, qui ſoli ſunt ex AEgyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc eſſet in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terram tranſlati. non enim cũ pedeſtribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, AEgyptii cenſi fuerant. Barbarorũ igitur (vt etiam ſuperius oſtenſum eſt) triginta myriades fuere: Græcorum verò

a Illos mille Ph.

b Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnaſſo vicina ſe receperãt: è quibus excurrentes Mardonii exercitũ & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant.

c Hæc ſunt nomina nationum à Mardonio in aciem inſtructarum, earum quidem quæ quum ampliſſimæ eſſẽt, celeberrimæ erant, maximíque fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygũ & Thracum, & Myſ. & Pæonũ.

d Et Ægyptiorũ Hermotybies & Calaſiries, qui vocantur Enſiferi: qui ſoli ex Ægyptiis ſunt ad pugnam apti. hos autem è nauibus quibus vehebãtur eduxerat, quũ adhuc apud Phalerum eſſet.

A χῦ μὲν Λακεδαιμονίοις ἔστησε Πέρσας. καὶ δή, πολλὸν γὰρ προέσχον πλήθεϊ Πέρσαι, ὅτι τε πάξις πλοῦνας ἐκεκτήμεσαν, καὶ ἐπὶ τοῦτον τὸν Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ,τι μὲν ἦν αὐτῷ δυνατώτατον πρὸς ἀπαλέξας, ἔστησε αὐτίον Λακεδαιμονίων· ὃ δὲ ἀδυνέστερον παρέταξε χῦ τὸν Τεγεήτας. ταῦτα δὴ ἐποίεε, φρασζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Γερσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους, ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπραήτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους, ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους, Σάκας ἔταξε· οἳ ἐπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δ' ἐχομένους ἔταξε αὖτις Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τοῦτο Ἑλλήνων ἦν ἔχον, ὅσοι μὴ Παρνησὸν κατειλήμμενοι. καὶ σφέας τοῦτον ὁρμεώμενοι ἔφερέ τε καὶ ἦγον τιμῶντες τὸν Μαρδόνιον τρόπῳ τοιῷδε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους καὶ τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα τῶν ἑπομένων τῷ Μαρδονίου παρῆσαν, τάσσεσθαι δὲ καὶ φυλάσσεσθαι τε ἰῶν καὶ λόγου πλείστου. εἶναι δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀξιομνημόνευτοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ὧν δή, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐόντα ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβίβασαν, ἐόντας ἐπιβάτας. οὐ γὰρ ἐπῆλθον ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν

B 332

C

D

E

Μαρδονίου συμμάχων οἵδε μὲν οὐδεὶς ἀ- A Mardonii auxiliariorum, nemo
ριθμόν· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀ- numerũ (neque enim numerati
πεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλε- fuerãt) nouit. Vt autẽ coniectura
γῶσαι εἰκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πε- colligi licet, ad quinq; myriades
ζοὶ ἦσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. ὡς fuisse cõiecto. Tot ex aduerso in-
δὲ ἄρα πρῶτοι οἱ ἑτεταγμένοι καὶ ἔθνεα καὶ structi fuere pedites: equitatus ve
τέλεα, σφάγια τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἔθυον rò seorsũ erat collocatus. Ita dis-
καὶ ἀμφότεροι. Ἔλλησι μὲν, Τισαμενὸς positi nationãtim manipulatim-
Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. τοῦτον γὰρ δὴ εἵπετο que, vtrique postero die sacrifi-
τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. γένος, ἐόντα Ἠ- cauerunt. Apud Græcos haru-
λεῖον, καὶ ἧκεος τῶν Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, B spex erat Tisamenus Antiochi
Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. filius. is enim hũc exercitum va-
Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι tes comitabatur, Eleus quidem
περὶ γόνου, εἶλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς με- & ex genere Iamideorum Cly-
γίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμφὶ τῶν tiades, sed à Lacedæmoniis ciui-
χρηστηρίου, παρεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι, tate donatus. Nam consultanti
ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων vaticiniũ apud Delphos de prole
δὲ πεντάεθλον, ἦλθε ἐς πάλαισμα ἔδραμε respondit Pythia quinque ipsum
νικῆσαι Ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ maximas palmas è certaminibus
ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι reportaturum. oraculo non in-
οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἱππίους ἀγῶνας C tellecto Tisamenus gymnasiis
φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπει- operam dabat, tanquam gymni-
ρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα cas victorias adepturus, quúmq;
Ἡρακλείδῃσι τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν se exerceret in quinque certami-
πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων μὲν πολλοῦ ποιευμέ- nibus, in vno, dũ currit Olym-
νους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν περιέσθαι, pia, venit in contẽtionem victo-
μαθὼν τοῦτο, ἀνετίμα, σημαίνων σφι, ὡς οἱ riæ cum Hieronymo Andrio.
μὲν πολίτην σφέτερον ποιήσωνται, τῶν πάν- Lacedæmonii autem interpretã-
των μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ὅτι ἄλλῳ tes non ad gymnica certamina
μισθῷ γε οὔ. Σπαρτιήτας δὲ, ὡς ταῦτα μὲν ἀ- spectare Tisameni oraculum, sed
κούσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετέσεσαν τῆς D ad bellica, conabãtur eum mer-
χρησμοσύνης τοὔνεκα τέλος δὲ, δείματος cede conducere vt vnà cum He-
μεγάλου ὑπερεμάρψαντος τὸ Περσικὸν raclidis bellorum dux regibus
στράτευμα, καταίνεον μετιέντες. ὁ foret. Hic animaduertens Spar-
δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, οὐδὲν οὔτω ἔ- tiatas plurimi facere ipsius amici
φη ἐπὶ ἀρκέεσθαι τούτοισι μοιρίοισι, ἀλλὰ tiam, abnuebat: quòd negaret se
δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίλεω γε- alio pretio id facturum quàm si
νέσθαι Σπαρτιήτῃσι ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι Spartiatam se ciuem facerent, o-
τοῖσι καὶ αὐτὸς γένηται. ταῦτα δὲ λέγων τοῦτο mnia iura ciuitatis impertientes.
ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασι- Id Spartiatæ quum audissent, ab
ληίῃ τε καὶ πολιτηίῃ αὐτόρμους. καὶ γὰρ E initio ferẽtes indignè, oraculum
δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν missum omnino fecerunt: tan-
μανίσεων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦτο dem imminente hoc ingẽti Per-
ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας sici exercitus metu, annuebant,
τῆς νούσου, μισθὸν προετείνετο τῆς βα- impertiréque homini volebant.
σιληίης ἥμισυ. οὐκ ἀναχωρεόντων δὲ τῶν Eos iste immutatos intelligens,
negare iam se eo solo esse contẽ-
tum: sed oportere fratrem suum
Hegiam etiam fieri Spartiatam
eadem cõditione qua & ipse fie-
ret. Hoc autem dicens imitaba-
tur (vt coniectare licet) Melam-
podem, regnum pariter & ciui-
tatem deposcens. Etenim Melã-
pus quum ab Argiuis mercede
cõduceretur è Pylo ad cõpescen-
dum morbũ furoris mulierũ Ar-
giuarũ, deposcebat pro mercede
dimidiũ regni. recusantibus id

Argiuis atq; digreſſis, quũ plures è mulierib[b] inſanirẽt, ita obtẽperãtes, quod Melãpus poposcerat daturi reuerterũt. Ibi ille cernẽs hos eſſe immutatos, plura optauit, negans ſe indulturum quæ vellent, niſi & fratri ſuo Biãti tertiam partem regni donaſſẽt. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt. Ita Spartiatæ Tiſameno, quo maiorem in modũ egebant, prorſus aſſenſerunt: & conceſſu iſtorum Tiſamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus ſoli ſunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc quod pugnatũ eſt ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atque Argiuis: tertium, quod in Dipæenſibus cũ vniuerſis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Meſſeniis ad Iſthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Athenienſibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinque certaminum. Tiſamenũs igitur Spartiatarum tũc ductor vaticinatus eſt Græcis in agro Platæenſi: & apud Græcos quidem pulchrè litatum eſt, ſi ſe defenderent, non ſi Aſopũ tranſgreſſi pugnã capeſſerent. Mardonio autem capeſſendæ pugnæ auido non extitere pulchra exta, niſi & ipſe ſeſe defenderet. nam is quoque Græcis ſacrificiis vtebatur, haruſpicem habens Hegeſiſtratum virum Eleum, & Telliadeorum præſtantiſſimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quũ cepiſſent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpeſſi fuiſſent. Ille in hac calamitate poſitus, vtpote pro anima ſolicitus, & qui ante mortem multa ac triſtia foret paſſurus, rẽ perpetrauit fide maiorem. nam vt erat ligneis atque ferratis[a] ſoleis vinctus, ferro in illatum fuit potitus, cõfeſtim excogitauit opus omniũ quæ nos nouimus animoſiſſimũ. [b]Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit ſibi dimidium pedem. hoc acto,

a *Sunt qui cataſtam interpretentur.*

b Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquã educendam dimenſus ſpatium eſſet.

A Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῷ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ἱστοσάντες τὰ ὁ Μελάμπους ποιεῦντα ἐποίεε, ἐπὶ σφι δώσοντες οἱ τοῦτα. ὁ δὲ ἐπηύξατο δὴ ἐπορεύετο, ὀρέων ἀύλιες τετραμμένους, φάς, ἢν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι ὃ τεταρτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειλημμένοι ἐς στεινόν, καταινέουσι καὶ τοῦτο. ὡς δὲ ἐς Σπάρτην, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τῶν Τισαμενοῦ, πάντως στενοχωρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ τοῦτο τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε στρεμματευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἡλεῖος, γυμνόμενος Σπαρτιήτῃσι, συνκαταρρέῃ. μοιρῶσι δὲ δὴ πάντων αὐτέοισι ἐγίνοντο οὗτοι Σπαρτιήτῃσι παλιήνται. Οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγίνοντο· εἷς μὲν ὁ πρῶτος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· ὅτι δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους γενόμενος· μοῦνος δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· ὅτι δὲ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· ὕστατος δὲ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος μὲν ὕστατος καὶ τρισκαιδεκάτῳ τῶν πέντε ἀγώνων. οὗτος δὲ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμείνοσι μὴ ἐπιοῦσι· βαρβάροισι δὲ Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἄρξωσι, οὐ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ὅτι τὰδε ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμείνοσι μὴ ἐπιοῦσι· Μαρδονίῳ δὲ καὶ οὕτω, καὶ καλὰ καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱεροῖσι ἐχρᾶτο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον· τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ὅτι θανάτῳ, ὡς πεποιηδότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἐπ' αὐτοῖς. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε πρὸς τῆς ψυχῆς, πρός τε τῷ θανάτου περιόντος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου· ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσεννήσατο κως σιδήρεον ἐκράτησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καταμασάμενος γὰρ ὄκως ἐξελεύσεται οἱ ὃ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέτεμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὡς φυ-

ὡς φυλακοῦρθος ἐστὶ φυλάκων, διορύ- A
ξας τὸν τοῖχον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν
νύκτας παρυόμενος, τὰς δ' ἡμέρας κατα δύ-
νων ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος οὕτω, ὥστε
Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τρί-
τῃ δὴ φεύγειν ἡμέρᾳ ἐς Τεγέην. τοὺς δὲ ἐν
θυμάτι μεγάλῳ ἐσέχεσθαι τῆς τε πάλ-
μης, ὁρέοντας ὃ ἡμίτομον τὸ ποδὸς τοῦτο
κείμενον, καὶ κεῖνον οὐ δυναμένους εὑρεῖν. τὸ
τε μὲν οὕτω δὴ φυγὼν Λακεδαιμονίους,
καταφθὰς ἐς Τεγέην, ἐοὐσης οὐκ ἀρ- B
θμίου Λακεδαιμονίοισι τῶν τὸν χρόνον. ὑγι-
νὸς δὲ γενόμενος, καὶ ποιησάμενος ξύ-
λινον πόδα, κατεῖχε ἐκ τῆς ἰθείης Λα-
κεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μὲν τοι ἔς γε τέ-
λος οἱ στυγνώσκε τὸ ἔχθος ὃ ἐς Λακεδαι-
μονίους συγκεκυρημένον. ἦλω γὰρ μαντευό-
μενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθα-
νε. ὁ μὲν τοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον
ἐγένετο τῶν Πλαταιϊκῶν· τότε δὴ ὅτι τῷ
Ἀσωπῷ τῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ C
ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο ἐπὶ τὸ
ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ ἐπὶ τὸ κέρδος.
ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε
αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦ-
σι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωυ-
τῶν μάντιν Ἱππόμαχον, Λευκαδίου δήμου)
ὑπερρέοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων
πλεόνων, Τιμογενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θη-
βαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐπιβο-
λὰς τῶν Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς ἐ- D
πιῤῥέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέ-
ρην, καὶ ὡς ἀπολέμηνται συχνούς. ἡμέραι
δὲ σφι αὐτικα τῇ ὀγδόῃ ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀ-
κτὼ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρ-
δονίῳ. ὁ δὲ, μαθὼν τὴν παραίνεσιν οὐ ἔχου-
σαν, ὡς δὴ φεύγειν ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον
ἐς τὰς ἐπιβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ ὅτι
Πλαταιέων φέρουσι. τὰς Βοιωτοὶ μὲν, τρεῖς
κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς
κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ E
μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πε-
δίον, λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πάντα χώ-
σια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ
στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οὓς εἴ ποντο τοῖσι
334 ζεύγεσι. ἐλθόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγελην οἱ
Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενός, οὔτε ἀνθρώπου.

quãuis ab excubitoribꝰ obſeruaretur, tamẽ ſubruto muro profugit Tegeam verſus, noctu iter faciens, interdiu ſyluis ſe abdens atque immorãs, vt trinoctio Tegeam peruenerit: Lacedæmoniis eum paſſim perſcrutantibus, admirantibúſque magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerẽt, ipſum inuenire non poſſent. Ita Hegeſiſtratus Lacedæmoniis elapſus, in Tegeam, quæ per id tẽpus non erat pacata Lacedæmoniis, tranſfugit. Sanato vulnere & ligneo pede aſcito, ex profeſſo Lacedæmoniis hoſtis extitit. Sed non ad poſtremum ei protractũ in Lacedæmonios odium profuit. nã in Zacyntho quũ vaticinaretur, ab his captus atq; interemptus eſt. Verùm hic Hegeſiſtrati interitus poſterior rebꝰ Plateẽſibus fuit. Tũc autẽ is à Mardonio non exigua ſumma conductus, cupidè ſacrificabat, cùm in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non eſſent pulchra ad pugnam committendam neque ipſis Perſis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci ſuum haruſpicem quendam Leucadiũ Hippomachum) [a] quúmque dilaberentur multi Græci, ſuaſit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Cithæronis cuſtodiẽdos curaret, quòd diceret [b] aſſiduè Græcos ad hoſtem quotidie tranſire, ſéque complures deprehendiſſe. Iam autem dies octo abierant poſitis eregione caſtris, quum iſte Mardonio hoc cõſilium dedit. Mardonius, admoneri ſe probè intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingreſſus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Athenienſes Capita quercus appellant. Equites miſſi non fruſtra peruenere. nacti enim ingredientia cãpum quingenta iumenta quæ commeatum è Peloponneſo ad exercitum ſubuehebant, diripiunt: & eos qui iumẽta ſequebãtur, immiſericorditer trucidãt, neq; iumẽtis neque hominibꝰ parcẽtes.

a Quúmq; ſubingrederentur Græci, & eorum numerus creſceret.

b Subingredi quotidie Græcos, & fore vt ipſe multos interciperet. Iam autem d.

In quibus occidendis posteaquã satis sũt grassati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hãc rem gestam biduum absumptũ est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modò Mardonii progrediebatur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assiduè prouehebantur vsque ad prælium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipuè præclara facinora edebant. His amplius ad decẽ vsque dies nihil est actum. [a] at vbi vndecimus dies illuxit, quũ & Græci multo plures efficerentur, ad Plataeas castris eregione positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venêre in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filio, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultãtum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimùm copiis ire ad mœnia Thebana, quò multũ rei frumẽtariæ ipsis multúmque pabuli iumentis compararent: atque ibi confidentes per otium rem cõficerent, videlicet quum multum auri tum signati tũ non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterẽt, eos præcipuè qui ciuitatibus præsiderent. fore enim vt illi suã traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorũ quæ istius sententia erat, tanquã aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciórq;, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse quàm Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quàm cõmittere vt plures quàm coacti erant Græci cogerentur. Hegesistrati verò auspicia valere sinere, nec eis vim afferre:

a Quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctus fuisset Græcorũ numerus, necnon Mardonius stationem illã grauatè ferret, ibi venêre in colloq.

A ὡς δὲ ἄλλῳ εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἠλαυνον ἐμβαλλόμενοι τῷ τε Μαρδονίῳ καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπίσαν οἱ Βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἦν μὲν τοῖσι ἵππος ἡ Μαρδονίου ἀεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μεδίζοντες με-
B γάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ ἀεὶ καταγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου τρισκαιδέκατον Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσκον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετῇ. μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐγένετο τούτων· ὡς δὲ ἐνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη αὐτὴ καταμηνίοισι ἀλλήλοισι οἱ Γλαταιῆσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλῶνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος προσμέκτε τῇ ἕδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον
C Μαρδονίός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἐὼν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αὐτῶν ἔσθ' αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πρώτα στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τε σφι ἐσενείκασθαι πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι κτηνεσι· καὶτ' ἡσυχίην τε ἄγοντας ἐξαπορήσασθαι πολλῶν χρημάτων τοὺς Ἕλληνας. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλοὶ μὲν
D ἀδιόρυκτον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ σκεύεα· τούτων φειδομένους μηδενὸς, ἐξαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας κατὰ τῶν πόλιος· καὶ ταχέως σφέας ἐκδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀναγκαίως μάχεσθαι συμβαλλομένους. τοῦτον μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο γνώμη τοῖσι Θηβαίων γνώμῃσι, ὡς πρόφασιν πλῶν τι ἐκ τούτου Μαρδονίῳ δέ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγχωμοτέρη, καὶ
E οὐδαμῶς συγχωρεομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ προορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλῶνας γίνεσθαι τῶν συλλεγομένων. τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ διαζεσθαι,

Ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμ- A
βάλλειν. Τούτου δὲ οὕτω διχθέντος, αὐτέλεγε οὐδείς. ὥστε ἐκράτει τῇ γνώμῃ· ὃ γὰρ κρίτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὔτ' ὀλίγον βασιλῆος. Ἀλλ' οὐκ Ἀρταβάζος. μεταπεμψάμενος ὧν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἐωυτὸν ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, ἠρώτα εἴ τι εἰδείη λόγιον περὶ Περσέων, ὡς
χρ. ἀφανιζομένους ἐφθαρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ἀπορρήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τοὺ χρησμούς, τῶν δὲ, εἰδότων μὲν, οὐ ἀδεΐη δὲ B
προθυμέων τὸ λέγειν, αὖτις Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ οὐκ οἴδατε, ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω· ὡς δὲ ἀπιστάμενος ἔστ' ὀλίγον ὡς χρεὼν ἐστὶ Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν, ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὖτε χρ. οὐκ εἰμὲν τοῦτο ἀπιστάμενοι· οὔτε τι ἴμεν ἀπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο, οὔτε ἀπιχειρήσομεν διαρπάζειν. Τούτου τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμε- C
θα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι βόωσι ἐόντες Πέρσῃσι, ἥδεσθε τῦδε εἵνεκα, ὡς περισομένους ἡμέας Ἕλλήνων. Τοιαῦτα σφι εἰπὰς, διδοῖ τε ἐσημήνατο διαρτᾶσθαί τε πάντα, καὶ ὑπνιέα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ὑπερούσῃ συμβολὴς ἐσομένης. Τοῦτον δὲ ἔγωγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἐλθὼν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀγγέλλεται μὲν Βακιδὶ ἔστ ἐς τοῦτον τὸν μά- D
χην πεποιημένα,

Τὴν δ' ὅτι Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων στείνοδον, ἠδὲ βαρβαρόφωνον ἰύγὴν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὸ λόγχῃσίν τε μόγου τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅτεῳ ἄϊσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

Ταῦτα μὲν καὶ τὰ ἄλλα τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερ- E
μώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν, καὶ φράσιν τὴν ἐς Μαρδονίου, νύξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐπέστησαν. ὡς δὲ τοῦτο τῆς νυκτὸς παρεγένετο, καὶ ἡσυχίη

quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse cẽsenti nemo contradicebat. qui, vbi sententia sua vicit, accitis cohortiũ præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes cũ nanque erat summa imperii, nõ penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculũ scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quòd ignorarẽt oracula, partim quòd haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vt pote bene cognitam habens. Est oraculũ, Persis fatale esse vt in Græciam profecti diripiãt templum quod Delphis est, vtque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hãc causam interitum deuitaturi. quo nomine quicũque vestrũm bene Persis volunt, voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit vt omnia [a] apparerent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorũ copiis. Quod autem de hoc prælio redditum est à Bacide, id verò hoc fuisse,

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis
Barbaricæ Græiis acies clamore ciebunt.
Hîc multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quãdo sagittiferis aderit lux vltima Medis.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit.

Insequẽti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatúsq; suos est, excubitores dispositi fuere. Ei nocte quũ multũ processisset, cõticiniúmque in

[a] Apparerent, & singula ordine disponerent.

exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſiũ adequitauit, efflagitauítque ſuos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle se in colloquium illorũ venire. Duces, hoc audito, confeſtim ad locum excubiarum ſequuti ſunt. quos Alexander, vbi venere, his verbis alloquutus eſt, Viri Athenienſes, hæc ego vobis verba pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam diceré niſi de vniuerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam [a] pro libera ſeruiẽtem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non poſſe, alioqui olim iam cõflicturum fuiſſe. Is nũc ſacrificia valere ſinere cõſtituit, & vbi primùm illuxerit, vobiſcum confligere: extimeſcens admodũ (quãtum ego coniicio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hæc vos parati eſtote. Quòd ſi differet Mardonius, nec committet certamen, vos perſeuerate hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat cõmeatus. Quòd ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrũm reminiſci mei meæque liberationis, qui Græcorũ cauſa rem adeo [b] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos conſilium Mardonii deferrem: ne barbari ex improuiſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuámque ſtationem. Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexãdro audierãt Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metũ Perſarũ adductus, Quoniã, inquit, ſub auroræ prælíũ fiet,

a Ex libera facta ſeruam. Vel, *in ſeruitutem redacta.*

b Periculoſam.

A ἐδόκεε δέ) αὐτὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ αὐθεφποι δέ) ὑπνῳ τηνικαῦτα πρὸς ἐλθόντας ἵππεων πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, & βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδιζήτο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλοῦνες πρέσβυον, ἤ δ' ἔθεον ὅτι τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνθεφπος ἥκει ὅτι ἵππου ἐκ τῦ στρατοπέδου τῦ Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν πρόσχυμνον B μυῶν ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. ἤ δ' ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔσποντο ἐς τὰς φυλακάς. ἀπιχομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄν- « δρες Ἀθηναῖοι, τάδε ὑμῖν τε ἔπεα « τάδε τίθεμαι, ἀπόῤῥητα ποιεύμενος πρὸς « μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, « μή με διαφθείρητε. οὐ δὲ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ « μὴ μεγάλως ἐκπόδιμον σωτηρίης τῆς « Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην ἦμι « τὸ ἀρχαῖον, καὶ οὐκ ἐλεύθερης δεδουλωμένης « οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω « δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ « σφάγια οὐ δυνατὰ καταθύμια γενέσθαι· « πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νυνὶ δὲ οἱ δέδοκται, « τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ « διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καὶ « παῤῥώδηκε γὰρ μὴ πλοῦνες στρατεύητε, ὡς « ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἕτοιμα ἔχεσθε. τῷ « δὲ ἄλλα ὑπερβάλλεται τὴν συμβολὴν Μαρ- D δόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μύοντες. « ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται στέα. τῷ « δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσει, « μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθεράσιος « πεῖραν, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ ἔργον οὕ- « τω παραβόλον ἐργάσομαι, ἵνα τοῦθ' ὑμῖν « μήνιμος, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν γνώμην « τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ὀπίσω ὑμῖν « ἐξαίφνης οἱ βάρβαροι μὴ προσδεχομέ- « νοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. «

E Ὁ μὲν, ταῦτα εἴπας, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐωϊτοῦ πάλιν. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ὅτι τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσανίῃ τάδε. ἥκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ λόγῳ καταῤῥωδήσας τὸν Πέρσας, ἔλεγε τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἠῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, «

» ὑμέας μὴ χρεών ἐστι τοὺς Ἀθηναίους ἔμεναι A
» χὴ τοῖς Πέρσας· ἡμέας δὲ χὴ τοὺς Βοιωτοὺς
» τε καὶ τοῖς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλή-
» νων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ὀπίσω ἐθέλετε τοῖς Μή-
» δοις χὴ τὸ μάχιμον αὐτέων, ὅτι Μαρα-
» θῶνι μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἀπείρεοί τε εἰ-
» μὴ καὶ ἀδαέες τοῦτων τῶν ἀνδρῶν. Σπάρ-
» τιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς
» δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροι εἰ-
» μὴ. ἀλλ' ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα χρεών
» ἐστι ἐναι ὑμέας μὴ ἐς τόδε ὃ κέρας, ἡμέας B
» δὲ ἐς ὃ βιώνυμον. ταῦτα δὲ τοῦτα εἶπεν
» ὁ Ἀθηναῖος τάδε, Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πά-
» λαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε εἰδόμεν κατ' ὑ-
» μέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ὀνόφ ἐγέ-
» νετο εἰπεῖν τοῦτα πάρ ὑμεῖς φθάντες προ-
» φέρετε· ἀλλ' ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡ-
» δέως γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐ-
» μνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γε-
» νόμενοι, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα. ὡς
δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέ- C
φαινε, καὶ ἐξηλλάσσοντο τὰς τάξις. γινόν-
τες δὲ οἱ Βοιωτοὶ ὃ ποιεύμενον, ἐξαναρρύου-
σι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα
μετιζάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο, τὸ δεξιὸν
336 τῶν Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς
δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γεγενόμενον ὁ Παυσα-
νίης, γνοὺς ὅτι οὐ λαθήσει, ὀπίσω ἦγε τοὺς
Σπαρτιήτας ὅτι ὃ δεξιὸν κέρας· ὡς δ' αὖ-
τως καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι τῷ βιωνύμου. ἐ-
πεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, D
πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπάρ-
» τιήτας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑ-
» μεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι τῶν ἐν
» τῇδε ἀνθρώπων, ὅτι παγκαλεομένων ὡς οὔ-
» τε φεύγετε ἐκ πολέμου, οὔτε τάξιν ἐκ-
» λείπετε· μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναν-
» τίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἀρ' ἦν οὐδὲν
» ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χει-
» ρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας ἐ-
» κάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν. ὁ Ἀ- E
» θηναίοισί τε πρὸ πειρατὰ ποιεύμενοι,
» αὐτούς τε αὐτὰ δούλων τῶν ἡμετέρων ταπει-
» νοῦσι. ταῦτα μὲν οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν
» ἔργα· ἀλλὰ πλῆσον δὴ ὃ ὑμῖν ἐφυάθημεν.
» τοσόνδε χάομαι γὰρ κλέος, ὡς δὴ πέμ-
» ψαντες ἐς ἡμέας κήρυκα τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι μαχοῦ Πέρσῃσι μάχεσθαι,

a expedit vos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnaueritis: nos verò qui eorum ſumus inexperti atque ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculū fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaque op' eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrū cornu tranſire. Ad hæc ita reſpōdēre Atheniēſes, Nobis quoque olim iā inde ab initio, poſtcaquā aſpeximus Perſas aduerſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. nūc quādoquidem ipſi feciſtis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio eſt & parati ſumus iſtud exequi. Vbi hoc vtriſque complacitum eſt, & loca permutauerūt, ſub auroram rē aduertētes Bœoti, ad Mardonium detulerūt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas cōtra Lacedæmonios tranſferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus in dextrum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrū reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos verò fama fert omnium qui iſtic fūt eſſe præſtantiſſimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciémque deſerentes, & relegato Atheniēſibus periculo, conſiſtētes ex aduerſo noſtrorum ſeruorum: quod neutiquam eſt factū præſtantium virorum. Ex quo plurimùm de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus b ex nominis gloria miſſuros veſtra ſponte caduceatorem nos prouocatum, quòd cum ſolis Perſis,

a Vos quidē Atheniēſes in acie ſtare aduerſus Perſas neceſſeeſt, nos autem aduerſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. idque hac de cauſa quòd Medos eorúmque pugnā noueritis, ex prælio apud Marathonē geſto; nos verò viros hoſce incognitos habeamus. nullus enī Spartanorū Medorum periculū fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaque ſumpt. arm.

b Pro celebritate veſtra. *Id eſt, Vt conſentaneum eſt illi fama quæ de veſtra fortitudine ſparſa eſt.*

tanquam huic rei sufficiētes, pugnare velletis. At [a] nihil tale inuenimus quale ferebatur, sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præstātissimi esse existimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, si videatur vt cæteri quoque itidem, & illi postmodū pugnent: sin hoc non videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos soli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum vicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, quum aliquādiu expectasset, nemine quippiam respondente, retrò abiit, & ré Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immisit: equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis sagittisque incessentes. qui quū essent hippotoxotæ, *id est, equites sagittarij*, cominus pugnare [b] insueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderūt obstruxerúntque. Eum iuxta fontem soli Lacedæmonii stationem habebāt: cæteri Græci, vt quique stationes habebant, maius minúsve procul illinc aberāt. Et erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibúsque prohibiti, ita ad fontem pergebant. hunc in modum aqua exercitus exutus quum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de causis frequentes ad Pausāniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etsi talis esset rerum status, tamē ob id præcipuè angebātur quòd iam re frumentaria deficiebantur, quum iplorum serui in Peloponnesum missi frumentatū, intercluderentur ab equitatu quominus ad castrā reuerterentur.

De hoc autem deliberantibus ducibus visum est, si Persæ eo die supersederent committere prælium, esse eundum in insulam quæ ab Asopo & à fonte

a Nihil tale vos dicere comperimus, sed pot.

b *Sequutus est lectionem quæ & in quibusdam Vet. cod. habetur*, ἄπροι *pro* ὕπροι.

A ἀρτίοι ἐόντες ποιέειν τοῦτο. τοῦδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας ὕστερον, ἀλλὰ φωνάντας μᾶλλον. νυῦν ὦν ὅπερ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρχόμεθα, τί δὴ οὐ περὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, περὶ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι περὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἐμοὶ μὲν δοκέει καὶ τοῖς ἄλλοις μάχεσθαι, οἵσι δ' ὦν μετέπεσε μαχέσθων ὕστερον. εἰ δὲ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας μούνους ἀπο-

B χρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα. ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτοισι τῷ ἄπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. ὁ μὲν, ταῦτα εἴπας τε, καὶ ὑπακούων χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμηνε Μαρδονίῳ τὰ κατηλαλέοντα. ὁ δέ, ὡς ἐχάρη ὑμόθυμος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τὴν ἵππον ὅλην ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππόται, ἐσήιεσαν πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές

C τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες, καὶ πρόσφορα θώρηκες. τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικόν, συνεπάραξάν καὶ συνέχωσαν. ἔσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι μούνοι τεταγμένοι· ἔνθα δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐτέτατο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς, ἀγχόθι. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, ἅτε δὴ ὄπισθε τὴν κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑπό τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων. τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, καὶ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς, καὶ κατὰ τῆς ἵππου τὰς ἐπαναμάχης, συνελέχθησαν πρὸς αὐτέων τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες πρὸς τὸ δεξιὸν κέρας. ἀλλὰ γὰρ τούτεων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν σφεας ἐλύπεε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οὔτε σφέων ὀπέωνες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς σιτησόμενοι, ἀποκεκλέατο κατὰ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέεσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.

Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑποβάλλωνται καὶ αὖτις τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἔστι ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς

Γαργαφίης, ἐς τὴν ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίοις ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω αὐτὴ εἰστὶ ἐν ἠπείρῳ. χειμάρρους ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ῥέων κάτω ἐς ὃ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον τε τρία στάδια· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τωὐτό. οὔνομα δὲ οἱ Ὠρωπός. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μετάσασιν, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἵπποις σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ καὶ πρότερον. μεταχινέεσθαί τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδόντες οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καὶ σφέας ἐπόμενοι καταλάβωσι οἱ ἵπποτοξόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ Ἀσωπὶς Ὠρωπὸς καλέεται, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἔνθα τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλήψοιεν τοὺς ὀπίσω τοὺς ὑπὸ τὰ σιτία οἰχομένους. ἔστι γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελειμμένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι, πείνῃ μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν παρεκαιρίωσε τῆς ἵππου, ἔχον πόνον ἄτυτον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη ἔλιπε, καὶ οἱ ἵπποι ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν στρατιὴν ἔκειτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀείραντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν στρατιὴν ἔκειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφυγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. ὃ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίοις ἀπὸ τῆς κρηνίης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἕζοντο πρὸ τοῦ ἱροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν πρὸ τοῦ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, προήγαγε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἴέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἴέναι ἐς τὸν στρατιὴν ἔκειτο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τὴν τάξιν· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχαγητέων τῶν Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη οὐδὲ ξείνους φεύγειν, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην. ἐθωύμαζέ τε ὁρέων ὃ

Gargaphio, vbi castra habebant, decem stadiis aberat, ante oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluuius supernè è Citharone delabens in campum, diuortia facit: rursúsque intercapedine trium fermè stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomẽ est OEroë: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locũ Græci transire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vsum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secũda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locũ vẽtum esset vbi Asopi filia OEroë diuortio aquarum è Citharone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Citharonem ad recipienda seruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Citharone intercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, [a] non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæẽsem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templúmque Iunonis fugiendo peruenium, quod situm est ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quò vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere. Hos Paufanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sumptis armis irent quâ cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandũ Pausaniæ cæteri præfecti parati quũ essent, Amompharetus Poliadæ filius tribun[*] cohortis Pitaneorũ, negare se fugiturũ [b] peregrinos, neque vltrò dedecoraturum esse Spartã: quinetiã mirari id quod

[a] Non hab. in animo eũ de quo conuenerat locũ petere. sed quum se loco mouissẽt, iter Platæam ver sus tenebant, lubenter equitatũ effugientes.

[b] Id est, barbaros, vt ipse Herodotus antea docuit, pag. 588. sed & paulo post rursum exponit.

[*] τάξιαρχον

fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autē & EVryanax cùm indignè ferētes nō parere sibi illū, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputātes substiterunt cum Laconicis copiis, conabantúrque persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur [a] solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendū putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatę tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: scisciatúmque à Pausania quidnā facere oporteret. Præco vbi peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorúmque primores tēdere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetū EVryanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadētibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amomphareto inter altercādum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potētem mentis vocans, ad præconem Atheniēsium, quæ iussus erat percontantem, respondit vt illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos vt ad sese venirent, & de discessu cadē quæ ipsi agerent. Præcone ad Atheniēses reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tēpus Pausanias moratus, dato signo cæteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum nō deserturum alios:

[a] Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat.

A ποιεύμενον, ἄτε δὴ τῷ Δαμοφάνεος τοῦ τοιούτου λόγῳ· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο μὴ πείθεσθαι ἑωυτῶν σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, λείπουσι τοῦτο αἰσχρῶς, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον Πιτανήτην, μή, ἢν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκατο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόλωνται ὑπολειφθέντες αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον Λακωνικόν, καὶ ἐπειB ρώντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν πρηνέστερον Ἀμομφάρετον, μούνων Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐπάξεσθαι, ὅτι σάφεσι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινέετο τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὁ φόμενόν τε εἰ παρεῖεσθαι βιαιχειρέοιεν Σπαρτιήτας, εἴτε καὶ τοιοῦδε τινὸς C μὴ ἀξιοῦντας ἀπαλλάσσεσθαι. ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς σφέας Λακεδαιμονίους, ὤσας τε σφέας καὶ χώρῳ τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς πρώτους. ὡς δὲ διὴ παρηγόρεον Ἀμομφάρετον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύῃ μοῦνος μούνοις Λακεδαιμονίοισι, οὐκως ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρεῖσα D σφι ἀπιγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέζην ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ πιθεὶς τοῦ ποδὸς τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοῖς βαρβάροισι. ὁ δέ, μεγιόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, τοῦς τε Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ συντεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἐξικνέεταί τε τῶν Ἀθηναίων τοῦ προχωρῆσαί τε τοὺς ἑωυτοὺς, καὶ ποιέειν τοῦτο τῆς ἐπόδου πάρπρο καὶ E σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀναχρινομένους τοὺς ἑωυτοῦ ἠώς κατελάμβανε, ἐν ταύτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων Ἀμομφάρετον λείψεσθαι, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἅπας εἰχόντων

(τὰ δὴ καὶ ἐγένετο) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πεύτας·

333 εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ τα-
ξάντες πίσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι.
ὁ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων αὐτείχητο καὶ τῆς ὑ-
πωρείης τῆς Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸ ἵπ-
πον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πε-
δίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὸν τε οὐδαμᾶ
δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπο-
λιπεῖν, παρεῖχετο αὐτὸν μένοντας μὴ ἐκλι-
πεῖν τὸν τάξιν· παρεπορεόντων δὲ τῶν σὺν
Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθείη τέχνῃ ἀ-
πολιπεῖν αὐτὸν αἰσχυνόμενα τὰ ὅπλα, ἦγε
βάδην παρὰς ὄλλο σῖφος. ὁ δὲ, ἀπελ-
θὼν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀπέμενε. Ἀμομ-
φαρέτου λόχον παρὰ ποταμὸν Μολόεντα ἱ-
δρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον,
τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦεν. ἀπέ-
μενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα ἐὼν μὴ ἀπολίπῃ τὸν
χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε
καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοὶ μένωσι, βουλόμενοι ὀπίσω
πρὸς ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ Ἀμομ-
φαρέτου πρεσβύτατοί σφι, καὶ ἵππος ἡ τῶν
βαρβάρων παρεσέκειτο πᾶσα· ὁ γὰρ ἵπ-
πος ἐποίθεν οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί.
ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κενεὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο
οἱ Ἕλληνες τῇσι παρεστερῃσι ἡμέρῃσι, πλανω-
μένους τοὺς ἵππους αἰεὶ ὀπισσόω· καὶ ἅμα κα-
ταλαβόντες, παρεσεκέατό σφι. Μαρδόνιος
δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀπορωμένους
νυκτὸς, εἰ δή τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέ-
σας Λεωτυχίδην Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελ-
φεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θερσυδίδην, ἔ-
λεγε, Ὦ παῖδες Ἀλβέω, ἔτι τί λέξετε τά-
δε ὀρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι
λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μά-
χης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια παρέ-
χοντας. τοὺς πρότερόν τε μετιζαμένους ἐκ τῆς
τάξιος εἴδετε, νῦν τε νυκτὸς τὸν παροιχο-
μένην νύκτα, καὶ ὑμεῖς πρώτους ὀρέομεν ἄνδ-
ρας φεύγοντας. διέδεξαί τε, ἐπεὶ σφέας ἴδες πρὸς
τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους αὐθρώπων μάχῃ
διαχρινθῆναι, ὅτι τοῦτόν ἄρα ἐόντες τὸν τρό-
παιόν σφι ἔδοσαν Ἕλληνες ἀναπεδείκνυτο. καὶ
ὑμῖν μὲν ἔδοσαν Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ
γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τοῦ-
τους, τοιοῦτοί τε καὶ οἷοι δεδήλεαται· Ἀρταβάζου δὲ
ἧσσόν τι καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃς καὶ πα-
ρρώδησε Λακεδαιμονίους· καὶ παρρω-

A prout & contigit. [a] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerãt & Cithæronis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amomphartus autem, non credens aussurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinem. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloenté, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templum Cereris Eleusiniæ) subsititerat, opperiens Amomphareti cohortem, eo cõsilio vt si Amomphartus cũ sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retrò ad hominem suppetias iret. Itaque & Amomphartus cum suis ad cæteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quũ inspexisset locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assiduè insequi pergens, illos adeptus vrgebat. Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectóque loco deserto, accitis Thorace Lariſſæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quídnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos fititimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [b] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui nõ falsò sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Cæterùm vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autè vehemẽtius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ

[a] Athenienses autem acie instructa, contrariũ Lacedæmoniis iter tenuerũt. Lac. enim prærupt. occup. & Cith. radices, metu equitatus, at ipsi deorsum.

[b] *Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum.*

formidine ſententiam dicere ignauiſſimã, expedire ex his caſtris nos in vrbem Thebanorũ concedere obſidendos.[a] quam ſententiã rex antea aliũde quàm ex me audiet. Sed de hoc aliâs dicetur. Nunc autem iſtis ita faciẽtibus non eſt remittendum, ſed inſtandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorũ quæ in Perſas perpetrarunt. Hæc loquutus, Perſas Aſopo trãſmiſſo curſim ducit contra Græcorum agmen, tãquam fugam capeſſentium: Lacedæmoniósque ſolos ac Tegeatas adeptus eſt. nam Athenienſes tranſuerſis tramitibus ſubter prærupta in planum digreſſos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminũ præfecti Perſas mouentes ad Græcos inſequendos conſpicati, ſublatis & ipſi ſignis cuncti inſequuntur, pro ſe quiſque maturãtes,[b] nulla diligentia, nullo ordine viam ingreſſi. Et iſti quidem cum vociferatione ac tumultu inſtabant Græcis, tanquam excepturi. Pauſanias autem, vbi equitatu premi cœpit, equitem ad Athenienſes mittit, qui hæc diceret; Viri Athenienſes, propoſita dimicatione maxima, vt aut libera Græcia ſit aut ſeruituti obnoxia, proditi ſumus à ſociis noctu elapſis & nos Lacedæmonii & vos Athenienſes: quod reliquum eſt, ita nobis videtur eſſe faciendum, vt quàm ſtrenuiſſimè poſſum* noſmetipſos defenſantes, mutuo ſimus auxilio. Ac ſi quidem in vos priores impetum dediſſet equitatus, è noſtra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiſcum Græciam non prodiderunt, ſubſidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus cõtẽdit, debetis vos ad partem maximè laborantem ſuppetias ferre. Quòd ſi vobis aliquo diſcrimine occupatis fas non eſt ſubſidio venire, ſaltem hoc gratificamini nobis vt ſagittarios mittatis: quos agnoſcimus longè omniũ qui in hoc bello ſunt prõptiſſimos eſſe ad nos exaudiẽdos. Hæc vbi audiere Atheniẽſes, quũ mouerent ad ferendam ſtrenuè opem, & iam aduentarent, ibi in eos ii Græci qui partes regias ſequebantur,

a Quam ipſe quoq; rex ex me audiet.

b Nullo delectu, nullóque ordine v. ing. *Vel, Inordinatè & confuſè.*

A δήσαντά τε, ἀποδέξασθαι γνώμαν διλο-
πάτιν, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζωξάμενος ὁ στρα-
τὸς δον, ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκη-
σομένους· τὴν ἔπ' ἐμεῦ βασιλέι πρό-
σοιτα. τὰ μὲν τούτων μὴ ἑτέρωθι ἔστω λόγος· νεῶν
δὲ ἐκείνοισι τοῦτο ποιῆσαι οὐκ ὀλιγοχρόνιον
ἔσται, ἢν μὴ ἀνιῶσι τέοι εἰσί· ἐς ὃ κατιλαμφθέν-
τες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσαι
πρώτων δίκας. Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς
Πέρσας, δρόμῳ ἀγαγὼν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ- [ἐπὶ τοὺς Ἀθ. Ald.]
B σον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων
ἐπῆλθέ τε ὀπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγέ-
ας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς
τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὀρέων οὐ κατόψετο. Πέρ-
σας δὲ ὀρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλ-
λήνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων
ἄρχοντες, αὐτίκα πρόσω τες ἦγον τὰ σημήια,
καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κό- [οὔτε κόσμῳ Ald.]
σμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες, οὔτε τάξι. καὶ οὗ-
τοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπῆισαν, ὡς ἀναρ-
C πασόμενοι τὸν Ἕλληνας· Παυσανίης δέ, ὡς
τάχιστα ἐπύθετο ἡ ἵππος, πέμψας τάχιστα τοὺς Ἀ-
θηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου παρεσκευασμένου, ἐλευθέ-
ρίων ἢ δεδουλωμένων τὴν Ἑλλάδα,
τάχιστα δεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς
τε ὁ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι,
ὑπὸ τὴν παρελθούσην νύκτα ἀφαιρέ-
των. νεῶν δὲ δέδοκται τοιῆδε τὸν πάντων
ἡμῖν ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄρισα
D τάχιστα ἀλλήλους. εἰ μὲν νῶν ἐς ὑμέας
ὥρμησε ἀρχιὸ ἡ ἵππος, χρεὼν δὴ ἡμέας τε
καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ τά- [καὶ τοὺς μετ' ἡμέας Ald.]
δοντας Τεγέας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς
ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς
τάχιστα τὸ πιεζομένῳ μάλιστα τῶν μοιρέων
ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὖτις ὑμέας
καταλελάβηκε ἀδυνάτων τι βοηθέειν, ὑμεῖς
δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν
θέσθε. σαφοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρ-
E εόντα τοῦδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν πρόθυ-
μοτάτοισι, ὥστε καὶ τοῦτο ἐσακούειν. Ταῦ-
τα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοη-
θέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμυνέειν. καὶ σφι ἤ-
δη τείχεσι ὑπεστέωτα ὁ ἀντιταχθέντες
Ἑλλήνων τῷ μετὰ βασιλῆος ἡμομένων,

ὥστε μηκέτι δυνασθαι βοηθῆσαι. ὃ γὰρ A ex aduerso instructi inuadunt.
προεχείμενον σφέας ἐλύπησε. οὕτω δὴ μου-
νωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόν-
τες σὺν μὲν χιλίοις ἀριθμὸν, ⓐ μὲν, πεντακις-
μύριοι, Τεγεῆται δὲ, τρισχίλιοι· (οὗτοι γὰρ
ὑδαμοῦ ἀπεχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαλέζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδο-
νίῳ καὶ τῇ γραπτῇ τῇ προεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι
ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπτον δὲ αὐτῶν
ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλέο-
νες ἐτρωματίζοντο. φερέζαντες γὰρ τὰ γέρρα
οἱ Πέρσαι, ἀπίεσαν τοξευμάτων πολλά· ἀ- B multo plures vulnerabantur.
φειδέως οὕτω, ὥστε πρεζομένων τῶν Σπαρ-
τιητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ χωρεόντων, ἀπο-
βλέψαντα ⓐ Παυσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον
τὸ Πλαταιέων, ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν,
χρήζοντα μηδαμῶς σφέας ψευδωνύμου τῆς
ἐλπίδος. τοῦτο δὴ ἔτι τούτου ἐπικαλευ-
μένου, προεξαναστάντες πρότεροι ⓐ Τε-
γεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι
Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τοῦτο τὸν
Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια
χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ C exta pulchra extitere: qui aliquã-
οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοὶ,
τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ
τὰ γέρρα μάχη· ὡς δὲ τοῦτα ἐπεπτώκεε, πά-
λη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ πρὸς αὐτὸ τὸ Δημή-
τερον, καὶ χρόνον ὅτι πολλὸν, ἐς ὃ ἀπίκοντο
ἐς ὠθισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ὑπολαμβανό-
μενοι κατέκλων ⓐ βάρβαροι. λήμματι
μὲν νεῶν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔασονες ἔσθ οἱ Πέρ-
σαι, ἀόπλοι δὲ ἐόντες, καὶ πρὸς, ἀμεπιστή-
μονες ἔσθ, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι σφετέροισι
σοφίλμο. προεξαίσσοντες δὲ κατ' ἕνα, καὶ D men quia confusi incidebant, à
δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συρρε-
φόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ
διεφθείροντο. τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν
Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευ-
κοῦ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Πέρσεων
τοὺς ἄριστους χιλίους, τούτῳ δὴ καὶ μάλιστα
τοὺς ἀνδρηίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νεῶν χρόνον
Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντεῖχον, καὶ ἀμυ-
νόμενοι κατεβάλλοντο πολλοὺς τῶν Λακε-
δαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ
περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπε-
σε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν
τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλῆσον γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐόδη ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων.

Quo factum est vt [a] Athenienses ab iis vrgentibus auxilium ferre non possent, ægrè admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæmonii, numero cum leui armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificauerunt tanquam cõflicturi cũ Mardonio præsentibúsque copiis: & quũ litare non potuissent, multi eorum interea cadebant, Confertis enim gerris Persæ ingentem vim sagittarum emittebant, adeo instanter vt [b] satagẽtibus Spartiatis, & quia litare nõ poterant, respiciẽs ad templum Iunonis Platæẽsium Pausanias, implorauerit deam, obsecrauerítque ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo deam his verbis inuocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendũt: statimque post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquãto pòst & ipsi in Persas eũt. Persæ omissis arcub⁹ ex aduerso stetere. Ad quorum gerra primùm pugna atrox commissa est iuxta ipsum Cereris templum, eáque pertinax, donec ad propulsionẽ ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebãt, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erãt & imperiti, nec hostibus prudẽtia pares. qui etsi deni pluréſve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spartiatis conficiebantur. Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maximè parte hostẽ vrgebat. qui quandiu superfuit, tandiu Persæ resistentes seséque defensantes, strauere multos Lacedæmoniorum. Postea verò quàm Mardoni⁹, & agmẽ quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, [c] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans.

[a] Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim obiectum erat, negotium illis faceſſebat.

[b] Quum premerentur Spartiatæ,

[c] Plurimùm enim illis *Persis* offic.

inermes enim cũ armatis prælium faciebant. Ibi & vltio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquã nouimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorũ nomina in Leonida recensui, illius enim iidem qui & Pausaniæ maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellũ, conflixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Plataeas autẽ Persæ, postquam à Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quũ iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosque in profano: sed opinor (siquid de rebus diuinis opinari oportet) deã ipsã eos nõ recepisse, quia tẽplũ quod est in Eleusine Anactoriũ concremauerãt. Hacten' pugna hæc gesta est.

Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agẽdum putauit. Is, quòd sibi non placerent quæ à Mardonio fiebãt, eos quibus præerat (præerat autem non paruis copiis, sed ad quadraginta vsque millia hominũ) ducebat instructos, dum prælium fiebat, quid futurum è prælio esset probè intelligẽs, iusseratque omnes ire confertos quacũque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non seruato amplius eodem ducẽdi ordine, sed repẽtè effuso cursu fugæ se dedit, nõ ligneũ murũ versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrimè perue-

A ποὸς γὰ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. τοιαῦτα ἡ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, καὶ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναμφέσταν κεκλίσθαι ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀπεθανέτην δὲ Μαρδόνιος μὲν ὑπὸ Ἀιμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπαρτιήτῃσι λογίμου· ὃς χειμῶνα ὕστερον μετὰ Μηδικὸν, ἔχων ἄνδρας τετρακοσίους, στρατεύσαντα ἐπὶ Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος Μεσσηνίοισί τε πᾶσι καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τετρακόσιοι. ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμον ἐς ὃ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, ὃ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θῶυμα δέ μοι ὅκως οὐδεὶς τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μεμαχημένων, οὐδὲ εἰς ἐφάνη τῶν Γρεσταίων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, οὔτε ἐναποθανών· ἀλλὰ οἱ μὲν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, (εἴ τι δεῖ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν ὃ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ὅπῃ ἐγένετο τοσαύτη ἐλέχθη. 140

Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομάχῳ Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, οὐδὲν ἤνυε, συμβάλλειν οὐκ ἐῶν. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου πεπυθμένοισι. τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρταβάζος· εἶχε δὲ δυνάμιος οὐκ ὀλίγου, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνδρῶν πάντων ἑωυτῷ. τούτους ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, οὗτος ἀπεπαύετο τὰ ἔμελλε ἀποδήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένους, οὐδαμεῖ λείπων κατ' αὐτὸ ἰέναι πανστρατιῇ τῇ αὐτὸς ἐξηγήσηται, ὅκως αὐτὸν ὁρέωσι σπουδῇ ἐλῶντα. οὕτω οὐδαμεῖ λείπων, ὡς ἐς μάχην ἦγε δήθεν τὸν στρατόν. προτερούσων δὲ τῶν ὁδῶν, ὥρεε δὴ καὶ φεύγοντας ἤδη Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλ' ἐς τὴν τάχιστην ἐπεχώρεε φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ὁπὸ

χισα ἐλθεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. οἱ δὲ A
ὕστοι μὲν τοιούτῳ ἔρρασσον. τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μὲν βασιλέος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον δηλαδὴ συχνόν. οἱ δὲ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι ἔσχον τοσοῦτον μὲν οὐκ ὀλίγῳ, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες οὕτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι σφέων ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἔρρασσον καὶ οὗτοι, ἔφυγον ἐς τοὺς Θήβας, οὐκ ἠνάγκασαν οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, B
οὔτε ἀριστεύσαντος οὐδενὸς, οὔτε ἀποδεξάμενος τι, ἔφυγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ ῥηγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο οὐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφυγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἐώρων. οὕτω τε πρῶτοι ἔφυγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοῦ φυγεῖν, ἀεί τε πρὸς τῶν πολεμίων ἀγχίσχυρα ἐοῦσα, ἀπειρηκυῖά τε τοῦ φιλίους φυγόντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. τὸ δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀχλεέστατον τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι πρὸς τὸ Ἡράιον, καὶ ἀπογνωμόνησι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶσι τὴν Παυσανίεω. οἱ δέ, ἀκούσαντες ταῦτα, τάξιν μὲν οὐδεμίαν ταξάμενοι, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἔρρασσον ἀπὸ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω, ἵνα τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τὴν λεωφόρον τὴν ὁδόν. ἐπεί τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγένοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους τάξιν οὐδεμίαν, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἵππαρχος Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατέφρεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς καταπρῆξαν διώκοντες ἐς τὸ Κιθαιρώνιον. οὗτοι μὲν δὴ οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφησαν ὅτι τοὺς πύργους ἀναβαίτας, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβαίτας δὲ, ἐφράξαντο ὡς ἠδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος.

niendi ad Helleſpontũ. & hi quidem horſum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui ſtabãt à regis partibus, ignauiter de induſtria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Athenienſibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cùm Medis ſentiebant, hi non parum ſtrenuos ſe præſtiterunt: qui nolentes vltrò ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortiſſimus quiſque illic ſub Atheniẽſibus occubuerint. Vbi autem & iſti terga dederunt, nõ quò Perſæ & alia multitudo, [b] quæ aut cum [a] nemine pugnauerat, aut nõ expectauerat, ſed Thebas verſus fugerunt. Omnem autem rem pendiſſe à Perſis, (quanquam & ipſorum quidam, antequam cũ hoſte congrederentur, fugæ ſe mandauerunt) apud me fidem facit, [b] quòd ad Perſas intuebantur: atque ita cuncti illis victis fugam capeſſerunt, præter equitatum tum alium tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugiẽtibus, vt aſſiduè adhærens hoſti, arceret eũ ab amicis quos Græci inſequebantur. Inſequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hũc tumultum nuntiatur Græcis qui circa templum Iunonis inſtructi à prælio aberant, geri præliũ & Pauſanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenſes & Phliaſii nullo ordine eunt: Corinthii rectà per colles quâ itur ad Cereris tẽplum: alii per cãpum, quæ planiſſima viarum erat. Quos iam hoſti propinquos nullo ordine irruere conſpicati Thebani equites, quorũ præfectus erat Aſopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eóſque adorti ſexcentos ſtrauerũt: cæteros ad Cithæronem vſque perſequuti, terga ceciderunt. Et iſti quidem Megarenſes atque Phliaſii nulla cũ laude perierunt. At Perſæ cæteráque multitudo poſtquam ad ligneum murum effugerũt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, aſcẽdere occupant. Illis conſcenſis quam commodiſſimè poſſunt murũ præſtruunt.

a Quæ nec cùm quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ediderat.

b Quòd quùm Perſas fugientes vidiſſent, ita demum omnes fugæ ſe dederunt, præter equit.

ex quo ſubeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nã quoad Athenienſes abfuere, non modò ſeſe barbari defenſabant, ſed etiam Lacedæmoniis antecellebãt, vtpote ignaris murorum oppugnãdorum: vt verò Athenienſes ſuperuenere, tũ atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eáq; permagno temporis ſpatio: ſed tandem virtute & pertinacia Athenienſes murum tranſcenderũt, ſubruerúntque, atque ea parte ſe Græci infuderunt, [a] quorũ Tegeatæ introiere principes: iidémque tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cùm alia, tũ verò equorum præſepe Mardonii ex ære totũ, ſpectatu dignum: quod præſepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ repoſuerunt. nam cætera quæ cepere, in vnum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruã cogere, nemo ſtrenuitatis memor eſſe, videlicet oppreſſi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [b] Quos tanto ſtudio Græci trucidabãt vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabaz[b] aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi ſuperfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani eſſent, vnus & [c] triginta ſunt omnino deſiderati: Tegeatarũ, ſedecim: Athenienſium, duo & quinquaginta.

Porro inter barbaros ſtrenuiſſimi extiterunt, è peditibus quidem Perſæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris verò, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienſéſque multùm eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re poſſum oſtendere, niſi quòd omnes hi eos qui ſibi oblati ſunt viceruntLacedæmonii verò quod robuſtiſſimum fuit hoſtilis exercitus ſuperauerunt. Quorum longè præſtãtiſſimus extitit mea ſententia Ariſtodemus, [d] is qui ſolus trecentorũ, quòd ex Thermopylis euaſiſſet, dedecus ignominiámque acceperat. Secundũ hũc nauauere operam Poſidonius & Philocyon & Amompharetus Spartiata.

a Ex quibus primi Teg. introiere pr.

b Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig.

c Nonaginta

d *Vide ſuprà, pag.* 523.

A τῶν δὲ ἐσελθόντων τῶν Λακεδαιμονίων, κατεῖχε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἵσι ἠμύνοντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ὀπισταμένων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι ⓐ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρείῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐστείχεόντο οἱ Ἕλληνες. προσῆσαν δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὸν B σκηνὸν τὸν Μαρδονίου οὗτοι ἔσχον οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὸν φάτνιον τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέου πᾶσαν, καὶ θείης ἀξίην. τὸν μὲν οὖν φάτνιον τοῦτον τὸν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς ⓜ νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ 341 ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσα περ ἔλαβον ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. ⓐ δὲ βάρβαροι οὐδεν ἔτι ῥῖφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε C τῆς αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλυκταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλὰς μυριάδας κατειλημμένας ἀνδρῶν. πρὸς τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε πεντήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδευσέων τετρῶν, τὰς εἶχον Ἀρταβάζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπέθανον ⓐ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ εἰνεηκοντα. Τεγεητέων δὲ, D ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα.

Ἠείρυσε δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Περσέων, ἵππος δὲ, ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερέβαλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ οὗτοι κατ' ἑωυτοὺς εἶχον. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνείχθησαν, καὶ τούτων ἐκράτησαν, καὶ ἄριστοι ἐγένοντο μακρῷ Ἀριστόδημος τε γνώμας τὰς ἡμετέρας. ὃς ὢν Θερμοπυλέων μούνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἠείρυσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης.

καίτοι ἡμολόγης λέγης ὃς ἠρίστευσε τῶν ἀ- A
ειστος, ἔγνωσαν ὑπ' αὐτοῦ ἠριστευκότος Σπαρ-
τιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φα-
νερῶς ἀποθανεῖν ὑπὸ τῆς παρεούσης αἰτίης,
λυσσῶντά τε καὶ οὐκ ἐλείποντα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσει-
δώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄν-
δρα ἠρίστευσε ἀγαθόν· τοσούτῳ τοῦτον εἶ-
ναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἄν
εἴποιεν. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πρώτους,
πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ὑπὸ B
τοῦτο τῇ μάχῃ, τιμοι ἐγένοντο. Ἀριστό-
δημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν ἀφ' ἑωυτοῦ
τοιῷδε πρήγματι αἰτίῳ, οὐκ ἐτιμήθη. οὗ-
τοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐ-
γένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης
ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρα-
τόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐ-
τέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων. ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Παυ-
σανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρωμα- C
τίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ ὑπὸ
μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενιωγμένος ἐδυσθα-
νάτεέ τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀείμνηστον, ἄν-
δρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν ὑπ' ὅτι περὶ τῆς
Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρή-
σατο τῇ χειρί, καὶ ὅτι οὐδὲν ὅτι οἱ ἀποδε-
δεγμένον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμευ-
μένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέ-
γεται βώδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχί- D
δεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ
τῶν τότε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς
τὸν πόλεμα χρόνον, ὡς αὖθις Ἀθηναῖοι λέ-
γουσι. ὡς γὰρ δὴ Τυνδαρίδαι κατὰ Ἑλένης
κομιδὴν Τυνδαρίδαν ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν
Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πλήθει, καὶ ἀνίσασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξ-
έκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δε-
κελέας. (ὑπὸ δὲ αὐτὸν Δέκελον) ἀχθόμενον
τε τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δειμαίνοντα, μὴ
πᾶσι τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμε- E
νόν σφι ὃ πρῶτα ἐφήμισε, κατηγήσασθαι ἐ-
πὶ τοὺς Ἀφίδνας, τοὺς δὴ Τυνδαρίδῃ ἐὼν αὐ-
τόχθων καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδῃσι.
Τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου
τὸ Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη
ἀγαπᾶται ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐούσα οὕτω,

Quanquam quum ſermo haberetur quiſnam præſtantiſſimus extitiſſet, ii Spartiatæ qui adfuere, cenſuerũt, Ariſtodemum, etſi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deſeruiſſe, & propalã mori voluiſſe: Poſidonium verò, qui perire noluiſſet, ob id extitiſſe tanto præſtabiliorem virũ. verùm id fortaſſe liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortẽ oppetiere, omnes honore affecti ſunt, præter Ariſtodemum: qui ideo caruit honore quòd ob cauſam prædictã ſibi occumbendum putauit. Hi ſunt qui ad Platæas nobiliſſimi extitere. nam Callicrates extra præliũ occubuit: quo nemo tunc in caſtra Græcorum [a] præſtãtior venerat, non modò Lacedæmonjorum, ſed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pauſanias ſacrificaſſet, ſedens in ordine, ſagitta per latera ictus eſt: & quum aliis pugnantibus ipſe exportaretur, ſeſe moriẽtem miſerabatur, ad Aimneſtum virum Platæenſem inquiens, non ſibi dolere quòd pro Græcia periret, ſed quòd nihil manu vſus eſſet, nullámque operam nauaſſet dignam ſe & ſua cupiditate nauãdi. Ex Atheniẽſibus eminuiſſe fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelenſi. Deceléſes autem rem aliquando geſſerunt (vt ipſi Atheniẽſes aiunt) in omne æuum fructuoſam. ſiquidem quũ olim ad inueſtigandam Helenã Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuaſiſſent, & populos è ſedibus ſuis eiicerẽt, ignari quónam loci ſubducta Helena eſſet, tunc Decelenſes feruntur, & (vt quidam volunt) ipſe Deceleus, tum dolore cõtumeliæ quæ Theſeo fieret, tum metu totius Atheniẽſium ſoli, ne vaſtaretur, expoſuiſſe illis omnem rem geſtã, eóſque deduxiſſe ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelenſibus permanſit ad hãc vſque memoriã in Sparta immunitas vectigaliũ, & dignitas præſidẽdi:

a Formoſior

adeo quidé vt bello quod multis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnéſes geſtum eſt, Lacedæmonii quum cæterã Atticam popularentur, à Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & præclariſſimè inter Athenienſes nauata opera, ancipiti ſermone celebratur: vno, fertur geſtaſſe ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties aduentantibus hoſtibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruẽtes, ipſum ex ordine ſummouere poſſent: rurſus eiſdem in fugam ſe vertentibus, reſumpta ancora ita fugientes inſequebatur. Altero ſermone à ſuperiori differente fertur geſtaſſe ancoram non ferreã, ex balteo alligatam, ſed inſignitã in ſcuto, quod nunquam quieſcens, aſſiduè rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quòd obſidentibus AEginam Athenienſibus, Eurybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorem ex prouocatione interemit. Sed aliquanto poſt hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium vnà cum Leagro Glauconis filio dux eſſet, & de metallis aureis decertaret, contigit vt ſub Edonibus apud Daton occumberet. Poſt barbarorum ſtragé ad Platæas editam, tranſfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharãdatis filii Theaſpis viri Perſæ: hæc quum accepiſſet Perſas fuſos eſſe, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipſas ornatas, cũ veſte ſpecioſiſſima, carpento aduenit: ex eóque deſcendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pauſaniam illa omnia adminiſtrantẽ, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me ſupplicem captiuitatis ſeruitute, quã etiã hoc facto demeritus es quòd iſtos extinxiſti neque dæmonũ neque deorũ reſpectũ habentes.

A ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, στρατιὴν τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκέλειαν ἀπέχειν. τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, ἀγαθὸς ἀνὴρ στρατεύσασθαι τότε Ἀθηναίων, δίξοϊ λόγῳ λεγομένους ἔχει. τὸν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέην ἀγκύρην ἐξημμένην σιδηρέῳ· τὴν, ὅκως πλέοι εἴη ἀπεχθεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βάλλεσκετο, ἵνα δὴ μὴ οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τά-

B ξιος, μεταχινῆσαι μὴ δυνατὰ γένηται. γενομένης δὲ 342
φυγῆς τῶν ἑωυτῶν, δίδοκτο, τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα, οὕτω διώκειν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δὲ ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ὀπὶ ἀσπίδος τετελευτούσης καὶ οὐδαμᾶ ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἀγκυρέην, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρέῳ. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφανέι λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι τετελεκὼς τρίηρεα Ἀθηναίων Αἰγινήτῃσι, Εὐρυβάτεϊ τῷ Ἀργείῳ ἀνδρὶ πενταέθλῳ ἐκ

C τοῦ κλησίος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφανέα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἀνδρὶ γενόμενον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, τοῦ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον. ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτα σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἡ ὀπτὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαραδάτεω τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν πρέουσεων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας· ὁρέουσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Παυσανίην, προσέρχεταί τε τὸ οὐνόμα ἐξεπισταμένη καὶ τὸν πάππον, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε Παυσανίην, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λύσαί με τὸν ἱκέτην αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤνησας, τοὺς δὲ ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἐχόντας.

Φαραδάτεω

» εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῴη, θυγάτηρ δὲ Ἡγη- A
» τοείδεω τοῦ Ἀντιγόρεω. ταύτην δέ με λαβὼν ἐν
» Κῷ ἔσχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε,
» Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς
» τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἶ θυ-
» γάτηρ Ἡγητορίδεω τοῦ Κώου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος
» μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν ἐκείνους σὺν
τῶν νέων. » χώρεις οἰκεομένων. Ταῦτα δὲ εἰποῦσα, τότε
μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι πρέσβυσι, ὕστερον
δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγινάν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπαλλαγὴν B
τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο
Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ
ὅτι ὕστεροι ἥκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν
ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι
σφέας ζημιῶσαι. πυθανόμενοι δὲ τοὺς
Μήδους τοὺς μετ' Ἀρταβάζου φεύγοντας, τού-
τοισι ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-
μόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ
ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, τοὺς ἡγεμό-
νας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ C
δὲ Μαντινέας, ἦκον Ἦλεοι· καὶ ὡσαύτως
οἱ Ἦλεοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιη-
σάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπολαβόντες δὲ καὶ
οὗτοι, τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲν Μαν-
τινέας μὲν καὶ Ἦλείους τοσαῦτα.

Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ
τῶν Αἰγινητέων ὑὸς Λάμπωνος Πυθέω, Αἰ-
γινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον
λόγον ἔσχε, εἶπε πρὸς Παυσανίην. ἀπικό-
μενος δὲ τοσοῦδε, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομ- D
βρότου, ἔργον ἔργασαι τοι τὸ καρφυές, μέγα-
θός τε καὶ κάλλος. καὶ τοι θεὸς παρέδωκε ῥυ-
σάμενον τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέ-
σθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὁμοῖα τούτοισι ποίησον,
ὄχως λόγος τέ σε ἕξει ἔτι μέζων, καὶ τις οὐ-
κέτι φυλάξεται τῶν βαρβάρων μὴ οὐ-
πάρξειν ἔργα ἀπάθεα ποιέοντα ἐς τοὺς
Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος
ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρ- E
ξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεκρέ-
μασαν. σὺ δὲ τὴν ὁμοίην ἀποδιδοὺς, ἐπαι-
νον ἕξεις παρὰ μὲν τῶν Σπαρτιητέων
πάντων, κοῦφος ἢ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλ-
λήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τὸ-
πημόρησας ἐς πάντων τὸν Λεωνίδεω.

Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persæs habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [a] tũ quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca in colũt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræfectiarum ephoris qui aderãt commendauit: postmodum in AEginam, quò illa voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuò Mantinei superuenerũt re iam confecta: qui se animaduertentes venisse serò ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæmoniis insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio mulctauerunt. Post Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mãtinei magno id sibi detrimento existimãtes, domũ regressi sunt, suósque & ipsi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mãtineis & Eleis.

[a] Tũ quòd supplex, tum quòd sis (si modò vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocũ mihi maior quàm cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. s. *Tuum eo nomine quòd sis supplex, & ideò inuiolabilis.*

Erat autem apud Platæas in exercitu AEginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerũt: quibus si vicem reddes, laudem nanciscêris, primùm ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris vltus.

Hæc Lampon, gratiam se inituA rum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, inquit, hospes AEgineta, beneuolentiam atque prouidétiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nã & me & patriam quos in altum extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sæuire in mortuum, aísque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quã Græcos, quódque in illis exprobramus. quare ego neque AEginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentúsque sum Spartiatis placere vt honestè agam, honestéque dicam. Leonidæ autem, cui me iubes parentare, affirmo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerũt, magnificè esse parentatum, innumerabilibus horũ funeribus. Tu verò posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi C impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quũ ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, iussit [a] seruos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectósque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialásque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento D lebetibus. Quinetiam è cæsorũ cadaueribus exuebãt armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius mométi habebantur, earúmque rerum multum furto subtrahẽtes serui AEginetis venundabãt, multum, quod occultare nõ poterãt, repræsentabãt. vnde principium extitit ingentium diuitiarum AEginetis, vtpote aurum à seruis pro ære mercãtibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tũ deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proximè aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus.

a Helotes, *quod erat peculiare seruorum Laced. monẽ. quod & paulo post & alibi Græci loci obseruãdum.*

ὁ μὲν, δεκέων χρῄζεσθαι, ἔλεγε τάδε· ὁ δὲ αὐτα μείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, ὁ μὲν εὔνοός τε ἐὼν παρορᾷς, ἀγαμαι σεῦ γνώμης μὲν τοι ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἐξαίρεσις γάρ με υἱοῦ, καὶ τοῦ πατρίου καὶ τοῦ ἔργου, ἐς ὃ μηδὲν κατέβαλες, πρήγεσθαι νεκρῷ λυμεῖ νεσθαι· καὶ, ἢν ταῦτα ποιέω, φὰς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢ Ἕλλησι, καὶ κείνοισι δὲ ὀνειδίζο νέομεν. ἐγὼ δὲ ὧν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγι B νήτῃσι ἄδομαι, μήτε τοῖσι ταῦτα φρέσκεται· ἀποχρᾷ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι φρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδη δὲ, τοῦ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγα λως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τῶνδε καὶ τοῖσι ἄλλοισι εὐθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι Ⓐ ὁ Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μὲν τοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε, μήτε συμβουλεύσῃς. χάεν τε ἴσθι, ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα. Ⓑ δὲ, αἱ ἁ δ' εὐπετέδον σκιδναάμενοι, εὕρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβησι ἐφαίνοντο ἐόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι. ἀπό τε τῶν κειμηλίων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλλιά τε καὶ περόνας, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας καὶ χρυσέους· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδείς. Ⓒ ταῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ εἰδότα λῶν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν ἀντὶ, τοῦτο τῶν εἱλωτέων ὠνέοντο. συμφορήσαντες δὲ τὰ χρή Ⓓ ματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνέστηκε, ὁ ἐπὶ τῷ τριγλώσσου ὄφεος τῷ χαλκέῳ ἑπτεσθαι ἀγχίσπορος τῷ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δίκαιον χρυσοῦν χαλκέον Δία ἀνέθηκαν· Ⓔ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χαλκέος Ποσειδέων ἐξεγλύφη.

343 κ τὸν πόντ

τῶνδε ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέουτο καὶ ἔ- A
λαβον ἕκαστοι, τὰ ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς
τῶν Περσέων, καὶ τὸν χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ
ἄλλα χρήματά τε καὶ ἐσθῆτα. οὕτω μὲν
νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτῶν ἐν
Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται τοῖς οὐδα-
μῶς, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι.
Παυσανίῃ δὲ πρῶτα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ
ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, καμηλοι,
ὡς δὲ αὕτως καὶ τἆλλα χρήματα. λέγε-
ται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων B
ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατα-
σκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Παυσανίην
ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυ-
σῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ ποικιλτοῖσι παστάδι-
σι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε
ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ
καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν.
ὡς δὲ κελευσθέντες οὗτοι ἐποίεον ταῦτα, σο-
φοῦτα Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυ-
σέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας, καὶ τρα- C
πέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν
μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ὀπτανίῃ τε
καὶ τοιαῦτα ἀγαθὰ, κελεῦσαι δὴ γέ-
λωτι τοὺς ἑωυτοῦ διακόνους παρασκευάσαι
Λακωνικὴν δεῖπνον· ὡς δὲ τῆς δοίνης ποικι-
θείσης ἐπὶ πολλὸν ἦν μέσον, καὶ Παυσανίην
γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων
τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων,
εἶπαι καὶ Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέ-
» ρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν, Ἄνδρες D
» Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγα-
ἀγχίνοος » γον, βουλόμενος ὑμῖν τήνδε τοῦ Μήδων βα-
» σιλῆος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιήνδε
» διαίτην ἔχων, ἦλθε ἐς ὑμέας οὕτω οἰζυρὴν
» ἕξων τὴν ἀπαρησόμενος. ταῦτα μὲν Παυ-
σανίην λέγεται εἶπαι πρὸς τοὺς στρατηγοὺς
τῶν Ἑλλήνων. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ
ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων βόες συχνοὶ θή-
344 κας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρη-
μάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ὂν τουτέων E
τῶν νεκρῶν ἀποψιλωθέντων τὰς σάρκας·
συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς
ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥα-
φὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου.
ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ ὁ ἐπάνω τῆς γνάθου,
ἔχουσα ὀδόντας μυνοφυεάς, ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας τούς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· ἐ

Hac parte selecta, cæteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipiētes: itémque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operā nauauerant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certè Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribꝰ, equis, talentis, camelis, & item ex cæteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnem apparatum suum ex auro argentóque & [a] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, jussisse pistores & coquos cœnam sibi vti Mardonio instruere. ꝙ quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteósque [b] probè instratos, mensas etiā aureas ac argenteas, magnificúmque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactũ, imperasse per iocum suis ministris vt Laconicā instruerēt cœnam. [c] Id quú illi ex spatio multùm distante fecissent, ibi eundē cachinnantem accersisse Græcorum duces, eísque, vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusque cœnæ apparatū, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa conuocaui, quòd volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitā duceret, ad nos subigēdos venit qui tam miserè victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore complures Platæensium repererunt loculos auri argentíque & aliarum pecuniarum. Hoc quoque rei apparuit postmodum in his mortuis carne nudatis, vt quum eorum ossa comportarent vnum in locum Platæenses, inuentum sit caput nullam futuram habens, sed ex vno osse solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillā est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex vno osse vniuersos tam molares quàm cæteros. quinetiā

a Aulæis, *secundum quosdam.*

b *Vallam apparet verba quæ ſ Vulg. edit. desunt legisse, videlicet* δὲ ἐσπεπαρμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris Vet. cod. habentur.*

c Quum autem hæc cœna instructa longo interuallo ab illa superaretur, ibi eundē cachinn.

ossa viri quinque cubitorũ. [a] Postero die quum Mardonii cadauer non extaret, incertum à quibus hominibus subtractum. audiui tamen iam diuersos illum sepelisse: & ob id permultos scio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepisse. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonii humãdi, pro comperto non potui audire. habet tamen huius rei nõnihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius. Mardoni[a] quidem hoc modo tumulatus est. Græci verò, posteaquam prædã dispertierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii, trib[o] sepulcris effectis, in eorum vno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos humauerũt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [b] Tegeatæ verò & Athenienses suos vtrique promiscuè condiderunt: nec nõ Megarẽses atque Phliasii suos ab equitatu interemptos. [c] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra quæ ad Platæas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubescebant se à pugna abfuisse, quum serò superuenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur AEginetarum: quem ego audio decẽ post hanc pugnam annis rogatu AEginetarũ à Cleade AVtodici filio viro Platæensi illorum hospite excitatum fuisse.

Græcis statim à cæsorum humatione in agro Platæensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, petendúmque eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem & Attaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab vrbe discedendum quàm eam euertissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebas.

[a] At Mardonii cadauer postridie *quã ille occubuit*, ex oculis summo tũ fuit: sed à quo, id verò mihi certò compertum nõ est.

[b] Tegeatæ verò seorsum *à Lacedæmoniis* omnes *suos* cõfertos humauerunt. Athenienses quoque, suos vno eodémque in loco, & Megarenses, & Phliasii *&c. Vt opinor sit quod de Tegeatis per ἀλέας significauit: quod reddida Confertos, accipient pro In eundem locum coacervatos. Potest tamen quod ita etiã accipi (& fortasse melius) Vt commune fuerit Athenienſibus, Megarenſibus & Phliaſiis ſepulcrum.*

[c] Πλήρεες *videtur ex ſequentibus exponendum ut ſuprà. q.d.* Atque horũ quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera verè condita fuerũt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quòd abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationẽ habentes. Ibi enim est AEginetarum quod vocatur sepulcrum à Cleade AVtodici filio, illorum hospite, eorũ rogatu decẽ etiam pòst annis (vt audio) extructum. *Obſeruandum eſt autem χώματα dicere, nõ πάφους, eo quòd illa quidẽ pro ſepulcris ea habent haberi, (* Vnde deest καλούμενος πάφος. *q.d.* καλούμενος πάφος ἀλλ' οὐκ ἐών, χῶμα δὲ μοῦνον) *at re vera ſepulcra non eſſent, ſed aggeres tantùm ſepulcra ſimulantes, ſiue imitantes. quos ingnam pro ſepulcris habere Gellent, non à ſua etate hominibus (vtpote quibus cognita frans eſſet) ſed à poſteris. Ideo illud τῶν ὀπισθομίων ἕνεκα ad τρόπων Gerto Poſterorum rationem habentes, Gel, Poſterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari In poſterorum gratiam: quòd illos in hanc opinionem adducere, eſſet illis imponere, non autem gratificari. Poteſt tamen ſimpliciter Gertis, Id facientes propter poſteros. At Valla, alium quem Gerba ferre non poſſunt ſenſum ſequuntur, Gertis, Quum ſerò ſuperuenissent.*

A πενταπήχεος αἀρὸς ὀστέα ἐφαίνη. ἐπί τε δὴ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσθη, ὡς μὲν ὅτεῳ μάλιστα αἰδέσθην, ὃ ἀτρεκὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὶ δέ τινας ἤδη ἔφασαν πυνθάνεσθαι ἥκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντα πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς δι' ὃ τι δὲ ἔρχον· ὅστις μὲν τοῦτον ὑπετέλεσε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν Μαρδονίου, οὐ δυνάμεθα ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα

B φάτιν καὶ Διονυσιοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁμῶς ἔστιν τοιούτῳ ἐπάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λείην διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τεῖχος ἐποιήσαντο ἐπίκης. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Ⓐ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ,

C οἱ εἵλωτες. ὅτι μὲν οὕτω ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πρὸς τῷ ἄλσεϊ ἔθαψαν ἀλέας· τὴν Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. τουτέων μὲν δὴ πρώτων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυθάνομαι ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεσοῖ τῆς μάχης, ἐκάστους χώματα χῶσαι κοινά, τῶν ὀπισθομίων εἵνεκα αἰδεσθέντας.

D ἐπὶ καὶ Ἀιγινητέων ἔστι αὐτόθι καλούμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Ἀιγινητέων, χῶσαι Κλεάδεω Ⓐ Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, τοξότην ἐόντα ἐωυτῶν.

Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς οἱ Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας. ἐν τοῖσι δὲ αὐτέων, Τιμεγενίδεω, καὶ Ἀτταγῖ-

E νου, οἱ ἄρχοντες αἰεὶ τοῦτοι ἦσαν· ὡς δὲ μὴ ἐνδιδοῖσι, μὴ ἀπομῖσαι ἐκ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θη-

ξαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. ὑ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τὴν τε χώρην αὐτέων ἔταμνον καὶ περισκάλλοντες δὴ τεῖχος. καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅπῃ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπάγεσθαι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, χρῆν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆν τὴν Βοιωτίην πλέω μὴ αἰατλῆσαι. Ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρῄζοντες; προσχήματα ἡμέας ἐκαιτέονται, χρήματα τοῖσι δώμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σὺν γὰρ τοῖσι κοινοῖσι καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐ δὴ μοιρίοι ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀπιλογίην παρέξομεν. καίπερ τε ἔδοξε οὕτω λέγειν, καὶ ἐς κομιδὴν αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαγόντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δὲ, ὡς προέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τῷ στρατιῷ τῷ τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γινόμενα.

Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, ᾗ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δὲ μιν οἱ Θεσσαλοὶ πρῶτα σφέας, ὅτι τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτεον περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, ὁκόσην ὁπλισάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι ἠμυνάμεθα. ὁ δὲ Ἀρταβάζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσοι ἀπολέεσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτὸν στρατός· ὅτι δόκησαν γάρ οἱ πολλὰ πρηγματευόμενον τὰ γενόμενα ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοῦ Φωκέος ἐξηγόρευε οὐδέν, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν

banos, iussos dedere quos dixim⁹ viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabãtur, murúmque adoriebantur. Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, nõ prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quàm aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit vt nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per causã deposcẽdi nos, pecunias cupiũt, pecunias eis è publico demus: (nã & publicè cũ Medis sentimus: non autẽ nos soli.) siue reuera deposcentes nos vrbẽ obsident, nosipsi nos in disceptationẽ exhibemus. Eum Thebani sanè probè & opportunè loquutum arbitrantes, cuestigio caduceatorem ad Pausaniam miserè, velle se viros dedere. Ea re inter eos conuenta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthũ deductos supplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt.

Artabazum autem Pharnacis filiũ, vt è Platæis fugiens porrò se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocẽses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidẽ, viri Thessali, maturo (vt cernitis) quamcelerrimè peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negotium transigendum.

Mardonius autē ipſe cū ſuo exercitu aderit, noſtris veſtigiis inſiſtēs, cui hoſpitiū & officiū præſtate. hæc enim vos in tēpus præſtitiſſe non pœnitebit. Hæc fatus, copias feſtinabundus per Theſſaliam Macedoniámque agebat, rectà Thraciam verſus, tāquam verè properans: ac regionē mediterraneam præcidēs, peruenit Byzantium, permultis ſociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtrūcati fuerāt, vel quòd fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis tranſmiſit in Aſiā. Hunc in modum iſte rediit.

Quo autē die ad Platæas pugnatum eſt à Perſis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ geri: quum apud Delon Græci cōſiderent, ii qui vnà cum Leutychide Lacedæmonio nauibus venerant, eò appulſi ſunt è Samo legati, Lampon Thraſyclei & Athenagoras Archeſtratidæ & Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, miſſi à Samiis clam Perſis ac tyranno Theomeſtore Androdamātis filio, quem Perſæ tyrannum Sami conſtituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegeſiſtratus multa & varia: Fore enī vt ſi tantūmodo viderēt hos Iones, à Perſis deficerent, nec barbari expectarent: etiā, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædā talē iſti reperirent. Præterea deos inuocans obſecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciſcerentúrque barbarum. quæ facilia dicebat factu eſſe, quia naues illorum ſegnes eſſent ad curſum, nec pares Græcis ad præliū. Siquid verò apud hos ſuſpicionis ſubeſſet ne dolo deducerentur, dicere paratos eſſe ſe vt in horum nauibus pro obſidibus agerentur. In his obſecrandis quum multus eſſet hoſpes Samius, ſciſcitabatur eū Leutychides, (ſiue ominis gratia volens audire nomen, ſiue caſu, id deo agēte) Samie hoſpes, quod eſt tibi nomen? Ille reſpondet, Hegeſiſtrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, ſi quā inſtituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegeſiſtratū. Hoſpes

A Μαρδόνιος, ὁ στρατὸς αὐτῷ σὺν καὶ πόδας ἦ-
μου ἐλαύνων, προσδοκιμος ἦν. ὅτου γὰρ ξεί-
τε, ἢ οἱ ποιοῦντες φαίνεσθε. ὑμῖν γὰρ ἐς χρέ-
ον τῶνδε ποιοῦσι μεταμελήσει. Τοῦτο δὴ
εἶπας, ἀπέλαυνε σπουδῇ τῷ στρατῷ ἀγὼ
Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τ' Θρη-
κης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὸν μεσό-
γαιαν τῶνδε τῶν ὁδῶν. καὶ ἀπικνέεται ἐς
Βυζάντιον, καταλιπὼν τῶν στρατοῦ τῶν ἑωυτοῦ
συχνοὺς κατὰ Θρηίκων τε καταλοιπὰς κατ'
B ὁδὸν, καὶ λιμῷ συσσάντας καὶ καμάτῳ.
ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν
οὕτω ἀπεύρησε ἐς τὴν Ἀσίην.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλα-
ταιῇσι ὁ πρῶτα ἐνίκησε, συνεκήρυσσε ἡμέ-
αθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅπῃ γὰρ
ἐν τῇ Δήλῳ ἐκαστέατο Ἕλληνες, οἱ ἐν
τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαι-
μονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθον σφι ἄγγελοι ἀπὸ
Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀ-
C θηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρα-
τος Αἰσιμαχόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σα-
μίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράν-
νου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κα-
τέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελ-
θόντων δὲ σφέων ὅτι τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε
Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ πανοῦργα· ὡς λῷ
μοιρίδιον ἰδωνται αὐλοὺς Ἴωνες, ἀποστήσον-
ται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ
ἐπιστήσονται λῷ δὲ καὶ ἄλλα ἐπιστήσωσι,
D οὐκ ἑτέρῳ ἄγγελῳ τοιαύτῃ εὑρεῖν αὐ αὐ-
τούς. θεούς τε κοινοὺς ἀνακαλέων, παρήνεε-
πε αὐλοῖς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας οὐκ
δουλοσύνης, καὶ ἀπαμυνᾶν τὸν βάρβαρον.
ὑπέστης τε αὐλοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. ὡς τε
γὰρ νῆας αὐτέων κακῶς πλέειν, ἐν οὐκ ἀξιο-
μάχους κείνοισι εἶναι. αὐλοί τε εἴ τι ἐπι-
πλήσιοι μὴ δόλῳ αὐλοῖς παράγοιεν, ἐν τῇσι
νηυσὶ ἑτοῖμοι εἶεν τῇσι ἐκείνων ἀγώνιοι ὄμιλοι
εἶεν. ὡς δὲ πολλὸς λῷ λιπαρόμενος ὁ ξεῖνος
E ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδό-
νος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κῦ στεῦ-
τυχίλου, θεοῦ προθύμου) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί
τοι ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ,
ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρ-
μητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέχο-
μαι οἰωνόν Ἡγησιστράτου ὦ ξεῖνε

Σάμιε, σὺ δὴ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δυνῇ πίστιν ἀποπλώσεαι, καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἵδε, ἢ μὴν Σαμίοισι ἡμῖν προθύμως ἔσεσθαι συμμαχίης. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ ὁ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιησάμενοι, οἱ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν Ηγησίστρατον, οἰωνὸν ὃ οὔνομα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑπαρξάντες ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Δωδώνου τοῦ Ἠνίου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. τούτου τὸν πατέρα κατέλαβε Ἠνίωνα πρῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ μὲν ἡμέρας βόσκεται πρὸς ποταμὸν ὃς ἐκ Λακμωνοφούρεος ῥέων διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὥρεικον λιμένα· τὰ δὲ νύκτας ἀγραυλεῦσι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἀξιώματι διαφερόντως τῶν ἀστῶν, ἄγροισι φυλάσσοντες ἑκάστοτε. πολλοὶ μὲν δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ θεοπρόπου τινός. ἐν δὲ αὐτῷ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δὲ τότε ὁ Ἠνίωνος πατὴρ ἀγραυλήσων ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτὸν καταλειμήσαντος τὸν φυλακίου, πρελθόντες λύκοι ἐς τὸν αὐλῶνα, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπῆισε, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε οὐδενί, ἐν νόῳ ἔχων αὐτίκα παύσειν ἄλλα ἀντὶ τούτων. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τὸν Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γινόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὸν φυλακίου καταλειμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ τὸν Ἠνίωνα ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε προβατά σφι ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. προσῆισαν δὲ σφι ἔν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεων τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐλοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακα τῶν ἱρῶν προβάτων Ἠνίωνα τῆς ὄψιος ἐστέρησαν. αὐλοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκης δῶσι τῶν ἐποίησαν, ταῦτας τὰς ἂν αὐτὸς ἕληται καὶ δικαιοῖ.

346

A Samie, effice tu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecũ sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter exequi aggressus est. nam quũ Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum cæteris legatis, iussit eum cuius nomẽ pro augurio acceperat, secũ nauigare. Græci eũ illic diẽ cõmorati, postridie pulchrè litauere, ha rusp ice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri EVenio res huiusmodi cõtigit: Sũt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è mõte Lacmone per Apolloniatem agrũ fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [a] non procul ab vrbe, cu- C stodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quòd ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilãs, sed obdormisset, ingressi antrũ lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminique aperuit, habens in animo totidẽ D mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ vbi acceperũt (neque enim eos quod gestũ erat latuit) adductum in iudicium EVeniũ condamnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, vîsu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro cõsuetudine fructum ferebat. Erãt autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de causa mali præsentis, E responderunt causam esse quia custodem sacrarũ ouium EVenium iniquè luminibus orbassẽt. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quàm ei satisfeciss̃et de iis quæ in eũ perpetrassent, provt ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret.

a *Addit negatione quæ in vulg. edit. non habetur.*

His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habetem plerique hominum putarent beatũ. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeunt, eique assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mẽtione, percontantur quam multam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuiũ, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarũ putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius, tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionẽ Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oracuio eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negotiũ in Græcia fuisse exhibitum, quòd se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet.

Cæterùm postquam litauere Græci, classem è Delo Samũ versus soluerunt: & quũ Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naues ad continentem reducũt, præter Phœnissas, quas abire permiserãt. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent

A Τουτέων δὲ τελεομένων, αὖθι δώσειν ΕὐΞυνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὶ μὲν μαχαιρεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα. Οἱ μὲν χρησάμενοι τῶν πάρι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἐπάρητα ποιησάμενοι, τοῖσδε τῶν ἀγρῶν αὐδράσι ἀμφορῆξαι. Ὁ δὲ σφι διέφηξαν ὧδε· κατημένου ΕὐΞυνίου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παιδίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπούμενοι τῇ πάθει. Τούτῃ δὲ ὑπάγοντες, ἠρώτεον τινα δίκην αὐτὸν ἔλαιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκης ὑποξῆναι δώσειν τῶν ἐποίησεν. ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοὼς ὃ θεοπρόπιον, εἴλετο, εἶπας, εἴ τις

B δοίη ἀγροὺς· τῶν ἀστῶν ὀνομάσας, τοῖσι ἠπίστατο εἶ) καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ἤδεε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τουτέων δὲ ἔφη ἐπήκοος γενόμενος, τὸ λοιπὸν ἀμείλιχος εἶ), καὶ δίκην οἱ τούτων ἀπαιτέειν γνώμην εἶναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑποθορόντες, ΕὐΞυνίε, τούτων δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκτίνοισί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γεγομένα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐβούλετο πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δὲ, φριάμενοι τῶνδε τῶν ἐκτημένων, ἀπέδοσάν οἱ τὰ εἵλετο. καὶ μὲν ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οἰωνόμαντιν γενέσθαι. Τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ ΕὐΞυνίου, ἀγόντων Κορινθίων,

D ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπερβαλὼν τοὺς ΕὐΞυνίου οἰωνόμους, ἐξελάμβανε ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν ΕὐΞυνίου παῖς.

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς τὰ Καλαμίσια, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ αὐτῇ, προεσκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας πρὸς πλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἤπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν.

E Βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοίους εἶναι, ἐς ὃ τὴν ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἔωσι

ὑπὸ

ὑπὸ Ⓜ πεζὸν στρατὸν Ⓜ σφέτερον, ἐόν- A sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandã, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminẽtissimo. Ad hunc exercitum cõstituerant refugere duces Persicæ classis, subductísque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum suúmque præsidium. Hoc inito consilio, profecti sunt ad Potniensium templum Mycales, præteruecti ad Gæsonem & Scolopoëtem. vbi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filiũ qui ad coloniam Mileti locandã veniebat. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis stipitibúsque mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in vtrunque enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abiisse in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugisse, ægrè ferebant, incerti quid agerent, retróne se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciẽdum, sed porro eundum in continentem. præparatis igitur ad pugnã nauali tabulatis, aliísque quibuscunque opus erat, ad Mycalẽ nauigant: & quum proximè castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiam ferri vident, sed naues intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro littore dispositam. Ibi primùm Leutychides nauem littori applicans quammaximè appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiés, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Vbi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat.

ναὸ τὸ πρὸς τῇ Μυκάλῃ. ὡς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίῃ ἐφύλασσε. τοῦ πλήθεος μὲν ἦν ἐξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Τιγράνης, καλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ὅτε τοῦτον μὲν δὴ Ⓜ στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες Ⓐ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρύσαι τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων αὐτέων χρησφύλακον. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπήιεσαν. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸ Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρόν, ὃ Φίλιος ὁ Πασικλέος ἱδρύσατο Νείλεῳ τῷ Κόδρου, ὅτε ἀπῴκιζε ἐς Μιλήτου κτίζων· ἐνταῦτα τάς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ ὃ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ προεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ὅτε ἀμφότερα. ὅτι λεγόμενοι γὰρ προεσκευάδατο. Ⓐ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἱ χωκῆες τὰς βαρβάρεως ἐς τὸ ἤπειρον, ἤθελον ὡς ἐκπεφυγότων. ἀπορίη τε εἶχον ὅ,τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δὴ ἔδοξε σφίσι μὴ μηδετέρα ποιέειν, ὅτι πλέειν δὲ ὅτι τὸ ἤπειρον. προσκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἐπιβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἐδέετο, ἔπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγένοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετο σφι ἐπιμαχόμενος, ἀλλὰ ὥρεον νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ Ⓜ αἰγιαλόν, ἐνταῦτα τὸν μὲν ἐν τῇ νηῒ παραπλέων, ἐγγείνας τοῦ αἰγιαλοῦ παμάλιστα Λευτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος τοιῆδε ἐμήρυθε τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες, οἱ ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. πάντως γὰρ οὐδὲν σεωυτῶν Πέρσας τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπαὶ συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαί χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων τοῦτον· μετὰ δὲ, τοῦ συνθήματος ἥβης. καὶ ταῦτα ἴσχω καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων τοῦτο τοῦ ἀκούσεται.

347

Παρικλέος

παρασκευάζονται.

Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisiũ: quòd videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Iones esset: sin delata ad barbaros, redditura eis Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naues littori admouẽt, & ex illis in littus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cernerẽt Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cũ Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticam Atheniẽses à Xerxe, & illuc classe barbarorum deuectos, redemerant omnes, Athenásque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionẽ venerant, quòd quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tãquam maximè locorum gnaris, Persæ imperant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id vt Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarũ molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris testudine sese constipauerant. Græci, vbi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus eũtibus aduolauit in vniuersum exercitum rumor, caduccúmque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiũt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalen accipienda erat, fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundũ vltro periculum alaciores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, vt ad vtramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (vt à me superius demonstratum est) in agro Platæẽsi pugna commissa

A ωὐτὸς δὲ οὗτος ἐὼν τυγχάνῃ νόος τῷ χρήματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆος ὁ ὅτι Ἀρτεμισίῳ. ἢ γὰρ δὴ λαβόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἐπεὶ τὰ ἀνενεχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λευτυχίδεω δὲ τῶνδε ὑποθεμένου, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· προσχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς Β αἰγιαλόν. καὶ οὕτω μὲν ἐξέλαμπον οἱ ὑπὸ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι προσμένουσι τάδε, τοῦτο μὲν, ὑποπτεύσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ δὴ Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῇ βαρβάρων, τοὺς ἔλαθον ἀνὰ τὸν Αἰγιλιτὸν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πρώτους, ἀποπέμψαντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τῷ εἵνεκεν οὐκ ἧκιστα ὑποψίην ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῷ Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς ὁδοὺς τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας πᾶσι παρεσκεύασαν τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὁπτιζομένοισι δῆθεν μᾶλλον τὸν C χῶρον. ἐποίεον δὲ τοῦτου εἵνεκεν, ἵνα σφι τὸς τῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἴωνας τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμόν τι ποιέειν, δυναμένους ὁπτιζομένοισι, τοῖσι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ σημηφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφι. ὡς δὲ ἄρα προεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσίσσοντο πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τις ἐσέπεσε ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κη- D ρυκήιον ἐφάνη ὅτι τὸ κυματώγης κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθε σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τὸν Μαρδονίου στρατὸν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τὰ μνημεῖα ἐόντα ὅτι τὰ θεῖα τῶν χρημάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης, τό τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὸ ἐν Μυκάλῃ μαντήιον ἦσαν τοῦ χρήματος, φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσεπίκετο, ὥστε θαρσήσαί τε τὸν στρατὸν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης πρὸς E ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶ). καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι πρὸς αὐτὸ τὸ Δημήτριον, οὗ ἐγίνετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται)

ἡ μάχη, καὶ ὁ Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένας δὲ νίκην τῇ μετὰ Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη σὺν ἔβαινε ἐλθοῦσα. ὁ μὲν γὰρ ὑπὲρ Πλαταιῆσι περὶ ἐπὶ τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ὑπὲρ Μυκάλῃ, περὶ δείλιν. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μάλιστά τε τῷ αὐτῷ, χρόνῳ δὲ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμαθοῦσι ἐγίνετο. ἰὼν δὲ ἀρρωδίη σφι περὶ τῷ φήμῃ ἐσαπικέσθαι, οὐκ περὶ σφέων αὐτέων οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πάσῃσι ἡ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐστάθη, μᾶλλόν τι ἐς τάχος τὴν ἐπὶ σοὺς ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὸ μάχιμον, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆθλα προέκειτο.

Τοῖσι μὲν νεμ Ἀθηναίοισι δὲ τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι μὲν τοῦ ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' ἀγκαλήν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπὶ ξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ οὔρεα. ὡς δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήισαν, οὗτοι οἱ ὅτε τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ ἔπι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ ὧδέ σφι ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι περὶ σφέων ὁ στρατὸς, ὅκως ἐωυτῶν ἥσσηται ἤιοιτο ὁ ἔρρων καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, προσκειλαμένοι, ἔρρον εἶχοντο πολλῷ μᾶλλον, ὀπίσω τὴν ἐτρωσάν τε ὁ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπιπτον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ ἔσαν ἐπὶ ξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἁραίρητο, οὐδέτι περὶ ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὁρμέατο οἱ μὲν ἄλλοι, πλὴν Γερσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Γερσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι.

A sa eſt, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat cõmittenda: vt non ab re venerit ad iſtos fama victoriæ Pauſaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo diei geſta eſt, apud Mycalem veſperi. quarum vtranque eodem eiuſdem menſis die geſtam eſſe, non diu pòſt ab his rem repetentibus declaratum eſt. Ante rumoris autẽ aduentum ſubibat iſtos timor non tam de ſeipſis quàm de Græcia, B ne Mardonio ſubiiceretur: at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impenſius atque properãtius ad cõgrediendum proceſſerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquã inſulæ eis & Helleſpontus propoſita præmia eſſent.

Athenienſes porro, & qui iuxta erant inſtructi, penè dimidiũ copiarum, iter tenebãt per littus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per C confragoſa & mõtes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienſes in altero cornu præliabantur. Perſæ, quoad ſibi gerra manſere recta, ſeſe defenſauere, nihilo inferiores hoſtibus: poſtea verò quàm Atheniẽſium & eorum qui cum Atheniẽſibus erant copiæ adnixæ ſunt, vehementius ſe mutuò adhortantes, vt laus operis ipſorum eſſet, non D Lacedæmoniorum, tum cõmutari iã res, & deiectis gerris Græci confertim impreſſionẽ facere in Perſas. Illi excepto impetu perdiu reſtitere, ad poſtremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Atheniẽſes & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi verò & murus captus eſt, ibi barbari non roboris memores eſſe, ſed fugæ, præterquam Perſæ: hi autem ſoli ad E paucos redacti pugnabant, Græcis aſſiduè in murum irruentibus. Quorũ duo claſſiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerũt: totidẽ pugnãtes occubuerunt, Mardontes, & pedeſtriũ copiarũ dux Tigranes.

Adhuc autem dimicátibus Persis superuenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererant trucidauerunt. Ipsorũ quoque Græcorum complures illic cecidere, & cùm alii ex Sicyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiã Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt statim ab initio [a] pugnam pertinaciorem, quoad poterãt Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barbaros. Milesiis autem præceptum erat vt exitus viarum custodirét, Persarum salutis gratia, vt siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutẽ sibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei causa Milesii illic collocati fuerant, néve si pugnæ adessent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quã iussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebãt vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis.

a Pugnam alteram in partẽ inclinare. *Alij, Pugnam ancipitem esse.*

In hoc prælio præclarissimã inter Græcos operam nauauerũt Athenienses, & ex Athenensibus Hermolycus EVthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit vt bello inter Athenienses & Carystios, in pugna apud Cyrnum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto iaceret. Secundũ autem Athenienses egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii, Græci verò perquam multis barbarorum aliis in pugna aliis in fuga interfectis, eorũ naues incenderunt, totúmque mutũ, egesta illinc in littus præda, & quibusdam pecuniarũ thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulũ sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, [b] cuius ipsi imperium obtinerent.

b Cuius ipsi imperiũ obtinerẽt. Ioniã autẽ barbaris relinquerent.

Ἐπὶ δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ ⓐ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως· τῶν τε Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἐόντες ὑπὸ τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεροιοτέχνιαν τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, τοῦσσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίοισι δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν Περσέων τὰς ὁδοὺς τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκα σφι· ὡς ἐν ἄρα σφέας καταλαμβάνῃ οἱάπερ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐπιθησόμενοι μέν νυν ὑπὸ τοῦτο τὸ πρῆγμα ⓐ Μιλήσιοι τοῦτόν γε εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ πρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν. ⓐ δὲ πρῶτα τοιῶνδε τῶν προεστεταγμένων ἐποίεον· ἄλλας τε κατηγεμονεύοντες σφι ὁδοὺς φεύγοισι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, ἐν τῇσι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τοδεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσευσθην Ἀθηναῖοι (ἦν δὲ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ ⓐ Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον ζυτέων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι δὲ τὸν Γεραιστῷ) μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσευσθην. ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο ⓐ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας ἐνέπρησαν, καὶ 349
τὸ τεῖχος ἅπαν, τὸν λίθον προσεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυροὺς πηνας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον ⓐ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπου χρεὼν εἴη τὴν Ἑλλάδος κατοικίζειν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι.

ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἑωυτοὺς τε Ἰώνων προστατήσαι, φερομένους τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἑωυτῶν μὴ προστατεόντων, Ἴωνας εὐέλπιδα ἔχειν χαρίσεσθαι τοῖσι Περσέων ἀπαλλάξαι. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἐόσι ἐδόκεε τὴν μηδισάντων ἐθνέων τὴν Ἑλλάδα ἐμπορίην ἔξω ποιήσασθαι, δοῦναί τε τὴν χώρην Ἴωσι οἰκήσασι. Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἔτι, Ἰωνίην μητρόπολιν ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτων, προθύμως εἶχον Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς ὃ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καὶ ἁλὸς δόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους δὲ καὶ ἁλὸς δόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον σὺν λεφύροις λύσαντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον σφέτερα μοῦνοι εὑρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ὅτι Ἑλλησπόντου ἔπλεον.

Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων δὲ κατ' ὁδόν, Μασίστης ὁ Δαρείου παροτυχὼν τῷ πάθεϊ τῷ γεγονότι, καὶ σφεας κατηγορέων Ἀρταύντῃ ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ἄλλά τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι, διαῦτα σφεας κατηγόρησε· καὶ ἄξιον εἶναι πάντος κακοῦ, καὶ βασιλέος οἶκον κακώσαντα. πρὸς δὲ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι, δεινὸς μέγιστός ἐστι· ὁ δέ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιησάμενος, ἀπεῖναι ἐκέλευε τὸν Μασίστην τὴν ἀκινάκεα, ἐπισπεῖναι θέλων. καί μιν ἐπιόντα Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὀπίσω ἐκ τοῦ ἀπὸ Ἀρταύντεω, ἁρπάζει μέσον καὶ ἐξάειρε, παίει ἐς τὴν γῆν. καὶ οἱ τοῦτο οἱ δορυφόροι Μασίστεω προσέσχον. ὁ δὲ Ξεναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὖτις τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, σώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ δὴ καὶ τοῦτο ἔργον Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τὴν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγίνετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. οἱ δὲ τῆσι Σάρδισι ἐτύγχανε

Neque enim videbatur eis fieri posse vt per omne tempus Ionibus tutandis præesset, sperandũ esse vt Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorũ censebant emporia nationum Græcarum quę cum Medis sensissent, eiectis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è cõtrario, [a] non esse principatum Ioniæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorũ coloniis consultandum. & quum in hoc contenderent Athenienses, libẽter eis cessere Peloponnenses: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac cæteros insulanos, qui secum militabant, ad societatis fœdus adegerunt, data acceptáque fide cum iureiurando, se permansuros in societate, nec ab ea descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes soluendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidem in Hellespontũ nauigabant.

Ii verò barbari qui profugerãt, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenissẽt, se Sardis recipiebant. Qui dũ iter faciunt, Masistes Darii filius, qui pugnæ malè gestæ adfuerat, conuiciari Artayntæ cùm aliis multis probris, tum verò dicere, illum muliere fuisse ignauiorem, [b] qui ita illam præfecturam administrasset: dignúmque omni malo esse qui de regia domo malè meritus esset. Apud Persas autem summo opprobrio datur, audire se muliere esse ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, indignè ferens, acinacem in Masistem stringit, interficiendi auidus. quẽ irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnassẽs, vt stabat à tergo, hominem mediũ accipit, sublatúmque humi allidit. intereáque satellites Masistis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipsius Masistis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrem seruasset, quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus est. Nihil hoc amplius inter viã barbari egerũt, Sardísq; peruenerũt,

a Nullo pacto fœdibus suis summouendos esse Iones censebãt.

b Qui ita muliere imperatorio functus esset.

vbi rex erat ex eo tempore quo, prælio nauali malè gesto, Athenis illuc profugerat.

Sardibus autem tunc agens, adamabat vxorem Masistis, quæ & ipsa illic erat. ea quum potiri non posset, neque donis missitãdis, neque vi, quam afferre nolebat, fratris Masistis respectu: (quæ res & mulierem retinebat, probè gnaram nõ se coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitus, huc euasit vt filio suo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Masistis: existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturum. Cõtracto matrimonio, aliisque ex consuetudine celebratis, Susa profectus est. eò postquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demũ ab vxoris Masistis amore cessauit, [a] adamata ex familiaritate nurus Masistæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum potiretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierẽ quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cũ iureiurando promisit. Qui postquã iurauit, mulier intrepidè amiculum popposcit. Xerxes enim uero recusare nõ ob aliud quàm quòd vereretur Amestrin, ne sic illa rẽ quæ agebatur, iampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militũ, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verùm quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodũ læta, eo gestando gestiebat. Amestris vbi mulierẽ habere amiculũ sciuit,

[a] Et permutatis *suis amoris* vicibus, adamauit, atque adeo potitus est ea quæ Darii quidẽ vxor, Masistæ autem erat filia.

Α ἐὼν βασιλὰ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐξ Ἀθηναίων πρηγισπλαίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο.

Τότε δὴ ὦν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἔρα, ἤρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ αὐτὴς ἐνδαῦτα· ὡς δέ οἱ πρηγμάτων οὐκ ἐδύνατο κατεργάσθαι, οὐδὶ βίῃ προσεφέρετο, προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (πᾶσι δὲ τοῦτο ἦν καὶ τῇ γυναικὶ δῆλα γὰρ ὀλίγα τὰ λυπέοντα βίης ἐστὶ τευξομένη) ἐνδαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρῶν μὲν τοῦ ἄλλου, παύεται τὸν γάμον τοῦτον τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ Δαρείου ζευξάμενος τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτῷ μᾶλλον λήμψεσθαι ἐῶν ταῦτα ποιήσων. ἁρμόσας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείου τὴν γυναῖκα, ἔπαυσε δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἁμαρτὼν μεγάλου, ἤρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρός· οὐνόμα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταΰντη. χρόνου δὲ προϊόντος, αἰκάπυστα γίνεται ἔτεϊ τοιῷδε· ὑφήνασα Ἄμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θηῆς ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, περιεβάλλετό τε ἐρχόμενος πρὸς τὴν Ἀρταΰντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεταί οἱ γενέσθαι αὐτὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποθυμηνάων. πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασθαι. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδυε πρόνοιχίη γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπαι Ξέρξῃ, Δώσεις μοι ὃ ἂν σε αἰτήσω; ὁ δὲ, πρῶτα μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι, ὑπωμόσατο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει ὃ φᾶρος. Ξέρξης δὲ, πρηγτῖος ἐγένετο, οὐ βουλόμενος δοιῶαι· κατὰ ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἄμηστριν, μὴ καὶ τοῦτο κατείκασε ζοῦσα τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπεύρεθῇ πρήσσων. ἄλλα πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἄλλ' ἢ ἐκείνη (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπείθε. δίδοῖ ὃ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο· καὶ ἡ Ἄμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσαν.

μαθοῦσα δὲ ὁ ποιθύμιον, τῇ μὲν γυναικὶ τοὐτῃ οὐκ ἔχε ἔγκοτον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶ) αἰτίην, καὶ τοῦτο ἐκείνην φρήσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. φυλάξασα γὰρ τὸν ἄνδρα ἐνιαυτὸν ἐπὶ τῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον παρεσκευάσατο· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρέχεται ἅπαξ ἐνιαυτῷ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὔνομα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Γέρσις μέν, τυκτὰ κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλεον. τότε καὶ τὸν κεφαλὴν σμήσας μοῦνον βασιλεύς, καὶ Γέρσας δωρέεται. τοῦτον δὴ τὸν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρήζουσα τοῦ Ξέρξεω, δοκέουσι οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τὸν μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ, ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. συνῆκε γὰρ τῷ εἵνεκεν ἐδέετο. τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἐξεργόμενος, (ὅτι ἀτυχήσας τῶν χρήζοντα, οὐ σφι δυνατὸν ἦν βασιλήιον δεῖπνον παρεκτέμνου) κάρτα δὴ ἀέκων κατήμενος. καὶ παραδοὺς, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· παρὸς δὲ ἐπὶ τοῦτον σι, καὶ εἰς αἰνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ τοὐτῃ τῇ νῦν σεωυτοῦ χρᾶαι, μὴ σεωυτοῦ. ἀλλά τοι αὐτὴν αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμὴν· τοὐτῃ σεωυτοῦ· τὴν δὲ νεῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ) μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀπολυμήσας τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄζηκον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τὴν καὶ σὺ μίαν τὴν παῖδα τὴν σεωυτοῦ ἠγάγεο γυναῖκα· αὐτὴν τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα· τοιούτων με κελεύεις μεθέντα, θυγατέρα τὴν σὴν τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεύμενος, ἀξιεύμενος θυγατρὸς σῆς, ποιήσω μέντοι τοὐτέων οὐδέτερα. σὺ δὲ μηδαμῶς βίαι πρήγματος τοιοῦδε δώμενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ αἰνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδεὶς ἧσσων, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ σεωυτοῦ. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε, Οὔτοι δή τοι Μασίστα πάρεστι. οὔτε γὰρ αὖ τοι δώσω θυγατέρα τὴν ἐμὴν

A & rem geſtam, non in puellam concepit odium, ſed in illius matrem, penes quam culpâ & quâ huius rei authoré eſſe credebat, exitium machinatur. Obſeruato itaque tempore quo vir ſuus Xerxes regalem inſtrueret cœnam, quæ cœna ſemel quotannis eo die quo rex creatus eſt inſtruebatur: (cœnæ nomen Perſicæ Tycta, Græcè τέλεον, *id eſt, perfecta:* in qua rex ſolùm caput

B ornatur, Perſáſque ſtrenis donat) hoc die obſeruato Ameſtris à Xerxe petiit vt ſe Maſiſtæ vxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariúmque arbitrari, vxorem germani dono dari, eámque inſontem negotii illius cuius cauſa vxor ſua eam flagitaret. Tandem huius precibus euictus, & inſtituto, quo nefas eſt, regia cœna propoſita orãtem non exorare, inuitus admodũ annuit: tradénſque vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad ſe

C accerſito, ita inquit, Maſiſta, tu Darii filius es, idémque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum iſta muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Iſtam autem quã in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda) miſſam facias. His verbis ſtupefactus Maſiſtes,

D Domine, inquit, [b] quam tu mecum orationem habes importunam: qui vxorem, [c] ex qua liberi mihi ſunt adoleſcentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxiſti vxorẽ) iubes me relinquere, (quæ mihi eſt ex animi mei ſententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etſi magni facio me dignari cõiugio filiæ tuæ, tamen neutrum iſtorum faciam. [d] tu verò, qui

E nequaquam neceſſe habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me exiſtet maritus filiæ tuæ: ſine me meæ vxoris conſuetudine frui. Hæc ille quum reſpõdiſſet, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [e] ita tecum, Maſiſta, agetur, vt neque iam tibi filiam meã

a *Diuerſam à noſtra lectionem videtur eſſe ſequutus.*

b Quæ eſt iſta futilis qua vteris apud me, oratio? *Q. d. Quorſum ſpectat?*

c Ex qua tres mihi lib.

d Tu verò ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens.

e Ita res tuæ cõparatæ ſunt. *Vel, Ita ſe res tuæ habent. Vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum eſt.*

nuptum dem, neque tu consuetudine tuæ diutius fruaris: vt discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cũ fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, vxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, eásque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguã: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum proripiebat. vbi verò mutilatam vxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimũ mali regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) [a] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à prouincialibúsque diligebatur. Sed hæc cum [b] perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus.

a *Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuisset, quàm rex de eo quod moliebatur, certior factus esset.*

b Molientem, *Vel, agitantem.*

Græci à Mycale profecti Hellespõtum versus, primùm circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde soluentes, Abydum tenuerunt: & quũ pótes, quorum præcipuè causa illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inuenturos, reperissét solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis, videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autẽ & eorum duci Xanthippo, illic manendum, vt Chersonesum tentarent. Itaque Peloponnenses quidem abiere: Athenienses verò Abydo in Chersonesũ traiicientes, Sestum obsidebãt. Huc, postquam auditum est Græcos in Hellesponto adesse, tanquam ad omnium eius tractus vrbium validissimo muro præditam, conuenere cùm alii ex aliis circà oppidis, tum ex Cardia

A γῆμαι, οὔτε ἐκείνη ἔτι πλῶνα χρόνον σιωπήσεις. ὡς μάθῃς τὰ διδόμενα δέκεσθαι.
ὁ δὲ, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶπας τοσόνδε, ἐχώρεε ἔξω, Δέσποτα, οὐδή κω με ἀπώλεσας. ἐν
δὲ τούτῳ τῷ Δημοκήδεος χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστεω· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ παρέβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χεῖλεα, καὶ
B γλῶσσάν οἱ ἀποταμοῦσα, ἐς οἶκον μιν ἀποπέμπει διαλελυμασμένην. ὁ δὲ Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τούτεων, ἐλπόμενος δέ τι οἱ καινὸν εἶναι, ἐς πίπτῃ δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ τούτων συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σεὺν τοῖσι ἐωυτοῦ ὑοῖσι, καὶ δή κου τισὶ καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νομῷ Βάκτριον, καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλῆϊ. τά τε γὰρ αὐτὸν καὶ ἐγίνετο, ὡς ἐμοὶ
C δοκέειν, εἰ ἔφθη αἰσθεὶς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἐστρατήγεε τῶν μὲν, καὶ ἐν ὑπῆρχε τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον ἐφόνευσε, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιήν, καὶ τὴν ἐδίωκε κατέκτεινέν αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὴν ἔρωτα τὴν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐγίνετο.

Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἑλλησπόντου, εὗρον μὲν τοὺς Λεκτὸν ὥρμεον, ἔτι τὸ αἴσιμον ἀποκαμόντες· ἐβουλεύοντο δὲ ἀπικόμενοι ἐς Ἄβυδον, ἢ τὰς γεφύρας λύσειν διαλελυμένας, ἢ ἐδόκεον εὑρήσειν ἔτι ἑστεώσας. ἐκ τούτεων οὐκ ἤκιστα ἕνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νεν ἀμφὶ Λεωτυχίδεα Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα· Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππου τοῦ στρατηγέοντος, αὐτοῦ ὑπομένειν τοῦτο, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ,
E ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον· ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὡς ἤκουσθη πρόφασις τοῦ Ἕλλησπόντου, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν ἐποικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος,

χ' ἡμέρας

Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῆς γε- A OEbazus, vir Persa, qui arma è
φυρέων ὅπλα ἐσταῦτα ἐπ' ἐκείνου κεκομικώς. ἔ- pontibus illuc comportauerat.
χον δὲ τοῦτον τὸν ἐπίκοινοι Αἰολέες, σεσω- Tenebãt autem id oppidum in-
σμένοι δὲ Πέρσαις τε καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις digenæ AEoles, iunctis Persis pa-
συχνὸς ὅμιλος. ἐτυραννίδευε δὲ τούτου τοῦ νο- riter & magna sociorum frequẽ-
μοῦ Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν tia. Tyrannidem illius prouin-
Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάδαλος· ὃς ἐς βα- ciæ obtinebat Xerxis prætor Ar-
σιλῆα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξεπάτησε, taytes, vir ille quidem Persa, sed
τὰ Πρωτεσιλέω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ dirus tamen & facinorosus, qui
Ἐλεοῦντος ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι *Xerxem Athenas tẽdentem ex a Xerxem Ath. tendentem circumuenit, subreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli.
Eleũte circumuenit, petitis Pro-
tesilai Iphiclo geniti pecuniis. Et-
enim est in Eleunte Chersonesi
τῆς Χερσονήσου ἔστι Πρωτεσιλέω τάφος τε, B Protesilai sepulcrum, & ei fanum
καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἔνθα ἔκειτο χρήματα circumiectum vbi inerat ingens
πολλά, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, vis pecuniæ, necnon phialæ au-
καὶ χαλκός, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, reæ argenteæque, & æs & vestis,
τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλῆος ὄντος. aliáque donaria quæ Artaytes
λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο, rege donãte compilauit, his ver-
» Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐσταῦ- bis eum circumueniens, Here,
» τα, ὃς ἐπὶ χώρῃ σὴν στρατευόμενος, δίκης κυ- est hoc in loco domus viri Græ-
» ρήσας, ἀπέθανε· τοῦτόν μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα ci, qui cum militum copiis ter-
» καὶ τις μάθῃ ἐπὶ χώρῃ τῇ σῇ μὴ στρατεύε- rã tuam adortus, meritas morte
» σθαι. ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀ- C pœnas dedit: eius mihi domum
ναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν dato, vt discant alii non militare
ὑποπτεύοντα τῶν ἐκείνου ἐφρόνεε. ἐπὶ γὰρ aduersus regionem tuam. Hæc
δὴ τῇ βασιλῆος στρατεύεσθαι Πρωτεσι- dicendo b facile erat persuadere
λέων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τῇ Ἀσίῃ πᾶσαν Xerxi vt largiretur sibi domum
νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ ἑωυτοῖσι αἰεὶ βα- eius viri de quo nihil suspicaba-
σιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ tur istum ea sentire. Enimuero
Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ ὁ τέμενος ἐσέπειρε, καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε ὅκως ἀπί- sentiebat Artaytes Profitelaum
κοιτο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναικὶ in prouinciam regis militasse,
ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ τῶν Ἀθη- quòd videlicet Persæ omnẽ A-
ναίων, οὔτε προεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, siam suam esse arbitrabantur, &
οὔτε προσδεχόμενος τὸν Ἑλλήσποντον. ἀφύ- eius semper qui potitur regno.
κτως δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. ἐπεὶ ἤ πολιορ- Hic, postquam pecuniis ab rege
κεομένοισι σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ donatus est, eas ab Eleunte ad Se-
ἤχαλον Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες, ston exportauit, fanúmque seuit
καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν ὅ τε τεῖχος, ἐδέοντό τε τῆς στρατηγὸν ὅκως ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω. & coluit: & quoties Eleuntẽ per-
ἔνθα δὴ ἔφασαν, πρὶν ἂν ἐξέλωσι, ἢ ὃ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας gebat, in adyto, *id est, in templi loco inaccesso*, cũ mulieribus con-
μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔστεργον τὰ πρεόντα. cumbebat. Tũc autem ab Athe-
οἱ δὲ ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ Ἀρταύκτεα nienſibus obsidebatur, nullis re-
ἐς πολλῷ ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἔσαν ὕστερον, ὥστε bus præparatis quæ pertinerent
τοὺς τόνους ἐφόντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ad tolerandam obsidionem, quã
ἐπεί τε οὐδὲ τοῦτα ἦν ἔτι, οὕτω δὴ ὑπὸ non expectauerat, ex improuiso
à Græcis inuasus. Illi, postquam
sibi obsidentibus aduenerat au-
tumnus, grauari peregrinam à
patria expeditionem, quoniam
murum expugnare nõ possent,
itaque orare duces suos vt se il-
linc reducerent. Duces negare se
prius id facturos quàm aut mu-
rum expugnassent, aut ipsos res-
publica Athenienſium accersis-
set: c adeo res illa eis cordi erat.
At ii qui cum Artaytẽ intra muros erant, in omnem adducti calamitatẽ, adeo
vt funibus lectorũ elixis vescerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita sub

D

E

c Ita tandem illi præsentem rerũ statum boni consulere cœperunt.

noctem capeſſerunt fugam, cùm alii Perſæ, tum Artayctes & OEbazus, delapſi à poſteriori murorum parte, quæ præcipuè deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquam illuxit, Cherſonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portáſque patefecere. Athenienſium pleriſque fugientes Perſas perſequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazũ in Thraciã fuga elapſum, Thraces Apſinthii exceptũ, Pleſtoro indigenæ deo, ritu ſuo immolauerũt, cæterùm eius comites aliter interfecerũt. Artayctes autem cum ſuis inita poſterius fuga, quum pauci eſſẽt, ſuper AEgos fluenta circumuẽti, quũ perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occubuerunt, partim viui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, intérque eos Artayctem cum filio ſuo. Fertur à Cherſonitanis, vni eorum qui

a Piſces ſalitos torret, vt alij interpret.

iſtos ſeruabant, dum [a] carnem ſalſam torret, tale oſtentum extitiſſe: Offa illa ſalſuræ prius impoſita reſiliit palpitauítque, quẽadmodũ piſces recens capti. Qua de re quum circumfuſi admirarentur, Artayctes oſtentum vt vidit, accito viro qui ſalſurã coquebat, Hoſpes, inquit, Atheniẽſis, non eſt quòd iſtud metuas oſtentum: quod non tua cauſa extitit, ſed mea: Proteſilao qui eſt apud Eleuntem, ſignum dante, qui mortuus ac ſale cõditus, habet à diis poteſtatem, [b] eũ à quo iniuriam excepit, vexandi. Nũc igitur ei [c] donaria reſtituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo ſuſtuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea verò ipſius ſalute ac filii, [d] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non perſuaſit, tum ſua ſponte animatũ, tum ab Eleontinis exoratum, quò Proteſilaum vlciſcerẽtur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in littus in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulũ vrbi Madyto imminentem) depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Athenienſes in Græciam remeauerunt,

b De eo à quo iniuriam acceperit, pœnas ſumendi.

c Hæc redẽptionis præmia ei tribuere volo.

d Ducẽta Athenienſibus, ſi ſeruatus fuero.

A νύκτα οἵην) ἀποδραίντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταΰκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβαίντες, τῇ ἐπ' ἠῶ ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, ⓐ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι σφέτερον γενόμενον, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλέονες ἐδίωκον, ⓐ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νυν σὺν φυγῇ ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρηΐκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, ξὺν τῷ τῶν

B σφετέρων· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ ξὺν τῷ ἐφόνευσαν. ⓐ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταΰκτεα, ὑστεροι ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, 352
ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνόν, ⓐ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζωντες ἐλήμφθησαν. τοὺς συνδήσαντες σφέας ⓐ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετ' αὐτέων δὲ, καὶ Ἀρταΰκτεα δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. καί τεω τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιωτέων

C παρείχοις ὀπτῆσαι, τέρας γνώεσθαι τοιόνδε· οἱ παρεῖχοι ὑπὸ τῶν πυελοκαίμων ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσσεύοντο, ὅκως τῶν ἰχθύες νεάλωτοι. καὶ οἱ μὲν, ἀπειχθέντες, ἐθωύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταΰκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῆσαντα τοὺς παρείχους, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μὴ δὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλεουντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ ταρείχεος ἐὼν, δυνάμιν παρὰ θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἀπουνέω οἱ τάδε ἐθέλων ὑπερθύμως· αὐτὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ

D ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· αὐτὶ δὲ ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω πάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι τοῖσι δυνατοῦσι. ταῦτα [d] ὑποσχόμενος, τὸν στρατηλὸν Ξανθίππεον οὐκ ἔπεισε. ⓐ δὲ Ἐλεουντίοι τῷ Πρωτεσιλάῳ τιμωρέοντες, ἐδέοντο μιν καταχρήσθαι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε τὸν πόρον, (ⓐ δὲ λέγουσι, ὑπὸ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) σανίδα περιπατησάντων, αἰεκρέμασθαι· ⓐ δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταΰκτεω κατέλευσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα,

τά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γειφυρέων, ὡς αὐα θήσοντες ἐς ἱερὰ καὶ τοῦ ἔτος τοῦτο, οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω ὑπ' αἰσχρεμαθέντος τοῦ πατὴρ Ἀρτεμβάρης ἐστί, ὃς Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες, Κύρῳ, τοῦσδε ἔφασαν, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην δι- » δοῖ, ἀνδρῶν ἑκὼν σοὶ Κῦρε, καταλὼν Ἀστυάγεα, » φέρε, γνώμῃ γὰρ ἐκ τήμεθα ὀλίγῃ, καὶ ταύτην » τρηχέην, μεταστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην » ἐχώμεθα ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγεί- » τονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω· τὴν μέλλω κόν- » τες πλέοσι ἔσεσθαι θωϋμαστότεροι. εἰκὸς ἦν » ἀρχὴν τοιαύτας ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κοτὲ γὰρ δὴ » καὶ πρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε αὐθεφόπων τε » πολλῶν ἀρχόμενοι, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κῦ- ρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωϋμάσας τὸν ἄνδρα, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. οὕτω δὲ αὐ- τοῖσι παρήνεε κελεύων ἀνδρηιοπαθέειν ὡς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γί- νεσθαι. οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς ἐστί, καρπόν τε θωϋμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες, ἑωυτῶν ἐόντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύ- ρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες, ἄλλοισι δουλεύειν.

portantes tum alias pecunias, tũ verò arma pontium, tanquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum annum. Huius autẽ Artayctæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quãdam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerũt in hæc verba, Quandoquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage deiecto, agedũ demigrantes ex hac regione, quã exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorẽ aliã. Multæ sunt nobis confines vrbes, multæ lõginquæ: quarum vnam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere[a] qui possunt. nam quãdo facultas nobis præstabitur melior quàm dũ multorum hominum imperiũ habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudqua quam admiratus, iussit eos illud facere: sed ita vt iubendo admoneret, se posthac præpararent nõ ad imperãdum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim cõparatum esse vt è mollibus regionibus molles viri existãt, néve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignãtur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptarúntque exile solum incolentes, imperare aliis, quàm campestre colentes, aliis seruire.

a Imperium obtinent. *Vel, Imperio potiuntur.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ ΓΕΝΕΣΙΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΗΣ.

EIVSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE VITÁQ; HOMERI LIBELLUS.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρησε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς ὃ ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιὼς Κύμη ὠκίζετο, σὺν πολλῷ ὀχλαγωγῷ πάντοθεν ἐθνέα Ἑλλήνων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τε τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κρίθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βεβαίη τοῦ βίου ἔχων. τούτῳ δὲ ὁ Μελάνωπος ἐγήματο ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὠμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ γυναικὸς ἐπιγαμίης τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει αὐτῶν ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ. χρόνῳ δὲ προϊόντος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορῇ, καὶ καλεσάμενος τὴν Κριθηΐδα χωρὶς πολλῶν, ἐν αἰτίῃ μεγάλῃ εἶχεν, ὑπολοίδορος τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προεβούλευέτο ἐπὶ αὐτῇ τάδε· ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τῷ Ἑρμείου κόλπου τὸν μυχὸν κτίσμασι· ἐς τὴν πόλιν Σμύρνην ἔθετο τὸ οὔνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλιπεῖν τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἐν δὲ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἐν τῷ Κύμῃ κτισθείσῃ ἐν τοῖσι πρώτοισι Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κάρτα δὴ ἔχων τοῦ βίου.

HERODOTVS Halicarnasseus [a] de genere, vita atque adeo ætate Homeri studens quam verissima referre, hæc tradidit. Quum vetusta illa Aeolum ciuitas Cuma primùm conderetur, eodé cùm aliæ permultæ omnisque generis gentes conuenæ cõfluxerunt, tum è Magnesia illuc plerique commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [b] homo fortunæ non perinde amplæ, attamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauítque è legitimo toro fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipse Melanopus vnà cum vxore vita functus est, commissa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiarissimè vti consueuerat. Porro tempore interiecto accidit fortè vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [c] id quod pauli sper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbè obiurgauit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremò huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu ædificabãt. Ciuitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnam Theseus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprimè instructus.

a De Hõmeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactissimè ad veritatem persequi est conatus.

b Non eũ multis sarcinis *illuc se conferens*, sed tenues fortunas habens.

c Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc.

Clàm exportatam huc Critheidem Cleanax Ismeniæ Bœotiò commisit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis sibi amico. Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, iuxta fluuium Miletem, quum partui iam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed vidétem: nominauítque eum Melesigenē, à fluuio videlicet prope quē editus esset. Quum autem apud Ismeniā Critheis antea diuersata esset, ab eo digressa, manuaria in dustria se fíliúmque alebat, aliúde alia sumens opera: vnde filiū quoque quantum potuit, honestis disciplinis erudiuit. Erat autē eo tempore Smyrnæ quidā nomine Phemius, qui iuuentuti illic literas musicénque tradebat: hic [a] quum citra vxorem viueret, Critheidem códuxit quæ lanam illi exerceret quamà discipulis in mercedē acceperat. [b] Illa verò industria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impensē placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium solicitaret, referens cùm alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipuè, quòd Melesigenem in filiū adoptaturus, liberalitérque simul aliturus instituturúsque esset. Siquidé hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cùm naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutionéque, continuò omnes sui ordinis adolescentes facilè præuertit: atque non ita multo pòst eruditionis auctibus crescēs, nihilo ipso Phemio [c] in disciplinis factus inferior. Et quū Phemius vita functus vniuersa ei legasset, paulo pòst Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, nó apud suos modò, verùm apud peregrinos etiā, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporiū celebre,

a Quum vitam solitariam degeret.

b Illa igitur opus apud eum faciebat, modestè & eastè se gerens. quo nomine Phemio tātopere placebat vt eam ad nubendū sibi sollicitaret, cùm alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filiū eius adoptaturum, eúmque ita educaturū & instituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

c In docendo *pueros* erat inferior.

A ἐνταῦθα ὑπεκπέμπει ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηίδα τὸν Ἰσμηνίην Βοιώτιον τῶν ἐπιχωρίων λελογχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος μάλιστα. χρόνου δὲ προϊόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν ἐς ἑορτήν τινα ἐπὶ Μέλητα καλεόμενον ποταμόν, ἤδη τόκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ τίθεται ὄνομα τοῦ παιδὸς Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸν ἐπώνυ-
B μον λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἐν τῷδε τῇ Ἰσμυίῃ προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἀξύνετος, καὶ ἀπ' ἐργασίης χειρῶν ὡρμημένη ἔτρεφε ὅ παιδίον καὶ ἑωυτήν, ἄλλοτε πρὸ ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε παῖδα ἀφ' ὧν ἐδυνάτο. ἐν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τῶν τὸν χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσιν. ταῦτα μαθοῦσαν τὴν Κριθηίδα, ὡς μονόζωπος, ἐ-
C νεουργῆσαι αὐτῷ ἔδοξε πρός τινα ἀνδρὸς τῶν παίδων εἰς μισθοὺς ἐλθεῖν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κόσμῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κέρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσηνέγκατο αὐτῇ λόγους, πείθων ἑωυτῷ συνοικεῖν, ἄλλά τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο προσάξεσθαι, καὶ ἔτι τοῦ παιδὸς, ὡς ποιούμενος· καὶ ὅτι τραφεὶς καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτῷ, ἄξιος λόγου ἔσται (ἐώρα γὰρ τὸν παῖ-
D δα ὄντα σύνετον καὶ κέρτα εὐφυέα) ἔστ' ἂν ἐπείσθη αὐτῷ ποιεῖν ταῦτα. ὁ παῖς δὲ 356
ἐν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἔτι μελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πρώτων ἐφαρεῖτο. χρόνου δὲ ἐπιγινομένου αἰδοῦμενος, ὡς ἐν τοῦ Φημίου ἐὼν σοφώτερος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε βίον, καταλιπὼν πᾶσι τοῖς παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύ-
E τησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ἔτι τῇ διδασκαλίᾳ προσεῖχεν. καὶ ἐν ἑωυτῷ δὲ ἐνόμισε, μᾶλλον ἐκ τοῦ θεοπρόπου ἐωρᾶν· καὶ αὐτὸς θωϋμάσας προσεῖχεσθαι οἵ τε ἐγχώριοι καὶ οἱ ξείνων ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἐν ἡ Σμύρνη,

καὶ οὗτος ἐξήγαγε πολὺ αὐτοῦ ἐκ τῆς ὀπωρικωτέρας χώρας, δαψιλέως κέρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτόν. ⓐ Ἅτε οὖν ξένοι, ὁκότε παύσαιντο τῶν ἔργων, ἀπεχόλαζον τῶν τε καὶ τῶν Μελησιγενεῖ ἐγκαθίζοντες. ἐν δὲ τοῖσιν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν κατὰ Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ἐπὶ οἶνον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυίστωρ· ὃς μιν ἔπεισε Μελησιγενὴς μὲν ἑωυτὸν πλοῦ καταλύσαντα τῷ διδασκαλίῳ, μαθόντα τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι χώρας καὶ πόλιας θηήσασθαι ἄξιον εἰν αὐτῷ ἔως νέος ἐστί. καί μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι τερπόμενον· ἴσως γὰρ ἂν καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενόησε θεσπεσίῃ. καταλύσας δὲ τὸν διδασκαλίον, ἐκωπήλατο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ἐπιτήδεια διεωρᾶτο, καὶ ἱστορέων ἐπεπύθανετο. εἰκὸς δέ μιν ἐν καὶ μνημόσυνα πάντων γράφεσθαι. ἀναχωμιζόμενοι δὲ ἐκ Τυρσηνίας καὶ τῆς Γαδείης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγενεῖ σκώπτει τοὺς ὀφθαλμούς, κέρτα δεινὰς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεραπείης ἕνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης τῷδε αὐδρὶ φίλῳ ἑωυτοῦ ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ἑωυτοῦ μελίλιον ἔχειν· ἐπομωμόσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐνόσησεν αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τῷ βίῳ ἐρρεόντως εἶχε, καὶ ἥκουεν οἱ ἐς διηνεκεστέρω τε ἐς φιλοξενίῃ μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα σκώπτει τὸν Μελησιγενεῖ τοὺς Ὀδυσσέως ἐξιστορῆσαι πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν πρὸ ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιὴ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. σκώπτομολογοῦσι δέ μοι καὶ Κολοφώνιοι τοῦτοις. ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγενέα· χρόνον τε ὅτι συχνὸν συμπλεῖ πλεῖ αὐτῷ.

A vnde frumenta è vicinis agris abundè conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libēter vacabant. Commodùm inter hos Mentes fuit naucularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam comparauerat, qua fruméta Smyrna deucheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum B nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [a] Ad hæc Melesigenes, quàndiu iuuenis esset, ciuitates regionésque spectare operæpretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimùm eum arbitror pellectū. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocūque locorum appellebat, C studiosè vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: [b] adeo vt appareat commētarios eū profectionis suæ descripsisse, eorúmque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciáque delati in Ithacam deucherentur, cōtigit Melesigenem oculis iā antè parum valentem, extremè laborare: ita vt Mentes, negotiorum gratia in Leucadem traiecturus, D eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicū: multis precibus adigens eūdem quò Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor verò ægrotantem Melesigenem sedulò curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quíque ob egregiam æquitatem hospitalitatémque inter cæteros Ithacenses maximè prædicaretur. Atque hîc accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrántque ipsi Ithacenses, tum vi-

a Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimùm addu ctum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iā tum cogitabat. Proīde r.

b Verisimile est autem eum illarū omnium rerum commentarios confecisse. Porro q.

sum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud Colophonem prorsus cæcum factum fuisse. id quod ipsi quoque Colophonii mecum fatentur. At verò Mentes è Leucade Ithacam reuersus, Melesigenem recepit, c cū quo iam inde diu vltrò citroque nauigauit,

c Eúmque diu variæ nauigationis sociū habuit.

donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, visu putatur priuatus fuisse. E Colophone autem iã cæcus Smyrnã remeans, ad poemata conscribenda animũ conuertit. Tempore deinde interiecto, quũ Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cumam proficisci: cõmodúmque Hermi prata transiens, ad eũ locum peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorũ coloniam. qui locus post Cumam habitat° fuit annis octo. Hîc memoratur primùm Meles̃igenes apud coriarii officinã consistens, huiusmodi quædam carmina recitasse,

Hospitiũ præbete viro profugóque vagóque,
Vrbem qui celsam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Iuppiter ipse.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons est ad Hermum fluuium Nouúmque murum situs. At coriario illi nomen erat Tychio, cui cõtinuò auditis versibus visum est hominem recipiendum. commiseratione enim motus est quum videret oculistã miserè mulctatũ: iussítque præsentibus secum frui. Meles̃igenes ingressus sutrinam, præsentibus etiam aliis, poesin suam ostẽdit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à se scriptos. [a] Et quum inter fabulandum crebras sentẽtias in medium, multámque eruditionem afferret, in magna habitus est ab auscultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens, è poesi victus subsidia habebat. Ostenditúrque ad nostra vsque tempora ibidem locus vbi Meles̃igenes sedens carmina sua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoratúrque populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata. Porro egestate postea adactus, quum vix alimenta haberet,

a Et quum sententiam suã proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

A ἀπικομένῳ δὲ ἐς Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσήσαντα τοὺς ὀφθαλμοὺς, μὴ δυνάσθαι ἀλαφυγεῖν τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐν τοῦτῳ. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὸν Σμύρναν, καὶ οὕτως ἐπιχείρῃ τῇ ποιήσει. χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, δεύτερον ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· παρὰ δὲ ὁδὸν τὸν Ἕρμου πεδίον, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ἐνθαῦτα δὲ τὸν τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσι ὀκτώ. ἐνταῦθα

B λέγεται αὐτὸν διζήσαντα ὑπὸ σκυτέων τινὰ, εἰπεῖν τάδε τὰ ἔπεα πάρα,

Αἰ δεῦτε ξείνων καὶ ἐμῆς ἀνδρήιον ἥδε δόμοιο,
Οἳ πόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδιάνης πάρα νείατον ὑψικόμοιο
Ἀμφιγένειον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
C Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

Οἱ δὲ Σαρδιάνη, ὅρος ἐστὶν ὑπερκάθηνον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχεος· τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄνδρα. ἠλέησε γὰρ ἀλγέοντα τυφλὸν, καὶ μεταξὺ ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατήμενος δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τόν τε ποίησιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυ- D το, Ἀμφιάρεώ τε τὸν ἐξελαυνόμενον εἰς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ περὶ τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς ὃ μέσον γνώμας ἐποφαίνόμενος, θωύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης περὶ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιος γε τὸν βίον τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδεήθη δὲ ὁ Νεοτειχεὺς μέλης ὑπ' ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῷ ἐπέων τὴν ὑπό-

E δειξιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα ἐστέργοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ ἀγάλμα ἐπεφύκει, ἐν ᾧ οἱ ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι, χρόνου γε προϊόντος, ἀπόρως κείμενος, καὶ μόλις τὴν ἐφόδιον ἔχων,

357

ἐπινοήθη εἰς τὴν Κύμλν ἀπικέσθαι, ὅτι βέλτιον τυχήσει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, ᾠδὲ τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πόδες με φέρσιεν ἐς αἰδοίων πόλιν ἀνδρῶν·
Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς τετέφρων κἠ μῆτις ἀρείση.

Ἀπὸ δὲ τῦ Νέου τείχεος πορευόμενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμλν, διὰ Λαρίσσης τὴν πορείην ποιησάμενος. ἦν γὰρ οὕτως αὐτῷ εὐπορώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλῆι Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων παιδὸς αὐτῷ, ποιεῖ καὶ ἐπίγραμμα τόδε, ὃ ἔπι δὲ νεῶ ἐστὶ τῆς φήλης τῦ μνήματος τῦ Γορδίεω ἐπιγέγραπται,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·
Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμποι, λαμπτοφόρα τε σελήνη,
Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δ' ἁλὶ κῦμα,
Αὐτῦ τῦδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
Ἀγλεϊέω παρεοῦσι, Μίδης ὅτι τῆδε τέθαπται.

καταίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ ποτεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτερπε τοὺς ἀκροωμένους. καὶ αὐτὸν ἠθέλησαν καθεζήσεσθαι. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτὸν τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἤκειν τοῖς ἀκροωμένοις, λόγοις τοιοῖσδε προσηνέγκατο, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίᾳ τρέφειν, ἐπικλεέστατόν αὐτῶν τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς δὲ ἀκούουσι, βουλομένοισιν ἐν τοῖσιν ἐωυτῶν, καὶ αὐτοὶ προσήκειν ἐλθόντα ἐπὶ τὴν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων. καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπορήσειν. ὁ δὲ ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐδεῖτο τῦ ἐπὶ τῇ ἐμῇ τοῦτῃ καθεζομένου, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν βουλήν. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε, καὶ, ἐπεὶ χαμαὶ ἦν, ἀπήγαγε. καταστὰς δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε περὶ τῆς ἐφῆς τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγεν. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. οἱ δὲ συνεβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ.

A statuit in animo Cumam ad feliciorem successum reuerti. Iturúsque hæc pronuntiauit carmina,

Vos me hominum rapidè planta portetis in vrbem,
Quorum animus promptus, pollet qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nùc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

AEnea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:
Dũ fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplẽdida luna relucet,
Dum fluuii labuntur, inundant littora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymáſque in marmore tinctis
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtẽtabat, colloquiiſque ſuauitate auſcultãtes in ſui admirationem facilè pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremò huiuſmodi conditionem proponere, ſi publicè eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſẽtes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adiuturos, ſi petitionẽ ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatôque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur, hominem deduxit. Hîc cõſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo antè in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere,

visúmque esset cùm ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conuenticulis Melesigenem audierant, petitionem admittendam: vnus tantùm è senatoribus refertur Melesigenis postulatis calculo suo repugnasse, intérque alia multa, hæc quoque commemorasse: quòd si semel ὁμήρους, hoc est, cæcos, alèdos susciperent, futurum esset vt cõtinuò turbam & multam & inutilem haberẽt. Atque hîc primùm Homeri nomẽ Melesigeni inditum est, à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellãt. Iámque inde, qui prius Melesigenes, nomẽ obtinuit Homeri. Breuiter hæc sententia euicit, pérque prætorem fuit approbata, qua contendebatur nõ alendum Homerum. Hæc quum illi nuntiaretur, vehementer cõmotus, his versibus calamitatem suam deplorabat,

Hei mihi quàm fatum dat Iuppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac veneranda ex vbere matris
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare vrbem quã nomine dicunt
Cumam, quósque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacræ spreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiúmque parauit,
Non impunè feret laua quod mẽte volutat:
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
AEgro animo quamuis, certum est perferre patíque.
Sed iam per sacræ vestigia ponere Cumæ
Compit a non suadet mihi mens, potiúsque remota
Inque peregrina sedem mihi quærere terra.

A τοῦθ' ὑμουμένου δὲ τοῦ ἀπαγγέλοντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βυλευτέων ἐν τῇσι λέσχῃσι ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται ἀναστὰντα τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, ἀλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοῖσι ὁμήρεσι δόξει πρέφειν ἀοιδῇσι, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὔνομα Ὅμηρος ἐπεκράτησε τοῦ Μελησιγένεος ἀπὸ τῆς συμφορῆς. Οἱ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσι· ὥστε δεύτερον ὄνομα ζωμένου αὐ- B τοῦ Μελησιγένεος, τοῦτο γενέσθαι τοὔνομα Ὅμηρος· καὶ οἱ ξένοι διαβάλλουσι, ὅτε μιν ἐμήμην αὐτοῦ ἐποιεῦντο. ἐτελεύτα δὲ οὗτος ὁ λόγος ἐν ἀρχοντι μὴ πρέφειν Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν δὲ ὁ βπτιςάτης καὶ πρεσβύμενος αὐτοῦ διηγήσατο τοῖσι ἐναντιωθεῖσι λόγοισι τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφορίωνέ τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἴῃ μ' αἶσα δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύμα γε- 398
νέσθαι, C
Νήπιον αἰδοίης θπτὶ γειώσασι μητρὸς ἀ-
πάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπύργωσθν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικωνος, μύρ'γων ὅπτι ἕπτορες ἵππων·
Οἵ πλότεροι μαλερσῖο πυρὸς κρίνοντες Ἄ-
ρηα
Αἰολίδα Σμύρνῃ ἀλιγείτονα ποτνιάναχτον·
Ἣν τε δι' ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱερσῖο Μέλη-
τος, D
Ἔνθεν ἀποῤῥύμψαι κοῦραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡλελέτῃ κλῃῖσαι δίαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἵ μ' ἀπέμηνάθλῳ ἱερῷ ὅπα, φημὶ ἀοιδῷ.
Ἀφραδίῃσι τῶν μὲν τε παθὼν τὶς φράσεται αὖθις,
Οὔς σφιν οὐ δείσουσιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τλήσομαι ἐπάσσε γενομέ- E
νῳ θεός,
Τλήσομαι ἀχράαντον φέρων ἐτλήτι θυμῷ.
Οὐ δέ τι μοι φίλα γῆα μέλῃ ἱερῆς ἐν ἀγυιῆς
Κύμης ὁρμήνσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον θεόντα.

μὴ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίοις ἐπαγλαΐσει. ἀπικόμενος γὰρ ἐς Φωκαίαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις καπήλευεν. ἐν δὲ τῇ Φωκαίᾳ τότον τὸν χρόνον Θεστορίδης τις ἐδίδασκε γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρήγυος· καταμαθὼν δὲ τοῦ Ὁμήρου τὴν ποίησιν, λόγοις τοιοῖσδε αὐτὸν προσηνέγκατο, φὰς ἕτοιμος εἶναι τρέφειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλωσών, εἰ ἐθέλοι ἅμα πεποιημένα εἶναι αὐτῷ τὰ ἔπεα ἀναγράφασθαι, καὶ ἄλλα ποιῶν, προσεῖναι ἐωυτῷ ἀναφέρειν αἰεί· τῷ δὲ Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἐὼν τῶν ἀναγκαίων ἐδεήθη. ἀφικόμενον δὲ τοῦτόν τε τὸν Θεστορίδην, ποιεῖν Ἰλιάδα τινὰ ἐλάσσω, ἧς ἡ ἀρχή,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὐπωλον,
Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοί, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τινὰ καλουμένην Φωκαίδα, ἣν φασὶν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου πρὸ αὐτῶν ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τήν τε Φωκαίδα καὶ τἄλλα πάντα τοῦτον τὸν Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐκτήσατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τινὰ ποίησιν θέλων τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἐπὶ ὁμοίως ἐν ὀθνειμαλείᾳ εἶχε τὸν Ὁμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορίδης, θνητοῖσιν ἀοιδίμων πολέων τῶν,
Οὐδὲν ἀφραδέστερον πέλεται νόον ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τῷ διδασκαλίῳ κατισχυσάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ὑπεδεικνύμενος ὡς ἑωυτοῦ ἐόντα, ἐπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο. ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διητᾶτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὸν βιότον ἔχων. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπεσε ἄνδρες Χῖοι ἔμπειροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἀπεστέργον ἀκηκοέναι πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορίδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τις ὑπεδεικνύμενος τὰ

A Cuma deinde abiens ad Phoceã contẽdit, imprecãs interim Cumanis nequis vnquam insignis poeta ĩ illa regione exisseret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autem eodem modo sibi victum parauit, in conuẽticulis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore apud illam Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduersa Homeri poesi, huiusmodi verbis Homerum com- B pellauit, paratum se inquiens & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens, ad se deferret. Homerus, iam ministerii alicuius atque adeo necessariorũ indigens, recipiendam hanc conditionem putauit: commoratúsque apud Thestoridem, minorẽ illam fecit Iliadem, cuius ini- C tium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte satis mala plurima vexit,

Phocaidem quoque quam vocant, Phocenses apud se conditã ab Homero asserunt. Iam verò Thestorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero cõmunicata descripsisset, cõstituit è Phocea discedere, Homeríque poesin pro sua venditare. Vnde D factum vt quũ Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi sit vsus disticho,

[a] Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

a Legendo Θεστορίδη, θνητ. &c.

Thestorides igitur relicta Phocea in Chium concessit: vbi erecto ludo, carmina illa pro suis euulgans, egregiam simul laudẽ sibi parauit & fructũ haudquaquam vulgarẽ. Porro Homerus E suo eodémque more viuere pergebat apud Phocenses, nimirũ è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo pòst, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à

quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostẽtari, Homerus intelligens cõtinuò Thestoridẽ esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum portum adiisset, neque offẽdisset nauem qua traiiceret, essent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam soluere pararent, bellè conuenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem se nauigationis reciperẽt, multis blandisque vsus verbis, quibus quod poscceret persuaderet. Nautæ admittẽtes hominis preces, iusserunt nauem eum cõscendere. Quo impetrato Homerus confidens in naui, his versibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperióque regis, spatioságque culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, vẽtósque secundos,
Qui mihi sũt comites placidi, nauisque magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Aërius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis iusti me fac succedere tectis,
Vlciscíque virum qui me improbitate fefellit,
Læsit & hospitii sacra iura Iouémque benignum.

Vbi verò secundo vento Erythræam appulisset, Homerus in naui diuersatus est. postero autẽ die nautas rogauit vt aliquẽ prẽberẽt qui ad vrbem eum perduceret. Illi obsequuti, ducem itineris vnum è suis permiserunt. Quúmque iam pergendo ad Erythræam appropinquasset, deprehendissétque vrbem asperam atque montosam, in hæc prorupit carmina,

O sacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aspera contrà aliis, in quos cõuerteris iram,

Ingressus deíde Erythræorũ vrbem, percõtatur de naui. Et quũ fortè quidam occurrisset salutaturus, qui cum

Α ἔπεα ταῦτα γραμμάτων διδάσκαλος, κέρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος καταγνοὺς ὅτι Θεστορίδης αὐτὸς εἴη, ἅτε πρότερον ἐωυτῷ ἐπιτυδαζειν εἰς τὴν Χίον ἀπικόμενος. καταβὰς δὲ ὅπου τὸν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατέλαμβανε οὐδὲν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ὅτι ξύλου προεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθραίης τὸ πλοιῶ ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἐζήτεε τοῦτό τε τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγαγὼν λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν εἰς ὃ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐλοὺς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἕζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ζαθοῦ Ἑλικῶνος.
Δός μ' οὖρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἱδέσθαι
Ναύτας, οἵ μοι πομποὶ ἠδ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δός μ' ἐς νεωσώρας ὑψιρήμνοιο Μίμαντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε κυρῆσαι.
Φαῖά τε πισαμίλῳ ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠδύσατο Ζηνὸς ξένιον ξενίλιόν τε τραπέζην.
ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο βύπλοησάμενοι ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τῷ αὐλῷ ὅπῃ τῷ πλοίῳ ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐζήτεε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν· οἱ δὲ συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. πορευόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης τε ὀρφνῆς οὔσης, φθέγξεται τάδε ἔπεα,

Πότνια γῆ, πολύδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δή τοῖς μὲν φωτῶν βόζοντας ἐτύχθης,
Τοῖσι δὲ δυσζώλοις καὶ πηχεῖ οἷς ἐχολώθης.

ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπεπρώτησε τοὺς τῦ ἐς τὴν Χίον πλοῦ· καί τινος προσελθόντος αὐτῷ τῶν ἐωρακότων ὁ

359

τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀσπασαμένου, ἐζήτησεν αὐτὸ A in Phocea vidiſſet, ab hoc contẽdit vt ſecũ diſpiceret ſicubi nauis
σωνεξωρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως αὐ εἰς τὴν appareret qua in Chiũ tranſmitteret. Atque quũ in portu naua-
Χίον διαβαίη. ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος οὐδὲν libúſque nullum reperiretur trai-
ἦν ἀπόλον, ἄγει δὲ αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων ectitium nauigium, ille Homerũ
τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει ad eum locum ducit vbi piſca-
μέλλουσι τῇσι διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐ- toriæ nauiculæ ſtationem habe-
δέετο προσελθὼν ὁ ἄνων αὐτὸν αἰαλαβεῖν bant. Et forte fortuna incidit in
τὸν Ὅμηρον. οἱ δὲ, οὐδένα λόγον ποιησά- quoſdam qui in Chium erãt trai-
μενοι, ἀπῆγον· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα, ecturi. Hos adiens precatus eſt
vt Homerũ tranſportarent. Ve-
Ναῦται ποντοπόροι, συγερῇ σὺν ἀλίγκιοι ἄ- rùm illi nullis precibus permoti, B
τῃ, nõ recepto Homero ſoluerũt. Ho
merus autẽ hæc cecinit carmina,
Πτωχάσιν αἰθυίῃσι βίον δύζηλον ἔχοντες, *Inſidi nautæ, gẽs diris triſtioripſis,*
Αἰ δείδατε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδον- *Sæua quibus veluti mergis dant*
τος. *æquora victum,*
Si vobis nulla eſt hominum reue-
Δῆνοὶ γὰρ μέτοπις ξενίου Διός, ὅς κ' ἀλίτη- *rentia cordi,*
ται. *At ſperate Iouẽ, ſummo qui regnat*
Olympo.
ἁμαρτοῖσι δὲ αὖθις ὀϊζύεσσι, σὺν αὐτίου αὐτέμου *Triſtis enim vultus Iouis eſt, pœ-*
γλωμῶνος, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς ὃ χρεῖον *naque paratæ,*
αἰαδραμεῖν ὅθεν αἰπήγαγον, καὶ ὁ Ὅμη- *His quibus hoſpitii non eſt pia teſ-*
ρος αἰαλαβεῖν καθήμενον ὅτι τῆς κυμα- *ſera curæ.*
τωγῆς. μαθὼν δὲ αὖθις πεπαλινδρομηκό- C
τας, ἔλεξε τάδε,

Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαθεν ὁ αὔεμος αἴτιος γλώμωνος· ἀλλ' ἔτι καὶ νεῶ με δέξασθε, καὶ ὁ πλοὺς ὑμῖν ἔσται.

Οἱ δ' ἁλιῆς, ὡς μεταμελίη γλῶθοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἑκόντα συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, ἐν ἡσυχίῃσι ὄντι ἀπὸ τῆς. οἱ δὲ D
μετὰ δὴ ἁλιῆς πρὸς ἔργον ἐτράπησαν· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅτι τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τῇ δὲ ἡμέρῃ περιόμενος, ἐν πλατεῖ ὄμβῳ, ἀπίκετο εἰς ὃ χρεῖον ὁ Πίτυς καλέεται. καὶ ἐνταῦθα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὴν νύκτα, ὅτι πίπτει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετρέουσι τρόβιλον, οἱ δὲ κῶνον, καλέουσιν.

360 ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπη τάδε,

Ἄλλη τίς σου πρόκη ἀμείνονα καρπὸν ἴησιν

Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπίδυκος νεμέσεσ- E
σης,

Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ἐπιζυγίοισι βεγ-
γεῖσιν

Ἔασται ὅτ' ἂν μὴ Κεβρηνίοι ἄνδρες ἔ-
χωσι.

Recepto Homero rurſus vela faciunt: quúmque exacto itinere littus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi, Homerum in littore ea nocte relinquunt. Vbi diluxit, itineri ſe accingẽs oberránſque, ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illícque quieſcenti noctu pini fructus eſt illapſus, quẽ aliqui τρόβιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit verſus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fouet vmbroſis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum venient Martis valideque ſecures,
His vbi conſiſtet campis Cebrenia pubes.

eo enim tẽpore Cumani Cebrenia ad Idã montẽ ędificare parabãt, vnde ferrũ effoditur. Cæterùm illinc abiens Homerus, vocẽ caprarum quæ ibidẽ fortè pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatósque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multúmque admiratus fuisset, quòd nimirum cæcus existens eò locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quísnam esset & cuius rei indigens, quibúsque modis ad inhabitata illa vastáque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [a] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensóque igne cœnam instruxit: qua appósita iussit cœnare secum hospitem. At verò quum canes à cibo absti nentes non cessarent suo more cœnitãtem adlatrare, Homerus Glaucũ his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, paréque monenti:
Præforibus stabuli canibus sua fercula primùm
Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures veniẽt ad septa dolosi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuítque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores suos, ciuitatésque quas adiisset, cõmemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione stupebat: erátque iam tum cubandi tempus, & quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad herum suum proficiscí, animo hæc de Homero indicandi. Proinde cõmissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quamfestinantissimè iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen)

a Nec enim inhumanus (vt cõiicere licet) erat Glaucus. *Vel, Nõ inhumanum enim fuisse Glaucũ Verisimile est.*

Α τὰ δὲ Κεβρήνια τοῦτον τὸν χρόνον κτίζειν Κυμαῖοι προεσκευάζοντο τοῖς τῇ Ἴδῃ, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. ἐντεῦθεν αἰγας ὁ Ὅμηρος ἐπορᾶτο τῷ φωνῇ τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ἐλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, αἰσχεσθη. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμεν ὀργαλέως, τάς τε κύνας ἀπεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ὅτι πολλῷ δὲ χρόνον ἐν θυμῷ ἦν, ὅκως τυφλὸς ὤν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους,
Β καὶ ὅ, τι θέλων προσελθὼν τε μιν ἱστορέει ὅστις τε ἦν, καὶ τίνι ἔργῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀστιβέα χωρία, καὶ τίνος χρῃζόμενος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκτον προσηγάγετο. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικε, οὐκ ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀμαλδύνων δ' αὐτὸν αἰτηλογεῖ ὅτι τὸν σταθμὸν· πῦρ δὲ αἰσχύσας, δεῖπνον προεσκευάζετο, καὶ προσηδαίς, δειπνεῖν ἐκέλευε ὁ Γλαῦκος. τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐσθιόντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνοῦντα, κα-
C τάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τάδε,

Γλαῦκε πέπον, ὀπιθεν δ' ἔπος τὸ σὸν φρεσὶ θῆσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ὀπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοιῶαι· ὡς γὰρ ἄμεινον· ὃ γὰρ καὶ πρόσθεν ἀκυὴς
Ἀνδρὸς ἐπ' ἀργαλέου, καὶ ἐς ἔρκεα θῆες ἰόντος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἔπαθε τῇ πρα-
D νέσει, ᾗ οἱ θυμῷ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, ἀμφὶ λόγων εἱστεῶντο. ἀπηγεομένου γὰρ Ὁμήρου τήν τε πλάνην τὴν ἑωυτοῦ καὶ τὰς πόλις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων. καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἦν, ἀνεπαύετο· τῇ δ' ὑστεραίῃ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεσθαι, σημανέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ὑπερέμενος δὲ τῷ σὺν δούλῳ νέμειν τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι
E ἀμφὶ τὰς χέων πορεύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τῷ χωρίου τούτου)

καὶ συγχαίρομενος τῷ διασώσει, ἀπηγέετο τῷ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς τε αὐτὸ τῆς ἀφίξιος, ὃν θαύμασι ποιούμενος ἠρώτεέ τε ὅ,τι χρὴ ποιέειν οἱ αὐτῷ. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν παρῃνέετο τῷ λόγῳ, κατεγάωσκε δὲ τὸν Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τοὺς αἰσυμπόρους δεχομένου καὶ πρέφοντος. ἐκέλευσε δ' ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν παρ' ἑαυτόν. ἐλθὼν δὲ παρὰ τὸν Ὅμηρον διηγήσατο τοῦτο ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε πορεύεσθαι τὸν ξεῖνον· οὕτω γὰρ οἱ παρήξειν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε πορεύεσθαι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἦγαγε παρὰ τὸν διασώσαντα. ἅμα λόγῳ δὲ ἰὼν παρὰ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, βουλόμενός ἐόντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἐπειδή τε αὐτὸν μᾶλλον, καὶ τῶν παιδίων ἐπεμέλετο ποιεῦντος. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες οὐ πολλοί. τούτους οὖν αὐτῷ παραδιδοῖ παιδεύειν. ὁ δὲ ἐπῄνεε τοῦτο· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίαν, καὶ ἐπικιχλίδας, καὶ πάντα πάντα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἐν τοῦτο ἐποίησε παρὰ τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει εὐδόκιμος ἤδη ἐγίνετο ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ᾤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου· χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου παρῆσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κάρτα δόξιος ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θαυμασταὶ αὐτοῦ κατεῖστασαν. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἔγημε ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῶν ἄγαμος ἐτελεύτησε, τῷ δὲ συνοικίσιον ἀνδρὶ Χίῳ. ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν τῷ εἶχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμνοντα τὰς ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ ἐσῆλθεν ἐκτενῶς, τιμῶμαι αὐτοῦ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἕταῖρον φάς εἶ· ποιήσας, Ὀδυσσεύ, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ἐπιτρέψαι τὸν οἶκον, ἐόντα Ἰθακησίων ἄριστον καὶ δικαιότατον. πολλαχῇ δ' καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμᾷ αὐτὸν, τὴν Ἀθηναῖ, ὁπότε ἐς λόγον τινὰ καθίσαται,

herúmque ſuum adiens, narrauit de Homero quemadmodum res ſe habebat: quòd nimirum pro miraculo aduẽtum hominis duceret: demũ rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuntio, cœpit cũ Glauco expoſtulare, qui quoſlibet citra delectum errones mutilóſque reciperet alerétque: tamen præcepit vt hoſpitem ad ſe perduceret. Glaucus verò ad Homerum reuerſus narrauit, iuſſitque ſequi ſe in vrbẽ. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ ſucceſſum. Quibus non grauatim aſſentiens Homerus, capratiũ ſequitur. Hic Chius *Glauci herus* vbi in colloquiũ cũ Homero veniſſet, reperiſſétque hominem eſſe [a] cordatum, multáque rerum peritia inſtructum, cœpit ſuadere ei vt apud ſe commoraretur, liberorúmque quos habebat adoleſcentes, formandorum curam ſuſciperet. Ille acceptа conditione, pueros ſibi cõcreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque iuuenilia ludicráque eius extant, apud Chium illũ condidit in Boliſſo. hínque cœpit per vrbem inclareſcere. Iam verò Theſtorides, vt primùm intellexit Homerum adeſſe, nauigans è Chio fugam capeſſebat. Deinde progreſſu temporis impetrata ab hero Chium viſendi copia, vrbem adiit, ludúmque illic inſtituens, pueros carmina docebat. Id quum magna [b] felicitate Chiis facere videretur, multos ſibi admiratores cõciliauit. [c] Hinc igitur victum parans tolerabilẽ, vxorem duxit, è qua duas ſuſcepit filias, quarũ vna deceſſit innupta, alteram viro Chio elocauit. Enimuero hic poeſi manum admolitus, gratiam habuit bene de ſe merẽtibus. Et primùm quidem Mentori Ithacẽſi, in Odyſſea, vt qui laborantem ex oculis curauiſſet in Ithaca. huius enim beneficii gratia eius nomẽ poeſi ſuæ inſerens, Vlyſſis fingit ſociũ: cuius fidei Vlyſſes, Troiam nauigãs, domũ familiámq; cõcredi-

a Naturali ingenii dexteritate præditum.

b Dexteritate

c Hinc igitur quum ſatis ſupérque facultatum comparaſſet: *Vel Quum abũdè magnas facultates acquiſiſſet.*

derit, tãquã Ithacẽſiũ præſtãtiſſimo atq; æquiſſimo. Aliis etiã pleriſq; locis eundẽ laudib⁹ vehit, ſiquidẽ Mineruã, quoties cũ aliquo humana ſpecie cõgredi fingit,

Mentori idẽtidem tradit assimilatam deã. Ad hæc Phemio præceptori gratiã eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit. in hæc verba,

Phemius at cunctis præstãtior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hanc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locáque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commeminit his versibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venienté ad sutrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inferfit his versibus,

Comminus acceßit clypeo septẽplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Vrbe in Hyle Tychius: nõ sutor doctior alter.

A poesi verò hac inclarescés Homerus, nõ per Ioniam solùm celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iam eruditionis existimatione augescentem multi viserent, incidérũt fortè qui suaderẽt vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impensè cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Cõmodúmque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidẽ Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnificè laudibus vehit, in nauium catalogo,

Ortum ab Erechtheo populum: nutriuerat illum
Pallas Erechtheum, tellus quẽ vasta crearat.

Menestheum etiam, ducẽ Athenienſium, tradit in exercitu tam pedestri quàm equestri ordinando peritissimum, idque his carminibus,

A τῷ Μέντῃ εἰκέλῳ ποιῆ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑωυτῆ διδασκάλῳ ἐυφεΐης καὶ διδασκαλείης ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι,

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστε πολλὸν ἐκήδετο πάντ' ἀείδων.

Καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀείδετο κάλλιν ἀοιδὴν
B μέμνηται δὲ καὶ τῆ ναυκλήρου, μῦθ' οὗ ἐκπερεέπλωσεν, καὶ εἶδε πόλιας τε πολλὰς καὶ χώρας, (ὧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος ὄβριμος υἱὸς
Υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσων.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα προῒς ὁ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

C Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃν ὦι Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὑλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης βιβλίοις μεῖ Ὅμηρος πρεῖ τε τὴν Ἰωνίδα, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη πρεῖ αὐτοῦ λόγος ἀναφέρεται· καὶ
D οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ βιβλίοισι πρεῖ τὴν ποίησιν, ἀπικνεομένων πολλῶν, σπουδὴν ἐποιέετο οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ προσεδέξατο τὸν λόγον, καὶ κάρτα ἐπεθύμεε ἀποδημῆσαι. καταμαθὼν δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν βιβλίοισι πεπαιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλωσύνης ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

E Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς πρώτων εἴη ἄρχος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππόταν, ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν

Τὸν αὖθ' ἡγεμόνθ' υἱὸς Γενεσθο Μενεσθεύς
Τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ὀπιζδόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.
Αἴαντα δὲ τὸν Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους σὺν νηῶν καταλέγω ἔταξε τοῖς Ἀθηναίοις, λέγων τάδε,
Δὶς ἕξ δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγω δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.
ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσείαν τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, ὑμῆσαι τούτου τὴν ἄλλων πολλῷ μάλιστα,
Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·
Δῦσε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.
ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταῦτα, καὶ τοιαυτασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος πλεῖσθαι τὸν πλοῦν, τοιοῦτός τις Σάμιος. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε χρόνον ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπεγνωκότα, τοιοῦτος αὐτὸν ὑπεδέξατο ὁ Χίος, ἐλθὼν ἐς τοὺς φράτορας διηγήσατο, ὡς ἐπαίνῳ μεγάλῳ πανδήμους αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δέ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσιν τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες οἱ ἡμέτεροι συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἦλθε μετὰ τοῦ καλέσαντος. παρυβρίζεται γυναιξὶ κουροτρόφῳ θυούσαις ὑπὸ τῇ τελούσῃ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτόν, διαχειρώσασα τῇ ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο τὸν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φλαύξαμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κουροτρόφῳ θύουσα· ὁ δέ, ἀχθόμενος, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι ὀχθήσαντος κουροτρόφε, δός δὲ γυναῖκα
Τῶνδε νέων μνῆναθαι φιλότητα καὶ εὐνῆ,

A *Hos tunc ducebat patria virtus Meneſtheus,*
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.
Aiacem verò Telamoniũ ipſóſque Salaminios Athenienſibus in nauium nomẽclatura annumerauit, ſic ſcribens,
Bis ſex è Salamine rates Telamonius Aiax
B *Egit, & adduxit ſtatuens in littore iuxta*
Cecropias naues.
Poſtremò in Odyſſea Mineruã, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſiũ vrbem, quam præcipuè colebat, conceſſiſſe fingit.
Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectáque Erechthei ſubiit.
Hæc vbi hunc in modum meC ditatus compoſuiſſet, animo in Græciam traiiciẽdi, cõmodùm profectionem capeſſés, Samum appulit: contigitque fortè vt eodem tẽpore Samii Apaturia feſtũ agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam antè in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicauit tãti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius,
D Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtũ agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem feſtũ cõcelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quũ iam illuc quò vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Cærotropho ſacra faciebant. Sacrificã occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiẽs, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo voluens, rogabat quiſnã eſſet q̃ loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierẽ eſſe quæ Cærotropho ſacrificaret. Quod audiẽs Homerus, huiuſmodi carmina protulit,
Dine preces audito meas, mulierque facẽ iſta,
Auerſata terum iuuenili ætate vi-

Canorum veterúmque ſenum ca-
piatur amore,
Eſt atas effecta quibus, ſed prompta
voluntas.

Vbi verò ad contribulum collegium acceſſiſſet Homerus, iámque in limine ædium conſiſteret in quibus epulum inſtructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poetam ceciniſſe, alii poſtea accenſum quàm carmina iſta ceciniſſet,

Vt patris, nati, ſic turres ſunt decus
vrbis:
Sic & equi campum decorant, ſic
æquora naues,
Sic & opes ornant ædes: præſentia
regum
Auguſto in ſolio decorat fora lata
ſedentum:
At lucente domus multo eſt auguſtior igne.

a Quum autem ingreſſus eſſet, & accubuiſſet.

[a]Ingreſſus autem reclinatúſque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admiratióneque ab accúbentibus eſt habitus, ibidémque ea nocte cubile ſibi parauit. [b]Craſtino die conſpicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulaſque coquebant, quum intelleXiſſent hominem eſſe eruditum,

b Poſtridie autẽ abeuntem eum conſpicati ſig.

c Aduocarunt & iuſſ.

[c]compellatum iuſſerunt canere, pollicentes cùm tegulas, tùm alia, qualia ea cunque eſſent quæ haberent, ſe illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quę vocantur Caminus, *id eſt, fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, D
iſta canemus,
Huc ades ô Pallas, dextráque fo-
ueto caminum,
Pulchrè vt dureſcant calices, &
mollia cuncta,
Siccentúrque probè, & figulis lu-
cra magna reportent,
Vendita pérque forum multa, &
per commercia, multa.
Sic iltis quæſtus creſcat, prudentia
nobis.
At ſi depoſito iuuat irridere pu-
dore, E
Huc precor vt peſtes veniant quæ-
cunque per orbem
Graſſantur, fundãt & in hunc ma-
la cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:
Contere tu Pallas flammámque & vaſa camini,
Ille licet rapido multùm nunc ferueat æſtu.

Α Η' ἡ' ὅτε τε πὶ δῶ πολιοκροτάφοισι γέ-
εσσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀπαμβλιώεται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.
ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὸν φρήτριον, καὶ τὸ οἶκου
ἔνθα δὴ ἐδαίνυντο, ὅτι τὸν οὐδὸν ἔχει, ὃν μὲν
λέγουσι, καμόμενον πυρὸς ὑπὸ τοῦ οἴκου, οἱ δέ
φασι τότε σκηκάδας σφᾶς, ὅπῃ Ὅμηρος
τὰ ἔπεα εἶπεν,
Ἀνδρὸς μὲν τε φθίμενος, παῖδες· πύργοι δέ,
Β πόλησς·
Ἵπποι δ' ὑπὸ πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὖ ἔργα οἶκον. ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες
Ἠμὲν εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὁρᾶσθαι·
Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.
Εἰσελθὼν δ', καταπαυσθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν
C φρατόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ὑπὸ θαύμα-
τι εἶχον· ἐν τότε μὲν τὸν κοίτον αὐτῷ ἐποι-
ήσαντο Ὅμηρος· τῇ δ' εἰσαύριον ἀποπορθυ-
όμενον ἰδόντες κεραμέες πρὸς, καμινον ἐγ-
κόντες κεράμου λεπῖδ, παρεκελέυσθη-
το αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐκέ-
λευόν σφιν ἀείσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τῶ
κεράμου, καὶ ὅ,τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν· ὁ δὲ Ὅ-
μηρος ἀείδει αὖθις τὰ ἔπεα τάδε, ἃ κελέ-
σθη καμίνος,
D Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεράμῆες.
Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπέρεχε χεῖρα καμίνου·
Εὖ δὲ μελαινέσθω κύτλοι, καὶ πρῶτα μάλ' ἔργα·
Φρυγθῆναί τε καλῶς καὶ τιμῆς ὦνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιᾶς,
Πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δ' ἦ δὴ ὡς σφι νοῆσαι.
Ἦν δ' ὅτε αἰσχύνῃ τε φθέντες ψεύδη ἀ-
E ρηθε,
Συγκαλέω δ' ἤπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σίωτεά τ' ὀμῶς Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβετον,
ἠδὲ Σαβάκτεα,

Ὠμόδαμάν θ' ὃς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ προείξῃ.
Πεῖθε πυραίθουσάν τε δώματα, σεῦε δὲ κάμινος
Πᾶσα κυκηθείη, κεφαμέων μέγα κωκυσάντων.
Ὡς γράδυ ἱππείη βρύχῃ, βρύχοι δὲ κάμινος,
Γαίτ' ἔνθα δ' αὐτῆς κεφαμήια λεπτὰ ποιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακα Κίρκη,
Ἄγχια φάρμακα βάλλε, κάκχεε δ' ἀλγεά τε καὶ ἔργα.
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολίας Κενταύρους,
Οἵ θ' Ἡρακλείοις χείρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο.
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δὲ κάμινος.
Αὐτοὶ δ' οἰμώζοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὀφθέων αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνην.
Ὅς δέ χ' ὑπερκύψῃ, δεῖ τούτου πρῶ σέθοντον
Φλεχθεὶς ὡς πρώτης ὀπίσατο αἴσιμα ῥέζειν.
Ἀλλ' ὁ χειμάζων δὲ ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νουμηνίαις ἐσπορθύομενος ἐπὶ τὰς οἰκίας τὰς εὐδαιμονεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἀκολείτην Ἐρεσιώνη, (ὠδήγεον δὲ αὐτὸν καὶ συμπροήσαν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)
Δῶμα περιστεφάνωμαθ' ἁδρὸς μέγα δυναμήριος,
Ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Ἀὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσῃσι
Πολλός, σεῦ πλούτῳ δὲ καὶ εὐφεσσιύνη τεθαλυῖα,
Ἐρρώμη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἀγλέα, μεσταὶ μὲν εἶεν,
Κυρεαίη δ' αἰεὶ χεὶρ καρδόπου ἔρποι μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ καλὸν διφρεύσα βήσεται ὔμμιν.
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι καταιβάτας ἐς τόδε δῶμα.

Insuper Omodamus fornáque & damna dat arti.
Omnia miscet o, fornacem, vasa, domúmque,
Vt fragor immensus fiat, figuléque tremiscant:
Non secus ac malæ crepitu claudũtur equinæ,
Sic subita fornax crepitétque cadátque ruina,
Inque lutũ redeant calices & vasa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incãtare perita,
Inque ipsos & opus tua noxia spargе venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quíque manu Herculea cecidere supérque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipsúmque caminum
In nihilum penitus redigãt. figuli ista videnus
Plorent, & lacrymis spectent ingẽtia damna.
Improbitatis ego spectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem respicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penitúsque perurat.
Sic scelus agnoscent omnes, atque inde cauebunt.
At verò in Samo hybernans, calendis potẽtiorum ædes ostiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Eresione *hoc est, ramalia*, vocãtur: ducente eũ comitãtéque aliquot puerorum indigenarum choro,
Venimus ad magnas ades ciném que potentem,
Cuius diuitiis resonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilaris; Charitésque sequuntur:
Vasa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laborata Cereris repleta canistra.
Excelso curru nurus hic portetur, & ipsam
Veloci cursu reuehant ad limina muli.

Hæc premat electrum pedibus, telásque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.
Aſſumus in p rta: ſeu munera ferre placebit,
Seu nihil, eſt tamẽ hinc abeũdi certa voluntas.
Non etenim hîc habitare diu nec adeſſe paramus.

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas profiſciſci: ſoluéníſque vnà cum popularibus quibuſdam, ad Ion appulit: vbi ſtationem non ad vrbem ſed in littore habebant. Hîc cõtigit Homerũ grauiter ægrotare: egreſſus igitur è nauí, in crepidine littoris iacebat ægrotus. Quúmque diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarẽtur, ſubinde plerique [a] ex vrbe Homero vacabant, cúmque audientes, reuerenter obſeruabant. Iã verò nautis cæteríſque aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum conſidentibus, fortè pueri piſcatores eò appulerũt: qui è nauicula egreſſi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præſẽtibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcũque cepimus, reliquimus: quæ verò non cepimus, nobiſcũ portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum ſe, quum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco, pediculos venatos: & horum quotquot cepiſſẽt, abieciſſe: quos autem non inueniſſent, domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Hi vos, o pueri, tales genuere parẽtes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremũ diẽ clauſit Homerus in Io, nõ

a Ex vrbe deſcẽdentes, operam Homero dabant, eúmque audientes admiratione proſequebãtur.

Α Υ τὴ δ᾽ ἰσὸν ὑφαίνοι ὅτ᾽ ἠλέκτρῳ βαΒ
καῦμα.
Νῦμφή σοι νύμφη σύναυσος, ὥστε χελιδών.
Ἔρχ᾽ ὦ τοξοφόρων κὴ εἰ μάλα τοῖσι δώσεις,
εἰ δὲ μή,
Ο Υ χ ἑσπόμεθ᾽· οὐ γὰρ σεωσικήσοντε σὺν ἁδὲ πλάνῃσιν.
ᾄδετο ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ
τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. κὴ ἀναχθεὶς μετὰ τινων ἐγχωρίων, ἀπενείχθη εἰς τὴν Ἰόν· κὴ ὡρμίσθησάν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀκτῆς. σεωσθεὶς δὲ τῷ Ὁμήρῳ κὴ πολύτι ἄρξασθαι μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ὅτι τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμουμένων αὐτῶν δι᾽ ἀπλοίαν, καταβαίνοντες αἰεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπεχόλαζον τῷδε τῷ Ὁμήρῳ, καὶ ἐν θυμάτι εἶχον αὐτόν, ἀκούοντες αὐτοῦ. τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινῶν ἠλθόντων τῷδε τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσάν παῖδες ἁλιῆες τὸν τόπον, κὴ ἐκβάντες ἐκ τῶ ἀκταίου, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, αἴ ἄ-
ρα δυνᾶσθε ἀμφιγνῶναι ἄρ᾽ αὐ ὑμῖν εἴ-
πωμεν. κὴ τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέγειν. Οἱ δὲ εἶπον, Ἡμεῖς ἄρα εἴλομεν, κατελίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἴλομεν, φέρομεν. Οἱ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτοῖς,
Ἃ᾽ ἕλομεν, λιπόμεθα· ἃ δ᾽ οὐχ ἕλομεν, φερόμεθα.
οὐ δυνάμενον δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες ὅτι ἁλιεύοντες, ὅσσην ἐδυνάατο ἑλεῖν κεφθίμους δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. κὴ ὅσους μὲν ἕλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδυνάατο, ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπεα τάδε,

Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάατε,
Ο Υ τε βαθυκλήρων, οὔτ᾽ ἄσπετα μῆλα νεμόντων.

ἐκ δὲ τῆς ἀθηνείας ταύτης σεωσθεὶς Ὅμηρον τελευτῆσαι ἐν Ἰῷ, οὐ τῷδε

ὃ μὴ γνῶναι τὸ τοῦδε τῶν παίδων ῥηθὲν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίᾳ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἰ῏ῳ, αὐτοῦ ὑπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπό τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων ὅσοι ἐν Ἀμαλθείῃ ἐγίνοντο αὐτῷ. καὶ ὁ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἴηται ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἡ τε ποίησις ἐξεπεπλώκει, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· ἔστι δὲ Ὁμήρου ὅδε.

Ἐνθάδε τὸν ἱερὸν κεφαλὴν κρύπτει γαῖα κεκλυτῶνος,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

ὅτι δὲ οὐκ Αἰολὰς Ὅμηρος, οὐδὲ Ἴων, οὔτε Δωριάς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμήρεσθαι πάρεστι· ἀνδρὸς ποιητοῦ τηλικούτου εἰκὸς ἔστιν τὰ νομίμων τῶν τοῦδε τοῖς αὐθεφήτοις ποιοῦντα ἐς τὸν ποίησιν, ἤτοι τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα ποιεῖν, ἢ τὰ ἑαυτοῦ, πάτρια ὄντα. ἤδη τοίνυν ὅ τε ἐνθένδε αὖθις τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱερεῖον γὰρ ἢ τὸν κρατῆσαν ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τὸν ἑαυτοῦ πατρίδα τεθηκυῖαν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μὲν τέρεν καὶ ἔσφαξάν τε καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

ἐν τούτοις γὰρ ὀσφὺς οὐδὲν εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὁ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ κατὰ ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολὰς ὤν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρῆτο, (οἷον Κατὰ δ' ἔβαλ' ὀστέ' ἀπὸ χλιδῆς ὁ γέρων, ἐπὶ δ' ἄμπεπα λείβε· νέοι δ' ἐπ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ὀπτὰ πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δ' ἄλλοι Ἕλληνες ὀπτὰ ῥιπῶν. ἓξ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολῆς τὰ πέντε, πέμπτε. τὰ μὲν δὴ ἐς τὸν γηγενέσιος καὶ τελευτὴν καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδε ἄν τις ὀρθοκερτόμενος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο.

(vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus verò in Io Homerus, à comitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in littore ibidem honorificè sepultus est. Cuius sepulcro multo pòst tempore Ienses, vbi poesis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt carmen elegiacum,

Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia diuinis heroũ ornauit, Homerum.

Porro quòd AEolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Doriésis, partim è iam dictis perspicuũ esse poterit, partim etiam his cõiecturis deprehẽditur. Siquidem poetam tãtum, qui hominũ peculiares mores in suam poesin transferre studuerit, par est aut laudatissimos excogitasse, aut patrios commemorasse. Iam verò carmina eius expendentes, indidem pronuntiabitis. nam quum sacrificii ritum huiusmodi quẽdam referat, aut ipse eundẽ tanquam probatissimum excogitauit, aut quòd cum patriis institutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulãt pecudes, & tergora cõstis
Diripiunt, femorúmque toros & crura recidunt,
In partésque secant geminas: tum pinguia nidor
Viscera nube tegit densa.

In his versibus de iliis nulla mẽtio, quibus in sacrificiis tamen vtebantur cæteri, præter vnam AEolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque versibus quòd AEolius existẽs, suæ gentis ritibus vsus sit,

—tum segmina carnium
Ipse focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda senex, & vina super nigrãtia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumstant.

AEoles enim soli intestina quinque verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus, etenim πίμπτε dicunt AEoles pro πέντε, *id est*, *quinque*. Atque hæc sanè de genere, vita interitúque Homeri à nobis relata sunt. Cæterùm ætatem Homeri, siquis diligenter rectéque ratiocinetur, ex hisce facilè deprehendet.

Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum pòst atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorsus haberet ciuitatem. Post Lesbum habitatam annis viginti Cuma AEolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti vigintiduo ad Xerxis vsque in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Troianũ bellum annis extitit Homerus.

A ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον οὐσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολὶς καὶ Φρικωνὶς καλουμένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρναν ἀπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.

B ἀφ' οὗ δὲ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτη ἐστὶν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξου διαβάσεως, ἣν στρατεύσαντος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξαντος τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥᾳδίως ἐστὶν ἀριθμήσαντα τὸν χρόνον τῷ βουλομένῳ ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθήνησι. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντοκτώ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΗΡΟΔΟ-
του βίος, ἐκ τῆς Σουίδου.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρ-
νασσεὺς τῷ γένει. καὶ ἀδελφὸν ἐγέ-
νετο, Θεόδωρον. μετῆλθε δὲ εἰς Σάμον διὰ
Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύ-
ραννον ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδηλις
γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας. τοῦ δὲ Πισινδήλιδος,
Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν ἰάδα
διάλεκτον ἠσκήθη μάλιστα. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν
ἐν βιβλίοις θ'. ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ
Περσῶν καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως.
ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον
ἐξελάσας, ὁρῶν ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονού-
μενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς ὃ θούριον ἀ-
ποικίζοντων ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς
ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ὅπου τῆς ἀγορᾶς
τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευ-
τῆσαί φασιν. ὅπου γράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐ-
τοῦ Μοῦσαι. ὅθεν Ἡρόδοτος λέγει ὁ Οὐάλ-
λας ἐν ὑποτολῇ. τίς οὖν ἀγνοεῖ τῶν Αἰ-
θιόπων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἡμῖν εὐφιλωτάτου σι-
τίου λόγον; ἀλφάγους γὰρ τῆς μάζης, θαυ-
μάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶ-
μεν· εἶτα πιστὸς ὁ Θούριος ἱστορικὸς δο-
κεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώ-
πων γνώμη, μετ' ὀναρ ἰδόντα τὴν παρ' ἡμῶν
διαίτην, ᾧ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν εὐθύμους
γλῶ ἱστορῆσαι. ὧν εἴπερ παρ' ἡμῖν ζηλώσαι
τὴν διαίτην ὑπεχειρήσει, οὐδὲν ἄμεινον διά-
κεισεται τοῦ τὸ κώνειον ἅπασιν ἐγκαμόντων, ἢ
τὴν ἀκόνιτον, ἢ τὸν ἑλλέβορον.

A EIVSDEM HERO-
doti vita, ex Suida.

HERODOTVS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnasseus, ex illustri genere natis, fratrem habuit Theodorum. Samũ se contulit, propter Lygdamin, tertiũ ab Artemisia tyrãnum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicã dialectum excoluit, & historiam li-
B bris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reuersus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniã deducebant, vltro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Musæ inscribuntur. De Herodoto, in epistola scribit Iulianus apostata, *Quis ignorat Aethiopum sermonẽ*
C *de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quum mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viueremus: sicui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnium quidem nostrum victus rationem vidisse tradunt ii qui orbem terrarum describũt. Quorum victum siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo melius quàm*
D *cum iis qui cicutam aut acontium aut elleborum bibissent, ageretur.*

EX CICERONE LIB. II. DE ORAT.

Apud Græcos autem eloquentissimi homines remoti à causis forēsibus, cùm ad cæteras res illustres, tum ad scribēdam historiam maximè se applicauerunt. Nanque & Herodotum illum qui princeps genus hoc ornauit, in causis nihil omnino versatum esse accepimus. Atqui tanta est eloquentia vt me (quantum ego Græcè scripta intelligere possum) magnopere delectet.

EX EODEM IN ORAT.

Quo magis sunt Herodotus Thucydidésque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominaui incidisset, lōgissimè tamen ipsi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim sine vllis salebris, quasi sedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primísque ab his (vt ait Theophrastus) historia commota est, vt auderet vberius quàm superiores & ornatius dicere.

EX EODEM, IN HORTENSIO, APVD NONIVM.

Quid enim aut Herodoto dulcius, aut Thucydide grauius? *&c.*

IDEM LIB. DE LEG. I,

Patrem historiæ *eundem vocat: atque hoc referēdum videtur ad illa verba quæ ex secundo de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, Herodotum illum qui princeps genus hoc ornauit. *nam de historiæ scriptione loquitur.*

EX M. FABIO QVINTIL. LIBRO IX,

vbi de compositione loquitur.

Itaque vt cōfiteor, penè vltimam oratoribus artem compositionis quæ perfecta sit, contigisse: ita illis priscis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero persuaserit, Lysiam, Herodotum, Thucydidem, parum studiosos eius fuisse.

Aliquanto pòst,

In Herodoto verò cùm omnia (vt ego quidem sentio) leuiter fluunt, tum ipsa Ἁλὼς habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

IDEM LIB. X,

Historiam multi scripsere præclarè: sed nemo dubitat duos lōgè cæteris præferendos: quorum diuersa virtus laudem penè est parem consequuta. Densus & breuis, & semper instans sibi Thucydides: dulcis & candidus & fusus Herodotus. Ille concitatis, hic remissis affectibus melior: ille concionibus, hic sermonibus: ille vi, hic voluptate.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ τοῦ Κνιδίου Περσικῶν ἐκλογαί.

EX CTESIÆ scriptis quæ Persica nominata sũt, excerptę à Photio historię.

ΚΤΗΣΙΟΥ τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ἐστὶ κγ'. ἀπ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἓξ τά τε Ἀσσύρια διελαμβάνει ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν ἀπὸ μύθου τοῦ ζ' τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζ' καὶ η' καὶ ι' καὶ ια' καὶ ιβ' καὶ ιγ' διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τοῦ μάγου, Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου. σχεδὸν ἐν ἅπασιν αὐτοῖς εἰμένα Ἡροδότῳ ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ φεύγειν αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν ἀποκαλῶν· καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ, φησὶ δὲ αὐτὸν, τῶν πλείονων ἃ ἱστορεῖ, αὐτόπτην γενόμενον, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστάντα, οὕτως τὴν ἱστορίαν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τοῦτο ποιεῖ ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ξενοφῶντος Γρύλλου υἱοῦ διαφωνῶν. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ καὶ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξου (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία περιῆλθεν) ἐτύγχανε.

Φησὶν οὖν αὐτὸν περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κύρος προσῆκε γένος ἐκπεμπάζειν· ὄνομα δὲ αὐτῷ καὶ Ἀστυιγᾶν καλῶ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυιγᾶν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφῆναι ἐν τοῖς κρισπεδώδεσι τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυβέντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς Ἀμύτιος καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιτάμα. ὑπισχνεῖται δὲ Κῦρον, ὑπεκπέμψαι ἀναπρίνψ δηλ. τρεφλώσεων Σπιτάμα τε καὶ Ἀμυτίν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυιγᾶ. τὸν δὲ, ἑαυτὸν προσαγορεῦσαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν τρεφλωθείησαν οἱ παῖδες. ληφθέντα δὲ, πέδας παχείας ἐκ

CTESIAE Cnidii Persica libris vigintitribus cõtinẽtur: sed in sex prioribus res Assyriorum & quæcunque res Persicas præcessere, tractat: à septimo autem libro de Persicis rebus agit: at in septimo, octauo, nono, decimo, vndecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambysem, & magum illum, Dariúmque & Xerxem spectant, commemorat: ferè in omnibus repugnantia Herodoto narrans, illúmque in multis mendacem & scriptorem fabularũ appellãs: illo enim posterior est. Se autẽ eorũ quæ narrat, magna ex parte oculatum testem fuisse, aut certè, quæ videre non licuit, de iis à Persis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidisse dicit. Nec verò tantummodo ab Herodoti, sed etiam in aliquibus à Xenophontis Grylli filii historia dissentit. Floruit temporibus Cyri Dario & Parysatide geniti: qui frater fuit Artoxerxis ad quẽ regnum Persicum deuenit.

Scribit itaque statim de Astyage, eum genere Cyro iunctum non fuisse: illúmque etiã Astyigã vocat. Fugisse autem Astyigan à conspectu Cyri in Ecbatana, & in criscranis regiarũ ædium ab Amyti filia sua & eius viro Spitama occultatum fuisse dicit. at superuenientem Cyrum, non solùm Spitaman & Amytin, sed eorum etiam liberos Spitacẽ ac Megabernem de Astyiga per cruciatus interrogari voluisse: Astyigan verò seipsum patefecisse, ne propter se pueri cruciarentur, captúmque & cõpedibus crassis ab

OEbara vinctũ: nec multo pòst ab ipso Cyro liberatum, & non secus ac patrem honoratum obseruatúmque fuisse: filiámque Amytin primùm quidem tãquam matrem in honore habitam, postea verò Cyro nupsisse, quum Spitamas ejus vir esset interfect⁹ propterea quòd mentitus esset, ignorari à se dicens Astyigan de quo interrogabatur. Hæc dicit Ctesias de Cyro, iis quæ ab Herodoto referuntur dissimilia. Itémque illum aduersus Bactrios pugnauisse, & eam pugnã æquo Marte gestam fuisse. sed Bactrianos, postquam Astyigan Cyri patrem factum esse, Amytin autẽ matrem & vxorẽ, intellexerunt, spõte seipsos Amyti & Cyro dedidisse. Tradit etiam, Cyrum cum Sacis bellum gessisse, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepisse: eam autem, capto marito, exercitũ coegisse, bellúmque Cyro intulisse, & virorum quidem trecẽta millia, mulierum verò ducenta in aciem eduxisse: & Cyrum superauisse, viuúmque eum cum multis aliis cepisse: itémque Parmisẽ Amytis fratrem & tres eius filios. propter quos postea Amorgem liberatũ fuisse, quòd & ipsi liberati fuissẽt. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adiutũ, Crœso & Sardibus bellum intulisse. Narrat etiã quomodo OEbaræ consilio lignea Persarum simulacra in muro conspecta timorem incolis iniecerint, & propter hanc causã ipsa vrbs capta fuerit: & quo pacto ante captam vrbem, Crœsi filius pro obside datus fuerit, quum Crœsus diuino quodã spectro deceptus fuisset. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœso, filius in eius cõspectu fuerit interfectus, & mater hãc calamitatem intuita seipsam ex muro præcipitarit, nec tamen mortua sit: & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in vrbe, confugerit, ac mortua sit: & quomodo ter in templo vinctus à Cyro Crœsus, tertiùm arte oculos fallente solutus sit, quãuis templo sigilla circũposita essent, eorúmque custodia OEbaræ commissa esset: quomodo item illis qui vnà cum

A Οἰβαρῆ δεδῆσθαι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ
Κύρου μετ' οὐ πολύ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι· καὶ τὴν γυναῖκα Ἀμυτιν πρῶτον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα
δὲ ὑπὸ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τοῦ Κύρου, Σπιτάμα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπηρημένου, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρωτώμενον Ἀστυίγαν.
Ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο.
ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυίγαν μὲν, πατέρα
B Κύρου γεγονότα, Ἄμυτιν δὲ, μητέρα τὴν γυναῖκα, ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἐκόντες Ἀμύτει καὶ
Κύρῳ παρέδοσαν. καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κύρος, τὴν στρατηλάτευεν Ἀμόργιον
τὸν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης· ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς,
στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν στράτευμα, τριάκοντα μυριάδας
ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. ἡττᾶται Κύρου, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίᾳ, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων· Παρμίσην τε καὶ Ἀμύτιος
C ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἀμόργης ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ
Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, στενοχωρίαν ἔχων Ἀμόργιον· ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρῆ
Περσῶν εἴδωλα ξύλινα αἱ κατὰ τὸ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἅλω δὲ μετὰ ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις.
ὅπως τε περὶ τῆς ἁλώσεως δίδοται ὁ παῖς
Κροίσου ὑπ' ὀνείρου λέγω, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε 2
D δολοφραφουμένου Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς αἱρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ
παῖδος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει, καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς
πόλεως, περὶ τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει, καὶ θνήσκει. καὶ ὡς
τρὶς ὑπὸ τῶν ἱερῶν πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου,
λύεται τρίτον ἀοράτως· καίτοι σφραγίδων
περὶ ἱερῷ ὑπακειμένων, καὶ τούτων τὴν φυλακὴν
E Οἰβαρῆ ἐμπεπιστευμένων. ὅπως τε οἱ συν-

δούλωοι Κροίσῳ, τὰς κεφαλὰς ἀπετμήσοντο, ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κροῖσον. καὶ ὅτι ἀναληφθεὶς ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκοτωθέντων ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μάλιστα ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ περιείπετο, καὶ ἔδωκε Κῦρος Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρηνίην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων, ἐν ᾗ ἦσαν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, μύριοι. ἔτι δὲ Ἀστυαγαμβαΐῃ ὡς ἀποστέλλῃ Κῦρος ὁ Περσίδι Πετισάκην τὸν ἡμιάρρενα, μέγα πρὸς ἀμφὶ δυνάμενον, ἐνέγκῃ ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυάγῃ. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμυτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβάρας βουλεύῃ Πετισάκᾳ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυάγην, λιμῷ κτείνῃ δίψῃ ἀπολέσαι· καὶ γένηται. δι' ἐνυπνίων δὲ τοῦ μιάσματος μεμυημένος, Πετισάκης, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρίαν τοῦδε Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα τεδείρασα, ἀνεσταύρωσεν. Οἰβάρας δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πίσεται, κρίνει Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου τοιαῦτα χωρῆσαι, αὐτὸς ὅμως ἀποκαρτερήσας δὶ ἡμερῶν δέκα, ἑαυτὸν ἐξήγαγε. Ἀστυάγης δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ αὐτὸν (φασὶ) μέχρι Πετισάκη πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. Κῦρος δὲ στρατεύῃ ἐπὶ Δέρβικας, Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δέρβικες ἐκπηδήσαντες ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κῦρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνήρ· (συνεμάχοντο γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον) τοῦτον οὖν ὁ Ἰνδὸς πεσόντα Κύρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον, εἰς τὸν μηρόν. ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα αἰσθόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἡσσᾶται. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ Δερβίκων ἴσοι. μύριοι γὰρ ἐκ ἑκατέρων.

A Croeſo vincti fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione ſolutus Croeſus fuiſſet. Narratetiã, Croeſum in regias ædes adductum vinctúmque firmius fuiſſe: ſed quum tonitrua fulmináque irruiſſent, rurſum fuiſſe ſolutum: túmque Cyrum vix tãdem eum miſſum feciſſe. à quo tempore Cyrus cùm aliis humanitatis officiis eum proſequutus ſit, tum verò vrbem magnã nomine Barenen prope Ecbatana ei donauerit: in qua erant quinque millia equitum, peltatorum autem iaculatorúmque & ſagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo Cyrus Petiſacan eunuchum, qui apud ipſũ plurimùm authoritate valebat, in Perſas miſerit vt Aſtyigam à Barcaniis adduceret. nam & ipſe & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras conſilium dederit Petiſacæ vt in deſerto loco Aſtyigã relinqueret, & fame ſitíque conficeret. id quod factum eſt. At in ſomnis ſcelere patefacto, Petiſacas puniendus traditur Amyti, quę eũ expopoſcerat. Illa verò oculos eius effodit, pellémque detraxit, & cruci deíde affixit. OEbaras autem, timẽs ne eadẽ quæ ille pateretur, quãuis Cyrus nihil tale ſe permiſſurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipſe ſibi mortem conſciuit. Aſtyigas verò magnificè ſplendidéque ſepultus eſt, atque in deſerto loco cadauer eius intactũ permanſit, neque fuit à feris comeſum. leones enim cadauer eius, donec Petiſacas reuerſus acciperet, ſeruabant. Cyrus autẽ aduerſus Derbices expeditionẽ ſuſcipit, quorum rex erat Amoræus: at Derbices ex inſidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugãt. vbi ipſe Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus. nã Indi Derbicibus in bello opem ferebant: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant. Hic igitur Indus, quum Cyrus iã cecidiſſet, eum iaculo vulnerauit ſub coxa in femore: ex quo vulnere poſtea mortuus eſt. tũ verò ipſum adhuc viuũ, quũ familiares ſui erexiſſẽt, ad caſtra profecti ſũt. Occubuerũt autẽ in pugna illa multi Perſæ, & æquales numero Derbices. nã illorũ quoq. x. millia erãt.

Amorges verò quum audiuiſſet quod Cyro contigerat, feſtinanter venit, Sacarum equitum viginti millia ducēs. & quum Perſæ ac Derbices inter ſe conflixiſſent, tam ſtrenuè Perſæ ac Sacæ pugnarunt, vt penes eos victoria fuerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cū duobus eius filiis. occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Perſarum nouē millia: & regio in ditionem Cyri conceſſit. Cyrus verò ſub mortis tempus Cambyſem primum filium regem creauit: iuniorem verò nomine Tanyoxarcē, dominum Bactriorum & ipſius regionis, necnō Choramniorum, Parthiorúmque & Carmaniorū: & vt ſuas regiones à tributo ſoluēdo liberas haberet, ſtatuit. Ex Spitamæ autem liberis, Spitadē quidē Derbicibus præfecit, Megabernem autem Barcaniis: eóſque matri in omnibus obtēperare iuſſit. Quinetiam illos & mutuò & cum Amorge dexteras in amicitiæ teſtimonium iungere voluit: & illis quidem qui in mutua beneuolentia permanerent, omnia fauſta precabatur: at illos qui priores iniuriā illaturi eſſent, deuouebat. His dictis diem ſuum obiit, tertio à vulnere accepto die, quum annos triginta regnauiſſet. Atque hic finē habet vndecimus Cteſiæ Cnidii liber.

Duodecimus verò à regno Cambyſis incipit. Hic regnans iuſſit patris corpus per Bagapatē eunuchum apud Perſas ſepeliri, & alia quemadmodum à patre conſtituta erant, adminiſtrauit. Plurimum verò apud ipſum authoritate valebat Artaſyras Hyrcanius: ex eunuchis autem Ixabates & Aſpadates & Bagapates, qui etiam apud patrē maximus fuerat. Poſt Petiſacæ autē mortē, hic aduerſus AEgyptū & Amyrtæū AEgyptiorū regem exercitū ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud AEgyptiorum regem poterat, pontes & alias AEgyptiorū res prodidiſſet, vt ipſe AEgypti præfecturam conſequeretur. id quod factū eſt. ita enim cū eo Cābyſes pactus fuerat, primùm per Ixabatē Cōbaphei patruelē, & ſuis ipſe verbis poſtea. Quū autē Amyrtæū viuū cepiſſet, nullo alio

A Ἀμόργης δὲ ὡς Κύρου ἀκούσας, ὅπου δὴ ὡς γίνεται, ἔχων Σακῶν ἱππέας. καὶ πολέμου συρραγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων, νικᾷ κρατήσας ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς Ἀμοραῖος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τρισμύριοι, Περσῶν δὲ ἐννεακισχίλιοι. καὶ ὡς ἐχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κύρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσην μὲν τὸν

B πρεσβύτερον υἱόν, βασιλέα κατέστησε· Ταυοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον, ἐπέστησε διαδοχῇ Βακτρίων τῆς χώρας, καὶ Χορασμίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελῆ δ' ἔχειν τὰς χώρας διέσταλκε. τῇ δὲ Σπιτάμα παίδων, Σπιτάδην μὲν, Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγάβερνον δὲ, Βαρκανίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταξε. καὶ Ἀμόργῃ φίλον τοῦτον, τῇ δεξιᾷ ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις· καὶ τοῖς

C μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίαις ἀγαθὰ εὔχετο, ἐπῆρτο δὲ τοῖς χειρῶν ἄρξουσιν ἀδίκων. Ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ'. ὧν οἷς ὁ ἀπὸ Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἄρχεται δὲ ὁ ιβ' ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας. οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τῆς τροφῆς ἀφ' Βαγαπάτου τοῦ ἡμιάρρενος εἰς Περσας ταφῆναι νεκρόν· καὶ τἄλλα ὡς ὁ πατὴρ ὡρίσατο, διῳκήσατο. μέγιστον δὲ παρ' αὐτῷ ἠδυνάτο Ἀρτασύρας Υρκάνιος· τῶν δὲ

3 ἡμιαρρένων Ἰξαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος. καὶ μετὰ Πετισάκα θάνατον, οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιαρρένος, ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταστρεψάμενος τὰς

E τε γεφύρας καὶ πάντα τὰ Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ ἡγεῖσθαι ὑπάρχης Αἰγύπτου. ὁ γένηται. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης μετὰ Ἰξαβάτου τοῦ Κομβαφέως αἰσχίστου συνέθετο, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. ζωγρίαν δὲ λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον, οὐδὲν ἀνὸ

κακὸν

καὶ ὃν εἰργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάσσατον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠρετίσατο, ἐπαγαγόμενος. καὶ τὸν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν δὲ δύο. μάγος δέ τις Σφενδαδάτης ὄνομα, ἀμπτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Ταμυοξάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐγκαλῶν Βαλλάνην τὸν ἀδελφὸν Ταμυοξάρκου ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ. καὶ σημεῖον ἐδίδου τῆς ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθείη ἐλθεῖν, οὐκ ἂν ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν· ὁ δέ, χρείας ἄλλης ἀπαντούσης μοίραν, ἀνεβάλετο. παῤῥησιάζεται ταῖς ἐγκλήσεσι πλέον ὁ μάγος. Ἀμυτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἐῶν ὑπονοοῦσα, συνουδέτει Καμβύσην τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι. ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι, ἐπείθετο δὲ μᾶλλον. ἐγκεκεμμένου δὲ τοῦ μάγου ἧκεν Καμβύσου πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἐκκαλούμενος. καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, ἔνδον δὲ ἦν ἄλλον ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἀμύτιος εἰς πρᾶξιν ἀγαγεῖν τὴν μελέτην ἔπεισε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ πρᾶξις. ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῆς βασιλεῖ κοινωνῶν, βουλὴν τοιοῦτον· ὅμοιος ὢν αὐτὸς ὁ μάγος κείρεται τὴν Ταμυοξάρκην. βουλεύει συναρουμῶν αὐτὸν μὲν τῷ φονεύσαι, ὡς δῆθεν ἀδελφοῦ βασιλέως κτείνοντα, τὴν κεφαλὴν πρὸς πάσαις ἀποτμηθῆναι, τῷ δὲ τῆς κρυπτῆς ἀναιρεθῆναι Ταμυοξάρκην, καὶ τὴν ἐκείνου στολὴν ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον· ὥστε καὶ τῇ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Ταμυοξάρκην. καὶ γίνεται τοῦτο. αἵματι γὰρ ταύρου, ὃ ἔδει πιεῖν, ἀναιρεῖται Ταμυοξάρκης. ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Ταμυοξάρκης. ἐν λαβυρίνθῳ πάντας ὅτι πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰξαβάτου. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάῤῥησε τὴν πρᾶξιν. Λάβυζον δὲ ἡμιαῤῥένων πρῶτον οἱ ἐν ὄσῳ Ταμυοξάρκου, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐπιδείξας τὸν μάγον ὡς ἐσκευάτισο καθεζόμενον, Τοῦτον (ἔφη) νομίζετε Ταμυοξάρκην; ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας, Καὶ τίνα ἄλλον,

A ipsum detrimento affecit, nisi quòd illum in Susa cum sex millibus AEgyptiorũ quos ipse delegit, relegauit. Sed & vniuersam AEgyptũ subegit: obierúntq; in ea pugna AEgyptiorũ quinquaginta millia, & Persarum viginti. Quidam autem magus cui nomen erat Sphendadati, quũ fuisset ob delictũ verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cãbysem, & apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi in-
B sidias moliri dicens: argumẽtum etiam rebellionis addens, quòd, si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire iubet. ille verò aliquo negotio detentus, profectionem distulit. Túc verò magus eum audacius criminari. At mater Amytis verba magi suspecta habens, Cambysem filium ne fidem haberet mago, admonebat. at rex se non credere fingebat: quum tamen
C maximopere crederet. Quum autem tertiùm à Cambyse frater esset accersitus, venit: ipsúmque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. sed hãc cogitationem ad exitum insscia Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est. nam magus cõsilium cũ rege cõmunicans, hunc dolũ machinatur: Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat vt ipsi tãquam falso fra-
D tris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus iubeat: clàm autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, vt ex ipso vestitu Tanyoxarces esse iudicetur. atque hæc fiũt. nam hausto sanguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magꝰ illius veste induitur, & Tanyoxarces existimatur: diúque latet omnes præter Artosyran, Bagapatem & Ixabatem. his enim so-
E lis rem Cãbyses aperire ausus est. Cambyses autẽ Labyzo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos, & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum, ostendit sedentem, dixítque, Hunc esse Tanyoxarcem existimatis? Labyzus verò miratus, Quem aliũ,

dixit, esse putemus? Adeo propter similitudinē magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset, administrat. Post annos verò quinque, res tota declaratur Amyti per Tibetheum eunuchum, quem magus verberauerat, petítque Sphendadatem à Cambyse: qui dare noluit: quāobrem illa eū execratur, & hausto veneno moritur. Sed contigit vt sacrificante Cambyse, quū victimæ iugularentur, sanguis non flueret. qua ipse ex re magis etiam deiecto animo erat. Sed & Roxane puerum capite carētem peperit: magíque ipsi dicebant, hanc prodigiorum significationem esse, nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob cædem perpetratam minabatur: ideóque magis etiam angebatur. Quum autem Babylonem accessisset, & ibi paruum lignum cultro poliens, tempus vt falleret, femoris musculū percussisset: vndecimo die mortem obiit, quum duodeuiginti annis regnauisset.

Bagapatès autem & Artasyras, antequam Cābyses moreretur, consilium inierunt regni mago tradendi, qui quidem illo mortuo regnum adeptus est. At Ixabates sumptum Cambysis corpus in Persidem portauit. vnde veniens, dum magus sub Tanyoxarcis nomine regno potiretur, de eo apud vniuersum exercitū indicium professus est, eúmque infamauit. Quod quum fecisset, in templum confugit: indéque comprehensus est, & ei caput abscissum. Vnde septem inter Persas principes viri vnà aduersus magum conspirauere, Onophas, Idernes, Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi, quum inter se fidem dedissent, assumitur etiam Artasyras, prætereáque Bagapates, qui claues omnes regiarum ædium habebat. Illi igitur septem viri Bagapatis opera in regias ædes ingressi, magū inueniūt cum pellice Babylonia dormiētem. Qui quum illos vidisset, profiliit, & nullo instrumēto bellico reperto, (quoniá omnia Bagapates clam subtraxerat)

A ἔφη, νομιοῦμεν; τοσοῦτον ἐλώθησε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βακτρίους, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἀμυτις ὃ δρᾶμα ὑπὸ Τιβέθεως τοῦ ἡμιάρρενος, ὃν ὁ μάγος τυπτήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ Ⓦ Σφενδαδάτην παρὰ Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ δίδωσιν. ἡ δὲ ἐπαρᾶται, καὶ πιοῦσα φάρμακον, τελευτᾷ. θύει ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀπορρεῖ· καὶ ἀδυμεῖ. καὶ πίπτει αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀδυμεῖ. καὶ Ⓐ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὸν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι οὐ καταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ἐν νυκτὶ, ἀπειλοῦσα τῆς μιαφονίας· καὶ πλέον ἀδυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διατελοῦς χάειν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μυῶ, καὶ ἐνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέουτα εἴκοσι.

B

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτήσει, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα Ἰξαβάτης ἦλθε εἰς Πέρσας. τοῦ μάγου δὲ βασιλεύσαντος ὃν ὀνόματι τοῦ Τανυοξάρκου, ἦκεν Ἰξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ γραπτῇ πάσῃ, καὶ ἀφιαμβώσας τὸν μάγον, κατέφυγε εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθέν τε συλληφθεὶς ἀπετμήθη. ἐντεῦθεν ἐπὶ τῷ Περσῶν ὀθόσημοι συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νοφονδαβάτης, Μαρδόνιος, Βαρίσσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, ἐνείσχεσι Ⓦ μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν ὅπλων τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε)

C

D

4

δ' ἄφεσιν χρύσεον σφυτείψας, ⁊ λαβὼν τὸν πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, καταπεντηθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆνας ἑπτά. A

sedile aureum confregit, eiúsque pede arrepto, quum pugnaret, tandem à septem illis viris vulneratus, mortem obiit, quũ septẽ menses regnauisset.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τῷ ἵππου, καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις, τοῦτον, μηχανῇ τινὶ καὶ τέχνῃ, ὅπῃ ὁ ἥλιος πρῶτος ἀνατολὰς ἐφήσεται, χρεμετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφονίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄρηται. Δαρεῖος πρόσταττει τάφον ἑαυτῷ B καταδυομένην ἐν τῷ διπλῷ ὄρει· καὶ κατασκευάζεται. ὑπὸ φυμήσας δ' ἰδεῖν αὐτὸν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γονέων κωλύεται. οἱ δὲ γονῆς ἀνελθεῖν βουληθέντες, ὅπῃ οἱ ἱερεῖς εἶδον οἱ ἀνέλκοντες αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαράκοντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων. Ὅτι ὑπετάσσετο Δα- C ρεῖος Περσὶ σατραπῆ Καππαδοκίας, ὅτι Σκύθας ἀφιξόμενα, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ, ἀφικόμενος πεντηκοντόρους λ', αἰχμαλώτισε. συνέλαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν Μαρσαγέτην, ὅτι κακῶς διοικοῦντα τῷδε τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. Σκυθάρχης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρείῳ· καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως. τρόπαιον δὲ ἀγείρας D Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, ⁊ ζεύξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ὅτι Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα· ὅτι κρατέστερα εἴη τὰ τῶν Σκυθῶν. δείσας φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφυρώσας· καὶ ἔλυσε πρὸ πολλῶν ὡρῶν ἢ πρόσθεν ὅλον διαβαίνειν στράτευμα· καὶ ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρχου οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὰς γεφύρας διαβὰς, Χαλκη- E δονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ συνέτεμεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτῆς γεφύρας ἐμελέτησαν λύσαι· καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν ἐφ' ὧν Δαρεῖος κατέστητο

Regnat verò ex septẽ illis viris Darius, quum eius equus (iuxta id quod inter eos conuenerat) arte quadã adhibita primus post solis ortum hinnisset. Cæterùm quo die Sphendadates magus interfectus est, festũ, magophonia dictum, apud Persas celebratur. Hi c Darius sepulcrum sibi extrui in duplici monte iubet, atque id extruitur: sed quũ id videre cuperet, à Chaldæis & à parentibus prohibetur. Quum autem parẽtes eius ascendere voluissent, ceciderunt atque interierunt: quũ sacerdotes qui illos sursum trahebant, illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mœrorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea Ariaramnẽ Cappadociæ satrapã aduersus Scythas proficiscí, & viros. fœminásque captiuos abducere iubet. Ille autem cum triginta nauibus quinquagenûm remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharũ Marsagetem, quum eum à suo fratre ob malè administratum munus in vincula coniectum inueniſſet. At Scytharces Scytharũ rex, iratus, literas Dario scripsit contumelioſas: & similiter ipsi respõsum est. Darius tãdem octingentorum millium exercitu coacto, & Bosphoro Istróque ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est, & quindecim dierum itinere progressus est: sibíq; mutuò arcus miserunt. Sed quũ Scythici validiores essent, Darius pontes transiuit, atque festinanter dissoluit antequã totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominum millia in Europa relicta, interfecit. Darius verò, quum pontem pertransiſſet, domus templáque Chalcedonensium combussit: quoniam pontes qui versus regionem suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram, quam Darius transiens,

in honorem Iouis diabaterii ſtatuerat, euerterant. Datis autem ex Ponto rediens & Medicum exercitum ducens, inſulas Græciámque populabatur: cui apud Marathonẽ Miltiades occurrit, vicítque barbaros: & ipſe quoque Datis occubuit, eiúſque cadauer petentibus Perſis denegatum eſt. Darius autem ad Perſas reuerſus eſt, vbi celebratis ſacrificiis, quũ triginta dies morbo laboraſſet, mortuus eſt: qui annos * ante regnum vixerat, & annos vnum & triginta regnauerat. Obiit etiam diem ſuum Artaſyras. Bagapates autem, quum ſex annos ſepulcro Darii aſſediſſet, mortuus eſt.

Regnat Xerxes filius eius, apud quem Artapanus Artaſyræ filius maximam obtinet autoritatem, quemadmodum eius pater apud patrẽ regis obtinuerat, itémque Mardonius antiquus. Ex eunuchis autem plurimùm apud eũ poterat Natacas. Xerxes vxorem ducit Onophæ filiam Amiſtrin, ex qua filium ſuſcipit Dariæum: & poſt biennium, alterum, Hyſtaſpem nomine: & præterea Artoxerxem: duáſque filias, quarum vna, Amytis, nomine auiæ, vocatur: altera, Rhodogune. Xerxes aduerſus Græcos expeditionẽ ſuſcepit, quòd Chalcedonenſes põtem ſoluere conati eſſent, (quẽadmodum iam dictũ eſt) & arã à Dario erectam diruiſſẽt: quódque Datin Athenienſes interfeciſſent, neque cadauer eius dare voluiſſent. Primùm igitur Babylonem profectus eſt: & Belitanæ videre ſepulcrum exoptauit: vidítque opera Mardonii adiutus: & vrnam olei non potuit, quemadmodum ſcriptum erat, implere. Inde Ecbatana profecto, defeciſſe Babylonios, & Zopyrum ſuum ducẽ interfeciſſe, nuntiatur. In hunc modum de his loquítur Cteſias, non quemadmodum Herodotus. nã quæcũque hic de Zopyro, (niſi quòd mula ipſi peperit) ille à Megabyzo facta fuiſſe ſcribit, qui Xerxis gener erat, quum filiam eius Amytin vxorem duxiſſet. Ita Babylon capta eſt per Megabyzum: cui Xerxes, præter alia multa,

A ὅτι ὀνόματι Δι Βαγαταίου Διός, ἀφαίσθη. Δάτις δ' ἐπανιὼν ἐκ Πόντου, καὶ τὸν Μηδικὸν στόλον ἡγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ὁ Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δὲ ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ· ζήσας μὲν ἔτη ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ

B ἔτη λα'. ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ ὁ σῶμα Δαρείου παραφυλάξας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ᾧ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γένεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρί, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἡμιαρρένων δὲ μέγιστον ἠδυνάτο Νατάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἀμίστριν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρεῖος. καὶ ἕτερος μετὰ δύο

C ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔπι Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν, Ἀμυτις, κατὰ τὸν ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ, Ῥοδογούνη. ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε Χαλκηδόνιοι λύσαι τὸν φόρον (ὡς ἤδη εἴρηται) ἐπειρήσαντο· καὶ ὅτι Βωμὸν ὃν ἔστησε Δαρεῖος, κατεῖλεν. καὶ ὅτι Δάτιν Ἀθηναῖοι ἀπέκτειναν, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. πρότερον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε Βελιτάνης τάφον, καὶ εἶδε λαβὼν Μαρδονίου· καὶ τὸν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πλῆσαι. ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν αἵρεσις. οὕτως καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου σκώπτων λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον οὗτος λέγει

E ἁλῶναι, ὃς ὢν γαμβρὸς ὅτε τῇ θυγατρὶ Ἀμύτῃ, τοῦ Ξέρξου. οὕτως μὲν ἥλω ὑπὸ τοῦ Μεγαβύζου Βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ,

καὶ μύλιον χρυσοῦν, ἐξ ἑλκυσθὲν πάλαντα· ὃ μιώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων τοῖς Πέρσαις ἐστί. Ξέρξης δὲ στρατείας ἄγων Περσικῆς, ἄνθ' τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τετρήρεις χιλίας, πλαυτεν ὅτι τὴν Ἑλλάδα, ζεύγνυς τὴν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος προεχώρει πρῶτον, καὶ στρωτὸν αὐτῷ ἐν τῇ Ἀβυδηνῇ, καὶ ἀπεῖρξε τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ παρεβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, διὰ Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατεκόπη ὁ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα παρεβάλλειν κελεύει μετὰ δισμυρίων· καὶ ἦλθε γίνεται καὶ κείνων. εἶτα μαστιγοῦται ὅπως τοὺς πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἐπὶ ἦλθον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι, μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. Θώρηξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, πρῶτον στρατιὰν ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν Ἡγίην τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἥττηθείη Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ κυκλωθείησαν. ὑπερυθρίων δὲ τῶν δύο Τραχινίων διὰ δυσβάτου στρατὸς Περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ὑπερύθρων αὐτοῖς Μαρδόνιον ὑπερίσησι. Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξῃ κινοῦντες. ἀντιστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίοις μὲν ἔχων Σπαρτιάτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ. καὶ νικᾶται καταχράτος ἡ Περσικὴ στρατιά, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. οὗτος ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλῆσαι ὃ τὸ Ἀπόλλωνος ἱερὸν τῶν Ξέρξου· κἀκεῖ, φησὶ, θησαυρὸς, χαλκῆς ὑπερκειμένης ταχείας· ἐφ' ᾧ λίθῳ Ξέρξης ἐλυπήθη· res Xerxi maximum mœrorem attulit. Is cũ

A molam auream ſex talenta pendẽtem donauit, quod apud Perſas omnium regiorum munerũ eſt pretioſiſſimum. Xerxes autẽ, Perſico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis conſtabat, præter currus, inſtructis etiam mille triremibus, in Græciam profectus eſt: Abydúmque ponte iúxit. Ad eum Demaratus Lacedæmonius tum primũ acceſſit, & cum illo traiecit, eúmque ab inuadẽda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porro per Artapanum quindecim millia ducentem, apud Thermopylas cũ Leonida Lacedæmoniorũ duce prælium iniit, in quo magna Perſarum cæſa eſt multitudo, ex Lacedæmoniis tãtummodo duobus aut tribus interfectis. Poſtea viginti millia in aciem educi iubet: qui & ipſi ſuperãtur. Quum autem verberibus etiam cæſi vt acriores ad pugnam redderẽtur, nihilominus victi fuiſſent, quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. Sed Thorax Theſſalus, & apud Trachinienſes potẽtiſſimi Calliades & Timaphernes cum exercitu aderant: quos Xerxes quum vocaſſet, vnáque Demaratum & Hegian Epheſium, Lacedæmonios nulla ratione vinci poſſe, niſi circumdarẽtur, intellexit. Perſarum itaque quadraginta millia, quum duo illi Trachinienſes per inuia eos duxiſſent, Lacedæmonios à tergo adoriũtur: qui circũdati, omnes ad vnum fortiter pugnantes occubuerunt. Rurſus Xerxes aduerſus Platæenſes exercitum cẽtum & viginti millium mittit, & Mardonium eius ducẽ cõſtituit. Qui autẽ Xerxem in Platæenſes cõcitabant, erãt Thebani. Mardonio occurrit Pauſanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliiſque vrbibus ſex millia ſecum ducens. Ibi ſuperato exercitu Perſarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem miſſus eſſet, ingruente ingenti grãdine oppreſſus moritur: quæ

ſed quum Athenienſes armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugiſſent, vrbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui relicti pugnabant: tandémque quum & illi noctu fugiſſent, illam etiam noctu combuſſerũt. Xerxes autem quum inde ad anguſtiſſimum Atticæ locum, Heracleum appellatũ, veniſſet, aggerem Salaminem verſus ducere cœpit, pedeſtri itinere ad eam traiicere cogitans. Sed conſilio Themiſtoclis Athenienſis & Ariſtidis, ſagittarii ex Creta accerſuntur, ac veniunt: deinde bellũ nauale Perſarum & Græcorum geritur. Perſæ naues habebant pluſquam mille, ducémque Onophan: Græci verò ſeptingẽtas. Græci tamen victores euadunt: & quingentæ naues Perſarũ profligantur: & fugit Xerxes conſilio rurſus & arte Ariſtidis atque Themiſtoclis. In reliquis verò omnibus præliis ceciderunt Perſarum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Aſiam traieciſſet, & Sardis proficiſceretur, miſit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet: illóque id ſuſcipere recuſante, Matacas eunuchus iniuriam Apollini illaturus omniáque direpturus mittitur. Is cõfectis ita rebus ad Xerxem reuerſus eſt. Xerxes ex Babylone ad Perſas proficiſcitur. At Megabyzus ſuam vxorem Amytin (quæ filia Xerxis erat, quemadmodũ iã dictũ eſt) adulterii inſimulat. quam ob rem Amytis à patre acriter reprehẽditur: at illa impudicitiæ crimen à ſe remouet. Verùm Artapanus, qui plurimum apud Xerxẽ autoritate valebat, cum Spamitre eunucho (qui & ipſe plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo conſilium agitat: ídque perpetrant, & Artoxerxi filio perſuadent ab altero filio Darizeo patrem ſuum necatum eſſe: adducitúrque Dariæus ab Artapano domum Artaxerxis, cum ingenti clamore ſe parricidam eſſe negans. is tamen capite plectitur.

A Ξέρξης δὲ ὅτι αὐτὰ Ἀθήνας ἐλαύνει, καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φθύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα. καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν αἱρεῖ, καὶ ἐμπίμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως. ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, καὶ
B ἐκείνην σὺν ἔφλεξαν. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ὅτι στενότατον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡρακλῆον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ὅτι Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβῆναι διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης προσκαλοῦνται καὶ παραγίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν μὲν, ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα· Ἑλλήνων δὲ, ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες· καὶ φεύγει Ξέρξης, 6
C βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν ιβ' μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸν ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλήσαι. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος πρῆττετο, ἀπέστελλεται Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων. καὶ δὴ οὕτως ποιήσας, πρὸς Ξέρξην ἐπανέρχεται. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας παραγίνεται, καὶ Μεγάβυζος κατὰ τῆς
D γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος, (ἣ θυγάτηρ, ὡς προείρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λόγους ἐκίνει. καὶ ὑπὲρ πολλὰ Ἀμυτις λόγους κατὰ τοῦ παιδὸς, καὶ κατηγορεῖται σωφρονεῖν. Ἀρτάπανος δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιάρρενος, καὶ αὐτὸ μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρ-
E ξην. καὶ ἀναπείθουσι. καὶ πείθουσιν Ἀρταξέρξην τὸν υἱὸν ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται Δαρεαῖος ἀγόμενος κατὰ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρταξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ ἀπρονούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ παιδός· καὶ ἀποθνήσκει.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης, τοῦ δὴ Ἀρ- A
ταπάνου· καὶ βουλεύεται πάλιν τὸν
αὐτὸν, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρ-
τάπανος Μεγάβυζον, ἤδη λελυπημένον διὰ
τὴν ἰδίαν γυναῖκα Ἀμύτιν, ἀφ' ᾗ τὸν τῆς μοι-
χείας ὑπώλημεν· καὶ ὅρκοις ἀλλήλοις ἀ-
σφαλίζονται. ἀλλὰ μεμυῦσι πρῶτα Μεγά-
βυζος, καὶ αἱρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ ἕτερῳ
ἔμελλεν αἱρεῖν Ἀρτοξέρξῃ· καὶ γίνεται
πρῶτα δῆλα τὰ εἰργασμένα διὰ Ξέρξῃ καὶ
Δαρείῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακί- B
στῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς
διὰ τοὺς φόνους Ξέρξου καὶ Δαρείου· σκα-
φεύεται γὰρ, καὶ οὕτως αἱρεῖται. μάχη δὲ
γίνεται μετὰ θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε
στεφανωμοτῶν αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ
πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρτα-
πάνου υἱοί· τραυματίζεται δὲ ὁ Μεγάβυζος ἰ-
σχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἀμυ-
τις ὁ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀ-
μυστρις. καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ σῳ- C
σώζεται Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κώου.
ἀφίστανται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σα-
τράπης ἄλλος Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μά-
χη ἰσοπαλής· ὁ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου·
καὶ αὖ ἐμοῦ κρατοῦσιν Βακτρίων πνεύ-
σαντος, νικᾷ Ἀρτοξέρξης, καὶ χωρεῖ
αὖθις πᾶσα Βακτρία. ἀφίστανται Αἰγύ-
πτιος, Ἰνάρου Λυδίου ἀνδρὸς ὁ ἑτέρου Αἰ-
γυπτίου τοῦ ἀποστάσιν μελετήσαντος. καὶ
βιαιοπαθεῖται πρὸς πόλεμον. πέμπουσι D
καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτοὺς, τεσσα-
ράκοντα νῆας. καὶ μελετᾷ αὐτὸς Ἀρτοξέρξης
ἐκστρατεῦσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευ-
όντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφὸν,
τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον
στράτευμα πεζικὸν, νῆας δὲ πε. συμβάλλει
πόλεμον Ἰνάρῳ πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ
νικῶσιν Αἰγύπτιοι, ὁ βάλλεται Ἀχαιμε-
νὴς ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμ-
πεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. ἐοίκη- E
σεν Ἰνάρῳ καὶ τῇ θαλάττῃ, Χαριτιμίδου
βοδοκμησάντος, ὃς τὸν ἐξ Ἀθηνῶν τεσσαρά-
κοντα νηῶν ἐνεμάτιζε ναύαρχος· καὶ ν' Περ-
σῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἑάλωσαν,

Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur. sed idem Artapanus eius vitæ insidians, consilium suũ cum Megabyzo (qui iam ob suspectam adulterii vxorem suam, mœrore affectus erat) communicat, fidémque mutuò datam iureiurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quæcunque in Xerxem Dariæúmque perpetrata fuerant, patefiunt. Aspamites quoque, qui cædis Xerxis ac Dariæi conscius fuerat, acerbissimo genere mortis, adhibitis videlicet per scapham tormentis, plectitur. At post Artapani mortẽ, eorum qui cum illo coniurarãt, & Persarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filii, & grauiter Megabyzus vulneratur. Quem casum Artoxerxes itémque Amytis & Rhodogune ac ipsarum mater Amystris ingẽti luctu prosequutisunt: atque adeo vix tandem hæc Apollonidis medici Coi opera, sũmam adhibentis diligentiã, mortis periculo liberatur. Desciscunt ab Artaxerxe Bactra, aliúsque itẽ præfectus Artapanus: & æquo Marte pugnatur. Quum autem commissa iterum pugna, ventus in faciem Bactrianorum spiraret, vincit Artoxerxes, & in eius ditionem vniuersa Bactria concedit. Deficit etiam AEgyptus, Inaro Lydio & altero AEgyptio defectionis autoribus: omniáque ad bellum pertinentia parãtur. Athenienses quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt: & ipsemet Artoxerxes exercitum educere cogitat: sed, nõ ita consulentibus amicis, mittit Achæmenidem fratrem cũ quadringentis millibus peditum, & octoginta nauibus. Confligit Inarus cum Achæmenide, AEgyptiique vincũt: atque Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepisset, moritur, eiúsque cadauer ad Artoxerxẽ mittitur. Idem Inarus mari victor euadit, Charitimide magnum inde nomen consequuto, qui quadraginta nauium Athenis missarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Persarum nauibus, viginti cum ipsis hominibus captæ,

triginta profligatæ fuerunt. Deinde aduersus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitū qui reliquus fuerat, alium ducēs, qui ex ducentis hominum millibus constabat, nauibus autem trecētis, quibus Oriscus præerat. adeo vt præter naues reliqua multitudo quingentorum hominū millium esset. nam quum cecidit Achæmenides, cētum hominum millia ex quadringentis quæ duxerat millibus, vnà cæsa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinque multi, sed plures ex AEgyptiis, cadunt. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugátque: & fortiter pugnantes Persæ victores euadunt. Inarus verò fugiens Byblum proficiscitur, (hæc est munita vrbs in AEgypto) & cum eo Græci quicunque in prælio & cū Charitimide cæsi non fuerant. AEgyptus præter Byblum partes Megabyzi sequitur: & quoniā Byblus expugnari nó posse videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant sex millia & amplius, fide data pacisci tur, nullā eos à rege iniuriam accepturos, & Græcos domum quū liberet reuersuros. Quum igitur Sarsamē AEgypti præfectum constituisset, vnà cū Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiscitur: eúmque inuenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ gesta fuerāt narrat, & quomodo fide Inaro Græcísque data Byblum ceperit: atque pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos. tādémque ad exercitum defertur, Inarum & Græcos nihil detrimenti passuros. Verumenimuero Amytis vicem interempti filii Achæmenidis dolens, grauiter conquerebatur quòd Inarus & Græci pœnas sibi non darent. atque adeo illos à rege expoſcit: sed is tradere recusat. Deinde Megabyzum ab eo expoſcens, repulsam itidem patitur. Tandem tamē illa quum instando molesta esset, impetrauit. & quinque pòst annis, Inarū pariter & Græcos à rege accepit. Græcis autē quinquaginta (nam plures capere nō potuerat) capita amputauit.

Α αἱ δὲ λ' διεφθάρησαν· εἶτα πέμπεται ὑπὸ Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τὸν ὑπολελειμμένον, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ' καὶ ὀπισάπιν αὐτοῖς Ὀρίσκην. ὡς δὲ χωρεῖς τὸν νεὼν, ὃ ἄλλο πλῆθος, ἢ μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσεν, αἱ μυριάδες αὐτῷ, ἐξ ὧν ἦγε μία, σὺν διεφθάρησαν. γίνεται δὴ μάχη κρατερὴ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δὲ Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυ-
Β ζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ 7
νικῶσι Πέρσαι κατακράτος· φεύγει δὴ πρὸς τὴν Βύβλον Ἴναρος, (πόλις ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ τῇ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον. προσχωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείτην αἰὰλωτος ἐδόκει, σπένδεται πρὸς Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἔπι
C πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν παθεῖν βασιλέως λαβόντι, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπιμελεῖσθαι. κομίσασι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην Σαρσάμαν· καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, προσγίνεται πρὸς Ξέρξην. καὶ βύσσινα λίαν Ἰνάρου τεθυμωμένου, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γενόμενα πρῶτα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵλε.
D καὶ ὀξαγτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ ὀξάγεται τέλος τῇ γραπτῇ ὡς Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες τοῦδὲν κακὸν πείσονται. Ἀμυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ τιμωρήσαιτο Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται ζωῦτα βασιλέα, ὁ δὲ οὐκ ἐδίδωσιν. εἶτα Μεγάβυζον· ὁ δὲ ἀποπέμπεται· εἶτα, ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱὸν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει ⊕ Ἴ-
E ναρον τοῦδε βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ὀκτὼ τεσσαράκοντα ζωὸν· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς.

Atque hunc quidem tribus crucibus suffixit.

καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπέτηδε· καὶ ἠτήσατο ὅπῃ Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπέναι. ἐκεῖθεν λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων πρεσβέπεμπε, καὶ ἀπῄει· καὶ ἀπέστη βασιλέως. καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄγει πεντακισχιλίους μυριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται ΟΥἼσιες κατ' αὐτὸν σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ ΟΥἼσιες, ὁ μὲν, ἀκοντίῳ· καὶ τυγχάνει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρόν, καὶ πατάσσει ἄχρι δακτύλων δύο. ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν ΟΥἼσιος μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον· καὶ ἐκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ φεύγων Μεγάβυζος παρασκευάζει αἰχμαλωτεῖν καὶ σῶσαι. ἐπίπτουν δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως τῶν Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κρατερά. προεπολεῖται ΟΥἼσιος ὀλιγωρῶς, καὶ ἀποπέμπει τοῦτον αἰτησάμενον πρὸς Ἀρτοξέρξην. πέμπεται δὲ κατ' αὐτὸν ἑτέρα στρατιά, καὶ Μενοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάριος, σατράπης μὲν τῶν Βαβυλώνος, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός, συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ Μενοστάνης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου, εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξεύεται ὑπὸ κηρείας. φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ μετ' αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ πείσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ δηλοῖ πείσεσθαι μὲν βουλεύεσθαι δὲ αὐτὸν, οὐ μέντοι προσχωρεῖν πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μένειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ· καὶ συμβουλεύουσιν Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν εὐνοῦχος, καὶ ἡ Ἀμιστρις, πείθεσθαι. πέμπεται οὖν Ἀρτάριός τε αὐτὸς καὶ Ἀμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ ΟΥσίριος καὶ Σπιταμᾶ πατήρ. πολλοῖς οὖν λόγοις καὶ ὅρκοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα προσελθεῖν. καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε παρακαλῶν μὲν σὺν ὁμολογίᾳ ἔχειν τὴν ἡμάρτημένων.

A At Megabyzus magno dolore & luctu affectus eſt, petiitque vt ſibi in Syriam regionem ſuam proficiſci liceret. Huc etiã clàm præmiſit Græcos alios, & profectus eſt, atque à rege deſciuit: maximáſque copias coegit, quæ, præter equites, ex centum & quinquaginta millibus conſtabant. Aduerſus eum Vſiris mittitur cũ ducentis millibus: pugna conſeritur, ſéque mutuò vulnerãt Megabyzus & Vſiris. hic quidem iaculo Megabyzum in femore per
B cuſſit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille verò ſimiliter iaculo Vſirin in femore, deinde & in humero vulnerauit. vnde Vſirin ex equo cadere contigit. ſed eum circumſiſtens Megabyzus attolli & ſeruari iubet. Multi autem Perſæ ceciderunt, Zopyro Artyphióque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaque tãdem viribus longè ſuperior euadit Megabyzus, & victoria potitus, magnam Vſiris curam gerit,
C eúmque ad Artoxerxem mittit id petentem. Rurſus autem exercitus aduerſus eum mittitur, & Menoſtanes Artarii filius (Artarius autem erat ſatrapa Babylonis, & Artoxerxis frater) confligunt inter ſe: ſed Perſarum fugatur exercitus, & Menoſtanes in humero à Megabyzo percutitur: præterea in capite ſagitta, ſed non lethali vulnere, feritur, vnà tamẽ cum omnibus ſuis fugam capit, & Megabyzus ſplendida potitur victoria. Artarius Megabyzum per legatos monet
D vt cum rege paciſcatur. Ille ſe paciſci quidem cum rege, non tamen ad eum proficiſci ſed in ſua regione manere velle indicat. Hæc regi nuntiantur, cui Artoxares Paphlagon eunuchus & Amiſtris ſtudioſe conſilium dãt vt paciſcatur. Itaque ipſe Artarius & Amytis vxor, & Artoxares, iam viginti annos natus, & Petiſas Vſiris filius & Spitamæ pater, mittuntur. Multis igitur ſermonibus & iuramentis ad fidem faciendam adhibitis, vix tamen
E Megabyzo vt ad regem proficiſcatur perſuadent. Cui tandem reuerſo rex per nuntios veniam ſe illi eorum quæ admiſiſſet, dare ſignificauit.

Sed quum egresso ad venationē rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hāc in pedes se erigentem iaculo percutiens interfeciſſet, ſuccēſens ei rex quòd eam percuſſiſſet antequam ipſe eam vllo ictu attigiſſet, caput abſcindi imperauit. Sed Amyſtris & Amytis aliorúmque precibus remiſſa ei mortis pœna, ad vrbē quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quòd ſæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus eſſet. Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos eſſet commoratus, aufugit, ſe piſagan eſſe fimulādo: (piſagas autem à Perſis dicitur leproſus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domúmque proficiſcitur, & vix agnit⁹, per Amiſtrin & Amytin cū rege recōciliatur: qui eum, quemadmodū antea, ſuæ menſæ participem facit. & quum ſex & ſeptuaginta vixiſſet annos, mortu⁹ eſt: propter quod magno rex eſt mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cū multis conſuetudinem habebat, & ante hanc ſimiliter mater Amiſtris: Apollonides verò Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipſe eius amore captus eſſet, fore dixit vt ea in priſtinam valetudinem reſtitueretur ſi cum viris rē haberet. vulue enim eſſe morbum. Sed quum hac arte voti cōpos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpiſſet, à concubitu abſtinuit. Tandē igitur illa morti vicina, matri in mandatis dedit vt Apollonidem vlciſceretur. Hæc ipſi regi Artoxerxi rem totam expoſuit, & quomodo cum illa concumbere ſolitus, nō prius deſiiſſet quàm ei illius mali autor fuiſſet: & quomodo ſupplicium de Apollonide ſumi illa ſibi mādaſſet. Ille matri quicquid ipſi viſum fuerit agendi poteſtatem facit. Hæc, quum vinctum Apollonidē bimeſtri ſpatio cruciatibus affeciſſet, viuum poſtea defodit, quo nimirum tempore Amytis diem ſuū obiit. Sed Zopyrus, Megabyzi & Amytis filius, vbi iam patrē & matrē amiſit, à rege deſciuit,

A ἐξέρχεται βασιλεὺς ὅτε θηρεύσων, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ· μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρταξέρξης ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ προστάττει τὴν κεφαλὴν Μεγαβύζου ἀποτμηθῆναι. Ἀμύτριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τῇ παραιτήσει, τὸν μὲν θανάτου ῥύεται, ἀνάστατος δὲ γίνε⟨ται⟩ εἰς τὴν ἐρυθράν, ἔν τινι πόλει ὀνόματι Κύρτᾳ. ἐξορίζεται δὲ

B καὶ Ἀρταξάρης ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε καὶ ἑπτὰ ἔτη ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς τὸν πισάγαν. (πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρός, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἀμυτιν εἰς τὸν οἶκον, καὶ μόλις ἐπιγινώσκεται· καὶ δι' Ἀμίστριος καὶ δι' Ἀμύτιος καταλλάσσεται ὁ βασιλεύς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν, ὡς δ' πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ

C ἔτη ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε· καὶ κῆρται ἠθέθη βασιλεύς. τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κήρται τῷ Ἀμυτις αὐδρᾶσιν ὁμιλοῦσα· καὶ πρόσθεν γε ταύτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἀμίστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῶος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἀμυτις, εἰ καὶ βληχρῶς καὶ σὺκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τὴν ὑγιείαν αὐτὴν ἐπανελθεῖν ἐὰν αὐδράσιν ὁμιλήσῃ. τῆς γὰρ ὑστέρης εἶναι τὸ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὖτις ἐξεχώρει

D τὸ βδελυγμίᾳ, καὶ ὡμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἀδελφὸς ἐμφαίνετο, ἀπέσχε τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπήγγειλε τῇ μητρὶ, ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγειλε πρώτα Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέσχε ὑβρίσας· καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγειλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ τὸ παρεισάμενον αὐτῇ πρόσθεν βδελυγμίαν ἐπέπεμπε. ἡ δὲ, λαβοῦσα ἔδησε

E Ἀπολλωνίδην, δυσὶ μησὶ χολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἀμυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὖτις ἔθετε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέσχε βασιλέως·

καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τιμὴν τῆς μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. εἰς Καύνον δὲ ἅμα τοῖς ἐπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις, οὐκέτι. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλήν· καὶ οὕτως Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἄμισρις δὲ ἡ μάμμη τοῦ Καύνιον αἰσχίστως. Ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Ἄμισρις, κατὰ χρόνους γηραιὰ γυνή. καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει, μὴ καὶ β' ἔτεα βασιλεύσας.

Ἀρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἐκ γνησίου ἦν Δαμασπίας· ἢ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπέβιω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγε εἰς Πέρσας. ἐπὶ δὲ καὶ δέκα δὲ νόθοι υἱοὶ ἦσαν ὁ Ἀρτοξέρξης, ἐξ ὧν ὅτι καὶ Σεκυνδιανός, ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Ἀρσίτης, ὁ ἐκ Κοσμαρτιδούνης, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον ἐβασίλευε· ἐπὶ δὲ παῖδες αὐτοῦ, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. ᾧ δὲ Ὦχον ζῶν ὁ πατὴρ Ὑρκανίων σατραπήν ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς προσποιησάμενος Φαρνακύαν τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἦν μετὰ Βαγόραζον καὶ Μενοστάνην καὶ ἑτέρους τινάς, μεθύοντος ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτόν, πεντεκαιδεκάτῃ καὶ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἀφ' ἧς ὁ πατὴρ τελευτᾷ. συνέβη οὖν ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἁρμάμαξαν ἡμίονοι, ὥσπερ αἰσθόμεναι καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρόν, οὐκ ἤθελον προβαίνειν. ὅτε δὲ κατέλαβε, συνεθυμήθη ἀπιέναι.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανός, ἐπὶ μῆνας ἑπτὰ Βαζαβαρίτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βα-

atque Athenas profectus est, propterea quòd Athenienses mater eius beneficiis affecerat. Caunũ vnà cum illis nauigauit, & Caunios ciuitatem tradere iussit: at illi vrbem ipsi quidem tradituros se respondebant, Athenienſibus verò qui eum sequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum subeuntis caput saxum iecit Alcides Caunius, ex quo ictu Zopyrus mortem obit. Amistris verò auia Caunium illum cruci affixit. Postea autẽ & ipsa moritur, iá ætate valde cõfecta. Artoxerxes item obit, quũ duos & quadraginta regnasset annos.

Artoxerxe mortuo regnat Xerxes eius filius, qui solus erat legitimus ex Damaspia susceptꝰ, quæ eodem ipso die quo Xerxes mortuus est, è vita discessit: Bagorazus verò cadauer patris & matris in Persiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi septemdecim filii spurii, in quibus fuit Secundianus ex Alogune Babylonia susceptus, & Ochus, & Arsites, ex Cosmartidene, quæ etiam erat Babylonia. Ochus autem postea regnat, & præter hos liberi eius. Fuerunt ex his, & Bagapæus & Parysatis, ex Andia, quæ etiam erat Babylonia. Hæc Parysatis, Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochum pater viuens Hyrcaniorum præfectum constituerat, eique in vxorem dederat mulierem quæ Parysatis appellabatur, Xerxis filiam, & regis sororem. Secundianus autem, postquam sibi Pharnacyam eunuchũ conciliauit, (qui secundum à Bagorazo, & Menostane, & quibusdam aliis locum tenebat) quum Xerxes in quodam festo ebrius esset atque in regia sua dormiret, ingressi eum interficiunt, die à patris morte quinto & quadragesimo. Euenit ergo vt amborum simul ad Persas corpora ferrentur. nam mulæ quæ currum trahebãt, tanquam filii cadauer expectantes, iter facere nolebant: sed posteaquam aduenit, magna cum alacritate iter fecerunt.

Regno autem potitur Secundianus, qui Azabaritem & Menostanem *eunuchos* apud se habuit. At Bago-

razo ad Secundianum reuerſo, Secundianus iampridem cum eo ſimultatem exercés, eum criminatus quòd abſque eius conſilio cadauer patris ibi reliquiſſet, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrimè exercitus tulit: qui quamuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædē odio proſequebatur. Poſtea autem Ochus à Secundiano accerſitus, venturum ſe promittit: ſed minimè venit: & hoc ab eo ſæpius fit. tandem Ochus multo ſe munit exercitu, & regnum occupaturus ſperatur. Arbarius equitum Secūdiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes AEgypti ſatrapa: quinetiā Artoxares ex Armenia venit ad Ochū: & ipſi citarin inuito impoſuerunt.

Regnat Ochus, & nomine mutato Dariæus appellatur, qui dolis iuramētiſque, monitu Paryſatidis, Secundianum tentat. at Menoſtanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neque cum fallacibus hominibus paciſceretur: ſed nihilominus Secundianus perſuadetur & capitur, & in cineres coniectus moritur, quum VI menſes & dies XV regnauiſſet. Regnat igitur ſolus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem autoritate valebant tres eunuchi, primū quidem locum Artoxare, ſecundum Artibarxane, tertiū Athoo tenente. Vxorem autem potiſſimùm in conſilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipiſceretur, duos ſuſceperat liberos, Amiſtrin fœminam, & Arſacan marem, qui poſtea mutato nomine dictus eſt Artoxerxes. Ex eadem autem etiam regnāte alterum ſuſcepit marē, & ei nomen Cyri à ſole eſt impoſitum: deinde Artoſten: alióſque deinceps vſque ad tredecim. atque iſta hiſtoricus ex illa ipſa Paryſatide ſe audiſſe tradit. Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerūt: ſuperfuerúntque illi quorū fecimus mentionē, & quartus filius, qui Oxendras eſt appellatus. Deſciſcūt à rege, Arſites frater eius germanus, ex eadē matre eodémq; patre genitus: & Artyphius ὁ Μεγα-

Α γένεζος, ⸗ ὑποστρέψας πρὸς Σεκυνδιανὸν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐδῆς ἔχθρα ὑπετύφετο, ὡς δῆθεν αὐθ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, τὸ πρᾶξὶς λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτ, προστάξῃ βασιλέως λιθόλθυστος ἐγεγόνῃ. ἐφ' ᾧ ἡ γραπὰ εἰς λύπην κατηνέχθη. ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου. ⸗ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ξέρξεω ἀπεκτόνῃ, καὶ ὅτι Βαγόραζον.

Β ἀπέπεμπεται Σεκυνδιανὸς προσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται μὲν, οὐ πάνυ γίνεται δέ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος περιβάλλεται Ὦχος πολλῷ φρονήματι, καὶ ὀλίγου ἐδέησε βασιλεῦσαι. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον· εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτιος σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης ὃ ἐξ Ἀρμενίας ἦκε πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τιμωρίαν, οὐδὲν ἐχόντι.

Βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, ⸗ Σεκυνδιανόν·

C πολλὰ Μενοστάνους παραινούντος Σεκυνδιανὸν μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ συνδιαθεῖναι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' οὖν ὅμως, καὶ ἁλίσκεται, καὶ εἰς τιμωρὸν ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ἓξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος· βουλοῖτο δὲ τρεῖς ἠδύναντο πρὸς αὐτόν, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης,

D δεύτερος δὲ Ἀρτιβαρζάνης, καὶ τρίτος, Ἀθόως. ἐχρῆτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἀμῖστριν θυγατέρα καὶ Ἀρσάκην υἱόν· ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρτοξέρξης. ἔτεκε δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τεθεῖται ὄνομα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα τέτοκε Ἀρτόστην, καὶ ἑφεξῆς μέχρι παίδων δεκατριῶν. καὶ φησιν ὁ συγγραφεύς, αὐτὸς πρὸς αὐτῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. ἄλλα τε μοι ἄλλα τῶν τέκνων τὰ μὲν ἀπεῖπον· ⸗ δὲ θανατωθέντες, οἵ

E τε προρρηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔτι τέταρτος υἱός, Ὀξένδρας ὠνομασμένος. ἀφίσταται βασιλέως, Ἀρσίτης οἰκεῖος ἀδελφὸς ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος

ὁ Μεγαβύζου. πέμπεται Ἀρτασύρας καὶ αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον. καὶ δυσὶ μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται, εἶτα πάλιν συμβολῇ νικᾷ Ἀρτύφιον· καὶ ὑπάγεται τοὺς σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνουσι αὐτὸν Μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. τέλος ὅρκοις καὶ πίστεσι λαβὼν τὸν Ἀρτασύραν, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, τοῦτον χώρησε βασιλεύς. Παρύσατις δὲ βουλεύεται βασιλεῖ ὁρμῆσαι τοῦτον τὸν Ἀρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνιέναι τέως, (ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο ἀπάτιον. καὶ εἰς τὴν τοῦτον χώρησιν τὸν Ἀρσίτου) ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπατηθεὶς ἁλῷ, δεῖν τότε ἀμφοῖν διαχρήσασθαι. καὶ γένηται οὕτως, δόδωθείσης τῆς συμβολῆς. ἐμβάλλεται εἰς τὴν ἀποδοχὴν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης. καίτοι Ἀρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο ἀπολέσαι, ἀλλ' ἡ Παρύσατις, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη, ἀπώλεσε. κατελεύθη δὲ καὶ Φαρνακύας, ὁ συναναιρεθεὶς Σεκυνδιανῷ Ξέρξου. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη τοῦ θανάτου συλλαμβανόμενος. ἀφίσταται Πισούθνης· καὶ ἀποστέλλεται κατ' αὐτοῦ Τισσαφέρνης, καὶ Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. αὐτιπεξῆλθε δὲ Πισούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον ἅμα Ἑλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφίστωσι Πισούθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι τοῦτον βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν ἀποδοχὴν ἐκάλεσεν, Τισσαφέρνη δοὺς τὴν Πισούθνου σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας. Ἀρτοξάρης δέ, ὃς μέγα ἠδυνάτο παρὰ βασιλεῖ, ὑπεβουλεύθη βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεῦσαι, ἐκτομίας ὑπάρχων. πώγωνα γὰρ καὶ ὑπόρρινα προσέταξεν αὐτῷ γυναικὶ καταπασκευάσαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καὶ καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνεται· καὶ παραδίδοται Παρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Ἀρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Ἰδέρνεω θυγατέρα Στατιραν· τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα, ὁ τοῦ Ἰδέρνεω υἱός.

Megabyzi filius. In eos mittitur Artasyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artasyras vincitur: deinde rursus congressus Artyphium superat, & eos qui cum illo erãt Græcos muneribus ad se allicit, adeo vt ille cum tribus tantum modo Milesiis relictus fuerit. tandem quum iusiurãdum fidémque ab Artasyra accepisset, quoniã Arsites non comparebat, regi se dedidit. Paryſatis verò regi ad Artyphium interficiendũ animato, consilium dedit vt ne tunc temporis illum interficeret: (hoc enim modo Arsitem deceptũ ei se dediturum) sed postquam ille deceptus captúsque esset, tunc vtrũque necaret. id quod ita factum est, consilio exitum consequuto. Artyphius enim & Arsites in cineres cõiiciuntur. Arsitem tamen rex morte mulctare nolebat, sed Paryſatis partim precibus, partim vi id effecit. Pharnacyas item, qui vnà cum Secundiano Xerxem occiderat, lapidibus est obrutus: & Menostanes sibi ipsi mortem cõsciuit, quum iam ad pœnam subeundã comprehenderetur. Desciscit Pisuthnes, & in eũ Tissaphernes mittitur, atq; Spithradates, & Parmises. Pisuthnes verò aduersus eos tendit, secum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcósque captant, & vt à Pisuthne desciscant persuadent. deinde Pisuthni fide data, & ab eo accepta, eũ ad regem ducunt, qui eum in cineres coniicit, eiúsque satrapiam Tissapherni tradit. Lycon verò & vrbes & regiones mercedem proditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimùm apud regẽ poterat, ei molitur insidias, de regno inuadendo cogitans. nam, quum esset eunuchus, imperauit vxori suæ vt sibi barbam conficeret, ídque vt vir esse existimaretur. Sed per eam patefacto hoc dolo, comprehenditur, & Paryſatidis in potestatem traditur, à qua interficitur. Arſaces autem regis filius, qui postea est nominatus Artoxerxes, vxorem ducit Idernis filiam Statiram: atque regis filiam similiter vxorem ducit filius Idernis.

Amistris autem erat filia, cuius sponso nomen erat Terituchmes: qui patre suo mortuo, pro ipso satrapa constitutus est. Habebat autem sororem ex eodem patre natam, quæ Roxane vocabatur: quæ cùm formosa erat, tùm verò sagittandi iaculandique peritissima. Huius amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amistrin: tandémque eam in saccum cõiicere statuit, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus est, cõfoederetur. Sed quidam cui nomen erat Vdiastes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & literas à rege acceperat, quibus multa ei pollicebatur si sua filia ei ab illo periculo liberaretur, Terituchmem aggressus interfecit: quum ipse Terituchmes aduersus eos qui in ipsum insurgebãt, strenuè pugnando, multos interfeciisset. nam ab eo triginta sex homines occisos fuisse tradunt. Sed filius Vdiastis Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, postquã rem didicit, patri diras imprecatꝰ est: & quum vrbem Zarin occupasset, eam filio Terituchmis conseruauit. At Parysatis matrẽ Terituchmis, fratrésque Metrostẽ & Helicum, & sorores, quæ præter Statirã duæ erant, viuas terra obrui, Roxanem autem viuã secari iussit. Id quod factũ est. Rex verò vxori suæ, vt simili pœna Statiram afficeret Arsacis filii ipsius vxorẽ imperauit. Sed quũ matrem & patrem multis fletibus & planctibus placasset, & Paryſatidis animus flexus esset, pœnam remisit. Sed & ipse Ochus Dariæus Paryſatidi dixit fore vt valde ipsam aliquando pœniteret. At in libro decimooctauo narrat quomodo Ochus Dariæꝰ mortuus sit quum Babylone ægrotasset, & annos triginta quinque regnauisset.

Regno igitur Arsaces potitur, qui & Artoxerxes mutato nomine dictus est. hoc regnũ adepto, Vdiasti lingua abscinditur, éique ponè auellitur: atque ita tandẽ ille moritur, & filius eius Mitradates pro patre satrapa cõstituitur.

A Ἄμιστρις ἰῶ ἡ θυγάτηρ, τοῦ δὲ τούτης συμφίῳ ὄνομα Τερεταύχμης· ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, αὐτὸ τοῦτο σατράπης κατέστη. ἰῶ δὲ ὁμοπατρία ἀπ' αὐτῆς ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τὴν εἶδει, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρᾷ δὲ ταύτης ὁ Τερεταύχμης καὶ συγκοιμώμενος, ἐμίσει Ἀμιστρίν· καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ καταπαγῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀπόστασιν ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. Ἄλλα
B τις ΟΥΔιάστης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων παρὰ Τερεταύχμῃ, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα εἰ σωθείη αὐτὸν ἡ θυγάτηρ, δεξάμενος, ὑπεσπόσατο καὶ αἱρεῖ Τερεταύχμην, ἡνίκα ἐν τῇ ἐπιμαχάσει ἀνδρισάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα. μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ΟΥΔιάστου Μιτραδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν Τερε-
C ταύχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τοῦ πατρὶ κατηρήσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαττε ταύτην τοῦ παιδὶ τῷ Τερεταύχμου. ἡ δὲ Παρύσατις τήν τε μητέρα τοῦ Τερεταύχμου, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώην & Ἡλίκην, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο οὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχωσθῆναι· τὴν δὲ Ῥωξάνην, ζῶσαν κατατεμεῖν. καὶ ἐγένετο. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι,
D ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. Ἀλλ' ὁ γε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς ἐξιλεωσάμενος, ἐπεὶ ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε· καὶ Ὦχος ὁ Δαρειαῖος, εἰπὼν Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελήσειν αὐτήν. Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ Δοξαμβάνει ὡς Ὦχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέθανεν, ἀθετήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας
E λε'.

Βασιλεύει δ' Ἀρσάκης, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης· καὶ ἐκτέμνεται ὁ ΟΥΔιάστης τὴν γλῶτταν, & ἐξελκύεται ταύτην ἐξόπισθεν, καὶ ἀπόκειται. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μιτραδάτης αὐτὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης.

γενέσθη δὲ τοῦτο ἀπουδῇ Σπατίρας. καὶ ἠνιᾶτο Παρύσατις. διαβάλλεται Κύρος ὑπὸ Τισσαφέρνους πρὸς Ἀρτοξέρξην τὸν ἀδελφόν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀπελαύνει Κύρος ἠτιμωμένος πρὸς τὴν ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. διαβάλλει Σατιβαρζάνης Ὀρόντην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, κήρι λίαν αὐτῆς σωφρονούσης· καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόντης. καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τὸ πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ στρατηγὸς Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἀμφω στρατεύματι Κύρῳ τε καὶ Ἀρτοξέρξῃ. ὅπως τε Κύρος τῇ ἰδίᾳ στρατιᾷ καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ παρήνεσαν. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλὸς, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διαφόρως ἀλλήλοις ἐτύγχανον διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κύρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. ἠτιμάλουν δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κύρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδείς. διὸ καὶ ὁ βάρβαρος πρὸς χωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν ἀποδοχὴν συνελήφθη. πρὸς βολὴ Κύρου πρὸς τὸ βασιλέως στράτευμα, καὶ νίκη Κύρου. ἅμα καὶ θάνατος Κύρου, ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ· καὶ αἰκισμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξου. τὸ τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρτοξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τῶν Λακεδαιμονίων, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τῆς νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς καὶ ἁλώσεως. εἶτα ἀποδοχὴ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κύρον,

A Facta autem hæc fuere impulsu Statiræ: vnde Paryſatis dolore afficiebatur. Criminatur Tiſſaphernes Cyrum apud Artoxerxem fratrem: is ad matrem Paryſatin cõfugit, & à crimine obiecto abſoluitur. Reuertitur Cyrus ad ſuam ſatrapiam, ignominia à fratre affectus, ideóque de defectione cogitat. Satibarzanes Orontem criminatur, cum Paryſatide conſuetudinem eum habere dicens, quum alioqui caſtè illa viueret. Morte igitur mulctatur Orontes: & mater iraſcitur ipſi regi quòd Paryſatis veneno Terituchmis filiũ necauerit. Et de eo qui patrem igne contra legem ſepeliuit, *ſit mentio.* vnde Hellanicus & Herodotus mẽdacii arguũtur. *Refertur etiam* Cyri à fratre defectio: & quomodo Græcum pariter & barbaricum exercitum coegerit, & Clearchus Græcorum exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto Syenneſis Cilicum rex ambos, Cyrum videlicet & Artoxerxẽ, in bello gerẽdo adiuuerit, & quo modo Cyrus ſuum exercitum, & Artoxerxes viciſſim ſuum exhortatꝰ fuerit. Sed Clearchus Lacedæmonius Græcorum dux, & Menon, ambo Cyrum ſequẽtes, ſemper inter ſe diffidebãt, quòd Cyrus Clearchi cõſilio in omnibus vteretur, Menon autem in nullo apud eum loco eſſet. Et ad Cyrum quidem ab Artoxerxe multi tranſfugiebant, ſed nullus à Cyro ad Artoxerxem. quam ob cauſam barbarus quum ad Cyrum deſciſcere tentaſſet, & accuſatus ea de re fuiſſet, in cineres eſt coniectus. *Narratur etiam* vt Cyrus in regis exercitum impreſſionem fecerit, & victoria potitus ſit: deinde vt occubuerit, dũ Clearcho morem non gerit. Vt Artoxerxes contumelioſis modis in fratris cadauer ſæuierit: quippe qui non ſolùm caput ſed & manũ qua percuſſus ab eo fuerat, abſciderit, & velut de ea triũphans, circũtulerit. *Scribit &* vt Clearchus Lacedæmoniꝰ cũ ſuis Græcis noctu receſſerit, & vnã ex Paryſatidis vrbibꝰ occupauerit: & vt rex cũ Græcis fœdꝰ inierit. Vt Paryſatis Babylonẽ profecta ſit Cyrũ lugẽs,

& vix tádem caput eius manúque recuperauerit, quæ Susa miserit, ibíque sepelierit. De Bagapate qui iussu regis caput à cadauere Cyri auulsit: & quomodo regis mater vbi in talorum lusu eum vicit, ex pacto Bagapatem obrinuit. & quomodo ipsi pellis detracta fuerit à Paryſatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadem. quo tempore ipsa propter multam Artoxerxis obsecrationem flere Cyrum cessauit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyri tiaram attulit, & Carem qui Cyrum à se vulneratum arbitrabatur, honorificè exceperit. Paryſatis autem illum qui honorificè exceptus fuerat, cruciatib⁹ adhibitis interfecerit. Vt Artoxerxes petenti Paryſatidi Mitradatē tradiderit, quippe qui in mensa se Cyrum interfeciſſe gloriatus esset: & vt sibi traditum acerba morte mulctauerit. Hæc in libris x i x & x x cótinentur.

In libris autē x x i & x x i i, & x x i i i, (quo tota hæc finitur historia) hæc continentur, Quo pacto Tiſſaphernes Græcis insidias molitus sit, quum sociū sibi adiunxisset Menonem Theſſalum, & per eum dolo iuramēti ſque Clearchum ducésque cæteros in poteſtatem ſuam redegerit, quanuis Clearchus præuideret, insidiáſque amoliretur. Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam inuitum ad Tiſſaphernem coegit accedere, tum etiā Proxenus Bœotius antè dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & cæteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit: & quomodo ad conſpiciendum Clearchū omnes confluxerint: & quomodo Cteſias ipse, quum medicus esset Paryſatidis, Clearcho, dum in carcere esset, multa humanitatis officia per eā præstiterit. Et vt illum Paryſatis à vinculis liberasset, nisi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendum hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa eius cadauer ostētum hoc extitit, quòd flante véto vehemētiſſimo, ſepulcralis agger magnæ altitudinis ſpōte ſua id cōtexerit.

A καὶ μόλις ἐκμίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἢ τὴν χεῖρα, καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. Τὸν δὲ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, παρασκευὴ βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μὴ βασιλέως κύβοις ὑπὲρ σφαιρηχὴς παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὃν τρόπον τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς ἀνεσκολοπίσθη ὑπὸ Παρυσατίδος· ὅτε καὶ ὁ πολὺ ὑπὲρ Κύρου πένθος αὐτὴν ἐπαύσατο, δι' ἣν τὸν πολ-
B λὼν τοῦ Ἀρτοξέρξου δίκην. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἀνέγκαντι Κύρου πῖλον, καὶ ὡς Κᾶρα τὸν δοκέοντα Κύρον βαλεῖν Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κᾶρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αὐτὴν Γαμήν Μιτραδάτῃ Παρυσατίδι, ὅτι τραπέζης μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι Κύρον. καὶ εἶναι λαοδοσα, πικρῶς ἀπέκτεινε. Ταῦτα καὶ ἡ ιθ' καὶ ἡ κ' ἱστορία.

C Ἐν δὲ τῇ κα' καὶ β' καὶ γ', ἥτις καὶ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε παρείληπται. ὡς Τισσαφέρνης ὑπεβουλεύθη τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσπαρεισάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' αὐτοῦ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο, τοῦ Κλεάρχου καὶ προειδομένου καὶ ἀποκρουομένου τὴν ὑπεβουλήν. ἀλλά τε, τὸ πλῆθος δι' Μένωνος ἀπατηθὲν, κατηνάγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον πρὸς Τισσα-
D φέρνην παραγενέσθαι, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη πρόσαλους ἀπάτῃ, συμπροτρέπων. ὡς εἰς Βαβυλῶνα πρὸς Ἀρτοξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ὑπὲρ τούτων Κλεάρχου ἅπαντες συνερρύησαν. ὡς Κτησίας αὐτὸς, ἰατρὸς ὢν Παρυσατίδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι πρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι' αὐτῆς ἐπράξε· καὶ τῶν δεσμῶν ἀν Παρύσατις ἔλυσεν καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στάτιρα τὸν ἄνδρα Ἀρτοξέρξῃ ἀνέπεισε κτανεῖν ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος·
E καὶ πέρας ὑπὲρ τοῦ σώματι συνέβη. αὐτόματος γὰρ ὑπ' αὐτῷ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ὑπὲρ μέγα ἠρμένος, ὑπερέσχε.

ἀνηρέθησαν δὲ καὶ Θεσσὼ αὐτῷ ἀναπεμφθέντες Ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. λοιδορεῖα Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ ἀναίρεσις διὰ φαρμάκου, τοῦτον διαφθαρέντος τὸν τρόπον· (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίθον μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε) μαχαιρίου τὸ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ· ὃ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνεται ὀρνίθιον μικρόν, μέγεθος ὅσον ὠοῦ· (Περσιστὶ δὲ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα, καὶ ὃ μὴ καθαρθὲν τοῦ ἰοῦ ἥμισυ αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει, τὸ δὲ προσομιλῆσαν τῷ φαρμάκῳ, ὀρέγει Στατείρᾳ. ἡ δέ, ἐπεὶ ἐσθίουσαν τὸ δεδομένον ἐώρα ὃ ἥμισυ, μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ συνεσθίει τὸ θανάτου ὃ φάρμακον. ὀργὴ μετὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν δυνούχων αὐτῆς, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. καὶ ἐπὶ σύλληψις Γίγης ἣ ᾠκείωτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐπ' αὐτῇ· καὶ ἀθώωσις μὲν παρὰ τῶν κριτῶν, κατεδίκη δὲ παρὰ βασιλέως· καὶ αἰκισμὸς Γίγης, καὶ ἀναίρεσις· καὶ ὀργὴ μετὰ τοῦτο Παρυσάτιδος πρὸς Ὦχον, καὶ κεῖνον πρὸς τὴν μητέρα. καὶ ὃ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου δι' ἐτῶν ὀκτὼ μετὸν ἐφάνη φοινίκων, οἷς ἐν κρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, μετὰ τῶν δυνούχων κατακρύψασα. αἰτίαι δὲ αἷς ΕΥαγόρᾳ βασιλεῖ Σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρτοξέρξης διαφέρεται. καὶ ἄγγελοι ΕΥαγόρᾳ πρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλίτου τὰς ἐπιστολάς. καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολή, περὶ τοῦ διαλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τῶν παρὰ ΕΥαγόρᾳ ἀγγέλων εἰς Κύπρον ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις ΕΥαγόρᾳ. ᾧ Κόνωνος πρὸς ΕΥαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβῆναι, καὶ ΕΥαγόρᾳ ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. ᾧ βασιλεῖ παρὰ ΕΥαγόρᾳ φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν.

A Interfecti etiam fuerunt Græci cum eo missi, præter Menonẽ. *Narrantur deinceps* Paryſatidis in Statiram cõuicia, & quomodo Statira fuerit veneno necata. quod hũc in modum paratum erat: (cauebat enim ſibi Statira diligenter ab hoc malo, quod ei tamen contigit.) Vna pars cultelli veneno ſuperillinitur, cuius reliqua pars intacta remãſit: hoc ſecatur auicula parua, oui habẽs magnitudinem. (auiculam hãc Perſæ ryndacen appellant) di-
B uiditúrque in duas partes. & ipſa Paryſatis dimidiam partem quæ veneno carebat, accepit, comedítque: at partem veneno tinctã porrexit Statiræ. Illa quum eam quæ porrexerat edere dimidiam partem vidiſſet, nec quicquam *fraudis* animaduertere potuiſſet, ipſa quoque vnà mortiferum comedit venenum. Hinc matri rex iraſcitur, & eius eunuchi cõprehenſi cruciantur & morte mulctantur. Prætereáque Ginge cõprehenditur, quæ Paryſatidi fa-
C miliaris erat, atque de ipſa iudicium exercetur: à iudicibus quidem abſoluitur, à rege autẽ condemnatur. Tandem verò cruciatibus afficitur & necatur, eóq; nomine Paryſatis filio, hic viciſſim matri ſuccẽſet. De Clearchi tumulo qui octo pòſt annis palmarum plenus apparuit: quas Paryſatis clàm per eunuchos, quo tẽpore ille mortuus eſt, aggeſta terra obruerat. Cauſæ propter quas rex Artoxerxes & EVagoras Salaminis rex inter ſe diſſi-
D derẽt. & EVagoræ nũtii ad Cteſiam vt acciperent epiſtolas ab Abulite: & Cteſiæ ad ipſũ epiſtola de reconciliatione cum Anaxagora Cypriorum rege. EVagoræ nuntiorum in Cyſtrum aduẽtus, & à Cteſia datæ ad EVagoram literæ, vt ei fuerint redditæ. Et, Cononis ad EVagoram oratio, ſuadentis vt ad regem aſcenderet. Et, EVagoræ epiſtola
E de honoribus quibus ab eo affectus fuerat. Et, Cononis ad Cteſiã epiſtola. Et, tributum regi datum ab EVagora. Et, epiſtolæ Cteſiæ redditæ. Et, Cteſię ad regẽ oratio de Conone, & epiſtola ad ipſum.

Munera ab EVagora missa Satibarzani traduntur, & nuntii in Cyprum perueniũt. Et Cononis epistola ad regem & Ctesiam. Quomodo adhibita custodia retenti sint nũtii à Lacedæmoniis ad regem missi. Epistola regis ad Cononẽ & ad Lacedæmonios, quã ipse Ctesias tulit. & quomodo à Pharnabazo Conon cõstitutus sit nauarchus. Ctesiæque in Cnidum patriam suam aductus & Lacedæmonem. & disceptatio aduersus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum: & emissio ab Epheso vsque ad Bactra. & Indicæ regionis, dierum, parasangarum. Catalogus regum à Nino & Semiramide vsque ad Artoxerxem: quibus ille librũ suũ claudit.

A τῶν πρὸς Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ πρὸς Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ὧν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς Λακεδαίμοναπολογία πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ἐν Ῥόδῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμός, σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. καὶ κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρτοξέρξου. ἐν οἷς καὶ ὁ τέλος.

B

EX EIVSDEM Ctesiæ scriptis quæ Indica nominata sũt, excerptæ ab eodem Photio historiæ.

ἘΚ ΤΩΝ ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ Κτησίου Ἰνδικῶν ἐκλογαὶ, ἐκ τῆς τοῦ αὐτοῦ Φωτίου.

INDICA Ctesiæ vno libro cõtinentur, in quibus magis Ionicè loquitur. Scribit Indum fluuiũ, quà angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: quà latissimus, ducentorum. Indos multitudine cæteros ferè vniuersos mortales superare dicit. De scolece, *id est, quodam verme*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione non pluere, sed eam à flumine rigari. De pantarba gemma, & quomodo septuaginta septem gemmas & lapides pretiosos in flumen proiectos, (quæ omnia erãt cuiusdã Bactriani institoris) pantarba retraxerit inter se cohærẽtes.

C

D

ΚΤΗΣΙΟΥ τὰ Ἰνδικά ἐστιν ἐν ἐνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅτι μὴ γενὸν αὐτὸ, οὗ ἐστι πλατύτατον, καὶ διακοσίων. λέγει δὲ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους χιλιάδων συμπάντων αἱ θρέπτων. φησὶ τὸ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. φησὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. φησὶ πανταρβας τῆς σφραγῖδος· καὶ ὡς ὀγδοήκοντα σφραγῖδας ἀποῤῥιφείσας καὶ ἑπτὰ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν, ἅπινα ὧν τοῦ Βακτρίου καπήλου, αὐτὴ ἀνείλκυσεν ἐχομένας ἀλλήλων.

περὶ τῶν τειχοκαταλύτων ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν πτηνῶν τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ βιττάκου, ὅτι γλῶσσάν τε ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνὴν μέγεθος μὲν, ὅσον ἰέρακος, πορφύρεον δὲ τὸ στόμα· καὶ πώγωνα φέρει μέλαινα. αὐτὸ δὲ κιναβάρεον ὅτιν ὡς τὸν τρόχηλον, ὥσπερ κιννάβαρι 13 ζαει. διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὥσπερ ἄνθρωπον, Ἰνδιστὶ μὲν ἂν δὲ Ἑλλωιστὶ μάθῃ, καὶ Ἑλλωιστί. περὶ τῆς χρυσίνης τῆς πληρουμένης B αὐτὰ ἔτος ὑγροῦ χρυσίου· ἐξ ἧς ἑκατὸν στρογγύλοι ὀστράκινοι αὐτὰ ἔτος ἀρύονται. ὀστρακίνους δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπαρυόμενος· καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ οὕτως ἐξάγειν αὐτό. ἡ δὲ χρυνίη, τετράγωνός ὅτιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος, ὁ δὲ βάθος, ὀργυιά· ἐκ δὲ ταύτης ἡ στρογγύλη τάλαντον ἕλκει. καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς χρυσίνης σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐμηχανῆσθαι· ἓν μὲν δὲ βασιλέως, ἓν δὲ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενος ἐν τῇ γῇ, νέφος καὶ χαλάζης καὶ θρηνήρων ὅτιν ἀποδύεσθαι. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα φησὶ, βασιλέως δὶς πειράσαντος. περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοί εἰσιν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σάρδιος ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλή, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς D ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει φθείρονται· καὶ θαλάσσαν φησὶν αὐτόθι εἶναι ἔλασσον τῆς Ἑλλωικῆς. τὸ δὲ βάθος αὐτῆς ἕως τεσσάρων δακτύλων, θερμὸν εἶναι· ὥστε μὴ ἐξεῖναι ζῆν ἐμπεσόντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτω θεν διαπεσεῖσθαι.

Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων, καὶ δι' ὀρέων ῥεῖ· ἐν οἷς ἐστὶν ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο E ἀνδρὸς στρογγυλωμένοι στέλεχος ἔχοντες· τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μυελοφόρου νεὼς ἰσόν. εἰσὶ δὲ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ. εἶναι δὲ τῶν καλάμων ἐν ἄρρενας καὶ

A De elephantibus murifragis. De paruis simiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De maximis gallis gallinaceis. De aue psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit, corui magnitudine, & rostro purpureo, barbámque gestare nigram, collũ habere cæruleum, quemadmodum cinnabari: loquíque ipsam Indicè, vt hominem: necnon Græcè, si Græcum sermonem docta fuerit. De fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte centum vrcei fictiles singulis annis hauriũtur. ideóque fictiles esse oportet quoniam aurum dum hauritur concrescit, vt ad ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorũ, altitudo vnius vlnæ: singuli autem vrcei *qui auro pleni hauriuntur*, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo huius fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: vnũ à rege, alterum à regis matre Parysatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinésque auertere: & seipsum hæc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De canibus Indicis, qui maximi sunt, adeo vt etiam cum leone pugnent. De magnis mõtibus ex quibus sardo & onyches aliæque gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol duplo maior quàm in aliis regionibus esse videatur, multíque æstu ibi suffocentur. Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græco esse: atque id in summo quidem, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perueniat, calidum esse: adeo vt pisces iuxta calorem illum viuere non possit, sed in fundo degat.

Indum fluuium campos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui calamus Indicus appellatur: eius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ complecti possint: altitudinis autem, quanta est mali nauis onerariæ prægrandis. Esse & quosdam maiores, quosdam item minores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem &

fœminam: & fœminam quidem nucleum habere, marem verò nequaquam: & esse validissimũ. De animali Indico martichora dicto, quod facie hominẽ refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborem habens. Triplex est illi dẽtium ordo: aures humanis similes, oculi item cæsii, velut fũt hominũ. Caudam autem qualem scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per tansuersũ aculeis munita est cauda. Aculeum item in summa parte, velut scorpius, gerit: quo accedentes pungit: nec mortem quicũque punctus fuerit, effugere potest. Quòd siquis eminus aduersus ipsum pugnet, & ab anteriori parte caudã prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à posteriori parte eam rectà intentans. Ad plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoscunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephãtem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuissimi latitudinẽ habent. Martichora autẽ Grẽcis ἀνθρωποφάγος sonat, *id est, hominiuorus*, quòd multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cætera vorat. Pugnátque & vnguibus & aculeis. Aculeos autem vbi eiaculatũ fuerit, renasci scribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis insidentes, telis ea petunt. De summa Indorum iustitia, & de moribus ac ritibus eorum. De loco sacro qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine solis & lunæ venerantur: ad quẽ à mõte Sardonis quindecim est dierum iter. Vt sol ibi singulis annis per dies trigintaquinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id festum, vt ne dũ ipsum celebrant & dũ reuertuntur, torreantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ nõ sunt in India, sed frequẽtes ventos & turbines habet, qui omnia sibi obuia abripiunt. Sol autẽ oriens in maiori Indiæ parte, alteri diei parti frigº, alteri vehemẽtẽ calorẽ affert. Indi nõ à sole sed à natura fũt nigri.

A ηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄῤῥεν σπερμολογίαν οὐκ ἔχει, καὶ ἔστι κέρατα ἰσχυρός· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. καὶ τὸν μὲν μαρτιχόρα τὸ σῶμα ἔστιν θηρίου· ὡς δὲ πρόσωπον ἐοικὼς ἀνθρώπῳ, μέγεθος μὲν ἔστιν ὥσπερ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς ὡς κινναβάρει· τρίστιχοι δὲ ὀδόντες. ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὁμοίοις ἀνθρώπῳ· τὸν δὲ κέρκον ἔχει οἵανπερ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ᾗ ὁ κέντρον ἔχει, μείζω ὑπερχουσαν πήχεως. ἔχει
B δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἑῆθα ᾗ ἑῆθα κέντρα. ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τούτῳ μὲν ἐὰν προσέλθῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πόῤῥωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔμπροσθεν ἰσας τὸν οὐρὸν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλῃ τοῖς κέντροις, καὶ ὅπισθεν ὀπτὴ· βάλλῃ δὲ ὅσον πλέθρου εἰς μῆκος· καὶ πάντας οὓς ἂν βάλῃ, πάντως ἀποκτείνῃ, πλὴν ἐλέφαν-
C τος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἔστι τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα, τὸ δὲ πλάτος, ὅσον χοίνος λεπτότατος. μαρτιχόρα δὲ Ἑλλήνιστὶ ἀνθρωποφάγον· ὅτι πλείστα ἐαθῇ ἀναιρῶν ἀνθρώπους. ἐαθῇ δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκ τοξευθῇ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, κἀκεῖθεν βάλλοντες. περὶ
D τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιότατοι· καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀοικήτῳ, ὃ ὄνομα τοῖς ἡμῖσυ ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ ἀφ' ἑκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σαρδονίδος πορεύεται. καὶ ὅτι μὲ ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀφ' ἑνὸς ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἄφλεκτοι αὐτοῖς τελέσωσι, καὶ ὑποτρέφωσιν. ὅτι βόες καὶ ἄρκοι καὶ ὑαινοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἄνεμοι δὲ
E πολλοὶ, καὶ τρομῆρες πολλοί· καὶ ἁρπάζουσιν ὅ, τι ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, τὸ δὲ ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει.

ἐν γάρ φησιν ἐν αὐλοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυ- A
14 ναῖκας λευκοτάτους πρώτων, εἰ ἐς ὅτε ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας, καὶ πέντε ἄνδρας. Ὅτι πιστῶσαι τὰ περὶ τὸν ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λε' ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι καὶ ὁ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον τὸν μέσον χῶρον, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν ὄντα, οὐ φθείρει, φθείρειν τὰ ἄλλα. καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρηνίδας ἰχθυοφόρους εἶ ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ καὶ μάλα B
ἡδύς. καὶ ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἤτοι πέτρας καὶ νύκτα ἐς ἡμέρην· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυ), ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῷ ἢ σβέννυται. Ὅτι μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποί εἰσι μέλανες, καὶ καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς. μικροὶ δέ εἰσι λίαν· ἡ μακρότατοι αὐτῶν, πήχεων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροπάτιον, μέχρι καὶ ὅτι τὰ γόνατα, καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ γένεια μέγιστον πρώτων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν δὲ τὸν γένεια μέγα φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται ὁπόθεν ἱμάτιον, ἀλλὰ τὰς πλευρὰς, τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὅπισθεν καθίενται πολὺ κάτω τῶν γονάτων· τὰς δὲ ἐκ τοῦ γένυος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκομένας. ἐπειτα περιπυκασάμενοι τὰς πλευρὰς περὶ ἅπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε παύειν D
τῶν στυρακῶν αὐτῶν, καὶ πάχος. αὐλοὶ δὲ σιμοί τε καὶ αἰγοεροί. τὰ δὲ περάτα αὐτῶν, ὡς ἄρνες καὶ αἱ βόες ἐς οἱ ὄνοι, μεγέθει ὅσον χριοί· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν ἐς οἱ ἡμίονοι ἐς τὰ ἄλλα κτήνη πρώτα, σμικρὸν μείζω χριῶν. ἔστι δὲ ὃς βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Πυγμαίων ἄνδρες τρισχίλιοι. σφόδρα γὰρ εἰσι τοξόται. δικαιότατοι δέ εἰσι, καὶ νόμοις χρῶνται ὡσαύτως ἐς οἱ Ἰνδοί. λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ κέρκοις E
καὶ ἱκτῖσι ἐς κορώναις καὶ ἀετοῖς. Ὅλη λίμνη ἐστὶν ἐν αὐλοῖς, σταδίων ὀκτακοσίων ἡ

in quibuſdam enim viris & mulieribus inter eos ſummum candorem conſpici tradit: in paucioribus tamẽ. & ſe tales Indas duas & Indos quinque vidiſſe addit. Confirmare volẽs quod de ſole dixerat, eum Indiæ trigintaquinque dierum refrigerationẽ concedere, ſcribit & flammam quæ ex AEtna erumpit, medium regionis tractũ, vtpote qui à iuſtis hominibus incolatur, non labefactare, quum cætera labefactet. & apud Zacynthum fontes eſſe piſcium fertiles, è quibus pix educatur: & apud Naxum fõtem eſſe è quo vinum, & quidem ſuauiſſimum, nonnunquã profluat. Et ignem iuxta Phaſelidem in Lycia eſſe perpetuum, qui ſuper petram ſemper noctes diéſque ardeat: & qui aqua nó extinguatur, ſed redardeſcat: at fimo extingui poſſit. Media India nigros habet viros qui Pygmęi appellantur, eadem qua Indi cæteri lingua vtentes. ſunt autem valde parui: adeo vt bona pars dimidii cubiti magnitudinem, qui autẽ eorum maximus, duorum cubitorum magnitudinem non ſuperet. Capillum autem vſque ad genua & infra etiam demiſſum, barbam quoque quibuſuis aliis hominibus promiſſiorẽ geſtant. Atque adeo poſtquam illis promiſſa barba exorta eſt, nullo iam veſtitu vtuntur, ſed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem antè ad pedes vſque protrahũt: deinde, quum totum corpus pilis obduxerunt, ſeipſos cingunt, illis veſtimenti loco vtentes. Sed & veretrum illis eſt valde craſſum, adeóque magnum vt ad pedum vſque malleolos pertingat. Sunt porro ſimi atq; deformes. Oues autem eorum ſunt agnis *noſtris* pares: boues & aſini ad *noſtrorum* arietum magnitudinẽ accedũt. equi item eorum & muli cæteráque veterina animalia arietes magnitudine non ſuperant. Horũ Pygmæorum tria millia rex Indorũ in ſuo comitatu habet. ſunt enim ſagittarii peritiſſimi. Iuſtiſſimi autem ſunt, & iiſdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur. Lepores & vulpes non canibus ſed coruis, miluis, cornicibus & aquilis venantur. Lacus eſt apud eos octingentorũ ſtadiorũ ambitũ

habens,cui, quoties à nullo vẽto agitatur, oleũ ſupernatat: quod quidam ex eius medio ſcaphiis hauriunt,nauigiolis per eum nauigantes.atque eo vtuntur. Vtũtur autem & oleo ex ſeſamo, & ex nucibus: ſed præſtãtius eſt quod è lacu illo hauritur. Habet verò etiam piſces hic lacus. Abundat præterea argento hæc regio, in qua ſunt & argenti fodinæ,non tantæ tamen, vt aiunt, altitudinis quantæ apud Bactra. Aurum quoque habet India, ſed quod non reperitur in fluuiis & abluitur,vt fit in flumine Pactolo: ſed multi & ſpatioſi mõtes id ſuggerunt: quos incolũt grypes, aues quadrupedes,lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in mõtibus eſt copioſum aurum nõ facilè obtinetur. Oues Indorum & capræ maiores fũt aſinis, & vtplurimum quaternos atque adeo ſenos pariũt. Caudæ autem illis adeo ſunt magnæ vt amputãdæ ſint illis quæ enixæ fuerint vt à mare poſſint iniri. At porcũ India nec mãſuetum nec ſyueſtrem vllum habet. Palmæ Indicæ earúmque fructus triplo Babyloniis ſunt maiores. Eſt ibi & quidam fluuius (vt ille ſcribit) è petra mel fundens. Sed multa de illorum iuſtitia & de beneuolentia qua regem ſuum proſequuntur, & de illorum cõtemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiuſdam, cuius aquã, ſimulatque hauſta fuerit, in morem caſei coagulari dicit: cuius coagulatæ ſiquis tres obolos cum aqua biberit, quæcũque admiſerit patefacit. eo enim die mente alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus ſint affines, certò vult cognoſcere.nam ſiquis *id de quo accuſatur* effutiuerit, mortẽ ſibi cogitur conſciſcere: ſin *indicio ſuo* nullius criminis conuincatur,abſoluitur. Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dẽtium dolore laborare tradit,nullíq; circa os puſtulas oriri: eorúmque vitæ ſpatium eſſe cẽtum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque adeo ducentos, quorum ſit longiſſima. Eſt apud eos ſerpens dodrantali magnitudine,

A πελμέδος, ὁ δὲ ἀνέμου μὴ πνέοντος ἐπάνω τῆς λίμνης, ἔλαιον ἐφίσταται). καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ὁκ μέσης αὐτῆς σκαφίοις δ' ἐλαίῳ ἀπαρύονται καὶ χρῶνται. χρῶνται δὲ καὶ σησάμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ τῷ καρύνῳ δὲ χρῶνται. κρεῖττον δὲ ὁ λιμναῖον. ἔστι δὲ αὐτόθι ἄργυρος πολύς, καὶ χρυσοῦ μέταλλα, οὐ βαθέα, ἀλλὰ βαθύτερα ἢ Φησὶ τὰ ὑπὸ Βάκτρις. ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ὑπὸ τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, ὁκ ὑπὸ τοῖς ποταμοῖς διερισκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ὑπὸ τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ὑπ' οἷς οἰκοῦσι γρύπες, ὄρνεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος σκέλη καὶ ὄνυχες, οἷα τῶν λέων. τὰ μὲν τοῦ ἄλλου σώματι παραπλήσια, μέλαινα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ὑπὸ τῷ στήθει. δι' αὐγὴς δὲ ὁ ὑπὸ τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὢν, γίνεται δυσπόριστος. ὅτι τὰ πρόβατα τὰ Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄνων εἰσὶ, καὶ πίκτουσιν αἱ τίλοπες καὶ ἓξ, ὡς ὅτι τὸ πολύ. ἔχουσι οὐρὰς μεγάλας· διὸ τὰ παιδία τῶν ἀποτέμνουσιν, ἵνα δυνώνται ὀχεύεσθαι. εἰ δὲ οὔτε ἥμερος οὔτε ἄγριος ὑπάρχει ὁ ὑπὸ τῇ Ἰνδικῇ. ⓐ δὲ Φοίνικες οἱ ὑπὸ Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι, πεπλάσιοι τῶν ὑπὸ Βαβυλῶνι. καὶ ποταμὸν Φησιν ὁκ πέτρας ῥέοντα μέλι. πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὸν σοφῶν βασιλέα διαίτης, καὶ τῆς τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δὲ ὅτι πηγή ἐστι, καὶ ἐπειδάν τις ἀρύσῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὥσπερ τυρός. τούτου οὖν τοῦ πήκτου ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς ἐὰν πείνας δῷς ὑπὸ ὕδατι πιεῖν, ἐξαγγέλλει πάντα ὅσα ἔπραξε. παραφορὰ γὰρ καὶ μάνεται ταύτην τὴν ἡμέραν. χρᾶται δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορημένων ἀληθῆ βούλεται ἐξελέσθαι. καὶν μὲν ἐξείπῃ, παραχρῆμα ἀποκαρτερήσας· αἱ δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίεται. Ὅτι Φησὶν ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγεῖ, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ, οὐδὲ ὀδοντοπαλγεῖ, οὐδὲ ἑλκοῦται τὸ σῶμα, οὐδὲ σπεδόνα οὐδεμίαν ἴσχει. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ρκ' καὶ λ' καὶ ν', ἢ σ', ⓐ τὰ πλείστα βιοῶντες. ἔστιν ὄφις ἀσπαμιαῖος ὑπ' αὐτοῖς,

τὸ δὲ εἶδος αὐτῆ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδὲ ὅλως ἔχει. θηρεύεται δὲ ἐν τοῖς κυματωδεστάτοις ὀρέσιν, ὅθεν ἡ Σαρδὼ ὀρύσσεται. δάκνει μὲν οὖν, ὅπου δ' ἂν κατεμέσῃ, τοῦτο τὸ χωρίον πρώτως σήπεται. ποιεῖ δὲ φάρμακον δεινόν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς χρεμάμενος, ἡλεκτροειδὲς καὶ μέλαν. καὶ τὸ μὲν, ζῶντος ἀπορρεῖ· τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μὲν, ὅσον σησάμου διδόμενον, ὁ ζῶντες ἔρρυσεν, αὐτίκα φθείρει, ἂν ἐγκεφάλου τοῦ πιόντος, ὅταν τοῦ ῥινὸς ἀπορ- B ῥύσωσιν· τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ἐνιαυτοῦ μόλις δέλλυσιν. καὶ ὄρνεον, φησὶν, ὅτι κεκλήμενον δίκαιον, ὅπερ Ἕλλησι δίκαιον σημαῖνει· τὸ μέγεθος, ὅσον πέρδικος ᾠόν. τοῦτο ⊗ ἀπάτητον καταρύσσει, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. διερισκόμενον δὲ, αὐ πρῴ αὐτοῦ ὅσον σησάμου, ἕωθεν ὕπνος ὅτι λαμβάνει· καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δυόντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. καὶ ξύλον ὀρθὸν παράδοξον καλούμενον, τὸ μέγεθος C ὅσον ἐλαίας· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνοις εὑρίσκεται κήποις. οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ τοσαύτας παχείας τῆς γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον ἀνθράκων, λαμβανομένη, οὗ ἂν προσαχθῇ, ἄπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους· καὶ τἆλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. ταύτῃ γὰρ καὶ τὰ D πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύονται. ἐὰν βούλῃ καὶ ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, πῆξις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως. ἐὰν ἔξῃς τῇ χειρὶ αὐτὴν, ὥσπερ κηρὸν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λαμβάνεται. δίδοται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα. ἔστι δὲ ποταμὸς λαμπρὸς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ὅτι δύο σταδίους τὸ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ, Ἰνδιστὶ μὲν Ὕπαρχος, Ἑλλησι δὲ, Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά. ἐστὶ τῶν ἐνιαυτοῦ E λαμβάνει ἡμέρας ἠλέκτρου καταῤῥεῖ. φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑποῤῥέοντα ὕδατος. aſpectu ſimilis pulcherrimæ purpuræ: caput candidiſſimum habens, dentibus omnino carens. quem venatores in feruentiſſimis montibus nanciſcuntur, ex quibus ſardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, ſed quemcunque locum vomitu ſuo conſperſerit, in eo putredinem oriri neceſſe eſt. Si autem è cauda ſuſpẽdatur, venenum duplex emittit, vnum dum viuit, quod nigrum eſt, electri ſpeciem referens: alterum, vbi mortuus eſt, nigrum & ipſum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, ſi tantum detur quantum eſt ſeſamum, confeſtim enecat, cerebro eius qui ipſum biberit, per nares efflu ente: alterum autem ſi detur, tabem inuehit, & vix intra anni ſpatium perimit. Meminit & auis *δικαίεου* cognominatæ, (eſſe autem *δίκαιεον* idem quod Græcis *δίκαιον*, *id eſt iuſtũ*) quæ oui perdicis magnitudinem non excedat. hanc ſtercus ſuum defodere tradit, ne inueniatur: quod ſi inuentum ſeſami menſura bibatur, manè ſomnus eum qui biberit corripit, & ita dormit vt nihil ſentiat: vergente autem ad occaſum ſole, expirat. Eſt ibi & lignum *παράδοξον* dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur hortis: nec florem nec fructum producens: ſed quindecim duntaxat ſub terra ſunt ei craſſæ radices, quarum vnaquæque brachii craſſitudinẽ habet. huius ſi dodrantem quis ſumpſerit, omnia quibus illa admouetur ad ſe trahit, aurum, argentum, æs, lapides, & alia quælibet, præter electrum: ſin quis tãtum eius quanta eſt cubiti menſura, acceperit, & agnos & aues ad ſe trahit. nam & hac maiorẽ auium partem venantur. Quinetiam, ſi aquam concreſcere velis, in aquæ congium radicis huius obolum iniiciens, concreſcere facies. Idémque in vino efficere poteris: manúque, velut cerã, tenebis: ſed poſtridie ſoluitur. Auxiliatur & cœliacis. Eſt præterea fluuius Indiam interlabens, duorum ſtadiorum latitudinem non excedens: qui ab Indis *ὕπαρχος* appeliatur, quod Græcè ſonat, *Φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ*, *id eſt, ferens omnia bona*. ex hoc per triginta cuiuſque anni dies electrũ emanare dicit. Eſſe enim in mõtibus arbores aqua extãtes,

(montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potissimùm anni dies contingere) has autem lacrymas in fluuium cadentes cócrescere. vocaríque hanc arborem Indica lingua, siptachora, quod Græcis significet γλυκὺ, ἡδὺ, *id est, dulce, suaue.* atque Indos electrum inde colligere. Sed & fructum qui à quibusdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, esse racemos, quorum acini nuces Pōticas magnitudine æquent. His in montibus degere scribit homines caninum caput habentes, qui agrestium animalium exuuiis amiciantur: & sermone nullo vtantur, sed latratum duntaxat more canum edant, cuius significatio perinde ac sermonis intelligatur. His dentes quàm canibus esse maiores: vngues caninis esse similes, nisi quòd lōgiores sint & rotundiores. Incolere autem mōtes vsque ad fluuium nomine Indum: atque esse atro colore. Hos, sicut & cæteros Indos cum quibus commercium habēt, esse iustissimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipsi loqui nō possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui surdi ac muti sint, signa dare. Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, *id est capita canum habentes.* Addit, hanc nationem nō pauciorum esse quàm centum viginti millium hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum floré nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & animalia scarabei magnitudine nascuntur, minii ruborem, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt vt vermes. nascuntur autem hæc in arboribus quæ electrum ferunt, eorúmque fructum depascūtur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpere solent. Hæc animalia terentes Indi, puniceo colore saga & tunicas, & quicquid aliud volunt, inficiunt: sūntque hæc tinctūræ Persicis præstantiores. Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent,

A (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἔστιν ὅτε δάκρυα φέρει ὥσπερ ἀμυγδαλὴ, ἢ πίτυς, ἢ ἄλλό τι δένδρον· μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τῆς ἐνιαυτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πήγυται. τῷ δενδρέῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστιν Ἰνδιστὶ σιπταχόρα. Ἑλλιστὶ σημαίνει, γλυκὺ, ἡδύ. καλεῖται ⓐ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρει δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δὲ τὰς ῥώγας ὥσπερ κέρυα τὰ Ποντικά. ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φασὶν αἰ-
B θρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν. ἐσθῆτας δὲ φορεῖν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴν δὲ οὐκ ἀφιέναι τοιαύτην, ἀλλ' ὠρύεσθαι ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτως σημαίνειν αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχειν κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλωτέρους. οἰκεῖν δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ λίχμοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ οἷς ὁπτομίγνυνται. καὶ σημαίνουσι μὴν τὰ πρὸς ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται
C φθέγγεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλλιστὶ Κυνοκέφαλοι. ὁ δὲ ἐθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. ὧνδε δὲ ἔχει πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὼς ἄνθος πορφυροῦν· ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἥττων τῆς Ἑλληνικῆς. ἀλλὰ καὶ πολὺ ἀνθηροτέρα. ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος ὅσον κάνθαρος, ἐρυθρὰ ὥσπερ κινναβάρι. πό- 16
D δας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ὅτε τὴν δένδρων τὴν ὃ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ ⓐ καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησιν ⓐ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τείρουσι ⓐ Ἰνδοὶ, βάπτοντες τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλωνται· καὶ εἰσι βελτίω τῶν ὧνδε Πέρ-
E σαις βαμμάτων. ὅτι ⓐ Κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται,

ἀπὸ θηρῶν

ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτά, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. πέφυσι δὲ καὶ πρόβατα πολλά, καὶ αἶγας, καὶ ὄνους. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ συριαχόρου, ἀφ' οὗ τὸ ἤλεκτρον· γλυκεῖς γάρ. καὶ ξηραίνοντες ἄλευα, ἀσυρίδας συρράπτουσιν, ὡς σφὶ τοῖς Ἕλλησι τὰ ἀσπίδια. Οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι σχεδίαν ποιησάμενοι, καὶ ὀπτήσαντες, ἀπάγουσι φόρτον τούτου· καὶ τῆς πορφύρας τὸ αἷμα καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ' καὶ σ' τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ ὅσον ὁ φοινίκιον βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ καπήλοντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὸ τῶν θηρίων ἄγρευμα, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ κακοῦργοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπόλεμοι δ' εἰσί, ἀλλὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς ἀφ' πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεύς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσούτων, πελτῶν δὲ, δώδεκα· καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. τούτοις τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διατῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες κατὰ λαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι. λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ, ἄλλοτε δ' οὔ. Οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μόνον, ἀλλ' ὑγρὰς χεῖρας ἀπονίζονται. ἐλαίῳ δὲ χρίονται τρὶς τοῦ μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ σκυτίβονται δέρμασι. τῷ δὲ ἐσθῆτα ἔχρισιν οὐ δασείᾳ, ἀλλὰ φιλοῖ τὴν μαθήματων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. Οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν λινᾶ φορέουσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. κλίναι δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ σιβάδας ποιοῦνται. ὅστις δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ αἱ πλείσται πρόβατα ἢ· ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, πολυπλησία. οὐρὰν δὲ ἔχουσι πρῶτοι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὸ τὴν ἰσχίων, οἵαν καὶ κύων· sed è venatu sibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad solem torrẽt. Multas præterea oues, capras & asinos alunt. lac autem ouiũ & oxygala (*q.d. lac acidum*) illis est potus. Vescuntur autẽ & fructu siptachoræ *arboris suprà memoratæ*, è qua prouenit electrũ. est enim dulcis. Sed & illis arefactis (vt à Græcis vuæ arefiunt) sportas à se cõtextas implent, quas deinde ratibus impositas, vnà etiam cũ flore purgato ex quo purpure⁹ color conficitur, & cum electri ducentis sexaginta talentis, & totidem illius pharmaci quo ad punicei coloris tinctura vtũtur, & *aliis* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. Sed & cæteris Indis merces huiusmodi aduehentes vendũt, ab illis viciſſim panes & farinã & ligneos amictus accipientes. Sed & gladios quibus ad ferarum venatum vtuntur, arcúsque & iacula illis vendunt. sunt enim & sagittarii & iaculatores peritissimi. Sunt autem inexpugnabiles, quòd montes altos & inaccessos habitẽt. Munera autẽ illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuum & totidem iaculorum millia, peltarum centum viginti millia, gladiorum quinquaginta millia. His Cynocephalis nullæ sunt domus, sed in speluncis habitant. Quas autem feras inter venandum sagitta vel iaculo petierint, eas persequẽtes assequuntur: veloces enim sunt ad cursum. Earum vxores semel duntaxat in mẽse se lauant, quũ menstrua aduenerunt, aliàs nũquam. At viri se non lauant, sed manus duntaxat abluunt. Sed ter in mense oleo se vngũt quod è lacte conficitur, & se pellibus abstergunt. Vestem autem villosam non gestãt, sed villis carẽtia masthlemata quamtenuissima ipsi pariter & eorum vxores induũt. At qui sunt inter eos ditissimi, lineo amictu vtuntur. hi autem sunt pauci. Lectorũ nullus est apud eos vsus, sed toris extẽporaneis vtũtur. Is verò inter eos ditissim⁹ habetur cui maxima fuerit ouiũ copia. Caudá autẽ habẽt omnes viri & mulieres, supra nates, canũ more:

ſed maiorem magiſque piloſam. Coeunt cum fœminis quadrupedes, canum ritu, alióque modo coire turpe cenſent. Sunt autem iuſti, & vitæ, præ quibuſuis hominibus, longiſſimæ. centum enim & ſeptuaginta, nonnulli & ducentos viuũt annos. Vltra hos autem alios habitare dicit ſupra fluuii fontes: qui nigri ſint, ſicut & cæteri Indi: otioſique degant, ac neque frumentum edant, neque aquam bibant: ſed magnam boum, caprarum, ouium copiã alant, eorúmque lac potent, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, ſedem perforatam non habent, neque cacant: ſed nates quidem habẽt, at foramen interiectum non eſt. quo fit vt non cacent, ſed caſeoſum quiddam meiant, non valde craſſum tamen, ſed fæculentum. Quum autem manè lac biberũt, & meridie ad eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem eſſe aiunt quæ lac in eorum ventre coagulari non ſinat. Huius igitur eſu vomitũ veſperi prouocant, omniáque facilè euomũt. Aſinos ſylueſtres habet India equis pares, quoſdam & maiores: quibus caput purpureũ, oculi cærulei, reliquum corpus eſt album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, cuius inferior verſus frontem pars duorum palmorũ ſpatio ſit candidiſſima: at ſuperior quæ in acutũ tendit, punicea ſit, ſummum ruborem adiunctum habens: pars autem media, ſit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec ſpaſmo nec ſacro morbo corripiuntur: ſed nec venena vllam in eos vim habent, ſi modò vel antequã illa hauriãt, vel, poſtquã hauſerint, aquam aut vinũ aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac cæteri quidem aſini & manſueti & ſylueſtres cæteráque ſolidipeda animantia & talis & felle in iecore carẽt: at hi & talum & fel in iecore habent: & quidem talũ omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bouis talo & ſpecie & magnitudine ſimilẽ, perinde grauem ac plumbum,

A μείζονα δὲ καὶ δακυτέρην. καὶ μίσγονται τῇς γυναιξὶ τετραποδίσι, ὥσπερ ⓐ κύνες· ἄλλως δὲ μιχλῶαι, αὐδῆς ὀξυτέρης ἐστίν. δίκαιοι δὲ εἰσι καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων. ζῶσι γὰρ ἔτη ρ' καὶ ο', ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ'. ὑπὲρ δὲ τούτους, ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, ἄνω τῶν πηγῶν τῶν ποταμοῦ· οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, μέλανες μάλα εἰσὶν, ὥσπερ καὶ ⓐ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. τροφὰ-

B τα δὲ πολλὰ τρέφουσι, καὶ βοῦς καὶ αἶγας καὶ ὄϊς· πίνουσι δὲ ὁ μὲν γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ γένηται τινὶ αὐτῶν παιδίον, ὑ τίτηται τὴν πυλίν, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, ὃ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. διὸ ἀποπατοῦσι μὲν οὐ, οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τυγὼν αὐδῆς φασιν οὐ πάνυ παχύ, ἀλλὰ θολερόν. ἐπὰν δὲ τροφὴ πίωσι τὸ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὖθις πιόντες, ῥίζαν φασὶ πρὸ αὐδῆς εἶ

C γλυκεῖαν, ἥτις οὐκ ἐᾷ τὸ γάλα πήγνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. τούτῳ οὖν τρεφόμενοι, εἰς ἑσπέραν ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα ῥᾳδίως. ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἵπποις καὶ μείζους. λευκὸν δέ εἰσι τὸ σῶμα, τὸν κεφαλὴν πορφυροῦν, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ ἔχουσιν ἐν τῷ μετώπῳ, ἐνὸς πήχεως τὸ 17

μέγεθος. καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον σπιθαμὴν δύο παλαιστὰς πρὸς τὸ μέτωπον, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξὺ ὂν τοῦ

D κέρατος· τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πάνυ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων ⓐ πίοντες (κατασκευάζουσι γὰρ ἐκπώματα) ἀσφαλῶς, φασὶν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' αἱ προπίωσιν, οὔτ' αἱ τῷ φαρμάκῳ ὑπιπίωσιν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλό τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. ⓐ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμεροι καὶ ἄγριοι, καὶ τὰ ἄλλα μήκυνα

E θηρία πάντα ἀστραγάλους οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ὑπὸ τοῦ ὕπατος· οὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ὑπὸ τοῦ ἥπατος ἔχουσι. ⓐ δὲ ἀστράγαλοι, κάλλιστον ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷόπερ βοὸς καὶ ὁ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος·

τὴν δὲ χρόαν, ὥσπερ κιννάβαρι, καὶ λαμπρὰ βάθους. ταχύτατον δὲ ὄντι τὸ ζῶον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον· ὥστε οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο τι διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δὲ, ῥέχον βραδύτερον· ὅσον δ' οὐ πλέονα χρόνον τρέχῃ, σπουδαίως διαμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον τρέχει. ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ὄντι τὸ ζῶον τοῦτο· ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα περιάγωσιν ὑπὸ τῶν βοπόλων, καὶ ἵππου ἱππασίας πολλῆς περιληφθῶσιν, οὐ βουλόμενα φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται δὲ καὶ αὐτοὶ, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. ζῶντας γὰρ οὐκ ἂν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, διὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ἐστιν· ἠρύσαντο δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ἀστραγάλω ἔνεκεν. ὅτι ἐν τῷ ποταμῷ τῶν Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ μὲν εἶδος, οἷον ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι, τὸ δὲ μῆκος, πήχεων ἑπτά· καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. τὸ δὲ πάχος δεκαετέα παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ διατρῶνται, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς ἂν ἐντύχῃ ἵππῳ ἢ ἐν τῇ γῇ βοῒ ἢ καμήλῳ, ἅμα δάκῃ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πρῶτα κατεσθίει, πλὴν τῆς κοιλίας. ἁλισκόμενοι δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἕλκουσιν ἢ ἅρμα ἐνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἀλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμοσάντων. ἁλισκόμενοι δὲ, τριάκοντα ἡμέρας χρεμῶσιν αὐτὸν, καὶ ἀγλεῖα ἱστορήσασι· καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα κοτύλας Ἀττικὰς ὁ πλῆθος. ὅταν δὲ προέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἐπορρίπτουσι τὸν σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἀγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν· ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. τοῦτο δ' ἔλαιον ἐφ' ᾧ ἂν ὀπτὸν χυθῇ, ἀνάπτει, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καὶ ἄλλως οὐ σβέννυται εἰ μὴ πολλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ.

Ὅτι ἐστὶ δένδρα ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὥσπερ κέδρος ἢ κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα ὥσπερ

minii colorem non in ſuperficie tantùm, ſed & interius habentē. Eſt autem & velociſſimus & ſtrenuiſſimus: eúmque nec equus nec aliud animal perſequens aſſequi poteſt. Et initio quidem remiſſius currit: quo autē diutius cucurrerit, miro quodam modo concitatior fertur, eiúſque magis & magis velox eſt curſus. Hac autem arte ſola poteſt à venatoribus capi: Quum illi ſuos catulos ad paſcua eduxerint, à multo equitatu circumdantur. nolentes autem relictis catulis fugam capere, cornib⁹ calcibúſq; & morſibus pugnant, multóſque & equos & viros interficiunt: ſed tādem & ipſi ſagittis & iaculis cófoſſi ab illis capiuntur. viuos enim capere nullo modo queas. Eorum verò carnes propter amaritiem eſculentæ nō ſunt. atque adeo nō propter aliud quàm propter cornua & talos hoc animal venātur. In flumine Indico vermis naſcitur ſpecie quidē eum qui innaſci ficui ſolet referés, ſeptem autē cubitorum longitudinem, alius maiorem, alius minorem habēs: craſſitudinem verò talem vt eum puer annos decem natus vix vlnis amplecti poſſit. Duo ſunt illi dentes, vnus ſuprà, alter infrá. his dentibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egreſſus autem, quemcunque obuium bouem aut camelum momorderit, ad fluuiū trahit, totúmque, præter ventrē, deuorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnum ferreis catenis alligauerint. Vbi ceperunt, per triginta dies ſuſpēſum, vaſis ſuppoſitis, relinquunt: intra quod tempus ex eo⁹ diſtillāt quæ decē cotylas Atticas implere poſſint. Elapſis triginta diebus, ipſū vermem abiiciūt: oleum autem, adhibitis cuſtodibus, ad ſolū Indorum regem mittunt. alii enim id habere non licet. Oleum hoc id cui ſuperfuſum fuerit accēdit, & ligna pariter animaliáque cōburit: ſolóque luto, & eo quidem craſſo, extingui poteſt.

Habent Indi arbores cedro aut cupreſſo proceritate pares, quarum folia

palmæ foliis paulo latiora, alioqui ſunt ſimilia, & axillis carent. Florem qualē laurus mas emittunt, ſed fructum nullum ferūt. Nomen illis eſt Indicū, carpion: Græcum, myrorhoda. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ diſtillant, quas lana arbori impreſſa excipiētes, in lapideos alabaſtros, illam exprimendo, infundunt. Eſt autem id ſubrubrum & craſſiuſculum, adeóque fragrans vt ad quinque ſtadia eius odor perueniat. Soli autem regi eiúſque propinquis id poſſidere conceditur. Ex eo rex Indiæ ad Perſarum regem miſit: ſéque Cteſias id vidiſſe: & odorem qui nec dici nec cuiquā alii aſſimilari poſſit, ſe percepiſſe narrat. Caſeū & vinum omnium ſuauiſſimum illos habere, ſe expertū ſcire, (quippe qui vſus ſit) commemorat. Fons eſt apud Indos, quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente, cuius aqua eſt intra petram, quæ, antequam ad ipſam aquam perueniatur, trium cubitorum, ſub aqua trium vlnarum altitudinem habeat. In ea ſpectatiſimi quique Indorum cum liberis & vxoribus ſe lauāt. In eadē nataturi ſe in pedes proiiciunt, quum autem in eam inſilierint, eos ſurſum attollit aqua. Nec verò ſolos homines ſurſum attollit, ſed quoduis animal, ſiue viuum ſiue mortuum, in terram expellit: atque adeo quæcunque in eam coniiciuntur, præter ferrum, argētum, aurum & æs. hæc enim in fūdum demittit. Eſt autem eius aqua perfrigida, & potu ſuauis: quæ magnum ſtrepitum edit, non ſecus ac quæ in lebete feruefit aqua. Sed & vitiligini & ſcabiei medetur. Hæc Indico ſermone βαλλάδη· Græco ὠφελίμη, *id eſt, vtilis*, vocatur. In iis Indiæ montibus ex quibus eorū calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorū vxores ſemel duntaxat in vita pariunt: habéntque earum fœtus dentes ſupernè pariter & infernè valde pulchros: necnō vniuerſis tam fœminis quàm maribus & capitis & ſuperciliorū pili iā inde à natiuitate ſunt cani. Vnuſquiſque certè eorum vſque ad trigeſimum ætatis annū albos

A Φοίνιξ, ὀλίγον πλατύτερα. καὶ μαχαλίδας οὐκ ἔχει. αὐλὸς δὲ ὥσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μὸν, καρπίον, Ἑλλωνιστὶ δὲ μυροβόδα. ἔστι δὲ σπάνια. ῥέουσι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐλαίου σταγόνες, οἷς ἐρίῳ ἀναψῶντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπόφυσον καὶ ὑπόπαχυ, ὄζει δὲ πρώτων ἥδιστον. ὄζειν δὲ φασὶν αὐτὸ καὶ ὅτι πέντε σταδίους.

B μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητὸν ἔστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφραίνεσθαι ὀσμῆς οἵας οὔτε εἰπεῖν ἐγώ, οὔτε εἰκάσαι. ὅτι δὲ καὶ τὸν οἶνον πρώτων φησὶ γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγών, ἔμαθεν. ὅτι χρῶνται δὲ Ἰνδοῖς (φησὶν) ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἡ περίμετρος, τετράγωνος δ' ἐστὶ δὲ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ ἐστὶ μέχρι τοῦ ὕ-

C δατος, τριῶν πηχῶν· ὃ δὲ καθ' ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούονται δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ὀπισημότατοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δὲ, ὅτι πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰς πηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀν δὲ θέσπιες δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ, τι ἂν ᾖ ζῶον, ἐκείπτει εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ

D καὶ χαλκοῦ· ταῦτα γὰρ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ πρέπει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐκ λέβητος. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφοὺς καὶ ψωρικοὺς ἰᾶται. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ βαλλάδη, Ἑλλωνιστὶ δὲ ὠφελίμη. εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι· τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄγει δὲ τριῶν μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· δὲ τὰ τικτόμενα ὀδόντας

E ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω πάνυ καλούς. δὲ ταῖς τείχας ταῖς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς ὀφρύσι, πολιὰς ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ γήλεα δὲ τὰ ἀρρένα. μέχρι μὲν οὖν τριάκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων

ἐκείνων ταῖς τρίχας δι' ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δὲ ὀκρὸν μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐτῶν γηρασάντων, ἔστιν ἰδεῖν αὐτοῖς πάσας ἔχοντας μελαίνας. ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ αὐθέντται ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' ἑκατέρᾳ χειρί, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ ὅσι τοῖς ποσί, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμικαί, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τοὺς δὲ ὦτα φησὶ τηλικαῦτα ἔχειν, ὥστε τοῖς βραχίοσιν αὐτῶν ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὅπλοις τοῖς ὠσὶ ἀπτοῦσι συγκαλύπτειν. ὃ δὲ οἷς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θηλάνει.

A per totum corpus habet pilos: inde nigrescere incipiunt, adeo vt quum sexagesimum attigerūt, nulli illis pili nisi nigri cōspiciantur. Sunt iisdem & viris & mulieribus octoni in vtraque manu & vtroque pede digiti. Sūt autem bellicosissimi, & Indorū regem sequuntur ex his sagittariorum quinque millia, necnon iaculatores. Aures autem illis tātæ magnitudinis esse dicit vt eorum brachia ad cubitos vsque & B ponè totos humeros operiant. esse autem illas contiguas.

Ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει παληθέστατα γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ γοῦν τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, ἵνα δὲ μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα συγγράφειν.

Hæc quæ fabulis similia sunt, Ctesias scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel ipse testis sit oculatus, vel quæ à testibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora se prætermisisse, ne, qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non mererentur, existimarent.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ τοῦ αὐτοῦ Κτησίου Περσικῶν.

EX IISDEM eiusdem Ctesiæ Persicis scriptis.

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ ἀ τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Apud Xenophontem libro I, de expeditione Cyri.

ΣΥΝ τούτοις δὲ ὢν [ὁ Κῦρος] καὶ θοράξ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον σῖφος· καὶ βύθις οὐκ ἠνέχετο, ἀλλ' εἰπών, ὁρῶ τὸν ἄνδρα, ἵετο ἐπ' αὐτόν. καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πεζώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ὁ τοῦδα μαχόμενοι ὅ τε βασιλεὺς καὶ Κῦρος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς, κατ' ἑκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν) Κῦρος δὲ, αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

VVM *Cyrus* vnà cū his esset, regem & globū qui illum circumstabat cōspicatur. Ac statim continere se non potuit: sed hæc loquutus, Video hominem, in eum inuadit, & infesta hasta per loricam pectus verberat: vt refert Ctesias medicus, qui & vulnus illud se curasse dicit. Dū autem *regem* ferit, in eum nescio D quis tragulā magno impetu iaculatur, & sub oculo vulnerat. Hīc pugnantibus rege & Cyro, illísque qui circa ipsos erant, quā multi quidem ceciderint eorum qui regē circumstabant, Ctesias cōmemorat. (apud illum enim erat) Cyrus autem, & ipse occubuit, & octo, fortissimi eorum qui latus eius cingebant, super illo iacebant.

APVD PLVTARCHVM, in Artoxerxis vita.

ΑΠΑΡΑΤΩ ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίῳ.

Cteſiæ narratio, vt breuibus multa perſtringã, huiuſcemodi eſt.

Η᾽ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ὀλιγέμοι πολλὰ, σωφρόνως ἀπαγγείλαι, τοιαύτη τίς ἐστι.

CYRVS, trucidato Artagerſe, equum in regem permiſit, & hic in illum, ſilétio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec ſauciauit eum: rex miſſa lancea à Cyro aberrauit, Tiſſaphernem autem fidũ Cyro & fortem virum percuſſit atque interemit. Cyrus intorto per loricã regis iaculo, vulnus pectori illius ingeſſit duos digitos altũ. vnde ille ict⁹ vi defluxit ex equo ad terrã. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex aſſurgẽs cum paucis (inter quos fuit Cteſias) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit ſe quietum. Cyrũ inter hoſtes volitantem equus ferox longè abſtulit: nec tenebris iam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autẽ victoria, ardoríſque & fiduciæ plenus per medios vehebatur hoſtes, clamans, Cedite miſeri. Dũ hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti eius defluxiſſet, prætercurrens adoleſcẽs Perſes (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo ſecundum oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructanti vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: ſtratũ equi prolapſũ capit comes illius qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundans. Cyrum ex plaga ægrè tãdẽ colligentem ſe, aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quò eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibúſque connitentem ire, ſuſtinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem ceſpitãtémque, ſed victorẽ arbitrantẽ ſe, quòd fugiẽtes audiret, σὺν σώματι κεκμηκότα καὶ σφαλερόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν· ἀκούοντα τῶν φευγόντων

Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλασεν εἰς αὐτὸν βασιλέα ἵππον, ὁ δὲ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισσαφέρνην δὲ, πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξακοντίσας ἀφικνεῖται τῷ θώρακος, ἔτρωσε δὲ σῆλος, ὅσον τὸ δῦναι δύο δακτύλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, ἀναρπάσας μετ᾽ ὀλίγων (ἦν δὲ οἷς καὶ Κτησίας ἰατρὸς) λόφον τινὰ πλησίον κατελαβέτην, ἡσύχαζε. Κύρου δὲ τοῖς πολεμίοις ἐφελκομένου ὁ ἵππος ἐξέφερεν ἀπὸ θυμοῦ μαχαιρᾶ, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ἀπὸ τῶν φίλων. ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεστὸς ὢν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν, Ἐξίεσθε πενιχροί. τοῦτο δὲ Περσισὶ πολλάκις αὐτὸ βοῶντος, ᾧ μὲν ἐξίσταντο, παρεσκευάζοντες· ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου, καὶ παραπέχων νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὀφθαλμόν· ἀγνοῶν ὅστις ἐστίν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρωθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκφυγὼν ἐπλάζετο· τὸν δ᾽ ἐφίππειον πῖλον ἀποῤῥύεντα λαμβάνει τοῦ τὸν Κῦρον βαλόντος ἀχάλινος, αἵματος πλέως. τὸν δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, βύνοῦχοι τινὲς παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρησαν ἐπ᾽ ἄλλον ἵππον ἀναθέσθαι, καὶ σώζειν· ἀδυνάτως δ᾽ ἔχοντα, καὶ δι᾽ αὐτὸ παροξυνόμενον βαδίζειν, ἀπολαβόντες ἦγον· τῶν

ΑΡΑ ΤΩ ΠΛΟΥ.
ταρχῳ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρ-
ξου βίῳ.

Ὁ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ἔστιν ἰδεῖν
πολλὰ, σωτήριος ἀπεφήνατο,
ἑαυτὸν τε δῶν.

ΚΥΡΟΣ, ἀκοντίσας Κρητικῷ
λαυτὸν εἰς αὐτὸν βασιλέα ἐπιπί-
ς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφοτέρων σωτή-
ἀλλων Ἀσιάτης ὁ Κύρου φίλος βασιλ
ᾐσθετο. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸ
Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τιταφέρνην δὲ
τὸν αἰδρα Κύρῳ τοῦ ἵππου, βαλὼν τῷ
πεπτωκότι. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξανα-
στὰς ἅμα τῷ ἵππῳ, ἔτρωσε τὸν ἄνδρα,
τὸν δὲ αὐτοῦ υἱὸν τῆς πλευρᾶς ἀπέτιτ-
τυσε. Φεύγει δὲ καὶ παρεχῶν τὴν ἑαυτοῦ
ἀσφάλειαν, ὁ μὲν, ἀναβὰς μετ' ὀλίγων (ὡ
καὶ Κτησίας λέγει) λόφον ὑψηλὸν πλησίον κε-
καλυμμένον, ἡσύχαζε. Κῦρος δὲ τοὺς πολεμίους
ἐπιόντας ἀμυνόμενος ἐπέσπασε τοῦ ὄχθου
μακρὰν, ἔνθα αὐτὸς ὢν, ἀγνοούμενος ὑπὸ
τοῦ πολεμίου, καὶ ζητούμενος ὑπὸ τῶν φί-
λων. ἐπαναβὰς δὲ τὴν ἵππον, καὶ μετὰ ὀ
λίγων καὶ ἁρπάσας, διῆλαυνε βοῶν, Ἐξ
ἕπου πάντες. τῶτο δὲ Περσῶν παλαι-
τὸν ὀνόματος, ἀφ' οὗ ἐξέπεσε, παρακαλ
τὸν ἀκόντιον δὲ τὸν κεφαλῆς ἐκ παρ' ἵ
Κύρου, καὶ τὸν ἐντὸς τοῦ μηροῦ Πέρσην, ἐ
μα Μιτριδάτην, ἀκοντίσαντα βαλὼν τὸν κρ
ρα αὐτοῦ τὸν ὀφθαλμὸν ἀγαγὼ
τὸν ὄχθον. πολὺ δὲ αἷμα τῶν μεμαχ
πάντες, ἐλιποψύχησάν τε καὶ ἐκλύθησαν Κύρου
τοῦ. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπὸ φόβου ἐκπλα-
γεὶς τὸν δὲ ἐφίππιον πάλιν ἀναβὰς ἐπ
μένων τὸν Κύρου βαλόντα ἀτρέμ
μένος τὸν τοῦ Κύρου βαλόντα ἀτρέμ
ἀπέκτεινε. τὸν δὲ Κῦρον οὐκ
τὸν, ἅμα τοῖς ἄλλοις. τὸν δὲ Κῦρον οὐκ
ἀναβάτην χαλεπῶς καὶ μόλις
τὸν τῆς ἀναβάσεως χαλεπῶς καὶ μόλις
ἀπὸ, ὡς καὶ ὀλίγοι ἐπιγίγνεσθαι
ἀπὸ, ὡς καὶ ὀλίγοι ἐπιγίγνεσθαι
τὸν ἄλλον ἵππον ἀναβαίνων, καὶ σώζων ἑ-
αὐτὸν ἐπὶ ἵππου ἔφυγε, καὶ δι' αὐτῆς τῆς ἐξ-
ἐλαύνων διῆλθε, τοὺς διώκοντας ἡγεμό-
νας βαλὼν, καὶ τοὺς ἀκοντίσαντα τῷ φίλῳ
τὸν ἀκόντιον.

ἀναβοωμένων Κύρου βασιλέα, καὶ φείδε- A Cyrũ regé alta voce appellantes,
σθαι δεομένων. ἐν δὲ τούτῳ, Καύνιοί τινες atque vt parceret ipsis orantes.
ἄνθρωποι κακόβιοι καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν Interea Caunii quidã homines,
ὑπουργημάτων ἕνεκα τῆς τῶν βασιλέως στρα- tenues inopésque, qui humilium
τιᾶς ἐπακολουθοῦντες, ἔτυχον συμμιξάν- ministeriorum gratia regis castra
τες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ τὸν Κύρον. ὡς δὲ μό- sequebantur, confusi fortè vt a-
λις σαφῶς εἶδον τὰ πεπλωσμένα φοινικᾶ, micí fuêre cũ illis qui circa Cy-
(λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἀπόμ- rum erant. hi vt tandem puniceа
των) ἐγνωσθη πολεμίοις ὄντας: εἷς οὖν ἐ- sagula eorum aduertere, (quum
κείνων ἐπάλμησεν ἀγνοῶν ἐξόπισθεν βαλεῖν regii haberent omnes candida)
τὸν Κύρον ἀκοντίῳ. τῆς δὲ περὶ τὸν ἰγνύαν B intellexerunt hostes esse. Ita vnus eorum ausus est, ignarus qui
φλεβὸς ἀπαρράγεισης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα esset, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena pro-
παίσας πρὸς τινι λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόπε- lapsus Cyrus tempus simul sau-
φον, καὶ ἀποθνήσκει. cium ad saxum offendit: vnde animam exhalauit.

ΓΑΡΑ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ
Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ
ὕστερον,

APVD EVNDEM
Plutarchum, paulo
pòst,

Ἐξελαύνει δὲ [ὁ Ἀρτοξέρξης] EDVXERAT autẽ *Artoxer-*
(ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ὅτι τῶν μάχιμων, τετρα- *xes* (vt Ctesias autor est) in acié
κοσίους μυριάσιν. οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ C quadringena millia: Dinon &
Ξενοφῶντα, πολὺ πλείονας φάναι λέ- Xenophon multo plures fuisse
γουσι τοὺς μεμαχημένους. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν qui conflixêre memorant. Inito
ὁ Κτησίας, ἑπτακισχιλίους εἰρηκέναι φησὶ cæsorũ numero Ctesias nouem
τοὺς περὶ Ἀρτοξέρξην· αὐτῷ δὲ δισμυρίων millia capitũ relata perhibet ad
οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς πεπτωκότας. Τοῦ- Artoxerxem: sibi verò non min-
τα μὲν οὖν ἔχει διαφορὰν ἱστορίαν. ἐκεῖνο δὲ ἤδη us x x millia visos qui cecide-
τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ περι- rant. Verùm hæc in controuer-
φῆναι φασὶ τοὺς τὸν Ἕλληνας αὐτὸν, sia fuere. Illud verò iam Ctesiæ
μετὰ Φαύλλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινῶν ἄλλων. D nobile est mendaciũ, qui se cum
ὁ γὰρ Ξενοφῶν ἠπίστατο σὺν βασιλεῖ ὄντα Zacynthio Phaÿllo & quibusdã
βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς aliis missum refert ad Græcos.
βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ Nam Xenophontem non latuit
ἂν οὖν ἐλάνθανε, καὶ λόγων τοσούτων ἑρμη- agere in regis contubernio Cte-
νέα γιγνόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φαῦλλον siam. Siquidem meminit eius, &
δὲ Ζακύνθιον ὠνόμακεν. ἀλλὰ δαιμονίως constat hosce libros eum voluis-
ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧτ- se. Quare nuntium eum & tantæ
τον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας legationis interpretem nõ præ-
ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν terisset tacitũ: at Phaylli Zacyn-
αἷς γιγνόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μεμήσεται E thii mentionẽ feciisset. Sed mirè
Κλεάρχου καὶ τῶν Λακεδαιμονίων. scilicet ambitiosus Ctesias, nec
secius Laconum & Clearchi stu-
dioſus, passim in historia aliquas
sibi ipse attribuit partes: in qui-
bus quum est, multa & præclara
de Clearcho commemorat & de
Lacedæmone.

APVD EVNDEM

Plutarchum, in eadem vita,

POST QVAM autē Clearchum aliósque duces interpositō iureiurando circumuenit Tissaphernes, cōprehensósque & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se à Clearcho Ctesias vt pectinis copiā sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatúmque pectinis vsu, & annulum suum amicitiæ mutuę ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuersa & consumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert se remedium Ctesias adhibuisse, effecisséque vt copiosiora mitterentur Clearcho, aç militibus separatim præberentur alia: atque hæc submini-strasse & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, orasse ipsum Clearchum ác subiecisse, modicum pugionē vt in carnem conditum clàm sibi mitteret, neque sineret vt regis fata sua paterent atrocitati: cæterùm abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate iureiurando annuisse: verùm impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendisse Parysatidem insidias, virúsque ei concinnasse. Verùm parum probabilia affert, & coniuncta cum absurda causa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitauisse Parysatidē Clearchi gratia, sustinentem iustam regis cōiugem liberorúmque consortē ad regnum educatorum necare. Cæterùm nō obscurè exaggerat hæc ad Clearchi commendandā memoriam. Etenim attexit hoc quoq;, duces obtrūcatos cæteros fuisse à canib⁹ & alitib⁹ laniatos: Clearchi cadaueri venti procellā cumulū terræ excitasse atque iniecisse corpori, idque contexisse.

ΠΑΡΑ ΤΩ ΑΥΤΩ

Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ,

Ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξαπάτησεν καὶ πρέσβεσιν δοὺς ὅρκων ἡμομόνων, καὶ συλλαβὼν αὐτοὺς πέμψας εἰς Σάρδεις δεδεμένους, διαβάλλων φησὶν αὐτὸν τὸν Κλέαρχον ὁ Κτησίας ὅπως κτανὼν αὐτὸν ἐπορήσειε. τυχόντα δὲ, καὶ τιμελησάμενον τῆς κεφαλῆς, ἡδέως τε τῇ χειρὶ, καὶ τὸν δακτύλιον αὐτῷ δοῦναι, σύμβολον φιλίας ὃν εἶχε πρὸς τοὺς Λακεδαίμονι συνόντας καὶ οἰκείους. εἶναι δὲ γλυφὴν ἐν τῇ σφραγῖδι Καρυατίδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τῶν συνδεδεμένων στρατιωτῶν ἁφαιρεῖσθαι καὶ κατεσθίειν, ὀλίγα τοῦ Κλεάρχου διδόντας ἀπ' αὐτῶν. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τοῦ Κλεάρχου πέμπεσθαι προστάξαντος, ἰδίᾳ δὲ ἕτερα τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπουργῆσαι καὶ παρασχεῖν, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. πεμπομένου δὲ καθ' ἡμέραν τοῦ Κλεάρχῳ κωλικὸς ὅτι τοῖς σιτίοις, προσκαλεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν ὡς χρὴ μικρὸν εἰς τὸ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ φείδεσθαι τῆς βασιλέως ὠμότητος. τέλος αὐτὸν ἔφασκον μὴ θέλοντα. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ παραχρῆμα μὴ κτεῖναι τὸν Κλέαρχον, ὁμολογήσαντα καὶ ὀμόσαντα. πεισθέντα δὲ αὖθις ὑπὸ τῆς Σταττείρας ἀποκτεῖναι πρῶτος πλὴν Μένωνος. ὃν δὲ τούτου τὴν Παρύσατιν ὅτι βουλεύσαντα τῇ Σταττείρᾳ, καὶ συνεπιθέσθαι τῇ φαρμακείᾳ καθ' αὐτῆς. οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἐδρασε καὶ παρεκινδύνευσεν ἡ Παρύσατις, προστάξαντος Κλεάρχου αἰσθομένου τολμήσασα τὴν γυναῖκα τοῦ βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ὄντα βασιλείας προσομόσαντα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ὑπέδραμε δεῖπνα τῇ Κλεάρχου μνήμῃ. καὶ γὰρ αἰωρηθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν ἁρπαγῆσθαι καὶ ὀρνέων· τοῦ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ θύελλαν ἀνέμου γῆς τινα πολλὴν φέρουσαν ὑπερχύσαι, καὶ ὑπερύψαι τὸ σῶμα.

Φοινίκων δέ τινων ἀφανταρέτων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος αἰαφυῶν, καὶ καταστιάσας τὸν τόπον. ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς ἀνδρα θεοῖς φίλον αἰσθόμενον. Κλέαρχον. ἡ δὲ οὖν Παρύσατις, μίσους τε παλαιοῦ πρὸς τὴν Στατειραν ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένου καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὴν μὲν αὐτῆς δυνάμενον, αἰδουμένου βασιλέως καὶ τιμῶντος οὐσαν, τὴν δ' ἐκείνης, ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυρὰν, ἐπεβούλευσεν, ὑπὸ τῶν μαγίστων, ὡς φασι, καὶ δολαλουμένη. ἦν δὲ παρ' αὐτῇ μέγιστον, ὄνομα Γίγις. ἐῶ ὁμοῦ Δείνων ὑπουργεῖσθαι τῇ φαρμακείᾳ φησὶ, συγγραφὰς δὲ μόνον ἄκουσεν ὁ Κτησίας. ᾧ δὲ δόντα τὸ φάρμακον οὗτος μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων, Μελάντην. ἐκ δὲ τῆς τοιάδε ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμενοι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλοις, ὅμως τῶν δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. γίνεται δὲ μικρὸν τὸ Πέρσαις ὀρνίθιον, ᾧ περίττωμα οὐδὲν ἔστιν, ἀλλ' ὅλον διαπλεων πιμελῆς τὰ ἔντος· ἣ καὶ νομίζουσιν αὐτὸν ἐν ἀέρι τρέφεσθαι τὸ ζῶον. ὀνομάζεται δὲ ῥιωτάκης. τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχρισμένῃ ὑφ' φαρμάκῳ κρύφα τὴν Παρύσατιν διαφθεῖραι, ἐκμάξας τὰ ἑτέρου μέρους τὸ φάρμακον. καὶ τὸ μὲν ἄλλο κρέας καὶ καθεψὲν εἰς τὸ σῶμα βαλεῖσθαι αὐτῷ ἐαθέντι, δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, οὐ τὴν Παρύσατιν, ἀλλὰ τὸν Μελάντην, τέμνοντα τὰ μαχαιρίῳ τὰ φαρμακώδη τῶν κρεῶν, πιθέναι τὴν Στάτειραν. ἀποθνῄσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ ἀσελγημῶν, αὐτή τε συνηδάνετο τὸ κακὸν, καὶ βασιλεῖ προέφερεν ὑποψίαν τῆς μητρὸς, εἰδότι τὸ θηριῶδες αὐτῆς καὶ δυσμείλικτον. ὅθεν οὐδὲν ὅπως τὴν ζήτησιν ὁρμήσας, τοὺς μὲν ὑπηρέτας ἐκ παντοχόμους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατέσφαξε· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολὺν χρόνον εἶχεν οἴκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἐκέλευεν, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτῆς δεηθείσης εἰς τὸν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτὸς, αὐθόρμητος ἐκ λόγου ὑφεὶς συνήρπασε, καὶ κατέγνω θανάτου.

quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse ac locum eum inūbrasse. itaque magna ductum pœnitentia regem, quòd virum diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo, quum odium iam inueteratum atque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam suam à rege se reuerente & honorante proficisci, illius verò amore & fide stabilem firmámque, instruxit ei insidias, de summa, vti arbitrabatur, aleam iaciēs. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictā. quam administrā veneni Dinon tradit fuisse, cōsciam modò inuitam Ctesias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, ille Melātam. Instituentes autem ex superioribus suspicionibus ac simultate congredi denuo & vnà cœnare, cum metu tamē & cautione iisdem epulis atque ab iisdem vtebātur paratis. Nascitur apud Persas exigua auis, quæ omni caret excremento, habétque intestina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, dissecuisse Parysatidem, atq; infeciſſe alteram partem veneno, partem synceram & puram ori ingestam ipsam mādisse, Statiræ verò dedisse virulentam. Dinon, nō Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro & Statiræ appositisse. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi aduersus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscēti. Vnde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Paryſatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegauit regi: verùm pòst orante illa vt domū nocte dimitteretur, certior factus locatis insidiis cōprehēdit Gigi, eámque rei capitalis damnauit.

EX IISDEM eiuſdem Cteſiæ Perſicis ſcriptis, aut aliis.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ τοῦ αὐτοῦ Κτησίου Περσικῶν, ἢ ἄλλων συγγραμμάτων.

APVD ATHENAEVM. Dipnoſoph. XIII.

QVI ETIAM Cãbyſi ſuſcipiendæ in AEgyptum expeditionis (vt ſcribit Cteſias) cauſa fuit mulier. Nam quum AEgyptias mulieres in congreſſu præſtare cæteris intellexiſſet, ad Amaſin AEgypti regem miſit, vnam ex eius filiabus in vxorem poſcens. At hic è ſuis quidem vnã haud miſit, ſuſpicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, ſed pallacæ. verùm Apriæ filiam Neutetin. Exciderat autẽ regno Apries, propter cladem *in pugna* aduerſus Cyrenenſes acceptam, & ab Amaſi fuerat interfectus. Cambyſes Neutetidis cõſuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa diſcit: & quum oraſſet eũ vt cædem Aprię patris vlciſceretur, perſuadet vt bellum AEgyptiis inferat.

ΠΑΡΑ ΤΩ ΑΘΗΝΑΙΩ, Δειπνοσοφ. γ.

ΚΑΙ ἡ ὑπ' Αἰγύπτου δὲ Καμβύσου στρατεία, ὡς φησὶ Κτησίας, διὰ γυναῖκα ἐγήνετο. ὁ γὰρ Καμβύσης, πειθανόμενος τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, καὶ Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αὐτῶν πρὸς γάμον τῆς θυγατέρων. ὁ δὲ τῇ μὲν ἑαυτῦ οὐκ ἔδωκεν, (ὑπονοήσας μὴ γνησίως ἕξειν αὐτὴν πρὸς, ἀλλὰ παλλακίδος) ἔπεμψε δὲ τὴν Ἀπρίου θυγατέρα Νήτητιν. ὁ δὲ Ἄπρίης οὐκ πεπαύκει τῆς Αἰγυπτίων βασιλείας, διὰ τὴν ἡμιμαχίαν ἣν ἔσχε πρὸς Κυρηναίους, καὶ ἀπήρητο ὑπὸ Ἀμάσιδος. ἠράθεις οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νήτητιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθείς, ἐκμανθάνει παρ' αὐτῆς τὰ πάθητα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἀπρίου φόνον, πείθει πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις.

Apud eundem, Dipnoſoph. XII.

CTESIAS libro Perſicorũ tertio ſcribit, omnes quidẽ quotquot in Aſia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuiſſe, ſed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certè hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine cõſpiceretur, præterquam ab eunuchis & ſuis vxoribus. Talis autẽ erat & Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filium fuiſſe memorant. Ac quũ Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi ſuberant, egiſſet cum Parameize, *&c.*

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. ιβ.

ΚΤΗΣΙΑΣ δὲ τρίτῃ Περσικῶν καὶ πάντας μὲν φησὶ τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας τοὺς τρυφῇ ἀσωτεύσαι, μάλιστα δὲ Νινύαν, τὸν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν. καὶ οὗτος οὖν, ἔνδον μένων καὶ τρυφῶν, οὐδενὸς ἐωρᾶτο, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐνούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δ' ἦν καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀναχινδαραξέων λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ, Ἀναβαξάρου. ὅτε δὴ οὖν Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατηγῶν, Μῆδος ἦρος, διεστράξατο διά τινος τῶν εὐνούχων Παραμ. *&c.*

Paulo pòſt de eodem Sardanapalo.

CTESIAS autẽ narrat, ipſũ ad bellũ deueniſſe, & quũ collecto numeroſo exercitu ab Arba-

Ὀλίγῳ ὕστερον, περὶ τοῦ αὐτοῦ Σαρδαναπάλου.

ΚΤΗΣΙΑΣ δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι, καὶ ἀθροίσαντα πολλὸν στρατὸν, καὶ καταλυθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρβά-

καὶ τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα σὺν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν νήσαντα ὕψος τεττάρων πλέθρων· ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ τοσαύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα ἑκατόμπεδον ἐκ ξύλων, καὶ ἐνταῦθα κλίνας ὑπεστόρεσε· καὶ κατεκλίθη ἐνταῦθα αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. ἔσαν γὰρ τρεῖς υἱοὶ, καὶ δύο θυγατέρες, ὁρῶν τὰ τοιαῦτα πράγματα καὶ κύμενα, προεπέμφθη εἰς Νίνον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, ἔνθα αὐτῷ τρισχίλια χρυσίου τάλαντα. ἐπεξέλασε δὲ ὁ οἴκημα δοκοῖς μεγάλαις τε καὶ παχείαις· ἔπειτα ἐν κύκλῳ τοῦτο ἐποίησε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον. ἐνταῦθα τοίνυν ἐποίησε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ, μυρίας μυριάδας τάλαντον, καὶ ἱμάτια καὶ πορφύρας, καὶ στολὰς πανοδαπάς. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευε τὸ πυρὰν, καὶ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέρας. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες καπνὸν, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν θυσίας ἐπιτελεῖν. ταῦτα δὲ μόνοι ἠδεσθησαν οἱ εὐνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδανάπαλος, ἐκ τύχης ἡδυπαθήσας, ὡς ἐθέλων γυναῖος ἐτελεύτησε.

A ce regno eiectus esset, mortem obiisse, quum seipsum cremasset, extructo rogo ad quatuor iugerũ altitudinẽ: cui imposuerat lectos aureos CL actotidẽ mensas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipsa pyra cœnaculũ pedum centum, ex lignis: atque hîc quoque lectos strauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias, quum malum rerum suarum videret, antea miserat in B vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederátque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & crassis: quinetiã multa ligna, & ea quidem crassa, circũposuerat, ita vt nullus pateret exitus: quinetiam talentorum auri imposuerat illi mille myriades, argenti decies mille: necnon vestes & purpuras, & omne genus eorum quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ quum fecisset, C accendere pyram iussit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant, mirabantur, ac putabant illum sacrificare: soli verò eunuchi rẽ nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigiosę voluptatibus deditus fuerat, quã potuit generosissimè vitã finiit.

ΟΥ̓ πολλῷ ὕστερον.

Non multo pòst.

ΚΤΗΣΙΑΣ δὲ ἱστορεῖ Ἄναρον τὸν βασιλέως ὕπαρχον, καὶ τῆς Βαβυλωνίας διωκηκότα, στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δεῖπνον ὄντι αὐτῷ εἰς ὃ δεῖπνον εἰσιέναι πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον ἐκείνου δειπνοῦντος.

CTESIAS verò Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit. & ad eum cœnantem, quum regis seruus esset, accedere solitas centũ quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebãt autem hæ & canebant illo cœnante.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. δ'.

Apud eundẽ, Dipnosoph. IIII.

Ὀ ΔἘ Περσῶν βασιλεὺς, (ὡς φησὶ Κτησίας καὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ἐδείπνει μετ' ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀνηλίσκετο εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια.

REX autem Persarũ (vt scribunt Ctesias & Dinon in Persicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadringenta insumebantur.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. β.

Apud eundem, Dipnosoph. II.

ΚΤΗΣΙΑΣ δ' ἐν Καρμανίᾳ φησὶ γίνεσθαι ἔλαιον ἀκανθώδινον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καὶ καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῆς τοῦ Ἀσίαν

CTESIAS autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo regem vti, ait. Qui etiam in libro quem de Asiaticis

tributis ſcripſit, cœnæ regiæ apparatum deſcribens, neque piperis neq; aceti meminit, quod vnum inter condimẽta eſt optimum. Ac ne Dino quidem, in Perſicis ſcriptis: qui memorat alioqui & ſalem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

A φόρων πείτῳ βιβλίῳ πάντα τὰ τῆς βασιλῆς τραπέζης ὀψώνια ὅτι δεῖπνον, οὔτε πεπέρεως μέμνηται, οὔτε ὄξους, ὃ μόνον ἄεισον ὅτι τῶν ἡδυσμάτων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ παραγματείᾳ· ὅσα φησὶ καὶ ἄλας Ἀμμωνιακὸς ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

Apud eundem, eodem libro.

REX Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in B potũ ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit, atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At Cteſias Cnidius narrat etiã quomodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. additque, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Γ ἀφὶ τῶν αὐτῶν, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Ὁ Περσῶν βασιλεύς, ὡς φησὶν ἐν τῇ τριακοστῇ Ἡροδότου, ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεως πίνειν ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος· τοῦτο δὲ μόνον πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ τοιούτου ὕδατος ἀποζεσθέντος πολλαὶ κάρπαι ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνους ἄγουσαι ἐν ἀγγείοις ἀργυρέοισιν ἕπονται οἱ. Κτησίας ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἐναποζεσθὲν τοῖς ἀγγείοις, φέρεται τῷ βασιλεῖ· λέγων αὐτὸ C ἐλαφρότατον καὶ ἥδιστον εἶ.

Libro x.

CTESIAS autem apud Indos regi non licere inebriari tradit. At verò apud Perſas regi cõceditur inebriari die vno, in quo ſacrificant Mithræ.

Ε ἐν τῷ ι βιβλίῳ.

Κτησίας δὲ μὲν Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ εἶ τῷ βασιλῆ μεθύσθηναι. τοῖς δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐφίεται μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μίθρῃ.

In eodem libro.

AMYNTAS quoque, in libro qui γαθμοὶ inſcribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditam eſſe tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quàm vino vtatur. Eadem autem & Cteſias commemorat in libro quẽ de Aſiaticis tributis ſcripſit: qui & iuſtiſſimos eſſe illos tradit.

Ε ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Ἀμύντας ἐν τοῖς γαθμοῖς, ὃ τῶν D Ταπύρων ἔθνος φησὶν οὕτω φίλοινον εἶ, ὡς μὴ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ τῷ οἴνῳ. ταὐτὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων. εἶναι δὲ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶ.

Libro XI.

VERVM repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur Cteſias, quẽcunque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilib⁹ poculis vtitur.

Ε ἐν τῷ ια βιβλίῳ.

Παραιτητέον δ' ἡμῖν τὰ κεραμεᾶ ποτήρια. καὶ γὰρ Κτησίας, τοὺς Πέρσας, φησὶν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεραμείοις χρῆσθαι. E

Libro XIIII.

BEROSVS autem Babyloniacorum lib. I. decimaſexta die menſis Loi feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Saxeas dictum: per quod

Ε ἐν τῷ ιδ' βιβλίῳ.

Βηρωσὸς δ' ἐν τῷ πρώτῳ Βαβυλωνιακῶν, τῷ Λῴῳ φησὶ μηνὶ ἑκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν Σακέας παρατηρουμένην ἐν Βαβυλῶνι ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς ἔθος εἶ

ἔθος εἶ) ἄρχεσθαι τοὺς διακόνους ὑπὸ τῶν οἰκετῶν· ἀφηγεῖσθαί τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα τολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καὶ καλεῖσθαι Ζωγάνην. μνημονεύει τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περσικῶν.

A tempus solere dominos famulis parere: vnúmque ex his domui præesse, veste quæ regiæ similitudinem referat, indutum. quę & Zoganem appellari. Meminit huius festi Ctesias quoque, libro Persicorum secundo.

ΠΑΡΑ ΔΗΜΗΤΡΙΩΙ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας,

APVD DEMEtrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur:

B

Εἴγε αὐτοῦ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί.

si modo eius est hic liber.

ΣΤΡΥΑΓΙΟΣ τις, ἀνὴρ Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καταβαλὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχονται γὰρ καὶ αἱ γυναῖκες ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) θεασάμενος δὲ τὴν Σακίδα εὐπρεπῆ καὶ ὡραίαν, μεθῆκεν ἀποσώζεσθαι· μετὰ δὲ τοῦτο, ἀσιτίᾳ νοσούσῃ, ἐφεσθεὶς τῆς γυναικός, ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γράφει δὲ πρότερον ἐπιστολὴν, τῇ γυναικὶ μεμφόμενος, ὅτι σώσασα, καὶ σὺ μοὶ δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ σῷζά σε ἀπωλόμην.

Fortasse scripsit, καὶ ἐδέδοκτο

STRYAGIVS quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodē quo Amazones modo præliātur) eámque & formosam & ætate florentem esse vidisset, saluam dimisit. At percusso postea fœdere quū illa quam alioqui deperibat, potiri C non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat, Ego quidem te seruaui: & tu quidē per me seruata es, ego autem per te perii.

Παρὰ τοῦ αὐτοῦ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Apud eundem, paulo pòst.

Δεῖ τὰ γινόμενα οὐκ εὐθὺς λέγειν ὅτι ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, χρεμπτόμενα καὶ ἀκροατὴν, καὶ ἀναγκάζοντα συναγωνιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τελευτῆς ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ἄγγελος οὐκ εὐθὺς λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος παρὰ τὸν Παρύσατιν, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις ἐστὶν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἥδη, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πρᾴττει; ὁ δὲ, πέφευγε, φησί. καὶ ἡ, ἀκολουθοῦσα, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. Καὶ πάλιν ἐπιμερωτᾷ, Κῦρος δὲ ποῦ νῦν; ὁ δ' ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας αὐλίζεσθαι.

Mutādum in ἡνιόμενα.

OPORTET autem quæ facta sint, nō statim fateri facta esse, sed paulatim, suspensum tenēdo auditorem, & nobiscū angi cogendo. Quod Ctesias in allato D de Cyri morte nuntio facit. nec enim nūtius, simulatque ad Parysatin venit, ei Cyrum mortuū esse dicit: (hæc enim est quæ Scythica oratio appellatur) sed primùm quidem, victoria potitū eū nuntiauit (quæ verba illi gaudium anxietati mixtū attulerūt) postea verò interrogat, At rex quomodo se nunc gerit? Tunc ille, Fugæ se dedit, inquit. hic illa sermonem excipiens, Tissaphernes horum ei malorum est author, inquit. Rursūmque interrogat, Cyrus verò vbi nunc est? Respondet nuntius, Vbi fortes viros diuersari decet.

DE PERSARVM legibus & institutis, ex diuersis historicis.

ΓΕΡΙ ΤΩΝ ΓΕΡΣΙΚΩΝ νόμων καὶ ἐθῶν, ἐκ διαφόρων συγγραφέων.

EX XENOPHONTE, Pædiæ Cyri libro I.

ΕΚ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, Παιδείας Κύρου βιβλίῳ α'.

RIMA his legibus cura à bono publico videtur initium sumere. Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittētes pro voluntate filios educare, & ætate proiectioribus pro arbitrio vitâ agere, eis iubent ne furentur, ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniustè percutiant quenquam, ne adulteriũ patrẽt, ne [a] principis imperiũ detrectẽt, reliquáque huiusmodi codẽ pacto. quòd siquid horum trãsgressus quis fuerit, pœnam in eũ statuerunt. At Persarum leges anticipantes, *maximè* curant ne initio tales sint ciues vt cuiusquã vel improbitatis vel turpitudinis desiderio capiantur.

a Magistratus imp.

Curãt autem illud hoc pacto. Est illis forum quod vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia sunt palatia. Hinc & venalia, & circũforanei, & horũ clamores atque ineptiæ in alium locum reiecta sunt, ne horum turba compositis eorum moribus qui institutionem adepti sunt, misceatur. Est autem forum circa palatia distributum in partes quatuor quarum vna est puerorum, altera puberum, [b] tertia virorum, qui perfectã ætatẽ iam agunt: quarta verò eorum qui sunt emeriti. Legẽq; cautũ est vt horũ singuli locis suis adsint: pueri, quum primum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: seniores verò, quum per otium cuique licuerit, exceptis constitutis diebus, quibus adsint necesse est. At [c] adolescentes cubant etiam in palatiis cũ [d] gymnicis armis: exceptis maritis, qui ne requirũtur quidẽ, nisi antea iussi adesse fuerint. At neque honestum *ducitur* sæpius abesse.

b Tertia eorum qui virilem ætatẽ attigerunt. *Vel*, eorum qui matura sunt ætate. *Sic paulo pòst.*

c Ephebi. *siue*, puberes, *vt paulo antè Gerist.*

d Cum armis quibus exercentur.

ΤΟΙ δὲ δοκοῦσιν ⓐ νόμοι ἄρχεσθαι τῶν κοινῶν ἀγαθοῦ ἕνεκα μάλιστα, ὅταν ὁμοίως γὲ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὲ πλεῖσται πόλεις, ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι ζῆν, ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ ἄλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προσλαβόντες ἐπιμέλονται ὅπως τὸν ἄρχοντα μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι.

Ἐπιμέλονται δ' ὧδε· ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καὶ συμβόλη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ ἄλλα ἄρχεια πεποίηται· ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὠνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειλαὶ καὶ ἀπειλήσονται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύῃ ἡ τούτων τύρβη τὴν τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίαν. διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἡ πρὸς τὰ ἄρχεια εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δή ἐστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δ' ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς καὶ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς τοὺς ἑαυτῶν χώρους ἕκαστοι τούτων πορεύονται, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ⓑ τέλειοι ἄνδρες· ⓒ δὲ γεραίτεροι, ὁπόταν αὐτῷ ἑκάστῳ προσχωρῇ· πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς πάρεινα. ⓓ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται πρὸς τὰ ἄρχεια, στιβάδας ἔχοντες γυμνικοὺς ὅπλους, πλὴν τῶν γεγαμηκότων. οὗτοι δὲ οὔτε ὀψὲ οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν.

Alias lect. vide in mais annot.

ἐπιτάττουσιν

παραβαίνῃ

ζημίας ἐπέθεσαν.

γυμνικοὺς

ἄρχοντες δὲ ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται) ὡς ὅτι μὲν τοῖς παισὶν οὐκ ἂν τῶν γεραιτέρων * ἡρημένοι | εἰσὶν οἱ αὐτὰ δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους * αὐτὰ ἀποδεικνύναι· ὅτι δὲ τοῖς ἐφήβοις, οὐκ ἂν τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ αὐτὰ αὖθις τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ὅτι δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἱ αὐτὰ δοκῶσι πρέχειν αὐτοῖς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ προσήκοντα ἐπιτελοῦντας ἑκάστους τῆς μεγίστης ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων πρεσβύται ἡρημένοι οἱ προστατοῦσιν ὅπως καὶ αὖθις τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν.

A Et præsunt cuique harũ partium duodecim principes. nã in duodecim tribꝰ Persæ distributi sũt. Ii verò pueris præsunt qui *selecti* ex senioribus eos videantur reddituri quamoptimos. * adolescentibus autem, ex absolutæ ætatis viris illi qui perquam optimos eos existimentur effecturi. At ipsis absolutæ ætatis viris ii *sunt præfecti*, quorum illi institutione censeantur quæ constituta sunt & à magistratu maximo imperata, maximè præstituri. Electi etiam sunt præsides seniorũ: qui præsunt, quò hi quoque suo fungantur officio.

a Ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris.

Quæ autem cuique ætati imperantur faciũda, enarrabimus, quò dilucidius fiat ᵇ diligẽtiámne adhibeant vt ciues sint quàm optimi. Pueri igitur ventitantes ad scholas, iustitiæ discendæ dãt operam, aiúntque ita illos huic rei studere quemadmodũ apud nos qui *eunt* ad literas perdiscendas. Eorum autem magistri magnam diei partem consumũt in eorum disceptationibus iudicãdis. Habent enim pueri quoque inter sese, quẽadmodũ viri, accusationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis *criminibus*, vt & par est. Quos autem norint horũ aliquid deliquisse, eos plectunt. In illos item animaduertũt quos minus iure accusantes inuenerint. ᶜ Ac iudicia de illo etiã crimine exercent, quod est quidem in causa cur homines mutuo se odio quammaximè insectentur, sed tamen ita vt ne minimum quidẽ iudicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine, ac quemcunque cognorint posse referre gratiam, nec referre, in hunc seueriſſimè animaduertũt: quippe qui arbitrantur, eos qui sint ingrati, & deos maiorem in modum negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò potissimùm impudentia sequitur. etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima est dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam discendam eis plurimum conducit quòd vident senes ipsos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magistratibus,

ᵇ Legis si ὅπως ἂν τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν significat, Qualẽ diligentiam adhibeant.

ᶜ Huius loci sensum euerterat Philelphus.

Lege vel οὐκ ἤκιστα (vt scribo in m. ann.) vel ἥκιστα, neutra pars tic. præfixa.

Multum quoque huic rei conducit quòd seniores magno studio parere magistratib. intuëtur. Eosdem insuper docent vt & cibi & potus continentiam seruēt: ad quos illos admodum adiuuat quòd ante oculos habent, seniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quàm præsides permiserint: quódque nō apud matrem vescuntur pueri, sed apud magistrum, quando præsides significarint: ferúntq; domo pro cibo panē, pro obsonio nasturtium, ad potū verò, siquis sitiat, capedinem, vt ex flumine aquā hauriant. Ad hæc etiam discunt sagittandi & iaculādi artem. Atque ad sextum vsque & septimū decimum ætatis annum hæc agunt pueri.

a *Vel*, epheborū. *Phil ita*, Dein verò vbi adolescentiam excesserūt, ita rursus degūt.

Dein verò in[a] puberū numerū exeunt: horū autem puberū talis est vita. Decē enim annos postquam pueritiam egressi fuerint, cubant (vt antea diximus) ad palatia, idque tum custodiendæ vrbis gratia, [b]tū ob temperātiæ studiū. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus esse. Præstant etiam interdiu præfectis suam operam, sicui eis vsui sint pro republica. Et quū oportuerit, manent omnes ad palatia. Quum verò ad venationem rex exierit (id quod persæpe agit in mense) relinquit custodiæ dimidium. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxtà pharetrā, in vagina [c]mucronē, aut securim, præterea cratem, & [d]pila duo: vt & alterū emittant, & altero, si opus fuerit, cominus vtantur. Ob hāc autem rem publicè dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello se ducem eis præstat, & ipse tū venatur, tum vt alii venentur diligentiam adhibet, quòd hæc eis verissima videtur meditatio rerū bellicarum. Etenim diluculo assuefacit surgere, frigoráque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & cursus. Necessarium etiam est sagitta bestiam ferire ac iaculo petere, vbicunque occurrerit. Quinetiam animum acui sæpe necesse est in venatione, vbi ferox aliqua bestia contrà sese obiecerit. Naim & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente sibi cauere.

b Tum vt temperātiæ studeāt. *Vel*, vt temperantiam exerceant.

c *Vide quod annotatum est in paginam 702 de hac voce.*

d *Vel*, hastas duas: vt & alterā em. & altera, si opus f.

A μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἐν χώρᾳ. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δ' καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τοῦ διδασκάλου, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέροντα δὲ οἴκοθεν ὅ τι μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ὦ τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι ξιφίζειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαιδέκα ἐτῶν διατελοῦσι οἱ παῖδες οὕτω πρασσόμενοι.

χρὴ ἄπια μὲν, ἄρτους

Ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δὴ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν πρὸς τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ B σωφροσύνης. (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα δεῖσθαι ἐπιμελείας) πρέχουσι δὲ ἐκ τοῦ ἡμέρου ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἐάν τι δέωνται, ὥσπερ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πρῶτοι μανθάνουσι πρὸς τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τοῦ ἡμίσεια τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δ' τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ τοῦ φαρέτρας, καὶ C κολεὸν κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ πάλτα δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεύς, ὥσπερ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τὴν ἄλλην ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶσιν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῇ πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ προθυμεῖσθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη ἐν θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις. ἀναγκαῖον δὲ καὶ τοξεύειν θηρίον, D καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν προσπίπτῃ. ἐν τῷ ψυχρῷ δὲ πολλάκις ἀναγκαῖον θηγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθίστηται. παίειν μὲν γὰρ δεῖ ὃ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ ὃ ὑπερεξιόν.

χρὴ θήρᾳ, καὶ ὑπομίας φυλακὰς καταλείπει. ποιεῖ χρὴ πέζα καὶ ἵππῳ

χρὴ θηρᾶν

ver. ult. quidam libri γηθεῖσθαι: quidā θάλπεσθαι: sed θηγεσθαι alii multi loci comprobant.

ὥστε οὐ ῥᾴδιον θύρειν τί σε τῇ θήρᾳ ἁπεῖ A Quare haud facilè in venatione
τῶν σε πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandum accidunt. Exeuntes autem in venationẽ, prandiũ habent, & id quidẽ largius, vt par est, quàm pueri, sed alioq; simile. Et donec quidẽ venantur, non prandent: sed siquid opus fuerit aut feræ ipsius gratia præstolari, aut aliter velint tẽpus terere in venãdo, hoc prãdio pro cœna vsi, rursũ postridie venantur ad cœnam vsque: B & duos hos dies pro vno supputãt, quòd vnius diei cibũ consumũt. Hoc autem faciunt cõsuescẽdi gratia, vt, siquid facto opus fuerit etiã in bello, id facere possint. Ac illi quidẽ qui huius sunt ætatis, obsoniũ hoc habẽt quodcũque venati fuerint: sin minus, nasturtio vescuntur. Quòd siquis eos existimat aut vesci iniucundè, quum aliud nihil præter [a] nasturtiũ addunt ad cibum, aut potu minus suaui vti, quum aquam bibunt, reminiscatur quanta cũ voluptate maza panéque [b] vescũtur in fame, quámque suaue est bibere aquã in siti. At reliquæ tribus quæ *domi* manẽtes *in venationem non exeunt*, tum alia exercẽt quæ pueri didicerũt, tum verò sagittandi & iaculandi artẽ, & de his inter se assiduè certant. Sunt præterea publici horum ludi præmiáque proposita. in qua autẽ tribu plurimi fuerint peritissimi fortissimíque ac maximè fideles, horũ laudatur à ciuib[e] & honoratur nõ præsẽs rector dũtaxat, verũetiam illi qui eos in pueritia erudierũt. Et his adolescẽtibus vtũtur magistratus, [c] ficubi præsidio opus fuerit, vel ad maleficia inquirenda, vel ad insequẽdos latrones, vel ad alia agẽda quæcũque aut viriũ aut velocitatis sũt opera. Ab adolescentibus ephebis igitur hæc gerũtur.

Sed vbi annos decẽ absoluerint, euadũt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autẽ ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, siquid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam virésque requirunt. Quòd si militiæ danda sit opera, qui ita sunt instituti, arcubus & pilis amplius nõ vtũtur, sed ensibus & armis quibus comin[e] pugnãt,

χ' ὡς εἰκὸς.

τῶν ἐθελόντων

χ' ἐν ᾗ δὲ αὐ φυλῇ

χ' πεπαίδευται,

χ' ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ χ' σωφρονούντων.

a *Cicero interpretatur reffixum*, Nasturtium adhibent ad panẽ.

b Vescitur quis inf.

c Siquid custodia opus habeat.

Lege, aut faciem intelige, τὰ ἐν πᾶσι ἐφήβοις δίκα ἔτη χ' τελέσωσιν.

ferúntque thoraca circa pectora, & in manu siniſtra cratem, qualem habentes pinguntur Perſæ: in manu autem dextera[a] gladiũ aut mucronem. Et ex huiuſmodi viris magiſtratus omnes conſtituuntur, exceptis puerorum magiſtris.

a Vertit μάχαιραν, gladium, & κοπίδα mucronẽ. Κοπίδας (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcib' ſimiles, quibus appetebant belluatum manus.

At poſteaquam annos quinque vigintíque complerint, agẽtes hi ætatis annum aliquanto amplius quàm quinquageſimũ (illorum iam ætatẽ ingreſſi qui & ſunt & vocantur ſeniores) non etiam in militiam eunt extra ſolum patrium, ſed manentes domi iudicant omnes cauſas & publicas & priuatas. Iudicãt etiam hi [b]cauſam mortis, iidemque legunt omnes magiſtratus. Quòd ſiquis aut in [c]adoleſcentibus aut in viris deliquerit quippiam cõtra leges, deferunt eum ſinguli tribuni, & ex aliis qui voluerit. Quem ſeniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

b De cauſis capitalibus.

c Puberibus. Gr. ephebis.

Verùm vt omnis Perſarum reſpub. clarius pateat, repetemus paulo altius. nunc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Perſæ dicuntur eſſe circiter centum viginti millia hominũ. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magiſtratibus: ſed licet omnibus Perſis mittere filios ad publicas iuſtitiæ ſcholas. Verùm qui poſſũt [d]filios per ocium alere, eos mittũt ad ſcholas: quibus verò *alendi* non eſt facultas, nequaquam mittunt. Qui autẽ fuerint apud publicos magiſtros inſtituti, licet iis inter [e]adoleſcẽtes eius ætatis operã exercere, aliis verò non licet. Qui rurſus legitima inter adoleſcentes abſoluerint, poſſunt hi inter viros verſari, magiſtratuúmq; participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adoleſcentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rurſus qui inter perfectæ ætatis viros ſine reprehẽſione ſe geſſerint, fiũt ex ordine ſeniorũ. Et ita ſeniores hi conſtituuntur qui per omne honeſtatis genus vitam egerint. Et hæc eſt viuendi inſtitutio, qua vtẽtes, optimos viros ſe fore exi-

d Filios otiantes alere. Vel, in otio.

e Puberes: Gr. ephebos. Sic in ſequent.

A γώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷόνπερ γράφονται Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα· καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν τῶν παίδων διδασκάλοι.

Ἐπειδὰν δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἶσιν μὲν οὗτοι πλέον τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ ἡμέας· ἐξέρχονται δὲ τῶν γεραιτέρων εἰς τοὺς γεραιτέρους οὕτως τε καὶ καλουμένους. οἱ δ' αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύουν μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ ἂν τίς ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος· οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐγκρίνουσιν. ὁ δὲ ἐγκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπανάβαμι. νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ αὖ δηλωθείη ἂν τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι. τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' αὖ παιδευθῶσι τοῦτο τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. οἱ δ' αὖ τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας στρατεύεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν. οἱ δ' αὖ αὖ τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' αὖ αὖ τοῖς τελείοις διαπονήσωνται ἀνεπιλήπτως, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐλαυνόμενοι καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣν οἴονται χρῆναι βί-

πεφοι αὐ τ̃ες). καὶ νυῶ δὲ ἔτι ἐμμένει μάρτυρία καὶ τ̃ης μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τὸ σκυτονεῖσθαι τινὶ διαιτᾶν. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νυῶ ὄζει Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπαίδιν καὶ ὃ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δὲ ἔτι καὶ τὸ ἰόντα που φανερὸν γίνεσθαι ἢ τ̃ οὐρ̃ήσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δὲ οὐκ αὐ ῥᾳδίως τοιεῖν εἰ μὴ καὶ διαίτη μετρία ἕπεσθαι, καὶ τὸ ὑγρὸν σκυτονοῦντες αἰῶλισιν, ὥστε ἄλλη ποι ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ κ̃ τῶν πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.

A stimant. Quin hoc etiam tempore teſtimoniũ durat tum moderati eorum victus, tum etiam laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe eſt apud Perſas & ſpuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe itẽ ducitur ſiquis conſpiciatur quoquam ire aut meiendi, aut cuiuſquam huiuſmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto poſſent niſi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborẽ conſumerent, ita vt ea aliò quopiam ſecederet. Hæc igitur de Perſis omnibus dicere poſſumus.

B

Vide & locum ex huius operis libro V, in illis quæ ſequuntur ea quæ è libro VIII petita ſunt.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ὃ τῶν Παιδείας η'.

Apud eundem, Pædiæ VIII.

ΤΟΙΓΑΡΟΥ̃Ν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλῷ μᾶλλον τὴν χειρόνων βαρυτέραν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλῷ δὴ μᾶλλον καὶ βυσσομίδην παρὰ ἀλλήλοις. ἐπέγνως δ' αὖ ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι. ἀλλὰ ἰδὼν αὖ αὐτοὺς ἡγήσω ἂν ὅντι εἰς κάλλος ζῆν. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅτι θύραις διῆγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ὅτι θηρᾶν ἐξῆγεν οὕτω ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι· ταύτῃ ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐποίησε τὸ πάντα δαπεδοῖς χωρίοις αὖτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, δι' ὃ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὖτη μάλιστα ἀπεργάζεται, δι' ὃ τὴν τ̃ λαμβανόντων φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ τὴν ἐγκράτειαν δέ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμοὺς καὶ δίψος δυνάμενος φέρειν, ὃ τοῦτο μάλιστα παρασκευάζει σὺν κοινωνίᾳ. ἡ γὰρ ἔτι βασιλεῦς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα τοῦτο ποιοῦντες ἀφανίζουσιν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ᾤετο παρεσκευάσθαι δεῖν ἀρχὰς ὅστις μὴ βελτίων εἴη τ̃ ἀρχομένων, καὶ τοῖς παρειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι ὕπνος ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μᾶλλον αὐτὸς ἀσκεῖν καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ὅτι ἥδιον οὕτω

Ergo Cyrus quum talis eſſet, fecit vt[a] in foribus multa eſſet deteriorum modeſtia cedẽtium melioribus, multus etiam pudor atque modeſtia inuicem. Inſuper etiam animaduertiſſes illic neminem neque iraſcẽtem cum clamore, neque gaudentem riſu [b] cõtumelioſo: ſed ſi eos vidiſſes, verè eos ad normam honeſtatis viuere dixiſſes. Res igitur huiuſmodi facientes videntéſque degebãt [c] in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc *militaria* exercenda exiſtimabat: hãc exercitationem rerum bellicarũ eſſe omnino ratus optimam, equeſtris autem veriſſimam. Hæc enim maximè reddit ad equitãdum in quibuſlibet locis aptos, quòd inſequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maximè habiles ad efficiendum ab equis quoduis opus, quia cupiditate tenentur *illas* capiũdi, & inde etiam honorẽ affectãt. Et hîc etiam maximè [d] familiares aſſuefaciebat ad continentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac ſitim tolerandam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc aſſiduè faciunt. Quòd igitur exiſtimaret neminem imperare decere qui præſtantior ſubditis non eſſet, & ex antedictis omnibus patet, & ex eo quòd ita ſuos exercens, multo etiam magis ipſe & continentiam & bellicas artes exercitationéſque elaborabat. Etenim ad venationem

a In aula ſua *Vel*, in regia.

b *Videtur legiſſe* ὑβριστικῶς. *Poteſt etiam reddi*, Neque gaudentẽ cũ riſu contumelioſo. *Vel*, inſolente.

c In aula. *Vel*, in regia.

d Eos qui è ſodalitate erãt. *Vel*, è ſodalitio.

alios educebat, quando aliqua manendi neceſſitas non eſſet: quòd ſi etiam neceſſitas talis accideret, ipſe domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec verò ipſe vnquam antequã ſudaſſet cœnam capiebat, nec equis priuſquam eſſent exercitati, pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat ſceptriferos ſuos. Itaque longè ipſe in omnibus honeſtis operibus excellebat, longè etiam præſtabant qui circa illum verſabãtur, ob exercitationem aſſiduã. Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. Præterea verò alios quoque & muneribus & magiſtratibus & [a] cõſeſſibus & omnibus donabat honoribus, quos maximè intuebatur quæ honeſta eſſent conſectari. Itaque multam omnibus iniiciebat æmulationem quò quiſque Cyro optimus videretur.

a Sedibus. *Erãt enim alia alijs honoratiores ſedes. Vnde alibi τιμιωτέρῳ ἕδρας dicit.*

Inſuper *hoc* Cyri nobis videmur animaduertiſſe quòd non hac re ſolùm decere exiſtimabat principes ſubditis præſtare quòd iis forent meliores, ſed etiam exiſtimabat opus eſſe vt eos *veluti* præſtigiis quibuſdam deciperẽt. Itaque [b] elegit ſtolam Medicam & ipſe ferre, [c] & vt familiares ea induerẽtur perſuaſit. Hæc enim viſa eſt ei occultare ſiquis defectũ aliquẽ haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos oſtendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clàm aliquid ſubiicere poſſint, quò maiores eſſe videãtur quàm ſunt. Sinebátque vt oculos ſuppingerent coloribus, quò pulchrioribus quàm eſſent oculis eſſe viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quàm natura eſſent. Exercuit eos inſuper vt neque ſpuerẽt palàm, neque mucum emitterent: præterea ne ad quicquam ſpectandum conuerterẽtur, perinde quaſi mirarentur nihil. Omnia verò hæc exiſtimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent ſubditis cõtemptui. Quos igitur cenſebat dignos qui aliis præeſſent, per ſeipſum tales reddidit exercitatione, & imperium in illos gerendo cum maieſtate: quos verò [d] deſtinabat ad ſeruiendum, horum neminem incitabat ad exercẽdos ingenuos labores, neque vt haberẽt arma permittebat: verùm curabat vt neque ſine cibo vnquã eſſẽt, neque ſine potu, ingenuarũ exercitationũ gratia.

b In animũ induxit ſtol.

c Et vt ſodalitia ea ind. *Vel*, illi inter quos ſodalitium erat.

d Præparabat. *aut* comparabat. *Vel*, aptos reddebat.

A μὴν ἄλλοις ἐξῆγε, ὁπότε μὴ μία ἀνάγκη εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα. καὶ οὔτε αὐτὸς ποτὲ πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἤρειτο, οὔτε ἵππους ἀγυμνάστους ὄντων ἐνέβαλλε. συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην. παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὓς πένας μάλιστα ὁρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δωρεαῖς καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν. ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φαίνοιτο Κύρῳ.

B

C

Καταμανθάνειν δὲ τῷ Κύρου δοκοῦμεν, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ παιδευτέον ᾤετο χρῆναι αὐτούς. σολέα τε γὰρ εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς οἰκείους ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι. αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγχρῆσθαι ἐδόκει εἴ τις τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ κομψοτέρους καὶ μείζους ὅτι δεικνύναι τοὺς φορεσιῶτας. καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἔστι τι ὑποτιθέμενοι, ὥστε δοκεῖν μείζονες εἶναι ἢ εἰσί. καὶ ὑποζέεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐποίει, ὡς διοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί, καὶ ὑπερύθρους, ὡς διερρωμενέστεροι ὁρῶντο ἢ πεφύκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲν πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ὅτι θεάσαιντο μηδενός, ὡς δὴ θαυμάζοντες. πολύτα δὲ ταῦτα ᾤετο φέρειν τι εἰς τὸ δικαιοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. οἷς μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο χρῆναι δι' ἑαυτῶν, οὕτω κατεσκεύασε τῇ μελέτῃ καὶ ὡς σεμνῶς προέσεσθαι αὐτῶν· οἷς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους ὔτε μελέτας τῶν ἐλευθερίων πόνων ἐδίδου πρόφασιν, ὔτε ὅπλα κεκλῆσθαι ἐπέτρεπεν. ἐπεμελεῖτο δ' ὅπως μήποτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι ποτὲ ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων.

D

E

ἀλλ' μὴν καὶ ἀνάγκη

καὶ γὰρ ὁπότε μὲν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱπ- A
πεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήρευσιν τούτοις ἐπέτρεπε, τῷ δὲ ἐλευθέρων οὐδενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγεν αὐλοὺς παρὰ τὰ ὕδατα, ὡς καὶ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἄρίστου, αὐέμενεν αὐλοὺς ἕστ' ἂν φάγωσί τι, ὡς μὴ βουλιμιῷεν. ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν· ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ αὐτοῖς τὰ θρέμματα διατελοῖεν.

Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationem his ferre permittebat, liberorum autē nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comedisset, ne esurirēt. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates, patrem vocabant, quòd suiipsorū haberet curam, vt indubitatò sēper mancipia forent.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, περὶ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς βιβλίου. B

Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

ἀείση ἢ καλλίστη

Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡρίσθη μὲν γὰρ πρὸς ἕω τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δὲ, τῷ

πόντῳ ἢ Προποντίδι καὶ Ἑλλησπόντῳ· πρὸς ἑσπέραν

Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δ', Αἰθιοπίᾳ. τοσαύτη δὲ οὖσα ἀρχὴ, μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοῖς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτῷ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐλευθέρους ἐποίει, οἵ τε ἀρχόμενοι Κύρου ὡς πατέρα ἐσέβοντο· ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, βοῦς μὲν αὐτοῦ οἱ παῖδες ἐσφάζουν, βοῦς δὲ πόλις καὶ ἔθνη ἀφίσαντο, πόλεμοι δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέποντο.

a *Vel*, Vno Cyri arbitrio gub.

Qvod pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omniū Asiæ, Cyri fuerit regnū, ipsum de se testimoniū præbet. Terminos enim habuit ad oriētem mare rubrum, ad septētriones pontum Euxinum, ad occidentem Cyprum & AEgyptum, ad meridiem AEthiopiam. Id autem imperium quum tantaes- set magnitudine, [a] vna Cyri sē- tentia gubernabatur: qui etiam C ipse subditos suos æquè ac filios & honorabat & colebat: & Cyrum subditi perinde quasi patrē venerabantur. Vbi autem Cyrus excessit è viuis, continuò ipsi filii inter se dissedêre, continuóque vrbes ac gentes defecêre, sicque in deterius omnia versa sunt.

τοῦ αὐτοῦ

Ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλέα καὶ τοὺς τὰ ἔσχατα πεπουηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαιεν, ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, D οὐδεὶ' ἂν εἰς αὐτοὺς ὀπτίσειεν ὥσπερ οὐδὲ νῦν πιστεύῃ οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσαν ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ὀπτίσειεν ἂν οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβαίνων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἑαυτοὺς ἐχειρίσαντο ἑαυτοῖς, καὶ ἀναβάντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσαμένων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλως πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες νῦν εἰσί. πρόσθεν μὲν γὰρ εἴτις ἢ ξυγκινδυνεύσειε

b Obseruare *quod pollicitis esset* sol.

πολλοὶ δὲ καὶ πάλαι

Quòd autem vera à me narrantur, incipiam à rebus diuinis id docere. Noui enim & regem prius, & eos qui sub rege essent, etiam iis qui vltima scelera perpetrassent, siue iusiurandum iurati essent, inuiolatum præstare, siue dextras dedissēt, constantissimè [b] obseruare solitos. Quòd si tales non fuissent, & huiusmodi de se opinionem non præbuissent, ne vnus quidem credidisset eis: quēadmodum nunc nemo amplius credit, posteaquam cognita est eorum impietas: sic neque tunc illi credidissent duces militum qui vnà cum Cyro ascenderant. E At illi quum priori de iis opinioni credidissent, seipsos in manus eorū tradiderūt, & ad regē ducti obtruncati fuerūt. [c] Multi etiam eorū barbarorū qui vnà militarāt, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiā his in rebus nūc sunt deteriores. Antea enī siquis aut periculū subiisset

c *Sequitur ex parte lectionem margini adscriptā. Aliter a sonat*, Multo etiam quàm hi nunc sunt deteriores.

pro rege, aut vrbem gentémve [a] in seruitutẽ redegisset, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ci egisset, hi erant qui in honore habebantur: at nũc, etiam siquis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorúmque filiis obsidibus apud AEgyptium relictis, maximúmque iusiurandum trãsgressus, videatur aliquid emoluméti attulisse regi, hi sunt qui maximis præmiis honorantur. Hæc igitur videntes Asiatici omnes, ad impietatem & iniustiam versi sũt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiam qui sub ipsis sunt, vt plurimum euadunt. Hinc igitur factum est vt omne fas magis cõtemnant quàm antea. Iam verò circa pecunias hoc modo sunt iniquiores. non enim eos solùm qui magnis se delictis fecerunt obnoxios, sed eos item qui nihil fecerunt iniustè, comprehensos cogũt nullo iure pecunias soluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui vidẽtur esse ditissimi, quàm qui multa iniustè admiserũt, in metu sint: adeo vt neque [a] in manus hi ire velint potentiorum, neque audeãt se adiungere exercitui regio. Igitur quicunque bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipsorum sine pugna versari vtcunque velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum iniustitiam erga homines. Mẽtes igitur eorum ita sunt omnino nunc deteriores, quàm antiquitus.

Quòd autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea consuerãt, nunc item hoc exponã. Lex enim erat apud eos neque spuere, neque emungere: (est autem manifestum hæc eos lege sanxisse, non quia parcerent corporis humori, sed quòd vellent per labores ac sudorem reddere corpora solidiora.) hoc verò tempore non spuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, sed illud institutum se laboribus [b] exercẽdi desiit. Quinetiam antea erat Persis lege cautũ comedere semel, quò toto die vterentur & circa res gerẽdas & circa labores: hac verò tempestate semel cibum capere adhuc permanet, sed vesci incipiẽtes ab eo tẽpore quo illi qui summo mane

a In potestatem eius redeg. *Vel*, eius imperio adiunxisset.

a. *Vel*, in potestatem venire.

b Nusquam in vsu est.

πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος κατοχείλιον ποιήσειεν, ἢ ἄλλό τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὖτῳ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐξέργασται, οὗτοι ἦσαν ἐν τιμῇ. νῦν δὲ καὶ ὧν τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν, καὶ τὸν μεγίστους ὅρκους παραβάς, βασιλεῖ δόξῃ τι συμφορὸν ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν ἐν τοῖς μεγίστοις τιμῆς γεραιρόμενοι. ταῦτα οὖν ὁρῶντες ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ὅτι τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. ὁποῖοί τινες γὰρ αἱ οἱ πρόσθεν ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῖς ἅπαντες πολὺ γίγνονται. ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν τοῦτο γεγόνασι. εἰς χεῖρον χρήματα, τῆδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον τοῦτο πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοῦτο ἀδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς τοῦτο δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν. ὥστε τοῦτο ἧττον πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ ἀδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς χρείττοσιν ἰέναι, τοῦτό γε ἀξιοῦσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν παρόδοι. συμβαίνει, ὅστις αὖ πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀπαστρέφεσθαι αὖθι μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, ἀφ' ὧν ἐκείνων πρὸς μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, πρὸς δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι τοιαῦται τοῖς πᾶσι χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιόν, αὐτῶν.

Ὡς δὲ τοῦτό τῶν σωμάτων ὅπως μέλονται ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γὰρ δὴ καὶ νῦν αὖ τοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ διὰ τῶν σώματι ὑγρὸν φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι ἀφ' πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι ἀφανίζει, τὸ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ὅπως ἀπόλωλεν. καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἐν τοῖς ἀνθρώποις μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλην τὴν ἡμέραν χρῶντο καὶ εἰς τὰς πρόσοδους καὶ εἰς τὸ ἀφ' πονεῖσθαι· νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι ἀφανίζει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἐώθασι ὥσπερ ἐν ἀγῶσι τὰ

ὧν τις, ὥσπερ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ἀριοβαρζάνην σφαδάσας καὶ

ἐν τοῖς ἀνθρώποις

ἀειςῶντες, μέχρι τούτου ἐαθίοντες & πίνοντες διέτελουσιν ἕως τοῦ ὁμαπαλῶς κοιμᾶσθαι. ἐν δὲ αὐλοῖς νόμιμον μηδὲ παρεχόδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες ὃ μὴ ὑποπίνειν ἧττον αὐ ἐν σώματα καὶ γνώμας σφάλλει· νῦν δὲ ὃ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι, ἔτι αὖ διαμένει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε αὐτὴ τὴν εἰσφέρειν αὐλοὶ ὑπεφέρονται, ἐπεὶ δὴ μηκέτι δύνανται ὀρθοὶ μένοι ἐξιέναι. ἀλλὰ μὲν καὶ ἐκεῖνο ἐν αὐλοῖς ὑπεχώριον, τὸ μεταξὺ παρθενομένους μήτε ἐαθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τὴν διατροφὴν ταύτην αἰαγκαίων μηδὲν ποιουμένους εἶ)· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας ὅτου βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδ' αὖ ἔτι θαυμάσαι ὃ ἀπέχεσθαι τὴν ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ μὲν καὶ ὅτι θήρας πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξιέσαν ὥστε ἀρκεῖν αὐλοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τοῖς θηρευταῖς· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως ὅτε αὐτοὶ ἐξιέσθην, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ὅπως τοῖς θήραις· ἀλλὰ καὶ οἵπερ φιλόπονοι ἐγένοντο καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῶεν, φθονοῦντες αὐλοῖς δῆλοι ἦσαν, ὡς ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν. ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας ὃ μὲν παιδεύεσθαι ὅπως τοῖς θήραις, ἔτι διαμένει· ὃ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν ὅπου αἱ ἐπιφανόμενοι εὐδοκιμεῖν.

Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο πάντα πάσιν αἰέ ἐφαίνοντο. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλέον διαδῶσιν. ἀλλὰ καὶ τὴν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμανθάνον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῶντο, τὰ δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἐοίκασι ταῦτα διδασκόμενοι, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακὰ ποιῶσιν. οὐδαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ ὅτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

prandent, ad illorum vſque tempus comedere potaréque pergũt qui lectum tardiſſimè petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [a] vrcei importarentur in ſympoſia: quippe qui putabant, ſi non nimis potarét, minus corpora mentéſque labefactari: hac verò tempeſtate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tãtum bibunt vt non importent, ſed ipſi exportentur, quum nequeant amplius [b] erecti egredi. Iam verò & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc neceſſaria ſunt, palàm facerent: nunc autem ab iis abſtinere, adhuc perdurat, ſed itinera faciunt adeo breuia vt minimè ſit mirandum quòd à rebus neceſſariis abſtineant.

a *Vel*, amphoræ, *quia Græci vaſa ſunt aquaria potui quàm vinaria.*

b Erecto corpore. *Vel*, recto corpore.

Quin & ad venationem quoque toties antea exibant vt pro exercitatione venationes ſatis eſſent & ipſis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erant familiares, redditi ſunt [c] vino inferiores, non amplius eodem modo neque ipſi egrediebantur, neque alios educebant ad venationes: quin potius ſiqui laboris ſtudioſi atque induſtrii vnà cum ſuis equitibus venarentur, apertè iis inuidebant, & vt ſeipſis meliores oderãt. Præterea puerorum inſtitutio [d] pro foribus adhuc perdurat: ſed diſciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equeſtrem pertinẽt, extincta eſt, quoniam eò non eunt vbi ſpecimen edendo gloriam conſequantur. Et quòd pueri quum illic antea lites audirent ſecundum ius & æquum diiudicari, videbantur diſcere iuſtitiam, & hoc omnino in contrarium verſum eſt: quoniam certò vident eos vincere *cauſam* vtri plus dederint. Præterea eorum vim quæ è terra oriuntur, pueri antea diſcebant, quò vtilibus vterentur, & à perniciosis abſtinerent: nunc verò videntur hæc diſcere quò mala quamplurima perpetrent. Nuſquam igitur plures quàm illic, neque moriuntur, neque interficiuntur venenis.

c *Sonant Gr. Gerra*, Ita vino dediti vt ei ſuccumberent.

d In aula adh. perd. *Vel*, in regia.

Quinetiã multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quàm Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur, Medorũ verò stola atque mollitie: sed hoc tempore Persicã cõstantiam æquo animo vidẽt extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruãt. Declarare autem volo eorum quoque mollẽ & delicatam vitam. Illis enim primùm non satis est si lecti strata mollia habeant, verumetiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne pauimentum renitatur, sed vt tapetes cedãt. Insuper opere pistorio quæ conficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant, & obsonia identidẽ: etenim sibi compararunt homines qui noua vtriusque harum rerum artificia inueniant. Insuper hyeme nõ satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manib[a] chirothecas villosas habẽt, & digitalia. At verò æstate contenti non sunt neque arborũ neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur. Iã verò & pocula si quã plurima habeant, hoc ornamẽto gloriantur: verùm si iniustis artibus comparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atq; antea patrius eis mos erat ne cõspicerentur proficisci pedites, nõ alius cuiusquã rei gratia, quàm vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quàm super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent vt molliter sedendi.

a Non conspici pedibus iter facientes, non al.

In iis verò quæ ad bellũ pertinent, annon meritò nũc [b] sunt omnino deteriores quàm antea? Quibus superiore tẽpore patriũ erat, tum eos qui terram possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militãdum esset, pro regione stipendiarios esse: nũc verò qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorúmque artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensam apponũt & qui è mẽsa

b Intell. dicendi sunt. Vel, dici possunt.

A Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν ἢ ὅτε Κύρου εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἔτι τῆς μὲν Περσῶν παιδείας καὶ ἐγκρατείας ἐλέγοντο, τῆς δὲ Μήδων στολῆς καὶ ἁβρότητος· νῦν δὲ τὴν μὲν τῶν Περσῶν καρτερίαν παντελῶς ἀποσεσυλημένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διαφυλάττουσιν. σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. ἐκεῖνοι γὰρ τοσοῦτον μὲν τὰς ὕπνους οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς κοιμᾶσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν κλινὴν τοῖς πόδας ὅτι τάπιδων τιθέασιν, ὅπως μὴ αὐτερείδῃ ὁ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ τάπιδες. καὶ μὴν τὰ πεπτώματα ὅτι τρέφουσι, ὅσά τε πρόσθεν οὔρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφίρηται, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ὀπτιμηχανῶνται. καὶ ὅλα γε ὡσαύτως. καὶ γὰρ καινοποιοῦσι ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἔρχει αὐλοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ὁ γὰρ μὴν τῷ θέρει οὐκ ἔρχονται αὐλοῖς οὔθ' αἱ τῶν δένδρων οὔθ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ὁ τούτοις ἑτέρας σκιὰς αὐτοῖς ἄνθρωποι μηχανῶνται αὐλοῖς πρεσῶσι. καὶ μὴν ὁκπώματα λῷ μὴν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· λῷ δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ἡ μεμηχάνηται, οὐδὲν τοῦτο αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ νῦξηται ὁ αὐλοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια. ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὴν λῷ ὄπιθεν ἦν αὐλοῖς μὴ ὀρθᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικώτατοι γίγνεσθαι· νῦν δὲ τρόματτα πλείω ἔχουσιν ὅτι τῶν ἵππων ἢ ὅτι τῶν δύνασ. οὐ γὰρ τῆς ἱππικῆς οὕτως ὡς τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ὀπτιμέλονται.

Τὰ γοῦν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκὸς νῦν τῶν πάνυ χείρους ἢ πρόσθεν εἰσίν; οἷς γὰρ μὴν τῶν παρελθόντι χρόνῳ ὀπιθώριον, οἶμαι, ἐστὶν ἦρχε τοῦ μὴν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππάζεσθαι πρέχεσθαι, οἱ δὲ καὶ ἐστρατεύοντο· τοῦ δὲ φεύγειν ὡς, εἰ δέοι στρατεύεσθαι, πρὸς τῆς χώρας μισθοφόροις εἶ· νῦν δὲ τοὺς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ τραπεζοκόους τῆς ἀναιρουμέ-

τας, καὶ

χαὶ κομμωτὰς, καὶ ταχυμίζοντας καὶ αἰσιάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἳ στοιχείοισί τε καὶ ἐντρίβοισιν αὐλοῖς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζοισι· τούτοις πᾶσιν ἱππάσιμα οἱ δυνάσται πεποίηκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐλοῖς. πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ τὴν χώραν γὰρ αὐτῶν ῥᾷον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι ἀναστρέφονται. καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τὸ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρηκίσας δὲ καὶ αὐλοὺς καὶ ἵππους, καὶ ἐν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρας, ὁμόσε τῷ μάχῃ ἐποιεῖτο· νῦν δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας στιοῦντες μάχονται. καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρις, ὥσπερ ὅτε Κύρῳ, τὴν μάχῃ ποιησόμενοι εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσιν. οὐδὲ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποίησατο. ὁ μὲν γὰρ, τιμῆς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δὲ νῦν, οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ὅπλοις ἅρμασιν, οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀνασκήτους τοῖς ἠσκημένοις ἔσεσθαι. ⓐ δὲ ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δὴ ἐν τοῖς πολεμίοις εἶεν, οἱ μὲν, ἐκόντες οὐ πίπτουσιν, οἱ δὲ ἐξάλλονται· ὥστε αὖθις ἰωιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω καὶ τοῖς φίλοις ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὖθις γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμικὰ ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι αὖθις τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσεται, οὔτε ὅταν ἀμφὶ ἵπποις πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς αὐτοστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ τοῖς τούτοις ἐγνώκασι μὲν Ἑλλήνων οὐδὲν πολέμους ποιεῖσθαι.

ἀναγκάσασθαι. φημὶ

ἀσθμονήρους

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἄμεινον ὑπεθέμην· ἀπειργάσθαι μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀστεγεστέρους τοῖς θεοῖς, καὶ ἀνοσιωτέρους τοῖς συγγενέσι, καὶ ἀδικωτέρους τοῖς ἄλλοις, καὶ ἀναιδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἢ τοτὲ ἐπιδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις ταῦτά μοι γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν σκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

tollũt, & qui dormitũ agũt, & qui à ſomno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniunt infricántque, aliáque decenter componunt: hoſce omnes ii qui proceres ſunt, equites faciunt, quò ſub ſe ſtipendium mereãt. Multi tudo igitur ex his quoque apparet, at nulla eorum ad bellũ vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ vſueniũt. nam in eorum regione hoſtes facilius commorantur quàm amici. Cyrus enim quum ferẽtarios amouiſſet, thoracibus autem & eos & equos armaſſet, & pilum vnum cuique dediſſet in manum, cominus pugnã gerebat: ſed hoc tempore neque iactu vtuntur amplius, neque cõgredientes cominus præliantur. Atque pedites habent quidem ipſi crates & copides & ſecures (quemadmodum Cyri temporibus) quũ ſũt pugnaturi, ſed cominus congredi ne hi quidẽ volunt. Nec item falcatis curribus ad id vtuntur amplius ad quod eos Cyrus eſt fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificaſſet honoribus ſtrenuóſque reddidiſſet, habebat qui in armatos impetum facerent. Perſæ autẽ huius tẽporis quum ne norint quidẽ eos qui præſunt curribus, cenſent fore vt inexercitatos ſimiles exercitatis habeant. Et hi proſiliũt quidem, ſed priuſquã fuerint inter hoſtes, alii è curribus vltrò excidunt, alii exiliunt: quo fit vt iugales aurigis carentes, pluribus ſæpe malis amicos quàm hoſtes afficiant. Quoniã verò ipſi quoque cognoſcũt qualia ad bellum adminicula habeãt, animo ad id remiſſo ſunt: nemóque amplius ſine Græcis ad bellũ ſe accingit, neque quũ inuicem belligerant, neque quũ Græci agũt cõtra eos exercitũ, ſed etiã aduerſus hoſce ſtatuerũt cũ Græcis bellũ gerere.

Et ego quidẽ quæ pollicitus ſũ, ea me præſtitiſſe arbitror. Dico enim, Perſas atq; Perſarũ ſocios, & magis impios aduerſus deos, & magis nefarios erga neceſſarios, & iniuſtiores erga alios, & ignauiores ad bellũ, hoc tẽpore quàm antea redditos fuiſſe. Quòd ſiquis ſecus atque ego ſentiat, is eorum opera conſiderans, ea teſtimonio ſuo verba mea comprobare comperiet.

Apud eundem Xenophonté, in eiuſdem Pædiæ libro v.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ τῆς αὐτῆς παιδείας ε'.

Pag. 72 meæ editionis.

IN nullo enim neque eſculéto neque potulento vir Perſes, ex iis qui bene inſtituti ſunt, neque oculis cómotus appareat, [a] neque rapina, neque mête, quo minus eadem proſpiciat quæ ſi in cibo non eſſet: ſed quemadmodum equeſtres, quoniam in equis non turbantur, poſſint ſimul dum equitant & videre & audire & dicere quod ſit opus: ſic item illi inter epulas exiſtimant oportere & prudétes apparere & moderatos. At moueri eſculétis & potulentis, videtur iis eſſe [b] porcinum admodum & immane.

Ἐπ' ὀδόντι γὰρ βρώματι ὀδὲ πώματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων ὄψεσιν αἷς ἐκπεπληγμένος καταφαὴς γίγνοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ παρεῖναι ἄλλῳ ἢ μὴ ἐν σίτῳ εἶναι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράττεσθαι ὑπὸ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρονίμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τοῦ βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ ἀγεννὲς κυνικὸν καὶ θηριώδες δοκεῖ εἶναι.

[a] *Id eſt*, Neque oculis, neque rapacitate, neque mente vllam cómotionem præ ſe ferat, quominus eadem proſp.

[b] *Legit* συϊκὸν (*Vt habes* ἴσως *marg.*) *quod & ſuillum reddi poteſt: at* κυνικὸν *eſt* caninum. *Vox autem* θηριώδης *quam Gertii* immane, *ſonat potius hic ferinum, vel, belluinum.*

Vide & quæ hunc locum proximè ſequuntur, necnon quæ præcedunt. Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferenda ſunt quæ ſuprà, pag. videlicet 700, legiſti de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obſonium verò, naſturtium: ad potum autem, ſiquis eorum ſitiret, vas fictile quod cothôna vocabant, vt in id è flumine poſſet haurire. *Atque his addenda ſunt & quæ de puberibus, ſiue adoleſcentibus (Græcè ephebis) paulo pòſt dicuntur*, quidquid venãdo ceperint, id eorum obſonium eſſe: ſin nihil ceperint, non aliud obſonium habere quàm naſturtium. *Ideo autẽ conferendi ſunt hi loci cũ illo libri V, vt conſideremus quantum proſit à teneris aſſueſcere. Nam temperanter in ipſa etiam ſenectute viuere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis ſumentibus ſcribat. Tenuis autem victus veſtitúſque vilis Perſarum mentionem facit Xenophon non in iis ſolùm quæ ex eo allata iam fuerunt, ſed in hoc etiam libri primi eiuſdem operis loco, non procul ab iis quæ deprompta inde habuiſti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum veſtitu antitheſin*, Apud Perſas autem qui in patria manent, hoc etiam ſeculo & veſtimenta ſunt viliora, & victus magis eſt tenuis. *Necnon aliquanto pòſt Cyrus auo ſuo Aſtyagi dicit*, Sed longè ſimplicior apud nos ac rectior eſt ad ſe explẽdum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eôdem ſtudeatis peruenire quò nos, per multos circuitus ac ambages ſurſum deorſum errantes, vix tandem eò peruenitis quò nos iamdudum veneramus. *Sed hãc Perſarum laudem multum minuit iſte libri ſeptimi eiuſdem operis locus, vbi de Cyro dicitur*, Quum igitur ſciret, Perſas, qui domi manerent, vitam agere duriſſimam propter inopiã, & laborioſiſſimam, tum propter regionis ſuæ aſperitatem, tum quòd opus faciendo victum ſibi quærũt hos potiſſimũm exiſtimauit libenter apud ſe victuros. *Minuit* (*inquam*) *hic locus laudem illam, quòd regionis natura ad tenuem illum victum eos adigere dici poſſit. Sed ex iis quæ alibi ſcribuntur, coniicere eſt, inſtitutionem bonam non ſolùm hoc addidiſſe vt boni conſulerent hanc victus tenuitatem, aut ſalem hunc moderatum victum (nam & μετρίαν δαῖτα dicit) ſed etiã effeciſſe vt vellent* & ſpuendi & mungendi neceſſitatem à ſe per labores abigere. *Atque hoc apud illos etiam qui ſua ætate eſſent Perſas mauſiſſe, in eo illo primi libri loco teſtatur. Videndũ tamen quomodo cum hoc conuenire loco poſſit ille libri octaui, vbi ſcribit, (hoc quoque exemplo oſtendens quantum Perſæ à ſuis maioribus degeneraſſent)* Nam quum antea ſancitum eſſet, (*vel* lege cautum. *niſi & more* receptũ *reddi poteſt*) vt neque ſpuerẽt, neque emungerẽt. (mani feſtum eſt autem ipſos non adeo ſanxiſſe vt humori corporis parcerent, ſed quòd vellent laboribus & ſudoribus corpora robuſta & velut ſolida effici) nunc quidẽ adhuc manet, vt non ſpuant, nec ſeſe emungant, at ſe laboribus exercere, nuſquam in vſu eſt. *Quomodo enim Xenophontis etiam ſeculo permanebant hæc duo, non ſpuere, neque ſe emũgere, id verò præquod hæc vitabant (quæ aliquoſi vix poſſe vitari videntur) vt ipſe in illo altero loco ſcribit, iam aboleuerat?*

Sed, hanc quæstionem aliis soluendam relinquens, ad eos transeo locos qui contrà Persicum luxum, & quidem in regibus nominatim, describunt. Meminisse autem hic oportet horum circa finem libri VIII verborum, ὁποῖοι τινές γὰρ αὐ οἱ περιόντες ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. *id est,* QVALES enim fuerint qui *aliis* præsunt, tales sunt plerunque & illi qui eorum subiecti sunt imperio. *Idem verò & ante Xenophontem dictum fuerat, & post Xenophontem etiã dictum fuit: & quidẽ à nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna est autem conuenientia inter illum locum, & istum qui eodem in libro legitur, pagina à principio tertia,* QVVM enim vident homines, eum cui maximè licet insolenter agere, modestè se gerere, tanto magis ii qui sunt inferiores vllam suam insolentiam minimè exstare volunt. *Adiungendum etiam quod aliquanto pòst sequitur, de ipso Cyro,* Et se quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adiiciendus erit hic qui primam eiusdem libri paginam claudit, in mea editione,* ὅταν μὴν ὁ ὁπισάτης *&c.*

Ἐκ τῆς εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

Pag. 390, meæ editionis.

Τῶν μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιελθόντες, μαστεύοντες τί αὐτῷ ἡδέως πίοι, μυελοὶ δὲ τεχνῶνται τί αὐτῷ ἡδέως φάγοι. ὅπως γεμίσῃ καταδάρθοι, οὐδὲ αὐ εἴποι τις ὅσα προσμαστεύονται. Ἀγησίλαος δὲ, ἅτε τὸ φιλόπονος ἦν, πάνυ μὲν ὃ παρὼν ἡδέως ἔπινε, πάνυ δὲ ὃ σιτυχὸν ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον περὶ τῶν ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐθυμούμενος ἠγάλλετο ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς εὐφροσύναις ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, σιτηλλυγέον αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα.

Ex oratione de Agesilao.

HABET enim rex Persarũ qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui suauis illi sit futurus: & innumeri excogitant cibos quibus suauiter vescatur: at verò Agesilaus, quòd labori deditus esset, quidquid aderat iucundè bibebat, & quidquid nactus erat, iucũdè edebat. ad somnum autem suauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non solùm dum hæc faceret lætabatur, sed etiam exultabat quoties cõsideraret se quidem mediis in voluptatibus versari: at barbarũ illum *regem* videret, si quidem absque dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea secum trahere quæ delectationem sint allatura.

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Agesilaus & rex Persarum inter se comparantur: atque hoc inter cætera, quòd ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretiosissima, apud se congesta habere niteretur; existimans, si maximam vim pecuniarum haberet, fore vt omnia in potestatem suam redigeret: at verò Agesilaus domum suam contrà instituerat, ita vt nullo horum indigeret. *Animaduertendum autem, ad hanc auri argentíque coaceruationem quod attinet, esse & hoc verisimile ad fouendum etiam suum luxum illam congerere conatum esse: quamuis aliam causam afferat. Cæterùm cum illis verbis,* μυελοὶ δὲ τεχνῶνται τί αὐτῷ ἡδέως φάγοι, *conferenda hæc quæ habuisti pag. 707, ex alio loco.* καὶ μὲν τὰ πτίλωμα ὅτι περίεστιν, ὅσα τις σθὲν εὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῆκεν, ἀλλά τι καὶ καρὰ ὁπιμηχανᾶται. καὶ γὰρ κηποποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηται. *Verùm hoc in loco (qui non procul abest à fine libri octaui & vltimi Padiæ) non tantùm de Persarum regibus, sed de vniuersa Persarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum vbi contrà studium rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidem hanc præponens) in Persarum rege commendat: quum alibi rei militaris studium in certo quopiam rege, videlicet Cyro, commendasset: & quidem venationis exercitio ad res bellicas, & maximè ad artem equestrem, eos præparare dixisset, vt videre est inter illa quæ è libro Pædiæ octauo deprompta dedi, pag. 703. Verùm ibi postquam hæc & alia quædam eodem pertinentia scripsit, & tandem locum illum his verbis clausit. καὶ τῷ ἐγκρατεῖναι ἦ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐν τοῦτο θαμάλιστα παρασκευάζει τοὺς κοινωνούς, *Id est,* Atque hîc maximè assuefaciebat sodalitia ad continentiam, & ad hoc vt labores necnon frigora & æstus, quinetiam famem & sitim tolerare possent. *Vbi (inquam) ita locum illum clausit, adiicit,* καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεῖς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα τῶν τὰ τοιαῦτα ἀσκοῦσιν. *Id est,* Atque hoc etiam seculo tum rex, tum qui circa regem sunt, hæc assiduè faciũt. *Hæc porro,* οἱ περὶ βασιλέα *Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba: at* κοινώνων *appellatio eam minimè admittit: quamuis huic quoque eam tribuat. vertit enim,* Et hîc etiam maximè familiares assuefaciebat ad continentiam. *Existimo autem reddi debere hîc, sicut & alibi,* sodalitia, *vel,* eos qui è sodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo, quod ad locum illum attinet,* ἢ τῷ ἐγκρατεῖναι ἦ, *&c. afferri & hanc lectionem,* καὶ πρὸς ἐγκρατείαν δέ. *Inuenitur autem & hæc,* καὶ τῷ ἐγκρατεῖναι ἦ, καὶ πρὸς πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. *Verùm ex duabus vnam faciens, libenter ita scriberem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν ἦ, καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δ. *Alioqui, nostram retinendo scripturam, saltem scribendum esset,* καὶ τὸ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λ. καὶ δ. δύνασθαι φέρειν.

Ad illum (inquam) locum transeo vbi studium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem huius mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in Œconomico, pag. 482 meæ editionis, vbi Socrates & Critobulus inter se colloquuntur.

Quibus igitur *artibus* nobis, Socrates, vtẽdum censes? Num (inquit Socrates) regem Persarũ imitari verebimur? Illum quidẽ ferunt inter pulcherrima maximéque necessaria studia agriculturam artémque bellicam ducere, & vtranque diligenter atque studioſè [a] curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Persarum agriculturam esse curæ? Cui Socrates, [b] Si videamus quid agat, hoc modo fortasse discemus siquid sit ei curæ. Nam conuenit inter nos eum res bellicas strenuè curare, & diligẽter administrare: quòd ex quotquot nationibus tributa accipit, vnicuique præfecto definierit in quot equites, sagittarios, fũditores, gerrhophoros, (*id est, scuta & eiusmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & [c] regere possint quibus præsunt, quíque si hostes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & [d] custodes in arcibus alere consueuit:

A Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις τέχναις συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνώμεθα τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν, ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶ) ἐπιμελήμασι, γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην, τούτων ἀμφοτέρων ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι. Καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις ὦ Σώκρατες, βασιλέα τῶν Περσῶν γεω-
B γίας τι σπουδαίως ἐπιμελεῖσθαι; Ὦ μὰ Δί' ἀλλ' (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι σπουδαίως ἐπιμελεῖται. τὴν μὲν γὰρ πολεμικὴν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσων τε ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τούτων ἄρχοντι ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι ἐφίησι πωλικούς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ὑπ' αὐτὸν ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ ἵν' πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρεῖς γ' ἐν τούτων, φυλακὰς ἐν τῇ ἀκροπόλει πρέπει·

a Gr. συνεπιμελεῖσθαι. *Id est,* Vnà *vel* simul curare. *q. d. Vnà cum rei militaris studio agriculturæ quoque studiosum esse.*

b Hunc in modũ dispiciẽtes, ô Cr. fort. animaduertere possimus an aliquam eius quoque curam gerat.

c *Verbum* κρατεῖν *cum genitiuo sign. Sincere. Ac videtur hoc velle,* Qui superiores subditis esse possint, si forte eos rebellare contingat. *Alioqui si huiusmodi constructionem habendam non esse ratio,* κρατεῖν *verterem* In officio continere, *vt iam olim admonui.*

d *Vel,* præsidiarios.

καὶ τῷ μὲν ἔφιππον τοῖς φεύγουσιν δίδωσιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέπεμψεν ποιεῖται τῶν μαθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πρώτας ἅμα σὺν ἄγων, πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν αὐτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δὲ πρόσω ἀποικοῦντας, πίστεις πέμπει διασκοπεῖν· καὶ οἳ μὲν ἂν φαίνονται τῶν φρουράρχων καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν τὸν τεταγμένον ἔκπλεων ἔχοντες, καὶ τούτους δοκίμους ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτοις μὲν τοὺς ἄρχοντας καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει, καὶ δώρεαις μεγάλοις καταπλουτίζει· οὓς δ' ἂν ὕβρει τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουράρχων, ἢ καπηλεύοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ἐπιμελησομένους καθίστησι. τὸ μὲν δὴ πολεμικὸν ἔργον τοῦτο ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἀναμφιλόγως ἐπιμελεῖσθαι· ἔτι δὲ ὁπόσην μὲν τῆς χώρας διελαύνων ἐφορᾷ αὐτὸς, καὶ δοκιμάζει, ὁπόσην δὲ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πίστεις διασκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν ἂν ἀγαθὰ πάσχοντας τῶν ἀρχόντων στενοχωρουμένους γε τῷ χώραν παρέχεσθαι, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τῷ γεωργῷ, καὶ πλήρη δένδρων τε ὧν ἑκάστη φέρει καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τῷ ἄλλῳ προστίθησι, καὶ δώροις κοσμεῖ, καὶ ἕδραις ἐντίμοις γεραίρει· οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀργήν τε τὴν χώραν οὖσαν καὶ ὀλιγάνθρωπον, ἢ δι' ἀβέλτερον, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους δὲ κολάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄρχοντας ἄλλους καθίστησι. τοῦτο ποιῶν δοκεῖ ἥκιστα ἀμελεῖν ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, ἢ ὅπως οὐ φυλάξεται ὑπὸ τῶν φρουρούντων;

A & custodib⁹ quidē alimentū suggerit huic ab eo muneri præfect⁹. rex autem per singulos annos omnes præter eos qui custodiunt arces, eò cogens quò vocatur cōcilium, recenset qui stipēdia merent, atque alios quos in armis esse iussit. ª Qui non ita procul à regia distāt, ad eos ipse inspectionis causa proficiscitur: qui lōgius incolūt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res sociorū inspiciant. Custodum præfectos, &

B chiliarchos, *id est, qui mille viros ducunt,*) & satrapas, si imperatū sibi militum numerum expleāt, atque lectos egregiósque viros equis & armis pulcrè instructos exhibeant, & honoribus auget, & donis ingentibus ditat: ᵇquos autem magistratus ducésque reperit aut segnes aut auaros, & quæstus auidos, acerbè castigat, & abire magistratu iubet: alios qui res gerant, constituens. Hæc quum faciat, illum sine vlla du-

C bitatione rerum bellicarum studiosū esse arbitramur. Præterea quātam potest regni sui partem percurrens inspicit ipse, ac veluti censor in iudicium morū vocat: quod reliquum est, inspiciūt viri fideles ab eo missi. Porro quos præsides regionem populo frequentem, terram excultā, & arboribus quas vnaquæque fert & fructibus plenam præstare cognoscit, his aliam regionem addit, donis ornat, sedibus honorificis præmii causa donat: quibus autem videt otiosam incultámque terrā, & hominibus infrequentem, siue istud crudelitate, siue insolentia, siue negligētia factum sit, illos castigat, imperio priuat, & aliis magistratibus cōstitutis abiicit. Hæc quum gerit, censen' curare eū minus qui terra à cultoribus exercebitur, quàm quî tuto à præsidiis custodietur

D

Lego in anot. δοκίμοις

Phil. legisse videtur τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν φρουράρχων καταμελοῦντας ἢ καπηλ.

ἢ ἀναμφιλόγως.

ἢ ἐπιμέλεσθαι

ª Et eos quidem qui sunt circa ea loca in quibus habitat, ipsemet inspicit: at procul dissitos fidis hominibus inspiciēdos mandat.

ᵇ *Illam lect. sequitur quam ex aduersō notauī: at nostram sequendo, ita hunc locum reddo,* At quos præfectos *vel* negligere eos qui custodibus [*vel* præsidiariis] præsunt, vel quęstum suum facere cōpererit, de iis graues pœnas sumit, & illis magistratu submotis, alios curatores substituit.

c Asperitate. *Vel* acerbitate.

EX STRABONIS geographicis libris.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ γεωγραφικῶν.

Libro XV.

Ἐν τῷ ιε βιβλίῳ.

a Ideo inſtituta Perſica his & Medis eadem, necnõ aliis cõpluribus. De quibus dixerũt quidem multi, ſed tamen dicenda & nobis quæ in rem ſunt. *Vel* quę præcipua ſunt.

ITAQVE [a] etiã de moribus Perſarum etſi permulti dixerũt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Perſæ nec ſtatuas, nec aras erigunt: ſacrificant in loco excelſo. cœlum eſſe Iouem putant: colunt & Solẽ, quem Mithram vocant: itẽ Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hoſtiam ſtatuũt. Vbi magus, [b] qui ſacrificium enarrat, carnes in portiones diſtribuit, ſua quiſq; ac cepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deũ nihil velle, præter hoſtiæ animã: quidam tamen (vt fertur) omenti partem igni imponũt. Præcipuè igni & aquæ ſacrificant, igni arida ligna imponentes adempto cortice, & aruina ſuperiniecta: deinde infuſo oleo, ſuccendunt, [c] non inſpirantes, ſed ventilantes: ſi quis inſpirat, aut mortuum quicquam, cœnúmve in ignẽ iniicit, morte punitur. Aquæ ſacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, ſcrobẽ faciunt: ibíque hoſtiam iugulant, cauẽtes ne quid proximæ aquæ ſanguine contingatur: ſic enim omnia pollutum iri: poſtea carnibus myrto lauróve impoſitis, eas magi gracilibus virgis comburũt: & factis imprecationibus quibuſdam, oleum lacte ac melle mixtum inſpergunt, non in ignem, nec in aquam, ſed in terram. Imprecationes diu faciunt, faſciculum virgarum myricinarum tenuiũ tenentes. In Cappadocia (etenim maxima eſt ibi magorum multitudo, qui Pyrechi vocantur, & multa Perſicorũ deorum templa:) non cultro ſed ſtipite quodam mactant, tanquã malleo verberantes. Sunt & Pyratheia ſepta quædam ingentia, in quorum medio ara eſt. In ea

Δια τοῦτο οὖν τὰ ἔθη τὰ Περσικὰ, τούτοις, καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, & ἄλλοις πλείοσι· τοσοῦτον εἰρήκασι μὲν πλείους, τὰ δὲ καίρια & ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι γοῦν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία· καλοῦσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθρην· καὶ Σελήνην, καὶ Ἀφροδίτην, καὶ πῦρ, καὶ γῆν, καὶ ἀνέμους, καὶ ὕδωρ. θύουσι δ' ἐν καθαρῷ τόπῳ, κατευξάμενοι καὶ παρασπάσαντες δ ἱερεῖον ἐστεμμένον. μελίσσουσι δὲ τὰ μάγου τὰ κρέα, ταῦ ὑφηγουμένου τινὸ ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασι ταῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεὸν, ἄλλου δὲ οὐδενός· ὅμως δέ ταῦ ὀπτήπλου τι μικρὸν ὑφέασιν, ὡς λέγουσί τινες, ὀπτὸ ὄν πῦρ. ἀγχέοντες δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, ταῖς μὲν πυρὶ τοσοῦτον ξηρὰ ξύλα, ταῖς λέπους χωρὶς, πιμελῆ ὀπτὰ ὑλέντες ἄνωθεν· εἶτ' ὑφάπτουσιν, ἔλαιον καταχέαντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες. τοὺς δὲ φυσήσαντας, ἢ νεκρὸν ὀπτὰ πῦρ θάψαντας, ἢ βόλιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι ὀπτὰ λίμνην ἢ ποταμὸν, ἢ χρηνίλην ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες, εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι μή τι τῶν πλησίον ὕδατος καθαροῦ ἁψασθαι, ὡς μιαίνοντες· εἶτ' ὀπτὰ μυρρίνην ἢ δάφνην λαβόντες τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς ἐφάπτονται οἱ μάγοι, καὶ ἐπᾴδουσιν, ἀποκτείνοντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ' ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τὸ ὕδαφος· ταῖς δ' ἐπῳδαῖς ποιοῦνται πολὺν χρόνον, ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμιον κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γάρ ἐστι τὸ τῶν μάγων φῦλον, οἱ καὶ Πυραίθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά) οὐδὲ μαχαίρᾳ θύουσι, ἀλλὰ κορμῷ τινι, ὡς αἱ ὑπέρῳ τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυραίθεια, σηκοί τινες ἐξειλημένοι ἐν ᾧ τούτοις μέσοις βωμός, ἐν ᾧ

b *Magus*, Qui ſacrificio faciendo præeſt.

c Non ſufflantes, ſed ventil. ſi quis ſufflat, aut mort.

Mελίσσουσι. Ald. ἐμπλάσσουσι.

ἐμπλάσσοντες.

Diſtinxi poſt ὕδατι, & inuerti τῶν ἁψασθαι οὐτω ſcienter, repetendo hoc verbũ è præcedentibus.

ἐπᾴδουσιν.

Ald. Πύρεθοι.

Ald. Πυραίθεια

πολλὴ τε ἀσοδὸς καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάτ- A magi & cinerem multũ & ignẽ
τουσιν οἱ μάγοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐ- perennem ſeruant: & eò quoti-
πάδουσιν ὥραν ἀρδόν τι, παρὰ τὸ πυρὸς τὴν die ingreſſi, imprecationes faci-
δέσμιν τῶν ῥάβδων ἔχοντες, πάσας παρει- unt, per horam ante ignẽ virga-
κείμθοι παλῶται, καθημένας ἐκατέρωθεν, rum faſciculum tenentes, pileis
μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς πα- infulis velati ex vtraq; parte de-
ραγναθίδας. τοιαῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναϊτί- pendentibus, adeo vt vittæ labia
δος καὶ τοῦ Ὀμάνου ἱεροῖς νενόμισται· τούτων contegant ac malas. [a] Hæc in A-
δὲ καὶ σηκοί εἰσι, καὶ ξόανον τοῦ Ὀμάνου naitidis & Omani delubris fiũt.
πομπεύει. Nam & horum ibi delubra ſunt,
& Omani ſtatua in pompa du-
citur.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν ἐκεῖ- Iſta nos vidimus: quæ ſequũtur, B
να δ' ὑπὸ τῶν ἄλλων ἱστορεῖται λέγεται, καὶ hiſtorici memoriæ mandauer-
τὰ ἑφεξῆς. Εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐρεῦσιν, runt. In fluuium Perſæ non mi-
οὔτε πτύουσι Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ meiunt, nec lauãt, nec abluũtur,
νεκρὸν ἐκβάλλουσιν, οὐδ' ἄλλα τῶν δοκιμω- nec cadauer iniiciunt, nec alia
τάτων εἶ) μυσαρῶν· ὅτῳ δ' αὖ γένοιτο θεῶν, quæ immunda eſſe videantur.
πρῶτον τῶν πυρὶ βύσηται. Βασιλεύονται Cuicunquedeo ſacrificent, pri-
δ' ἐκ τοῦ τῶν ἀπὸ ἡλίου· ὁ δ' ἀπειθῶν, ἀ- mùm igni imprecationes faciũt.
ποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα, ῥίπτε- Reges habent ex eadẽ ſtirpe. Qui
ται. γαμοῦσι δὲ πολλάς, καὶ ἅμα παλλα- non paruerit, capite & brachio
κὰς τρέφουσι πλείοις πολυτεκνίας χάριν. C amputato proiicitur. [b] Ducunt
πιθέσθαι δὲ καὶ ⓓ βασιλεῖς ἆθλα πολυτε- vxores complures: & multas pel-
κνίας κατ' ἔτος· τὰ δὲ τρεφόμενα μέχρι τῶν lices alunt, multiplicandæ ſobo-
τεττάρων ἐτῶν, οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν εἰς lis gratia. Reges quotannis præ-
ὄψιν. ⓓ δὲ γάμοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐα- mia proponunt iis qui plures fi-
ρινῆς ἰσημερίας ἐπιτελοῦνται· πρόερχεται lios progenuerint, pueri ante
δ' ὅτι μὴν θάλαμον παρέφαγόν μῆλον, ἢ quartum annum in patris con-
κεμήλου μυελόν, ἄλλο δ' οὐδέν, τὴν ἡμέ- ſpectum non veniũt. Nuptiæ in
ραν ἐκείνην. Ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τετάρ- initio verni æquinoctii celebrã-
του καὶ εἰκοστοῦ, παιδεύονται τοξεύειν, καὶ ἀκον- tur: ſponſus in thalamum venit,
τίζειν, καὶ ἱππάζεσθαι, καὶ ἀληθεύειν· διδα- comeſto prius malo vel cameli
σκάλοις τε λόγων τοῖς σοφωτάτοις χρῶν- medulla, præter id nihil eo die. A
ται, οἳ καὶ τὸ μυθώδες πρὸς τὸ συμφέρον quinto vſque ad vigeſimũ quar-
ἐπιτηδεύοντες πλέκουσι, καὶ μέλεσι χρεῖς, tum annum diſcunt ſagittare,
καὶ μετ' ᾠδῆς, ἔργα θεῶν τε, καὶ [c] ἀνδρῶν τῶν iaculari, equitare, & in primis ve-
ἀρίστων ἀμαθιδύντες. συναίρουσι δ' εἰς ἕνα ra dicere. Diſciplinarum magi-
τόπον, χάλκου πρὸ ὄρθρου διεγείροντες ſtris continentiſſimis vtuntur,
ὅτι ἐξοπλισίου, ἢ θήραν· παίζοντες δ' qui & fabulas ad vtilitatem ac-
ἅμα πεντήκοντα ἡγεμόνα τῶν βασιλέως τι- commodatas intexunt, cũ cantu
νὰ παίδων ἀνδρῶν, ἢ σατράπου, τρέχοντι κε- & ſine cantu, deorum & clarorũ
λεύουσιν ἔπεσθαι, χωρίον ἀφορίσαντες τε- virorum facta celebrantes. Con-
τράκοντα, ἢ τετταράκοντα σταδίων. ἀπαιτοῦσι gregant eos in vnum locum, æ-
δὲ καὶ λόγον ἑκάστου μαθήματος, ἅμα καὶ με- ris ſonitu ante lucem excitatos
γαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα, καὶ πλευρὰν ἀ- ad arma aut venationem. Præfi-
σκοιοῦντες· καὶ τρὸς καῦμα δὲ, καὶ τρὸς ciunt quinquagenis aliquem ex
ψύχος, καὶ ὄμβρους, καὶ χειμάῤῥους ἅμα regis filiis, aut ſatrapæ, quem cur-
βαίνειν, ὥστ' ἀβρόχα φυλάττειν, καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ ποιμαίνειν δὲ, καὶ

a *Malim*, Hadẽ autem & *pro* ταῦτα *reponatur* ταυτὶ.

b Ducunt vxores multas, ſimúlque pallacas alũt plures *quàm* vxores, multipl. *Malè autem* pellices *pro pallacis dicit.*

[d] μυσαρά. [e] θεῶν

[c] ἀνάγοντες θεαπλέκουσι. *Hæc vox* ἀνδρῶν *deeſt in Mſs.*

[f] ὄμβρους καὶ χειμάῤῥους.

& in agro pernoctare docent, & rusticari, & fructibus syluestribus vesci: vt termintho, glandibus, pyris agrestibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viuentes: nã carda virile ac bellicosũ signat. Quotidianus eorum cibus post exercitationem est panis durissimus, & nasturtiũ, & salis grana, & carnes assæ vel elixæ, potus aqua. Venantur autem pilas & sagittas ab equis mittentes, & fundãtes. Vespertina eorum sunt exercitia, arbores serere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus studium impendere artificiosè faciundis. Pueri venationem non attingũt, sed mos est eam domum referre. Cursus & cæterorum quæ in quinquertio exercentur, præmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneum fulgorẽ venerãtur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem ei deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigesimo anno vsque ad quinquagesimum & pedites & equites. Forum non attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhõbi figuram facta: præter pharetrã, sagares & secures habent, capiti impositum pileum turritum, pectus thorace squamoso munitũ. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus. interula cãdida est, exterior verò vestis florida: Amiculum æstate purpureum vel floridum, hyeme autẽ floridum: tiaras magorum infulis similes, calceamentum altũ ac duplum. [a] Vulgo tunicã duplam gerunt, ad medium vsque crus descendentem: circum caput sindonis cẽto voluitur. Quisque arcu & funda vtitur. Persa lautè cœnant, integra & multa & varia apponentes: vestis & poculorum ornatus splendidissimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino consultãt, eáque decreta ipsi firmiora censent quàm quæ sobrii faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, eos osculantur: si humilioribus, genam eis præbent, cáque osculum excipiunt: qui humiliores

a At vulgo. nam hæc, πῖς ὃ πολλοῖς, respondent illis, πῖς ἡγεμὼν μόν.

A ἄτραυλόν, καὶ κρηπῖδας ἀγελείους χρῶνται, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀγρέαδι. καλοῦνται δὲ οἵτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλωπείας μεφόμενοι· κάρδαξ γὰρ ὁ ἀνδρώδης, καὶ πολεμικὸν λέγεται. τὸ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μὲν τὸ γυμνάσιον, καὶ μάζα, καὶ κάρδαμον, καὶ ἁλῶν χόνδρος, καὶ κρέα ὀπτά, ἢ ἕφθα ἄνευ ὕδατος· ποτὸν δὲ ὕδωρ. θηρεύουσι δὲ σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες, καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονῶντες. δείλης δὲ φυτουργεῖν, καὶ ῥίζοτομεῖν ἀσκοῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ ἄρκυς φιλοτεχνεῖν. οὐκ ἄπτονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε ἔθος. τίθεται δὲ ὑπὸ τὸ βασιλέως ἅθλα δρόμου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πεντάθλοις. κοσμοῦνται δὲ παῖδες χρυσῷ, ὃ πυρωπὸν πεθαυμάσθαι ἐν τιμῇ· δι' ὃ δὲ νεκρῷ τοσοῦτο φέρουσι, καθάπερ οὐδὲ τὸ πῦρ, οὐ τιμῶσι. στρατεύουσι δὲ, ἐξ ἄρχουσιν, ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. ἀγελεῖς δὲ οὐκ ἄπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. ὁπλίζονται δὲ γέρρῳ ῥομβοειδεῖ. περὶ δὲ τοὺς φαρέτρας σαγάρεις ἔχουσι καὶ κοπίδας· περὶ δὲ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτὸν· ὠνόμασται δ' ὅτιν αὐτῶν φρυγιδωτός. ἐσθὴς δὲ, τοῖς μὲν ἡγεμόσι μὲν, ἀναξυρὶς διπλῆ, χιτὼν δὲ χειριδωτὸς διπλοῦς, ἕως γόνατος. ὁ ὑπενδύτης μὲν λευκὸς, ἀνθινὸς δὲ ὁ ἐπάνω. ἱμάτιον θέρους μὲν πορφυροῦν, ἢ ἀνθινὸν, χειμῶνος δ' ἀνθινόν· τιάραι περσικαὶ τοῖς τῶν μάγων, ὑπόδημα κοῖλον διπλοῦν. τοῖς δὲ πολλοῖς χιτὼν ἕως μεσοκνημίου, καὶ διπλοῦς· ῥάκος δὲ σινδονίου περὶ τῇ κεφαλῇ· ἔχει δ' ἕκαστος τόξον καὶ σφενδόνην. δειπνοῦσι πολυτελῶς Πέρσαι, πλήθοντες καὶ ὁλομελῆ, καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα. κόσμος τε λαμπρὸς ἔνεστιν, ἐκ πωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥστε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταλάμπεσθαι. ἐν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότερα τῶν ἐν νήφει τίθενται. τῷ καὶ ταῖς ὁδοῖς συναντῶντες τοῖς μὲν γνωρίμοις καὶ ἰσοτίμοις φιλοῦσι τοσοῦτον, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις τοσοῦτον μόνον, καὶ δέχονται τοῦτο φίλημα· ἐπὶ ταπεινοτέροις

Ipsa, nõ ad. obseruem cum illis, quãquam diuersa ac hæc diuersa dicuntur nelut per parasiopesin.

χρυσοῦται.

Quidam ex amiculo rasili. ἱμάτιον.

προσκυνοῦσι μόνον. θαπτοῖσι δὲ κηρῷ περιπλάσαντες τὰ σώματα· τοὺς δὲ μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβρώτους ἐῶσι. τούτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νενόμισται.

Al. οἰωνοβόητους, ut scribendum esse aut certè οἰωνοβρώτους ex παθεῖν νενόμισται.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθη. ἔστι δ' ἴσως καὶ ταῦτα τῶν ἐπιμόνων, ἃ φησι Πολύκριτος. ἐν δὲ Σούσοις ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ὅτι τῆς ἄκρας ἰδίᾳ πεποίηται οἴκησιν, καὶ θησαυροί, καὶ ἀποθέσεις ὧν ἐπράξατο φόρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκονομίας. πρᾶξαι δ' ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, ἃ φέρει ἑκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ τείχη ἐρέσθαι, ἤ τι τοιοῦτ' ἄλλο, καὶ ἀρέμματα ὁμοίως. τὸν δὲ Δαρεῖτιν τοῖς φόροις, Δαρεῖον εἶ) τὸν μακρόχειρα, καὶ κάλλιστον ἀνθρώπων, πλὴν τῶν μήκους τῶν βραχιόνων, καὶ τῶν πήχεων· ἄπτεσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων. τὸ δὲ πλεῖστον, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἐν κατασκευαῖς εἶ), νομίσματι δὲ οὐ πολλῷ. πρός τε γὰρ δωρεὰς ἐκεῖνα κεχαρισμένα νομίζειν μᾶλλον, καὶ πρὸς κειμηλίων ἀπόθεσιν· τὸ δὲ νόμισμα τὸ πρὸς τὰς χρείας ἀρκοῦν, ἱκανὸν εἶ). κτᾶσθαι δὲ πάλιν τοῖς ἀναλώμασι συμμέτρως. τὰ μὲν οὖν ἔθη, σωφρονικὰ τὰ πλείω· ἀφ' οὗ δὲ τὸν πλοῦτον εἰς τρυφὴν ἐξέπεσον ⓐ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετῆσαν, οἶνον δ' ἐκ Συρίας ⓑ Χαλυβώνιον, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ' ἐν Ἀττικῇ κοτύλῃ δραχμὴν ἀφολκότερον εἶναι. σπάνει δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξοτάτοις γενέσθαι τῶν βαρβάρων, τοῦτο τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ὀλίγων τῶν τῆς Ἀσίας ἤρξαμεν, Ἑλλήνων ἠρξάμεν· οὐδ' ἤδεσαν οὐδ' ἐκεῖνοι τούτους, οὐδ' οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους· ἀλλ' ὅτι μικρὸν μόνον, ἐκ τοῦ πόρρωθεν ἀκοῆς. Ὅμηρος γοῦν οὔτε τῶν Σύρων οὔτε τῶν Μήδων ἄρχων οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἂν Θήβας Αἰγυπτίας ὀνομάζων, ἢ ⓒ ἐκεῖ τὸν ἐν Φοινίκῃ πλοῦτον, τὸν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις, παρεσιώπησε.

admodum sunt, duntaxat genu flexo digniores venerantur. Corpora mortuorum humant, prius cera oblinentes. Magos insepultos auibus edendos dimittunt: hi cum matribus etiam, instituto maiorum coëunt.

Ac Persarũ quidẽ mores sunt huiusmodi: quibus opinor addẽda esse, quæ à Polycrito referuntur: sunt autem hæc. Regũ cuique Susis in arce domicilium extat, & thesaurus, & tributorũ quæ exegerit tabulæ, administratæ rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentum: ex mediterranea, quæ quæque regio ferat, vt colores, medicamẽta, lanam, vel aliud tale, aut pecora. Tributa instituit Darius Longimanus, qui omnium hominum pulcherrimus fuit, dempta brachiorum & cubitorũ longitudine, etiam genua contingẽtium. Maximam auri atque argẽti partem in supellectile habent, in nummis perexiguam. Illam enim existimant & ad donandum magis aptam, & ad reponenda adseruandáque in thesauris ceimelia. Nomismatis verò tantum sufficere arbitrantur quantum vsui satis sit, & tantum auri percutiunt, quantum impẽsis sufficiat. Persarum mores magna ex parte moderati sunt. Cæterùm per opulentiam reges in delicias luxúmq; prolapsi sũt, adeo vt triticum ex Asso AEolia afferri vellent, vinum autem ex Syria, quod Chalyboniũ dicitur, aquam ex EVlæo, quòd ea omnium esset leuissima, vt Atticæ heminæ cóparata, drachma minus appenderet. Ex omnibus autem barbaris Persis vsu venit, vt notissimi apud Græcos essent, quòd nulli Græcis imperauerũt eorum qui Asiam tenuere, præter eos: nec ii Græcos, nec Græci illos antea nouerant, nisi quantũ fama percepissent admodũ exili. Non enim Homerus Medorũ, Syrorúmve imperium nouerat: alioqui AEgyptias Thebas, & earum & Phœnicum diuitias nominans, nequaquam Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes silentio transmisisset.

Ac primò quidem Græcis Perſæ imperauerunt, Lydi verò non toti Aſiæ, ſed parti ſolùm cis Halym perexiguæ: idque non diu, ſed duntaxat [a]Crœſi & Alyattis. & ſiquid gloriæ parauerant amiſerũt à Perſis ſubacti. Perſæ Medorum rebus in ſuam poteſtatẽ redactis, ſtatim Lydos ſubegere: & Græcos qui in Aſia erant ſibi ſubditos fecerunt. poſtmodum in Græciam traiicientes, magnis multíſque certaminibus victi ſunt. Aſiam tamen vſque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus ſunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius ſucceſſor Cambyſes filius, à magis ſublatus eſt. Septem verò Perſæ qui magos interemerunt, Dario Hydaſpis F. imperiũ tradidere. Eius ſucceſſores in Narſem deſierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfeciſſet, Darium regem fecit, quanquam è ſtirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertiſſet, ipſe decem aut vndecim annos regnauit. Poſtea Aſiæ imperium in complures ſucceſſores & ab eis profectos diuiſum, tandem diſſipatum eſt. Permanſit annos circiter CCL. Hodie ſeorſim Perſæ ſuum habent corpus, & reges [b]aliis ſubditos: antè Macedonibus, nunc Parthis.

a Cr. & Alyattis tempore. *Vel*, ſub Crœſo & Alyatte.

b Aliis regibus ſubd.

A Πρῶτοι δὲ Πέρσαι καὶ Ἑλλήνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δὲ ἐπῆρξαν μόνοι, ἀλλ' οὔτε τῆς Ἀσίας ὅλης ἐπῆρξαν, ἀλλὰ μέρεος μικροῦ, τοῦ ἐντὸς Ἅλυος μόνον· καὶ ταῦτ' ὀλίγων χρόνων τῶν ἐπὶ Κροῖσον καὶ Ἀλυάττεω. κρατηθέντες δ' ὑπὸ Περσῶν, εἰ καί τι τῆς δόξης ἐπὶ μικρὸν ἀπέβαλον, ἀφηρέθησαν τοῦτο ὑπ' ἐκείνων. Πέρσαι δ' ἀφ' οὗ κατέλυσαν τοὺς Μήδων, αὖθις καὶ Λυδῶν ἐκράτησαν, καὶ τοὺς κατὰ τὴν B Ἀσίαν Ἕλληνας ὑπηκόους ἔσχον· ὕστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν, ὅμως διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τῶν ἐπὶ θαλάττῃ τόπων κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. Οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσαντες αὐτοὺς Κῦρος καὶ Ὑστάσπου Δαρεῖος τὸν Καμβύσου υἱὸς, ὑπὸ τῶν μάγων κατελύθη. Τούτους δ' ἀνελόντες ἑπτὰ Πέρσαι, C Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἰσὶ δ' ἀπὸ τούτου Δαρδανόμιοι κατέλυσαν εἰς Νάρσην· ὃν ὑποκτίνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. Τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ' εἰς πλείους τοὺς Δαρδανόμιους καὶ τοὺς ὀπιγόνους τούτων μερισθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη· σὺν ἐμεινε δ' ὅσον πεντήκοντα ὑπὸ τοῖς Δαρδανομίοις ἔτη. νῦν δ' ἤδη καθ' αὑτοὺς σὺν ἐστῶτες Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέρους βασιλῆας· τοὺς μὲν Μακεδόσι, νῦν δὲ Παρθυαίοις.

Scribendũ puto ἐπ' ὀλίγον χρόνον τὴν χρ. Κρ.

τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΝΩ-νος Περσικῶν.

EX DINONIS Perſicis.

Athenæus Dipnoſoph. lib. XII, poſtquam ſcripſit, Πρῶτοι δ' ὅτι τρυφῇ ἐχρήσαντο πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δ' ἐν Ἐκβατάνοις, &c. *(id eſt,* Primi autem omnium hominum Perſæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Suſis hyemabant, Ecbatanis æſtiuabant) *ſubiungit,*

Καὶ ὃ πρόσημον δὲ ὁ ἐπετίθετο τῇ κεφαλῇ ὁ Περσῶν βασιλεῖς, οὐδ' αὐτὸ ἠρνεῖτο τινὰ τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκευάζετο γάρ, ὡς φησὶ Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. εὐώδης δ' ἐστὶν ὁ λάβυζος, καὶ πολυλιμώτερος τῆς σμύρνης. Ὁπότε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος καταίοι (φησὶ) βασιλεύς, οὔτε καθῆλλετο, ὀλίγου ὄντος ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ ὕψους, οὔτε ὑφ' χειρῶν ἐρειδόμενος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐπῆν, καὶ τούτῳ ἐπιβαίνων κατῄει. καὶ ὁ βασιλέως διφροφόρος εἰς τοῦτο εἵπετο.

Fort. πολυτιμότερος

Inſigne verò quod ſuis capitibus reges Perſarum imponebãt, ne ipſum quidem voluptate illos frui ſolitos negat. Conficiebatur enim (vt ſcribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quàm myrrha eſt pretioſior. Quum autẽ & è curru deſcenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille deſiliebat, quamuis exigua eſſet à terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipſum* circũſtabãt fulciebatur: ſed ei ſemper aurea ſella admouebatur, & huic pedes imponens deſcendebat: ac regiæ ſellæ geſtator huius rei grãtia ſequebatur.

Γ ἀπὸ τῶν αὐτῶν, βιβλίῳ ιδ'.

Apud eundem Athenæum, libro XIIII.

ΔΙΝΩΝ γοῦν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρετίθετο δ' ὅτι τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεύς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπήρκει. ξενικῷ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ᾤετο δεῖν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐθήρετο. εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῷ βίνου χῶν τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἰσχάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι πόθεν εἶεν. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγορασταῖς ἐκέλευεν εἰπεῖν, ὡς αὐτῷ ἐξουσία γένηται αὐτῶν λαμβάνειν ὁπόθεν ἐθέλοι, καὶ μὴ ἀγοράζειν. λέγεται δὲ καὶ βίνου χον ὀπίσω δεῖν τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομιμνήσκῃ τῆς ὀργῆς τῆς Ἀθηναίων στρατείας.

Atque adeo Dinon in Perſicis ſcribit menſæ regiæ apponi ſolita cibaria quæcunque regiones ferunt eius ditioni ſubditæ, ex vnoquoq quantum ſatis eſſet ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendum eſſe is qui ab initio *rex* fuit. Vnde & lex quædam poſtea exſtitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi appoſuiſſet, ſciſcitat tum vnde eſſent. Vbi autem intellexiſſet Atticas eſſe, iuſſiſſe emptores rerum in foro venalium eas emere: vt in eius poteſtate eſſet accipere quoties vellet, & non emere. Fama eſt autem eunuchum de induſtria hoc feciſſe vt ipſi expeditionem aduerſus Athenas in memoriam reuocaret.

Ex eodem Dinone, apud eundem Athenæum, libro XIII.

A Ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Δίνωνος, καὶ τῶν αὐτοῦ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιγ.

APVD Persas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tãquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (vt scribit Dinon in Persicis) pallacæ non secus quàm aliquod numen colant. ipsam enim adorant.

Παρὰ δὲ Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασίλεια τὸ πλῆθος τῶν παλλακίδων, διότι καὶ ὡς δεσπότιν ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα. ἔτι δὲ καὶ σέβεται τὴν βασιλίδα (ὡς φησὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) καθάπερ τὰς παλλακίδας θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν.

EX HERACLIde Cumano.

B

Ἐκ τῶν Ἡρακλείδου τοῦ Κυμαίου.

Apud Athenæũ, libro IIII.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ δ.

a *Ex Dalech. interpretatione.*

aHERACLIDES Cumanus, qui Persica composuit, libro secũdo ejus operis quod Parasceua sticon inscripsit, Qui cœnanti regi Persarum ministrãt, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti vestibus, ac diei fere dimidia parte circa cœnæ apparatum occupantur. Conuiuarũ regis alii foris cœnant, quos volenti cuiuis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem re vera cibum cum eo non simul capiunt: verùm cœnacula duo sũt ex aduerso inter se posita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos quidem rex videt per obditum ianuę velum, regem autem contueri illi non possunt: aliquando tamen festis diebus in eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuatur, id quod facit sæpiusculè, conuiuæ illi sunt maximè duodecim. Vbi verò cœnauerũt, solus quidẽ rex, ac per se, reliqui conuiuæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati cõueniunt, & cum rege bibũt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi verò humi sedẽt, ac discedũt, quum immodicè temulenti fuerint. Vt plurimũ rex solus prandet, ac cœnat: vxor interdũ cum eo, & liberorum quidam, canentibus, vt eum delectent, & citharam pulsantibus, nonnullis pellicibus, quarum vna cantum

C

D

E

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγεγραφὼς, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὑπογραφομένων παρασκευαστικῶν, Καὶ οἱ παραπίπτοντες (φησὶ) τοῖς Περσῶν βασιλεῖς δειπνοῦσι, ἅπαντες λελουμένοι διακονοῦσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες· καὶ διατείνουσι σχεδὸν ἥμισυ τῆς ἡμέρας, περὶ τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οἷς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι πάντι τῷ βουλομένῳ· οἱ δὲ εἴσω, μετὰ βασιλέως. καὶ οὗτοι δὲ οὐ συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο κατ' αὐτικρὺ ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ συνδεῖπνοι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὁρᾷ διὰ τοῦ παραλύμματος τοῦ ὑπὲρ τῇ θύρᾳ. ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν ἑνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δὲ ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται (ποιεῖ δὲ πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα· καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ συνδεῖπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους τὸν τῶν εὐνούχων. καὶ ὅταν συνέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐκεῖνοι. καὶ οἱ μὲν, χαμαὶ κατήμενοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ὑποφθεγγόμενοι ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἀρίστᾳ καὶ δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν ὑῶν ἔνιοι. καὶ τὸ δεῖπνον ἄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ. καὶ μία μὲν

ἐξάρχει, αἱ δὲ ἄλλαι ἀθρόως ἀᾴδουσι. Ὃ δὴ δεῖπνον (φησὶ) τοῦ βασιλέως καλούμενον, ἀκούσαντι μὲν δόξῃ μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξετάζόμενον δὲ φρονίμως οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσι τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔστι μὲν γὰρ τοῦ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τῆς ἡμέρας καταθυόμενα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ τὰ πλεῖστα τετράποδα. πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵτε γρυφοὶ καὶ Ἀραβικοὶ. (ἔστι δὲ ζῷον μέγα) καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μέτεια μὲν αὐτῶν τοῦ δεῖπνου ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ, τι ἂν καταλίπηται ὅλον τοῦ ἀρίστου. τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων, καὶ τῶν στρωμάτων, οἷς τρέφῃ βασιλεὺς τούς τε δορυφόρους καὶ τοὺς πελταστάς, τούτοις ἀποφέρεται εἰς τὴν αὔλειον. οὗ ἰδεῖν ἄπεστι, μερίδας ποιησάμενοι τοῦ κρέως καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαιροῦσι. ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὗτοι τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς ἀντίλογον λαμβάνουσιν. οὕτω δὲ καὶ τοῦδε τοῖς ἄλλοις Πέρσαις, τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν ἀνδρὸς πόμπα τὰ σιτία ὅτι τιμῆς ἄξια παρατίθεται. ἐπεὶ δὲμὴ οἱ σύνδειπνοι δεῖπνήσωσι τὸ ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦδε λαβόντες πομπῶν (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ὀπτιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, ἃ ταῦτα λαβὼν, τιμῆς καθ' ἡμέραν, ἔχει σοφίῃ. τοῦδε γὰρ τὸν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ ἐπιμόνατοι τῶν συνδείπνων ὅτι τὸ ἄριστον μόνον ἅψασθαι τοῦ παρατεθῆναι, ἵνα μὴ δὶς πορεύωνται. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοῖς συνδείπνοις ἀποδίδωσι.

exorditur, reliquæ cõfertim cõfusisque vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificá esse quiuis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues mulæ, & Arabici passeres quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis conuiuis apponuntur sigillatim: auferunt ii secum siquid prandii restat. Harũ victimarũ & cibariorũ maxima pars in aulam fertur alédis quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuisis, cuiq; distribuũt. Nam vt in Græcia stipendiarii æs merent, sic victum à rege isti accipiunt qui in stipendium cedit ac imputatur. Sic apud cæteros Persarum optimates, ciuitatúmque ac prouinciarum præsides confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi verò conuiuæ cœnauerint, mensarum residua, (supersunt autem plurima, nẽpe caro, & qui relictus est in mensa panis) famulis sigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus est. Ad regem tantummodo pransũ it è cõuiuis honoratissimus quisque: ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendum sit, tum vt ipse cõuiuas in cœnam accipiat.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείδου, τοῦδε τοῦ αὐτοῦ Ἀθηναίου, ἐν βιβλ. ιβ'.

Ex eodem Heraclide, apud eundem Athenæum, lib. XII.

ΦΥΛΑΚΑΣ ΟΥΣΙ δὲ τὰς αὐτοῦ βασιλέα καὶ τριακοσίας γυναῖκας, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν τετάρτῃ Περσικῶν. αὗται δὲ τὰς μὲν ἡμέρας κοιμῶνται, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι, τῆς δὲ νυκτὸς ἀᾴδουσαι καὶ ψάλλουσαι διατελοῦσι λύχνων καιομένων.

Ipsius autem *regis* custodes sunt (vt scribit Heraclides Cumanus libro rerum Persicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, vt noctu vigilent, interdiu somnum capiunt. Totam autem nocte canũt & citharã pulsant, ardentibus lucernis.

Cum illis rex per ſtationem[a] clauatorũ excubitorũ perductis ſæpe etiã rem habet. E claſſe[b] haſtatorum clauatores ii fuerunt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergô ſelecti ex decem Perſarũ millibus, quos vocant Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, vnde & nomen. Per illorum ſtationem pedibus rex trãſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quàm regi conceſſum erat. Ad extremam illorum ſtationẽ quũ rex peruenisſet, in currum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certè pedes è regia progrediebatur. Ad fores vſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſáque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureámque veſtem extendebant.

a *Sic Dalechãp. Sonat autem μηλοφόροι* mala geſtantes, *ſeu* malorũ geſtatores. *Cuius appellationis ratio paulo pòſt reddetur. Quidam μηλοφόροι interp. pluribus Gerbis,* Haſtilia gerentes aureis malis præpilata.

b *Intellige* ſatellitum: qui δορυφόροι dicti ſunt quòd haſtas gererent.

χρῆται δὲ αὐτῇς καὶ παλλακὶς ὁ βασιλεὺς ἀφ' ἁρμάξης τῶν μηλοφόρων αὐλῶν. ἔστιν δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῶν ἡβώντες Περσῶν, ὅτι τὸν σφυρὸν μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμόν· ἀφορίζονται ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν ἀθανάτων καλουμένων. καὶ ὅπῃ ἀφ' ἁρμάξης τοῦτων αὐλῆς πέζος, ἐστορπημένων φιλοτιμίδων Σαρδιανικῶν, ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δὲ εἰς τὸν ἐκτὸς αὐλῶν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ὅτι ὃ ἅρμα, σὺν ὁτὲ δὲ καὶ ἐφ' ἵππου· πέζος δὲ οὐδέποτε ἐκπορεύθη ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δὲ ὅτι θύραν ἔξοι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξήεσαν, ὁ δὲ θρόνος ἐφ' ᾧ ἐχρημάτιζε καθήμενος, χρυσοῖς ἓξ, ὃν περιείστασαν τέσσαρες κιονίσκοι λιθοκόλλητοι, χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυροῦν.

Fort. ἥμα. id eſt una lectione.

Scribe πε-ριεστᾶσι.

EX CLEARCHO Solenſi.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΛΕΑΡΧΟΥ τῦ Σολέως.

Non ſolùm autem eodem in libro habentur iſta Clearchi apud illum, ſed proximè ſequuntur illum Heraclidis locum, vbi μηλοφόρων fit mentio, ſicut hic μηλοφορείας.

Apud eundem, eodem in libro.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

CLEARCHVS Soléſis quarto Vitarum libro, quum de Perſarum luxu loquutus eſſet, & dixiſſet eos propter hũc multos ex accolis caſtraſſe: addit; hanc etiã quæ à Medis ad Perſas tranſiit [c] melophoriam, non ſolùm pœnas de Perſis exegiſſe iniuriarum quas ab illis acceperãt, ſed etiam fuiſſe ſatellitum luxus documẽtum, ad quàm effœminatos mores deueniſſent.

c *Vide in præcedente Heraclidis loco quæ margini adſcripta ſunt de hoc* μηλοφόροι.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ δ' ὁ Σολεύς, ἐν τετάρτῳ βίων, περιφανῶν περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς ἐπάγονται τῶν περιοίκων, ὑπιφέρει, καὶ τὴν παρὰ Μήδων ἐλθοῦσαν Πέρσαις μηλοφορείαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τετιμωρεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δορυφορουμένων τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας, ὑπόμνημα.

EX AGATHOCLE.

Apud Athenæum, libro XII.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

AGATHOCLES libro III de Cyzico, apud Perſas aquam eſſe tradit quam aureã appellant, nimirum ſcaturigines ſeptuaginta: è quibus ſoli bibebant rex ipſe ac maximus natu filius: aliorum ſi quis biberit, morte pœnas luit.

ἈΓΑΘΟΚΛΗΣ δ' ἐν τρίτῳ περὶ Κυζίκου, ἐν Πέρσαις φησὶν εἶ) ἐ χρυσοῦν καλούμενον ὕδωρ. εἶ) δὲ τοῦτο λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν ἀπ' αὐτοῦ ἢ μόνον βασιλέα καὶ τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων. τῶν δὲ ἄλλων ἐάν τις πίῃ, θανάτου ἡ ζημία.

Malim πί-νειν.

ΕΚ ΤΩΝ ΧΑΡΗ-ΤΟΣ ΤΟΥ ΜΙΤΥΛΗΝΑΙΟΥ.

Παρὰ τὸν αὐτὸν Ἀθήναιον, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Χάρης δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῆς περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίας, Εἰς τοσοῦτο, φησὶν, ἦλθον τρυφῆς οἱ τῆς Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεσθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια ἀφαπτὸς ἔκειντο τάλαντα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο περίκεφάλαιον βασιλικόν. καὶ περὶ πόδας, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· καὶ περισωρεύετο βασιλικὸν ὑποπόδιον. ἰῶ δὲ ἐν τῷ κοιτῶνι ἐλιθοχόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τῆς κλίνης. τὴν δὲ ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας φησὶν, ἐν τοῖς σταθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων λίθων συντεθειμένους. ὃ μακραί τε ταύτης ἀνηρτῆσθαι κατὰ περὶ χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

EX CHARE-te Mitylenæo.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

Chares autē Mitylenæus libro quinto historiæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum processerunt Persārū reges, vt supra verticē regii cubilis supernè esset cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia repositā semper erant. Atque hoc *cœnaculum* cerui cal regium appellabant. Ad pedes autem *cubilis* erat alterū cœnaculū tres lectos habēs, vbi tria talentorum argenti millia repositā erant. atque *hoc cœnaculum* scabellum regis, *siue subsellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea gemmis ornata in eius cubiculo erat super ipso cubili. Hanc verò vitem Amyntas, in libro quem σταθμοὺς inscripsit, racemos etiam habuisse scribit ex pretiosissimis gemmis compositos: ac nō procul ab ea repositum fuisse craterem aureum, Theodori Samii opus.

Q. d. agglu Vel, g glutin bens.

DE ÆGYPTIACIS legibus & institutis, è diuersis historicis, & aliis scriptoribus.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ νόμων καὶ ἐθῶν, ἐκ διαφόρων ἱστορικῶν, καὶ ἄλλων συγγραφέων.

EX NYMPHODORO, in XIII rerum barbaricarum.

ΕΚ ΤΩΝ ΝΥΜΦΟΔΩ. ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ τῶν βαρβαρικῶν.

A INSTITVTIS autem partim contrariis partim similibus vtûtur iis quibus & Græci. Nam in hoc vt iuniores senioribus de via cedant, eodem quo nos modo se gerũt: in aliis rebus nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res in foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dant operã: illic verò mulieres quidem in foro ambulant & cauponariã exercent, at viri domi textoriã. Sesostris enim, viros effœminare volens, vtpote quum multi & in regione amplissima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam iuris æquabilitatem animum conuerterẽt, illorum opera mulieribus, at muliebria illis assignauit: vt nõ solùm armis priuati (quod necesse erat illis contingere) sed etiam propter eam animorum remissionẽ quæ illud vitæ genus consequebatur, libenter in eodem rerum statu permanerent. Vnde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperauit: & hos super capitibus onera portare, illas super humeris, coegit. Deinde verò, hos quidem, sedentes, illas verò corpore erecto meiere. Insuper mulieribus quidem amicula duo, at viris vnicum dedit: existimãs, animos etiam effœminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

Ἔθεσι δὲ, τὰ μὲν ἐναντίοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι. Ὃ μὲν γὰρ ἐξίστασθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοδόξως καὶ ἡμῖν διοικοῦσι, τῷ δ' ἄλλων οὐδενί. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατ' ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, ταλασιουργοῦσιν· ἐκεῖ B δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ παρέπαδοι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἶκον ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις, ἐκθηλυῦναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας κεκρατηκὼς καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ἐπ' ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις παρεσκεύασεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τῷ ψυχρῷ τοῦ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀνεθέντες, ἀσμένως ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσι καταμένωσιν. ὅθεν τοὺς μὲν, φιλοῦσι γὰρ, ἀφῆκε, τὰς δὲ αἰεί ναι τὰς τρίχας παρεσκεύαξε· καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φέρειν τὰ φορτία, τὰς δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων, ἠνάγκασεν. ἔπειτα δὲ, τοὺς μὲν, καθημένους, τὰς δὲ, ὀρθὰς ἑστώσας οὐρεῖν. καὶ ταῖς μὲν δύο ἱμάτια παρέβαλε, τοῖς δὲ, ἕν· νομίζων καὶ ἀνδρείαν ἅμα τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλύνεσθαι. ὅπερ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασί.

Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

ΕΚ ΤΩΝ

Ἐκ τῶν Στράβωνος, ἐν τῷ ιζ.

Παραπλεύσαντι δὲ ταῦτα ἐφ' ἑκατὸν σταδίους, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δὲ πόλις ἐκαλεῖτο πρότερον. σφόδρα γὰρ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ τιμῶσι Ⓜ κροκόδειλον· καὶ ἔστιν ἱερὸς περὶ αὐλῖς, ἐν λίμνῃ καθ' αὐτὸν τρεφόμενος, χειροήθης τοῖς ἱερεῦσι· καλεῖται δὲ Σοῦχος. τρέφεται δὲ σιτίοις, καὶ κρέασι, καὶ οἴνῳ, προσφερόντων ἀεὶ τὸν ξένον τὸν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀφικνουμένων. ὁ γοῦν ἡμέτερος ξένος, αἰνῶν τὸν ἐπίμονον, αὐτὸς μυσταγωγῶν ἡμᾶς, σὺν ἦλθεν ὑπὸ τὴν λίμνην, κομίζων ἀπὸ τοῦ δείπνου πλακουντάριόν τι καὶ κρέας ὀπτὸν, καὶ προσχοίδιόν τι μελικράτου. εὑρομεν δὲ ὑπὸ τὴν χεῖλος κείμενον τὸ θηρίον· προσιόντες δὲ οἱ ἱερεῖς, Ⓓ μὲν διέῳξαν αὐτοῦ τὸ στόμα, ὁ δὲ ἐπέθηκε τὸ πέμμα, καὶ πάλιν τὸ κρέας· εἶτα τὸ μελίκρατον κατέχεεν. καθαλόμενος δὲ εἰς τὴν λίμνην, διῆξεν εἰς τὸ πέραν· ἐπελθόντος δὲ ἄλλου τῶν ξένων, κομίζοντος ὁμοίως ἀπαρχήν, λαβόντες προσῆλθον δρόμῳ, καὶ καταλαβόντες προσήνεγκαν ὁμοίως τὰ προσενεχθέντα.

Μετὰ δὲ Ⓜ Ἀρσινοΐτην, τὸν Ἡρακλεωτικὸν νομὸν, Ἡράκλειος πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἰχθύμφων τιμᾶται ὑπεναντίως τοῖς Ἀρσινοίταις. Ⓓ μὲν γὰρ τὸν Κροκοδείλους τιμῶσι, (καὶ διὰ τοῦτο ἥτε διώρυξ αὐτῶν μεστὴ ἐστὶ τῶν Κροκοδείλων, καὶ ἡ τοῦ Μοίριδος λίμνη· σέβονται γὰρ καὶ ἀπέχονται αὐτῶν·) Ⓓ δὲ τὸν Ἰχθύμονας, τοὺς ὀλεθριωτάτους τοῖς Κροκοδείλοις, καθάπερ καὶ τοὺς Ἀσπίδας· ἐκ γὰρ τῶν ᾠῶν διαφθείρουσιν αὐτῶν, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία, τῷ πλῷ προσκαθέντα, &c.

Ἑξῆς δ' ἐστὶν ὁ Κυνοπολίτης νομὸς, καὶ Κυνῶν πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἄνουβις τιμᾶται, καὶ τοῖς κυσὶ τιμὴ καὶ σίτισις τέτακται τις ἱερά.

Ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ὀξύρυγχος πόλις, ὁ νομὸς ὁμώνυμος· τιμῶσι δὲ Ⓜ Ὀξύρυγχον, καὶ ἔστιν αὐλῖς ἱερὸν Ὀξυρύγχου· καὶ τι καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων κοινῇ τιμώντων Ⓜ Ὀξύρυγχον. τινὰ μὲν γὰρ τῶν ζώων ἅπαντες κοινῇ τιμῶσιν Αἰγύπτιοι, καθάπερ

Ex Strabone, libro xvii.

PRAETERNAVIGANTI hæc ad centum stadia, vrbs est Arsinoë, quæ olim Crocodilorũ vrbs dicebatur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & est sacer apud eos, in lacu quodã seorsum nutritus, & sacerdotibus mãsuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiusmodi spectaculũ venientibus. Hospes itaq; noster, vnus [a] ex honoratis viris, qui nobis sacra commonstrabat, ad lacum vnà accedens, placentulam, & carnem assam, & quoddam mulsi vasculũ è cœna attulit. Bestiam in ripa lacus inuenimus: ex sacerdotib⁹ alii eius os aperuerunt, alius placentam ingessit, postea carnem: deinde mulsum infudit. Ille in lacum desiliens, in vlteriorẽ partẽ traiecit: quúmque alius hospes aduenisset, & similiter primitias attulisset, cursu lacum circumeuntes itidé inuento Crocodilo obtulerunt.

a Ex honoratis ibi viris.

Malim αὐτὸν cum ἐπίμονον cohære vere.

τὸν ᾠόμενον

Post Arsinoiticam Heracleoticámque præfectura est Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morem Arsinoitarũ. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea fossam habẽt Crocodilis plenam, & Mœridis lacũ, nam venerantur, & ab eis abstinent) Heracleotæ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & Aspidib⁹ perniciosissimi sunt. nã & earum oua delent, & ipsas bestias interficiũt, luto armati, *&c.*

Sequitur Cynopolitana præfectura, & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor & [b] sacer quidam cibus canibus est constitutus.

b Sacra quædã cibatio. *Vel potius*, sacer quidam cibatus. *Magus enim est in vsu hoc, quam illud.*

In vlteriore regione est Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hîc Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templũ est: quãuis etiã cæteri AEgyptii omnes Oxyrynchũ piscẽ colãt: sunt etiã quædam animalia quæ AEgyptii vniuersi colũt, vt

τὸν θηρευτικὸν

de terreſtribus tria, bouem, canẽ, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id eſt ſquamatum) piſcem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ ſeorſum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum verò, qui piſcis quidam eſt in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalum Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui ſũt iuxta Memphim. Cepus faciem habet ſatyro ſimilem, cætera inter canem atque vrſum: in AEthiopia naſcitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, capram & hircum Mẽdeſii, murem araneum (ſi quidem hoc eſt mygale Græcorũ) Athribitæ, alii aliud. Cauſas verò afferunt inter ſe non conſentientes.

A τῶν πεζῶν μὲν τὰ, βοῦν, κύνα, αἴλουρον· τῶν δὲ πτηνῶν δύο, ἱέρακα καὶ ἶβιν. τῶν δ' ἐνύδρων δύο, λεπιδωτὸν ἰχθὺν & Ὀξύρυγχον. ἄλλα δ' ἔστιν ἃ ἀμυθοῖσι κατ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι, καθάπερ Σαΐται τὸν Θηβαΐταν· Λάτον δὲ τὸν ἐν τῇ Νείλῳ ζῶα ἰχθὺν, Λατοπολῖται· Λύκον τε Λυκοπολῖται· Κυνοκέφαλον δὲ Ἑρμοπολῖται. Κῆπον δὲ Βαβυλώνιοι οἱ πρὸς Μέμφιν (ἔστι δ' ὁ Κῆπος τὸ μὲν πρόσωπον ἐοικὼς Σατύρῳ, πᾶλλα δὲ κυνὸς καὶ ἄρκτου μεταξύ· γίνεται δ' ἐν Αἰθιοπίᾳ) Ἀετὸν δὲ Θηβαῖοι, Λέοντα δὲ Λεοντοπολῖται, Αἶγα δὲ καὶ Τράγον Μενδήσιοι, Μυγάλην δὲ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δ' ἄλλό τι. Τὰς δ' αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένας λέγουσιν.

Malim τὸν

Κῆπον. τὸν δὲ Κῆπα.

Et quibuſdam interiectis,

Καὶ μετ' ὀλίγα,

Abydi Oſiris colitur, in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo ſacrificium auſpicari: quemadmodum mos eſt aliis deis.

Ἐν δὲ τῇ Ἀβύδῳ μισοῦσι τὸν Ὄσιριν. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τοῦ Ὀσίριδος οὐκ ἔξεστιν, οὔτε ᾠδὸν, οὔτε αὐλητὴν, οὔτε ψάλτην ἀπάρχεσθαι τῷ θεῷ, καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

C

Poſt Abydum eſt parua Dioſpolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter cæteros AEgyptios excellenter Crocodilũ deteſtantur, & ex omnibus beluis inimiciſſimum habent. Nam cæteri quanquam eius animalis malitiam norint, & humano generi [a] pernicioſum exiſtiment, Tentyritæ omnibus modis eos perueſtigant, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodũ Pſylli apud Cyrenaicam regionẽ naturalem quandam vim habent aduerſus ſerpentes: ſic & Tentyritis eſſe contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiãt, ſed intrepidè vrinentur, & aquã tranent, alio nemine audente. &c.

a *Sic implendum hic locum*, pernic. exiſtiment, venerantur tamen, & ab eo manus abſtinent: at Tent.

Μετὰ δὲ τὴν Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. ἐνταῦθα ὑπὲρ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ Κροκόδειλος ἠπίμηται, καὶ ἔχθιστος τῶν ἀπάντων θηρίων νενόμισται. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καίπερ εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ πάντα τρόπον διώκουσι, καὶ ἀφανίζουσιν αὐτούς. ἔνιοι δ' ὥσπερ τοῖς Ψύλλοις τοῖς κατὰ τὴν Κυρηναΐαν, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν κατὰ τὰ ἑρπετὰ, οὕτως καὶ τοῖς Τεντυρίταις φασὶ κατὰ τοὺς Κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ διαπερᾶν, μηδενὸς ἄλλου θαῤῥοῦντος.

D

Supra Memnonium autem ſunt regum loculi in ſpeluncis quibuſdam in lapidẽ inciſi, circiter XL, mirum in modũ ſtructi, ſpectatúque ſanè digni. Iuxta hos in obeliſcis quibuſdam inſcriptiones ſunt, quæ regũ illorũ diuitias ac potentiã declarãt, atq; imperiũ vſque in Scythiã, & Ba-

Ὑπὲρ δὲ τὸ Μεμνονείου, ἔστιν βασιλέων ἐν σπηλαίοις λατομηταὶ, οἱ τεθαμμένοι, θαυμαστῶς κατεσκευασμέναι, θέας ἄξιαι. ἐν δὲ ταῖς ἐπιγραφαῖς ἔστι τινῶν ὀβελίσκων δυναστεῖαι δηλοῦσαι τὸν πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρχῆς, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βα-

E

κτείων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας λεγο- A
μένης διατείνασθαι· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ ἐν Θήβαις ἱερεῖς. τούτων δ' ἐστὶ καὶ τὸ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον, τοῖς πλείοσι δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· εἰς ἃς τὸν πλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ὑπερέχοντος μορίου ἑνὸς τῆς ἡμέρας, συνιστᾶσιν ἐξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, τοσούτων B
ὅσα μόρια τὰ ὑπερέχοντα συναγόμενα ποιεῖ ἡμέραν. ἀναπλάσασι δὲ τῷ Ἑρμῇ πάσης τὸν τοιαύτην σοφίαν τοῦ Διΐ, ὃν μάλιστα τιμῶσιν, βίᾳ δεσπότην καὶ ἡγούμενον λαμπροτάτου πλήθους ἱερέων, οὓς καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες παλλάδας. αὐτὴ δὲ καὶ παλλακεύεται καὶ συνέστιν οἷς βούλεται, μεχρὶς ἂν ἡ φυσικὴ ἡμῶν δεῖται σώματος καθάρσεως· μετὰ δὲ τοῦτο καθαρὸν δίδοται τοῖς ἀνδράσι. πρὶν δὲ δοθῆναι, πένθος ἄγεται μετὰ τὸν τῆς παλλακείας χρόνον. C

Μετὰ δὲ Θήβας Ἑρμουπόλις πόλις, ἐν ᾗ ὅ, τε Ἀπόλλων τιμᾶται καὶ ὁ Ζεύς· θρέφεται δὲ ἐν αὐτῷ βοῦς. ἔπειτα Κροκοδείλων πόλις, τιμῶσα θηρίον. εἶτα Ἀφροδίτης πόλις· καὶ μετὰ ταῦτα Λατόπολις, τιμῶσα Ἄθωνα καὶ τὸν Λάτον. εἶτα Ἐλευθυίας πόλις καὶ ἱερόν. ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ἱεράκων πόλις, Ἱέρακας τιμῶσα· εἶτ' Ἀπόλλωνος πόλις, καὶ αὐτὴ πολεμοῦσα τοῖς Κροκοδείλοις.

ἀριανὴν, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatũ. Item tributorum magnitudinẽ, & exercitus circiter mille millia. Thebani maximè ſacerdotes aſtronomiam philoſophiámque exercere dicuntur. hi non lunæ ſed ſolis curſu annos numerant, triginta dierum duodecim mẽſibus, quorum quiſque x x x cõſtet diebus: quinque dies quotãnis adiiciẽtes. Ad totius verò anni complemẽtum quũ quædam diei particulæ excurrant, circuitionem quandam componunt è totis diebus, totíſque annis: quot particulæ excurrentes & coeũtes diem conficiunt. Huiuſmodi ſapientiam omnem Mercurio in primis tribuunt. Ioui, quem præcipuè colunt, virgo quædam genere clariſſima & ſpecie pulcerrima ſacratur: quales Græci pallacas (hoc eſt pellices) vocant. Ea pellicis more, cũ quibus vult coit, vſque ad naturalem corporis purgationem. Poſt purgationem viro datur: ſed prius quàm nubat, poſt pellicatus tempus, in mortuæ morem lugetur.

Malè παλακὴν legit pro παλάδας.

Poſt Thebas eſt Hermonthis ciuitas, in qua Apollo & Iupiter coluntur: hîc etiam bos alitur. Deinde eſt Crocodilorum vrbs quæ eam beluam colit. Hinc Veneris vrbs, & poſtea Latopolis, quæ Palladem & Latum colit. Poſtea Lucinæ ciuitas, & eius tẽplum. In vlteriore regione eſt Accipitrum vrbs, vbi Accipiter colitur. Deinde Apollinis vrbs quæ etiam Crocodilis eſt inimica.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ.

Παρὰ τοῦ αὐτοῦ, ἐν τοῦ αὐτοῦ βιβλίῳ.

ΘΕΟΝ δὲ νομίζουσι, τὸν μὲν, ἀθάνατον· (τοῦτον δὲ τὸν αἴτιον τῶν πάντων) τὸν δὲ, θνητὸν, ἀνώνυμον τινα, καὶ οὐ σαφῆ. ὡς δ' ὅτι τὸ πολὺ τοῖς εὐεργέταις, καὶ βασιλικοῖς, θεοὺς νομίζουσι. καὶ τούτων τοὺς μὲν βασιλέας, κοινοὺς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τοὺς δ' ἰδιώτας, ἰδίους τοῖς αὐτῶν παθοῦσιν ὑπ' αὐτῶν. τὸν δὲ τοῦτον τῆς ὁλοκλήρου μόνην λύπης, καὶ ἄθεον νομίζουσι. οἱ γὰρ τὸν ἥλιον ἐξαίρετον,

DE ÆTHIOPIBUS.

Apud eundem, eodem libro.

DEVM putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium D cauſa ſit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non ſit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & [a]regios, pro diis habent. reges ſuos, cómunes omniũ ſeruatores & cuſtodes eſſe putãt, cæteros verò, priuatim eorũ quibus benefecerũt. Ex iis qui ad torridam habitãt, nõnulli ſũt qui deos nõ credũt, qui quidem Solem oderint,

[a] *Fortaſſe*, aliquid regale præ ſe ferentes.

& deteſtentur quũ eum exoriri A videant, propterea quòd eos vrat & infeſtet: atque ob id in paludes fugiũt. Meroes cultores etiã Herculem, Panem & Iſidem venerãtur: ac præterea quendam deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abiiciunt, alii circumfuſo vitro domi ſeruant, alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iuſiurandum per eos exigunt, & ſanctimoniã adhibent. Regem conſtituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum B virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Meroẽ ſũma poteſtas fuit penes ſacerdotes, tãtáque autoritas, vt nõnunquam miſſo nũtio mortem regi imperarẽt, & ei alium ſufficerẽt. Poſtmodo rex quidam conſuetudinem hanc aboleuit, cum manu armata in fanum irruẽs, vbi aureum ſacellum erat, & ſacerdotes C omnes iugulãs. Is etiam AEthiopibus mos eſt, vt vbi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idẽ quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi cuſtodia adeſt. &c.

A καὶ κακῶς λέγειν ἐπειδὰν περσίδωσιν αἰσχρὰ, ὡς καίοντα καὶ πολεμοῦντα ἀνδρῖς, καταφύγειν τε εἰς τὰ ἕλη. Θεὸν δὲ Μερόη καὶ Ἡράκλεα καὶ Πᾶνα καὶ Ἶσιν σέβονται, παρὰ ἄλλο τινὶ βαρβαρικῷ.

Τοὺς δὲ νεκροὺς Θ ῥιπτοῦσιν εἰς τὸν ποταμὸν ἢ εἰσθοῦσιν, οἱ δ' οἴκοι κατέχουσι, περιχέαντες ὕαλον. τινὲς δὲ καὶ κεραμίαις σοροῖς κατορύττουσι, κύκλῳ τῶν ἱερῶν. ὄρκον τε τὸν ἐπ' αὐτῶν ἀπαιτοῦσι, καὶ πιστῶν ἡγεμόνα μάλιστα. Βασιλέας τε καθιστᾶσι B οὐ κάλλει διαφέροντας ἢ ἀρετῇ, πτίλωσει φίας ἢ ἀνδρείας, ἢ πλούτου.

Ἐν δὲ τῇ Μερόῃ κυνοκεφάλῳ τάξιν ἐπεῖχον οἱ ἱερεῖς τὸ παλαιόν· οἵ γε καὶ τῷ βασιλεῖ προσέταττον ἔφ' ὅτε ἀποθνήσκειν, πέμψαντες ἄγγελον, καὶ καθίσασθαι αὐτ' αὐτῷ ἕτερον· ὕστερον δὲ κατέλυσέ τις τῶν βασιλέων τὸ ἔθος, θηρίων μεθ' ὅπλων ὑπὸ τὸ ἱερὸν ὅπου ὁ χρυσοῦς νεώς ἐστι, καὶ τοὺς ἱερέας C ἀποσφάξας πολλούς. Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἔθος Αἰθιοπικόν. ὃς γὰρ ἂν τῶν βασιλέων πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, ὃ αὐτὸ πάσχουσιν οἱ συνόντες αὐτῷ μάλιστα, οἱ δ' ἄλλοι καὶ συναπολήγουσιν· ἐκ δὲ τούτου φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη περὶ αὐτῶν. &c.

πρωθῆ

EX PLVTARCHO, in libro de Iſide & Oſiride.

SED AEgyptiorum plerique colentes ipſa animalia, atque erga ea ſe gerentes tanquam erga deos, non tantùm riſu & ſannis totam ſacra faciendi rationem impleuerũt. (hoc enim minimũ eſt malorum quæ ex amentia illa proficiſcuntur) ſed vehemens innaſcitur animis opinio, quæ infirmos & ſimplices in meram ſuperſtitionem impingit, at illis qui aliquãtum ſunt acri ingenio E & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur eſſe deos, & quæ belluinæ ſunt.

Paulo pòſt,

Soli enim ex AEgyptiis Lycopolitæ nunc quoque veſcũtur oue: quia Lycos (*i. lupus*) idẽ facit:

ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

D

Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοὶ, θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ περιέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον οὐδὲ χλευασμοῦ κατεπλήκασι τὰς ἱεροσυργίας· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινὴ, τοῦ μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄκρατον ὑποφείδουσα τοῦ δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θρασυτέροις· εἰς ἄθεους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς. Malim ἐμπερέδυσα

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Μόνοι γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται προβατον ἐσθίουσιν. ἐπεὶ καὶ λύκος,

θεὸν νομίζουσιν. Ⓐ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' A
ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν
ἐσθιόντων, κύνας συλλαβόντες καὶ θύσαντες,
ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ὀκ δὲ τούτου καταρ-
ξάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλους τε διέθηκαν
κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζό-
μενοι διετέθησαν.

Μετ' ὀλίγα,

Βοῶν μὲν οὖν καὶ τοξότων καὶ ἰχνεύ-
μονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας B
ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κυρύδρεις, τὰ τῆς ἀσπε-
λάβων θηρίσκοντες ὠὰ καὶ κόπτοντες· Θε-
σσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς
γῆς ἀναδιδούσης ἐκφανέντας ἐξώλεσαν
ἄπαντας. διὸ καὶ νόμον ἔθεντο, φεύγειν ὅστις
αὐ ἀποκτείνη πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ
γαλῆν καὶ κύνα θεοῦ, εἰκόνας ἴσως ἐν αὐ-
τοῖς ἀμαυρὰς, ὥσπερ ἐν σταγόσι, ἡλίου, τῆς
τῶν θεῶν δυνάμεως κατιδόντες.

quem pro deo habent. Atque adeo ætate noſtra quum Cynopolitæ piſcem oxyrynchũ ederẽt, canes comprehẽſos & mactatos tãquam victimam comederũt. Ac quum inde ad bellum deueniſſent, cùm grauia ſibi damna inuicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, ſunt allata.

Paulo pòſt,

Boui quidem certè & oui & ichneumoni, vſus gratia quem præſtant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuiſſe patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum oua inuenta confringunt: ac Theſſali iconiis, quoniam quũ terra multos ſerpentes produceret, iconiæ ſuperueniẽtes perdiderũt vniuerſos. Ideóque legem tulerũt, vt in exilium abiret quicunque iconiam occideret. Aſpidem verò & felem & canthарum *AEgyptij honore proſequuti ſunt*, quum in illis diuinæ potentiæ imagines quaſdam obſcuras, quales ſunt ſolis in ſtillis, animaduertiſſent.

Ac, poſtquam rationem honoris vnicuique horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum veniens, ſcribit,

ΟΥ̓ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας
πιθανῆς ἀμοιρῶν ἔσχηκε τιμήν· ἀλλὰ
μίμημα θεοῦ λέγεται γενέσθαι, μόνος μὲν
ἀγλωσσος ὤν. &c.

Ac ne crocodilus quidẽ honorem probabili ratione carentem habuit: ſed exemplar dei fuiſſe dicitur, quum ſolus inter animalia ſit elinguis. &c.

Paucißimis verbis interiectis, ſubiungit,

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφοτέρα ζητουμέ-
νων, περὶ μὲν τοῦ κυνὸς εἴρηται πρόσθεν· ἡ δὲ
ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν
ἑρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἰα-
τρικοῦ χρείαν, καταδύσα οὕτω κλυζομένη
καὶ καθαιρομένη ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Iam verò inter illa quæ vtraque de cauſa coluntur, de cane quidem dictum eſt antea: at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vſum docuit, quum illam hac ratione ſe abluentem & purgantem animaduertiſſent. *Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ præcedunt: ſicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc tranſlata ſunt.*

Tandem verò ita locum hunc claudit, περὶ μὲν οὖν τῶν προφερομένων ζώων ταῦτα δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων. *Id eſt*, Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maximè ſunt quæ probo.

Sunt autem & alii loci vbi rationem honoris certis quibuſdam animalibus ab AEgyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur) Ex iis eſt hic, Sympoſ. IIII, quæſtione V,

Τῶν μὲν δὴ μυγαλῶν ἐκτεθειάζειν λέ-
γουσιν ὑπὸ Αἰγυπτίων, τυφλὸν ὄντα, ὅτι

Nam muri araneo, qui cæcus eſt, diuinos honores tributos ab AEgyptiis fuiſſe aiunt, quoniam

tenebras luce antiquiores arbitrabantur: eúmque è muribus nasci, quíto partu, in nouilunio: ac iecur eius diminui lumine lunæ deficiente.

A τὸ σκότος τῷ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον· πίπτεσθαι δὲ αὐτὸν ἐκ μυῶν πέμπτῃ γενεᾷ, νουμηνίας οὔσης· ἔπι δὲ μειοῦσθαι ὃ ἥπαρ ἐν τοῖς ἀφαιρέσεσι τῆς σελήνης.

Deinde & honoris tam leoni quàm ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autẽ alibi huius honoris mentionem faciat, tanquam ab omnibus AEgyptiis exhiberi soliti, in iis quæ locum hunc paruo interuallo præcedunt, de sacerdotibus nominatim hoc dicit. Postquam enim ab eo dictus est porcus neque in forma habere aliquid magis absurdum, neque in natura magis illepidum, quàm sit in scarabeo, gryphe, crocodilo, fele: subiũgit, οἷς ὡς ἁγιωτάτοις ἱερεῦσι Αἰγυπτίων ἄλλοις ἄλλοι πρὸς φέρονται. *id est*, erga quæ, tãquam sanctissima, AEgyptii sacerdotes, alii erga alia, se gerunt. *Quamuis autem, quum scribit illos ita se erga ea vt sanctissima gerere, tacitè innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, sonet Græcum loquendi genus, non debuit à Xylandro ita reddi,* Quorum alia ab aliis AEgyptiorum sacerdotum coluntur. *Quinetiam malè ἁγιωτάτοις, quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipsis sacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit,* Quorum alia ab aliis AEgyptiorum sacerdotum sanctissimis coluntur. *Estque insuper animaduertendum, non dici, loquendo de animalibus, ἁγιωτάτοις, sed ὡς ἁγιωτάτοις. Atque vt obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id est, eius locos inter se, lectorem doceam: dico, genus illud loquendi, πρὸς φέρεσθαι αὐτοὺς ὡς ἁγιωτάτοις, respondere illi quod habuimus antea ex libro De Iside & Osiride, πρεσβεύοντες ὡς θεούς.*

Cæteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud AEgyptios peculiariter in more posita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conuiuiis eorum recepta erat consuetudinem describit. Legimus etiam in eo eius opusculo quod Conuiuium septem sapientum inscripsit, pag. 256 meæ editionis,

At AEgyptius sceletus (id est B *cadauer hominis exsiccatum, cui ossa tantùm supersunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuis* proponunt, & hortantur vt recordentur se non multo pòst tales futuros, is quamuis ingratus & intempestiuus comessator adueniat, tamen non omnino nullũ ibi locum habet: si quidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, sed ad mutuum amorẽ ac delectionem exhortatur, monétque vt vitam, quæ tempore est breuis, malis rebus longam non reddant.

Suspectum esse potest hoc loco istud vocabulum.

Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν ὄπτιχῶς εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια περιπέμπουσι, καὶ προκαλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καὶ πρὸ ἀχαρεῖς καὶ ἄωρος ὀπτίκωμος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ χρείαν· εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων παρορέγεται, καὶ προκαλεῖ μὴ τὸν βίον, τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

Ab hoc AEgyptiorum in conuiuiis more, qui à Plutarcho describitur, ad alia quæ alii scriptores in conuiuiis itidem, aut etiam simpliciter in cœnis, consueta illis fuisse tradunt, veniendum est. Illorum autem scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primùm, in more positum illis fuisse conuiuiorum luxum, & quidem maiorem quàm Persis, ex hoc Lyncei in AEgyptiacis loco, vbi quum AEgyptiorum cœnas Persicis anteponendas esse contendens, scribit,

Quum AEgyptii Ocho Per- C sarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex AEgyptiorum captiuus esset, comiter ac benignè illum tractãs Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Quũ igitur splẽdidus apparatus foret, irridebat AEgyptius, tãquã viles

Αἰγυπτίων ὁπλισαμένων ὅπι Ὤχῳ Περσῶν βασιλέα, καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἐλήφθη αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, ὁ Ὦχος αὐτὸν φιλανθρώπως ἄγων, ἐκάλεσε καὶ ὅπι δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς λαμπρᾶς ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς ὄντελῶς τοῦ

Περσουσίαι τῶν μύου. εἰ δὲ θέλεις (ἔφη) εἰ- A
δέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐ-
δαίμονας βασιλέας, ἔπιτρεψον τοῖς ἐμοῖς
ποτὲ μαγείροις τὰ Αἰγύπτια σοὶ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐ-
πεὶ παρεσκευάσθη, ἡσθεὶς ὁ Ὦχος τῷ δεί-
πνῳ, καλὸν καλῶς σε (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀ-
πολέσειαν οἱ θεοί, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα κα-
ταλιπὼν, ἐπεθύμησας θοίνης δυσπαλεστέρας.

Perſæ epulæ eſſent. Quòd ſi vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regũ victus eſſe debeat, permitte illis qui mei aliquando coqui fuerũt AEgyptiam cœnam tibi ſtruere. Quod quũ fieri ſuſſiſſet Ochus, & ſtructa eſſet, ea delectatus, Malũ te malè dii perdãt (inquit) AEgyptie, qui, relictis huiuſmodi cœnis, viliores epulas expetiueris.

Sequitur apud Athenæum,

Τίνα δ' ἦν τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρω- B
ταγορείδης ἐν τῷ περὶ τοῦ περὶ Δαφνικῶν
ἀγώνων διδάσκει ἡμᾶς, λέγων οὕτως, Τρίτη
δ' ἐστὶν ἰδέα δείπνων, Αἰγυπτιακή, τραπε-
ζῶν μὲν οὐ παρατιθεμένων, πινάκων δὲ περι-
φερομένων.

Quænam autem AEgyptiacæ cœnæ eſſent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum ſpecies, eſt AEgyptiaca: quũ menſæ non apponuntur, ſed patinæ circumferuntur.

Malè autem vertit quidam, Tertia cœnarum ſpecies eſt AEgyptiarũ, in quibus non admouentur menſæ, *&c. Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *ſed* Αἰγυπτιακή *ſcribit Protagorides: & duabus cœnarum ſpeciebus propoſitis, tertiam quandam addit, quã eſſe* AEgyptiam *dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, iſtud eſſe argumẽto AEgyptios fuiſſe vinolentos, quòd apud eos ſolos tanquam lege quadam cautum eſſet, ante vllum cibum braſſicam elixam edere. *Intelligit enim, illos ad vitandã ebrietatem hoc facere ſolitos fuiſſe. Apud eundem, in illa libri vltimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus deſideratur, legimus,* coronam initio epularũ dari ſolitam. Poſtquam enim dixit, Φιλόξενος δ' ὁ διθυραμβοποιὸς ἐν τῷ δευτέρῳ δείπνῳ δεχὴν ποιεῖται τὸν στέφανον τῆς ὠχίας, *non longo interuallo ſubiũgit,* τοῦτο δὲ ὠὸν ἔθος καὶ παρ' Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόστρατος φησὶν ἐν τοκιστῇ.

Vinolentiæ autem illorum & alibi meminit: & quidem in fine libri primi ſcribitur ex Dione quodam Academico vinoſos & bibaces AEgyptios fuiſſe: atque adeo inuentum apud eos fuiſſe inopiæ ſubſidium, vt qui propter illam vino deſtituerẽtur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari ſolitos vt canerent & ſaltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii ſunt facere conſueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους *vocat AEgyptios Hecatæus,* apud eundem, lib. 10: *id eſt,* panis edaces: *mentionem ſimul addens illius ordeacei potus: id eſt, ex ordeo confecti.* Ac propterea (addit Athenæus) Alexis in libro περὶ αὐταρκείας ſcribit Bocchoridẽ & patrem eius Neochabin frugali victu vſos fuiſſe. *Sed miretur quis quomodo facta mẽtione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quo ſolitos non minus quàm vini potu inebriari, modò legimus) ſubiungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit (vt opinor)* Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quæ alioqui apud AEgyptios rara & notabilis eſſet, mentionẽ facit. *Cæterùm voluiſſe illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (niſi quis μετρίαν τροφὴν moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræſentare, tanquã ſortaſſe conãtes eũ renocare. Legimus enim libro V, ex quodã Apollonio,* καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἦν τοπαλαιὸν σωφρονικῶς διεξάγετο τὸ περὶ συμποσίων ἦθος. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, ἐσθῆτι τῇ λιτοτάτῃ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοσούτῳ ὅσος ἱκανὸς αὐτοῖς ἦν πρὸς εὐθυμίαν. *Id eſt,* Quinetiam apud AEgyptios antiquitus cõuiuia tẽperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, viliſſimo quidem ſed ſaluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarãdum animum ſatis eſſet.

HENR. STEPHANVS LECTIONIS Herodoti ſtudioſis.

HACTENVS de AEgyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis. Dare enim illam ampliorem minimè viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit nō hiſtoricorum tantùm ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adiungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino aſſentiūtur his Herodoti pag. 64. verbis, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, καθ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι) in OEdipo Coloneo, pag. 283 meæ editionis, ſunt hi,

Ὦ πάντ' ἐκεῖνα τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν κατοικοθέντα καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κεῖ θήλεας
Θακοῦσιν ἰσουργοῦντες, αἱ δὲ συννόμοι
Τὰ τῶν βίου τροφεῖα πορσύνουσ' αἰεί.

At verò Anaxandridæ comici verſus ſunt hi, aduerſus AEgyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

Οὐκ ἂν δυναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ.
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμοιοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν, ἀπ' ἀλλήλων δὲ διέχουσιν πολύ.
Βοιῦν σεβόμενοι, ἐγὼ δὲ θύω τοῖς θεοῖς.
Τὸν ἔγχελυν μέγιστον ἡγεῖ δαίμονα,
Ἡμεῖς δὲ ἥδιστ' ὄψων μέγιστον ὠνούμεθα πολύ.
Οὐκ ἐσθίουσι ὗεια, ἐγὼ δέ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τούτοις. κυνᾶ σέβεις, τύπτω δ' ἐγώ,
ἐγὼ,
Τοὐψον καταθύουσιν ἰδίᾳ· αὖ λάβω.
Τοῖς ἱερεῖσι ἐνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπορρήτους.
Σὺ μὲν τὸν αἴλουρον κακὸν ἔχων' ἰδὼν,
Κλαίεις· ἐγὼ δ' ἥδιστ' ἀποκτίνας δέρω.
Δεινὰ παρ' ὑμῖν μυγάλη, παρ' ἐμοὶ δέ γ' οὔ.

Quos ita ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos ſumus nec legibus
Conſentiētes: diſſidemus plurimum.
Bouem tu adoras, ſacrifico deis eū.
Anguilla deus eſt maximus, te iudice,
Obſoniorum iudicamus maximum.
Haud es ſuillam, veſcor hac ego libens.
Canem veneraris, ipſe cōtrà verbero,
Obſonium voratur illi quum meū.
Noſtra integri vult lex ſacerdotes ſiēt
Omni ſui parte, integros haud veſtra vult.
Felem ſe habentem quum tu videris malè,
Ploras: ego libens perimo, pòſt pellē aufero.
Araneus mus pollet iſtic, non & hîc.

INDEX EORVM QVAE APVD HERODOTVM & Cteſiam ſunt memorabilia.

Admonitum te volui, lector, quædam eſſe vbi eam quæ margini adſcripta eſt interpretationem ſequitur hic index, non alteram: quæ aliquando planè contraria eſt. Quinetiam in nonnullis locis ab hac illum ſcito diſcedere, vbi tamen nihil margini adſcriptum habes.

A

ABAE, vrbs Phocenſiũ, pag. 319 (*Vbi antea malè* Sabæ *pro* Abæ *legebatur*) & pag. 577. apud Abas erat Apollinis delubrum locuples 539 apud Abas redditaoracula, Herodoti etiam ætate 539

Abantes, EVbœæ non minima portio 68

Abaris ferebatur fuiſſe Hyperboreus 267 de eo fabula, qua dicebatur ſagittam per vniuerſam terram circumtuliſſe, nihil comedens *ibid.*

Abdera, (*plur. numero & neutro gen.*) vrbs à Teiis condita in Thracia, quum eò traieciſſent 77 vrbem Abdera, ſicut Maroneã & Dicæã, Xerxes præterit 476 quum Abdera peruenisſet Xerxes, hoſpitii fœdus cum Abderitis iniit, & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donauit 572

Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, ſuper cadauer Leonidæ occumbunt *ib.*

Abronychus, Atheniẽſis, filius Lyſiclis ſpeculator apud Leonidẽ 535

Abydus, vna vrbium quæ in Helleſponto ſitæ ſunt 378.452 Abydus ponte à Xerxe iungitur *Cteſ.* 665 Abydeni prætoriũ quoddam Xerxi extruunt 456

Acanthus vrbs 396 Acanthios Medica veſte donat Xerxes 478

Acanthiorum mare 448

Accenſio lucernarũ, feſti nomẽ 127

accipiter inter animantes Ægyptiis ſacras 128 accipitrem aut ibin qui necauerit apud Ægyptios, ſiue volens, ſiue nolẽs, morte mulctatur 129 accipitres in vrbem Butum aſportant ſepeliendos 129 accipitrũ paria ſeptẽ, omen ſunt ſeptẽ Perſis 219

Acephali populi 324 in pectoribus oculos habent *ibid.*

Aceratos, propheta in templo Delphico 540

Aces amnis 234 vnde oriatur *ib.*

Achæiæ Cereris tẽplũ & orgia 352

Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex vtroque parente germanus 187. 438. 471 Ægypti præſes 438 Ægyptiacę claſſi præfuit 471 bonum conſiliũ Demarati inuertit 325 ab Inaro interfectus 187.438

Achæmenes *alius*, Cambyſis pater 443

Achęmenidis, fratris Artoxerxis in Ægyptum expeditio *Cteſ.* 667 interficitur *ibid.* Amytis quomodo vlta Achæmenidis filii necem *ibid.*

Achæmenidę compellantur à Cãbyſe 213 Achæmenidarum tribus apud Paſargadas 60 ab his reges Perſidæ ſunt oriundi *ibid.*

Achæorum, qui Iones é ſedibus ſuis exegerunt, partes duodecim 68 ex illis fuerũt qui terreſtres copias Xerxi ſuppeditarunt 507 Achæorum in Athamantis poſteros actio 511.512

Achelous fluuius 104.481

Acheron fluuius 543

Achilleum oppidum 370

Achillis curſus, locus ſic dict' 275

Achræphia vrbs 577

acinaces Martis, cui immolatur quotannis 276 acinaces Perſicus in Helleſpontum abiectus à Xerxe 460 acinacem in calycẽ vino & ſanguine plenũ tingũt Scythæ in fœdere ineundo 279

Acriſius Danaẽs pater 399

Acrothoon vrbs 448

ex aculeis ahenum factum 285

Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Aprię ſe dedit 313

Adimantus Ariſteæ pater 485

Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum claſſis dux, fugam facere vult 529

Adimãti dictum 547 Adimanti inſolẽtia erga Themiſtoclẽ 547

Adimanti ducis turpis fuga 560

Adraſtus, Midæ, Gordio prognati, filius 16.19 fratris interẽptor 16 Phryx *ib.* Adraſtus quẽ admodum à Crœſo ſit exceptus 16 Adraſtus Phryx à Crœſo expiatus 17 Adraſto cuſtodiam filii ſui ad venationem exeuntis mandat Crœſus *ibid.* Adraſtus cuſpide Crœſi filium trãsfodit, aprum volens transfigere 18 Adraſtum miſeratur Crœſus *ib.* Adraſtus ſuper Atyis cadauere immolari vult *ibid.* Adraſtus fratris & expiatoris ſui interemptor 19 ſeſe ſuper buſtum Atyis transfodit *ibid.*

Adraſtus, Talai filius, Sicyoniorũ rex *ibid.* Polybi nepos 356 Ægiali pater *ibid.* in Adraſtum Cliſthenis Sicyonii odiũ 355 Adraſti monumentum vult exterminare Cliſthenes *ibid.* Adraſto honores, & dies feſti erepti, Melanippo traditi 356

Adria à Phocenſibus occupata 74

Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum verſus 317 eiſdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur *ibid.* Adyrmachidarũ vxores armillã ęreã vtroq; crure geſtãt 317

Æaces Syloſontis & Polycratis pater 245.385 Æaces Sami tyrãnus, ab Ariſtagora exutus tyrãnide *ibid.*

Æaces, Syloſontis filius, Samios ad defectionem à ſociis ſollicitat 385 Samũ reductus 389

Æaco fanum extructum 364

Æacus à claſſe Greçorum inuocatur 549

Æacides Samius 305

Æacidæ ab Æginetis, Thebanis miſſi 361

ædes Veneris in Cypro vnde extructa 49 ædes Mineruæ 541 ædes Vulcani 145 ædes Protei, dicta Veneris hoſpitæ 146 ædes deorum & hominum lignea 293 ædes fulmine abſumptæ 283

ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ 151 ædificio ex vrbe Elephantina afferendo triennium conſumptum 178 eius ædificii ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ibidem & ſeq.* ędificium è ſolido ſaxo 178 ædificium Zamolxis ſubterraneum 289 ædificia humanis operibus maiora 167

Æga vrbs 480 Ægæ & Ægiræ, vna ex partibus Achæorum 68

Ægæus Pandionis filius Lycũ fratrem Athenis pellit 79

Ægæ', OIolyci fil. vnde Ægidę 309

Ægaleus mons, vnde Xerxes nauale pugnam ſpectabat 559

Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus 346

Ægeum mare 286

Ægialees, ab Ægialo Adraſti filio dicti 356 Ægialees Pelaſgi 470

Ægialus Adraſti filius 356

Ægicores 355 Iouis filius *ibid.*

Ægidæ in Sparta ingens tribus 309

Ægila, ſiue Ægile, locus ad quem Naſamones veniũt vt palmulas decerpant 318.321

Ægila, Styreorum inſula 420

Ægina, (aliàs Argiua) Ariſtodemi vxor 398

Ægina & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi 360

Æginetæ cur Samiis infenſi 209 Samios vt mulctarint 209

Æginetę Epidauriis ſubditi 361

Æginetarum in Athenienſes odii principium 364 Æginetæ terrã & aquam Dario dant 397 vnde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam inſimulantur *ibid.* contra eius rei autores mittitur Cleomenes 398 Æginetę, primores ſuos adducunt Athenienſibus 407 Æginetarũ cum Athenienſibus ſimultates 361 vnde ortæ *ib.* ab Æginetis illatæ Atheniẽſibus iniuriæ 414 Æginetę auxilia rogãtur à Thebanis cõtra Athenienſes 361 ab Æginetis ſtatuæ repetitę per Athenienſes 362 circa Æginetas & Athenienſes acta *ibid. & ſeq.*

Æginetarum obſides Athenis 411 Æginetarum legati contra Leutychidem, Spartã miſſi 411 Æginetæ cum Medo ſentientes 403 Æginetarũ obſides Athenis 411 Æginetarũ piaculum maximum 415 eis malorũ cauſa *ibid.* apud Æginetas portentum 415 Æginetæ præſtantiſſimi in pugna nauali 560 Æginetæ nauali prœlio victi 415 Æginetæ ſeptingenti ad necem tracti 415 Æginetæ aureas ſtellas tres quæ ſuper malum nauis aureum fũt, Delphis dedicarũt 572. 573 Æginetis vnde diuitiarum principium 618 Æginetarũ tumulus eorum rogatu ſtructus, à quo, & cur, & quando 620

Æginetęcum bellum cum Atheniẽſibus 489

Ægion Achęorum 68

Ægiræ Achæorum *ibid.*

Ægiroeſſa, Æolum ciuitas 69

circa ægrotos Babyloniorum lex 91 ægroti quomodo curentur apud quoſdam Indos 229 ægroti apud quoſdam Indos interficiũtur & comeduntur 228. 229 ſuper ægrotos qui ad arãſunt cinis ſparſus 267

Ægyptus fluminis donum 102

Ægypti ſeu Ægyptiacæ regionis natura *ibidem* eius longitudo *ibid.* Ægyptus tota eſt paluſtris. vel, (*vt Græcum verbum ſonat*) eſt palus *ibid.* ægyptus eſt quam Nilus irrigat 108 quomodo irrigetur, vnde incipiat, & qua pateat in eam ingreſſus 144. 184 in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuiſa 174 vrbes habitatę in ea ſunt mille & viginti 179 montanæ Ciliciæ oppoſita eſt 115 qualis ſit qua parte Africam ſpectat 103 foſſas habet 144 propter has inequitabilis & plauſtris inhabilis *ib.* de Ægypti magnitudine Ionum ſententiæ 106 de eadem re Herodoti ſententia *ibid.* plura mirabilia habet quàm omnis alia regio 115 ſub Amaſi rege maximè beata 179 Ægypto potiũtur Perſæ 185 ab Artoxerxe deficit 667 *Cteſ.* ad Perſas redit 668

Ægyptii cum Cyri familia cognationem ſibi fingunt 183 Ægyptii pleraque omnia diuerſa à cæteris hominibus conſtituerunt inſtituta & iura, vt cæli eorum & fluminis diuerſa eſt natura 115 eorũ inſtituta & iura *ib.*

Ægyptii omnium hominum primos ſe arbitrãtur 100 Phrygas tamen eſſe priores conceſſerunt 101

Ægyptii in ſeptem hominum genera diſtributi 174 Ægyptii hominum ſapientiſſimi 173 multarũ rerum cognitione cæteris antecellunt 154 Ægyptiorum inuenta 101.102 primi immortalitatem animarum aſſeuerarunt 554 primi annum excogitarunt, & in mẽſes duodecim diſtribuerunt 101 ab illis excogitata *vide & pag.* 134 prodigiorum ſunt obſeruantiſſimi 134 diuinationem certis diis vendicant *ibid.* Ægyptii ſuis moribus & inſtitutis ſunt contenti 133 nullis aliis inſtitutis vti volunt 136 nihil à Græcis mutuati 123 eorum in Græcos dicterium 105

quibus potiſſimùm inter Ægyptios Ægyptiis ſine agricultura fruges proueniant 106 vt iacto ſemine in ſua rura ſues immittant *ibid.* Ægyptii vitibus carent 133 eorum vinum ex ordeo *ibid.* fabis abſtinent 116 eorum victus *ibid.* quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur 122

Ægyptiorum ſacra 134 eorum ſacerdotes 117 eorum vnus eſt pontifex *ibid.* ſunt raſi 115. 116 Ægyptiorum ſu-

perſtitiones 128 & nominatim circa beſtias quaſdam *ibid.* illis ſacrificia adempta 155, deinde reſtituta 157 eorum circa Cererem & Rhampſinitũ ceremoniæ 154 deorum omnia fere nomina ab Ægyptiis ad Græcos peruenerunt 123 duodecim deorum cognomina primi Ægyptii in vſu habuerũt 102 primi diis aras & ſimulacra & delubra ſtatuerunt *ibid.* quorum deorum nomina neſciant *ibidem* quorum deorum oracula habeant 134 dii aliquando eorum principatum obtinebant 164 Ægyptii pudenda circumcidunt 143 cum feris veſcuntur 116 ſuem non alunt 323 quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur 122 eorum victimæ 119 eorum ablutiones poſt contactum ſuem 121 Ægyptii Thebanæ prouinciæ ab ouibus abſtinent & capras immolant 118.119 contrà Ægyptii Mendeſiæ prouincię capris abſtinent, & oues immolãt 119 Ægyptiorum deſcriptio qui ſunt circa partem Ægypti frumentariam 132 Ægyptiorum qui in paludibus ſunt mores & inſtituta 137 eorum luctus & ſepulturæ 135.136 eorum mos in condiendis cadaueribus 135 eorũ ſcriptura & literarum duplex vſus 116 Ægyptii interpretes à quibus oriundi 170 Ægyptii pueri linguam Græcam edocti 170

Ægyptii maximè ſalubri corpore ob aërem qui eſt immutabilis 133 purgant ſe ſingulis menſibus. *ibid.* eorum capita quàm firma, & cur 187 Ægyptii medici cæteris præſtantiores 240 apud Ægyptios viri binas veſtes habẽt, fœminę ſingulas 116 veſtes eorum lineæ quales 133 vnguenta 139 eorum naues *ibid.*

Ægyptiorum reges 49.100. 102. 105. 141 ſub Amaſi rege beatiſſimi 179 eorum ſub duobus regibus calamitas 157 Ægyptii bellatores in magno contemptu Sechoni regi ſuo 163 quid ſub eo paſſi *ib.* Ægyptiorum rex Seſoſtris imperio Æthiopiæ potitur 145 Ægyptii à rege Aprie cur deſciuerint 313 Ægyptii libertatem adepti duodecim ſibi reges cõſtituerunt 166

Ægypto minatur interitum Cambyſes circiter decem annos natus 183 Ægyptii in fugam vertuntur 186 Ægyptii morte mulctati à Cambyſe quũ Apin celebrarent, cur 195 Ægyptiorum clades à Cyrenæis accepta 313 Ægyptii à Cambyſe ſubacti, à Perſis deficiunt 435 à Xerxe ſubacti 438

Ægyptii & Phœnices cõmeatus comportant exercitui Perſico 449

Ægyptius quidam vocaliſſimus 206

Ægyptio thorace in pugna vtuntur Perſę 64

Ænea vrbs 480

Æneſidemus Pataici filius, ſatelles Hippocratis 494 Æneſidemus Theronis pater 499

ænigma Hipparcho per viſionem dictum 351

Ænus vrbs 288

Æoles inuadit Crœſus 11 Æoles à Crœſo ſubacti 3.12 Æoles Cyro ſe dedere volunt 66 nõrecipiũtur *ib.* Æoles & Iones hęreditarii Cãbyſis ſerui 100 Æoles circa oram Iliadem capti 380 Æoles in Xerxis claſſe militantes & eorum armatura 470 Æoles Seſtum tenentes 633

Æolicæ vndecim ciuitates 69 Æolicæ ciuitates inſulares quinque 70. Æolicæ & Ionicę ditionis collatio 69

Æolidenſium oppidum incenſum 539

Æolus Athamantis filius 511

æor apud Scythas virum ſignificat 294

Æorpata, id eſt, viricidæ, Amazones dictę lingua Scythica 294

ęquitati iniquitas inuiſa 46

aër Ægyptiorum nunquam immutatur 133 aëris mutatione exiſtunt præcipuè morbi 133

ærarium Athenienſium 489

Aëropus 578 Philippi filius 580 Alcetæ pater *ibid.* Aëropus Bchemi pater 595

æs apud Æthiopas omnium rariſſimum 193 æs apud Scythas non eſt in vſu 280

ęris alieni debitor mendacio obnoxius 65 ęs alienum debere, apud Perſas turpe eſt 65 æris alieni debitor cadauer patris deponit apud Ægyptios 160 ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicę ſit obſtrictus 401 vt & apud Perſas *ibid.* pro ære aurum mercantes Æginetæ 618

ærifodinæ 334

ęrei viri Pſammiticho auxiliantur 169

ęreũ totũ Mardonii pręſepe 614

Æſanius, Grini pater 309

Æſchines, Nothonis filius 418 Eretrienſium primarius *ibid.* non ſinit Athenienſium auxiliatorum quatuor millia ſecũ perire 418

Æſchreus, Lycomedis pater 532

Æſchrionia tribus 194

Æſchylus Euphorionis filius 171

Æſopus fabularum ſcriptor 159

ęſtas vbi ſemper nubila eſt 265

Æthiopiæ regno ſolus Seſoſtris Ægypti rex, potitus 145

Æthiopia terrarum habitatarum vltima 233 eius deſcriptio & quarum rerum ferax ſit *ibid.* Æthiopes quomodo redditi mã ſuetiores 113 Æthiopum regi tradunt ſe Ægyptii *ib.* Æthiopes pudenda circumcidunt 143 Æthiopes ad quos miſit Cambyſes, qui & quales 191 aduerſus Æthiopes Macrobios Cambyſis bellum 190 *& ſ.* Æthiopes, qui Cambyſen iuuarunt cõtra Macrobios Æthiopes 228 eorum deſcriptio *ib.* Æthiopes vnde macrobii exiſtant 193 Æthiopum regis cum Iſtyophagis colloquia 192 Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium 464.465 eorum diſtinctiones, arma, veſtitus & duces *ibid.*

Æthiopicus lapis 159

Ætolus Males Agariſtæ procus 428 germanus Titormi *ibid.*

affines Medi & Perſę ſimiliter colunt 64

Africæ termini 107 deſerta 113 Africæ ſuperiora æſtas ſemper obtinet 110

africus pluuioſiſſimus 110

Agæus, Elei pater 429

Agamemnon Oreſtis pater 19 Agamemnon Pelopides 496

Agariſta, Cliſthenis filia, Græcorũ pręſtantiſſimo deſtinata 428 circa eam & totius Græcię pręſtantiſſimos iuuenes acta *ibid.*

Agariſtæ liberi 430

Agariſta, Hippocratis ex Agariſta nati, filia 430 Xanthippo nupta 431 eius viſum in ſomnis *ib.* Periclis mater *ibid.*

Agathyrſi 292 eorum mores & inſtituta *ibid.*

Agathyrſus, Herculis filius 258 vnde *ibid.*

Agaſicles, vir Halicarnaſſeus 67 legem Apollinis Triopii auſus violare 67

Agenor Cilicis Phœnicis pater 469

ager Caicus 390 ager Creſtonicus, & Pœonius 481 ager Platæenſis 589 ager Caryſtius 628

agricolatores cõtemptiſſimi apud Thraces 331

agricultura Ægyptiorũ nulla 106

Ageſilaus Doriagi filius 514

Ageſilaus Hippocratidæ fil. 576

Agetus, Alcidis filius 403 amicus Ariſtonis *ibid.* vxorem ſuam Ariſtoni collocat *ibid.*

agger viſu mirabilis à Nitocri aggeſtus 84 agger Samiorũ 210

Agis Menaris pater 404

Aglauriæ Cecropis filiæ tẽplũ 545

Aglomachi turris 315

Agora oppidi nomen 461

Agrianes fluuius 288

Agrianes 334

Agyllenſes, Agyllæi 76 mala illis immiſſa propter Phocenſes *ib.*

aheni pro monumento relicti deſcriptio 285 in Scythia *ibid.* ahenum ex aculeis ſagittarũ factum 285 ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici 310 vnde *ibid.*

Aiaci nauis ad Salaminem repoſita 572 Aiax Telamonis fil. à Græcorum claſſe inuocatur 549 Aiax pro heroe habitus 355

Aimneſtus Spartiata, Mardonii interfector 612 eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*

Aimneſtus Platæenſis 615

Alabanda vrbs 578

Alabandenſes in Caria 511

Alarodii 227 alarodii cum Xerxe militantes 467 eorum armatura & dux *ibid.*

Alazeris Barcæorum rex 316 eius interitus *ibid.*

Albæ columnæ ſic dictæ 378

Albus murus Memphiticus 226

Album littus, ora ſic dicta 449

Alcæus, Herculis filius 4

Alcæus, cuius pronepos Argon Sardium rex 4

Alcæi poetæ fuga 370 eius arma ſuſpenderunt in Sigeo Athenienſes 370

Alcamenes Telecli filius 513

Alcetes pater Amyntæ 580 Aëropi filius 580

Alcibiades Cliniæ pater 533

Alcides Ageti pater 403

Alcimachus Euphorbi pater 418

Alcmæon Megaclis filius 427 eius officium erga Lydos ad oraculum Delphicum miſſos 427 Crœſi in eum ob id munificẽtia 427 Alcmæon quomodo ſe auro maximè onerarit 428 eius domus inde ditata *ibid.* alia Crœſi in illum beneficia *ibid.* Alcmæon victor in Olympicis *ibid.* Alcmæõ qui ad Crœſum ſe contulit, Megaclis pater 429

Alcmæonidæ profugi 27 profugi propter Piſiſtratidas 353

Alcmæonidæ Perſas in Athenienſes excitarint nécne 426 tyrannorum hoſtes maximi *ibid.* Alcmæonidæ tyrannidis odores 427 quomodo pulſi Athenis *ib.* alcmæonidæ clypeum Perſis oſtenderint necne 427 alcmæonidarum laus 427 alcmæonidæ per Græciam quomodo celebres facti 430 alcmæonidæ obnoxii crimini piaculari 15

Alcmæonides 427

Alcmena mater Herculis 119.165

Alcon, è procis Agariſtæ 429

aleæ ludus à Lydis inuentus 45

aleæ luſus Cereris & Rhampſiniti 154

Aleæ Mineruæ templum 29.614

Alei filii 483

Aleuæ filii 609

Aleuadæ *ibid.*

Aleuadæ Theſſaliæ reges, eorum nuntii ad Xerxem miſſi vt ſuccurrat contra Græcos 437

Alexander, Priami filius 2 Helenã rapit *ibid.* Alexander, Helenæ raptor 146 de Alexãdro & Helena hiſtoria 146 *& ſ.* Alexander ex Sparta triduo Ilium perueuit 149

Alexander Amyntæ vetuſta origine Græcus 604

Alexander Macedo, Amyntæ filius 535. 503. 580 Alexander, Amyntæ filius, vult Perſarum in ſolentiam vlciſci, & vlciſcitur 536 eius prudentia 136

Alexander ſeptimus à Perdicca, Macedonũ tyrannidẽ quomodo obtinuit 578

Alexander Athenienſes hortatur ad paciſcendum cũ Mardonio 580 eius colloquium cum Athenienſibus 604 Mardonii cauſam prodit *ibid.*

Alexander Macedo aureus apud Delphos 572

Alexander in Olympico certamine curſor primo proximus 337

Algæ Achaiæ 502

Alilat, eadem quæ Vrania 185

Alilat, Venus dicta ab arabiis 63

Alizones 273

Alleſus Sidonii Tetramneſti pater 471

alluuione fluminis agros decurtatos, compenſat Ægypti rex 145
in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii 354
Alpenus vicus 504
alpeni vici 523
alpenus oppidum 518
Alpheus & Maron Orſiphanto geniti 522 eorũ virtus ad Thermopylas *ibid.*
Alpis fluuius 272
Alyattes, Sadyattæ ſucceſſor 7 eius acta memoratu digna *ibidem* alyattes qua ratione Myletum obſidebat 7
alyattis morbus 8 alyattis cũ Thraſybulo pactiones initæ 9
alyattis donaria Delphos miſſa 10
alyattis interitus 10 eius ſepulcrumquale & vbi 44 à quibus conſtructum *ibid.*
alyattis filius Pantaleon 44 alyattis filia, Ariena 33
Alyſonii 215
Amaſis rex 120.159
Amaſis Ægypti rex 12 ad eum ſe confert Solon 12 eius cum Crœſo fœdus 35 amaſis miſſus ad ſedandos Ægyptios, ab Apria, regnum occupat 173.174 eius res geſtæ, inſolens reſponſum ad Aprien 174 177 *& ſ.* amaſis cum Cyrenæis amicitia 180 amaſis, apriæ ſucceſſor, Ægypti rex 177 eius res geſtę, ſolertia, contemptus, ingenium *ibid. & ſeq.* amaſis Græcorum amator 179 amaſis dona in Græciam miſſa 181 amaſis primus Cyprum cepit & tributariam fecit 181 contra amaſin Cambyſis expeditio 182 amaſis cambyſen eludit miſſa apriæ filia pro ſua 182 amaſis vxorem vnde velit ducere 180 eius vxor, *ibid.* amaſis, Pſammeniti pater 186 amaſis obitus *ibid.* ſepulcrum *ibid.* in amaſis cadauer Cambyſæ contumelia 189
amaſis literæ ad Polycratem 202 amaſis cum Polycrate ius hoſpitii ſoluit 202
amaſis mortuus, verberatus & flagris cæſus, poſtea crematur 189.190 pro amaſi rege habitus *ibid.*
Amaſis, vir Maraphius, dux contra Barcæos 316
Amaſis contra Barcæos commentum 732
amaſis Cyrenen diripi non vult 328 poſtea pœnitentia ducitur *ibid.*
Amaſtris Otanis filia, vxor Xerxis 463
Amathuntis obſidio: circa eam geſta ab Oneſilo & Perſis 376 *& ſeq.*
Amathuſii ad Iones nolunt deficere 374 amathuſii obſeſſi *ibid.*
Amaxampeus fons 274 locus etiam vnde fluit, ſic dictus 274 à Græcis ἱερὴ ὁδὸς, ſacræ viæ
Amazones, Æorpata à Scythis appellatæ 294 earum cum Græcis bellum *ibidem* earum cum Sauromatis bellũ, quo ignitæ ſũt eſſe fœminæ 294 quomodo cum Scythis mixtæ 295 Amazones viros ſuos à parentibus quomodo & quò abduxerint 295.296 Amazones linguam Scytharum ediſcunt quum viri non poſſent Amazonum linguam addiſcere 295
in Amazonidas præclarũ facinus Athenienſium 595
ambitus vrbis Ecbatanorum 47 Athenarum *ibid.*
Ameſtris, Xerxis vxor 477 eius amiculum 630
Amyantes Lycurgi 429 Agariſtæ procus *ibid.*
amictus purpurei à Crœſo cõcremati in honorem oraculi Delphici 20 amictus Babyloniorum 90
amicus ſolers poſſeſſio pretioſiſſima 338 amici caſũ flet Pſammenitus non liberorum 188
amiculum Syloſontis Dario datũ, quid ei profuerit 245 *& ſeq.* amiculum Ameſtris Xerxi datum, quorũ malorum cauſa 630
Amilcar Hannonis filius 499 Carthaginienſiũ dux contra Gelonem miſſus *ibid.* eius res geſtæ & *interitus* *ibid.*
Amilcari ſacrificia inſtituta 500
Aminias Palleneus, vir Athenienſis 557 Artemiſiam fugientem inſequitur 560 eius virtus & præſtantia in pugna nauali *ib.*
Aminocles Cratineus 509 è naufragio claſſis Perſicæ diues factus, & quomodo *ibid.*
Amitres dux claſſis à Xerxe relictæ 573
Ammonis oraculum in Africa 19 oraculum 113 Ammonem Iouem appellant Ægyptii 119
Ammonii Ægyptiorum & Æthiopum coloni 119 aduerſus Ammonios Cambyſis bellum 190 *& ſeq.* Ammonios diripi iubet Cambyſes 193 contra Ammonios copiæ miſſæ 194 Ammonii 321
Ammoniorũ rex Etearchus 113
amnes, Hermus 36 Tigris 86 Gyndes *ib.* Aces 234 Tearus 287 Scythiæ amnes 272 Triton 319 Marſyas 378 Peneus 448 Cataractes, vbi 450 Lycus 451 Lyſſus 476 amnis Chidorũ 480 amnis Sperchius 512 amniũ nomina *ibid.*
amnis, cui ab Argo poſteri ſacrificant, Temenidas ſeruat 519
Amyntas à Megabyzo poſcitur aquam & terrã 334 eius prudentia circa Perſas nuntios & filii inſolentia 334.335 Amyntas Alexandri pater 503 & 578. 580 Amyntas Gygæę pater 578 amyntas Alcetæ filius 580
Amompharetus Pauſaniæ obtemperare non vult & locum deſerere 607 circa eum & Pauſaniam & Athenienſes acta 607. 608 *& ſeq.* Amompharetus Spartiata 614 eius virtus *ibid.* Amompharetı ſepulcrum apud Lacedæmonios 620
de amore Xerxis & nece Maſiſtæ *vide* 632
amoribus puerorum dediti Perſæ & Græci 180
amores quomodo tractant Caunii 79
Amorgis interitus 379
Ampa vrbs 387
Ampelos promontorium Toronæum 480
Amphiarai oraculum 19 eius oraculum verax à Crœſo repertum 20 ad amphiarai oraculũ donaria à Crœſo miſſa 22 amphiaraus, Amphilochi pater 226 amphiarai optio 577 amphiarai delubrum *ibid.*
Amphicæa vrbs 539
Amphicrates Samiorum rex 209
Amphictyones 180. 583 amphictyones epigrammatis & cippis ornarunt Leonidẽ & alios duces 523 amphictyonum ſedilia 512 amphyctiones templũ quod nunc Delphis eſt, trecentis talẽtis conſtruendum locarũt 353 amphictyonis delubrum 512 amphyctionidis Cereris templũ 512
Amphilochus, Amphiarai filius 226 colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia diſiecti 470
Amphilytus Acarnan ariolus 26
Amphionis filia clauda 366
Amphiſſa vrbs 538
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes 119
Amyrgij Scythæ 463
Amyrtæus rex 162 amyrtæus Pauſiris pater 189 regnum vt amiſit *ibid.*
Amytheon, Melampodis pater 122
Anacharſis 271 anacharſis, ob adductos ritus externos, interfectus 281.282 anacharſidis genus & dignitas apud reges Scytharum 282 de anacharſide alius ſermo 282 anacharſidis de Græcis & Lacedæmoniis relatio 282 anacharſin vidiſſe ſe negant Scythæ 282 cur, *ibid.*
Anacreon Teius in conclaui cum Polycrate, quum aduenerunt legati ab Oroete 237
Anaphanes, Otanis filius, dux Ciſſiorum in Xerxis exercitu 463
Anaphlyſta 291
Anaxandridas & Ariſton Spartiatarum reges 29 anaxandridas Leonidæ pater 513 anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex 344. 513 anaxãdridas Cleomenis pater 354.496 anaxandrides Doris pater 496 anaxandridæ duarum vxorum liberi 345 anaxãdridæ altera vxor cum priore infœcunda ab ephoris intuncta, cur 344 anaxandrides ędibus binis habitabat, habẽs vxores duas 344 anaxãdrides Cleõbroti pater 587
anaxandrides Theopompi filius 576
Anauia Phrygiæ vrbs 451
Anaxilaus Archidami filius 576
Anaxilaus in matrimonium duxit Terilli filiam 499 anaxilaus Critinei filius *ibid.* Rhegij tyrannus *ibid.* anaxileus tyrannus Rheginus 388 Scythis regis hoſtis, conſilium dat Samiis Zanclam occupandi 388
Anchimolius, Aſteriũ filius, ad pellendos Piſiſtratidas Spartamiſſus 353 eius interitus 354 *eius buſtum* *ibid.*
ancillarum opus maximum circa Alyattis ſepulcrum 44
ancora ferrea à Sophane geſtari ſolita in prœlio 616
Anderica, pagus Aſſyriæ 84 anderica, Eretrienſibus data 425
Andreus Myronis pater 428
Andrij pecunias Themiſtocli dare negant 568
Androbulus Timonis pater 487
Androcratis herois fanum 594
Andromeda Perſei vxor, Perſem ex Perſeo perperit 463 Cephei filia 492
Androdamas Theomeſtoris pater 557.622
Androphagi 261. 292.293. eorum mores & deſcriptio *ibid.* androphagorum fuga 300
androſphinges 128
Andrus 265 andrus à Græcis obſeſſa, cur 568
Aneriſtus Sperthiei pater & filius 484. 485
angariũon Perſæ quid appellent p. 562
Angites flumen 477
Angrus fluuius 272
anguis ingens in templo ab Athenienſibus obſeruatus 541
anguilla ſacra Ægyptiis 131
animalia quæ ab *hominibus* eduntur, feracia & fœtuoſa: quæ noxia ſunt, parum fœtuoſa 231 animalia *in ſaxis primi* ſculpſerunt Ægyptij 102 animalia quomodo in ſuis veſtibus pingant qui Caucaſum incolunt 94
animantem non interimunt Indi 229 animantes tam volucres quàm quadrupedes in India maiores quàm aliis in locis 231 præter equos *ibid.*
animã hominis immortalem primi dixerunt Ægyptii 154 de animę immortalitate, & errationibus, Ægyptiorum & Græcorũ ſententia 154
animus inuictus Pſammeniti 188
animus Lycophronis inuictus & obſtinatus 206
annonę difficultas per Lydiam 45
annum primi Ægyptij comperęrunt 101 diſtinxerunt in 12 menſes *ibid.*
anni vitæ apud Æthiopas & apud Perſas 192 anni *hominum* vitæ 14
annorum 15 millia à Dionyſo ad Amaſin regem 165
annulum ſignatorium geſtant Babylonij ſinguli 90 annulus Polycratis ſignatorius 202
Anopæa, via ſic dicta 518
antacæi, cete ingentia ſic dicta 274
Antagoras Hegetoridæ pater 617
Antandrus ab Otane capta 338 antandrus Pelaſgis 456
Anthela oppidum 504 vicus 512
Anthemus Hiſtiæo oblata 370
Antylla vrbs, 140 in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat. *ibid.*
Anticharis Eleonii conſilium Dorico datum 345 de Heraclea

condenda *ibid.*
Anticyra 517
Antidorus Lēnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit 532
Antiochus, Tisameni pater 599
Antiophemus & Rhodus 493
Antipater, Orgis filius 478 Xerxianas vt excepit copias *ibid.*
antistitæ 83
antistita apud Delphos suborna ta, *Vide* Perialla
Anysis rex Ægypti, successor Asychis, cæcus 161 eius res gestæ 161 *& seq.* imperium suum recuperat 162
Anysis vrbs 161
Anysia plaga 175
Aorizus, Masangis pater 465
Apaturia festa 69
aper-eximiæ magnitudinis apud Mysos: & deuastationes ab eo factæ 16 aper in Libya nullus est 325
apes loca trans Istrum obtinentes 332 quum tamen sint omnino frigoris intolerantes *ibid.*
Aphetæ, loci nomen 510
Aphidnæ à Titaco indigena Tyndaridis proditæ 615
Aphrodisias insula 317
Aphthitana plaga 175
Aphytis 480
Apia vrbs 108
Apia, tellus 275
Apidanus fluuius 482
Api aula à Psammiticho facta 69 apis, quem Græci Ἔπαφον 169. 194. 195 eius descriptio, cæremoniæ Ægyptiorum circa eum, quum apparuit 195 è vacca genitus *ibid.* à Cambyse vulneratur *ibid.* apis è vulnere extinctus 196 apis, multis Ægyptiis quomodo mortem attulit *ibid.*
Apollinem Crœsus inuocat 41 apollo inuocatus à Crœso, ignem pyræ extinguit *ib.* apollo, Græcorū deus 42 præcipuè à Crœso coli solitus *ibid.* secundum apollinis beneficium & gratia erga Crœsum 43 apollo Ismenius 43. 577 apollinis Ismenii templum 352 apollo Triopius 67 apollinis oraculū 134 apollo, Osiris, seu Dionysi, & Isidis filius 171 apollo à Latona occultatus *ib.* apollo ab Iside commendatus 171 apollinis ara ab Aristeo extrui iussa 260 apollinis templum 170 apollinis templum 171 apollinis templum à Milesiis structum 180 apollinis delubrum apud Abas 539 apollo, Ægyptiacè Orus 171 apollo, Osetosyrus dictus 475 apollinis simulacrum apud Laconicam in Thornace 31 apollinis simulacrum Delum referri iussum, vnde raptum fuerat, cur & quomodo 425 apollo Sileni Marsyæ pellem vbi suspendit 450 apollo Ptous 577 eius fanum *ibid.*
Apollonia in Ponto Euxino 288
apollonia quæ est in sinu Ionico 623 in apollonia sacræ solis oues 623
Apollophanes Bisaltis pater 389
apologus Cyri 66
Apparitæ 226
Apriæ filia 182
apriès Ægypti rex, Psammis filius, regum fortunatissimus 173 res ab eo gestæ *ibid. & f.* apriæ infortunium 173 clades apud Cyrenęos *ibid.* apries prœlio victus 175 viuus captus ab Amasi vt tractatus *ibid.* apriæ interitus & sepultura 175 apriæ successor Amasis 177
Apsinthij Thraces Plesthoro indigenæ deo, OEbazum immolant 634
aquæ sacrificant Persæ 62 aquarū diuortia in Ægypto 144 aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca 184 aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex 185 aqua adeo inualida vt nihil super eam innatare possit, sed omnia vel ligno leuiora in profundum eant 193 aqua fontana, & eius natura 321 alia similis *ib.* aqua Stygis 407 per eam iusiurandum *ibid.* vbi aqua hæc & vnde manat 408 aquarum inopia 318
aquatilia animantia sacra 131
aquiminaria Delphos à Crœso missa 21
ara à Chiis donata 160 ara Apollinis ab Aristeo extrui iussa 260 ara Dianæ Orthosiæ 287 ara ventis statuta in Thya 505 aras non extruūt Persæ 62 aras primi statuere Ægyptii 102 aræ & delubra præterquam Marti vbi non fiant 275
Arabiæ mons 103
arabia vbi sita & quę & qualis regio 231
Arabes cum mulieribus suis vt misceantur 92 Arabum fœdus cum Cambyse initum 185 Arabes maximè fidem seruant inter homines 185
arabes Dario immorigeri 224
arabes tributorū immunes 226
arabes Cambysi præsto aduersus Ægyptum 224 arabes millena talenta thuris Dario pendūt 228 arabes in exercitu Xerxis militantes 464 eorum dux & armatura 464. 465 arabes Xerxis equites 468
Arabum rex aquam in arida loca per canalem quomodo deportarit 185
Arabica regio 104 arabicæ regionis odor mirificus 233
arabicus sinus 104. 268
Ararus fluuius 272
aratrum in Scythicam regionem cœlitus demissum 256
Araxus fluuius 93 qualis & quantus *ibid.*
araxes, contra solem orientem fluens 268
Arbalus Aridij pater 471
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes 93 arboribus victitantes homines 263 arbor, cui nomen est Ponticum 263
arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ 309
Arcesilai 314
Arcesilaus Batti filius 313
Arcesilaus in Samum profugus 314 Arcesilai clades à Libybus accepta 314 arcesilai interitus, à fratre strangulati 314 arcesilai successor in regno Battus claudus 314 arcesilaus redux in patriam, oraculi immemor, eius dira facinora 315 arcesilaus eos qui in turrem Aglomachi confugerant, cremat 315 arcesilaus Cambysi Cyrenen tradidit, tributum instituit 316
Arcesilai filia 180 Amasis vxor *ib.*
Archander, Danai gener, Phthii Achæi filius 140
Archandri vrbs 140
Archelai vnde sic dicti 356
archelaus Agesilai filius 513
Archestratidas Athenagoræ pater 622
architecti solertia 151
architectus Eupalinus 210
architectus Rhœcus 210
architectus Mandrocles Samius 287
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum 208
archias alius Archiæ Samii filius 208
Archidamus, Zeuxidami filius 407
archidamus, Anaxandridæ filius 576
Archidices fama per Græciam 160
Archilochus Parius 6 eius Iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium 33 arcus semper intentus, rumpitur 178 arcus ab Æthiope Persarum regi missus 192. 196 arcus Herculis 258
Arcadibus præstantiores se iudicant Lacedæmonii 28 de eorum terra occupanda consulunt oraculum *ibid.* arcades 68 arcadas aduersus Spartam sollicitat Cleomenes 407 arcadum prœlium 600
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, post patrem regnauit 7 ab eo acta *ib.*
Areius pagus Athenienſium 545
arenæ cumuli Cambysis exercitū obruunt 194
Argadeus, Iouis filius 355
Argæus Philippi pater 580 Perdiccæ filius *ib.*
Arganthonii regis cum Phocensibus amicitia 75
arganthonius Tartessi rex 74. 75 eius vitæ tempus, & mors 75
argentum apud Scythas non in vsu 280 argentum Aryandicum 316 argenti ferax Lydia 348
Argilus Græca vrbs 477
Argi lucus 409
Argiopius dictus Meloeis amnis 609
Argis & Opis virgines Hyperboreæ 267 earum hymni, sepulcrum *ibid.*
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex 4 Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos *ibid.*
argos Græciæ ciuitates omnes antecellens 1 argos viris desolatum 411 argos Persis quàm amica 493
Argos, lucum sic dictum, capit Cleomenes, quum argos ciuitatem capturum se speraret 410
Argiuæ fœminæ à Phœnicibus raptæ 1 argiuarum mulierum furor & insania 599. 600 argiui mercede à Pisistrato conducti, contra athenienses 16 argiuorum regio 37 argiuorum cum Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea 37 argiui cur se superiores Lacedæmoniis dicant 38 argiui à Lacedæmoniis vincuntur 38 argiuorum lex 38 argiui cur tonsis capitibus quum antea criniti *ib.* argiui musica præstantes inter Græcos 242 argiui contra athenienses ab Æginetis accersūtur 363 argiui auxilia negāt Æginetis 415 argiuorum quinquaginta Cleomenes interemit 410 argiuorū serui res & magistratus dominorum suscipiunt 411 à filiis cæsorum pòst electi, Tirynthem obtinent *ibidem* eorum bellum diuturnum cum dominis *ibidem* argiuorum sex millia à Lacedæmoniis interempta 491. 492 argiui cum Lacedæmoniis pacisci volunt, 491 *part.* tem imperii à Lacedæmoniis poscunt 492 argiuorum responsum de auxilio contra Medos ferendo 491. argiuorum nuntii Susa missi 493 argiui, Persæ in Græciam accersitores 493 cur, *ibid.* argiuorum tyrannus Phidon 429 argiui contra Thebas cum Polynice militantes 595 argiuorum prœlium 603
Argippæi populi, qui: cani: corū victus 263 & alia *ibid.*
Argonautarum posteri Minyæ, è Lemno eiecti, à Lacedæmoniis recepti, circa vtrosque ada 307
Ariazus Gergis pater 467
Ariabignes, Darii filius, præfectus classi Xerxis 470. 559 Xerxis frater *ibid.* eius interitus *ibid.*
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit arabū rex 185
Aridius Nerbalus Arbali, dux in classe Xerxis 471
Aridolis Alabandensium tyrannus 511
Ariena, Astyagi cur & à quibus nuptum data 33 Alyattis filia 33 aries sacra vena à Thebanis sepelitur 119
Ariaramnes 443 vir Persa, amicus regis: ei cum Phœnicibus caput præcisum 559
Arii 227
arii in exercitu Xerxis militantes 464 eorum armatura & corū dux *ibid.*
arii dicti Medi 463
arima Scythæ vnum vocant 264
Arimaspi 234 viri vnoculi *ibid.* qui & vbi *ibid.* & 259
Arimaspei versus 260
ariolus Amphilytus acarnen 26
Ariomardus, Artyphij germanus Caspiorum dux 466
ariomardus, Darii & Parmyis filius 466 dux Moschorum & Tibarenorum *ibid.*
Arion Methymnæus, citharœdus 9 primus docuit dithyrambum *ibid.* delphino insidens vectus ad Tænaron *ibid.* fabu-

de Arione *ibid.* & 10 Arion in cuſtodia detentus *ibid.*
Arionis donarium apud Tęnarum 10
Ariphron Xanthippi pater 431 576
Aripithes Scylæ pater 282 rex Scytharum *ibid.* quomodo occiſus 283
Arisba Methymnæis ſubiecta 70 cur, *ibid.*
Ariſtagoras Cymæus Æolum tyrannus 305
ariſtagoras Cyzicenus *ib.*
ariſtagoras, Molpagoræ filius, Hiſtiæi gener, ac conſobrinus 339 Mileti procurator *ibid.* à Naxiis exulibus ſollicitatur ad eos reducendos 340 rationes ab eo initæ & circa eum & Naxios acta *ibid.* ariſtagoras Artapherni ſuadet Naxum ducere exercitum 340 ariſtagoræ cum Megabate diſſenſio Naxios inuat 341. 342 ariſtagoræ bellum contra Perſas diſſuadet Hecatæus 343 ariſtagoras à Dario deficit 343 Mileſiorum ſtatum immutat, tyrannides alias euertit 343. 344 Spartam miſſus ad ſocietatem comparandam 344 eius oratio ad Cleomenem pro auxilio reportando 347 eius & Cleomenis collocutiones 347. 348 *& ſ.* circa eos acta *ibid.* ariſtagoras ad filiam Cleomenis admitti vult 348 admiſſus quale reſponſum tulerit 348 Sparta excedit 349 ariſtagoras, vir ſolers & prudẽs in quo lapſus 349 à Cleomene eiectus Athenas venit 371 eadem proponit quæ Lacedæmoniis *ibid.* voti compos fit & quomodo 371 ariſtagoræ oratio ad Ionas, eos ad defectionem ſollicitans 371. 372 conſilium Ionibus damnoſum 371 expeditio contra Sardis 371 372 ariſtagoras mentis impos 380 de fuga deliberat *ibid.* eius varia conſilia in tantis perturbationibus *ibid.* ariſtagoras cũ exercitu in Thracia interemptus 380 ariſtagoras Mileſius Perſarum ſeruus 439
Ariſtagoræ frater Charopinus 372
Ariſtagoras Heraclidis filius 343. captus *ibid.*
Ariſtagoras Hegeſiſtrati pater 622
Ariſteas Adimanti filius 485
Ariſteus Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius 259
De Ariſteo ſermo 260. 261 *& ſeq.*
Ariſtides Lyſimachi filius, 555. 561 Athenienſis, in exilium à populo eiectus 555 ariſtides Themiſtocli haud amicus 554 ſimultatem miſſam facit pro bono communi patriæ *ibid.* ariſtides vir optimus Athenienſium atque iuſtiſſimus 555 ariſtides nuntium affert Græcos vndique ad Salaminem circumuentos 555. 556 ariſtidis res geſtæ 561 ariſtides dux Athenienſium ad Platæas 597
Ariſtocrates, Caſambi pater 407
Ariſtocypрus, Soliorum rex 377
Philocypri filius *ibid.* eius interitus *ibid.*
Ariſtodemus 308 eius liberi *ibid.* ariſtodemus 398 eius interitus *ibid.*
ariſtodemus 523
ariſtodemus à Leonida remiſſus 523 fugax dictus, *ibid.* ariſtodemus probro notatus 523 culpam in pugnam ad Platæas delet *ibid.* ariſtodemus qui ſolus trecentorum quòd ex Thermopylis euaſiſſet, dedecus accepit & ſi præclarè ad Platæas ſe geſſit, inuidiam tamen non vitauit & detractionem 615 honore de ſuis ſtorum caruit *ibid.*
ariſtodemi vxor Ægina 398
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius 514. 576
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus 73. ariſtodici acta circa Pactyam 73 oraculum tentat *ibid.*
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi 351
Ariſtolaidis filius Lycurgus 24
Ariſtomachus 398
Ariſtomachus Cleonidæi filius 514
ariſtomachus Cleodæi filius 576
ariſton Byzantius 305
Ariſton rex Spartæ 402 circa eius vxores duas & tertiam acta 402 ariſtonis commentum vt Ageti vxorem ſibi ducat 403 ariſton Demarati pater 403 eius dictum ſuper filio nato *ibid.*
Ariſton & Anaxandridas Spartiatarum reges 29
Ariſtonis vxor ex heroë Aſtrobaco grauida 405
Ariſtonice Pythia 487
Ariſtonymus Cliſthenis pater 428
Ariſtophantus, Cobonis pater 404
Ariſtophilides Tarentinorum rex 244 exploratores Perſas detinet *ibid.*
Arizanti Medorum gens 48
arma Martia ſponte extra templũ Delphicum apparent 540 arma Perſarum 455 armorum genera populorum qui erant in Xerxis exercitu 462. 463. 464. *& ſeq.*
armatura comitatus Xerxis in Græciam 455 armatura Maſiſtii optima 593
Armenii cum Xerxe militantes 465 eorum armatura & dux *ibid.*
Armenus mons 32
Arpoxais Targitai apud Scythas filius 256
Arſamenes, pater Hyſtaſpis Darii patris 96
arſamenes Darii filius, Vtiorũ & Mycorum dux 464
Arſames Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ 465 dux Arabum & Æthiopum *ibid.*
Arſannes 443
artaba, menſura Perſica 88
Artabanus, bellum cõtra Scythas Dario diſſuadet 285
artabani, Hyſtaſpis filii, Darii fratris, Xerxis patrui, oratio, qua diſſuadet bellum Græcis inferre 440 artabano interdictum Xerxem ſequi in Græciam *ibid.* artabanus in regio ſolio ſedet, in cubili regio dormit, regis amictum induit 445. 446 artabani oratio priori cõtraria 446 artabanus comes expeditionis in Græciam, cui antea fuerat interdictum 456 artabanus, belli in Græciam diſſuaſor, Tiri ntatæchmæ pater 467 artabani ſententia de Xerxis expeditione, eius cum Xerxe colloquium, vtriuſque rationes 457. 458 *& ſeq.* artabanus domum à Xerxe remiſſus 459. 460 ei ſceptrũ à Xerxe permiſſum *ibid.*
artabanus artyphii pater 464
artabanus Bagaſacis pater 466
artabanus Tigranis pater 536
Artabates Pharnazatris pater 464
Artabazi filius Tritæchmes 88 artabazus Choraſmiorũ & Parthorum dux, Pharnacis filius 464 artabazus, Pharnacis filius, vir illuſtris 574 eius res geſtæ *ibid.* cum Mardonio remanet in Europa *ibid.* artabazi exercitum ad Potidæã maris æſtus & reſtagnatio affligit 575 cauſa tanti mali vnde orta *ibid.* circa artabazum & Potidæenſes acta 575 artabazis Pharnacis filii, cum Mardonio colloquium, & conſilium eiuſdem de pugna non incipienda 602 artabazus, diſſuaſor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio ſuſcipiendæ 612 eius conſilia & res geſtæ & fuga, defuncto Mardonio 612. *& ſeq.* artabazus fuga quomodo per Theſſaliam ſit elapſus 621
Artace 392 incenſa *ibid.*
Artacia vrbs 265
Artachæus artæi pater 448
Artachæus, Hotaſpis filius 463
Artachæes, foſſæ apud Acanthum faciendæ præfectus 478 eius interitus *ibid.* ſtatura *ibid.* funus *ibidem*
artachæi ſacrificatur ab Acanthiis ex oraculo 478
artachæus Artayntæ pater 575
Artæus, artachæi 448
artæus azanis pater 464
Artaphernes Darii frater ex patre, Sardibus præfectus 338. 358 artaphernes ſolicitatur ab ariſtagora ad reducendos Naxiorum exules 340 circa eos acta *ibid. & ſeq.* artaphernis exercitus ariſtagoræ miſſus, duce Megabate 341
artaphernes contra Ionas delectus imperator 380 res geſtæ *ibid.* artaphernis dictum 381
artaphernes, artaphernis Darii fratris filius, contra athenas miſſus 416
artaphernis filius, Datis ad Marathonem collega, 466 dux Lydorum & Myſorum *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis 475. 493
Artayctes, Choraſmis, dux Macronum & Moſynœcorum 466 Seſti præſes *ibid.* artayctes Xerxis prætor 633 præfectus Seſti *ibid.* vir facinoroſus in Proteſilai pecunias *ibid.* in mulierum concubitibus *ibid.* in fœminas in templo Proteſilai 452 in manus atheniẽſium vt venerit 634 ſuſpenſus p. 625 ſuſpenſus filio ante patris oculos ſaxis obruto 634 alia circa eum acta *ibid.* eius auus paternus artembares 635
artayctæ filius coram patre ſaxis obrutus 634
Artayntes Artachæi, dux claſſis à Xerxe relictæ 575 artayntes dux in claſſe Perſarum, profugus 627 artayntes probris impetitus à Maſiſte 629 Maſiſtem interficere vult *ibid.* à Xenagora humi eliditur 629
Artaynta, Maſiſtæ filia, Dario filio à Xerxe collocata, & ab eodẽ adamata 630
Arteatæ, Perſarum genus 60
Artembares vir inter Medos clarus 54 artembaris filius à Cyro verberibus affectus inter ludendum *ibid.* artembaris querelæ propter verbera filio inflicta 54. 55.
Artembares auus paternus Artayctæ qui apud Perſas orationem habuit 625 quam, *ibid.* eius oratio ad Cyrum de Perſica regione relinquenda & meliore eligenda 635
Artemiſia contra Græcos expeditionem ſequuta 471 eius genus & animi præſtantia, virilitas *ib.* eius imperium *ibid.* ad bellum ſponte animata *ibid.* artemiſiæ naues poſt Sidonias illuſtriſſimæ 472 ſententiæ inter ſocios omnes, optimæ *ibid.* artemiſiæ conſilium de non tentanda ad Salaminem pugna 551 prudens *ib.* ſed non vincit 552 artemiſiæ facinus, quo ſeruata eſt & à Xerxe laudata 558 artemiſia nauẽ Calyndenſem impingit & demergit 558 artemiſiam inſequitur Aminias Palleneus, & vt ſeruata 560 præmium propoſitum ei qui viuam cepiſſet, & quantum *ibid.*
artemiſia in concilium à Xerxe adhibita: de relinquenda Græcia eius conſilium 564 Artemiſiam dimittit Xerxes, deducendos ei dat liberos regios 565
Artemidis. i. Dianæ, templum 504
Artemiſium 267. 503
Artimpaſa, Venus 275
Artiſcus amnis 288
Artobazanes, Darii filius, cũ Xerxe de regno contendit 436
Artochmes, Darij gener, Phrygũ & Armeniorum dux 465
Artontes, Bagæi pater 240
artontes, Mardonii filius 620
Artoxerxes id eſt, *μέγας ἀρήιος*, magnus bellator 417
Artybius vir inter Perſas eximius 376
Artybii interitus *ibid.*
Artybii equus qualia edoctus 377
Artyphius filius Artabani, Gandarũ. um & Dadicarum dux 464

artyphius Ariomardi germanus 464
Artyſtona ex vxoribus Dario maximè adamata 465 cum talari ex auro tunica à Dario efficta *ibid.* Gobryæ mater *ibid.* Cyri filia *ibid.*
arura quid 175
aruſpex Deiphonus 623
Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe factus 316 eius mortis cauſa *ibid.*
aryandicum argentum 316
Aſbyſtæ Libyes 317 eorum deſcriptio *ibid.*
Aſcalon Palæſtinæ vrbs 49
aſchy, quid 263
Aſia, Promethei vxor 271
aſia qualis & quanta 268 aſia Libyæ par 270 aſiam Europæ parem faciunt nõnulli 267 aſia India tenus habitatur 268 aſiæ nomen vnde fuerit impoſitum 271
aſiam Perſæ putant ſibi neceſſitudine coniunctam 3 aſiæ ſuperioris imperio potiti aſſyrii, & quãdiu 46 aſiam ſubigit Phraortes 48 aſiæ imperium amittunt Medi 49 aſiæ imperio Scythæ potiuntur *ib.* aſiæ imperium tenuerunt Scythæ annis 28 p. 50
Aſiæ quædam planities 234
Aſias tribus, Sardis ſic vocata 271
Aſina ciuitas 553
aſinos ſingulos ſingula nauigia per flumen Babylonem commeantia, eóſque viuos, habentia 90 aſinorum vox Darianis multum auxiliatur contra equos Scytharum, quomodo 301 aſinos, fugiens Darius, in caſtris relinquit, cur 303.304 aſini cornibus præditi, vbi 324 aſini nunquam bibentes 324
aſinarii cum matre Demarati concubitus 405
Aſius Cotyis filius, filii Manei, 271 Aſiam denominauit *ibid.*
Aſmach, id eſt, ſiniſtræ regiæ aſſiſtentes 112
Aſonides 505
Aſopii 589
Aſopi filiæ Thebe & Ægina 360
aſopus amnis 512.589.597 Thebanis limes factus ab Atheniẽſibus 422
Aſopodorus Timandri filius 613
Aſpathines è Perſarum primoribus 215 in femore percuſſus à mago 219
aſphaltus Babylonica 82 aſphaltus è puteo hauritur, vbi 426
Aſſa vrbs 480
Aſſeſus, & Aſſeſſia Minerua 8
Aſſyria, quæ & vbi 107.268 eius ſiccitas 89 eius oppida celeberrima 81 horum eſt Ninus 48
aſſyrii à Græcis dicti Syrii 463 aſſyrii quandiu Aſiæ ſuperioris imperio potiti 46 ab aſſyriis Medi deficiunt 46 aſſyrii ab illis ſubiguntur 50 *Alia de aſſyriis vide* 46.48. 49. 50. & 81. 89. 463
Aſter, Anchimolii pater 353
Aſtrobacus heros, Demarati pater 406 eius conditorium *ibid.*
Aſtyages, Cyaxaris filius 19 Medorum rex 32 33.50 auus maternus Cyri 34 eius dominatio à Cyro ſublata 19 à Cyro capitur 32 bello victus, tenetur 34 eius filia, Mandane 50 *De Aſtyage plura vide* 50.51.55.56.57. 58. & 60 61.62
aſtyagis & Cræſi affinitas 32 vnde orta *ibid.* & 33
Aſychis Mycerini ſucceſſor 160 res ab eo geſtæ *ibid. & ſeq.*
Atarbechis vrbs 118 per Atarnem ad vrbem Carinam itur 456
Atarnes Hydaſpis Arſamæi filius 521 Darij regis frater *ibid.* Phratagunæ pater 521
Athamas Æoli filius inito cũ Ino conſilio, necem Phryxo machinatur 511 athamantis domum ac fanum veneratur Xerxes 512
Athenades Trachinius 517
Athenagoras, Archeſtratidæ filius, legatus Samius 622
Athenæ, Ionicarum vrbium ſola quondam inſignis 67 earum tyrannus Piſiſtratus 24 tyrannis liberatę 351.353 captæ 544.585 earum muri à Medo ambuſti 359 à Mardonio incenſæ 589
athenienſium origo vetus 497 athen. ſub Pelaſgis, erant Pelaſgi, Cranai dicti: ſub rege Cecrope, Cecropidæ: Erechtheo imperium adepto, Athenienſes vocati: deinde Ionęs, ab Ione Xuthi filio 542.543
Ionęs appellitari nolebãt 67 Ionibus auxiliantur aduerſus Perſas 371 Ionęs ab illis deſeruntur 373 inter Græcos ſapientia primi 25 eorum prudentia 529. 596 eorum virtus in prœlio 614. 627 laus fortitudinis ad Marathonem ab illis parta 419. 424. 596 athenienſ. trecẽtorum virtus 592 athen. Græciæ liberatores, & regis repulſores 486 nautici primùm facti 489 in pugna nauali præſtantiſſimi p ſt Ægineta 550 athenienſium vires è nauibus quantæ 548 *Vide Athenienſes & Aginetæ.*
Athenienſibus leges à Solone cõditæ 12 iureiurando à Solone adacti ad eas ſeruandas *ib.* Ath. diis duodecim rem diuinam facientes 421 athenienſium filij Naxum à Piſiſtrato tranſlati 27 athenienſium vxores vxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, poſt obrutum à ſuis maritis Lycidam 585 Athen. vxores quendam, qui vnus ex omnibus erat è bello redux, fibulis cõfecerunt 363 propterea earum veſtis Doris in Iadem mutata 364 athenienſium vxores à Pelaſgis raptæ 433 athenienſium prytaneum 88 athenienſium tribus 356 quando earum nomina fuerint immutata 356 athen. panegyries, *id eſt, publice conuentus* 423 athenienſium edictum 541
athenienſium imperio vt potitus ſit Piſiſtratus, & quæ poſtea fecerit 25.27 athen. tyrannis liberati omnium Gr. primi 355.360 ſub tyrannis infirmi, parta libertate validiſſimi 365 athenienſium duo potentiſſimi poſt tyrannos pulſos, Cliſthenes & Iſagoras 355
athen. & Laced. Græcorum præſtãtiſſimi 23 ath. quantum Lacedæmoniis deferãt 497 ath. ad murorum oppugnationem Lacedæmoniis antecellunt 614 athenienſium vxores & liberos alere volunt Laced. & alii ſocii, durante bello Medico 582
athenienſium pulchræ res geſtæ præ Tegeatis 595 athenienſes Tegeatis digniores habiti *ibid.*
athenienſes inter & Æginetas geſta 362.397.414.416.489 in Atheniẽſium & Æginetarum præſidio mare contra Xerxem 513 athenienſes in pugna nauali præſtantiſſ. poſt Æginetas 560 Græcorum præſtantiſſ. in pugna nauali ad Euboeam 528. 533 athenienſium duces nolunt ferre Græci claſſiarii 528
athenienſium prœlium cum finitimis apud Eleuſinem 13 contra Peloponnenſes egrediuntur 358 eos vincunt *ibid. & ſeq.* athenienſium conflictus cum Medis 424 eorum exercitus vt inſtructus 423 athenienſium contra Caryſtios bellum 628 athenienſes Seſtũ obſident 631 athenienſes vrbem deſerunt 541
athenienſium arx occupata à Cleomene 358 vrbem deſerunt 541.542 athenienſes ſuperſtites cum arce obſeſſi 544. 545 vt capti & tractati 545
atheniẽſes Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem 358 Dario terram & aquam promittunt legati, *ib.* eo nomine accuſati *ibid.* Sardis inuadunt 435 apud Darium ſemper inſimulati 416 contra eos expeditio ſumpta *ibid.* athenienſium victoria de Perſis 424 athenienſium iniuriæ Perſis illatæ 439 initium pugnæ contra barbaros fecerũt 557 præcipui Perſicæ cladis autores 558 in Salaminem quomodo tranſierint 585
inter athen. Hippiam & Artaphernem geſta 370.371
atheniẽſium legatio Spartam miſſa 586 athen. oratio 586 athen. orationes duæ 582
Attica multo magis ad auſtrum vergit quàm Lemnus 434 attica Cherſoneſus 435 attica regio non equitabilis 589 attica gens, quæ Pelaſgica erat, quum in Hellenes tranſiit, linguam Pelaſgorum perdidit 23 atticus medimnus 88 medimnus farinæ, *non adiecto Vocab.* atticus 400 atticarum fœminarum veſtis Doris in Iadẽ mutata 363 atticarum mulierum cædes, poſt cæſos earum filios 434 attica oppreſſa à Piſiſtrato 24 atticã quater ingreſſi Dores 359 atticæ magnam partem vaſtant Perſæ 499
Athos mons 396.448 eius deſcriptio *ibid.* circa athon iactura claſſis Perſicæ 416 cum effodiunt Perſarum copiæ 448 *Vide &* 480
Athres fluuius 272
Athibitana plaga 175
Atlas fluuius 272
atlas mons 322 eius deſcriptio 322
atlantes ſolem cur execrantur, 322 vnde dicti *ibidem* atlantes, homines innominati 322 eorum deſcriptio *ibid.*
atlanticum mare 93
Atoſſa, Smerdis ſoror 214 atoſſa Cambyſis ſoror & Smerdis, eadem Cambyſis vxor & magi 224 poſt Darii *ibid.* Xerxis mater 436 atoſſæ vlcus in mammilla, à quo & quomodo ſanatum 242 atoſſæ potentia apud Darium 436
Atramyttium vrbs 456
atrayntes, Ieramitis filius, dux eorum qui Pactyes vocabantur 464
Atraginus, Mardonium comitio excipit Thebis 589. *Vide & eo Attica, Vide poſt Athenæ & Atheniẽſes*
Atys Cræſi filius, 4 inter æquales primus 15 de atys filio ſomnium Cræſi 15 ſomnio territus accipit filio vxorem Cræſus 15
atys, pater Lydi, à quo totus pop. cognominatus eſt Lydus 4 atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Tyrrhen pater 45
AVchatæ Scytharum genus 256
AVras & Atlas fluuii ex Hæmi rugis fluentes 272
auri maiorem partem quomodo Indi ſibi comparent 230. 231 aurũ apud Indos multi & ſpatioſi mõtes ſuggerunt *Cteſ.* 682 auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis 234 auri ramenta quæ è Tmolo deuehuntur 44 auri ramẽta è quodam lacu vt virgines è limo extrahant 325 auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, & donatæ paterę aureæ ſex, pondo triginta talentorum 6 auro & argento illata tentoria 618 ex auro & argneto à quo primùm percuſſi nummi 44 aurum adhibent ad omnia armorum genera Maſſagetæ 99 auro & argento conſtrati lecti 618 auro merces commutant Carthag ci Libybus 326 aurum pro ære mercãtur Æginętæ à ſeruis 61 auro quantum ferre poſſit donatur Alcmæon à Cræſo 42 aurum ſacrum à regibus cuſtoditum apud Scythas 256 aur quod erat in Theſauris Dari quomodo liquefieret & ſeruaretur 227 omne aurum ribis atque argentum è muris diſperſit in Strymonẽ Boges 4
aureus tripes apud Delphos 618 aurea phiala in balneo He

257 aurei crateres & phialæ, & alia vaſa potoria necnon ſacci ſuper plauſtra, interluscentibus intus incluſis ex auro & argento lebetibus 618 aurea pocula oblata ſibi Cleomenes recuſat accipere 249 aureum aratrum, iugum, ſecuris, & phiala, cœlo delapſa in Scythiam: & circa illa oſtentum 256 aureæ compedes Democedi datæ 241 aureis catenis alligati apud Æthiopes illi qui ſunt in carcere, 193 aureum & argēteum nummum primi Lydi ad vtendum percuſſerunt 44

Aureacca arena, quę à formicis egeritur 230

aures hominibus magis incredulæ quàm oculi 4 aures ianitori Darii & alteri ab Intapher ne præciſæ 235 aures ſibi præcidit Zopyrus 251 aures Patarbemi ab Apria præciſæ & cur 174

AVſchiſæ Libyes 317

AVſes 320 aratores 324

auſter pluuioſiſſimus 110

Auteſion 308.398

Autodicus Cleadis pater 620

AVtomoli 112

Autonous & Phylacus heroes, eorum fana 541

Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra 361. 362

auxilia euocata à Crœſo 37.38 auxilia Polycratis Cambyſi miſſa 203 quò deuenerint *ibid.* auxilia Theſſalorum à Piſiſtratidis euocata 353 auxilia Æginetarum contra Athenienſes The banis data 361 auxilia Lydis veniunt à Perſis 373 auxilia Ionum Mileſiis lata 383 auxilia Spartanorū contra Medos miſſa Athenas, ſed ſerò 426

Axius fluuius 480

Azanes Artæi Sogdiorum dux 464

Aziris, à Cyrenæis habitata 317

Aziriſtum vrbs à quo & vbi condita 313

Azotes, Syriæ vrbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit 171

B

BAbylon vrbs quæ & quanta 81 *& ſeq.* Babylonis centum portę 82 babylon vt extructa *ibid. & ſeq.* babylon in duas diremptа regiones 85 babylon primò capta, à Cyro 88 eius potentia *ibid.* tertiam aſiæ partem æquat *ibid.* eius principatus ſiue ſatrapia longè maxima *ib.* babylon ſecundò capta 253 quomodo tractata à Dario *ib.*

à Babyloniis Græci quæ acceperint 145

Babyloniorum leges 90 amictus & cultus *ib.* nauigia 89 ſepulcra 92 luctus funebres 92 cum mulieribus vt miſceantur 92 eorum tres tribus nullo alio niſi piſcibus victitant 93

Babyloniorum fœdus cum Crœſo initum 35 babyloniorū cum Cyro conflictus 87 babyloniorum rebellio, ad bellum apparatus 249 obſidentur 250 mulieres ſtrangulant, ne rem frumentariam abſumant *ibid.* babyloniorum tria millia patibulis affixa 253 babyloniorum tyrannus Labynetus 35 babylonii reges 84

Babylonica regio 89

Babylonicum talentum quid valeat 225

Bacchi feſtum 122 & eius ſacra 134 à Smyrnæis celebrata 69 bacchi delubrum 287

Bacchanalia Scythæ cur improbant 283

Bacchiadæ apud Corinthios 366

Bacidis oraculum 534.403 de pugna nauali Xerxis 561

Bactrii in Xerxis exercitu militātes 493 eorum dux & armatura 463.464 Bactrii Xerxis equites 468

Badres Paſargades nauticis copiis dux contra Barcæos 316 Badres Hyſtanis filius, Cabeleum & Milyarum dux 466

Bagæus, Artontis filius, ad Oroētē interimendum delectus 240 bagæus Mardontis pater 575

Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum 466

balteus Herculis 258 in extrema commiſſura habens phialam auream *ibid.*

barba prolixa naſcēs ſacrificæ ſeu antiſtitæ Mineruæ, eſt ominoſa 80. 565 barbam quibuſvis aliis hominibus promiſſiorem geſtant Pygmæi *Ctef.* 681

barbara gens minus dextra quàm Græca 25 *Vel potius*, minus dexteritatis habet. barbaros potius quàm Græcos in mortuum ſæuire decet: atque hoc illis exprobratur 618 barbarorum vociferatio in pugna 610 barbarorum fuga cum Artabazo 612 barbarorum ingēs ſtrages 425.514

Barcæ, nomen vici Bactrianæ regionis, barcæis donati 329

Barce à quibus & quomodo condita 314 obſeſſa 327

barcæi Cambyſi ſe dedunt 187

barcæi, interfectores Arceſilai 316.317 circa eos & Perſas acta 327 barcæi à Pheretima, Arceſilai matre, vt miſere tractati 328 barcæi ad Darium tranſportati, vico Bactrianę regionis donati 329

Bares dux Cyrenen vult diripi 328 obſtat Amaſis *ibid.*

baris nauigii nomen 140

Baſilides Herodoti pater 576

baſſaria, ferę quædam 324

Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina 309.311 batti vitium linguæ, 311 vnde dictus ſit battus 311 batto regi honores habiti 314 batti filia Amaſis vxor 180 battum Libyes regem appellant 311 Battus Arceſilai pater 313 Battus Zoę conditor *ibid.*

Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor 314

Battus tertius, felix appellatus 313

Battiadæ inter cæteros barcæos cur non direpti 328

de beatitudine Crœſo interrogāti, Solonis reſponſum 12 beatus ante obitum nemo appellandus 14.15 beatus ex viuentibus nemo 40 beatiſſimum omnium Tellum Athenienſem cur Solon iudicarit 12 beatos poſt Tellum Athenienſem quos iudicarit Solon 13 beatum ſe prædicat Xerxes 456 beatorum inſula, regio ſic dicta 194

beccos, id eſt, panis, Phrygia lingua 101 prima vox à pueris edita coram quibus nemo vocem ediditſet *ibid.*

bellariis multis vtuntur Perſæ 63 *Bellum.* In bello quomodo ſe gerant Scythæ erga mortuos & captiuos 277 E bello & rapto viuere, pulchrum apud Thraces 331 *Bella Varia ab Herodoto deſcribuntur, quorum vnum quodque, vide in nominibus eorum à quibus geſtum eſt.*

Belus, cuius nepos Argon, Sardiū rex 4 belus Cephei filius 463

Bermius mons 579

Beſſi vaticinantes 477

beſtiæ apud Ægyptios ſacræ 128. 129. *& ſeq.*

Bias Prienæus, Sardis à Crœſo interrogatus, quid reſponderit 11 eius ſaluberrimum conſilium Ionibus datum 77

Bias Melampodis frater 600

Biſaltes, Apollophanis filius, Abydenus 389

Biſaltia regio vbi 477 Biſalteorum rex & terræ Creſtonicæ 570.571 eius admirandum facinus *ibid.* contra Grecos militare non vult *ibid.* quomodo filios qui contra Græciam militarant, puniuit 571

Biſanthes vrbs in Helleſpōto 485

Biſtonie lacus 476

Bito & Cleobis beati à Solone poſt Tellum Athenienſem iudicati 13 bitonis & Cleobis interitus *ib.* eorū effigies apud Delphos collocatæ *ibid.*

Bithyni à Crœſo ſubacti 12 bithyni, Thraces pòſt dicti 466

Bœbeis lacus (*Vel potius* palus) 482

Bœotia 123 bœoti 513 bœoti OEnoen Athenienſium occupant 358 bœoti Chalcidenſibus auxiliantur 359 eorum captiui & clades 359 bœoti cum Medis vniuerſi ſentientes 539 bœotorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes 613

Boges à Xerxe valde laudatus 475 in rogum ſe coniicit *ibid.*

Bolbitinum oſtium 107

Bongrus fluuius 272

bonis hominibus vſuuenit vt malos habeant ſeruos 551

Boreas Athenienſium gener, quomodo 508. 509 boreas contra Xerxem inuocatus, eius claſſem perdit 509

Boryſthenes fluuius 256.272.274

boryſthenitarū emporium 260

boryes feræ vbi gignantur 325

boues erga quomodo ſe gerāt Ægyptii 108.
Cyrenæos v
Iſidem 323 b
à Demarato
adhibitis 405
nes duo iugu
ſtrum quo m
templum trah
cornua non
boues præpo
cornua inflex
tes *ib.* boue
dibus cornibu
Pygmæorum

Boſphorus Cim
phorus Thra
rus Thracius
Boſphorus

Bottiæi, populus
terra ſiue bott
481

Branchidę, popu
Apollinis 19 b
rum, ſiue oræ
culum Apoll.
19.43.72

è Braurone fœm
prædati Pelaſ

Briantica regio,

Bryges, qui po
465

Brygi, populus
bubali

Bubares, Megab
578

Bubaſtis vrbs 1
Ægyptiacè, Di
Bubaſtis, D
171 bubaſtian
bana, vna è
175

Bucolicum oſtiu
107

Budii, Medorum

Budini populus
Bulis Spartiat
484 *item alt*
pater

Bura Achæorum

Buſæ, Medorum

Buſiris vrbs 126
175

Buris, (*Vel potiu*
gypti, vbi or
134.170

Byblesia

byblus Ægyptior
ſcriptio

Byzantium ab Io
373

Byzantii ab Otar

C

Cabalii, popul
Cabales, ex
mediam Auſc
ſed alia etiam
cales

Cabelees Meone
466 cum Xerx
eorum armatu

Cabirorum ſacra
templum quod
cet ingredi

Cadmeæ literæ

Cadmus Tyrius
genoris filius,
tans, Theram
Cadmus, Se

Cadmus Polydori pater 352 Cadmi in Bœotiam aduentus 125. 351 Cadmei 68. Cadmei Pelasgos eiiciunt 23 Cadmei ab Argiuis eiecti 352 in Cadmeos expeditio Athenienſium 595
Cadmeæ literæ 352 Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit 76
Cadmus Cous, Scythis filius 498 eius iuſtitia *ibid.* tyrannidem deponit *ibid.*
Cadytis, magna Syriæ vrbs 172 à Neco rege occupata *ibid.* vrbs Aſſyriorum Palæſtinorum, non minor quàm Sardis 184
Caicus ager qui erat Myſorum 390 Caicus fluuius 455
Caira veſtis 364
calamus Indicus *Cteſ.* 679
Calantiæ Indi 228 *Vide* Callatiæ
calaſiris veſtis nomen 134
Calaſiries Ægyptii pugnatores 174 calaſiries ſoli arti militari operam dant 175 *Vide plura ibid.*
calaſirium plagæ 175
Callatebus vrbs 451
Callatiæ, Indi 200 parentibus veſcuntur. *at pag.* 228 *Vocãtur* Calantiæ
Calliæ Phænippi filii odium in tyrannos 425 ſolus bona Piſiſtrati Athenis eiecti auſus emere 426 *alia de eodem, ibid.* Callias filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæque diligat 427
Callias Eleus Iamideorum vaticinus 346 à Crotoniatis accerſitur *ibid.*
Callias Hipponici filius 492
Calliades ſummum Athenis magiſtratum gerit 544
Calliades & Timaphernes in pugna ad Thermop. Xerxi dant conſilium *Cteſ.* 665
Callicrates, eius virtus, eius dictũ & interitus 615 callicratis ſepulcrum apud Lacedæmonios 620
Callimachus Aphidneus polemarchus 422 eius virtus & interitus 424
Callippidæ populus Scythię: iidẽ & Græcoſcythæ 261
Calliſolitani 494
Calliſta inſula 308
Calui homines cuiuſdã regionis, ab ipſo natali, itidémque fœminę caluæ 263 calui pauciſſimi apud Ægyptios 187 quid caluitiei obſtet *ibid.*
Calydnii 471
Calyndici montes 79
Calyſtrii apud Indos *Cteſ.* 684
Cambyſes, Cyri pater 19. 96.
Cambyſes Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius 53. 96. 100. 183
Cambyſi tradita in matrimonium Mandane 50 regnum Cyri ſuſcipit 100 eius cum Græcis in Ægyptios expeditio *ib.* quid eum præcipuè mouerit aduerſus Ægyptios 183 Ægypto potitus 181 Cambyſen ſibi vendicant Ægyptii 183 ex Apriæ filia genitum *ibid.* aduerſus Amaſin exercitum ducit 182. 183 cambyſes cum Arabum rege fœdus init 185 cambyſi dedunt ſe Libyes & alii munera mittunt 187 cambyſis varia bella 190 cambyſis ſtulta & temeraria expeditio in Æthiopas 193 cambyſes iubet Ammonios diripere & Iouis oraculum incendere 193 de Cambyſis inſania *Vide* 193. 194. 196 & plura de eodem *iiſdem pag. & ſeq.* item 200. 203. 210. 212. 213 necnon 225. 236
Camarina, quondam Syracuſanorum 494 Camarina euerſa à Gelone 495
Cameirus ciuitas 68
cameli 36. 468. 480 cameli Indorum 230
Camicus oppidum ab Acragantinis habitatum 501 eius obſeſſio *ibid.*
Campſa vrbs 480
Canaſtræum promontorium 480
Candaules, Myrſi filius, Sardium tyrannus 4 candaules 3 Myrſilus à Græcis cognominatus 4 Sardium tyrannus *ibid.* ad Alcæo Herculis filio oriundus 4 vxorem ſuam conſpici nudam à Gyge cupit 405 eius conſilio & dolo interimitur 6
Canobus 140 canobicum Nili oſtium 107. 146
caput nullam futuram habens 619 in capitibus inimicorum cęſorum putant Scythæ 277 ea vt ornant *ibid.* capita animantiũ non deguſtant Ægyptii 117 capita deradunt Mileſii in luctum Sybaritarum 387
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita 601
Cappadociæ fertilitas 32 eius quidam locus Pieria 34 cappadoces à Græcis Syri nominati 32. 348. 365 Phrygibus confines 348 cappadocibus bellũ infert Crœſus 32
capras Mendeſii cur non mactent 121 caprarii quo in honore apud Mendeſios 12
Capreæ & bubali apud Libyas 324
captiui immolati, & quomodo 276 captiuos ſuos quomodo tractant Tauri 292
Car fratres habuit Lydum & Myſum 78
Caria, pars Ioniæ 66 à Perſis capitur 389
Cares *Vnde* orti 78 à Crœſo ſubacti 102 eorum tria inuenta 78 *de caribus alia Vide* 78. 80. 126. 169. 186. 378. 379. 387. 470
Caricæ mulieres 68. 69
Carius Iupiter 355. carii Iouis delubrum apud Mylaſſos vetuſtiſſimum 78
Carcinitis vrbs 275. 291
Cardamyla Laconica 553
Cardia vrbs 392
Carina vrbs 456
Carinus Euæneti pater 503
Carmaniorum dominus Tanyoxaces *Cteſ.* 660
Carnia feſta 514
Carpis fluuius 272
de Carthaginienſibus & de bellis quæ ab illis aut aduerſus eos geſta ſunt lege pag. 76. 190. 499
Caryſtus 265 obſeſſa 418 in deditionẽ Perſarũ venit *ib.* Caryſtii pecuniã dãt Themiſtocli 569 contra Athen. bellum gerunt 628 Caryſtiorum ager ſiue caryſtius ager 628 vaſtatur 572
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis 407
caſiam quomodo comparant Arabes 232 vbi & quomodo naſcitur *ibid.*
Caſius mons 172. 184
Caſmena oppidum 495
Caſpatyrus vrbs 229. 270
Caſpii 226. 227 Xerxis equites 464. 468
Caſpium mare 93. 94
Caſſandane mater Cambyſis, Cyri filij 100. 183
Caſſiteros, *id eſt, ſtannum* 254 caſſiterides inſulæ *ibid.*
Caſſius mons 102
Caſtalia loci nomen 541
Caſthanæa vrbs 506
caſtor & Pollux Tyndaridæ 119 caſtores in quo lacu capiuntur 294 horum teſticuli morbis matricis auxiliantur 114
caſtra Tyriorum, locus ſic dictus 146
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum, in Ægypto dati 169
Caſtrobius, Ariſtei pater 259
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupæ 107
Cataractes amnis Mæandro par 450
Catiari & Traſpies, Scytharum genus 256
Caucaſus mons 94 228 eius altitudo & aliæ quæ in eo ſunt 94 eius incolæ 228
Caunus ab Harpago capta 81 ad Iones deficit 374 caunii 79
Cecrops rex 543 vnde cecropidæ dicti Athenienſes *ibid.*
Ceiorum cœnaculum Delphis 267
Celænæ, vbi Mæandri fontes 450 pellis Sileni Marſyæ *ibidem*
Celtæ populus 114 omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum 273
Centum appellatæ inſulæ 70
Ceos & Cynoſura 554
Cepheus Andromedæ pater 463. 492
Cephiſus Thyæ pater 505 cephiſus amnis 539
Ceraunius ſinus 80
Cercaſorum vrbs 106. 107. 140
Cercopum hedræ 198
Ceres, Ægyptiacè Iſis 171 *de cerere Vide* 154. 175. 274. 611. 612 cereris Achæiæ templum & orgia 352 cereris Eleuſiniæ templum 625. 626 cereris legiferæ ſacra 386 cereris & Proſerpinæ ſolennia 549
ceruus in Libya nullus eſt 325 cete ingentia, ad ſalſuram, ſpmis carentia 274 antacæi dicta *ib.*
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti 306 ab Otane capti 328
Chalcedonienſes à Dario mulctantur *Cteſ.* 663
Chalcidenſes oram Atticam populantur 338 Olynthum obtinent 574 illis opem ferunt Mileſii 376
Chalcidicum genus 307
Chaldæi centum millia talentorum libanoti adolent 83 chaldæi inter Aſſyrios 463 chaldæi ſacerdotes 85
Chaleſtra vrbs 480
Chalybes à Crœſo ſubacti 12
champſæ crocodili dicti 130
charadra oppidum 539
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphûs frater 139. 160
Charilus E Vnomi filius 576
Charitimides nauarchus *Cteſ.* 667. 668
Charopinus Ariſtagoræ frater 372
Chaſtanæa oppidum 508
Chemmis inſula, 170. 171 chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ 136 chemmitæ 137 chemmitana plaga 175
Cheopes *Vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampſiniti ſucceſſor 155 *Vide plura pag. eadem, & ſeq.*
Chephrenis regis Ægypti tyrannis 156
Cherſoneſi vrbes 391 euerſæ 392. cherſoneſi tyranni *Miltiades ibid.* cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſi dominio fuit 434 cherſonẽſes trachea id eſt aſperæ 191 cherſonitæ portas Athenienſibus aperiunt 634
Cherſonitarum primores in naucula coniecti à Miltiade, quomodo capti 394
Chidori fluuii aqua copijs Xerxis deficit 480 eius origo *ibid.*
Chilei viri Tegeatæ conſilii 637
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. 34 eius conſilium 24 chilo Damagneti filius 474
Chius Ionum ciuitas 67 à Perſis capta 391 chii ſoli Mileſiis opem ferunt 8 chiorum tyrannus Strattes 576 *de chiis plura Vide pag.* 67. 74. 386. 389. 391
Choaſpes fluuius 86. 348. 350 eius aquam ſolam rex potat 86
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyonia 375
Chœreæ nomen loci 418
Choraſmii populus 227. 461
Chromius Argiuus 5
Cicones gens Thraciæ 476 ciconum quondam locus fuit Serrium promontorium 461
Cilices 11. 12. 32. 348. 469. Cilices præfectura 6
Cilix Agenoris filius: vnde dicti Cilices 469 Cilix Syenneſis Oromedõtis filius dux in cl Xerxis
Cilla, Æolum ciuitas
Cimmerii 7. 49. 254. 259. 264 Cimmerius Boſphorus
Cimo Miltiadæ pater 34
Cimo Miltiadæ germanus e tre
Cimon, Miltiadis filius 4 mulctam patri impoſitam uit
cinnamomum quomodo Arabes 232 vbi gignatur, lia 23
Cinyps fluuius 319 Cinyps

Libyæ fertilis, fluuio cognominis 326.327
circuncisio Ægyptiorum 116 & aliorum quorundam populorum 143
Cissii in exercitu Xerxis militantes 463 eorum dux & eorum armatura 463 Cissii Xerxis equites 468 Cissia terra 348 Cissiæ portæ Babylonis, quæ & Belides 252
Citaris insigne regiæ dignitatis *Cteſ.* 672
Citharonis radices 592.594
Cius fluuius 272 Cius Myſia capitur 379
Cius fluuius 272
claues Cypri, promontorium ſic dictum 376
Clazomenæ Ionum ciuitas 67 hæc inuaditur ab Alyatte, qui eladem accipit 7 capitur ab Artapherne & Otane 380 Clazomeniorum theſaurus 21
Cleades Autodici filius 620
Cleander vates, genere Phigaſeus 411 Cleander & Euclides Hippocratis filii 494 Cleander Patareus Gelæ tyrannus 494
Cleobis & Bito beati à Solone poſt Tellum Athenienſem iudicati 13 Cleobis & Bitonis interitus *ib.* eorum effigies apud Delphos collocatæ *ibid.*
Cleodæus Hylli filius 398.576
Cleombrotus & Leonides gemini 345 de Cleombroto *Vide* 285, & 345.552, & 587.
Cleomenes Anaxandridæ filius 345. 354.491 Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, ſed propter genus 344 omniũ *hominum* iuſtiſſimus 249 auro non corrumpitur à Mæandrio *ibid.* diſcordia inter illum & Demaratum 398.402. 407 inter illum & Cliſthenẽ, quem tandem eiicit 357 Cleomenis & Ariſtagoræ conſilia 347. 348 inter Cleomenem & Argiuos acta 409.410 aduerſus Athenienſes bellum gerit 358.359 *alia ab eodem geſta Vide partim iiſdem pag. partim* 407. 408. 409 Cleomenes ad inſaniam redactus 347. 408. 411
Cleonæ vrbs 448
Cleonidæus *Vel potius* Cleodæus, Hylli filius 514
Clinias Alcibiadis filius Athenienſium præſtantiſſimus in claſſe contra Xerxem 533
Cliſthenes, Sicyonis tyrannus 355. 428 eius odium in Adraſtum 355 Cliſthenis & Iſagoræ factiones Athenis *ibidem* circa Cliſthenem & filiam Agariſtam ac procos acta 429.430
Cliſthenes Sicyonii Cliſthenis nepos 355.430
Clytiades *Vide in Tiſamenus*
Cnidus ciuitas 68
Cnidii Lacedæmoniorum coloni 80 Cnidiorum cum Tarentinis amicitia 245 Cnidii ſuã ditionem in inſulę formam perfodiendo tentant redigere 80 Cnidii iſthmum perfodere nolentes, impediuntur 80 Cnidii Harpago ſe dedunt 80 397
Cobo, Ariſtophanti filius 404
Codrus Athenienſium rex 359 Codrus Melanthi progenies 69 Codrus & Meláthus vnde prognati, reges Athenienſium 354 codrus Nelei pater 625
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thaſia 397
Coes Erxandri filius 290. 343. 344
Colæus, Samiæ nauis gubernator 310
Colaxais Targitai filius triſarium filiis conſtituit regnum 256
Colchi 49.142. 143. 228. 268.467 Colchicum linum Sardonicum dictum 143
Colias ora Atticæ 561
Colophon Smyrnæ conditor 7
Colophon, Ionum ciuitas 67 colophonii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur 69 *Vbi & plura*
Coloſſæ, oppidum Phrygiæ 451
coloſſi 164.169.178.179 coloſſi apud Ægyptios cuiuſque pontificis 164
comam Lacedæmonii ex quo alunt 38 comam Argiui ex quo non alunt *ibid.* comam vt alant Macæ 319 comam quomodo geſtant Maxyes 324
Combapheus eunuchus Ægyptũ Cambyſi prodit *Cteſ.* 660
Combeca vrbs 480
Combrea, ex vicinis Pellenæ vrbibus ac Thermæo ſinui conterminis vna 480
comedunt in viis Ægyptii, vẽtrem domi exonerant 115
Compſatus fluuius 476
conchylia in montibus Ægypti 105
Conon apud regem Artoxerxem *Cteſ.* 677.678
conſultant Perſæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maximè ſeriis, ſed ab iiſdem ſobriis confirmari oportet cõſilia quæ tum capta fuerint 63 conſultare bene, maximum eſt lucrum 442
Contadeſdus fluuius 288
Copais palus 577
Corcyra à Corinthiis condita 205 ei imperitat Periander 206 corcyræi 204.205.500
Coreſus in agro Epheſio 372
Corintho quadringenti aduerſus Perſam miſſi 513 corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius 368
Corinthii minimè cõtemptui habent opifices 175 corinthiorum theſaurus 21 Corinthiorum & Samiorũ ſimultates 204 corinthiorum cum Corcyræis diſcordia 205 corinthii Peloponnenſes contra Athenienſes deſerunt 358 corinthii naues vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti 414 corinthiorum fuga ſocios deſerentium 560. 561 corinthiorum virtus 627 corinthiæ mulieres vniuerſæ exutæ à Periandro 369 cur, *ibidem* Corinthia veſtis, cui ſimillima eſt Doris 364
cornua pecoribus quum non citò, aut citò naſcuntur, vnde euenit 265
Corobius quidã purpurarius 310
Coronæi, Thebanorum proximi 360
Corycium antrum 540
Corydatus Thermopylarum proditor 517 Anticyrenſis *ibid.*
Corys Arabiæ fluuius 185
Cos ciuitas cum quinque aliis à ſacrorum participatione cur remota 68
Coſmartidene Artoxerxis pellex, aut potius pallaca *Cteſ.* 671
Cotys Aſii pater 271
Cranapes, Mitrobatis filius, vnà cum patre ab Oroete cæſus 239
Cranai dicti Athenienſes 543
Craſtis, & Craſtia Minerua 346
crater, qui Croeſo portabatur, interceptus 204 crater in oſtio Ponti, à Pauſania dedicatus 285 crater Argolicus ad cuius exemplum factus crater à Samiis 310 crateres Leſbii 276
Crathis Ægarum fluuius perẽnis, à quo & Italicus ille vocatus eſt 68
Cremni emporiũ paludis Mæotidis 262
Creſton vrbs 23 creſtonæi 330 creſtoniatæ 23 creſtonicus ager 480 creſtonicæ terræ rex *Vide* Biſalteorum rex
Creta vniuerſa à barbaris habitata 79 cretes, diuinitus inſtructi 501 Iapyges Meſſapii dicti *ibid.*
Cretenſes cur auxilium non tulerint Græcis contra Perſam 501 alia *ibid. & ſeq.* circa Cretenſes & Græcos auxilia rogantes acta 500.501.502
crex auis 132
Crinippus Terilli pater 499
Criſæus campus 538
Criſcrana locus in regiis ædibus *Cteſ.* 657
criſtas galeis imponere primi oſtenderunt Cares 78
Critala in Cappadocia 449
Critinæus Anaxilai pater 499
Critobuli filia 180 Amaſis vxor *ibidem*
Critobulus Toronæus 574
Crius Polycriti filius 398 circa eum & Cleomenem acta 398
Crius, Polycriti filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis 407 Crius, Ægineta, Polycriti pater 560
crocodili deſcriptio 129.130 crocodili ſacri 166 eorum ſepulcra *ibid.* crocodili Libyæ 325 crocodilorum vrbs 166
Croeſus rex, vnde oriundus (genere altius repetito) ita vt regnum Lydorum ad illum deuenire potuerit 3 Alyattæ filius *ibid.* eius mater Carica 44 bonus vir, & religioſus, ac deorum cultor 41 Croeſi & Aſtyagis affinitas 32.33 croeſus primus Græcos ad tributum pendendũ adigit 3.11 Iones & Æoles inuadit 11 cum Ionibus inſulanis hoſpitium contrahit *ibid.* per croeſum aucta Lydorum potentia 12 Croeſi cum Solone colloquium, illius, inter alia, dicentis ſe beatiſſimũ, huius negantis 12.15 Croeſum deorum indignatio excipit 15 Gygis trucidati crimen luit 42 Croeſus Sardibus captis & ipſe capitur, & viuus ad Cyrum perducitur 39 rogo impoſitus ab Apolline *inuocato* ſeruatur, immiſſa pluuia 40.41 Croeſi filius Adraſtus vt fuerit per imprudentiam interfectus, atque vt is eum luxerit 17.18.19 *Cætera de Croeſo ſcripta, & nominatim quæ inter illum & Cyrum interceſſerunt, Vide partim in iiſdem paginis, partim in his quo illas ſequuntur. Sed his adde ex Cteſia etiã quædam à loco illo, quo eſt ex pag. 658*
Croeſi filius pro obſide datus fuit
Crophi mons 111
Croſſea regio 480
Croconiatæ genere ſunt Achæi 543 eorum cum Sybaritis bellum 346
Crotonienſes, *Vel potius* Croconiatæ medici dicti primi, ſecundi Cyrenæi 241.242
Cyrnia, Æolum ciuitas 69
cubiti regii menſura 81 cubitorum menſuræ 167 cubitus Ægyptius Samio par 175
culices ventus prohibet in altum volare 139 culicum vis ingens apud Ægyptios *ib.* contra culices ab Ægyptiis excogitata *ibid.*
Cuma ciuitas Æoliæ 69 vocatur & Phriconis *ibid.* Cumã condiderunt primarii Theſſalorum 637 Cuma capitur 380
Cumæi *ſive* Cumani oraculum conſulunt de reddendo Pactya 72 Cumæorum acta circa Pactyam 73.74 Cumæi (*potius quàm* Cymæi) tyrannum ſuum dimiſerunt 344
Cuphagoras Epizeli pater 425
Curium 377
Curienſes, Arginorum coloni 377
currus ſacer Iouis quomodo amiſſus 570 currus ſacer in Xerxis exercitu 461
curſus qui dicitur Achillis 275
cuſtodes inebriati 84
Cyaneæ inſulæ, errabundę à Græcis exiſtimatæ 286
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex, imperii ſucceſſor 32.48 acta ſub eius imperio 48.49 Cyaxares, Aſtyagis pater 19.32.33 maioribus ſuis fortior 48 in ira peracerbus 33 eius cum Lydis bellum 49 cum Scythis Aſiam obtinet 50 eius interitus & anni regni 50 Cyaxaris filius Aſtyages, regni ſucceſſor 50
Cybeles templum, Sardibus concrematum 373
Cydippa, Anaxilai vxor, Terilli filia 499
Cycladum inſularum nulla dum ſub Dario erat 340
Cydoniam in Creta condiderunt Samii 203.209
Cydra oppidum 415
Cyllyrii Syracuſanorum quõdam ſerui, dominos eiiciunt 494.
Cylon, tyrannidis affectatæ compertus 357

Cymæi, *Vide in* Cumæi
Cynegirus, fuphorionis filius, nauem aduerſariam prehenſans manu truncatur 414
Cyneſii populus 114
Cynetæ Celtarum accolæ *in vltimis ſeptentrionis plagis* 273
Cyneus Philagri pater 418
Cyno, ſiue Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis, vxor 51.52
Cyno quomodo Cyrum ſeruauerit 53
Cyno, ſemper in ore Cyri 58
Cynocephali populi 324 *& Cteſ.* 684
in Cynoſargi Herculis templum 354
Cynoſura 554
Cynurii, ſoli putantur Iones, Dores effecti 553
cypſela quid ſit 368.
Cypſelus, Eetionis filius 6 Labdæ 368 vnde nomen hoc ei impoſitum *ib.* Cypſelus Periandri pater 8.204 Miltiadæ pater 392 Cypſelus Corinthius 429 Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit 368
Cypria carmina Homeri non ſunt 149
Cyprus primùm ab Amaſi capta & tributaria facta 181 Cypri claues, promontorii nomen 376 Cypriorum lex 92.93 Cypriorum bella & defectiones 191.374.376.469
Cypriorum ſimilis lex cum Babyloniis circa concubitus mulierum cum extera 92.93
Cyranis inſula 325 lacus in ea *ibid.*
Cyrene circumfluа 316 Cyrenen, quam non diripuerant quũ in ea eſſent, adoriuntur poſtea Perſæ 328 Cyrenaicæ regionis plagæ tres admiratione dignæ 327
Cyrenæi 312.313 vbi vrbem condidere 317 Cyrenæi maritima incolunt *ibid.* Cyrenæi Cambyſi ſe dedunt 187 Cyrenæi cladem maximam inferunt Ægyptiis 173 Cyrenæorum & Ægyptiorum conflictus 313 Cyrenæi agros Libyum vaſtant *ibid.* Cyrenæorum clades à Libybus illata 314 de Cyrenæis alia *Vide pag.* 310.313.314.328 Cyrenæi medici, ſ. cundi ſunt: vt Crotoniatæ, primi 242 Cyrenæ fœminæ bouem vt obſeruant 323
Cyrmianæ Thraces 288
apud Cyrnum ciuitas à Phocenſibus condita, nomine Alalia 75 apud Cyrnum agri Caryſtii facta pugna 628
Cyrnus 499
Cyrta 670 *Cteſ.*
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris 53.96
Cyrus Perſa 57.443 Cambyſis Cyro geniti filius & Mandanes 29.50.51.53.96 Cyrus à quibus oriundus 43 Aſtyagis ex matre nepos 34 Harpagi cognatus 51 Cyrus generoſiore matre quàm patre genitus 43 Cyrus quum Harpago traditus eſſet interimendus, quomodo ſeruatus 51.52.53 ab vxore bubulci educatus 53 cur à cane educatus dicatur 58 bubulci filius cognominatus 54 vxor bubulci *Cyro* aliud quàm Cyri nomen impoſuerat 53 Cyrus muli nomine cur ſignificatus 43 Aſtyages Cyro minitatur 60 *De pueritia & educatione* Cyri *Vide alia pag.* 54. 58.60 Cyrus *laudatur pag.* 225, *Vbi docetur* pater à ſuis appellatus. *item pag.* 253 *Vbi docetur* de eo, cui comparari (*Vel potius*, cui ſe comparare) nullus vnquam Perſarum dignum ſe (*Vel* rem ſe dignam) exiſtimauit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* eius genitura, ob quã ſe exiſtimabat maius quiddam homine eſſe: *pag.* 94: & de eius felicitate, *ibidem. Sic Verò & pag.* 60 diuina quadam ſorte genitum ſe *dicit. Cyrus quæ prudenter dixerit, cùm alibi, tum pag.* 635. Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis 59.60 *& in eo quod cõmentus eſt* vt Perſas ad rebellãdum *inducere*t *pag.* 59 *& tamen ſtatìm* Gyndi amni minatur 87 Cyrus omnem Aſiam adeptus 62 Cyri cum Cræſo prælium 35.36 *& quæ hoc ſequuntur Vide pag.* 38. 39. 40. 41. 42. 45. 71 alia eius bella aduerſus Labynithũ, & aduerſus Babylonios, quorum vrbem capit: vide p. 86.87 Cyrus quum Tomyrin, Maſſagetarum reginam, *in* vxorem petiiſſet, poſtea cum illa confligit 94, *& ſeq.* tandem pugnans aduerſus eam, occumbit 98. *Vbi narrantur & quæ egerit circa eius cadauer.* Cyro mortuo regnum ſuſcipit Cambyſes 100 *Hũ adiecienda de Cyro quæ leguntur apud Cteſiam, quæ ſuſcipiunt à pag.* 658
Cythera inſula Argiuorum ditionis 37 Cythera conducibilius Lacedæmoniis obrui quã extare 325
Cytiſſorus, Phryxo genitus: eius poſterorum calamitas 511. 512
Cyzicum, vnum ex oppidis Cherſoneſi 392 Cyziceni OEbari, filio Megabyzi, ſe dediderunt 392 Cyzicenorum feſtum 282

D

Dadicæ populus 226 Dadicæ militantes in Xerxis exercitu 464 eorum dux & armatura *ibid.*
Dædalum veſtigat Minos 501
Dai, Perſarum genus 60 pecuarii *ibid.*
Damaſithymus Candaulis filius 471 dux in claſſe Xerxis *ibid.* Damaſithymus, Calyndenſium rex 558 demerſus ab Artemiſia 558
Damiæ & AVxeſiæ ſimulacra 361. 362
Danaë, Acriſii filia 399 Perſei mater 136. 137. 492 Danaes & Ionis filius Perſeus 463
Danaus & Lynceus Chemmitæ 137
Danaus Aſchandri ſocer 140 Pthii Achæi filius *ibid.*
Danai filiæ 175.181 templum Mineruæ quod Lindi eſt, extruxerunt, fugientes Ægypti *ibid.*
Danai & Xuthii in Peloponneſum aduentus 470
Daphnæ Peluſiæ 122.144
Daphnis Abydenus 305
Dardanus 378.456 Dardanei 456
Daritæ populus 226
Darius rex, Hyſtaſpis filius 84. 97. 215. 417. 435. 443 è coniuratis in magos fuit vnus 215 Darius idem ſonat quod ἐχέκιος, id eſt, *coercitor* 417 eius genus 443 Darii vxores 224 Darii liberi 187.435.464.465. 466.471. 521.559. 629 de Darii futuro regno Cyri viſio 96 Darius qua arte ad adipiſcendum regnum ſit vſus 224 Darium Perſæ aiunt fuiſſe κάπηλον (*id eſt, ſuſtitorem*) quoniam omnia quæſtui habebat 225 Darii reditus 227 aurum in theſauris reponit 227 pecuniarum ſpe fruſtratus ſepulcro Nitocridis aperto 86 vnde Græciæ infenſior redditus 435 Darii expeditiones 254. 286. 287. 288. 289. 290 *Alia eius facta præ aliis memoratu digna, Vide pag.* 145. 225. 270. 287. 303. 332. 510 *item quædam eius dicta* 254. 306. 374 eius cum Indathyrſo colloquiũ per quendam equitem 300 eius orationem pro monarchia 222 orationem ad primores Perſarum de Orœte interficiendo 239 orationem ad Iones de ponte ad Iſtrum cuſtodiendo 290 *Vide & apud Cteſiam pag.* 663
Darius Xerxis filius. Artayntam ducit, cuius amore Xerxes captus erat 630
Dariæus Xerxis filius ex Onopha Amiſtris filia *Cteſ.* 664 parricidii accuſatur 666 capite plectitur 667 eius innocentia patefit *ibid.*
Darius Xerxis filius 630
Daſcylus, Gygis pater 4
Daſcylium, præfectura cui præerat Mitrobates 236
Datis Medus cõtra Athenas miſſus à Dario 416 Datis 417 reuocat Delios fugientes *ibid.* Datis viſio 425 Datis filii, Harmamithres & Tithæus 468
Datus 616
Dauliorum oppidum incenſum 539
Dauriſes Darii gener 378 Dauriſis interitus 379! Dauriſes aduerſus Cariam tendit 380
Deceleus 615
Decelenſium circa Helenæ inueſtigationem acta 615 eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præſidendi 615 decelenſis tribus *ibid.* decima redemptionis captiuorum conſcripta 360 decimum quemque ſorte comedunt inter ſe Cambyſis milites fame adacti 194
Deioces, Phraortis pater, Cyaxaris auus 7. 32 Deioces vir ſapiens, Phraortis filius 46 ad tyrannidem Medorum aſpirat *ibidem* eiuſdem commentum in tyrannidem *ibid.*
Deiocem Medi iudicem ſuarum controuerſiarum conſtituunt, quum iuſtitiæ ſectandæ ſtudioſum eſſe illum viderent 46 Deioces ob iuſtitiæ ſpecimen rex Medorũ declaratur 47 à Deioce regnum obtinẽte acta *ibid.* quomodo ſeueritatem in exercenda iuſtitia exercuerit *ibid.* Deiocis mors *ibid.* annirgni *ibid.* Deiocis filius Phraortes imperium Medorum ſuſcipit 48
Delphonus Euenii filius Apollonĩata 622
Delphos miſſa donaria à Gyge 6 Delphi 21 apud *Delphos* primus quis munera poſuerit 7 Delphos miſſa donaria à Gyge 6 Delphi barbarorum ſtragem edunt apud Delphos 510 in numerum Delphorum aſcribi volenti ius perpetuum datum 22 Delphi in extremam formidinem redacti à Xerxe 539 Delphi vrbem deſerunt 540 Delphi deum ſuum conſulunt 540 Delphi oraculum conſulunt, pro ſe & cætera Græcia 504 *& ſeq.* Delphicum oraculum conſulit Alyattes 8 conſulit & Lycurgus 28 Delphicum oraculum 19 Delphici oraculi reſponſum ad Cræſum per Pythiam redditum 20 id vaticinium verax *nactum* ſe Cræſus exiſtimauit *ibid.* Delphicum templum ſua ſponte conflagrauit 21. 180 aliud Amphictyones trecẽtis talentis cõſtruendum locarunt 180 templum hoc Matacas eunuchus Apollinis iuſſu diripit *Cteſ.* 666
Delta Ægyptiorum 105.106 ſolum Delta, Ægyptum eſſe tunc Iones 106
delubrum Iouis Carii 78 Iouis Olympii 103 Cereris 274 Bacchi 287 Amphiarai 577 Laio & OEdipodi exſtructum 309 delubrum in fano Latonæ admirabiliſſimum 170 ex vno factum lapide *ibid.* delubra primi ſtatuere Ægyptii 102 delubra è Perſis incenſa 417
Delus expiata, quomodo 27 Delus intremiſcit 417 Deliorum fuga ob Perſas 417 Delii reuocati à Perſis & nihil paſſi *ibidem* Delium Thebanorum 425
Demaratus Ariſtonis filius 358 Spartæ rex 359 vnde & à quo genitus 403 de eius genere varia quæ circumferuntur *ibidem*

circa Demarati natiuitatem veritas 405 Demaratus mazrem ſciſcitatur cuius patris filius ſit 405 Demaratus, *id eſt, à populo Votis petitus*, vnde nomen impoſitum 403 Demaratus Cleomenem deſerit 359 Demaratus rex Spartæ Cleomenem inſimulat 398 eius genus *ibidem* Demarati cum Cleomene ſimultates & odium 402
Demarmenus Perinetadæ pater 345 item Chilonis 404
Democedes, Callipſontis filius, medicus, quantus vir, & in quæſto honore habitus 238.239.240. 241.242.243.244
democratiam laudat Otanes, improbant Megabyzus & Darius 221.222 eius incommoda *ib.* democratiam ſuadet Perſis Otanes 395 conſtituit eam in Græcia Mardonius 395
Democritus, vir illuſtris, & Naxiorum trierarchus 543
Demonax à Mantineis, Cyrenæis miſſus 314
Demonous Penthyli pater 511
Demophilus Diadromei filius 520
dens tuſſi excuſſus euanuit: & quid hac re portenderetur 421 dentes ex vno oſſe vniuerſi, tam molares quàm cæteri 619
depoſitum 412 & qualis res circa depoſitum Spartæ contigit 412.413 de depoſito nihil aliud cogitandum quàm vt repetenti reddatur 414
Deruſixi, Perſarum genus 60 aratores *ibidem*
Derbicũ cum Cyro prelium *Ctef.* 660 Derbicibus præficitur Spitades *ibid.*
Derſæi Thraciæ populus 476
Deucalion rex 23
deus eminentiſſima gaudet deprimere 442 *& alia* de deo *vide ibidem* & 15. 413. 590 deus ab Ægyptiis verberatus 158 deorum ira in nepotes etiam extenditur 484 duodecim deorũ cognomina ab Ægyptiis Græci ſunt mutuati 102 omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt 123 dii Libyum 323 dii Thracum 331 deos externos exigunt Caunii 79
Diacœle via quædam nominata 419
Diactor pater Eurydames vxoris Leutychidis 407
Diactorides Cranonius, vnus è procis Agariſtæ 429
Diadromeus Demophili pater 520
Diana Oſiris ſeu Dionyſi filia 171 Dianam Cereris filiam vnde fecerit Æſchylus *ibidem* Diana, Bubaſtis ab Ægyptiis dicta 161. 171 Dianæ feſtum 126 Dianæ feſtum apud Brauronem 433 Dianæ templum maximè memorabile apud Bubaſtin 161 Dianæ Orthoſiæ ara 287 Dianæ oraculum 134 Dianæ vrbem ſuam donant Epheſii 11
Dicæa vrbs 476
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illuſtris 549 quædam ſibi viſa narrat, Demaratum teſtem citans 549.550
Dictynnes delubrum 209 à quibus ſtructum *ibidem*
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas 522 eius dictum *ibidem*
dies, repente nox factus 33. 49 certo die non egredientur Lacedæmonii ad bellum. 429
Dindymene mater 36
Dinomenes Gelonis pater 489
Diomedis virtus 148
Dion vrbs 448
Dionyſiophanes, vir Epheſius 620 qui Mardonii cadauer ſubtraxiſſe & ſepeliſſe ferrur 620
Dionyſius Phocenſis, claſſis Ionum dux: eius ad Iones oratio 384 res ab eo geſtæ *ibid. & ſeq.* Dionyſius Phocenſis poſt cladẽ Ionũ quò deuenerit 386
Dionyſus, Apollinis & Dianæ pater 171 Dionyſus è Semele Cadmi filia genitus 165 Dionyſus ab Ioue inſutus in femore 165 Dionyſus è deorum nouiſſimis apud Græcos *ibid.* apud Ægyptios aliter *ib.* Dionyſus Oſiris dictus 165 Dionyſi feſtũ 228 Dionyſi trieterica 293 Dionyſus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo 185 ſoli dei eſſe creduntur *ibid.* Dionyſus Vrotalt dictus *ibid.*
Dipæenſium prelium 600
Dithyrambus Harmatidæi filius 522
Dithyramborum autor quis fuerit 9
Diuinatio Ægyptiorum 134 Diuinatio Naſamonum 318 Diuinãdi modus Scytharum 278 alter *ibid.*
Diuinitatis ſolers prudentia erga homines 231
Doberes 334.477
Dodona 124 Dodonæum oraculum 19 Dodonæorum antiſtites 125 Dodonæi 265
Dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa 21
Dolonci Thraces 392 ab Abſinthiis bello vexati *ibid.* oraculum conſulunt *ibid.*
Dolopes 507
Dolus à Nitocri excogitatus 85 dolo ſuperantur Barcæi 327 dolus Cyri circa Tomyrin 94
Domus ſubterraneæ Æthiopum 228 domos non poſſident Indi nonnulli 229
domeſtica mala Pſammeniti maiora quàm vt ea deflere poſſit 188
domicilia ſubterranea 166 domicilia ex micis ſalis 322 domicilia è virgultis, & verſatilia, è lemniſcis ſuſpenſa 324
dominam in matrimonium ducit Cambyſes 43
dona ad Æthiopes explorandi gratia miſſa 191 dona Amaſis Delphis data 180 dona Græcorũ Ægyptũ incolentiũ ad templum Delph. inſtaurandum 180 dona Democedi medico ab rege & vxoribus data 241 dona quantum apud milites poſſint 529 dona ei qui primus murros aſcenderit pollicetur Cyrus 38
donaria Alyattis Delphos miſſa 10 donaria Crœſi varia 43 donaria diuis data à Crœſo ex bonis aduerſarii 44 donaria Delphos à Crœſo miſſa 21 dona rurſus Delphos à Crœſo miſſa 22 donaria Delphos à Gyge miſſa 6 donaria Apollini data 172 donarium Midæ Delphos miſſum, regia ſella 7 donaria in templo Delphico 539 donarium Lacedæmoniorum 21 donaria 181 Amaſis donaria 179. 181 Pheronis regis 146 donaria Rhodopis Delphos miſſa 160 donarium Arionis apud Tænarum 10 donaria è præda Perſica 618
Dores Euryanactis pater 588
Dores 68 Dores à Crœſo ſubacti 3. 12 Dores & Iones ex inſulis egredientes in continẽti ſedes ponunt 78 Dorum prima expeditia aduerſus Aſiam 208 Dores in claſſe Xerxis militantes 470 eorum armatura *ibid.* Dores in Atticam quartò profecti 359
Dorienſes Pentapolin incolentes 67 Dorienſium principes ex Ægypto oriundi 399 Dorienſium ciuitates 553
Dorica gens vnde cognominata 23
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima vxore 345 Dorieus inter æquales primus 345 Dorieus nolens ſibi à fratre imperari, coloniã aliò ducit 345 quo delatus & quomodo expulſus 345 Doriei mors 347 eius ſepultura *ibid.* corporis ſpecies *ibidem.* Dorieus in Sicilia vita functus 514
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio 538 Doriagus Leobotis filius 514
Doriſcus 449 Doriſci præfectus 475 Doriſcus murus 462 Doriſcus, Thraciæ littus 462 campus ingens *ibid.*
Dorus Hellenis filius 23
Dotus Megafidis filius, Paphlagonum & Matienorum dux 465
Dropici, Perſarum genus 60 pecuarii *ibid.*
Drymus oppidum 539
Dryopis regio 23 Dryopes 68 Dryopum ciuitates 553 Dryxa foſſa 262
Dymanates 356
Dyma Achæorum 68
Dyras amnis 512
Dyſorum mons 335

E

Ecbatana à quo condita 47 vrbis & loci deſcriptio *ibid.* Ecbatana Syriæ 210 Ecbatana Mediæ 212
Echecrates Eetionis pater 366
Echemus Aëropi filius 595 Phegei nepos 595 Echemi & Hylli monomachia 595 Echemus Hyllum in certamine interfecit 595
Echeſtratus Hegeſis filius 514
Echinades inſulæ 104
echines murium genus ſic dictum 325
Edoni 476
Eetion Cypſeli pater & Eetion Echecratis filius 366 eius genus *ibid.* Eetioni datum oraculum 366
Eion vrbs ſuper Strymonẽ 449. 477
Elatea vrbs 539
Elbo inſula 162
Electrum vnde venire feratur 234
Elephantes ſupramodum grandes 324
Elephantina vrbs Ægypti 103. 107
Eleus, Agæi filius, vnus è procis Agariſtæ 429
apud Eleuſinem Atheniẽſium prelium 13 Eleuſinem Cleomenes cum Peloponnenſibus inuadit 358.359
Elis, Ætolorum ciuitas 553
Eleorum iuſtiſſimum ac maximũ certamen 172 arguitur 173 eleorum certamen arguunt Ægyptii *ib.* elei Minyarum oppida deleuere 309 elei ſuos duces exilio cur mulctarint 617 in eleo agro muli cur nequeant gigni 265
Eleuntini Xanthippuum orane de vltione Protheſilai ſumenda 634
Elorus flumen 494
Enagees, *id eſt piaculares* 357
Enories, diuinationem à Venere habentes 278
Enchelees 352
Eneti, qui ſunt ex Illyriis 90 eorum lex *ib.* eneti, in Adria 332
Enienſes 507
Enipeus fluuius 482
Eordi populi 507
Epaphus, qui & Apis 169.195 epaphi boues mares 117
Epheſus, ciuitas Ionum 67.104 ex epheſo ad Sardis iter 351 epheſi templum 166 epheſiis bellũ infert Crœſus 11 epheſii vrbem ſuam donant Dianæ 11 epheſii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur 69 cur, *ibidem*
Epialtes Eurydemi filius 517 Epialtes Thermopylarum proditor *ibid.* eius fuga & interitus *ibid.*
Epicydides Glauci pater 412
Epidaurus, inſula, antea OEnone dicta 543 epidaurus expugnata 207 epidauri tyrannus Procles 205 epidaurii 68 epidaurii oraculum conſulunt, quòd eorum tellus nihil produceret 361 epidauriis oleas miniſtrant Atheniẽſes, quibus cõditionibus 361 epidaurii pacta cur amplius non ſoluant Athenienſibus 362 epidauriis ſimulacra erigenda iniuncta 361 epidauriis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt 361.362 clades inferunt, ſimulacra aſportant 362
Epigoni Homeri verſus 265 in dubio *ibid.*
Epigramma vatis Megiſtæ 523
epigrammata Spartiatarum
Epiſcythiſon, Age Scytham: hoc eſt, intemperantius bibe 411

Anistrophus Amphimneſti pater 428
Epium oppidum 309
Epizelus Cuphagoræ filius 425 cæcus in acie quomodo factus *ibid.*
equa leporem enixa 461 equæ tres Olympiacas victorias adeptæ 419 vbi ſepultæ *ibid.* equis piſces pro pabulo vbi 334 equi colubros vorant 35 equi ſacri candidi 86 equi ſacri in exercitu Xerxis 461 equi fluviales ſacri 131 eorum natura, & deſcriptio, *ibid.* equos præcipuè immolant Scythæ 276 equus camelum reformidat 36 cur, *ibid.* cõtra equos cameli inſtructi 36 equi camelos non tolerant 468 equos quadriugos iungere Græci à Libybus didicere 324 equos ad venatũ in ventrem cubare edoctos ducunt Iyrcæ 262 equi Sigynarũ toto corpore hirſuti, puſilli ac ſimi, inualidi ad geſtandos viros, & iidẽ curribus iuncti pernitiſſimi 331 equi vim hyemis ferẽtes quam nec muli nec aſini 265 equi quinquaginta ſtrangulãtur ad ſepulcra regum Scytharum 280 equi Niſæi 231. 455 equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi ſoliti 215 equi hinnitus Dario quomodo principiparũ tradiderit 223 equus Maſiſtii ipſum excutit 592 equo crura cũ genibus abſciſſa, quòd dominum ſtrauerat 469 equus Cyri ſubmerſus 87 equus Artybii in armatum erigi doctus 376
equiſonem Scythæ cum rege defuncto ſepeliunt 280 equiſo Darii OEbares 223 equiſonis & equi virtute Darius ad regnum promotus 225
equitatus Xerxis quantus 463 equitatũ Cræſi reformidat Cyrus 36 equitare docent liberos ſtatim à quinto anno Perſæ 64
Eraſinus fluuius 408 ei immolat Cleomenes *ibid.*
Erechtheus Orithyię pater 509 erechtheus terrigena 546 erechtheo apud Athen. ſacra afferunt Epidaurii 361 erechthei templum in arce Athenienſium 546
contra Eretriam & Athenienſes duces Perſarum miſſi 416 eretria & eretrienſes à Perſis ſubacti 419 eretriorum naues Mileſiis auxiliantur, vt gratiam reddant 372 eretrienſium & Perſarum acris pugna 418 eretrienſes Suſa abducti 425 quomodo à Dario tractati *ibid.* regionis Ciſſiæ locus eis datus, 425 eretrienſium vacillans cõſilium 418 eretrienſium proditores 418
Eridanus fluuius 234
Erinnyum oraculum 309
Erochus vrbs 539
Erxander, Cois pater 290. 343
Erycis regio, Heraclidarum 345
Erythia inſula 257
Ἐρυθρὰ βῶλος, vrbs ſic dicta, *id eſt, rubra gleba* 146
Erythræ 67 erythræorum cum Chiis bellum 8 erythræi & Chii eandem ſermonis proprietatem ſeruant 67
Eryxo, Arceſilai vxor, mariti interemptorem nerat 314
Etearchus rex 311 Ammoniorum rex 113
Eteocles Labdamantis pater 352
Euænetus Carini filius 503
Eualcides Eretriotum dux, qualis 373
Euboea inſula, magna ac beata, Cypro non inferior 341 ad Euboeam prelium Græcorum geſtum 530. 531. 532 *& ſeq.* ad euboeam ſiniſtra Xerxis pugna 552 vnde contigerit *ibid.*
Euboeenſes vt tractati à Gelone 495 euboeenſibus datum oraculum 534
Euboicum pondus 227 euboico pondere aurum Dario penditur 225
Euclides & Cleander Hippocratis filii 494
Euenius Deiphoni haruſpitis pater 623 euenius ſacrarum ſolis ouium cuſtos 623 euenius excæcatus miſere, & vltio ob id de Apolloniatis ſumpta 623 circa euenium & Apolloniatas acta 623. 624 euenius cæcus diuinationem obtinet *ibid.*
Euelthon Salamiſſis rex 315 ab eo thuribulum dicatum *ib.* circa eum & Pheretimam acta *ib.* euelthon Siromi pater 374
Eueſperidæ bonum ſolum incolentes 326. 327
Eumenes Anagyraſius Atheniẽſis præſtantiſſimus in pugna nauali 560
Eunomus Polydectis filius 576
eunuchi apud Perſas pretioſiores quàm qui non caſtrati 565 cur *ibid.* eunuchus Sataſpis cum magna pecunia in Samum profugit, audita domini morte 270
Eupalinus, Nauſtrophi filius, architectus 210
Euphorbus, Alcimachi filius 418 proditor Eretrienſium *ibid.*
Euphorion, Æſchyli pater 171 Euphorion Cynægiri pater 424 Euphorion Laphanis pater, qui Caſtorem & Pollucem in domũ ſuam recepit & in omnes homines fuit hoſpitalis 429
Euphrates flumen 82 Euphrates tortuoſus à Nitocri redditus 84
Euripus 502. 506 de euripo certamen nauale 533
Europa à Cretenſibus rapta 2 Europæ filii Sarpedon & Minos 79 eorum de imperio contentio *ibid.* Europa Tyria 271 an nomen Europæ dederit 271
Europa longitudine Aſiam & Libyam, non latitudine, aſſequitur 269 Europa lõgitudine par Aſiæ & Africæ 270 Europæ cõmoditates 437 Europæ nomen vnde impoſitum 271
Euryanax Doris filius, collega Pauſaniæ 588. 608
Eurybates quinque palmarum vir 415 Æginetis auxiliatur *ibid.* eius clades & interitus 415. 416
Eurybiades, Euryclidæ filius 528. 542 dux claſſis Græcorum *ib.* in Eurybiade conſilii inopia 553
Eurybiadæ laus 573 Eurybiades Argiuus, quinque certaminum victor à Sophane interfectus 616
Eurycrates Polydori filius 513
Eurycratides Anaxandri filius 513
Eurydame Leutychidis vxor 407 eius genus *ibid.*
Eurydemus Epialtæ pater 517
Euryleon cum Dorieo coloniæ deductor 346 vnus ſuperſtes è bello *ibid.* Euryleon Selinuſiorum tyrannus 347 quomodo interfectus *ibid.*
Eurymachus Leontiadis pater 514
Eurymachus Leontiadis filius interemptus 524
Euryphon Proclis filius 576
de Euripo certamen nauale 533
Eurypylus frater Thoracis Lariſſæi 609
Euryſthenes, Ariſtodemi filius 514 Euryſthenis familia 398 Euryſthenes & Procles Ariſtodemi filii 308 circa eos & Theren aununculum pro regno acta 308 Euryſthenes & Procles gemini 399 Spartæ reges *ibid.* oraculum ſuper eis conſultum *ibid.* eorum diſſenſio *ibidem*
Eiryſthei genus nolunt labefieri Lacedæmonii 344 Euryſthei iniuria facta 595 Euryſthei interitus 594
Eurytus & Ariſtodemus ob extremam lippitudinem è caſtris à Leonide remittuntur 523
Euryti virtus & interitus *ibid.*
Euthœnus Hermolyci pater 628
Eutychides Sophanis pater 615
Euxinum mare 3
Exampæus locus inter Boryſthenem & Hypanin 285 ahenum illic dedicatum *ibid.* expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos 15 expiari ſibi vt liceat à Cræſo, Sardis aduenit Adraſtus Phryx 15 expiata Delus quomodo 27

F

Fabas nec ſerunt Ægyptii, nec edunt 116
facinora Lemnia 434
ad famem arcendam quid Lydi excogitauerint 45 *fames* in caſtris Cambyſis 194 fames in Xerxis exercitu, in reditu 570 fame premuntur Seſti incolæ 633
fanum Iouis Thebani 83 fanum Iouis ſub fago conditum 125 fanum Veneris Vranię vetuſtiſſimum 49 fanum Apollinis 577 fanum Pallenidis Mineruæ 26 fanum Æaci 364 fana Phyſaci & Autonoi 541 fanum Androcratis herois 594 fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto 179
fato ſortem deſtinatam deo quoque fugere impoſſibile 42 De fati neceſſitate *vide & p.* 43. 202. 212. 367
feles apud Ægyptios 119 quàm ominoſi apud eos *ibid.* felis amantiſſima fœtuum *ibidem & plura de ea ib.* felium ſepulturæ 129
felicitas humana in eodem tenore non perſtat 3 felicitas Polycratis 201 *& ſ.*
ferri compactionem ſolus omniũ excogitauit Glaucus Chius 11
feſtum Cyzicenorum, *matri deorum* 282 feſtum Ægyptiorum abrogatũ à Cambyſe 195 feſta Ægyptiorum, Diane, Iſidis, Mineruæ, Solis, Latonæ, Martis 126 feſtum Mineruæ 320 Dianæ 126 Iſidis *ibid.* feſtum Dionyſi 122. 228 feſtũ Theophaniæ 21 feſtum Perſarum, μαγοφονία dictum 220 feſta Apaturia 69 feſti nomen, Accẽſio lucernarum 127
fidei dandę modus apud Naſamones 318 fides Arabum ſic miſſima 185 contra fidem data exercitus cum Ariſtagora duce deletus 380
Fluuios inter omnia religioſè colunt Perſæ 65
fluuiorũ Scythię nomina, *Ider*, Tyres, Hypanis, Boryſthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais *pag.* 272 fluuiorũ Thraciæ nomina, Tearus, Contadeſdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, 288 Theſſaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus. Penei *autem fit mentio & pag. proximè praced.* Araxes qualis & quantus 93 Aſopus 589. 597 Achelous 104 Axius 480 Coryx in Arabia 185 Cinyps 319 Crathis 68 Caicus *ibid.* Contadeſdus 288 Choaſpes 348 Gerrhus 262 Gyndes 350 Halys 31 Hypanis 261 Is 82 Melas 461 Phaſis 142. 268 Pirus ingens fluuius 68 Panticape 261 Sperchius 522 Thermodon 595 Thermodon & Parthenius 143 Tigris 158 Tanais 261 Tyres 259. 285 Triton 324 fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecit 456. 476 *Fit antè mẽtio horum defectionis & p.* 448 & 508 fluuius cuius nomen ſonat Græcè ῥέων πυῤῥὸν τὸ ὑγρόν. id eſt, *amnis bona ferens Cteſ.* 683 fluuius electro manans *ibid.*
fœderis ineundi rationes 33 fœderis ineundi ratio apud Scythas 279 apud Arabes 185 fœdus à Babyloniis cum Cræſo initum 35 fœdus Cræſi cum Amaſi Ægyptiorum rege 35 Polycratis cum Amaſi rege 201 fœdus perfidum Perſarum cum Barcæis 328
fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit 4 fœminæ Ægyptię humeris baiulant, viri capitibus onera imponunt 115 fœminæ apud Ægyptios negotiantur *ibid.* fœminæ Zavecũ currus aurigantur in bellum 316 fœminæ Atticæ raptæ à Plaſgis 433 fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelaſgi 307 fœminarum ex Aſia raptarum cur rationem non habeãt Perſæ 2 fœminæ quæ viros vna cùm Thoante interemerunt 434 fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appenſæ 328 fœminæ à Babyloniis ſtrangulatæ ne frumentum abſumerẽt 253 earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario ſuppeditata, vt ſuccreſceret ſoboles *ib.* fœminæ colo & ſimilibus rebus donan-

dæ,non exercitu 315 fœminas adducere,Perſarum conuiuantium mos 335
fœminæ virili virtute 558 fœminæ agreſtes 324 fœmina virgo quæ erat ſemiuipera 257 fœmineus morbus ſimi Veneris ſpoliatoribus immiſſus 49.50
fons Theſtis 313 fons Apollinis *ib.* fons ſolis 321 fons Gargaphius 594 fontes Mæandri 450 fons,in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti,violam olentes 192.193
fons, & eius mira natura 321
fons ſolis dictus *ib.* fons quidã amariſſimus 273 Amaxampetus dictus 273.274 fons aquæ amaræ 285 fontes nouem aquarum *Vide* Nouem fontes aquarum
fons Indiæ auriſluus *Ctef.* 679
fons viniſluus *Ctef.* 681 fontes piſcoſi, ſiue piſciferi, è quibus pix extrahitur *ibid.* fons cuius aqua coagulatur in morem cãſei, ſimulatque hauſta fuerit *Ctef.* 682 fons quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente *Ctef.* 688
formicæ Indicę vbi naſcantur canum magnitudine. earum deſcriptio 229.230
fortunã bonam in vita & in morte experiri difficile eſt 202 fortuna conſilium aliquando ſuperat 442 fortunati iidem ſemper non ſunt 95
forum nullum eſt Perſis 70 fora Græcorum *ibid.*
fratrem prę marito & liberis vxor Intaphernis ſaluum cupit,& ſui deſiderii rationem reddit 236
frigoris mira vis apud Cimmeriũ Boſphorum 264
fructus quarundam arborum,qui tactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat 93
fulgura in India nõ ſunt, ſicut nec tonitrua,ac nec pluuiæ *Ctef.* 680
tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt,& complures occidunt 456 *ſed apud Herodotum eſt* ἀφυσῖαι, *quod Gertſt* fulgura.
fulmen in ædes Scylæ regis delapſum 283 fulmina grandes arbores aut ædificia percutiũt 442
fulmina in barbaros Delphis è cælo demiſſa 540
fures pecuniæ Sardanapali 168
fures regiarũ Rhampſiniti pecuniarum 151.152 eorum ſolertia *ibid.*
fuſtuaria pugna apud Ægyptios 127

G

GAdes 257
Gæſon 625
Galaica regio, ætate Herodoti Briantica 476
Galepſus,Græca vrbs 480
Galli Indici maximi 679
Gamori Syracuſani à ſeruis eiecti 494
Gandarii 226 gandarii militantes in Xerxis exercitu 464 eorum armatura & dux *ibid.*
Garamantes hominum commercium & aſpectum refugientes 318 eorum mores deſcribũtur 319
Gargaphius *fons* 594
Gauanes 578
Gebeleizis *Vide* Zamolxis
Gela à Lyndiis condita 493 gelæ tyrannus Hippocrates 388 gela Hieroni à Gelone fratre demandata 495
Geleon 355 Iouis filius *ibid.*
Gelo ſiue Gelon, Dinomenis filius 489 gelon quibus initiis promotus 493 gelonis, Siciliæ tyranni,res quantæ 490 ad gelonem legatio miſſa 493 circa gelonem & legatos Græcorum acta 493 & *ſeq.* gelonis res geſtæ 495.496 gelonis opes & potentia 495.496 gelonis progenitor OEcetor 493
Gelonus Herculis filius 258
Gelonus Budinorum vrbs 293 geloni quondam Græci 293 gelonorum deſcriptio 294
gelu maximum vbi 264
Gemma Indica, qua pantarba vocatur 678
geometria vnde ad Græcos venerit 145
Gephyræi vnde oriundi 351 gephyræi Athenas commigrant, & cur *ibid.* ibi templa ſeorſum ab eis extructa *ibid.*
Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu 467
Gergithæ à priſcis Teucris relicti, capti 380
Germanii, Perſarum genus 60 aratores *ibid.*
Gerrhus fluuius 262.272 Gerrhi fluuii deſcriptio 275
Getæ immortales à Dario ſubacti 288 getæ ſubacti exercitum Darii ſequuntur 290 getarum dæmon Zamolxis 289 Gigamę Libyes 317 eorum deſcriptio *ibid.*
Gigonus vrbs 480
Gillus Tarentinus exul 245 circa eum & Darium & exploratores in Græciam miſſos acta 245
Gindanes, populus 319 vxorum eorum veſtitus & mos quidam 319
Glaucon Leagri pater 616
Glaucus Chius, ſolus omnium compactionis ferri excogitator 11
Glaucus Epicydidis filius depoſitum negat 413 oraculum conſulit reddat depoſitum nécne 413 reddit 413.414
Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit 603
Gnurus Lyci filius, Anacharſidis pater 282
Gobryas è Perſarum primoribus 215 Gobryas Darii & Artyſtonæ filius 465 Mariandynorum & Ligyum & Syrorum dux 465
Gobryas Mardonii pater 295
Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum 303
Gobryæ vxor, Darii ſoror 436
Gobryæ filia, vxor Darii 435
Gonnus vrbs 481.503
Gordius,Midæ pater 7.579 auus Adraſti 16.19
Gorgo Cleomenis filiola patrem ſcitè monet 347.527 eadem Gorgo Cleomenis filia,Leonidę vxor,vt Demarati tabellas aperiri iuſſerit 527
Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus 137
Gorgus Salaminiorum rex 374. 531 oppido ſpoliatus à fratre 374
Gortus,*Vel* Gorgus,Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis 471
Græcia pulcherrimas regiones ſortita 231 græcia paupertatis alumna 473 hoſpes virtutis *ib.* græcia nõ imperatorum indiga ſed exercitus 497 ad græciam contemplandam exploratores cum Democede miſſi 244 in græciam primi exploratores miſſi 245 græciæ infenſior vnde redditus Darius 415 in græciam caduceatores miſſi ad petendum *terram & aquam* 451 necnon ad iubendum cœnas ipſi Dario apparari *ib.* ad quos ſolos è græcia non fuerint miſſi 452 in græcia Mardonii res geſtæ 396 græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa ſit 417
Græcorum genus 399 græci à Perdicca progeniti, qui 337 græci à Pelope denominati 443 græci ritus & alia ab Ægyptiis mutuati 126 græci ab Ægyptiis quid didicerint 126 græci in templis non coeunt, vt nec Ægyptii, ſicut alii mortales 128 græci veſtem & ægidas Minervæ & alia à Libybus mutuati 323 græcorum & Lydorum leges prope ſimiles 44 græcorum ampla fora 70 græci puerorum amoribus dediti 64 græca gens dexterior quàm barbara 25 ab ineptiis abhorrens *ibid.* græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ 537 à græcis illatæ iniuriæ 2 græci vniuerſi ante Cręſi imperium liberi fuêre 3 græcos adigit Cręſus ad tributum in Aſia pẽdendum 11 græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Cręſus 23 græcis diſcordiæ principium cum Perſis extitit Ilii excidium 3 græcis & barbaris malorum initium 371 græcorum variæ ſententiæ de loco pugnæ nauali conſtituendo 544 græcorum ducum variæ ſententiæ 553 græcorum concilium contra Xerxem 489 græcorum conſultatio inſequuntur hoſtes nécne 566.567 græcorum conſilium de bello Thebis inferendo, 620 græcorum à Mycale profectorum conſultatio 632 græcorum duces 513 græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi 573 præmia iis data *ib.* græcorum præſtantiſſimi Lacedæmonii 30 græcorum ſtrenuiſſimi & ciuitatum & virorum contra Medos 614 græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen 618 duces eximii *ibid.* græcorum præſtãtiſſimi in pugna nauali 533 cum Cambyſe congrediuntur ſanguine epoto. 186 è græcis terram & aquam Dario qui dederint 397 contra græcos expeditionem Xerxis quid mouerit 437 vbi Xerxẽ excipere ſtatuerint 504 Xerxem opperiẽtes ad Thermopylas 513 *græcorum fœdus* contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerant 483 è græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas 507 græci alii qui ſe recens adiungunt Xerxis exercitui 550 eorum nomina *ibidem* græcorum exercitus contra Mardonium ex quibus & quomodo comparatus & inſtructus 596.597.598. græcorum exercitus ad Plateas cẽtum octo millium & ducentorum 597 græci contra Mardonium caſtra vbi locarint 591. 592. græci locum caſtris permutant, 607 & Mardonius ex altera parte. *ibid.* & cur. *ibid.* græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur 572.573 græci à Mardonio transfugiunt 601 græci qui naues ad claſſem græcorum ſuppeditauerunt 542. 543. & *ſ.* græcorum prelium ad Euboeam geſtum 530. 531. 532. græcorum claſſis ad Salaminẽ, & eius duces 540. & *ſeq.* græcorum claſſis ad Salaminẽ perſtat Athenienſium rogatu 542 græci claſſem ad Samum applicant 624 græci fugam facere volunt 529 à Themiſtocle prohibentur *ibid.* græci ab Artemiſio profugi 535 græci Olympia agentes & alia certamina 536 gratiarum collis 319 gratiarum mons 320
Grinus Æſanii filius,Theræ inſulæ rex 309
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quò ſe conferant 109
Grypes aurum ſeruantes 234.259 & *Ctef.* 682
Gygadas *Vide poſt* Gyges
Gygæus lacus, proximus Halyattis ſepulcro 44
Gygæa, Amyntæ filia 337.578 Alexandri ſoror, Bubari collocata 337.578
Gyges, Daſcyli filius 4 Heraclidarum ſatelles 42 domini intereruptor *ibid.* Gygis circa vxorem Candaulis acta 4.5.6 Gyges Candaulem obtruncat 5 vxore Candaulis & regno potitur 5.42 à Gyge donaria Delphos miſſa 6 Gyges primus munera apud Delphos poſuit 7 Gyges Mileto & Smyrnæ arma infert,Colophonem vi *capit* 7 Gyges annos duodequadraginta regnauit 7 Gygis filius Ardys *ibid.* item Myrſus 237.279
Gygadas Delphis vocatur aurum & argentum à Gyge dicatum 7
Gymnicum certamen 137
Gymnopędiæ 405
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quò inde fluat 86.350 à Cyro ſexaginta riuos diductus in

H

HÆmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant 272
Haliacmon amnis 481
Halicarnaſſus ciuitas cur priuata ſacrorum participatione 68 à Pedaſenſibus habitata 565

Halizones Scythiæ populi 261
Halyattes 204 Halyattes Crœſi pater 539 *Vide plura in* Alyattes
Halys amnis 3 halys fluuius quos populos interfluat 32 halys fluuius diſterminans imperium Medicum ac Lydum 32 halym fluuiũ quomodo auerterit Thales Mileſius 34 halys fluuii vetus alueus exaruit 34 intra Halym fluuium populi à Crœſo ſubacti 11.12
Hannon Amilcaris pater 499
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti 468
Harmatidæus Dithyrambi pater 522
Harmocydes, Phocenſium dux 590 oratio ab eo ab ſuos habita *ibid.*
Harmodius & Ariſtogiton Hipparchi interfectores 351 tyrannidis oſores 427
Harpagi familiaritas & autoritas apud Aſtyagem 51 ei negotium datur interimẽdi Cyri *ib.* harpagus iuſſus interimere Cyrũ, *ib.* harpagi domus in luctu propter necem Cyri imperatam 52.53 harpagus Aſtyagi exponit quomodo Cyrus ſit interemptus 55.56 harpagus Medorum exercitui præfectus 61 harpagũ Aſtyages quomodo ſit vltus 57 harpagus carnibus filii ab Aſtyage paſtus 61 harpagi conſtantia in perferenda Aſtyagis crudelitate 57 harpagus Aſtyagis vlciſcendi cupidus 58 rationes ab eo initæ *ibid. & ſeq.* harpagus Aſtyagi capto inſultat 61 harpagus Mazari defuncto ſuccedit 74 ab Aſtyage indignis epulis exceptus *ib.* Cyri ad regnũ obtinendũ adiutor 74 ab harpago geſta aduerſus Ionas *ibid. & ſeq.* harpagus Cyri cognatus 51 harpagus dona Cyro mittit 58 harpagi Medi conſilium Cyro datum 36 harpagi literæ ad Cyrum ſcriptæ 59 ad rebellionem ſpectãtes *ibid.* harpagus in Caras exercitum ducit 78 item in Caunios *ibidem* harpagi filius in fruſta cõciſus ab Aſtyage 56 patri in cœnam appoſitus *ibid.*
Haruſpicina Menelai nefaria 149
Hebes teſſeram vult Leutychides ſuis in memoriam venire quũ manus conſerent 625
Hebrus fluuius 288
Hecatæus, Hegeſandri filius, hiſtoriographus 164.380.433 eius genus, & de eo plura 164 *& ſeq.* hecatæus hiſtoriographus bellum aduerſus Perſas diſſuadet Ariſtagoræ 343 hecatæi conſilium Ariſtagoræ datum 380
Hector natu maior & virtute præſtantior Alexandro 150
Hegeſes Euryſthenis filius 514
Hegeſicles & Leo, Spartæ reges 27
Hegeſander, Hecatæi pater 380, 433
Hegeſipyle, Olori, regis Thracũ, filia, Miltiadæ collocata 394
Hegeſiſtratus, Sigei tyrannus 370 eius pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegeſiſtratus haruſpex, Telliadeorũ præſtantiſſimus, in Mardonii exercitu 600
Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, legatus Samius 622
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia 617
Hegias Tiſameni frater 599
Helene, Venus hoſpita cognominata, 146 Tyndari filia, *ibid.* Helenæ hiſtoria *ibid. & ſeq.* helena magnis natalibus orta 148 helenes raptus 370 ad helenam inueſtigandam Atticam inuadunt Tyndaridæ 615
Helice Achæorum 68
Helicus, Terituchmis frater, occiditur *Cteſ.* 674
Heliopolis, vrbs ſolis 101 ab heliopoli ad Thebas nauigandi ſpatium 103 heliopolitani Ægyptiorum ſolertiſſimi 101
Hellen, Dori pater 23
Hellenica gens 23.24 helles Athamantis filiæ ſepulcrum 461
Helleſponti in Europa Cherſoneſus 391 helleſpontus vbi anguſtiſſimus 286 helleſpontus ex Aſia in Europam coniungitur 452 helleſpontus denuo ponte iunctus 453 helleſpontus, ponte Xerxis rupto, quomodo à Xerxe caſtigatus 452 helleſponti traiectus ſtadiorum ſeptem *ibid.* helleſponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater & gladius Perſicus 459 eum placat *ibid.* helleſpontii in Xerxis claſſe militantes 470 eis pontium cuſtodia demanda *ibidem*
Heneti populus 461
Hephæſtienſes populus 435
Heracleum, anguſtiſſimus Atticæ locus *Cteſ.* 666
Heracles, ſiue Hercules, Heraclæ conditor 345
Heraclidæ 3 heraclidæ, Iardanæ ancillæ & Hercule geniti 4 heraclidarum imperium quamdiu duraurit, & quo fuerit commutatum 4 heraclidarum vltio in atnepotem Gygis deuoluta 6 heraclidæ in Peloponneſum redire conati 594.595
Heraclides Ibanolius, 329 eius inſidiæ Perſis ſtructæ 379
Heraclides, Ariſtodici Cumæi filius 73
Heraclides Ariſtagoræ Cumæi pater 343
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus 119.165 herculis tres liberi 258 hyllus eius filius 514 ex hercule & Iardanæ ancilla geniti Heraclidæ 4 hercules Hylli pater 514 hercules è deorum nouiſſimis apud Græcos 165 apud Ægyptios ſecus *ibid.* hercules Olympius 120 hercules deus vetuſtus *ibid* hercules Græcorum 119 hercules Ægyptius 119 120 herculis tẽplum in Cynoſargi 354 herculis templa 424 herculis fanum 421 herculis templum 146 ſanctio quædam illius templi 147 herculis templum 120 aliud, *ibid.* herculis Thaſii templum *ibid.* herculi bifaria templa cur dentur *ibid.* herculis oraculum 134 herculeæ columnæ 322
Hermion Laſi pater 437
Hermiona Dryopum ciuitas 553 hermionæ *ſiue* hermionenſes 209 hermippus Atarniteus, *Vel potius* Ataruites 382
Hermolycus Athenenſis, Euthœni filius, in panacratio celeber 628
Hermophãtus Mileſiis præfectus, contra Sardis 372
Hermotimus Pedaſenſis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis 565 hermotimus Panionium quomodo vltus *ibid.* 565.566
Hermotybies, Ægyptiorum genus 174 quas plagas incolant *ibid.* 175. hermotybies & Calaſiries, ſoli ex Ægyptiis pugnatores 598
Hermus amnis 22.36.373
heroibus Troianis parentatum à Xerxe 456
Herodotus poſterior Homero & Heſiodo annis quadringentis 124 eius cautio circa ea quæ ad rem diuinã pertinent 101.128 eius colloquium cum Vulcani ſacerdotibus 101 & item cum quodam Archia 208 eius ſententia de Ægypto 106 de Perſarum moribus 64 eius ſententia de hoc, an, ſi intra Ilium fuiſſet Helena, reddita fuiſſet 150 herodoti ſententia de Perſarum moribus 64 herodoti ſententia cur Nilus æſtate impleatur, 110 herodotus Thebas ſe confert, & Heliopolin, cur 101
Herodotus Baſilidis filius 576
Herpys Timogenidæ pater 601
Heſiodus quadringentis annis extitit ante Herodotum 124 heſiodus & Homerus de diis ſcripſerunt *ibid.*
Hexapolis quæ ſeculo Herodoti Pentapolis dicta 67
Hieronymus Andrius 599
Himera 499
hippagogæ naues, quibus equi vehuntur 397
Hipparchus, Piſiſtrati filius, Hippiæ frater 351
Hipparchus Onomacritum Athenis cur eiecit 437 hipparchus ab Harmodio & Ariſtogitone interemptus 351.427
Hippias, Piſiſtrati filius 26 hippiam réducere volunt Lacedæmonii 365 cur à Lacedæmoniis non reductus 369.370 Athenienſes apud Perſas inſimulat 370 ei viſum in ſomnis oblatũ 420
Hippobatarum prædia 359
Hippoclides, Tiſandri filius 429 procus Agariſtæ *ibid.* hippoclidis maiores Cypſeli Corinthii propinqui 429 eius laus præ cæteris procis *ibid.* hippoclidis ſaltationes & geſticulationes 430
Hippoclus Lampſacenus 305
Hippocoon Scęi pater 352
Hippocrates, Piſiſtrati pater, Athenarum tyranni, 24.354 hippocratis filius, Piſiſtratus 24 hippocratis liberi Megacles & Agariſta 430
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater 388.494 à Zanclæis accerſitus 388 inter *ipſum* & Samios acta *ibid.* Zanclæos prodit 389
Hippocrates, Smindyridis pater 418
Hippocratides Leutychidis filius 576
Hippolochus Glauci pater 69
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruſpex 601
Hipponicus Calliæ pater 492
Hipponicus Calliæ Phænippi filii pater 426
hircus, Ægyptiacè mendes dictus 121 hirci vrina ſpaſmo liberant pueros Libyes 323 hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes 233 hircus cum matre coiens 121
Hiſtiæa 535
Hiſtiæi *ibid.*
Hiſtiæus, Mileſius, Lyſagoræ filius 339 hiſtiæus vir ſolers & induſtrius 337 hiſtiæi res geſtæ 390 hiſtiæus Mileſius 304 eius de ponte non deſerendo ſententia, & cur 304 hiſtiæus *de Dario* & Perſus bene *meritus* 332. 391.441 hiſtiæus *à Dario* defectionis Ionum inſimulatus 374. 375 Ariſtagoram ad defectionẽ ſollicitat 342 quomodo *ibid.* & cur 343 ei vrbes oblatæ, & à quibus 370 eius ad mare fuga 381 hiſtiæus à Chiis in vincula coniectus, & cur liberatus *ibid.*
Hiſtiæus Miletum reductus 382 à Mileſiis reiectus & vulneratus 382 huc illuc errans *ib.* eius res circa Byzantium 389 res geſtæ contra Chios *ibid.* cõtra Thaſum contendit 390 veniam à rege ſperat 390 cui rex fuit condonaturus *ibid.* quomodo captus & interfectus *ib.* ob vitæ cupiditatem vinus captus *ibid.* in crucem ſublatus ab Artapherne & Harpago 391 Hiſtiæi caput ad regem Darium perlatum *ibid.* ab eo ſepeliri iuſſum
Hiſtiæus Tymnis filius 343 captus *ibid.* dux in claſſe Xerxis 471
Hiſtiæus Phylaci pater 557
Homerus quadringẽtis annis extitit ante Herodotum 124 veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus 148 homeri loci citati 148 homeri carmina Argos celebrantia, & ideo ſummota à Cliſthene 355 homeri non ſunt verſus Cyprii 149
Homo è deo non gignitur 164 homo hominẽ fato impendenti eripere non poteſt 202 in hominis natura ſitum non eſt auertere quod ſit euenturum 2[illegible] hominem omnia conſequi [illegible] impoſſibile 15 hominum ini[illegible] riorum eſt rapere fœminas: [illegible] ptis vlciſcendis operam dare, [illegible] mentium: prudentium, pro nu[illegible] la habere raptarum pulchritu[illegible] dinem 2 homini ſatius mori[illegible] quàm viuere 13 homines ſæc[illegible] 263 homines vnoculi 234 [illegible] & vbi *ibid.* homines quidã infra mediocrem virorum ſta[illegible]

turam 114 homines & formæ calui naſcentes 263 ſimis naribus & ingenti mento *ibid.* homines arboribus victitantes 263 homines hominibus veſcētes 228 homines ſenos mēſes dormientes 264 homines radicibus veſcentes 91 homines piſcibus crudis victitantes *ibid.* homines capripedes in montibus 264 hominum immolatorum carnibus veſcuntur Maſſagetæ 99 homines exoriant Scythæ 277 hominum cum mulieribus concubitus in propatulo 94 humanæ vitæ anni 14 humanæ vitæ breuitas 457 eius ærumnæ *ibid.* humanis in rebus nihil ſtabile 40 humanarum rerum viciſſitudo, & conditio 14 humanarum rerum circulus 95
Hoples Ionis filius 355
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios 89
horti Midæ, Gordio geniti 479
Hotaſpes Artachæi filius, Aſſyriorum dux 463
Hyacinthia Lacedæmoniis ſolennia 586
hyænæ, feræ quædam, vbi naſcantur 324
Hyampeus vertex 541
Hyampolis vrbs 537.539
Hyatæ, nomē vnius è tribubus Sicyoniis: quod ſonat ſuales 356
Hybla oppidum 494
Hydrias regio 378
Hydarnes Perſa 215.431.516 Aſianæ oræ præfectus 484 Hydarnes Hydarnis filius 467 imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur 467. 569 hydarnes regem in Aſiam redeuntem deſerere non vult 569 hydarnes Aſianę oræ præfectus 484 eius cum Lacedæmoniis, colloquium *ibid.* Hydarnes Siſamnis pater 464
Hyela ciuitas in agro OEnotriæ 77 à quibus condita *ibid.*
Hygennenſes 225
Hylæa 261.275.274 hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, arboribus referta 282
Hylees, nomē vnius è tribubus Sicyoniorum 356
Hyllus 398 Herculis filius 514.576 hyllus ab Echemo in monomachia interfectus 594.595
Hymees Darii gener 378 hymees capit Cion Myſiam 379 hymeæ res geſtæ & interitus 380
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus 433
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti 469
Hypacaris fluuii deſcriptio 274 *Niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur* pag. 272
Hypanis flumen 261.272 eius deſcriptio 273
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii 521
Hyperborei 259. 265.266 eorum ſacra 267
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ 265
Hyppolcum promontorium: *ſed potius ſcribendum eſt* Hippolcon 274
Hyrcani, militantes in exercitu Xerxis 463 eorum armatura & eorum dux *ibid.*
Hyrgis fluuius 275
Hyria oppidum 501
Hyrcæades Mardus 38 quomodo Sardis aſcenderit 39 eius ope Sardis captæ *ibid.*
Hyſiæ, oppidum 389
Hyſias & OEnoen, Atticæ populos vltimos, occupant Boeotii 338
Hyſtanes, Badris pater 466
Hyſtaſpes Arſamæus 521
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamenis filius, Darii pater 96 Artabani & Darii pater 285 Perſis præfectus 215 eius reſponſum ad orationem Darii 97 hyſtaſpes Arſamis filius 521 hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ 464 dux Bactriorum & Sacarum *ibid.*
hyſtriches vbi gignantur 325

I

Iacchus myſticus 549 iacchus, feſtum Athenienſium *ibid.*
Iadmon Samius herus Æſopi 159
Idyſſus oppidum 68
Iamidei 599
Iapygia 245.291.501
Iapyges Meſſapii 291.501
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum 4
Iaſonis æreus tripus 319
Iatragoras 243
Iberiam Phocenſes occupant 74
Ibis Ægyptiis ſacra 129.432 Ibidis forma 132 ibidum duplex genus *ibid.*
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis 180
Ida mons 156 & regio 70
Idernes vnus ex ſeptem Perſarum principibus 662 *Cteſ.* Artoxerxis ſocer 673. *Cteſ.*
Ieiunia & feſtus dies Iſidis 223
Ienyſus vrbs Syriæ 184
ignem Perſæ deum arbitrantur 189 ignis Ægyptiis animata belua dictus *ibid.* igne ſepelire 675 *Cteſ.* ignis perpetuus 681 *Cteſ.* ne ignifer quidem elabatur 202
Ilias minor Homeri 643
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur 456
Ilii expugnatio, barbarorum & Græcorum ſimultatis origo 3 ilium 104 ilii obſeſſio & expugnatio 149 ilienſis ager 170.146
Iliſſus fluuius
Imbrecillitas, fortiſſima neceſſitas 502
imbribus carentes Libyæ tractus 322
imbrus 338
Immortales Gotæ 228 immortales qui apud Perſas 467
Indus fl. fert crocodilos 270 indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs 187.188.189
Inarus Lydus Ægyptios ad defectionem ab Artoxerxe incitat 466.67. *Cteſ.* inaro mittūt claſſem Athenienſes *ib.* Inarus Achæmenidem vulnerat *ibid.* eſt victor *ib.* vulneratur, fugit Byblum 668 inarus cum Græcis ex pacto ad Artox. proficiſcitur *ibid.* ab Amyti tribus crucibus ſuffigitur *ibidem*
Indathyrſus filius Saulii, rex Scytharum 282.298
India pluuiæ expers 680 *Cteſ.* indiæ fons auriſluus 679 fluuius melliſluus 682 *Cteſ.* indiæ rex vt exploret fontes *ibid.* indiæ fluuius bona omnia ferens 683 *Cteſ.* indiæ arbor dulcis *ib.* 684 indi Callatiæ parentibus veſcūtur 208 indorum multitudo 227 indi Calandiæ 228 indi pecuarii & eorum mores *ibid.* indorum nauigia *ibidem*
Indi ægrotos ſuos epulantur 229 indorum coitus in propatulo 229 indis ſol matutinus ardentiſſimus 230 indi vt aurum colligant agi à Dario ſubacti *ibid.* indorum in Xerx. exercitu armatura 464.466 indi Derbicum aduerſus Cyrum ſocii 659 *Cteſ.* ab indo quodā Cyrus iaculo percuſſus moritur *ib.* indorum multitudo 678 iuſtitia 680.681 *Cteſ.* indorum locus ſacer *ib.* indi tonitruum expertes 680 nigri *ibid.* indi Pygmæi 681 indorum venandi lepores ratio *ibid.* indorum lacus oleoſus 682 eorum argentifodinæ *ib.* montes auriferi *ib.* ſunt ſani *ibid.* longæui *ibid.* vt aues venentur 687 *Cteſ.* indi vt electrum colligant *ibid.* indi cynocephali 684 indicum aurum 227 indicæ regionis deſcriptio & ſitus 228 indicæ formicæ 229 indici cameli forma & pernicitas 230 indica animalia grandiora cæteris 231 indici canes 679 *Cteſ.* indici galli & gallinæ *ib.* indici mōtes gemmiferi *ibid.* indicus æſtus *ibid.* indicum mare *ibid.* indicus calamus *ib.* indicum animal *ib.* indicus ſol *Cteſ.* indicæ oues *ibid.* indicus ſerpens 680 indica auis *ibid.* indicum lignum *mirabile* 683 indici aſini ſylueſtres 686 *Cteſ.* indicus vermis 687 indicæ arbores *ſ. idem*
ingenium Perſarum quale 41
infantes Cynocephalorū 684 *Cteſ.*
infernæ ſedes
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina 688
inſomniorum ludibria 446
inſtitores primi, Lydi extitere 44 inſtitor quare Darius fuerit appellatus 225
inſtitutio Perſarum puerorum 64
Inſulæ in Araxo 93
inſulæ OEnuſæ 75
inſula natans vbi 171
inſulæ Echinades vbi 104
inſula Chemmis 170
inſulæ beatorum vbi 194
inſulæ rubri maris 226
inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ 234 inſulani Iones qui 66.67
Intaphernes vnus ex ſeptem Magi occiſoribus 275 intaphernis facinus eiúſque & domeſticorum omnium interitus *ibidem*
Intercalationes menſis à quibus introductæ 14.101
Io filia Inachi regis 2 à Phœnicibus rapitur *ibid.* Io ſtuprata 4 Io vt à Græcis depingatur 118
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt 370
Ion Xuthi filius 470
Ioniæ traſlatio 628 ionum Harpagus ſubigit 77 iones à Cræſo ſubacti 3.12 ; ionum lingua 24.65 ad Cyrum legatos mittunt, qui obedientiæ iugum acceptent & quid Cyrus reſponderit 66 ionum regio, Aſiaticarum pulcherrima, & eius deſcriptio *ibidem* ionum duodecim in Peloponneſo ciuitates 68 iones inſulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet *ibid.* ionicarum ciuitatum numerus cur duodenarius *ibid.* Iones qui ſe præſtantiores iactent: & de eorum vxoribus *ibid.* iones ab Achiuis, ſuis ſedibus pulſi *ibid.* ionum reges qua progenie oriundi *ibid.* iones veri & genuini qui 69 ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.* quorum ionum ſit Panioniū ſacrū *ibid.* ionum inſulanorum deditio 75.77 iones Biantis conſilium ſpernunt *ibid.* iones ſecundò in ſeruitutem rediguntur *ibid.* in Ægyptum quomodo venerint 169 ionum & Scytharum de Dario impediendo colloquia 302.305 iones captas Sardis incendunt 372 iones ad Epheſum vincuntur 373 mari vincunt 376 tertiò ſubiugati 391 quomodo Ægyptum diuiduntur 107 vbi, & vnde dicti 225, 243 ignauiſſimi hominum 306 Ionum & Carum fuga 578 ionibus Perſarum minæ intentatæ 384 laborum nauticorum inſueti *ibid.* Dario tributarii 395 Ionum in Xerxis exercitu armatura 470 iones Pelaſgi Ægialees appellati *ibid.* ionibus ſolum ſuum permiſſum 619 ionico genere excellentes 23 ionicæ rebellionis occaſio 139. 381 ionicarum nauium catalogus 383
Iupiter expiator, hoſpitalis 18 apud Perſas 62 Bel apud Babylonios 82 Ammon 119 Thebanus 124 liberator, & eius templum 146 Scytharū deus 275 Papæus apud Scythas *ib.* Lycæus 328 Carius 355 Lacedęmonius 400 cæleſtis *ibid.* ſub ſpecie & nomine Xerxis inuadere Græciam dicitur 461 æreus decem cubitorū vbi 618 Ioui decimæ neceſſariò redduntur 42 iouis Carii fanum apud Mylaſſos 78 iouis Beli templum & ſimulacrum 82 iouis Thebani templum 83.321 iouis ſimulacrum arietina facie 119 iouis fanum apud Theſprotos 125 cultus apud Meroen 112 oraculum apud Ægyptios 134 iouis Ammonii templum à Cābyſe incenſum 193 iouis diabaterii ara 664 *Cteſ.* iouis Beli puluinar 253 iouis forenſis ara 347 iouis militaris templum 379 iouis olympii delubrum 103 iouis currus in Xerxiano exercitu 455. 570 iouis Amphlyſtii tēplū 511

Iphigenię apud Tauros cultus 292
Ipnu locus quidam 508
Iraſa locus vbi 313
Is vrbs & flumen 82 Is flumen *ibid.* fluuius in Euphratem ſe deuoluit *ibid.*
Iſagoras Tiſandri filius 355
Iſis θεσμοφορος id eſt Ceres, dicta 126. 171 iſidi vaccæ ſacræ 118. 323 iſidis simulacrum bubula cornua habens 118 iſidis templum maximum in vrbe Buſiri 126 Iſidis & Dionyſi filii 124
Iſmaris lacus famoſiſſimus 476
Iſmenii Apollinis templum 352
Iſſedones populus 261. 264 iſſedonum mores *ibid.*
Iſſedoni populus 93
Iſter vbi 173. 191 ſemper ſibi par 173 iſtri ortus & fluxus 115 iſter & Boſphorus à Dario pōte iuncti 663 *Cteſ.*
Iſthmus Cnidiæ 80 iſthmus Cherſoneſi muro præſeptus à Miltiade 393
Iſtixotis locus proximus Oſſæ & Olympo 23
Itanus oppidum 310
iudices regii apud Perſas 196 iudicis corrupti iuſtæ vindictæ exemplum 339
iuncus eſui aptus 138
Iunonis feſtum 13 iunonis duæ imagines vbi 181 iunonis templum vbi 288. 607. 611
iurare per aquam Stygis 407
iuſti principis officium 191
iuſtitia Cynocephalorū 686 *Cteſ.* iuſtitia Indorum 680. 682 *Cteſ.*
Ixabates Cambyſis eunuchus 660 ixabates Cambyſem ſepelit 662 ixabates Magi index interficitur *ibidem*
Iyrcæ populus Scythiæ 262

K

KIx i quid ſit Ægyptiis 139

L

LAbda Amphionis filia 366
Labynetus Babyloniorum tyrannus 35
Labynitus Aſſyriæ rex 86
Lacedæmonii Crœſo amici 321 Græcorum potentiſſimi 23 eorum leges à Lycurgo latæ 27 bellum Tegeatibus inferunt 30 eorum compedes apud Tegeatas 28 quibus artibus Tegeatibus facti ſint ſuperiores 29. eo. ām Argiuorumque pro agro Thyrea dimicatio 37 lacedæm. coma poſt victoriam de Argiuis *ibid.* eorum aduerſus Polycratem expeditio 203 in Samum expeditio *ibid.* mos in ſumendis ſuppliciis 307 de ſeipſis opinio 398 regum apud eos funera 401 lis de progrediendo ad bellum 419 oratio ad Platæēſes *ib.* ad Hydarnem Perſam 484 ad Athenienſes 580 eorum virtus 473 conſuetudo 515 frugalitas 354 occiſorum ſepultura 620 laced. ad Platæas victoria 665 *Cteſ.* ad Thermopylas clades *ibid.*
Lacmon mons vbi 623
Lacrines legatus ad Cyrum 28
lacrymæ arboris Indicæ 684 *Cteſ.* lactis emulgendi mos apud Scythas 255 lacte victitātes 685 *Cteſ.* lactis coagulationem prohibens radix *ibid.*
lacus Tritonidis 320 lacus vnde pix hauritur 325 lacus Stymphalius vbi 408 lacus oleoſus Indorum 682 *Cteſ.* lacus piſcoſus & ſalſus *ib.* lacus Bœbeis vbi 482 [illegible] lacus famoſiſſimus 476
Laii delubrum 309 oraculum 345 & genus 353
Lampito Leutychidis filia 407
Lampon, Pythei filius 617 eius infāda oratio de Mardonii corpore in crucem tollendo in vltionem Leonidæ *ib.*
Lamponium vbi 338
Lampſacum vrbs 378
lana arborea vbi 231
Laodamas Phocenſis 305 laodamas Eteoclis filius 352
Laodice 267
Laos oppidum 387
Laphanes Euphorionis filius 430
lapidicinæ ad pyramides Memphios 103
lapis Porinus, Parius 352 lapis Melampygus 518 lapidum aceruus à Dario congeſtus 289 lapideus leo vbi 521
Lariſſæ Æoliæ ciuitas 69
Laſus Hermionis filius
lauacrum Indorum nobiliorū 688
Laxii Sauromatæ vbi 262
leænæ partus 232
Lebæa vrbs 578
Lebedus 67
lectis non vtentes 685 *Cteſ.*
ledanum, aliàs ladanum 233 ledanum quomodo comparetur *ibid.* ledani medica vis *ibid.*
legati Darii in puteum coniecti 483 legati non violandi 485
leges Athenienſiū à Solone conditæ 12 leges & inſtituta Babyloniorum 90
Lemnus oppidum 338 capitur 435
Lemnia facinora 434
Leo, viri nomen 505
Leo Sardius 38
Leobota Spartiatarum rex 27
Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius 429
Leon & Hegeſicles Spartiatarum tyranni 27
leonis ex auro effigies 21 leonū natura atque loca 481 leones vbi gignātur *ib.* leo lapideus 521
Leonides 345 in crucem tollitur 526 leonidæ regis Spartiat. genealogia 514 leonidæ mors 521 leonidæ cædis vindicta 570 leonidæ ad Thermop. cum Xerxe conflictus 665
Leontini populus 494
Lepreum oppidum 309
leproſos vt vocent Perſæ 670
lepus ex equa natus 461 leporis fœcunditas 231 lepores vt venentur Indi 681 *Cteſ.*
Leros inſula 380
Leſbus inſula vbi 74 quando habitari cœpta 502 leſbii à Polycrate victi 201
Leucadius Hippomachus aruſpex 601
Leucadii Dorica gens 543
Leucon oppidum Libyæ 314
Leutychides Menaris filius 404 leutych. Spartiat. rex *ibid.* leutychidæ fuga & mors 407 leutych. oratio de depoſito reddendo 412 eius genealogia 576 ſtrategema 626
Lex Caricarum mulierum in maritos 68 lex oppignerandi paterni cadaueris vbi 160 lex omnium rex & dominus 674
Liberi cultus apud Meroen 112 Liber Græcis Oſiris dictus 165
Libya vnde ſortita nomen 291 Libyæ, Aſiæ & Europæ magnitudo 279 arboribus nuda 319 Libya & eius incolæ 322 323. 326 libyes primi Neptuni nomen habuerunt 123 ſolis deorum omnium ſoli & lunæ ſacrificant 323 Ægyptiis ſe dedunt 313 Cambyſi ſe dedunt 187 Ægypto contermini 226 libyum variæ nationes 317 libyes Nomades, *id eſt paſtoritij* 320. 323 libyes ſalubertimo ſuis corpore *ib.* libyū paſtoritiorū ſacrificia *ib.* libyes vbi 326 libyum inuenta quæ Græci didicerunt 324 libyum in Xerx. exercitu armatura 468 libycus mons 103
Libyſſarum mulierū eiulatus 324
Liches Delphici oraculi coniector 30
Lignum θείφαλον admota attrahens 683 *Cteſ.* lignum coagulans *Cteſ.* lignei amictus 685 *Cteſ.*
Ligyum in Xerx. exercitu armatura 465
lilliorum ingens vis vbi 137 liliorum radices eſui aptę *ibidem*
Limeneion regionis Mileſiorū 8
Lindi populus è Rhodo 493
Lindos oppidum 68
Linum Colchicum, Sardicum, Ægyptiacum 143
Linus, modulationis genus apud Ægyptios 133
Lipaxus vrbs vbi 481
Lipoxais Targitai filius 256
Lipſydrium oppidum 353
Liſſę oppidum vbi 480
Liſſus fluuius vbi 476 eius aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt *ib.*
literæ Hiſtiæi prodnutur 382 literarum mira occultatio 527 literæ Themiſtoclis ad Iones lapidi inciſæ 535 literarum per ſagittam tranſmiſſio 574 literæ capiti impreſſæ 132 literę Græcorum ex Phœnicib. 352
Littus pulchrum, vbi 188
Locri Epizephyrii populus *ibid.*
locri Ozolæ populus 538
longæui Indi 682 *Cteſ.* longæui Cynocephali 686
lotiones Cynocephalorum *ibid.*
Lotos vbi plurima 137 loti radix eſculenta *ibid.* loti fructus deſcriptio 119
lotii muliebris vſus 146
Lotophagi populus vbi 319
lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios 127 lucernarum accenſio 518
Lucinæ tributum 267
lucus platanorum 379
ludorum primi inuentores Lydi 45
Lunæ [illegible] rum præſect lunæ feſtum 274
Lupi ex hominibus 291 luporum ſepultura 122
Lutræ vbi capiantur 119
luxus Perſarum 494
Lycidas cum vxore & liberis lapidatur 585. *ibid.*
Lycæus Iupiter 328
Lycaretus Mæādri germanus 339
Lyciæ ignis perpetuus 681 *Cteſ.*
Lyci in poteſtatem Croeſi redacti 82 eorum è Creta origo 79 ab Harpago victi 61 populus Dario tributarius 215 eorum in Xerxis exercitu armatura 470 quondam Termilæ vocati *ib.* eorum nomen & leges 77
Lycius Cybernicus Sicæ filius 471
Lycon Athenienſis prodit filiam 675 *Cteſ.*
Lycophronis Periandri filii mœrores 227
Lycurgus Ariſtolaidis filius 14 Lycurgus & Megacles Piſiſtratū eiiciunt *ib.* Spartam, intergerrimæ vitæ *ib.* ei oraculum à Pythia redditur *ibid.* legislator eſt apud Lacedæmonios 28 Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.* lycurgidarum apud Spartiatas *ibid.*
Lycus fluuius 199
Lycus Pandionis filius à fratre Ægeo pellitur Athenis 75
Lyda mōs à Pedaſiis extructus 5
Lydus Atyis filius 4
Lydeus fluuius 41
Lydia auri ramenta è Tmolo eruenientia habet 44 Lydi Alyattis regis ſepulcro ſaxeum lapidem iactat *ibid.*
Lydi populus antè Meones vocati 4 ſtrenua gens 36 equitandi peritiſſima *ibid.* lydorum mores & leges 44 ritus incouſti fœderis 45 expiādi ritus idem qui apud Græcos 15 Lydorum filiæ omnes proſtituuntur 11 lydi primi caupones inſtitores que 45 eorum partes primæ in conſulendis oraculis 12 lydorum Medorúmque fœdus 73 Lydorum Medorúmque quinquennale bellum *ibid.* lydorum medorúmque bello diu repentè nox facta *ib.* lydorum cum Perſis conflictus & fuga 85 primi omnium aurum argentúmque ad vtendum percuſſerunt 44 primi inuentores ludorum *ibid.* in Thuſciam colonias deduxerunt 45 lydorum diuiſio *ibid.* eorum cum Cyxare prælium 49 lydi Sardibus per Cyrum exacti 71 Lydi Caribus germani 78 lydi populus tributum Dario pendit 225 eorum in Xerxis exercitu armatura
Lygdamus Naxius

M

MAcæ populus 396
Macedones à Dario ſubacti 396
Machlyes populus
Macrobii populus Æthiopiæ
Macrones, eorum in Xerxis exercitu armatura

Maſtorium vrbs ſuper Gelam 49
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex 49
Madytus vrbs 452
Mæander fluuius 237.379 & eius fontes vbi 451
Mæandri campus 8 mæandri campum Mazares incurſat 74
Mæandrius Polycratis ſcriba 237 Sami procurator 246 mæandrii oratio ad Samios 247
Mæotei populus vbi 299
Mæotis palus vbi 49.255.271.287. 292.298.299
Magdolus oppidum vbi 172
Magi populus Mediæ 48 magi Perſarum 65 magorum commentum vt Perſarum imperium occupent 211 Magi cuiuſdam imperium apud Perſas 213 Magus Cambyſi ſuccedens *Cteſ.* 662 Magus interficitur 219 Magorum cædes 220
Magophonia Perſarum feſtum celebre *ibid.* & *Cteſ.* 663
Magiſtum oppidum 309
magna cum periculis ſuſcipiuntur 459
Magneſia vrbs vbi 237
Magnetes populus 225
malæ dextræ in contumeliam deraſæ 154
Malea promontorium vbi 37
Malena 390
Males Ætolus 428
Mandane Aſtyagis filia 50 Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius 228 eius monumentum *ibidem*
Maneros Ægyptiis quid 133
Mantieni montes 86.93
Mantiena vrbs 314
manus octo digitorum 689. *Cteſ.*
Marathon locus 420 Marathonem occupat Piſiſtratus 26 marathonia clades 425 marathonia pugna 664. *Cteſ.*
Mardonius Xerxis exercitus imperator 467 mardonius Gobryæ filius 395.436.467 vulneratur 396 à præfectura ſemouetur 416 mardonii oratio de bello Græciæ inferendo 139 in Lacedæmonios obiurgatio 604 mardonii cædes 613 vnus ex ſeptem magi occiſoribus 663 mardonius antiquus apud Xerxem ſpectatus 664 *Cteſ.* mardonius bello aduerſus Platæenſes præficitur 665 *Cteſ.* mardonii fuga *ibidem* mardonii mors *ibid.*
Mardi Perſarum genus 60
Mardus Hyrcæades Sardium muros primus conſcendit 38
mare Sardonium vbi 76 mare Caſpium 93 mare Atlanticum, rubrum, auſtrale 94. 171. 226.260.467 mare Indicum *Cteſ.* 679 mare Echinadum inſularum 104
Marea vrbs vbi 108
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint 466
Mariandeni populus 225
Mariandyni à Cræſo ſubacti 12 mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura 465 mariandynus ſinus vbi 268
Maris fluuius 272
Maronea Græca vrbs 476
Mārtis oraculum 134.466 marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ 276 martis ſupulcrum apud Scythas *ibid.*
Maſſagetes Scythiæ regis frater captus 663 *Cteſ.*
Marſyas fluuius 379
Martichora animal Indicum 680 *Cteſ.*
Maſanges Aorizi filius dux 465
Maſcamis elogium 475
Maſii, Perſarum genus 60
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator 467
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus 592 maſiſtii interitus 593
Maſiſtę & liberorū eius cędes 245
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus 94 eorum deus ſol 98 eorum victus *ibid.* vxores communes *ibid.* ſenes immolant 97
Maſtyes populus 332
Matacas Xerxis iuſſu, Delphorū templum diripit 666 *Cteſ.*
maternum genus paterno nobilius apud Lycios 79
Matieni populus 32 Matienorū in Xerxis exercitu armatura 465
matris Martis templum vbi 128
Maxyes Libyes vbi 325
Mazares Medus 72 mazares Prienenſes ſubigit 73 mazares Mæandri campum incurſat 74 mazares moritur *ibid.*
Meci populus 226
Mecyberna Græca vrbs 480
Medea Colchorum regis filia 2 Medeæ raptus à Græcis *ib.*
Medicæ regionis facies 51
Medi vbi 268 medorum appellatio vnde 455 eorum tyrannus Cyaxares 32 medorum & Lydorum mos ineundi fœderis 33 medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.* Medorum & Lydorum bello dies repentè nox facta *ibid.* & 49 medorum ab Aſſyriis defectio 46 medi Aſſyrios ſubigunt 50 medorum à Dario defectio 62 imperium ad Perſas tranſlatum *ibid.* medorum in Xerxis exercitu armatura 463. 468 Deiocem ſibi iudicē conſtituunt 47 regi ſuo regiam ædificant *ibid.* à Scythis prælio fuſi, Aſiæ imperium amittunt 49 Ninum ciuitatem expugnant 50 inebriatos Scythas interimunt 51 Medis canis ſpaco dicitur 52 medicum imperium Halys fluuius terminat 32 Medicum nomē Græcis terrorem incutere ſolet 424 medicus exercitus contra Græcos 664 *Cteſ.* medicæ nationis gentes 48. *Cteſ.* 664
medici ſinguli ſingulorum morborum apud Ægyptios 134
medici Crotoniatæ primi dicti, ſecundi Cyrenæi 93
medimnus Atticus, menſuræ genus 88.400
Megabates Perſa 341
Megabazus Megabatis filius 471
Megabernes Spitamæ filius *Cteſ.* 657 megabernes Barcaniis à Cyro præficitur 660
Megabyzus Perſa 215 eius oratio ad ſuos de oligarchia 221 Zopyri filius 254 eius elogiū 306 in Pęones exercitum ducit 332 Xerxis exercitus imperator 467 *megabyzo Cteſias tribuit quæ Herodotus Zopyro* 664 megabyzus Xerxis gener *ibid.* Babylonem capit *ibid.* ei mola aurea à Xerxe donatur 665 diripere templum Delph. recuſat 666 vxorem adulterii apud patrem accuſat *ibid.* Artapani machinas prodit *ibid.* in coniuratorum prælio vulneratur 667 iſſ Inarum mittitur 668 Inarum vulnerat *ibidem* cum Græcis paciſcitur *ibid.* eius luctus 669 eius ab Artoxerxe defectio *ibid.* vulneratur *ibid.* megabyzi victoria *ibid.* eius ſtrenuitas *ibid.* ex pacto ad regem venit *ib.* mortis periculum euadit 670 relegatur *ibid.* regi conciliatur *ib.* moritur *ibid.*
Megacles Alcmæonis filius 24. 427.430 Megacles & Lycurgus Piſiſtratum imperio Athenienſium eiiciunt 24 megacles Cliſthenis gener factus 430 megacles Hippocratis filius *ibid.*
Megacreon Abderites 479
Megapanus Hyrcanorum dux 463
Megarenſis populus 495 megarenſis plebs venundatur *ibid.*
Megiſtæ inſcriptum epigramma 523
Megiſtiæ extiſpicia 519 megiſtias Acarnan à Melampode progenitus 520
Melampus Amytheonis filius 122 eius poſtulata ab Argiuis 599 melampus Bacchici ſacrificii inuentor apud Ægypt. *ibid.*
Melampygus lapis 518
Melanchlæni populus vbi 292 melanchlænorum mores & nomenclatura 293 eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Aſtacı filius 355 melanippus Alcæi ſodalis 370
Melanopus Ithagenis filius 637
Melas fluuius 512 melas ſinus & fluuius eiuſdem nominis 461
Melas primus rex Sardium 38
Meleſigenes vnde appellatus 638
Meletes fluuius *ibid.*
Melibœa vrbs 508
Melienſes populus 511
Melienſis ſinus vbi 266
Meliſſa Periandro vxor 205 meliſſa à Periandro occiſa *ibid.*
mellis vbi maxima copia 325 mellifluus fluuius 682 *Cteſ.*
Melois amnis 610
Melyenſes populus 222
Memnonia regia 350 memnoniæ Suſæ 492 memnonis vrbs vbi 351
Memphis vrbs 174 à Mene primùm condita 141 eius ſitus & deſcriptio *ibid.*
mendacium dicere quando expediat 217
Mendes quid lingua Ægyptiaca 121
Mendetis templum 119
Mendeſium oſtium Nili 107
Mendeſia prouincia 119.121.
Mendeſii cur oues immolent, capris abſtinentes 119 capros venerantur 121 captarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenā recipit 149 menelai portus vbi 317
Menes primus regnaſſe fertur 140. 141
menſa ſolis 190
menſis intercalaris 14 à græcis tertio quoque anno introductus 101
Mentes nauicularius 639
mentiri apud Perſas turpiſſimum 65
Mentor Ithacenſis Homerum ſedulò curat 639 eius in Ithaca virtutes prædicatę *ibid.*
mentulæ portētum apud Ægytios 48
Menoſtanis in Megabyzum expeditio 669 eius clades & fuga *ibid.* Secundianum monet 672. Menoſtanes ſe occidit 674 *Cteſ.*
Menon Cyri dux 675 *Cteſ.* menonis doli 676 *Cteſ.*
Meones Lydorum nomen aſſumpſerunt 4
Meraphii Perſarum genus 60
Mercurii ſtatua porrectum veretrum habens 123 eius templum 162 à quibus gentibus colatur 331
Mermnadæ populus 4 mermnadarum tyrannis 6
Meroe oppidum vbi 112
Meſambria vrbs vbi 289 476 meſambriam vrbem quis condiderit 392
Meſſana olim Zancla 499
metalla aurea atque argentea vbi 475 de metallis aureis certamē 616 metallum ſalis 322
Metapontini populi vbi 260
Metiochus Miltiadis filius 345
Metra Venus 62
Metroſtes Terituchmis frater 674
Micythus Anaxilai famulus 501
Midas apud Delphos munera poſuit 7 midæ ſella apud Delphos *ibid.* midas Gordii filius, Phrygiæ rex *ibid.* 70 & 641 midæ horti 579 midæ epigrammata ab Homero 641
Mileſiorum cum Halyatte bellum 7 mileſiorum duo ingentia vulnera 8 mileſiorum oppugnatio per x i i annos *ibid.* cū Halyatte fœdus 9 Cyro confœderati 67 mileſiorum correctio 339 Mileſiorum & Carum fuga 379
Miletus vrbs Ioniæ prima 66 Miletus oppugnatur 7 capta diripitur 387
militiæ ordo à quo primùm diſtributus 48
militum Cambyſis depaſtio 194
Milo Crotoniates luctator 244
Miltiades Cimonis filius Cherſoneſi tyrannus 292 miltiades Athenienſium dux 304 miltiades victor in Olympico certamine 393 miltiades capitur *ib.* miltiades Cherſoneſo potitur 395 Miltiades Parios obſidet 431 miltiadis octuſatio & obitus 432 miltiades Dati ad Marathonē occurrit 664 *Cteſ.*
Milyas Aſiæ regio 79 milyæ Solymi dicti *ibid.* Milyarum in Xerx. exercitu armatura 467

Mineruæ templi deflagratio 8
mineruæ templum cognomine Aſſeſiæ *ibid.* mineruæ duo tẽpla apud Aſſeſum *ibid.* mineruæ Pallenidis fanum 26 mineruæ feſta virginum pugna ab Auſibus inſtituta 320 mineruæ Pedaſiæ ſacrificæ barba pullulat 80 mineruæ Alcæ templũ apud Tegeatas 20.614 tutelaris apud Chios 74 oraculum apud Ægyptios 122 veſtibulum apud Saios 178 inaurata ſtatua vbi 181 lapideæ duo ſimulacra *ibid.* parentes 321 templum in Sigeo 370 fanum 540 Sciradis templum 561. mineruæ ægis 323 mineruæ Craſiæ fanum 346 mineruæ in arce adytum Dorienſibus non accedere licitum 357 minerua vrbana 361. mineruæ Iliadi mille boues immolãtur à Xerxe 456 minerua protẽplaris 541
Minoa Selinuſiorum colonia 347
Minos & Sarpedon Europæ filii 79. minois cædes 501.
Minyæ populus 68. 307 minyæ commento ſuarum vxorum liberantur 308
miraculum maximum Periandro oblatum 9
Mitradates paſtor, Cyri nutritius 51. 58
Mitradates Vdiaſtis filius 674
mitradates patri ſuccedit *ib.* mitradatis cædes 675
Mneſiphilus Athenienſis 547
modus incundi exercitus numerum 462
mœnia lignea Budinorum 274
Mœris Ægyptiorum rex 141
mœris præclara opera *ibid.*
Mœrios ſtagnum 130. 166 & eius deſcriptio 226
mola aurea ſex talentorum 664. 665 *Cteſ.*
Moloſſi populus 68
mons Arabicus 103.155
mons Atlas vbi 322 mons ingens euerſus indagãdis metallis 397 montes gemmiferi 674 *Cteſ.* mõtes auriferi 682 *Ct.* mõs Sardonis 680 montes feruentiſſimi Indiæ 683 *Cteſ.*

Mophis mons 111
moræ vtilitas 442 *Cteſ*
morbus fœmineus Scythas inuadit 49
mors optatiſſimmum perfugium ærumnoſæ vitæ 457 mortem contemnunt Indi 682 *Cteſ.* mortui exemplar apud Ægyptios 133.135 mortuorum apud eoſdem condituræ 136 mortui cum lætitia vbi humentur 330
Moſchi populus 227 moſchorum in Xerxiano exercitu armatura 467
Moſynœci populus 227 moſynœcorum in Xerxiano exercitu armatura 466
mula mulum ancipitem peperit 461 mulæ partus 250 mulæ Xerxis funus expectãt 671 *Cteſ.* muli vbi non gignantur 265 mulorum ſpecies Scythis horrendæ 301 muli Pygmæorum 681 *Cteſ.*
Mulier exuẽdo tunicam & verecundiam pariter exuit 4 mulierum raptus illicitus 2 mulieris offenſio vindictam quærit 6 mulieres mulierem prædicant 13 mulieris ſimulacrum ex argento 21 de mulieribus Babyloniciis 91 de Ægyptiis 115 mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt, columbæ vocãtæ 125 mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta 142 mulieris cum marito ſuo ſolo concumbentis vrina Pheroni viſus reſtitutus 146 mulieres Corinthiorum denudatæ 369 mulier ex turpiſſima, formoſiſſima facta 401 mulierum Atticarum vnà cum liberis cædes 434 mulieres ſtuprando extinctæ 539
munerum regiorum apud Perſis pretioſiſſ. 665
Munychia 554
Mus Europeus 577
Muſæi ſortes & earundem ediſſertator 437
Muſici Argiui 242
muſtelæ Libycæ 325
murium tria genera apud paſtorales Libyes *ibid.* murium auxilia 163
Murichides Helleſpontius 585
murus ligneus Perſarum 640 & eiuſdem expugnatio 612
Mycale promontorium 69
Mycerinus rex Ægypti 158 mycerini clementia & iuſtitia 159 mycerini filiæ mors & ſepultura 157 concubinæ *ibid.* oraculum 158 & pyramis 160
Mycorum in Xerx. exercitu armatura 464
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit 480
Mylaſſa oppidum vbi 379
Mylaſſorum fanum 78
Mypſæi Thraces 289
Mylitta Aſſyriis Venus appellata 62
Myrcinus vrbs vbi 380
myrias quid ſit 462
Myrina Æoliæ ciuitas 69
Myrinæi populus 435
Myrios ſtagnum 102
Myris rex 105
Myrorhoda arbor 688 *Cteſ.*
Myrſes Perſarum dux 379
Myrſilus alias Candaules dictus 4
Myrſus Gygis filius 237
Myſi populus vbi 225 myſi Caribus germani 78 myſi à Cræſo ſubacti 12 myſorum in Xerxis exercitu armatura 466
Myſia Cios ab Hymete capitur 380
Myus vrbs Ioniæ 66
Myuſii populus vbi 383

N

Naparis Scythiæ fluuius 272
Naſamones populus 113.318 naſamonum coitus in propatulo *ibidem* naſamonum iuſurandum & diuinatio *ibid.* naſamonum cadauerũ ſepultura
naſcentium deploratio 330
Natacas eunuchus apud Xerxem ſpectatus 664 *Cteſ.*
Natho inſula vbi 175
naturæ ſolertia 232 natura leonum atque eorundem loca 481
Naucrates oppidum 140
naues Ægyptiorum è ſpina 109 naues rubrica delibutæ 209 naues quinis drachmis venditæ 415 nauium Perſarum catalogus 68 nauibus longis qui primi vſi fuerint 485 nauiculæ Babyloniorum 89
naufragi vbi immolentur
Nauplia 409
Naxus inſula 340 naxus inſula à Piſiſtrato ſubacta 27 naxi fons vinifluus 681 *Cteſ.*
Naxii populus 494
Nebris 227
Neceſſitatis numen 568
Necus rex Ægyptiorum Pſammitichi filius 171.269 Neci victoria contra Syros 172 necus à quo interemptus 169
Neleus Codri filius 625
Pylus & Neleus 354
Neon vrbs vbi 538
Neptunus Libyum deus 123. neptunus Thamimaſſades 275. Neptuno Heliconio Panionium locus ſacer 69. neptunus liberator, & eius templum 510 neptuni templum apud Potidæatas 576 neptunus æreus ſeptem cubitorũ 618
Neſtus fluuius Abderorum 481
Neuri populus & eorũ mores 261
Nicandra Dodonæorum ſacerdos 125
Nicodromus Cnœthi filius 414
Niger ſinus vbi 344
Nigredo Indorum 680. *Cteſ.*
Nilus Ægypti fluuius 271 nili fluminis origo 107. 112 nili fluminis oſtia 107 nili fluminis natura & incrementum 108. 109 nilus ſolus amnium aura caret *ibid.* nili fontes ignoti *ibid.* 115, & 274 nilus ſcopuloſus 112 nilus Libyam mediam diuidit 114
Ninus Aſſyriorum vrbs 168 nini oppidi ſitus 89 ninum ciuitatem Cyaxares obſidet 50 ninum ciuitatem Medi expugnant *ibid.*
Niphraga vnus Pierum murorum 477
Niſa oppidum vbi 228
Niſæi equi 23 Niſæus campus grandes fert equos 455
Nitetis Apriæ regis filia 182
Nitocris reginæ Babylonis egregia monumenta 84 nitocris Ninum oppidum ſibi ſubegit *ibid.* nitocris epitaphium 86 nitocris Ægyptiorum regina fratrem vlciſcitur 141
nitri ingens vis 136
Nocranis oppidum 408
Noes fluuius 272
Nomades Scythæ 7 nomadum Scytharum ſeditio *ibid.* nomades Libyes 320 nomades Sagartii 467
Norondabates vnus ex ſeptem magi occiſoribus 662 *Cteſ.*
Noua vrbs oppidum in Pallena 481
Nouus murus, ciuitas Æoliæ, & Cumanorũ colonia 69. 640
Nouem fontes vbi 186
nox pro die vbi extitit 453 noctes in dies commutatæ 159
nuces Ponticæ 684. *Cteſ.*
Nudium oppidum 309
Numina Perſarum 62
nummi primùm à Lydis percuſſi 45
nuntium Cræſo & Lydis è Delphis 22 nuntiorum Perſicorum celeritas & ratio 569
Nymphodorus Pythei f. 435

O

OArus fluuius 199
Oaſis vrbs vbi 144
Oaxus oppidum Cretæ 311
obeli, Pheronis donaria 146 obeli in fano Mineruæ 176
occiſorum Xerxis & Perſarum pugna 665. *Cteſ.*
Oceani ortus vbi 257
Ochus Perſarum rex Artoxerxis ſpurius *Cteſ.* 671 Ochus Hyrcaniorum præfectus à patre conſtitutus 671 *Cteſ.* ochus rex creatur *ibid.* ochi mors 674. *Cteſ.*
Octamaſades Scylis frater 284
oculos in pectoribus geſtantes 14
Odomanti populus vbi 334
odorum oleum 687
Odryſes vbi 289
OEa locus vbi 362
OEbares Darii equiſo 223
OEbares Aſtyagem captum vincit 657. *Cteſ.* œbarę ſtratagema in capiendis Sardibus 658 *Cteſ.* œbares ſe fame enecat 659
OEbares Megabyzi filius 398
OEbazus vir Perſa 633 œbazi liberi occiduntur 286
OEcetor Gelonis progenitor 493
OEdipodi delubrũ extructũ 309
OEnoen Bœotii occupant 358
OEnone inſula 543
OEnotriæ ager vbi 77
OEnuſæ inſulæ vbi 75
OEroë inſula vbi
OEtæi montes vbi 518
OEtoſyrus Apollo apud Scythas 275
offa ſalſuræ roſiliit 634
Oiolycus vnde appellatus 309
Olbiopolitæ populus vbi 266
olea in arce Athenienſ. 546. oleagina corona Olympiorum præmium 536
Olen Lycius 267
Olenus 68
oleum ex lacte 685 oleum ex verme Indico 687 oleum myrorhodinum 688 *Cteſ.* oleum quo vtuntur Indi *ibid.* oleoſus lacus 682 *Cteſ.*
Oliatus 343
ollas pulſandi mos 401
Olophyxus vrbs vbi 448
Olorus rex Thraciæ 344
Olympus mons Myſiæ 187 Olympus & Oſſa Theſſaliæ mõtes 23. 481 olympii Iouis delubrum 103 olympieni à mõte olympo dicti 466 olympiorum præmium corona oleagina 536
Olympiodorus Lamponis filius 592
Olynthiorum ab Arrabazo obſeſſio 574 Olynthii ab Arrabazo trucidantur *ibid.*
Oneſilus Gorgi frater 374 oneſili dolus & mors *ibid.* oneſili caput ſupra portas ſuſpenſum 377 oneſili ſacrificia 378
Onites Phanagoræ filius 515
Onochonus Theſſaliæ fluuius 482 Xerxis exercitui defectio 511
Onomacritus ſortilegus Athenis eiicitur 437

INDEX.

Onophas vnus ex ſeptem Perſarum principibus 662 *Cteſ.* onophas Xerxis ſocer 664 onophas claſſis Perſicæ præfectus 666.*Ct.*
¶ Opœa Spargapithis vxor 283
ophelimos aqua 688.*Ct.*
Ophryneus vrbs vbi 456
opificum ignobilitas vbi 175
opiniones multæ & variæ de Nili fluminis natura & incremento 110
Opis ciuitas 86
¶ Oraculorum origo ſecundum ſententiam Herodoti 49 oracula Græcorum 19
oracula apud AEgyptios quæ 134
oraculum Halyatti à Pythia redditum 9 oraculum Delphicum Crœſo redditur 19 idem Crœſus verum deprehendit *ibid.* oraculum Lycurgo à Pythia redditur 27 oraculum captioſum Spartiatis redditum 27. 30 oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis *ibid.* oraculum Crœſo redditum de muto filio 39 oraculum Branchidarum de Pactya 73 oraculum Hammonis de AEgyptiis 108 oraculum Dodonæum omnium veruſtiſſimum 224 oraculi Ammonis origo *ibid.* oraculum Pheroni regi redditum 145 oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti 160 oraculum de ærea phiala 168 oraculum Latonæ ſacrum *ibid.* oraculum Siphniis redditum 209 Corinthiis 366 Argiuis 387 oraculum Doloncorum 392 Martis 466 Dionyſi 476 Athenienſium 487 Argiuorum 491 Cretenſium 530 Spartiatarum 519 Bacidis 534. 555. 561 Amphiarai 577 oraculum Perſis à Bacide redditum 603
Oratio Prexaſpis ad Perſas 218
Otanis de ſtatu populari 220
Cois Mytilenæorum præfecti 290 Hiſtiæi Mileſij ad Scythas 305 Ariſtagoræ ad Cleomenem 347 Soſicli 366 Hiſtiæi ad Darium 375 Cypriorum ad Ionas 376 Perſarum ad Ionum tyrannos 384 Leutychidis de reddendo depoſito 412
Datis ad Delios 417
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ 429 Xerxis de inferendo bello Græciæ 437 Artabani de bello aduerſus Græcos ſuſcepto 440
Xerxis ad Perſas 460 Corcyræorum ad Xerxem 500 Harmocydis ad Phocenſes 591
Orbelus mons vbi 334
orbis partitio ſecundum Herodotum 268
Orchomenij populus 68 orchomenorum ager 539
Orci filius 159
Ordiſſus Scythiæ fluuius 272
ordo militiæ à quo primùm diſtributus 49
Oreſtes Agamemnonis filius 29 oreſtis proceritas & ſepulcrum *ibid.*
Oricus portus 623
Oriſcus Perſicæ claſſis nauarchus 668.*Ct.*
Orithyia Boreæ vxor 509
Orneatæ populus 593
Oroetes indignam Polycratis ſuſſixi cruci mortem luit 237 oroetis dolus 239
Orontes accuſatus cæditur 675 *Cteſ.*
Oropus 418
Oroſangæ quid perſica lingua 557
Orphea vnde ortum duxerint 134
Orthrium carmen 10
Orthocorybantes populus
Orus Oſiris filius rex AEgypti 164 orus Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryes vbi gignantur 324
Oſiris AEgyptiis Bacchus & Dionyſus dictus 199
¶ Oſſa & Olympus Theſſaliæ montes 23.481
oſſa quinque cubitorum 619
oſtenta Xerxi oblata 461
oſtenta Delphis nuntiata 540
oſtia Nili ſeptem numero 107
¶ Otanes Pharnaſpis filius 214 otanis oratio de ſtatu populari ad Perſas 220 otanes Amaſtris pater dux Perſarum 463 Otanis morbus 249
Othrys mons Theſſaliæ 482
ouium mira duo genera quæ habet Arabia 233
oues ſacræ Solis vbi 623
oues Pygmæorum 681.*Cteſ.*
oues Indicæ 182.*Ct.*
Oxendras Ochi filius 672.*Ct.*

P

PACTOLVS fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert 174
Pactyas Lydus à Cyro deficit 71
pactyas Perſis traditus 73
pactyica regio vbi 226.229.270
pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint 464
pæan carmen quale 330
pæoniæ ſitus 333
pæones populus 371 pæones tranſportati *ibid.*
pæonius ager vbi 481
pæſus vrbs vbi 378
pæti Thraciæ populus 476
palæſtina & palæſtini 49.184
palladis ſacerdotis barba 80
pallenæ phlegra prius appellata 480
pallenidis Mineruæ templum 26
palmarum Babyloniarum diuerſitas 89 palmarum ſpathæ 464 palmæ Babyloniæ vius quis 89 palmæ vbi multæ 318. 321 palmæ Indicæ 682. *Ct.* palmæ Babylonicæ *ibid.*
pamphiſus Theſſaliæ fluuius 482
pamphyliorum in Xerxis exercitu armatura 470
pamphylij populus 225
pan vnus inter VIII deos 121 pan AEgyptius veteriſſimus deorum 165 panis templum vbi 420 panis ſimulacrum 121 pan quibus parentibus ortus *ibid.*
panætius Soſimenis filius 556
panegyries Athenienſium 423
panes perdiccæ dupli effecti 57
pangæus mons vbi 334
panionium locus 69.77 ſacer *ib.*
panionius Chius 565
panitis Meſſenij conſilium in diſcernendis geminis 399
panormus portus vbi 72
pantagathophoros fluuius vbi 684 *Cteſ.*
pantagnotus polycratis frater 200
pantaleon Halyattis filius, Crœſi frater 44
pantarba gemma 678.*Ct.*
panthelæi Perſarum genus 60
pantheræ vbi gignantur 325
panthimati populus 226
panticapes fluuius 262
pantita ſeſe ſtrangulat 523
papæus Iupiter apud Scythas 275
paphlagones populus 3.32.225
paphlagones à Crœſo ſubacti 12
paphlagonum in Xerxis exercitu armatura 465
papraces piſces 334
papremus oppidum 126
papremitanis equi fluuiales ſacri 131
paralatæ Scythæ vnde 256
parapotamij populus 539
paraſangæ quid 102.350
paretaceni populus Mediæ 48
paribon lignum 683.*Ct.*
parientes ſemel tantùm 688.*Ct.*
paris Alexander ad proteum ducitur 147
parius lapis 352
parion vrbs 378
parmiſes Amytis frater capitur 658 *Cteſ.*
parmys filia Smerdis filij Cyri 466
parnaſſus mons vbi 537
parnaſſi vertices duo 538
paroreatæ populi 308
parthenius fluuius vbi 143
parthenius mons vbi 143
parthi populus 234.237 parthorum in Xerxis exercitu armatura 464
parthis præficitur Tanyoxarces 660.*Ct.*
partus leænæ & viperæ 232
partus diuerſa tempora 406 partus dentes habens 687.*Ct.*
parus inſula 340 parus à Miltiade obſidetur 431
paricanij populus 226 paricaniorum in Xerxis exercitu armatura 464
paryſatis Cyri & Artox. mater *Cteſ.* 672 paryſatis Ochi vxor, conſiliaria eius 671.673.*Ct.* paryſatis Amiſtris iniurias vlciſcitur 174. *Ct.* paryſatis Cyrum filium luget 676 *Ct.* paryſatis in Bagapatem ſæuit *ibid.* paryſatidis in Cyri hoſtes crudelitas *ibid.* paryſatis nurum veneno è medio tollit 677.*Ct.*
paſargadæ perſarum genus 63
pataici dii 200
patarbemi aures naſúſque præſcinduntur 174
patara oppidum Lyciæ 83
pateræ aureæ ſex à Gyge apud Delphos poſitæ 6 pateræ aureæ Delphos à Crœſo miſſæ 21 pateræ aheneæ mira capacitas 31
paternorum opificum ſucceſſio vbi 402
patiramphes Xerxiani currus auriga 455
patizithes magus 210
patrenſes populus vbi 68
patumus oppidum Arabiæ 171
pauſanias Cleombroti filius 285. 587.612 pauſaniæ exercitus ordo 605 pauſaniæ victoria aduerſus Mardonium 612 pauſanias Mardonio ad platæas occurrit victor 665.*Ct.* pauſaniæ præda 618
pauſicæ populus 226
pauſiris Amyrtæi filius 189
¶ pecuarij Armenii vbi 89 pecuarij Indi 228 pecuarij perſæ 60
pedaſenſes populus vbi 565
pedaſii, populus ab Harpago expugnatus 80
pedes octo digitorum 689.*Ct.*
pediæi oppidum vbi 539
pedunculorum comeſtores 294
præmorſus 317
pelaſgi populus 68. 123 & eorum lingua 74 pelaſgi AEgialees nũc Ionas dicti 464 pelaſgi, Cranai, & Cecropidæ 543 pelaſgi ex Attica exacti 432
peleon Ionis filius 355
pelius mons vbi 319.482
pella vrbs Bottiæidis terræ 480
pellenæ Achæorum pars 68
pelops phryx perſarum ſeruus 443
pelopis phrygis regio 439
peloponneſi gentes ſeptem 553 peloponneſium bellum 616
peluſium oſtium Nili 107.170.186
peneus fluuius Theſſaliæ 447.481. 502
pennis oppletus aer 265
pentapolis antè Hexapolis appellata 67
penthylus dux paphius 311
peræbi populus 481
percotes vrbs vbi 378
perdiccas Gauanes, & Aëropus fratres 578 perdiccæ panes dupli effecti 579
pergamum murorum pietum vnus 477
perialla vaticina 404
periander Cypſeli filius, Corinthiorum tyrannus 8. 204 periandro maximum miraculum oblatum 9 periander cum defuncta concubuit 369 periandri de non recipiendo filio edictum 206 periandri duo filij 205
perinetades Demarmeni filius 345
perinthus vrbs vbi 288 perinthi expugnatio 330 perinthij à perſis ſubacti 329 perinthiorum cum peonibus ſingulare certamen *ibid.*
perſarum origo vnde 492 complura genera 60 aſpera regio 32 perſæ aratores, perſæ pecuarii 60 præſtantiſſimi paſargadæ *ibid.* inſtitutio qualis 62 numina quæ 15 *ibid.* ritus dum Ioui immolant *ib.*
perſæ Vraniæ Veneri ſacrificant *ib.* perſis Venus Metra appellatur *ibid.*
perſarum natalitia 62.63 perſæ inter pocula conſultant 64
perſ. neceſſitudo vicinitatis maxima 64 perſarum philautia *ib.* perſæ externarum rerum ſtudioſiſſimi 84 perſis flumina religioſiſſimè coluntur 65
perſarum mos in ſepeliendis cadaueribus defunctorum *ib.*
perſæ gyrum cœli Iouem appellant 62 perſæ deos ex hominibus ortos eſſe negant *ib.* perſæ ignem deum arbitrantur 189
perſarum victus habitúſque priſcus 32 Victus vtrinque ſpatium 190 perſarum ingenium 40 perſarum conuiuia 335 perſarum cœdes in conuiuio 337 perſæ criniti 387 perſæ Cephenes appellati 463 perſæ immortales qui 467 perſæ Mard. Inxus 614
perſarum vxores per vices concumbunt 224
perſis oraculum redditum 603
perſarum tabellionum curſus & modus 568
magi 65 ſatrapeiæ 225.226 clem-

tia 65 capita cùr fragilia 187 perſarum cum Lydis conflictus 37 perſæ in poteſtatem Medorum redacti 48 perſis à Phraorte bellum infertur *ibidem* perſarum à Cyro defectio 62 perſarum bellica arma 371 perſarum cum Caribus conſertum bellum 379 perſarum duo millia cæſa à Caribus *ibidem* perſarum obtruncatio *ibidem* perſarum oratio ad Ioniæ tyrannos 384 perſarum minæ Ionibus intentatæ *ibidem* perſarum ornatus in Xerxiano exercitu 460 perſarum equeſtrium copiarum numerus 468 perſarum cum Lacedæmonijs congreſſio 516 perſarum naufragium ad Euboeam 532 perſæ & Sacæ Derbices ſuperant 660 perſarum ſeptem principes Magum regē cędunt 662. *Ct.* perſarum regum munus quod pretioſiſſimum 665 perſarum ad Thermopylas clades *ibidem* ad Platęas *ibidem* perſarum & Græcorum ad Salaminem prælium 666 perſarum occiſorum numerus *ibidem* perſæ certamen in AEgypto renouant 667. *Ct.* perſarum victoria 668
Perſicum mare 278 perſici equitatus præfecti 468 perſicarum nauium catalogus 469 perſicarum copiarum apud Plataeas ordo 597 perſicus aduerſus Græcos exercitus 666. *Ct.* perſica claſſis capta 667
Perſeus Aſſyrius 400 Danaes & Iouis filius 463 perſei ſpecula 206 templum, ſimulacrum, ſandalium vbi 137 gymnicorum ludorum inſtitutor *ibidem* eius profectio in AEgyptum 138
Petiſacas Aſtyagem fame enecat 659. *Ct.* petiſacas ab Amyti excarnificatur *ibidem*
Petiſas Vſiris filius 669
Petra tribus 367 petræ Trachiniæ locus 512
Phædyma Otanis filia 215
Phalerus vrbs 353
Phalli 122
Pharnazatres Indorum dux 464
Phanes Halicarnaſſeus genere 183 Phanem vlciſcuntur AEgyptij 186
Pharandates Theaſpis filius 616
Phareenſes populus 68
Pharnacyas eunuchus 671 pharnacyæ cædes 673
Pharnaſpes Achæmenides 185
Pharnuches præfectura ſubmouetur 469
Phaſelis vrbs 180. 681. *Ct.*
Phaſis 49. 142
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor 638 639
Pheneum vrbs 137
Pherendates Sarangarum dux 464. 467
Pheretime Arceſ. regis mater 314 pheretimæ in Barcæos crudelitas 327 pheretimæ miſeranda mors 329
Pheron rex exeus 145 pheroni oraculum redditur *ibidem* pheronis donaria 146
phiala in balteis Scytharum 257
Phidippides Athen. 420
Philæus AEnei filius 392
Philagrus & Euphorbus proditores 415
Philaon Cherſis filius 531
Philippus Butacides Olympionices 347
Philitionis pyramides 157
Phillis Pangæorum regio 82
Philocyprus à Solone verſibus celebratus 377
Phirmus Athenienſis 505
Phla inſula 319
Phocais Homeri 643
Phocæa regio 67. 75. 180 phocæa quomodo capta & à Perſis occupata 76
Phocenſes 68 phoc. primi longis nauibus vſi ſunt 74 phocenſium murus 75 phocenſium demigratio in Cyrnum *ibidem* phocenſium execratio 76 phocenſium cum Tyrrhenis & Carthaginienſibus nauale bellum *ibidem* phocenſes prælio victi Cyrno ſecedunt 77 phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibidem* phocenſes in Rhegium demigrant *ibid.* phocenſes capti lapidantur *ibid.* phocenſium in Theſſalos eruptio 537 phocenſium regio à barbaris vaſtatur *ibidem*
Phocis oppidum 36
Phœbi fanum vbi 402
Phœnices diſſenſionum authores cum Græcis 1 phœnices Palæſtini 143 phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi 269 phœnices quibus literis vtantur 351
Phœnix AEgypt. auis ſacroſancta 131 phœnicis auis deſcriptio *ibidem*
Phœnix fluuius 504. 512
Phraortes filius Deiocis 48 phraortes patre defuncto ſuccedit in regnum *ibidem* phraortes bellum Perſis intulit *ibidem* phraortes Perſas in poteſtatem Medorum redigit *ibidem* phraortes Aſiam ſibi ſubegit *ibidem* phraortis interitus apud Aſſyrios *ibidem* phraorti Cyaxares in regnum ſuccedit *ibid.*
Phrataguna Darij regis vxor 521
Phronima Etearchi filia 311 phronima concubina Polymneſti *ibidem*
Phryges populus vbi 13 phryges à Croeſo ſubacti 12 phryges antiquiſſimi 100 phrygum in Xerxiano exercitu armatura 465 phryges Bryges dicti *ibid.*
Phrynichi comœdia 388
Phthiotis oia 23
Phthires *Cteſ.*
Phya mulier ex tribu Pæaniea 25 phya Piſiſtrato vxor ducitur *ibidem*
phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum 541
¶ Pidorus vrbs vbi 480
pieria ora Bœotiæ 187
pieria pix 325
pierum muri vbi 477
pigres Pæones 332
pindus mons vbi 482
pinus locus 645
pini natura quæ 151
pirus, aliàs Melas, ingens fluuius 68
piromis Græcè quid 164
piſa vrbs vbi 103
piſagas Perſis leproſus 670
piſcatorum ænigma 651
piſcibus AEgyptus abſtinet 117 piſcium qui AEgypto ſacri 131 piſcium genitura in ſtagnis apud AEgyptios 139 piſces pabulum equorum vbi 334 piſcibus copia *ibid.* piſces Papraces & Tilones *ibid.*
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus 24 piſiſtrati nobile cōmentum *ib.* piſiſtratus Athenarum imperio potitur *ibid.* piſiſtratus Athenis eiicitur 75 piſiſtrati vxor phya *ibid.* piſiſtratus illegitimè cum vxore coit *ibid.* piſiſtratus Marathonem occupat 26 piſiſtrati in Athen. copiæ 27 piſiſtratus tertiò vrbe Athenis potitur *ibid.* piſiſtratus Naxum inſulam ſubegit *ibid.* piſiſtratus Delum inſulam expiat *ibid.* piſiſtratidæ Athenis pulſi 353
piſſyrus vrbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus 476
piſtricis Croeſi effigies apud Delphos 21
Piſuthnes ab Ocho deficit 673 piſuthnis cædes 673
Pitana ciuitas AEoliæ 69
pittaci Mitylenæi reſponſum ad Croeſum 11
pituitæ fluxus remedia 324
Pix Pieria vbi 325
pixodoras Cindyenſis 378
¶ Placianorum lingua 23
platæa inſula Libyæ 310. 312. 518
platæa vrbs incenditur 544 platæarum pugna 627
platæenſis clades 611 platæenſes à Xerxe oppugnantur 665
platanus aurea atque vitis 451 platanorum ingens lucus 379 platanus aureo monili à Xerxe donata 451
plinthineces ſinus vbi 102
pluuia nulla apud Theraeos per ſeptem annos 308 pluuia apud AEgyptios portentoſa 186 pluuiæ expertes Indi 690
Plynis portus vbi 327
¶ Pocula ex cornibus aſini ſylueſtris 686
podeon Doridis 538
pœnæ modus apud Perſas 64
pœni, vide ſupra Libyes
pogon Trœzeniorum portus 542
poli & gnomonis inuentio 146
polichnitani populus 501
pollux & Caſtor Tyndaridæ 308
polyas Anticyrenſis genere 535
polycratis prodigioſa fortuna 202 polycratis ſmaragdus *ibid.* polycratis callidum commentum 208 polycratis cædis occaſio 236 polycratis filiæ ſomnium 238 polycrates cruci affixus *ibid.*
polymneſtus Theraeus 311
polynices 308
pons funeſtus Seſoſtris 144 pons Iſtri & Boſphori à Dario factus 663. *Ct.* pons Abydi à Xerxe factus 664
ponticum genus arboris 263
pontus Euxinus 271 ponti amplitudo 286
Porata, aliàs Pyrethon Scythiæ fluuius 272
porcis India caret 682
porinus lapis 353
portentū ingens Hippocratī viſum 24 portentum Croeſo viſum 35
Potideium vrbs vbi 226
Potidæa vrbs, & eius ab Artabazo obſeſſio 480. 574
potidæatarum à barbaris defectio 574
¶ Præda Græcorum è Perſarū clade 620 præda Pauſaniæ 619
prælium circa Maſiſtij cadaver 535
præſepe Mardonij à Græcis diripitur 614
præſij populus vbi 501
praſiadis paludis inhabitatores 334
Prexaſpes Perſa 197 prexaſpes le præcipitem dat è turri 128 prexaſpis oratio ad Perſas *ibid.*
prexaſpes Aſpathinis filius 471
Priene vrbs Ioniæ 66 prienen Ardys expugnat 7
prienenſes populus 383 prienenſes à Mazare ſubiuguntur 74
primogenitus ex lege ſuccedit in regnum 398
Procles Epidauri tyrannus 25 procles capitur 207
prodigium 549 prodigiorum maxima obſeruatio 132 prodigioſi exercitus 435
promenęa Dodonęorū ſacerdos 115
propontidis longitudo 286
propopitis inſula & eius latitudo 118
prothęus Pheronis in regno ſucceſſor 146 prothei fanū apud Memphin *ibid.*
protemplaris Minerua 541
protefilai templum vbi 452

Proverbia.

Animus in auribus habitat 454 Cadmea victoria 76 Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta 192 Epiſcythiſon 412 E tripode oraculum 320 Hunc calceum tu quidem conſuiſti: Ariſtagoras autem ſibi induit 382 In frigidum furorum panes ingerere 369 Iſthmum fodere 80 Longæ regum manus 501 Lemnia facinora 434 Molles viri ex mollibus regionibus 635 Mulæ partus 250 Mulierę ignauior 629 Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ 430 Ouem lupis relinquere 309 Syloſontis amiculi 245 Ver ex anno exaruiſſe 438
Proxenus Bœotius decipitur 676
Prytaneum 419
Pſammenitus Amaſis filius AEgypti rex 186 pſammenitus deponitur 189 pſammenitus epoto taurino ſanguine obiit *ibid.*
pſammis rex AEgypti, Necii fil. 173 pſammis mors *ibid.*
pſammitichus AEgypti rex 49. 100. 111. 165
pſittacus auis 678
pſylli populus vbi 118 pſyllorum expeditio aduerſus auſtrum *ibid.*
pſyttalea inſula vbi 554
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus 34 pteria vrbs à Croeſo expugnatur diripiturque *ibid.*
ptoi Apollinis fanum 577
pudenda pueris qui præcidant 145 pudenda AEgyptij mundities cauſa præcidunt 116
pugna inſtructa reſtibus 468
puluinar Dianæ 204
purpureus flos 685
puteus triſariam rerum ſpecies exhibens 426
Pygmæi Indi 681 *Ct.*
pygres Seldomi filius 471
pylos locus 500
pylæ 58
pyramides apud Memphin 103 pyramides Mœris regis AEgypt. 142 pyramis regis Cheopis 155 pyramis è quæſtu meretricio 158 pyramis Chephrenis AEgyptiregis

INDEX.

regis *ibid.* pyramides Philitionis paſtoris *ibid.* pyramis Mycerini regis 159 pyramis Rhodopis mulieris proſtantis *ibid.* pyramis regis Aſychis lateritia 160.163
Pyrene vrbs
Pyreton fluuius Scythiæ 272
Pyrgus oppidum 309
Pythagoras Mneſarchi filius 290
Pythagoras monarcha Selinuntiſ 347
Pythagoras Mileti procurator 196
Pythermus Lacedæm. opem potu 70
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum 27 pythiæ oraculum de offibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum *ibid.* pythiæ oraculum ad Croeſum 42 pythiæ oraculum de Iſthmo Cnidiis datum 80
Pythij qui 400
Pythius Atyis f. Lydus 46 pythij ingentes facultates *ibid.* pythij filius à Xerxe diſſectus 455
Pythij Iſchenoi f. præſtantia 505
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur 388

R

RAdix dulcis, lactis coagulationem impediens 687 radix vomitum ciens *ibid.*
raſura Argiuorum 38
¶ regem vbi conſpici nefas 48 reges colunt Indi 68 rex Indiæ vt fontes examinet *ibid.* rex vbi ſtatura maximus deligitur 191
rerum humanarum inconſtantia 3 rerum omnium inſpiciendus exitus 15 res diuinitus futuræ, ſignis declarantur 626
reſtibus inſtructa pugna 468
Rhadinace genus olei & eius vis 426
Rhampſinitus rex AEgypti: & eius ſimulacra 156 rhampſinitus filiã proſtituit 153 rhampſiniti ingentes pecuniæ 151 rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes 154
Rhapſodi Homericorum carminũ exploſi 355
Rhegium 76 Rheginorum maxima cædes 501
Rhenea 417
Rhodium mare vbi 80
Rhodogune Xerxis filia 664. *Ct.* rhodogunæ luctus 667
Rhodopis meretricis pyramis, & monumentum in templo Delphico 159
Rhodope mons 272
Rhodus ciuitas 180
Rhoxanę partus ſine capite, & quid omineturꝰ 662. *Ct.* Rhoxanę inceſta 674 roxane viua ſecatur *ibid.*
Rhyndace auicula 8 *Ct.*
Rhypes populus 68
roſæ ſexagenũm foliorum 589
Rubrum mare 94.103.178
ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt 95

S

SAbacvs rex AEthiopum 161 169 ſabaci regis iuſtitia: viſum 63
Sabyllus Gelous 494
Sacæ populus 71. 227. 463 Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux 464 Sacæ & Perſæ Derbices ſuperant 660. *Ct.*
ſacer Indorum locus 679. *Ct.* ſacrũ morbum quid prohibeat 687. *Ctef.*
ſacerdotes AEgyptiorum 115
ſacrum Panionium 67. ſacra Dorienſiũ *ibid.* ſacra Triopij Apollinis. *ibid.* ſacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta 123
Sadyattes Adyjin regno ſuccedit 7 ſadyatti ſuccedit Halyattes *ibid.* ſadyattis imperium apud Lydos 8
Sagartij Perſarum genus 60.126
ſagitta ad Iouem excuſſa 374 ſagittarij peritiſſimi 685
Sai vrbs AEgypti 111 126.174. Saitarum regum ſepultura 176 ſaiticum oſtium Nili 107
ſal ſua ſponte creſcens 274 ſalis colles vbi 321 ſalinarij AEgyptij cõcubitus cum muliere mortua 136 ſalſuræ offa vbi reſiluerit 634
Sala vrbs Samothraciæ 461
Salamis Athenienſium refugium 546 ſalaminem Heracleo Xerxes aggere iungere conatur 666. *Ct.*
Samothraciæ populus Pelaſgi 123 ſamothracij muri 146
Samus & Samiorum lingua 67 ſami euerſionis per Darium, cauſa 245 ſamus Syloſontı traditur 249 ſamiorũ AEſchrionia tribus 194 ſamiorum crater 310 ſamij Zanclam occupant 388
San litera apud Perſas nomina magnificentiæ terminantur 66
Sana vrbs 448
Sanacharibus rex Arabum, AEgyptum inuadit 163 ſanacharibi ſtatua lapidea 163
Sandanis Lydus 31
Sandoces Thaumaſij f. cruci affigitur 510
ſanguis victimæ non fluens 662. *Ct.* ſanitas Indorum 683. *Ct.*
Sapæi Thraciæ populus 476
ſapientes non eſſe potentes, acerbum 225
Sappho poetria 159
Sarangæi populus 227.235
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura 464
Sardanapalus rex Nini 168 ſardanapali theſaurus *ibid.*
Sardene mons 640
Sardis à Cimmeriis captæ 7 ſardis expugnantur 39. ſardis captæ & concrematæ 374 ſardis quo ſtratagemate ab OEbare captæ 658 *Ct.* ſardium reges Heraclidæ 4 Sardium primus rex *ibid.* 38 Sardius Leo circumlatus vrbi *ibid.* ſardium expugnatio in tertium annum dilata 43
Sardonium linum 144 ſardonium mare 76
Sardo gemma 683. *Ct.*
Sardonus mons 680. *Ct.*
Sarga vrbs 480
Sarpedon & Minos EVropæ filij 79
Sarſamas AEgypti præfectus 668. *Ct.*
Saſpires populus 227
Sataſpes Achæmenides 268 ſataſpes cruci affixus 271
Satibarzanes Orontem criminatur 675
Satræ Thraciæ populus 476
Satrapiæ Perſarum 225.226
Sattagydæ populus 226
Sauromatæ Amazonibus miſcentur 294 ſauromatæ ſolœciſantes 296
ſcabiei remedium 688
Scamander fluuius 554 ſcamandri aqua exercitui Xerxis defecit 456
ſceptra gerendi ratio apud Babylonios 91
ſchœni quid 202
Sciathus inſula 503.530
Scidros oppidum 149
Scione vrbs in Pallene 480
Sciradis Mineruæ templum 214
Scironis via 561
Scholæ tectum in pueros corruens 390
Scolix vermis Indicus *Ct.*
Scolopoeis vbi 624
Scopaſis rex 298
ſcutum Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ 424 & quomodo fuerit oſtenſum *ibid.* 424
Scylace vrbs 23
Scylax Cariandeus 271 Scylacis ſupplicium 341.342
Scyles Aripithis filius 283 & eius mors *ibid.*
Scyllias vrinator 530
Scytha Herculis filius 258 ſcytharũ origo 254 ſcytharum regum origo 258 ſcythæ nomades pecuarij 32.262.275.411. ſcytharum Nomadum ſeditio 32. 258. ſcythæ trucidatũ coctũmq; puerũ Cyaxari lo covenationis offerũt 32 ſcythæ ad Halyattem confugiunt 33 ſcythę in Aſiam tranſeunt 49.259 ſcythæ Cimmerios ex EVropa pellunt 49 ſcythæ Mediam occupant *ibid.* ſcytharum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibid.* ſcythæ fuſis Medis Aſia potiuntur 50 ſcythæ Vraniæ Veneris templum depeculantur: vnde fœmineo morbo corripiuntur 49 ſcythæ à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur 50 ſcythæ à Seſoſtre ſubacti 142 ſcytharum ſerui cur oculis orbẽtur 255 ſcytharum ratio emulgẽdi lactis *ibid.* Scythæ AVchatæ 256 ſcythæ aratores 261.274. ſcythę regij 275 ſcytharũ mores 271 ſcytharum dij & iuſiurandum 275 ſcytharum mos in cædendis victimis *ibid.* in hoſtes ſquitia *ibi.* mos ineundi fœderis 279 ſcyth. regum ſepultura 280 ſcythæ Scyle defectio 284 ſcythæ ſuorũ inſtitutorum obſeruantiſſimi *ibid.* ſcythis eorúmque equis aſinorum & mulorum vox inſueta 302 ſcyth. munera ad Darium 303 ſcyth. intemperantia 421 ſcythæ Perſis Sacæ appellati 464 ſcythæ ab Ariaramne primùm, deinde & à Dario oppugnantur 663. *Ct.*
Scytharcis Scyth. regis ad Darium literæ 663. Scytharcis Perſas fundit *ibid.*
Scythia vetus vbi 292 ſcythiæ duæ partes *ibid.* ſcythiæ flumina 272 ſcythia lignorum inops 276 ſcythiæ grues vbi hybernent 109 ſcythicum gramen 275 ſcythicus exercitus contra Mediam 447
Scythes Zanclæorum rex in vincula conijcitur 388
Sebennyticum oſtium Nili 107
Secundianus rex Perſis 671 *Ct.* ſecundianus dolo occiditur 672 ſedem non perforatam habentes 670. *Ct.*
Selbonidis ſtagnum 102
Selymbria oppidum 391
ſemen Indicum quale 249
Semiramis Babyl. regina 84 ſemiramis egregia monumenta *ibid.*
ſenectæ maximus honos apud AEgyptios 132 ſenes vbi mactentur 229
Sepia locus 409.508
ſepelire igne 675 ſepulcralis agger ſua ſponte corruens 676 ſepulcrum palmiferum *ibid.* ſepulcrum Halyattis apud Lydos 44 ſepulcra Babyloniorum 92 ſepulcra vitrea 193 ſepulcrum Helleſpontiacum 461
Serbonis lacus 184
Seriphij populus 543
ſermone carentes 684. *Ct.*
Sermila Græca vrbs 480
ſerpentum ſacrorum deſcriptio 132 ſerpentum ſepultura in ſouis templo *ibid.* ſerpentes alati *ib.* thuriferas arbores obſeruantes 231 ſerpentum vis apud Neuros 293 ſerpentibus veſcẽtes vbi 323 ſerpens arcis Athenarum cuſtos 542 ſerpens Indicus 682. *Ct.*
Serrium promontorium 468
ſerui Scytharum cur oculis priuentur 255 ſerui boni interdum hominibus malis, & contrà 551 ſeruorum bellum 410
Seſoſtris rex AEgypti 143.145. ſeſoſtris quas gentes ſubegerit 145 ſeſoſtris inſcriptiones *ib.* & monumenta *ibid.*
Seſtus vrbs 306.452 ſeſtus à Græcis obſidetur 632
SethonAEgypti rex, Vulcani ſacerdos 163
Sicania, nunc Sicilia dicta 502
Sicyon 396 ſicyoniarum tribuum nomina *ib.* Sicyonis & AEginetis irrogata multa ab Argiuis 415
Sidon Græca vrbs 149.244
Sidonius Tetramneſtus Alleſij filius 478
Sigeum & eius occupatio 354.370. ſigeum troicum 268
Sigma litera apud Perſas magnificentiæ nomina terminantur 65
Sigynæ populus vbi 332 ſigynarum appellatio *ibid.*
Sileni Marſyæ pellis in vtrem formata vbi ſuſpenſa 450
ſilicypria kikì, & ex his vnguentũ 139
Silphium vbi 317.325
Simiarum comeſtores *ibid.* ſimiarum vbi maxima vis *ibid.* ſimiæ paruæ Indicæ 679. *Ct.*
Simonides Ceus: & eius encomia 373
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata 523
ſimulacrum piſtricis Croeſi 21 ſimulacra ab AEgyptiis primùm dijs conſecrata 102 ſimulacrum Iouis arietina facie 120 Panis *ib.* æſtatis & hyemis 131 ſimulacrum ex pelui: & quid ſignificet 177 ſimulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas 181 ſimulacra Mineruæ lapidea duo *ibid.* ſimulacrum Iſidis bubulis præditum cornibus 118 ſimulacrum Mercurij porrectum veretrum habens 123 ſimulacrum Darij lapideum 224 ſimulacrum Vulcani Pataicis ſimile 200 ſimulacra ſoli Martẽ faciunt Scythæ 275 ſimulacra cum oleis, Damiæ & AVxeſiæ 161
ſimultatis inter Phœnices & Græ-

INDEX.

eos initium 3
Sinius vrbs 480
Singus vrbs ad montem Atho *ibid.*
Sinope vrbs 34.115.159
sinus Arabici maris descriptio 104
Siphnus insula locupletissima 209
siphnij quas naues Salaminem miserint 544
Siptachora arbor *Cesc.*684
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux 464
Sisamnes Hydarnis fil. Ariorū dux *ibid.*
sisyra genus penulæ *ibid.*
Sitalces Thracum rex 284 485
Siuph vrbs AEgypti 177
¶Smaragdus polycratis 202
Smerdis Cambysis fr. 196 & eius à fratre cædes *ibid.* smerdin occisum à se Cambyses luget 212
smerdis fictitius regno potitur 213
smerdis ex auribus amputatis agnoscitur 73 smerdis occiditur 85
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux 480
Smila oppidum vbi *ibid.*
Smindyrides Sybarita vnus ex procis filiæ Clisthenis 428
Smyrna à Gyge oppugnata 7
smyrna ab Halyatte capitur *ibid.*
smyrna à Colophoniis condita *ibid.*
Smyrna AEoliæ ciuitas & celeberrimum emporium 69.637
sobolis procreandæ præmia apud Persas 64
Sogdi populus 227 sogdorū in Xer. exercitu armatura 464
Sol Massagetarum deus 98 soli Massagetæ equos immolant 99 sol cauſa exundationis Nili 110 solis insuetus ortus & occasus 164. solis mensa vbi 190 solis fons vbi 321 solem execrantes *ibid* solis eclipsis Xerxe mouente exercitū cōtra Græcos 453 sol Græcorum deus *ibid.* sol pro mercede redditus 579. sol obscuratus 588 sōlis sacræ oues vbi 623 sol Indicus 679. *Cesc.*
Soli vrbs, & eius obsessio 378
Solonis peregrinatio in AEgypt. 12 solon legislator Athen. *ibid.* solon à Crœso humaniter exceptus *ib.* solonis cum Crœso de beatitudine colloquium 13 solon Crœsi diuitias nihili duxit 14 solonis lex Athen. data 179
Soloeis promontorium 113
Solymi olim Milyæ dicti 79
somnium filiæ Polycratis 238
sontes vt examinet Indiæ rex 681
Sophanes Eutichydis f. Decelensis 615 sophanis ancora *ibid.*
Sophistarum totius Græciæ peregrinatio 12
soporiferum stercus *Cesc.* 603
sororem Cambyses ducit, occidit, & aliam superinducit 197
Sosiclis Corinthij de restituendo Hippia oratio 366
Sostrates 310
¶Spaco Medis canis appellatur 52
Spamitres eunuchus Xerxem interficere parat 666 Spamitræ tormēta *ibid.*
Sparethra regina Cyrum in prælio capit: & maritum liberat *Cesc.*658
Spargapises Tomyridis f. à Cyro capitur 97 spargapises seipsum interimit *ibid.*
Spargapithes Agathyrsorū rex 282
Sparta vrbs Lacædæmonis 523
spartanorum tyranni Leon & Hegesigles 27 spartiatarum instituta à quo *ibid.* spartiatarum rex Leobotas *ibi.* spartiatarum resp. & leges bellicæ à Lycurgo 5 *ibid.* spartiatæ Lycurgum delubro ædificato colunt *ibid.* spartiatarum cum Argiuis de Thyrea agro cōtentio 38 spartiatarum regum dignatio & iura 401 spart. senatus *ibid.* & lex 359. spart. oraculum 519 spart. cædes ad Thermopylas *ib.* eorúmque epigrāmata 523 spart. reges 576
spasmi remedia 324.686
spathæ palmarum 464
speculatores Græcorum 498
speluncas inhabitantes 685 *Cesc.*
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur 512
Sperthies Aneristi f. se offert ad satisfaciendum Xerxi 485
Sphēdadates magus Tanyoxarcem apud Cambysem accusat 662 *Cesc.* sphendadates dolosè succedit Tanyoxarci interfecto *ibid.* sphendādates Cambysi succedit 662 sphendadatis cædes *ibid.*
Spina AEgypti & eius gummi 139
Spitamis Amytis maritus 657
Spitamas à Cyro occisus *ibid.*
Spitamenes Spitamæ fil. *Cesc.* *ibid.*
Spitades Derbicibus à Cyro præficitur 660 *Cesc.*
Spitradates Pisuthnem persequitur *Cesc.* 673
sponsa vbi dotem concubitu quærat 318
¶squamosi pisces AEgypt. sacri 131
¶Stadium, passus, cubitus, pes 167
Stagirus Græca vrbs 478
stathmi regij quid 349
Statira Artoxerxis vxor *Cesc.* 674 statira Parysatidem vlciscitur *ib.* statira veneno tollitur *Cesc.* 677
Stesagoras Cimonis filius 419 stesagoræ cædes 393
Stesenor Curij tyrannus 377
Stentoris lacus 462
stercus soporiferum 683 *Cesc.*
Strarias Chius 305
Srattes Chiorum tyrannus 576
Strobilos & konos quid 645
Struchates populus 48
Struthij subterranei vbi 325
Strymon fluuius 27.333.477
strymonij populus 466
Stryma Thasiorum vrbs 477
Stygis aqua vbi 407
Stymphalius lacus 408
Styracis vsus ad quæ vtilis 231
Styreenses quas præbuerint naues 543
Styx & eius aqua 407
¶Sua quenque inspicere debere 5
Suadelę numen 568
subulci apud AEgyptios profani 121
successionis ius apud Spartiatas 436
Suniacum iugum vbi 291
sus animal spurcum apud AEgyptios 121 sus hostia Lunæ & Liberi patris *ibid.* sues sacrificandi modus *ibid.* sues apud scythas 277 sue abstinent AEgyptij 323
Susa oppidum 86.348.350
Sybaris vrbs capitur, & diripitur 346 sybaritanum bellum *ibid.*
Syene vrbs Thebaidos 111
Syennesis Cilicum rex 379 syenn. duos hostes iuuat *Cesc.* 675
Syleus campus 477
Syloson Polycratis fr. AEaci fil. 201. 246
Syloes promontorium 269
Symanum mare vbi 80
Syrges fluuius in Mæotidem influit 299
Syri, Græcis Cappadoces 3.32.147. 225. 248. syrorum prædia Crœsus denastat 34 syros Crœsus exterminat *ibid.* syrorum in exercitu Xerxiano armatura 465.469
syria AEgypto contermina 149
syria Palæstina 226 469
syriæ præfectus Megabysus 669
Syropæones in Asiam abducti 334

T

TABELLA totius orbis 348
tabellionum Persarum cursus & modus 562
Tabiti quid 107
Tachompso insula 112
Tænarus locus 500
talentum Babylonicum 225
talos & fel in iecore habent atini Indici 986 *Cesc.*
Talthybij ira in Lacedæmonios 484 talthybij templum apud Spartiatas *ibid.* talthybius Agamemnonis præco *ibid.* talthybij ira in Lacedæmonios pacata *ibi.* talthybiadarum honos apud Spart. *ibid.*
Tanagram interfluit Thermodon 603 tanagræi Thebanorum vicini 360 tanagricus tractus 351
Tanais fluuius 275.277
Tanyoxarces quibus à Cyro præficiatur 661 tanyoxarces dolosè à Cambyse occiditur *ibid.* tanyoxarces fictitius *ibid.*
Tarentum vrbs 291
Tarentinorum maxima cædes 501
Targitaus & eius tres filij 256
Tartessius emporium nobile 310 tartessium Phœenses occupant 74 tartessiorum rex Argāthonius 76
Tauchira oppidum 318
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt 292 taurorum populorum mores *ibid.* taurica gens *ibid.* taurici montes 255
Taxacis Scythiæ rex 268
¶Tearus fluuius, & eius medica vis, 288 teari fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
Tegea Arcadum 428. 501. tegeates 26 tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur 28
Teos oppidum vbi 67.78 teus à Græcis in AEgypto condita 180 teij demigrant in Thraciam odio Cyri 77 teij Abdera condunt *ibid.*
Teleion persis Tycta, id est cœna 631
Tellias vaticinus 537
Tellus beatissimus à Solone iudicatus 12. telli filij fideliter instituti *ibid.* telli obitus splendidissimus 13
tellus eadem non fert omnia 6
Tellus Scytharum deus 275 tellus Apia Scythis dicitur *ibid.*
Telmisses coniectores 35
Telus insula 493
Telys Sybaritarum rex 437
Temesius Clazomenius Abderorū fundator 7
Tempe locus vbi 502
Tenedus 76
Tenus AEoliæ ciuitas 69.417
Ter. tuchmes Ochi genet *Cesc.* 674 terituchmis stuprum: cædes *ibid.*
Termilæ vocantur Milyæ 79
Terræ & aquæ munera 301
terræ diuisio 107
terræmotus tanquam prodigium vbi 245
Tethrippothrophus 392
Tethronium oppidum 539
Teucri 456
Thalamia quid 131.132
Thales Milesius defectionem solaris lumonis Ionibus prædixit 33 eius inuentum in traducendo per fluuiū Crœsi exercitu 34 thal. Milesij consilium Ionibus datum 78 thaletis Milesii de incremento Nili sententia 110
Thamanæi populus 226
Thannyra Inari Lybiis filius 189
Thasus & eius conditores 110.357
Thasij subacti 396
Theatides Spartiata 411
Thebæ AEgyptiæ 102
thebarum AEgyptiarum mirum 186
thebæ olim AEgyptus vocatæ 107
thebani Iouis fanum 83
thebanis arietes sacrosancti 119
thebanis stigmata inuruntur regia 524
thebani à Græcis obsidentur *ibid.*
thebani Xerxem contra Platæenses instigant *Cesc.* 663
Themistocles Neoclis f. 489 503 themistoclis corruptio 519 commentum 535 555 literæ ad Iones lapidi incisæ 535 cum Aristide simultas 556 vafrities, exactio, auaritia, 569 omnium Græcorum prudentiss. *ibid.* Creta sagittarios aduersus Xerxem accersit *Cesc.* 666 themistoclis astu Xerxes è Salamine aufugit *ib.*
Themiscyra vbi 286
Theogoniæ cantus in sacrificiis persarum 62
Theophaniæ festum 21
Thera septem annos pluuiam non sensit 309
thera insula quondam Calliste *ibid.* theræorum colonia 310
Therambus in Pallena vrbs 480
Therapne locus 403
Theres Autesionis f. Cadmeus genere 308
therma vbi 479 thermęus sinus 480
Thermodon flu. 143.595.603.604
Thermopylarum mons 504.519. ad thermopylas Xerxis & Leonidæ prælium *Cesc.* 665
Theron Acragantinorum monarchus 499
Thersander Theræ auus 308
Thesmophoria sacra 76
Thespia vrbs incenditur 544
Thespienses 161
Thesproti populus 369.525
Thessaliæ descriptio 482 thessalę equæ omnium optimæ 510
Thessalus dux 346
Thestorides literarum professor 643
Thoës vbi nascantur 324

Thomanii populus 234
Thonis præfectus Canobici oſtii 147
thoraces picturati Amaſis regis 204
Thorax Theſſ. in pugna ad Thermop. Xerxi dat conſilium 665 *Ctef.*
Thorica tribus 291
Thraces à Cræſo ſubacti 12 thraces à Seſoſtre ſubiugantur 142 populus Aſiæ 225 cannabe veſtiuntur 231 aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt 289 Bithyni & Strymonii appellati 466 Xerxis ſocii 507 Iouis ſacrum currum cum equis abegerunt 570 thracum ſepulturæ quales 332 thracum in Xerxiano exercitu armatura 466 thracum ſacrificia 634 Thracia tellus 291 thracia gẽs, eiuſque mores 330.331 thraciæ muri 391
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commentum 9
Thriaſius campus 549
Thrixæ oppidum 308
thus vbi & quomodo colligatur 231
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum 505
Thyrea ager vbi 37
Thyrea inſula 209.409
Thyſſagetæ populus vbi 262
Thyſſus vrbs 448
Tiarantus fl. Scythiæ 272
Tibareni populus 227 tibarenorũ in Xerx exercitu armatura 466
Tibeſis fl. Scythiæ 272
Tibetheus eunuchus Tanyoxarcis cædẽ prodit Amyti 662 *Ctef.*
Tigranes Achæmenides Medorũ dux 463 tigranis ſententia 536
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura 625
Tigris fluuius in rubrum mare infunditur 86 tigris Opin præterlabitur *ib.* tigres tres & eorum ortus 350 tigris oſtium 387
Tilones piſces 334
Timaphernis in prælio ad Thermopylas ad Xerxẽ conſiliũ 665
Timnes Spargapithis f. 282
Timo ſacrifica, Paria genere 432
Timon Androbuli f. 481
Timonax Timagoræ filius 471
tinctura Indica & Perſ. 684. *Ctef.*
Tiryntha regio 409
Tiſamenus Græcorũ aruſpex 599
Tiſſaphernes in Piſuthnem mittitur 673 *Ctef.* Piſuthni ſuccedit *ibid.* Cyrum criminatur *ibid.* Græcis inſidiatur 676 Clearchum & Græcos regi mittit *ib.*
Titormus Ætol' frater Malis 428
Tmolus fluuius & mons 39.44 313 tmolus fluuius auri ramenta profert 44
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur 95. 97 tomyridis magnanimitas 98
tonitrua vbi nulla 680 *Ctef.* in Xerx. exercitu mingruunt 455
tormenta per ſcapham *Ctef.* 667
Torona Græca vrbs 448.480
Trachea Cherſoneſus 293
Trachiniæ petræ 512
Trachis vrbs *ibid.*
Thrachinienſium procerum ad Xerxem in pugna ad Thermopylas conſilium 665 *Ctef.* thrachinienſes Perſas per auia ducunt *ibid.*
Traſpies Scythæ 256
Trauſi populus Thraciæ 330
Trauus fl. 476
Tria capita, ſeu capita quercus, locus ſic dictus 601
Triopii Apollinis ſacrum atque certamen 67
Triopium Cnidiorũ regio 80.260
Tritæenſes Ioniæ gens 68
Tritæchmas Artabazi filius 88
Triballica planities 272
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos 293
Triton fl. & Tritonis palus 319 tumulus palmifer 677. *Ctef.*
tutelaris Mineruæ templum apud Chios 74
Tychius coriarius, Homeri hoſpes 640 ab Homero celebratur 647
Tycta Perſicè cœnæ nomen 631
Typhon Ægypti rex 665
tyrannis lubrica res 270 tyrannidis incommoda 366 tyrannorum mores 221
Tyres fl. Scythię 269.272.273.285
Tyritæ, Græci 273
Tyrius Mapen nauarchus Xerxis 471
Tyrus quando extructa 120
Tyriorum caſtra, locus 146
Tyrodiza Perinthiorum ora 449
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit 45
Tyrrheni Phocẽſes oppugnãt 76
Tyrrhenia ſeu Thuſcia 45 tyrrheniam Phocẽſes occupant 74

V

Vaccæ Iſidi ſacræ 119 vaccæ vbi non alantur 323 vaccinam non guſtantes *ibid.*
vaticini Scytharum 238
Vdiaſtes Terituchmen interficit 674 *Ctef.* vdiaſti lingua excidit *ibid.* Vdiaſti ſuccedit Mitradates f. *ibidem*
venandi lepores ratio apud Indos 681 *Ctef* venandi aſinos ſylueſtres ratio 686 *Ctef.*
veneni dandi mira ratio 677 *Ctef.* venenum ſerpentis Indici 682 *Ctef.* quæ venena prohibeant 686 *Ctef.*
Veneris Vraniæ templum à Scythis compilatum 49 veneris fanum apud Cyprum *ibid.* templum apud Cythera *ibid.* Mylitta Aſſyriis dicta 62 Arabibus Alitta *ibid.* Perſis Metra *ibid.* veneris templum apud Atarbechas 118 veneris hoſpitæ ædes 146 Scytharum dea 275 ab iiſdem Artimpaſa dicta *ib.*
venti Eteſiæ cauſa exundationis Nili 111 vẽtorũ ara in Thyia 150
Vermis fl. Indici 687
Veſta Scytharum dea 275
veſtes lanea vbi profanæ 134 veſtes Cynocephalorum 685
victimæ cædendæ ritus apud Scythas 275
vinum ex hordeo apud Ægyptios 133 vinum ſuauiſſ. 688 *Ctef.*
virginum auctio apud Babylonios 91 virgines vbi deuirginentur à rege 317 virginum anniuerſarius conflictus 320
vitæ humanæ breuitas & calamitas 457
vitiliginis remedium 688 *Ctef.*
viuos defodere Perſis in vſu 477
vocaliſſimus Ægyptius 306
vomitum excitans radix 686. *Ctef.*
Vrbana Minerua 369
vrbium Græciæ incrementa decrementáque 3 vrbs vetus Æginæ à Nicodromo occupatur 415 vrbes à Dario in Scythia conditæ 300
Vraniæ Veneris fanum veteſtiſſimum 49 eius templum à Scythis diripitur *ibid.* apud Perſas ſacrificia 62 vrania Venus Alilat Arabibus dicta 185
vrina hirci, ſpaſmi remedium 323
vrna olei inexplebilis 664. *Ctef.*
vrſorum ac luporũ ſepultura 129
Vrotalt Arabibus quid 185
Vſiris cum Megabyzo conflictus 669. *Ctef.* vſiris capitur *ibid.*
Vtii populus 226 & eorum in Xerx. exercitu armatura 464
Vulcani ſacerdotes 101 maximum templum Memphi 141 veſtibula *ibid.* vulcani coloſſus 179 & fax 163 vulcani templum & ſtatua 200
Vulpanſeres Ægyptiis ſacri 131
vxor Candaulis Gygi nuda viſa 4
vxorum mactatio ad mariti funus 331 vxores Athenienſ. raptæ 433

X.

Xanthius campus 432
Xanthii populus *ibid.*
Xanthippus Ariphronis f. 431.452
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaſſ. 629
Xerxes Darii filius 84. & *Ctef.* 664 xerxis vxor Ameſtris, Onophæ filia 463 & *Ctef.* 664 & eius liberi 566. & *Ctef.* 664 xerxis genealogia 443 xerxes quid Græcis ſignificet 417 rex Perſarum declaratur 436 cur bellum Græcis intulerit 438. & *Ctef.* 664 xerxis omnium prima aduerſus Ægyptum expeditio *ibid.* vnam olei Babylone explere nequit 664 *Ctef.* xerxi Babyloniorũ defectio nuntiatur *ibid.* copiæ Xerxis maximæ 449 xerxes Helleſponto compedes inicit 452 xerxis crudelitas 454 571. 631 xerxis dona in Helleſpontum collata *ibidem* xerxis exercitus in Europam traiectus 462 xerxi quæ oſtenta oblata ſint *ibidem.* xerxes exercitum ſuum luſtrat *ibid.* xerxis copiarum catalogus & numerus 460 666 *Ctef.* xerxis duces qui fuerint 467. 471 xerxis feſtiuum ſtratagema 479 xerxis copiis Chidori aqua non ſuffecit 581 xerxis magnanimitas 485 xerxis in Græciam aduentus 486 xerxis confidentia 490 xerxiana claſſis 506 xerxis formæ dignitas *ibid.* xerxi naues quadringentæ ſubmerſæ 509 xerxis copias Onochoni fl. aqua deficit 511. xerxes abydũ põte iungit 665 *Ctef.* xerxis cũ Leonide ad Thermopylas cõflictus *ibid.* xerxis ad Thermopylas clades 536 xerxis ridiculum factum *ibid.* xerxem Thebani in Platæenſes incitant 665. *Ctef.* xerxes Athenas capit & incendit 666 Heracleo Salaminem aggerem ducere conatur *ibid.* è Salamine fugit *ibid.* & *Ctef.* 666 xerxis impietas 569 xerxis copias fames & peſtis extinguit 571 xerxis reditus in Aſiam *ibid.* tempeſtate vexatur *ibidem* xerxis amores 630. ad templum Delphicum diripiendum mittit 666. *Ctef. Plura de eo apud eundem eadem pag.* & 667. 658
Xerxes Iunior Artoxerxi ſuccedit 671 *Ctef.* xerxes ebrius occiditur *ibid.*
Xuthus Ionis pater 470
xyſtum aureum Amphiarao donatum 22

Z

Zabeces Libyum vicini 325
Zacynthus vbi 406 zacynthii fontes piſcoſi 682 zacynthii pop. 209.406
Zancla nunc Meſſana dicta 499
zanclęi populus 388.494
Zamolxis dæmon 289
Zaris vrbs 674 *Ctef.*
Zegeries, murũ gen' in Libya 25
Zeuxidamus Leutychidis f. 307
Zĩr amiculi genus 464
Zoa à Batto condita 431.3
Zona vrbs Samothraciæ 402
Zopyrus ſe mutilat 252 zopyri ad Babylonios ficta fuga *ibid.* Babylonici exercitus dux declaratur 254 eius præſtantia *ibid.* Megabyzi pater *ibid.* zopyri cædes 664 *Ctef.*
Zopyrus Megabyzi 254 669 *Ctef.* zopyri filia à Sataſpe vitiata 269 fortitudo 669 *Ctef.* zopyrus à rege deficit & Athenas fugit 254 & *Ctef.* 670. 671 zopyri cędes 671 *Ctef.*
Zoſter locus 566
Zygantes Libyum vicini 325 Zygantes ſimiarum comeſtores *ib.*

Emendandi loci.

Pag. 18. *ver.* cuſp. *lege* ſomnii 38 O*thr. l.* delectis 70 ὑγ. *l.* ἴλλυρα, *non* ἄλλυρα. in *Ald. tamen* ἴλλυρα. 101 *gas ſe pr. l.* AEgyptii 103 ὄρ. *l.* mons 109 γν. *l.* ϛαλῶδη. 113 *no mult. l.* non mul. 121 μάστει *l.* ξυρῶσιν 122 *inſto m. l.* maiorem 138 *fru. l* caligo 144 *tal. l.* gentium 146 μυ. *l.* ἰεῦν ἐϛὶ Ελλην 185 *ter. l.* fœdus 227 *villum trib. l.* portabant AEthiopes 246 δυκα *l.* ἴπαλας δ' ἐϛ τὸ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὸ σφέτερος 262 Σωϑ. *l.* κλεῖσαν. *vt non fit mainſ. ulum* 270 *Elis vrb. l.* Ipſos 271 *trif. l.* nomina 279 *cal. l.* calicem fictilem vino commiſcent 288 DAR. I. HYSTASPIS 290 *imp. l.* imperata facturi, Coes 297 *mm. l.* eadem 309 τὸ δὲ *l.* μᾶζαν 316 *Cyr. l.* fungebatur 331 *mos eſt: l.* mercatu 339 *que gen. l.* conſobrinus 350 ἴχει *l.* Τωϊδης 430 *v. fil. l.* Agariſtam *& v.* Hipp. *l.* Agariſta 463 *drom. l.* filiam 465 *& Lib. l.* Ligyum 466 λυκ. *l.* λυκιουργίας, *ſequendo interpr. margini adſcriptam.* 493 *cum Gel. l.* nantii 565 τῶν *l.* ἀμφικτυόνων, *vt non ſit A mainſculum* 571 *horum l.* vectorum 572 πεσὼ) *l.* ἰκόσιτο 652 τὸν *l.* ἴῳ 655 *cum l.* aconitum